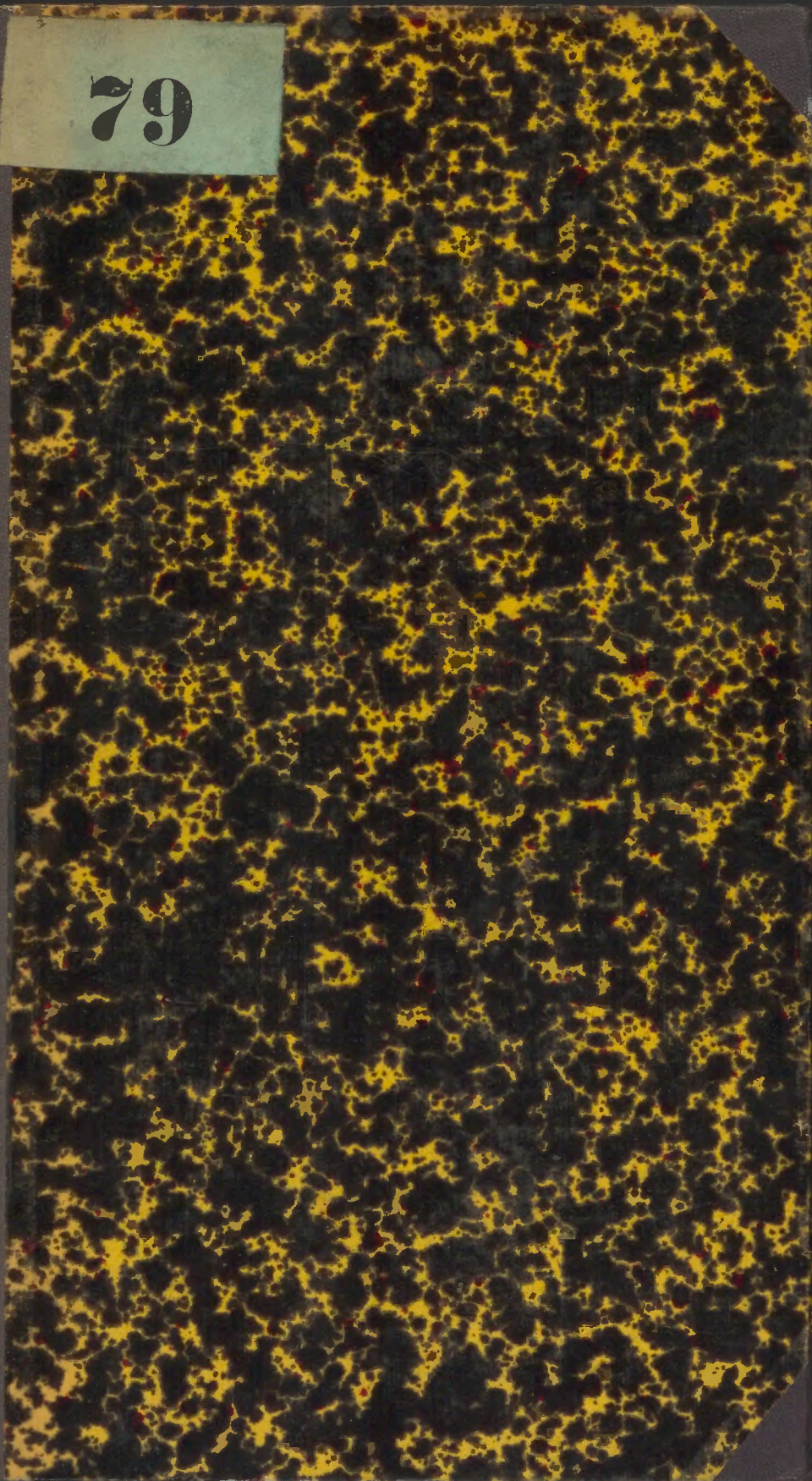


79



m. 79.









ՀԻՄՆԱԿԱՆ

ԵՒՐՄԻ ՊԻՆ ՖԱՐՍԱԽ  
ՏԵՆԻԶԼԵՐ ԱԼԹԸՆՏԱ ՍԵՅԱՀԱԹ

Միսթէասսիս վէ դայէթ կիւզէլ ռէսիմլէր իլէ  
միւզէյեէն

ՖԷՆՆԻ ՐՕՄԱՆ

( Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն )

ՃԻՆՏԻ ԷՎՎԷԼ

ՄԻԼԹԷՐԵԻԺԻ

Մ. Պ. ԱՐԱՅԱՆԵԱՆ

ՆԱԶԻՐԻ

ԿԱՐՍԱՅԵՍ ՊԻՊԷՐԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سنک ۳۱۹ نومرولی رخصتیه طبع اولتشد

Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱԱՍԸ

Ո Ր Ա Ն Պ Օ Լ

Հագնագործար և տպուկար Զիւմպիլիյի խան Ն. 18-19

( 1892 )

THE HISTORY OF THE  
 UNITED STATES OF AMERICA

BY  
 JAMES M. SMITH

NEW YORK

1848

THE HISTORY OF THE

UNITED STATES OF AMERICA

BY

JAMES M. SMITH

NEW YORK

1848



Ժ Ի Խ Լ Վ Է Ր Ն

ԵՐՄԻ ՊԻՆ ՖԱՐՍԱԽ  
ՏԵՆԻԶԼԵՐ ԱԼԹԸՆՏԱ ՍԵՅԱՀԱԹ

Միսթաւսսիս վէ զայէթ կիւզէլ ռէսիմլէր իլէ  
միւզէյեէն

ՖԵՆՆԻ ՐՕՄԱՆ

( Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն )

ՃԻԼՏԻ ԷՎՎԷԼ

Միւթէրճիմի  
Մ. Պ. Արապանեան

Նաշիրի  
Կարսայէտ Պիպլէրեան

معارف نظارت جليله سنك ۳۱۹ نومروى رخصتيله طبع اولمشدر

Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱԱՍԸ

Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

Զագմագմըյար եօզուշու Զիւմյիւլլի խան Ն. 18-19

( 1892 )





## ԻՖԱՏԵ ՎԵ ՐԵՃԱ

Էվէլճէ իտիլէն իլան մուճիպինճէ , իշթէ « ԵՐԻՄԻ ՊԻՆ  
ՖԱՐՍԱՆ ՏԵՆԻՉԼԷՐ ԱԼԹԸՆՏԱ ՍԷՅԱՀԱԹ » նամ ֆէննի րօ-  
մանը հայրէթ պէյանըն նէշրինէ իպթիտար գըլընլպ , սու-  
րէթը մուռթազամտէ սէքիզէր սահիֆէտէն իպարէթ օլա-  
րազ ճիւզ պէ ճիւզ նէշր օլունմոյս պաշլատը :

Նասըլ քի տէտիք , Ֆրանսա Ագատէմիյասը թարաֆըն-  
տան թէթէվիլը վէ թագտիր գըլընան պու լաթիֆ րօմանը  
օգուլյան զաթ , ատէթա գաարը ( յատակ ) տէրեատէ քէշթ  
ու կիւզար իտէյօր , վէ օրատա պուլունան էշեսյի հարիք  
իւլ ատէ իլէ նէվ պէ նէվ ճանապարարը կէօրիւյօր կիպի  
միւթէէսիր վէ միւթէհայիր գալաճաղը տէրքեար տըր :

Պու լաթիֆ րօման , միւնասիպէթսիզ թէաշիւզ հէքեա-  
յէլէրի , հիյլէ վէ պիր թագըմ ճինայաթը միւտհիլէ իլէ ինսա-  
նըն ֆիքը ու խայալինի թախտիշ իտէրէք եիւզ գըզարթա-  
ճազ , վէ տէհէթ վէրէճէք նէֆրէթամիզ մէնզարէլէրտէն  
արի օլուպ , պիր ագիլ րէտէր՝ պունը պիլա ինթիրազ գըզ  
վէ էրքէք էվլատլարընս օգուտապիլի , վէ հաթտա տէրս  
քիթապը կիպի պօշ վագըթլարընը պունըն միւթալաասըյըլա  
կէշիրիպ տէ իսթիֆատէ իթմէլէրինի նասիհաթ իթսէ կէրէք  
տիր : Զիրա պու րօման՝ ճօղրաֆիյա , հէնտէսէ , իլմի քիմ-  
եա , վէ տահա պիր չօգ ուլըմը սայիրէտէն պահա իտէր օլ-  
մաղըլա , պունտան իսթիֆատէլի պիր քիթապ օլամազ . էվ-  
վէթ , պունը օգուլյան զաթ՝ հէմ էյլէնիր , վէ հէմ տէ պիր  
շէյ էյրէնմիշ օլուր :

Կիւզէլ վէ միւթէատտիտ րէսիլէրի հապի պուլունան , վէ  
պիր ճիւզի օն բարայա սաթըլմագտա պուլունան պու քիթա-  
պըն իքմալի խուսուսընտա , վուգու պուլան մէսարիֆի , վէ  
չէքիլէն զահմէթի , օթլագըն կիրուհընըն թահուը նազարը  
ինսաֆլէրինէ արզ իտէրէք , պատէմա պու իրթիքեապը թէրք  
իլէ օն բարա վէրիպ ալմալարընը , վէ պիզի տէ պէյլէճէ  
թէշվիք վէ մէմուն իթմէլէրինի աճիզանէ րէճա իտէրիզ :

Քեզալիք քիթապըն նուսխէլէրինի այըպ՝ տա ճիւղվի օ-  
լան պէտէլինի թէէտիյէ իթմէքտէն իմթինա , վէ եախօտ է-  
զիյէթ իտէնլէրէ տախի , ինսաֆլը տավրանմալարընա տայըր  
խասսէթէն րէճա օլունուր :

Սէօզիւմիւզ՝ մահզա չայանը թէէսիւֆ օլան պու հալի  
իրթիքեապ իտէնլէրէ մախսուս օլտուղու տէրքեար օլուպ ,  
վազիֆէլէրինի թանըյան զէվաթը քէրամըն աֆվարընը իս-  
թիրհամ իթմէքլէ պէրապէր , սուրէթը միննէթտարանէտէ  
թէչէքքիւր իտէրիզ :

Իքի ճիլտտէն իպարէթ օլան իչպու մուսավվէր  
րօմանըն պէհէր նիւսխէսի օնար բարայա սաթըլաճաղը  
կիպի , թէքմիլի 25 ղուրուչա պալիղ օլաճադ տըր քի ,  
թաչրա ապօնէլէրիմիղ թարաֆընտան արզու պույրուլտու-  
ղունտա , բօսթա իւճրէթի պիղէ ալիտ օլարադ , 25 ղու-  
րուչըդ բուլ կէօնտէրիլտիյի հալտէ , րօմանըն հէր հաֆթա  
թօրլանան նիւսխէլէրինի կէօնտէրմէյէ հազըր օլտուղումուզը  
պէյան իտէրիզ :

Իչպու ֆէննի րօմանըն , այըդ րօմանըմըզա տսլա չու-  
մուլի օլմատըղը տէրքեար տըր :

Մէրաքիզը ֆիրուխթը , քեաֆֆէյի քիթապճը տիւքեան-  
լարըյըլա , Պահճէ դարուսընտա սուճու Պօղոս վէ Յակոբ ա-  
ղալարըն տիւքքեանը , վէ Ղազէթա սաթան միւվէզզի վէ  
թիւթիւնճիւ տիւքքեանլարը տըր :

Մէքթուպ վէ սայիրէ , Սթամպուլտա Չազմադճըլար Եօ-  
գուչունտա , Ջիւմպիւլլիւ խանընտա , 18-19 նումէրօլու  
մաթպամըզա կէօնտէրմէլէրինի պէյան իտէրիզ :

1892 Օգոստոս 1

Կ. Պիպէրեան



ԵՒՐՄԻ ՊԻՆ ՖԱՐՍԱՆ

# ՏԵՆԻՉԼԵՐ ԱԼԹԸՆՏԱ ՍԷՅԱՀԱԹ

ԵԱԽՕՏ

ԹԱՀՏԵԼ ՊԱՀՐ ՏԵՎՐԸ ԱԼԷՄ

1

Սէյեաւ գայա .

Ելան քիմսէնին անլայամատըզը , վէ հիչ պիր մանա  
վէրէմէտիյի սոն տէրէճէ զարիպ պիր վազաանըն զու-  
հուրիյլէ մէշհուր օլան 1866 սէնէսի , շիւպհէսիզ հէր-  
քէսին խաթրընտա օլմալը տըր . վազաայի մէզքիւրէ  
լիմանլարտա վէ շէհիւլէրաէ իգամէթ իտէն ահալիյի  
տիւչարը մէրազ իթմիշ օլտուղու կիպի , պաշլըճա տէ-  
նիզ իլէ մինասիպէթի օլան քիմսէլէրին , եանի թիւճ-  
ճարլարըն , կէմի սահիպլէրինին , գարթանլարըն , պիւ  
ճիւմէ վարօր շիւքէթլէրինին , պահրի սիկուրթա գում-  
բանեալարընըն , հէր մէմլէքէթին զապըթանը պահրի-  
յէսինին , վէ պունլար իլէ պէրապէր Ամէրիգա վէ Էվ-  
րօբա հիւքիւմէթլէրինին էնտիշէսինի մուճիպ օլուպ ,  
իշպու հատիսէյի ֆէվզէլատէյի քէմալի էհէմմիյէթլէ  
նազարը տըզգաթա ալմըշլար իտի .

Ֆիլ հազըգա պիր վազըթտան պէրի աշըգ տէ-  
նիզլէրաէ պաղը կէմիլէր , ուզուն ֆօսֆօր կիպի բար-  
լազ , պալէնա պալըլընտան չօզ պաթթալ , վէ սէրի  
իւլ հարաքէ պիր ճիւմ , վէ եախօտ հէնուզ էմսալի  
կէօրիւլմէմիշ զարիպ պիր ճանապար կէօրմիւշլէր իտի .

Մէջքիւր ճիսմի կէօրէն վարօրլարըն տէֆթէրլէ-  
րինտէ գայտ օլունան մատտէլէր՝ եէքտիկէրէ միւթա-  
պըգ օլուպ, անըն շէքլի, սիւրաթը ֆէվգէլատէսի,  
գուվվէթի վէ հարաքէթի սէրիյէսի խուսուսունտա,  
սայքի քեամիլէն հէմէֆքեար պուլունույօրու . էկէր  
պու ճիսմ պալըգ նէվինտէն պիր ճանավար իսէ, քէն-  
տի ճէսամէթի վէ գուվվէյի ֆէվգէլատէսի իլէ, շիմ-  
տիյէ գատար կէօրիւլէն հէր նէվի տէնիզ ճանավարլա-  
րընտան չօգ զիյատէ պաթթալ իտի . հալ պու քի թա-  
պիյունտան (քնագէտ) ֆիւվիյէ, Լասէքէս, Տիւմրիւլ  
վէ Գաթֆրաֆ կիպի մէշհուր միւէլլիֆիլէր, հէր ճընս  
մախրուգաթը, եազարըլարը քիթապլարտա զիքը իթմիշ  
օլտուգլարընտան, պէօյլէ տէհշէթամիզ պիր ճանավա-  
րըն վիճուտինի, պիզլաթ քէնտի կէօզլէրի իլէ, եանի  
իլիմ կէօզիւ իլէ կէօրմէսիքճէ, գապուլ վէ թէսլիմ  
իթմէյէճէքլէրի տէրքեար իտի :

Պէյն էլ նաս շույու պուլան սէօզլէրէ նազարէն,  
պու ճիսմի, իւշ միլ պօյունտա, վէ պիր միլ էնինտէ թէ-  
լագգը իթմէք իյճապ իտէր. ֆագաթ միւպալաղա պէր-  
թարաֆ իտիլտիյի հալտէ, վէ օրթա հիսապըլըլա մէզ-  
քիւր ճիսմին ագալլի իքի եիւզ այագ պօյունտա օլտու-  
ղու թէպէյեիւն իտէր քի, եինէ օ հալտէ ինսան՝ պէօյ-  
լէ պիր ճանավարըն վիճուտինէ գօլայըլըլա ինանամաղ :

Շայէտ ինանըլտա պիլէ, հէր տիւրլի խարիք իւլ ա-  
տէ շէյլէրաէն միւթէէսսիր օլան ինսան թապիաթընա,  
պու հալին նէ գատար թէէսիր իյլէտիյի բէք գօլայ ան-  
լաշըլապիլիր . ֆագաթ պու ճանավարըն, եախօտ պու  
ղարիպ ճիսմին ասլ ու էսասը վաճ մը իտի :

Էվվէթ, հէմ վար վէ հէմ տէ պունըն մէվճուտի-  
յէթինին ինքեարը գապիլ օլամատըղընտան, տէյմէ  
հէվատիսէ ինանմագ առէթլէրի օլմայան միւշէվվէշ իւլ



գալալ քիմնէլէր , էկէր պու հալէ թէսլիմ իթմէզլէրսէ , ազիմ պիր խաթատէ պուլունմուշ օլուրլար :

Չիւնքի 1866 սէնէսի Յուլիս այրնըն եիրմիսինտէ , Ինկիլթէրանըն Գալկիլթ վաբօր շիրքէթինին մալի օլան Կըվըրնըր-Հինկսըն նամ վաբօր , Ավըսթրալիանըն սէ-վահիլի շարգըլէսինտէն պէշ միլ գատար աչըզլարտա , պու միւթէհարիք ( շարժուն ) ճիսմէ թէսատիւֆ իթմիշ իտի : Վաբօրըն գաբթանը Պէյգըր , շիմտիյէ գատար մէճհուլ վէ կէօրիւլմէմիշ պիր գայա կէօրտիւյինէ զահիպ օլարագ , իսարթա իւզէրինէ անըն մէվգըընը թային իթմէյէ հազըրլանմագտա իքէն , նակէհան ճիս-մի մէզքիւրտէն եիւզ էլլի այագ պօյունտա իքի սու տիրէքլէրի եիւքսէլտիյինի կէօրիւպ տիւշարը հայրէթ օլմուշ իտի :

Շու հալտէ էկէր պու ճիսմ՝ հէրարէթը մէրքէզի-յէ ( կեդրոնական ջերմութիւն ) սէպէպի իլէ իչի սըճագ սու իլէ սօլու պիր գայա ատտ օլունմայաճագ օլուր-սա , հէր հալտէ շիմտիյէ գատար էմնալի կէօրիւլմէմիշ վէ իշիտիլմէմիշ պիր տէնիզ ճանավարընա թէսատիւֆ իտիլմիշ իտի քի , ճանվէրը մէզքիւրըն պէրայի թէնէֆ-ֆիւս , պուրնընըն տէլիքլէրինտէն հէվա վէ պուխար ի-լէ գարըշըգ սու տիրէքլէրի բիւսկիւրտիւյինէ պիզ-զարուր գանաաթ կէթիրմէք լազըմ իտի :

Քէզալիք օ սէնէ Յուլիսին 23 իւնճիւ կիւնիւ , Հին-տիսթան շիրքէթի վաբօրլարընտան Քրիսթոսպաշ-Գօշօն նամ սէֆինէտէն , պահըր Մուհիթ ( Խաղաղական Ով-կիանոս ) սուլարընտա այնի վագաա կէօրիւլմիւշ իտի քի , պու տէհշէթլիւ ճիսմին՝ ատէթա միւճիզէ նէվին-տէն ատտ օլունան սիւրաթը հարաքէթի թաստիգ օ-լունտու . զիրա Կիվըրնըր-Հինկսըն , ճանավարը՝ Յու-լիսին եիրմիսինտէ Ավըսթրալիատա կէօրմիւշ օլտուղու

հալտէ, Գրիգորոս-Գօշօն տախի, իւշ կիւն սօնրա, եանի Յուլիան եիրմի իւշիւնտէ աիկէր պիր մահալտէ կէօրմիւշ իտի: Տիմէք օլուր քի ճանվէրը մէրգում, իւշ կիւն զարֆընտա եէսի եիւզ Փարսասը պահրի պիր մէսաֆէ գաթ իթմիշ իտի:

Օն պէշ կիւն սօնրա մահալի մէղքիւրտէն իքի պին Փարսախ ուզագտա Նասիօնալ շիրքէթինին Հէրվէթիա վարօրը, վէ Ռոյըլ-Մէյլ գումբանեաւընըն Շանըն նամ վարօրը, Միւճթէմէայի Ամէրիգա (Միացեալ Նահանգ) իլէ էվրօա արասընտաքի պահրը Մուհիթին պիր գըթասընտա, մահուտ ճանաւարը 42° տէրէճէ 15° տագըգա արզը շիմալի (Հիւսիսային լայնութիւն) վէ 60° տէրէճէ 35° տագըգա (Կըրկնուիշ) իւզէրինէ, թուլը զարպի (Արեւմտեան երկայնութիւն) նօթթասընտա, եան պէ եան կէշտիքլէրի հալտէ կէօրմիւշէր, վէ պիրի պիրլէրինէ կէօսթէրմիշէր իտի:

Մէղքիւր վարօրլար, պու քէյրէ ճանաւարըն պօյունը էն ագալ իւշ եիւզ էլլի այագ, եանի 106 մէթրօ թախմին վէ հիսապ իթմիշէր տիր. զիրա եիւզ եիրմի այագ գատար պօյլարը օլան պու վարօրլարըն հէր իքիսինտէն տէ ուզուն իմիշ: Հալ պու քի Ալութին ատալարը, Գիւլէմագ վէ Ումկուլլիքի ճիհէթլէրինտէ ավլանան էն պէօյիւք պալէնա պալըզլարընըն պօյլարը, եիւզ օթուզ այաղը կէշմէմիշէր տիր:

Ճանվէրը մէղքիւր հագգընտա ալընան, վէ արգա արգայա իլան օլունան պիր չօգ մալիւմաթ վէ վագաալէր, եանի Թըրանս Աթլանթիգ (Անգրատլանտեան) շիրքէթինին Բէշէյր նամ վարօրընտան իտիլէն թէթգըգաթ, վէ Ինման խաթթը իւզէրինտէ իշլէյէն էթնա իսմինտէ վարօր իլէ ճանաւար արասընտա վուզու պուլան միւսաաէմէ (բաղխիւն), Նօրմանի նամ Ֆրանսըզ



զըրհը փըրգաթիյնի զապըթանը թարափընտան թանգըմ օլունան պիր լայիհա , վէ Ինկիլթէրա տէվլէթիսնին հարպ սէֆինէլէրինաէն Լօրս Լըղայոս նամ կէմինին գօմանտանը պուլունան ֆիձ ճէյմս գաթթանըն հաղտըղը ճիտտի պիր իսպարնամէ , էֆքեարը ումուլիյէյի կիթտիքճէ տիւչարը էնտիչէ վէ թէէսիւր իթմիշ իտի :

Էզճիւմլէ պաղը մէշրէպլէրի խաֆիֆ մէմլէքէթլէրտէ իշպու մէսէլէ , ույաուլումա պիր մասալ մէգամընտա թէլազգը իտիլտի իսէ տէ , ֆազաթ Ինկիլթէրա , Ամէրիգա վէ Գերմանիյա կիպի ճիտտիյէթրէրվէր ( լըջաբարոյ ) մէմլէքէթլէր , իշէ ճիտտէն էհէմիլիյէթ վէրմիշլէր տիր :

Ճանալար պահսը հէր թարաֆաա մօտա հիւքմիւնէ կիրտի , պօրուլարտա վէ պէօյիւք աիզուլիթա մէրքէզլէրինտէ մէվզույի պահս օլտու , գահվէլէրտէ շարդըսը սէօյլէնտի , թէաթըրօլարտա օյունը օյնանտը , պաղը կազէթալար ըէսմինի պիլէ չըղտըլար , վէ պաղըլարը տա իսթիհզա իթտիլէր , բէք չօգ ատէմլէր տէ պու հիւզաէն հայը բարալար գազանտը : Էսկի զէման միւվէրրիլէրինին թասաւվլււրաթը մէվհումէսի էսէրի օլան պէյազ պալէնա պալըղընտան , մօպիսիֆ նամ երլանտան , վէ գօլլարըյըլա պէշ հիւզ թօնէլաթօլւգ պիր կէմիլէ սարըլարագ , թա Օգիանուսըն գաաըրնա էնտիրէն Քրաֆէն իսմինտէ տէհշէթամիլը ըսթարօթտան պահս իտիլտի , Արիստոտէլ իլէ Պըլինիուսըն ֆարղիյաթընա վիճուա վէրիլտի , Բօնթօպիտան նամ բիսգօպոսուռ մասալլարը էհէմիլիյէթ քէսպ իթտի , տէվլէր , ճինլէր հագգընտա սէօյլէնէն էսկի Պին Պիր Կէճէ մասալլարը ճանլանտը , իսիւլասայի քէլամ հէր քէս ագլընա էսէնի , իշպու ճանալար մէսէլէսինէ

իւլովէ իտէրէք օրթայա աթը վէրտի :

Ատէթա մուամմա հալի քէսպ իթմիշ օլան մէսէ-  
լէնին հալլի խուսուսընտա , հէր շէյէ չարըդ ինանան-  
լար իլէ ինանմայանլար պէյնինտէ պիր չօգ սօնսուզ  
միւզաքէրէլէր վէ միւճատէլէլէր վագը օլտու , էտէպի-  
եաթտան պահա իտէր ըիսալէլէր՝ քէնտիլէրինէ պօլ  
պօլ սէրմայէ պուլտուլար , էտէպիյաթ սաթմագտա օ-  
լան մուհարրիլէր՝ ագըլ սաթան միւէլլիֆիլէր իլէ ըէ-  
գապէթէ գալգըշըպ , օգգալար իլէ միւրէքքէպ սարֆ  
իթտիլէր , հաթտա իչլէրինտէն պազըսը գան պիլէ  
տէօքտիւ . զիրա ճանավար մէսէլէսինտէն տօլայը թէ-  
աթի օլունան սէօզլէրէ , հագարաթը շախպիյէ ըէնկի  
վէրիլէրէք տուէլլօլար վուգու պուլտու :

Պու միւճատէլէ պէօյլէճէ ալթը այ գատար տէ-  
վամ իթտի : Պրազիլիյա , Լօնտրա , Պէրլին , Վաշինկ-  
թըն շէհրլէրի , ճօզրաֆիյա շիրքէթլէրինէ մախսուս  
ֆէննի ըէսալէլէրտէ , վէ ֆրանսա իլէ մէմալիքը սայի-  
րէ ագատէմիյալարը թահտը իտարէսինտէ նէշը օլու-  
նան էտէպիյաթ ճէրիտէլէրինտէ եազըլան ֆէննի  
պահսլար՝ խալգըն հէյէճանընը թէսկինէ սայ իտէրէք,  
պէօյլէ պիր ճանավարըն վիճուտի գապիլ օլամայաճա-  
ղընը տէրմիյան իթտիլէր իսէ տէ , քիւշիւք հալատիս  
ճէրիտէլէրի պիլաքիս , քէմալի խահիշ վէ ճիտտիյէթլէ  
մուգապէլէ իտուպ , խալգըն զիհնինէ եէքաիկէրէ միւ-  
թէնագըս ֆիքըլէր իլգա իթմէքտէ իտիլէր : Նիհայէթ  
իւլ էմը հիճվ ու իսթիհզա իլէ քէսպը շէօհրէթ իթմիշ  
օլան կազէթալարտան պիրիսինտէ , էն մահիր վէ էն  
մէշհուր պիր մուհարրիը թարաֆընտան պիր պէնտ եա-  
զըլըպ , ֆէննի ճէրիտէլէրին ինանտըզլարը ճանավար  
մէսէլէսինէ , խէնտէյի ումումիյէ ( համաշխարհային  
քրքիշ ) արասընտա սօն պիր տարպէ ինտիրուպ մէսէ-



լէյի մահվ իթտի : Ագըպէթ ագըլ՝ ֆէննէ զալէպէ  
չալմըչ օլտու :

1867 սէնէսինին իւր այլարընտա մահուտ ճանա-  
վար մէսէլէսի , պիր տահա տողաճաղընա իւմիտ գալ-  
մամըչ օլտուղու հալտէ էօլմիւշ վէ կէօմիւլմիւշ իքէն ,  
պիր թագըմ եէնի վագըալարըն տահա զուհուր իթ-  
մէսի իլէ , իշ թէքրար ճանլանտը : Պու տէֆա իշ հալլ  
օլունաճագ պիր մէսէլէյի ֆէննիյէ հալինտէն չըգըպ ,  
հէր հալտէ տէֆ իտիլմէսի լազըմ կէլէն ճիտտի պիր  
թէհլիքէ սուրէթինէ կիրտի . ճանավար՝ հարաքէթ ի-  
տէր պիր ատաճըգ , վէ եախօտ իրի պիր գայա բար-  
չասը ատտ օլունտու . ֆագաթ նասըլ գայա , միւթէ-  
հարրիք ( շարթուն ) սէյեար ( խուսաբու ) վէ հարաքէ-  
թի էսնասընտա եէթիշիպ տէ թուլթմագ գապիլ օլմա-  
յան պիր գայա :

1867 սէնէսի Մարտընըն պէշինճի կիճէսինտէ ,  
Մընրիյըլ Օշան շիրքէթինին Մօրապիյան նամ վաբօրը ,  
27<sup>0</sup> տէրէճէ 30<sup>0</sup> տագըգա արզ ( լայնութիւն ) , վէ 72<sup>0</sup>  
տէրէճէ 15<sup>0</sup> տագըգա թուլ ( երկայնութիւն ) ալթըն-  
տա օլարագ եօլունա տէվամ իթմէքտէ իքէն , նակէ-  
հան հիշ պիր ճօղրաֆիյա խարթասընտա վիճուտի կէօս-  
թէրիլմէյէն պիր գայայա չարբըլմըչ իտի : Կէրէք շիտ-  
տէթլէ էսէն ըիւզկեարըն , վէ կէրէք տէօրթ եիւզ պէւ-  
կիր գուվվէթինտէ օլան մաքինասը սայէսինտէ սաաթ-  
տա օն իւշ միլ սիւրաթլա իլէրլէմէքտէ օլտուղունտան ,  
էկէր թէքնէսի սաղլամ օլմամըչ օլա իտի , շիւպհէսիզ  
ալթընտան աշըլըպ , Գանատատան կէթիլմէքտէ օլ-  
տուղու իքի եիւզ օթուզ եէտի նէֆէր եօլճուլարըյըլա  
պէրապէր , միւթլագա զարգ ու նապէտիտ օլաճագ ի-  
տի :

Պու իւլասատէմէ , սապահլէյին շաֆագ վագթը

վուգու պուլմուլ իտի : Վարտիյատէ պուլունան նէօվ-  
պէթծի զապիթլէր , կէմինին արգա թարաֆընա սէյիր-  
տէրէք . քէմալի տըգգաթլա պագտըլար իսէ տէ , ալթը  
հիւզ մէթրօ գատար ուզագտա , սուլարըն շիտտէթլէ  
քէօբիւրմէսինտէն պաշգա պիր շէյ կէօրէմէտիլէր : Շու  
հալտէ մահալի մէգքիւրտէ պիր գայա պուլունտուղու  
անլաշըլար , վէ նօգթասը թային օլունտու . լաքին պու  
ծիսմ՝ հագըգաթէն պիր գայա՞ մը , եօխսա բարալան-  
մըլ պիր կէմի բարչասը՞մըյըտը . իշթէ պուրալարը ան-  
լաշըլամատը : Մօրաւիյան , սագաթլանմամըլ կիպի եօ-  
լունա տէվամ իտուպ լիմանէ վասըլ օլտու , վէ հալը-  
գա չէքիտիյինտէ , ումուրղասընըն պիր գըսմը գօքմուլ  
օլտուղու կէօրիւլտիւ :

Պէքի հատտը զաթինտէ վէսիմ վէ աղըր օլան  
պու մէսէլէ տախի , տիկէրլէրի միսլիլու ունուտուլար  
կիտէր իտի . լաքին իւշ հաֆթա գատար սօնրա զայէթ  
մէշհուր վաբօր շիրքէթլէրինտէն պիրինին տիւշար օլ-  
տուղու գազա՝ հէր քէսին կէօգիւնի տէօրթ աշտը , վէ  
պու իշէ էհէմիլյէթ վիրմէյէն էն գայտսըլար պիլէ ,  
քէմալի խահիշլէ մէյտանը միւպահասայէ աթըլտըլար :

Վուգու պուլան պու գազանըն էհէմիլյէթի ան-  
լաշըլմագ իշին , մէգքիւր վաբօր շիրքէթի հագգընտա  
պազը թաֆսիլաթ վիրմէմիզ իյճապ իտէր :

Ինկիլթէրրատա պիր վաբօր շիրքէթի թէէսիս ի-  
տուպ տա , ալէմը ինսանիլյէթէ պէօյիւք խըտմէթլէր  
իթմէսի իլէ մէշհուր օլան կիւնարտ նամը հէր քէսէ  
մալիւմ տիր , պու զաթը հայսիլյէթսիմաթ , 1840 սէ-  
նէսինտէ Լիվըրբուլ իլէ Հալիֆաքի արասընտա իշլէմէք  
իւզըէ եանընտան չարիսը , պէհէրի տէօրթ հիւզ պէյ-  
կիր գուվլէթինտէ , վէ 1162 թօնէլաթօ իսթիապ ի-  
տէր պէօյիւքլիլիւնտէ , իւշ ատէտ ախշապ բօսթա վա-



բօրու եաբտըրմըշ տըր : Սէքիզ սէնէ սօնրա , շիրքէթի մէգքիւրէնին վաբօրլարընա , պէհէրի ալթը եիւզ էլլի պէյկիր գուվվէթինտէ , վէ պին սէքիզ եիւզ եիրմի թօնէլաթօ ճէսամէթինտէ տէօրթ վաբօր , վէ իքի սէնէ սօնրա իքի ատէտ պէօյիւք սէֆինէ տահա իլավէ օլունուպ , գումբաներա կէրէյի կիպի իլէրլէտի : 1853 սէնէսինտէ , Կիւնարտ գումբաներասը բէսմի բօսթա նազլի իմթիյազընը թէճտիտ իթմիշ օլմասըյըլա , շիրքէթին վաբօրլարընա , Արաքիյա , Բերշիյա , Չայկա , Սգօջիյա , Ճաւլա վէ Բրշիյա իսիմլէր իլէ ալթը ատէտ վաբօր տահա զամմ օլունտու քի , պու վաբօրլար , Կորէյթ Իսթերն նամ կէմիտէն սօնրա , օ վագըլթլար մէշհուր օլան էն պէօյիւք կէմիլէրտէն , պաթթալ վէ սէրի իւլ հարաքէ իտիլէր : Պէօյլէճէ 1867 սէնէսինտէ , շիրքէթը մէգքիւրէ տէօրտիւ ուսգուր վէ սէքիզի եանընտան չարիսը օն իքի ատէտ վաբօրլարա մալիք պուլունույօրտու :

Պահրը Մուհիթի (Ովկիանոս) տօլաշան վաբօր շիրքէթլէրինին հիշ պիրիսի , Կիւնարտ գումբաներասը դատար իհրազը միւքէմմէլիյէթ իտէմէմիշ տիր . եիրմի ալթը սէնէտէն պէրի պու շիրքէթին վաբօրլարը , Օգինուս տէնիզինի պէլքի իքի պին տէֆա կէշմիշ օլտուգլարը հալտէ , բօսթալարընտա ասլա պիր թէէէիւր վուգու պուլմամըշ օլտուղու կիպի , հիշ պիր մէքթուպ , հիշ պիր ատէմ , վէ հիշ պիր վաբօր զայպ իթմէմիշ օլտուղունտան , թապիյի հէր քէս՝ պու խուսուստա Պըրանսըզ գումբաներասընըն աշտըզը բէգապէթէ բազմէն , տայիմա Կիւնարտ վաբօրլարընը միւրաճճահ ատտ իտէր իտի : Շու հալտէ՝ պէօյլէ միւթէպէր պիր շիրքէթին վաբօրլարը պաշընա կէլէն գազանըն նէ տէրէճէ էհէմ միյեթի օլաճաղը սուհուլէթլէ անլաշըլապիլիր :

1867 սէնտսի Ապրիլ այրննն օն իւշիւնճիւ կիւնի տէնիզ սաքին, հաւա լաթիֆ, վէ ըիւզկեար միւսաիտ օլտուղու հալտէ, Կիւնարտ շիրքէթինին Սիոյիս նամ վարօրու, 15<sup>0</sup> տէրէճէ 12<sup>0</sup> տազըզա արզընտա, վէ 45<sup>0</sup> տէրէճէ 37<sup>0</sup> տազըզա թուլինտէ պուլունույօր, վէ պին պէյկիր գուվլէթինտէ օլան մաքինասը սայէսինտէ, սաաթտա օն իւշ պուշուզ միլ չարուգլըզա եիւրիւյօր իտի. եան չարիւլարը մոնթաղամ սուրէթտէ տէնիզի տէօյմէքտէ, վէ սու քէսիմի իսէ՝ ալթը մէթրօ եէթմիշ սանթիմէթրօտան իպարէթ պուլունմազտա իտի:

Սաաթ ազչամըն տէօրտիւ օն եէտի տազըզա կէչմէքտէ օլուպ, եօլճուլար պէօյիւք սալօնտա թօբլանարազ, պէրվէճհի միւթատ թաամ իթտիքլէրի էսնատէ, վարօրուն սօն ճիհէթինտէ պուլունան չարիսըն ալթ թարաֆը պիր եէրէ սիւրիւնմէրլէ խաֆիֆճէ պիր սարսըմազ հըսս օլունտու:

Վարօր քէնտի չարմայըպ, իլլա քէսիճի վէ եախօտ տէլիճի պիր ճիամ վարօրա չարբմըշ իտի. ֆազաթ նասըլլէի տէտիք, պու միւսատէմէ բէք խաֆիֆ օլտուղունտան, էհէմմիլլէթ քէսպ իթմէյուպ քիմէնին տըզզաթընը ճէլպ իթմէմիշ իքէն, պիր տէ մաքինա թարաֆընտան կէլէն « Պաթըյօրը՛զ, պաթըյօրը՛զ » սէտալարը, եօլճուլարը ազիմ պիր խէվֆ ու տէհէթէ տիւչար իթտի:

Էվվէլ էմիրտէ եօլճուլար ֆէնա հալտէ գօրգտուլար իսէ տէ, ֆազաթ գաթթան էնտէրսըն, վարօրուն տէօրթ գըսմա միւնդասէմ օլտուղու, վէ օ հալտէ հէր հանկը գըսմտա տէլիք աչըլըպ տա սու ալսա պիլէ, եինէ պաթմազ թէհլիքէսի օլմատըզընը տէրմիլյան իտէրէք, եօլճուլարը թէսկին իթմէյէ մուվաֆֆազ օլապիլտի:

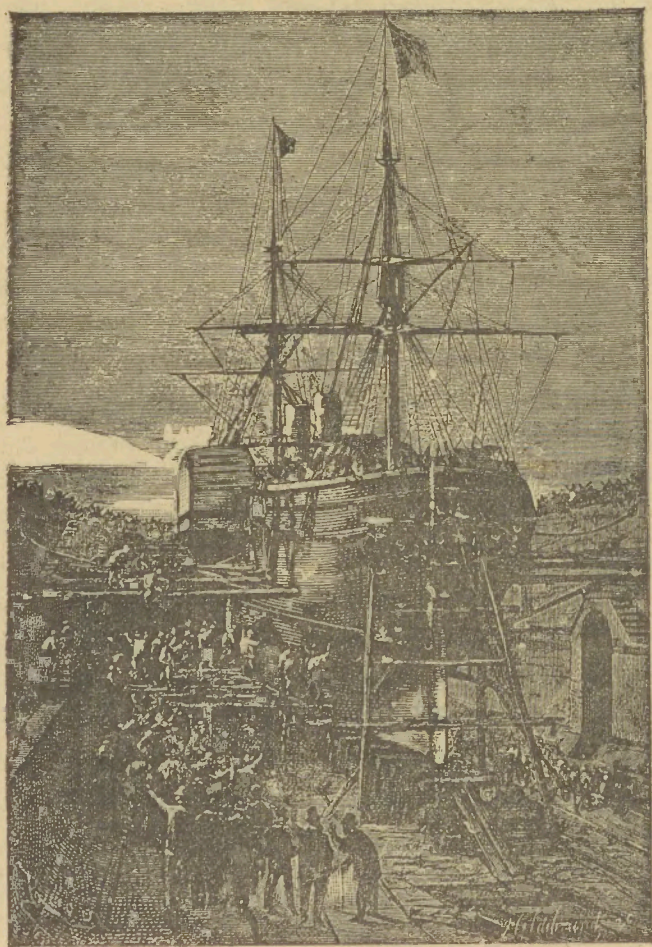


Գարթան էնտէրսըն , տէրհալ անպարա էնիպ , պէ-  
շինճի գըսմըն քեամիլէն սու իլէ տօլտուղունու անլա-  
տը , վէ սուլարըն շիտտէթլէ իչէրիյէ տօղրու հիւճիւ-  
միւնտէն , պէօյիւք պիր տէլիք աչըմըշ օլաճաղընա  
գանաաթ կէթիրտի . հէլէ քի վաբօրուն գաղանլարը  
պու գըսմտա պուլունմայօրտու , զիրա աթէշ սէօնմէք-  
լէ վարօր եօլունտան գալաճագ իտի :

էնտէրսըն , վաբօրու տուրտուրթտու , վէ թայֆա-  
լարաան պիրի տէնիզէ տալըպ աչըմըշ օլան տէլիյի  
մուայէնէ , վէ օմուրղա եաղընընտա իքի մէթրօ ուղուն-  
լուղունտա օլտուղունու թասաիգ իթտի :

Թապիյի պէօյլէ պէօյիւք պիր տէլիյի թըգամագ  
միւմքիւն օլամայաճաղընտան , վաբօր՝ չարիւլարը նըս-  
ֆընա գատար սույա պաթմըշ օլտուղու հալտէ եօլու-  
նա տէվամ իթմէյէ մէճպուր օլտու : Սֆօշխա՝ օլ էս-  
նատէ Կըլլար պուրնունտան իւշ եիւզ միլ գատար ու-  
ղագ պուլունույօրտու քի , իիւնարտ շիրքէթինին սօն  
տէրէճէ էնտիշէսինի մուճիպ օլան իւշ կիւն թէէթիր-  
տէն սօնրա , իվըրբուլա մուվասըլէթ իտուպ , շիրքէթին  
հավուղունա չէքիլտի :

Միւհէնտիսլէր , վէ էրպապը սէնայիտէն պաղը  
զաթլար , գարայա չէքիլմիշ օլան վաբօրուն ումուր-  
ղասընը մուայէնէ իթտիքլէրինտէ , աաթթա կէօրտիւք-  
լէրինէ ինանմագ իսթէմէտիլէր . չիւնքի սու քէսիմին-  
տէն իքի պուշուգ մէթրօ աշաղըտա , սուրէթը մուն-  
թաղամատէ վէ իւշ քէօշէ չէքլինտէ պիր տէլիք աչը-  
մըշ իտի : Տէլիք՝ աաթթա պիր ալաթը մախսուսէ իլէ  
տէլինմիշ կիպի օլմաղըլա , տէօրթ սանթիմէթրօ գա-  
լընըղընտա տէմիր թահտայը տէլէն ալաթըն , զայէթ  
գուվվէթլի վէ քէսկին չէլիքտէն օլաճաղընա վէ սաբլան-  
տըգտան սօնրա , եինէ կէրի չէքիլմէք գուվվէյի ֆէվ-



Կիւնարս շիւղէթինին Սգօշիա  
վարօրը .

(Սահիֆէ 14)



գէլատէսինէ մալիք պուլունաճաղընն , վէ պու հալին՝  
էօյլէ գայայա չարմագլա զուհուրա կէլէմէյէճէյինէ  
գանաաթ կէթիրիլտի :

Իշթէ պու սօն վագաա ումուլըն զիհնինի գարըշ-  
տըրտըգճա գարըշտըրտը , վէ պունտան սօնրա տէնիզ-  
ճէ վուգու պուլան հէր նէվի գաղա ու պէլա , մահուտ  
ճանավարա համլ իտիլտի , վէ եախօտ աֆաթը պահրի-  
յէյէ գուրպան կիտէն սէնէվի իւշ պին ատէտ կէմի-  
լէրտէն , պիւսպիւթիւն մահվ ու նապէտիտ օլան իքի  
եիւզ գատար սէֆայինին մէսուլիյէթի , իշպու խէյալի  
ճանավարա եիւքլէնտիրիլտի :

Շու հալտէ արթըգ տէնիզ եօլնուլուղու ղայէթ  
թէհլիքէլի ատտ օլունմագլա , պէհէմէհալ տէնիզի՝  
պու տէհէթամիզ ճանավարըն բէնչէսինտէն խէլաս ի-  
տիլմէսի , ումում թարաֆընտան թալէպ իտիլտի , վէ  
մուճիպինճէ հարաքէթէ պաշլանըլտը :



## 2

Ագսի վէ միւսաիս , եախօս շէօյլէ՞ մի պէօյլէ՞ մի ,

Պու հալլէրին վուգուա կէլտիյի հէնկեամտէ , պէն  
Միւլթէմէայի Ամէրիգատա վագը՝ նէպրասգա ճիհէթ-  
լէրինտէ իճրա իթտիյիմ պիր թէտըզաթ , վէ քէշֆի-  
յաթը ֆէննիյէտէն ավտէթ իտիյօրտում: Բարիս շէհրը  
ֆունունը թապիյէ ( բնական պատմութիւն ) միւզէխա-  
նէսի մուալիմի գայմագամը օլտուղում հասէպի իլէ ,  
Ֆրանսա հիւքիւմէթի թարաֆընտան , նէպրասգատա

իճրապը մուսամմէմ օլան քէչֆիյաթա մէմուր իտիլմիշ խոխիմ, օրալարտա ալթը այ գատար վազըթ կէչիրտիք-տէն սօնրա, պիր թազըմ հայվանաթա, նէպաթաթա, վէ ֆէննի մատէնէ միւթէալիգ ասարը իսթիսհապ իթմիշ օլտուղում հալտէ, Մարտ այընըն սօնլարընտա նիւ-նօրգա վասըլ օլտում, վէ շէհրը մէզքիւրտէ՝ ասարը մէզքիւրէնին թանգիմ ու թէրթիպի իլէ մէշղուլ իքէն, Աքօչիյա վաբօրը վագասար զուհուրա կէլտի:

Հէր քէսին պիլտիյի, վէ Ամէրիգա իլէ էվրօբա կազէթալարընտա մէվզուը պահս իտիլտիյի իշպու վագաայէ պէն տախի ալեահ օլմուշ իտիմ: Պագաթ սօղ-րույու սէօյլէմէք իչին, պու խուսուստա քէնտիմէէ պիր գարարը գաթի վէրէմէյէրէք, միւթէհայըր վէ միւթէրէտտիւտ գալմըշ իտիմ: Էզճիւմլէ պունըն ինքեարը տախի գապիլ տէյիլ իտի: Ղիրա Աքօչիյանըն թէքնէսինտէ աշըլան տէլիք, միւճէրրէտ պիր շէյ օլա-ճաղընա տէլիլի գապի տէյիլ մի տիր:

Նիւ-նօրգա վասըլ օլտուղում վազըթ մէսէլէնին էն աթէշլի զէմանը իտի: Սէյեար գայա, թուլթուլմազ թաշ, զաննիյաթը պիւսպիւթիւն պիր եանա աթըլմըշ իտի: Ֆիլ հագըգա, տէրունինտէ աթէշ իլէ իսլիմ, վէ գարնընտա մաքինասը պուլունմայան պիր գայա, նա՞սըլ վէ նէ՞ սուրէթլէ թէպտիլի մէքեան վէ մէվգը իտէպիլէճէք իտի:

Պունըն կիպի, տէնիզ ալթընտա գալմըշ իրի պիր կէմի բարչասըյլա, վէ եախօտ միւթէհարիք պիր սալ զաննիյաթը տախի, սիւրաթլա թէպտիլի մէվգը իթմէսի սէպէպի իլէ բէտտ իտիլմիշ իտի:

Իմտի, իքի իհթիմալ գալըյօր իտի քի, պու իհթիմալաթտէն տախի, եէքտիկէրինտէն Փարգըլ իքի ֆըրգա թէշէքքիւլ իթմիշ իտի: պու ֆըրգալարտան



պիրի՝ տէնիզին ալթընտա միւճէրրէտ պու անէ գատար  
էմնալի կէօրիւլմէմիշ պիր ճանաւարըն վիճաւտինի իտ-  
տաա իթտիյի կիպի, տիկէր ֆըրդա տախի, մէզքիւր  
ճիսմին ճանաւար օլմայուպ, իլլա գատարը (յատակ)  
տէրեատէ հարաքէթ իտէր գուվլէյի հարիք իւլ ատէ-  
յի մալիք պիր կէմի տիր տէյօրլար իտի:

Ֆաղաթ պիր տէրէճէյէ գատար ազլէ եազըն  
կէօրիւնէն պու իքինճի իհթիմալաթ տախի, իճրա իտի-  
լէն թահզըզաթ վէ թէտգըզաթա տայանամայըպ  
րիւճաթ իթտի. զիրա օ հալտէ պիր շախսըն պէօյլէ  
պիր միւճիզէլի կէմիյէ մալիք օլմասը գապիլ մի իտի.  
չայէտ պէօյլէ պիր սէֆինէնին վիճուտի ֆարզ օլունսա  
պիլէ, նէրէտէ եարըլտը, հա՞նկը ֆապրիգա իմալա-  
թընտան տըր, վէ միւհէնտիսի քիմ տիր, վէ պու ի-  
մալաթը խալզըն նազարընտան նա՞սըլ կիզլէյէպիլմիշ  
իտի:

Անճազ հիւքիւմէթլէրտէն պիրիսի պէօյլէ պիր կէ-  
մի եարտըրապիլիր իտի. Շապօլար, թօրքիլլէր, վէ  
տահա պունչարա մէմասիլ ալաթը թախրիպիյէ պունա  
տէլիլի գապի տիր:

Ֆաղաթ պիլ ճիւմլէ հիւքիւմէթլէր, պէօյլէ պիր  
հարպ մաքինասընըն վիճուտի օլմատըղընը՝ սուրէթի  
րէսմիյէտէ իլան իթտիլէր. զիրա պու միսիլլու պիր կէ-  
մի եարըլմասը ֆարզ օլունսա պիլէ, ապա կիզլի գա-  
լամայաճաղընը, վէ հիշ օլմազսա իշլէյէն ամէլէլէրին  
պիրինտէն օլսուն տույուլաճաղը տէրքեար իտի:

Ալէլ խուսուս հէր թարաֆտա իտիլէն թահզըզա-  
թըն նէթիճէյի մէվսուգասը օլարագ, տիւվէլը մէվ-  
ճուտէնին հիշ պիրիսինին պէօյլէ պիր կէմիյէ մալիք օլ-  
մատըղը գաթիէն անլաշըլտը:

Շու հալտէ ճանաւար՝ թէքրար սուլլըն իւզէրինէ

չըզտը , վէ մէսէլէ եէնիտէն ճանլանտը . հաթթա ու-  
ֆազ ըիսալէլէրին տայիմի սուրէթսէ իթտիքլէրի իս-  
թիհզա վէ սարագալարա ըաղմէն , ֆարզիյաթ՝ խէյալ  
տէրէճէսինի պիլէ աշտը :

Նիւ-Եօրգա վասըլ օլտուղումտա , բէք չօգ ատէմ-  
լէր՝ հազգըմա հիւրմէթէն պու խուսուստա նէ ֆիքրիմ  
օլտուղունու սօրտուլար . Ֆրանսատա ( թահտէլ պահր  
պուլունան պէօյիւք կիրտապլարըն էսրարը ) նամընտա  
իքի պէօյիւք ճիլտտէն իպարէթ պիր քիթապ նէշր իթ-  
միշ իտիմ . պու քիթապ՝ էրպապը ֆէնն ինտիքնտէ հայ-  
լըճա շէօհրէթ պուլուպ , պէնի մէշհուր պիր թապիուն  
( բնագէտ ) ատտ իթտիլէր , վէ պու մինասիպէթլէ ճա-  
նավար մէսէլէսինտէ էֆքերարըմը սօրտուլար : Մէսէլէ  
կիւն կիպի աշիքերար օլունճայա գատար , պէն մասալ  
նիյէթի իլէ տինլէյօրտում . ֆազաթ չօգ կէշմէտէն  
տարտա գալարադ էֆքերարըմը պէյան իթմէք մէճ-  
պուրիյէթինտէ պուլունտում . զիրա Նիւ-Եօրք-Հէրալտ  
կաղէթասը , « Բարիս մուղէխանէսի մուալլիմի հիւրմէթ-  
լու Միւսիւ Արսնաքս ճէնապլէրինին , ճանավար մէսէ-  
լէսի հազգընտա , թահրիրէն պէյանը էֆքերար իթմէսի  
րէճա օլունուր » տէյու պիր ֆըրգա նէշր իտուպ , իս-  
միմի իլան իթտիյինտէն , արթըգ նաչարի ճէվապ վիր-  
մէյէ մէճպուր օլտում :

Նիհայէթ իւլ էմր մէսէլէյի կերէք ֆէննէն , վէ  
կերէք սիյասէն ( թէ գիտնաբար և թէ քաղաքականօ-  
րէն ) թէտըզ վէ թահլիլ ( մեկնել ) իտէրէք պիր  
պէնտ գալէմէ ալտըմ քի , մէզքիւր կաղէթանըն , օ-  
թուզ Նիսան թարիխի նուսխէսինտէ նէշր օլունտու ,  
իշթէ մէզալէյի մէզքիւրէ աթիւլզգիքը մաալտէ ի-  
տի :

Պու մէսէլէ հազգընտաքի պիր չօգ ֆարզիյաթը



Թէտգըզ վէ միւթալաա իտուպ , ճիւմլէսինի րէտա իթմէյէ մէճպուր օլտոււմ իսէ տէ , ֆազաթ զայէթ պաթթալ վէ ազիմ գուվվէթէ մայիք պիր պալըղըն վիճուտինէ գանաաթ կէթիրմէմ լազըմ կէլտի :

«Օգիանօս տէնիզինին գաարը հէնուզ պիզէ մէճհուլ տըր . թա տէնիզին ալթընա գատար , ուճունա գուրչուն պաղլը պիր իբ էնտիրմէք , վէ տէրինլիյինի էօլլմէք գապիլ օլամամըչ տըր . իմտի հատա ու բայանը օլմայան պու տէրին կիրտապլարըն ալթընտա նէ՞լըր կէչիպ տէօնէյօր : Տէնիզին եիւզիւնտէն օն պէշ եիրմի միլ գատար տէրինլիքտէ նէ՞ կիպի հայվանաթ եաշար վէ եաշայապիլիր , վէ պու մախլիւգաթըն վիճուտլէրի նա՞սըլ թէշէքքիւլ իտէր . իշլթէ պու խուսուստա ճիտտի պիր էֆքեար թէշքիլ իթմէք միւմքինսիզ տիր տէմէյէլիմ տէ , անճադ իհթիմալի օլապիլիր տիմէքլէ իքթիֆա իտէլիմ :

«Պէնտէնիզէ թէքլիֆ օլունան մէսէլէյի մալիւմէնին հալլի , իքի շըզ սուրէթինի քէսպ իտէպիլիր :

«Շէօյլէքի , պուլունտուղումուզ քիւրրէտէ սաքին օլան , վէ շու տէրին տէնիզլէրտէ եաշայան հայվանաթը , եա քեամիլէն - կէօրտիւք վէ թանըրըզ - տէմէլի , վէ եախօտ - պիլմէյօրուզ , թանըմայօրուզ - տէմէլիլիզ :

«Էկէր թանըմաեօրսազ , վէ էկէր թապիաթըն՝ տէնիզտէ եաշայան մախլիւգաթա տայիր հէնուզ պիզէ մէճհուլ էսրարը օլաճաղընը գապուլ իտէրաէք , օ հալտէ , պու անէ տէյին ըսգանտիլ իթմէսի միւմքին օլմայան կիրտապլարտա , նէվ պէ նէվ պալէնալար , վէ հատտէն էֆզուն պաթթալ , զըրհլը , վէ սէրի իւլ հարաքէ ճանաւարլար պուլունաճաղընը գապուլ իթմէլիլիզ . պու ճանաւարլարըն՝ կեահ պէ կեահ տէնիզ

իւզէրինտէ չըգմայարը տա իհիծմային տախիլինտէ տիր:

« Պիլաքիս էկէր տէնիզտէ եաշայան պիլծիւմէ հայվանաթըն նէվլէրինի վէ ճընալարընը պիլիբիզ տէ-յու ֆարզ իթսէք, օ հալտէ, հայվանաթը մէվճուտէ-տէն պիլինին, սէնէլէր միւրուրի իլէ ֆէվգէլատէ պէ-յիւյիւպ ազմըլ օլտուղունու, վէ մահուտ ճանավար տախի, պու գապիլտէն պուլունաճաղընը թէսլիմ իթ-մէմիզ իյճապ իաէր:

« Նարվալ, եանի տէնիզ քէքէրտանը ( ծովային միեղջերու ) ճիւմլէյէ մալիւմ տիր: Պու հայվանըն՝ ա-լէլ ումում ալթմըլ այագ ուղունլուղունտա պօյը օ-լուր. հայվանը մէգքիւրի օն օն պէշ տէֆա պէօյիւ-տիւպ, վէ վիճուտինէ կէօրէ գուվլէթ, վէ օ նիսպէթ-տէ տէ սէրի պիր հարաքէթ վէրտիյիմիզ հալտէ, պուն-ճա խասարաթը մուճիպ օլան ճանավարը կէօղիւմիւզ էօնիւնէ կէթիւրէպիլիբիզ. վէ իշթէ պու ճանավար Սֆօ-շիա վարօրընը տէլէճէք գատար զայէթ սէրթ ալաթ-լադա տախի մալիք օլապիլիր:

« Յիլ հագըգա նարվալ պալըղընըն աղղընտա պիր նէվի ֆիլտիշի կիպի քէմիքտէն, վէ գըլըճ միսիլու քէսկին պիր ազա պուլունմագտա տըր. չէլիքտէն տա-հա զիյատէ սէրտ օլան պու ազա՝ հայվանըն պիր տիշի տիր քի, պալէնա պալըղընա հիւճիւմ իթտիյինտէ ա-նընլա վուրուր, պազը թութուլան պալէնալարըն վի-ճուտինտէ պու տիշլէրտէն գըրըլըպ տա սաբլանմըլ օլ-տուղու կէօրիւլաի: Բարիս թըպպիյէ միւզէխանէսին-տէ, իքի մէթըօ վէ եիրմի պէշ սանթիմէթը ուզաւնլու-ղընտա, վէ քէօքիւ գըրգ սէքիզ սանթիմէթըօ էնին-տէ, պէօյլէ պիր տիշ էլէէվմ մահփուզ պուլունմագ-տա տըր:

« Իստի հայվանը օն տէֆա պէօյիւտէրէք, վիճու-



տինէ սաաթտա եիրմի միլ գաաար պիր չարբղլըզ վէ-  
րիրսէնիզ, վէ թապիյի վիճուտի նիսպէթինտէ օն գաթ  
պէօյիւմիւշ օլան տիշի իլէ, սաճ վէ եախօտ գալլընճա  
պիր տէմիրի տէլմէսինէ թէաճիւպ իթմէզսինիզ:

« Պինաէն ալէյհ ճիտտի վէ միւքէմմէլ պիր մա-  
լիւմաթ ալլընընճայա գաաար, պու ճանաւարը պիր  
նարվալ ազմանը աաա իթտիյիմ կիպի, աղզընտաքի  
տիշինի տէ, զըրհլը հարպ սէֆինէլէրին պաշընտա պու-  
լունան տէմիր մահմուզա թէշպիհ իտէրիմ:

« Էկէր պու ճանաւարըն հագըզաթէն աալը վար  
իսէ, պու մէսէլէ մահզա պու սուրէթլէ հալլ օլունա-  
պիլիր. էզճիւմլէ շիմտիյէ գաաար էմսալի կէօրիւմէ-  
միշ վէ իշիտիլմէմիշ պիր մախլիւզ օլմասը տա իհթի-  
մալտէն պախա տէյիլ տիր: »

Տօղրույը սէօյլէմէք իշին, կազէթայա վէրտիյիմ  
պէնտին պու սօն իպարէսի պէնճէ աաթէթա պիր տի-  
նայէթ իտի. լաքին նէ չարէ, զաննըմըն արսի չըգար-  
աա, միւսթահզի Ամէրիգալլըլարըն իսէնտէյի իսթիհ-  
զալէրինէ սիրէր օլունմամագ իշին, վէ լուզումը թագ-  
տիրինտէ գաշամագ եօլու պուլմագ իշին պէօյլէ եազ-  
մաղա մէճպուր օլտում. պունըյըլա պէրապէր, պէն  
քէնտիմ ճանաւարըն վիճուտինէ գանի օլմուշ իտիմ:

Եազմըշ օլտուլում պէնտ, քէմալի էհէմիլլէթլէ  
թէլազգը օլունաա, վէ ազիմ պիր կէրմիլլէթլէ մէյ-  
տանը միւպահասայէ գօնուլտու, ազիմ պիր չէօհրէթ  
քէսպ իթտի, վէ պիր չօզ քիմնէլէր զաննիյաթըմա  
հէմէֆըբար պուլունաալար, թէքլիֆ իթտիյիմ հալ-  
լին ուսուլի, իսէյալաթ ու մէվհումաթէ մէյտան վէր-  
տի, ինանանլարըն էֆըբարը զաթէն իսէյալաթա  
մայիլ օլմաղըլա, պէօյիէ հարիք իւլ աաթ մախլիւզա-  
թա տայիմա վիճուտ վէրմէյէ իահիշկէր տիր: Ագըլ-

լարը հայրէթոտ պըրագըճը մախլիւգաթէ վիճուտ վիրմէք իչին, էն մինասիպ մահալ տէնիզլէր տիր. օրատա խէյալ օլունաճագ մախլիւգաթա նիսպէթէն, գարատաքի ֆիլլէր վէ տէվէլէր հիչ տիր: Մէսէլա եիւզ մէթրօ պօյունտա ըստագօզլար, վէ իքի եիւզ քիլօկրամ աղրլըղընտա տէհչէթամիզ չաանօզլար, վէ եախօտ իքի եիւզ մէթրօտան ուզուն սու եըլանլարը, մահզա՝ օն պէշ պին մէթրօտան զիյատէ տէրին պիր կիրտապտէ պուլունապիլիր օլտուղու միւմքին օլամա՞ղ մը:

Հէմ նիչին օլմասըն. տիւնեանըն եարատըլտըղը իւք ասըրլարտա, գարատա եաշաեան հայվանլար՝ բէք պէօյիւք գըլթատա խալք պույրուլուպ տա, սօնրա եավաշ եավաշ ուֆալտըղլարը իտտաա վէ իսպաթ օլո՞ն մայօրմու. շիւպհէ եօգ քի տէնիզլէրտէ տախի հայվանաթ՝ էվէլա պէօյլէ պաթթալ եարատըլմըշ, վէ թէտրիճէն ուֆալմըշ տըր: Օ հալտէ տէնիզլին էն տէրին կիրտապլարը, պու միսիլու պաթթալ հայվանաթըն նումունէլէրինի հըֆզ իթմիշ օլտուղունու ֆարզ իթմէք խաթա՞ մը տըր:

Լաքին պու սուրէթլէ պէն տէ քէնտիմի արթըգ պիւթիւն պիւթիւնէ խէյալաթ տէրեասընա իլգա իտիյօրում. միւտտէթը գալիլէ զարֆընտա, տէհչէթիւ պիր հագըգաթա թէպէտտիւլ իտէն պու խէյալաթը պիր թարաֆ իտուպ, շունու թէքրար իտէլիմ քի, խալգ՝ զայէթ պաթթալ պիր ճանավարըն վիճուտինի թաստիգ իթմէքտէ իտիր:

Պազըլլար, պու մէսէլէյի իլիմ նօգթայի նազարըյլա թէլագգը իտուպ հալլ օլունմայա միւհթաճ ատտ իտէպիլիր, ֆագաթ հէր իշէ, իսթիֆատէ ճիհէթինտէն պագանլար, ալէլ խուսուս ճիտտի պիր սուրէթտէ եա-



շայան ինկիլիզներ վէ Ամերիգալըլար, սէյրի սէֆայինի (ծովային ճանրորդութիւն) թէէմին իթմէք իչին, տէնիզի պու տէհչէթլու ճանվերին բէնչէսինտէն գուրթարմանըն լուզումընը տէրմիյան իթտիլէր. հաթտա Շիրինկէնա, Մէրգընթայլ Կազէթ, Լոյտ, Բագպոյ վէ տահա պունլար միսիլու ֆէննի կազէթալար վէ սիկուրթա չիրքէթլէրի, իչպու թէհլիքէտէն պահա խտէրէք, ճանավարըն պէհէմէհալ մահվը խուսուսընտա իթթիֆագ իթտիլէր:

Էֆքեարը ումուսիյէ պէոյլէճէ մէյտան ալըր ալմազ, ճիւմլէտէն էվլէլ Ամերիգալըլար իչէ թէչէպպիւս խտէրէք, ճանավարը թէագըպ իթմէք իչին Նիւ-Սօրգ պէլտէսինտէ հազըրլըզլար կէօրմէյէ պաշլատըլար, վէ զայէթ սէրի իւլ հարաքէ օլան Ապրահաւ-Լիմզօյն նամֆըրգաթիյն, անդարիպ տէնիզէ չըգմագ իչին լազըմ կէլէն ճէպհանէ, մէքիւլաթ վէ լէվազիմաթը սայիրէ իլէ սէրիան տօնատըլտը:

Ղարիպ եէրի շուրասը քի, ճանավարըն թէագիպինէ գարար վէրիլըր վէրիւմէզ, ճանավարտան էսէր կէօրիւմէմէյէ պաշլատը, հիչ պիր վարօր ճաճավարա թէսատիւֆ իթմէտի: Կիւյա պու տէհչէթլիւ հայվան՝ ալէյհինտէ թէրթիպ օլունան հազըրլըզա ալեհաճ օլմուշ տա, եիւզիւնի սագլայօր կիպի կէօրիւնմէզ օլտու:

Պու մատտէ հագգընտա օ գատար վէլվէլէլէր գօրտու, օ գատար սէօզ սէօյլէնտի, վէ էվրօբայը Ամերիգայա ըապթ իտէն թէլէկրաֆ խաթլարըյըլա օ գատար թէլէկրաֆ թէաթի օլունտու քի, պաղը թօհաֆ վէ նէքրէ սէօյլէր զաթլար, ագըլլը ճանավարըն, տէնիզ տիպլինտէն կէչէն թէլէկրաֆլարտան պիր թանէսինի աչըպ օգուտուղունը, վէ անէ կէօրէ իհթիյաթլը տալրան-

մայր մինասիպ կէօրտիւյինի իտտաա իտէրէք , խալդը  
էրէյիճէ կիւտիւրտիւէր :

Պու սէպէպլէ , հէր պիր լէվազիմաթը միւքէմմէ-  
լէյի սէֆէրիյէ իլէ տօնանմըչ օլան ֆըրգաթիյնին , նէ-  
րէյէ սէվգ օլունաճաղը թային իտիլմէտի : Պէյնէլ  
նաս սապըրաղ սօն տէրէճէլէրէ վարմըչ իքէն , նա-  
կէհան Յուլիսին իքինճի կիւնի , Գալիֆօրնիյա մէմա-  
լիքինին Սան-Ֆրանչէսգօ լիմանընտան , Շանկայա իշ-  
լէյէն վարօրլարտան պիրիսինին , իւչ հաֆթա ագ-  
տէմ մահուտ ճանավարը , պահրը Մուհիթի չըմալի-  
սինտէ ( Խաղաղական Հիւսիսային ծով ) կէօրմիւչ օլ-  
տուղու խապէրի ալընարագ , հէր քէսին եիւզիւ կիւլ-  
մէյէ պաշլատը :

Պու հավատիսին սէպէպի իլէ ումումուն գալպին-  
տէ բէյտա օլան հէյէճանըն թարիֆի մուհալ տըր :  
Ապրահիմ-Լիկոզընըն սիւվարիսի օլան գաբթան Փա-  
րակըթա եիրմի տէօրթ սաաթ արամէ պիլէ մէյտան  
վերիլմէյուպ , տէրհալ եօլա չըգմասը թէքլիֆ վէ իպ-  
րամ օլընտու . ֆիլհագըգա զըրիսընըն քէօմիւր ան-  
պարլարը տօլու , թայիֆէլէրի միւքէմմէլ , վէ հէր պիր  
լէվազիմաթը հաղըր օլմաղըլա , իշ՝ եալընըղ օճագ-  
լարը եագըպ հալաթը չէօզմէյէ գալմըչ իտի : Մա մա-  
ֆիհ գաբթան Փարակըթ տաիսի պիր ան էվվէլ եօլա  
չըգմագ արզուսընտա պուլունույօրտու :

Ապրահիմ-Լիկոզընըն հարաքէթինտէն իւչ սաաթ  
էվվէլ իամիմէ խիթապէն աթի իւղ գիքը թէգքէրէյի  
ալտըմ :

« Նիւ-Եօրգտա Ֆիյթ Ավընիւ ճատտէսի օթէլինտէ  
մուգիմ , Բարիս միւզէխանէսի մուալլիմի , հիւրմէթիւ  
միւսիւ Արնաքս ճէնապլէրինէ .



« Էֆէնտի .

« Էֆէր Ապրահամ-Լիմգօյնըն սէյաճաթընա րէ-  
« ֆադաթ իթմէյի արզու պույուրուրսանըզ, Միւճթէ-  
« մէայի Ամէրիգա ճիւմհուրիյէթի, Ֆրանսա տէվլէթի-  
« նին՝ զաթը ալինիզ վասըթասըյլա իշպու թէշէպպիւ-  
« սաթէ իշթիրազ իթմիշ օլտուզունը, քէմալի մէմնու-  
« նիյէթլէ կէօրէճէք տիր : Ֆըրգաթիյնին գարթանը  
« պուլունան Մ. Ֆարակըթ, զաթընըզա մախսուս օլ-  
« մադ իւզըէ պիր գամարա հազըր իթմիշ տիր : »

Քէմալի մուհապպէթլէ սիզի սէլամլայան  
տօստընըզ

Ժ. Պ. ՀՕՊՍԸՆ

Պահրիյէ նէզարէթի միւսթէշարը

### 3

ԷՖէնսի նասըլ արզու պույուրուրսա .

Միւսիւ Ժ. Պ. Հօպսընըն, պալատէ մուհարրէր  
թէզքէրէսինի ալմատան իւշ տագըզա էվլէլ, կերէք  
ճանաւարը թէագիպ, վէ կերէք պահըր Մուհիթտէ  
պիր սէյրի սէֆային իթմէք խաթըրմտան պիլէ կէշմէ-  
յօր իտի. լաքին պահրիյէ միւսթէշարը ճէնապլէրի-  
նին թէզքէրէսինի օգուտուգտան իւշ տագըզա սօն-  
րա, թապիյի սէնաաթըմըն իգթիզասը միւճիւպինճէ,  
պու միւհիք ճանվէրի գօվալայըպ տէնիզլէրի անըն  
բէնչէյի միւտհիչէսինտէն գուրթարմագ վազիֆէսի

իլէ միւլքէլլէֆ պուլունտուղումը անլատըմ, վէ պուլունտուտա շէտիտ պիր արզու հըսս իթմէյէ պաշլատըմ:

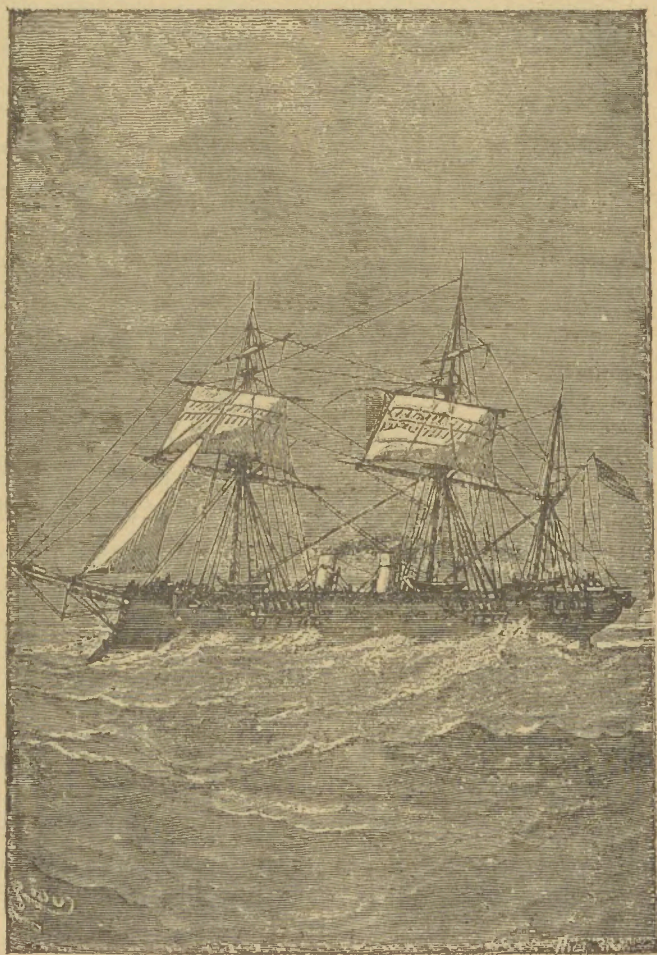
Ֆաղաթ հէնուղ պիր զահմէթլի եօլնուլուգտան ալտէթ իթմիշ, վէ պիր միւտտէթ իսթիրահաթէ միւհթաճ պուլունմուշ խաիմ: Սէվկիլի վաթանըմ, տօսթլարըմը, նէպաթաթ պաղչէսինտէքի քիւշիւք տայիրէմի, վէ ալէլ իուսուս հայվանաթ թէճէմմուաթըմը (գօշիֆսիօն հաւաքածոյ) կէօրմէյէ ճան աթըյօրտում. լաքին պունլարըն հիշ պիրի պէնի պու եօլնուլուգ արզուսընտան մէն իտէմէտի: Հէման տօսթլարըմը, եօրղունլուղումը, նէպաթաթ պաղչէսինտէքի գօշիֆսիյօնըմը, վէլ հասըլ հէր պիր շէյի ունուլտում, վէ Ամէրիգա հիւքիւմէթինին թէքլիֆինի գապուլ իտէրէք, քէնտի քէնտիմէ շէյլէ սէյլէյօրտում:

— «Հէր եօլ Ֆրանսայա կէօթիւրիւր» տէտիքլէրի մէսէլէնին վէհվասընճա, իհթիմալ քի պիղիմ սէվկիլի ճանավարտա, լութֆէն պէնի Ֆրանսա սէվահիլինէ սէվգ իտէր: Ճանավար ճէնապլէրի, մէմնունիյէթիմի մուճիպ օլաճագ էմէլի իլէ, քէնտինի էվրօրա տէնիզլէրինտէ տէրտէսթ իթտիրէպիլիլը, վէ պէն տէ ազղընտաքի իրի տիշլէրտէն, էն ագալլ եարըմ մէթրօ պօյունտա պիր թանէսինի ալըպ, Բարիս միւզէխանէսինէ վաղ իթմէյէ մուվաֆֆաղ օլուլում:

Ֆաղաթ շիմտիքի հալ ճանավարը, պահըր Մուհիթին չըմալ ճիհէթինտէ արամագ լաղըմ կէլիյօրտու. պու իսէ, Ֆրանսայա ալտէթ իթմէք իչին Ամէրիգա եօլունտան կիթմէք տիմէք օլաճաղըրը: Նէ հալ իսէ, պու միւլահաղաթը ֆիքրիմտէն տէֆ իտէրէք, քէմալի սապըրըրըզլա:

— Գօնսէյլ, տէյու հայգըրտըմ:





Ապրահամ-Լինգօլն նամ Քրոգաթիյն .

(Սահիֆէ 25)

Խըտմէթքեարըմ (Գօնսէյլ) թէսմիյէ գըլընըր իտի: Պու տէլիգանլը, սատագաթը, վէ հագգըմտա օլսն ֆէտաքեարլըղը հասէպի իլէ, հէր տիւրլի սէյահաթլէրտէ առա պէնտէն պըրլմազ, վէ պէնտէ անը զըյատէսիլէ սէվտիլիմ կիպի, օ տախի պէնի ազիմ պիր մուհապէթլէ սէվմէքտէ տիր: Գօնսէյլ, զայէթ ճիտտի թավուրլը, միւնթազամ հարաքէթլի, մէպտէսինէ սատըզ, տիւնեատա հիչ պիր շէյտէն միւթէհայըր վէ միւթէէսիր օլմազ, զայէթ իշկիւզար, հէր խըտմէթէ էլլէրիշլի, վէ հէր շէյի անլար պիր ատէմ տիր: Գօնսէյլ (\*), հայիզ պուլունտուղու իսմինին մանասը խիւլաֆէնա օլարագ առա նասիհաթ վէրմէզ, հաթտա նասիհաթ իսթէնիլտիլի հալտէ պիլէ սիւքիւթ իտէր:

Գօնսէյլ, նէպատաթ պաղչէսի միւզէխանէսինտէ իշլէրի օլսն ալիմ արգատաշլարըմըղն եանընա կիտէ կէլէ, վէ անլէր իլէ իւլֆէթ իտէ իտէ, էրէյիճէ պիր շէյ թահսիլ իթմիշ տիր: Գօնսէյլ, հայվանաթ թագսիմաթընա լայըղը սուրէթտէ աշնա օլտուղու կիպի, պիր ճիսմին թարիխի թապիլիտէ հանկը սընըֆտան, հանկը շիւպէտէն, հանկը թագըմտան, հանկը գըսըմտան, հանկը նէվտէն, վէ հանկը ճընստան օլտուղունը պիլիր, վէ տէրհալ սէօյլէր. ֆագաթ Գօնսէյլին իլմի պունտան էօթէյէ կէշմէյիպ պուրաճըզտա գալլըր: Պու ատէմին հայաթընը թէշքիլ իտէն շէյ, եալընըզ թէվզի վէ թագսիմ օլուպ, ֆիլիլաթընա չօղլուզ աշինա տէյիլ տիր:

Մամաֆիհ Գօնսէյլ, էյի պիր ատէմ օլմաղըլա օն սէնէտէն պէրի եանըմտա պուլունտուպ, ուլում ու

(\*) « Գօնսէյլ » լիսանը ֆրանսէվիտէ նասիհաթ մանասը տախի իյմա իտէր:



ֆիւնունըն, պէնի մըգնատըս կիպի չէքիպ կէօթիւր-  
տիւյի մահալլէրէ մէմնունէն պերապէր կէլիչ իտի .  
մերգումըն աղղընտան, սէյահաթըն ուզունլուզունա,  
վէ զահմէթ ու մէշաղգաթընա տայըր հիչ պիր հար-  
ֆը իշթիքեա իշիթմէտիմ. կիտէճէյիմիզ մահալ իս-  
թէր Զին օլտուն, իսթէր Գօնկօ օլտուն, ասլա պիր ի-  
թիրաղտա պուլունմաղ, վէ ատէթա կէղմէյէ կիտէր  
կիպի, կիտիլէճէք մահալին նէրէսի օլտուղընը պիլէ  
սօրմատան տէրհալ էշեասընը թօբայըպ հաղըրլանըր :  
Պունտան մատէ վիճուտճա սըհհէթի տէ եէրինտէ տիր,  
վէ հէր նէվի խասթալըղա կէօյիւս կէրէճէք տէրէճէտէ  
գավի սընըրլարա մալիք պուլունմագտա տոր . ախլա-  
գընա կէլինճէ, ղէրրէ գատար չիքեայէթ իտէճէք սէ-  
պէպիմ եօգ տոր :

Գօնսէյլ, պէնտէն օն եաշ քիւչիւք օլուպ թամ օ-  
թուզ եաշընտա տոր : Պու ատէմին եալընըզ պիր գու-  
սուրը վար իտի . չէօյլէքի պանա տայիմա միւֆրէտը  
ղայիպ սըղասը իլէ ( երրորդ գէմք ) խիթապ իտէր,  
եանի « սիզ » տէյէճէք եէրտէ, « էֆէնտի պէօյլէ մի  
խիթէյօր » տէր, վէ պու ճիհէթտէ օ գատար իֆրաթէ  
վարըրքի, ինսան միւճէրրէտ հիտտէթինտէն բաթլա-  
մագ բատտէսինէ կէլիր :

Նէ հալ իսէ, պէն, հաղըրլըղա իպթիտար իտէ-  
րէք, թէքրար « Գօնսէյլ » տէյու հայգըրտըմ :

Վազաա պու տէլիգանլընըն, հաղգըմտա հըսս  
իթտիյի ֆէտաքեարլըղը բէք ալէա պիլտիյիմտէն, սէ-  
յահաթ իտէճէյիմ վազըթ, քէնտիսինէ պէրապէրիմճէ  
կէլէք իսթէյիպ իսթէմէտիյինի սօրմագ ատէթիմ տէ-  
յիլ իտի իսէ տէ, ֆագաթ պու տէֆա մէսէլէ պաշգա  
տիւրլիւ իտի . ղիրա թէշէպալիւս իտէճէյիմիզ պու եօլ-  
ճուլուգ, իլանիհայէ ուզայապիլիր օլտուղու չէօյլէ

տուրսուն, ալել խուսուս պիր զըրհլը ֆըրգաթիյնի, ատէթա ճէվիզ գապուղը կիպի պաթըրաճագ գուվվէյի միւտհիշէսինէ մալիք պուլունան պիր ճանաւարըն թէագըպինէ չըգայօրտուգ քի, տիւնեատէ էն թէէսիւրսիւզ վէ էն ճէսուր ատէմլէր իչին պիլէ պու նօգթա՝ միւլահազաթը մուճիպ օլաճաղը տէրքեար օլտուղունտան, պագալըմ Գօնսէյլ նէ՞ տէյէճէք իտի:

— Գօնսէ՛յլ, տէյու պիր տահա պաղըրտըղըմտա, սատըգ խըտմէթքեարըմ գաբըտան իչէրի կիրէրէք:

— Էֆէնտի պէնի՞ մի չաղըրըյօր:

— Էվվէթ, օղլում, էշեալարըմըզը հաղըրլա, իքի սաաթա գատար կիտէճէյիզ:

— Էֆէնտի նասըլ արզու պույուրուրսա:

— Պիր տագըգա պիլէ ղայպ իտէճէք վագթիմիզ եօզ տուր. սէյահաթ լէվաղիմինի, էլպիսէմի, կէօմլէքլէրիմի, չօրապլարըմի, գունսուրալարըմի, միւմքին օլապիլտիյի գատար չաբըգ, վէ հէման սայմագըզըն սանտըղըմա տօլտուր:

— Եա՛ էֆէնտինին թէճէմմուլաթընը... (հաւաքածոյ):

— Օնու սօնրա տիւշիւնիւրիւզ:

— Նէ՞, հայվանաթ գուրուլարը, վէ էֆէնտինին տիկէր նատիր իսքէլէթլէրիտէ մի (կմախք) սօնրա տիւշիւնիւլէճէք:

— Օնլարը օթէլտէ պըրագըպ սագլատըրըզ:

— Եա՛ էֆէնտինին սաղ օլան պույնուղլու տօմուզը:

— Պիզիմ ղայպուպէթիմիզտէ անը պէսլէրլէր. զաթէն հայվանաթ թէճէմմուլաթըմըզը Բարիսէ կէօնտէրմէլէրինի էմր իտէճէյիմ:

— Տիմէք Բարիսէ ավտէթ ի՞թմէյէճէքմիլիզ:



— Էլ պէթթէ կիտէճէյիդ, ֆագաթ պիր աղ տօլաչըդ թարիդ իլէ :

— Էֆէնտի նասըլ արզու պույուրուրսա էօյլէ եաբարըդ :

— Պիր աղ տօլաչըդ եօլ իլէ կիթմէք պէօյիւք պիր շէյ տէյիլ տիր, Ապրահամ-Լինգօյն վարօրըյըլա կիտէճէյիդ :

— Էֆէնտի նասըլ մինասիպ կէօրիւրսէ էօյլէ եաբարըդ :

— Պիլիրսին ա' օղլում, պու եօլճուլուդ օ մահուտ ճանաւարա այիտ տիր . . . օ մէշուր նարվալը արամայա կիտէճէյիդ, վէ տէնիզլէրի անըն բէնչէսինտէն խէլաս իտէճէյիդ : Պէնիմ կիպի տէնիզլէր գաարընըն (յատակ) էսարըր հագգընտա իքի պաթթալ ճիլալէրտէն միւրէքքէպ պիր քիթապ թէէլիֆ իտէն պիր միւլլիֆ, պու իշտէն կէրի տուրամալ : Վագաա պու եօլճուլուդ կէրէյի կիպի թէհլիքէլի իսէ տէ, շէրէֆի տէ օ նիսպէթտէ տիր . . . նէրէյէ կիտիլալի հէնուզ մէճհուլ տըր . . . քէյֆի տէյիլիդ ա', ճանաւար պիզի բէք ուզագ եերլէրէ կէօթիւրէպիլիր . . . խիւլասայի քէլամ հէր նէ տէ օլսա միւճէրրէտ կիթմէլիլիդ : Զըրհլընըն գարթանը Մ. Փարակըթ հիշ պիր շէյտէն գօրգմալ, վէ կէօզիւնի պուտագտան սագընմալ իյիտ պիր ատէմ տիր :

— Էֆէնտի նասըլ եաբարսա, պէնտէ էօյլէ եաբարըմ :

— Էյի տիւշիւն Գօնսէյլ, պէն սէնտէն պիր շէյ սագլամամ, պու էօյլէ պիր եօլճուլուդ տըր քի, ինսան պիր տահա ավտէթ իտէմէզ օլուր :

— Էֆէնտի նասըլ արզու պույուրուրսա էօյլէ եաբարըդ :

Գօնսէյլին հիմէմ ու զայրէթի իլէ պիր չարեէք սօնրա լէվազիմաթը սէֆէրիյէմիզ իքմալ օլմուշ պիթմիշ իտի . տէր հալ օթէլին հապլիսինէ էնտիք , օթէլին սահիպի իլէ հիսապըմը ըույէթ իտուպ պօրճումը վէրտիմ: Օթէլտէ պըրագտըղըմ հայվան գուրուլարընը, վէ սայըր նէպատաթ թէճէմմուլաթընը ( հաւագածոյ ) Բարիսէ կէօնտէրմէլէրի իչին էմը վէրտիմ: Հինտ տօմուզունըն նաֆագասը իչին տախի մըգտարը քեաֆի բարա պըրագտըգտան սօնրա , Գօնսէյլ իլէ պէրապէր պիր արապայա աթլայը վէրտիք :

Եիրմի ֆրանգա քիրալամըշ օլտուզում պու արապա , Պըրատուէտէն իւնիյօն Աքույրա գատար իլէրլէտի, վէ Պօրթ Ավինուլը կէչէրէք , Գաթէրին Սթրիտ սօգաղը տօղրուսընտան կէչիպ ըրիթըմըն Յէ նիւմէրօլու նօգթասընա վասըլ օլտու . օրատան եիւք թաչըեան վարօրլարտան պիրի , պիզի՝ արապա վէ պէյկիրլէրիմիզլէ պէրապէր , էսթ նէհրինին շարգ սահիլինտէ վագը օլուպ , Նիւ-Եօրգ պէլտէսի միւշթէմիլաթընտան օլան Պրուգլինէ նագլ իթաի :

Արապա պիր գաշ տագըգա իլէրլէտիյինտէ ըրիթըմա վասըլ օլտուգ քի , Ապրահաւ-Լիմզօղնըն պաճալարընտան չըգան գօյու վէ գաթը տիւման կէօք եիւզիւնի գարարթըյօրտու :

Էշհամըզ տէր հալ վաբօրըն կիւվէրթէսինէ նագլ օլունտու . պէն տէ հէման հօգարը աթըլըպ , Փըրգաթիյնին գաթթանը օլան Մ. Ֆարաղըթը սօրտում: Թաշիֆէլէրաէն պիրի , պէնի գաթթանլարա մախսուս օլան քէօբըիւ իւզէրլինտէ , խօշ չէհրէլի , վէ կիւզէլ գըյաֆէթլի պիր զապիթէ թագտիմ իթտի: Չապիթը միւմաիլէյհ գաթթան Ֆարաղըթ քէնտիսի օլուպ , էլինի պանա ուզաթարագ .



— Միւսիւ Բիյէր Արսնագս, տէմէսի իլէ, պէն տախի :

— Էվվէթ, հագիրինիզ, եա զաթը ալի'նիզ, տէ-  
յու սօրտում :

— Գաբթան Ֆարակըթ, խօշ կէլտինիզ մուալլիմ  
էֆէնտի, գամարանըզ հազրը տըր, տէտի :

Գաբթանը սէլամլայըպ, գօմանտասըյա մէշղուլ  
պըրագարագ պանա մախսուս օլան գամարայա կիթտիմ :

Յիլ հագըգա Ապրահամ-Լինգօզն Փըրգաթիյնի  
միւքէմմէլ սուրէթտէ տօնատըլմըշ օլուպ, իշպու սէ-  
յահաթէ բէք էլվէրիշլի իտի . պու կէմի՝ զայէթ սէրի  
իւլ հարաքէ օլտուղու կիպի, մաքինալարընտաքի խաս-  
սէ սայէսինտէ, եէտի հէվա թազերիզինէ գատար քէս-  
պը գուվվէթ, վէ սաաթտա օն սէքիզ միլ վէ օնտա  
իւշ պիր սիւրաթը հարաքէթ բէյտա իթմէքտէ իտի ի-  
սէ տէ, եինէ ավլամաղա չըգտըղը ճանավարըն սիւրա-  
թը հարաքէթինէ նիսպէթէն հիշ սայըլապիլիր :

Յըրգաթիյնին տախիլի թէրթիպաթ ու թանգիմա-  
թը տախի, մալիք օլտուղու պու խասսէլէր կիպի միւ-  
քէմմէլ իտի : Գըշ թարաֆընտա վագը օլուպ, գաբու-  
սը՝ սէֆինէնին զապըթանընա մախսուս օլան մահալէ  
աչըլըր գամարամտան բէք խօշլանտըմ, վէ Գօնսէյլէ :

— Պու գամարա պիզէ ույկուն վէ րահաթ տէյիլ  
մի, տէտիմ :

— Բէք կիւզէլ, ֆագաթ էկէր թէշպիհիմ էֆէն-  
տիյէ սաքիլ կէլմէսէ, պուրասը պիր սայլանկէօղիւն՝  
գապը իչինտէ րահաթ իաէպիլէճէյի գատար րահաթ  
օլունաճագ պիր մահալ տըր տէյէպիլիրիմ, տէտի :

Գօնսէյլի, գամարանըն թանգիմի իլէ մէշղուլ պը-  
րագըպ, Փըրգաթիյնին հարաքէթինի թէմաշա իթմէք  
իչին կիւվէրթէյէ չըգտըմ :

Թամ պու էսնատէ գարթան փարակըթըն պիր սոն դօմանտասըյըլա , սէֆինէնին ըրլսթըմա պաղլանմըլ օլան հալաթլարը չէօղիւլիւօրտու . տիմէք օլուր քի էկէր պիր չարեէք գատար կէճ գալմըլ օլսա իտիմ , ֆըրգաթիյն պէնսիզ կիտէճէք , վէ պէօյլէ հարիգ իւլատէ , Թապիաթտան խարիճ , վէ ատէթա ինանըլմազ պիր սէյեահաթտէն մահրում օլաճաղըտըմ : Վագաա զարիպ պիր սէրկիւզէշթ բէյտա իտէն պու սէյահաթ , սըրֆ հագըգէթ օլտուղու հալտէ տախի , պաղը միւշկիւլքէսէնտլէրին ( Թէրահաւատ ) ինանմազ իսթէմէյէճէքլէրինի տախի պիլիրիմ :

Նէ հալ իսէ , գարթան փարակըթ , պիր ան էվվէլ ճանավարըն պուլունտուղու տէնիզլէրէ կիթմէք իչին , պիր տագըգա պիլէ զայ իթմէք իսթէմէտլիյնտէն , չարիսը պաշըյը ճէլպ իլէ .

— Պուխար էյիճէ Թագեիգ ( ճնշում ) օլունմըլ մու տըր , տէյու սօրտուղունտա , չարիսը պաշը տախի ,

— Էվվէթ էֆէնտիմ , Թագեիգ Թէմամ տըր , տէմէսի իլէ , գարթան .

— Արշ , տէյու հայգըրտը , վէ քօրնահէթ դօմանտասընը վէրտի :

Պու էմը , Թագեիգի հէվա իլէ հարաքէթ իտէն ալաթ վասէթասըյըլա մաքինայա Թէպլիզ օլունտու . չարիսըլար մուսլուգլարը աշտըլար . պուխար՝ քէմալի շիտտէթլէ պօրուլարա տօլտու , ուֆուգի ( հորիզոնաձև ) օլան ուղուն տիրէքլէր ազիմ պիր շամաթա իլէ ինլէյուպ իշլէմէյէ , վէ բէրվանէնին գանատլարը սիւրաթլէ տէնիզ տալլալարընը տէօյմէյէ պաշլատըլար : Ապրահաւ-Լինգօզն տախի , էթրաֆընը իհաթա իթմիշ , վէ իչէրտէքի սէյիրճիլէր իլէ տօլու եիւզ ատէտ գատար ուֆագ վաբօրլար , վէ միւլթէատտիտ սանտալլար



արասընտան , ազիմ պիր հէյպէթլէ հարէքէթ իտուպ , գաթը մէսաֆէյէ պաշլատը :

Պըրիւքլէն ըրիւթըմլարըյըլա , Նիւ-Եօրգըն էսթ նէհրի ճիվարը , սէյիրճի վէ կէօնտէրիյէ կէլէնլէր իլէ տօլու իտի . պէշ եիւզ պին աղըզտան չըգան իւշ տէֆա « հուրա՛ » սէտալէրի , պիրիպիրինի միւթէազըպէն ասիւմանէ գատար ագսէնտաղ օլտու : Հատտսըզ հիսապսըզ մէնտիլլէր , ճէսիմ պիր գալապալըղըն պաշը իւզէրինտէ թէմէվիւհ իտէրէք , Ապրահամ-Լինգօղնը սէլամլատըլար , վէ պու ալգըյաշլայըշ , ֆըրգաթիյնին , Նիւ-Եօրգ շէհրինի ուզուն նիմ ճէղիրէնին նիհայէթինտէ պուլունան Հօտսըն սուլարընա մուվասըլէթինէ գատար տէվամ իթտի :

Պու էսնատէ ֆըրգաթիյն , Նիւ-Ճէրզ ճիհէթինտէ վազը , նէհրին քէնարընը թաեին իտէն միւքէլլէֆ սէյֆիյէլլին էօնիւնտէն գօյուլարագ , վէ քէնտինի՛ իրի թօլլարըյըլա սէլամլայան իսթիհքեամլարըն արասընտան կէչէրէք հէմ եօլունա տէվամ իթմէքտէ , վէ հէմ տէ տիրէյինտէքի , օթուզ տօգուզ ատէտ քէվաքիպ (աստղէր) բարլամագտա օլան , Միւհթէմայի Ամէրիգա ճիւմհուրիյէթի պանտէրասընը , իւշ տէֆա էնտիրիպ չէքէրէք իատէյի սէլամ իթմէքտէ իտի :

Պատէհու , Սանտիւ-Հուգ պուրունըյըլա միւթէշէքքիլ օլան , վէ տախիլի գօյ տէրունինտէ ըէքը իտիլէն շամանտըրալար արասընտան վէ գումալըն քէնարընտան կէչմէքտէ իքէն , պինլէրճէ հազըրուն թարաֆընտան թէքրար թէքրար սէլամլանտը :

Բիւչիւք վաքօլլարտան միւրէքքէպ օլան ալայ , Լայթ-Պօթա , եանի Նիւ-Եօրգ շէհրինին լիմանընը թալին իտէն իքի ատէտ ֆէնէրլէրէ գատար , ֆըրգաթիյնի թէազիպ իթտիլէր :

Պու. Էսնատէ սաաթ թամամ իւշ իտի : Գրլաղուզ՝  
սանտալընա պինէրէք, քէնտինի պէքլէմէքտէ օլան  
իքի տիրէքլի քիւշիւք պիր կէմիյէ րաքիպ օլտու . պու-  
խարա գուվլէթ վէրիտի, վէ զըրիւնըն չարիւարը  
հըզլը հըզլը տէօնէրէք, Լանկ-Իսլանտըն սարը վէ ալ-  
չագ սահիլինի թէագըպ կլէտի, վէ պիր ազ սօնրա  
պահրի Մուհիթի Աթլասինին ( Ատլանտեան Ովկիանոս)  
գօյու վէ գարանլըգ սուլարընտա քէմալի սիւրաթլէ  
իլէրլէմէյէ պաշլատը :

## 4

## Նէս-Լանս .

Գարթան Ֆարակըթ, թահթը գօմանտաընտա  
պուլունան ֆըրգաթիյնին իտարէսինէ չայան օլաճագ  
տէրէճէտէ մահիր վէ Էհլիյէթլի պիր կէմիճի տիր . քէն-  
տի իլէ կէմիսի պիր ճիւմ թէշքիլ իտուպ, ատէթա  
ֆըրգաթիյնին ըուհը ատտ օլունմագտա տըր : Ճանա-  
վար մէսէլէսինճէ զէրրէ գատար շիւպհէսի օլմատըզը  
կիպի, օ անէ գատար էմնալի կէօրիւնմէյէն զայէթ ի-  
րի պիր պալըզըն մէվճուտիյէթինէ գանի օլուպ, ֆըր-  
գաթիյնին տէրունինտէ պունըն ինքիարը խուսուսըն-  
տա միւճատէլէյէ կիրիշմէյէ ասլա միւսաատէ իթմէ-  
տօրտու :

Պիր թագըմ սատէտիլ վէ պէօն գօճա գարըլա-  
ըն, Լէվիաթան տէնիլէն տէհչէթլիւ վէ խէյալի պիր  
էթտէրին վիճուտինէ ինանտըգլարը կիպի, գարթան  
Ֆարակըթ տա պունա ինանմըշ տըր : Պու ատէմ՝ էս-  
կի զէման չըվալիյէ (ասպէտ) լէրի թարիքինէ սալիք օ-



լարագ, միւթլագա տէնիզլէրի պու մուհլիդ ճանաւարըն բէնչէյի միւտհիշէսինտէն գուրթարմայա ահտ իթմիշ տիր: Խիւլասայի քէլամ, եա գարթան Ֆարակըթ ճանաւարըն էօլտիւրէճէք, եախօտ ճանաւար՝ գարթանը մահվ իտէճէք իտի:

Կէմինին զապիթանը տախի գարթանա հէմէֆքեար օլուպ, ճանաւարա թէսատիւֆ իթտիքլէրի վագըթ իճրա օլունաճագ մանօվրալար, պէյնլէրինտէ կիւզար իտէն միւպահասա վէ միւզաքէրէսինի տիյնէմէք լազըմ տըր: Չօզլարը ճանաւարը ուզագտան կէօրէպիլմէք իչին իխթիյարի օլարագ տիրէքլէրին թէրէսինէ չըգըպ, սաաթլարճա ուճը պուճաղը կէօրիւնմէյէն Օգիանօսա պագըպ տուրույօրլար իտիքի, պաշգա վագըթ պէօյլէ պիր խըտմէթի քէմալի նէֆրէթլէ գապուլ իտէճէքլէրի տէրքեար տըր: Կիւնէշ եիւքսէլինճէ, թայիֆէլէրին էքսէրիսի հէրարէթտէն քիւրէշթէտէ տուրամայըպ չանագլըզլարա չըգարագ նէօվպէթ պէքլէյօրլար իտի: մամաֆիհ հէնուզԱ պրահաւ-Լինգօլն, ճանաւարըն կէօրիւնտիւյի, եախօտ կէօրիւնէճէյի մէլհուզ օլտուղու պահըր Մուհիթի քէպիրին (Խաղաղական Ովկիանոս) չիւպհէլի սուլարընա վասըլ օլմամըշ իտի:

Թայիֆէլէր, քէմալի սապըրսըզլըզլա հէման ճանաւարա թէսատիւֆ իտուպ, թութմագ, վուրմագ, զըպգընըրլա էօլտիւրմէք, վէ ֆըրդաթիյնին տէրունինէ չէքէրէք բարչալամագ սէվտասըյլա սուլան օլույօրլար իտի: Պու ատէմլէր, թարիֆի նագապիլ պիր տըգգաթլա տէնիզի ատէթա կէօզ հապսընա ալմըշլար իտի: ալէլ խուսուս գարթան Ֆարակըթ, ճանաւարըն էվլէ կէօրիւպ խապէր վէրէն ատէմէ, հէր նէ մէսնէատէ պուլունուրսա պուլունսուն, իքի պին տօլար

իբրամիյէ վատ իթմիշ օլմաղըլա, արթըգ ֆըրգաթիյնին տէրունինտէ պուլունանլարըն, ճանաւարը կէօրմէք իչին նէ՝ տէրէճէ տըգգաթ վէ զայրէթտէ պուլունաճագլարը, գարիյնի քիրամըն թասավվուրաթընա իհալէ իտէրիզ:

Պանա կէլինճէ, տօղրուսը՝ պէն տէ տիկէրլէրտէն կէրի գալմայօրըտըմ, պէն տէ հէր կիւն տըգգաթլա ուֆուգու կէօղտէն կէչիրմէքտէն տուր օլմայօրտում. զըրհլըտա պուլունան խալգ արասընտա եալընըլ Գօնսէյլ միւսթէսնա օլարագ, հէր քէսին զիհնինի իշղալ իտէն մէսէլէյի մուհիմմէյի, քէմալի գայտսըլըգլա թէլագգը իտիյօրտու: Պուատէմ՝ ճանաւարը կէօրմէք մէրագընա տիւշմէյիպ, զըրհլընըն տէրունինտէ հիւքմֆէրմա օլան խահիշի ֆէվգէլատէյէ, ասլա իշթիրագ իթմէմէքտէ իտի:

Գարթան Ֆարակըթըն, մահուտ ճանաւարը էօլտիւրմէք իչին լագըմ կէլէն ալաթ ու էտէվաթը թէտարիք իթտիյինի զաթէն սէօյլէմիշ իտիմ. ֆիլ հագըրգա պալէնա պալըղը ավընա չըգան հիշ պիր կէմի, Ապրանաւմ-Լիկոզլն գատար միւքէմմէլ սուրէթտէ թէճհիզ օլունամամըշ տըր տէսէմ, ասլա միւպալաղա իթմիշ օլմամ: Կէմինին տէրունինտէ ավճըլարըն մալիւմիւ օլան հէր նէվի ալաթ պուլունտուգտան մատէ, էլ իլէ աթըլան իւշ տիլլի մըզրագտան թութ տա, գըսա վէ աղըզլարը էնլի թիւֆէնքլէր մարիֆէթիլլէ աթըլան օգլար, թա ուզագլարա գատար գուրչուն իսապէթ իթտիրի ուզուն թիւֆէնկէր, զըպգընլար վէ ալաթը սայիրէ մէվճուտ օլտուղու կիպի, ֆըրգաթիյնին պաշ թարաֆընտա, ալթտան տօլար, վէ պիրնու մունէսի 1867 սէնէսինտէ քիւշատ օլունաճագ սէրկիյի ումումիյէյէ վաղ իտիլէճէյի մուգարրէր օլան պիր տէ



Թօք պուլունույօրտու : Ամէրիգալըլարըն իխթիրաքէր-  
տէսի օլան պու թօք , օն ալթը քիլօմէթրօ ուզագլը-  
ղա գատար , տէօրթ քիլօկրամ աղըրըղընտա կիւլլէ  
աթմագտա իտի :

Շու հալտէ Ապրահամ-Լիմգօյն , հէր նէվի ալա-  
թը թախրիպիյէտէն ( աւերիչ գործիք ) մահրում օլ-  
մայըպ , հաթտա ֆազլա օլարագ , զըպգըն իլէ պալըգ  
վուրան ավճըլարըն սէրտարը ատտ օլունան նէտլանտ  
նամընտա պիր մէշհուր պալըգճըյա տա մալիք պու-  
լունմագտա իտի :

Նէտ-Լանտ , անասըլ Գանատալը օլուպ , էլինտէքի  
մէհարէթը ֆէվգէլատէյէ , սէնաաթտաշլարընտան հիչ  
պիրի բէգապէթ իտէմէզ իտի : Պու ատէմ , մէհարէթ ,  
ճէսարէթ , սօուգ գանլըլըգ , վէ սիւրաթը հարաքէթ  
կիպի պիր թագըմ խասիյէթը ճէմիլէյի հայիզ պուլու-  
նուպ , պու ատէմին տարպէյի շէտիտէսինտէն եագա-  
սընը գուրթարան պալէնանըն՝ բէք գուրնազ օլմասը  
լազըմ կէլէճէյի չիւպհէսիզ տիր :

Նէտ-Լանտ , թագըրիպէն գըրգ եաշընտա , ուզուն  
պօյլու , իրի վէ գավի վիճուտլը , թիթիզ վէ ճիտտի  
թաւուրլը պիր ատէմ տիր : Պու գավի իւլ պիւնեէ  
( հուժկու կազմուած ) ատէմ , չօգլուգ լագըրտը իթ-  
մէզ , պագէն հիտտէթլէնիր , վէ ճանը սըգըլտըղընտա  
կէօզիւնիւ պուտագտան սագընմազ ճալիպը սըգգաթ  
պիր շախս օլտուղու կիպի , հէլէ սիյմասընա նէվիմա  
պիր թէէսիր վէրմէքտէ օլան պագըլընըն գուվվէթինի  
կէօրիւպ տէ հայրան օլմամագ գապիլ տէյիլ տիր :

Ջանըրմա գաթթան ֆարակըթ , պու ատէմի  
ֆըրգաթիյնէ ալտըղընա բէք ագըլըլըգ իթմիշ իտի .  
զիրա եալընըզ պագըլընտաքի գուվվէթ , վէ էլինտէ-  
քի մէհարէթ , պիլճիւմլէ թայիֆէլէրին եէրինի թու-

Թաճաղ մերթէպէտէ իտի : Տօղրուսը պէն պու ատէմի (էկէր թէշպիհտէ խաթա օլմաղսա) իսթէնիւտիյի վագըթ աթէշլէմէյէ հաղըր պիր թօբ իլէ, թա ուղագլարը կէօրիւր պիր Բասատ պիւրպինինէ թէշպիհ իթմէքտէյիմ :

Դանատալը տէմէք Ֆրանսըղ տէմէք տիր . Նէտ-Լանտ չօգլուգ քիմնէ իլէ կէօրիւշմէղ իքէն, նասըլսա պանս հիւսնիւ թէվէճհիւհ կէօսթէրմէյէ պաշլատը քի, պունը Ֆրանսըղ օլտուղումս համլ իտիյօրում : Պու թէվէճհիւհտէն իսթիֆատէ իտէրէք, Գանատանըն պաղը ճիհէթլէրինտէ թէքէլիւմ օլունակէլէն էսկի Ֆրանսըղ լիսանը իլէ կէօրիւշմէք իսթէտիւմ, վէ պու հալ իլէ հէրիֆին մահղուղիյէթինի մուճիպ օլտում : Նէտ-Լանտըն ֆամիլետսը Քէպէք էհալիսինտէն իտի . պու պէլտէ՝ Ֆրանսանըն թահտը իտարէսինտէ օլտուղու զէման պիլէ, մէշհուր պալէնա ալճըլարըլլա քէսպը շէօհրէթ իթմիշ տիր :

Նէտ-Լանտ, եավաշ եավաշ պէնիւմ իլէ կէօրիւշմէքտէն քէյֆ տույմաղա պաշլատը . տօղրուսը պէն տէ, պու ատէմին գութպը շըմալի (քեւեռային) տէնիղլէրինտէ, ալճըլըգ հասէպի իլէ թէսատիւֆ իթտիյի թէհ-լիքէլի հատիսէլէրին հիքեայէսինի տինլէմէքտէն մէմնուն օլույօրտում : Նէտ-Լանտ, եէնի պիր իւմէր (Հոմէրոս) կիպի հէնկեամը սայտ ու շիքեարտէ իթտիյի միւտարէպէլէրի, թապիի պիր շիլը սէօյլէր կիպի նագլ իթմէքտէ իտի :

Պու գահրիման վէ ճէսուր ըէֆիգիմին հալինի չիւմ տի թարիֆ իտէպիլիլիւմ, Նէտ իլէ էսկի տօսթ օլմուշըմ, պու տօսթլուգ՝ մահղա տէհլէթամիղ վէ թէհլիքէլի վագաալարըն զուհուրի հէնկեամընտա գաթ պէ գաթ թագվիյէ պուլաճաղը թապիյի տիր : Ահ իյիտ



Նէտ , սէնի ուզուն միւտտէթ եատ իթմէք , վէ խաթը-  
րէն իլէ միւթէլէզզիլ օլմագ իչին , եիւզ սէնէ գատար  
տահա եաշամագ արզուսըյըլա սուղան օլմագ տայըմ :

Նէ հալ իսէ , շիմտի կէլէլիմ Նէտ-Լանտըն ճանա-  
վար մէսէլէսինտէքի էֆքեարընա : Գանատայը տօս-  
թըմ , տէնիզ քէքէրտանընըն (մի եղջերու) վիճուտինէ  
չօգլուզ ինանմայօրտու . հաթթա զըրհլընըն տէրունին-  
տէ ճանավար խոսուսընտա ճէրէյան իտէն միւպահա-  
սայէ ասլա իշթիրագ իթմէյիպ , անըն հագգընտա սէօզ  
սէօյլէմէտէն պիլէ իհթիրագ իտիյօրտու . ֆագաթ պէն  
պու մէսէլէ հագգընտա պիր կիւն Նէտ-Լանտա սէօզ  
աշմայը քէնտիմէ վագիֆէ ատտ իթտիմ :

Յուլիս այընըն ղայէթ լաթիֆ հավալը պիր կիճէ-  
սինտէ , եանի եօլա չըգտըղըմըզտան իւչ հաֆթա սօն-  
րա , ֆըրգաթիյն , Բաթագօն սէվահիլինտէն օթուզ միլ  
գատար ուզագտա վագը Պըլան պուրնը էօնիւնտէ պու-  
լունույօրտու : Մէտար ճէտիյի (արեւագարձ այծեղջեր)  
կէչմիշ իտիք . Մաճէլլան պօղազը պիզտէն գըպլէյէ  
տօղրու եալընըզ եէտի եիւզ միլ ուզագ իտի . շու  
հալտէ Ապրահաւ-Լիւգօլն , սէքիզ կիւն կէչմէտէն ,  
պահըը Մուհիթի քէպիրին տալզալարընը եարմայա  
պաշլայաճագ իտի :

Մէզքիւր լաթիֆ կիճէտէ Նէտ-Լանտ իլէ գամարա  
գարըսընտա օթուրմուշ , շիմտիյէ գատար քիմսէնին  
գաար ու տէրինլիյինի քէչֆ իտէմէմիշ օլտուղու տէր-  
եայէ պագարագ , շունտան պունտան կէօրիւշմէքտէ ի-  
քէն , նասըլտա սէօզի մէվզուի պահս օլան տէնիզ քէ-  
քէրտանընա նագլ իտուպ , սէյահաթըմըզըն մուվաֆա-  
գըյէթլէ պաշա չըգըպ չըգմայաճաղը մէսէլէսինի տէր-  
միյան իթտիմ . լաքին Նէտ-Լանտըն հիշ պիր էֆքեար  
պէյան իթմէքսիզին եալընըզ տիյնէմէքլէ իքթիֆա իթ-

տիյինի կէօրիւպ սէօզիւմէ տէվամ իլէ .

— Նա՞սըլ ազիղիւմ Նէտ , ճանաւարըն վիճուտինէ գանաւթ կէթիւմէյօ՞րմուսընըզ , աճէպա պու տէրէճէ իթիգաթսըլըզընըզըն խուսուսի պիր սէպէպի՞ մի վտր , տէտիւմ :

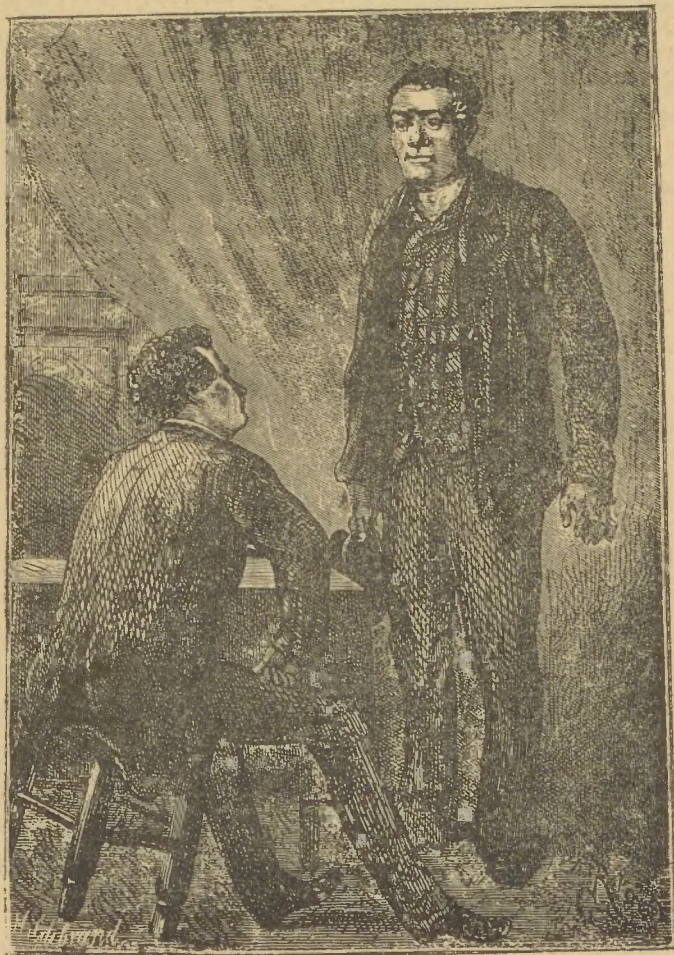
Զըպզընճը (Նէտ-Լանտ) ճէվապ վէրմէզտէն էվվէլ պիր գաչ սանիյէ գատար եիւզիւմէ պագտը . միւթատը միւճիւպինճէ էլինի անլընա վուրտու , վէ կէօզլէրինի գաբայըպ աչտըգտան սօնրա ճէվապէ աղաղ իտէրէք .

— Էվվէթ Մ. Արսնաքս , իհթիմալ քի պիր սէպէպիւմ օլապիլսին , տէտի :

— Փագաթ տօսթում , սիզ՝ պալէնա ավճըսը օլտուզունըզ հալտէ , թապիյի տէնիզլին իրի պալըգլարըյըլա իւլֆէթինիզ օլմագ լազըմ կէլիր . սիզլին թասաւվուրաթընըզ , հատտէն էֆղուն իրի քէօբէք պալըգլարընըն , վէ տահա տիկէր պաթթալ ճանաւարլարըն վիճուտինի գապուլէ էլվէրիչլի օլմալը տըր . խիւլասայի քէլամ սիզ , պու ճանաւարըն վիճուտի հագգընտա չիւպհէ իտէնլէրէ ասլա տախիլ օլմամալը իտինիզ :

— Մուալլիւմ էֆէնտի , իշթէ սիզ պու նօգթատա եանըլըյօրսընըզ , պիր թագըմ սատէտիլ քիմնէլէր , հատտ ու բայանը օլմայան ուֆուգտա , քէշթ ու կիւզար իտէն գույրուգլու սէյեարէլէրին ղարիպ հիքեայէլէրինէ իսթէտիքլէրի գատար ինանսընլար , եախօտ սու թուֆանընտան էվվէլ , քիւրրէյի արզըն գաթմէրլէրի ալթընտա հարիգ իւլ ատէ մախլիւգաթըն վիճուտինէ իհթիմալ վէրսինլէր . հալ պու քի նէ միւնէճճիմլէր , վէ նէ տէ քիւրրէյի արզը իլիւմ նօգթայի նազարըյըլա թէֆթիշ իտէն ալիմլէր թարաֆընտան , պէօյլէ մախլիւգաթը մէվհումէյէ ասլա իհթիմալ վէրիւմէտիյի կիպի ,





ԷՖԷՆՏի նասըլ արզու պոյնուրուսա  
էոյլէ եաբարդ .

(Սահիֆէ 33)



պալէնա ավճըլարը տախի գապուլ խոէմէզլէր : Մին ղայրի հատտին պէն բէք չօգ իրի պալըզլար կէօրմիւշ, վէ հաթտա ղայէթ պաթթալ պալէնալար զըպզընլամը խէմ տէ , պուշլարտան հիշ պիրինին գույրուղու , եախօտ տիշի , էօյլէ պիր զըրհլընըն գալըն տէմիրինի տէլէճէք գուվվէթինէ մալիք տէյիլ խօի , վէ օլամազ տա :

— Լաքին ազիզիմ նէտ , նարվալըն , եանի տէնիզ քէքէրտանը տէնիլէն ճանավարըն տիշի իլէ , պիր թարաֆտան տիկէր թարաֆա տէլինմիշ կէմիլէրին վասփընը բէք չօգ իշիթմիշիմ :

— Ախշապ կէմիլէր իչին իհթիմալի օլապիլիր տէրիմ , ֆազաթ պէն պէօյլէ պիր շէյ հէնուզ կէօրմէմիշիմ . պինաէն ալէյհ կէօզլէրիմ իլէ կէօրիւպ գանի օլունճայա գատար , պալէնա , նարվալ , քաշալօ վէ տահա սայըր տէնիզ ճանավարլարընըն աէմիրի , տէլէճէյինէ ինանամամ :

— Պէնի տինլէյինիզ նէտ , պէն . . .

— Տինլէյէմէմ մուալլիմ էֆէնսի , պունտան պաշգա նէ քի տէրսէնիզ տինլէրիմ . Լաքին խէյալաթա իհթիմալ վէրէմէմ : Պու ճիւմլէ պէլքի ղայէթ իրի պիր պօլիպօտ , եանի ըխթարօթ օլապիլիր . . .

— Խայր տօսթում , ըխթարօթլար հէր նէ գատար բէք պաթթալ օլապիլիրլէր իսէ տէ , ֆազաթ անլէր , եումճադ վիճուտը հայվանաթ գապիլինտէն օլմալարըյըլա , Սգօյիա եախօտ Ապրահաւ-Լինգօյն կիպի պիր զըրհլընըն տէմիրինի տէլէմէզլէր . պինաէն ալէյհ գըրաքէնլէրին , վէ տահա սայըր պու գապիլտէն օլան ճանավարլարըն գահրիմանլըզլարընը , մասալ սիլքինէ տախիլ իթմէք լազըմ կէլիր :

— (Իսթիհզաքեարի պիր թավը իլէ) Տէմէք քի թա-



պիուն (բնագէտ) էֆէնտի, սիզ հալա զայէթ պէօյիւք վէ միւտհիշ պիր նարվալըն վիճուտինէ ինանըյօրսու-նըզ էօյլէ մի:

— Էվվէթ հէմ ինանըր, վէ հէմ տէ պու պապտէ ըսրար իտէրիմ: Պէն տէյօրում քի, պալէնալարըն, քա-չալօլարըն, վէ գըլըճ պալըգլարընըն սընըֆընտան օլուպ, մուրուրը զէման իլէ զայէթ պէօյիւմիւշ վէ ազմըշ պիր ճանավար մէվճուտ տըր, վէ պու ճանավարըն տա, ճէ-սամէթինէ կէօրէ էօն տիշլէրինտէ ֆէվգէլատէ պիր գուվվէթ օլմասը իհթիմալտէն պաիտ տէյիլ տիր:

Նէտ, պու սէօզիւմէ գարշը գանաաթ կէթիրմէք իսթէմէյէն ատէմլէրէ մախսուո պիր թավրըլա պաշընը սալլայարագ:

— Հը, տէմէքլէ ճէվապ վէրտի:

— Շուրայա տըզգաթ իտինիզ տօսթում քի, է-կէր պէօյլէ պիր ճանավար մէվճուտ տուր տա, պահրը Մուհիթին գաարընտա սաքին օլույօր, վէ սաթհը (մա-կէրեղյթ) տէրեատէն պիր գաշ միլ տէրինլիքտէ կէզէ-յօրսա, պունըն՝ թասավուրըն խարիճինտէ պիր գուվ-վէյի ֆէվգէլատէյէ մալիք օլաճաղը իգթիզա իթմէզ մի:

— Նիշի՞ն իգթիզա իթսին, նէ՞ սէպէպլէ էօյլէ պիր խէյալի գուվվէթէ մալիք օլապիլսին:

— Զիրա գաարը (անգունդ) տէրեատէ տուրա-պիւմէք, վէ սուլարըն թազեիգինէ մո գավէմէթ իտէ-պիւմէք իչին, հատա ու հիսապէ սըզմազ, վէ թախմին օլունմազ պիր գուվվէթ լազըմ տըր:

— (Կէօզլէրինի նիմ սուրէթտէ գաբայարագ.) Սա-հի՞հ մի սէօյլէյօրսուներզ:

— Օ գատար սահիհ քի, պիր հիսապ իլէ իսպաթ վէ սիզի տէ գանի իտէպիլիրիմ:

— Օ՛, հիսապ մը, իշ հիսապ վէ ըստաւարա գալըսա, հէր քէս իսթէտիյնի իսպաթ իտէպիլիը :

— Ազիզիմ նէտ, վագաա իշ իշինտէ տէտիյնիզ կիպի իսէ տէ, լաքին իլմի հէնտէսէտէ էօյլէ տէյիլ տիր : Պէնի տինլէյինիզ, գապուլ իտէլիմ քի, պիր թագ-եիգի հէվա (օգային ճնշում) գուվլէթի, օթուզ իքի այագ եիւքսէքլիյի օլան պիր սու տիրէյինին թագեիգինի թագտիմ իթսին, եանի միւսավի (հաւասար) օլտուն . վագաա սու տիրէյինին եիւքսէքլիյի ալ տա օլապիլիը, չիւնքի տէնիզ սույը՝ թաթլը սուտան տահա գաթը վէ աղըր տըր . իմտի սիզ տէնիզէ տալսանըզ, սիզտէն եօգարը հէր գաչ տէֆա օթուզ իքի այագ սու պուլունուրսա, վիճուտինիզ՝ օ գատար տէֆա թագ-եիգի հէվայէ միւսավի պիր թագեիգաթ թէէսիրի թահ-թընտա գալըր . եանի վիճուտինիզ, սաթհընտան պէհէր միւրէպպա (քառակուսի) սանթիմէթրօ գատար պիր քիլօկրամ սըգլէթ իսապէթ իտէր . պունտան չըգարքի, իւշ եիւզ եիրմի այագ պիր տէրինլիյին իշինտէ, օն տէրէճէ թագեիգի հէվա վար : Պու հիսապլա տիմէք օլուր քի, իւշ պին իքի եիւզ այագ տէրինլիքտէ, եիւզ թագեիգի հէվայէ, վէ օթուզ իքի պին ալագտա, եանի թագրիպէն իքի պուշուգ ֆարսախ տա, պին հէվա թագեիգինէ թէսատիւֆ օլունուր : Շու հալտէ տէմէք քի, էկէր սաթհը տէրեատէն իթիպարէն իքի պուշուգ ֆարսախ տէրինլիյէ ինէճէք օլուրսանըզ, վիճուտինիզտէքի պէհէր միւրէպպա սանթիմէթրօտա պին քիլօկրամ սըգլէթ պասաճագ տըր : իմտի իյիտ տօսթում, աճէպա վիճուտինիզտէ գա՛շ միւրէպպա սանթիմէթրօ օլուղունը պիլիյօ՞րմուսընը :

— Պիլմէյօրում, Մ. Սըսնաքս :

— Օն եէտի պին գատար :



— Նէ՞ տէյօրսոռնուզ, պու գատար հա՛ :

— Էվվէթ , վէ մատամ քի սուտան տըշարը , պէ-  
հէր միւրէպպա սանթիմէթրօ իչին , թաղեիգաթը հա-  
վանըն պիր քիւօկրամտան ազ զիյատէ ազըրլըզը վար  
տըր , իմտի շու անտէ վիճուտինիգի թէշքիլ իտէն օն  
եէտի պին միւրէպպա սանթիմէթրօլար , օն եէտի պին  
պէշ եիւզ ալթմըշ սէքիզ քիւօկրամ թաղեիգի հավա  
թէէսիրի թահթընտա գալմըշ օլուր :

— Պէն ասլա ֆարգընտա օլմատըզըմ հալտէ՞ մի :

— Էվվէթ , սիզ ֆարգընտա օլմատըզընը հալտէ,  
պու տէրէճէ պիր սըգլէթին ալթընտա էզիլմէտիյինի-  
զին սէպէպի պաշգա պիր շէյ օլմայըպ , իլլա հէվանըն՝  
անը միւսալի պիր թաղեիգ իլէ վիճուտինիգէ կիրմէ-  
սինտէն տիր . զիրա օ հալտէ տախիլի վէ խարիճի թաղ-  
եիգաթըն պէյնիտէ պիր միւսավաթ հասըլ օլուր , վէ  
թապիյի սիդտէ հիշ պիր զահմէթ հըսս իթմէզսինիզ .  
լաքին սուլըն իչինտէ պու միւսավաթ հասըլ օլմազ :

Նէտ-Լանտ , սէօզլէրիմէ կիթկիտէ տըգգաթ վէ  
էհէմիլյէթ վէրէրէք .

— Էվվէթ , անլայօրում , զիրա սու՝ էթրաֆըմը ի-  
հաթա իտէրէք , հէվայի նէսիմինին վիճուտիմէ տու-  
խուլինի մէն իտէր , տէյի՛լ մի :

— Հայ հայ , տիմէք օլուր քի էկէր տէնիզին  
սաթհընտան 32 այագ տէրինլիքտէ , 17,568 քիւօկրամ  
սըգլէթ ալթընտա գալաճագ իտինիզ , 320 այագ աշա-  
ղըտա , եիւզ միալի , եանի 1,756,800 քիւօկրամ , վէ  
32,000 այագ աշաղըտա , պին միսլի սըգլէթ հըսս իտէ-  
ճէք իտինիզ քի , օ հալտէ՝ սու թագսիմի մաքինասը  
սիլինտիլլէրի ալթընտան չըգմըշ կիպի վիճուտինիզ  
եամեասը օլաճագ իտի :

— Տէհշէթլի շէյ :

— Շիմտի տիւշիւնինիզ պազալըմ ազիզիմ նէտ , էկէր պու գատար տէրինլիյին իչինտէ , պիր գաչ եիւզ մէթրօ պօյ , վէ օնիսպէթտէ գավի իւլ պիւննէ (հաստատակազմ) վէ տէսթէրէլի , եանի պաթթալ տիշլի ճանավարլար պարընաճագ օլուրսա , անլէրին սաթհը , միլեօնլար իլէ միւրէպպա սանթիմէթրօլար օլմասը լազըմ կէլէճէյի կիպի , վիճուտլէրինէ տէ , միլեարլարլա սըգլէթ իսապէթ իտէճէյինտէն , պու ազլ ու ֆիքրին խարիճինտէ կիպի օլան սըգլէթէ թահամիւլ վէ մուգավէմէթ իտէպիլմէք իչին , ճանավարըն վիճուտի նէ տէրէճէ սաղլամ , վէ քէմիքլէրի իլէ սընըըը նէ մէրթէպէ գուվլէթլի օլաճաղընը բէք գօլայ թասավլուր իտէպիլիսինիզ :

— Օ հալտէ պու պալըգլարըն տէսթէրէ եախօտ տիշլէրի , զըրհլը ֆըրգաթիյն կիպի սէքիզ բարմագ էնինտէ սաճ իլէ գապլը օլմասը լաղըմ կէլիր :

— Բէք ալա ազիզիմ նէտ , տէտիյինիզ կիպի վիճուտի պու տէրէճէ սէրթ օլան պիր ճանավար , զայէթ սէրի իւլ հարաքէ պիր չըմէնտըֆէրին սիւրաթըլլա , պիր վարօրըն օմուրղասընա չաթաճագ օլուրսա , նէլէ՞ր եարմաղ :

Գանատալը (նէտ) պու բաղամլարտան կիրիֆթարը տէհչէթ օլարագ թէրէտտիւտ իչինտէ գալտը , ֆագաթ էլան ինանմագ իսթէմէյօր կիպի պիր թավը իլէ .

— Էվլէթ . . . վագասա էօյլէ . . . գապլի տիր , լաքին . . . տէմէքաէ իտի :

— Էյ նա՞սըլ , սիզի իգնա իտէպիլալիմ մի , տէտիմ :

— Մուալլիմ էֆէնտի , սիզ եաչընըզ պիր նօգթատա պէնի իգնա իտէպիլտինիզ քի , օտա՝ էկէր տէնիզին ալթընտա պէօյլէ ճանավարլարըն վիճուտի ֆարղ



խտիւրսէ , անլերին զայէթ գուվէթլի վէ ազղըն օլ-մասը լազըմ կէլէճէյինտէն իպարէթ տիր :

— Ա՛հ ազիզիմ Նէտ , սիզ բէք իտաաաճը ատէմ-սինիզ , էկէր տէնիզտէ պէօյլէ ճանավարլար մէվճուտ տէյիլ իսէ , Սգօջխա վաբօրընըն օղրատըղը գազայէ Նէ՞ մանա վէրէճէքսինիզ :

— Իհիթիմալ տըր , լաքին . . .

— Հայտէ սէօյլէյին պազալըմ :

— Զիւնքի սահիհ տէյիլ տիր :

Գանատալը զըպզընճընըն ( Նէտ-Լանտըն ) պուճէվապը , Նէ մէրթէպէ ինատճը պիր ատէմ՝ օլտուղու-նը թաստիզ իթմէքտէ իտի . արթըզ օ կիւնի միւքեա-լէմէյի ուզատըպ տա մէրգումը սըգըշտըրմագ իսթէ-մէտիմ : Մամաֆիհ Սգօջխանըն պաշընա կէլէն ֆէլաքէ-թին ինքեարը գապիլ տէյիլ տիր : Թէքնէտէ աշըլան տէլիք աբ աշիքեար տուրույօր . պու տէլիք կիւճ հալ իլէ գաբատըլապիլմիշ տիր , մատէմ՝ քի պու տէլիք քէնտի քէնտինէ աշըլմամըշ տըր , վէ մատէմ՝ քի գա-յայա վէ թաշա չարբըլարագ աշըլմատըղը ֆէննէն իս-պաթ օլմուշ տըր , իմոի մէզքիւր տէլիք՝ հէր հալտէ պիր տէհշէթլի ճանավարըն տիշլէրի իլէ զուհուրա կէլ-միշ օլաճագ տըր :

Պինաէն ալէյհ , եօգարըտա զիքը օլունան սէ-պէպլէրէ իսթինատէն տէրիմ՝ քի , պու ճանավար՝ հայ-վանաթը ֆըզրիյէ չիւպէսինտէն ( ողնայարաւորաց ցեղէն ) , մէմէլիլէր գըսմընտան պալըզ շէքլինտէ օլան-լար թազըմընտան , վէ Նիհայէթ գըլթըսիյէ ( կիտազ-գի ) սընըֆընտան տըր . լաքին հանկը ֆամիլեայէ մէն-սուպ պուլունմագտա տըր , աճապա պալէնա՞մը տըր , ֆալեանօղ մը , գաշալօ՞ մը , անպէր պալըղը մը , եօգ-սա գըլը՞ճ պալըղը մը տըր : Վէլ հասըլ Նէ՞ ճընստան

վէ նէ՞ սընըֆտան տըր . պու մէսէլէ սօնրատան հալլ օլունապիլէճէ.ք տիր : Լ.վվէթ , պու մէսէլէ.ի հալլ իթմէ.ք իչին իսէ , ճանավարը բարչալամալը . լաքին բարչալամագ եախօտ թէչըրի հիթմէ.ք իչին թուլթմալը . թուլթմագ իչին տէ զըպզըն վուրմալը քի , պու վազիֆէ նէտ-Լանտէ այըտ իտի , ֆագաթ զըպզընլամագ իչին կէօրմէլի . - պու տա թայիֆէլէրին իըտմէթի տիր . կէօրմէ.ք իչին իսէ , ճանավարա թէսատիւֆ իթմէ.ք լազըմ կէլիր . արթըգ պու տա պահտըն՝ եախօտ թէսատիւֆին իչի տիր :

### 5

Գըսմէթ եախօտ կէլիւի կիւզէլ .

Ապրահաւ-Լիմզօլըն էանայի սէյահաթընտա հայլի վագըթ շայանը էհէմիլիէթ պիր հատիսէ զուհուր իթմէտի . եալընըլ պիր վագաանըն սայէսինտէ , նէտ-Լանտըն մէհարէթը ֆէվզէլատէսի անլաչըլըպ , հագզընտա էմիլիէթը քիամիլէմիզ օլաճաղընը թահագզուզ իթտի :

Յունիսին օթուզընտա ֆըրգաթիյն Մալուին աչըգ-լարընտա պազը Ամէրիգալը պալէնա ավճըլարը կէմիլէրինէ թէսատիւֆ իթտի . մէզքիւր ավճըլարըն , գօվալատըղըմըլ ճանավար հագզընտա պիր մալիւմաթը օլմատըղլարը , վէ ասլա կէօրմէտիլէրինի պէյան իթտիլէր : Անճագ սէֆայինի մէզքիւրէտէն Մօնրէյ նամ կէմինին սիւվարիսի , նէտ-Լանտըն Ապրահաւ-Լիմզօլ-



նրն տէրունինտէ պուրունտուղունու տույուպ, եագըն տէնիզէրտէ կէօրիւլէն իրի պիր պալէնայը թուլթմագ իչին, Գանատալընըն (Նէտ-Լանտըն) մուավէնէթինի թալէպ իթտի: Գարթան Ֆարակըթ, Նէտ-Լանտըն մէ-հարէթինի կէօրմէք արզուսըլա Մօնրէյէ կէչմէսինի մէրգուժա էմր իթտի: Կիւզէլ պիր թէսատիւֆ սայէ-սինտէ Նէտ-Լանտ, պիր պալէնա եէրինէ իքի թանէ վուրտը, եանի պիրլինի տօս տօղրու գալպինտէն զըպ-գընլատըղը կիպի, տիկէրինի տէ օն տագըգա գատար թէագըպ իթտիքտէն սօնրա եագալամայա մուվաֆ-ֆագ օլտու:

Իէնտի քէնտիմէ, հագըգաթէն ճանավարըն՝ Նէտ-Լանտըն զըպգընընտան գուրթուլմայաճաղընը գանա-աթը թամմէ հասըլ իթտիմ:

Ֆըրգաթիյն, սիւրաթը ֆէվգէլատէ իլէ Ամէրիգա սէվահիլինին ճէնուպը շարգըսընը (Հարաւային Արեւելեան) կէչէրէք, Ֆուլիսին իւչիւնճի կիւնի Մաճէլլան պօղազընա թէգարրուպ իթմիլ, վէ Պագիրէլէր պուրնը էօնիւնէ վասըլ օլմուշուտըգ. ֆագաթ գարթան Ֆուրակըթ, մէգըիւր պօղազտան կէչմէյի մինասիպ կէօր-մէյէրէք, Հօրն պուրնուըն աօլաշմաղա գարար վէրտի:

Թայիֆէլէր վէ զապըթան, գարթանըն գարարընը թագաիր իթտիլէր: Ֆիլհագըգա էօյլէ պաթթալ պիր ճանավարըն մէգըիւր տար պօղազտա պարընամայաճաղը թապիյի իտի. հաթտա չօգլարը պուընը թաստիգ իթտիլէր:

Յուլիսին ալթընճը կիւնի ագչամըն սաաթ իւչի սուլարընտա Ապրահաւ-Լիւնգօղն, օն պէշ միլ գատար ճէնուպա տօղրու իլէրլէյիպ, Ամէրիգա գըթա-սընըն նիհայէթինտէ վագը, սարպ, գայալըգ վէ ինսիզ պիր ատանըն էօնիւնտէն տօլաշտը. Հօլանտալըլար՝

մէգքիւր գայալըզը , վէ եախօտ ատայը , քէնտի վա-  
թանլարընըն իսմի իլէ եատ իտէրէք Հօրն պուրնը  
թէսմիլէ իթմիլէր տիր :

Ապրահամ-Լիմգօղն , շըմալի զարպիլէ ( հիւսիւ-  
սային արեմուտք ) տօղրու իլէրլէտի , վէ իրթէ կիւնի  
ֆըրգաթիլինն չարիսը , պահրը Մուհիթի քէպիրին ( Խա-  
ղաղական մեծ Ովկէանոս ) սուլարընը տէօյմէյէ պաշ-  
լատը :

Պիւթիւն թայիֆէլէր՝ եէքտիկէրինէ « Կէօզիւնիւ ,  
կէօզիւնիւ աչ » տէյու պաղըրըյօրլար իտի :

Վազաա թայիֆէլէրին կէօզլէրի , իքի պին տօլար  
իքրամիլէնին շուլէսի իլէ գամաշարագ , ասլա կէօզլէ-  
րինի գաբամայըպ , տիւրպիլնլէր տախի էլլէրինտէն  
տիւշմէյօր իտի . կիճէ կիւնտիւզ պահրը Մուհիթին  
սաթհը մուայէնէ օլունույօր իտի . հէլէ կէճէլէրի գա-  
լանլըգտա կէօրմէք խասսէսինէ մալիք օլանլար , իգ-  
լամիլէյի էլէ կէչիրէճէքլէրինէ գանաաթ կէթիրիպ սէ-  
վինիյօրլար իտի :

Վատ օլունան իքրամիյէյէ մաքիք օլմայը խաթ-  
ըրմտան պիլէ կէչիրմէտիլիմ հալտէ , պագմագ խու-  
սուսընտա անլէրտէն կէրի գալմայօրտում . եաղմուրա ,  
կիւնէշին հէրարէթինէ վէ ույգուսուզլուզա ասլա է-  
հէմմիլէթ վէրմէյէրէք , օլապիլտիլի գաաար վագթիմի  
կիւվէրթէտէ կէչիրմէքտէ իտիմ : Կեահ պաշ թարաֆ-  
տաքի քէթէնտէն մամուլ գուլլէլէրտէ , վէ կեահ տա  
գըշ քիւրէշթէսինտէ տուրարագ , միւթէմատի ուճը  
պուճաղը կէօրիւնմէյէն Օգիանօսը թէմաշայէ գօյու-  
լույօրտում : Նիչէ տէֆալար թայիֆէ վէ զապիթանըն  
իւմիտ ու մէսէրրէթինէ իշթիրաք իտէրէք մէյուս օլ-  
տում . գիրա ուզագտան պիր պալէնանըն տալլալար ա-  
րասընտան սիյահ սըրթը կէօրիւնիւր կէօրիւնմէզ , տէր-



հալ փրկագծիցն ու թարափա տէճնմէքտէ , վէ կէմի-  
նին իշինտէ պուլունանլար քէմալի խահիշ իլէ կիւվէր-  
թէյէ ամբըլմագտա իտիլէր : Հէլէ պէն իսէ արթըզ  
կէօզլէրիմի քէօր իտէճէք տէրէճէտէ տըզգաթլը պա-  
զըյօրաոււմ . Գօնսէյլէ կէլինճէ , մէրգոււմ , սօուզ գան-  
լըլըզլա վէ հիշ միւթէէսիւր օլմագսըզըն տայիմա պա-  
նա .

— Էկէր էֆէնտի , պու տէրէճէ կէօզլէրինի աչըպ  
տա պագմասա , տահա էյի կէօրէպիլէճէք տիւր , տէ-  
մէքտէ իտի :

Լաքին պէյհուտէ իւմիտլէր , վահի էնտիշէլէր ,  
Ապրահաւմ-Լիկգօզն եօլունու չէվիւրիպ կէօրիւնէն հայ-  
վանըն իւզէրինէ կիտէր իտի քի , ատի պիւր պալէնա  
պալըզը , եախօտ պիւր ֆալեանօզ օլմաղըլա , ումոււմըն  
հիտտէթ ու թահապիւրը արասընտա գաարը տէրեա-  
յէ տալըպ նապէտիտ օլուրլար իտի :

Հէվա տայիմա կիւզէլ կիթտիլինտէն , եօլճուլու-  
ղումուզ լաթիֆ սուրէթտէ տէվամ իտիյօր իտի . վագաա  
միւնթէգայի ճէնուպէտէ ( հարաւային գօտի ) Յուլիս  
այը , պիզիւմ Յունվար այը տէմէք օլտուղունտան , էն  
ֆէնա հավալար վէ չիտտէթլի ֆուրթունալար զուհուր  
իտէճէք վագըթ իտի իսէ տէ , պիլաքիս տէնիզ սաքին  
օլմաղըլա թա ուզագլարը սէչէպիլիյօրտուգ :

Նէտ-Լանտ , քէնտի իթիգաթսըզլըզընտա ըսրար  
իտէրէք պիֆիթուր պիւր հալտէ պուլունուպ , հաթտա  
տէնիզէ պիլէ պագմագ իսթէմէյօր կիպի տալըանը-  
յօր իտի :

Ինատճը գանատալը , (նէտ) տէնիզտէ պալէնա պա-  
լըզը էսէրի կէօրիւլմէտիլի վագըթլար , արթըզ պիւս-  
պիւթիւն գամարասընա գաբանըպ վագթընը ույու-  
մագլա կէչիւմէքտէ , վէ ճանավար հագգընտա կէօս-

Թէրտիյի գայտսըզլըգտան շիքեայէթ իթտիյիմտէ .

— Մ. Արսնագս , պէօյլէ պիր մախլուգըն վիճուտի եօգ տըր . շայէտ օլսա տախի նէրէտէ պուլաճաղըզ . մէյէր պիզ գըմէթէ տէյէրէք կէլիշի կիւզէլ կիթմէ-  
յօրմըյըզ : Պու էմնալըզ ճանաւար , կիւյա պահըր Մու-  
հիթ սուլարընտա կէօրիւմիւշ իմիշ , բէք ալա , ֆա-  
գաթ օնտան պէրի իքի այ կէշտի , վէ սիզին նարվալըն  
թապիաթընա նազարէն , պիր եէրտէ արամ իթմէք ա-  
տէթի օլմատըղընտան , հալա պիզի պուրատա պէքլէ-  
մէյօր ա' . ալէլ խուսուս զայէթ սէրի իւլ հարէքէ իմիշ :  
Ա'հ մուալլիմ էֆէնտի , սիզ պէնտէն տահա էյի պի-  
լիւսինիզ քի , թապիաթ ազլէ մուղայըր հիշ պիր շէյ  
եաբմամըշ տըր . սէրի իւլ հարաքէ եարատըլան հայ-  
վանլար , սիւրաթլէ հարաքէթէ միւհթաճ օլտուգլարըն-  
տան նաշի , պու խասսէյէ մալիք իտիլմիշէր տիր . իմտի  
էկէր հագըզաթէն պու ճանաւար մէվճուտ իսէ , չօգ-  
տան պուրալարընը թէրք իթմիշ օլմալը տըր :

Նէտ-Լանտըն պու իթիրագընա պէնտէ ճէվապ պու-  
լամայօրտում . ֆիլ հագըզա տէտիյի կիպի թախմինէն  
վէ տահա տօղրուսը կէլիշի կիւզէլ կիտէյօրտուգ . լա-  
քին պաշգա տիւրլիւ եաբապիլիբմիյիտիք , պաշգա պիր  
չարէմիզ վաճ մը , իհթիմալ վէրտիյիմիզ մուվաֆագը-  
յէթ բէք մահտուտ օլտուղու կիպի , իւմիւտիմիզ տէ  
բէք աղ տըր : Մա մաֆիհ քիմնէ պու պապտէ շիւպհէ  
իթմէյօրիտի . եալընըզ Նէտ-Լանտ , իհթիմալ վէրմէ-  
տիյի հալտէ տախի , մէրգուճըն մալիք օլտուղու գուվ-  
վէյի նազարիյէսինտէն իսթիֆատէ իտէճէյիմիզ մէլ-  
հուզ իտի :

Յուլիսին եիլմինճի կիւնի մէտաշը ճէտի , (Կիւս-  
դարձ այծեղջէր) եիւզ պէշ տէրէճէ թուլինտէ գաթթ  
օլունուպ , մէզքիւր այըն եիրմի եէտինճի կիւնի եիւզ օն



տէրէճէտէ տախի խաթը իւթիւ վատէն (Հասարակած) կէչէյօրտըգ : Պու թէֆթիշաթտէն սօնրա , ֆըրգաթիյն՝ զարպա տօղրու կիտէրէք , պահրը Մուհիթի Աթլախինին (Խաղաղական Ուկիանոս) մէրքէղինտէ պուլունտու . գարթան Ֆարակըթ , սահիլլէրտէն վէ ատալարտան մուֆարէգաթ իտուպ տայիմա տէրին սուլարտա կիթմէյի մինասիպ կէօրտիւ : Լօսթրօմօ , գարթանըն իթիխազ իթտիյի պու թարիքի թագտիր իտէրէք :

— Շիւպհէսիզ ճանավար եիւզէճէք գատար սու պուլամայաճաղընտան , սըզ տէնիղլէրտէ պարընամազ , տէյօրտու :

Պինաէն ալէյհ ֆըրգաթիյն , Բօմութ , Մարքի վէ Սանսուիզ ատալարը աչըղընտան կէչէրէք , վէ մէտարը սէրէթանը (Սրեադարձ խէցգէտնի) եիւզ օթուզ իքի տէրէճէ ալթընտա գաթ իտուպ , Չին տէնիղլէրինէ միւթէվէճճիւհ օլտու :

Նիհայէթ իւլ էմր , ճանավարըն սօն կիւզէրկեահ (ճէմավայր)լարը իւզէրինտէ պուլունույօրտուգ , արթըգ ֆըրգաթիյնին իչինտէ պուլունանլարըն կէօղլէրի տէօրթ աչըլմըշ , եիւրէքլէրի քէմալի շիտտէթլէ չարբմայա պաշլամըշ , վէ ազիմ պիր խէլէճանը գալպէ տիւչար օլունմուշ իտի : Տիրէքլէրին իւզէրինէ չըգան թայիֆէլէրտէն պիրինին , պիր շէյ կէօրտիւմ զաննըլըա տէտիյի պիր սէօղ իւզէրինէ , պէլքի կիւնտէ եիրմի տէֆա իւմիւտ ու խէլէճանէ տիւչար օլարագ , վէ կիւնտէ եիրմի տէֆա իւմիւտիւմիզին վահի օլտուղունը անլայարագ մէյուս օլույօրտուգ . արթըգ ճիւմէմիզ թաամ իթմէյի վէ ույգու ույումայը ունութմուշուտըգ . խիւլասայի քէլամ պուլունտուղունուզ հալին թարիֆի մուհալ գապիլինտէն օլուպ , շու հալտէն անգարիպ ըիւճաթ

Իթմէք էֆքեարը նէշաթ խտէճէյի շիւպհէսիզ խտի :

Ֆիլ հագըգա եաւլաշ եաւլաշ հէր քէս գայտ-սըզլըղա տիւշտիւ , վէ ըիւճաթ էֆքեարը պաշ կէօս-թէրմէյէ պաշլատը . զիրա Ապրահաւ-Լիւնգօյն թամ իւշ այ շիֆթ սիւրէր կիպի պահրը Մուհիթի շըմալինին (Հիւսիւսային Խաղաղական) հէր ճիհէթինի տօլաշտը , հէր կէօրտիւյիւ պալէնանըն բէշինէ տիւշտի , չօգ տէֆալար պիրտէն պիրէ եօլունը թէպտիլ խտէրէք , սաղ-տան սօլա վէ սօլտան սաղա տէօնտիւ , պուխարընը կեահ արթըրըպ վէ կեահ տա էքսիլթէրէք , ճարօն սէվահիլինտէն թա Ամէրիգա գըյըլարը պէյնինտէ օլան ուլու տէնիզի , իյնէ արարճասընա թահարրի իտուպ , տօլաշմատըգ պիր նօգթա գալմատը . Ֆագաթ հիշ պիր շէյ կէօրիւնմէտի . էվվէթ , ուճը պուճաղը կէօրիւնմէ-եէն ուլու տէրեանըն հիւզնէնկիզ տալըալարընտան պաշգա պիր շէյ կէօրէմէտիք . նէ էօյլէ իրի պիր տէ-նիզ քէքէրտանընա (մի եզջերու) , նէ թահտ էլ պահր կէզէր պիր աուայա , նէ սէյեար գայայա , նէ բարալան-մըշ պիր կէմիյէ : Վէլհասըլ հարիգ իւլ առէ կէօրիւլէ-ճէք շէյլէրտէն հիշ պիրինէ թէսատիւֆ օլունամատը :

Շու հալտէ հէր քէսին ֆիքրինի մէյուսիյէթ իս-թիւլա իտուպ , իթիգատսըզլըգ հիւքմ իթմէյէ պաշ-լատը , եէնի պիր հըսս զահիր օլտու քի , պու հըսս հիտտէթ իլէ մահճուպիյէթտէն իպարէթ խտի : Հէր քէստէ էվվէլքի շիտտէթը հարաքէթ գալմատը , հէր քէս պէօյլէ պիր խէյալաթէ ինանարագ , ահմագճասընա ըահէթինի իսլալ իթտիյի իշին , քէնտի քէնտինի թա-յիպ իտիյօր իտի : Պիր սէնէտէն պէրի գուրուլան ճէսիւմ խիւլեա պինալէրի եըգըլտը . արթըգ թայիֆէլէրտէն թուլթ տա՝ զապիթլէրէ գատար ճիւմլէսի տէ գայտսըզ-լըղա տիւշէրէք , թաամ սօֆրասընտա սաաթլարճա օ-



Թուրմագ , վէ եաթագլարընտան չըգմամագլա , րահէ-  
թի՝ չէքիլէն զահմէթէ միւպատէլէ իթմէք իսթէյօրլար  
իտի :

Պէնիյի պէշերին էֆքեարընա թապիյի օլան թէ-  
պէտտիւլաթը սէրիյէ իճապընճա , գայտուղլըգ վէ ըիւ-  
ճաթ ֆիքիրլէրի ումուճէն թավսի իտուպ , ճանավարըն  
վիճուտինէ էն դիյատէ իհթիմալ վէրէնլէր պիլէ , մէճ-  
նունանէ պիր թէշէպպիւսաթէ էլ վուրմուշ օլտուգլա-  
րընա գանաաթ կէթիրտիլէր : Խիւլասայի քէլամ , պու  
թէպտիլի էֆքեար օլ տէրէճէ իլէրի վարտը քի , էկէր  
գարթան Ֆարակըթըն իսրարը օլմասա , չօգտան ֆըր-  
գաթիյն պաշընը զարպա տօղրու չէվիթէճէք , եանի նիւ-  
-եօրգ թարիքինի էլէ ալաճագ իտի :

Հալ պու քի Ապրահան-Լինգօղըն պու սէմէրէսիզ  
թէհարրիյաթը ուզուն միւտտէթ տէվամ իտէմէզ իտի .  
էզճիւմլէ ֆըրգաթիյնին թայիֆէսի թայիպ օլունամազ ,  
զիրա հիշ պիր Ամէրիգա սէֆինէսի մէմուրլարը , պու  
թայիֆէլէր գատար սապր ու զայրէթ , վէ սէպաթ ու  
մէթանէթ կէօսթէրմէմիշ տիր . իմտի մուվաֆֆազը-  
յէթսիզլիյին սէպէպի պո . իյիտ առէմլէրէ թահմիլ ի-  
տիլէմէզ իտի : Հալ պէօյլէ իքէն արթըգ կէրիյէ ավ-  
տէթ իթմէքտէն պաշգա պիր իշ գալմատը :

Գարթան Ֆարակըթա պու եօլտա պիր թէքլիֆ  
արզ օլունտու , ֆագաթ մումաիլէյհ գապուլ իթմէ-  
տիյինտէն , թայիֆէլէր ինֆաալ իթտիլէր , վէ կէմինին  
խըտմէթի լայըգըյըլա կէօրիւլմէմէյէ պաշլատը : Պու  
սէօզիւմտէն , թայիֆէլէր իսեան իթտիլէր անլաշըլմա-  
սըն , շու գատար քի , օլապիլտիյի տէրէճէ պիր ըսրար-  
տէն սօնրա գարթան Ֆարակըթ , վագթըյըլա Գրիս-  
տաբոր Գօլմագօսըն եաբտըղը կիպի , իւշ կիւն մէօհլէթ  
թալէպ իթմէյէ մէճպուր օլտու . չայէտ իւշ կիւնէ

գատար ճանապարհ կէօրինմէսէ իտի, տիւմէնճի պաշը տիւմէն տօլապընը չէվիրէճէք, վէ Ապրահամ-Լիգօղն էվէրօբա տէնիղլէրինէ միւթէվէճճիհէն եօլա չըգաճագ իտի:

Պու վատ՝ Հոկտեմբերին իքինճի կիւնիւ վէրիւպ, տէրհալ իւք սէմէրէսի կէօրինտիւ. չէօյլէքի թայիֆէլէր թէքրար տըգգաթըլա տէնիղէ պագմայա պաշլա-տըլար: Հէր քէս սօն տէֆա օլարագ Օդիանօսա պիր միւտտէթ տահա պագարագ, պիր նազարը եատիկեարի պրագմագ իսթէյօր իտի. բէրթաֆսըղ կէօղլիւքէր վէ իրի տիւրպինլէր քէմալի խահիշլէ իսթիմալ իտիտի:

Պու հալ մահուտ ճանապարհ սօն տէֆա օլմագ իւզրէ պիր տալէթ իտի քի, արթըգ իշպու տալէթէ իճապէթ իտէճէյի մէլհուզ իտի:

Պու մինվալ իւզրէ իքի կիւն տահա կէչտի, Ապրահամ-Լիգօղն եարը իսլիմ իլէ կիտէյօր իտի: Ճանա-վարըն նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմէք իչին պին տիւրլի թէտպիղլէրէ միւրաճաթ իտիտի: Փըրգա-թիյնին արգասընա պաղլը տէմէթ տէմէթ էթ բարչա-լարը տէնիղէ սալըվէրիտի, եանի քէօբէք պալըզա-րընա ճէսիմ պիր զիյաֆէթ չէքիւտի. սանտալլար տէ-նիղէ էնտիրիլիպ ֆըրգաթիյնին էթրաֆընը տօլաշմա-ղա պաշլատըլար. տէնիղին հէր ճիհէթինի թէհարրի վէ թէճէսսիւս իթտիլէր, ֆագաթ հիշ պիր նէթիճէ հասըլ օլմատան Հոկտեմբերին իքինճի կիւնի տախի ագ-շամ օլտու:

Էրթէ կիւնի, եանի Հոկտեմբերին պէշինճի կիւնի թամ էօյլէնտէ միւհլէթ թէքմիլ օլաճագ, վէ գար-թան Ֆարակըթ՝ վատի միւճիպինճէ ֆըրգաթիյնին եօ-լունը շարգա տօղրու չէվիրէրէք, նիհայէթ պահըը Մուհիթին ճիհէթը չըմալիյէսինտէն մուֆարէգաթ ի-տէճէք իտի:



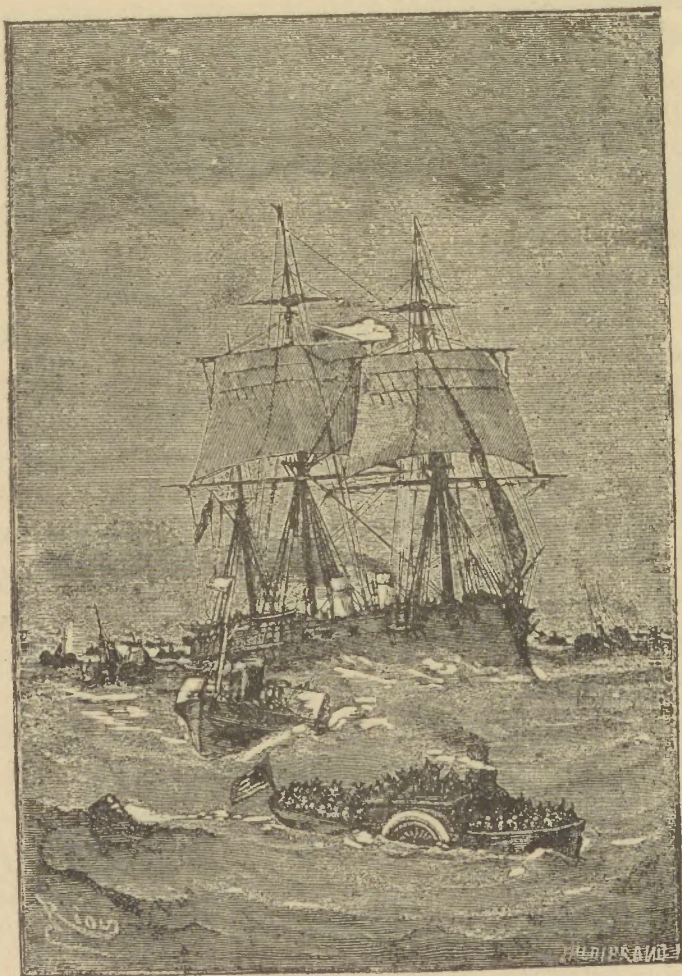
Օ էսնատէ Ապրահամ-Լինգօրն 31 տէրէճէ վէ 35 տագըգա արդը շըմալի ( Հիսիւսային լայնութիւն ) վէ 136 տէրէճէ 42 տագըգա թուրը շարգիտէ ( Արևելեան երկայնութիւն ) ալթընտա պուլունույօր իտի : Ճաբօնկյա մէմալիքի պիզտէն իքի եիւզ միլ գաստար ուզազ իտի : Կիճէ եազլաշմագտա իտի : Սաաթ սէքիզի վուրմուշ իտի : Հէնուզ ուփադ օլան մահիթապըն էթրափընը իրի պուլութ բարչալարը իհաթա իթմիշ իտի : Տէնիզ սաքին սաքին թէմէվվիւճ իալիօր իտի :

Թամ պու արալըգ պէն կէմինին պաշ թարափընըն սաղընտա վազը բարմագլըզա տայանմըշ տուրույօրտըմ : Գօնսէյլեանը պաշըմտա տուրմուշ էօնիւնէ պազըյօր իտի , թայիֆէր իսէ՝ չանագլըգ իւսթիւնտէն եավաշ եավաշ գարարմագտա օլան ուփուգա աթփընազարը տըգգաթ իթտիքլէրի կիպի , զապիթլէր տաիի , իրի տիւրպինլէրի իլէ տէնիզին սաթհընը մուայէնէ իտիյօրլար իտի : Բույի տէրեա կեահ մահիթապըն պիր զիյասըյլա բարլամագտա , վէ կեահ տա պուլութլարըն Գամէրի սէթը իթմէլէրի իլէ գարարմագտա իտի :

Եանըմտա տուրմագտա օլան Գօնսէյլին եիւզիւնէ պազտըմ : պու իյիտ տէլիգանլը , միւթատընըն խիլափընտա օլարագ օ կիճէ միւթէէսսիր կէօրիւնիւյօր իտի , եախօա պէն էօյլէ զանն իթտիմ : պէլքի մէրգում , իլք տէֆա օլարագ պիր մէրագ հըսսը թահտը թէէսիրինտէ պուլունույօր իտի : պիր մըգտար Գօնսէյլին հալինի թէտգըգ իթտիքտէն սօնրա քէլամա աղազ իտէրէք :

— Իշթէ , սատըգ Գօնսէյլիմ , իքի պին տօլարը ճէպէ աթաճագ սօն վէ կիւզէլ պիր ֆըրսաթ , տէտիմ :

— Մաազուր պույուրըն էֆէնտիմ , միւսաատէնիզլէ տէրիմ քի , պէնտէնիզ պու իքրամիյէ հազգըն-



Ապրահամ-Լինգօլնը բեւեի իսէն ուժազ  
վարօրլար .

(Սահիֆէ 37)



տա ասլա տիւշիւնմէմիշ, վէ անը էլտէ իթմէյի իւմիւտ իթմէմիշիմ տիր . Ամէրիգա հիւքիւմէթի տէյիլ իքի պին , հաթտա եիւզ պին տօլար տախի վէրմէյի վառ իտէպիլիր իտի , վէ հիշ պիր շէյ զայպ իթմիշ օլմազ իտի , ֆագաթ . . .

— Հագգըն վար Գօնսէյլ, պու բէք ագըլսըզնա պիր թէշէպպիւս իմիշ, էսէֆէ շայան տըր քի պիզտէ պուտալա կիպի պու իշին իշինէ աթըլտըզ . հայըֆլար օլսուն, պէ, իհուտէյէ նէ գատար վագըթ զայպ իթտիք, նէ գատար հէյէճանէ տիւշտիւք . պիզ շիմտի ալթը պտան պէրի Բարիստէ պուլունմուշ օլաճաղըտըզ . . .

— Էվվէթ , էֆէնտինին քիւշիւք տայիքէսինտէ պուլունաճաղըտըզ , էֆէնտինին պույնսուզլը եապան տօմուզու տա , նէպատաթ պահչէսինտէքի հայվան գաֆէսինէ գօնմուշ օլաճագ , վէ Բարիսին մէրագլը ա֊տէմլէրինի էթրաֆընա թօբլայաճագ իտի :

— Էօյլէ Գօնսէյլ, էօյլէ , տէտիյին տօղրու տըր . շիմտի ալտէթիմիզտէ, պիզիմլէ էյլէնիպ իւսթիւմիւզէ կիւլէճէքլէրի տէ այրը պիր մէսէլէ տիր :

— Ֆիլ հագըգա էֆէնտի իլէ էյլէնէճէքլէրինի զանն իտիյօրում, վէ էկէր տօղրույու սէօյլէմէք լաղըմ կէլէ . . .

— Սէօյլէ :

— Պէնճէ , էֆէնտի , պու իսթիհզայէ հագգըլըլա միւսթահազ տըր :

— Սահի՞հ մի սէօյլէյօրսուն :

— Էօյլէ եա՛, էֆէնտի կիպի մուալլիմլիք շէրէֆի իլէ միւշէրրէֆ օլան պիր զաթը ֆէթանէթսիմաթ իշին , պէօյլէ վահի իշլէրէ . . .

Գօնսէյլ, հագգըմտա պէղլ իթտիյի մէտհիյէսինի իքմալ իտէմէզ օլտու . զիրա թամ պու սանիյէտէ, օր-

Թալըդդա հիւքմֆէրմա օլան սիւքիւթ արասընտա, նէտ-  
-Լանտըն սէտասը իշիտիլտի : Գանատալը .

— Իշթէ՛, իշթէ՛, պահս օլունան շէյ տէնիզին ալ-  
թընտա տըր , պիզիմ էօնիւմիւզտէ աիր , աէյու հայ-  
գըրըյօր իտի :

## 6

Տօլու իսլիմ , եախօս օլապիլիթի գասար  
սիրաթ .

Պու նիտա իւզէրինէ հէր քէս նէտ-Լանտըն եա-  
նընա գօշտու : Գարթան , զապիթէր , լօսթրօմօլար ,  
թայիֆէլէր , միշօլար , չարխճըլար վէ աթէշճիլէր , մա-  
քինալար վէ օճագլարը թէրք իլէ եօգարը գօշուպ  
զըպզընճընն ( նէտ-Լանտըն ) էթրաֆընը ալտըլար :

Լսթօթ , եանի թէվգըֆ գօմանտասը վէրիլմիշ  
իտի . ֆըրգաթիյն եալընըզ սիւրաթը հարէքէթինին  
հըզընը ալմագ իշին իլէրէյօր իտի :

Պու էանատէ զիֆիր կիպի գարանլըդ օլուպ , քէն-  
տի քէնտիմէ . - նէտ-Լանտըն կէօզլէրի հէր նէ գա-  
տար քէսկին կէօրսէ պիլէ , պու գարանլըդտա նա՞սըլ  
կէօրտիւ , վէ աճէպա կէօրտիւյի շէյ նէ՞ իտի աէյի  
սիւալ իտիյօրտում . եիւրէյիմ՝ եէրինտէն գօրաճագ  
տէրէճէտէ չարըյօր իտի :

Փագաթ նէտ-Լանտ եանըլմամըշ իտի, հէրիմիզտէ  
Գանատալընն էլ իլէ իշարէթ իյլէտիյի մահալտէ կէօս-  
թէրտիյի մատտէյի կէօզիւմիզ իլէ կէօրտիւք :

Ապրահաւմ-Լինգօշընն սաղ ճիհէթինտէն տէօրթ



եիւզ մէթրօ գատար ուզագտա տէնիզ ալթընտան թէն-  
վիր օլունմուշ կիպի կէօրիւնիւյօրտու : Պու նուրանի ա-  
լամէթ, թապիյի վէ ատի եագամօղտան նէշաթ իթմիշ  
պիր ըշըգ օլմատրղընտան , եանըլմագ գապիլ օլմամզ  
իտի : Ճանաւար՝ բույի տէրեատէն տէրհալ պիր գաշ  
գուլաճ աշաղտա օլտուղու հալտէ մէգքիւր զիյայը սա-  
շըյօրտու : Իյզահը գապիլ օլմայան պու ըշըգ , զա-  
թէն պազը գաթթանլարըն քէմալի հայրէթլէ կէօրիւպ  
գալէմէ ալմըշ օլտուգլարը լայիհալարտա զիքը օլուն-  
մուշ իտի , պու շէտիտ վէ կէօղլէր գամաշտըրըճը զիյա,  
միւթլագա ըշըգ հասըլ իտէն զայէթ գուվլէթլի պիր  
ալաթըն վասէթասըլլա հասըլ օլույօրտու : Տէնիզին  
շուլէտար գըմը , պէօյիւք վէ ուզուն պիր եումուրթա  
շէքլինի քէսպ իթմիշ իտի . թա օրթասընտա տախի  
պիր զիյա օճաղը պուլունույօրտու քի , պունըն՝ կէօղ-  
լէր գամաշտըրըճը լաթիֆ ըշըղը , թէտրիճէն ազալմագ-  
տա իտի :

Մէգքիւր հայրէթէֆգա ըշըղը պիզիմլէ պերա-  
պեր քէմալի հայրէթլէ թամաշա իտէն զապիթանտէն  
պիրի .

— Պու ըշըգ ֆօսֆօրլու զէրրէլէրին թէճէմնուին-  
տէն նէշաթ իթմէքտէ տիր , տէյու հայգըրընճա , պէն,  
գանաաթը քեամիլէ հասըլ իթմիշ օլտուղումտան , զա-  
պիթին սէօզիւնէ իթիրաղ իտէրէք .

— Խայր էֆէնտիմ , եումշագ տէրիլի վէ ֆօսֆօր-  
լու հայվանլար պու գատար ճէսիմ վէ բարլագ զիյա  
հասըլ իտէմէղլէր . պու բարլադլըգ սըրֆ էլէքթրիք զի-  
յասը տըր . . . պա՛գընըզ , պա՛գընըզ , նասըլ թէպտիլը  
մէվզը իտէրէք իլէրի կերի կիտէյօր , իւզէրիմիզէ հիւ-  
ճիւմ իթմէյէ հազըրլանըյօր :

Պու արա ֆըրգաթիյնտէ հէր աղըղտան ումումի

պիր նիտա չըգմաղա պաշլատը : Գաբթան Ֆարակըթ .

— Սուսա՛լըմ, տիւմէն իսկէլէյէ , քօրնխանն , տէյու հայգըրտը :

Թայիֆէլէր տիւմէնէ սարըլտըլար , վէ չարխըրլար տա մաքինայա տօղրու սէյիրթտիլէր . մաքինա կէրի ալլընտը , պուխար եայըլտը , վէ Ապրահաւ-Լինգօյնն սօլա եաթարագ , կէրիսին կէրիյէ նիմ պիր տայիրէ թէշքիլ իթտի :

Գաբթան Ֆարակըթ թէքրար գօմանտայա պաշլայըպ .

— Տիւմէն տօղրու , քօրնառնէթ , էմրինի վէրտի :

Պու էմիրլէր տէրհալ իճրա օլունուպ , ֆըրգաթիյն սիւրաթլէ զիյատար տայիրէնին խարիճինէ չըգտը :

Եանլըշ սէյլէտիմ, զիրա տահա տօղրուսը ֆըրգաթիյն, մէզքիւր միւնէվվէր տայիրէտէն թէպաիւտ իթմէք իսթէտի , ֆագաթ հարիգ իւլ տտէ ճանավար, սօն տէրէճէ պիր սիւրաթլէ պիզէ թէգարրուպ իտէյօրտու :

Նէֆէսիմիզ թութուլմուշ իտի . տէհչէթտէն զիյատէ հայրէթ՝ ճիւմլէմիզի հարաքէթտէն մէն իթմիշ, վէ տիլիմիզի պաղլամըշ իտի . զիրա ճանավար՝ օյնայարագ պիզէ թագարրուպ իթտի , վէ Օն պէշ միլ սիւրաթլա եիւրիւյէն Ապրահաւ-Լինգօյննն էթրաֆընտա տօլաչարագ , պիզի զիյայի էլէքթրիզի իլէ իհաթա վէ թէնվիր իտուպ նուրտան պիր տիւման իչինտէ պըրագտը :

Պատէհու պիր շըմէնտըֆէր սիւրաթ գաթարընըն պըրագտըղը պուխար կիպի, արգասընտան զիյատար պիր իզ պըրագարագ իքի իւշ միլ գատար ուզագլաշտըգտան սօնրա , պիրտէն պիրէ ուֆուգըն գարանլըգ հուտուտընտան տէճնիւպ , տէհչէթլու պիր սիւրաթլէ իւ-



զերիմիզէ կէմէյէ պաշատը . ֆագաթ երմի ասում  
գատար պիր մէսաֆէյէ կէլինճէ տուրտը : Իֆրազ իթ-  
տիյի զիյա՝ նակէհան սէօնիւպ կէօրիւնմէզ օլտու . ֆա-  
գաթ զիյանըն սէօնմէսի , ճանաւարըն սույա տալտը-  
ղընտան զանն օլունմասըն , զիրա էկէր սույա տալմըշ  
օլսա , պու շէտիտ զիյա , էօյլէ չաբըճագ կէօզտէն նի-  
հան օլմայաճաղըտը . սօնրա թէքրար ֆըրգաթիյնին տի-  
կէր ճիհէթինտէ զահիր օլարագ , կեահ ալթընտա վէ  
կեահ էթրաֆընտա տօլաշմայա պաշատը : Հէր սանիյէ  
պիզիմ իշին ազիմ պիր թէհլիքէյի մուճիպ օլաճագ  
պիր միւսատէմէնին վուգույի մէլհուզ իտի :

Պէն իսէ , պու խէվֆ ու տէհշէթին արասընտա  
ֆըրգաթիյնին իճրա իթտիյի մանօվրալարա թէաճիւպ  
իտիյօրտում . Ապրահամ-Լիկզօյն հիւճիւմ իթմէք շէօյ-  
լէ տուրտուն , ատէթա գաշըյօրտու . ճանաւարը թէ-  
ագըպ իտէճէք եէրտէ , քէնտիսի ճանաւարտան թէ-  
ագըպ օլունույօրտու . տայիմա ֆիթուրսըզ վէ պարիտ  
հալտէ կէօրիւնիւպ տէ , օ անտէ սիյմասընտա զիյա-  
տէսիյլէ էսէրը հայրէթ կէօրիւնէն գաթթան Փարա-  
կըթա իթիրագ եօլլու ֆիքրիմի պէյան իտինճէ , մու-  
մաիլէյհ միւթէէսիր պիր սէտայըլա ճէվապ վիրուպ :

— Միւսիւ Արանաքս , իշիմ նէ կիպի միւտհիշ պիր  
ճանաւար իլէ օլտուղունը պիլմէյօրում . իշթէ պունըն  
իշիւն կէճէնին նըսֆընտա վէ պէօյլէ զիֆիր կիպի պիր  
գարանլըգտա , ֆըրգաթիյնի տիւշարը թէհլիքէ իթ-  
մէքտէն իթիրագ իտիյօրում : Պունտան գաթինազար ,  
պու մէճհուլ հայվանըն իւզէրինէ նաճըլ հիւճիւմէ  
գալգըշմալը , վէ լուգումը թագտիրինտէ նաճըլ միւ-  
տաֆաայի նէֆս իթմէլի . իշթէ պուրալարընը նազարը  
տըգգաթա ալարագ , սապահա պէքլէմէյի մինասիպ  
ատտ իթմէքտէյիմ , տէտի :

— Ճանաւարնն նէ՞ ճընստան օլտուղունա շիւպ-  
հէնիզ եօզ ա՛:

— Խայր էֆէնտիմ, պէնիմ զաննըմճա պու՛ զա-  
յէթ պաթթալ ատի տէնիզ քէքէրտանը օլմալը . հաթ-  
տա պու ճանաւար՝ էլէքթրիք գուվվէթինէ մալիք տիր :

— Պէլքի աէ թօրբիտօ , եախօտ գուվվէյի էլէք-  
թըրիգիյէյի հայիզ պալըգլար կիպի եանընա եազլա-  
շըլամազ :

— Յիլ հազըգա էկէր պու ճանաւար՝ թօրբիտօ  
կիպի պիր գուվվէյի մուխրիպէյի միւհահիշէյէ մալիք  
իսէ , ճէնապը Վաճիպ էլվիճուտ հազրէթլէրինին խալզ-  
իթտիյի էն տէհշէթլիւ հայվան պու օլմալը տըր , վէ  
իշթէ պու սէպէպլէ տիր քի իհթիյաթլը տավրանմազ  
իսթէյօրում :

Պիւթիւն կիճէ հէրիմիզտէ պյազտա գալարազ  
կէօզլէրիմիզի գաբայամատըզ . Ապրահաւ-Լիկզօյն ,  
սիւրաթ խուսուսընտա ճանաւար իլէ րէգապէթ իտէ-  
մէյէճէյինի անլայարազ հարէքէթինի խաֆիֆլէթիպ ,  
եարը իսլիմ իւզէրինէ տուրույօրտու . ճանաւար տախի ,  
ֆըրգաթիյնէ իմթիսալ իտէրէք սիւրաթընը թախֆիֆ  
իտուպ տալկալար արասընտա չալգանըյօրտու : Շու  
հալտէ նարվալըն , մէյտանը միւտարէպէյի թէրք իթ-  
մէք նիյէթինտէ օլմատըղը անլաշըլտը :

Փագաթ եարը կիճէյէ տօղրու նապէտիտ օլտու ,  
եախօտ տահա տօղրուսը , պաթթալ պիր աթէշ պէօ-  
ճէյի կիպի ըշըղը սէօնտիւ . աճէպա գաշմը՞շմըյըտը :  
Պու թասաւվուր իւմիտպախշ օլմատըղտան մատէ ,  
հաթտա գօրգուլուր իտի . լաքին սաաթ պիրէ եէտի  
տազըգա գալմըշ իքէն , գուլազլարը սաղրըլթաճագ  
տէրէճէ պիր չաղըլթը սէտասը իշիտիլտի . պու միւտ-  
հիշ սէտա , շիտտէթլի պիր գուվվէթին թազեիգի իլէ



հէվայէ եիւքսէլէն ֆէվվարէնին (Նրեղէն սիւն) սու բիւս-  
քիւրտիւյիւ էսնատէ իշիտիլէն սէսէ միւշապիհ պիր  
չաղըլթը սէտասը իտի :

Պու էսնատէ պէն իլէ Նէտ-Լանտ , գօմանտա եէ-  
րինտէ գաթման Փարակըթըն եանընտա տուրուպ գա-  
րանլըղա աթֆը նազար իլէ ուզագլարա պագմագտա  
իքէն , Գաթման , Նէտ-Լանտէ խիթապէն ,

— Միւսիւ Նէտ-Լանտ , սիզ էլպէթտէ պալէնա-  
լարըն պաղրորտըղարընը իշիթմիշսինիզ տէյիլ մի , տէ-  
յի սօրտու :

— Էվլէթ էֆէնտիմ , չօգ տէֆա իշիթմիշիմ . լա-  
քին օնլարըն սէսի , եալընըզ կէօրմէքլէ պանա իքի  
պին տօլար գազանտըրան պու պալէնանըն սէտասընա  
ասլա պէնգէմէմէքտէ տիր :

— Ֆիլ հագըգա պու իքրամիյէյի պէ հագգէն  
գաղանտընըզ , լաքին պու սէս՝ պալէնա ճընսընտան  
օլան պալըղարըն , պուրունլարընտան սու բիւսկիւր-  
տիւքլէրի վագըթ չըգարտըղարը սէսէ միւշապիհ տէ-  
յիլ մի տիր :

— Էվլէթ էֆէնտիմ , այնի սէտա տըր , ֆագաթ  
անլէրլէ գըյաս օլունամաղ տէրէճէտէ շիտտէթլի տիր .  
էզճիւմէ խաթատա պուլունայօրուզ , պու ճանալար ,  
ղայէթ իրի պիր նարվալ տըրքի , եագընըմըզտա պու-  
լունան սուլարտա պարընըյօր . եարըն սապահ կիւ-  
նէշ թուլու իթտիյինտէ , միւսաատէնիզլէ քէնտիսինէ  
պիր գաշ սէօզ սէօյլէրիզ :

Պու արալըգ պէն իթիմատսըղլըգ իյմա իտէր պիր  
թավը իլէ սէզգէ միւտախէլէ իտուպ .

— Լաքին աղիզիմ Նէտ-Լանտ , պալըգ , սէգօիւ-  
նիւզիւ տինլէմէյէ թէնէզզիւլ պույուրաճագ օլուրսա ,  
տէյիլ մի , տէտիմ :

— Պէն զըպգընըմըն տէօրթ միսլի ուզունլուզունա գատար անա թէգարրուպ իտէճէք օլուրսամ, հէր հալտէ սէօղիւմի իշիթտիրէպիլիրիմ, տէմէսի իլէ գաթ-թան Ֆարակըթ :

— Ֆագաթ պալըղա թէգարրուպ իտէպիլմէք իչին պիր սանտալա պինմէնիզ իյճապ իտէր :

— Էօյլէ եա՛, էլպէթտէ :

— Թայիֆէլէրիմին հայաթընը թէհլիքէյէ իլգա իթմիշ օլաճաղըզ :

— Պէն տէ անլէր կիպի հայաթըմը թէհլիքէյէ վազ իտիյօրում. կէօրիւնիւրքի պէնիմ հայաթըմա է-հէմմիլէթ վէրմէյօրսունըզ :

Ետըը կիճէտէն սօնրա, եանի սաաթ իքի սուլա-րընտա, ֆըրգաթիլնտէն պէշ միլ գատար ուզագատան մէզքիւր զիյա, էվէլքինտէն շիտտէթլի սուրէթտէ թէք-րար կէօրիւնմէյէ պաշլատը : Պու գատար մէսաֆէ ու-զագլըղա, վէ ըիւզկեար իլէ տէնիզ տալկալարընըն կիւրիւլթիւսիւնէ ըաղմէն, ճանաւարըն տէհշէթլիւ գույրուզունը սույա չարմասընտան զուհուրա կէլէն կիւրիւլթիւ, վէ թէնէֆֆիւսինին սէտասը իշիտիլիեօր-տու : Ճանաւար՝ ըույի տէրեայէ չըզըպ տա նէֆէս ալ-տըղը վագըթ, ատէթա իքի պին պարկիր գուվլէթին-տէ պիր մաքինանըն էնլի պօրուլարը իչինէ պուխար հիւճիւմ իտիյօրմուշ կիպի, հասըլ օլան կիւրիւլթիւյէ պէնզէր պիր սէս չըգարըյօրտու :

Պէն իսէ քէնտի քէնտիմէ, վէ քէմալի տէհշէթլէ :

— Տօղրուսը պունա տէյէճէք եօգ, պիր ալայ սիւվարի ապքերի գատար գուվլէթի օլան պիր պալէնա իլէ օղրաշաճաղըզ, տիմէքտէ իտիմ :

Սապահա գատար ույումայըպ միւտարէպէյէ հա-զըրլանտըզ . սայտ ու չիքեարէ միւթապլիք հէր նէվի



ալաթ ու էտէվաթ կիւվէրթէ իւզէրինտէ տիգիլտի : Թա ուզագլարա գատար օգ վէ մըզրագ աթմագտա օլան գաթանըն , գըսա վէ էնլի աղըզլը թիւֆէնկ տօլտուրուլուղու կիպի , թօբլար տախի հազըրլանտը : Պու թօբլար , ուզագ մէսաֆէլէրէ կիւլլէ աթմագտա վէ իսապէթ իտէն վիճուտէ շիֆասը նագապիլ եարէլէր աչմագտա իտի . վէլհասըլ հէր նէվի սիլահ ամատէ իտիլտի : Նէտ-Լանտ , եալընըզ զըպզընընը պիլէմէքէ իքթիֆա իթտի . հազըզաթէն պու զըպզըն՝ Նէտ-Լանտըն էլինտէ բէք տէհչէթլի պիր սիլահ հալինի քէսպ իթմէքտէ իտի :

Սաաթ ալթը սուլարընտա շաֆագ սէօքմէյէ պաշլատը . կիւնէշին իւք զիյալարը իլէ պէրապէր , նարվալըն էլէքթրիք ըշըղը տա կէօրիւնմէզ օլտու . սաաթ իւչտէ օրթալըզ կէրէյի կիպի այտընլըզ օլուպ , ատէթա կիւնտիւզ օլմուշ իտի իսէ տէ , ֆագաթ ուֆուզը , գաթը պիր սիս իսթիլա իթմիշ օլմաղըլա , բէք կիւզէլ տիւրպիլնլէր իլէ զիյատէ պիր շէյ կէօրմէք գապիլ օլմայօրտու : Պու վագաա հէրիմիզին էսէֆ ու հիտտէթիմիզի մուճիպ օլտու :

Դըշ տիրէյինին չանագլըղընա չըգտըմ . զաթէն զապիթլէրտէն պիր գաշ նէֆէրի տիրէքլէրին թէբէսինէ չըգմըշլար իտի :

Սաաթ սէքիզէ տօղրուսիս եավաշ եավաշ տէնիզ տաղալարը իւզէրինէ եուվարլանարագ ուզուն տիրէքլէր կիպի եիւքսէլմէյէ , վէ ուֆուզ թավսի իտուպ թէմիզլէնէրէք հէր շէյ սէչիլմէյէ պաշլատը :

Նակէհան իւք ագչամքի կիպի Նէտ-Լանտըն սէտասը իշիտիլտի քի :

— Պահա օլունան շէյ կէմինին արգա ճիհէթինտէ տիր , տէյու պաղըրըյօրտու :

Հէքսինին նազարը նէտ-լանտըն իրայէ իթտիյի ճիհէթէ աթֆ օլունտու :

Յիւ հագըգա մահալի մէզքիւրտէ , եանի ֆըրգա-թիյնտէն պիր պուչուգ միւ գատար ուզագտա , վէ պիր մէթրօ գատար տէնիգտէն եիւքսէլմիշ օլան սիյահ պիր ճիսմ կէօրիւնիւյօրտու քի , գույրուզունը շիտտէթլէ տալլալարա չարբարագ սուլարը գարըշտըրըյօրտու : Պու զարիպ ճիսմին շիտտէթը հարաքէթինտէն պէյազ քէօբիւքլէր բէյտա օլմագտա , վէ կէշտիյի սուլարըն իւզէրինտէ գար կիպի բարլագ վէ ուզուն պիր իզ կէօ-րիւնմէքտէ իտի . վէհասըլ հիշ պիր բէրվանէ , վէ եա-խօտ հիշ պիր հայվան , տէնիգի պու տէրէճէ շիտտէթ-լէ տէյօմիւշ տէյիլ իտի , տիսէմ տէ ապլա միւպալաղա իթմիշ օլմամ :

Յըրգաթիյն ճանավարա եագլաշտը . օ վագըթ լայըգըյլա թէճէսսիւս իտէպիլտիմ : Շաղնըն վէ Հէշ-վէթ իս նամ վարօրլարըն գարթանլարը , քէնտի լայի-հալարընտա ճանավարըն ճէսամէթի խուսուսընտա պիր ազ միւպալաղա իթմիշլէր իտի . պէն ճանավարըն պօ-յունը 250 այագ գատար հիսապ իթտիմ , լաքին գա-լընլըղընը թախմին իթմէք կիւճ իսէ տէ , ֆագաթ վի-ճուտինին ճէսամէթինէ կէօրէ , հէր ճիհէթլէ միւթէ-նասիպ պիր հալտէ օլաճաղընը գօլայ քէշֆ իտէպիլ-տիմ :

Պու հարիգ իւլ ատէ մախլիւգը թէտգըդ իթմէք-տէ իքէն , պուրնուսըն տէլիքլէրինտէն պուխար իլէ գա-րըշըգ իքի սուտան տիրէք բիւսկիւրիւպ գըրգ մէթրօ ղատար եիւքսէլտի քի , հայվանըն ուսուլը թէնէֆֆիւ-սինի անլատըմ , վէ անըն , հայվանաթը ֆըգըիյէտէն ( ող-նայարաւոր ) մէմէլիլէր սընըֆընտան , վէ պալըգլար թա-գըմընըն գըթըսիյէ ( կիտաղգի ) նէվինտէն օլաճաղընա



գանաւթ կէթիրտիմ կիպի իսէ տէ, ֆագաթ պու-  
նօգթայա պիր գարարը գաթի վէրէմէտիմ. զերա գըյ-  
թըսիյէ նէվի իւչ ֆամիլեատան իպարէթ օլուպ, պու-  
լարըն պիրինճիսի պալէնալար, իքինճիսի գաշալօլար,  
վէ իւչիւնճիսի տախի հօնուսլար տըր քի, տէնիզ քէ-  
քէրտանլարը պու իւչիւնճի գըսմա մէնսուպ ատտ օ-  
լունուրլար: Հաթտա պու ֆամիլեալարըն հէր պիրի տէ,  
պիր գաշ միւլթէլիֆ ճընսլարա թագսիմ օլունուրլար,  
վէ պէն իսէ պու ճընսլարը եէքտիկէրինտէն թէֆրիզ  
խտէմէյօրտում. մամաֆիհ ճէնապը Հագգըն մուավէ-  
նէթի, վէ գարթան Ֆարաղըթըն հիմմէթի սայէսինտէ,  
պու միւչկիւլիմի հալլ իտուպ գօլիգսիյօնումը (գասա-  
կարգուլթիւն) իքմալ իթմէք մէմուլինտէ խիմ:

Թայիֆէլէր, պիլա թէհամմիւլ գարթանըն էմիր-  
լէրինէ պէքլէյօրլար խի: գարթան իսէ ճանաւարը  
քէմալի տըգգաթլա թէմնիզ իթտիքտէն սօնրա չարիս-  
ճը պաշըյը ճէլպ իլէ:

— Միւսիւ, թագեիզ (ճնշում) իչին գուվլէթինիզ  
քէմալտէ մի տիր, տէտի:

— Էվլէթ էֆէնտիմ:

— Բէք ալա, էօյլէ իսէ Քա'յրօպ, տօլու իսլիմ,  
մաքինայա օլապիլտիյի գատար սիւրաթ վէրինիզ:

Պու գօմանտա իւզէրինէ թայիֆէլէր իւչ տէֆա  
«Հուրրա» պաղըրտըլար. արթըգ մուհարէպէ սաաթը  
վուրմուչ խի: Պիր գաշ տագըգա սօնրա ֆըրգաթիյ-  
նին իքի պաճալարընտան սիմնիյահ պիր տիւման չըգ-  
մայա, վէ կէմինին կիւվէրթէսի պուխարըն շիտտէթը  
սատմէսինտէն թիթրէմէյէ պաշլատը:

Ապրահան-Լիկօզօն, գուվլէթլի բէրվանէսի սա-  
յէսինտէ քէմալի սիւրաթլա իլէրլէյիպ տօստօղրու ճա-  
նաւարըն իւսթիւնէ վարտը: Ճանաւար իսէ գայտըզ-

լըգլա ֆըրդաթիյնին, եիւզ մէթրօ գատար քէնտինէ թէգարրուպ իթմէսինէ միւսաատէ իթտի. պատէհու սույա պաթմագ իսթէմէյուպ, անճագ ֆիրար իյմա իտէր խաֆիֆ պիր հարաքէթտէ պուլունարագ, ֆըրդաթիյնտէն ուզագ գալմագլա իքթիֆա իթտի:

Պու թէագըպ իւշ չարեք գատար տէվամ իթտի իսէ տէ, ֆագաթ ֆըրդաթիյն՝ ճանաւարա իքի գուլաճ պոյու պիլէ հագլաշամատը. պու կիտիշ իլէ եթիշմէք գապիլ օլամայաճաղը աշիքեար իտի:

Գարթան փարակըթ, հիտտէթիւտէն աթէշ քէսիլիպ, սագալընը թէլ թէլ գօրարմագլա:

— Նէտ-Լանտ, տէյու պաղըրտը:

Նէտ-Լանտ տէրհալ գօշարագ գարթանըն նէզտինէ կէլինճէ, մումաիլէյհ:

— Էյ ուսթա Նէտ, նէ՞ տէրսինիզ, սանտալարը տէնիղէ էնտիրէլիմ մի, տէյու սօրտու:

— Խայր էֆէնտիմ, զիրա պու ճանաւար քէնտինին ըէյի օլմատըգճա թուլթուլմայաճագ տըր:

— Օ հալտէ նէ՞ եաբմամըզ իյճապ իտէր:

— Էկէր միւմքին իսէ պուխարա տահա զիյատէ գուվլէթ վէրէրէք սիւրաթը արթըլմալըյըզ, վէ էկէր միւսաատէ իտէրսինիզ պէնտէ պաշ թարաֆընտա օթուրուպ, զըպգընըմ ճանաւարա եթիշէճէք գատար հագլաշտըղըմըզտա վուրուպ իշինի պիթիլիլիմ:

— Բէք ալա իյիտ Լանտըմ կիտինիզ, տէտի:

Պատէհու գարթան փարակըթ, չարիճը պաշըյը ճէլպ իլէ:

— Թագլիգի արթըրընըզ, տէյու էմր իթտի:

Նէտ-Լանտ թային իթտիյի մահալէ կիթտի, աթէշէ զիյատէսիլլէ գուվլէթ վէրիլտի, բէրվանէ պիր տագըգատա գըրգ իւշ աէֆա տէօնմէյէ, վէ պուխար:



մաքինանքն արասնտան թաշմայա պաշլատը : Միզան իւլ սիւրէ ( արագու թեան չափ ) աթըլմագլա , Ապրահամ-Լիւնգօրնըն սաաթտա օն սէքիզ միլ , վէ օնտա պէշ սիւրաթլա կիթտիյի անլաշըլտը :

Թէաճիւպէ շայան եէրի շուրասը քի , մէլուն ճանաւար տախի , թըպզը Ապրահամ-Լիւնգօրն կիպի սասաթտա օն սէքիզ միլ վէ օնտա պէշ սիւրաթլա եիւրիւյօրտու :

Փըրգաթիյն , պիր սաաթ տահա այնի սիւրաթլա եօլունա տէվամ իթտի իսէ տէ , ֆագաթ պիր գուլաճ մէսաֆէսի պիլէ գաղանմատը . ճանաւար տայիմա այնի ուզագլըգտա պուլունույօրտու : Ֆիլհագըգա պուհալ , Ամէրիգանըն էն սէրի իւլ հարաքէ պիր կէմիսի իչին պատիյի մահճուպիյէթ իտի . պիլճիւմէ մէմուրիյն հիտտէթլէրինտէն աթէշ քէսիլիպ ասլա ճէվապ վէրմէյէ թէնէզգիւլ իթմէյէն ճանաւարա հագարաթ վէքիւֆիւրլէր իտիյօրլար իտի : Գարթան Ֆարակըթ , արթըզ սագալընը չէքմէքլէ իքթիֆա իտէմէյէրէք ըսըրըպ սուրույօրտու :

Գարթան , չարխճը պաշըյը պիր տահա չագըրմագլա .

— Թաղեիգիւն նօգթէյի նիհայէսինէ վասըլ օլտունը՞ մը , տէյու սօրտու :

— Էվիլէթ էֆէնտիմ :

— Պօրուլար պուխար իլէ տօլտո՞ւ մը :

— Էվիլէթ ալթը պուշուգ հավա թաղեիգի վար :

— Օն տէրէճէյէ գատար տօլտուրունուգ :

Իշթէ Ամէրիգալըլարա մախսուս պիր էմիր : Միսի-սիրի նէհրի իւզէրինտէ վուգու պուլան եարըշլարտա պիլէ , պէօյլէ մէճնունանէ պիր հարաքէթ իիթիյար օլունամագ իտի :

Պու առալըդ եանըմտա տուրմագտա օլան իյիտ խըտմէթքեարըմա աթֆը քէլամ իտէրէք .

— Ազիզիմ Գօնսէյլ, պիլիյօրմուսընըդ քի, դա-  
զանլարըն բաթլամասըյըլա հէվայա չըգմագլըղըմըզ  
իհթիմալտէն պաիտ տէյիլ տիր, տէտիյիմտէ, մէր-  
գում քէմալի պիֆիթուրի իլէ .

— Էֆէնտի նասըլ արզու պույուրուրսա, ճէվա-  
պընը վէրտի :

Տօղրուսը պու թէհլիքէյէ տիւչար օլտուղումուզ  
իչին չօգլըդ էսէֆ իթմէյօրտում . թէքրար Քայրօպ  
իտիլտի, օճագլարա քիւլլիյէթլի քէօմիւր աթըլտը,  
քէօրիւք մաքինալարը աթէչի թուլթուչտուրմագ իչին  
օլանճա գուվլէթլէրի իլէ հավա վէրմէյէ պաչլատըլար,  
օճագլարտան կէլէն տիւման, պաճալարա սըղմաղ տէ-  
րէճէլէրէ վարտը . Ապրահամ-Լինգօյըն սիւրաթը  
արթտըգճա արթտը, վէ օ մէրթէպէյէ վարտը քի,  
տիրէքլէր՝ ատէթա զէլզէլէ օլույօր կիպի թէմէլլէրին-  
տէն սարսըլըյօրլար իտի :

Իքինճի տէֆա օլարագ միզան իւլ սիւրէ աթըլտը,  
վէ գարթան Ֆարակըթ տիւմէնճի պաչըյա .

— Էյ, նասըլ, տէյու պաղըրտը :

— Սաաթտա օն տօգուզ միլ վէ օնտա իւչ :

— Ֆույրօյ :

Մաքինաճը պու էմրէ իթաաթ իտուպ աթէչի պիւր  
գաթ տահա արթըրտը . մանի մէթրօ՝ օն հավա թագ-  
եիգի պուխար օլտուղունը կէօսթէրտի, ֆագաթ չիւպ-  
հէսիզ ճանաւարտա օնիսպէթտէ սիւրաթընը արթըր-  
մագ իչին աթէչինի թէզեիտ իթմիչ օլմալը իտի քի,  
պիլա զահմէթ սաաթտա օն տօգուզ միլ վէ օնտա իւչ  
սիւրաթլա գաթի մէսաֆէ իտիյօրտու :

Նէ՞ թէագըպ . . . հըսս իթտիյիմ էնտիչէ վէ հէ-



յէճանըն տէրէճէսինի թարիֆ իտէմէմ. Նէտ-Լանտ , էլինատ զըպգընը օլտուղու հալտէ եէրինտէ տուրմագ-տա իտի : ճանավար , պիր գաչ տէֆա կէրիլէյիպ ֆըր-գաթիյնին քէնտինէ թէգարրուպ իթմէսինէ միւսաա-տէ իթտի քի , օ անտէ Նէտ-Լանտ .

— Եագլաշըյօրուզ , եագլաշըյօրուզ , տէյու պա-ղըրմագտա իտի :

Փագաթ թամամ զըպգընը վուրաճաղը վագըթ , ճանավար էօյլէ պիր սիւրաթը ֆէվգէլատէ իլէ թէպա-իւտ իտիյօրտու քի , պու սիւրաթըն՝ սաաթտա օթուզ միւտէն աշաղը օլմայաճաղընա գանաաթ հասըլ իթ-տիմ. հաթթա ֆըրգաթիյն սօն սիւրաթլա կիթմէքտէ իքէն , ճանավար , էթրաֆըմըղըտօլաշարագ պիզիմ իլէ էյլէնմէյէ գատար ճիւրաթ իթտի : Պու իսթիհզայը կէօրիւպ ճիւմիլէնին աղղընտան պիր սէտայի հիտտէթ վալէյլաթը չըգաթ :

էօյլէն օլտու , վէ սաաթ սէքիզտէ նէրէտէ իտիք իսէ , եինէ այնի մահալտէ պուլուճուպ պիր բարմագ պիլէ իլէրի կիտէմէմիշ իտիք :

Գաթթան ֆարակըթ , արթըգ միւէսսիր թէտպիր-լէր իթթիխազ իթմէյէ գարար վէրէրէք .

— Ա՛ , պու հայվան պիզիմ ֆըրգաթիյնտէն տահա զիյատէ սիւրաթլա կիտէյօր , բէք ալա , պագալըմ պիզիմ կիւլլէլէրի տէ կէչէպիլէճէք մի , տէյիպ լօսթ-րօմօյա .

— Պաշ թարաֆտաքի թօբըն եանընա տտէմ կէ-թիրտինիզ , տէյու էմր վէրտի :

Տէր հալ պաշտաքի թօբ տօլտուրուլուպ ճանավա-րա տօղրու նըշան ալընտը , աթէշ վէրիւտի , վէ կիւլլէ՝ ֆըրգաթիյնտէն եարըմ միլ գատար ուզագտա պուլու-նան ճանավարըն իւզէրինտէն կէչիպ տէնիզէ տիւշտիւ :

Գարթան ծարակըթ քենտինտէն կէշմիշ պիր հալ իլէ .

— Պաշգա պիր մահիրի կէլսին : Պու տէհշէթամիզ ճանավարըն տէրիսինի տէլէն թօբճույա պէշ եիւզ տօլար պախշիշ վէրիլէճէք , տէտի :

Գըրսագալլը էսկի պիր թօբճը , սաքին վէ պարիտ չէհրէլի պիր ատէմ քի , - հալա չէքլի կէօղլումին էօնիւնտէ տիր - պիֆիթուրանէ պիր հալ իլէ թօբըն եանընա կէլիպ տօլտուրտը , վէ ուզուն միւտտէթ նըշան ալսըգտան սօնրա աթէշլէտի . թօբ՝ քէմալի չիտտէթլէ բաթլասը , վէ թայիֆէլէր մէսէրրէթլէ « Հուրա՛ » պաղըրտըլար :

Վագաա պու տէֆա կիւլլէ ճանավարա իսապէթ իթտի , լաքին սըրթը իւզէրինտէն գայարագ իքի միլ գատար աչըգտա տէնիզէ տալըպ զայպ օլտու . իհիթիյար թօբճը իսէ հիտտէթինտէն աթէշ քէսիլէրէք .

— Թաաճիւպ օլունաճագ չէյ , պու մէլուն ճանավարըն վիճուտի ալթը բարմագ գալընլըզնտա տէմիր լէվհա իլէ գաբլը՝ մը տըր նէ տիր , տէտի :

Գարթան ծարակըթ տախի .

— Լանէ՛թ , լանէ՛թ , տէյու ճէվապ վէրտի :

Թէքրարէն թէագըպէ պաշլանըլտը , վէ գարթան ծարակըթ պու էսնատէ պանա տօղրու էյիլէրէք ,

— Գազանլար բաթլայընճայա գատար ճանավարը թէագըպտէ տէվամ իտէճէյիմ , տէմէսի իլէ , պէն տախի ,

— Էվէ՛թ , պէօյլէ եաբմաղա հագգընըզ վար , տէտիմ :

Ճանավարըն՝ պուխար գուվվէթի գատար հարաքէթէ թէհամմիլ իտէմէյէճէյի , վէ ազըպէթ եօրուլուպ գալաճաղը մէմուլ իտի իսէ տէ , լաքին իշ



էօյլէ օլմատը . սաաթլար կէշտի , վէ ճանավար ասլա  
 եօրղունլուգտան պիր էսիր կէօսթէրմէտի :

Մամաֆիհ իյթիրաֆ իտիլմէլի քի , Ապրահաւմ-Լիկն-  
 գօլն քէմալի սէպաթ ու մէթանէթլէ եօլունտա տէ-  
 վամ իտուպ , Նոյեմբէրին ալթըսընա միւսատըֆ օլան  
 պու էլէմիաք կիւնիւն ագչամըսընա գատար պէշ եիւզ  
 քիլօմէթրօ գատար եօլ գաթ իթտի . ֆագաթ կիծէ  
 իւթէ կէլմէքլէ , պահըը Մուհիթի քէպիր զուլմէթլէ  
 մէսթուր օլտու :

Արթըզ թաագըպըն խիթամ պուլաճաղընը մէ-  
 մուլ իտիյօրտում , պիր տահա ճանավարը կէօրէմէյէ-  
 ճէյիզ զաննընա զահիպ օլտում :

Լաքին զաննըմտա եանըլմըչըմ , զիրա ագչամըն  
 սաաթ օնը էլլի տագըզա կէշէրէք , էվէլքի կիծէ կէօր-  
 տիւյիւմիւզ կիպի , ֆըրգաթիյնտէն իւշ միւլ ուզագտա  
 էլէքթրիք զիյասը զայէթ բարլագ սուրէթտէ օլարագ  
 միւշահէտէ օլունտու :

Ճանավար հիշ պիր հարաքէթ իթմէյօրտու , իհ-  
 թիմալ քի եօրղունլուղունտան ույուեօրտու : Գաթթան  
 ֆարակըթ , պու հալի այնի ֆըրսաթ աոտ իտէրէք իս-  
 թիֆատէ իթմէք իսթէտի :

Տէրհալ գօմանտա վէրտի , վէ Ապրահաւմ-Լիկնգօլն  
 ճանավարը ույանտըրմամագ իչին եարըմ իսլիմ իւզէ-  
 րինտէ աղըր աղըր հարաքէթէ պաշլատը :

Յիւլֆագըզա չօգ տէֆալար տէրին պիր ույգու իլէ  
 ույումուշ պալէնալարա թէսատիւֆ օլունմուշ , վէ պու  
 սուրէթլէ գօլայճա վուրուլապիլմիշ իտի . հաթթա Նէտ-  
 Լանտ , պիր չօգ պալէնալարը ույգուտա օլտուգլարը  
 հալտէ զըպիլնլամըշ օլտուղունը սէօյլէյօրտու , պու սէ-  
 պէպլէ Գանատալը , պաշ թարաֆընտաքի մէվզըինէ կի-  
 տուպ օթուրտու , վէ ճանավարը վուրմայա հաղըրլանտը :

Ֆրբգաթիյն , կիւրիւլթիւսիւզճէ տէօրթ եիւզ մէթ-  
րօյա գատար ճանավարա եագլաշըպ , մաքինայը տուր-  
տըրտը , վէ թապիյի եօլը իլէ իլէրէմէյէ պաշլատը .  
արթըզ կէմինին տէրունինտէ պուլունանլար հէյէճան-  
լարընտան նաշի թէնէֆֆիւս իթմէյօրլար իտի : Կէօ-  
զիւմիւզի գամաշտըրմագտա օլան ըշըգտան անճագ  
եիւզ այագ գատար ուզագտա պուլունույօրտուգ :

Պու էսնատէ պէն պաշ թարաֆ բարմագլըղընտան  
աշաղըյա տօղրու էյիլիպ պլթըմտա նէտ-Լանտը կէօր-  
տիւմ քի , պիր էլի իլէ տիրէյին իբինէ սարըմըշ օլ-  
տուղու հալտէ , տիկէր էլի իլէ տալի տէհշէթամիզ  
զըպզընընը սալլայըպ տուրույօրտու : Նէտ-Լանտ իլէ  
պիլա հարէքէթ տուրմագտա օլան ճանավարըն միյա-  
նընտա , անճագ եիրմի տտըմ մէսաֆէ գալմըշ իտի :

Իյիտ Նէտ-Լանտ , պիրտէն պիրէ դօրունը սավուր-  
տը , զըպզըն՝ թօք աղզընտան կիւլէ ֆըրլանըր կիպի  
ֆըրլանըպ , վէ հէման սէրտ պիր ճիսմէ միւսատըֆ  
օլան չէլիք սէտասընա պէնզէր պիր սէս իշիտիլտի :

Նակէհան էլէթըրիք զիյասը սէօնտիւ , վէ միւթէ-  
ագըպէն իքի պաթթալ սու տիրէքլէրի եիւքսէլիպ ,  
ֆրբգաթիյնին կիւվէրթէսինէ այնի տէնիզ խօրթումը  
էնմիչճէսինէ սուլար տէօքիւլտիւ , վէ շէտիտ պիր սու  
թուղեանը կիպի պաշտան գըշա գատար պուլունան  
ատէմլէրի սիւրիւքլէյէրէք , վէ տիրէքլէրին տէստէք-  
լէրինի գօրարարագ , ճօշկուն տէրէ միսլի տէնիզէ տէօ-  
քիւլիւ վէրտի :

Պատէհու թարիֆի զայրի գապիլ տէհշէթիւ պիր  
միւսատէմէ ( ընդհարում ) վուգու պուլտուքի , քէն-  
տիմի թուլթմայա մէյտան պուլամայարագ , տայանմըշ  
օլտուղում բարմագլըղըն իւզէրինտէն պաշ աշաղա տէ-  
նիզէ տիւշտիւմ :



## 7

ձընսը մէնհուլ պիր պալէնա .

Վագաա պու սատմէյի նակեահանիտէն (յանկար-  
ծական բաղիում) տէնիզէ տիւշտիւյիւմտէ նէյէ օլ-  
րատըղըմը պիլմէտիմ իսէ տէ , օ էսնատէքի հըսսիյա-  
թըմը քեամիլէն հըֆղ իտէպիլտիմ :

Էվվէլա եիրմի այագ գատար պաթտըմ . վագաա  
մէշհուր Պայըն , վէ եախօտ էտկար Բօյէ գատար տէ-  
յիլ իսէ տէ , լաքին հատտիմճէ էյի պիր եիւզկէճ օլ-  
տուղումտան , ասլա շաշըրմայարագ իքի թէրմէ սա-  
վուրմամլա , սույըն իւղէրինէ չըգմամ պիր օլտու :

Իլք իշիմ , կէօզլէրիմի աչըպ տա ֆըրգաթիյնի ա-  
րամագ օլտու . աճապա թայիֆէլէր պէնիմ տէնիզէ  
տիւշտիւյիմի կէօրմիւշլէր մի իտի . աճէպա Ապրահաւ-  
Լիւնգօյն պաշընը չէվիւրմիշ մի իտի , գալթան Ֆարա-  
կըթ տէնիզէ պիր սանտալ էնտիրմիշ մի իտի . վէհա-  
սըլ գուրթուլմայը իւմիւտ իտէպիլթը մի իտիմ :

Էթրաֆը գօյու պիր գարանլըգ իհաթա իթմիշ ի-  
տի . զուլմէթին միւսաատէ իտէճէյի գատար շարգ ճի-  
հէթինտէ սիյահ պիր ճիսմին՝ ան պէ ան նապէտիտ  
օլտուղունը կէօրմէքտէ իտիմ . պիր աղ սօնրա մէզ-  
քիւր գարարթընըն ֆէնէրլէրի տէ զայպ օլտու : Հիշ  
շիւպհէ եօգ քի պու սիյահ ճիսմ՝ Ապրահաւ-Լիւնգօյն  
օլմալը իտի . արթըգ մահվ օլաճաղըմը անլատըմ :

— Իմտա՛տ , իմտա՛տ , տէյու հայգըրարագ , մէ-  
յուսանէ սուրէթտէ Ապրահաւ-Լիւնգօյնը կէօրտիւյիւմ  
ճիհէթէ տօղրու եիւզմէյէ պաշլատըմ :

Սու՛ էսվապըմը վիճուտիմէ եարըշտըրմըշ օլմաղը-

լա, պէնի բէք ըստաթարզ իտուպ հարէքթիմէ մանի  
օլույօրտու, ան պէ ան պաթըյօր պօղուլույօրտում... .

Ճան հագգըյըլա սօն տէֆա օլարագ պիր տահա .

— Իմտատ, տէյու հայգըրապիլտիմ, աղլըմի սու  
տօլտու, վէ չապալատրգճա տէնիղին ալթընա կիթմէ-  
յէ պաշլատըմ. հէման պօղուլմագ իւզրէ իաիմ... .

Նակէհան գուվէթլի պիր էլ, էսվապըմտան եա-  
գալայըպ պէնի քէմալի շիտտէթլէ սիւրիւքլէյէրէք  
սույրն իւզէրինէ չըգարտը քի, օլ անտէ շու սէօղլէրին  
սէօյլէնաիյինի իշիթտիմ.

— «Էկէր էֆէնտի ումուլումը թուլմագ զահմէ-  
թինի ինթիյար պույուրուրլարսա, տահա գօլայ եիւ-  
ղէպիլիլլէր » :

Տէր հալ պիր էլիմ իլէ սատըգ Գօնսէյլիմին էլի-  
նի թուլթարագ քէմալի հայրէթլէ .

— Սէն միսին, Գօնսէյլ, տէյու պաղըրտըմ:

— Էվլէթ պէնիմ, էֆէնտիմին էմլէրինէ միւն-  
թաղըրըմ:

— Միւսատէմէ սէնի՞տէ մի պէնիմլէ պէրապէր տէ-  
նիղէ աթար :

— Խայր, պէն քէնտիմ տէնիղէ աթըրտըմ քի է-  
ֆէնտիմին խըտմէթինտէ պուլունայըմ:

Ալիճէնապ Գօնսէյլ, պու սէօղլէրի թապիյի պիր  
հալ իլէ սէօյլէմէքտէ, վէ պու մուամէլէսինի վազիֆէ  
կիպի թէլադգըր իթմէքտէ իաի :

— Ֆըրգաթիյն նէ՞ օլտու, տէյու սիւալ իթտի-  
յիմտէ, մէրգում արգասը իւզրէ տէճէրէք .

— Ֆըրգաթիյն մի, զաննըմճա՝ էֆէնտի օնտան  
չօղլուգ իւմիւտվար օլմասա էյի իթմիշ օլուր :

— Նէ՞ տէյօրտուն Գօնսէյլ, Ապրահաւ-Լիւնգօյն  
պաթտը՞մը .



— Շու գատարընը տէյէպիլիլիւմ քի , տէնիզէ աթլատըղըմ էսնատէ , տիւմէնի գուլլանանլարըն «բէր-վանէ իլէ տիւմէն բարչալանտը » տէյու պաղըրաղըղա-րընը իշիթտիւմ :

— Տիւմէն բարչալատը՞ հա՛ ,

— Էվլէթ , ճանաւարըն տիշի իլէ , զաննըմճա Ապ-րահամ-Լիւնգօշըն կէօրտիւյիւ զարար եալընըզ պուռ-տան իպարէթ տիր : Մամաֆիհ պիղիւմ իշին եինէ է-սէֆէ շայան պիր սագաթլըզ տըր զիրա պու հալտէ իսթէտիյի թարաֆա կիտէմէյէճէք տիր :

— Տէմէք քի գուրթուլուշումուզ եօզ :

— (Սաքին պիր հալ իլէ) իհթիմալ տըր , ֆագաթ հէնուզ պիր գաշ սաաթ մէյտանըմըզ վար , վէ պու միւտտէթ զարֆընտա ինսան չօզ չէյլէր հաբապիլիր :

Գօնսէյլին կէօսթէրտիյի պու հարիգ իւլ ատէ սօ-ղուզ գանլըլըղընտան պիր տէրէճէյէ գատար իւմիտ-վար օլուպ , զայրէթլէ եիւզմէյէ պաշլատըմ . լաքին էսվապըմ պէնի սօն տէրէճէ րահաթսըզ իտէյօրաու . սույըն իւզէրինտէ տուրամազ օլույօրտում : Գօնսէյլ րահաթսըղըղըմը տէրք իլէ .

— Էֆէնտի միւսաատէ պույուրմալը քի էսվապը-նը քէսէյիւմ , տէյէրէք , չագըսընը արգամտան սօ-գուպ էսվապըմը եօգարըտան աշաղա քէսմէքլէ չէքիպ սըրթըմտան չըգարտը . պէնտէ Գօնսէյլին էսվապընը քէսիպ չըգարտըմ , վէ պէօյլէճէ իքիմիզտէ խաֆիֆլէ-նէրէք եան պէ եան եիւզմէյէ պաշլատըզ :

Էզճիւմլէ բէք թէհլիքէլի վէ բէք միւտահլ պիր հալտէ պուլունույօրտուզ , իհթիմալ քի պիղիւմ զայ-պուպէթիմիզ ֆըրգաթիյնտէն ֆարգ օլունմամըշ իտի , շայէտ ֆարգ օլունտուղու ֆարզ օլունտա պիլէ , տիւ-մէնի բարչալանմըշ օլտուղունտան , ֆըրգաթիյնին պի-

զէ տօղրու կէլէմէյէճէյի թապիյի իտի : Օ հալտէ եալընըդ սանտալլարըն իմտատընա իւմիւտ իտէպիլիւր իտիք :

Գօնսէյլ, միւթատըր օլան սօղուդ գանլըլըգլա պու մէսէլէ հազգընտա տիւշիւնիւպ անէ կէօրէ պիւր բլան թէրթիպ իթտի : Թաճիւպէ շայան հալ. պու ատէմ՝ կիւյա քէնտի էվինտէ պուլունույօր իմիշ կիպի ասլա թէլաշ իթմէյօր իտի :

Պիլիմ խէլասըմըզըն պիւրիճիք վասէթասը՝ Ապրա-հաւմ-Լիկնօջընն սանտալլարըր օլաճաղընա գարար վէրիլտիյինտէն , ուզուն միւտտէթ սույըն իւզէրինտէ գալըպ տա սանտալլարըն վիրուտինէ պէքլէմէք իչին պիւր թարիգ իթիխազ իթմէմիզ լազըմ կէլտի : Շէօյլէ քի, գուվլէթլէրիմիզի հիւսնի խտարէ իլէ իսթիմալ իտէպիլմէք իչին , պիւրիմիզ արգա իւսթիւնէ պօյլու պօյունա վէ պիլա հարաքէթ եաթաճագ , տիկէրիմիզ տէ եիւզէրէք անը իլէրիյէ սէվգ իտէճէք , վէ պու մուամէլէյէ , օն տագըգա սըրայըլա , եանի եէքտիկէրիմիզի պիւրիւյէրէք տէվամ օլունաճագ իտիքի , օ հալտէ պիւր գաշ սաաթ , վէ պէլքի տէ սապահա գատար եիւզէպիլիւր իտիք :

Նէ՞ գատար մէշքիւք իհթիմալաթ (տարակուսելի հաւանականութիւն) լաքին իւմիւտ՝ ինսանըն գալպինտէ գուվլէթլի քէօքլէր սալը վէրմիշ օլմաղըլա , տայիմա անընլա եաշար : Պունտան գաթինազար , պիզ իքի քիշի օլտուղումուզտան , եէքտիկէրիմիզի թէսէլլի իտէպիլիւր իտիք . խիւլասայի քէլամ , ինսան շու վէխիմ հալլէրտէ պուլունուպ տա իւմիւտսիզլիյէ տիւշմէք իսթէսէ պիլէ , մուվաֆագ օլամայաճաղընը պիզզաթ քէնտի նէֆսիմտէ թէճըրիւպէ իթտիմ :

Ճախալար իլէ ֆըրգաթիյնին միւսաաւտէմէսի, ազչա-



մըն սաաթ օն պիրինտէ վուգու պուլմուշ իտի . տէմէք օլուր քի սէքիզ սաաթ , եանի կիւնէշին թուլույինէ գատար եիւզէճէք իտիք : Վազաա պու բէք միւշկիւլ իտի իսէ տէ , նէօվպէթ իլէ իճրա իտիլտիյի թագաիրտէ մուվաֆֆազ օլունապիլէճէյի ինթիմալտէն իտի . ալէլ խուսուս տէնիզ սաքին օլմաղըլա չօգլուգ պիզի եօրմայօր իտի : Կեահ պէ կեահ կէօզլէրիմի աչըպ , հարաքէթիմիգտէն հասըլ օլան եագամօզլարա պագըյօրտում , էլիմի հէր սույա սօգուպ չըգարտըղըմտա , իւզէրինտէ պինէրճէ զիյատար զէրէլէր կէօրիւնիւյօր իտի : Խիւլասայի քէլամ , քէնտիմի ճիվա իլէ տօլու պիր հավուզըն իչինտէ զանն իտիյօր իտիմ :

Սապահըն սաաթ պիրի սուլարընտա սօն տէրէճէ եօրղունլուգ հըսս իթմէյէ պաշլատըմ , վիճուտիմին ազալարը կէրիլէյէրէք պիւզիւլտիւ , տէհշէթլիւ աղըլար իլէ մուզթարըպ օլտում Գօնսէյլ , պանա մուալէնէթ իթմէյէ մէճպուր օլտու , վէ պէօյլէճէ հայաթըմըզըն էմրի մուհաֆազասը խըտմէթի , պիւսպիւթիւն պու սատըգ տէրիգանլընըն իւզէրինտէ գալտը : Գօնսէյլ՝ հէմ քէնտի վէ հէմտէ պէնիմ իչին չալըշըյօր իտի : Չօգ կէշմէտէն պիշարէ նէֆէսի քէսիլիպ սօլումայա պաշլատը . արթըգ ուզուն միւտտէթ թահամմիւլ իտէմէյէճէյինի անլայարագ .

— Պըրագ պէնի Գօնսէյլ , պըրագ , տէտիմ :

— Էֆէնտիյի պըրագմա՞գ մը , ա՛հ , խայր խայր , միւմքին տէյիլ , էվէլա պէն պօղուլմալըյըմ :

Պու էսնատէ ըիւզկեարըն շարգա տօղրու սէվգ իթտիյի գալըն պուլուլթլար արասընտան մահիթապ կէօրիւնտիւ . բույի տէրեա՝ անըն զիյասըյլա բարլամայա պաշլատը : Պաշըմը գալտըրըպ ուֆուզըն հէր ճիւհէթինէ աթֆը նազար իթտիյիմտէ , ուզագտան իսէ՞

յալ մէյալ սկսեալ նոգթէ կիպի ֆըրգաթիյնի կէօր-տիւմ. պիգտէն պէշ միլ գատար ուղագտա պուլուն-տուղունը թախմին իթտիւմ. սանտալ իսէ հիշ կէօրիւն-մէյօր իտի :

Պաղըրմագ իսթէտիւմ, լաքին պաղըրմաննն նէօ ֆայիտէսի օլաճագիտի, օ գատար ուղագտան սէսիւմ իշիտիլէճէփ մի իտի. տուտագլարըմ սուղտան շիշմիշ օլմաղըլա աչամատըմ, եալընըզ Գօնսէյլին սէսինի ի-շիթտիւմ քի, պիր գաչ տէֆալար :

— Իմտաւտ, իմտաւտ, պիգէ տօղրու, տէյու պա-ղըրտը :

Պիր սանիյէ գատար հարաքեաթըմըզը թաթիլ ի-տէրէք էթրաֆը տինլէտիք, գուլաղըմա պիր սէս կէլ-տի. աճէպա գանըմըն թաղեիքինտէն հասըլ օլան պիր սէտաւ մը իտի. լաքին պանա էօյլէ կէլտի քի, պիր սէս Գօնսէյլին սէտասընա ճէվապ վէրտի. եավաչճա Գօն-սէյլէ :

— Իշիթտիւն մի տէտիւմ :

— Էվվէթ, էվվէթ, իշիթտիւմ :

Գօնսէյլ, սուրէթը մէյուսանէտէ պիր տահա հայ-գըրտը :

Ալթըրգ եանըմագ դապիլ տէյիլ իտի. հագըրգա-թէն պիր ինսան սէտասը սէսիմիղէ ճէվապ վէրիյօր ի-տի. աճէպա սէֆինէնին միւսատէմէսինտէն պիգիւմ կի-պի տէնիղէ տիւշմիւշ պիր պէտպահտըն սէտասը մը ի-տի. աճէպա ֆըրգաթիյնին սանտալլարընտան պիրիօ մի տիր քի. պիգի գարանըրգտա արայօր :

Պէն պու միւլահաղալարտա իքէն, Գօնսէյլ սօն պիր զայրէթ իսուպ ումուղումա տայանտը, վէ եարը պէլինէ գատար սուտան եիւքսէլտիքտէն սօնրա թա-գաթը քէսիլէրէք թէքրար սույա տիւշտիւ :



— Նե՞ կէօրտիւն , տէտիլիմտէ , Գօնսէյլ խաֆիֆ պիր սէտա իլէ .

— Կէօրտիւմ . . . կէօրտիւմ . . . լաքին արթըզ սուսայլմ . թէքմիլ գուվվէթիմիզի մուհաֆազա խտէլիւմ . — տէտի :

Աճէպա Գօնսէյլ Նե՞ կէօրմիւշ խտի : Պու էսնատէ ճանաւար խաթրըմա տիւշաիւ . քէնտի քէնտիմէ , ճանաւարը կէօրմիւշ օլմայլ տէյօր խտիւմ . լաքին պու ինսան սէտասը Նէրէտէն կէլիյօր խտի , պալէնանըն գարնընտա՞ն մը կէլիյօր . . . լաքին հաղրէթը Եօնուսըն ( Յովնան մարգարէ ) տէվրինտէ տէյիլիլ քի պունըն իհթիմայի օլապիլսին . . .

Էզճիւմէ Գօնսէյլ , հալա պէնի սիւրիւյիւպ կէօթիւրիւյօր խտի . արա սըրա պաշընը գալտըրըպ իլէրույէ պագմագտա , միննէթտարանէ պիր սէտայլլա պաղըրմագտա , վէ պու սէտայա տա՝ կիթտիքճէ թէգարրուպ խտէն պիր սէս ճէվապ վէրմէքտէ խտի :

Պէն մէգըիւր սէտայլ անճագ իշիտէպիլիյօրտում , զիրա թապ ու թուվանըմ քէսիւմիշ , էլլէրիւմ թուլթմալ օլմուշ , վէ թէքմիլ սընըրլարըմ կէվշէմիշ խտի . աղըրմա թուզլու սու տօլմայա , վէ վիճուտիմէ սօուզ հիւքմ իթմէյէ պաշլամըշ խտի . արթըզ պօղուլմագ մէրքէզինէ կէլմիշ խտիւմ . ճան հադգըլլա սօն տէֆա օլարապ պաշըմը սուտան գալտըրտըմ , վէ մուսխիսարէն տէնիզին ալթընա կիթտիւմ :

Պու էսնատէ վիճուտիւմ սէթ պիր շէյէ չարբմագլա , մէգըիւր Նէսնէյէ սարըլը վէրտիւմ : Պատէհու պէնի չէքէրէք սուլըն իւզէրինէ չըգարտըզլարընը հըսս իթաիւմ , վէ կէնիշճէ պիր Նէֆէս ալտըգտան սօնրա , պայլլա գալտըմ :

Շիւպհէսիլ վիճուտիմի գուվվէթլէ օվուշսուրմուշ

օլմալը յըտըլար քի չարըգ այըլըպ քէնտիմի պուլտում ,  
վէ կէօզլէրիմի եարը աչարագ ,

— Գօնսէյլ, տէյէ պիլտիմ : Համիյէթլի տէլիգանլը :

— Էֆէնտի պէնտէնիզիմի չըղըըյօր , տէյի ճէ-  
վապ վէրտի :

Պու էսնատէ մահիթապըն տէնիզէ տօղրու սալ-  
տըղը նիմ զիյանըն սայէսինտէ պիր ինսան սիյմասը  
կէօրտիւմ քի , Գօնսէյլ տէյիլ խտի , ֆագաթ տէրհալ  
քիմ օլտուղունը թանըյարագ :

— Նէտ-Լանտ , տէյու հայգըրտըմ :

— Էվվէթ , էվվէթ , թա քէնտիսի , իքրամիյէմին  
արգասընտան գօշույօրում :

— Ֆըրգաթիյնին միւսատէմէսինտէ սի՞ղ տէ մի  
պէնիմ կիպի տէնիզէ տիւշտիւնիւզ :

— Էվվէթ , մուալլիմ էֆէնտի . լաքին պէն սիզտէն  
զիյատէ պահտըյար օլտուղումտան , միւթէհարրիք պիր  
ատանըն իւզէրինէ չըգմայա մուվաֆֆագ օլապիլտիմ :

— Ատա՞ մը տէտինիզ :

— Եախօտ տահա տօղրուսը , պիզիմ պաթթալ  
նարվալըն իւսթիւնէ չըգապիլտիմ :

— Տէտիյինտէն պիր շէյ անլայամայօրում , ազի-  
զիմ Նէտ :

— Վէ աթտըղըմ զըպգընըն , ճանավարըն վիճու-  
տինի տէլէմէտիյինին սէպէպինի տէ անլատըմ :

— Նասըլ , Նէտ , նի՛չին :

— Օնըն իչին քի , մուալլիմ էֆէնտի , պու ճանա-  
վարըն վիճուտի չէլիքտէն եաբըլմըշ տըր :

Պու արատա թէքմիլ ագլըմը պաշըմա թօբլայըպ  
տա հըսսիյաթըմը ույանտըրմագ , վէ պու պապտէ զա-  
թէն տէմիշ օլտուղում սէօզլէրի պիզգաթ թասսիկա  
իթմէքիլիմ լազըմ տըր :



Գանատալընըն տէտիյի պու ԲՕՆ սէօզլէր պիրտէն պիրէ զիհնիմի ալթիւսթ իթմիչ , վէ պէնի թէշվիշտէ պըրագմըչ իտի . տէրհալ իւզէրինտէ պուլունտուղու-մըզ եարը պաթմըչ օլան մախլիւզըն , վէ եախօտ նէս-նէնին էն եիւքսէք նօզթասընա չըզըպ , այաղըմլա եօզլատըմ : Ֆիլ հագըգա զայէթ սէրթ պիր ճիամ իտի քի , օ հալտէ մէմէլի ճընստան պուլունան պաթթալ պալըզլարըն ճիսմինի թէշքիլ իտէն եումուշագլըղա ասլա պէնզէմէյօրտու :

Մամաֆիհ սու թուֆանընտան էվվէլ եաշայան քէմիքլի հայվանլար կիպի , պու ճանավարըն սըրթը տախի եէքըարէ սէրթ քէմիք վէ եախօտ պաղա օլա-պիլիլ իտի . օ հալտէ պու ճանավարը՝ գարատա վէ սուտա եաշամագ խասսէսինէ մալիք պուլունան գապ-լունպաղը սըրասընա գօյմագտան պաշգա պիր չա-րէմ գաթմատը :

Փագաթ խայր , պու տա օլամագ . զիրա իւզէրին-տէ պուլունտուղումուզ ճիսմին սըրթը , գապլուն-պաղը , եախօտ թիմնաղ վիճուտինէ պէնզէմէյուպ , ատէթա ճիլալանմըչ կիպի տիւզկիւն վէ բարլագ օլ-տուգտան մատէ , վիճուտինէ վուրուլտուղընտա տէմիր սէտասը չըգարըյօր իտի : Վագաա ինանըլմագ շէյ իսէ տէ , զանն իտէրսին քի պունըն վիճուտի տէմիր թահ-թալար իլէ իմալ իտիլմիչ տիր :

Արթըգ չիւպհէ գապիլ տէյիլ տիր , պիւթիւն ա-լէմի մէրագա տիւշիւրէն , էսկի վէ եէնի տիւնեանըն գաթթան վէ թայիֆէլէրինի էնտիշէյէ իլգա իտէն , էր-պապը թապիյունըն թախտիշի էզհանընը մուճիպ օլան . վէ իւտէպա կիրուհընը թէշվիշտէ պըրագան պու ճա-նավարըն , պու հարիգ իւլ ատէ մախլիւզըն , վէ եա-խօտ պու ալամէթը թապիյէնին (բնական երեւոյթ) , ին-

սանլար մէհարէթի իլէ եաբըլմըշ թաաճիւպէ շայան պիր շէյ օլաճաղընը իյթիրաֆ իթմէք լաղըմ տըր :

Թապիւթըն խարիճինտէ օլան էն ֆէվզէլատէ վէ աճիպ պիր մախլիւզըն վիճուտինի կէօրմիւշ օլսայըտըմ, պու տէրէճէ տիւշարը հայրէթ օլմայաճաղըտըմ. զիրա թալլազը ճիհան հաղրէթլէրինին եէտը իլահիյէսի իլէ խալզ օլունան շէյլէր գօլայ անլաշլըր , լաքին պիրտէն պիրէ ինսանլարըն եէտը մէհարէթլէրինտէն զուհուր իթմիշ օլան պէօյլէ էմսալի նամէսպուզ , վէ աոտէթա մուճիզէյի զարիպէ դապիլինտէն աոտ օլունան պիր իմալթա թէսաաթիւֆ իտիլէ . էլպէթտէ ինսան քէնտինի թէհայեիւրտէն ալամալ , էլպէթտէ ազլու ֆիքրի ալթ իւսթ օլուր :

Թէրէտտիւտէ մահալ եօզ , պիղ տէնիզ ալթընտա եիւրիւր պիր նէվի սէֆինէնին իւսթիւնտէ պուլունույօրտուզ , վէ պէնիմ թախմինիմէ կէօրէ պու սէֆինէ , չէլիքտէն վէ պաթթալ պիր պալըզ շէքլինտէ իմալ իտիլմիշ իտի : Նէտ-Լանտ զաթէն պու էֆքեարտա օլուպ , պէն իլէ Գօնսէյլ տախի մէրզումըն էֆքեարընա իշթիրաք իթմէյէ մէճպուր օլմաղըլա , նէտ-Լանտա :

— Ս հալտէ պու սէֆինէյի , եախօտ պու միւթէհարրիք աոտայը եիւրիւթմէք իշին մաքինատը , վէ թալիֆէլէրի օլմասը լաղըմ կէլիր , տէտիմ :

— Շիւպհէսիզ , լաքին պէն իւշ սաաթտան պէրի իւզէրինտէ պուլունտուղըմ հալտէ ասլա պիր հայաթ նըշանէսի կէօսթէրմէտի :

— Հիշ եիւրիւմէտի մի :

— Խայր , միւսիւ Արսնաքս , եալընըզ տալկալարըն թահրիքի իլէ սալլանըպ ասլա դըմըլտանմայօր .

— Լաքին պիղ՝ անըն ֆէվզէլատէ սիւրաթլէ եիւրիւտիւյիւնի կէօրտիւք տէյիլ մի . իմտի պէօյլէ սիւ-



րաթիւ կիտէպիւմէք իչին պիր մաքինասը, վէ պիր տէ մաքինաճըսը օլաճաղը թապիյի օլմաղըլա, հայաթըմըզըն թէհլիքէտէ օլմատըղընը զանն իթմէքտէյիմ, տէտիյիմտէ, Նէտ-Լանտ շիւպհէ իյմա իտէր պիր սէտա իլէ եալընըզ.

— Հը, տէմէքիւ իքթիֆա իթտի :

Պու էսնատէ կիւյա սէօղիւմի թաստիգ իթմէք իսթէյօրումուշ կիպի, պու հարիգ իւլ աստէ նէսնէնին արգա ճիհէթինտէ պիր կիւրիւթի վազը օլտու, սուլար քէօբիւրտիւ, վէ հարաքէթէ պաշլատը, հիշ շիւպհէ եօգ քի պու հարաքէթ՝ պիր բէրվանէնին տէօնմէսինտէն վազը օլույօրտու. սաթհը տէրեատէն սէքսէն սանթիմէթրօ գատար եիւքսէլմիշ օլան գըսմընա սարըլմայա անճագ մէյտան պուլապիլտիք. պէրէքեաթ վէրսին քի սիւրաթը բէք շիատէթլի տէյիլ իտի, եօգսա իւչիւմիւզ պիրտէն թէքրար տէնիզէ տիւշէճէք իտիք : Նէտ-Լանտ քէլամէ աղազ իտուպ :

— Պէօյլէ տայիմա տէնիգ իւզէրինտէ եիւրիւտիւքճէ պիր շէյ տէյէմէմ. լաքին էկէր պաթմագ արզուսընա տիւշէրտէ, հայաթըմը օն բարայա պիլէ սիկուրթա իթմէմ, տէտի :

Նէտ-Լանտըն չօգ հագգը վար իտի. իմտի հէր հալտէ պու մաքինանըն տէրունինտէ գաբանմըշ օլան մախիւգաթ իլէ մուխապէրէ իթմէք լազըմ իտի. պու սէպէպլէ իւզէրինտէ պիր տէլիք վէ եախօտ պիր գաբագ արատըմ, լաքին տէմիր թահտալարա պիր սուրէթը միւնթաղամատէ մրիսլը օլան չիվիլէրտէն պաշգա պիր շէյ կէօրէմէտիմ :

Օ էսնատէ մահիթապ տախի ուֆուգտան աշաղա ինէրէք պիզի գօյու պիր գարանլըգ իչինտէ պըրագտը. օ հալտէ պու թահտէլ պահը սէֆինէնին տէրունինէ

կիրմէյէ պիր չարէ պուլմագ իչին սապահա պէքլէմէք  
լազըմ կէլտի :

Պինաէն ալէյհ հայաթըմըզըն նէճաթը , պու զա-  
րիպ մաքինայը թահրիք իտէն չարիճըլարըն էլինտէ ի-  
տի . էկէր տէնիզէ տալմագ իսթէրլէրսէ իշիմիզ պիթ-  
միշ օլաճագ իտի : Մամաֆիհ , էր եա կէճ քէնտիլէրի  
իլէ կէօրիւշէճէյիմիզէ տէ շիւպհէ իթմէյօրտում . զի-  
րա պու ատէմլէր , էկէր հէվայի նէսիմիյի քէնտիլէրի  
իմալ իթմէյօրլարսա , միւթլագա թէճտիտի հալա իթ-  
մէք իչին , սէֆինէնին իւզէրինտէ պուլունմասը մէլ-  
հուզ օլան պիր տէլիյի , վէ եախօտ գաբույը աշաճագ-  
լարը թապլիյի իտի :

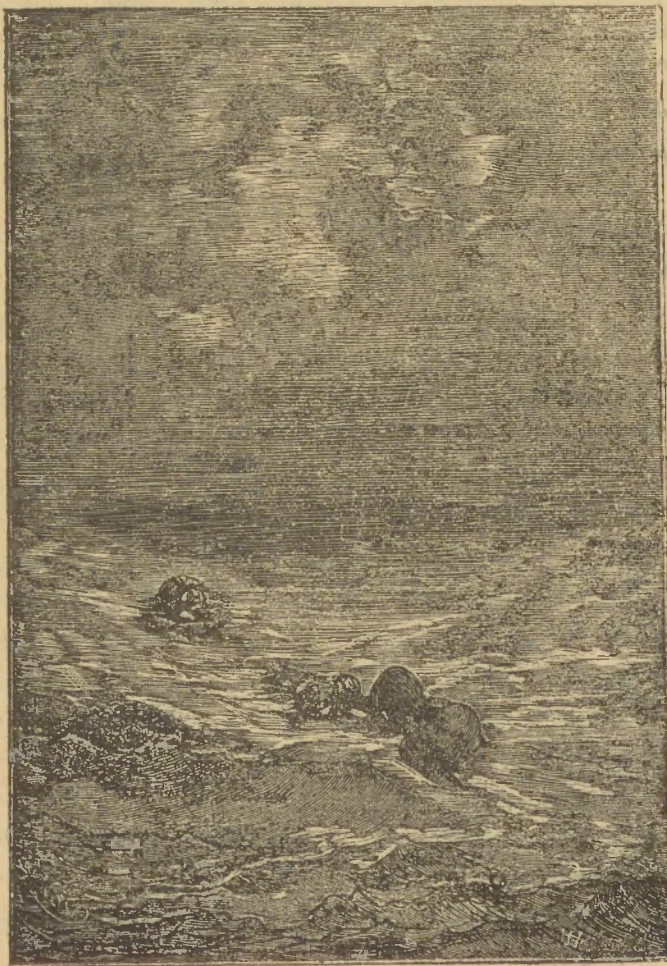
Գաբթան Ֆարակըթ թարաֆընտան գուրթուլմագ  
իւմիտի պիզիմ իչին պիւսպիւթիւն եանմըշ իտի , պիզ  
ղարպա տօղրու կիտիյօրտուգ , սիւրաթը հարէքէթիմիզ  
իսէ սաաթտա օն իքի միլտէն աշաղա տէյիլ իտի :  
Բէրվանէ՝ քէմալի ինթիզամ իլէ տալկալարա վուրմագ-  
տա , վէ պազէն տէնիզին խարիճինէ չըզըպ եիւքսէք-  
տէն սուլար սաչարագ եագամօզլար բէյտա իթմէքտէ  
իտի :

Սապահըն սաաթ տէօրտիւ սուլարընտա սէֆինէ-  
նին սիւրաթը արթտը : Տալկալարըն հիւճիւմինէ կիւճ  
պէլա տայանապիլիյօրտուգ . հէլէ քի նէտ-Լանտ , պու-  
լունտուզու եէրտէ սէֆինէնին տէմիր թահտասընա  
մըխը էնլի պիր հալգա պուլտու , վէ իւշիւմիզ տէ սը-  
գը սըգըյա մէզքիւր , հալգայը թութուպ տուրապիլ-  
տիք :

Նիհայէթ պու ուզուն կիճէյի կիւճ հալ իլէ սա-  
պահ իտէպիլտիք :

Խաթրաթիմ նօգսան օլմազըլա հըսսըյաթըմը  
քեամիլէն իյզահ իթմէյէ մանի օլույօր , եալընըզ շու





Մուսլիմ Միսի Արսնաբուն Տենիզի  
սիւսիսի .

(Սահիֆ 81)



գատարը խաթրըմտա տըր քի, պաղէն տէնիղտէ ըիւզ-կեարըն քէսպը սիւքիւնէթ իթտիյի վաղըթլար, գու-լաղըմա զարիպ սէտալէր աքս իտիյօր զանն իթմէքտէ իտիմ. պու սէտալէր, ուզագտան չալընան պիր չալկը-նըն միւնթագամ ահէնկինէ պէնգէյօրտու. աճապա ալէմին պէ, հուտէ եէրտէ հալլ իթմէյէ չալըչաղըր. պու թահտէլ պահր սէյահաթըն էսրարըն նէ՞ իտի, պու հարիգ իւլատէ սէֆինէն տէրունինտէ պուլունան-լար նասըլ՝ առտէմէր իտի. պէօյլէ պիր սիւրաթը հա-րիգ իւլ առէ իլէ հարաքէթ իթմէք իչին, նէ՞ կիպի մաքինա, վէ նէ՞ տէրէճէ գուվվէթ իսթիմալ իտիյօրլար վէ պու գուվվէթի նէրէտէն թէտարիք իտիյօրլար իտի.

Կիւնէչ տօղտու, էթրաֆըմըղը իհաթա իտէն սիս՝ թէտրիճէն տաղըլար. պիզի համիլ պուլունան պու ճիս-մին հէր ճիհէթինի տըղգաթլա թէմեիզ վէ թէճէս-սիւս իթմէյէ հաղըրլանմըչ իքէն, նալէհան եալաչ եալաչ պաթմայա պաչլատըղընը կէօրիւնճէ, նէտ-լանտ շիտտէթլէ այաղընը եէրտէքի տէմիր թահտայա վուրարագ.

— Լանէթ սանա քէօր շէյթան, աչընըղ, եահո՛ւ աչընըղ, էյ միսաֆիր գապուլ իթմէյէն վահշի կէմի-ճիլէր, տէյու հայգըրտը:

Փագաթ բէրվանէնին տէվրինտէն հասըլ օլան կիւրիւլթի արասընտա, նէտ-լանտըն սէտասը իշիաիլէ-մէյէճէյի թապիյի իտի. պէրէքեաթ վէրսին քի տալ-մագ հարաքէթի տուրտու:

Օ էսնատէ պիրտէն պիրէ եէքտիկէրէ չարըլան տէմիր սէտալէրի իշիաիլտի. միւթէագըպէն տէմիր թահտալարըն պիրի աչըլտը, վէ պիր առտէմ կէօրիւն-տիւ քի, հէման զարիպ պիր սէտա իլէ հայգըրըպ նա-պէտիտ օլտու:



Պիր գաչ տագըզա սօնրա իրի վիճուտլը, վէ եիւզ-  
լէրի մասքէլի սէքիզ նէֆէր ատէմլէր զահիր օլուպ,  
պիզի թութտուլար, վէ սէսսիզ սէտասըզ իւչիւմիզի  
տէ մէզքիւր տէհչէթամիզ մաքինանըն իչինէ սօզը վէր-  
տիլէր:

ՄՕ ՊԻԼԻՍ ԻՆ ՄՕ ՊԻԼԻ

Ն

Հարաֆէք իչինսէ հարաֆէք .

Քէմալի խուշունէթ (բրտութիւն) իլէ պիզի գա-  
բըպ տա իշէրի թըզմալարը, էօյլէ եըլտըրըմքեարի պիր  
սիւրաթլա իճրա օլուհտու քի, նէ օլտուղումուզը պիւ-  
մէտիք. արգատաչլարըմըն՝ իշպու թահտէլ պահր եիւ-  
րիւր մահրէսէ կիրտիքլէրինտէ նէ հըսս իթտիքլէրինի  
քէշֆ խտէմէմ. լաքին պանա կէլինճէ, վիճուտիմտէ պիր  
սաոմէ հասըլ օլտու, վէ տամարլարըմտաքի գան տօն-  
տու զանն իթտիմ. քիմլէրին էլինէ տիւշմիւշ իտիք: Քէն-  
տի քէնտիմէ շիւպհէսիզ պիր թագըմ եէնի չըգմա  
տէնիզ գուրսանլարընըն էսիրի օլտուգ, տէմէքտէ ի-  
տիմ:

Աչըմըշ օլան տարածըզ գաբագ գաբանըր գա-  
բանմազ, գօյու պիր գարանլըզ իչինտէ գալտըմ. տը-  
շարըտաքի բըրդա ալըշմըշ օլան կէօղլէրիմ՝ հիչ պիր  
շէյ կէօրմէզ օլտու. չըպլագ այագլարըմըն պիր տէմիր  
նէրտիպանըն պասամագլարընա սիւրիւնտիւլինի հըսս  
իթտիմ: Նէտ-Լանտ իլէ Գօնսէյլ տախի, ճէպըէն ար-

գամտան կէթիբիլիյօրլար իտի : Նէրտիւպանըն ալթըն-տա պիր գաբը աչըլտը , վէ տէրհալ ազիմ պիր կիւրիւթի իլէ իւզէրիմիգտէն գաբանը վէրտի :

Նալընըզ գալմըշըտըզ . լաբին նէրէտէ , պուենը քէստիրէմէյիպ անճագ թէխայիւլ իտէյօրտում , հէր թարաֆ գարանլըզ , հէմ օ տէրէճէ գօյու գարանլըզ քի , իքի տագըզա կէչտիյի հալտէ տախի , էն գարանլըզ կիճէլէրտէ սէչլիլէն մէվհում շուլէլէրի պիլէ կէօրէմէյօրտում :

Նէտ-Լանտ իսէ , պու թէվզըֆ մուամէլէսինէ ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնէրէք մէյտան օգույարագ , վէ տէհլէթամիզ քիւֆիւրլէր իտէրէք :

— Վայ քէօր շէյթան վայ , իշթէ սանա միսաֆիր-բէրվէրլիք խուսուսընտա Գալատօնեալըլար իլէ բէգապէթ իտէն ատէմլէր . շու ֆարգ իլէ քի , պուենլար հէնուզ պիլի եէմէք իսթէմէյօրլար , վէ իշթէ պունա թէաճիւպ իտէյօրում , ֆագաթ չիմտիտէն պէյան իտէրիմ քի , պու Նամեամլարա գարշը բրօթէսթօ իթմէտիքճէ քէնտիմի եէտիրթմէյէճէյիմ , տէմէսի իլէ , Գօնսէյլ , միւթատը օլան սօուզ գանլըլըզլա :

— Թէլաշ իթմէյինիզ , տօսթում Նէտ , միւսթէրիհ օլունուզ , հէնուզ Նամեամլարըն ըսկարասը իւզէրինէ գօնմուշ տէյիլիզ :

— Էվլէթ , ըսկարանըն իւզէրինէ գօնմուշ տէյիլիզ ամմա , պուլունտուզումուզ մահալին աթէշսիզ վէ գարանլըզ պիր ֆուրունտան ասլա ֆարգը եօզ տըր . հէլէ քի բըչաղըմ եանըմտա տըր , վէ կէօզլէրիմտէ էյիճէ կէօրիւյօր . պու հայտուտլարտան հանկըսը էլինի իւզէրիմէ գօրսա . . .

Հիտտէթլինտէն նէ տէյէճէյինի շաշըրմըշ օլան Գանատալընըն սէօզիւնի գաթ իտէրէք :



— Պու գատար հիտտէթլէնմէնին լուզումը եօգ տըր նէտ , պէյհուտէ թէհտիտլէր իլէ պիզի տէ թէհ- լիքէյէ իլգա իտիյօրսուն , իհթիմալ քի սէսիմիզի իշի- տիյօրլար . շիմտի պու սէօզլէրի պըրագալըմտա , նէ- րէտէ պուլունտուզումուզու անլամայա ճահտ իտէլիմ տէտիմ :

Գարանլըգտա էլիմ իլէ էթրաֆը եօգլայարագ- քէօր քէօրունա եիւրիւյօրտում , պէշ ատըմ գատար կիթտիքաէն սօնրա չէլիք չիվիլէր իլէ մըիլը տէմիրտէն պիւր տիվարը թուլթում : պատէհու կէրի տէօնէրէք , էթրաֆընտա պիւր գաշ թանէ ուֆագ իսկէմլէլէր պու- լունան թահտատան մամուլ պիւր մասայա թէսատիւֆ իթտիմ : չըպլագ տիվարլարըն իւզէրինտէ գաբու վէ բէնչէրէնին էսէրի եօգ իտի . Գօնսէյլ տաիի , օտանըն աքսի ճիհէթինտէն պիւր տէվը իտէրէք պէնի գարչը- լատը , վէ իքիմիզ պիւրտէն թէքրար օտանըն օրթասը- նա ալտէթ իթտիք : Պու օտանըն , թաիմինէն եիւրմի ա- յագ պօյը , վէ օն այագ էնի օլաճագ իտի : եիւքսէք- լիկինէ կէլինճէ , նէտ-լանտ ուզուն պօյու իլէ եէթի- չէմէտի :

Հալիմիզտէ հիշ պիւր կէօնա թէպէտտիւլաթ վու- գու պուլմագսըզըն եարըմ սաաթ գատար կէշտի : Նա- կէհան կէօզլէրիմիզ գօյու գարանլըգտան չըգըպ էօյ- լէ պիւր շէտիտ զիյա իլէ միւնէվլէր օլտու քի , գամա- շարագ եարըմ սանիյէ գատար հիշ պիւր շէյ կէօրէմէզ օլտում : օտամըզը թէնվիւր իտէն պու գուվլէթի ըշը- ղըն պէյագլըղընտան , թահտէլ պահր հարաքէթ իտէն իշպու սէֆինէնին իսթիմալ իթտիյի էլէթթըրիք զիյասը մէնպաընտան նէշաթ իթմէքտէ օլտուզունը անլատըմ : պիւր իիթիյար գաբանմըշ օլան կէօզլէրիմի աշտըղըմ- տա , էլէթթըրիք զիյասընըն , օտամըզըն թավանընտան

ասրը ետքըմ քիւրքէ շէքլինտէ պուզը պիր ճամտան չըգտըղընը կէօրտիւմ:

Նէտ-Լանտ, էլինտէքի պըչագլա միւտաֆաա վա-  
զիյէթինտէ պուլունտուզու հալտէ:

— Նիհայէթ պիրի պիրիմիզի կէօրէպիլիյօրուզ,  
տէյու հայգըրտը:

— Վագաա օրթալըգ պյտընլանտը ամմա, եինէ  
հալիմիզ գարանըգ տըր տէտիյիմտէ, Գօնսէյլ քէլամէ  
աղազ իտէրէք ֆիթուրսուզլուգլա:

— Էֆէնտի սապըրը օլմալը արը, տէտի:

Օտամըղըն պիրտէն պիրէ թէնվիր օլմասը, իշինտէ  
պուլունան էշեանըն թէտգըղընա մանի օլմուշ իտի.  
պուրատա մահուտ մասա իլէ պէշ ատէտ իսկէմէտէն  
պաշգա էշեա եօգ իտի: Կէօղէ կէօրիւնմէզ օլան կիզլի  
գարը սըգը սըգըյա գարանմըշ իտի. խարիճտէն հիշ  
պիր սէս իշիտիլմէյիպ, տէհշէթամիզ պիր սիւքիւթ  
հիւքմ իտիյօրտու, աճապա սէֆինէ եիւրիւյօրմու իտի,  
րույի տէրեատէ՞ մի, եօգսա Օգիանոսըն տիպինէ՞ մի  
էնտիք, պուրալարընը քէշֆ իտէմէյօրտում:

Փագաթ օտամըղըն թէնվիր իտիլմէսի էլպէթթէ  
պիր սէպէպէ մէսինի իտի. չօգ կէշմէտէն սէֆինէտէ  
պուլունանլարըն մէյտանէ չըգաճագլարընը մէմուլ ի-  
տիյօրտում, զիրա ունութմագ իսթէնիլէն ատէմէրի  
թէնվիր իթմէզլէր:

Ֆիլ հագըգա զանըմտա եանըլմամըշ իտիմ, զի-  
րա պիր իքի տագըգա սօնրա անախթար կիւրիւլթիւ-  
լէրի իշիտիլտի, գարը աչըլտը, վէ իքի ատէմ իշէրի  
կիրտի:

Պունլարտան պիրի, գըսա պօյլու ֆագաթ էնլի  
ումուզլը, գավի իւլ պիւնեէ, իրի պաշլը, չօգ վէ սի-  
եա հ սաշլը, բալա պըյըգ, վէ քէսկին պագըշլը պիր



ատէմ իտի քի , հէյէթը ումումիյէսի՝ Պրանսանըն ճէ-  
նուպ ճիհէթինտէ սաքին օլանլարա մախսուս տըր :  
Մէշհուր Տիարօ , ինսանըն թավը ու վազիյէթի , էֆ-  
քեարընըն մանայի մէճազիսի տիր տէտիյինէ չօզ հագ-  
գը վար , վէ իշթէ պու ուֆագ ատէմ , Տիարօնըն տէ-  
տիյինի իսպաթ իթմէքտէ իտի : Պու ատէմի կէօրէն ,  
միւթլագա գաստի օլարագ թավը ու հալինի թէպտիլ  
իթմէք իսթէյօր զիւյիւմինէ զահիպ օլաճագ իտի . լա-  
քին պունը գաթիյէն թաստիգ իտէմէտիմ , զիրա գար-  
չըմըզտա ասլա անլայամատըղըմըզ պիր լիսան իլէ միւ-  
քեալէմէ իտիյօրտու :

Իքինճի մէճհուլ չախսա կէլինճէ , պու ատէմին  
նէ թապիաթտա օլտուղու , ատէթա աչըզ պիր քիթապ  
կիպի նասիյէյի հալինտէ օգունապիլիր իտի . եանի  
քէնտի նէֆսինէ էմիյէթի քեամիլէսի օլտուղունը իյ-  
մա իտէր սէրֆիրազանէ պիր թավը իպրագ իթտիյի  
կիպի , պիր նէվի ճէսարէթը պարիտէ իլէ նիկեան իթ-  
մէքտէ օլան գարա կէօզլէրինտէն , վէ գալէմ գաչլա-  
րընըն ուճլարը եէքտիկէրինէ պիթիշտիյինտէն , պու  
ատէմին սապիթգատէմ , լէյինտէ մէթանէթլի , սէօ-  
զիւնտէ սատըզ , ճէսուր , վէ իյիտ օլտուղը անլաչըլ-  
մագտա իտի :

Նասիյէյի հալինտէն թէզմէշրէպ , ֆագաթ լիյա-  
քեարըրգտան արի վէ ալիճէնապ օլտուղունը իսթիտ-  
լալ իթտիյիմ պու ատէմի կէօրտիւյիւմտէ , պիլա իխ-  
թիյար միւթէսէլլի օլտում . վէ միւքեալէմէմիզին նէ-  
թիճէսի հագգըմըզտա խայըրլը օլաճաղընը մէմուլ իթ-  
մէյէ պաչլատըմ :

Պու զաթըն սիննի օթուզ պէշ մի , եօգսա էլլի՞  
մի իտի , պուրասընը թէֆրիգ իթմէք գապիլ օլամա-  
տը . պօյու ուղուն , անլը կէնիշ , պուրնը միւսթէզիմ ,

աղղը բէք եագըշըդը , տիշէրի ինճու կիպի պէյաղ՝  
վէ էլլէրի տախի զարիֆ վէ նազիք իտի :

Խիւլասայի քէլամ պու զաթը ֆէթանէթսիմաթ ,  
շիմոխյէ գատար կէօրտիւյիւմ կիւզէլ ատէմլէրին մա-  
ֆէվզընտա պուլունմագտա իտի . պունտան գաթինա-  
զար , եէքտիկէրինտէն ճիւզվի ուզագ օլան կէօղլէրի ,  
ուֆուզըն տէօրթտէ պիր գըսմընը կէօրէպիլիր իտի . քի ,  
սօնրատան թաստիգ իթտիյիմ կիպի , Նէտ-Լանտըն  
գուվվէյի նազարիյէսինտէն տահա շէտիտ պիր գուվ-  
վէթէ մալիք պուլունույօր իտի , եանի էն ուզագտա  
պուլունան էշեայը ատէթա բէրթավսըզ կիպի կէօր-  
մէքտէ իտի . պու զաթ , պիր շէյէ աթֆը նազար իթ-  
տիլինտէ , քիրբիքլէրի պիր պիրինէ գավուշմագտա ,  
վէ էօյլէ պիր նիկեսահ իլէ պագմագտա իտի . քի , ին-  
սանըն ճանընըն իչինի կէօրիւյօր կիպի , գատարը տէր-  
եայը տախի , այնը հալ իլէ թէտգըզ իթմէք գուվվէ-  
թինի հայիզ պուլունույօր զանն օլունմագտա իտի :

Պու իքի մէճհուլ ատէմլէր , պաշարընա տէնիզ  
թիքթիսի բօսթընտան մամուլ եուվարլագ թագեէլէր  
կիլմիշ օլտուզլարը կիպի , պագլարընա տա Բօկ տէ-  
նիլէն պալըղըն տէրիսինտէն եաքմա չիզմէլէր կէշիր-  
միշէր իտի . էլպիսէլէրի տախի պիր նէվ գումաշտէն  
օլուպ , հարաքէթլէրինի թէսհիլ իտէր սուրէթտէ պի-  
շիլմիշ իտի :

Մէրգումանտէն՝ կէմինին ամիրի զանն օլունան ա-  
տէմ , պիր քէլիմէ պիլէ թէլաֆֆուզ իթմէքսիզլին՝ պի-  
զի քէմալը տըզգաթլա թէֆթիշ վէ թէճէսսիւս իթ-  
տիքտէն սօնրա , արգատաշընա տէօնիւպ , անլամաուր-  
ղըմըզ պիր լիսան իլէ սէօզ սէօյլէմէյէ պաշլատը . պու  
լիսան զայէթ ահէնկի , լաթիֆ վէ հալավէթլի իտի ,

Տիկէրի պաշընը սալլայարագ ճէվասպ վէրտիքտէն



սօնրա , պազը անլաշըմազ քէլիմէլէր տախի իլավէ իթ-  
տի : Պատէհու պանա պագարազ իսթիճվապ իտէր կի-  
պի պիր թավրտա պուլունտը :

Պրանսըզճա օլարազ , իսթիմալ իթտիքլէրի լիսա-  
նը անլայամատըղմը պէյան իթտիմ . ֆագաթ մէր-  
գում սէօղիւմի անլամատը , եախօտ պէն էօյլէ զանն  
իթտիմ . պու սուրէթլէ վաղիյէթիմիզ պիր գաթ տա-  
հա աղըրլաշտը : Գօնսէյլ պանա խիթապէն .

— Էֆէնտի լութֆէն պաշըմըզա կէլէն ֆէլաքէթի  
հիքեայէ իթմէյէ հիմմէթ պույուրսուն , իհթիմալ քի  
պու էֆէնտիլէր պազը քէլիմէլէրի անլասընլար , տէտի :

Գօնսէյլին թավսիյէսի միւճիպինճէ Պրանսըզճա օ-  
լարազ սէրկիւզէշթիմիզի թէֆէրրուաթըյլա հիքեայէ  
իթտիքտէն սօնրա , լայըզը վէճհլէ քէնտիմիզի թագ-  
տիմ իտէրէք , պէնիմ՝ Արսնաքս նամըյլա Պրանսատա  
մուալլիմ օլտուղումը , ըէֆիզլէրիմտէն Գօնսէյլին խըտ-  
մէթքեարըմ պուլունտուղունը , վէ տիկէրին տախի  
մէշհուր զըպզընճը Նէտ-Լանտ թէսմիյէ իտիլտիյինի  
անլաթտըմ :

Հէր իքիսի տէ քէմալի տըզգաթլա , վէ պիր սուրէ-  
թը նագիքեանէ տէ սէօղլէրիմի տիյնէտիլէր , լաքին  
սիյմալարընտան՝ հիչ պիր շէյ անլամատըզլարընը քէշֆ  
իթտիմ , զիրա սէօղիւմի պիթիրտիյիմտէ , ասլա ճէվապ  
վէրմէտիլէր :

Հալիմիզի ինկիլիզճէ անլաթմազ լուղումընը հըսս  
իթտիմ . զիրա ինկիլիզճէ , պիր լիսանը պահրի օլմաղը-  
լա , էքսէրի կէմիճի թագըմը պու լիսանը թէքէլլիւմ  
իթտիքլէրինտէն , պէլքի պունլար տա անլար զիւյիւմիւ  
իլէ , պու խըտմէթի Նէտ-Լանտա իհալէ իտէրէք .

— Հայտէ պագալըմ ուսթա Լանտ , նէօվպէթ սի-  
զին տիր . էն ֆասիհ ինկիլիզճէնիզի իսթիմալ իտէրէք

հալիմիզի անլաթընդ, վէ պէնտէն զիյատէ պահտըյար  
օլմազա սայ իտինիզ, տէտիմ:

Վագատա Ինկիլիզէ իլէ Ալմանճայը, օգուտուզու-  
մը անլայապիլէճէք տէրէճէտէ պիլիը իտիմ իսէ տէ,  
հալ պու քի պուրատա մէսէլէ սէօզիւմիզի անլաթա-  
պիլմէքտէ իտի:

Նէտ-Լանտ քէլամէ աղազ իտէրէք, իթտիյիմ հի-  
քեայէյի Ինկիլիզէ օլարագ կիւզէլճէ անլաթտը քի,  
պէն պիլէ ֆէհմ իտէպիլտիմ: Հիքեայէնին մաալի պիր  
իսէ տէ, ֆագաթ շէքլինտէ ֆարգ վար իտի, զիրա  
Գանտտալը, հատիտ իւլ միզաճ օլմասը հասէպի իլէ,  
սէրկիւզէլթիմիզի նագլ իթտիյինտէ, բէք զիյատէ ա-  
սարը հիտտէթ վէ հէյէճան կէօսթէրտի: հապս օլմա-  
սընտան տօլայը աճը աճը շիքեայէթ իթտի, վէ պու  
մուամէլէյի ճէպրիյէնին, հէր պիր գանունու նըզամա-  
թա մուղայրը օլտուզունը տէրմիյան իտէրէք, նէ՞ հագ-  
դըլս պէյլէ հապս օլունտուզումուզը սօրտու: Ինկիլ-  
թէրրա գանունընտան պահս իլէ, պիր ատէմին ճանի  
օլմատըգճա հապս օլունամազ օլտուզունը իֆհամ, վէ  
էկէր պու հալ տէվամ իտէրսէ, կէմինին գաթթանը ա-  
լէյհինտէ տավայա գըյամ իտէճէլիմիզի, մէգամը  
թէհտիտտէ պէյան իթտի: Խիւլասայի քէլամ, պա-  
ղըրտը չըղըրտը, էօթէ պէրի տէճնտիւ, այագլարընը  
եէրէ վուրտու, վէ նիհայէթ մանատար պիր վազիյէթ  
քէսպ իտուպ, իշարէթլէ աճըգտան էօլմէք ըատտէ-  
սինէ կէլմիշ օլտուզումուզը անլաթտը:

Փիլ հագըգա Նէտ-Լանտըն պու սօն իիթարը բէք  
տօղրու իտի: ֆէնա հալտէ աճըգմըշ, լաքին հէյէճա-  
նըմըզտան նաշի աճըղըմըզը ունութմուշ իտիք:

Նէտ-Լանտ, քէնտի սէօզլէրինին տախի անլաշըլ-  
մատըղընը կէօրիւպ հայրէթինտէն շաշըրտը գալտը:



վաղաա Գանատալընըն սէօյլէտիյի վազըթ , մուխա-  
թիպլէրիմիզ , գաշլարընը պիլէ օյնաթմատըզլարընտան ,  
Ֆրանսըզ վէ Ռնկիլիզ լիսանլարընա աշինա օլմատըզլա-  
րը անլաշըլտը :

Արթըզ պիւթիւն պիւթիւնէ մէյուս օլուպ շաշըր-  
տըզ գալտըզ . նէ՞ եաբմալը իտի , տէրտիմիզի նա՞սըլ  
անլաթմալը իտի . պու արալըզ Գօնսէյլ պանա խիթա-  
պէն .

— Էկէր էֆէնտի միւսատէ իտէրսէ , Ալմանճա  
օլարագ պիր քէլրէ տէ պէն իֆատէյի հալ իտէյիմ ,  
տէյինճէ .

— Նէ՞ տէյօրսուն , Ալմանճա պիլի՞րմիսին , տէյու  
հայգըրտըմ :

— Էկէր էֆէնտինին պատիյի խօշուտիյէթի օլուր-  
սա , արզ իտէյիմ քի , պիր Ֆըլաման գատար Ալմանճա  
սէօյլէյէպիլիրիմ :

— Հա՛յ հա՛յ , բէք խօշումա կիթտի , հայտէ օլ-  
լում տուրմայըպ հէման սէրկիւզէշթիմիզի նագլ էթ :

Գօնսէյլ , միւթատը օլան սաքին սէտասըյըլա իւ-  
չիւնճի տէֆա օլարագ սէրկիւզէշթիմիզի էթրաֆլըճա  
անլաթտը , լաքին էսնայի նագլիյաթտա Գօնսէյլին  
սարֆ իթտիյի պէլաղէթ ու ֆէսահաթըն տախի սէմէ-  
րէսի կէօրիւմէտի . Ինկիլիզճէ Ֆրանսըզճա կիպի , Ալ-  
մանճատա իչէ եարամատը :

Նիհայէթ չարէմ գալմայըպ , թա հէնկեամը սէ-  
պավէթիմտէ էօյրէնմիշ վէ մուախարէն ունութմուշ օլ-  
տուղում Լաթինճէնին պազը քէլիմէլէրինի թօբլայըպ ,  
Լաթինճէ իֆատէյի մէրամ իթմէյէ պաշլատըմ . չիւպ-  
հէսիզ էկէր Լաթինճէմի կիկէրօն իշիթմիշ օլա իտի ,  
Գուլազլարընը գաբայըպ պէնի մաթպախա աշըրըղա  
կէօնաէրիր իտի : Էզճիւմէ հէքիայէմի պաշա չըգարա-

պիլտիմ, լաքին եինէ սէմէրէսիզ գալտը :

Սէմէրէսիզ գալան պու սօն թէճըրիւպէտէն սօն-  
րա , իքի մէճհուլ շախսար քէնտի անլաշըլմազ լիսան-  
լարը իլէ պազը սէօզլէր թէաթի իթմէքլէ , մուճիպի  
թէսէլլի օլաճագ պիր նազար պիլէ աթֆ իթմէքսիզին ,  
վէ հիշ պիր բույի իլթիֆաթ կէօսթէրմէքսիզին ալըպ  
հիւրիւյիւ վէրտիլէր , վէ գարու թէքրար իւզէրիմիզ-  
տէն գարանտը :

Նէտ-Լանտ , թարիֆի զայրի գապիլ հիտտէթ ու  
շիտտէթ իպրազըյըլտ այազլարընը եէրէ վուրարագ .

— Փագաթ պու ատէթա ըէզալէթ տիր , ալչագ-  
լըգ տըր , պու հայլազլարա ֆրանսըզճա , ինկիլիզճէ ,  
Ալմանճա , վէ Լաթինճէ սէօզ սէօյլէրիզ , ճէվապ վէր-  
մէտիքտէն մատէ , հիշ օլմազսա պէրայի նէզաքէթ պիր  
իշարէթ պիլէ իթմէզլէր , տէտի :

Պէն իսէ , գըզկըն գաֆալը Գանատալընըն հիա-  
տէթինի թէսքին իթմէք նիյէթի իլէ :

— Քէսպը սիւքիւնէթ իտինիզ ազիզիմ Նէտ ,  
հիտտէթ ու շիտտէթտէն հիշ պիր ֆայիտէ հասըլ օլ-  
մազ , տէտիմ :

Նէտ-Լանտ . - ( Այնի հիտտէթ իլէ ) Փագաթ  
մուալլիմ էֆէնտի , պու տէմիր գաֆէսին իշինտէ աճ-  
լըգտան էօլէճէյիմիզի տէրիսաթըր իտէյօրմուսընըզ :

Գօնսէյլ . - ( Ֆէյլէսօֆանէ , ) Ատամ սէնտէ , նէ  
օլմանըն իհթիմալի վար , ինսան հէր շէյէ թահամմիւլ  
իտէպիլիր :

Պէն . - Ազիզ տօսթլարըմ , մէյուս օլմայալըմ , պիզ  
պունտան զիյատէ տէհշէթլի սաաթլար կէշիրտիք , պիր  
ազ սապըրլը օլալըմ տա , պու զարիպ սէֆինէնին  
գարթանընըն , վէ թայիֆէլէրինին հագգընտա պիր  
էֆքեար պէյան իտէլիմ :



Նէտ-Լանտ . - Պէ՛ն էֆքեարըմը պէյան իթմիշ պիթիրմիշիմ, պու հէրիֆլէր հայտուտ տըրլար, չաբ-գըն տըրլար վէսէլամ :

Պէ՛ն . - Բէք ալա՞, ֆարզ իտէլիմ քի տէտիյինիզ կիպի տիր, լաքին հանկը մէմլէքէթտէն տիրլէր :

— Հայտուտլար մէմլէքէթինտէն :

— Իյիտ Նէտ-Լանտըմ, հէնուզ խարթատա հայտուտլար մէմլէքէթի իշար օլունմամըշ տըր, վէ իյթիրաֆ իտէրիմ քի պու մէճհուլ ատէմլէրին հանկը միլլէթէ մէնսուպ օլտուզլարընը անլամագ միւշքիլ տիր : Պունլար Ֆրանսըզ, Ինկիլիզ, Ալէման տէյիլ տիրլէր, պէնիմ զաննըմճա գաթթան իլէ ըէֆիգի, սըճագ մէմլէքէթլէրտէ տօղմուշ տըրլար . ֆագաթ Ըսպանիօ՞լ մը, Թիւրք մի, Արա՞պ մը, Հինտլի՞ մի, իշթէ պուրասընը քէստիրէմէյօրում, ասարը սիյմալէրի պունա միւսաատէ իթմէյօր, հէլէ լիսանլարընա կէլինճէ, պիւս պիւթիւն անլաշըլմագ պիր շէյ տիր :

Գօնսէյլ . - Իշթէ հէր լիսանա աշինա օլմատըղըմըզը, վէ եախօտ ումում տիւնեատէ պիր լիսան իսթիմալ իտիլմէտիյինին մահզուրը կէօրիւնմէքտէ տիր :

Նէտ-Լանտ . - Պունընտա ֆայիտէսի կէօրիւմէյէ՛ճէք իտի . պագսանըզ ա՛, պու ատէմլէրին քէնտիլէրինէ մախսուս պիր լիսանլարը վար քի, միւթլագա քէնտիլէրինտէն եէյէճէք իսթէյէնլէրի մէյուս իթմէք իշին իյճատ իտիլմիշ տիր, ֆագաթ տիւնեանըն հէր թարաֆընտա ինսան աղզընը աշար, չէնէսինի օյնատըր, տիշլէրի վէ տուտագլարըյըլա պիր շէյ չիյնէյօր կիպի հարաքէթտէ պուլունուրսա, աճ օլտուղու անլաշըլմագ մը :

Գօնսէյլ . - Օ՛, նէ գատար ալըզ թապիաթլար վար քի . . .

Գօնսէյլ սէօզիւնի իթմամ իտէմէտի, զիրա պուարալըգ գարու աչըլարագ պիր թայիֆէ կիրտի, մէր-գում պիզէ էլպիսէ կէթիրմիշ իտի, եանի բալթօ, բանթալօն, եէլէք վէ զայրի հիւմ. լաքին պունլար՝ ասլա ճընսընը պիլմէտիյիմիզ պիր գումաշտան իմալ իտիրմիշ իտի. տէրհալ մէզքիւր էլպիսէլէրի կիյինտիք:

Պու էսնատէ սաղըր վէ տիւսիզ օլաճաղը զանն օլունան թայիֆէ, սուս բուս սուֆրայը հաղըրլամազլա մասանըն իւզէրինէ իւշ քիշիլիք թագըմ վաղ իթտի:

— Իշթէ ճիւտտի պիր խըտմէթ, սօնը խայրը օլաճազ կիպի կէօրիւնիւյօր, տէտիմ:

Նէտ-Լանտ. - Բէհ, պիզ պուրատա նէ եէյէ-ճէյիզ տէյի զանն իտիյօրսուըզ, թաամըմըլ բէք բէք գարլան պալըզը ճիյէրի, քէօբէք պալըզը քէպապը, վէ տահա պունա պէնզէր շէյլէրտէն իպարէթ օլաճազ տըր:

Գօնսէյլ. - Կէօրէճէյիզ:

Կիւմիւշ գաբազլարըլա մէսթուր եէմէք սահանլարը սըրայըլա մասայա տիզիլտի, վէ հէման սուֆրայա օթուրտուզ, շու հալէ պաղընճա, կէմիտէ պուլունանլարըն միւթէմէտտին ատէմլէր օլաճաղը շիւպհէսիզ իտի. զիրա էկէր օտամըզը նուր իլէ միւլէմմա իտէն էլէթթիլիք լանպասը օլմասա իտի, քէնտիմի Լիվըրբուլտաքի Ատէլֆ օթէլինտէ, վէ եախօտ Բարիստէքի Կըրանտ օթէլին թաամ սալօնընտա զանն իտէճէք իտիմ. լաքին սուֆրամըզտա շարապ վէ էքմէք եօգ իտի. եալընըզ սօուզ վէ պէրրագ սու վար իտիքի, Նէտ-Լանտըն ասլա խօշունա կիթմէտի: Պիզէ կէթիրիլէն թաամլար, զայէթ կիւզէլ վէ տըզգաթըլա բիշիլիլմիշ պալըգլարտան իպարէթ իտի. պու թաամլար զայէթ լէզիլ իսէ տէ, պաղըլարընըն հայվանաթամ մը





ՆԷՏ-ԼԱՆՏ



Եօգսա նէպատաթա՞մը մէնսուպ օլտուղլարընը անլա-  
յամատըմ. սուֆրա թագըմընա կէլինճէ ղայէթ միւ-  
քէմմէլ վէ նէֆիս օլուպ, հէր պիր թագըմըն, Եանի  
գաշըգ, չաթալ, բըչագ, թապագ վէ սայիրէնին իւ-  
ղէրինտէ, պիր ն մարգասը պուլունտուղու կիպի, էթ-  
րաֆընտա տախի աթիտէքի քէլիմէլէր մահըիւք իտի :

### Մ Օ Պ Ի Լ Ի Ս Ի Ն Մ Օ Պ Ի Լ Ի

#### Ն

Պալատէ մուհարրէր քէլիմէլէրին մանասը « Միւ-  
թէհարրիք իչինտէ միւթէհարրիք » ( չարթունի մէջ  
չարթուն ) տէմէք օլուպ, իպարէյի մէգըլուրէ, չիւպհէ-  
սիղ թահտէլ պահր հարաքէթ իտէն պու մանատար  
սէֆինէյէ այիտ օլաճաղը կիպի, օրթասընտա պուլու-  
նան ն հարֆը տախի, տէնիղլէրին գաարընա հիւքմ  
իտէն օ մէճհուլ չախսըն իսմինին իւք հարֆը օլաճագ  
իտի :

Նէտ իլէ Գօնսէյլ, չօգլուգ թէտղըգաթա կիրիչ-  
մէյիպ պաշլարընը ասարագ թաամ իտիյօրլար իտի .  
չօգ կէչմէտէն պէն տէ անլէրէ իմթիսալ իտէրէք Եէ-  
մէյէ պաշլատըմ, գիրա պիր տէրէճէյէ գատար հալի-  
միղտէն էմին օլմուշ իտիմ. հիչ օլմաղսա սէֆինէնին  
սահիպի պիղի աճլըգտան էօլտիւրմէք նիյէթինտէ  
պուլունմայօր իտի :

Փագաթ պու ալէմտէ հէր չէյին պիր նիհայէթի  
վար, հէր չէյ օլուր պիթէր, հաթտա օն պէշ սաաթ-  
տան պերի հիչ պիր չէյ Եէմէյէն առէմլէրին պիլէ աճ-  
լըղը անը վահիտտէ կէչէր, աճլըգ մուղայիգասը տէֆ  
օլուր օլմաղ ույգու հըսս օլունմայա պաշլատը . թէք



միլ պիր կէճէյի՝ սապահա գատար էօլիւմ իլէ բէնչէ-  
լէնէրէ.ք կէչիրտիյիմիզտէն , ույգուլնէն՝ պիզի իսթիլա ի-  
տէճէյի թապիյի օլմաղըլա Գօնսէյլ .

— Պէն արթըզ ույոլյաճաղըմ , տէտէյի կիպի ,  
նէտ-Լանտ տախի .

— Հաթտա պէն շիմտիտէն ույոլյօրում , տէտի :

Իքի բէֆիզլէրիւմ , օտտաղըն զէմիննի թէֆրիշ ի-  
տէն եռմուշազ հալընըն իւզէրինտէ եայըլըպ տէրհալ  
ույգուլյա վարտըլար :

Լաքին պէն պիր միւմքին ույոլյամայօրտում , զիհ-  
նիմի պին տիւրլիւ թէֆէ.ք.քիւրաթ իսթիլա իթմիշ ի-  
տի . պինլըճէ հալլի միւշքիւլ մէսէլէլէրին միւլահա-  
ղաթը իլէ մէշղուլ օլոյօրտում . նէ՞րէտէ իտիք , քիմի՞ն  
էլինէ տիւշմիւշ իտիք , նէ՞ կիպի հարիգ իւլ ատէ պիր  
հիւքիւմէթին թահտը թէպաիյէթինտէ պուլունույօր  
իտիք . իշթէ քէնտի քէնտիմէ պու . սիւալլէրի էյրատ  
իտէր , ֆաղաթ ճէվապընտան աճիզ գալըր իտիւմ . ա-  
լէլ խուսուս , սէֆինէնին տէնիզին էն տէրին կիրտապ-  
լարընա տալտըղընը հըսս իթմէ.քտէ իտիւմ , եախօտ  
հըսս իտիյօրում կիպի զանն իտիյօրտում : Կէօզլէրիմին  
էօնիւնտէ պիր թաղըմ իսայալաթ թէճէսսիւմ իտուպ ,  
քէնտիմի , գաարը տէրեատէ պուլունաճաղլարը մէհուզ  
օլան տէհչէթլիւ ճանավարլարըն իչինտէ զանն իթմէ.ք-  
տէ , վէ պու իսայալաթը միւտհիշէ իլէ ֆէնա հալտէ  
մուզթարըպ օլմագտա իտիւմ . . . :

Պատէհու ֆիքրիւմ եավաշ եավաշ քէսպը սիւքիւ-  
նէթ իթտի , իսէյալաթըմ ույգուլյա թահվիլ օլտու ,  
նիհայէթ ույգուլ զալէպէ իթմէքլէ , տէրին՝ ֆաղաթ  
մահզուն պիր ույգուլյա տալտըմ :

## 9

## ՆԵՏ-ԼԱՆՏՐՆ ԵՐԵՎԱՆԻ

Ուղղումներն են գատար տեղամ իթմիշ օլտու-  
ղունը պիմէյօր իսէմ տէ, ֆագաթ ուղունճա օլմալը  
իտի, զիրա քեամիլէն եօրղունլուղումուզը ալմը իտիք.  
էվիլէլա պէն ույանտըմ, ալգատաշլարըմ, գընա չուվա-  
լը կիպի օլտուգլարը եէրտէ երգըլըպ էլան ույուեօր-  
լար իտի:

Հայլընա սէրթ օլան եաթաղըմտան չըգար չըգ-  
մազ, զիհնիմին էֆքեարը վէսիմէյի թէրք իլէ քէսպը  
իթիտալ իթտիլինի հըա իթտիմ, վէ օտամըլը տըգ-  
գաթըլա թէֆթիլէ պաշլատըմ:

Տախիլէն վէ մէֆրուշաթնա հիշ պիր թէպէտտիւ-  
լաթ վագը օլմամը իտի. հարըսխանէ տայիմա հարըս-  
խանէ տիր, վէ պիզ տայիմա մահրուս պուլունմագտա  
իտիք, անճագ խըտմէթքեար, պիզիմ ույուտուղումուզ  
վագըթ կէլիպ սուֆրայը թօրլամը իտի: Հալիմիլին  
գարիպէն թէպէտտիւլ իտէճէյինէ տայըր հիշ պիր ի-  
մարէ կէօրիւնմէտիլինտէն, ճիտտիլէթլէ քէնտի քէն-  
տիմէ, անէպա միւէպպէտէն պու տէմիր գաֆէսին ի-  
չինտէ եաշամայա մահրըլմ միւ օլանաղըզ, տէյու սի-  
ւալ իթմէյէ պաշլատըմ:

Պու միւլահազայի միւտհիլէ պէնի օ տէրէճէ միւ-  
քէտտէր իթտի քի, կէօյսիւմ աղըր պիր մէնկէնէ ալ-  
թընտա էզիլիյօր զանն իթտիմ:

Օտանըն սաքիլ հավասը թէնէֆֆիւսէ քեաֆի օլ-  
մատըղընտան, կիւճ հալ իլէ նէֆէս ալապիլիյօրտում.  
հէր նէ գատար պու օտա կէնիլ իտի իսէ տէ, տէրու-



նինտէ պուլունան թէմիզ, եանի հայաթպախշ հէվանըն պէջիւք գըսմընը թիւքէթմիշ օլտուղումուզ աշիքեար իտի: Հազըգաթէն ինսան, պիր սաաթտա եիւզ լիպ-  
րա հավանըն իչինտէ պուլունան մէվլուտէլ խումուսէյի  
(թթուածին) էմէրէք թիւքէտիր, վէ օ վազըթ հավա,  
այնի մըգտարտա խամիսը գարպօն (ածխաթթու) իս-  
թիապ իթմէքլէ թէնէֆֆիւս օլունառնազ հալէ կէլիր:

Պինաէն ալէյհ մահրուսխանէմիզին հէվասընը թէճ-  
տիտ իթմէք լազըմ կէլէճէյի կիպի, հաթտա ումում  
սէֆինէնին տախի հավասընըն թէճտիտի մուհագգագ  
իտի:

Պու միւլահազա իլէ իշթիղալ իթմէքտէ իքէն,  
ֆիքրիմէ մուհիմ պիր մէսէլէ կէլտի, շէօյլէ քի, պու միւ-  
թէմէվիւհ (ծփուն) մէսքէնին սահիպի, թէճտիտի հէ-  
վա խուսուսընտա նէ՞ թէտպիր իթիխազ իտէյօր իտի.  
աճէպա վէսայիթի քիմէէվիյէ (տարրալուծական) իլէ  
մի հէվայը իսթիհսալ իտէյօր, եանի Գըլօրիտ տը Բօ-  
թասըն իչինտէ պուլունան խամիս գարպօնը (թթուա-  
ծին) հէրարէթ իլէ թէսիին (լուծել) իտէրէք, վէ եա-  
զըճը բօթաս իլէ տէ, խամիս գարպօնը էմէրէք մի  
թէճտիտի հէվա իտէյօր, լաքին պունը եաբապիլմէք  
իչին գարա իլէ իսթիլաթ իթմէսի լազըմ կէլէճէք ի-  
տի քի պու մատտէլէրի թէտարիք իտէպիլին, եօզ-  
սա՞ մը հէվայը թազեիգաթը շէտիտէ (բուռն ճնշմամբ)  
իլէ մախզէնլէրէ տօլտուրուպ տա, լուզումը թազտի-  
րինտէ թէվզի՞ մի իտէյօրտու. պէլքի տէ պէջլէ եա-  
բըյօր, վէ եախօտ տահա գօլայ վէ ագլէ եազըն պիր  
թարիք իւզրէ, պազէն սաթհը տէրեայէ չըզըպ, պա-  
լէնա պալըզը կիպի թէնէֆֆիւս իտէր, վէ եիրմի տէօրթ  
սաաթտա պիր պու սուրէթլէ հէվասընը թէճտիտ իտէ-  
յօր: Պունլարտան հէր հանկը թարիգ իթիխազ օլու-

նուրսա օլունսուն , հէվանըն հէման թէճտիտի լուզումը միւթլազ վէ մուհագգազ իտի :

Յիւ հագըզա արթըզ նէֆէս ալամազ պիր հալէ կէլմիշ իքէն , պիրտէն պիրէ թազէ վէ թէմիզ պիր հէվա իլէ թէճտիտի հայաթ իթտիմ . պու հայաթպախշ հավանըն ըայիհասընտան , տէնիզ ճիհէթինտէն կէլմէքտէ օլտուղունը անլատըմ . աղզըմը աչարազ տոյա տօգա թէնէֆֆիւս իթտիմ : Օ էսնատէ խաֆիֆճէ պիր լէրզէ ( երերում ) տախի տույտում , սէֆինէ , եախօտ պու տէմիրտէն ճանավար՝ շիւպհէսիզ պալէնալար կիպի հավա ալմազ իշին ըույի տէրեայէ չըզմըշ իտի . իշթէ սէֆինէսին թէճտիտի հէվա իթմէք խուսուսընտա իթիխազ իթտիյի ուսուլ անլաշըմըշ իտի :

Պու թէմիզ հէվայը տոյանա դատար էմէրէքքէսպը հայաթ իթտիքտէն սօնրա , անը օտամըզա իտխալ իտէն եօլու , եախօտ պօրույը արամազ աղմինէ տիւշտիւմ . նիհայէթ գարունըն իւզէրինտէ պիր տէլիք կէօրիւպ , թազէ հավանըն մէզքիւր տէլիքտէն կէլտիյինի , վէ օտամըզըն հէվասընը թէճտիտ իթտիյինի անլատըմ :

Պու թէտգըզաթըլա իշթիղալ իթտիյիմ էսնատէ , Գօնսէյլ իլէ նէտ , թազէ հէվանըն թէէսիրի իլէ ույանտըլար , կէօղլէրինի օվալատըլար , վէ կէրիլէրէք այաղա գալղաթըլարընտա , Գօնսէյլ միւթատը օլան նէզաքէթ իլէ պանա .

— Էֆէնտի ըահաթ ույուտու՞մը , տէտի :

— Չօգ ալա ույուտըմ օղլում , էյ սիզ ուպթա Լանտ , սիզտէ ույույա պիլտինի՞զ մի , տէյինճէ , նէտ-Լանտ ,

— Տէրինճէ ույուտըմ մուալլիմ էֆէնտի , ֆագաթ պիլմէմ ամմա էկէր եանըլմայօրսամ տէնիզ ըիւզ կեարը թէնէֆֆիւս իտիյօրում :



Կէմիծիլէր պու խուսուստա ապլա եանըմատորգլա-  
րը կիպի , Նէտ-Լանտ տախի էօմրիւնի տէնիլտէ կէ-  
չիւմիչ օլտուղունտան , տէնիլին թէմիլ հէվասընը  
հըսս իթմիչ իտի , Նէտ-Լանտա , ույգուսը Էսնասընտա  
կիւզար իտէն հալլէրի նագլ իտինճէ , Գանատալը .

— Բէք ալա , ճանաւար զանն օլունան պու սէֆի-  
նէնին , Ապրահամ-Լիմզօլնա թէգարրուպ իթտիյի էս-  
նատէ չըգարտըլը օ տէհչէթլիւ սէտալէրին սէպէպի  
չիմտի անլաչըլտը , տէտի :

— Քէչֆինիլ բէք տօղրու տըր ուսթա Լանտ ,  
սէֆինէ օ վագըթ թէնէֆֆիւս իտիյօրումուչ :

— Լաքին միւսիւ Արսնաքս , աճէպա սաաթ գաչ  
տըր , Նէ տէրսինիլ թաամ վագթը տէյիլ մի .

— Թաամ վագթը՞ մը , գահվալթը վագթը տէ-  
սէնիլ տահա մինասիպ օլուր , զիրա շիւպհէ եօգ քի .  
չիմտի տիւնքի կիւնին իրթէ սապահը տըր .

Գօնսէյլ . - Օ հալտէ տէմէք օլուր քի թամ եիր-  
մի տէօրթ սաաթ ույումուշուզ , տէմէսի իլէ :

— Պէնտէ էօյլէ զանն իտէրիմ , տէյու ճէվապ  
վէրտիմ :

Նէտ-Լանտ . - Սէօղիւնիւզէ իթիրազ իթմէք իս-  
թէմէմ , սապահ թաամը օլուն ագչամ թաամը օլ-  
սուն , խըտմէթքեար պիրինի կէթիրսին տէ , հանկըսը  
օլուրսա օլսուն :

Գօնսէյլ . - Հէր իքիսինիտէ կէթիրսէ տահա էյի  
օլուր :

Նէտ-Լանտ . - Բէք տօղրու տըր , զիրա պիզիմ իքի  
թաամա հագըրմըզ վար , հէլէ պանա կէլինճէ իքի-  
սինիտէ թէմիլլէմէք նիյէթինտէյիմ :

Պէն . - Էօյլէ իսէ պէքլէյէլիմ Նէտ , աչիքեար կէօ-  
րիւնիւյօր քի պու մէճհուլ հէրիֆլէր , պիզի աճլըգտան

էօլտիւրմէք նիյէթինտէ տէյիլ տիրէր . զիրա էկէր օ նիյէթտէ օլտալար , տիւնքի թաամը վէրմէզլէր իտի :

Նէտ-Լանտ . - Իհթիմալ քի պիզի սէմիզլէթմէք իչին պէսլէյօրլար . . .

— Խայր Նէտ , տէտիյինիզի գապուլ իտէմէմ , պիզիմ ինսան եէյիճի Եամեամլար էլինէ տիւշմէտիյի-միզի բէք ալա պիլիրիմ :

— Պիր տէֆա Եամեամ օլմագ , Եանի ինսան եէ-մէք ատէթ հիւքմիւ , նէ կէշմէզ ա' , իհթիմալ քի պու-ատէմլէր պուլունտուգլարը վազիյէթ իքթիզասընճա , ուզուն միւտտէթ թազէ էթ եէմէքտէն մահրում տրը-լար , վէ օ հալտէ էլլէրինտէ պիզիմ կիպի սաղլամ ատէմլէր պուլունտուսա արթըզ . . .

— Պու էֆքեարը միւտհիշէյի զիհնինիզտէն չըգա-րընըզ ուսթա Լանտ , պու թարիքլէ պիզի միսաֆիր գապուլ իտէնլէրի թահքիր իթմիշ օլուրսունուգքի , պունըն նէթիճէսի հագգըմըզտա խայըրլը օլմագ :

— Նէ հալ իսէ , պէն շիմտի սօն տէրէճէ աճըմ , գահվալթը վէ եա թաամ կէթիրէնտէն իսէ էսէր եօգ օնա պագալըմ :

— Ուսթա Լանտ , սէֆինէնին գայտէսինէ իթաաթ իթմէմիզ լազըմ կէլիր , զիրա պէնիմ զաննըմճա մի-տէմիզ պիր ալ աճէլէ իտիյօր :

Գօնսէյլ . - (Սաքին պիր հալ իլէ .) Պիզ տէ միյտէ-միզի վադըթա ույտուրուպ եօլունա գօրուզ :

Նէտ-Լանտ . - ( Գօնսէյլէ խիթապէն . ) Պէն սիզի էյի անլատըմ ազիզիմ Գօնսէյլ , սիզ սաֆրանըզը վէ օընըրլարընըզը էսքիթմէք իսթէմէյօրսունըզ , ասլա հիտտէթլէնմէյիպ տայիմա սաքին պիր հալտէ պուլու-լունտուսունըզ , հաթտա սիզ աճ օլտուղունուգ հալտէ շիւքր իտէն թագըմտանսընըզ . խիւլասայի քէլամ սիզ



չիքեայէթ իթմէքտէն իսէ, աճլըգտան էօլմէյի տահա միւրաճճահ ատտ իթմէքտէսինիզ:

— Շիքեայէթին նէ՞ ֆայիտէսի վար ա՛ ճանրմ:

— Շիքեայէթ, էվվէթ շիքեայէթ իթմէք տէ պիր շէյ տիր, էկէր պու տէնիզ գուրսանլարը, (մատէմ քի մուալլիմ էֆէնտի պունլարը եամեամ թէսմիյէ իթմէքլիյիմէ միւսասատէ իթմէյօրլար, իմտի քէնտիլէրինի կիւճէնտիրմէմէք իչին պու հայլաղլարա գուրսան նամինը վէրմէքլէ թալթիֆ իթմէք իսթէրիմ) ուզուն միւտտէթ պէնի պու տէմիր գութու իչինտէ պօղմագ նիյէթինտէ իսէլէր, ֆէնա հալտէ եանըլըյօրլար, զանն իթմէսինլէր քի պէն եալընըզ քիւֆր ու հագարէթ իլէ հիտտէթիմի թէսկին վէ թատիլ իտէճէյիմ, խա՛յր խա՛յր, իմտի միւսիւ Արսնաքս սէրպէսթ սէօյլէյինիզ, աճէպա պունլար չօգ վագըթ տահա պիզի պու տէմիր գաֆէսին իչինտէ ալըգօյաճագլա՛րմը, պու պապտէ նէ՞ էֆքեարտա պուլունոյօրսունըզ:

— Տօղրուսը ազիզիմ նէտ, պու խուսուստա պէն տէ սիզտէն զիյատէ պիր շէյ պիլմէմ:

— Փագաթ նիհայէթ նէ՞ օլաճագ, նէ՞ ֆարզ էտիյօրսունըզ:

— Պէն ֆարզ իտիյօրում քի, թէսատիւֆ պիզի մուհիմմ պիր էսրարէ ալեահ իթտի, էկէր կէմինին սահիպլէրի պու էսրարըն մէյտանէ չըգմամասը խուսուսընտա պիր մէնֆաաթլարը վար, վէ էկէր պու մէնաֆինին, քէնտիլէրինճէ իւչ քիչինին հայաթընտան տահա զիյատէ էհէմմիյէթի վար իսէ, օ վագըթ հայաթըմըզըն թէհիլքէտէ պուլունտուղունա գանաաթ կէթիրմէմիզ լազըմ կէլիր. եօգ էկէր իչ պու մէրքէլտէ տէյիլ իսէ, պիզի սազ սազ եուտան պու ճանավար, իւք ֆըրսաթտան իսթիֆատէ իտէրէք, իւչիւմիւ-

զիւ տէ , պիզէ պէնզէր ինսանլարըն սաքին օլտուզլարը մահալէ կէօնտէրէճէք տիր :

Գօնսէյլ . - Եա պիզի թայիֆէլիք խըտմէթինտէ գուլլանմագ իչին պուրատա ալըգօյաճագ օլմուսա . . .

Նէտ-Լանտ . - Ապրաքաւ-Լիւնգօյնտան տահա գուլվէթի վէ տահա զիյատէ սէրի իւլ հարաքէ պիր ֆըրգաթիյն , պու գուրսանլար եուվասընը զապթ իտուպ տա , իչինտէ պուլունան պու հայտուտլարը թէվգըֆ , վէ պիզի տէ խէլաս իտինճէյէ գատար պուրատա գալմամըլ իյճապ իտէր :

— Բէք կիւզէլ տիւշիւնիյօրսունուզ ուսթա Լանտ , լաքին շիմտիքի հալ պէօյլէ պիր խայըրլը իմարէ կէօրիւլմէմէքտէ տիր . իմտի պէյհուտէ չէնէ եօրմայալըմ , սէօզիւմիւ թէքրար իտէրէք տէրիւմ քի , պէքլէյէլիւմ , վուգուսթտան իսթիֆատէ իտէլիւմ , ճէսուր օլալըմ , վէ հիչ պիր չէյ եարմայալըմ . զիրա եարմագ իսթէսէք պիլէ էլիմիզտէն հիչ պիր չէյ կէլմէզ :

— Պէն պու էֆքեարտա տէյիլիւմ մուալլիւմ էֆէնտի , պիլաքիս պիր չէյ եարմալըյըլ :

— Նէ՞ եարմագ իսթէրսինիզ ուսթա Լանտ :

— Գաչմագ :

— Գաչմագ մը , լաքին եէր եիւզիւնտէ պուլունան հաբըսխանէտէն պիլէ գաչմագ չօգ վագըլթ միւմքին օլամատըլը հալտէ , պէօյլէ թահտէլ պահը պիր հաբըստան ֆիրար իթմէք գապիլ օլապիլիմ մի :

Գօնսէյլ . - Հայտէ պագալըմ տօսթում Լանտ , էֆէնտինին իթիրագընա նէ՞ ճէվապ վէրէճէքսինիզ , պէն ասլա ինանամամ քի , պիր Ամէրիգալը ճէվապ գըթըլընա տիւշար օլսուն :

Նէտ-Լանտ շաշըրտըլընտան սիւքիւթ իտիյօրտու . վագաա պուլունտուզումուզ վապիյէթէ նագարէն



Ֆիրար իթմէք մուհալ գապիլինտէն իտի, ֆագաթ նէտ-Լանտ, Գանատալը օլմաղըլա, եարը Ֆրանսըզ սայըլտըղընտան, մաղլուպիյէթինի իյթիրաֆ իթմէք իսթէմէյօրտու. մէրգում պիր գաչ տագըզա տիւ-չիւնտիւքտէն սօնլա.

— Միւսիւ Արանաքս, տէմէք օլուր քի սիզ, հաբըսիանէտէն գաչմաղա միւզթէտիր օլամայան ատէմ-լէրին նէ եաբտըզլարընը քէչֆ իսթէմէյօրտունըզ:

— Խա՛յր տօսթում, պիլմէյօրում:

— Լաքին պու բէք սատէ պիր շէյ տիր, օրատա գալմամագ իչին լաղըմ կէլէնի եաբմալը:

Գօնսէյլ. — Իւսթիւնտէ եախօտ ալթընտա գալմագտան իսէ, իչինտէ գալմասը տահա էվլա տըր:

— Էվվէթ, Լաքին զընտանճըլարը, վարտիյանլարը տըշարը աթտըզտան սօնրա գալմալը, տէյինճէ:

— Նէ՞ տէյօրտուն, նէտ, ճիտտի օլարագ սէֆի-նէյի էլէ կէչիրմէք մի իսթէյօրտունուզ, տէտիմ:

— Էվվէթ, հէմ ճիտտի օլարագ:

— Լաքին միւմքին տէյիլ տիր:

— Նի՛չին միւմքին օլամայօր մուալլիմ էֆէնտի, կիւզէլ պիր ֆըրսաթ աիւշէմէզ մի, վէ օ ֆըրսաթտան իսթիֆատէ իթմէմիզէ քիմ մանի օլապիլիւ. է-կէր պուրատա եիրմի նէֆէր թայիֆէ վար իսէ, պուն-լարըն իքի Ֆրանսըզ իլէ պիր Գանատալըյը նիյէթլէրինտէն վազ կէչիրէմէյէճէքլէրի տէրքեար տըր:

Նէտ-Լանտ կիպի իտտաաճը պիր ատէմ իլէ միւպահասա իթմէքտէն իսէ, թէքլիֆինի գապուլ իթմէք տահա մինասիպ օլաճաղընտան, սէօզիւ գըսա պաղլամագ էմէլի իլէ:

— Ուստա Լանտ, տէտիյինիզ ֆըրսաթ աիւշէնէ գատար սապըրլը օլմանըզը բէճա իտէրիմ, հիտտէթի-

նիզի թէսկին խոնիզ, պու կիպի իշէր մահզա թէմ-  
քին վէ ուսթալըզլա պաշա չըգապիլիր, հիտտէթ ու  
շիտտէթտէն հիշ պիր ֆայիտէ հասըլ օլմազ: Իմոի ար-  
թըզ հիտտէթլէնմէյէճէյինիզի պանա վատ իտէճէք-  
սինիզ, տէյիլ մի:

— Բէք ալա մուալլիմ էֆէնտի վատ իտէրիմ, աղ-  
զըմտան հիշ պիր շիտտէթլի սէօզ չըգարմամ, հաթ-  
տա սուֆրամըզըն ինթիզամընա խալէլ կէթիլիլիրսէ  
պիլէ, եինէ իպրազը հիտտէթ իթմէյէճէյիմէ տայիր  
սիզի թէէմին իտէրիմ:

— Սէօզիւնիզէ իթիմատ իտէրիմ:

Պուրատա միւքեալէմէմիզ գաթ օլունուպ, հէր  
պիրիմիզ քէնտի քէնտիմիզէ տիւշիւնմէյէ պաշլատըզ.  
Ելթիրաֆ իտէրիմ քի, պէն Նէտ-Լանտըն խէյալաթը-  
նա էհէմմիյէթ վիրուպ տա, պիր թագըմ վահի իւ-  
միտէր իլէ քէնտիմի ալտաթմագ իսթէմէյօրտում.  
զըպզընճընըն, սէֆինէյի զապթ իթմէք խուսուսընտա  
պէյան իթտիյի էֆքեարը նագապիլ ատտ իտէրէք,  
պիր միւքին գապուլ իտէմէյօրտում, պու տէրէճէ  
էմնիյէթ իլէ թահտ էլ պահր կէզմէքտէ օլան պիր  
սէֆինէյի իտարէ իթմէք իշին, բէք չօգ թայիֆէլէրէ  
վէ մէմուրլարա իհթիյաճը օլաճագ իտի քի, էկէր միւ-  
տարէպէյէ պաշլասագ, մաղլուպ օլաճաղըմըզ կիւնէշ  
կիպի աշիքեար իտի. ալէլ խուսուս հէր շէյտէն էվվէլ  
սէրպէսթ օլմամըզ լաղըմ իտի, վէ պիզ իսէ հէր թարա-  
ֆը գարլը պիր տէմիր գաֆէսէ պէնզէյէն օտամըզտան  
տըշարը չըգմայա պիլէ միւզթէտիր տէյիլ իտիք. էկէր  
պու սէֆինէնին զարիպ գաթթանը, պիզաէն կիզլէյէ-  
ճէք պիր էսրարը վար իսէ, (վէ նասըլ քի պուտա  
բէք միւհթէմէլ տիր) թապիյի պիզի սէֆինէնին իշին-  
տէ սէրպէսթ պըրագմայաճագ իտի. աճապա պիզի



գուժվէյի ճէպրիյէ իլէ մահվ մը իտէճէք , եօգսա պիզի պիր կիւն քիւրրէյի արզըն պիր քէօչէսինէ՞ մի պրրագաճագ : Իշթէ մէճհուլ օլան պու նօգթալար պէնի զիյատէսի իլէ տիւշիւնտիւրիւյօրտու : Պու ֆար-զիյաթ պանա բէք թապիյի կէօրիւնտիւրիւնտէն , սէր-պէսթիյէթիմիզի գուժվէյի ճէպրիյէ իլէ էլտէ իտէպիւ-մէյէ իւմիտ իթմէք իշին , Գանատալը տօսթումուզ նէտ-Լանտ կիպի վասի պիր խէյալէ մալիք օլմագ լա-զըմ կէրիւ իտի :

Ալէլ խուսուս նէտ-Լանտըն իւմիւտլէրինին տախի եավաշ եավաշ մահվ օլտուղունը կէօրմէքտէ իտիմ . մէրգումըն հիտտէթի՝ գապընտան թաշարագ աղզընա կէլէն քիւֆրի իպրագ իթմէքտէ , վէ զազապանէ հա-րաքէթլէր սարֆ իթմէքտէ իտի : Պազը քէրրէ այաղա գալզըպ , տէմիր պիր գաֆէսին իշինտէ գաբատըմըշ ճանավար կիպի օտանըն տէրունինի տօլաշըպ տուրմագ-տա , այագլարընը եէրէ վուրմագտա , վէ եումրուզլա-րը իլէ տիւարը տէօյմէքտէ իտի : Պիր եանտան տա վագըթ կէչիպ աճլըգ հըսսիյաթը շիտտէթլէ պաշ կէօսթէրիյօր , վէ խըտմէթքեար իսէ պու տէֆա կէօ-րիւնմէյօրտու . էկէր սէֆինէ խալզընըն հագգըմըզտա հիւսնի զաննլէրի վար իսէ , պիզի պէօյլէ ունուլմագ մէտէնիյէթ վէ ինսանիյէթին խարիճինտէ պիր շէյ իտի :

Նէտ-Լանտ , գուժվէթլի միտէսինին թաղէիգին-տէն ֆէնա հալտէ մուզթարըպ օլարագ , հիտտէթ ու զազապը գաթ պէ գաթ արթըյօրտու . էօյլէ քի , է-կէր թայիֆէլէրին պիրինի էլէ կէչիւրէճէք օլսա , պանա իթմիշ օլտուղու վատէ ըաղմէն , հէրիֆ իլէ պօղուշա-ճաղընտան բէք զիյատէ գօրգույօրտում :

Պէօյլէճէ իքի սաաթ տահա կէչտի , վէ նէտ-Լան-տըն հիտտէթի տէրէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլտու , օ-

լանճա գուլվէթի իլէ պաղըրտը չաղըրտը, կիւրիւթիւ-  
լէր գօբարտը, լաքին հիշ պիր սէս իշիտիւմէտի : Տէմիր  
տիվարլար սաղըր օլմաղլա հիշ պիր ճէվապ վէրմէտի-  
լէր, խարիճտէն տախի ասլա պիր սէտա իշիտիւմէտիյի  
կիպի, սէֆինէտէ պիւա, հարաքէթ տուրույօրտու . զի-  
րա էկէր հարաքէթ իթմիշ օլայըտը, սարսըլմասընտան  
անլայաճադ իտիմ : Տիմէք օլուր քի, սէֆինէ, քիւր-  
րէյի արզ իլէ գալթի միւնասիպէթ իտուպ գասարը  
տէրեայէ պալթմըշ իտի : Պու էլէմնաք սիւքիւթ բէք  
տէհշէթամիլ իտի :

Պու օտանըն տէրունինէ գաբատըլըպ տա թէրք ի-  
տիլտիյիմիլլէ կէլինճէ, պու հալին նէ գատար իմթի-  
տատ իտէպիլլի օլտուղունը հիսապ իթմէյէ ճէսարէթ  
իտէմէյօրտում . սէֆինէնին գաթթանը իլէ իւք տէֆա-  
քի միւլադալթըմըզտան սօնրա, հասըլ իյլէտիյիմ իւ-  
միւսլէր եավաշ եավաշ մահվ օլմայա պաշլատը : Պու  
ատէմին հալալէթլի պագըշը, սիմասընտաքի ալայիմի  
ալիճէնապանէյի, վէ էթվարընտա կէօրիւնէն ասարը  
ասալէթի, զիհնիմտէն զայիլ օլտու, վէ արթըգ պու  
ատէմին զալիմ, մէրհամէթսիլ, վէ հըսսիյալթը ինսա-  
նիյէտէն պիւսպիւթիւն պի պէհրէ պուլունտուղունա,  
վէ միւթլագա քէնտիյէ պէնզէր պէնիյի պէշէր հագ-  
գընտա ազիմ պիր պուղզ ու ատալէթ հըսս իթմէք-  
տէ օլտուղունա գանաալթ կէթիլտիմ :

Լաքին աճապա պու ատէմ, պիլի պէօյլէճէ տարա-  
ճըգ պիր մահրէստէ աճլըգտան էօլտիւրէճէք մի իտի .  
պու միւտհիշ թէֆէքքիւր զիհնիմտէ կիթտիքճէ քէս-  
պը ճէսամէթ իտուպ, վէ աճլըգտան թէվէլլիւտ իտէն  
խէյալ տախի պունա եարտըմ իտէրէք, պէնի թարի-  
ֆի զայրի գապիլ պիր հալի եէս իշթիմալէ իլգա իթ-  
միշ իտի :



Գօնսէյլ, քէմալի սիւքիւնէթ իլէ օթուրմուշ իտի .  
Նէտ-Լանտ իսէ , աճ պըլար կիպի հայգըրըպ տուրու-  
յօրտու :

Թամ պու էսնատէ տըշարըտան պիր կիւրիւթի  
իշիտիլտի , գուլաղըմըզա պագ սէտասը կէլտի , քի-  
լիտլէր տէօնիւպ սիւրկիւլէր աշըտը , վէ խըտմէթճի  
կէօրիւնտիւ :

Նէտ-Լանտ , խըտմէթքեարը կէօրիւր կէօրմէզ պիր  
համլատա իւզէրինէ աթըլը վէրտի . մէրգումըն շիտ-  
տէթինի մէն իթմէյէ մէյտան պուլամատըմ : Գանա-  
տալը՝ պիշարէ ատէմի եէրէ տէվիրիպ պօղազընտան  
եազալամըշ իտի , զավալը ատէմ գըզկըն զըպկըն-  
ճընըն գուվվէթլի էլլէրի իշինտէ պօղուլմագ մէրքէզի-  
նէ կէլմիշ իտի :

Գօնսէյլ, եարը պօղուլմուշ օլան պիշարէ խըտ-  
մէթքեարը , Նէտ-Լանտըն էլինտէն գուրթարմաղա սա-  
վաշմագտա , վէ պէն տէ , մէրգուլմա իմտատէ շիթա-  
պան օլմագտա իքէն , նակէհան փրանսըզճա օլարագ  
թէքէլլիւմ իտիլէն շու սէօզլէրի իշիթտիլիմտէ , օլ-  
տուղում եէրտէ մըխլանտըմ գալտըմ :

— Քէսպը սիւքիւնէթ իտինիզ ուսթա Լանտ , մու-  
ալլիմ էֆէնտի , սիզ տէ լութֆէն պէնի տինլէյինիզ :

## 10

Տէնիզ աւսամը .

Պու սէօզլէրի սէօյլէյէն զաթ սէֆինէնին գաբ-  
թանը իտի :

Նէտ-Լանտ , գաբթանը կէօրտիւյիւնտէ , եարը  
Ա.—16

պօղուլմուշ օլան խըտմէթքեարըն եագասընը սալը վէրտի . մէրգում, ամիրինին պիր իշարէթի իզէրինէ իքի թարաֆընա սալլանա սալլանա տըշարը չըգտը , լաքին գարթանըն նուֆուզը սէֆինէնին տէրունինտէ օ գատար գուվէթլի իտիքի , խըտմէթքեար , Գանատալլըյա ասլա պիր հիտտէթ իպրազ իթմէյէ ճէսարէթ իտէմէմիշ իտի : Գօնսէյլ, միւթատը խիւաֆընտա օլարագ պիր ազ մէրագլը կէօրիւնիյօրտու . պէն իսէ պիւսպիւթիւն հայրէթէ տալմըշ օլտուղում հալտէ , պու մէնզարէյի ֆէվզէլատէնին նէթիճէսինէ ինթիզար իտիյօրտում :

Գարթան էլլէրի կէօյսիւնտէ , վէ մասանըն պիր քէօշէսինէ տայանմըշ օլտուղու հալտէ , տըգգաթլա պիզի մուայէնէ իտիյօրտու : Աճէպա սէօզ սէօյլէմէյէ թէրէտտիւտ մի իտիյօրտու , աճէպա Ֆրանսըզճա օլարագ սէօյլէմիշ օլտուղու սէօզլէրէ բէշիմա՞ն մը օլմուշ իտի . գապիլ տիր :

Մումաիլէյհ պիր գաշ տագըզա սիւքիւթտէն սօնրա , քէլամա աղազ իտէրէք , սաքին , ֆագաթ միւէսսիր պիր սէտա իլէ .

— Էֆէնտիլէր , պէն Ֆրանսըզճա , ինկիլիզճէ , Ալմանճա , վէ Լաթինճէ լիսանլարընը հէմ սէօյլէր վէ հէմ տէ անլարըմ . պինապէրին իւք միւլագաթըմըզտա ճէվապ վէրէպիլիր իտիմ , լաքին էվվէլճէ սիզի թանըմագ , վէ մուախիսարէն տիւշիւնմէք իսթէտիմ : Տէօրթ լիսանտան սէօյլէտիլինիզ սէրկիւզէշթինիզ , եէքտիկէրինին այնի օլտուղունտան , հագգընըզտա էմիլիէթը քեամիլէ հասըլ իթտիմ . շիմտի բէք ալէա պիլիրիմ քի , պահտ եախօտ թէսատիւֆ , Բարիս միւզէխանէսի մուալլիմի միւսիւ Բիլէր Արանաքս իլէ խըտմէթքեարը Գօնսէյլի , վէ Միւճթէմէայը Ամէրիգա հիւքիւմէթի ֆըր-



գաթիյնէրինտէն Ապրահամ-Լինգօյն ֆըրգաթիյնինտէ մուսթախտէմ, Գանատալը զըպգընճը մէշհուր ուսթա Լանտը գարշըմա կէթիրմիշ տիր, տէտի:

Թաազիմ իյմա իտէր սուրէթտէ խաֆիֆճէ պաշըմը էյտիմ. զիրա գաթթան պանա սիւալ էյրատ իթմէյօրտու քի ճէվապ վէրէյիտիմ: Մումաիլէյհ, անապըլ Ֆրանսըզ կիպի կիւզէլ Ֆրանսըզճա սէյլէյէրէք, քէմալի լէթաֆէթ վէ պէլաղէթ իլէ թէքէլլիւմ իտիյօրտու: Մա մաֆիհ պէն պու ատէմի վաթանտաշըմ ատտ իթմէյէ թէրէտտիւտ իտիյօրտում:

Գաթթան շէյլէճէ սէօզիւնէ տէվամ իթտի:

— Էֆէնտիլէր, հիշ շիւպհէ եօգ քի պու իքինճի զիյարէթիմին էրէյիճէ ուզամասընտան տօլայը ճանընըզ սըգըլմըշ օլմալը տըր: պունըն սէպէպի պաշգա պիր շէյ օլմայըպ, իլլա քիմէր օլտուզունուզը էյիճէ թանըտըգտան սօնրա, հազգընըզտա իթթիխապ իտէճէյիմ թարիքի ինճէտէն ինճէյէ տիւշիւնմէք իսթէտիլիմ տիր: Պու պապտէ բէք չօգ թէրէտտիւտ իթտիմ, զիրա սօն տէրէճէ էսէֆէ շայան վազաալէր, սիզի էօյլէ պիր ատէմին գարշըսընա կէթիրտիլէր քի, ճէմիլէթը պէշէրիլէ իլէ հէրնէվի միւնասէպաթը գաթ իթմիշ տիր: Խիւլասայի քէլամ, սիզ պու թէսատիւֆլէ կէլիպ ըահէթ ու ապայիշիմի իիլալ իթտինիլ: . . .

— Փազաթ իսթիյարի տէյիլ, նաշարի օլարապ, տէտիմ:

— Նաշարի մի, աճայիպ, մէկէր Ապրահամ-Լինգօյն նաշարի վէ իսթէմէյէրէք մի պէնի թէազըպ իթմէք իլին տէնիլլէրի տօլաշըյօրտու, իսթէմէյէրէք մի սիզ օ ֆըրգաթիյնէ պինտինիլ, կիւլլէլէր սէֆինէմին իւզէրինտէն գայըպ տէնիլլէ իսթէմէյէրէք մի եուվարլանտըլար, վէ աճէպա ուսթա Լանտըն պէնի զըպ-

գընըլա վուրուշը իսթէմէյերէ՞ք մի իտի , տէտի :

Գաբթանըն սէօղլէրինտէ , զապթ օլունմուշ պիր հիտտէթ ասարը կէօրիւնիւյօրտու , լաքին պու իթհամաթա գարշը թապիյի վէ սատէ պիր ճէվապըմ վար իտի քի , հէման :

— Էֆէնտի , շիւպհէ եօգ քի Ամէրիգատա վէ Էվրօբատա հագգընըգտա վուգու պուլան գըյլ ու գալտէն վէ միւճատէլէլէրտէն խապէրտար տէյիլսինիզ . կէօրիւնիւր քի , թահտ էլ պահր կէզմէքտէ օլան սէֆինէնիզին միւսատէմէսի իլէ զուհուրէ կէլէն պիր թագըմ հատիսաթ վէ Էֆքեարը ումումիյէյի , եանի էսկի վէ եէնի տիւնեա ահալիսինին տիւշարը հէյէճան օլտուղունը հէնուզ պիլմէյօրսունուզ . եալընըզ սիզէ մալիւմ օլան էսրարըն հալլ ու իյզահը զըմիւրնտա , պէյն էլ խալզ տէվէրան իտէն պիր թագըմ ֆարգիյաթտան պահս իթմէք իսթէմէյիպ , անճագ շու նօգթայը պէյան իտէյիմ քի , Ապրահամ-Լինգօյն , պահրի Մուհիթի քէպիրտէ սիզի թահարրի իթտիյի էսնատէ , սէյրի սէֆայինի զարարտիտէ իտէն , տէհէթլիւ պիր տէնիզ ճանավարընը թէագըպ իտիյօր զիւյիմինտէ իտի , տէտիմ :

Գաբթանըն տուտագլարը իւզէրինտէ նիմ պիր թէպէսսիւմ կէօրիւնտիւ , վէ մուախսարէն սաքին պիր սէտա իլէ :

— Միւսիւ Արսնաքս , ֆըրգաթիյնինիզին , թահտէլ պահր պիր սէֆինէյէ թէսատիւֆ իթտիյինտէ , անը տա այնի պիր ճանավար կիպի թէագըպ իտուպ տա իւզէրինէ կիւլլէ աթմայաճաղընը իտտաա իթմէյէ ճէսարէթ իտէպիլէճէքմիսինիզ , տէտի :

Պու սիւալ պէնի կէրէյի կիպի շաշըրթտը , զիրա շիւպհէ եօգ քի գաբթան Ֆարաղըթ , պէյլլէ պիր կէմիյի տախի , ճանավար կիպի մահվ իթմէյի քէնտինէ



պիր վազիֆէյի մուգատտէսէ ատտ իտէճէք իտի :

Գարթան թէրէտտիւտիմի կէօրիւպ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք :

— Անլայօրսունուզ ա' էֆէնտի , շու հալտէ սիզէ տիւշմէն նազարը իլէ պագմագտա հագլըյըմ, տէյիլ մի , տէտի :

Ճէվապ վէրմէտիմ, պէօյլէ պիր մատտէ հագգընտա միւպահասայա կիրիշմէնին նէ ֆայիտէսի օլաճագ իտի . զիրա տէյիլ մի քի գուվվէթ , էն հագլը վէ էն միւսպիւթ տէլիլէրի մահվ իտէպիլիր իտի :

Գարթան սէօզիւնէ տէվամ իտուպ :

— Ուզուն միւտտէթ թէրէտտիւտտէ գալտըմ . հիչ պիր վագըթ սիզի սէֆինէմտէ գապուլ իթմէք վազիֆէսի իլէ միւքէլլէֆ տէյիլ իտիմ . սիզտէն էպէտի սուրէթտէ պորլմագլըյըմըն պէնճէ նէ՞ էհէմիլլէթի օլապիլիր քի , սիզի թէքրար կէօրմէքտէ հիչ պիր մէնֆաաթըմ պուլունմամագտա տըր : Օ հալտէ սիզի իլթիճա իթտիլինիզ մահալէ , եանի սէֆինէնին իւզէրինէ պըրագարագ տէնիզէ տալար , վէ վիճուտինիզի պիլէ ունութուր իտիմ , նասըլ պէօյլէ եաբմաղա հագգըմ եօգ մը իտի :

— Պու պիր վահչի ատէմին հագգը տըր , միւթէմէտտին պիր ատէմ պէօյլէ պիր զալիմիլի իրթիքեապ իտէմէզ , տէտիլիմտէ , գարթան հիտտէթ իպրազըյըլա :

— Մուալլիմ էֆէնտի , տօզրուսը սիզին միւթէմէտտին ատէմ տէտիլինիզին մանասընը պիլմէյօրում . պէն՝ ճէմիլլէթը պէշէրիլլէ իլէ օլան հէր պիր մինասէպաթը գաթ իտուպ պիթիրմիշիմ . Պունըն էօյլէ սէպէպլէրի վար քի , եալընըզ պէն թագտիր իտէպիլիրիմ . իմտի պէն ճէմիլլէթը պէշէրիլլէ գավաիտինէ աս-

լա միւթապաւած իթմէմ: Պինաէն ալէյհ պունտան պէօյլէ պէնիմ մուվաճէհէմտէ անլէրտէն պահա իթմէմէնիզի նասիհաթ իտէրիմ, տէտի:

Գաթթանըն պու սէօզլէրի բէք վազիհ իտի. մու-մաիլէյհին կէօզլէրի, հիատէթ ու նէֆրէթ գըղըճըմլա-րը սաչըյօրտու: Պու ատէմին ահվալը մաղիյէսի բէք միւտհիշ օլմալը իտի. քէնտինի ճէմիյէթը պէշէրիյէ գայտէսինտէն պէրի իթտիքտէն մատէ, վիճուտինի, քէլիմէնին մանայի աղիյէսի իլէ, ճարի օլան ուսուլ ու գայիտէտէն թէքմիլ ազատէ գըլմըշ իտի: Ֆիլ հա-գըգա պու ատէմ իլէ քիմ օղրաշապիլէճէք իտի. մումաիլէյհէ՝ տէնիզին իւզէրինաէ պիլէ զալէպէ չալ-մադ միւմքին օլմատըղը հալտէ, անը գաարը տէրեա-տէ թաագիպ իթմէյէ քիմ ճէսարէթ իտէպիլիր. հա՞ն-կը սէֆինէ, վէ հա՞նկը գըրհլը վարօր, պու ատէմին սէֆինէսի տարպէյի միւտհիշէսինէ թահամմիլ իտէ-պիլէճէք իտի: Պէնիյի պէշէրտէն հիշ պիրի պու ատէ-մին հարաքէթինի մուախէզէ իտէմէզ. պու ատէմ, էկէր ինանըրսա, եալընըզ ճէնապը Ալլահա մէսուլ տըր, վէ էկէր վար իտէ՝ եալընըզ վիճտանընըն հիւք-միւնէ միւթապաւած իտէր:

Քէմալի սիւրաթլա խաթրըմտան կիւզար իտէն պու միւլահազաթ իլէ մէշղուլ իքէն, չախը մէճհուլ տա-խի այնի միւլահազալը պիր հալ իլէ սիւքիւթ իտիյօր-տու. խէվֆ ու տէհշէթ իլէ գարըշըգ պիր մէրազլա պու ատէմի թէտգըգ իտիյօրտում:

Հայը միւտտէթ իմթիտատ իտէն սիւքիւթտէն սօնրա, գաթթան թէքրար քէլամա աղազ իտէրէք.

— Էվիլէթ, նասըլ քի պիր աղ էվիլէ տէտիմ, հայըճա թէրէտտիւտտէ գալտըմ. ֆագաթ նիհայէթ տիւշիւնտիւմ քի, մէնաֆիլի շախիյէմ, ինանըլըն



հագգը օլան հըսսըյաթը մերհամէթքեարանէյէ ույա-  
պիլիր հիսսպըյլա սիզի սէֆինէմտէ գապուլ իթմէյէ  
գարար վէրտիմ. իմտի, մատէմ քի պահտ սիզի սէֆի-  
նէմէ աթտը, պուրատա սերպէսթ օլաճագսընը. լա-  
քին պու սերպէսթլիյէ մուգապիլ պիր շարթ վազ ի-  
տէճէյիմ, պու շարթա իթաաթ իտէճէյինիզէ տայիր  
վատինիզ պանա քիֆայէթ իտէր:

— Պույուրն սէօյլէյինիզ էֆէնտիմ, վազ իտէճէ-  
յինիզ շարթըն, նամուքեար պիր ատէմին գապուլ ի-  
տէճէյի գատար նամուքեարանէ օլտուղունը մէմուլ  
իտէրիմ:

— Էվվէթ էֆէնտիմ, իհթիմալ քի պազը հարիք  
իւլ ատէ սէպէպլէր իլէ սիզի պիր գաչ սաաթլար վէ  
եախօտ պիր գաչ կիւնէր, օտանըզտա թէվգըֆ իթ-  
մէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունայըմ. սիզէ գարչը աս-  
լա ճէպը ու շիտտէթ իսթիմալ իթմէք իսթէմէտիյիմ-  
տէն, հէր վագըթտան զիյատէ, պէօյլէ պիր իհթիյաճ  
վուգու պուլտուղու հէնկեամտէ, սիզտէն միւթապաա-  
թը քեամիլէ պէքլէրիմ, պէօյլէճէ հէր նէվի մէսուլի-  
յէթտէն ազատէ օլմուշ օլուրսունը. զիրա էօյլէ շէյ-  
լէր վուգուա կէլէպիլիր քի, սիզին անլէրի կէօրիւպ տէ  
ակեահ օլմանըզա հիշ պիր վէճհլէ միւսաատէ իտէմէմ.  
Իմտի շու շարթըմը գապուլ իտիյօրմուսընը, տէտի:

Տէմէք, սէֆինէտէ էօյլէ շէյլէր վուգու պուլույօր  
քի, քէնտիլէրի կիպի ճէմիյէթը պէշէրիյէ իլէ գաթը  
միւնասիպէթ իթմէյէնլէրին կէօրմէսի ճայիզ օլամա-  
յօր. պու հալէ քէնտի քէնտիմէ թէաճիւպ իթտիքտէն  
սօնրա:

— Բէք ալա շարթընըզը գապուլ իթտիք, լաքին  
եալընըզ պիր սիւալ իյրատ իտէճէյիմ, միւսաատէ-  
նիզ օլմուր մը, տէտիմ:

— Պուլուրըն էֆէնտիմ, սէօյլէյին :

— Սէֆինէտէ տայիմա սէրպէսթ օլաճագսընըզ, տէմիշ իտինիզ տէյիլ մի :

— Էվվէթ, քեամիլէն սէրպէսթ :

— Իմտի, աֆվընըզա մաղրուրէն սէրպէսթ տիմէքլէ նէ՞ անլամագտա օլտուղունուզը սիւալ իթմէք իսթէրիմ, եախօտ տահա տօղրուսը հուրրիյէթիմիզին հուտուտընը թային պուլուրմանըզը ըէճա իտէրիմ :

— Իսթէտիյինիզ կիպի կիտիպ կէլմէյէ, կէզմէյէ, եիւրիւմէյէ, նատիրէն վուգու պուլան պազը վագաատէն մատէ, պուրատա կէչէն տէօնէն շէյլէրի կէօրմէյէ մէզունսընըզ. խիւլասայի քէլամ այնի պէնիմ վէ ըէֆիգլէրիմ կիպի սէրպէսթ օլաճագսընըզ, տէտի :

Եւքտիկէրիմիզին ֆիքրինի անլայամատըղըմ աշիշիքեարէն կէօրիւլիւօրտու. իմտի ֆիքրիմի լայըզը եւ անլաթապիլմէք իչին :

— Աֆվ իտէրսինիզ էֆէնտիմ, պունա սէրպէսթլիք տէնէմէզ. պու հուրրիյէթ՝ պիր մահբուսըն թէվգըֆ պուլունտուղու մահբուխանէնին տէրունինտէ եիւրիւմէյէ մէզուն օլտուղունա միւշապիհ տիր քի, պիզ պու գատար իլէ իքթիֆա իտէմէյիզ :

— Հալ պու քի քիֆայէթ իթմէսի լազըմ տըր :

— Նէ՞ տէյօրսունըզ էֆէնտի, մէկէր մուէպպէտէն վաթանըմըզը, ագրապամըզը, տօսթլարըմըզը, վէ բէտէր ու վալիտէմիզի կէօրմէքտէն մահրո՞ւմ մը օլաճաղըզ :

— Էվվէթ էֆէնտիմ, լաքին պունըյըլա պէրապէր, տիննեանըն պօյունտուրաղը ալթընտան տա խէլաս օլաճագսընըզ քի, պուտա հիշ պիր պահտըեարլըզա պէնզէմէզ :

Նէտ-Լանտ. - Սիզճէ պահտըեարլըզ ամմա, պիզ-



ճէ պէտպահալըդ տըր . շու հալտէ գաչմայաճաղըմա տայիր ապա սէօզ վէրէմէմ :

— Չաթէն պէն տէ սիզտէն սէօզ իսթէմէյօրումի, ուսթա Լանտ :

— Լաքին էֆէնտի , սիզ գուտրէթինիզի սույի իսթիմալ իտիյօրսունըզ , պու տէրէճէսի զալիմլիք տիր , ինսաֆսըզըդ տըր :

— Խա՛յր էֆէնտի , զուլմ օլմայըպ պիլաքիս մէրհամէթ իտիյօրում . սիզ պէնիմ ճէնկ էսիրլէրիմսինիզ , սիզի պիր սէօզ իլէ գաարը տէրեայէ պաթըրըպ մահվ իթմէյէ միւզթէտիր իքէն , ճանընըզ գըյմասըզըմ մէկէր մէրհամէթ տէյիլ մի տիր : Իլքին սիզ պէնիմ իւզէրիմէ հիւճիւմ իթտինիզ . սիզ , քիմէնին վագըֆ օլմասընա գաթան միւսաատէ իթմէտիյիմ էսրարը հայաթըմա վագըֆ օլտունըզ . իշ պու մէրքէզտէ իքէն , պատէմա պէնի թանըմասընը՝ ապա իսթէմէտիյիմ գարայա սիզի իատէ իտէճէ՞քմիյիմ զանն իտիյօրսունըզ . խա՛յր , խա՛յր , պէն սիզի պուրատա թէվգըֆ իթմէքլէ , քէնտիմի վէ էսրարըմը մուհաֆազա իթմիշ օլույօրում :

Պու սէօզլէր , գարթանըն , թազերիի միւմքին օլմայան գարարընըն գուվվէթինի իրայէ իտիյօրտու քի , պանա գարչը իպրազ օլունան տէլիլէրին սէմէրէսիզ գալաճաղը աշիքեար իտի :

— Տէմէք օլուր քի պիզի սատէճէ հայաթ ու մէմաթ արասընտա պիր ինթիխապ իթմէք վազիյէթինէ իլգա իտիյօրսունըզ , տէտիմ :

— Էվվէթ , բէք սատէ սուրէթտէ :

Գաթթանըն պու ճէվապը իւզէրինէ բէֆիգլէրիմէ տէօնէրէք .

— Ազիզ տօսթլարըմ , պու մէսէլէյէ արթըզ ճէ—  
Ա.— 17

վապ վերելեմէզ. ֆագաթ շու նօգթայը պիլմէլիսինիզ քի, պիզ գարթան էֆէնտի հազրէթէրի իլէ, հիչ պիր կէօնա վատ իլէ պազլը տէյիլիզ, տէտիմ:

— Բէք տօղրու սէօյլէյօրսունըզ էֆէնտի, տէտի:

Պատէհու թաթլըճա պիր սէտա իլէ իլավէյի մէ-գալ իտէրէք:

— Շիմտի միւսաատէ իտինիզտէ սէօղիւմի իթմամ իտէյիմ, միւսիւ Արոնաքս, պէն սիզի էյի թանըրմ, ըէֆիզլէրինիզի միւսթէսնա ատտ իտէրէք եալընըզ սիզի իչին տէրիմ քի, պէնիմ իլէ եաշամաղա մէճպուր գալարըզընըզ իչին բէք օ գատար շիքեայէթ իտէճէք սէպէպլէրինիզ օլմամալը տըր. սիզ՝ պուրատա միւթալաա իչին ինթիսապ իթտիյիմ քիթապլարըն իչինտէ, տէնիզին դայէթ տէրին կիրտապլարը հագդընտա նէշը իթտիյինիզ քիթապլը կէօրէճէքսինիզ. մէզքիւր քիթապլը, պիր գաշ տէֆալէր օգումուշում. սիզ՝ գարատա եաշայան պիր ատէմին էլինտէն կէլէճէյի գատար, եանի թահսիլ իթտիյինիզ ֆիւնունը արզիյէնին (երկրային գիտութիւն) միւսաատէսի օլտուղու տէրէճէտէ եազմըշսընըզ: Վագաա պու էսէրինիզ հաթտը զաթինտէ միւքէմմէլ պիր շէյ իտէ տէ, ֆագաթ սիզ հէնուզ հէր շէյի պիլմէզսինիզ, զիրա հէր շէյի կէօրմէտինիզ. իմտի միւսաատէնիզլէ տէրիմ քի, սէֆինէմտէ կէչիրէճէյինիզ վագըթը աճըմայաճագ, վէ պէլքի տէ մէֆնուն օլաճագսընըզ. զիրա մուճիզաթ ալէմինտէ սէյահաթ իտէճէքսինիզ. թաաճիւպ վէ հայրէթ՝ տայիմա ֆիքրինիզին զըտասը օլաճագ, կէօղիւնիւզէ թագտիմ օլունան հայրէթէֆզա մէնզարէլէրէ պագմագտան տօյմայաճագսընըզ, եէնիտէն, վէ պէլքի տէ սօն տէֆա օլարագ թահտէլ պահը պիր տէվըր ալէմէ տահա պաշլայաճաղըմ: Պու սէյահաթտա սիզ



պէնիմ ընթիւգիմ օլաճագսընըզ, վէ պիր դաշ տէֆա-  
լար տէնիլլէրին ալթընը տօլաշըպ տա, պէնիյի պէշէ-  
րին ագլը խարիճինտէ օլան կէօրտիւյիմ օ հայրէթ-  
պախշ շէյլէրի պիր տահա կէօրէրէք, անլէրի սիզի ի-  
լէ պէրապէր, իլիմ նօգթէյի նագարը իլէ (ուսման  
տեսակէտով) թէտգըզ իտէճէյիլ: Իշթէ մուալլիմ է-  
ֆէնտի, պու կիւնտէն իթիպարէն պաշգա պիր ալէմէ  
կիրէճէք, վէ պէն իլէ ընթիւգլէրիմտէն մատէ, պէնիյի  
պէշէրտէն հիշ պիրինին կէօրմէտիյի շէյլէրի կէօրէճէք-  
սինիլ: Խիւլասայի քէլամ քիւրրէյի արղ, մահգա պէ-  
նիմ հիմմէթիմ իլէ սիզէ սօն էսրարընը իրայէ վէ իֆ-  
շա իտէճէք տիր:

Գարթանըն պու սէօղլէրի պանա բէք զիյատէ  
թէէսիր իթտի, մումաիլէյհ էն զաիֆ թարաֆըմա  
պասմըշ իտի. նէ ինքեար իտէյիմ, պիր արալըզ հա-  
րիգ իւլ ատէ շէյլէրին թամաշասը, զայպ օլմուշ օլան  
սէրպէսիյէթիմի տէյմէզ օլտուղունը տիւշիւնէմէտիմ,  
վէ պիր թարաֆաան տախի, պու աղըր մէսէլէյի հալլ  
իթմէք, եանի սէրպէսթ օլմագ խուսուսընտա, իւմիւ-  
տիմի միւսթագպէլէ հասր իտէրէք, գարթանա ճէվա-  
պէն:

— Էֆէնտի, սիզ հէր նէ գատար ճէմիյէթը պէ-  
շէրիյէ իլէ ըիշթէյի միւնասէպաթը գաթ իթմիշ իսէ-  
նիլ տէ, ֆագաթ հըսըյաթը ինսանիյէյի ունութմա-  
մըշ օլտուղունըզը մէմուլ իթմէքտէյիմ. պիզ սէֆիլ  
գազագէտէլէրիլ քի, մէրհամէթինիլտէն նաշի սէֆի-  
նէնիլտէ գապուլ իթտինիլ, պուսըն ինքեարը գապիլ  
տէյիլ տիր, վէ հէր տագըզա թէշէքքիւր իթմէյէ  
պօրճըլուզ: Փունուն նօգթայի նագարընճա բէք չօդ  
իսթիֆատէլէր իտէճէյիմի տիւշիւնտիւքճէ, զայպ օլ-  
մուշ օլան սէրպէսիյէթիմտէն հըսս իթտիյիմ քէտէրի

ունութմագտայրմ քի, պու պապտէ թէչէ. ք. քիւր իտէ-  
րիմ, տէտիմ:

Պու սէօղիւմէ գարչը գարթանն հէման էլինի ու-  
զատըպ տա ագտը մուահէտէ իտէճէյինի իւմիւա իտի-  
յօրտում, ֆագաթ մումաիլէյհ էօյլէ պիր հարաքէթտէ  
պուլունմատը, վէ պունը իչին հալինէ թէէսիւֆ իթ-  
տիմ:

Մէճհուլ իւլ ահվալ գարթան, օտատան տըչարը  
չըգմագ նիյէթինտէ իքէն, թէվգըֆ իտէրէք:

— Պիր սօն սիւալիմ տահա վար էֆէնտի, միւսա-  
ատէնիլ օլըրսա իյրատ իտէյիմ, տէտիմ:

— Սէօյլէյին մուալլիմ էֆէնտի:

— Ձաթը ալինիլի նէ՞ իսմ իլէ թէսմիյէ իտէճէյիմ:

— Էֆէնտի, պէն սիլի իչին գարթան նըմօյըմ,  
վէ սիլ իլէ բէֆիգլէրինիլ տախի պէնիմ իչին Նօթիւ-  
լիսին Էօլճուլարըսընը:

Գարթան նըմօ, պու պէյանաթտէն սօնրա պիր  
խըտմէթքեար ճէլպ իտէրէք, անլայամատըղըմըլ զա-  
րիպ լիսանըյըլա պաղը սէօղլէր սէօյլէտիքտէն սօնրա,  
Գօնսէյլ իլէ Նէտ-Լանտա տէօնէրէք:

— Գամարանըլտա սիլի իչին թաամ հաղըրլամըչ  
տըր, լութֆէն պու ատէմին արգասը սըրա կիտինիլ,  
տէյինճէ, Նէտ-Լանտ:

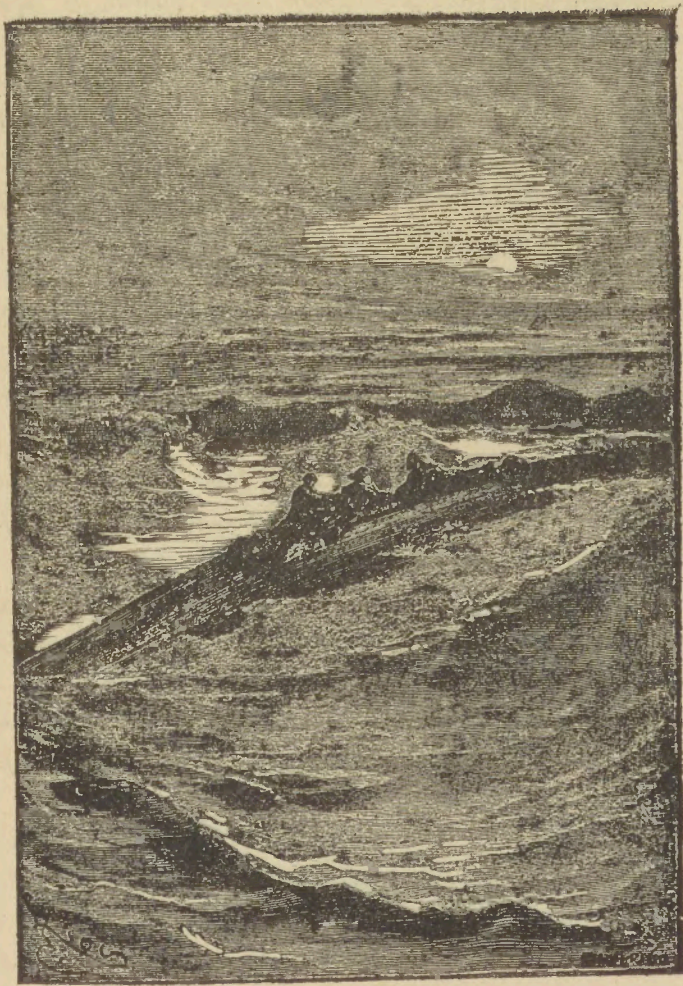
— Բէտտ իթմէյիլ, տէյու ճէվապ վէրտի:

Պատէհու Գօնսէյլ իլէ պէրապէր օթուլ սաաթ-  
տան պէրի մահբուս գալտըղըմըլ տէմիր գաֆէստէն  
տըչարը չըգտըլ:

Պատէհու գարթան նըմօ պանա խիթապէն:

— Միւսիւ Արոնաքս, պիլիմ թաամըմըլ տախի  
հաղըր տըր, միւսաատէ իտին քի սիլի Եէմէք սալօ-  
նունա կէօթիւրէյիմ, տէտի:





Միսիւ Արոնաֆ , Գօնսէյլ , վէ Նէս-Լանս ճանալար  
զանն օլունան ճիսմին իզէրինսէ պուլունուրլար .

(Սահիֆէ 88)



— Էմբինիզէ միւնթազըրըմ գաբթան էֆէնտի , տէյէրէք , գաբթանըն արգասը սըրա կիթմէյէ պաշ-  
լատըմ :

Օտատան չըգար չըգմազ , էլէքթրիք զիյասըյըլա  
թէնվիր իտիլմիշ տար պիր կէշիտէ կիրտիք . օն մէթրօ  
գատար կիթտիքտէն սօնրա պիր գաբու աչըլաը :

Սատէ , ֆազաթ սուրէթը մէզազշինասանէ իլէ  
(ճաշակաւոր) թէզեին իտիլմիշ պիր թաամ սալօնունա  
սախիլ օլաուգ , սալօնըն իքի ուճլարընտա ապանօղ  
օյմալար իլէ միւզէյեէն , վէ մէշէ աղաճընտան մամուլ  
եիւքսէք ըաֆլար պուլունուպ , իւզէրլէրինտէ զայէթ  
գըլմէթտար բօրսօլէն , չինի վէ պիլուր թազըմլար  
տիգիլմիշ իտի . թապազլար , կիւմիւշ սահանլար վէ  
էշեայի սայիրէ , թափանտան մէվզու պիր էլէքթրիք  
զիյասընըն աքսի իլէ կէօզլէր գամաշարըրաճագ սուրէթ-  
տէ բարըլ բարըլ բարլայօրլար իտի :

Սալօնըն օրթասընտա , հէր վէճհէ միւքէմմէլ պիր  
սուֆրա գուրուլմուշ իտի , գաբթան նըմօ , օթուրաճա-  
ղըմ եէրի իրայէ իտէրէք .

— Պույուրուն օթուրունուզ , վէ աճըրգտան էօլ-  
մէք մէրքէզինէ կէլմիշ ատէմլէր կիպի եէմէք եէյինիզ ,  
տէտի :

Թաամըմըզ նէվ պէնէվ օլուպ , գըտըր աղամը տէ-  
նիզ մահսուլաթընտան իպարէթ իտի քի , պազըլարընըն  
նէ օլտուղունը պիր միւմքիւն անլայամատըմ , հէր նէ  
գատար խուսուսի պիր լէզզէթի վար իտի իսէ տէ , բէք  
չարըգ ալըշտըմ , զիրա զայէթ նէֆիս իտիլէր : Պու եէ-  
մէքլէրտէ ֆօսֆօր ալամէթի կէօրտիւլիւմտէն , ճիւմլէ-  
սիտէ տէնիզ մահսուլը օլաճաղընա չիւպհէմ գալմատը :

Գաբթան նըմօ տայիմա պանա պագըյօրտու . պէն  
քէնտիսինէ պիր չէյ սօրմատըղըմ հալտէ , ֆիքրիմի ան-



լայարագ , սօրմագ իսթէտիյիմ սիւալլէրէ ճէվապ օլա-  
րագ :

— Պու եէմէքլէրին չօղը սիզէ մէճհուլ տըր , ֆա-  
գաթ պիլա բէրվա եէյէպիլիրսինիզ , չիւնքի սըհհէթէ  
նաֆի վէ պէսլէյիճի չէյլէր տիր . ուզուն միւտտէթ-  
տէն պէրի մէքիւլաթը արզիյէտէն (ցամաքային ու-  
տեստ) էլ չէքմիշ օլտուղում հալտէ , սըհհէթիմ պէր  
քէմալ տըր . գալի իւլ պիւնեէ օլան թայիֆէլէրիմ  
տախի պէնիմ եէտիյիմ թաամլարը եէրլէր :

— Տէմէք քի պու եէմէքլէրին հէրսիտէ տէնիզ  
մահսուլը տըր :

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի , տէնիզ՝ պանա լու-  
ղումը օլան հէր չէյի թէտարիք իթմէքտէ տիր , պա-  
զէն աղլարըմը սէֆինէնին արգասընա պաղլարըմ , վէ  
տիւրլիւ տիւրլիւ պալըզլար իլէ տօլտուղու հալտէ չէ-  
քէրիմ : Արա սըրա տախի պիզզաթ , ինսանլարճա կի-  
րիմէք զայրի գապիլ զանն օլունան տէնիզին ալթընա  
կիրէր , վէ թահա էլ պահր պուլունան օրմանլարըմտա  
ալլարըմ . պէնիմ ալ սիւրիւլէրիմ , Օգիանսուրն հատ-  
տու բայանը օլմայան մէրալարտա պիլա խէվֆ օթլա-  
նըրլար . տէնիզին թա ալթընտա զայէթ վասի մէրա-  
լարըմ վար քի , պու մէրալար մահզա ճէնապը խալլագը  
ճիհան հազրէթլէրինին եէտը իլահիսի իլէ գայրըլըր :

Տէրէճէյի նիհայէտէ թէաճիւպ վէ հայրէթ իլէ  
պիր մըգտար գաթթան նըմօյա պագտըզտան սօնրա .

— Աղլարընըզլա կիւզէլ պալըզլար ալլատըղընըզ  
անլայօրում , ֆագաթ թահա էլ պահր պուլունան օր-  
մանլարընըզտա , եալընըզ սու իլէ պէսլէնմէքտէ օլան  
ալլարը նասըլ վուրտուղունըզը անլամայօրում . հէլէ  
սուֆրանըզտա , գարա հայվանլարընըն էթինտէն պու-  
լունմասընա հիշ ազլըմ էլմէյօր տէտիմ :

— Պէն , հայկանաթը արդիյէնին էթինի ապլա խ-  
թիմալ իթմէմ :

— ( Էօնիւմտէքի թապաղըն տէրունինտէ պուլու-  
նան էթ բարչասընը կէօթէրէրէք . ) Աճայի՛պ , մէկէր  
պու ինէք էթի տէյիլ մի տիր , տէտիմ :

— Սիզին ինէք էթի զանն իթտիյինիզ գապլուն-  
պաղը ֆիլէթօսը տըր , քէզալիք շու կէօրտիւյինիւզ-  
տէ ֆալեանօզ ճիյէրի տիր քի , էյէր տէմէսէմ , սիզ  
անը տօմուզ էթի զանն իտէճէք իտինիզ . աշճըմ  
տաթի զայէթ մահիր օլմաղըլա , պահրը Մուհիթին  
պու մահսուլաթընը քէմալի մէհարէթլէ բիշիրիր , վէ  
ալէլ խուսուս անլէրի մուհաֆազա իթմէնին եօլունը  
տա բէք ալա պիլիր . բէճա իտէրիմ շու թաամլարըն  
լէզէթինէ պագընըզ , շու նէֆիս գայմաղը կէօրիւյօր-  
սունուզ ա՛ , իշթէ պու գայմագ , մէմէլի պալըզլարըն  
սիւտիւնտէն եաբըլմըշ տըր : իշթէ սիզէ տէնիզ կէլին-  
ճիք չիչէյինտէն եաբըլմըշ պիր բէչէլ թազտիմ իտէ-  
յիմ քի , լէզգէթի էն կիւզէլ մէյլէլէրին մաֆէվզընտէ  
օլտուղունը թաստիգ իտէճէքսինիզ . պու բէչէլին շէ-  
քէրի իսէ , չըմալ տէնիզինտէ պիթէն պաթթալ գա-  
մըշլարտան , վէ պիր նէվի նէպաթտէն չըգարըլմըշ տըր :

Տօղրուսը իշթահատան զիյատէ մէրազըմտան նա-  
շի հէր եէմէքտէն պիրէր լօգմա եէմէքտէ , վէ գար-  
թան նըմօ տաթի շու սուրէթլէ սէօղիւնէ տէվամ ի-  
տուպ հայրէթիմի մուճիպ օլմագտա իտի :

— Միւսիւ Արոնաքս , պու հատտ ու բայանը օլ-  
մայան , վէ պիթմէք թիւքէնմէք պիլմէյէն խազինէ ,  
եանի տէնիզ , պիզի տօյուրտուգտան մատէ էսվապըմըզը  
տաթի թէտարիք իտէր . սիզին կիյտիյինիզ շու էլպիսէ-  
նին գումաշը , պէօյիւք ըսթըրիտեա նէվինտէն պիր թա-  
գըմ հայկանաթըն սըրթընտա բէյտա օլան թիւյլէրտէն



էօրիւմիւշ, վէ Ագ տէնիզտէ ավլատըղըմ գապուգլը ճընսընտան, վէ Ալտիսիս տէնիլէն պիր նէվ մախլիւգ-տէն չըգարըլան ըէնկ իլէ պօյանմըշ տըր: Օտանըզտա թուալէթ մասանըզըն իւզէրինտէ պուլունան կիւզէլ գօգուլար, պիր թագըմ նէպատաթը պահրիյէտէն չըգարըլմըշ տըր, եաթաղընըզ՝ պահրը Մուհիթին սիւն-կէր գըսմընա մէնսուպ էն կիւզէլ վէ էն եումուշագ օթլարտան եաբըլմըշ տըր, եազը եազմագ իչին իսթիմալ իտէճէյինիզ գալէմ՝ պալէնա պալըզընըն տիմազընտա պուլունան ինճէ տիքէնլէրտէն իմալ իտիլտիյի կիպի, միւրէքքէպ տախի, Սիւպիյէ, եանի միւրէքքէպ, պալըզընտան թէտարիք իտիլմիշ տիր: Խիւլասայի քէլամ, պանա հէր շէյ տէնիզտէն կէլիր, վէ նասըլ քի պիր կիւնտէ եինէ հէր շէյ տէնիզէ կիտէճէք տիր:

— Տիմէք քի սիզ տէնիզի չօգ սէվէրսինիզ:

— Էվվէթ, բէք զիյատէ սէվէրիմ, զիրա տէնիզ տէմէք հէր շէյ տէմէք տիր, քիւրրէյի արզըն օնտա եէտիսինի սէթը իտէր: Տէնիզին հէվասը զայէթ սաֆ վէ սըհհէթը վիճուտէ սօն տէրէճէ ֆայիտէլի տիր. էօյլէ վասի վէ նիհայէթսիզ պիր սահրա տըր քի, ինսան, պու սահրատա ասլա եալընըզ գալմազ, վէ տայիմա էթրաֆընտա ասարը հայաթէ տէլալէթ իտէր հարաքեաթ հըսս իտէր: Տէնիզ հարիք իւլ ատէ վէ մուճիզէլի հայաթըն մէսքէն ու մէվասը տըր, վէ սիզին շաիրլէրինիզտէն պիրինին տէտիյի կիպի, տէնիզ տայիմա միւթահարրիք (չարթուն) վէ մուհապէթ տիր, պէր հայաթ պիր նիհայէթսիզլիք տիր: Ահ, մուալլիմ էֆէնտի, ֆիլհագըգա թապիաթ, քէնտի իւշ նէվ հիւքիւմէթի իլէ օրատա զահիր օլուր քի, պունլարտան պիրինճիսի մատէն, իքինճիսի՝ նէպատաթ, վէ իւչիւն-ճիւսիւ տախի հայվանաթ տըր: Հէլէ հայվանաթ զա-

յէթ վասի վէ էհէմմիյէթլի պիր մէվգը իհրազ իթմիշ տիրօ շէօյլէքի տէօրթ գըսմա միւնգասէմ հայվանը նէպաթի, (կենդանաբոյս) իւշ սընըֆ հայվանը միւֆսիլէ (յօդաւոր կենդանիք), իւշ սընըֆ եումշագ տէրիլի օլան հայվանաթ, իւշ գըսըմ հայվանաթը ֆըգըլիյէ, (ողնայարաւոր) մէմէլիլէր, նէվ պէնէվ եըլանլար, վէ հատսըզ հիսապսըզ պալըգլար պու գըսմա մէսուպ տըրլար քի, էրպապը թապիյուն (բնագէտ) պունլարըն ճընսլարը օն իւշ պիւտէն զիյատէ օլտուղունը թաստիգ, վէ եալընըզ օնտա պիրիինն թաթլը տույա մէսուպ իտիլինն պէյան իթմիշլէր տիր :

« Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի, տէնիզ թապիաթըն զայէթ վասի պիր մահֆազասը, եախօտ մախլէնի տիր. քիւրէյի արզ տէնիզ իլէ պաղլանմըշ օլտուղունտան, քիմ պիլիր քի անընլա տա խիթամէ վասըլ օլմայաճագ տըր : Տէրէճէյի նիհայէտէ իսթիրահէթ, եալընըզ տէնիզտէ իսթիհսալ օլունապիլիր. տէնիզ քիմէնին մալի տէյիլ տիր, քիմէնին զիյրի իտարէսինէ կիրէմէզ. վագաա սաթհը խարիճիսինտէ (մակերեղթ) իճրայի հիւքմ գապիլ օլապիլիր իսէ տէ, ֆագաթ սաթհընտան օթուզ գատէմէ աշաղը ինիլտիլինտէ, անլէրին իգթիտարը գալմաղ, նուֆուզլարը պիթէր, վէ հիւքմլէրի մահվ ու զայիլ օլուր : Ահ, միւսիւ Արոնաքս, տէնիզտէ եաշայընըզ, վագթընըզ տէնիզլէր պլթընտա կէչիրինիզ, վէ հէր պիր վէճհլէ սէրպէսթ օլունուզ. պունը խասսէթէն սիզէ թավսիյէ իտէրիմ, զիրա հուրրիյէթ եալընըզ գաարը տէրեատէ պուլունապիլիր, էվվէթ, օրատա հէր արզունուզը մէվգըյը իճրայէ վաղ իտէպիլիրսինիզ :

Դաթթան նըմօ, ազիմ պիր խահիշ իլէ պու սէօզլէրի սէօյլէմէքտէ իքէն, պիրտէն պիրէ սիւքիւթ իթ-



տի . աճէպա քէնտինէ միւթատ օլան իհիւրաղըն հու-  
տուտընը թէճաւո՞ւզ մը իթմիշ իտի , աճէպա լիւզու-  
մընտան զիյատէ սէօզ սէօյլէտիյինէ բէշիմա՞ն մը օլ-  
տու : Մուամիլէյի պիր գաշ տագըզա հէյէճան իլէ  
տօլաշտըգտան սօնրա , թէքրարէն սիյմասը քէսպը պէ-  
րուտէթ իթտի , վէ պանա տէօնէրէք .

— Շիմտի , մուալլիմ էֆէնտի , էկէր Նօթիւլիւսիւ  
կէզմէք արզու իտէրսէնիզ , էմրինիղէ միւնթազըրըմ :  
տէտի :

# 11

## Նօթիւլիւս .

Գարթան Նըմօ այալա գալգտը , պէն տէ արգասը  
սըրա գըյամ իտուպ իլէրլէտիմ . եէմէք սալօնընըն ար-  
գա ճիհէթինտէ բէրտէ իլէ մէսթուր իքի գանատը  
պիր գարու աշըլտը , վէ թաամ իթտիյիմիզ օտանըն  
պէօյիւքլիւյիւնտէ օլան պիր օտայա տախիլ օլտուգ :

Տախիլ օլտուղումուզ օտա միւքէմմէլ պիր քիւ-  
թիւպխանէ իտի . սիյահ բէլէսէնքաէն մամուլ վէ պա-  
գըր իշլէմէլի եիւքսէք ճամէքեանլարըն իշի քիթապլա  
տօլու իտի . պու քիթապլարըն ճիւմլէսի տէ պիր պօյ-  
տա վէ պիր շէքիլտէ ճիլտլէնմիշ օլտուղու հալտէ , օ-  
տանըն տէօրթ թարաֆընա տիգիլմիշլէր իտի . ճամէ-  
քեանլարըն ալթընտա տախի , իւզէրի մէշին գապլը վէ  
եումուշագ օթլար իլէ մէֆրուշ սանտալեէլէր պուլուն-  
մագտա իտի :

Սուհուլէթլէ քիթապ օգումադ իշին ճամէքեան-  
լէր իլէ գանաբէլէր արասընտա , իսթէնիլտիյի վագըթ

իլէրի կէրի կիտէր ըստէնէր (գրական) գծունմուշ խոր :

Օտանըն օրթասընտա պէօյիւք պիր մասա օլուպ , իւղէրինտէ բէրաքէնթէ էվրագ , պիր չօգ տէֆթէրէր , վէ պիր գաչ թանէ տէ հսկի զազէթալար պուլունու-  
յօրտու . թաւանտա ասըլը տէօրթ ատէտ պիլլուր քիւրէլէրտէն նէչր օլունան էլէքթրիք զիյասը , իշպու մահալի քէմալի լէթաֆէթլէ թէնպիր իթմէքտէ խոր . հագըզի պիր հայրէթ իլէ պու միւքէլէֆ վէ միւքէյ-  
եէն քիւթիւպխանէյի թէմաշա իտուպ ատէթա կէօզ-  
լէրիմէ ինանմայօրտում :

Պիր գանաքէնին իւղէրինէ եասլանըպ օթուրմուշ օլան գարթանա .

— Գարթան էֆէնտի , տօղրուսը քիւթիւպխանէ-  
նիզ , եէր իւղէրինտէ պուլունան էն պէօյիւք սարայլա-  
րա լայըզ վէ ֆայըզ տէրէճէտէ միւքէմէլ տիր , վէ  
պու քիւթիւպխանէնին սիզինլէ պէրապէր տէնիզլէրին  
տիպինէ կիրտիյինի տիւշիւնտիւքճէ տիւշարը հայրէթ  
օլույօրում , տէտիմ :

— Մուալլիմ էֆէնտի , ինսան պուրատա քէմալի  
սիւքիւնէթ վէ թէնհալըզլա պուլտուլու իսթիրահաթի  
պաշգա նէրէտէ պուլապիլիր . սիզին միւքէխանէնիզտէ-  
քի օտատա պու տէրէճէ ասայիշ վէ իսթիրահաթ հըսս  
իտէրմի իտինիզ :

— Խայր էֆէնտիմ , պունտան մատէ պէնիմ քի-  
թապխանէմ սիզինքինէ նիսպէթէն բէք ֆագըր վէ բէք  
էհէմիլլէթսիզ պիր հալտէ գալըր . զիրա էկէր եանըլ-  
մայօրսամ , ալթը եէտի պին ճիլտ քիթապընըզ օլմալը  
տըր :

— Եանըլըյօրսունուզ միւսիւ Արոնաքս , քիթապ-  
լարըմ օն իքի պին ճիլտտէն իպարէթ տիր , վէ պէնի  
քիւրէյի արզա ըստթ իտէն պիր չէյ վար իսէ , օ տա



պունլար տըր . ֆագաթ Նոթիւլիւս իւք տէֆա օլարագ տէնիզէ տալտըղը կիւն , պէնիւմ իշին տիւնեանըն սօնու օլտու . սօն ճիւտլէրի , սօն տէֆթէրլէրի , վէ սօն կազէթալարը օ կիւն սաթըն ալտըմ քի , արթըգ անտէն սօնրա ալէմի ինսանիյէթին Նէ պիր շէյ տիւշիւնմիւշ , վէ Նէ տէ եագմըշ օլտուղունա ինանմագ իսթէրիւմ : Իշթէ մուալլիւմ էֆէնտի , պու քիթապլարը իսթէտիյինիզ վագըթ միւթալաա իտէպիլիրսինիզ , ճամէքեանլարըմ հէր վագըթ սիզին իշին աչըգ օլաճագ տըր :

Գարթան Նըմոյա արզը թէշէքքիւր իթտիքտէն սօնրա , ճամէքեանլարա թէգարրուպ իթտիւմ , հէր լիսանտան մաթպու ֆէննի քիթապլար , վէ քիւթիւպը հիւքմիւյէ վէ էտէպիյէ իլէ տօլու իտի . ֆագաթ ալէմը սէրվէթ , եանի իտարէյի պէլէտիյէյէ միւթաալիք հիւ պիր քիթապ կէօրմէտիւմ . կէօրիւնիւր քի պու եօլտա քիթապլարըն , սէֆինէյէ տուխուլի գաթիէն մէն օլունմուշ իտի : Շուրասը տա ճալիպի մէրագ տըր քի , հէր լիսանտան եաղըլմըշ օլան պու քիթապլար , ինթիզամըզ սուրէթտէ , եանի գարմագարըշ պիր հալտէ պուլունտուգլարընտան , գարթան Նըմօնըն , հէր հանկը լիսանտան օլուրսա օլսուն պիր քիթապը էլինէ ալտըղընտա , անը օգումաղա միւզթէտիր օլտուղու անլաշըլըյօրտու :

Պու քիթապլար էսկի վէ եէնի միւէլլիֆլէրին ասարը Նէֆիսէսինտէն օլուպ , թարիսի էտէպիյաթ , շիիր , լօման , վէ ֆունունա տայիր իտի . մէսէլա Հօմէրօստան՝ Վիզթօր Հիւկօյա , Բըսէնէֆօնտան՝ Միշլէյէ , վէ Բուսլէտէն՝ Մատամ Ունտա կէլինճէյէ տէյին , Նէշըլ ասար իյլէյէն միւէլլիֆլէրին թէէլիֆաթը մէվճուտ իտի . ֆագաթ քիւթիւպիսանէնին տէրունինտէ-

քի քիթապլարըն էքսերիսի իլմի ֆէննէ այիա օլտու-  
ղու կիպի , մաքինայա , ֆէննը էնտախթէ , (ձգաբա-  
նութիւն) ֆիւնուընը միյահէ (Նըրագրութիւն) , ալայիմի  
հէվայէ (օտէրուութիւն) , վէ մատէն իլէ ճօղրաֆիյայէ ,  
վէ տահա ուլումը սայիրէյէ տայիր իտիլէր քի , պու  
քիթապլար ատէտէ ուլումը թապիյէ (բնական գի-  
տութիւն) թէէլիֆաթընըն մաֆէվգընտա պուլունույօր-  
տու , պունտան անլատըմ քի , Նօթիւլիսին գաբթա-  
նը , պաչըրճա ֆունունտան պահա իտէն քիթապլարը օ-  
գույօր : Բէզալիք , Հումպօլտ , Արափօ , Ֆուգօլ , Հան-  
րի-Սէնթ-Գըլէր աը Վիլ , Շասլի , Միլն էտուարա , Գաթ-  
ըրֆաք , Թինտալ , Ֆարարէ , Պէրթը , Բահիպ-Սէքք ,  
վէ տահա պունլար կիպի իւտէպայի մէշուրէնին ասա-  
ընտան մատէ , պիր թագըմ ճօղրաֆիյա ճէմիյէթլէրի-  
նին խաթըրէնամէլէրի , (յիշատակագիր) ուլումա տայիր  
ըհայիլի մէվգութէ , (գիտական հանդէս) վէ պունլա-  
ընն թա իւսթ պաչընտա , գաբթան Նըմօ թարաֆըն-  
տան հիւսնի գապուլէ մաղհար օլտուղումա սէպէպ օ-  
լան , վէ եախօտ պէնիմ պէօյլէ զանն իթտիյիմ , իքի  
ճիլտտէն իպարէթ էսէրը աճիզանէմ տուրույօրտու :

Ժօզէֆ Պէրթրանըն ասարը պէրկիւղիտէսինտէն ,  
միւէսսիսէյնի ուլումը նէճմիյէ (հիմնագիրը աստղա-  
բաշխական գիտութեանց) նամ քիթապըն , 1865 սէ-  
նէսի սօնլարընտա նէշը օլունուղունը պիլտիյիմտէն ,  
գաբթան Նըմօնըն , Նօթիւլիսին տէրունինտէ իզամէ-  
թի , թարիլի մէզքիւրտէն էօթէյէ կէչմէզ իտի . տէ-  
մէք օլուր քի գաբթան Նըմօ , էն չօղու իւչ սէնէտէն  
պէրի թահտ էլ պահր սէյահաթէ պաչըմըշ իտի : Մա  
մաֆիհ տահա եէնի քիթապլարըն թարիլինտէն պունը  
թաստիգ իտէպիլիլիմ տէյու մէմուլ իտիյօլուտում .  
լաքին պու մատտէյի սօնրատան տախի արամագ գա-



պիլ օլապիլէճէյինտէն , իշպու թէհարրիյաթը վազթը ախէրէ թէրք իթտիմ , վէ անճագ պիրան էվվէլ , նօթիւլիւսին հէր ճիհէթինի կէօրմէք արզուսըյըլա գաւթան նըմօյա .

— Էֆէնտի , քիւթիւպխանէնիզի թահտը միւթալամա վազ պույուրտուղունուզ իշին թէշէքքիւրլէր իտէրիմ . պուրատա իլիմ խաղինէլէրի վար քի , սայէնիլտէ անլէրտէն իսթիֆատէ իտէճէյիմ , տէտիմ :

— Պու սալօն քիւթիւպխանէ օլտուգտան մատէ , սիղարա իշմէյէ տախի թախսիա իտիլմիշ տիր :

— Սիղարա՞ մը պույուրտուղունուզ , պու կէմիտէ սիղարա իշէնլէր տէ մի վար :

— Շիւպհէսիզ :

— Օ հալտէ թիւթիւն եախօտ սիղարա ճէլպ իթմէք իշին , Հավանա շէհրի իլէ միւնասիպէթինիզ օլաճաղընա գանատթ կէթէրմէմ լազըմ կէլիր :

— Ասլա , շու սիղարայը գապուլ իտինիզ միւսիւ Արոնաքս , վազաա Հավանատան կէլմէմիշ իտէ տէ , էկէր թիւթիւնտէն անլարսանըզ բէք մէմնուն օլաճագսընը :

Գաթթանըն թագտիմ իթտիյի սիղարայը ալըպ , զայէթ միւսէննա , ուֆուգ վէ կիւզէլ պիր սիղարա մանկալընտան եագարագ , ատէթա թիւթիւն թիրեաքիսի օլան ատէմլէր կիպի քէմալի իշթահա իլէ չէքմէյէ պաշլատըմ : Պու սիղարա , Լօնտրա սիղարալարը շէքլինտէ օլուպ , ալթուն կիպի սարը եաբրագլար իլէ իմալ իտիլմիշ իտի . սիկարայը պիր իքի նէֆէս տահա թիւթտիւրտիւքտէն սօնրա .

— Բէք կիւզէլ , լաքլին թիւթիւն տէյիլ տիր :

— Խալը , տէյիլ տիր , նէ Հավանա , նէ տէ շարգ թիւթիւնիւ տիր , պու պիր նէվի սու նէպաթը տըր

քի, եաբրազլարընտա չօգ նիկօլին օլմագ հասէպիլէ թիւթիւնէ բէք միւշապիհ տիր. Լօնտրա սիկարալարը իլէ պուռնն իշիմինի նա՞սըլ պուլուօրսուռնըլ:

— Ա՛հ գաբթան էֆէնտի, պիլմիշ օլուն քի պու կիւնտէն իթիպարէն, մահսուլաթը արզիլէտէն պուլու- նան թիւթիւնտէն նէֆրէթ իտէրիմ:

— Էօլէ իսէ իսթէտիլինիզ կիպի իչինիզ, զիրա քիւլիւյէթլէ տէնիզտէն չըգարտըղըմ պու մահսուլ, հիչ պիր Բէթի իտարէսինին նազարը տըգգաթընտան կէշմէտիլի հալտէ տախի, նէֆիս տիր զանն իտէրիմ:

— Բէք նէֆիս:

Պու էսնատէ գաբթան Նըմօ, սալօնա կիրտիլիմիզ գաբընըն թա գարչըսընտա պուլունան գաբըյը աչ- մագլա, վասի վէ միւքէմմէլ սուրէթտէ թէնվիր վէ թէզէին իտիլմիշ պիր տէհլիզէ կիրտիք:

Պուրասը օն մէթրօ պօյունտա, ալթը մէթրօ էնին- տէ, վէ պէշ մէթրօ եիւքսէքլիքտէ տէօրթ քէօշէ պիր մահալ օլուպ, թավանը արապէս նագչիեաթըյըլա թէզ- եին իտիլմիշ իտի: Զիյայի էլէքթրիք, պու սալօնտա պուլունան նատիր իւլ էմնալ, վէ ատէթա միւճիզէ նէ- վինտէն օլան էշեայի հայրէթֆէզայի, բարլագ, ֆա- գաթ միւլայիմ պիր ըչըգլա թէնվիր իտիյօրտու. ֆիլ հագըգա սէնայի վէ թապիյաթըն պէզլ իթտիլի խազի- նէլէրի հավի պուլունան, վէ պիր մէզագը նազիքեանէ իլէ գարմագարըլ պիր հալտէ վազ օլունան պու սա- լօն, հէր ճիհէթլէ միւքէմմէլ պիր միւզէխանէ տէնմէ- յէ շայան իտի:

Պէօյիւք վէ նամտար ուսթալարըն ֆըրչասընտան չըգմա, օթուզ ատէտ մէշհուր ընսիմէր, պիր շէքիլտէ չէրչիվէլէր տէրուռնիտէ, վէ շուլէտար սիլահ արմալարը իլէ եէքտիկէրինտէն թէֆրիք իտիլտիքլէրի հալտէ, զա-



յէթ միւսէննա վէ կիրանպէհա հալըլար իլէ մէսթուք  
օլան տիվարլարը թէզելին իթմէքտէ իտիլէր : Պու տէ-  
րէճէյի նիհայէտէ գըյմէթտար ըէսիմլէրին էքսէրիսի-  
նի , զաթէն քէմալի հայրէթլէ էվրօբա միւզէխանէլէ-  
րինտէ , վէ սէնայիյի նէֆիսէ ( գեզարուեստ ) սէրկիլէ-  
րինտէ կէօրմիւշ իտիմ . էսկի մէշհուր ըէսամլարըն ա-  
սարը արասընտա , Ռաֆայէլին Մէրեհմանէյի իրայէ ի-  
տէր պիր թասվիլի իլէ , Լէօնարտ տը Վինկին պիր  
պազիրէյի , Գօրէժին պիր բէրիյի , Տիտիյէնին պիր գա-  
տընը , Վէրօնէզին պիր սաճիտի ( երկրպագու ) , Մօրիլ-  
լօնըն հազրէթը իսա միրաճընըն ( համբարձման ) թաս-  
վիլի , Վէլասգուէզին պիր ըահիպի , Թէնիինին իքի ա-  
տէտ բէյզաճլարը , Ժէրիպօլ վէ Բրիւտօնըն իքի ատէտ  
ըէսիմլէրի , վէ տահա սայըր էրպապը սանաթքերարա-  
նըն լէվլալէրի կէօրիւլմէքտէ իտի : Եէնի ըէսամլարտան  
իսէ , Տըլագրուա , Ինկը , Տըգան , Թըրուայօն , Մէյսօ-  
նիյէ , Տօպինէր , վէ տահա էմնալլէրինին չըզտըզլարը  
ըէսիմլէրտէն մատէ , էզմինէյի գատիմէ ( հին ժամա-  
նակ ) մէշհուր հէյքէլթըրաշլարըն էսէրը մէհարէթլէրի  
օլան հէյքէլլէր տախի , քէնտիլէրինէ մախսուս օլան  
սահպալար իւզէրինէ գօնուլուպ , պու նատիր իւլ էմ-  
սալ միւզէխանէնին թէզելինաթընը արթըրմագտա ի-  
տիլէր :

Գարթան նըմօ , կէօրտիւյիւմ շէյլէրտէն տիւշարը  
իւթիզրապ ու հայրէթ օլտուղումը քէշֆ իտէրէք .

— Մուալլիմ էֆէնտի , սիզի պու ինթիզամնըզ  
սալօնտա թէքիֆսիզէ գապուլ իթտիլիմ իչին աֆվը-  
նըզը թէմէննի իտէրիմ , տէտի :

— Էսթադֆիրուլլահ , լաքին քիմ օլտուղունուզը  
պիլմէյէ գալգըշմագսըզըն , զաթը ալինիզին էրպապը  
սանաթտէն մէշհուր պիր ըէսսամ օլտուղունըզա գանա-

աթ կէթիրմէմէ միւսաատէ իտէ՛ր միսինիզ :

— Բէսսամ օլմատըղըմտան , բէսիմ մէրագլըսը տէաէնիզ տահա մինասիպ օլուր , պիր վագըթ ինսան-լարըն եէտը մէհարէթի օլան պու ասարը թօբլամայը բէք սէվէր իտիմ . պուռնլարը բէք զիյատէ պիր մէրագ-լա թէհարրի իթտիյիմ իչին , պագը զիյգըյմէթ էսէր-լէր էլտէ իտէպիլտիմ քի , պուռնլար՝ պատէմա պէնիմ իչին վիճուտի օլմայան արզըն սօն եատիկեարլարը տըր : Պէնիմ նազարըմտա , սիզին եէնի բէսսամլարընը բէք էսկի , եանի իքի իւչ պին սէնէլիք տիրլէր . զիրա ուս-թալարըն եաչը օլմազ , էն էսկի պիր բէսսամ իլէ պու կիւն եէթիչէնլէրին ասարը միւսավի տիր :

Սալօնըն պիր թարաֆընը իշլալ իթմիշ օլան պիր էրզանուն (երգէհոն) բիանօսը իւզէրինտէ գարմագա-րըչ պիր հալտէ կէօրիւնէն , Սաէպէլին , Բուսինինին , Մոզարըն , Պիթօվէնին , Հայզընըն , Մէյէրպէրին , Էրօլ-տըն , Վագանէտին , Օպէրին , վէ տահա պու ուսթա-լարա մէմասիլ մէշահիրի մուսիքիչինասանըն ասարընը կէօսթէրէրէք :

— Պու մուսիքիչինասլարա նէ՞ տէրսինիզ , տէտիմ :

— Պու ուսթալար տախի պէնճէ Օրֆէյէ (\*) հէմ ասըր տըրլար . զիրա թէրքը տաղտաղայի հայաթ իտէն-լէրին խաթըրէսինտէն , թարիխճէ օլան ֆարգ պիւս-պիւթիւն զայիլ օլուր . վէ իշթէ մուալլիմ էֆէնտի , պէն տախի , ալթը գատէմ թօբրաղըն ալթընտա իս-թիրահաթ իթմէքտէ օլան տօսթլարընը կիպի էօլմիւ-չիւմ տիր :

Գաբթան նըմօ , տէրին պիր միւլահաղաթէ տա-

(\*) Օրֆէ , էսկի զէմանլէրտէ , մուսիքինին բիրի եախօտ իլահը տըր :



լարագ սուստու , ազիմ պիր հէյէճան իլէ պու զարիպ  
ատէմին սիյմասընտա կէօրիւէն զարապէթի թէտգըզ  
իտիյօրտում . . .

Մուամիլէյհ, տիրսէյինի զայէթ գըյմէթտար մու-  
զայիքլի պիր մասայէ տայամըշ օլտուղու հալտէ տալ-  
կըն տալկըն տիւշիւնիւյօրտու , զանն իտէրսին քի պէնի  
կէօրմէյօր իտի :

Գարթանըն պու հալինէ ըայէթէն պէն տախի սուս-  
տում , վէ սալօնըն տէրունինտէ պուլունան զիյգըյմէթ  
էշեանըն թէմաշասընա տէվամ իթտիմ :

Սէնայէյի նէֆիսէ ասարընտան սօնրա , նատիր  
իւլ էմսալ էշեայի թապիյէ , էհէմիյէթլի պիր մէվգը  
իշղալ իթմէքտէ իտի . պունլար պաշլըճա պահըր Մու-  
հիթին մահսուլաթընտան պիր թագըմ նէպատաթ , վէ  
ճընս ճընս սատէֆլէրտէն իպարէթ իտի քի , գարթան  
նըմօ , քէնտի էլի իլէ գասարը տէրեատէն պուլմուշ իտի :  
Սալօնըն օրթասընտա էլէքթրիք զիյասըյըլա միւնէվ-  
վէր պիր ֆիւքէյէ օլուպ , պունըն սույը , եէքբարէ  
սատէֆտէն եարըլմըշ պիր հավզըն իշինէ տէօքիւլիւ-  
յօրտու . ալթը մէթըօ գաթար չամ չարշը էնի պօյը ,  
վէ էթրաֆը քէմալի մէհարէթլէ տիւզէթիւմիշ օլան  
պու պաթթալ սատէֆ , եումուշագ տէրիլի , պաշսըզ  
գըսըմտան , վէ ըսթըրիտեա նէվինէ մէնսուպ պիր հայ-  
վանըն գապուղը իտի . չու հալտէ , վագթիյլէ վէնէտիք  
ճիւմհուրիյէթի թարաֆընտան , Պիրինճի Ֆրանսուա  
գըրալա հէտիյէ վէրիլէն , վէ էլեէվմ Բարիստէ վագը ,  
Սէն-Սիւլբիս քիլիսասընտա մայի մուգատտէս հավզը  
( օրհնեալ չրոյ աւազան ) եարըլան , իքի ատէտ իրի սա-  
տէֆլէրտէն բէք չօգ զիյատէ գըյմէթտար իտի :

Պու եէքբարէ սատէֆտէն մամուլ հավզըն էթրո-  
ֆընտա , պիր սուրէթը միւնթաղամատէ քէնարըրը



պագրը գարլը, պէօյիւք վէ քիւչիւք պիլլօր գութու-  
լար տիղիլմիշ իտի. մէգքիւր գութուլարըն տէրունին-  
տէ պուլունան էմնալի նամէսպուգ տէնիլ մահսուլա-  
թը, շիմտիյէ գատար հիշ պիր թապիյունըն (բնագէտ)  
նազարը տըգգաթընտան կէշմէմիշ տէնսէ, ասլա միւ-  
պալաղա իտիլմիշ օլմագ. պու մէնզարէյի պինաղիլի-  
նին թէմաշաընտան հըսս իթտիլիմ թաաճիւպ ու  
մահզուղիյէթին տէրէճէտինի թարիֆ խտէմէմ,

Պօլիպուտլար, վէ տիքէնլիլէր ճընսընա մէնսուպ նէ-  
պատաթը հայվանիյէ (կենդանատունկ) շիւպէսի,  
հայրէթէֆղա նումունէլէր իպրազ իտիյօրտու. պիրինճի  
գըսմըն իչինտէ, նէպաթ շէքլինտէ, վէ այագլըլարը  
չօգ օլան ճուպիւրօրլար, վէ Դորգօնլար, եէլբազէքեարի  
տիղիլմիշլէր իտի. Ղայէթ եումուշագ Սիւրիյա սին-  
կէրլէրի, Իսիլէր, Պինատուլար, Նորվէճիյա տէնիլլէ-  
րինէ մախսուս շայանը հայրէթ պիր նէվի հայվանը նէ-  
պաթի (կենդանատունկ), շէմնիյէ շէքլինտէ ճընս ճընս  
տէնիլ անալարը, եօսունլարըն հէր նէվի, ուսթամ օ-  
լան միւսիւ էտվարսըն, քէմալի մէհարէթլէ թաանիֆ  
(դասակարգել) իյլէտիյի նէպատաթը հայվանիյէնին  
հէր քըսմընը, տիւշարը հայրէթ օլարագ թէմաշա իտի-  
յօրտում: Հէլէ պունլարըն իչինտէ, Պուրպօն առալարը  
տէնիլլէրինէ մախսուս Վօկիլօնլար (\*), Անթիլ առա-  
լարը տէնիլլինտէն չըդան վէ « Պիսիթօն Արապասը (\*\*)

(\*) Պալատէ մուհարրէր պու մէճհուլ իսիմէր, ճընս ճընս  
Պօլիպլէրին, եանի հայվանաթը նէպաթիյէ իսիմէրի օլուպ,  
պունլարըն թիւրքճէ վէ էրմէնիճէսի օլմաուղընտան, պիզգա-  
րուր, էրպապը թապիյունըն վէրտիքլէրի իսիմէր իսթիմալ  
օլունտու:

(\*\*) Պիսիթօն՝ էգմինէի գատիմէ էֆքեարը պաթըլէսին-  
ճէ, տէնիլլիլ հլահընըն իսմի տիր. էսկի գէմանլարտա կէմի-  
ճիլէր պունըն հէյքէլինէ թաբարլար իտի:



տէնիլէն մահաւորտար ղայէթ կիւզէլ մէրճան տալլարը, խիւլասայի քէլամ ինսանըն մէրազ ու հայրէթինի մու-  
ճիպ օլան հայվանաթը նէպաթիյէնին հէր ճընսլարը ,  
( քի պունլար կիթտիքճէ չօղալըպ ատալար կիպի եը-  
ղըլարազ, կիւնիւն պիրինտէ տէնիզին պիր գըմմընը գա-  
րա հայինէ վազ իտէճէքլէրի , թապիյունըն քէշֆիյա-  
թընտան տըր ) տիքէնլի գապուգլարըյըլա էն զիյատէ  
նաղարը տըրգաթը ճէլպ իտէն , տէնիզ քէստանէլէրի ,  
Աստէրինլէր , Կամատօլլար , Էքինասլար , Պըրիապլար ,  
վէ նիւճիւմը պահրի (ծովաստղ) տէն , պու գըսմա տա-  
խիլ օլան պիր չօգ նէվլէրի , մէվճուտ պուլունույօրլար  
իտի :

Սատէֆ գապուգլը հայվանաթըն թէֆթիշի իւէ  
մէշղուլ օլան պիր ատէմ , միւթէատտիտ ճամէքեան-  
լարըն իշինտէ պու նումունէլէրի կէօրմիւշ օլսա , միւթ-  
լազա հայրէթինտէն պայըլըր իտի . պէն պուրատա  
եումուշազ տէրիլի հայվանաթըն օ գատար նէվ վէ  
ճընսլարընը կէօրտիւմ քի , անլէրի սայմազ , վէ եախօտ  
գըյմէթ պիշմէք մուհալ գապիլինտէն տիր . եալընըզ  
պու անէ գատար էմսալի կէօրիւլմէմիշ ըէնկեարէնկ ,  
վէ նէվ պէնէվ չէքիլտէ օլան հայրէթպախշ պալըզ  
ըսգըլէթլէրինին , էշքեալը աճիպէյի հայիզ պուլունան  
պէօճէքլէրին , ֆալֆուրլարըն . արուսէքլէրին , այնի  
շէմս կիպի բարլազ չէօրլէրին , ըխթէնեա վէ ըսթը-  
րիտեալարըն , քէզալիք ինճու հասըլ իտէն սէտէֆլէ-  
րին , պօրու չէքլինտէ գապուգլը պիր նէվ պէօճէքլէ-  
րին , տէնիզ սայլանկէօղլէրինին , վէ ղարիպ չէքիլտէ ա-  
շիվատէզլէրին պահսըյըլա իքթիֆա իտէճէլիւմ քի ,  
պունլարըն էն նատըր նէվլէրինտէն հէր պիրինին՝ մէ-  
րազլըսը ինտինտէ եիրմի պին ֆրանգ գըյմէթի օլա-  
ճաղընա գանաաթ հասըլ իթտիւմ : Պունլարտան մատէ

եհնի Հօլանտա տէնիզլէրինէ մախսուս , վէ բէք միւշ-  
կիւլ էլէ կէշիրիմէքտէ օլան պիր նէվ պալըգ իլէ, Սէ-  
նէկալ ատալարը տէնիզինէ պիտ պէյազ, Ղայէթ նա-  
զիք , վէ իբի գաթլը միտեա շէքլինտէ պիր ճընս հայ-  
վան քի , պիր իւֆլէյիշտէ ատէթա սապօն քէօբիւյիւ  
կիպի մահվ օլուր : Մէքսիկա քէօրֆէզինտէն կէլիպ տէ  
կիւճ հալ իլէ Ամէրիգա տէնիզլէրինտէ թութուլան մա-  
յի ըէնկտէ , վէ գապուղը այնի եան եանա տիզիլմիշ,  
քիրէմիտ կիպի պիր հայվան , Ջին տէնիզլէրինէ մախ-  
սուս եէշիլ տէնիզ բաբաղանը , չինի շէքլինտէ ուֆազ  
վէ եասը պէօճէքլէր , պունլարըն գապուգլարը , Աֆ-  
րիգա վէ Հինտիսթանըն իշէրլէրինտէ , ատէթա ազ-  
ճէ կիպէ իսթիմալ օլունուր : Քէզալիք հէզար ըէնկ ,  
վէ Ղայէթ գըյմէթտար արուսէքլէրին էն ալա ճընս-  
լարը , տէնիզ զէյթունը , բիսգօպօս թաճը , շապգա ,  
իրկավան , օգ , տէնիզ գայըսըսը , սիւրինէզին այրը  
այրը ճընսլարը , վէ տահա պունլարա մէմասիլ պինլէր-  
ճէ տէնիզ մախլիւգաթը գօլէքսիօնունը , հայրէթիմ-  
տէն նաշի քէնտիմտէն կէշմիշ պիր հալ իլէ թէմաշա  
իտուպ տօյմայօրտում :

Պունլարտան մատէ խուսուսի պիր ճամէքեան ի-  
շինտէ տախի . էլէքթրիք զիյասըյըլա բարլամագտա  
օլան ինճու թէսպիհլէր , պահրը Ահմէրտէն ( կարմիր  
ծով ) սայտ օլունմուշ , վէ գաթմէրլի սէտէֆլէրտէն չը-  
գարըլմըլ օլան , եէշիլ , բէնպէ , սարը , մայի վէ սիյահ  
ինճու տանէլէրի վար իտի , պունլարըն արասընտա , նա-  
տիր պուլունան սէտէֆլէրտէն չըգարըլմըլ , կիւվէրճին  
եումուրթասընտան պէօյիւք պիր ինճու տանէսի , վազ-  
թըյըլա սէյեահ թավէրնիյէնին իրան շահնա իւշ միլ-  
եօն ֆորանգա սաթտըղը , վէ Մասգաթ ամիրինին նէզ-  
տինտէ պուլունան , վէ էմսալըղ ատտ օլունան ին-



ճուտէն չօգ զիյատէ նէֆիս, վէ գըյմէթտար օլտու-  
ղունը իյթիրաֆ իթմէմէք գապիլ տէյիլ տիր :

Շու հալտէ գաբթան նրմոնըն գօլիգսիյօնունա  
գըյմէթ պիչմէք գապիլ օլմատըղընտան, մումաիլէյհ  
պու էշեայի նէֆիսէյի էլտէ իտէպիլմէք իչին, միւթլագ  
միլեօնլար սարֆ իթմիշ օլմալը իտի . աճէպա պու գա-  
տար ճէսիմ պիր մէպլաղը նէրէտէն պուլույօր տէյի  
քէնտի քէնտիմէ սիւալ իթմէքտէ իքէն, գաբթան  
նրմօ նակէհան պանա աթֆը քէլամ իտէրէք :

— Սէտէֆլէրին գօլիգսիյօնընը մուպէնէ իտիյօր-  
սունըզ տէյիլ մի . վագաա պունլար՝ պիր թապիյու-  
նըն նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմէյէ շայան տըր-  
լար, ֆագաթ պունլարըն պէնիմ իչին տահա զիյատէ  
գըյմէթտար օլաճաղը թապիյի տիր, զիրա ճիւմէսինի  
տէ պիզզաթ քէնտի էլիմէ թօբլամըշըմ տըր . էվլէթ  
միւսիւ Արոնաքս, քիւրրէյի արզ իւզէրինտէ պիր տէ-  
նիզ եօգ քի, պէնիմ նազարը թէհարըիյաթըմտան  
գուրթուլմուշ օլտուն, տէտի :

— Անլայօրում գաբթան էֆէնտի, անլայօրում,  
սիզին պու ագըլտան ֆիքիրտէն տըշարը օլան ճէսիմ  
սէրվէթինիզին իչինտէ, տօլաշմագտան հըսս իթտիյի-  
նիզ մէսէրրէթին տէրէճէսինի պիլիրիմ . սիզ օ ստէմ-  
լէրտէնսինիզ քի, իսազինէլէրի վէ սաատէթի հայի քէն-  
տիլէրի թէշքիլ իտէրլէր, էվրօբանըն հիշ պիր միւզէ-  
լանէսի, պէօյլէ պիր տէնիզ մահսուլաթը գօլիգսիյօ-  
նունա մալիք տէյիլ տիր . հայրէթիմի պունլարա սարֆ  
իթտիյիմ հալտէ, եա պունճա էշեայի հարիգ իւլ ա-  
տէյի հավի պուլունան կէմինիզ իչին նէ սարֆ իտէճէ-  
յիմի պիլմէյօրում :

« Վագաա պէն սիզին էսրարընըզա վագըֆ օլմագ  
իսթէմէմ, հալ պու քի նօթիլիսի թահրիքէ, վէ թահ-



տէլ պահր հարաքէթէ մուվաֆիադ իտէն գուվէյի ֆէվզէլատէնին նէ օլտուղու, վէ նէ կիպի ֆէննի վասէթալարտան իսթիֆատէ իտիլտիյի, տէրէճէյի նիհա-յէտէ մէրագըմը թահրիք իթմէքտէ օլտուղունը իյթի-րաֆ իտէրիմ. էվվէթ գարթան էֆէնտի, մէսէլա պուսալօնըն տիվարլարընտան ասըլը պիր թագըմ ալաթ ու էտէվաթ կէօրիւյօրում, պունլար պանա պիւթիւն պիւթիւնէ մէճհուլ շէյլէր տիր. աճէպա անլէրին նէյէ իսթիմալ իտիլտիյինի անլայապիլէճէքմիյիմ. . .

— Միւսիւ Արոնաքս, զանն իտէրսէմ սէֆինէտէ սէրպէսթ օլտուղունըզը սիզէ սէօյլէմիշ իտիմ. պինաէն ալէյհ Նօթիւլիւսին հէր ճիհէթինի տօլաշըպ ինճէտէն ինճէյէ թէտղըզ իտէպիլիւսինիզ, վէ պէն սիզէ մէմ-նունէն ըհհպէրլիք (առաջնորդել) իթմէյէ հագըրըմ.

— Ահ էֆէնտի, պու լութֆա մուգապիլ նասըլ թէշէքքիւր իտէճէյիմի պիլմէյօրում, ֆագաթ միւսաա-տէնիզի սույի իսթիմալ իթմէք տէ իսթէմէմ. եալընըզ կէօրաիւյիւմ ալաթ ու էտէվաթըն, սուրէթը իսթիմա-լինի կէօրմէք վէ պիլմէք արզուսըյըլա սուզան օլույօ-րում. . .

— Մուալլիմ էֆէնտի, պու ալաթը հէքիմանէ (բնագիտական գործիք) տէն, պէնիմ օտամտա տախի վար քի, օրատա սուրէթը իսթիմալինի սիզէ թարիֆ իթմէք մէսէրրէթինէ նայիլ օլաճաղըմ. լաքին էվվէլ էմիրտէ պույուրուն սիզէ թախսիա իտիլէն օտայը զի-յարէթ իտէլիմ, զիրա Նօթիւլիւսին տէրունինտէ, նէ կիպի պիր գամարանըզ օլաճաղընը էվվէլտէն պիլմէնիզ լաղըմ տըր.

Գարթանըն արգասը սըրա կիթտիմ քի, սալօնըն տէօրթ ճիհէթինտէ պուլունան գարուլարըն պիրինի աչ-մագլա, պէնի սէֆինէնին տաը կէշիտլէրինէ իտիսալ իթ-



տի . պէրապէր պաշ թարափընա կիթտիք , օրատա թա-  
սավլուր իթտիյիմ ուֆադ պիր գամարա տէյիլ , իլլա  
կիւզէլ պիր գարեօլա , պիր թուալէթ մասասը , վէ  
տահա հէր տիւրլիւ լէվազլիմի հապի զայէթ միւքէմմէլ  
պիր օտա իտի :

Գարթան Նըմյա պէյանը թէչէքքիւր իթտիմ ,  
մումաիլէյհ , պիր գարու աչարադ քէլամէ ազազ ի-  
տուպ :

— Օտանըզ պէնիմ օտամա միւթասըլ տըր , վէ  
գարուսը տախի սիզին օտանըզ կիպի սալօնա աչըլըր ,  
տէտի :

Գարթանըն օտասընա կիրտիմ , պու օտա , սատէլի-  
յի իլէ , քիւչէյի ինզըվայէ չէքիլմիշ ըահիպլէրին մա-  
նասթըր օտալարընա պէնզէյօրտու , տէրուինտէքի  
էչեա իսէ պիր տէմիրտէն մամուլ գարեօլա , չալըչմա-  
ղա մախսուս պիր մասա , վէ պիր ուֆադ թուալէթ  
տօլապընտան իպարէթ իտի . թէզէինաթէ տայըր հիշ  
պիր շէյ պուլունմայօրտու . թավանտաքի պիլլուր գը-  
լօպտան աքսէնտաղ օլան էլէքթրիք զիյասը տախի , օ-  
տանըն էչեսսընը խաֆիֆճէ թէնվիր իտիյօրտու :

Գարթան Նըմ , օտայա կիրտիյիմիզտէ պանա պիր  
սանտալէէ կէօսթէրէրէք :

— Լութֆէն օթուրունուզ , տէտի :

Սանտալէայէ օթուրտում , վէ մումաիլէյհ , օտա-  
սընըն տիվարընտան ասըլը օլան ալաթլարը իրայէ ի-  
տէրէք , շու եօլտա սէօզէ իպթիտար իյլէտի :

## 12

Հէր լէյ Էլէթրիֆ իլէ .

Մուալլիմ էֆէնտի , իշթէ Նօթիւլիսին հարա-  
քէթինէ լազըմ օլան ալաթ ու էտէվաթ պունլար տըր .  
կէրէք սալօնտա , վէ կէրէք պուրատա տայիմա պու ա-  
լաթլար կէօղիւմիւն էօնիւնտէ տիրէր քի , անլէրին սա-  
յէսինտէ պահրը Մուհիթին տէրունինտէ վաղիյէթիմի ,  
վէ թութաճագ մէվգըմը անլարըմ . պու ալաթըն պա-  
զըլարը սիզէ մայիւմ տիւր : Մէսէլա , շու Նօթիւլիսին  
հարարէթը տախիլիյէսինի (ներքին ջերմութիւն) իրայէ  
իտէր միզանը հարարէթ տիր (ջերմաչաք) , շու տախի , հա-  
վանըն սըգլէթինի , վէ թէպէտտիւլաթընը կէօսթէրիր  
միզան իւլ հէվա (ծանրաչափ) օլտուղու կիպի , պու  
տախի , հէվանըն նէմինի էօլչիւպ , ուֆուգըն գուրագըլ-  
ղընը , հէվանըն թէպէտտիւլաթընը , վէ ֆուրթունա  
զուհուրինի իյմա իտէր պիր նէվի քիմէվի ալաթ տըր ,  
շու տա բուսուլա (բեւեռացոյց) տըր քի , Կօլումը տօղ-  
րուտըր . պու ալաթ իսէ , կիւնէշին երւքսէքլիյինի էօլ-  
չէրէք պուլունտուղում տէրէճէնին արզընը իշար իտէր .  
տիկէրի տէ , տէրէճէնին թուլինի խապէր վէրիր գըրօ-  
նօմէթրօ տըր , պունլար տա , կիւնտիւլ վէ կիճէյէ ա-  
յիտ տիւրպիւնլէր տիր քի , Նօթիւլիս սաթհը տէրեա-  
յէ չըգտըղընտա , տայիմա ուֆուգըն հէր նօգթալարընը  
թէտգըզ վէ թէճէսսիւս իտէրիմ :

— Պու ալաթլար հէր սէֆինէտէ պուլունուր , վէ  
պէն տախի անլէրի իսթիմալ իտէպիլիրիմ . լաքին պա-  
զը ալաթլարտա կէօրիւյօրում քի , պունլար , շիւպհէ-



սիդ Նոթիւլիսիւն հարաբէթինէ լազըմ՝ օլմալը տըր-  
լար, ֆազաթ շու սաաթ շէքլինտէ եուվարլադ, վէ  
իւղէրինտէ միւթէհարրիք պիր էյնէ պուլունան թէբսի,  
մանիմէթրօ՞ մը տըր:

— Էվվէթ, պուլուրտուղունուղ կիպի մանիմէթրօ  
տըր, լաքին պուխարըն չիտտէթի տէրէճէսինի կէօս-  
թէրմէզ, իլլա, սու իլէ իիթիլաթ իտուպ, անըն թազ-  
եիգի խարիճիսինի (արտաքին ճնշում) կէօսթէրի քի,  
պու սուրէթլէ սէֆինէնին գաչ մէթրօ տէրինտէ պու-  
լունտուղունը անլարըմ:

— Պու եէնի նէվ սօնտալար, սուլըն տէրինլէյինի՞  
մի էօլչէր:

— Պունլար միզան իւլ հէրարէթէ մէնսուպ գը-  
լօպլար տըր քի, տէնիզլին թապազալարընտա միւթէ-  
լիֆ սուլարըն, հէրարէթ վէ պէրուտէթին տէրէճէլէրի  
նի իշար իտէր:

— Սուրէթը իսթիմալլէրինի քէշֆ իտէմէտլէյիմ շու  
ալաթլար նէ՞յէ գուլլանըլըր:

— Մուալլիմ էֆէնտի, պու խուսուստա սիզէ պա-  
զը էյզահաթ վէրմէքլէյիմ էյճապ իտէր, պինաէն ա-  
լէյհ տըգգաթըլա սիյնէյինիզ:

Գարթան նըմօ, պիր տազըզա գատար սիւքիւթ  
իթտիքտէն սօնրա շու վէճհլէ իֆատէյի մէրամ էյլէ-  
տի:

— Կէօրտիւյիւնիւզ, օ ալաթլար, զայէթ գուվ-  
վէթի, մէրթէպէյի զայէթտէ սէրի, վէ սօն տէրէճէ  
մութի վէ գօլայ ալատանըզլար տըր քի, հէր շէյէ  
իսթիմալ օլունուր, վէ պաչըճա սէֆինէմին ըուհը մէ-  
գամընտա տըրլար. զիրա հէր շէյ պունլարըն վասէթա-  
սըլա իճրա օլուր:

Սէֆինէմի եիւրիւտիւր, թէնվիր իտէր, վէ ըսը-

տըր , պու վասէթա խէ էլէքթրիք տիր , տէյինճէ , քէմալի հայրէթլէ .

— էլէքթրիք մի , տէյու հայգըրտըմ :

— էվվէթ միւսիւ Արոնաքս , էլէքթրիք տիր :

— Հալ պու քի գարթան էֆէնտի , սէֆինէնիզին էօյլէ պիր սիւրաթը ֆէվգէլատէսի վար քի , էլէքթրիք իլէ պու գատար գուվվէթ իսթիհասալ օլունամազ . էլէքթրիքին գուվվէթի հարաքէսի , շիմոյէ գատար բէք մահտուտ պիր հալտէ գալմըշ օլմազըլա , լայըգըլըլա իսթիֆատէ օլունամամըշ տըր :

— Մուալլիմ էֆէնտի , պէնիմ իսթիմալ իթտի-  
յիմ էլէքթրիք , էօյլէ սիզին , վէ ումումըն պիլտիյի տէ-  
յիլ տիր . սիզէ պունտան զիյատէ պիր շէյ տէյէմէ-  
ճէյիմոն , պու պապտէ պէնի մաազուր թութմանըզը  
րէճա իտէրիմ :

— Իսրար իթմէմ գարթան էֆէնտի , մահզա է-  
լէքթրիքտէն հասըլ իտէպիլտիյինիզ պու նէթիճէյէ  
հայրէթլէ մէմուռն օլուրըմ . եալընըզ պիր շէյ սիւալ  
իթմէք իսթէրիմ քի , էկէր միւնասիպ կէօրիւլմէզսէ ,  
ճէվապ վէրմէզսինիզ : էլէքթրիք իսթիհասալը զըմննտա  
գուլլանտըղընըզ էճզանըն անգարիպ թիւքէնէճէյի  
տէրքետար տըր , մէսէլա , գարա իլէ իսթիլաթ իթմէտի-  
յինիզ հալտէ , զինկօյը նէրէտէն թէտարիք իտէր , վէ  
եախօտ զինկօնըն եէրինէ նէ՞ իսթիմալ իտէրսինիզ :

— Սիւալինիզ ճէվապսըզ գալմայաճադ տըր . էվ-  
վէլա շուրայը պիլմէլիսինիզ քի , տէնիզլէրին տիպինտէ  
հատսըզ հիսապսըզ ալթուն կիւմիւշ վէ զինկօ մատէն-  
լէրի վար , վէ պունլարը իշլէտիպ տէ իսթիֆատէ իթ-  
մէքտէ օ գատար միւշկիւլ տէյիլ տիր . հալ պու քի  
պէն արզա մէնսուպ օլան պու մատէնլէրէ ապա միւ-  
րաճաաթ իթմէտիմ , պէն էլէքթրիք բէյտա իթմէք ի-



չին լազըմ կէլէն վասէթաւարը տէնիզտէն թալէպ իթ-տիմ:

— Տէնիզտէն մի:

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի, հէմ տէ գօլայճա մուվաֆֆազ օլապիլտիմ, պէն տէնիզին պազը տէրին եէրլէրինէ թէլլէր պաթըրարագ, վէ արալարընտա նա-գիլ թէէսիս իտէրէք, մէզքիւր թէլլէրին, համիլ օլա-ճազլարը հէրարէթ վէ պերուտէթ տէրէճէլէրինտէն էլէքթրիք էլտէ իտէպիլիթ իտիմ. հալ պու քի պէն տահա գօլայ, վէ տահա ճիտտի պիր թարիգ իթիխազ իթտիմ:

— Նա՞սըլ թարիգ:

— Տէնիզ սուլընըն թէրքիպաթընը պիլիրսինիզ քի, պին կըրամընտա տօգսան ալթը պուչուգ կըրամ թաթլը սու, իքի գըսմ իւչ սիւլիւս գատար գլօրիտ սօտիյում, վէ պիր ազտա գլօրիտ մաղնիսիյում վէ պօթասիյում, պուլունտուչու կիպի, պիր մըգտար տա մաղնիսիյում բրօմուտ, քիպրիթիթ մանեզի, քիւքիւրտ քիրէճի, վէ գարպօնաթ մէվճուտ տըր. իշթէ կէօրիւյօրսունուզ քի, տէնիզ սուլընտա մըգտարը քեաֆի գլօրիտ սօտի-ում, եանի ատի թուզ պուլունտույօր, իմտի պէն մէզ-քիւր սօտիումը տէնիզտէն չըգարըր, վէ անտէն տէ է-լէքթրիք իսթիհասալ իտէյօրում:

— Սօտիյումտան էլէքթրիք մի չըգարըյօրսու-նուզ:

— Էվվէթ, սօտիում ճիվա իլէ գարըչաըղընտա, Պիւնտէն թիլլէրինտէ էօյլէ պիր թէրքիպաթ հասըլ օ-լուր քի, ատէթա վինկօ եէրինի թուլթար, ճիվա ասլա աշընմազ պիթմէզ, եալընըզ սօտիում մահվ օլուր քի, անըտա իսթէտիյիմ վագըթ տէնիզտէն թէտարիք իտէ-պիլիրիմ. շու նօգթայը տա սիզէ պէյան իտէրիմ քի,

սօտիումը բիլէր զայէթ գուզէթի օլուզ , պունլա-  
րըն էլէթթրիքի թահրիք իթմէք խուսուսընտաքի գուզ-  
վէթլէրի , զինկօլը բիլլէրին գուզվէթինէ նիսպէթէն ի-  
քի գաթ տըր :

— Պուլունտուղունուզ հալէ կէօրէ , սօտիյումըն  
սիզէ նէ գատար էհէմիլլէթի օլաճաղընը թէսլիմ ի-  
տէրիմ . լաքին սօտիումը իմալ իթմէք , հանի տէնիզ  
սուլընտան չըգարմազ լաղըմ տըր . պունը նա՛սըլ եա-  
բըյօրսունըլ . չիւպհէսիզ բիլլէր պու խըտմէթի կիֆա  
իտիյօրլար , լաքին էկէր հանըլմայօրսամ , էլէթթրիք  
ալաթլարը իչին լաղըմ կէլէն սօտիումը չըգարմազ ի-  
չին , սուտան հասըլ իտէճէյինիզ մըգտարտան զիյա-  
տէ սօտիում սարֆ իթմէնիզ կիճապ իտէճէք տիր քի ,  
պու իսէ ֆայիտէտէն զիյատէ զարարը մուճիպ օլուր  
զանն իտէրիմ :

— Մուալլիմ էֆէնտի , իշթէ պու սէպէպտէն տիր  
քի պէն տէ սօտիումը բիլ վասէթասըյլա չըգարմայըլ .  
մատէն քէօմիլլիւ իսթիմալ իթմէքտէյիմ :

— Մատէն քէօմիլլիւ մի :

— Եանի տէնիզ մահսուլաթընտան օլան մատէն  
քէօմիլլիւ :

— Տէնիզ ալթընտաքի քէօմիլլը մատէնլէրինի մի  
իշլէտիյօրսունըլ :

— Միւսիւ Արոնաքս , հէր շէյի կէօրիւպ անլամազ  
իչին աղըճըզ սապըրըլ օլմանըզը ըհճա իտէրիմ , չիմ-  
տիքի հալ շու նօգթա մալիւմինիզ օլմազ կէրէք տիր  
քի , պէն հէր պիր շէյի տէնիզտէն ալըրըմ . տէնիզտէն  
էլէթթրիք իսթիհասալ իտէրիմ վէ էլէթթրիք իսէ նօ-  
թիւլիւսէ հայաթ , հարաքէթ , հէրարէթ , վէ զիյա վէրիւր :

— Իէնէֆֆիւս իյլէտիլինիզ հէվայը տա թէտարիք  
իթմէզ ա :



— Ա՛, պէնիմ իշին լազըմ՝ օլան հաւայը իմալ իտէպիլիրիմ. լաքին նէ՞ լուզումը վար, չիւնքի իսթէտիլիմ՝ վազըթ տէնիզին եիւզիւնէ չըգապիլիրիմ. մամաֆիհ, էկէր էլէթ.քրիք թէնէֆֆիւս իտէճէք հէվա հասըլ իթմէյօր իսէ տէ, ֆագաթ հիշ օլմագաս անըն գուվլէթի սայէսինտէ ճէսիմ թուլումպալար իշլէտիր, վէ մըգտարը քիւլլի հաւայը, մախսուսէն հազըրլամըշ օլտուզում մախգէնլէրէ տօլտուրուրում քի, օ հալտէ, վէ լուզումը թագտիրինտէ, մէզքիւր հաւայը թէնէֆֆիւս իտէրէք իսթէտիլիմ գատար տէնիզին ալթընտա գալապիլիրիմ:

— Գարթան էֆէնտի, հագըգաթէն սիզ պէնի տէրեայի հայրէթէ զարգ իթմէքտէսինիզ. սիզ էլէքթրիքին գուվլէյի չէտիտէսի էսրարընը պուլմուշսունուզ քի, հէնուզ ինսանլար պու էսրարէ ալեսահ օլամամըլար տրը, լաքին շիւպհէսիզ պիր կիւն օլաճագլար:

— Պիլմէմ քի պու գուվլէթի պուլաճագ, վէ անտէն իսթիֆատէ իթմէք թարիքինի պիլէճէքլէ՞ր մի, հէր նէ հալ իսէ, եթէր քի սիզ, պու գըյմէթտար գուվլէթտէն պիրինճի տէֆա օլարագ իսթիֆատէ իթտիլիմի պիլիրսինիզ, էլէքթրիք ըշըղը պիզի էօյլէ պիր միւսավաթ, վէ միւտէվամաթ իւզրէ թէնվիր իտէր քի, պու ինթիզամ կիւնէշին զիյասընտա պուլունամագլ. շու կէօրտիւյիւնիւզ սաաթ տախի էլէքթրիք իլէ իշլէր, էն միւքէմմէլ գըրօնէմէթրօ սաաթլարը պիլէ, տօղրու կիթմէք խուսուսընտա պունա միւսավի օլամագլար, պունը իթալեա սաաթլարը կիպի, եիրմի տէօրթ սաաթա թագսիմ իթմիշիմ. զիրա պէնիմ իշին նէ կիճէ, նէ կիւնտիւզ, նէ կիւնէշ վէ նէ տէ մահիթապ վար, եալընըզ սէնայի պիր ըշըղմ վար քի, թա գատարը

տէրեայէ Էնտիրէպիլիւրիմ, պագընըզ պու Էսնատէ սա-  
աթ սապահըն օնունը իշար իտիյօր :

— Էվվէթ , թամամ տըր :

— Սիղէ Էլէքթրիքին պաշգա պիր խասսէսինի տէ  
պէյան իտէյիմ, շու կէօզիւմիւզիւն Էօնիւնտէ պուլու-  
նան սաաթ չէքլինտէ ալաթ , Նօթիւլիւսին սիւրաթը  
հարաքէթինի կէօսթէրիր , Նօթիւլիւս եիւրիւալիւքճէ ,  
տէնիզտէ տէօնէն բէրվանէսի , Էլէքթրիքլի պիր թէլ ի-  
լէ պու ալաթա մէրպուլ տըր քի , Իւզէրինտէ պուլու-  
նան միւթէհարրիքիյնէ , անըն սիւրաթը հագըզիսինի  
իշար իտէր . պագընըզ , շիմտի պու անտէ սաաթտա  
օն պէշ միլ գատար պիր սիւրաթը միւթատիլէ իլէ  
գաթի մէսաֆէ իտիյօրուզ :

— Թաաճիւպէ շայան շէյ , աղրէպ հալ , տօղրուսը  
գաթթան Էֆէնտի , սույա , պուզույա , վէ բիւզկեարա  
միւրաճճահ օլան Էլէքթրիքի իսթիմալ իթմէյէ բէք  
չօգ հագընըզ վար :

Գաթթան Նըմօ այաղա գալգարագ .

— Հէնուզ պիթիրմէտիք միւսիւ Արոնաքս , Էկէր  
պէրապէրիմճէ կէլմէյէ արզու պույուրուսանըզ . Նօ-  
թիւլիւսին արգա ճիհէթինի տէ կէզէլիմ :

Ֆիլ հագըզա թահտ Էլ պահր հարաքէթ իտէն պու  
ղարիպ սէֆինէնին եալընըզ իշէրի թարաֆընը կէօրմիւշ  
իտիմ, մէրքէզտէն իթիպարէն պաշ թարաֆ մահմիդի-  
նէ գատար շու վէճհ իլէ թագսիմ օլունմուշ ըտը , եա-  
նի պէշ մէթրօ թուլինտէ եէմէք սալօնը քի , քիւթիւպ-  
խանէտէն թահտա պիր պէօլմէ իլէ թէֆրիք իտիլմիշ  
իտի . պէշ մէթրօ պօյունտա քիւթիւպխանէ , վէ պատէ-  
հու օն մէթրօ թուլինտէ պէօյիւք սալօն կէլիր քի , պու  
աախի այնի ուսուլտա , պիր պէօլմէ իլէ գաթթանըն օ-  
տասընտան այրըլմըշ տըր . պէշ մէթրօ պօյու օլան



գարթանն օտաւր իլէ իբի պուշուգ մէթրօ ուզունլու-  
ղու պուլսնան պէսիմ օտամ, վէ նիհայէթ եէտի պու-  
շուգ մէթրօ թուլինտէ օլուպ, թա մահմիզէ գատար  
իմթիտաա իտէն հավա մահգէնի մէվճուտ տըր քի, ճէ-  
ման օթուզ եէտի մէթրօ ուզունլուղու վար տէմէք օ-  
լուր: Պէօլմէլէրին գարուլարը զայէթ մազպուլթ օլուպ,  
էթրաֆը պիր նէվի զամգըլա սըվալանմըշ, վէ սու սըզ-  
մաղ տէրէճէտէ իմթիզաճ վէրիլմիշ տիր քի, Նօթիւ-  
լիւս սույա տալտըղընտա, պիր պէօլմէտէն աիկէրինէ  
սու կէշմէք գապիլ օլամայաճագ իտի:

Գարթան Նըմօնն արգասընտան կիտուպ, էթրա-  
ֆըմտա պուլսնան կէշիտլէրի կէշէրէք կէմինին մէլքէ-  
զինէ վասըլ օլտում, պուրատա իմթիզաճը սուրէթտէ  
իմալ իտիլմիշ իբի թահտա պէօլմէլէրին պէյնինտէ,  
պիր նէվի գույու կէօրտիւմ, աիվարէ տայալը պիր տէ-  
միր նէրտիւպան իլէ պու մահալին ուճունա կիտիլիւր  
իտի: Պու նէրտիւպանն նէյէ խըտմէթի օլտուղունը  
գարթան Նըմօյա սօլտուղումտա:

— Սանտալա ինմէք իշին տիր, տէյինճէ, քէմալի  
հայրէթլէ:

— Նէ տէյօրսունըզ, սանտալընըզտա՞մը վար:

— Շիւպհէսիզ, զայէթ խաֆիֆ վէ պաթմաղ պիր  
սանտալ քի, կէզմէյէ վէ սայտը շիքէտրէ բէք էլվէ-  
րիշի տիր:

— Ֆազաթ պու սանտալա պինմէք իշին, Նօթիւ-  
լիւսի տէնիզ եիւզիւնէ չըգարմայա մէճպուր օլուրսու-  
նուզ, տէյիլ մի:

— Խայր, սանտալ Նօթիւլիւսին սըրթընըն եօ-  
գարքի գըսմընտա, քէնտի ճէսամէթինէ կէօրէ գազըլ-  
մըշ պիր չուգուր իշինտէ եարըչըդ տըր. սանտալ թէ-  
մամըլըլա կիւվէրթէլի օլուպ, ապա սու ալըր տէլիլի

Եօգ տըր , վէ գուվէթլի տէմիր վիտաւար իլէ Նօթիւ-  
լիւսէ մէրպուլթ տըր : Պու Նէրտիւպան իլէ Նօթիւլիւ-  
սին սըրթընտա աչըլմըշ պիր ինսանըն սըղապիլէճէ, ի  
տէրէճէտէ կէնիշ պիր տէլիյէ չըգըլըր քի , օ տէլիք՝  
սանտալըն գարնընտա աչըլմըշ օլան այնի պիր տէլիյին  
գարչըսընա կէլիր . իսթէտիյիմ վազըթ պու իքի գաթ  
տէլիքտէն սանտալա կիրէր , վէ տէլիյինի վիտաւար իլէ  
կիւզէլճէ գարարմ քի , թայիֆէլէր տախի սէֆինէսին  
տէլիյինի գարարլար : Սանտալը Նօթիւլիւսէ բապթ իտէն  
Եայլարը կէվշէտիրիմ , վէ սանտալ իչինտէ պուլունտու-  
ղում հալտէ , քէմալի սիւրաթլա տէրհալ տէնիզին  
սաթհինէ չըգար , օ անտէ քէմալի իհթիմամ վէ իմթի-  
զաճ իլէ գարալը օլան կիւվէրթէսին գարաղընը աչա-  
րըմ , տիրէյինի տիքէր , Եէլքէնինի գուրար , վէ քիւ-  
րէքլէրի իսթիմալ իտէրէք կէզէրիմ :

— Բէք ալա , ֆազաթ սէֆինէյէ Նա՞սըլ ավտէթ  
իտէրսինիզ :

— Պէն ավտէթ իթմէմ , միւսիւ Արոնաքս , Նօթիւ-  
լիւս պանա կէլիր :

— Սիզին էմրինի՞զ իլէ մի :

— Էվվէթ , պէնիմ էմրիմ իլէ :

— Սանտալ , Էլէքթրիքլի վէ զայէթ ուզուն պիր  
թէլ իլէ Նօթիւլիսէ մէրպուլթ պուլունտուղունտան ,  
թէլէկրաֆ իլէ էմրիմի պիլտիրիրիմ , տէյինճէ , ատէ-  
թա մուճիզէ Նէվինտէն օլան պու մուամէլաթէ հայրէթ  
իտէրէք :

• — Ֆիլ հագըգա պունտան սատէ պիր չէյ օլմազ :  
Նօթիւլիւսիւն կիւվէրթէսինէ չըգան Նէրտիւպա-  
նըն օլտուղու մահալի կէչտիքտէն սօնրա , իքի մէթրօ  
ուզունլուղընտա պիր օտաճըզ կէօրտիւմ քի , Գօնսէյլ  
իլէ Նէտ-Լանտ , մէզքիւր օտանըն տէրունինտէ օթուր-



մուշ մէսերէթ վէ քէմալի իշթահա իլէ թաամ իտի-  
յօրլար իտի . պատէհու պիր գաբու տահա աշըլլպ իւշ  
մէթրօ թուլինտէ օլան մաթպախա կիրտիք , պու աշ-  
խանէ , սէֆինէնին գումանեա ամպարլարը արասընտա  
պուլունույօր իտի :

Էլէքթրիք , մաթպախտա քէմալի գուվլէթլէ իճ-  
րայի մուամէլաթ իտիյօր իտի . ֆուրունլարա վէ օճագ-  
լարա թէլլէր ուզանմըշ օլմաղլա , տէրունլէրինտէ պու-  
լունան բըլաթէն , սինկէրլէրէ Էլէքթրիք ինթիգալ ի-  
տէրէք , տայիմի աթէշ հասըլ իթմէքտէ , վէ սուրէթը  
մինթազամատէ սըճագլըգ թագսիմ իյլէմէքտէ իտի .  
քէզալիք թագթիրէ մախսուս ինպիքլէրի ( թորիշ գոր-  
ծիքներ ) գըզտըրարագ , պուխար վասէթասըլլա իշի-  
լէճէք կիւզէլ սու հասըլ օլույօր իտի . մաթպախսն եա-  
նընտաքի համամ սալօնընա կիրտիք քի , միւթէատտիտ  
մուսլուգլարտան սըճագ վէ սօուգ սուլար ագմագտա  
իտի :

Համամըն եանը պաշընտա թայիֆէլէրին իգամէ-  
թինէ մախսուս պէշ մէթրօ ուզունլուզունտա պիր գա-  
մարա պուլունույօր իտի . լաքին գաբուսը գաբալը օլ-  
տուզունտան իշինտէքի էշեայը կէօրէմէտիյիմ կիպի ,  
նօթիւլիսի գուլլանմայա քեաֆի օլաճագ թայիֆէլէրին  
ատէտինի տախի անլայամատըմ :

Պու իգամէթկեհհըն արգա ճիհէթինտէ , տէօր-  
տիննճի պիր պէօլմէ տահա վար իտի քի , պուրասընը  
մաքինա օտասընտան թէֆրիգ իտիյօր իտի . պիր գաբու  
տահա աշըլտը , վէ քէնտիմի սէֆինէնին օ գըսմընտա  
պուլտում քի , պիրիննճի տէրէճէ ուսթա մաքինիսթ ,  
վէ շայէթ մահիր միւհէնտիս օլտուզու շիւպհէսիգ օլան  
գաթթան նըմօ , մաքինալարընը պու մահալէ եէրլէշ-  
տիրմիշ իտի :

Ղայէթ բարձագ սուրէթտէ թէնլիւ իտիւմիշ օլան մաքինա օտասը, եիւմի մէթրօ գատար ուզուն օլուպ, թապլիյի երկիյէ պէօլիւնմիւշ իտիւքի, պլրի էլէքթրիքի հուսուլէ կէթիրէն մատտէլէրի հալի օլտուղու կիպի, տիկէրի տէ էլէքթրիք գուվլէթինտէն հասըլ օլան հահարաքէթի, բերվանէյէ ինթիգալ իտիճի մաքինալարա մախսուս իտի :

Էվվէլ էմիրտէ օտանըն տէրունինտէ միւնթէշիր օլան ֆէնա պիր գօգուտան միւթէէսիր օլտում, Գաբթան Նըմօ անլայարագ .

— Պու գօգու, սօտիւումըն իսթիմալինտէն հասըլ օլան կազըն գօգուտու տըր, ֆագաթ պունըն էհէմմիյէթի եօգ տըր . զաթէն հէր սապահ Նօթիւլիսին հէվասընը թէճտիտ իտէրէք պու գօգույը տէֆ իտէրիզ, տէտի :

Նօթիւլիսին մաքինալարընը քէմալի հայրէթ վէ տըզգաթըլա թէմաշա իթմէքտէ իքէն, գաբթան Նըմօ քէլամէ աղազ իտէրէք .

— Կէօրիւյօրսունուզ ա' մուալլիմ էֆէնտի, պէն Պօնտէնին բիլլէրինի (տարեք), Բիւմգօրֆընքինտէն միւրաճճահ ատտ իտէրէք անլէրի գուլլանըյօրում, Բիւմգօրֆըն բիլլէրի պուրատա գուվլէթսիզ կէլիւ, վագաա Պօնտէնին բիլլէրի աղ իսէ տէ, ֆագաթ պէօյիւք վէ գուվլէթլի տիւլէր, պունը թէճրիւպէ իլէ անլատըմ . հուսուլէ կէլէն էլէքթրիք կէրույէ լիւճաթ իտէր, վէ ճէսիմ էլէքթրիք մըգնաթըսլար սայէսինտէ իճատ վէ ինթիրա իթտիյիմ մանէլալար, վէ տիշլի չարիւլարա, խուսուսի պիր թէէսիր հասըլ իտուպ, հարաքէթի բերվանէնին շէֆաթընա (պտուտակի բունին) ինթիգալ իտէր քի, թուլը եէտի պուշուզ, վէ գաթըր (տրամագիծ) ալթը մէթրօ օլան պու շաֆիթ (բուն),



բերվանէյի սանկէտէ եիւզ եիրմի տէֆա չէվիրէպիլիր :

— Օ հալտէ սաաթտա գաչ . . .

— Սաաթտա էլլի միլ պիր սիւրաթ հասըլ օլուր :

Պուրատա պիր սըրր օլմալը իտի քի , անը անլամայա իսրար իթմէտիմ , եանի նա՞սըլ օլուպ տա էլէքթըրիք պու տէրէճէ գուվվէյի շէտիտէ հասըլ իտէր . պու հատտ ու բայանը եօգ տէմէք օլան գուվվէթի հա՞նկը մէնպատէն ալըյօր իտի , աճէպա իխթիրա իթտիյի պաշգա ուսուլ իւզրէ պօճուրկաթլար վէ բիլէր վասէթասըլըլա՞ մը պու գուվվէթի հասըլ իտիյօր , եօգսա քէնտի ինթիգալի իչինտէ մէճհուլ մանէլալար իսթիմալ իտէրէք գուվվէթի պու տէրէճէ արթըրըյօր իտի . իչթէ պուրալարընը պիր տիւրլիւ անլայամայըպ , սօրմայը տախի մինասիպ կէօրէմէտիմ , անճագ շու եօլտա պիր իթիրազ իտէրէք :

— Գաբթան էֆէնտի , եալընըզ նէթիճէլէրինի կէօրմէքլէ իքթիֆա իտուպ , սէպէպլինի անլամայա ճահտ իթմէմ . նօթիւլիւսին Ապրահամ-Լինգօյնըն գարշուսընտա իճրա իթտիյի սիւրաթը հարաքէթինի կիօղիւմ իչէ կէօրտիւմ . պու սիւրաթ՝ հէնուզ խաթըրմտա տըր , ֆագաթ եալընըզ սիւրաթլա եիւրիւմէք քեաֆի տէյիլ տիր , սազա սօլա տէօնմէյէ , վէ եօգալը աշաղը էնիպ չըգմայա տա միւգթէտիր օլմալը , վէ հաթտա կիտէճէք մահալինի կէօրմէլի , իմտի տէնիղին զայէթ տէրին նօգթալարընա նա՞սըլ էնէպիլիյօրսուընը քի , օրատա եիւզլէրճէ հէվա թազեիգաթընա միւսատըֆ օլուր , վէ օ նիսպէթտէ մուգավէմէթ պուլաճալընըզ տէրքեար տըր . ալէլ խուսուս թէքրար լույի տէրեայէ նա՞սըլ չըգապիլիյօրսուընը , վէ նիհայէթ իւլ էմր իսթէաիլինիզ նօգթէյի իթիտալաէ նա՞սըլ տուրապիլիյօրսուընը , աճէպա պուընլարը սզէ սիւալ

Իթմէքէ մինասիպէթսիզլիքտէ՞ մի պուլունույօրում, ա-  
ճէպա թէրպիյէսիզլիք մի իտիյօրում, տէտիմ:

— Էսթազֆիրուլլահ մուալլիմ էֆէնտի, սիւալի-  
նիզ ասլա մինասիպէթսիզ տէյիլ տիր, մատէմ քի մու-  
էպպէտէն պու թահտէլ պահր սէֆինէտէ գալաճագսը-  
նըզ, իմտի պունլարը էօյրէնմէնիզտէ պէյիս եօգ տըր .  
օ հալտէ պույուրունըզ ասըլ իշ օտամըզ օլան սալօնա  
կիտէլիմ, օրատա պիլմէք իսթէտիյինիզ շէյլէրէ վա-  
գըֆ օլուրսունըզ, տէտի :

## 13

## Պիր գալ ռազգամ

Պիր տագըգա սօնրա սիղարալար աղզըմըզտա օլ-  
տուղու հալտէ սալօնըն գանաբէլէրինտէ օթուրմուշ ի-  
տիք . գաթթան նըմօ պանա, Նօթիւլիսին շէքլինի,  
պէօյիւքլիյինի, վէ եիւքսէքլիյինի իշար իտէն պիր բըլան  
կէօսթէրտի, վէ շու եօլտա իյզահաթ վէրմէյէ պաշ-  
լատը :

— Իշթէ միւսիւ Արոնաքս, տէրունինտէ պուլուն-  
տուղումուզ սէֆինէնին էնի, պօյու, տէրինլիյի վէ  
եիւքսէքլիյի էօլլիւլէրի պունլար տըր . նասըլքի կէօ-  
րիւյօրսունըզ . Նօթիւլիս՝ ուճլարը մախրութ (կոնա-  
ձե) շէքլինտէ օլուպ, ատէթա եաբրագ սիղարասընա  
պէնզէր . զաթէն պու կիպի իմալաթ իչին պու շէքիլ  
ինկիլիզլէրտէն գապուլ օլունմուշ տըր . պու իսթիւ-  
վանէնին (գլան) ուզունլուղու պիր ուճտան տիկէր  
ուճունա գատար, թամ եէթմիշ մէթրօ օլտուղու կի-  
պի, էնինին էն կէնիշ նօգթասը տախի սէքիզ մէթրօ



տըր քի , շու հալտէ սիզին սէրի իւլ հարաքէ սէֆինէ-  
լէրինիզին հիսապըյըլա եաբըլմամըշ տէմէք օլուր . Մա  
մաֆիհ սըրթը՝ մըգտարը քեաֆի ուզուն , վէ պաշ թա-  
րաֆընա եազլաշտըգճա զիյատէ տարալըր , վէ իշթէ  
պու սէպէպլէ եիւրիւտիւյիւ վազըթ սուլար գօլայ եա-  
րըլըր , վէ սիւրաթը հարէքէթինէ մանի օլմազ :

Սէֆինէնին էնի վէ պօյը էօլչիւլէրինի պիւտիյինիզ  
հալտէ , արթըգ սաթհընը վէ ճէսամէթինի բէք գօ-  
լայ հիսապ իտէպիլիւսինիզ : Սաթհը խարիճիսի պին  
օն — պիր միւրէպպա (քառակուսի) վէ եիւզտէ գըրգ  
պէշ մէթրօ տըր . ճէսամէթի , եանի վիճուտինին պէօ-  
յիւքլիւյի տախի , պին պէշ եիւզ , վէ ճնտա իքի մէքիպ  
( խորանարդ ) մէթրօ տըր , եանի տէմէք օլուր քի ,  
թէմամէն սույա տալտըղը էսնատէ , պին պէշ եիւզ  
մէքիպ մէթրօ սու մահալինի իշղալ իտէր քի , պէօյլէ-  
ճէ սէֆինէնին սըգլէթի , պին պէշ եիւզ մէքիպ մէթրօ  
սու , եախօտ պին պէշ եիւզ թօնէլաթօ օլուր :

Պու թահտ էլ պահր սէֆինէնին բըլանընը եաբաը-  
ղըմ վազըթ , սըգլէթի ճնտա պիր խաֆիֆլէտիյի կի-  
պի , սույըն եիւզիւնէ չըգմասընը թալէպ իթմիշ իտիմ .  
պինաէն ալէյհ , պաթմամասը լաղըմ կէլտիյի վազըթ ,  
սըգլէթի պին իւշ եիւզ էլլի ալթըր մէքիպ սու աղըր-  
լըղընա միւսապի օլուր , եանի պու գատար ատէտ թօ-  
նէլաթօ օլմաղըլա , իսթէտիյիմ էօլչիւտէ սույըն իւզէ-  
րինտէ տուրուր :

Նօթիւլիւս իքի թէքնէտէն իպարէթ տիր , տախի-  
լի վէ խարիճի օլան թէքնէլէր , եէկտիկէրինէ (T) շու  
հարֆ շէքլինտէ տէմիր բէրչլինլէր իլէ զայէթ գուվվէթ-  
լի սուրէթտէ թուլթուրուրմուշ տըր քի , պու սայէտէ  
իչի տօլու եէքրարէ պաթթալ պիր տէմիր բարչասը կի-  
պի , էն տէհչէթլի միւսատէմէլէրէ թահամմիւլ , վէ մու-

գազէմէթ իտէր, վէ էն շիտտէթի ֆուրթունալարտան  
գօրգմալ:

Նօթիւլիւսին թէքնէլէրի չէլիքտէն թահաալարըլա  
եաբըլմըլ տըր. պու թահաալարըն սըգլէթի սույա նիս-  
պէթլէ, ծնտա եէտի վէ սէքիլ ըաւտտէսինտէ տիր.  
պիրինճի թէքնէ պէշ սանթիմէթրօ գալընլըգտա օ-  
լուպ, իւշ եիւղ տօգսան տէօրթ, վէ եիւզտէ տօգսան  
իւշ թօնէլաթօ սըգլէթի օլտուղու կիպի, իքինճի թէք-  
նէ, եախօտ օմուրղա, էլլի սանթիմէթրօ եիւքսէքլիյինտէ,  
եիրմի պէշ ոանթիմէթրօ կէնիշլիյինտէ, վէ ալթմըլ ի-  
քի թօնէլաթօ ալըրլըղընտա տըր. իմտի, մաքինա,  
սաֆրա, միւսթէլիֆ յալաթ ու էտէվաթ, պէօլմէլէր,  
վէ մէֆրուշաթ, վէլհասըլ սէֆինէ տէրունինտէ պու-  
լունան էշեանըն քեաֆֆէսի, տօգուլ եիւղ ալթմըլ  
պիր, վէ եիւզտէ ալթմըլ իքի թօնէլաթօ ալըրլըղը ճի-  
սապ օլունուր քի, պիրինճի թէքնէնին սըգլէթի պու-  
լունան եիւղ տօգսան տէօրթ, վէ եիւզտէ տօգսան  
իւշ թօնէլաթօյա զամմ իտիլտիյի հալտէ, մաթլուպ օ-  
լան պին իւշ եիւղ էլլի ալթը, վէ եիւզտէ գըրգ սէ-  
քիլ թօնէլաթօ սըգլէթ մէյտանէ կէլիր, անլաշըլ-  
տը մը:

— Էվվէթ, անլատըմ:

— Շու հալտէ Նօթիւլիւս ըույի տէրեայէ չըգտը-  
ղընտա, ծնտա պիր գըմմը սուտան տըշարը գալըր. իմ-  
տի սէֆինէնին իչինտէ մախսուսէն եաբտըրտըղըմ սու  
խազինէլէրի վար քի, պունլար եիւղ էլլի վէ եիւզտէ  
եէթմիշ իքի թօնէլաթօ. սու իսթիսապ իտէճէք ճէսա-  
մէթտէ տիրէր: Պու խազինէլէրի սու իլէ տօլտուրտու-  
ղումտա, սէֆինէ պին պէշ եիւղ եէտի թօնէլաթօ ա-  
լըրլըգ քէսպ իտէր, եախօտ օ գատար եէր իշղալ ի-  
տէրէք քեամիլէն սույա պաթար. իշթէ մուալլիմ է-



Ֆէնտի իշ պէօյէ տիր, սու խաղինէլէրի, Նօթիւլիւսին ալթ ճիհէթինտէ տիրէր, մուսուլալարը գօլայճա աշարըմ քի, խաղինէլէր աօլար տօլմազ, Նօթիւլիւս թա տէնիզին սաթհընա գատար պաթը վէրիր:

— Բէք ալա, լաքին օ վագըթ ասըլ ճիտտի միւշ-կիւլաթէ թէսատիւֆ իթմիշ օլուրսունուզ, տէնիզին թա ալթընա գատար էնէպիլէճէյինիզէ ազլըմ էրտի, ֆագաթ աշաղա էնտիյինիզ վագըթ, Նօթիւլիւս սու թագեիքինէ, վէ պինաէն ալէյհ աշաղըտան եօգարըյա պիր գուվլէյի թէպեիտիյէյէ (զօրաւոր մղում) միւսատըֆ օլմազ մը քի, պու գուվլէթ, պէհէր օթուզ գատէմ սու իչին պիր հէվա թագեիգի հիսապ օլունմասը լազըմ կէլիր, եանի պէհէր միւրէպպան (քառասկուսի) սանթիմէթըօ իչին, պիր քիլօկըամ տէմէք օլուր:

— Էվլէթ էֆէնտիմ, բէք տօղրու:

— Օ հալտէ, Նօթիւլիւսիւ քեամիլէն սու իլէ տօլտուրմատըգճա, գաարը տէրեայէ նասըլ, վէ նէ՞ սուրէթլէ էնէպիլէճէյինիզի պիր միւմքին անլայամայօրում:

— Մուալլիմ էֆէնտի, գուվլէթ, մուվազէնէ իլէ գարըշտըրըլըսա, պէօյիւք խաթալէրէ տիւշար օլունուր. պահրի Մուհիթին էն տէրին եէրլէրինէ էնմէք իչին ասլա զահմէթ իթիյար օլունմազ, զիրա ճիսիմլէր պաթմաղա մէյալ տըր. իմտի միւլահազաթըմօ էյի տըգգաթ իտինիզ:

— Սիզի տինլէմէքտէյիմ, գարթան էֆէնտի:

— Նօթիւլիւսի սույա պաթըրմազ իչին լազըմ կէլէն սըգլէթի նազարը տըգգաթա ալտըղըմ վագըթ, պաշըճա տէնիզ սուլարընըն տէրինլէրինէ տօղրու էնիլտիքճէ, հիւճմին թէնաքիւս պուլաճաղընը թահտը միւլթալապէ ալմըշ իտիմ:

— Բէք տօղրու տըր,

— Իմտի, էկէր սույըն քեամիլէն թաղեիգի միւմ-  
քին տէյիլ իսէ, հիչ օլմազսա ճիւղվի օլսուն գապիլի  
թաղեիգ տիր. ֆիլ հազըգա սօն հիսապլարա նազա-  
րէն, պու թէնագիւս (նուազում) պէհէր հէվա թաղ-  
եիգինտէ, եանի օթուզ ատըմ տէրինլիքտէ, օն միլեօն-  
տա տէօրթ եիւզ ալթմըչ մըգտարընտա օլաճաղը հի-  
սամպ օլունմուչ տըր. էկէր պին մէթրօ գատար աչաղա  
էնմէք լազըմ կէլսէ, հէվա թաղեիգի եիւզ քէրրէ ար-  
թար, վէ անա կէօրէ սույըն հիւճմի (ճնչում) նէ մըգ-  
տարտա ազալմըչ օլտուղունը անլարըմ, եանի եիւզ  
պինտէ տէօրթ եիւզ օթուզ ալթը մըգտարինտէ թէ-  
նաքուս վուգու պուլտուղունը պիլմիչ օլուրում: Պի-  
նաէն ալէյհ Նօթիլլիսին սըգլէթինի պին պէչ եիւզ  
եհտի վէ օնտա իքի եհրինէ, պին պէչ եիւզ օն իւչ վէ  
եիւզտէ եէթմիչ եհտի թօնէլաթօ նիսպէթինտէ ար-  
թըրմայա մէճպուր օլուրում:

— Եալընըզ պու գատա՞ր մը:

— Էվվէթ միւսիւ Արոնաքս, պու գատար, հիսա-  
պըն տօղլուլուղունը անլամագ գօլայ տըր. պէնիմ  
եիւզ թօնէլաթօ գատար սու իսթիապ իտէճէք ֆազլա  
խազնէլէրիմ տէ վար քի, իսթէտիյիմ վագըթ տէնի-  
զին էն տէրին եհրլէրինէ ինէր, վէ սույըն իւզէրինէ  
չըգմագ արզու իթտիյիմտէ, սույը իխրաճ իթմէքլէ  
արզումա մուվաֆֆագ օլուրում. էկէր Նօթիլլիսին օն-  
տա պիր գըամընըն սու իւզէրինտէ պուլունմասը լա-  
զըմ կէլսէ, օ վագըթ թէքմիլ խազինէլէրին սույունը  
պօշալտըրըմ:

Պու ճիտտի հիսապլարըլա միւսատտագ օլան սէօղ-  
լէրէ, հիչ պիր կէօնա իթիրազ իտէմէյուպ եալընըզ  
ճէվապ օլարագ.

— Հիսապլարընըզը գապուլ իտէրիմ, զիրա հէր



կիւն ֆիլիէն վէ թէճրիւպէ իլէ իսպաթընը կէօրիւյօր-սունըզ, ֆագաթ եալընըզ թապիյի պիր միւշկիւլ նօգ-թա կէօրիւյօրում:

— Նէ՞ կիպի, մուալլիմ էֆէնտի:

— Մէսէլա պին մէթրօ գատար տէրինլիյէ էնտի-յինիզ հալտէ, Նօթիւլիսին իւզէրինէ, թապիյի եիւզ հալա թագեիգինէ (մթնոլորդական ճնշում) միւսավի պիր սըգլէթ պինէր, օ հալտէ էկէր սու խաղինէլէրինի պօշալթմազ, վէ բույի տէրեայէ չըգմազ իսթէյէճէք օլուրսանըզ, իսթիմալ իթտիյինիզ թուլումպալարըն, եիւզ հալա սըգլէթինէ միւսավի, եանի պէհէր սանթի-մէթրօ միւրէպպաընա (քառակուսի հարիւրամէթր) եիւզ քիւօկրում աղըրլըզընտա պիր սըգլէթէ ղալէպէ իթմէ-լէրի լազըմ կէլիր քի, պէօյլէ պիր ղալէպէյէ՝ ֆէվգէ-լատէ...

— Գուվվէթ, եանի հարիք իւլ ատէ պիր գուվ-վէթ լազըմ տըր, տէմէք իսթէրսինիզ, տէյի՛լ մի. իշլէ պէն օ գուվվէթի մահզա էլէքթրիքտէն ալըրըմ, մուալլիմ էֆէնտի. սէօղիւմիւ թէքրար իտէրէք տէ-րիմ քի, պէնիմ մաքինալարըմըն գուվվէյի մուհրիքէ-սինին սայքի հատտ ու բայանը եօգ տըր. Նօթիւլիւ-սին թուլումպալարը հարիք իւլ ատէ պիր գուվվէթէ մալիք տիրլէր, վէ սիզ պունը թաստիք իտէրսինիզ ղանն իտէրիմ. զիրա շիւպհէ եօգ քի Ապրահաւ-Լինգօշ-նըն կիւվէրթէսինէ, սու տիրէքլէրի բիւսկիւրտիւյինի էլպէթթէ կէօղիւնիւզ իլէ կէօրտիւնիւզ, լաքին պէն մաքինալարըմը եօրմամազ իչին, հալընըզ պին պէշ եիւզտէն իքի պին մէթրօ տէրինլիյէ էնտիյիմ վագըթ ֆաղլա սու խաղինէլէրիմի իսթիմալ իտէրիմ. օ հալտէ էկէր քէյֆիմ պահըր Մուհիթին էն տէրին նօգթալա-րընա էնմէք իսթէյէճէք օլուրսա, օ վագըթ ուզուն,

Ֆազաթ ճիտտի վասէթալէրէ տէ միւրաճաաթ իտէրիմ քի , պու վասէթալար գաթան պօշա չըգմազ :

— Նէ կիպի վասէթալար օլտուղունը սօրապիլի՞ր միյիմ :

— Պու նօգթայը անլաթապիլմէք իչին , թապիյի նօթիւլիւսի նա՞սըլ վէ նէ մուամէլաթ իլէ գուլլանտըղըմը պէյան իթմէմ չազըմ կէլիւ :

— Սապըրսըղլըգլա պէքլէյօրում , գաթան էֆէնտի :

— Պու սէֆինէյի , սաղա սօլա չէվիլմէք , եախօտ տօս տօղրու եիւրիւթմէք իչին , պիլտիյինիզ ատի վէ կէնիշ էթէքլի պիր տիւմէն իսթիմալ իտէրիմ , պու տիւմէն , կէմինին պաշ թարաֆը ալթընտա տըր քի , մախսուսի պիր չարիս իլէ հարաքէթ իտէր . լաքին պէն իսթէտիյիմ վազըթ նօթիւլիւսի եօգարտան աշաղա , վէ աշաղըտան եօգարըյա տա տօղրու պիր խաթ իւզէրինտէ սէվգ իտէպիլիլիմ , պու խուսուստա գուլլանտըղըմ ալաթ իքի տէմիր լէվհալար տըր քի , վիտալար իլէ սէֆինէնին իքի թարաֆընտա , վէ գարնընա մէրպուլթ տըր , պուշլար իչէրտէն գուլլանըլան գուլվէթլի մանէլալար վասէթասը իլէ , հէր պիր վաղիյէթի քէսպ իտէպիլիլէր , եանի պու լէվհալէր , ուֆուգի ( հորիզոնական ) պիր վաղիյէթտէ թուլթուլուսա , կէմիտէ , ուֆուգի տօղրուլուգլա ( հորիզոնական ուղղութեամբ ) հարաքէթ իտէր , էկէր մայիլէն , եանի աշաղըյա տօղրու պուլլանտուրուսամ , նօթիւլիւստէ , օմէյլին տէրէճէսինէ կէօրէ , վէ բէրվանէնին գուլվէթի սայէսինտէ իսթէտիյիմ գատար տէնիզլին թա ալթընա պաթար , վէ եախօտ այնի թէտպիր իլէ եիւքսէլիւ , վէ իշթէ պէօյլէճէ էն տէրին նօգթալէրէ էնմէք գապիլ օլուր . հաթտա էկէր չարըճագ եիւքսէլմէք իյճապ իտէճէք



օլսա . հէման բերվանէյի տուրտուրուումքի , տէնիզին աշաղըտան եօգարըյա օլան թազեիքի թէէսիրի իլէ , նօթիւլիւս ատէթա պիր պալօն կիպի քէմալի սիւրաթլէ սույուն եիւզիւնէ չըգար :

— Աֆէրին գարթան էֆէնտի , չօգ եաշա , լաքին տիւմէնճի նա՞սըլ սուլարըն իշինտէ վէրտիյինիզ դօմանտայը իճրա իտիյօր , վէ եախօտ կիթտիյի եօլու նա՞սըլ կէօրիւյօր :

— Տիւմէնճի , նօթիւլիւսին իւսթ սաթհընտան ուզանմըշ , պիլլուրտան մամուլ պիր գաֆէս իշինտէ պուլունուր . պու գաֆէս՝ ատսի իւլ շէքլ ( ոսպնածե ) ճամլարըլա մէստուտ տըր քի , տիւմէնճի՝ պու ճամլարըն սայէսինտէ եօլունը բէք գօլայ կէօրիւր :

— Պու ճամլար տէնիզին նօգթալէրինտէ օլան թազեիգաթը շէտիտէյէ ( բուռն ճնշմանց ) նա՞սըլ թահամմիւլ իտէպիլիյօր :

— Միւքէմմէլ սուրէթտէ տայանըր , պիլլուր՝ սէրտ մաստէլէրէ չարբըլտըղընտա բարչալանըր իսէ տէ , պու կիպի թազեիգաթլէրէ մուգավէմէթ իթմէք խասսէսինէ մալիք տիր . 1864 տէնէսինտէ շըմալ տէնիզլէրինտէ էլէքթրիք ղիյասըյլա պալըգ ավլամադ թէճրիւպէսի իտիլտիյի հէնկեամտէ , եէտի միլիմէթրօ գալընլըղընտա պիլլուրտան մամուլ լէվհալէրին , օն ալթը տէրէճէ հալա թազեիգինէ թահամմիւլ իթտիլէրի կէօրիւլտիւ . պէնիմ գուլլանտըղըմ ճամլարըն իսէ , եիրմի պիր սանթիմէթրօ գալընլըղը վար քի , օ հալտէ պիր աղ էվիլէ ղեքը իթտիյիմ գալընլըղըն օթուզ գաթը տէմէք օլուր :

— Իէք ալա գարթան էֆէնտի , լաքին նիհայէթ կէօրէպիլմէք իշին , ըշըղըն՝ գարանլըղը թէպեիտ ( հեռացնել ) իթմէսի լաղըմ կէլիր , իմոթ տէնիզին ալ-

Թընտա հիւքմֆէրմա օլան գարանլըգտա նա՞սըլ...

— Տիւմէնճինին պուլունտուղու պիլուր գաֆէսին արգասընտա պիր էլէքթրիք զիյասը գլօպը վար քի, եարըմ միլ ուզագլըզա գատար տէնիզի Թէնվիր իտէր:

— Եաշա՛ գաթթան էֆէնտի, պին եաշա՛: Շիմտի մահուտ վէ խէյալի ճանավարտա կէօրիւնէն, վէ էրպապը Թապիյունըն ադլընը օ գատար եօրան, ֆօսֆօր հազամօզընըն նէ օլտուղունը էլիճէ անլատըմ. շու մինասիպէթլէ զաթը ալինիզէ պիր շէյ սիւալ իթմէք իսթէրիմ. շէյլէքի, Նօթիւլիւս իլէ Սօյիւանըն միւսատէմէսի էնգաստէ՞ն մի, հօգսա տըզգաթսըզլըգտան նէչաթ իտէն պէտպահա պիր Թէսատիւֆ մի իտի:

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի, Թէսատիւֆի իտի. պէն սաթհը տէրեստէն իքի մէթըօ տէրինլիքտէ կիթմէքտէ իքէն, սըրֆ տըզգաթսըզլըգ էսէրի օլան միւսատէմէ վուգսւ պուլտու, ֆազաթ պու միւսատէմէնին պէյիւք պիր ֆէլաքէթի մուճիպ օլմատըզընը կէօրիւպ մէմնուն օլտում:

— Տօղրու տըր էֆէնտիմ, ֆէլաքէթի մուճիպ օլմատը. լաքին Ապրահաւ-Լիմգօյն իլէ օլան միւսատէմէնի՞գ...

— Մուալլիմ էֆէնտի, Ամէրիգա գուվլէյի պահ-րիյէսինին էն կիւզէլ ֆըրգաթիյնլէրինտէն ատտ օլունան Ապրահաւ-Լիմգօյնըն խասարաթընը մուճիպ օլտուղում իշին Թէէսիւֆ իտէրիմ, ֆազաթ ֆըրգաթիյն պէնիմ իւզէրիմէ հիւճիւմ իտիյօր իտի, վէ պէնտէ քէնտիմի միւտաֆսա իթմէյէ մէճպուր օլտում, պունըյլա պէրապէր, ֆըրգաթիյնի պանա իյրասը խասարաթ իտէմէզ պիր հալէ գօյմազլա իքթիֆա իթտիմ, եանի տիւմէնինի գօրարտըմ, վէ ումուրղասընը ազըճըզ զէ-



տէլէտիմ քի, եագըն պիր լիմանէ սօգուլուպ խասարընը թամիր իտէպիլիր:

— Ա՛հ գաբթան էֆէնտի. հագըգաթէն սիզին Նօթիւլիւս, ատէթա միւճիզքեար պիր սէֆինէ տիր:

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի, պուլուրտուղունուզ կիպի տիր, Նօթիւլիւսի պիզգաթ վիճուտիմ կիպի սէվէրիմ, պահըը Մուհիթին հէր նէվի ֆէլաքէթինէ սիբէր, վէ տայիմա թէհլիքէ իչինտէ պուլունան սէֆինէլէր, հէր գազատէն իհթիրազ իթմէյէ մէճպուր պուլունտուզլարը հալտէ, Նօթիւլիւսին տէրունինտէ իսէ, ինսանըն գալպի հէր վէճհլէ միւսթէրիհ օլուր. թէքնէսի պօզուլուպ աշընմազ, զիրա իքի գաթլը գալի տէլիքտէն իմալ իտիլմիշ տիր, եէլքէնի եօգ քի՝ ըիւզկեալա գաբտըրսըն, պուխար գուլլանմազ քի՝ գազանլարըն բաթլամասընտան գօրգսուն, աթէշ իլէ հարաքէթ իթմէզ քի՝ քէօմիւրիւն թիւքէնէճէյինտէն վէսվէսէ իթսին, չիւնքի մաքինասը՝ պիթմէզ թիւքէնմէզ էլէքթրիք գուվվէթի իլէ հարաքէթ իտէր. եանկընտան հիշ գօրգմազ, չիւնքի հէր եանը տէմիր տիր, միւսատէմէտէն ասլա խէվֆ իթմէզ, չիւնքի տէնիզ իչինտէ քէնտինտէն պաշգա թահտ էլ պահր սէյրի սէֆային իտէն կէմի մէվճուտ տէյիլ տիր. ֆուրթունատան հիշ գօրգմազ, զիրա սաթհը տէրեատէն պէշ օն մէթրօ աշալըտա քէմալի սիւքիւնէթ պուլուր: Իշթէ մուալլիմ էֆէնտի, Նօթիւլիւս՝ մալիք օլտուղու պու խասիյէթը ճէմիլէլէր իլէ պիրիճիք սէֆինէ տիր. էկէր մաքինիսթին, սէֆինէյի եաբան միւհէնտիստէն զիյատէ կէմիսի հագգընտա էմնիյէթը քեամիլէսի օլուր, վէ միւհէնտիս տախի, մաքինիսթտէն զիյատէ սէֆինէյէ էմնիյէթ իտէր, տէտիքլէրի պիր սահիհլիք իսէ, պէնիմ տախի Նօթիւլիւս հագգընտա նէ մէրթէպէ էմնիյէթիմ

օլտուղունը բէք գօլայ անլայապիլիւրսինիլ . զիրա պէն պու սէֆինէնին հէմ մաքինիսթի , հէմ դալֆասը , հէմ միւհէնտիսի , վէ հէմ տէ գաթանըլըմ :

Գաթան նրմօ , պու սէօզլէրի քէմալի պէլաղէթ վէ ճէլատէթ իլէ սարֆ իյլէ յօրիտի . շուլէտար պագըշը վէ թավրընաաքի շիտտէթի հարաքէթ , պու զարիպ ատէմի հալտէն հալէ թահվիլ իտիյօր իտի . ֆիլհագըղա մումաիլէյհ , պիր բէտէրին՝ էվլատընը սէվտիյի կիպի , նօթիւլիւսիւ սէվլէր օլտուղու անլաշըլմագտա իտի :

Փագաթ թապիյի պիր մէսէլէտէն մէրագըմ թահ-րիք օլունարագ , քէնտիսինէ պիր սիւալ իյրատ իթմէ-տէն քէնտիմի մէն իտէմէյէրէք :

— Տէմէք սիլ միւհէնտիսիյէ վէ գալֆալըղա տա աշինա սընըզ , էօյլէ՞ մի , տէտիմ :

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի , քիւրրէյի արզտա իգամէթ իտէնլէրտէն մաատուտ օլտուղում էսնալէր-տէ , Լօնտրա , Բարիս վէ Նիւ-Նօյք շէհիրլէրինտէ պու սէնաաթլարը թահսիլ իթտիմ :

— Փագաթ պու շայանը հայրէթ կէմիյի կիզլիճէ եարմայա նա՞սըլ մուվաֆֆագ օլապիլտինիլ :

— Միւսիւ Արոնաքս , նօթիւլիւսին հէր պիր բար-չասը այրը այրը օլարագ , քիւրրէյի արզըն պիրէր ճի-հէթինտէ իմալ իտիլմիշ , վէ սըբարըշ իտիլէն ֆապրի-գալարտան , միւսթէլիֆ եախօտ կիզլի իսիմէր իլէ էլէ կէշիրիլմիշ տիր . մէսէլա օմուրղասը Դըրէօլ տէօքմէ-խանէսինտէ , շաֆիթի , եանի բէրվանէնին օրթասը , Լօնտրատա վագը Բէն վէ շիւրէքետսը ֆապրիգասըն-տա , տէմիր թահտալարը վէ բէրվանէսի , Լիվըրբուլտա վագը Լիւրտ գումբանեասը ֆապրիգասընտա , ուֆագ շարիլար վէ ալաթը սայիրէսի , Կըլաաճօտա Լսգօթ տէսթկեահընտա , սու խաղինէլէրի , Բարիզտէքի Գայլ



վէ շիւրէքեասը նամ ֆապրիգատա , վէ մաքինասը Բը-  
րուսիաստաքի մէշհուր Գըրիւպ ֆապրիգատաճնտա եաբըլ-  
մըշ օլտուղու կիպի , մահմուզը վէ աիւմէնի տախի ,  
Նիւ-Նօրդ շէհրինտէ սաքին Հարթ պիրատէրլէրի գում-  
բանեասը մարիֆէթի իլէ իմալ իտիլմիշ տիր , վէ պու  
ֆապրիգաթօրլարըն հէր պիրի , քէնտիլէրինէ սըբարըշ  
օլունան բըլանլարմը , միւխթէլիֆ վէ թագլիտ իսիմ-  
լէր իլէ գապուլ իթտիլէր :

— Լաքին պու ալաթ ու էտէվաթ եաբըլտըգտան  
սօնրա , եէրինէ թագմագ վէ եէրլէշտիրմէք լաղըմ կէ-  
լիր :

— Մուալլիմ էֆէնտի , պէն տէսթկեահըմը , պահ-  
ըը Մուհիթտէ վագը խալի վէ ինսիզ պիր ատատա  
թէէսիա իթմիշ իտիմ , օրատա պէն վէ իշճիլէրիմ , եա-  
նի թաալիմ վէ թէրպիյէ իթմիշ օլտուղում իյիտ ար-  
գատաշլարմը իլէ պէրապէր Նօթիւլիւսին ինշասընա  
մուվաֆֆագ օլտուգտան սօնրա , տէսթկեահըմը վէ  
իսթիմալ իթտիլիմ ալաթ ու էտէվաթը աթէշէ վէր-  
մէքլէ , անլէրաէն զէրրէ գատար պիր էսէր պըրագմա-  
տըմ . հաթտա էկէր գապիլ օլա իտի , մէզքիւր ատայը  
տախի պարութ իլէ հէվայա սավուրաճագ իտիմ :

— Պու հիսապճա , Նօթիւլիւսին մալի սիզէ բէք  
չօղա օլմուշ տըր , հայլըճա բարա սարֆ իթմիշ օլմալը-  
սընըլ :

— Միւսիւ Արոնաքս , զըրհըլը պիր սէֆինէնին պէ-  
հէր թօնէլաթօսը պին եիւզ եիրմի պէշ ֆըրանգա չը-  
գար , շու հալտէ Նօթիւլիւսին պին պէշ եիւզ թօնէ-  
լաթօ ճէսամէթի օլտուղունտան , պիր միլեօն ալթը  
եիւզ սէքսէն եէտի պին ֆրանգա չըգար . իմտի տա-  
խիլինտէքի թագսիմաթ վէ մէֆրուշալթըլըլա իքի միլ-  
եօնա պալիզ օլտու , վէ էկէր տէրունինտէ պուլունան

սէնաթը նէֆիսէ ասարը , վէ զիյգըյմէթ գօլիգսիյօնըն գըյմէթի տախի իլավէ իտիլտիյի հալտէ , Նօթիւլիւս պանա պէշ միլեօն ֆրրանգա մալ օլմուշ տըր , տէնէ-ճէք օլսա , ասլա միւպալաղա իտիլմիշ օլմաղ :

— Գարթան էֆէնտի , աֆվընըզա մաղրուրէն պիր սօն սիւալ տահա իյրատ իտէճէյիմ :

— Պույուրունուզ , միւսիւ Արոնաքս :

— Տէմէք քի սիզ բէք զէնկինսինիզ :

— Ագլընըղըն խարիճինտէ օլարազ , եանի հատտէն էֆլուն զէնկինիմ , սիզէ շու գատարընը տէյիմ քի , ասլա սըգըլմայարազ Ֆրանսանըն օն միլեար ֆըրանգա եազըն օլան պօրճունը , պիլա թէրէտտիւտ թէտիյէ իտէպիլէճէք տէրէճէտէ սէրվէթիմ վար տըր :

Գէմալի հայրէթլէ պու ինանըլմայաճազ սէօղիւ սէօյլէյէն զարիպ իւլ թավր ատէմին եիւզիւնէ տիք տիք պազա գալտըմ , աճէպա պու ատէմ , պէնիմ սաֆտէրունլուղըմլա օյնամա՞գ մը իսթէյօր իտի , աճէպա եալա՞ն մը սէօյլէյօր իտի , շիւպհէսիզ պու Նօգթա միւսթազպէլտէ աշիքեար օլաճազ իտի :



## 14

## Սիյահ Եւհր .

Քիւրրէյի արզըն տէնիզ իլէ իշղալ օլունան գըսմը , իւշ միլեօն սէքիզ եիւզ օթուզ իքի պին պէշ եիւզ էլլի սէքիզ միւրէպպա մէթրօ (բիւրամէթր) , եանի օթուզ սէքիզ միլեօն հէքթարտան զիյատէ հիսապ օլունմուշ տըր : Տէնիզ՝ իքի միլեար իքի եիւզ էլլի միլեօն միլի մուգիպի (խորանարզ) սույը հավի տիր քի , իւշ քէն-



Թիլեօն (հնգիլեօն) Թօնէլաթօ աղբրըղընտա , վէ ալթ-  
մըշ ֆարսախ սաթհընտա պիր գլօպ Թէշքիլ իտէպիլիր :  
Պու սայըյը էյիճէ անլայապիլմէք իշին , պիր ատէտ՝  
միլեարտան նէ գատար ուֆագ իսէ , միլեարտա , քէն-  
Թիլեօնտան օ նիսպէթտէ ուֆագ տըր տէմէք լաղըմ՝  
կէլիր . եանի պիր միլեարտէ գաշ ատէտ պիր վար իսէ ,  
պիր քէնթիլեօնտա տախի օ գատար միլեար վար . իմ-  
տի տիւնեատա պուլունան Թէքմիլ նէհըլէր վէ ըրմագ-  
լար , գըրգ պին սէնէ կիճէ կիւնտիւզ ագըպ պիր եէ-  
րէ Թօբլանըլսա , անճագ տէնիզին սույը մըգտարինէ  
միւսավի օլապիլիր :

Քիւրրէյի արղըն հինի Թէշէքքիւլինտէ (կաղմա-  
կերպիլ) , վէ տահա տօղրուսը Թապագաթ իւլ արղ  
( երկրաբանական ) ասըրլարտա , աթէշ տէվրի զէմա-  
նընտան սօնրա , սու տէվրի զէմանը պաշլամըշ իտի .  
եանի իւզէրինտէ եաշատըղըմըզ պու գլօպ՝ աթէշ իլէ  
գարլը օլարագ տէվրլէր կէշիրտի , վէ մուախսարէն  
եավաշ եավաշ սու իսթիլա իտէրէք ումումէն տէնիզ  
օլտու քի , պատէհու հայը ասըրլար կէշէրէք Թէտրի-  
ճէն տաղ Թէրէլէրի , ատալար կէօրիւնմէյէ պաշլատը :  
Պունլար , խուսուսի սու Թուֆանլարը իլէ պիր զէման  
մէսթուր գալըպ , եէնիտէն պաշ կէօսթէրտիլէր , եէք-  
տիկէրի իլէ պիրլէշտիլէր , վասի գարալար մէյտանէ  
չըգտը , վէ նիհայէթ իւզէրինտէ եաշամագտա օլտու-  
լումուզ գըթաթը մէվճուտէ (յամաք երկիրներ) Թէշ-  
քիլ օլունտու , եանի քիւրրէյի իհաթա իտէն տէնիզ  
իշինտէ , օթուզ եէտի միլեօն ալթը եիւզ էլլի եէտի  
միւրէպպա միլ (քառակուսի մըն) Թօբրագ եախօտ  
գարա հասըլ օլտու :

Գըթաթը մէվճուտէնին արղ ու շէքլի , տէնիզի  
պէշ գըսմա Թագսիմ իթմէյէ միւսախտ օլուր , վէ

չէօյլէճէ թէսմիյէ իտիլիր , եանի պահրը Միւնճէմիտի շըմալի ( արջային Սառուցեալ Ովկիանոս ) , պահրը Միւնճէմիտի ճէնուպի ( հակարջային Սառուցեալ Ովկիանոս ) , պահրը Մուհիթի Հինտի ( հնդկական Ովկիանոս ) , պահրը Մուհիթի աթլասի ( ատլանտեան Ովկիանոս ) , պահրը Մուհիթի քէպիր ( խաղաղական Մեծ Ովկիանոս ) :

Պահրը Մուհիթի քէպիր , շըմալտան ճէնուպա ( հիւսիսէն հարաւ ) իքի միւնթէգայի գութպիյէ տայիրէսի ( բեւեռային շըջանակ ) պէյնինտէ , վէ զարպտան շարգա ( արեմուտքէն արեւելք ) Ամէրիգա իլէ Ասիյա գըթալարը արասընտա , թուլէն հիւզ գըրգ պէշ տէրէճէ ( երկայնութեան աստիճան ) պիր վիւսաթը իշլալ իտէր . պահրը Մուհիթի քէպիր , տէնիլլէրին էն սաքինի տիր . տգընթըլարը զայէթ կէնիշ վէ եավաշ օլտուղու կիպի , ճէզրումէտլէրի ( մականթացութիւն ) տախի իթիտալ ( չափաւոր ) իւզրէ վազը օլուր : Պու տէնիզտէ բէք չօգ եաղմուր եաղար , իշթէ պահարմըն մուավէնէթի իլէ , տիպլէրինի կէզիպ թէմաշա իտէճէյիմ պու տէնիզ տիր քի , պունըն սէյր ու թէմաշասը էվվէլա պազը շէրայիթի աճիպէ իլէ գապուլ օլունտուղը գարիյնի քիրամէ մալիւմ տիր :

Գարթան Նըմօ , հատտէն էֆիզուն օլան սէրվէթիւնի պէյան իթտիքտէն սօնրա , թէքրար քէլամէ աղաղ իտէրէք :

— Մուալլիմ էֆէնտի , էկէր իսթէրսէնիզ էվվէլա մէվգըմըզը պուլալիմ , վէ սէյահաթըմըզըն յօգթասընը թային իտէլիմ . էօյլէնէ պիր չարիէք վար , պիրազտան բույի տէրեայէ չըգաճաղըմ , տէտի :

Ֆիլ հագըգա գարթան , բարմաղըյա իւշ տէֆա էլէքթըրիք շանընըն տիւյմէսինէ պաստը , թուլումպա-



լար՝ խաղինէլէրտէ պուլունան սուլը պօշալթ մայա պաշ-  
լատը , մանիմէթրօնըն միլի՝ պազը թաղեիդաթ իճ-  
րասըյլա Նօթիւլիւսին եիւքսէլմէքտէ օլտուղունու  
կէօսթէրտիքտէն սօնրա տուրտու , վէ գաբթան Նը-  
մօ .

— Սուլըն իւզէրինէ չըգտըգ , տէտի :

Տէրհալ կիւվէրթէյէ չըգըլան օրթա նէրտիւպա-  
նըն եանընա կիթտիմ , վէ մասէնտէն մաամուլ պասա-  
մազլարտան չըգարագ , աչըգ օլան գանատլարտան  
Նօթիւլիւսին իւզէրինէ վասըլ օլտում :

Կիւվէրթէ , բուլի տէրեատէն սէքսէն սանթիմէթ-  
րօ դատար տըշարը չըգմըշ իտի . Նօթիւլիւսին պաշ վէ  
գըշ թարափը , թըպգը թըպգըյա ուզուն պիր Հավանա  
սիդարասընա պէնգէմէքտէ իտի . վիճուտինի թէչքիլ  
իտէն տէմիր թահտալար , քիրէմիտքեարի եէքտիկէրէ  
խափիֆճէ պինտիրիլմիշ օլմաղըլա , այնի պաթթալ պիր  
թիմաղ (կոկորդիլոս) կիպի կէօրիւնիյօր իտի քի , սէ-  
ֆինէլէրտէն տիւրպին իլէ պազըլտըղընտա , Նօթիւլիւ-  
սին հէր վագըթ տէհչէթամիղ պիր ճանավար զանն  
օլունաճաղընա գանաթ կէթիրտիմ :

Կիւվէրթէնին օրթասընտա , նըսֆէն թէքնէյէ կիր-  
միշ օլան սանտալ , ուֆագ պիր շիշկինլիք բէյտա իտի-  
յօր իտի , էօնտէ վէ արգատա օրթա պէօյիւքլիքտէ  
էքի գաֆէս կէօրիւնիյօր իտի , պունլար գըսմէն , աոսի  
իւլ շէքլ (ոսպնաձե) պիլլուրլար իլէ մէսթուր իտի :  
Պու գաֆէսլէրտէն պիրի տիւմէնճիտէ մախսուս օլտու-  
ղու կիպի , տիկէրի տէ սէֆինէնին եօլունը թէնվիր ի-  
տէն էլէքթըրիք զիյասը ֆէնէրինէ թախսիս իտիլմիշ ի-  
տի :

Հէվա պէրրագ վէ տէնիղ զայէթ լաթիֆ օլուպ ,  
ուզուն սէֆինէ՝ պահըլ Մ ուհիթին վասի տալկալարը-

ներն թէէսիրինի անճագ հըսս խէրէք, խաֆիֆ սուրէթտէ չալգալանըյօր իտի. շարդ թարաֆընտան էսմէքտէ օլան ինճէ պիր բիւզկեար, ըույի տէրեայը պուրուշտուրմագտա, վէ սիստէն արի օլան ուֆուգըն (հորիզոն) հէր ճիհէթի միւքէմմէլէն կէօրիւլէպիլմէքտէ իտի:

Տէնիզին իւզէրինտէ հիչ պիր շէյ կէօրիւնմէյօր իտի, նէ պիր գայա, նէ առա, վէ նէ տէ Ապրաքաւ-Լիւնգօզնտան պիր էսէր վար. անճագ կէօզիւն կէօրէպիլէճէյի գատար ուլու տէնիլ վէ նիհայէթսիլլէք...

Գարթան Նըմօ, սէքսթան (անկիւնաչափ) էլինտէ օլարագ թուլըն տէրէճէսինի (լայնութեան աստիճան) պուլմագ իչին կիւնէչին եիւքսէքլիյինի էօլշտիւ, վէ կիւնէչին, թամ ալաթըն տէրէճէյի նօթթէսինէ (աստիճանակէտ) կէլմէսի իչին պիր գաչ տագըգա պէքլէտի, պու ինթիզար էսնասընտա. ալաթ՝ կիւյա մէրմէրտէն մամուլ պիր էլտէ պուլունմուշ կիպի ասլա թիթրէմէյօր իտի: Պատէհու.

— Մուալլիմ էֆէնտի, իշթէ թամ էօյլէն օլտու, նէ վազըթ իսթէրսէնիլ...

Ճարօնիյա գըյըլարընա եազըն օլան սարըմթըրագ տէնիզէ՝ պիր սօն նիկեահ տահա ֆըրլաթտըգտան սօնրա թէքրար պէօյիւք սալօնա էնտիք:

Պուրատա գարթան Նըմօ, պուլունտուղումուզ թուլըն տէրէճէսինի (երկայնութեան աստիճան) գըրօնէմէթրօ սաաթը իլէ էօլշիւպ հիսապ իթսիքտէն սօնրա.

— Միւսիւ Արոնաքս, եիւլ օթուզ եէտի տէրէճէ վէ օն պէշ տագըգա թուլի զարպիտէ պուլունույօրուլ... տէտի:



— Հանկը նըսֆէլ նիհար (\*) (միջօրէական) տայի-  
րէսինի հիսապ իտէյօրսունուզ, տէտիմ:

Պու սիւալէ գարթանըն վէրէճէք օլտուղու ճէ-  
վապտան, հանկը միլլէթէ մէնսուպ օլտուղունը անլա-  
յաճաղըմ իւմիւտինտէ իտիմ:

Գարթան նըմօ, նիմ թէպէսսիւմ իլէ ճէվապ վի-  
րուպ:

— Մուալլիմ էֆէնտի, պէնտէ, Բարիս, Ուաշինկ-  
թըն վէ կըրընուվիչ նըսֆէլ նիհարլարը իւզըրէ այար-  
լանմըչ պիր գաչ գըրօնօմէթրօ սաաթլարը վար, ֆա-  
գաթ շէրէֆինիզէ օլարազ, Բարիս նըսֆէլ նիհարընը  
իսթիմալ իտէճէյիմ, տէտի:

Գարթանըն պու ճէվապընտան պիր շէյ անլայա-  
մայըպ արզումա մուվաֆֆազ օլամատըմ իսէ տէ, պէ-  
րայի թէշէքքիւր պաշըմը էյտիմ. գարթան տախի  
սէօզիւնտէ տէվամ իլէ:

— Բարիս նըսֆէլ նիհարը իւզէրինտէ եիւզ օթուզ  
եէտի տէրէճէ օն պէշ տագըզա թուլը զարպիտէ, վէ  
օթուզ տէրէճէ եէտի տագըզա արզտա պուլունույօ-  
րուզ, եանի ճաբօնիյա սէվաշիլինտէն, իւչ եիւզ միլ  
գատար ուզադտայըզ: Պու կիւն Նոյեմբերին սէքիզի  
տիր, վէ իշթէ թամ էօյլէն սուլարընտա թահտէլ պահր  
սէյահաթըմըզա, եախօտ քէշֆիյաթըմըզա պէտտ օ-  
լունաճազ տրը:

(\*) — Պու տախի ճօղրաֆիյայէ այըտ պիր թապիր տիր.  
շէյլէքի, արզ վէ թուլը (լայնութիւն և երկայնութիւն)  
թային իթմէք իշին հէր միլլէթ քէնտիլէրինճէ պիրէր նըսֆէլ  
նիհար (միջօրէական) տայիրէսի ֆարզ իթմիլլէր, վէ էքսէ-  
րի բայիթախտլարընտա կէշէնի գապուլ իյլէմիլլէր տիր. մէ-  
սէլա Ֆրանսըզլար՝ Բարիս, վէ Ամէրիգալըլար՝ կըրընուվիչ  
նըսֆէլ նիհարընտան հիսապ իտէրլէր:

— Ճէնապը Ալլահ մուվաֆֆազ էյլէյէ :

— Շիմարի մուալլիմ էֆէնտի , թէտգըգաթընըզլա մէշղուլ օլմանըզ իչին սիզտէն մուֆարէգաթ իտէրիմ . սէֆինէմէ սաթհը տէրեատէն էլլի մէթրօ տէրլինլիքտէ օլարազ շարգը շըմալիյէ (արեւելեան հիւսիս) տօղրու եօլ վէրտիմ : Իշթէ շուրատա պուլունան պէօյիւք խարթալարա միւրաճաաթ իտէրէք , իթիխազ իթտիյիմիզ թարիզի , եանի Նօթիւլիսին կիտէճէյի եէրլէրի կէօրէպիլիրսինիզ : Սալօնըմը քեամիլէն թահթը էմրլնիզէ գօյարազ , միւսաատէնիզլէ օտամա չէքիլէճէյիմ , տէտի :

Գարթան Նըմօ , պէնի նէզաքէթլէ սէլամլատըգսան սօնրա նէզտիմտէն մուֆարազաթ իթտի , միւլահազաթըմլա եալընըզ գալտըմ : Պու միւլահազաթըմլն էսասը պաշըճա Նօթիւլիսին գարթանը իտի . հիշ պիր միլլէթէ մէնսուպ օլմատըզընը իտտաա , վէ պու սուրէթլէ իֆթիխար իտէն պու հարիգ իւլ ատէմին , հանկը միլլէթտէն օլտուղսընը անլպյապիլէճէք մի իտիմ : Ճէմիյէթը պէշէրիյէ ալէյհինտէ հըսա իթտիյի նէֆրէթ , վէ պուղղ ու ատապլէթ նէրէտէն նէշաթ իտիյօր իտի , պու վահշիյէթին սէպէպի քլիմ իտի , աճապա գատը ու գըյմէթլէրի պիլինմէյէն , վէ թագտիր օլունմայան օ պէօյիւք ալիմլէրտէն պիրլի մի իտի : Գօնսէյլին տէտիյի կիպի պու ատէմ , եէնի պիր Գալիլէօս մը , եախօտ Ամէրիգալը Մօրի կիպի տիւշարը ֆէլաքէթ օլան ալիմ պիր ատէմ մի իտի : Հէնուզ պուրալարընը պիլէմէմ , թէսատիւֆ պէնի պու ատէմին զարիպ սէֆինէսինէ աթմըշ իտի , հայաթըմ անըն էլինտէ տիր , պէնի սուրէթը պարիտանէտէ , ֆագաթ միհմաննիւվազլըզլա ( հիւրասիրութիւն ) գապուլ իտիյօր . տօսթլըզ իյմա իթմէք իչին էլիմի քէնտինէ ուղաթաղըմտա աս-



լա թուլթմատըղը կիպի , քէնտի տախի գաթան էլինի պանա ուզաթմամըչ իտի :

Պէնճէ տէրէճէյի նիհայէտէ էհէմմիյէթի պուլունան պու էսրարը քէշֆ իթմէք իշին , պիր սաաթ գատար միւլահազաթա տալտըգտան սօնրա , մասանըն իւղէրինտէ պուլունան խարթայա աթֆը նազար իթտիմ , վէ մաքինավարի պիր հալ իլէ , բարմաղըմը , գաթթան նըմօնըն կէօսթէրտիյի թուլ վէ արղ տէրէճէլէրի նօգթասարնա վաղ իթտիմ :

Գարալար կիպի , տէնիզլէրին տէ նէհիրլէրի վարտըր . պու ըրմագլար , մախսուսի ագընթըլար օլուպ , ըհնկլէրի վէ պէրուտէթլէրի տէրէճէսինտէն թանըլապիլիր : Մէգքիւր ըրմագլարըն էն պաշլըճասը կիւլֆլսթրիմ ագընթըսը նամըլլա թանըլմըչ տըր . ուլում ու ֆիւնուն քիթապլարը , քիւրրէյի արղ իւղէրինտէ պաշլըճա պէշ ագընթը իշար իթմիշ տիր . պունլարտան պիրինճիսի , պահըր Մուհիթի աթլասի չըմալինտէ (հիւսիւսային Ատլանտեան) , իքինճիսի , պահըր Մուհիթի աթլասի ճէնուպիտէ (հարաւային Ատլանտեան) , իւչիւնճիւսի , պահըր Մուհիթի քէպիր չըմալինտէ (խաղաղական հիւսիւսային) , տէօրտիւնճիւսի , պահըր Մուհիթի քէպիր ճէնուպիտէ (հարաւային խաղաղական) վէ պէշինճիսի տախի , պահըր Մուհիթի Հինտի ճէնուպիտէ (հարաւային հնդկական Ովկիանոս) վազը տըք : Պունլարտան մատէ վագթըլըլա պահըր Մուհիթի Հինտի չըմալիտէ (հիւսիւսային հնդկական Ովկիանոս) պիր ալթընճը ագընթընըն վիճուտինէ տէ իհթիմալ վէրիլէպիլիր քի , պու իսէ պահըր Հազէզ (Կասպից ծով) իլէ Սրալ տէնիզլէրի , Ասիյա գըթասընըն պէօյիւք կէօլլէրի իլէ պիրլէշէրէք , ղայէթ վասի պիր տէրեա թէշքիլ իթտիյինտէն հասըլ օլուր իմիշ :

Քիւրքէյի, եսսը վէ տիւզ շէքիւտէ իրայէ իտէն խարթանըն իւզէրինտէ, պու ազընթըլարտան պիրի օլուպ տա, ճարօնլարըն Քիւրոյ-Ըսքիվօն, եանի սիյահ նէհր տէնիլէն ազընթը հագգընտա երէյիճէ իյզահաթ վէրիլմիշ իտի։ Պու ազընթը, Պէնկալա քէօրֆէզլինտէն չըգըպ, միւնթէգայի հարէնին (արեւագարձ) հէրարէթը շէտիտէսինտէն ըսընմըշ վէ գայնամըշ օլտուղու հալտէ Մալագա պօղաղընտան կէչէր, վէ Ասիյա սահիլինի իհաթա իտէրէք, պահըը Մուհիթի չըմալիտէ վագը իլէսաթիյէն ատալարընա գատար եայըլըր։ օրատա պուլունան քեաֆուրի քիւթիւքլէրինի, վէ տահա մահսուլաթը սայիրէյի, քէնտի չիվիտ ըննկինտէ սըճագ Կուլարըյըլա սիւրիւքլէյիպ, պահըը Մուհիթին տալկալարընը գաթ իթմէքլէ պահըը մէզքիւրէ գարըշըր։ Իշթէ Նօթիւլիւս պու ազընթըտա կէզէճէք իտի։ Նօթիւլիւսին հարաքէթինի թէտըգ իլէ կէօրտիւմ քի, պաշ աշաղա կիպի կիտէրէք գատար տէրեատէ նապուտ (անյայտ) օլույօր իտի։ Ֆէնա հալտէ պիր խէվֆու տէհչէթէ տիւշար օլմուշ իքէն, պիրտէն պիրէ Գօնսէյլ իլէ Նէտ-Լանտը սալօնըն գաբըսընտա կէօրիւպ տալկընըգտան այըլտըմ։

Պու իքի իյիտ արգատաշլարըմ, կէօղլէրինէ չարբմագտա օլան էշեայի նատիրէյի կէօրիւպ, հայրէթլէրինտէն նաշի թաշ կիպի տօնա գալարըլար։

Նիհայէթ իւլ էմր Նէտ-Լանա քէնտինի պուլարագ քէլամա աղաղ պիրլէ։

— Եահու, նէրէտէյիզ, Քէպէք միւզէխանէսինտէ մի պուլունույօրուզ, տէմէսի իլէ, Գօնսէյլ ճէվապէն։

— Էկէր էֆէնտինին մուճիպի խօշնուտիյէթի օլուրսա, քէնտիմի Սոմբար օթէլինտէ զանն իտիյօրում, տէյէճէյիմ, տէտի։



— Տօսթլարըմ, նէ Թրանսատա վէ նէտէ Գանատատա պուրունույօրսունըղ. իւչիւմիւղ տէ Նօթիւլիւսին իչինտէ, վէ հաթտա սաթհը տէրեատէն էլլի մէթրօ աշաղըտա պուրունույօրուղ:

— Էֆէնտինին սէօղլէրինէ ինանմագ լաղըմ տրը, մատէմ քի քէնտիլէրի պէօյլէ օլտուղունը թաստիգ իտիյօրլար. լաքին տօղրույը սէօյլէմէք իչին պու սալօն, պիր Բըլանթըրայըյը պիլէ տիւչարը հայրէթ իտէճէք տէրէճէտէ տիր:

— Իսթէտիյին գատար հայրէթէ տիւչար օլ տօսթում, զիրա պագսանա պուրատա սէնի իչին սըրալալաճագ բէք չօգ հայվան գուրուլարը վար:

Գօնսէյլի թէշվիգ իթմէյէ հաճէթ գալմատը. իսիտ տէլիգանլը, տէրհալ ճամէքեանըն իւզէրինէ էյիլէրէք, թապիուն լիսանընճա (քնագիտաց լեզուվ) « եումչագ տէրիլիլէր, սատէֆ գապուգլուլար » վէ զայրիհիւմ, տէյէրէք, հէր պիր հայվանըն մէնսուպ օլտուղու ֆամիլեա նամընը վէրմէքտէ իտի:

Պու էսնատէ ֆէննէն հայվանաթէ զիհին եօրմագ միւթատը օլմայան նէտ-Լանտ, գարթան իլէ վուգու պուլան միւլագաթըմ հագգընտա պանա պիր թագըմ շէյլէր սօրույօր իտի. մէսէլա « քիմ օլտուղունը անլատը՞ն մը, նէրէտէն կէլիյօր, նէրէյէ կիտիյօր, պիզի նէրէյէ կէօթիւրէճէք » եօլլու սիւալլէր իտիյօր իտի քի, ճէվապ վէրմէտէն աճիզ գալըյօր իտիմ:

Նիհայէթ պիլտիքլէրիմի, վէ ալէլ խուսուս պիլմէտիքլէրիմի սէօյլէտիմ, վէ քէնտիսինին նէ կէօրիւպ իչիթտիյինի սօրտուղումտա նէտ-Լանտ:

— Պէն հիչ պիր շէյ կէօրիւպ իչիթմէտիմ, հաթտա սէֆինէնին թայիֆէլէրինի պիլէ կէօրէմէտիմ. աճէպա թայիֆէլէր տէ մի էլէթթրիքտէն տիրլէր:

— Էլէքթրիք մի :

— Նէ պիլէյիմ, նէ սէօյլէյէճէյիմի պէնտէ պիլմէյօրում . պուրատա էօյլէ զարիպ շէյլէր կէօրիւլիւյօր քի , պուռը տա ինթիմալտէն ատա իտիյօրում , լաքին միւսիւ Սրոնաքս , պու կէմինին իչինտէ նէ գատար թայիֆէ պուլունտուղունը պիլտիրէմէ զմիսինիզ , օն մը , եիրմի մի , էլլի մի , երեզ մի . . .

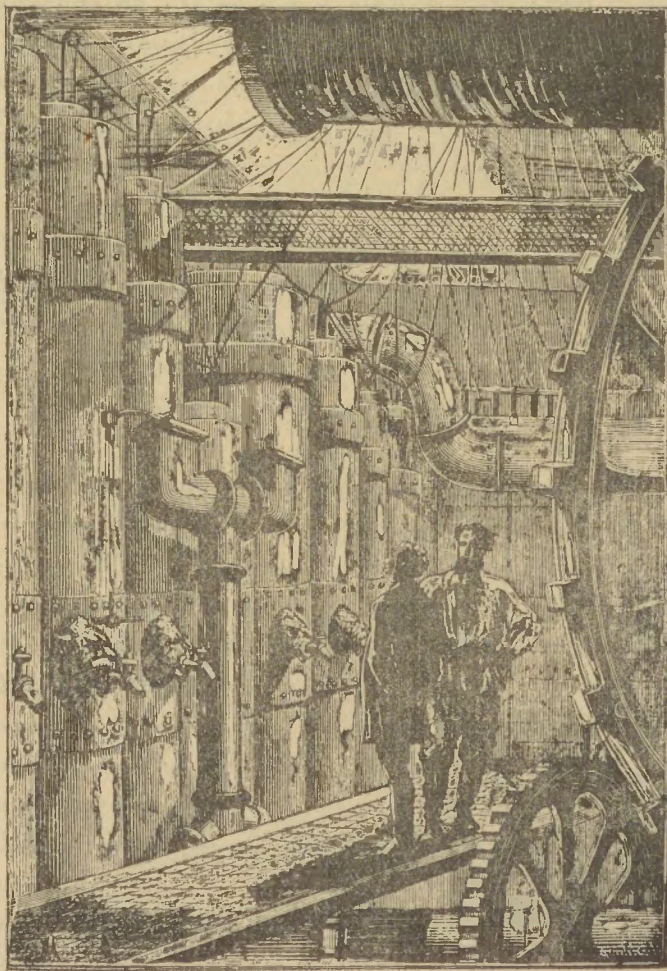
— Պիլմէմ ուսթա Լանտ , սէօղիւմէ ինանընըքի , շիմտիքի հալ Նօթիւլիսի զապթ իթմէք , եախօտ ֆիրար իյլէմէք խիւլեալէրինի թէրք իթմէլիսինիզ . Պու սէֆինէ , զէմանըմը մէհարէթինին էն հարիդիւլ ատէսինտէն ատտ օլունմաղա շայան , վէ ատէթա միւճիզէ նէվինտէն պիր իմալաթ տըր քի , էկէր կէօրմէմիշ օլա իտիմ թէէսիւֆ իտէճէք իտիմ . բէք չօգ ատէմլէր , պու մուճիզէլի սէֆինէյի կէզիպ թէմաշա իթմէք իչին , պիզիմ հալիմիզտէ պուլունմայա ճան աթաճաղլար . իմտի միւսթէրիճ օլունուզ տա , էթրաֆըմըզտա պուլունան վէ կիւզար իտէն շէյլէրի կէօրմէյէ զայրէթ իտէլիմ :

— Կէօրմէք մի , լաքին պիր շէյ կէօրիւնմէյօր , վէ կէօրիւնէճէյի տէ եօգ . պու տէմիրտէն գաֆէսին իչինտէ պիր շէյ կէօրմէք գապիլ մի տիր , իշթէ քէօր քէօրունա կիտիյօրուզ , վէ . . .

Գանատալը սէօղիւնիւ իթմամ իտէմէտի , զիրա պիրտէն պիրէ սալօնըն տէրունինի գօյու պիր գարանլըգ իսթիլա իտուպ հիշ պիր շէյ կէօրիւնմէզ օլտու : Թավանտա պուլունան էլէքթրիք զիյասը , էօյլէ պիր սիւրաթլա սէօնմիւշ իտի քի , կէօղլէրիմ գարանլըգտան պիրտէն պիրէ այսընլըզա չըգմըշ ատէմլէրին կէօղիւ կիպի սըզլամայա պաշլատը :

Շաշըրտըղըմըզտան սուս բուս գալըպ , գըմըլտան-





Ղայէթ բարլազ սուրէթսէ թէնմիր իսիւմիւ օլան  
մափնա օսասը .

(Սահիֆէ 164)

մաղա պիլէ ճէսարէթ իտէմէյօր իտիք , նէ օլաճաղըմըզը , ֆէնա՞ մը , եօգսա էյի պիր շէյ մի կէօրէճէյիմիդի պիլմէյօր իտիք : Նակէհան տէմիրլէրին պիրի պիրինէ սիւրիւնմէսինտէն հասըլ օլան պիր սէտա իշիտիլտի , զանն իտէյսին քի Նօթիւլիւսին իքի եանընտա տէմիր դարագլար վար տա , հարաքէթ իտիյօրլար : Էվվէլա Նէտ-Լանտ սիւքիւթի գաթ պիրլէ :

— Անլաշըտը , արթըզ իշիմիզ պիրթտի , տէտի :

Նէտ-Լանտըն սէօզիւնէ ասլա գուլագ վէրմէյէն Գօնսէյլ , հալա հայվանաթը մէվճուտէնին էսամիսինի սայմագլա մէշղուլ օլտուղունտան , ճէվապէն :

— Իշթէ հայվանաթը նէպաթիյէնին տիկէր պիր գըսմը , տէտի :

Գանատալը , Գօնսէյլին ֆիթուրսուզըղընտան ֆէնա հալտէ հիտաթէթլէնմիշ իքէն , պիրտէն պիրէ սալօն նուր իլէ միւնէվվէր օլտու , լաքին պու տէֆաքի ըշըզ , սալօնըն իքի թարաֆընտա վագը ուզուն տէլիքլէրտէն կէլիյօր իտի : Տէնիզ իլէ արամըզտա իքի պիլուր թահտա պուլունույօր իտի . պու պիլուրլարըն գըրըլաճաղը իհթիմալտէն ատտ իտէրէք , ֆէնա հալտէ գօրգմայա պաշլատըմ , ֆագաթ պու ճամլարըն տէօրթ թարաֆը , պագըրտան մամուլ սաղլամ չէրչիվէ իլէ իհաթա օլուներագ , գըրըլմասը միւմքիւն օլամայաճագ մէրթէպէտէ մէթանէթ վէրիմիշ իտի :

Նօթիւլիւսին էթրաֆընտա , վէ հաթտա պիր միլ իլէրիսինէ գատար տէնիզին իչի ար աշիքեար կէօրիւնիւյօրիտի : Աման եա Բապպիմ , նէ հայրէթէֆզա մէնզարէ , պունը հաճկը գալէմ եաղապիլիր , հաճկը ֆըրչա թասվիր իտէր , տէնիզին չէֆֆաֆ (թափանցիք) թապագալարընա , էլէթրիք զիյասընըն պախշ էյլէտիյի նուրանի մէնզարէյի , վէ օ մէնզարէյի նազար ըու-



պաննն , Օգիանսսնն թա տէրինէրինէ տողրու թէէսիր  
խտուպ տա , հասըլ իյլէտիյի թէնագիւսին (նուագում)  
խօշ վէ հալավէթլի հալինի քիմ իյզահ իտէպիլիւր .

Տէնիզ սուլարննն շէֆաֆիյէթի (թափանճութիւն)  
ճիւմլէյէ մալլում տիր . գայալըգլարտան ճէրիյան ի-  
տէն էն սաֆի վէ էն լաթիֆ սուլար պիլէ , տէնիզ  
սուլարը կիպի պէրրագ օլմազ , զիրա տէրունինտէ պու-  
լունան մատտէյի մատէնիյէ (հանգային) վէ մէվճու-  
տաթը սայիրէ , շէֆաֆիյէթինի արթըրըր . պահրի Մու-  
հիթին պաղը գըսըմլարնտա , վէ ալէլ խուսուս Անթիլ  
ատալարը ճիհէթինտէ , եիւզ գըրգ պէշ մէթրօ տէ-  
րինիյէ գատար տէնիզին ալթընտաքի գումլար աշիքեսար  
կէօրիւլտիյի կիպի , կիւնէշին շուասը (ճառագայթ)  
տախի իւշ եիւլ մէթրօ տէրինիյէ գատար վասըլ օ-  
լուր : Հալպու քի Նօթիւլիւսին զիյայի էլէքթրիքի, տէ-  
նիզին տալկալարը իչինէ պիլէ թէէսիր իտէրէք , ար-  
թըգ կէօրիւնէն միւնէվվէր սու օլմայըպ , իլլա ատէթա  
խսալէ (հէղուկ) իտէն նուր իտի :

Հագըգաթէն տէնիզին ալթընտա ֆօսֆօրը նու-  
րանի պուլունաճաղընը ֆարզ իտէն էտհէմպերկին  
գալլինճէ , թապիրաթ՝ էն միւճիզէլի մէնզարէլէրինի  
մահզա տէնիզ մախիւգաթընա թապտիմ իթմէքտէ  
տիր : Ֆիլհագըգա նուրըն իրայէ իտէն պին տիւրլիւ  
լուպեաթը (խաղեր) կէօրմէքլէ , ալիմի մէրգումըն  
թապիրաթընը թաստիգ իթտիմ . սէֆինէնին իքի ճի-  
հէթինտէ պու կիրտապա նագըր պիրէր բէնչէրէ պու-  
լունուր իտի . սալօնըն գարանլըզը՝ տէնիզին ըշըզընը  
արթըրարագ , մէզքիւր բէնչէրէլէրտէն , ատէթա հատու  
ու բայանը պուլունմայան պիլլուրտան պիր հալըզա  
պագարճասընա պագըլյօր իտիք :

Վէլհասըլ , կէօղլէրիմիզին էճնիւնտէ թէճէլլի ի-

տէն ( փայլիլ ) պու մէնզարէյի հարիք իւլատէնին թարիֆի գալ ու գալէմէ միւմքիւն տէյիլ տիր :

Նօթիւլիւս , հարաքէթ իթմէյօր կիպի տուրույօր իտի , լաքին պաղէն մահմիդի իլէ թէֆրիգ իլէտիյի տուլարըն , կէօզիւմիւղիւն էօնիւնտէն քէմալի սիւրաթ-լէ կէչիպ կիթտիյինի կէօրիւյօր իտիք :

Սօն տէրէճէ հայրէթ վէ իսթիղրապ իլէ , տիր-սէքլէրիմիլէ տայանմըշ , վէ սէօզ սէօյլէմէյէ իգթի-տարմըզ գալմամըշ օլտուղու հալտէ , պիլլուր բէնչէ-րէլէրաէն տէնիլէ պագըպ տուրույօր իտիք . էն էվլէլ Գօնսէյլ սիւքիւթի գաթ իտուպ Գանատալըյա խի-թապէն .

— Տօսթում Նէտ , կէօրմէք իսթէյօրտընըզ , իշ-թէ տօյունճայա գատար պագընըզ , տէտի :

Գանատալը իսէ արթըզ հիտտէթինի . վէ ֆիրար իթմէք էֆքեարընը ունսուուպ , պու մէնզարէտէն մէճղուպ ( յափշտակուիլ ) օլարազ .

— Ղարիպ , զարիպ , շայանը հայրէթ մէնզարէ , ֆիլ հագըգա պու մէնզարէյի պինաղիրէյի կէօրմէք իչին , բէք չօգ ուզագլարտան սէյիրճիլէր կէլէճէյի տէրքեար տըր , տէտի , Պէն իսէ .

— Ահ պէն պու ատէմին էօմիւնի անլայօրում , գարթան նըմօ , քէնտի իչին պաշգա տիւրլիւ պիր ալէ-մը հայաթ թէչքիլ իթմիշ տիր քի , անըն ասարը մու-ճիլէսինտէն եալընըզ քէնտիսի միւթէլէզղիլ օլույօր իմիշ , տէյու հայգըրում :

Լանտ . - Լաքին պէն հէնուզ պալըզ կէօրմէյօրում ,

Գօնսէյլ . - Պալըզ նէ՞ եաբաճագսընըզ աղիղիմ

Նէտ , սիլ ծնլարը թանըմագսընըզ :

— Պէն մի , պէն պալըզճը օլտուղում հալտէ նասըլ պալըզլարը թանըմամ :



Իքի տօսթում արասընտա պու պապտէ պիր միւ-  
ճատէլէ թէվէլլիւտ իթտի, վագաա հէր իքիսիտէ պա-  
լըգլարը թանըրլար ամմա, պիրէր պաշգա սուրէթ-  
տէ .

Հէր քէս պիլիր քի պալըգլար, տէնիզտէ եաշա-  
յան մախլիւգաթըն տէօրտիւնճիւ վէ սօնընճը թագը-  
մընը թէշքիլ իտէրլէր . «պալըգլար՝ սօուգ գանլը, վէ  
գանլարը թէքէրրիւրէն ճէվլան իտէր, վէ գուլագլարը  
վասէթասըյլա սու տէրուինտէ թէնէֆֆիւս իյլէր »  
տէյու բէք կիւզէլ թարիֆ իտիլմիշ տիր : Պալըգլար ,  
եէք տիկէրինտէն ֆարգլը իքի գըսմա թագսիւմ օլուն-  
մուշ տըր . քէմիքիլէր, եանի օնլար քի, ումուրը ֆըգ-  
րիլէրի ( ողնայար ) քէմիքտէն տիր . իքինճիլէրի, զուզ-  
րուֆի ( աճառաւոր ) պալըգլար, եանի օնլար քի, ու-  
մուրը ֆըգրիլէլէրի գըգըրտագլը (աճառուտ) տըր :

Պու թէֆրիլ աթա (բաթանում) իհթիմալ քի նէտ  
-լանտտա վագըֆ իտի . լաքին Գօնսէյլ օնտան զեյատէ  
պիլմէսի իլէ պէրապէր, տօսթլուգ պաղլարը իլէ գայտ  
ու պէնտ օլտուղու Գանատալընըն, պու պապտէ քէն-  
տինտէն տուն մէրթէպէ մալիւմաթը օլմասընը վիճտա-  
նէն գապուլ իտէմէյէրէք .

— Տօսթում նէտ, սիզ հագըգաթէն զայէթ մա-  
հիր պիր պալըգը, եանի զըպգընճըսընըգ . սիզ պու  
շիրին հայվանլարտան բէք չօգ թութուպ էօլտիւրմիւշ,  
եախօտ եէմիշսինիզ . լաքին պահս իտէրիւմ քի անլէրի  
թէֆրիգ վէ թագսիւմ իթմէնին եօլունը պիլէմէզսինիզ,  
տէտի :

— Նասըլ պիլմէմ, պալըգլար իքիլէ միւնգասըմ  
տիր, եէնէնլէր վէ եէնմէյէնլէր :

— Իշթէ շիքէմբէրվէրանէ (որկրամու) պիր թագ-  
սիւմ, ֆագաթ սէօյլէյինիզ պագալըմ, քէմիքլի վէ գը-

գըրտագլը (աճառուտ) պալըգլարըն եէքտիկէրէ օլան ֆարգը պիլի՞րմիսինիզ :

— Իհթիմալ քի պիլէյիմ :

— Պու իքի պէօյիւք գըսմըն միւնգասըմ օլտուղու թագսիմաթը տա պիլի՞ր միսինիզ :

— Ֆիքրիմտէն պիլէ կէչմէզ :

— Էօյլէ իսէ տօսթում Լանտ , տիյնէյինիզ , վէ Էյիճէ խաթրընըդտա սագլայընըզ : Վէմիքլի պալըգլար ալթը շիւպէյէ թագսիմ օլունուր . պիրինճիսի , գանատլարը տիքէնլի օլանլար , քի պունլարըն իւսթ չէնէլէրի միւթէհարիք (շարթուն) օլուպ , գուլագլարը տա թարաղա պէնզէր . պու գըսըմտա օն պէշ ֆամիլեա վար տըր , եանի մալիւմ օլան պալըգլարըն տէօրթտէ իւչիւնի իշղալ իտէր . միսալ (տիպար) , ատի խանի պալըղը :

— Ա՛, պու պալըգ քէք կիւղէլ եէնիլ :

— Իքինճիսի պաթընիլէր (որովայնայինք) քի , պունլարըն գանատլարը , եախօտ եիւղէճէք ալթըլարը ումուզ քէմիքլէրինէ մէրպութ օլմայարագ գարընլարը ալթընտա պուլունուր . պու սընըֆ , պէշ ֆամիլեայա թագսիմ օլունուր , վէ թաթլը սու պալըգլարընըն պէօյիւք գըսմընը թէշըիլ իտէր . միսալ , սաղան պալըղը իլէ թուրնա պալըղը :

— Իէ՛հ , պունլար թաթլը սու պալըղը տըր , լէզզէթլի օլմաղլար :

— Իւչիւնճիւսի , գարընլարը կէօյիւսլէրի ալթընտա պուլունուպտա , օմուզ քէմիքլէրինէ եաբըչըզ օլանլար տըր . պու սընըֆ տախի տէօրթ ֆամիլեայը միւհթէվի տիլ . միսալ , տիլ պալըղը , գալգան պալըղը , գալգան վաթօսը , բիսի , վէ տահա պունլարա պէնզէրլէրի :



—Ա՛, պունլարա տէյէճէք եօգ . ինսան՝ պու պալըդլարըն թավասընա ճան աթար :

Նէտ-Լանտ , տայիմա պալըդլարը եէմէք նօգթէյի նազարընտան թէլագգը իթմէքտէ , վէ Գօնսէյլ տախի Գանատալընըն կէօսթէրտիյի չիչ պօղազլըգտան շաշըմայարագ , տէրսինէ շու վէճհլէ տէվամ իթմէքտէ իտի :

—Տէօրտիւնճիւսի , գանատսըզ , ուզուն վիճուտը , գարընլարը կէօրիւնմէյէն , եախօտ գարընլարընտա եիւզէճէք ալաթլարը պուլունմայան , վէ սըրթլարընտա գալըն վէ եաբըշըգ պիր տէրի պուլունանլար տըր . պու գըսըմ եալընըզ պիր ֆամիլեատան իպարէթ տիր . միսալ , երլան պալըզ , զարկանա , մըղրի , վէ էլէքթրիք պալըզ :

—Պունլարտան օ գատար խօշլանմամ :

—Պէշինճիսի , քէմիք տէրիլիէր տիր քի , պունլարըն սէրպէսթ վէ թէմամ չէնէլէրի պուլունուպ , գուլագլարը ուֆագ բիւսկիւլճիւքլէրտէն միւթէչէքքիլ տիր . պու թագըմտա տախի անճագ պիր ֆամիլեա վար . միսալ , տէնիզ այկըրլարը , վէ պիգասլար :

—Չօգ մուրտար , չօգ ֆէնա , պունլարը կէչ :

—Ալթընճըսը Պըլէկտօնլար (1) քի , պունլարըն չէնէ քէմիքլէրի տիշլէրի իչինէ կիրմիշ , վէ գաֆալարընա մէրպուլթ պուլունմուշ օլտուգլարընտան հարա-

(1) Կէրէք պալատէ մէզքիւր , վէ կէրէք իլէրուտէ կէօրիւլէճէք օլան պու իսիմլէրի միճհուլ օլան պալըզլար , չօգլուգ պիգիմ տէնիզլէրտէ պուլունմատըզընտան , պիգիմ պալըզճըլար թարաֆընտան իսիմվագ իտիլմէմիշ տիր քի , պիգտէ չարնաչար ֆրանսըզճալարընը իսթիմպէ մէճպուր օլտուգ :

քէթ իտէմէզլէր . պու սընըֆըն գարնը եօգ տըր , վէ իքի ֆամիլեայը հավի տիր . միսալ , թօնիլէր , վէ այ պալըզլարը :

— Պունլար , թավայը քիրլէթմէքտէն պաշգա պիր չէյէ եարամազլար :

— Շիմտի անլատընը՞զ մը , տօսթում նէտ :

— Խայր , հիչ պիր չէյ անլայամատըմ . լաքին սէօզիւնիւզէ տէվամ իտինիզ , զիրա տինլէմէք բէք խօշումա կիտիյօր , տէմէսի իլէ , Գօնսէյլ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք :

— Ղուզրուֆի (աճառում) եանի գըզըրտագլը պալըզլար տախի իւչ գըսմա միւնգասըմ տըր :

— Բէք ալա :

— Պիրինճիսի , եուվարլագ աղըզլըլար քի , պունլարըն չէնէլէրի միւթէհարիք (չարժուն) պիր հալգա իլէ եէքտիկէրէ մէրպուլթ տըր , վէ գուլագլարը իսէ միւթէատտիտ տէլիքլէրտէն միւթէչէքքիլ տիր . պու սընըֆտա պիր ֆամիլեա վար . միսալ , պուֆա պալըզլը (քարալէզ) :

— Պունը սէվմէք լազըմ տըր :

— Իքինճիսի , գուլագլարը , եուվարլագ աղըզլըլարա պէնգէյէն , ֆագաթ ալթ չէնէլէրի միւթէհարիք օլանլար տըր . գագըրտագլը գըսմըն էն մուհիմմի ատտ օլունան պու սընըֆ , իքի ֆամիլեատան իպարէթ տիր . միսալ , քէտի (2) պալըզլը վէ ուֆագ քէօրէք պալըզլը :

— Նէ՞ եաբըյօրսուն ազիզիմ Գօնսէյլ , քէտի պալըզլարը իլէ քէօրէք պալըզլարընը պիր սընըֆա՞ մը վաղ իտիյօրսունուզ . լաքին ըէճա իտէրիմ աճըյընըզ , քէտի

(2) Պիզիմ մէճհուլիմիզ օլան պիր նէվի բիսի պալըզլը տըր :



պալըղընը քեօրէք պալըղը իլէ պերապեր պիր շիշէյէ գօյմայընը :

— Իւշիւնճիւսիւ , գուլագլարը ատէթա , վէ գա-  
բաղըմը պիր եարըգ իլէ աչըգ օլանլար . պու սընըֆըն  
տէօրթ շիւպէսի վար . միսալ , մերսին պալըղը :

— Աֆէրին տօսթում , էն լէզզէթլի վէ էն զիյատէ  
սէվտիյիմ պալըղը էն սօնա պըրագտըղընը իշին խաս-  
սէթէն թէշէքքիւր իտէրիմ : Տահա վա՞ր մը :

— Խա՛յր , իյիտ տօսթում , պիթտի . ֆագաթ սիզէ  
շունը սէօյլէյիմ քի , պիր ատէմ պունլարը պիլմէքլէ  
պերապեր հիշ պիր շէյ պիլմիշ օլմազ , զիրա ֆամիլեա-  
լար՝ ճընսլարա , ճընսլար՝ շիւպէլէրէ , շիւպէլէր՝ նէվ-  
լէրէ , վէ նէվլէրտէ՝ եինէ այրը այրը գըսըմլարա . . .

Նէտ-Լանտ , պու արալըգ Նօթիւլիւսին պիլլուր  
բէնշիրէսինտէն էյիլէրէք :

— Պա՛գ պա՛գ տօսթում , իշթէ տէտիյին ճընս-  
լար , շիւպէլէր , գըսըմլար կէշէյօրլար , տէտի :

Գօնսէյլ . - Էվվէթ , պալըգ սիւրիւլէրի , ինսան  
քէնտիսինի պիր պալըգ հավղը քէնարընտա զանն ի-  
տէր , տէմէսի իլէ :

— Խայր , հավըզ տէտիյինիզ ատէթա պիր հա-  
բըսիսանէ տէմէք տիր , պու հայվանլար իսէ կէօյտէ  
ուշան գուշլար կիպի սերպէսթ տիրլէր , տէտիմ :

Նէն-Լանտ . - Հայտէ Գօնսէյլ Տօսթում , շունլա-  
րըն տա իսմինի սայ պագալըմ , թասնիֆ էթ (գասա-  
կարգել) :

— Պէն միւզթէտիր տէյիլիմ , պու իշ էֆէնտիյէ  
այիտ տիր :

Վազաա Գօնսէյլ , հայվանաթը թասնիֆ իթմէյի  
պիլիր իտի իսէ տէ , քէնտիլէրինի կէօրիւպ թանըմագ-  
տան աճիլ իտի . հալ պու քի Նէտ-Լանտ հէքսինին

Իսմինի պիլիյոր իտի . կեզմէքտէ օլան պալըզլարըն Իսմինի սայմագտա իքէն .

— Իշթէ , պիր մանճընըզ (բալիստր) պալըզլ տէմիշ իտի քի , նէտ-Լանտ հէման .

— Էվվէթ , հէմ Չին մանճընըզ , տէտի : Գօնսէյլ տախի .

— Մանճընըզլար ճընսընտան , սէրտ տէրիլի ֆամիլեատան , վէ Պըլէկտոզնաթ , սընըֆընտան , տէյու մըրըլտանտը :

Փիլ հագըզա նէտ-Լանտ իլէ Գօնսէյլ պիրլէշէրէք , մէշհուր պիր թապիաթշինաս (բնապատուժ) վիճուտինի թէշքիլ իտէպիլիլէր իտի :

Վագաա նէտ-Լանտ եանըլմամըշ իտի , զիրա օ էսնատէ եասը վիճուտը , գապարճըզ տէրիլի , վէ սըրթլարընտա իյնէլէրի պուլունան մանճընըզ պալըզլարը , սիւրիւ սիւրիւ Նօթիւիւսին էթրաֆընտա օյնայմագտա , վէ գույրուզլարընըն իքի թարաֆընտա տէօրտէր սըրա տիքիլմիշ օլան տիքէնլէրինի սալլամագտա իտիլէր : Փիլ հագըզա պու հայվանլարըն տէրիլէրի հայրէթէ շայան իտի . իւսթիւ գօյու , ալթը պէյազ ընկէր , վէ իւզէրինտէքի ալթուն կիպի բարլագ պէնէքլէր , իլէ տէնիզին տալկալարը արասընտա բարլամասընը թէմաշա իթմէք գատար լաթիֆ պիր շէյ օլամազ : Պունլարըն արասընտա պէմպէյազ քէտի պալըզլարը , ըիւզկեարտա սալլանան ինճէ տիւլպէնտլէր կիպի տօլաշըյօրլար իտի : Պու պալըզլարըն իչինտէ պիր տէ Չին քէտի պալըզլ կէօրիւպ , տէրէճէյի նիհայէտէ մահգուզ օլտուժ . պու հայվանըն իւսթիւ սարըմթըրագ , վէ գարնը թօզ բէմպէսի ընկինտէ օլուպ , կէօղիւնիւն արգա ճիհէթինտէ իւչ ատէտ իյնէլէր իլէ միւսէլլահ ( զինեալ ) իտի . պու պալըզ զայէթ նատիր պուլունուր քի , մէշհուր



Լասէբէտ , պունըն ըէսմինի պիր ճարօն նիկեարխանէ-սինտէ (նրկարաց հաւաքածոյ) կէօրմիւշ իտի :

Նօթիւլիւս իբի սաաթ գատար նէվ պէնէվ .քիւլ-լիւյէթլի պալըգ սիւրիւլէրի արասընտան կիթմէքտէ ի-տի , էթրաֆըմըզտա օյնայուպ սըչրամագտա , վէ լէ-թաֆէթլէրի իլէ պիզի տիւչարը հայրէթ իթմէքտէ օ-լան ճընս ճընս պալըգլարըն իչինտէ , եէչիլ ըհնկլի վէ բարլագ վիճուտլը սէրի իւլ հարէքէ լաբինալար , իւզէ-րինտէ սիյահ չըզկըլարը պուլունան Ձին բալամուտլարը , մալի վիճուտլը , եուվարլագ գույրուգլը վէ պէյազ գարնը , միւթէատտիտ սիյահ պէնէքլէր իլէ միւզէյեհն լըլլագ օնեալար , ղայէթ պաթթալ ըսկօլբիթլէր , եա-նի իբսօզլար , ճարօնիյա ուսկումրուլարը , պիր մէթրօ պօյունտա տէնիզ պէգացալարը , մալի վէ սարը գա-նատլը ղայէթ իրի ըզբարիլէր , գույրուգլարընտա չիֆ-թէ սիյահ չըզկըլար պուլունան տիկէր նէվ ըզբարիլէր , ճարօնիյա սէմէնտէրլէրի , ալթը այագ պօյունտա , քիւ-չիւք վէ բարլագ կէօզլիւ , վէ իրի տիչլէրլէ միւզէյեհն կէնիշ աղըղը մօրինա պալըգլարը , ղայէթ իրի վէ լէ-թաֆէթլէրի տիւ իլէ թարիֆ օլունմագ գըրլանկըճլար , ելլան պալըգլարը , վէ տահա նէչէ նէչէ տէնիզ մախ-լիւգաթլընըն սէյր ու թէմաչասընտան տօյմայօր իտիք :

Տէրէճէյի հայրէթիմիզ տայիմա ֆէվգէլատէ իտի . հէր պիր մախլիւգաթլը կէօրտիւլիւմիզտէ , թէաճիւպ իյմա իտէր պիր նիտա սալը վէրմէքտէն քէնտիմիզի մէն իտէմէյօր իտիք : Նէտ՝ պալըգլարըն իսմինի սէյլէմէք-տէ , վէ Գօնսէյլ տախի թաանիֆ (գասաւարգեւ) իթ-մէքտէ իտի . պէն իսէ , ճէնապը վաճիպ էլ վուճուտ հազ-րէթլէրինին խալք պույուրտուղու պու մախլիւգաթլը լաթիֆէ , վէ աճիպէնին գարչըսընտա շաչըրմըշ գալմըշ իտիմ , պու մախլիւգաթլը ղարիպէյի , սաղ , վէ քէնտի

էօլ մէքեանլարընտա սէրպէսթճէ կէզիպ օյնատըգլա-  
րընը կէօրմէք միւմքիւն մի իտի , պու մէնզարէյի պի-  
նազիրէյի կէօրմէք քիմին խաթրընտան կէչէր իտի :

Զին վէ ճարօն տէնիզլէրինէ մախսուս օլուպ , սիւ-  
րիւ սիւրիւ գամաշմըշ օլան կէօզլէրիմիզին էօնիւնտէն  
կէչէն պու հայվանաթըն ճընսլարընը խաթըրլամագ վէ  
թարիֆ իթմէք գապիլ օլամայաճաղընտան , եալընըզ  
շու գատարընը տէյէպիլիբիւմքի , պունլար՝ հավատա  
ուչան գուշլարտան բէք չօգ զիյատէ իտի . հիչ չիւպ-  
հէ եօգ քի պու հայվանլար , նօթիւլիւսին էլէքթրիք  
զըյասընտան ճէլպ օլունարագ պէօյլէ պինլէրճէ էթ-  
րաֆըմըզը իհաթա իտիյօրլար իտի :

Սալօն նակէհան այտընլանտը , տէմիր գաբաղլար՝  
աչըլմըշ օլան բէնչիրէլէրի գաբատըլար , վէ մէգքիւր  
մէնզարէյի հայրէթֆէզա կէօզիւմիւզիւն էօնիւնտէն  
ղայպ օլտու . լաքին պէն ուզուն միւտտէթ անլէրին  
խէյալի իլէ մէշղուլ գալտըմ . նիհայէթ կէօզլէրիմ տի-  
վարտան ասըլը օլան ալաթլարա աթֆ օլունարագ քէն-  
տիմի պուլտում : Բուսուլա , տայիմա չըմալի շարգի  
(հիւսիւսային արեւելք) ճիհէթինի կէօաթէրմէքտէ , վէ  
մանիմէթրօ տախի , պէշ հէվա թազեիգի (մթնոլորտի  
ճնշում) իշար իթմէքտէ իտի . էլլի մէթրօ տէրինլիքտէ  
եիւրիւտիլիւմիզի իրայէ իտէն էլէքթրիք ալաթը տա-  
խի , սաաթտա օն պէշ միլ եօլ ալտըղըմըզը անլաթը-  
յօր իտի :

Գաբթան նըմոյա պէքլէյօր իտիմ , լաքին մումա-  
իլէյհ կէլմէտի . սաաթ պէշ վուրտը :

Նէտ-Լանտ իլէ Գօնսէյլ քէնտի գամարալարընա  
չէքիլտիքլէրի կիպի , պէն տէ օտամա ալտէթ իտուպ  
եէմէյիմին հազըր օլտուղունը կէօրտիւմ : Պու թաամ ,  
Հինտ գաբըլունպաղըսը սույունա պիր չօրպա , պէյալ



վիճուտը գըրալ պալըղը բըլաքիսի , վէ պիր պալըղըն  
այրըճա բիշմիշ ճիյերի , Լօստ տէնիլէն պալըղըն լէզ-  
զէթինտէն տահա լէզզէթլի օլան իսմինի պիլմէտիյիմ ,  
վէ ճընսընը թանըմատըղըմ պիր պալըղըն քէպապըն-  
տան իպարէթ իտի : Նօթիւլիւսէ մախսուս օլան թաամ-  
լարըն լէզզէթինէ ալըչըպ քէմալի իշթահա իլէ եէմէք-  
տէ իտի իսէմ տէ , ֆագաթ պու կիւնքի թաամտան  
բէք զիյատէ խօշանտըմ :

Օ կիճէյի , օգուճագ , եազմագ վէ միւլահազա  
իթմէքլէ կէչիրտիմ , պատէհու ույգու պասըպ եաթա-  
ղըմա ուզանը վէրտիմ , վէ տէրհալ տէրին պիր ույգու-  
յա տալտըմ : Նօթիւլիս իսէ սիյահ նէհրին սէրի իւլ  
հարաքէ ագընթըսը իչինտէն գաթը մէսաֆէ իտիյօր ի-  
տի :

## 15

## Մէքուպ իլէ սապէթ .

Նոյեմբերին տօգուղը օլան էրթէ կիւնիւ , թամ օն  
իքի սաաթ պիր ույգու չէքտիքտէն սօնրա ույանտըմ :  
Գօնսէյլ ատէթի միւճիպինճէ նէզտիմէ կէլիպ :

— Էֆէնտի , կիճէյի նա՛սըլ կէչիրտիլէր տէյու  
սօրտու :

Գանատալը տօսթումուղ , միւտտէթը էօմրիւնտէ  
ույգուտան պաչգա պիր իշ իլէ մէշղուլ օլմագ իսթէ-  
մէյէն ատէմլէր կիպի , հէնուղ ույումագտա օլտուղու-  
նու Գօնսէյլ սէօյլէտի :

Գօնսէյլին հէր տէտիլինէ ճէվապ վէրմէյէրէք, իսթէտիլի գատար լազըրտը իթմէսինէ միւսատէ իթտիմ. գարթան նըմօնըն իքի կիւնտէն պէրի մէյտանա չըգմամասը էնտիչէմի մուճիպ օլմուչ իտի. մամաֆիհ պու կիւն կէօրէճէյիմի մէմուլ իտիյօր իտիմ. Գումաչընըն ճընսը՝ չօգ տէֆա Գօնսէյլին մէրազընը վէ միւլահազաթընը մուճիպ օլան էլպիսէմի կիլինտիմ, վէ պու գումաչըն նէ օլտուղունը սատըգ տէլիգանլըյա անլաթմադ իսթէյէրէք, Ագտէնիզտէ բէք չօգ պուլունան, վէ Համբանօ թիամիյէ իտիլէն պիր նէվ ըսթըրիտեալարը, գայալարա մէրպութ իտէն իրէք կիպի պիր ճընս օթտան մամուլ օլտուղունը, վէ պու օթլար դաչէթ եումուչազ վէ սըճազ թութուճը օլմաղըլա, վազթըյըլա պու օթտան չօրապ, էլտիվէն վէ սայիրէ իմալ իթտիքլէրինի սէջլէտիմ, վէ Նօթիւլիսին թայիֆէլէրի գարայըլա իսթիլաթ իթմէքսիղին, վէ բամուզ եախօտ եաբաղըյա միւհթաճ օլմազսըզըն, կիլինիպ գուչանապիլիր օլտուղլարընը տալսի իլավէթէն պէյան իթտիմ:

Էլպիսէմի կիլինտիքտէն սօնրա պէյիւք սալօնա կիթտիմ, ֆազաթ քիմսէյի պուլամատըմ:

Ճամ սօլապլարըն տէրունինտէ պուլունան հայվանաթը պահրիյէ վէ նէպաթիյէնին թէտզըզըյա իշթիղալ իթմէյէ պաշլատըմ, նէպաթը պահրիյէ իլէ տօլու օլան ճամէքեանլարը պիրէր պիրէր կէօզտէն կէչիրտիմ. Վազաա պունլար գուրումուչ իսէ տէ, քէնտի լաթիֆ ըէնկլէրի մահվ օլմամըչ իտի. պու նէպաթըն արասընտա բէք գըթ պուլունան Գըլատօսթէր նամըր պիր նէվի հալգաքերարի նէպաթ, թափուս օթլարը, ասմա եաբրաղընա պէնզէյէն Գալէրպլէր, բարազ ըէնկլի վէ եումուչազ եէր չէօմլէյի թապիր օլունան նէպաթ,



եւելազէ շէքլինտէ պիր նէվի նէպաթը պահրիյէ , վէ տէնիզ մանթարը կէօրտիւմ , պու մանթար՝ հայլի վագըթ նէպաթը հայվանիյէ գըսմընտան մատուտ իքէն , մուախիէրէն սըրֆ նէպատաթէ մէնսուպ օլտուղու անլաշըմըշ տըր :

Պէօյլէճէ գաթթան նըմօնըն միւլագաթընա նայիլ օյմագսըզըն օ կիւնիւ տէ ագչամ իթաիմ : Սալօնըն տէնիզէ նազըր բէնչիրէլէրի աչըրմատը , իհթիմալ քի օ մէնզարէյի լաթիֆէյի տույրմա կէօզիւմիւզին էօնիւնտէ կէօրիւպ օսանմայալըմ տէյու , բէնչէրէյի աչմայօրլար իտի :

Նօթիւլիւս , էլլիտէն ալթմըշ մէթրօ տէրինլիքտէ , վէ սաաթտա օն իքի միլ սիւրաթլէ չըմալի շարգիյէ տօզրու կիթմէքտէ իտի :

Նոյեմբերին օնը օլան էրթէ կիւնիւ տախի կէրէք գաթթան նըմօտան , վէ կէրէք թայիֆէլէրտէն . հիշ պիր էսէր կէօրիւնմէտէն կէչտի : Գօնսէյլ իլէ Նէտլանտ , կիւնիւն պէօյիւք գըսմընը նէզտիմտէ կէչիրտիլէր . օնլարտա պէնիմ կիպի գաթթանըն ղայպուպէթիւնէ թաաճիւպ իթտիլէր : Պու հարիք իւլ ատէ շախս աճէպա խաժթա մը իտի , աճէպա հազգըմըզտա օլան նիյէթինի տէյիշտիլմէք մի իսթէյօր իտի :

Մամաֆիհ Գօնսէյլին իֆհամ իթտիյի կիպի , հէր վէճհլէ սէրպէսթ օլտուգտան մատէ թաամըմըզ տախի միւքէմմէլ վէ միւնթազամ սուրէթտէ վէրիլիյօր իտի . միսաֆիրի պուլունտուղումուզ ղաթ , մուգավէլէնին նօզթասը նօզթասընա հարաքէթ իտիյօր իտի . չու հալտէ շիքիայէթէ հազգըմըզ օլմայըպ , կէօրտիւլիւմիւզ հարիք իւլատէ շէյլէր , մահրուսիյէթիմիզէ մուգապիլ պիր միւքեաֆաթ օլմաղըլա , հէնուզ գաթթանը իթհամ իթմէյէ սէլահիյէթիմիզ եօգ իտի :

Օ կիւն իշպու սէրկիւզէշթիմի , Ղօսթէր օթուն-տան մամուլ պիր նէվի տէնիզ քեաղըտը իւզէրինէ , սըհէթէ մուվաֆֆըզ վէ միւպալաղասըզ օլարադ մու-ֆասսալէն եաղմաղա պաշլատըմ :

Նոյեմբերին օն պիրինճի կիւնիւ սապահլէյին էր-քէն , սէֆինէնին տէրունինտէ տօլան թազէ հավայը թէնէֆֆիւս իտուպ , Նօթիւլիւսին սաթհը տէրեայէ չըգմըշ օլտուղունը անլայըպ նէրտիպանըն եանընա գօշ-տում , վէ տէրհալ կիւվէրթէյէ չըգտըմ :

Սաաթ թամ ալթը իտի . հավա տիւմանը , տէ-նիզ պուլանըզ , ֆազաթ սաքին պիր հալտէ պուլու-նույօր իտի : Գաթթան Նըմօյը կիւվէրթէտէ կէօրէճէ-յիմ իւմիւտինտէ իտիմ . լաքին քէնտի պիլլուր գաֆէ-սինէ գաբանմըշ օլան տիւմէնճիտէն պաշգա պիր ա-տէմ կէօրէմէտիմ . սանտայըն օմուրղասընտան միւթէ-չէքքիւլ տիւմանէյին իւթիւնէ օթուրարազ , տէնիզին սաղ վէ թէմիզ հավասընը քէմալի նէշաթլէ թէնէֆ-ֆիւսէ պաշլատըմ :

Եավաշ եավաշ տիւման տաղըլըպ , աֆիթապը ա-լէմթապ ( արեգակ ) արղը տիտարը բիւր էնվար ( լու-սաւոր երեսը ցոյց տալ ) իթտի , բույի տէրեա պիր կիւմիւշտէն այնա կիպի բարլամայա պաշլատը . կէօք եիւզիւնտէ կէօրիւնէն ըէնկեարէնկ վէ բէրաքէնթէ ու-ֆազ պուլուլթլար , օ կիւնիւ ագչամա գատար խաֆիֆ պիր ըիւզկեար իսէճէյինի իյմա իտիյօր իտի :

Փազաթ էն տէհէթլի ֆուրթունալարտան պիլէ գօրգմայան Նօթիւլիւս իշին ըիւզկեարըն նէ՞ էհէմմի-յէթի օլսպիլիւր իտի :

Աֆիթապը ալէմթապըն զիյայի հայաթպախշա-սընըն թէմաշասընա տալմըշ իքէն , նէրտիպանըն իւզէ-րինտէ պիր այագ սէտասը իշիթտիմ :



Գաբթան Նըմօյը սէլամլամայա հազըրլանտըմ . լաքին կէլէն քէնտիսի օլմայըպ , իւք զիյարէթինտէ եանընտա կէօրտիւյիմ իքինճի սիւվարի իտի , մէրգոււմ , պէնի օրատա կէօրմէյօր կիպի պիր թավր իլէ կիւվէր-թէյէ չըգտը , բէրթաֆարզ կէօզլիւյի իլէ ուֆուգըն հէր ճիհէթինի քէմալը տիգգաթլա թէտգըգ իթտի , պատէհու նէրտիւպանըն պաչընա կէլէրէք վէ եինէ պէնիմ օրատա հազըր օլտուղումա էհէմմիյէթ վէրմէյէրէք , պիր սէօզ սէօյլէտի , հէր սապահ թէքէրրիւր օլունան պու սէօզիւ պէլլէմիչ իտիմ քի , շունլար տըր .

— ( Նօթրոն ըհսրոք լորնի վիրք ) :

Պունըն մանասընը սէօյլէյէմէմ :

Իքինճի սիւվարի պու քէլիմէլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա աչաղը էնտի . Նօթիւլիւսին թէքրար տէնիզէ տալաճաղընը զանն իտէրէք , պէնտէ կիւվէրթէտէն էնիպ օտամա ավտէթ իթտիմ :

Պէշ կիւն պէօյլէճէ հիչ պիր թէպէտիւլաթ վուգու պուլմագսըղըն կէչտի : Հէր սապահ կիւվէրթէյէ չըգտըղըմտա , շախսը մէրգոււմ կէլիպ պալատէ մուհարէր սէօզլէրի սէօյլէյօր իտի . գաբթան Նըմօ իսէ հիչ կէօրիւնմէյօր իտի :

Արթըգ մումաիլէյհի կէօրմէտէն իւմիւտիմի գաթ իթտիմ , լաքին նոյէմբերին օն ալթընճը կիւնիւ , նէտ-լանտ վէ Գօնսէյլ իլէ օտամա ավտէթ իթտիյիմտէ , մասանըն իւզէրինտէ իսմիմէ խըթապ օլունմուշ պիր թէգքէրէ պուլտոււմ :

Ալէլ աճէլէ թէգքէրէյի աչտըմ , եազը ալըչգան պիր էլ իլէ կօթիկ (գոթական) , վէ ալման ուսուլի-նի անտըրըր սուրէթտէ եազըլմըշ իտի :

Թէգքիրէյի մէգքիւրէնին միւհթէվիյաթը շունտան իպարէթ իտի .

« Նօթիւիւս սէֆինէսինտէ մուալլիմ Մ. Արոնաքս  
ճէնապլէրինէ .

16 Նոյեմբեր 1867

« Եարըն գարթան Նըմօ , միւթէսարրըֆ օլտուղու  
Դըրիսքօ ատասընտա վագը օրմանտա , իճրա իտէճէյի  
ափտա , մուալլիմ միւսիւ Արոնաքսըն տախի հազըր  
պուլունմասընը արզու իտէր . մուալլիմ էֆէնտիյի՝ մէզ-  
քիւր ափտա պուլունմագտան մէն իտէճէք պիր սէպէպ  
պուլունմայաճաղը իւմիւտի իլէ , իշպու տավէթէ իճա-  
պէթ իտէճէյինի մէմուլ իտէր , արգատաշլարը տախի  
քէնտիլէրի իլէ պէրապէր օլուրսա , մուճիպի մահզու-  
ղիյէթի օլաճաղը խասսէթէն արզ օլունուր : »

Նօթիւիւսին պաշ գօմաննանը

ԳԱԲԹԱՆ ՆԸՄՕ

Նէտ-Լանտ , իշպու թէզքիրէնին մաալինէ վագըֆ  
օլուննա .

— Ավճըլըգ մը , տէյու հայգըրտը :

Գօնսէյլ . - Հէմտէ գարթանըն մալի օլան Գըրէս-  
քօ ատասընտա վագը օրմանլարտա :

— Տէմէք պու հէրիֆ գարայա չըգաճագ , տէմէ-  
սի իլէ , թէզքէրէյի թէքրար օգուտում , վէ .

— Թէզքէրէնին մաալինտէն էօյլէ անլաշըլըյօր ,  
տէտիմ :

Նէտ-Լանտ . - Օ հալտէ պու տավէթի գապուլ իթ-  
մէմիզ իյճապ իտէր , պիր քէրրէ գարայա այագ պա-  
սաճագ օլուրսագ , նէ եաբաճաղըմըզըն գարարընը վէ-  
րիւրիզ , ալէլ խուսուս պիր գաշ լօգմա ալ էթի տէ եէ-  
միշ օլուրուզ քի , չօգտան պէրի կէօղիւմտէն թիւթէ-  
յօր :



Պու միւթէնագըս (հակասական) վագաա պէնի տիւշիւնտիւրմէյէ պաշլատը : Գաբթան նըմօ , գարայա պագ պասմագտան սօն տէրէճէ նէֆրէթ վէ իսթիք-րահ (զզուիլ) իթտիյի հալտէ , նասըլ օրմանա կիտուպ տա ալ վուրաճագ իտի : Իշթէ պուրասընը պիր միւմ-քիւն անլայամայօր իտիմ :

Պու միւլահազաթըմը Գօնսէյլ իլէ նէտ-լանտէ պէյան իտէրէք :

— Հէլէ պիր քէրրէ խարթայա պագըպ շու Գը-րէսըօ ատաաընըն նէ՞ օլտուղունը , վէ նէ մէվգըտա պուլունտուղունը անլայալըմ , տէտիմ :

Խարթայը մուայէնէ իտէրէք . 32 տէրէճէ 40 տա-գըգա արզը շըմալի (հիւսիսային լայնութիւն) , վէ 167 տէրէճէ 50 տագըգա թուլը զարպի (արեւմտեան լայնու-թիւն) տէ ուֆագ պիր ատաճըգ պուլտում : Պու ա-տայը , 1801 սէնէսինտէ գաբթան Գըրէսըօ պուլմուշ տուր քի , էսկի Սըանեա խարթալարընտա «Բօգգա տէլա բլաթա» եանի կիւմիւշ գայա , նամըյըլա իշար օլունմուշ տուր . տէմէք օլուր քի կիտէճէք մահալիմիզ-տէն պին սէքիզ եիւզ միլ գատար ուզագտա իտիք , վէ նօթիւլիւսին խաթթը հարաքէթի պիր ազ տէյիշէ-րէք , անը ճէնուպի շարգիյէ տօղրու չէվիրիյօր իտի :

Պահըը մուհիթի քէպիր շըմալիտէ (հիւսիսային խաղաղական) զայպ օլմուշ օլան պու քիւշիւք գայայը րէֆիգլէրիմէ կէօսթէրէրէք :

— Շուրասը վար քի , էկէր գաբթան նըմօ արա սըրա գարայա շըգայօր իսէ տէ , անճագ պիւթիւն պիւ-թիւնէ ինսիզ ատալարը ինթիխապ իտիյօր , տէտիմ :

Նէտ-լանտ ճէվապ վէրմէյիպ պաշընը սալլատը . պատէհու Գօնսէյլ իլէ պէրապէր նէզտիմսէն մուֆա-րէգաթ իթտիլէր : Տայիմա տիլսիզ կիպի սաքիթ (լուռ)

օլան խըզմէթքեարըն կէթիրտիյի ազչամ թաամընը իթ-տիքտէն սօնրա, ֆիքրիմ մէշղուլ օլարագ ույույա գալ-տըմ:

Նոյեմբերին օն եէտինճի կիւնիւ օլան էրթէ սա-պահը սւյանարագ, Նօթիւլիւսին պիլա հարաքէթ տուր-տուղունը հըսս իթտիմ. տէրհալ կիյինիպ պէօյիւք սա-լօնա վարտըմ:

Գաբթան Նըմօ օրատա իտի, պէնի կէօրտիւյիւն-տէ այաղա գալգըպ սէլամլատը, վէ քէնտիսինէ ըէ-ֆազաթ իթմէք իսթէյիպ իսթէմէտիյիմի սիւալ իթտի:

Սէքիզ կիւն գատար զայպուպէթինէ տայըր հիշ պիր շէյ սէօյլէմէտիյինտէն, պէնտէ օ խուսուստան պահս իթմէյիւպ, անճագ ըէֆիգլէրիմլէ պէրապէր քէնտիլէրինէ ըէֆազաթ իթմէյէ հազըր օլտուղումու-զը պէյանտէն սօնրա:

— Լաքին գաբթան էֆէնտի, միւսաատէ իտէրսէ-նիզ պիր սիւալ իտէճէյիմ, տէտիյիմտէ:

— Պույուրունուզ միւսիւ Արոնաքս, էկէր գապիլ իսէ ճէվապընը վէրիրիմ, տէտի:

— Զաթը ալինիզ տիւնեա իլէ հէր նէվի միւնասէ-պաթը գաթ իթմիշ օլմանըղըլա, նասըլ օլուպ տա Գը-րէսըօ ատասընտա օրմանլարընըզ պուլունուր:

— Միւսիւ Արոնաքս, թահտը թասարրուֆըմտա պուլունան օրմանլարը, կիւնէշին նէ՞ զիյասընա, վէ նէ տէ հարարէթինէ իհթիյաճլարը վար. օրատա, արսլան, գաբլան, բարս, վէ այը կիպի տէօրթ այագլը հայվան-լարըն էսէրի պիլէ եօգ տըր: Պու օրմանլար՝ եալընըզ պանա մալիւմ տիր, աղաճլարը եալընըզ պէնիմ իշին նիւշվէնիւմա (բուսնիլ ծաղկիլ) պուլուր, պու օրմանլար ըույի զէմինտէ օլմայըպ, իլլա տէնիզլէրին գաարընտա պուլունուր, տէր տէմէզ, քէմալի հայրէթլէ:



— Նէ՞ տէ՛յօրսունուզ, թահատ էլ պահր օրմանլար՝ մը . . .

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի, թահատէլ պահր օրմանլար :

— Պէնի պու օրմանլարա՞ մը կէօթիւրմէք իսթէ-յօրսունըզ :

— Էվվէթ :

— Եաեա օլարա՞գ :

— Էվվէթ, այագլա կիտէճէք, ֆագաթ ըսլանմա-յաճագսընըզ :

— Օրատա՞ մը ավլանաճաղըզ :

— Հա՛յ հա՛յ, օրատա ալ վուրաճաղըզ :

— Էլիմիզտէ թիւֆէնկ պուլունաճա՞գ մը :

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի, Էլիմիզտէ միւքէմ մէլ թիւֆէնկլէր պուլունաճագ տըր :

Լաթիֆէ իտիյօր զաննըյըլա գարթանըն եիւզիւնէ պագտըմ, լաքին մումաիլէյհին սիյմասընտա ճիտտի պիր հալ կէօրէրէք, քէնտի քէնտիմէ :

— Միւթլագա պու ատէմտէ պէյին խասթալըղը վար քի, սէքիզ կիւնտէն պերի թէշէտտիւտ իտէրէք ատէթա չըլտըրմըշ օլմայը, տէմէքտէ իտիմ :

Պու միւլահազաթտէ իքէն, գարթան Նըմօ, արգասը սըլա կիթմէքլիյիմի թէքլիֆ իթտի. պէն տէ հէր հալտէ միւթի օլան ատէմլէր կիպի մումաիլէյհին արգասընտան եիւրիւմէյէ պաշլատըմ :

Թաամ սալօնընա կիրաիք, միւքէմմէլ պիր թաամ հազըրլանմըշ իտի : Գարթան Նըմօ քէլամէ աղազ իտէրէք :

— Մուալլիմ էֆէնտի, պէնիմլէ պէրապէր պիլա թէքլիֆ եէմէք եէմէնիզի ըէճա իտէրիմ, պույուրուն հէմ եէր վէ հէմտէ գօնուշուրուզ, պէն սիզէ՞ օրման-

տա քեշթ ու կիւղար վատ իթտիմ իսէ տէ , օրատա պիր տէ թաամ սօֆրասը պուլունաճաղընը սէօյլէմէտիմ , իմտի բէք կէճ թաամ իտէճէյի միւհթէմէլ օլան ա-տէմլէր կիպի , գարնընըզը լայըգըյըլա տօյուրմայա սայ իտինիզ , տէտի :

Քէմալի իշթիհա իլէ եէյիպ գարնըմը տօյուրտում . պու թաամ , նէվ պէ նէվ լէզիզ պալըգլարտան , վէ հայվանաթը նէպաթիյէնին էն ալալէրինտէն , « Բորֆի-րիյա Լասինիյաթա » վէ « Լարէնթիա Բըրիմաֆէթիտա » տէնիլէն սէպզէվաթ կիպի պիր նէվ եօսունտան իպա-րէթ իտի . Մէշրուպաթ իսէ , սաֆ վէ բարլազ սու օ-լուպ , անճազ պէն Գամշաթգալըլար կիպի , Հոօգօմէն թէսմիյէ գըլընան պիր նէվ եօսունտան չըգարըլմըշ իս-պիրթօյը իշրէթտէն , սույըն իչինէ ճիւզվի մըգտար գօ-յուպ իչիօր իտիմ . Պունը՝ պէնիմ իլէ պէրապէր քէ-մալի իշթիհա իլէ թաամ իթմէքտէ օլան գարթան նը-մօտան էօյրէնմիշ իտիմ :

Գարթան նըմօ , հիշ պիր սէօզ սէօյլէմէտէն գար-նընը տօյուրտուգտան սօնրա , քէլամա ազազ իտէրէք , շու վէճհլէ իֆատէյի հալ իթտի :

— Միւսիւ Արոնաքս , սիզի Գըրէսքօ օրմանլարըն-տա ալա տալէթ իթտիյիմտէ , պէնի միւթէնագըս պիր վազիյէթտէ (հակասական դիրք) զսոնն իթտինիզ , եանի հարաքէթիմի՝ սէօզիւմէ միւթապըզ պուլմատընըզ , հէ-լէ պու օրմանլարըն տէնիզ ալթընտա օլտուղունը տույ-տուղունուզտա , արթըզ պէնի պիւթիւն պիւթիւնէ պիր տիվանէ եէրինէ գօյտունուզ տէյիլ մի : Հալ պու քի մուալլիմ էֆէնտի , ինսանլարը իւսթիւնքէօյիւ , վէ խա-ֆիֆ սուրէթտէ թէլագգը վէ թահըիմ (դատեւ) իթ-մէք քեարը ագիւ տէյիլ տիր , տէտի :

— Փագաթ գարթան էֆէնտի , ինսանընըզ քի...



— Լուծֆէն պէնի տինէյինիզ տէ , պագընըզ քի իշին իշինտէ թէնաքիւս եախօտ տիվանէլիք վար մը տըր :

— Պույուրունուզ , տինէյօրում :

— Մուալլիմ էֆէնտի , սիզտէ պէնիմ կիպի բէք ալա պիլիրսինիզ քի , ինսան՝ թէնէֆֆիւսէ լազըմ օլան հավայը պէրապէր թաշըեաճագ օլուրսա , սույըն ալ-թընտա եաշայապիլիր , թահտէլ պահը չալըչան ամէլէ , եանի տալկըճ , սու կէշմէզ էլպիսէ կիյիպ , գաֆասընը տա մատէնտէն մամուլ պիր մահֆազայէ սօգարագ , խարիճտէն պօրու , վէ եախօտ հէվա թուլումպասը վա-սէթասը իլէ հէվա ալըր :

— Էվվէթ պիլիրիմ , պու՝ տալկըճլարա մախսուս պիր ալաթ տըր քի , սագաֆան թապիր օլունուր :

— Էվվէթ , լաքին ինսան պօրույա եախօտ հավա թուլումպասընա պաղը օլտուղունտան , սէրպէսթճէ հարաքէթ իտէմէզ , վէ թուլումպանըն տուրտուղու եէր-տէն ուզագլաշամազ քի , էկէր պիզտէ էօյլէճէ նօթիւ-լիւսէ պաղը օլմուշ օլսագ , թապիի ուզագլարա կի-տէմէյէճէք իտիք , տէյիլ մի :

— Էվվէթ , լաքին սէրպէսթ օլմանըն չարէսի նէ տիր :

— Րուքէրօլ-տը-նէրուզ թէսմիյէ գըլընան ալաթ իսթիմալ իտիլմէլի տիր , պու ալաթը վաթանտաշլարը-նըզտան իքի ալիմ փրանսըզլար իճատ իթմիշլէր իսէ տէ , պէն քէմալի սուհուլէթլէ տէնիզէ էնէպիլմէք ի-չին մէզքիւր ալաթըն պագը նօգսանլարընը իքմալ ի-տուպ , էօյլէճէ իսթիմալ իտիյօրում : Պու ալաթ , գա-լըն թէնէքէտէն եաբըլմա պիր խազինէ տիր քի , իշինէ գուվվէթլի մաքինալարըմին վասէթասը իլէ հէվա տօլ-տուրուրում , պու խազինէ՝ ատէթա ասկէր չանթասը

կիպի ինսանըն սըրթընա պաղլանըր , խաղինէնին իւս-  
թիւնտէ քիւչիւք պիր գութու վար , գութու իլէ խաղ-  
նէ արասընտաքի տէլիք պիր լասթիք պօրուլը սըգարագ  
աչըլըր գաբանըր . պէօյլէճէ խաղինէտէքի հավա , տէ-  
լիյին լաղումը գատար աչըլարագ , քէօրիւք շէքլինտէ  
պիր ալաթ վասէթասըլըլա գութույա նազլ օլու-  
նուր :

Տիկէր իքի լասթիք պօրուլար գութուտան ուղանարագ  
տաղկըճըն պաչընը էօրթմէքտէ օլան ալաթըն իչինէ կի-  
րէրլէր քմէղքիւր լասթիք պօրուլարտան պիրի թէնէֆ-  
ֆիւս իտիլէճէք հէվայէ մախսուս օլտուղու կիպի , տի-  
կէրի տէ , թէնէֆֆիւս օլունան էսկիմիշ հէվայը տըշարը  
շըգարմագ խըզմէթինի իճրա իտէր , վէ տալկըճ , թէ-  
նէֆֆիւսին լուզումընա կէօրէ պօրուլարըն պիրինի , եա-  
խօտ տիկէրի վասէթասը իլէ տէֆի իհթիյաճ իտէր .  
լաքին պէն՝ ղայէթ տէրին եէրլէրէ էնտիյիմտէն , վու-  
գու պզւան թազեիգաթա թահամմիւլ իտէպիլմէք ի-  
չին , տալկըճլար կիպի պաչըմը պագըրտան մամուլ գը-  
լգպ տէրունինտէ հըֆղ իթմէյէ մէճպուր օլտում . պու  
գըլօպա տախի , պիրի թէնէֆֆիւսէ , վէ տիկէրի տէ  
թէնէֆֆիւս օլունան հէվայը տէֆ իթմէյէ մախսուս ի-  
քի ատէտ պօրուլար մէրպութ տըր :

— Բէք ալա գաբթան էֆէնտի , լաքին պէրապէր ,  
կէթիւրտիւյիւնիւղ հէվա չաբըգ էսկիր . վէ մալիւմա ,  
տէրունինտէ եիւղտէ օն պէշ միւվէլլիտ իւլ խումուսէ  
(թթուածին) գալընճա , օ վագըթ թէնէֆֆիւս օլու-  
նամագ հալէ կէլիր :

— Շիւպհէսիղ էօյլէ օլուր , լաքին էվվէլճէ սիզէ  
տէմիշ օլտուղում կիպի , Նօթիւլիւսին գուվվէթլի թու-  
լումպալարը , զիյատէճէ , Կանի էլլի հավա թազեիգի-  
նէ միւսավի գուվվէթլէ հէվա իտխալ իտէրլէր քի , օ



հալտէ տօգուղ ծն սաաթա քեափի օլաճագ Գատար հէվա թէտարիք օլունմուշ օլուր :

— Արթըգ հիչ պիր իթիրազըմ գալմատը , եալընը տէնիզին տիպինաէ հօլունուղը նաւըլ թէնվիր իտէպիլէճէ յինիզի պիլմէք իսթէրիմ :

— Րիւմգօրֆըն իյճատ իթտիյի ալաթ վասէթաւըյըլա միւսիւ Արոնաքս . պու ալաթ տախի եօճունըն պէլինէ պաղլանըր քի , պիր պօնտէն բիլինտէն միւրէքքէպ օլուպ , սօտիում իլէ իչլէտիրիմ , հասըլ օլան էլէքթրիք տէօնմէ տօլապ կիպի պիր ալաթ վասէթասըյըլա , խուսուսի եարըլընջ օլան պիր ֆէնէրէ սէվգ օլունուր . պու ֆէնէրին իչինտէ եըլանգավի պիր պօրու օլուպ , տէրունինէ քէօմիւր կազը խիւլասասը տօլտուրուլմուշ տըր . ճէրէյան պաշլատըղը կիպի , մէզքիւր կազ բարլայարագ պէյազ վէ տէվամի պիր ըշըգ վէրիւր : Իչթէ մուալլիմ էֆէնտի , պէօյլէճէ հէմ էթրաֆըմը կէօրիւր , վէ հէմտէ թէնէֆֆիւս իտէրիմ :

— Տօղրուսը գաթթան էֆէնտի , սէօղլէրիմէ էօյլէ գաթի ճէվապլար վէրիյօրսունըղ քի , արթըգ թէրէտտիւտտէ գալմագ գապիլ օլամայօր . ֆագաթ հէր նէ գատար Րուքէրօլ իլէ Րիւմգօրֆըն թէնէֆֆիւս վէ թէնվիր ալաթլարընա աղլըմ իրտի իսէ տէ , միւսաատէնիզլէ , գուլլանաճաղըմըղ թիւֆէնկլէրինին նաւըլ շէյ օլտուղունը սիւալ իթմէք իսթէրիմ :

— Գուլլանաճաղըմըղ թիւֆէնկ , պարութ իլէ աթէշ ալըր ճընստան տէյիլ տիր :

— Տէմէք թագեիգի հէվա իլէ աթըլըր , տէյիլմի :

— Շիւպհէսիզ , չիւնքի պարութ իմալ իթմէք իչին նօթիւլիւսին տէրունինտէ նէ կիւհէրչէլա , նէ քիւքիւրտ վէ նէ տէ քէօմիւր վար :

— Բէք ալա ամմա , հէվատան սէքիզ Եիւզ էլլի

պէշ գաթ զիյատէ թաղերիդի օլան սուլըն տէրունինտէ թիւֆէնկ աթապիլմէք միւմքիւն օլամազ զանն իտէ-րիմ, շայէտ օլսա պիլէ իշէ եարամայաճաղը տէրքեար տըր, տէյիլ մի :

— Պու կէօսթէրտիյինիզ տէլիլ բէք էհէմիյէթ-սիզ տիր միւսիւ Արոնաքս . էօյլէ թօբլար վար քի , Ֆիլթընտան սօնրա , Ֆիլիպ Գօլս իլէ Պըրլի նամ ինկիլիլէր , վէ մուախսարէն Ֆիւրս նամ Ֆրանսըզ իլէ ի-թալեալը Լանտըն մարիֆէթի իլէ իքմալ իտիլմիշէր տիր . պու թօբլարըն իսթիմալի , խուսուսի պիր գայի-տէյէ այիտ տիր , լաքին պէն սիզէ թէքրար իտէրիմ քի , պէնիմ պարութըմ օլմատըղընտան , Նօթիւլիւսին գուվլէթի թուլումպալարը սայէսինտէ , չէտիտէն թաղ-երիզ օլունմուշ հէվայը իսթիմալ իտէրէք իշիմի կէօ-րիւրիւմ :

— Լաքին թուլումպալար վասէթասը իլէ թիւ-ֆէնկ տէրունինէ իտիալ իթտիյինիզ հէվա բէք չարըզ պիթէր , եանի գուվլէթի գալմազ տէմէք իսթէրիմ :

— Բէք ալա , ֆազաթ ումուզըմտաքի Բուքէրօլ խանէսինի ունութույօրմուսընը քի , անըն մուպուղու վասէթասըյլա լազըմ կէլտիյի հալտէ թիւֆէնկիմէ հէվա տօլտուրապիլիրիմ : Մամաֆիհ տէնիզ ալթընտա վուգու պուլան ավճըլըզլարտա , չօզլուգ հէվա վէ ֆի-շէնկ սարֆ օլունմատըղընը պիզզաթ կէօրէճէքսինիզ :

— Հէր նէ տախի օլսա տէրիմ քի , ֆիշէնկլէրինիզ , զաթէն սու իշինտէ սիւրաթընը զայպ իտէճէյինտէն , իսապէթ իթտիյի հայվանէ թէէսիր իտէմէյէճէք տիր :

— Պիլ աքիս բէք զիյատէ թէէսիր իտէր . պիր հայվան նէ գատար խաֆիֆ սուրէթտէ վուրուլուրսա վուրուլտուն , ատէթա չիմէք տարպէսինէ օղրամըշ կիպի տէրհալ էօլիւր :



— Նի՛չին :

— Օնըն իչին քի , պու թիւֆէնկին աթտըղը գուրչունլար , էօյլէ ատի գուրչունլարտան օլմայըպ , Ավըսթըրիալը Լէնիպրագ նամ մէշհուր քիմեակիրին էյ-  
ճատ իթտիյի պիլուր եուվարլագլար տըր քի , պուն-  
լարտան պէնտէ բէք չօգ վար տըր . պու եուվարլագ-  
լարըն իւզէրլէրի չէլիք գաբլը օլուպ , սըզլէթ բէյտա  
իթտըրմէք իւզըն էյլէրինէ տախի գուրչուն վազ օլուն-  
մուշ տըր : Պու պիլուրլար , պիրէր ուֆագ Լայտ շիշէ-  
լէրի տիր քի , էյլէրինտէ՝ թագեիգաթը շէտիտէ (բու-  
ռըն ճնշմամբ) իլէ էլէքթրիք տօլտուրումուշ տըր .  
պունլար , էնխաֆիֆ պիր սատմէ (բաղխում) իլէ բաթ-  
լար . վէ հայվան նէ գատար գուվլէթլի վէ նէ գա-  
տար պէօյիւք օլսա տէր հալ թէլէֆ օլուր : Շուրասը  
տախի մալիւմինիզ օլսուն քի , պունլար ուֆագ շէյ-  
լէր օլուպ , ատի պիր թիւֆէնք օն թանէսինի իսթիապ  
իտէպիլիր :

— Արթըգ հիշ պիր իթիրաղըմ եօգ , հէման թիւ-  
ֆէնկիմի ումուզլայըպ տա արգանըղ սըրա կէլմէքաէն  
պաշգա պիր իշիմ գալմատը , տէյէրէք սօֆրատան  
գալգտըմ :

Գաբթան Նըմօ , պէնի Նօթիւլիւսիւն արգա ճիհէ-  
թինէ կէօթիւրտիւ . Նէտ-Լանտ իլէ Գօնսէյլին գամա-  
րալարը էօնիւնտէն կէշտիլիմտէ չըղըրտըմ , իքի ըէֆիգ-  
լէրիմ տէր հալ արգամըղ սըրա կէլտիլէր :

Պատէհու պէրապէրճէ մաքինա օտապընըն իթթի-  
սալինտէքի օտայա կիրտիք , եօլճուլուղա մախսուս օ-  
լան էլպիսէլէրիմիզի պու օտատա կիլինէճէք իտիք :



## 16

## Օվասա ֆէշ ու կիւար .

Պու օտա , ատէթա նօթիւլիւսին հէմ սիլահիսանէսի , վէ հէմտէ մէլպուսաթ (հանդերձարան) գապինէսի իտի . տիվարտան ասըլը օն իքի թագըմ գատար տալկըճ սագաֆանտըրլարը պիզէ պէքլէյօրլար իտի :

Նէտ-Լանտ , պու տալկըճ էլպիսէլէրինի կէօրտիւլիւնտէ , աչըգտան աչըղա խօշնուտսուղլուգ ալամէթի կէօաթէրէքէք , անլէրի կիյմէք իսթէմէտիյի , թավընտան անլաչըլըյօր իտի : Պունըն ֆարգընա վարմագլա .

— Ազիզիմ Նէտ , Գըրէսըօ օրմանլարը տէնիզ ալթընտա տըր , տէտիմ :

— Բէք ալա մուալլիմ էֆէնտի . շիմտի սիզ պունլարըն իչինէ՞ մի կիրէճէքսինիզ :

— Էօյլէ եա , ուսթա Նէտ , կիրմէք իյճապ իտէր

— ( Ումուզլարընը սիլքէրէք ) Սիզ կիրմէքտէ հիւրսինիզ , լաքին պանա կէլինճէ , ճէպը իսթիմալ օլմայընճա ասլա պունլարըն իչինէ կիրմէյէճէյիմ վէսսէլամ :

Գարթան նըմօ . - Ուսթա Նէտ , սիզի իճպար իտէն եօզ :

Նէտ-Լանտ . - Գօնսէյլ տէ կիրէճէք մի :

Գօնսէյլ . - Էֆէնտի հազրէթլէրի նէրէտէ իսէ , պէնտէ օրատա պուլունմալըյըմ :

Գարթանըն տավէթի իւզէրինէ իքի թայիֆէ կէլիպ օ տիքիշսիզ լասթիքտէն մամուլ , վէ թազեիգաթը շէտիտէյէ մուգավէմէթ իտէն աղըր էլպիսէյի կիյնմէմիզէ մուալէնէթ իթտիլէր , պու րուպալէր հէմ եու-



մուշագ վէ հէմտէ տայանդղը օլուպ, պիք բանթալօն իլէ պիր տէ չաքէթտէն իպարէթ իտի: Բանթալօնլարըն ալթ թարաֆընա գալըն, վէ էօքչէլէրինէ գուրչուն կէչիրիվիչ չիզմէլէր մէրպուլթ իտի: չաքէթին էօրկիւսիւ իսէ, պագըր Եայլար իլէ Եէքաիկէքէ թուլթուլուլմուշ իտի քի, օ հալտէ զըքհ կիպի վիճուտը, հէմ սուլարըն թազեիքինէ գարշը մուհաֆազա իթմէքտէ, վէ հէմտէ սուհուլէթլէ թէնէֆֆիւս իթմէյէ մէտար օլմագտա իտի: Գօլլուգլարըն ուճընա տախի լասթիքտէն մամուլ Եուսուշագ էլտիվէլէլէր ըապթ օլունմուշ իտի: Պու էլտիվէնլէր՝ էլլէրին հարաքէթինէ մանի օլմայըպ, ինսան՝ սույըն իչինտէ տէյիլ կիպի էլինի վէ բարմագլարընը սէրպէսթճէ օյնատապիլիր իտի:

Նասըլքի կէօրիւլմէքտէ տիր, պու տալկըճ էլպիսէլէրի տէրէճէյի իքմալէ վասըլ օլուպ, էօյլէ օն սէքիզինճի ասըրտա իյճատ օլունան, վէ թագտիր ու թահսին իտիլէն պիչիմսիզ, վէ սըզլէթ վէրիճի մէլպուսաթէ ասլա պէնզէմէյօր իտի:

Դարթան Նըմօ, Գօնսէյլ, պէն, վէ թայիֆէլէրտէն ղայէթ գուլվէթլի զանն օլունան իրի վիճուտը պիր ատէմ, տալկըճ էլպիսէմիզի կիյինտիք: Իշ Եայլընըզ սագաֆանտըրլարը պաշըմըզա կէչիրմէյէ գալտը, լաքին էվվէլա իսթիմալ իտէճէյիմիզ սիլահլարը մուպլէնէ իթմէք իչին, գարթանըն միւսաատէսինի թալէպ իթտիմ:

Թայիֆէլէրտէն պիրի պանա ատի պիր թիւֆէնկ թագտիմ իթտի քի: տէմիրտէն մամուլ օլան գունտաղընըն իչի պօշ վէ չաքը պէօյիւճէք իտի: գունտաղըն տէրունինէ Եիրմի գատար մէզքիւր պիլլուր ֆիչէնկլէրտէն վազ օլունմուշ օլուպ, պունլար՝ պիր Եայլը զէնպէրէք վասէթասը իլէ պիրէր պիրէր թիւֆէնկին աղ-

զընա կէլմէքտէ իտիլէր . պու նէվիյճատ սիւահը թէտ-  
գըգ իթտիքտէն սօնրա , գարթան նըմօյա .

— Գարթան էֆէնտի , պու սիւահ հէմ միւքէմնէլ ,  
վէ հէմտէ իսթիմալի գօլայ տըր . իմտի պիր ան էվվէլ  
անը թէճրիւպէ իթմէք արզուսը իլէ սուղան օլույօ-  
րում . ֆագաթ տէնիզին ալթընա նա՛սըլ էնէճէյիզ ,  
տէտիմ :

— Շու անտէ նօթիւլիւս օն մէթրօ տէրինիքտէ  
սույըն ալթընտա պուլունույօր , հէման տըշարը չըգա-  
պիլիլիզ :

— Ֆագաթ նա՛սըլ չըգաճաղըզ :

— Շիմտի կէօրէճէքսինիզ :

Էվվէլա գարթան նըմօ , վէ արգասընտան պէն ի-  
լէ Գօնսէյլ պաշըմըզը մատէնտէն մամուլ գըլօպլարըն  
իչինէ սօգտուգ , նէտ-Լանտ իսթիհզաքեարի պիր  
թալը իլէ .

— Ավընըզ պօլ օլսուն , տէյէրէք պիզիմ իլէ էյ-  
լէնիյօր իտի :

Պաշըմըզա կէչիրտիյիմիզ մատէն մահֆազա , էլ-  
պիսէմիզին պագըր եագասընա ըապթ իտիլմիշ իտի .  
մահֆազանըն , իւշ ատէտ ճամլար կէչիրիլմիշ տէլիքլէրի  
պուլունուպ , իչինտէ պաշըմըզը չէվիրտիքճէ , հէր թա-  
րաֆընը սուհուլէթլէ կէօրիւյօր իտիք : Մահֆազալարը  
պաշըմըզա կէչիրտիքտէն սօնրա , սըրթըմըզտա պուլու-  
նան Բուքէրօլըն թէնէֆֆիւս ալէթի տէրհալ իչլէմէյէ  
պաշլատը , վագաա բէք գօլայ սուրէթտէ նէֆէս ալըպ  
վէրիյօր իտիմ :

Բիւմգօրֆ ֆէնէրի պէլիմտէն ասըլը , վէ թիւ-  
ֆէնկ էլիմտէ օլտուղու հալտէ հարաքէթէ հազըրլան-  
տըմ . ֆագաթ իչինտէ հապս օլտուղում էլպիսէ , աեա-  
ղըմտաքի գուրշունլու չիզմէլէր , վէ ումուղումտաքի ա-



լաթը թէնէֆֆիւս օգատար աղըր իտի քի, ատէթա  
ատըմ ալմագ միւմքին օլամայօր իտի :

Լաքին պու խուսուս էվէլտէն տիւշիւնիւմիւշ իտի,  
չէօյլէքի, պէնի՝ էլպիսէ օտասընըն իթթիսալինտէքի  
օտայա իթէրէք սօգտուգլարը կիպի, արգատաշլարըմ  
տախի արգալարընտան իթիլէրէք մէզքիւր օտայա սօ-  
գուլտուլար : Նակէհան իւզէրիմիզէ պիր գաբունուն  
չիտտէթլէ գաբանտըղընը տուլտում, վէ անը վահիտ-  
տէ էթրաֆըմըղը գօյու պիր գարանըղ իհաթա իթտի :

Պիր իքի տագըղա սօնրա քէսկին պիր ըսլըգ սէ-  
տասը իչիթտիմ. պատէհու այագլարըմտան կէօյսիւմէ  
գատար չըգան սույըն սօուգլուղընը հըսս իթտիմ. հիչ  
չիւպհէ եօգ քի պուլունտուղումուզ պու ուֆագ օ-  
տայա մուսլուգլար վասէթասը իլէ սու տօլտուրուլու-  
յօր իտի, պու էսնատէ Նօթիւլիւսին գապուրկասը ի-  
չինէ եաբըլմըշ օլան պիր իքինճի գաբը տահա աչըլա-  
րագ, նիմ պիր ըչըգ պիզի թէնվիր իթմէյէ պաշլատը.  
պիր տագըղա սօնրա այագլարըմ գումա պասըյօր իտի,  
եանի տէնիզին գաարինէ էնմիշ իտիք :

Եա՛ րապպիմ, պու թահտէլ պահր քէշթ ու կիւ-  
զարըն իւզէրիմէ հասըլ իյլէտիյի թէէսիրի, խաթըրա-  
թը, վէ հըսսիլաթը նա՛սըլ թարիֆ իտէճէյիմ, նէ՛ սու-  
րէթլէ անլաթապիլէճէյիմ. սէօլլէր՝ պու կիպի մուճի-  
զէլէրի թարիֆ իթմէքտէն աճիզ գալըր. էվվէթ, էն  
մահիր ըէսսամլարըն ֆըրչալարը պիլէ, տէնիզին իչին-  
տէքի հայրէթֆէզա, վէ հարիզ իւլ ատէ մէնզարէլէրի  
նագչ իթմէքտէն աճիզ օլտուգլարը հալտէ, գալէմ  
նա՛սըլ թարիֆ իտէպիլիր :

Գաբթան Նըմօ էօնտէն եիւրիւյօր իտի, պէն իլէ  
Գօնսէյլ արգասընտան, վէ թայիֆէ տախի պիր գաշ  
ատըմ ուզագտան պիզիմ արգամըզ սըրա կէլիյօր իտի :

կիւյս պու տէմիր մահֆազալարըն իչինտէ սէօզ սէօյ-  
լէմէք գապիլ օլաճագ իմիչ կիպի . Գօնսէյլ իլէ եան-  
սէեան կիտիյօր իտիք , արթըզ սըրթըմտաքի էլպիսէ-  
նին , գուրչունլու չիզմէլէրին , վէ թէնէֆֆիւս ալաթը-  
նըն աղըրըղընը հըսս իթմէյօր իտիմ : Պաշըմ , պիր պա-  
տէմին՝ գապուզու տէրրունինտէ սալլանտըղը կիպի ,  
մահֆազանըն իչինտէ քէմալի սուհուլէթ իլէ հարաքէթ  
իտիյօր իտի . զիրա սույըն իչինէ պաթմըչ օլան պու  
էշեա , իշղալ իյլէտիյի մահալտէ պուլունան սույըն ա-  
ղըրըղընա միւսալի օլարագ , սըգլէթինի զայպ իթմէք-  
տէ իտի : Արքիմիտէս նամ էսկի պիր ալիմին պուլտու-  
ղը չու գանունը հիքմէթտէն սօն տէրէճէ մահզուզ օլ-  
տում , արթըզ եէրինտէն գըմըլտայամազ պիր եըղըն-  
թը կիպի օրմայրպ , իլլա իսթէտիյիմ կիպի հարաքէթ  
իթմէյէ սէրպէսթ պիր հալտէ պուլունույօր իտիմ :

Սաթհը տէրեատէն օթուզ գատէմ տէրինլիյէ դա-  
տար , տէնիզին ալթընը միւքէմմէլ սուրէթտէ թէնվիր  
իտէն շուայի ( ճառագայթ ) շէմսին գուվվէթինէ միւ-  
թէհայըր գալտըմ , զիրա եիւզ մէթրօ գատար , ուզագ-  
տա պուլունան էշեայը բէք ալա կէօրիւյօր իտիմ , ֆա-  
գաթ օնտան էօթէսի գատարը տէրեա պուլանըզ պիր  
րէնկ քէսպ իտուպ , վէ կիթտիքճէ պուլանարագ , նի-  
հայէթ նիմ պիր գարանլըզ իչինտէ կէօրիւնմէզ օլույօր  
իտի : Պէնի իհաթա իտէն սու , պիր նէվի հէվա իտի . քի ,  
արղըն հէվաօրնտան աղըր իսէ տէ , ֆագաթ անըն  
գատար բարլագ վէ շէֆֆագ ( թափանցիկ ) իտի : Եօ-  
գարը օտղրու պագտըղըմտա , սաթհը տէրեանըն սիւ-  
քիւնէթինի պիլէ կէօրիւյօր իտիմ :

Ղայէթ բարլագ վէ ինճէ պիր գում իւզէքինտէն  
կիտիյօր իտիք . տէնիզին ալթընտաքի գում , սահլտէ  
պուլունանլազ կիպի պուլուլուզ , եանի տալկալանմըչ



տէյիլ , զիրա պու կէօզլէր գամաշտրրընը խալը , եանի բարլադ գում , թաաճիւպէ շոյան պիր շիտտէթլէ կիւնէչին շուալարընը կերիյէ չէվիրիյօր իտի , վէ իշթէ սույըն իչինտէ հուսուլէ կէլէն պու լաթիֆ , հայրէթէֆզա , վէ իհթիզազլը բարլազլըդ , պու հալտէն նէշաթ իտիյօր իտի : Օթուզ այադ սույըն տէրինլիյինտէ , ատէթա կիւնտիւզ կիպի կէօրիւյօր իտիմ տէսէմ , աճէպա գարիյնի քիրամ ինանաճազլա՞ր մը :

Պր չարեէք գատար մէզքիւր բարլադ գումըն իւզէրինտէ եիւրիւտիւք , ուզուն պիր գաշա չէքինտէ կէօրիւնէն Նօթիւլիւս , եալաշ եալաշ նապէտիտ օլույօր իտի . անճադ էլէքթրիք ֆէնէրինին ըշըղը , գալանզըդ սուլարը թէնվիր իտէրէք , կէմիյէ ավտէթիմիզի թէսհիլ (դիւրացնել) իտէճէք իտի . էլէքթրիք զիյասընըն սու իչինտէ հուսուլէ կէթիրտիյի պաշգա պիր հայրէթէֆզա մէնզարէյի թարիֆ իթմէք գապիլ օլամայըպ , անճադ կէօզ իլէ կէօրմէք իզթիզա իտէր . չիւնքի էլէքթրիք զիյասընը գարատա կէօրէնլէր , պու հալի թասավվուր իտէմէյէճէքլէրի տէրքեար տըր :

Միւթէմատիէն եիւրիւյօր իտիք . պու վասի գում սահրասընըն հատտ ու բայանը եօզ զանն օլունույօր իտի , գալըն վէ գաթ գաթ բէրտէլէր կիպի սուլարը էլլէրիմ իլէ եարարադ իլէրլէմէքտէ , վէ սուլարըն թազեիգի , տէրհալ կէչտիյիմիզ իզլէրի մահվ իթմէքտէ իտի :

Չօզ կէչմէտէն խայալ մէյալ պազը պուլանըդ չէյլէր կէօրիւնմէյէ պաշլատը , վէ պիր ազ սօնրա , պունլարըն տէրէճէյի նիհայէտէ լաթիֆ հայվանաթը նէպաթիյէ իլէ մէսթուր գայալար օլտուզունու անլատըմ , պու հալտէն զիյատէսի իլէ միւթէէսիր օլտում :

Պու էսնատէ սաաթ սապահըն օնը իտի . կիւնէչին

զիյասը, սաթհը տէրեայէ աքսէնտազ օլուպ, սուլըն տէրունինտէ պուլունան գայալար, չիչէքլէր, թաշլար, նէպատաթ, գապուգլը հայվանաթ, բօլիպլէր, վէլհա-սըլ պիրճիւմլէ մէվճուտաթը պահրիյէ, այնի շէմս տէ-նիլէն թաշ կիպի եհտի ըհնկլէր իլէ կէօզլէրի գամաշ-տըրըրճասընա արզը տիտար իտիյօրլար իտի: Աման եա Ռապալիմ, նէ՞ լէթաֆէթ, նէ՞ հայրէթէնկիզ մէնզարէ, պուրասը ատէթա էլվան միւզէխանէսի կիպի, շուայի շէմսին (արեգական ճառագայթներ) զարիպ թէհսիրի իլէ, եէշիլ, սարը, թուրունճի, էֆլաթունի, գըրմըզը, մալի, մօր մէնէքշէ ըհնկլէր իլէ, ատէթա ըհսամլարըն պօյա թահտասը կիպի պիր մէնզարէյի լաթիֆէ իպ-րազ իտիյօր իտի: Շու ահվալը հայրէթ իշթիմալտէն հըսս իթտիյիմ թէհսիրի, արգատաշըմ Գօնսէյլէ պէ-յան իթմէյէ միւզթէտիր օլմալը տէշիլ մի իտիմ: Գար-թան Նըմօ կիպի, պէն տէ, էֆքեարըմը իշարէթլէր իլէ ըհֆիգիմէ անլատամատըղըմա բէք թէհսիւֆ իտիյօր իտիմ: Շու հալտէ պաշըմա կէշիրիլմիշ օլան պագըր գու-թունըն տէրունինտէ քէնտի քէնտիմէ սէօյլէշմէքտէ, վէ պէյհուտէյէ հէվա թէլէֆ իթմէքտէ իտիմ:

Գօնսէյլ տալսի, պէնիմ կիպի պու հարիք իւլ ա-տէ մէնզարէնին գարշըսընտա տուրմուշ իտի. զաննըմ-ճա ալիմ տէլիգանլը, հայվանաթը նէպաթիյէ վէ նա-յիմէ (կակղամորթ) նումունէլէրինի թասնիֆ (գասա-կարգել) իթմէքտէ իտի:

Գումուն վէ թաշլարըն իւզէրինտէ, բօլիպլէր, տի-քէնլիլէր, թէք թէք եաշայան տէնիզ պօյնուլլարը, պիր վագըթ պէյազ մէրճան թէսմիյէ իտիլէն պիր նէվ նէպաթը հայվանի, մանթար շէքլինտէ, վէ պիրի պի-րինէ եաբըշմըշ տէնիզ մանթարլարը, իվէ տահա պին-լէրճէ նէպատաթը պահրիյէ տօլու օլուպ, ատէթա



Թահտէլ պահր պիր չիչէք Թարւասը Թէշքիլ իթմիշէր իտի : Տէնիզ կէլինճիք չիչէյի , տէնիզ Թանթէլասը , վէ ինճէ գօրտէլա չէքլինտէ նէպատաթը հայվանիյէ , ա-տըմլարըմըզտան խաֆիֆճէ տալկալանան սույըն Թէէ-սիրի իլէ , ըիւզկեարա ասըմըշլար կիպի պիր սուրէթը լաթիֆէտէ սալլանըյօրլար իտի . տօղրուսը գումըն իւ-զէրինտէ պիր նէվի սէյեարէ (համաստեղութիւն) Թէշ-քիլ իտէն պինլէրճէ եռմուշագ տէրիլի հայվանաթըն , Թարագլարըն , ըսգըրլէթլէրին , գաթըր պունճուգլա-րընըն , վէ տահա պու ճընսլարա մէնսուպ հատսըզ հի-սապսըզ նէպատաթ ու մախլիւգաթըն իւսթիւնէ պաս-տըղըմա բէք Թէէսսիւֆ իտիյօր իտիմ . ֆագաթ նէ չա-րէ եիւրիւմէք լազըմ իտի , տայիմա իլէրլէյօր իտիք , վէ պիզ եիւրիւտիւքճէ , պաշըմըզըն իւզէրինտէ , պին-լէրճէ տէնիզ անալարը աշըլըպ գաբանարագ կէզմէք-տէ , վէ պու ճընսա մէնսուպ պիր չօգ իրի չէմնիյէ չէքլինտէ նէպատաթ , կիւյա պիզի կիւնէշին հէրարէ-թինտէն մուհաֆազա իտիյօրլար կիպի տուրմագտա ի-տիլէր : Հէլէ եէլբազէյէ միւշապիհ պիր նէվ նէպաթը հայվանինին , սըչրայա սըչրայա հասըլ իյլէտիյի եա-գամօզըն Թօհաֆ մէնզարէսինին Թարիֆի մուհալ տըր :

Պու միւճիզէ նէվինտէն օլան չէյլէրի , պիր բուպ միլ ուզագտան Թէմաշա իթմէքտէ իքէն , գաբթան նըմօնըն պիր իշարաթընա միւթապաաթ ( հպատակիլ ) իտէրէք , մումաիլէյհին արգասը սըրա կիթմէյէ պաշ-լատըմ : Չօգ կէչմէտէն գաարը տէրեանըն հալի տէ-յիշտի . գում օվասընտան , Ամէրիգալըլարըն « ուաղ » Թէմիլյէ իթտիքլէրի , վէ չագմագ Թաշը իլէ ճընս ճընս միրեա չէքլինտէ գապուգլը հայվանաթըն , գապուգ-լարը քիրէճինտէն հասըլ օլան պիրնէվ պալըզա կիր-տիք . պատէհու քէնտիմիզի վասի պիր եօսուն չայըլը-

ղընտա պուլտուդ : Պու սրգ վէ ղայէթ եումուշագ եօ-  
տունլար , ինսան էլի իլէ տօգունմուշ էն եումուշագ  
Էսպլարա ըէգապէթ իտէր տէրէճէտէ կիւղէլ իտի . ա-  
յազլարըմըզըն ալթընտա պուլունան , վէ մարուլլըգ տէ-  
նիլէն եէչիլիք , պաշըմըզըն իւզէրինտէ տախի շէմնիյէ  
կիպի թէմէվվիւճ (ծփալ) իտիյօր իտի :

Իքի պինտէն զիյատէ նէվի օլան եօսուն ֆամիլեա-  
սընա մէնսուպ նէպատաթը պահրիյէ , եէրտէն գօրա-  
րագ սաթհը տէրեայէ չըգմըշլար , վէ նիմ պիր քէմէր  
թէշքիլ իթմիչէր իտի . տէնիզ սուսամլարը , գօրտէ-  
լաքեարի ուզուն վէ ինճէ գամըշլար , վէ տահա պուն-  
լարա պէնզէր պինէրճէ նէպատաթը պահրիյէ , պաշըմը-  
զըն իւզէրինտէ սալլանըպ տուրույօրլար իտի : Նէպա-  
տաթը պահրիյէնին եէչիլ գըսմը , սաթհը տէրեայէ եա-  
գըն օլուպ , գըրմըզըլարը պիր ազ տէրինլիքտէ , սիյահ  
վէ գօյու ըէնկիլէր իտէ , պահրը Մուհիթին էն տէրին  
նօգթալարընտա պուլունան վասի թարլալարը թէգերին  
իթմէյէ մախսուս օլտուդլարընը անլատըմ :

Հագըգաթէն , եօսուն ճընսընա մէնսուպ օլան  
պու նէպատաթ , Խալլագը ճիհան հագըրէթլէրինին (ա-  
րարիչ) էն միւճիղէլի ասարընտան պիրի ատտ օլունմա-  
յա շայան տըր : Պու ճընսըն իչինտէ , քիւրըէյի արզտա  
պիթէն էն ուֆագ վէ էն պէօյիւք նէպաթլար կէօրիւ-  
լիւր . զիրա պէշ մուրապպա միլիմէթրօ (հինգ քառա-  
կուսի հազարորդամեթր) պիր վիւսաթըն իչինտէն , կէօզ  
իլէ կէօրիւնմէյէն գըրգ պին նէվ եօսուն նէպաթը  
թօհումը չըգարըլտըզը կիպի , պօյը պէշ եիւղ մէթրօ-  
տան ուզուն նէպատաթը պահրիյէ պուլունմուշ տըր :

Պիր պուշուդ սաաթտան պէրի իտի քի նօթիւլիւս-  
տէն տըշարը չըգմըշ իտիք . վագթըն էօյլէն իւսթիւ  
օլտուղունը , զիյայի շէմնին՝ տօղրուտան տօղրույա տէ-



րունի տերեայէ պքսէնտազ օլմատըղընտան քէշֆի իթ-տիմ, Զիւմըիւտիւ վէ այնիշէմսի րէնկլէրին լէթաֆէթի, եավաշ եավաշ զայիլ օլտու. մոնթազամ ատըմ-լար իլէ իլէրլէյօր իտիք, այաղըմըզը եէրէ պաստըգճա թաաճիւպէ շայան պիր գուվլէթտէ սէտա աքս իթտի-յի կիպի, էն խաֆիֆ պիր սէս տախի օ տէրէճէ սիւ-րաթլէ գուլաղըմըզա վասըլ օլույօր իտի քի, լույի զէ-մինտէ պէօյլէ սիւրաթլէ իշիթմէք գապիլ տէյիլ տիր, ֆիլ հազըգա նազլի սէտա իշին, սու՝ հէվատէն տահա էլվէրիշլի տիր. զիրա հէվայէ նիսպէթէն տէօրթ գաթ զիյատէ պիր սիւրաթլէ սէտայը նազլ իտէր:

Պու էսնատէ եէր ալշալըպ, պիր եօգուշտան աշա-ղը էնմէքտէ օլտուղումըզը անլատըմ, այտընլըգ պաշ-գա պիր րէնկ քէսպ իթտի, վէ օն հավա թաղեիգի թահտընտա օլարադ, եիւզ մէթրօ գատար տէրինլիյէ էնտիք. ֆագաթ կիյտիյիմ տալկըճ էլպիսէսի օ տէրէ-ճէ միւքէմմէլ իտի քի, պու թաղեիգաթտան ասլա սըգլէթ հըսս իթմէտիմ. եալընըզ էվվէլա բարմազլա-ըմըն օյնագլարը պիրազ լահաթսըզլըգ հըսս իթտիլէր իսէ տէ, չօգ կէշմէզտէն օտա սավուշտը: Պու պիշիմ-սիղ էլպիսէ իլէ իքի սաաթ գատար եիւրիւմէքտէն հըսս իթտիյիմ եօրղունլըգ բէք ճիւզվի իտի. սուլարըն մուավէնէթի իլէ հարաքէթիմ, պիր սուհուլէթը ֆէվգ էլ ատէ քէսպ իթմիշ իտի:

Իւշ եիւզ այագ տէրինլիյէ վասըլ օլտուղումուզտա, կիւնէշին զիյասը խաֆիֆ սուրէթտէ օլարադ էլան կէօ-րիւնիւյօր իտի. աֆիթապըն բարլադ վէ շէտիտ զիյասը եէրինէ, զուրուպը շէմ զէմանընտա հուսուլէ կէլէն գըրմըզըմնը պիր ըշըգ գայիմ օլմուշ իտի. ֆագաթ պիզ կիթտիյիմիզ եօլու բէք կիւզէլ կէօրտիւյիւմիւզ-տէն, Ռիւմգօրֆըն ֆէնէրինի եագմաղա լիւզում եօգ իտի:

Պու էսնատէ , եանընա վասըլ օլմամ իշին գարթան նրմ տուրտու . տէրհալ եանընա վարտըղըմտա , էլի իլէ պիզտէն ազ ուզագտա պուլունան պիր գարարթը եղղընթըը կէօսթէրտի , քէնտի քէնտիմէ .

— Գըրէսըօ ատասընըն օրմանը պու օլմալը , տէտիմ :

Յիլ հագըղա եանըլմամըլ իտիմ , օրմանա վասըլ օլմուշ իտիք :



## 17

## Տէնիզ ալթընսա պիր օրման .

Նիհայէթ իւլ էմր օրմանըն հուտուտընա վասըլ օլմուշ իտիք . չիւպհէսիզ պու օրման , գարթան նրմոնըն միւթէսարըֆ օլտուղսւ էն կիւզէլ արաղիլէրտէն պիրի օլաճագ իտի . Գարթան նրմօ , տիւնեանըն եարատըլտըղընտա ինսանլարըն հուգուգընա թաթպիքէն , պուրալարա մալիք օլմուշ իտի . լաքին գարթանըն պու իտտաասընա գարշը քիմ իթիրազտա պուլունաճագ , վէ քիմ «պուրասը սէնին տէլիլ» տէյէճէք իտի , հաճկը քիւթախ ատէմ կէլիպտէ , պու գարանըղգ օրմանտան աղաճ քէսմէյէ ճիւրաթ իտէճէք իտի :

Պու օրման , աղաճ շէքլինտէ ղայէթ պաթալ նէպաթտէն իպարէթ իտի . պունլարըն վասի քէմէրլէրի ալթընա կիրտիյիմիզտէ , էն էվվէլ տալլարըն ղարիպ շէքլ ու վազիյէթի կէօզիւմէ չարբտը քի , օ անէ գատար ֆարգընա վարմամըլ իտիմ :

Ձէմինի սէթր իտէն օթլարտան վէ չալըլարտան հիշ



պիրի նէ օյնար վէ նէտէ է յիլիյօր իտի . պունլարըն ճիւմ-  
լէսի տէ , վէ հաթտա էն ինճէ վէ գօրտէլա շէքլինտէ օ-  
լան նէպատաթ , տէմիր տիրէքլէր կիպի սաթհը տէր-  
եայէ տօղրու ուզանմը իտիլէր . ասլա հարաքէթ իթ-  
մէյէն պու նէպատաթը էլիմէ չէքիպ էյտիքտէն սօն-  
րա , եինէ տօղրուլուպ էվլէլքի վազիյէթլէրինի քէսպ  
իթմէքտէ իտիլէր :

Չօգ կէչմէզտէն պու մահսուլաթը պահրիյէնին զա-  
րիպ վազիյէթի իլէ , էթրաֆըմըզը իհաթա իտէն նիմ  
գարանլըղա ալըչտըմ , օրմանըն զէմինի սիվրի վէ ուճա-  
րը քէսկին թաշ բարչալարըյլա տօլու օլտուղունտան ,  
պիր ազ միւշկիւլճէ եիւրիւյօր իտիք : Թահտէլ պահր  
պիթէն նէպատաթըն ճընսլարը , տիկէր միւնթէգալարա  
(գօտի) նիսպէթէն պուրատա տահա չօգ , վէ տահա  
զիյատէ միւքէմմէլ կէօրիւնտիւ պանա . հաթտա պիր  
գաշ տագըզա գատար հայվանաթը նէպաթիյէյի , սըրֆ  
նէպաթտան աստ իտէրէք խաթայա տիւչար օլտում ,  
լաքին հէր քիմ օլսա եանըլաճագ իտի , զիրա պու թահ-  
տէլ պահր ալէմինտէ պիթէն նէպաթ իլէ հայվանը նէ-  
պաթի , թըպզը պիրիպիրինէ պէնդէր :

Նէպատաթը մէվճուտէնին ճիւմլէսիտէ քէօքսիզ  
օլուպ , ճիւզվի սուրէթտէ եէրէ մէրպութ օլտուղունը  
նազարը տըզգաթէ ալտըմ , պունլար՝ գում , թաշ , հայ-  
վանաթը նայիմէ գապուգլարը , վէ սայըրէ իւզէրինէ  
եաբըշմըշ օլտուգլարը հալտէ , նիւշվէնիւմա պուլու-  
յօրլար : Պու նէպատաթ , քէնտի քէնտիլէրինէ պէօ-  
յիւրլէր , վիճուտլարընըն էսասը սու օլտուղունտան  
եալընըզ սու իլէ սուրուրլար , վէ սու իլէ բէրվէրտէ  
օլուրլար , էքսէրիսինտէ եաբրագ եէրինէ նէվ պէ նէվ  
վէ ըէնկեամուզ , եանի գըրմըզը , բէնպէ , եէշիլ , զէյ-  
թունի , վէ էսմէր ըէնկտէ տալլար վէ պուտագլար վար .

պուրատա , նօթիւլիւստէքի կէօրտիւլիւմ նիւմունէլէր  
կիպի գուրու օլմայըպ , իլլա թազէ թաւվուս օթլարը  
կէօրտիւմ քի , ելլազէլէր կիպի աշըլարագ , կիւյա  
պատի սէպանըն ( զէփիւռ ) էսմէսինէ պէքլէյօրլար ի-  
տի . օն պէշ մէթրօ գատար եիւքսէլէն տէնիզ ֆիտան-  
լարը իլէ , մահսուլաթը պահրիյէնին բէք չօգ ճընսլա-  
րընը կէօրտիւմ քի , պունլարըն ճիւմլէսիտէ չիչէքսիզ  
տիրլէր :

Թապիւռնտան մահիր զաթըն պիրի , պու էսրարը  
պահրիյէ ( ծովային գաղտնիք ) հագգընտա , « ճալիպը  
մէրագ ինթիզամըզլըզ , հայվանաթ՝ օլանճա լէթա-  
ֆէթի իլէ շաշաարաշ իքէն , նէպատաթ իսէ , չիչէք-  
տէն մահրում տըր » տէմիշ տիր :

Միւնթէգայի միւթատիլէրտէ ( բարեխառն գօ-  
տի ) պուլունան պէօյիւք աղաճլարա միւշապիհ , էշ-  
ճարը պահրիյէնին ( ծովային ծառեր ) նէմնագ սայէլէ-  
րի թահտընտա , սազլըզ , սըզ չայըրլըզ , հայվանաթը  
նէպաթիյէ , վէ պիր չօգ մահսուլաթը պահրիյէ մէվ-  
ճուտ օլուպ , պունլարըն արասընտան նէվ պէ նէվ ու-  
ֆագ պալըզլար , վէ գապուգլը գապուգսըզ հայվա-  
նաթը սայիրէ իլէ մալամալ օլմաղըլա , պու պալըզլար՝  
պիզի կէօրտիւքլէրինտէ իւրքմիւշ պէգայա սիւրիւլէրի  
կիպի , տալտան տալա ուշուշույօրլար իտի :

Սաաթ պիր սուլարընտա գաթթան նըմօ օթուր-  
մագ նըշանը վէրտի , տօղրուսը բէք մէմնուն օլտում ,  
աղաճլարըն տիպինտէքի ուզուն վէ ինճէ սազլարըն  
իւզէրինտէ ուզանը վէրտիք :

Պու հէնկեամը իսթիրահէթ բէք զէվգիմէ կիթտի ,  
եալընըզ միւքեալէմէ լէզզէթինտէն մահրում պուլու-  
նույօր իտիք , սէօզ սէօյլէմէք վէ ճէվապ ալմագ միւմ-  
քիւն օլմատըզընտան , անճագ պաշըմը՝ Գօնսէյլին



պաշնը սէթը իտէն իրի մահճաղայէ եագլաշտըրտըմ։  
 Եյիտ տէլիգանընըն կէօզլէրի բարլայօր իաի . մէրգոււմ,  
 թօսպաղը կիպի գապուղը իչինտէն թօհաֆ իշարէթլէր  
 իլէ պէյանը մէմնունիյէթ իթմէքտէ իտի :

Տէօրթ սաաթ գատար եիւրիւտիւքտէն սօնրա հէ-  
 նուղ աճլըգ հըսս իթմէտիյիմէ թէաճիւպ իթտիմ . միյ-  
 տէմին պու իմթինանընա հիչ պիր մանա վէրէմէյօր ի-  
 տիմ . եալընըգ ալէլուճում տալկըճլարա օլտուղու կի-  
 պի ույուճագ իսթէյօր իտիմ . ֆիլհագըգա կէօզլէրիմ  
 պիլա իիթիյար գաբանտը , վէ օ անէ գատար մահզա  
 հարաքէթիմ մանի օլան պիր ույգու հըսսինէ մաղլուպ  
 օլարագ ույույա գալտըմ : Դաբթան Նըմօ իլէ արգա-  
 տաշը տախի, սաֆ վէ բարլագ սույըն իչինտէ ուզանա-  
 րագ պանա իմթիսալ իթտիլէր :

Պու տալկընլըլըն նէ գատար վագըթ իմթիտաւ  
 իթտիլինի պիլէմէղ իսէմտէ , ֆագաթ ույանտըղըմտա ,  
 կիւնէչին ուֆուգա թէգալլուպ իթմէքտէ օլտուղունը  
 զանն իթտիմ . գաբթան Նըմօ պէնտէն էվվէլ գալգմըշ  
 իտի . պէնտէ կէրիլմէքտէ իքէն մէմուլին զայրի պիր շէ-  
 յին զուհուրի , պէնի զէնպէրէքտէն միւթէհարրիք եայ  
 կիպի տէրհալ եէրիմտէն ֆըրլաթտը :

Պիր գաշ ատըմ էօթէտէ, պիր մէթրօ եիւքսէքլի-  
 յինտէ զայէթ պաթթալ, վէ տէհչէթամիզ պիր տէնիզ  
 էօրիւմճէյի (1) (ծովային սարգ) կէօրտիւմ քի , չիլ վէ  
 քէսկին կէօզլէրի իլէ տիք տիք եիւզիւմէ պագմագտա ,  
 վէ հէման իւսթիւմէ աթըլմագ վազիյէթինտէ պու-  
 լունմագտա իտի : Վագաա կիյտիյիմ էլպիսէ՝ պէնի պու

(1) Ձաննը աճիլանէմիզճէ , տէնիզ էօրիւմճէյի տէյու  
 թէրճիմէ իթտիյիմիզ պու հայվան , ճիւմէնին մալիւմի օլան ,  
 այնա տէտիքլէրի պէօճէյին ազմանը օլմալը տըր :

ճանաւարըն տիշէրինտէն էմին պիր հալէ գոյմուշ օլ-տուղունը պիլիյօր իտիմ իսէ տէ , եինէ տիւշարը տէհ-շէթ օլմագտան քէնտիմի ալամատում : Պու էսնատէ Գօնսէյլ իլէ Նօթիւլիւսին թայիֆէսի տէ ույանմըշլար իտի . գաբթան Նըմօնըն պիր իշարէթի իւզրէ , գուվ-վէթլի թայիֆէ պիր գաշ թիւֆէնկ աիպչիյի տարպէսի իլէ սագիլ ճանաւարը եէրէ սէրի վէրսի . էօրիւմճէ-յին , ուզուն վէ տէհշէթամիզ ալագլարըն կէրէրէք կէպէրտիյինի կէօրտիւմ :

Պու թէսատիւֆտէն , տէնիզ տիպլէրինտէ պու ճանաւարտան տահթ միւհլիք , վէ տահա տէհշէթլի ճանաւարլար պուլունապիլէճէյի , վէ արգամտաքի էլ-պիսէնին պէնի մուհաֆազայէ միւզթէտիր օլամայաճա-ղընը տիւշիւնէրէք , ֆէնա հալտէ գօրգմայա պաշլա-տում . շիմտիյէ գատար պու ճիհէթ խաթրում կէլմէ-միշ օլմաղըլա , պատէմա իհթիյաթը էլտէն պրրագմա-մայա գարար վէրտիմ . պիր թարաֆտան տա պու . թէ-վագուֆըն , քէշթ ու կիւզարըմըզըն խիթամ պուլմա-սընը իյմա իտիյօր զաննընտա պուլունմուշ իտիմ . լաքին եանըլմըշլմ , զիրա գաբթան Նըմօ , Նօթիւլիւսէ ավ-տէթ իտէճէք եէրտէ , ճէսուրանէ քէշթ ու կիւզարը-նա տէվամ իթտի :

Ձէմին կիթտիքճէ ալշալըյօր իտի , խաֆիֆճէ պիր եօգուշտան տէրին եէրլէրէ էնտիք , թահմինէն սաաթ իւշ սուլարընտա տարաճըգ պիր տէրէնին էօնիւնէ վա-սըլ օլտուգ . պու տէրէ , սաթհը տէրեատէն եիւզ էլ-լի մէթրօ տէրինլիքտէ օլուպ , իքի ճիհէթի , եիւքսէք վէ սիվրի գայալարըն արասընտա աշըլմըշ իտի : Իշթէ սըրթըմըզտաքի էլպիսէ սայէսինտէ , ինսանլարըն տէ-նիզ տիպինէ անճագ ալթմըշ մէթրօյա գատար էնէ-պիլտիքլէրի հալտէ , պիզ տօգսան մէթրօ թապիյաթըն



Թախսիս իթմիշ օլտուղու հուտուտը կէշմիշ օլտուգ :

Վագաա եիւզ էլլի մէթրօ տէտիյիմ տէրինլիյի  
էօլշմէտիմ իսէ տէ , ֆագաթ էն բարլագ վէ պէրրագ  
սուլարտա պիլէ , կիւնէշին զիյասը եիւզ էլլի մէթրօ  
մէսաֆէյէ դատար թէէսիր իթմէյէճէյինի պիլմէքտէ  
իտիմ . օլտուղումուզ եհրտէ իսէ զիֆիր կիպի պիր գա-  
րանլըգ հիւքմ իտուպ , Օն ատըմ էօթէտէ պուլունան  
շէյլէր կէօրիւնմէյօր իտի . գարանլըգտա քէօրքէօրու-  
նա եիւրիւմէքտէ իքէն , նակէհան բարլագ պիր ըշըգ  
էթրաֆըմըղը թէնվիր իթտի , գաթման նըմօ , էլէքթրիք  
ֆէնէրինի եագմըշ իտի . արգատաշը , վէ պէն իլէ Գօն-  
սէյլ տախի ալէթի թէնվիրիմիզի եագտըգ քի , հէման  
եիրմի պէշ մէթրօյա գատար այտընլըգ օլտու :

Գաթման նըմօ , աղաճլարը սէյրէքլէնմէքտէ օ-  
լան օրմանըն տէրունինէ կիթտիքճէ իլէրլէյօր իտի .  
տէրին եհրլէրտէ նէպատաթ՝ հայվանաթտան զիյատէ  
ազալտըղը նազարը տըգգաթըմտան գուրթուլամատը .  
նէպատաթը պահրիյէտէն էսէր գալմայըպ , պիլաքիա  
հատսըղ հիսապսըղ նէպաթը հայվանի , եումշագ տէ-  
րիլի , գապուգլը , վէ նէվ պէ նէվ պալըգլար օյնաշըպ  
տուրույօրլար իտի :

Ֆէնէրիմիզին ըշըղը , պու տէրին վէ գարանլըգ  
պուճագլարտա սաքին օլան հայվանաթըն եանըմըգա  
ճէլպ իտէճէյինի տիւշիւնիւյօր իտիմ . ֆիլ հագըգա  
եանըմըգա թէգարրուպ իտէնլէր տէ օլտու , լաքին ավ-  
ճըլար իթիյաճընը տէֆ իտէճէք մէրթէպէտէ տէյիլ  
իտի , հաթտա գաթման նըմօ , պիր գաշ տէֆա թիւ-  
ֆէնկինի տօղրուլտուպ նըշան ալտը իսէ տէ , վուրմա-  
յըպ թէքրար եօլունա տէվամ իթտի :

Նիհայէթ սաաթ տէօրթ սուլարընտա պու հարիք  
իլլ առէ եօլճուլուգ խիթամ պուլտու . էօնիւմիւզէ զա-

յէթ տիք գայալըգլար վէ պաթթալ կըրանիթ թաշա-  
լարընտան միւթէշէքքիւլ պիր սէտտը միւմանաաթ չըգ-  
տը : Պու գայատան տիվարըն արասընտա եէր եէր սի-  
յահ մաղարա տէլիքլէրի կէօրիւլիւյօր իտի , լաքին չը-  
գըլաճագ վէ եախօտ իչինէ կիրիլէճէք հօլ պուլունմա-  
մագտա իտի : Գըրէսքօ աստասընըն թէմէլի էօնիւնտէ ,  
եանի գարատա պուլունույօր իտիք :

Գարթան Նըմօ պուրաճըգտա տուրտու , վէ պիլի  
տէ իշարէթլէ տուրտուրտու . տիվարը կէչմէք արզու-  
սըյլա սուզան օլտուղում հալտէ , տուրմայա մէճպուր  
օլտում . պուրատա գարթան Նըմօնըն միւթէսարըրֆ  
օլտուղու արագի խիթամ պուլմուշ իտի . գարթան պու  
հուտուտը կէչմէք իսթէմէյօր իտի . զիրա իլէրիսի  
քիւրէյի արզըն պիր գըսմը իտի քի , գարթան Նըմօ  
այագ պասամագա ահտ իթմիշ իտի :

Ավտէթէ պաշլատըգ , գարթան Նըմօ էօնէ կէչէ-  
րէք պիլէ գըլաղուզըգ իաիյօր իտի . Նօթիւլիւսէ կիթ-  
մէք իչին կէլտիյիմիզ եօլտան տէօնմէտիյիմիզի անշա-  
տըմ . զայէթ միւշկիլ վէ տիք եօգուշու օլան պու եօլ,  
պիլի սիւրաթլէ սաթհը տէրեայէ վասըլ իթտի . ֆա-  
գաթ սաթհը տէրեայէ թէգարուպըմըգ , էօյլէ պիր-  
տէն պիրէ վուգու պուլմատը . զիրա թագեիգ թահ-  
տընտան գուրթուլուպ տէրհալ եօգարը չըգմագ , վի-  
ճուտիմիզին ալաթը տախիլիյէսինճէ ազիմ մաղարաթը  
մուճիպ օլաճաղը աշիքեար իտի . Նասըլ քի պու հալ իլէ  
պաղը տալիըճլարըն , կէօնակէօն խասթալըգլարա տիւ-  
չար օլտուգլարը մալիւմ տիւր : Պու արալըգ կիւնէշին  
զիյասը տախի կէօրիւնիւպ , պիլէ տօղլու աքսէնտաղ  
օլմաղըլա , էթրաֆըմըգը իհաթա իտէն էշեայը , էլ-  
վանը լաթիֆէ իլէ թէնվիր իթմէյէ պաշլատը :

Սաթհը տէրեատէն օն մէթրօ աշաղըտա եիւրիւ-



յօր իտիք . հավատարի գուշարտան բէք չօգ քէսրէթ-  
լի , ուֆագ վէ նէվ պէ նէվ պարզլար էթրաֆըմըզը  
իհաթա իթմիչլէր իտի . լաքին օ անէ գատար թիւֆէնկ  
տարպէսինէ շայան օլաճագ պիր տէնիզ ավընա թէ-  
սատիւֆ իտիլէմէմիշ իտի :

Պու էսնատէ գարթան նըմօ , թիւֆէնկինի տօղ-  
րուլտուպ աագլըղըն արասընտա հարաքէթ իտէն պիր  
շէյէ պագըյօր իտի . թիւֆէնկ աթըլտը , խաֆիֆ պիր  
ըսլըզ սէտասը իշիթտիմ , վէ անը վահիտտէ պիզտէն  
պիր գաշ ատըմ էօթէտէ պիր հայվանըն , շիմէքտէն  
վուրուլմուշճասընա տէնիզէ եուվարլանտըղընը կէօր-  
տիւմ :

Պու հայվան զայէթ կիւզէլ պիր տէնիզ թիւքիսի  
իտի , տէնիզ մասիւիգաթը իշինտէ եալընըզ պու հայ-  
վան տէօրթ այագլը տըր , հէմ սուտա վէ հէմտէ գա-  
րատա եաշայան տէօրթ այագլը հայվանլար , պունըն  
գատար մագպուլ ատտ օլունմագլար : Պիր պուշուգ  
մէթրօ գատար պօյու օլան պու հայվանըն տէրիսի , բէք  
գըյմէթտար օլաճագ իտի , իւսթիւ քէստանէ բէնկին-  
տէ , վէ ալթ թարաֆը կիւմիւշ կիպի պէյազ օլան  
բէօսթէֆիսի , Բուսիյատա վէ Ձինտէ զիյատէսի իլէ  
մագպուլ օլան քիւրքլէրի թէշքիլ իթմէքտէ իտի . եա-  
լընըզ տէրիսինին գըյմէթինի իքի պին ֆրանգ թախ-  
մին իթտիմ . եուվարլագ պաշլը , գըսա գուլագլը , մէ-  
մէլի , միւտէվիլէր կէօզլիւ , քէտի կիպի պէյազ պը-  
յըզլը , բէնշէլի վէ այագլարը թըրնագլը , գապա գույ-  
րուգլու , վէ էթ եէյիճի օլան պու հայվանա պագմագ-  
տան տօյմայօր իտիմ : Պու գըյմէթտար հայվան , տա-  
յիմա պալըզ ավճըլարընտան թէագիպ վէ թէլէֆ օ-  
լունտուղունտան , կիթտիքճէ ազալմագտա տըր . հայ-  
վանը մէզքիւր , տիւշմէնլէրի էլինտէն պահըր Մուհիթի



չըմալի ճիհէթինէ իլթիճա իթմիշ տիր քի, ազ վագըթ-  
տան պիւթիւն պիւթիւնէ ճընսը մահվ օլաճագ ալըր:

Գարթան Նըմօնըն արգատաշը կիտիպ թիլքիյի ու-  
մուզլատը, վէ թէքրար եօլումուզա տէվամ իթտիք:

Պիր սաաթ գատար վասի պիր գում սահրասընտա  
իլէրլէտիք. էքսէրիյէն սաթհը տէրեայէ պիր պուշուգ  
մէթրօ գալընճայա գատար եիւքսէլիյօր իտիք. օ վագըթ  
պաշըմըզըն իւզէրինտէ թասվիրլէրիմիզի կէօրիւյօր ի-  
տիք քի, պաշը աշաղը օլարագ այնի պիզիմ կիպի  
տէօրթ նէֆէր ատէմլէր կէօրիւլիւյօր իտի. պու խէյա-  
լին, սու իչինտէ պիլճիւմլէ թէֆէրրուաթ իլէ հարաքէ-  
թիմիզի քէմալի լէթաֆէթլէ իրայէ իտիչի, հագըգա-  
թէն բէք լաթիֆ պիր մէնզարէ թէշքիլ իտիյօր իտի:

Գալըն պուլուլթլարըն կէօրիւնիւշիւ տախի տըգ-  
գաթա շայան պիր նօգթա տըր, պունլար, քէմալի սիւ-  
րաթլէ պաշըմըզըն իւզէրինտէն կէչիպ զայիլ օլույօրլար  
իտի. լաբին միւլահազա իտէրէք պուլուլթ զանն իթ-  
տիյիմ մէնզարէնին, տէնիզին ալթընտա, եէքտիկէրինի  
թէագըպ իտէն տալկալարըն թասվիրի օլտուզունը ան-  
լատըմ:

Պու էսնատէ, ավճըլարըն սընըրլարընը շիտտէթլէ  
թահրիք իտէն պիր թիւֆէնկ տարպէսինտէ հագըր  
պուլունտում. սուլըն սաթհը խարիճինտէ, զայէթ պէօ-  
յիւք պիր գուշ գանատլարընը սալլաեարագ պուլուն-  
տուզումուզ նօգթայա թէգարրուպ իտիյօր իտի. գուշ՝  
սուտան պիր գաշ մէթրօ եիւքսէքսէն ուշտուզու հալ-  
տէ, գարթան Նըմօնըն արգատաշը թիւֆէնկի ալըպ  
նըշան ալտը, հայվան վուրուլուպ, մահիր ավճընըն թա  
եանը պաշընա տիւշտիւ քի, անը տա թիլքիինին եանը-  
նա վազ իթտի. պու գուշ՝ զայէթ կիւզէլ վէ եէնիր  
ճընստան պիր պալըգչին իտի:



Պու վագաա պիղի եօլումուգտան ալը գօյմատը . իբի սաաթ տահա կեահ գումուգտա , վէ կեահ տա սազլըգ իւզէրինտէ զայէթ միւշկիւլաթ իլէ եիւրիւյէ-րէք եօլումուգա տէվամ իթտիք . տօղրուսը արթըգ եիւրիւյէճէք մէճալիմ գալմամըշ իտի : Պու էսնատէ ուզագտան խէյալ մէյալ պիր ըշըգ կէօրտիւմ , Նօ-թիւլիւսին ֆէնէրի իտի . եիրմի տագըգա սօնրա սէֆի-նէտէ պուլունաճագ , վէ քէմալի իսթիրահաթլա թէ-նէֆֆիւս իտէպիլէճէք իտիք , զիրա ալէթը թէնէֆֆիւ-սիմիզին իշինտէ , միւվէլլէտիւլ խումուս ( թթուածին ) բէք ազալմըշ իտի . լաքին վուգու պուլան պիր թէսա-տիւֆ սէպէպի իլէ կէճիքէճէք օլտուղումուզը հիսապա ալամամըշ իտիմ :

Եիրմի ատրմ գատար կէրի գալմըշ իտիմ . գար-թան Նըմօ նակէհան կէրի տէօնիւպ պանա տօղրու կէլտի , վէ գուվէթլի էլի պէնի եէրէ եաթըրտը , րէ-ֆիգի տէ Գօնսէյլի եաթըրմըշ իտի . էվվէլ էմիրտէ պու հիւճիւմի նակեահանիլէ պիր մանա վէրէմէյէրէք միւ-թէհայըր գալտըմ , լաքին գաթթան Նըմօնըն տախի եանըմտա եաթըպ պիլա հարաքէթ տուրտուղունը կէօրաիւլիւմտէ , իշի անլայըպ պիրազ քէսպը ճէսարէթ իտէպիլտիմ :

Սազլըգ վէ մարուլլըգ օթլարը արասընտա եաթ-մըշ իտիմ , պաշըմը հօգարը գալտըրտըղըմտա իբի պաթթալ քիւթիւք կիպի շէյլէր կէօրտիւմ քի , աղիմ չամաթա , վէ էթրաֆըմըզը եագամօզլար իլէ թէնվիր իտէրէք , թա եագընըմըզտան կէչէյօրլար իտի .

Նէյէ օղրատըղըմը պիլմէտիմ , գօրգումտան տա-մարլարըմտաքի գան տօնուու , զիրա կէչէնլէրին՝ էն տէհէթլիւ ճընստան իբի ատէտ քէօրէք պալըղը օլ-տուղունը թանըտըմ . իրի գույրուգլը , ճամ կիպի պու-



լանրգ կէօզլիւ , վէ պուրուն տէլիքլէրինտէն փօսփօր միսիլլու պիր մատտէ ագմագտա օլան պու տէհչէթամիգ ճանավարար , տէմիր կիպի գուվվէթլի վէ կէնիշ չէնէլէրի սրասընտա , ինսանը քեամիլէն էզիպ բարչալամայա միւգթէտիր տիրլէր . պիլմէմ քի Գօնսէյլ պունլարը տա թասնիֆ իլէ մէշղուլ օլույօրմու իտի՝ Պէն եալընը պունլարըն կիւմիւշ կիպի պէյազ գարընլարընը , սիլրի վէ ուսթուրա միսիլլու քէսկին տիշլէր իլէ միւսէյլահ (զինեալ) տէհչէթամիգ աղըզլարընա տըգգաթլա պազըլօր իտիմ . լաքին պու տըգգաթէրպապը ֆէն նազարը իլէ օլմայըպ , իլլա ճանավարա եէմ օլմագ գօրգուսը իլէ թիթրէյէն ատէմ նազարը իլէ պագմագտա իտիմ :

Հէլէ քի պու եըրթըճը ճանավարարըն կէօզիւ բէք քէսկին տէյիլ տիր . պիզի կէօրմէքսիզին , եիւզմէյէ մախսուս օլան գանատլարը իլէ իւզէրիմիզէ սիւրիւնէրէք կէշտիլէր . պիր օրմանտա գարլանա թէսատիւֆ օլունմագտան չօգ զիյատէ միւտհիշ օլան պու ազիմ թէհլիքէտէն , սայքի միւճիզէ նէվինտէն օլարագ եագայը գուրթարապիլտիք :

Եարըմ սաաթ սօնրա , էլէքթըրիք զիյասըյլա թէնվիր օլունան եօլուն սայէսինտէ նօթիւլիւսին եանընա վասըլ օլտուգ . տըշարքի գաբը աչըգ պըրագըլմըշ օլմաղըյա , ճիւմէմիզ իշէրի կիրտիքտէն սօնրա , գաթթան նըմօ գաբըյը գաբատը : Պատէհու բարմաղըյըլա պիր տիւյմէյի պասար պասմագ , սէֆինէնին իշինտէքի թուլումպալար իշլէմէյէ , վէ օտանըն տէրունինտէքի սույըն ազալմայա պաշլատըղընը անլատըմ : Պիր գաշ տագըգա զարֆընտա , օտանըն տէրունինտէ սուտան էսէր գալմատը , օ անտէ հէման իշ գաբը աչըլարագ , էսվասո գտասընա տախիլ օլտուգ :



Տալկըճ էլպիսէմիզի կիւճ հալ իլէ չըգարտըգ .  
 եօրղունլուգտան աճլըգտան , վէ ույգուսուզլուգտան  
 թապ ու թուվանըմ գալմամըչ , վէ թահտէլ պահր իթ-  
 տիյիմ պու սէյահաթը զարիպէնին թէէսիրի թահտըն-  
 տա գալմըչ օլտուղում հալտէ օտամա չէքիլտիմ :

## 18

Պահրը մունիքի քէպիր ալքընսա  
 սէօրք պին Ֆարսախ :

Նոյեմբերին օն սէքիզինէ միւսատըֆ օլան էրթէ  
 կիւնին սապահը , իլք կիւնքի եօրղունլուղումը ալմըչ  
 օլարագ ույանտըմ , վէ տէրհալ կիւվէրթէյէ չըգտըմ  
 քի , հէման իքինճի սիւվարիտէ , միւթատը օլան սէօզիւ  
 սէօյլէմէքտէ իտի : Պու սէօզիւն , տէնիզին հալինէ ա-  
 յըտ օլաճաղընը թախմին իթտիմ , վէ եախօտ տահա  
 տօղրուսը պու սէօզ , « պիր շէյ կէօրիւնմէյօր » մա-  
 նասընտա իսթիմալ օլունմագ իտի :

Ֆիլ հագըգա Օգիանուս խալի պիր հալտէ իտի .  
 ուֆուգտա պիր եէլքէն պիլէ կէօրիւնմէյիպ , հաթտա  
 Դըրէսքօ ատասընըն թէբէլէրի տախի նապէտիտ օլմուչ  
 իտի : Տէնիզ տէրունինէ աքսէնտաղ օլան զիյանըն սա-  
 յէսինտէ , չիվիտ ըէնկինտէ թաթլը պիր մալիլիք քէսպ  
 իթմիչ իտի . տալկալար , իւզէրլէրինէ ալայիմը սէմա  
 ( ծիածան ) ըէնկինտէ , վէ սուրէթը մունթաղամէտէ  
 միւթէհարրիք գումաչլար վաղ իտիլմիչ կիպի , գալ ու  
 գալէմլէ թարիֆ օլունմաղ պիր մէնզարէյի չաթիֆէ  
 իպրագ իտիյօրլար իտի :

Օգիանուսըն պու մէնզարէյի նազարրուպասը թէ-  
մաշասընա տալմըշ իքէն , գաբթան Նըմօ կէօրիւնտի .  
մումաիլէյհ պէնիմ օրատա օլտուղումը կէօրմէյօր կի-  
պի տավրանարագ , պիր թագըմ թիտգըգաթը միւնէճ-  
ճիմիյէ ( աստղաբաշխական զննութիւն ) իլէ մէշղուլ  
օլտուգտան սօնրա , Նօթիւլիւսին ֆէնէրինի մուհաֆա-  
զա խտէն ճամ գաֆէսին եանընա վարրպ տիրսէյինի  
տայատը , վէ պահրը Մուհիթին սաթհընա նասպը նա-  
զար իթտի :

Պու արալըգ Նօթիւլիւսին զայէթ գալի իւլ պիւն-  
եէ օլան եիրմի գատար թայիֆէլէրի , կիճէտէն պը-  
րագմըշ օլտուգլարը աղլարը չէքմէք իչին կիւվէրթէյէ  
չըգմըշլար իտի . պու ատէմլէրին սիյմասընտան էվրօ-  
րալը օլտուգլարը անլաշըմագտա իսէ տէ , միւլթէլիֆ  
միլլէթլէրտէն օլտուգլարընա տախի շիւպհէ իտիլէմէզ  
իտի . ասլա եանըմագսըզըն իչլէրինտէ , Ֆրանսըզլար ,  
Իրլանտալըլար , Սըլավլար , վէ հաթտա ատալըլար տա-  
խի պուլունտուղունը թաստիգ իթտիմ . ֆագաթ պու  
ատէմլէր բէք աղ լագըրտը իթմէքտէ , վէ շայէտ սէօզ  
սէօյլէսէլէր պիլէ , քէնտիլէրինէ մախսուս օլան անլա-  
յամատըղըմ լիսանը իսթիմալ իթմէքտէ օլտուգլարըն-  
տան , մէրգումանէ պիր չէյ սօրմայը մինասիպ կէօր-  
մէտիմ :

Աղլար չէքիլտի , պու աղլար Նօրմանտիյա սէվա-  
հիլինտէ իսթիմալ օլունակէլէն աղլար կիպի օլուպ ,  
րասթ կէլտիյի պալըղը՝ միւլթլագա տէրունինէ ալաճագ  
սուրէթտէ իմալ օլունմուշ տըր . աղլար պօշանըպ , կիւ-  
վէրթէ իւզէրինտէ ճալիպի մէրագ պալըզլար եըղըլտը ,  
հարաքեաթըլա զայէթ թօհաֆ պիր մէնզարէ թէշքիլ  
իթտիյի իչին «մուգալլիտ» թէսմիյէ գըլընան պիր նէվի  
Լաբինալար , Կօմէրսօնլար , գըրմըզը ճըզկըլը վէ տալկա-



լը մանճընդ պալըգլարը, զէհրի զայէթ շիտտէթլի օ-  
լան եարըմ այ շէքլինտէ Պարսամլար, էլէքթրիգլի թը-  
րագօնեա վէ Ըսգօրբիթլէր, Տիւրկէր պալըգլարը, պիր  
գաչ նէվ Գուբէզլէր, վէ սայիրէ օլտուզու կիպի, իրի  
պալըգլարտան տախի պիր մէթրօ պօյունտա պէյազ, վէ  
մալի բէնկլէր իլէ միւզէյեհն Ուսգուսմուլար իլէ, զա-  
յէթ սէրի իւլ հարաքէ օլտուգլարը հալտէ տախի, ազ-  
տան գուրթուլմամը օլան թիւնուս նամընտա պիր նէվ  
ալթըբարմագլարտա վար իտի :

Պին լիպրա գատար պալըգ թախմին իթտիմ. վա-  
դաա կիւզէլ ամմա չայաւնը թէաճիւպ պիր ալ սայը-  
լամազ: Նօթիւլիւսին սիւիաթլէ հարաքէթի, վէ էլէք-  
թրիք զիյասը սայէսինտէ, տայիմա սէֆինէնին իչինտէ  
պալըգ թաամը պուլունաճաղը աշիքեար իտի :

Տէնիզտէն չըգան պու նէվ պէ նէվ մահսուլաթըն,  
պաղըլարը թաղէ եհնմէյէ, վէ պիր գըամը տա թուզ-  
լանըպ հըֆզ իտիլմէյէ մախսուս օլան մահալէ կէօ-  
թիւրիւլտիւ :

Պալըգ ալը պիթտիքտէն, վէ սէֆինէնին հէվասը  
թէճտիտ իտիլտիքտէն սօնրա, Նօթիւլիւսին, թէքրար  
դաարը տէրեայէ էնիպ սէյահաթընա տէվամ իտէճէ-  
յինէ զահիպ օլմաղլա, հէման օտամա ավտէթ իթմէ-  
յէ հաղըրլանմագտա իքէն, գաթթան նըմօ քէլամէ ա-  
ղազ, վէ պիլա միւգատտէմէ :

— Մուալլիմ էֆէնտի, պիր քէրրէ շու պահրը  
Մուհիթէ նազար իտինիզ, հագըգի պիր հայաթէ մա-  
լիք տէյիլ մի տիր, կեահ հիտտէթ, վէ կեահիտէ լըֆգ  
(գորով) կէօսլէրմէվ մի. տիւն ազչամ պիղիմ կիպի  
ույուտը, վէ իշթէ շիմտի բահաթ պիր ույգու իլէ կի-  
ճէյի կէչիտիքտէն սօնրա ույանտը, տէտի :

Ասլա սէլամ սապահ իթմէքսիզին պիրտէն պիրէ



պաշտանըլան պու միւքեալէմէյի իշիտէն , միւթլագա  
էվվէլտէն պաշտանըլմըշ օլան պիր սէօղիւն տէվլամ իթ-  
տիյինի զանն իթմէյէճէք մի իտի . նէ հալ իսէ , պու  
ղարիպ ատէմ սէօղիւնէ տէվլամ իտէրէք .

— Պա'գընըզ , տէնիզ , կիւնէշին նիւվազիշի (գը-  
գուանք) իլէ նասըլ ույանըպ կիւնիւնի ագշամ իթմէյէ  
հազըրլանըյօր . տէնիզին հարաքեաթ ու մուամէլաթը-  
նը թէազըզ իթմէք ֆայիտէլի տիր , տէնիզին տէ  
նապզը , տամարլարը վար , կերիլիր վէ թէնէֆֆիւս ի-  
տէր . տօղրուսը պէն ալիմի մէշնուր Մօրինին , «Տէնիզ-  
տէ , ինսանլար վէ հայվանլարտա օլտուղու կիպի գան  
ճէվլանը վար » տէտիյինի թաստիգ իտէրիմ :

Հագըզաթէն պու սէօղլէրէ գարշը գաբթան Նը-  
մօ պէնտէն ճէվապ պէքլէյէմէզ իտի . օ հալտէ պէն-  
տէ պիր թագըմ « Էվվէթ , վագաա էօյլէ , շիւպհէ  
եօգ , հագւլը ալինիզ վար » կիպի պէյհուտէ սէօղլէր  
սարֆ իթմէյի մինասիպ կէօրմէտիյիմտէն , սայքի մու-  
մաիլէյհ քէնտի քէնտինէ սէօյլէշիյօր իտի : Պիր մըզ-  
տար տիւշիւնտիւքտէն սօնրա .

— Էվվէթ , հագըզաթէն պահրը Մուհիթտէ գան  
ճէվէլանը վար , վէ մահզա պու տէվրի իճրա իտէպիլ-  
մէսի իշին , ճէնապը Խալլագը ճիհան հազըրէթլէրի ,  
անա գաթ պէ գաթ հէրարէթ , թուզ , վէ միլեօնլար  
իլէ ուֆագ պէօճէքլէր վէրմիշ տիր : Պիլ հագըզա սու-  
լար հէրարէթ սայէսինտէ , ագընթըլար բէյտա իտէր-  
լէր . պէն պու ագընթըլարը , եէքտիկէրէ միւթէնա-  
զըս օլարագ , եանի աշաղըտան եօգարը , վէ եօգա-  
րըտան աշաղա ճէրիյան իթտիքլէրի հալտէ , պիզլաթ  
թէտգըզ իաուպ , պուշլարըն , պահրը Մուհիթին թէ-  
նէֆֆիւսինի թէշքիլ իթտիքլէրինէ շիւպհէմ գալմասըր :  
Էվվէթ , կէօղիւմ իլէ կէօրտիւմ քի , տէնիզի թէշքիլ



իտէն ճիւղվի սու ֆէրալէրի ( Նրային մասնիկներ ) սաթ-  
հը տէրեատէ քէսպը հէրարէթ իտէրէք աշաղա էնէր-  
լէր , վէ օրատա թէպէրրիւտ ( պաղիլ ) իտուպ խաֆիֆ-  
լէնաիքլէրինտէն , թէքրար սույըն իւզէրինէ չըգարլար .  
պու մէնզարէնին նէթիճէսէնի , գութուպ ( բեւեռ ) լար-  
տա սիզտէ կէօզիւնիւզ իլէ կէօրէճէք վէ անլայաճագ-  
սընըզ քի , էն շիտտէթլի սօուգլարտա պիլէ , ինճիմատ  
( սառում ) եալընըզ սույըն իւզէրինտէ հասըլ օլուր :

Գաբթան Նըմօ , պու սէօզլէրի սէօյլէմէքտէ իքէն ,  
պէնտէ քէնտի քէնտիմէ .

— Գութուպլար մը , աման եա Բապպիմ , պու  
քիւսթախ տտէմ պիզի գութուպլարա գատար կէօ-  
թիւրէճէք մի , տէմէքտէ իտիմ :

Գաբթան Նըմօ պիր մըգտար սիւքիւթ իտուպ տէ-  
նիղէ պագտըգտան սօնրա , թէքրար քէլամէ աղազ  
իտէրէք :

— Տէնիզտէ բէք չօգ թուզ վար տըր , էկէր օրա-  
տա պուլունան թուզ քեամիլէն չըգարըլսա , տէօրթ  
պուչուգ միլեօն ֆարսախը մուգիպի ( խորանարդ ) ճէ-  
սամէթինտէ պիր եըղընթը օլուր քի , քիւրըէյի արզ  
իւզէրինէ եայըլաճագ օլսա , արղըն հէր նօգթասընը ,  
միւսավաթէն օն մէթրօ եիւքսէքլիքտէն ղիյատէ պիր  
թուզ թապագասը ( խաւ ) գարլար , լաքին տէնիզլէրին  
թուզլու օլմասը էօյլէ քէյֆի մաեէչա ( ըստ հաճոյից )  
վէ պիլա սէպէպ զանն իթմէմէլիսինիզ , թուզ՝ սուլա-  
ըն չաբըգ թէպէխիսիւր ( չոգիանալ ցնդիլ ) իթմէսինէ  
մանի օլուր , ղիրա էկէր էօյլէ օլմաղսա , մունթագայի  
միւթատիլէ ( բարեխառն գօտիներ ) թահտընտա պու-  
լունան նօգթալար , սու իլէ գարլանըպ մահվ օլուրլար  
իտի : Միւսիւ Արոնաքս , քեայինաթըն ( տիեզերք ) էմ-  
ըր իտարէսինտէ կէօրիւնէն պու հայրէթէֆզա մուվա-  
զէնէյէ ագըլլար շաշմա՞ղ մը :

Գարթան նըմօ տուրուպ պիր մըգտար տիւշիւն-տիւ , պատէհու կիւվէրթէ իւզէրինտէ պիր գաշ ատըմ պըպ եանըմա կէլէրէք .

— Եւ տիւրպին իլէ պիլէ կէօրիւնմէյէն տէնիզ պէօճէքլէրի , պիր տամլա սուլըն իչինտէ միլեօնլարլա պուլունան , վէ սէքիզ եիւզ պին տանէսի անճագ պիր միլիկրամ ( հագարորդակրամ ) թարթըլան պու հայ-վանճըգլար տախի , մուհիւմ պիր մէմուրիյէթլէ միւքէլ-լէֆ տիւլէր . պունլար՝ տէնիզին թուզընը էմէրէք վի-ճուտլէրի տէնիզին սիւլպ գըսմը ( կարծր տարեւը ) օ-լուր , վէ պու հալտէ ատէթա քիւլլիյէթլի մէրճան եըզընթըլլարընըն , վէ ալազիլի քէլիսէնին ( կրաքար-եա ցամաք ) պանիսի ( ալտագ-րիչ ) օլուրլար : իշթէ օ վադըթ սու տամլասը , իչինտէ պուլունան մէվատտը մատէնիյէսինտէն ( հանգային սնունդ ) խաֆիֆլէնէրէք տէնիզին իւզէրինտէ չըգար , օրատա թէքրարէն թուզ էմէրէք աղըրլաչըր , եինէ տէնիզին ալթընա ինէր , վէ ուֆագ միքրօպլարա եէնիտէն նաֆագա կէթիլիլէր : Պէօյլէճէ տէնիզ իչինտէ աչաղը եօգարը տայիմա պիր ազընթը տէվրանը հասըլ օլուր , եանի տէնիզին հայա-թը տայիմէսի զահիրէ չըգար , էվլէթ , տայիմա գուվ-վէթլի վէ քէսրէթլի պիր հայաթ , հայաթը էպէտի-յէ . . .

Գարթան նըմօ պու սէօզլէրի աղիւմ պիր հէյէճան վէ թէէսիւր իլէ թէլաֆիֆուզ իթտիքտէն սօնրա , իւլ-վէյի մէգալ իտէրէք .

— Իշթէ ասըլ էօմիւր պու տըր , վէ իշթէ պու սէպէպլէ թահտէլ պահը էվլէր վէ շէհիրլէր ինչա իթ-մէք նիյէթինատէյիւմ քի , պունլար՝ Նօթիւլիւս կիպի հէր սապահ սաթհը տէրեայէ չըգըպ թէճտիտի հէվա ք-տէպիլիլէր :



Գարթան նըմօ , պիր մըգտար սիքիւթ իթաիք-տէն սօնրա , պանա խիթապէն .

— Միւսիւ Արոնաքա , պահրը Մուհիթին տէրինլի-յի նէ գատար օլտուղունը պիլիլմիսինիզ , տէյու սօր-տու :

— Ըսգանտիլլէրին կէօսթէրտիյի գատար պիլի-րիմ :

— Լազըմ կէլտիյի հալտէ թասհիհ իթմէք իչին , պու էօլչիւյիւ պէյան իթմէհիզի բէճա իտէրիմ :

— Պիր գաչ թանէսի խաթրըմտա տըր , շէօյլէ քի , էկէր եանըլմայօր իսէմ , ըսգանտիլլէր՝ պահրի Մուհիթի Աթլասի շըմալինտէ (հիւսիւսային Ատլանտ-եան Ուկիհանտս) վիւսաթի (միջին) օլարագ սէքիզ պին իքի եիւզ մէթրօ , վէ պահրը Սէֆիտտէ իքի պին պէշ եիւզ մէթրօ տէրինլիք պուլմուշլար տըր . էն շայանը տըգգաթ ըսգանտիլլէր , պահրը Մուհիթի Աթլասի ճէ-նուպիտէ (հարաւային Ատլանտեան) իճրա օլունուպ , օն իքի պին մէթրօ , օն տէօրթ պին տօգսան պիր մէթրօ , վէ նիհայէթ օն պէշ պին եիւզ գըրգ տօգուզ մէթրօ տէրինլիք կէօրիւլտիւ Պինաէն ալէյհ էկէր գաաքը տէր-եա թէսվիյէ օլունուպ , հէր թարաֆը տիւզ պիր հալէ վազ օլունսա , օրթա հիսապլա եէտի քիլըմէթրօ տէ-րինլիյի օլմագ լազըմ կէլիւր , տէրլէր :

— Բէք ալա մուալլիմ էֆէնտի , իւմիւտ իտէ-րիմ քի սիզէ պունտան տէրինլէրինի տէ կէօսթէրէպի-լէճէյիմ . պահրը Մուհիթին պուլունտուղունուզ պու գըսմընա կէլինճէ , պուքանըն վիւսաթի տէրինլիյի (մի-ջին խորուլթիւն) տէօրթ պին մէթրօտան իպարէթ տիր :

Գարթան նըմօ պունը տէտիքտէն սօնրա մէրտի-վէնէ տօղրուլտու , վէ աշաղա էնէրէք կէօզտէն նիհան օլտու , պէն տէ արգասը սըրա էնէրէք պէօյիւք սայօ-

Նա կիրտիմ, բերվանէ տէօնմէյէ պաշլայարագ , սաաթ-տա եիրմի միլ եօլ ալտըղըմըղը մաքինանըն իշարէթին-տէն անլատըմ :

Կէչէն կիւնլէր վէ հաֆթալար արասընտա , դար-թան Նըմօ պէնի բէք ազ զիյարէթ իթտի , նատիրէն քէնտիսինի կէօրիւյօր իտիմ . անճագ իքինճի սիւվարի , հէր կիւն միւնթազամէն մէվզըմըղը խարիթա իւզէ-րինտէ իշարէթ իտիյօր իտի , էօյլէքի , պու սայէտէ պէն տախի Նօթիւլիւսին խաթթը հարաքէթինի թէմա-մէն պիլիյօր իտիմ :

Գօնսէյլ իլէ Նէտ-Լանտ սաաթլարճա եանըմտա վագըթ կէչիրմէքտէ իտիլէր : Գօնսէյլ , թահտէլ պահր իթտիլիմիզ սէյահաթտա կէօրտիւյլիւմիւզ հարիք իւլ ատէ շէյլէրի տօսթընա նագլ իթմէքտէ , վէ Նէտ տա-խի պիզէ բէֆագաթ իթմէմիշ օլտուզունա տայըր ըզ-հարը թէէսիւֆ իտիյօր իտի : Մամաֆիհ պահրը մու-հիթ օրմանլարընը պիր տահա կէզմէյէ ֆըրսաթ պու-լաճաղըմըղը պէյան իլէ , Նէտ-Լանտը թէսէլլիյէ սայ իթտիմ :

Սայքի հէր կիւն պիր գաշ սաաթ սալօնըն բէնչի-րէլէրի աչըմագտա , վէ պիղիմ կէօղլէրիմիզտէ , թահ-տէլ պահր պուլունան շէյլէրին թէմաշասընտան տօյ-մամագտա իտի :

Նօթիւլիւսին վագիյէթը ումուլիյէսի ճէնուպը շար-գիյէ տօղրու օլուպ , եիւզտէն եիւզ էլլի մէթրօ գա-տար պիր տէրինլիքտէ գաթի մէսաֆէ իթմէքտէ իքէն , նասըլսա պիր կիւն քէյֆինէ կէլէրէք սէֆինէնին եան լէվհալարընը աշտը , վէ տայիմա պաշ աշաղը կիտէրէք իքի պին մէթրօ գատար տէրինլիյէ էնտի . պու տէրին-լիք իչինտէ , միզան իւլ հարարէթ (Ղէրմաշափ) տէօրթ տէրէճէ պիր բուպ սանթիկրատ կէօսթէրիյօր իտի քի ,



պու հերարէթ տէնիզլէրին էքսէրիսինտէ այնի տէրէ-  
ճէտէ օլուր :

Նոյեմբերին երրմի ալթընճը կիւնի սապահըն սա-  
աթ իւչիւնտէ , Նօթիւլիւս , 173 տէրէճէ թուլ տայի-  
րէսինտէ մէտարը սէրէթանը (խէցդէտնի արեւատարճ)  
կէչտի , իրթէ կիւնի այըն եիրմի եէտիսինտէ , Ուն-  
տուիչ ատալարը էօնիւնտէն մուրուր իթտի քի , պուրա-  
տա 1779 Փետրվար օն տէօրթտէ մէչհուր Գուգ նամ  
սէյեսահ վէֆաթ իթմիչ տիր . պու հիսապ իլէ հարա-  
քէթիմիզ նօգթասընտան պէրի , տէօրթ պին սէքիզ  
եիւզ ալթմըչ ֆարսախ գաթ իթմիչ օլույօր իտիք :

Սապահլէյին կիւվէրթէյէ չըգարըլմտա , իրի միլ  
ուզագտա վէրիւզկեսար էօնիւնտէ Հաուա ատասընը  
կէօրտիւմ : Պու ատա , այնի նամ իլէ թէսմիյէ գըլընան  
ճէզայիրին էն պէօյիւլի տիր : Ատանըն զէրը օլունմուչ  
գըսըմլարը , սէվահիլին արգասընտաքի օրմանլարը ,  
եանար տաղլարը , վէ սաթհը տէրեստէն պէչ պին մէթ-  
րօ եիւքսէք օլան Մունա-Րէա նամ տաղը կիւզէլճէ  
սէչտիմ . պու տէնիզլէրին նէվ պէ նէվ մահաուլաթըն-  
տան մատէ , Նօթիւլիւսին աղլարընտան չըգարըլան  
պալըզլար միյանընտա , պահըր Մուհիթին պու գըս-  
մընա մախսուս օլան եասը վէ կիւզէլ Բօլիպլէր տախի  
կէօրիւլաիւ :

Նօթիւլիւս , չիմալի շարգի ճիհէթինէ տօղրու հա-  
րաքէթինի տէվամ իտուպ , գեկտեմբեր պիրտէ 142  
տէրէճէ թուլ (երկայնութիւն) ալթընտա խաթը իւս-  
թիւվայը (հասարակած) գաթ իթտի : Շայանը էհէմմի-  
յէթ պիր հատիսէ վուգու պուլմագսըզըն , սէրի պիր  
հարաքէթ սայէսինտէ այըն տէօրտիւնճիւ կիւնիւ : Մար-  
քիզ ատալարը էօնիւնէ վասըլ օլարազ , պիզտէն իւչ  
միլ ուզագտա 8 տէրէճէ 52 տաղըզա արզը ճէնուպի ,

(հարաւային լայնութիւն) վէ 134 տէրէճէ 32 տագըգա թուլը զարպիտէ (արեւմտեան երկայնութիւն), Ֆըրանսա միւսթէմալիքեաթը օլան ատալարըն էն պաշլըճասը պուլանան Մարթէն տը Նուգա-Հիվա պուրնունը կէօր-տիւմ. ֆագաթ մէգքիւր ատանըն եալընըզ օրմանլար իլէ մուհիթ եիւքսէք թէրէլէրի կէօրիւնէպիտի, զիրա գաթման նըմօ, գարայա թէգարրուպտէն տայիմա իհ-թիրազ իթմէքտէ իտի. ձէզայիւրի մէգքիւրէնին աչըգ-լարընտա. Նօթիւլիւսին ազլարը քիւլլիյէթլի պալըգ չը-գարտըլար. մէգքիւր պալըգլարըն իչինտէ, լէզիլիքտէ տիւնեատէ էմալի օլմայան մալի գանատը վէ ալթուն սարըսը ըէնկինտէ գուլրուզը Գօրիւքէն թէսմիյէ գը-լընանէ պալըգլար իլէ, սըրթլարը բուլսուզ, քէմիք չէնէ-լի Ռսթուրֆէնլէր, վէ սարը ըէնկտէ Թազարլար կէօր-տիւմ. պուլլարըն ճիւմլէսիտէ Նօթիւլիւսին մաթպախը-նա չէրէֆպախը օլաճագ տէրէճէ լաթիֆ իտի:

Մարքիզ ատալարը էօնիւնտէն մուֆարէգաթ խտէ-րէք, Նօթիւլիւս, գեկտեմբէր տէօրթտէն օն պիրէ տէյին իքի պին միլ գատար պիր մէսաֆէ գաթ իթտի. պու եօլճուլուգ էսնասընտա, Կալմար տէնիլէն, վէ ճալիպի մէրագ օլան եումչագ տէրիլի հայվանաթէ մէնսուպ, վէ միւրէքքէպ պալըղընա միւշապիհ պիր նէվ ըիթա-բօթ սիւրիւլէրինէ թէսատիւֆ իտիլտի, Ֆրանսըզ պա-լըգճըլարընըն էնգօրնէ թէսմիյէ իթտիլէրի պու հայ-վան, Գալիանօստան էվվէլ եաշայան Նունանլը Աթէնէ նամ հէքիմին գալլինճէ. էզմինէյի գատիմէտէ Նու-նան քիպարլարը սօֆրասընտա պուլունուլլար իմիլ:

Դեկտեմբէրին տօգուզընտան օնընճը կիճէսի իտի քի, Նօթիւլիւս, էքսէրի կիճէլէրի կէզմէք ատէթլէրի օլան պու ըիտարբօթ սիւրիւլէրինէ թէսատիւֆ իթմիլ իտի, պու հայվանլար, միլեօնլար իլէ օլարագ, սարտէ-



լա պալըգլարը արգասնա տուչիւպ, միւնթէգայի միւս  
թատիլէտէն (բարեխառն գօտի) չըգմագլա սըճագ  
եէրէրէ հիճրէթ իտիյօրլար իտի : Սալօնըն պիլլուր բէն-  
չէրէլէրի արգասնտան, ըխթաքօթլարըն քէմալի սիւ-  
րաթլէ թէրս թէրս վէ կէրիսին կէրիյէ եիւզաիւքէրի-  
նի, ուֆագ պալըգլարը եէյիպ, պէօյիւքլէրտէն եէն-  
տիքլէրինի, վէ թարիֆի ղայրի գապիլ պիր գարըչըգ-  
լըգլա, թապիաթըն, պաչլարընա բէքը իթմիշ օլտու-  
ղուօն ատէտ այագլարընը սալլայա սալլայա կիթտիք-  
լէրինի թէմաշա իտիյօր իտիք : Նօթիւլիւս, սիւրաթընա  
րաղմէն պիր գաչ սաաթ պու հատսըզ հիսապսըզ հայ-  
վանաթ արասնտան եիւրիւմիւշ, վէ աղլարը իւէ պիր  
չօղունը թուլթմուշ իտի : պու եոււմշագ տէրիլի հայվա-  
նաթըն տօգուզ նէվինի թանըտըմ քի, Օրպինեի, պահ-  
ըր Մուհիթի քէպիր հիսապընա օլարագ պոււնլարը թա-  
նիֆ իթմիշ տիր :

Պու սէյահաթըմըզ էսնասնտա, տէնիզ՝ քէնտի  
միւճիզէ նէվինտէն օլան մէնզարէլէրինի, նէվ պէ նէվ,  
վէ հէր նէվի շայանը հայրէթ օլարագ կէօղիւմիւզին  
էօնիւնէ պէզլ իթմէքտէ իտի : չու հալտէ պիզ, ճէնա-  
պը Վաճիպէլ վուճուտ հազրէթլէրինին խալզ պույուր-  
տուղու մախլիւգաթը հարիզ իւլ աաէյի սէյր իթմէյէ  
նայիլ օլտուգտան մատէ, պահըր Մուհիթին էսրարը  
միւտհիշէսինէ տախի ալեահ օլույօր իտիք :

Դեկտեմբերին օն պիրինճի կիւնիւ պէօյիւք սալօն-  
տա օթուրմուշ քիթապ օգույօր իտիմ, Նէտ-Լանա վէ  
Գօնսէյլ տախի, եարը աչըզ բէնչէրէտէն տէնիզին թէ-  
մաշաընա տալմըչլար իտի : Նօթիւլիւս պին մէթրօ գա-  
տար տէրինիքտէ պիլա հարաքէթ տուրույօր իտի : Պու  
տէրին սուլարտա ուֆագ պալըգլար պուլունմայըպ  
մահզա իրի վէ տէհչէթամիզ ճանապարղարըն, կեահ պէ

կեսն կէշիպ կիթտիբլէրինի թէմաշա իթմէքտէ իտիք :

Ժան Մասէնին թէէլիֆաթընտան « Միյտէ խըտմէթքեարլարը » նամքիթապը օգուլուպ , ալիմի մէրգումըն ագիլանէ նասիհաթլարընը քէմալի խահիշլէ թէլազգը իթմէքտէ իքէն , Գօնսէյլ պիրտէն պիրէ քէլամէ աղազ իտէրէք , հէյէճանլը պիր սէտա իլէ .

— Էֆէնտի , լւթֆէն պիր աղ պուրայա կէլիրլէ՞ր մի , տէտի :

— Նէ՞ վար , Գօնսէյլ :

— Էֆէնտի կէլիպ շուրատան պագմալը տըր :

Գալզըպ բէնչէրէնին եանընա կիթտիմ , վէ տիրսէքլէրիմի վազ իտէրէք տէնիզէ պագմայա պաշլատըմ :

Էլէքթրիք զիյասը սայէսինտէ , զայէթ իրի վէ ույասն պիր երղընթընըն , սուլարըն օրթասընտա պիլա հարաքէթ տուրտուղունը կէօրտիւմ . պու հայվան՝ աճապա հանկը ճընսա մէնսուպ տըր տէյու , քէմալի տըզգաթլա պագըպ տուրուր իքէն , նակէհան խաթրըմա պիր շէյ տիւշէրէք .

— Պու պիր կէմի տիր տէյու հայզըրտըղըմտա , Նէտ-Լանտ .

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի , արմալարը բարչալանարագ զարգ օլմուշ պիր սէֆինէ , տէտի :

Ֆիլ հագըզա կէօղիւմիւզիւն էօնիւնտէ պաթմըշ պիր սէֆինէ պուլունույօր իտի . գօրմուշ իրէր հէնուզ մագարալարտա սալլանմագտա իտի , կէմինին թէքնէսի սաղլամ օլտուղունտան , անճագ պիր գաշ սաաթտան պէրի զարգ օլտուղունը անլատըզ . իւշ ատէտ տիրէք բարչալարը , սէֆինէնին կիւվէրթէսի ինչէրինտէն իքի գատէմ եիւքսէքլիքտէ տուրույօր իտիքի , օ հալտէ կէմի տիրէքլէրինի ֆէտա իթմէք մէճպուրիյէթիւնտէ պուլունտուղը անլաշըլտը . սօլ թարաֆընա եաթարագ



սու ալմը իտի, վէ հէնուզ օ վազիյէթտէ պուլունու-  
յօր իտի: Եա՛ Բապպիմ, նէ՞ տէհչէթլիւ հալ, նէ՞ հիւզ-  
նէնկիզ մէնզարէ, կիւվէրթէ իւզէրինտէ պօղուլմուշ  
պիր գաչ նէֆէր ինսան ճէսէտլէրի իբլէրէ տօլաշմըշ  
օլտուգլարը հալտէ եաթմըշլար իտի. պունլարտան մա-  
տէ իւշ էրքէք իլէ պիր գատըն կէօրտիւմ, պիշարէ գա-  
տընըն գուճաղընտա պիր տէ չօճուգ օլտուղու հալտէ,  
վիճուտինին եարըսը գամարա գաբուսընըն տըշարըսըն-  
տա գալմըշ իտի: Նօթիւլիւսին էլէքթրիք զիյասը,  
մէրգուլմէնին սիյմասընա աքս իթմիշ օլմաղըլա, պու-  
պէտպահտ գատընըն հէմ կիւզէլ, վէ հէմ տէ կէնճ  
օլտուղունը կէօրտիւմ. սիյմասը հէնուզ պօղուլմամըշ  
իտի, գատընճըղազ՝ սօն պիր զայրէթ իլէ ճիյէրբարէ-  
սինի պաշընտան եօգսորը գալտըրմըշ օլտուղու կիպի,  
չօճուգ տախի, մինի մինի գօլլարը իլէ վալիտէսինին պօյ-  
նունա սարըլմագ թաւրընը իրայէ իտիյօր իտի. հէլէ  
տէօրթ նէֆէր թայիֆէլէրին, քէնտիլէրինի պաղլամըշ  
օլան իբլէրտէն գուրթարմագ իչին ճան հազգըլըլա  
տալաշըպ տա գըսգըլըրագ օլտուգլարընը կէօրտիւլիւմ-  
տէ, արթըգ քէնտիմի զայպ իտէր տէրէճէտէ միւթէէ-  
սիր օլտում, եալընըզ պէյազ սաչլը, վէ ճիտտի թաւրը  
օլան տիւմէնճի, հալինի թաղէրի իթմէքսիզին գօլունը  
տիւմէն տօլապընա էօյլէ սալմըշ իտի քի, կէօրէնլէր՝  
պահը Մուհիթին գաարընտա տախի կէմիսինի գուլ-  
լանըյօր զանն իտէճէք իտի:

Եա՛ Բապպիմ, նէ՞ տէհչէթամիզ մէնզարէ, նէ՞ է-  
լէմպախշ հալ, աճէպա հըսս իթտիլիմիզ թէէսիւրիւն  
գալ ու գալէմլէ թարիֆի միւմքիւն մի տիր. իւչիւմիւզ-  
տէ թաշ կիպի տօնա գալմըշ իտիք, գալպիմիզ բար-  
շալանաճագ տէրէճէտէ չարբըյօր իտի:

Կէօղիւմիւզին էօնիւնտէքի պու լէվհայի միւտ-

հիշէ , սօն տագըգասընտա փօթօղլաֆը ալընմըչ պիր ճանխըրաշ րէսմէ պէնզէյօր իտի : Հէլէ ինսան ճէսէտի գօգուսը ալըպ տա , քէմալի շիթապլա պաթմըչ սէֆինէյէ տօղրու գօյուլուպ կէլմէքտէ օլան պաթթալ քէօրէք պալըգլարընըն , վէ տահա պսնլար կիպի տէհչէթլիւ ճանավարլարըն հալի խէվֆի իշթիմալի միսլիլու պիր մէնզարէյի միւտհիշէ տահա օլումադ :

Պու էսնատէ Նօթիւլիւս , պաթմըչ սէֆինէնին էթրաֆընը աօլաշտըգտան սօնրա Խօլունա տէվամ իթտի . ֆազաթ պու տէվը էսնասընտա , մաղրուգ կէմինին գըչ թարաֆընտաքի լէվհասը իւզէրինտէ Խազըլմըչ օլան շուքէլիմէլէրի օգույապիլտիմ :

« ՖԸԼՈՐԻՏԱ , ՍԸՆԹԷՐԼԱՆՏ »

## 19

### Վանիգոռօ .

Պու տէհչէթամիզ մէնզարէ , էսնայի սէֆէրիմիզտէ թէսատիւֆ իտէճէյիմիզ աֆաթը պահրիյէնին (ծովային արկած) իպթիտասը իտի . իշլէք տէնիզլէր ալթընտա կէզտիյիմիզտէ , էքսէրիյէն իքի սէնէյէ գատար սուտա չիւրիւմէքտէ օլան կէմի գըրընթըլարը , Եսնի թէքնէլէր , տիրէքլէր , վէ տահա տէրինլէրտէ թօբլար , կիւլլէլէր , զինճիլլէր , չէնկէլլէր , վէ պունլարա միւմասիլ պինլէրճէ տէմիր ալաթլար կէօրտիւքքի , բասլանարագ չիւրիւյիւպ կիթմէքտէ իտի :

Նօթիւլիւս , Խօլունա տէվամ իտէրէք զեկտեմ-



բերին Օն պիրինտէ Բոմթու ճեղայիրինէ (Արշիպեղա-  
գոս) վասըլ օլտու : Պու թէհլիքէլի ատալար , պէշ եիւզ  
Փարսախ պիր վիւսաթ իւզրէ ճէնուպը շարգիտէն (հա-  
րաւային արևելք) չըմալի դարպիյէ (հիւսիւսային աշու-  
մաւոք) տօղրու , 13 տէրէճէ 30 տագըգա , 23 տէրէ-  
ճէ 50 տագըգա արզը ճէնուպի իլէ , 125 տէրէճէ 30  
տագըգա , վէ 151 տէրէճէ 30 տագըգա թուլի զարպի  
արասընտա , Տիւս նամ ատատան պաշայարագ , Լա-  
զարէֆ ատասընա գատար , իւշ եիւզ եթմիշ Փարսախ  
մէսաֆէյի իշղալ իտէր : Ճեղայիրը մէգքիւրէ ալթմըշ  
ատատան իպարէթ օլուպ , պունլարըն իշինտէ էն մէշ-  
հուրը օլան , վէ Կամպիյէ թէսմիյէ իտիլէն ատալար ,  
Փրանսա հիւքիւմէթինին թահտը հիմայէթինտէ պու-  
լունմագտա տըր . պու ատալար , մէրճան երզընթըլա-  
րընտան հասըլ օլմուշլար տըր : Բօլիպլէրին , սուրէթը  
տայիմէտէ օլան զայրէթլէրի սայէսինտէ , գաարը տէր-  
եա թէտրիճէն եիւքսէլէրէք , կիւնիւն պիրինտէ ճեղա-  
լիլի մէգքիւրէյի եէքտիկէրինէ պիթիշտիւրէճէք , վէ  
մուախարէն եավաշ եավաշ եագընընտա պուլունան  
ճեղայիրի սայիւրէյէ գավուշաճագ քի , օ հալտէ եէնի  
Գալէտօնիատէն , Մարքիզ ատալարընա գատար , պէ-  
շինճի պիր գըլթայի արզիյէ (ցամաք) մէյտանէ չըգա-  
ճագ տըր :

Պու Փարզիյաթմը , մուֆասսալէն գաթթան Նը-  
մոյա արզ իթտիյէմտէ , մումաիլէյհ սուրէթը պարի-  
տանէտէ ճէվապ վիրուպ .

— Տիւնեա իշին եէնի ատալար լազըմ օլմայըպ ,  
իլլա եէնի ատէմլէր լազըմ տըր , տէտի :

Նօթիւլիւս , կէլիշի կիւզէլ պիր հալ իլէ կիտէրէք  
Գըլէրման-թանէր նամ ատայա թէգարրուպ իթտի .  
1822 սէնէսինտէ Փրանսա տօնանմադընտան Մինէվր

նամ սէֆինէնին սիւվարիսի գարթան Պէլ թարափըն-տան պուլունուպ իշղալ օլունան պու ատա , ճէզայիրի մէզքիւրէնին էն մէշհուր վէ էն ճալիպի մէրազը տըր . պուրատա պահրի Մուհիթ ատալարընըն վիճուտինէ սէ-պէպ օլան պիր մատտէյի մուհիմմէյի , իլիմ նօգթէյի նազարըյըլա թէտգըզ իթմէյէ մուվաֆֆազ օլապիլ-տիմ :

Շէօյլէ քի , մերճանտան այրը օլարազ պիր նէվ Բօլիպլէր օլուպ , պունլարըն ճիւտլէրի քիրէճ կիպի պիր մատտէ իլէ մէսթուր տըր . պէտէնլէրինին թէպէտտիւլ իթմէսինտէն իտի քի , իսթատը քեամիլիմ Միւսիւ Միլն -էտվարս , պու հայվանաթը պէշէ թագսիմ իթմէյէ մէճպուր օլտու . դայէթ ուֆազ վէ ատէթա կէօզէ կէօ-րիւնմէյէն պու հայվանաթ , հասըլ իթտիքլէրի Բօլիպ եուվալարը իշինտէ միլեարլար իլէ եաշարլար . վէ իշթէ պունլարըն բէյտա իթտիքլէրի , քիրէճ կիպի պիր մատ-տէտէն , թաշլար , գայալար , ատաճըզլար , վէ եավաշ եավաշ ատալար թէշէքքիւլ իտէր . եէնի Գալէտօնիյա , վէ Բօմութօ ատալարը իլէ , քէզալիք Ռէիւնիոն վէ Մօ-րիս ճէզայիրի սէվահիլինտէ կէօրիւնէն գալա կիպի եիւքսէք գայալար , եարլար , վէ թաշլար , մէզքիւր հայվանաթը խիւրտէպինիյէ (ամենափոքր) տէն հասըլ օլտուզլարը թէհագգուզ իտիլմիշ պիր մատտէ տիր :

Գըլէրմօն-թօնէր ատասընըն գայալար իլէ մուհիթ օլան սահիլինին պիր գաշ եիւզ գուլաճ եագընընտան կէշէրէք , զէրրէ կիպի ուֆազ օլան պու հայվանաթըն , մէյտանէ կէթիլտիքլէրի սըաա ճէրսիմէյէ պագըպ տիւշարը հայրէթ օլտում . մէզքիւր ճէսիմ գայալար , վէ հաթտա թէքմիլ ճէզիրէ , ըրգէլլուլու (քարամայր) տէնիլէն , վէ ըույի տէրեատէ միւթէմատիյէն թէմէվիւլն (մշտածուփ) իտէն սուլարըն իշինտէ եաշայան պու ու-



Ֆաճըզ հայվանլարըն եուվալարընտան հասըլ օլմուշ տըր : Միւսիւ Տարվէն , մէզքիւր հայվանաթ հազգընտա բէք կիւզէլ իյզահաթ վէրմիշ տիր :

Ճալիպի մէրազ օլան պու գայալարը զայէթ եագընտան թէտգիգ իտէպիլտիմ , զիրա նօթիւլիւս , իւշ եիւզ մէթրօ տէրինյիքտէ կիտէրէք , էլէքթրիք զիյասը մէզքիւր քիրէճ թաշլարընը լալըգըլըլա թէնվիր իտիյօր իտի :

Գօնսէյլ , մէզքիւր գայալարըն նէ գատար վագըթտա քէսպը ճէսամէթ իթտիքլէրինէ տայըր պիր սիււալ իյրատ իթմէսի իլէ , ալիմլէրին գավլինճէ պիր ասըրտա (գար) անճագ սէքիզ բարմագ եէր իշղալ իտէպիլտիքլէրինի պէյան իթտիյիմտէ , տէրէճէյի նիհայէտէ հայրէթտէ գալըպ շաշըրարապ :

— Տէմէք օլուր քի , պու եիւքսէք գայալարը թէշքիլ իթմէք . . .

— Էվվէթ ազիզիմ Գօնսէյլ , պու կէօրտիւլիւմիւզ գայալարը իմալ իթմէք իշին , եիւզ տօգսան պին սէնէ գատար պիր վագըթ լազըմ կէլմիշ տիր : Մամաֆիհ մատէն քէօմիւրինին մէյտանէ կէլմէսի , եանի սու թուֆանլարընտան հասըլ օլան գումլար իլէ մէսթուր օրմանլարըն մատէն հալի քէսպ իթմէսի տախի , պունտան զիյատէ պիր միւտտէթէ միւհթաճ տըր : պինապէրին՝ քեայինաթըն խալզ պույրուլմասը հազգընտա , քիւթիւպը մուգատտէսէնին (սրբազան մատեանք) իւրայէ իթտիյի կիւնլէրին հէր պիրի , զայէթ ուզուն միւտտէթ տէվր իտէն ասըրլար օլտուղունա շիւպհէ իտիլէմէզ . հաթտա կիւնէշին պիլէ իւք կիւնի խալզ օլունմատըղը , պու տէտիյիմի իսպաթէ քեաֆի տիր :

Նօթիւլիւս , պահըր Մուհիթին սաթհընա չըգտըղընտա , Գլէրմօնաթօնէր առասընըն ալապ վէ աղաճ-

լըգլը սահիլինի, վէ ատանըն վիւսաթընը քեամիլէն կէօրտիւմ. ըրգէլլուլու (քարամայր) եուվալարընտան հուսուլէ կէլէն արաղիսի, միւթլագա ֆուրթունա վէ Գասըրղա (թաթառ) սայէսինտէ միւնպիթ (բեղմնաւոր) օլմուշ տըր. մէսէլա ըիւղկեար, եագընտա պուլունան թօբրագլարտան պիր գաշ թօխում ալըպ պուրայա տիւշիւրմիւշ տիր քի, նէպատաթը պահրիլէ իլէ պալլըգլարըն չիւրիւմիւշ բարչալարըլա պիրլէշիպ, նէպատաթ հասըլ իտէն թօբրագ բէյտա իթմիշ տիր: Վէ-զայիք կիւնիւն պիրինտէ, պիր գօգօ ճէվիլի տէնիլ տալկալարընտան թէագըպ օլունարագ ատանըն սահիլինէ աթըլը վէրմիշ, վէ օրատա նիւշվէնիւմա պուլարագ բէօք պաղլամըշ, վէ կիթտիքճէ պէօյիւլպ աղաճ օլարագ վէ սուլըն թէպախիուրընա (չոգիացում) մանի օլմաղըլա, ուֆագ սու մէնպալէրի (առու) զահիր օլմուշ, վէ պէօյլէճէ վարա վարա նէպաթ իլէ հայաթ մէյտան ալմըշ տըր: Պաղը ուֆագ պէօճէք վէ գուլտ կիպի հայվանաթ, ֆուրթանալար իլէ հէրլէրինտէն գօբուպ տա պու սահիլէ աթըլան աղաճլարըն վասէթասըլա պուրատա չողալմըշար. գուշլար աղաճլարըն իւղէրինտէ եուվա եարմըշլար, գարլունպաղլարը պուրատա եումուրթլամըշլար, վէ պու սուրէթլէ հայաթ պաշլամըշ տըր: Պատէհու ինսան, պուրանըն եէշիլիք վէ մահսուլտարըղընա գարըլարագ, պուրատա իգամէթ իթմիշ, վէ իշթէ միլեարլար իլէ հայվանճըղլարըն էսէրի օլան պու ատա, պէօյլէճէ թէշէքքիւլ (կազմուիլ) իթմիշ տիր:

Ագշամ իւսթիւ, Գըլէրմօն-թօնէր ատասը կէօղտէն նիհան օլտու: Նօթիւլիւսին խաթը հարաքէթի աշիքեար սուրէթտէ տէյիշտի, եիւլ օթուլ պէշ տէրէճէ թուլինտէ մէտարը ճէտիլի (արեւագարձի այծ եղջեր) կէշէրէք,



ղարպը շըմալիյէ տէօնտիւ , վէ միւնթէգայի մէտարիտէն (արեւադարձական գօտի) եօգարը իլէրլէմէյէ պաշլատը . վազաա կիւնէշին հէրարէթլի զիյալարը պուրալարա հիւքմ իթմէքտէ իտի իսէ տէ , պիզ ասլա սըճագտան սըղըլմայօր իտիք , զիրա սույըն եիւզիւնտէն գըրգ մէթ-րօ տէրինլիքտէ , սըճաղըն շիտտէթի օն իքի տէրէճէյի կէշմէմէքտէ իտի :

Իեկտեմբերին օն պէշինտէ , պահըը Մուհիթին շէ-րէֆի ափա օլունան Սօսիյէթէ վէ Թայիթի ատալարընը շարգ ճիհէթինէ պըրագարագ իլէրլէտիք . սապահլայըն պիր գաշ միլ ուղագտան ճէզիքէյի մէզքիւրէնին եիւք-սէք թէքէլէրինի կէօրտիւմ : Պու սուլարտա , Ուսգոււմ-րու , իրի Ըսթավրիտ , վէ Միւնէրսբիս տէնիլէն պիր նէ-վի երլան պալըգլարը թուլթաղ :

Նօթիւլիւս , սէքիզ պին եիւզ միլ գատար պիր մէսաֆէ գաթ իթմիշ իտի . Թօնկա-Թապսա ատալարը իլէ եօլնուլար ճէզայիրինի (նաւորդայ Արշիպեղագոս) կէշտիյիմիզտէ , բէրաքէթէ տէնիլէն ալաթ , տօգուզ պին եէտի եիւզ եիրմի միլ կէօսթէրիյօր իտի , թամ պու սուլարտա իտի քի , Արկօ , Բօրթ-Օ-Բըրէնսի , վէ Տիւ-քուլ-Բորթլանտ նամ կէմիլէրին թայիֆէլէրի մահվ օլ-տուղու կիպի , մէշհուր Լաբէրուզըն ըէֆիգի Տըլանկլ գաթթան տախի պուրատա գաթլ իտիլտի . պատէհու իւնիւօն սէֆինէսինին թայիֆէլէրի իլէ , էմապլ-Ժօզէ-ֆին նամ կէմինին սիւվաբիսի գաթթան Պիւրօնըն , վահ-շիլէր թարաֆընտան գաթլ իտիլտիլէրի վիթի ճէզա-յիրինի տախի կէշտիք :

Շարգտան զարպա տօգսան Փարսախ , վէ շըմալ-տէն ճէնուպէ եիւզ Փարսախ վիւսաթը օլան , 6»2» տէրէճէ արզը ճէնուպի իլէ , 174 , վէ 179 տէրէճէ թուլի զարպիտէ պուլունան պու ճէզայիր , պիր գաշ

ատա, ատանճրգ, վէ գայալարտան իպարէթ օլուպ, պունլարըն իչինտէ վիթի-Լըվու, վինուա-Լըվուս վէ Գանտիպօն ատալարը շայանը էհէմիլիէթ տիր:

Պու ճէգիրէլէրի, Թաաման նամ գարթան 1643տէ պուլմուշ արը քի, օ սէնէտէ, եանի օն տէօրտիւնճի Լու-ինին էանայի հիւքիւմէթինտէ, Թօրիչէլլի տէնիլէն ալիմ, միզան իւլ հէվայի (օդաչափ) իյճատ իթմէքտէ իտի. Թաամանտան սօնրա 1714տէ մէշհուր Գուգ, 1793տէ Տանթրըգասթօ, վէ նիհայէթ 1827տէ Տիւմօն-Տիւրվէլ, պու ճէզայիրը միւթթէլիֆէյի, ճօղրաֆիյա նօգթէյի նազարըլլա թէտգըգ. վէ Թասհիհ իլլէտի: Նօթիւլիւս վայլէա քէօրֆէզինէ թէգարրուպ իթտի: Գարթան Տիյօնըն պաշընա կէլէն աֆաթըն սահնէյի միւտհիչէսի (Թատերավայր) օլան պու քէօրֆէզտէ իտի քի, եինէ Տիւյօն, Լաբէրուզըն մաղրուքիլէթի էսրարընը իւք տէֆա օլարագ թէնվիր իտուպ զահիրէ չըգարտը:

Պու քէօրֆէզէ, եախօտ գօյա պիր գաչ տէֆա Ալկարեալար սալտըրըլարագ. ֆէվգէլատէ լէզիզ քիւլ-լիւյէթի ըստըրիտեա չըգարըպ, Սէնէկա նամ ֆէյլէ-սօֆըն նասիհաթը մուճիպինճէ, սօֆրա իւզէրինտէ ա-չարագ քէմալի իշթահա իլէ բէք չօգ եէտիք. պու ըս-թըրիտեալար, Օսթրէա Լամէլլօզա նամը իլէ մալիւմ օ-լան ճընստան իտի քի, Գօրսիգա ատասը էթրաֆընտա բէք չօգ պուլունուր, վայլէա գօյընըն ըսթըրիտեա թարլասը բէք պէօյիւք օլաճագ իտի. հիչ շիւպհէ եօգ քի գօյլար վէ քէօրֆէզլէր, ըսթըրիտեայըլա տօլար ի-տի, էկէր միւթէատտիտ սէպէպլէր իլէ մահվ օլմասա-լար իտի. զիրա պէհէր ըսթըրիտեանըն իչինտէ իքի եիւզ միլէօն եումուրթա սայըլմըշ տըր:

Նէտ-Լանտ պիզտէն չօգ գիյատէ եէտի, ֆագաթ չիչպօղազլըզընա բէշիման օլմատը. զիրա ըսթըրիտեա-



ներն հազմի գօրայ տըր . ֆիլ հագըգա ինսանըն կիւն-  
լիւք նաֆագասընա իգթիզա իտէն , եիւզ օն պէշ կը-  
րամ ազօտ տէնիլէն կազը պուլմագ իչին , էն ազը օն  
ալթը տուզինա գատար ըսթըրիտեա եէմէք լազըմ  
կէլիր :

Նօթիւլիւս , Դեկտեմբերին եիրմի պէշինտէ , եէնի  
Հէբրիտէր ճէզայիրի տէրունինէ կիրմիշ իտի . պու ա-  
տալար , 1606 տա Գուվիրոս նամ սէյեահըն մարիֆէթի  
իլէ քէշֆ օլունմուշ , 1768 տէ Պուրէնվիլ տէրունինի  
թէհարրի վէ թէֆթիշ իթմիշ , վէ նիհայէթ 1773 տէ ,  
գաթթան Գուգ թարաֆընտան , եէնի Հէբրիտ նամընը  
ալմիշ տըր . Պու ճէզայիր՝ պաշլըճա տօգուզ ատէտ ա-  
տալարտան միւրէքքէպ օլուպ , շըմալի զարպիտէն ,  
ճէնուպը շարգիլէ տօղրու եիւզ եիրմի ֆարսախ ու-  
զունլուզունտա պիր մէսաֆէ իշղալ իթմէքտէ , վէ 15  
տէրէճէ 2 տագըգա արզը ճէնուպի իլէ , 164 տէրէճէ  
168 տագըգա արասընտա պուլունմագտա տըր : Էյլէն  
իւսթիւ արզ վէ թուլ տէրէճէլէրինի թային իթմէքէ  
մէշղուլ իքէն , Ավրու ատասընըն եագընընտան կէշ-  
տիք . ճէզիրէյի մէզքիւրէ եիւքսէք պիր թէրէնին ալ-  
թընտա օլուպ , եէշիլ աղահըգլը պիր եըղընթը կիպի  
կէօրինիւյօր իտի :

Եէվմը մէզքիւր Միլատ եօրթուսը (ծնունդի տօն)  
օլմաղըլա , Նէտ-Լանտ , բըրօթէստանթլարճա զայէթ  
էհէմմիլէթի օլան «Գրիսթիմաս» տէնիլէն ֆամիլեաճա  
այընընտան մահրում գալտըղը իչին ըզհարը թէէսիւֆ  
իտէյօր իտի :

Սէքիզ կիւնտէն պէրի գաթթան Նըմօնըն եիւզիւ-  
նի կէօրմէմիշ իքէն , Դեկտեմբերին 27 ինճի կիւնի սա-  
պահլայըն պիրտէն պիրէ սալօնա կիրտիմ . մումաիլէյհ ,  
հէնուզ պէշ տագըգա էվէլ եանըմտա պուլունմուշ  
Ա.—33

կիպի պիր հալ իպրազ իտէյօր իտի : Նօթիւիւսին պուլունտուղու մէվգըյը պուլմագ իչին խարթայա պագըյօր իտիմ, գարթան, եանըմա թէգարուպ իտէրէք, բարմաղընը խարթանըն իւզերինէ վազ իաուպ, եալընըզ շու քէլիմէյի թէլաֆիուպ իթտի :

— « Վանիգօրօ » :

Պու իամի տույտուղումտա բէք միւթէտիր օլտում, զիյա Լարէրուղըն կէմիլէրի, Վանիգօրօ տտալարընտա բարալանըպ մահվ օլմուշլար իտի : Տէրհալ պաշըմը գալտըրալագ :

— Նօթիւիւս պիզի Վանիգօրօյա՞ մը կէօթիւրիւյօր, տէյու սիւալ իթտիմ :

— Էվվէթ, մուալիմ էֆէնտի :

— Պուսօլ վէ Յսթբօլապ նամ սէֆինէլէրին բարալանաղը պու մէշհուր տտալարը, զիյարէթ իտէպիլէճէքմիյիմ :

— Էվվէթ, մուալիմ էֆէնտի, արդու իթտիյինիզ հալտէ զիյարէթ իտէպիլիբսինիզ :

Գաթթան Նըմօ իլէ պէրապէր կիւվէրթէյէ չըգտըմ, վէ քէմալի խահիշէ ուֆուգա հասըն հազար իթտիմ :

Շըմալի շարբի ճիհէթինտէ, ճէսամէթճէ եէքտիկէրէ միւսավի օլմայան իբի Վօլգանիյէ (հրաբըխային) ատա կէօրիւնիւյօր իտի : պու ատալարըն էթրաֆը գըրգմիլ գատար օլուպ, մէրճան վէ գօրայ (քարամայր) իլէ մուհիթ իտի : Մէշհուր Տիւմօն Տիւրվիլ թարաֆընտան, (Բըշէրշ) եանի թէհալլի ատասը (խուզարկման կղզի) թէսմիյէ գըլընան, ասըլ Վանիգօրօ ատասընըն եագընընտա, վէ թաոմ Վանուըն ուֆագ լիմանը էօնիւնտէ 16 տէրէճէ 4 տագըգ աւղը ճէնուպի, վէ 164 տէրէճէ 32 տագըգա թուլի շարգիտէ պուլունույօր իտիք : սաթհը



տէրեատէն 476 գուլաճ երեքսէք օլան , Գարօկօ նամ տալըն թահալը հիւքմինաէ պուլունան պու ալաղի , սահիլտէն թա իչէլլէրինէ գատար եէշիլլիքլէ միւզէյ- եէն կէօրիւնիւյօր իտի :

Նօթիւլիւս , օթուլ գըրգ մէթրօ տէրինլիքտէ տա- րաճըգ պիր պօղազաւան , վէ գայալըղըն արգա ճիհէ- թինտէն կէչէրէք իչինէ կիրտի : Պալէտուվէն իսմինտէ- քի եէշիլլիքլի պիր սայէպանըն (հովանի) ալթընտա պիր գաչ նէֆէր վահշիլէր կէօրտիւմ քի , պիղի կէօրտիւք- լէրինտէ ազիմ պիր թէաճիւպ ըզհար իթաիլէր , տէնի- զին երւզիւնտէ երւրիւյէն ուզուն վէ սիյահ Նօթիւլիւ- սի , տէհշէթիւ պիր ճանաւար զանն իտիյօրլար իտի : Պու էսնատէ գաբթան Նըմօ պանա խիթապէն :

— Լաբէրուզըն պաշընա կէլէն գազա հագգընտա նէ մալիւմաթընըգ վար , տէտի :

— Ալէմին պիլտիլինի պէնտէ պիլիլիմ , գաբթան էֆէնտի :

— (Ճիւզվի իսթիհզա իլէ .) Ալէմին պիլտիլինի պա- նա տա սէյլէյէպիլիլիմիսինիլ :

— Բէք սուհուլէթլէ վէ մէմուռէն :

Տիւմն Տիւրվիլին , պու պապտէքի նէշիլլաթընը մուլթասարէն հիքեպէ իթտիմ քի , շու վէճհլէ տիր :

1775 տէ Ֆրանսա գըրալը օն ալթընճը Լուինին էմիր իլէ Լաբէրուզվէ իքինճի սիւվարիսի Տըլանկ , Պու- սօլ վէ Ասթրօլապ նամ գօրվէթլէր իլէ քէշֆիլլաթը արզիլէյէ կէօնտէրիլտիլէր քի , պիր տահա մէյտանէ չըգմաարլար :

1791 սէնէսինտէ , Ֆրանսա հիւքիւմէթի գօրվէթ- լէրին մէյտանէ չըգմատըգլարընտան , պէ հագգէն տիւ- չարը էնտիլէ օլարագ , Բըշէրշ վէ էսրէրանս նամ իքի ատէտ եէլքէն կէմիլէրինի տօնատըպ , Սեմտեմբեր օն

սէքիզինտէ , Պըրէսթէն վէ Պիւրինի-Տանթըրըգասթօ նամը իլէ Իքի մէշհուր գաբթանլարըն թահտը գօմանտասընտա օլարագ եօլա չըգարմըշ իտի : Իքի այ սօնրա , Ալպէրմալ նամ սէֆինէնին գօմանտանը գաբթան Պօվէնին իթա իթտիյի պիր մալիւմաթտէն , եէնի ժօրթ սէվահիլինտէ բարալանմըշ կէմի մէքսուրաթը կէօրիւլտիւյիւ խապէրի ալընտը . լաքին հէնուզ մէվսուգիյէթի մէճհուլ օլան պու մալիւմաթտէն խապէրի պուլունմայան գաբթան Տանթըրըգասթօ , Ամիրօթէ ատալարը ճիհէթինէ շիթապ իթտի , գիրա գաբթան Հընթերին պիր լայիհասընտա , կիւյա Լաբէրուզըն ֆէլաքէթի՝ միւթլագա մահալի մէգքիւրտէ վուգու պուլմուշ տէյու իշար իտիլմիշ իտի :

Գաբթան Տանթըրըգասթօնըն թահարրիյաթընտան հիշ պիր սէմէրէ հասըլ օլմատը . Էսբէրանս վէ Րըշէրշ Վանիգօրօնըն էօնիւնտէն կէշտիլէր իսէ տէ , օրատա տուրմատըլար : Խիւլասայի քէլամ պու թահարրիյաթ ազիմ պիր պէտպահտըղը մուճիպ օլաու . շէօյլէ քի , գաբթան Տանթըրըգասթօ իլէ Իքի նէֆէր սիւվարիլէրի , վէ պիր գաշ աա թայիֆէ պու սէֆէրտէ թէլէֆ օլուպ կիթտիլէր :

Մամաֆիհ պահըը Մուհիթի քէպիրտէ ( խաղաղական Օվկիանոս ) իշլէյէն էն էսկի վէ միւճէրրէպ գաբթանլարտան մէշհուր գաբթան Տիյօն , էն էվվէլ գազաղէտէլէրին էսէրինի պուլտու . շէօյլէ քի , 1824 սէնէսի մայըսընըն օն պէշինտէ , թահտը գօմանտասընտա պուլունան Սէն Բաթրիք նամ սէֆինէ , եէնի Հէբրիտ ատալարընտան պիրի օլան Թիգօբէյա ատասընըն եազընընտան կէշմէքտէ իքէն , Լասգար թապիր օլունան նիմ վահշի պիր գապիլէյէ մէսուպ օլան ա-տէմին , աղաճ քիւթիւյիւնտէն օյուլմուշ պիր սանտալ



իւէ կէմիյէ եանաշըպ , գարթան Տիյօնա կիւմիւշ գը-  
լըճ գապզէսի սաթմըշ քի , իւղէփնտէ պաղը հարֆ-  
լար հէքք իտիլմիշ իտի . Պու առէմ , աթը սէնէ մու-  
գատէմ Վանիգօրօյա կիթտիյինի , վէ օրտտա իքի Էվրօ-  
բալը կէօրիւպ , պունլարըն պիր չօղ սէնէ Էվլէշ կէմի-  
լէրինին զարգ օլմասըյըլա մէղիւլ առայա ճան աթ-  
մըշ օլտուգլարընը , գարթան Տիյօնա պէյան իթմիշ  
իտի :

Տիյօն , պունլարըն նապէտիտ օլմալարըյըլա ու-  
մուժ տիւնեանըն էնտիշէսինի մուճիպ օլան Լաբէրուզըն  
սէֆինէլէրի թայիֆէսինտէն օլաճաղարընա գանաաթ  
կէթիւրտի , վէ գապզէյի սաթան շախսըն գավլինճէ ,  
Վանիգօրօ սուհիլինտէ պուլունան միւթէատտիտ կէմի  
բարշալարընը ըայէլայն կէօրմէք իսթէյիպ եօլա չըգտը  
իսէ տէ , ֆագաթ ֆուրթունալար վէ ագընթըլար մա-  
նի օլուպ պիր միւմքիւն մուվաֆագ օլամատը :

Գարթան Տիյօն , Կալկաթայա ալտէթ իտուպ ,  
քէյֆիյէթի Ասիյա չիրքէթի իւէ ինկիլթէրա հիւքիւ-  
մէթը հինտիյէսինէ պէյան իտէրէք , պու մատտէ հագ-  
գընտա անլէրին թէվէճճիւհիւնի գազանմայա մուվա-  
ֆագ օլապիլտի : Հիւքիւմէթը մուվագգաթա թարա-  
ֆընտան , Բըշէրշ նամ պիր սէֆինէ տօնատըլըպ գար-  
թան Տիյօնըն գօմանտաընա վէրիլտի քի , 1872 սէնէ-  
սի Յունվարըն 23 ինտէ , պիր Ֆրանսըզ մասլահաթկիւ-  
զարընըն ըէֆագաթըյըլա եօլա չըգտը :

Բըշէրշ , պահըը Մուհիթի քէպիրին պաղը նօգթա-  
լարընտա էյլէնտիքտէն սօնրա , 1827 Յուլիսին եէտի-  
սինտէ Վանիգօրօ առասը էօնիւնտէ , եանի շու անտէ  
Նօթիւլիւսին պուլունտուղու Վանու լիմանընտա տէմիր  
աթտը :

Տիյօն , գազաղէտէ կէմիլէրին էշեա վէ էտէվա-

Թընտան, տէմիր գապլար, Թօբլար, կիւլլէլէր, պօ-  
ճուրկաթ բարչալարը, բուսուլար, վէ պունլարա  
միւմասըլ էչեայի սայիրէ Թօբլատըղը կիպի, իւզէրին-  
տէ « Պէնի Պազէն իմալ իթտի » տէյու մուհարրէր  
պագըրտան մամուլ ուֆագ պիր չան պուլտու քի, պու-  
լէվհա, Պըրէսթ Թէրսանէսի տէօքիւմսանէսինին արմա-  
սը իտի: Նիհայէթ իւլ էմր պու էչեա, Լարէրուզա ա-  
յըտ օլտուղունա շիւսհէ գալմամըլ իտի:

Տիյօն, պու մալիւմաթը իրմալ իթմէք իչին Հոկ-  
տեմբեր այընա գատար մահալի մէգքիւրտէ գալտըզ-  
տան սօնրա, Վանիգօրօտան մուֆարէգաթ իտէրէք եէ-  
նի Զէլանտայա տօղրու կիթտի, վէ 1828 Ապրիլ եէ-  
տիտէ Կալկաթայա վասըլ օլտու. պատէհու Փրանսայա  
ավտէթ իլէ օնունճը Կարօլոս գըրալտան իլթիֆաթլա  
գապուլ օլունտու:

Փագաթ պու էսնատէ, Տիյօնըն քէշֆիյաթընտան  
խապէրտար օլմայան Տիւմօն Տիւրվիլ, գազազէտէ Բէ-  
րուզը արամագ իչին եօլա չըգմըլ իտի. պիր պալէնա  
ավճըսընտան. Լուիզատ վէ եէնի Գալէտօնիյա վահշի-  
լէրի եէտինտէ պիր Սէն Լույի խաչը իլէ, պազը նըշան-  
լար պուլունտուղու խապէր այընմըլ իտի քի, Տիւմօն,  
պունլարը վահշիլէրին, Բէրուզ վէ ավէնէսի եէտինտէն  
ալմըլ օլտուգլարընա գանաաթ կէթիրմէքլէ, օ ճիհէթ-  
լէրէ միւթէվէճճիւհ օլմուլ իտի:

Շու հալտէ Ասթրօլապ սէֆինէսինին գօմանտանը  
գարթան Տիւմօն Տիւրվիլ եօլա չըգմըլ, վէ գարթան  
Տիյօնըն Վանիգօրօ էօնիւնտէն մուֆարէգաթընտան  
թամ իքի այ սօնրա, Հօպարթ-Պաուն էօնլէրինտէ տէ-  
միր աթմըլ իտի: Օրատա Տիյօնըն քէշֆիյաթը սէմէրէ-  
սինտէն խապէրտար օլտուղու կիպի, Իւնիօն սէֆինէ-  
սինին գօմանտանը պուլունան Կալկիւթալը ճէյմս Հօպօ



նամ պիր շախստան , 8 տէրէճէ 18 տագըգա արզը ճէ-  
նուպի , վէ 156 տէրէճէ 30 տագըգա թուլը շարգիտէ  
պիր ասայա չըգարագ , եերլիէրին էլինտէ պաղը կէ-  
մի ալաթը , վէ գըրմըզը գումաշլար կէօրտիւյիւնիւ ի-  
շիթաի :

Տիւմն Տիւրվիլ , կաղէթալարտա պոլ պապտէ նէշը  
օլունան եէքաիկէրէ նագըս պիր թագըմ մէճհուլ հա-  
վատիսէրէ ինանըպ ինանմամագտա թէրէտտիւտտէ  
գալմը իտի իսէ տէ , նիհայէթ , Տիյօնըն թուլթուղու  
թարիքէ սալիք օլմայա գարար վէրտի :

1828 սէնէսի փետրվար այընըն օնունտա , Ասթ-  
րըսըպ թիգօրիյա ճէզիրէսի էօնիւնէ վասըլ օլուպ , օ-  
րատա իգամէթ իտէն պիր ասկէր գաշաղընը , գըլա-  
վուզ վէ թէրծիման մէգամըլըլա ըէֆագաթընա ալա-  
րագ վանիգօրոյա վասըլ օլտու . փետրվարըն օն իքի-  
սինտէն օն տէօրտիւնէ գատար ատանըն էթրաֆընը  
տօլաշտըգտան սօնրա , այըն երիմիսինտէ գայալար իլէ  
մուհիթ օլան վանու լիմանընա տէմիր աթար :

Փետրվարըն երիմի իւշիւնտէ , Ասթրօլապ սէֆինէ-  
սինին զապըթանընտան պաղըլարը , ճէզիրէնին էթրա-  
ֆընը տօլաշարագ պիր գաշ էհէմմիյէթսիլ իմարէլէր  
կէթիրտիլէր . զիրա ատանըն եերլիէրի , պունլարըն  
քէնաիլէրինէ թէգարուուպ իթմէլէրինտէն իհիթիրագ ի-  
տուպ , սէօզ տախի սէյլէմէքտէն իմթինա իթմէլէրի  
իլէ , զապիթանը , ասըլ վուգու պուլան ֆէլաքէթին մէր-  
քէզլինէ կէօթիւրմէք իսթէմէմիլէր իտի : Մէրգումլա-  
րըն շու հալինտէն , պիշարէ գաղաղէտէլէրէ ֆէնա  
մուամէլէ իթմիլ օլտուգլարը անլաշըլըյօր իտի . հիշ  
շիւպհէ եօգ քի վահշիլէր , Տիւմն Տիւրվիլին , Լարէ-  
լուզ իլէ պէտպահտ ալէնէսինին ինթիգամընը ալմագ  
իլին կէլմիլ զիւյիւմինէ զահիպ օլմուշլար իտի :

Յագաթ քէնտիւէրինէ վէրիլէն հէտիյէլէրտէն , տիւչարը միւճազաթ ումայաճաղարընա գանաաթ կէթիրիպ , Փետրվարըն եիրմի ալթըսընտա , Ասթրօլապըն իքինճի սիւվարիսի պուլունան միւսիւ ժագինօյը , գազա մահալինէ կէօթիւրտիւէր :

Մահալի մէզքիւրտէ իւչ տէօրթ գուլաճ սույըն իչինտէ , Վանու վէ Պագու գայալարը պէյնինտէ , սէֆինէ տէմիրլէրի , թօբլար , գուրչուն վէ տէմիր թահտալար , քիրէճլի պիր մատտէյէ պուլաչըգ ուտուգլարը հալտէ տուրույօր իտի : Ասթրօլապըն սանտալարը մահալի մէզքիւրէ կէլիպ հայլըճա չալըչտըգտան սօնրա , պին սէքիզ եիւզ լիպրա ալըրլըզընտա պիր սէֆինէ տէմիրի , եէքբարէ տէմիրտէն պիր թօբ , վէ պագըրտան մամուլ իքի ատէտ ուֆագ թօբլար չըգարմայա մուվաֆֆագ օլապիւմիչլէր իտի :

Տիւմօն Տիւրվիլ , եէրլիլէրի իսթիճվապ իտէրէք , իֆատէլէրինտէն , Լաբէրուզըն իքի ատէտ սէֆինէլէրինի ատանըն գայալըգլարը իւզէրինտէ ղայպ իթտիքտէն սօնրա , տիկէր պիր սէֆինէ ինչա իթտիլինի , վէ անընլա մահալի մէզքիւրտէն կիթտիլինի անլատը . ֆագաթ նէրէյէ կիթմիչ իտի . . . իչթէ պուրասընը քիմնէ պիւմէյօր իտի :

Ասթրօպալ սէֆինէսինին գարթանը պու մալիւմաթը ալտըգտան սօնրա , Բէրուզըն գարայա չարբըտըրը մահալէ , կէրէք իյիտ գարթանըն , վէ կէրէք ալէնէսինին զիքրի ճէմիլինէ հիւլմէթէն , տէօրթ քէօչէ շէքլինտէ պիր հէյքէլ ըէքզ իթտի : Սըրֆ մէրճանտան Խարըմըչ պու հէյքէլէ , եէրլիլէրին թամաընը թահրիք իթմէմէք իչին ասլա տէմիր իսթիմալ օլունմամըչ իտի :

Տիւմօն Տիւրվիլ , ալթըգ Ֆրանսայա ալտէթ իթ-



մէք իսթէտի խէ տէ , ֆազաթ թայիֆէլէրին էքսէ-  
րիսի , օ ըզլըմտա հիւքմֆէրմա օլան սըթմա խասթա-  
լըղընա թուլթուլմուշ օլտուղլարը կիպի , քէնտի տէ  
խասթա օլտուղուլման , Մարտ օն եէտիտէն էվվէլ  
մահալի մէզքիւրտէն մուֆարէգաթ իտէմէտի :

Լաքին Ֆրանսա հիւքիւմէթի , Տիւմօն Տիւրվիլին  
կէճլքմէսինտէն տիւշարը էնտիշէ օլարագ , Ամէրիգա  
ճէնուպի սէվահիլինտէ գարաղօլ պէքլէյէն Պայօնէզ  
նամ գօրվէթի , գաթթան Թըրօմլէնին թահտը գօ-  
մանտասընտա օլարագ Վանիգօրօ սուլարընա կէօն-  
տէրմիշ իտի : Պայօնէզ , Ասթրօլապ սէֆինէսինին մու-  
ֆարէգաթընտան պիր գաշ այ սօնրա Վանիգօրօյա վա-  
սըլ օլուպ , եէնի պիր շէյ պուլմատը . անճագ վահշի-  
լէրին , Լաբէրուղըն նամը հիւրմէթինէ ըէքզ իտիլէն  
հէյքէլէ իլիշիք իթմէմիշ օլտըղլարընը կէօրաի :

Իշթէ գաթթան Նըմօյա իթտիյիմ հէքեայէնին է-  
սասը պուլնտան իպարէթ իտի . հէքեայէմի խիթամ  
իթտիքտէն սօնրա գաթթան Նըմօ քէլամէ աղաղ իտէ-  
րէք :

— Տէմէք օլուր քի , գաղաղէտէլէրին , Վանիգօրօ  
ատասընտա իմալ իթտիքլէրի իքինճի սէֆինէնին , հէ-  
րէտէ զայպ օլտուղուլմա տայըր հէնուզ պիր Վահիւ-  
մաթը մէվսուգա ալընամամըշ , տէտի :

— Էվվէթ էֆէնտիմ , հէնուզ մալիւմ տէյիլ :

Գաթթան Նըմօ , ճէվապ վէրմէքսիղին պիր իշա-  
րէթ իլէ պէնի պէօյիւք սալօնա տալէթ իթտի :

Սալօնա վարտըղըմտա , Նօթիւլիւս պիր գաշ մէթ-  
րօ տէրինիքտէ սույա պաթտը , վէ սալօնըն տէնիզէ  
նազըր օլան բէնճէրէլէրի աշըլտը :

Բէնչէրէնին եանընա շիթապ իտուպ , հէպատաթը  
պահրիյէտէն սիւնկէրլէր , տէնիզ գարանֆիլլէրի , վէ

սայրը օթլար իլէ մուհիթ մէրճան երզնթըլարը ալ-թընտա, վէ եիւզմէքտէ օլան պինլէրճէ պալըզլար արասընտա կէմի էտէվաթը կէօրտիւմ. թօբլար, կիւլ-լէլէր, եարըսը գըրըլմըշ պիր չարիս, վէլհասըլ պիր սէֆինէյէ այըտ էշեա վէ էտէվաթ տուրույօր իտի քի, պուշլարը՝ իսթիմալ օլունան թարագլար չըգարամա-մըշ իտի: Պու էլէմպուիշ էշեայա մահզուն մահզուն պագմագտա իքէն, գարթան նըմօ աղըր պիր վագար իլէ, աթիաէքի շու սէօզլէրի սէօյլէտի:

— Գարթան Լարէրուզ, մայէթինտէ պուլունան Պուսօլ վէ Ասթըրլապ սէֆինէլէրի իլէ, 1783 սէնէսի Դեկտեմբեր այընըն եէտիսինտէ եօլա չըգըպ, էվվէլա Պօթանի-Պէյ էօնիւնտէ տէմիր աթտը, Տօսթլար ճէ-զայիրինի (բարեկամաց Արչիպեղագոս) վէ եէնի Գալէ-տօնիայը գիյարէթ իթտիքտէն սօնրա, Սանթա-Քրիւզէ միւթէվէճճիւհէն, Նամուգա ատասը էօնիւնտէ տուր-տու: Պու տտա, Հարայի ճէզայիրինտէն պիրի տիր: պա-տէհու կէմիլէր, օ վագթէ գատար էրպապը պահրիյու-նէ մէճհուլ օլան վանօգօրօնըն գայալըզը իւզէրինէ վասըլ օլտուլար, էօնտէն կիթմէքտէ օլան Պուսօլ նամ սէֆինէ, ատանըն ճէնուպ ճիհէթինտէ սըղա օթուրտը. Ասթըրլապ Պուսօլըն իմտատընա չիթապ իթմէրլէ քէն-տիտէ գարայա օթուրտը. իւք սէֆինէ հէման բարչա-լանըպ մահվ օլտու: իքինճի կէմի, եանի Ասթըրլապ, բիւզկեսար էօնիւնտէ պուլունամասըլա պիր գաշ կիւն տայանապիլտի: եէրչիլէր, ատանըն աէրունինտէ եէր-լէշէն գազազէտէլէր իլէ էյի պարընտըլար, վէ խօշ մուսմէլէ իթտիլէր: Գազազէտէլէր, բարալանան իքի սէֆինէլէրին բարչալարըլա, օլապիլտիյի գատար ու-ֆագ պիր կէմի եաքտըլար, պիր գաշ թայիֆէլէր, քէնտի արզուլարը միւճիպինճէ վանիգօրօտա գալտը-



լար . տիկերէրի խոսքն վէ զաիփ օլտուղլարը հալտէ , գաբթան Լարէրուղ իլէ պէրապէր հօլա չըդլալ , Սալամօն առաւարընա միւթէվէճճիհ օլտուլար : ճէզպիլի մէզքիւրէտէն պաշլըճա պիր առանըն սահիլինտէ , վէ Տէսէբսիյօն իլէ Սաթիսփազսիյօն նամ պուրունլար առաւարտա բարչալանարագ քեամիլէն մահվ ու թէլէֆ օլտուլար :

Գաբթան Նըմօտան պու սէօղլէրի իշիթտիյիմտէ քէմալի հայրէթ իլէ .

— Լաքին սիզ , պունլարը նա՞սըլ պիլտինիզ , տէյու հայգըրարմ :

— Իշթէ սօն գաղանըն վուգու պուլտուղու մահալտէ շունը պուլտում :

Գաբթան Նըմօ պունը տէյէրէք , իւզէրինտէ Ֆըրանսա արմասը հէքք իտիլմիշ , վէ տէնիզին թուզու սուլարընաան բասլանմըշ պիր թէնէքէ գուլթու կէօսթէրի վէրաի : Գուլթույը աչարագ տէրունինտէն սարարմըշ , ֆագաթ հէնուղ օգունապիլիր հալտէ պիր թագըմ էվրագ չըգարտը :

Էվրագը մէզքիւրէ , Ֆրանսա պահրիյէ նէզարէթի թարաֆընտան , գաբթան Լարէրուղա վէրիլէն թալիմաթ օլուպ , հաթտա օն ալթընճը Լույի գըրալըն խաթթը տէսթի իլէ եագըլմըշ պագը իյզահաթ տախի իլավէ իտիլմիշ իտի :

Պու հիւզնէնկիզ քեաղըտլարը օգուտուղտան սօնրա գաբթան Նօմօ , միւթէէսիր պիր սէտա իլէ .

— Միւսիւ Արունաքս , կէմիճի իշին բէք կիւզէլ պիր էօլիւմ տիր պու . մէրճան վէ գօրպլար արասընտա օլան պու մէզար գատար իսթիրահէթպախշ պիր մագպէրէ (գիւրէզման) տահա օլամագ . ինչալլահու թաալա , կէրէք պէն վէ կէրէք արգատաշլարմ , պու կիպի մէ-

զարլարա կէօմիւմէյէ նայիլ օլուրուզ, վէ իշթէ ճէնա-  
պը Հագտան տայիմա պունը թէմէննի վէ նիյազ իթ-  
մէքտէյիմ տէտի :

## 20

### Թօրէզ պօղազը .

Դեկտեմբերին երբմի սէքիզինճի կիճէսի , Նօթիւ-  
լիւս Վանիդօրօ սահիլինտէն մուֆարէզաթ իտէրէք ,  
վէ շիտտէթի սիւրաթլէ ճէնուպի զարպիյէ տօղրու կի-  
տէրէք , իւչ կիւն զարֆընտա Լարէրուզ ատալարընը ,  
Պապվազինին ճէնուպը շարգի պուրնունտան թէֆրիք  
իտէն , եէտի եիւզ էլլի ֆարսախ պիր մէսաֆէյի գաթ  
իթտի :

1863 սէնէսի Յունվարընըն պիրինճի կիւնի սա-  
պահլէյին էրքէն Գօնսէյլ եանըմա կէլտի , կիւվէրթէ  
իւզէրինտէ պուլունույօր իտիմ . սատըգ տէլիգանլը թէ-  
պէսսիւմ իտէրէք .

— Էֆէնտի ճէնապլէրի , սալը ճէտիտի (նոր տա-  
լի) թէպրիք իթմէքլիյիմէ միւսաատէ իտէրլէ՞ր մի, տէ-  
տի :

— Նէ՞ տէյօրսուն Գօնսէյլ, կէօրիւնիւր քի պէնի  
Բարիզտէ նէպատաթ պահճէսինտէ քի օտամոտա զանն  
իտիյօրսուն . մամաֆիհ թէպրիքեաթընը թէշէքքիւրէն  
գնպուլ իտէրիմ, եալընըզ սանա շունը սօրմադ իսթէ-  
րիմ քի , պուլունտուղումուզ շու հալին իչինտէ « չօգ  
սէնէլէրէ » տէմէքլէ նէ՞ անլայօրսուն , Մահրուսիյէ-



Թիմիզէ նիհայէթ վերէն սէնէյի մի Թէպրիք խոյոր-սուն :

— Տօղրուսը պու պապտէ էֆէնտիմէ նէ տէյէ-ճէյիմի պիլմէյօրում . ֆիլհագըգա պուրատա բէք չօգ հարիք իւլ ատէ շէյլէր կէօրիւյօրուզ , վէ իքի այտան պէրի տիր քի ասլա սըզըլմատըզ . սօն կէօրիւնէն մու-ճիզէ , էսկիլէրէ նիսպէթէն տայիմա տահա զիյատէ ճալիպը մէրագ օլաճաղը Թապիյի տիր : Էկէր պու հալ պէօյլէճէ տէվամ իտէրսէ , իշին նէթիճէսի նէ օլաճաղը քէշֆ օլունամազ : Մամաֆիհ հիշ պիր վագըթ պէօյլէ կիւզէլ պիր ֆըրսաթը Էլէ կէշիրէմէյէճէք իտիք , տէյիլ մի :

— Հագգըն վար Գօնսէյլ , տէտիյին կիպի տիր :

— Պունտան գաթի նազար , Միւսիւ Նըմօ , Լա-թինճէ իսմինին մանասընա Թաթպիզէն հարաքէթ ի-տէրէք , պիզիմ իշին ասլա վիճուտի եօգ իմիշ կիպի պիր կէօնա Թաճիզիք վէրմէյօր :

— Տօղրու տըր , Գօնսէյլ :

— Օ հալտէ , զանն իտէրիմ քի սալը ճէտիտին Թէպրիքի , էֆէնտինին խօշնուտսուզըլընը մուճիպ օլ-մայաճագ տըր . զիրա պու եէնի սէնէ՝ պիզէ հէր շէյի կէօսթէրէճէք տիր . . .

— Էյի ամմա հէր շէյի կէօրմէք պիր ազ ուզուն օլուր , նէտ-Լանտըն էֆքերարը նէ տիր :

— Նէտ-Լանտըն էֆքերարը , քերամիլէն պէնտէնի-զին մուղայըրը տըր : Գանատալը տօսթումուզ , ճիտտի-յէթբէրվէր պիր ատէմ օլմալըլա , հէր շէյին ճիհէթը մատտիյէսինի ( նիւթական կողմ ) արամագատա տըր : Պալըզլարա պագըպ տա տայիմա անլէրի եէմէքլէ իգ-թիֆա իթմէյօր , շարապ , էթ վէ էքմէյին պուլունմա-մասը , տայիմա պիւֆիթէք վէ սըղըր էթի պըրզօլասը

եէյէն , վէ մըգտալը քեաֆի ճին իլէ պըրանթ իշմէք-տէն ինթիրազ իթմէյէն , հազըգի պիր Սազսօն իշին պու հալ , տայանըլը շէյ տէյիլ տիր :

— Լաքին ազիզիմ Գօնսէյլ , պէն պու խուսուստա ապա սըգըլմայօրում , սէֆինէնին թաամընտան բէք խօշանըյօրում :

— Պու խուսուստա պէնտէնիլտէ խօշնուտըմ , շու հալտէ պիզիմ ուսթա Լանտ նէ գատար ֆիրար իթմէք արզուսընտա իսէ , պէն տէ օ գատար պուրատա գալմազ իսթէյօրում : Պինաէն ալէյհ սալը ճէտիտ պէնիմ հազգըմտա խայրըլը օլմասա , նէտ-Լանտ իշին խայրըլը օլուր , վէ պէյլէճէ տայիմա իշիմիլտէն պիրի խօշնուտ գալըր . խիւլասայի քէլամ էֆէնտինին արզուսը նէ իսէ , անըն իճրասընը թէմէննի իտէրիմ :

— Թէշէքբիւր իտէրիմ Գօնսէյլ , եալընըզ սէնտէն պիր շէյ թալէպ իտէճէյիմ : շէյլէ քի եըլ պաշը թէպրիքի իշին վէրէճէյիմ պազչիշ մէսէլէսինի , պաշգա պիր վազթա պըրագարագ , շիմտիքի հալ էլիմի սըղմագլա իթթիֆա իտէսին . զիրա մալիւմ ա' , վէրէճէք պուստան պաշգա պիր շէյիմ հօգ :

— Էֆէնտի , հիշ պիր վազըթ պու տէրէճէ սախալէթ կէօսթէրմէմիշ իտի :

Խայրխաճ Գօնսէյլ , պու սէօզիւն իւզէրինէ քէմալի միննէթտարի իլէ էլիմի սըգտըգտան սօնրա նէզտիմտէն մուֆարագաթ իթտի :

Յուսվարըն իքիսինտէ , նօգթէյի հարէքէթիմիլտէն օն պիր պին իւշ եիւզ գըրգ միլ , եանի պէշ պին իքի եիւզ էլլի ֆարսախ եէր գաթ իթմիշ իտիք : Նօթիւլիւս , Ավըսթրալիյա գըթասընըն շըմալի շարփիսի սէվահիլինտէ վազը , սօն տէրէճէ թէհլիքէլի օլան գօրայ եըզընթըլարընա եագըն պուլլունույօր իտի : 1770 սէնէ-



սի Յունիսին ծնունտա , մէջհուր գարթան Գօգըն կէ-  
միլէրի , հէման բարչալանմագ ըատտէսինտէ իքէն , մու-  
ճիգէ նէվինտէն օլարագ գուրթուլտուղու գայալար-  
տան , պիր գաչ միլ ուզագտա պուլընույօր իտի : Գօ-  
գըն ըաքիպ օլտուղու սէֆինէ , պուրատա պիր գօրայ  
գայասընա չարբար իսէ տէ , պաթմատը . զիրա նասըլ-  
սա գայա բարչասը , աչըլմըչ օլան տէլիլին իչինէ սար-  
լանըպ բէրչինլէնմիչ կիպի , սէֆինէնին սու ալմասընա  
մանի օլմուչ իտի , վէ իչթէ Գօգ , պու միւճիգէնին  
սայէսինտէ մուհագգագ պիր էօյիւմտէն գուրթուլա  
պիլտի :

Իւչ եիւզ ալթմըչ ֆարուախ ուզունլուղունտա օ-  
լուպ , տէնիլ տալկալարընըն տայիմն հավլինագ սէ-  
տալէր իլէ իւզէրինէ հիւճիւմ իտէն պու գայայըղը  
կէօրմէյէ բէք արզու իտիյօր իտիւմ . ֆագաթ պու էս-  
նատէ նօթիւլիւս , գաարը տէրեայէ պաթտըղընտան պիր  
չէյ կէօրմէյիպ , եալընըղ ազլարըմըզտան չըգան էն-  
վայի պալըզլարըն թէմաշատըյըլա իգթիֆա իթմէյէ  
մէճպուր օլտուլմ : Պունլարըն իչինտէ , Գէրմօն թապիր օ-  
լունան , վէ Ուսկումուլու նէվինտէն օլտուղու հալտէ Բա-  
լամութ գատար պէօյիւք , գարնընըն իքի ճիհէթի մա-  
վիմսի , վէ իւզէրինտէ գօրտէլա կիպի չըզիլըլար պու-  
լունան պալըզլար վար իտի քի , պունլար , սօֆրամըղը  
թէզէին իթաիլէր : Գէզալիք իբոսս (ըսիօրբիտին իրիսի)  
իլէ եարըմ տէսթիմէթրօ (կէս տասնորդամէթր) պօ-  
յունտա Լփրարիլէր թութուլմուչ իտի . պունլար , կիճէ-  
նին գարանլըղընտա , հէվանըն վէ սույըն տէրունինտէ  
ֆօսֆօր ըչըղը կիպի եագամօզլար հասըլ իտէրլէր , ա-  
ղըն իչինտէ հայվանաթը նէպաթիլէ իլէ պէրապէր ,  
եումչագ տէրիլիլէր ճընսընա մէնսուպ պիր չօգ պալըզ  
նիւմունէլէրի կէօրտիւմ : Պունլարըն իչինտէ « Նէմաս-

Թօմա Ժէլինիարոյիտ » Թէսմիյէ իտիլէն շայանը հայրէթ պիր նէպաթ պուլտում քի , սալօնըն միւզէխանէսինտէ պուլունան հարիք իւլ ատէ մատտէլէրին սըրասընա վազ օլունտու :

Մէրճան տէնիզինի կէշտիքտէն իքի կիւն սօնրա , Յունվար տէօրթտէ Պապուազի սէվահիլի էօնիւնէ վասըլ օլտուզ , պուրատա գարթան նըմօ , Թօրէզ պօղաղընտան կէշիպ պահրը Մուհիթի Հինտիյէ կիթմէք նիյէթինտէ օլտուղունը պէյան իթտի : Նէտ-Լանտ պուներ տույտուղունտա , Էվրօբա սահիլինէ եագլաշաճաղը իշին սէվինմէքտէ իտի :

Թօրէզ պօղազը , տէրունինտէ պուլունան սիվրի գայալարըյլա , սէվահիլինէ գատար էնմէյէ ճիւրաթ իտէն վահշիլէրտէն չօգ զիյատէ Թէհլէքէլի տիր : Թօրէզ պօղազը , եէնի Հօլանտայը , եէնի Կիէնա Թէսմիյէ գըլընան Պապուազի ատասընտան Թէֆրիք իտէր :

Պապուազի ատասը զայէթ պէօյիւք օլուպ , տէօրթ եիւզ ֆարսախ ուզսնլուղու , վէ եիւզ օթուզ ֆարսախ էնի վար տըր . պու ատա՝ արզէն սըֆըր (զէրօ) տէրէճէ 19 տագըգա , վէ 18 տէրէճէ 2 տագըգա , վէ Թուլէն 128 տէրէճէ 23 տագըգա , վէ 146 տէրէճէ 15 տագըգատա պուլունմագտա տըր : Էօյլէն իւսթիւ իքինճի սիւվարի կիւնէշին եիւքսէքլիյինի էօլլմէքտէ իքէն , պու ճէզիրէտէ վագը օլան վէ Արֆալագս տէնիլէն եիւքսէք տաղլարըն չիվի կիպի քէսկին կէօրիւնէն Թէհլէլէրինի Թէմաշա իթտիմ :

Պու ատայը , 1511 Թարիխինտէ էվվէլա Բօրթէկիլի Ֆըրանչիսգօ Սէրրանօ նամ պիր գարթան պուլմուշ տըր : Պատէհու պիր չօգ Ժէնէրալլար վէ գարթանլար պուրայը զիյարէթ իթտիլէրի կիպի , խուսուսի օլարագ Թասման , Տամբիյէր , Ֆիւմէլ , Գարթրէ ,



Էտվարտս , Պուկէնվիլ , Գուք , Ֆորէսթ , Մագ Բըլիսէր , Տանտըրգասթօ , Տիւրէր , վէ էն սօնը 1827 սէնէսինտէ , Տիւմօն-Տիւրվիյլ թարափընտան քէչֆ օլունմուշ սըր : Միւսիւ Րիէնծի « Պապու ազի ատասը , Մալէզիյա արազիսինի քեամիլէն իշղալ իտէն Զէնճիլէրին (սևամորթ) մէրքէզի տիր » տէմիշ օլմաղըլա , սօղըուսը պու սէյա-հաթըմ , պէնի պու միւտհիշ վահշիլէրին էօնիւնէ սէվգ իտէճէյինի ասլա խաթըրմտան կէչիրմէմիշ իտիմ :

Իմտի Նօթիւլիւս , քիւրրէյի արղըն էն թէհլիքէլի պօղազը էօնիւնէ վասըլ օլմուշ իտի . թօրէզ պօղազընտան էն ճէսուր գարթանլար պիլէ կէչմէյէ ճէսարէթ իտէմէյլէր : Լուի Բազ տը թօրէզ , պահըրը Մուհիթի ճէնուպիտէն Մէլանէզիյայէ ավտէթ իթտիյի էանատէ , իլք տէֆա օլարադ կէչէպիլմիշ իտի . լաքին 1840 սէնէսինտէ , Տիւմօն-Տիւրվիլին գօրվէթլէրի պուրոտա գարայա օթուրուպ , քեամիլէն մահվ ու թէլէֆ օլմասընա ըէմագ գալմըշ իտի : Տէնիզ թէհլիքէլէրինին հիշ պիլինտէն գօրգմայան Նօթիւլիւս տախի , պու գօրայ գալալընըն տատընը ալաճագ իտի :

Թօրէզ պօղազընըն օթուզ տէօրթ ֆարսախ էնի վար իսէ աէ , ֆագաթ տէրունինտէ պուլունան հիսապսըզ ասալար , ատաճըգլար , գայալար , վէ թաշար պուլունտուղունտան , ատէթա սէյրի սէֆային միւմքինսիզ օլուր . պու սէպէպլէ գարթան Նըմօ , մէզքիւր թէհլիքէլի պօղազը կէչմէք իշին իհթիյաթլը տավրանմաղա գարար վէրտի , վէ հէման սույըն իւզէրինէ չըգարագ միւթատիլ պիր հարաքէթլէ իլէրլէյօր իտի : Բէրվանէսի , իրի պիր պալէնա պալըզը գույրուղու կիպի ահէսթէ ահէսթէ սուլարը տէօյմէքտէ իտի :

Նօթիւլիւսին պու վազիյէթինտէն իսթիֆատէ իտէրէք , ըէֆիգլէրիմ իլէ պէրապէր տայիմա խալի օլան

կիւմէրթէյէ չըգմըշ իտիք , տիւմէնճինին գաֆէսի էօ-  
նիւմիւզտէ տուրույօր իտի . էկէր եանըմայօրսամ , գար-  
թան նըմօ , պիզզաթ տիւմէնի քէնտի գուլլանըյօր ի-  
տի :

Տիւմօն-Տիւրվիլին սօն սէյահաթընտա կէմինին  
զապըթանը սիւքինէ տախիլ օլան միւհէնտիս Վէնսան-  
տօն-Տիւմօլէն , վէ սապըգ սանճադ գարթանը օլուպ տա ,  
չիմտի պահրիյէ նազըրը օլան Գուրվան Տէպուա նամ  
զաթլար մարիֆէթի իլէ չըզըլան , վէ Թօրէզ պօղազը-  
նը պէր թաֆսիլ իրայէ իտէն խարթալար կէօզիւմին  
էօնիւնտէ իտի . պունլար իլէ գարթան Գինկին խարթա-  
լարը , Թէրէզ պօղազընը ինճէտէն ինճէյէ իյզահ իթ-  
տիքլէրինտէն , քէմալի տըգգաթլա կէչտիյիմիզ եէրլէրի  
թէտգըգ իալիօր իտիմ :

Տէնիզ , Նօթիւլիւսին էթրաֆընտա գուտուրմուշ-  
ճասընա պիր շիտտէթլէ գայնայըպ տուրույօր իտի .  
ճէնուպը շարքիտէն , չըմալը զարպիյէ տօղրու ագըպ  
կիթմէքտէ օլան ազընթը , սաաթտա իքի պուշուգ միլ  
սիւրաթլէ ճէրէյան իտէրէք գայալարա չարմագտա ,  
վէ պէյազ քէօրիւքլէր ուշմագտա իտի : Նէտ-Լանտ ,  
պիր միւտտէթ պու մէնզարէյէ պագտըգտան սօնրա .

— Իշթէ , բէք ֆէնա պիր տէնիզ , տէտի :

— Էվվէթ , չօգ ֆէնա , պու տէնիզ Նօթիւլիւս կի-  
պի պիր սէֆինէյէ ասլա ույմազ , տէտիմ :

— Լաքին պու մէլուն գարթան , միւթլագա եօ-  
լունը բէք էյի պիլիյօր , զիրա տէնիզին իչինտէ էօյլէ  
սիվրի գայալար կէօրիւյօրում քի , էկէր եալընըզ ան-  
լէրէ , իւրիւնէճէք օլսա , բարա բարչա օլաճաղը մու-  
հագգագ տըր :

Յիլ հագըգա բէք թէհլիքէլի պիր մէվգըտա պու-  
լունույօր իտիք , ֆագաթ Նօթիւլիւս , ատէթա պիր



գուժվէյի սիհրիյէյէ մալիք կիպի քէմալի սուհուլէթլէ  
 Գայալըգլարըն արասընտան կէչիպ իլէրլէյօր իտի :  
 Գաբթան Նըմօ , պիլախիրէ Տիւմօն-Տիւրվիլին ֆէլա-  
 քէթինի մուճիպ օլան , Ասթրօլապ իլէ Զէլինին թութ-  
 տուգլարը եօլտան կիթմէյիպ , զիյատէճէ չըմալ ճի-  
 հէթինտէն կիտէրէք , Մըրրի նամ աւանըն եանընտան  
 կէչտի , վէ ճէնուպը զարպիտէն , Գըմալըլանտ կէչի-  
 տինէ տէօնտիւ . պէն , Նօթիւլիւսին տօղրուտան տօղ-  
 րույա պու կէչիտէ կիրէճէյինի զանն իթմէքտէ իքէն ,  
 պիլաքիւս չըմալը զարպիյէ տէօնիւպ , պիր չօգ մէճհուլ  
 ատալար , վէ ատաճըգլար արասընտան կէչմէքլէ ,  
 Թունա ատասընա , վէ անտէն տախի Մօվէ գանալընա  
 տօղրուլտու :

Գէնտի քէնտիմէ , աճապա պու գաբթան Նըմօ ,  
 քիւսթախըղը տիվանէլիք տէրէճէսինէ կէթիրմէքլէ ,  
 Նօթիւլիւսի Տիւմօն-Տիւրվիլին բարչալանմըչ օլան կէ-  
 միլէրին մահալինէ մի կէօթիւրէճէք , տէյու սիւալ  
 իտէյօր իտիմ . լաքին մուամալէյհ իքինճի տէֆա օլա-  
 րագ եօլունը տէյիչտիլիպ , վէ զարպա տէօնէրէք կէ-  
 պօրօվար ատասընա տօղրու միւթէվլէճճիւհ օլտու :

Էօյլէտէն սօնրա սաաթ իւչտէ ճէգրումէտ (մակըն-  
 թացութիւն) թամ քէմալինի պուլմուչ օլմաղըլա , Նօ-  
 թիւլիւս սուլարը եարարագ , իքի միլ գատար ուզագ-  
 տա պուլունան , վէ հէնուգ կէօղիւմիւն էօնիւնտէ օ-  
 լան կիւզէլ պիր աւայա թէգարրուպ իթտի :

Նակէհան պիր միւսատէմէ վուգու պուլուպ ար-  
 գա իւսթիւնէ եէրէ տէվրիլտիմ , հիչ շիւպհէ եօգ քի  
 պիր գայայա չարբըլմըչ իտիք : Նօթիւլիւս , խաֆիֆ սու-  
 րէթտէ պիր եան իւզրէ բօճալամըչ օլտուղու հալտէ  
 պիլա հարաքէթ տուրույօր իտի :

Այաղա գալգտըղըմտա գաբթան Նըմօ իլէ իքին-

ճիսինի կիւ վէրթէ իւղէրինտէ կէօրախմ քի, սէֆինէ-  
նին վաղիյէթինի թէտգըգ իթմէքտէ, վէ քէնտի ան-  
լաշըլմաղ լիսանլարըյըլա գօնուշմագտա իտիլէր :

Իշթէ Նօթիւլիւս պու էսնատէ շու վաղիյէթտէ  
պուլունույօր իտի, եանի սաղ թարաֆընտա իքի միլ  
գատար ուղագտան Իէպօրօվար ատասը կէօրինիւպ,  
շըմալտէն զարպա տօղրու ուղանմըշ պիր գօլ կիպի կի-  
տէրէք, սահիլի՝ նիմ տայիրէ հալինէ վաղ իթմիշ իտի .  
ճէնուպ վէ շարգ ճիհէթլէրինտէ, պիր գաշ գայա պաշ-  
լարը կէօրինիւյօր իտի քի, պունլարը ճէզրումէտ,  
մէյտանէ չըգարմըշ իտի, քեամիլէն գայալար արասը-  
նա սաբըանըպ գալմըշ իտիք, հէմ էօյլէ պիր տէնիզին  
իլինտէ քի, ճէզրումէտ բէք խաֆիֆ սուրէթտէ իճրա  
օլտուղունտան, Նօթիւլիւսին խէլասը, ատէթա միւմ-  
քիւնսիզ օլապիլի իտի . լաքին սէֆինէ՝ մէթանէթի սա-  
յէսինտէ պիր կէօնա խասարէ օղրամայըպ սաղլամ հալ-  
տէ պուլունույօր իտի : Պինտէն ալէյհ հէր նէ գատար  
պաթմագ թէհիլքէսի հօգ իսէ տէ, պու գայալարըն ի-  
չինտէ միւէպպէտէն մըխըլը գալմասը տա իհթիմալտէն  
պաիտ տէյիլ իտի քի, օ հալտէ գարթան Նըմօնըն իշի  
պիթմիշ օլաճաղը տէրքեար իտի :

Պու միւլահազաթլէ մէշղուլ իքէն, գարթան Նը-  
մօ, հիշ պիր շէյ վուգու պուլմամըշ կիպի սաքին վէ  
ֆիթուրսըլ պիր հալ իլէ եանըմա եադլաշընճա .

— Գազա՞ մը վուգու պուլտու, տէյու սիւալ իթ-  
տիլիմտէ .

— Խա՛յր, էհէմիլիյէթսիզ պիր հատիսէ, տէտի :

— Լաքին էօյլէ պիր հատիսէ քի, պէլքի սիզի,  
նէֆրէթ իթտիլինիզ շու արազիտէ սաքին օլմայա մէճ-  
պուր իտէճէք տիր :

Գարթան Նըմօ, զարիպ սուրէթտէ եիւզիւմէ պագ-



տրդտան սօնրա , պաշըյըլա « խայր » մանասընը իյմա իտէր պիր հարաքէթտէ պուլունտու , տէմէք օլուր քի տիւնեատէ հիչ պիր շէյ , պու ատէմի գարայա պասմաղա մէճպուր իթմէյէճէք իտի :

Մուսաիլէյհ պիր մըգտար սիւքիւթ իլէ էթրաֆընա պագընտրդտան սօնրա .

— Միւսիւ Արոնաքս , Նօթիւլիւս ասլա թէհլիքտէ տէյիլ տիր , տահա բէք չօդ տէֆալէր սիղէ պահըր Մուհիթին հայրէթէֆզա մէնղարէլէրինի թէմաշա իթտիրէճէք տիր . սէյեահաթըմըղ հէնուղ պաշլատը , վէ պէն էօյլէ չաբըզ սուրէթտէ սիղէ բէֆազաթ իթմէք շէրէֆինտէն մահրում օլմագ իսթէմէմ :

Գարթան Նըմօնըն , սուրէթը իսթիհզաքեարանէտէ սարֆ իթտիյի պու սէօղլէրէ ճէվապ վիրմէքսիղին , ասըլ էսապը մատտէտէն պահս իթմէք միւլապէսէսի իլէ , շէօյլէճէ իթիրաղ իթտիմ :

— Փագաթ գարթան էֆէնտի , Նօթիւլիւս , տէնիղին էն եիւքսէք զէմանընտա գարայա օթուրտու , պահրի Մուհիթի քէպիրտէ ճէզլումէտլէր բէք խաֆիֆ օլուր , էկէր Նօթիւլիւսի խաֆիֆլէթմէյէ - քի պէնճէ միւմքիւնսիւղ կէօրիւնիւր - մուվաֆֆագ օլամազսանըղ , նասըլ եիւզտիւրմէք գապիլ օլաճաղընը պիլէմէյօրում :

— Հագգընըղ վար մուալլիմ էֆէնտի , վագաա պահրը Մուհիթի քէպիրտէ ճէզլումէտ բէք խաֆիֆ օլուր , ֆագաթ թօրէղ պօղաղընտա էն եիւքսէք տէնիղ իլէ էն ալչագ տէնիղ պէյնինտէ , պիր պուշուգ մէթրօ գատար պիր ֆարգ պուլունուր , պու կիւն Յունվարըն տէօրտիւ օլմաղըլա , պէշ կիւն սօնրա մահիթապ թէմամ պէտը հալինէ (լրումն լուննի) կիրէճէք տիր . իմտի քիւրրէյի արզըն պու քիւշիւք բէֆիգի (արբանեակ)

օլան մահիթապ, տէնիզին սուլարընը մըգտարը քեա-  
ֆի եիւքսէլտիպ տէ, պանա պիր խըտմէթ իթմէզսէ  
չօգ թէաճիւպ իտէճէյիմ. զիրա պէն գուրթարըմագ  
խուսուսընտա, եալընըզ մահիթապա միննէթտար գալ-  
մագ իսթէրիմ:

Գարթան նըմօ, պունը տէտիքտէն սօնրա իքին-  
ճիսի իլէ պէրապէր Նօթիւլիւսին իչինէ էնտիլէր, սէ-  
ֆինէ ասլա հարաքէթ իթմէյօր իտի. զանն իտէրսին քի  
մէրճան հասըլ իտէն Պօլիպլէր, նագապիլի ֆէքք (ան-  
քայքայէլի) չիմէնթօլար իլէ Նօթիւլիւսի սըգը սըգըյա  
գայալարա եաբըշտըմըշլար իտի:

Նէտ-Լանտ գարթան նըմօնըն մուֆարէգաթընտան  
սօնրա եանըմա կէլէրէք.

— Էյ նէ խապէր պագալըմ, մուալլիմ էֆէնտի,  
տէտի:

— Նէ՞ խապէր իսթէրսինիզ ազիզիմ նէտ, քէմա-  
լի սիւքիւնէթլէ ֆունվար տօգուզունճը կիւնի վուգու  
պուլաճագ. ճէզրումէտէ պէքլէմէմիզ իյճապ իտէր,  
զիրա կէօրիւնիւր քի օ կիւն մահիթապ պիզի եիւզ-  
տիւրմէյէ հիմմէթ պույուրաճագ տըր:

— Պունը էյի պիլիյօրմուսընըզ:

— Հա'յ հա'յ, բէք ալա պիլիրիմ:

— Գարթան աչըղա տէմիր աթըպ, վէ մաքինա-  
լարըյըլա օ տէմիրլէրի չէքէրէք սէֆինէսինի գուրթար-  
մայա սայ իթմէյէճէք մի:

Գօնսէյլ. - Օ կիպի զահմէթլէրէ նէ լուզում վար,  
մատէմ քի ճէզրումէտ անը եաբմաղա միւզթէտիր օ-  
լաճագ տըր:

Նէտ-Լանտ. - (Ումուզլարընը սիւքէրէք.) Մուալ-  
լիմ էֆէնտի, սէօզիւմէ ինանընըզ քի, պու տէմիր  
բարչասը արթըզ տէնիզին նէ եիւզիւնտէ, վէ նէ տէ



ալթընտա կեզէմէյէճէք տիր. իմտի ատի տէմիր կի-  
պի թարթըյըլա սաթըլմագտան պաշգա հիչ պիր իշէ  
եարամագ, շու հալտէ զանն իտէրսէմ արթըգ գար-  
թան նըմօտան մուֆարէգաթ իտէճէք վագըթ կէլմիշ  
տիր :

Պէն. - Տօսթում Լանտ, պէն Նօթիւլիւս հագ-  
գընտա սիզին կիպի իւմիւտսիզլիյէ տիւշմէմ. ճէզրու-  
մէսին սէմէրէսինի կէօրմէք իչին տէօրթ կիւն տահա  
պէքլէրիզ. պոււնտան մատէ ֆիրար էֆքեարը գապուլ  
օլունապիլիր իտի, էկէրչի ինկիլթէրրա վէ եախօտ Բը-  
րօվանս սէվահիլինտէ պուլունմուշ օլայըտըգ. լաքին  
մալիւմ ա', Պապոււազի սահիլինտէ պուլունույօրուզ  
քի, ֆիրարըն պաշա չըգաճաղը բէք մէճհուլ տըր.  
մամաֆիհ պու սօն թէտպիրէ միւրաճաաթ իթմէք ի-  
չին, էլպէթտէ միւսսիտ պիլ, վագըթ պուլաճաղըզ.  
շուրասը տա աշիքեար տըր քի, շայէտ Նօթիւլիւս  
գուրթուլամագսա, պիզիմ իչին բէք տէհէթլի նէ-  
թիճէլէր հասըլ օլուր :

— Ֆագաթ հիչ օլմագսա գարայա չըգմամըզ գա-  
պիլ օլամա՞զ մը, պագընըզ պուրասը պիր ատա տըր,  
շու աղաճլարըն ալթընտա էլպէթտէ գարա հայվանա-  
թը օլաճագ տըր, պու տէօրթ այագլը հայվանլարտան  
պիր գաչընը վուրուպ տա քէպապ իտէմէ՞զմիլիզ. զիրա  
մալիւմ ա', հայլը վագըթտան պէրի պիւֆթէք եէմէք  
արզուսըյըլա սուզան օլույօրում :

Գօնսէյլ. - Պու խուսուստա նէտ տօսթումուզըն  
հագգը վար, աճէպա էֆէնտի ճէնապլէրի, գարայա  
չըգմագլըղմըզա տայըր տօսթը պուլունան գաթթան  
Նըմօնըն միւսաատէսինի թալէպ իտէմէ՞զլէր մի. զիրա  
պու հալ իլէ, հիչ օլմագսա քիւրրէյի արզ իւզըէ եիւ-  
րիւմէյի ունուլթմուշ օլմայըզ :

— Բէք ալա, պիր քէրրէ թէքլիֆ խտէրիմ, լաքին հիչ չիւպհէ եօգ քի ըէտտ իտէճէք տիր:

— Էֆէնտի պիր քէրրէ թէճրիւպէ իթմէլի տիր, հիչ օլմագսա գարթան նըմօնըն տէրէճէյի նէզաքէթի-նի անլամըչ օլուրուզ:

Գարթան նըմօյա արզ իթտիյիմ պու թէքլիֆ մէմուռնէն գապուլ օլունտուզունա չօգ թէաճիւպ իթտիմ. հաթտա մումաիլէյհ թէքրար կէմիյէ ավտէթ իթմէմիզէ տայրր պիզտէն վատ տախի թալէպ իթմէյէրէք, սօն տէրէճէ նէզաքէթտէ պուլունտու. ֆագաթ շուրայը տա սէօյէյէլիմ քի, եէնի կիյէնա ըզլըմընտա՝ ֆիրար թէճրիւպէսի զայէթ թէհլիքէլի օլաճաղը տէրքեար իտի, վէ պէն նէտ-լանտա պու եօլտա պիր նասիհաթ վէրէմէզ իտիմ. չիւնքի Պապուազի վահչիլէրինէ եէմ օլմագտան իսէ, Նօթիւլիւստէ մահրուս գալմայը միւրաճճահ ատտ իթմէքտէ իտիմ:

Իրթէ սապահը կէմինին սանտալը պիզէ թէսլիմ իտիլտի: Գարթան նըմօնըն պիզէ ըէֆագաթ իտուպ իթմէյէճէյինի պիլմէք իսթէմէտիմ, հաթտա սէֆինէնին տէրունինտէքի թայիֆէլէրտէն հիչ պիրինին տախի, պիզիմլէ կէլմէյէճէյինէ էմին իտիմ. շու հալտէ, սանտալը նէտ-լանտ եալընըզ պաշընա օլարագ գուլլանաճագ իտի. հէլէ քի գարա՝ պիզտէն անճագ իքի միլ գատար ուզագ պուլունմագտա իտի քի, նէտ-լանտ, պէօյիւք սէֆինէլէրին կէլմէսի բէք թէհլիքէլի օլան գայալըզլար արասընտան, պիզիմ խաֆիֆ սանտալը՝ բէք գօլայ սուրէթտէ գուլլանաճաղընա չիւպհէ իթմէյօյ իտիմ:

Յուսվարըն պէշի օլան իրթէ կիւնիւն սապահը, սանտալ՝ իքի նէֆէր թայիֆէլէր վասէթասըյըլա մահալինտէն չըգարըլըպ տէնիզէ ինտիրիլտի: Քիւրէքլէր



սանտալըն իչինտէ օլմադըլա , հէման տէրունինէ աթ-  
լամագտան պաշգա իշիմիզ գալմատը :

Սաաթ սէքիզտէ , թիւֆէնկ վէ պալթալար իլէ  
միւսէլլահ օլտուզումուզ հալտէ Նօթիւլիւստէն մուֆա-  
րէգաթ իթտիք . գըյըտան խաֆիֆ պիր ըիւզկեար է-  
սէյօր իտի , պէն իլէ Գօնսէյլ քիւրէք չէքմէյէ , վէ  
Նէտ-Լանտ տախի տիւմէնի մէհարէթլէ գուլլանարագ ,  
գայալարըն տարածըզ կէչիտլէրի արասընտան քէմալի  
սիւրաթլէ իլէրլէյօր իտիք :

Նէտ-Լանտ , ատէթա մահբուսխանէտէն ֆիրար  
իթմիշ պիր մէվգուֆ (բանտարկեալ) կիպի մէսէրրէթի-  
նի զապթէ գատըր օլմայօր իտի . մէրգում՝ թէքրար  
Նօթիւլիւսէ ավտէթ իտէճէյինի խաթըրնտան պիլէ կէ-  
չիրմէմէքտէ , վէ տայիմա .

— Էթ , էթ , էթ եէյէճէյիզ , հէմ՝ Նէ էթ , ալա  
ավ էթի , վագաա էքմէյիմիզ եօգ , լաքին Նէ եաբա-  
լըմ , ֆիլ հագըգա պալըզ թաամը տա ֆէնա տէյիլ ի-  
սէ տէ , ֆագաթ հէր կիւն եէնմէզ պըզըլըր . ինսան՝  
աթէշ իւզէրինտէ քիւլպաստը իտիլմիշ թագէ պիր էթ  
բարչասը եէսէ , ազգընըն լէզզէթինի տէյիշտիլմիշ օ-  
լուր , տէյիլ մի , տէմէքտէ իտի :

Գօնսէյլ . - Վա՛յ շիշ պօղազ վա՛յ , պէնիմտէ աղ-  
զըմըն սուլարընը ագըթտըրտը :

Պէն . - Փագաթ պագալըմ պու օրմանլարտա ավ  
վա՛ր մը , վէ օլսա տա՝ դայէթ պաթթալ ճանաւար օ-  
լուպ տա , անըն պիզի ավլամասը միւհթէմէլ տէյիլ մի  
տիր :

— Օ թարաֆտան էմին օլունուզ միւսիւ Արոնաքս ,  
պիզի տէյմէ ճանաւար եէյէմէզ , ալէլ խուսուս էկէր  
պու ատատա պաշգա տէօրթ պագլը ավ եօգ իսէ ,  
պէն Գաբլան վէ Զըրթլան էթի եէմէյէ տէ հագըրըմ :

Փիլ հագրագա գտնատալընն տիշէրի մըզրագ ուճարը կիպի քէսկին զանն օլունմագտա իտի :

Գօնսէյլ. - Տօսթումուղ ուսթա նէտ բէք վէխիմ տիր :

Նէտ-Լանտ. - Պէնիմ ճանըմ էթ իսթէյօր , նէ ճընս հայվան օլուրսա օլսուն , տէօրթ այագլը , թիւյսիւզ , եախօտ իբի այագլը թիւյիւ , հէր նէ իսէ թիւֆէնկիմին իւք տարպէսի իլէ եէրէ սէրիմէլի տիր :

Պէն. - Եինէ իհթիյաթսըզլըզա պաշլամա տօսթում :

Նէտ-Լանտ. - Գօրգմայընըզ միւսիւ Արոնաքս , սիզ գուվլէթլէ քիւրէքլէրէ եաբըչընըզ , պէն սիզէ եիրմի պէշ տագըզա զարֆընտա իսթէտիյիմ կիպի պիր թաամ հագըրլամայը վատ իտէրիմ :

Նօթիւլիւսին սանտալը սաաթ սէքիզ պուչուգտա կէպօրօվար ատասընը իհաթա իտէն գայալըղը , մուվաֆագըյէթլէ կէչիպ գումա օթուրտու :

## 21

Պիր գաչ կիւն գարաւսա .

Գարայա այագ պասար պասմազ պիր հէյէճան հըսս իթտիմ , Նէտ-Լանտ , պաստըղը եէրի զապթ իթմէք իսթէյօր կիպի , այագլարընը սըգը սըգըյա եէրէ սիւրիւյօր իտի . հալ պու քի գաթման նըմօնըն թապիրինճէ , Նօթիւլիւսին եօլնուլարը , եանի Նօթիւլիւսին գօմանտանը օլան զաթըն էսիրի օլալը անճագ իբի այ օլմուշ իտի :



Պիր գաչ տագըգա զարփընտա գուրչուն մէնզիլի գատար սահիլտէն ուզագլաշտըգ , սայքի ատանըն հէր թարափը գայալըգ իտի , ֆագաթ պազը գուրումուշ ըրմագլարտա պուլունան կըրանիթ թաշլարը մէքսու-րաթը (բէկորք) կիպի ասարը աթիգա , պու ճէզիրէնին բէք էսկի օլտուղունը իսպաթ իտիյօր իտի : Ուֆուգ քեամիլէն եէշիլ օրմանլար իլէ մէսթուր իտի : Իքի եիւզ ալագ գատար եիւքսէլմիշ օլան պաթթալ վէ քէսիր իւլ ազա աղաճլար , սարմաշըգլարըլա եէքտիկէրինէ պիթի-շիպ վէ խաֆիֆ պիր բիւկզեար իլէ սարսըլարագ , աս-մա գարեօլալար կիպի թօհաֆ պիր մէնզարէ իւրայէ իթ-մէքտէ իտիլէր : պու աղաճլար , խուրմա ճընսընա մէն-սուպ շէյլէր օլարագ , գարմագարըշ պիր հալտէ պիրի պիրինէ պիթիշմէքլէ , քէմէրքեարի սայէսլանլար (հովա-նի) թէշքիլ իթմիշլէր իտի : Պու եէշիլ քէմէրլէրին ալ-թընտա իսէ նէվ պէ նէվ , վէ շայանը հայրէթ օլունա-ճագ տէրէճէտէ լաթիֆ նէպատաթ եէթիշմիշ իտի :

Փագաթ գանատալը տօսթումուզ , Պապուազի ա-տասընտա նիւշվէնիւմա պուլան էնվայի նէպատաթըն նումունէյի լաթիֆէսինէ պագմայըպ , քէյֆի՝ ֆայի-տէյէ ֆէտա իտէրէք կէօրմիւշ օլտուղու պիր հինտիս-թան ճէվիզի աղաճընըն մէյվէլէրինտէն պիր գաշընը գօբարմագլա գըրտը . սիւտիւնի իշտիք , վէ պատէմինի տախի թարիֆի զայրի գապիլ պիր իշթահա իլէ եէտիք-տէն սօնրա , նէտ-լանտ .

— Բէք կիւզէլ տիր , տէտիյի կիպի Գօնսէյլ տախի .

— Բէք լէզիզ , տէյու ճէվապ վէրտի :

Նէտ-լանտ . - Աճէպա շու հինտիսթան ճէվիզլէ-րինտէն պիր եիւք գատար նօթիւլիւսէ կէօթիւրսէք , տօսթումըգ միւսիւ նըմօ գապուլ իտէր մի , տարըլ-մաղ մը ,

— Տարըլմայաճաղընը պիլիլիմ, լաքին զանն իտերսէմ եէմէյէճէք:

— Քիմին վազիֆէսի, իսթէր եէսին իսթէր եէմէսին:

Գօնսէյլ. - Եէմէսէ տահա էյի եա', չօղու պիզէ գալըր:

Տիկէր պիր հինտիսթան ճէվիզի տահա գըրմայա հազըրլանմագտա օլան Նէտ-Լանտա.

— Ուսթա Լանտ, վագաա հինտիսթան ճէվիզի ֆէնա տէյիլ տիր, լաքին սանտալմըզը անընլա տօլտուրմազտան էվվէլ, զանն իտերսէմ ատայը պիր քէրրէ թէհարրի էթսէք ֆէնա օլմազ, զիրա պէլքի տահա ֆայիտէլի մահաուլթ պուլուրուզ. Նօթիլլիսին մաթպախընտա թագէ սէպզէ տախի գապուլ օլունուր, վէ բէք մագպուլա կէչէր, տէյու մէմուլ իտէրիմ:

Գօնսէյլ. - Էֆէնտինին հագգը վար. սանտալտա իւչ եէր հազըրլամայը թէքլիֆ իտէրիմ. պիրինճիսի մէյվէլէրէ, իքինճիսի սէպզէվաթա, վէ իւչիւնճիւսի տախի, հէնուզ էսէրինի պիլէ կէօրէմէտիլիմ ավլարա թախսիս իտիլմէլի տիր:

Նէտ-Լանտ. - Ազիզիմ Գօնսէյլ, ավ պուլամայաճաղըզ, տէյու շիմտիտէն մէյուս օլունմամալը տըր:

Պէն. - Օ հալտէ եօլումուզա աէվամ իտէլիմ, ֆագաթ իհթիյաթը տա էլտէն պըրագմայալըմ. վագաա պու ճէզիրէ խալի կէօրիւնիւյօր իսէ տէ, ֆագաթ պաղը քիմէլէր պուլունմասըտա իհթիմալտէն պախտ տէյիլ տիր. հաթթա պէլքի անլէր՝ պիզիմ գատար ավ ինթիխապը խուսուընտա բէք ինճէյի արամազլար, եանի ինսան էթի տէ եէրլէր տէմէք իսթէրիմ:

Նէտ-Լանտ. - (Չէնէսինի սալլայարագ.) Հէ', հէ':



Գօնսէյլ. - Օնէ՞ Լանտ, նէ՞ օլույօրսուն :

Նէտ-Լանտ. - Նէ՞ եալան սէօյլէյիմ, տօղրուսը եաւաշ եաւաշ պէնտէ Եամեամլըգտա (1) լէզզէթ օլ-տուզունը հըսս իթմէյէ պաշլայօրում :

Գօնսէյլ. - Նէ՛տ, նէ՛տ, նէ՞ տէյօրսունը, Եամ-եալըղա՞ մը պաշլայաճագսընը, օ հալտէ արթըգ քէն-տիմի էմնիյէթ իտէմէմ, սիզի իլէ պէրապէր պիր օ-տատա եաթամամ. զիրա կիւնիւն պիրինտէ եարը եէն-միշ օլարագ ույանապիլիրիմ :

— Գօնսէյլ տօսթում, պէն սիզի բէք չօգ սէվէ-րիմ, վէ էշէտտը լուզում օլմատըղը հալտէ, սիզի եէ-յէճէք գատար ինսաֆսըղըգ իտէմէմ :

— Խա՛յր, խա՛յր, սէօզիւնէ էմնիյէթ իտէմէմ. ա-վա չըգալըմ էֆէնտի, պու Եամեամըն իշթահասընը թէսկին իթմէք իշին հէր հալտէ պիր ալ պուլմալը-յըգ, եօգսա պիր սապահ էֆէնտի, քէնտինէ խըտ-մէթ իթմէք իշին ուշաղընըն եալընըգ քէմիքլէրինի պուլաճագ տըր :

Պու միւքեալէմէ էսնասընտա օրմանըն քէմէրքեարի աղաճըզըն ալթընա կիրմիշ իտիք. իքի սաաթ գատար հէր թարաֆընը տօլաշտըգ :

Նէյէճէք սէպզէ պուլմագ իշին թէհարրիյաթըմըգ պէյհուտէյէ կիթմէյուպ մէմնուն օլտուգ, զիրա ման-թագայի ճէնուպիյէտէ պուլունան նէպատաթտան էն ֆայիտէլիսինի էլտէ իտէպիլտիք քի, պու նէպաթ՝ սէ-ֆինէտէ նօգսան օլան էն մուհիմ մէքիւլաթըն եէրինի թուլթաճագ տըր :

Էքմէք աղաճընտան պահս իտիյօրում. պու աղաճ,

(1) Եամեամար, ինսան եէյիճի զայէթ վահշի վէ խուն-րիզ պիր գապիլէ տիրէր :

Կէպօրօլար ատասընտա բէք չօգ օլուպ , եերլիլէրին Ռէմա թէսմիյէ իթտիքլէրի ալա ճընստան իտի :

Էքմէք աղաճը , գըրգ գատէմ պօյը , վէ թէրէ-սինտէ իրի վէ լաթիֆ եաբրադլարտան միւթէչէքքիլ , միւտէվվէր տալլարըյլա տիկէր աղաճլարտան թէֆրիք օլունարագ , Մապարէյն ատալարընա նագլ իտիլուպ-տա չօղալտըղը , վէ մէչհուր Արտակարպօս տէնիլէն էքմէք աղաճը օլտուղու էրպապը ֆէննէ մալիւմ տիր . եէչիլ տալլար արասընտա , պիր տէսիմէթրօ ( տասնոր-դամէթր ) ճէսամէթտէ , իրի , միւտէվվէր , վէ իւզէ-րինտէ միւսէտտէսիւլ շէքլ ( վեցանկիւն ) պուրուշուգ-լար իլէ ասըլմըշ օլան պու նէպաթ , պուղտայ եէթիշ-մէյէն մէմալիքտէ պուլունուր , վէ հիշ պագըլմայա միւհթաճ օլմատըղը հալտէ սէնէտէ սէքիզ այ մէյվէ վէրիր :

Նէտ-Լանտ , զաթէն պու մէյվէյի թանըյօր իտի . զիրա մուգատտէմա իթտիյի սէյահաթլար էսնասընտա պունտան չօգ եէմիշ օլմաղըլա , անլէրին հաղըրլամասը թէրթիպինի տէ պիլիյօր իտի . պու սէպէպլէ մէքքիւր աղաճլար մէրգուլմըն իշթահասընը թահրիք իթմիշ օլ-տուգլարընտան .

— Մուալլիմ էֆէնտի , էկէր շու էքմէք աղաճը-նըն խամուրընտան հէմէսէմ էօլէճէյիմ , տէտի :

— Եէյինիզ տօսթում , իսթէտիյինիզ գատար եէ-յինիզ , պիզ պուրայա թէճրիւպէ իչին կէլտիք , վաղի-ֆէմիզի իճրա իտէլիմ :

— Բէք ուզուն սիւրմէզ , չաբըգ եաբարըմ :

Նէտ-Լանտ , տէր հալ գուրու աղաճ տալլարը թօբլայըպ բէրթաֆսըզ իլէ թուլթուշտուրտը . աթէշ եանմագտա իքէն , պէն տէ Գօնսէյլ իլէ պէրապէր էք-մէք աղաճը մէյվէլէրինին էն էյիլէրինի թօբլամագլա



մէշղուլ օլտուգ, պու մէյվէլէրին չէքիրտէյի եօգ տըր :

Թօբլատըղըմըզ մէյվէլէրտէն օն իքի թանէսինի Նէտ-Լանտա վէրտիք քի, պունլարը տօղրայըպ գայըն բարչալարա թագսիմ իթտիքտէն սօնրա աթէշին իւզէրինէ տիզմէքտէ, վէ հէմտէ թէքրար թէքրար :

— Մուալլիմ էֆէնտի, պու էքմէյին նէ գատար լէզիզ օլտուղունը կէօրէճէքսինիզ, տէմէքտէ իտի :

Գօնսէյլ. — Պա խուսուս պիզիմ կիպի հսյլի վագըթտան պէրի էքմէք եէմէմիշ օլանլար իշին բէք լէզէթլի օլաճաղը տէրքետար տըր :

— Լաքին պու էքմէք տէ տէյլ, պու ատէթա նազիք պիր խամուր իշի տիր, պաշգա վագըթ եէմիշ միսինիզ :

— Խայր, Նէտ :

— Էօյլէ իսէ զայէթ լէզզէթլի պիր շէյ եէմէյէ հազըրլանընըզ. էկէր հէր զէման եէմէյէ արլու իթմէզսէնիզ, պէն տէ արթըզ զըպզընճըլարըն սէրվէրի տէյիլիմ :

Պիր գաշ տագըզգա սօնրա աթէշին իւզէրինէ գօնուլան մէյվէլէր լայըգըյլա բիշտի. պունլարըն իշինտէ էքմէք խամուրը կիպի եուսուշագ պիր խամուր բէյտա օլմուշ իտի, լէզզէթլի իսէ՝ էնկինար լէզզէթլինի անտըրըյօր իտի :

Տօղրուսը Նէտ-Լանտըն տէտիյի կիպի պու էքմէք բէք լէզիզ իտի : Քէմալի իշթահա իլէ եէյէրէք :

— Ազիզիմ Նէտ, վագաա բէք կիւզէլ տիր, լաքին թէէսիւֆ օլունուր քի պու խամուր տայիմա թաղէ գալմայըպ պայաթլանաճագ, օ հալտէ պօշ եէրէ սէֆինէյէ թաշըմըշ օլաճաղըզ, տէտիմ :

— Նէ՞ տէյօրսունուզ էֆէնտի, սիզ թապիյուն

( բնապատում ) կիպի սէօյլէյօրսունըզ , լաքին պէն էքմէքճի կիպի իշ կէօրէճէյիմ . թօբլայըն Գօնսէյլ թօբլայըն , իսթէտիյինիզ գատար թօբլայըն , ավսէթիմիդտէ ալըպ կէօթիւրիւրիւզ :

— Էյի ամմա պունլարը նա՞սըլ թաղէ սագլայաճագսընըզ :

— Իշինտէքի էօզիւ իլէ մայալը խամուր եաբարըմքի , պօզուլմագսըզըն էպէտի գալըր , իսթէտիյիմիզ վագլթ նօթիւլիւսին մաթպախընտա բիշիւրիւզ , վագաա լէզզէթի պիր ազ մայխօշ օլուր իսէ տէ , ֆագաթբէք իշթահլը եէնիր :

— Օ հալտէ պու էքմէյին հիշ նօքսանիյէթի եօգտէմէք տիր :

— Նա՞սըլ եօգ , վար , մէյվէլէր իլէ սէպզէվաթ իսթէր :

— Բէք ալա , սէպզէ իլէ մէյվէ արայալըմ :

Թօբրագ իւզէրինտէ իթտիյիմիզ թաամ խիթամ օլտուգտան սօնրա , ագչամ թաամընը թէտարիք իթմէք իշին եօլա տիւշտիւք :

Թահարրիյաթըմըզ պէյհուտէ օլմատը , էօյլէն իւսթիւ քիւլլիյէթլի Մուզ թօբլամըշ իտիք . մանթագայի հարրէյէ (այրէցեալ գօտի) մախսուս օլան , վէ սէնէնին հէր մէվսիմինտէ պուլունան պու լաթիֆ մահսուլաթա , Մալէզլիլէր Բիզանկ նամընը վէրմիլէր տիրքի , բիշիւրմէզտէն եէրլէր . պու Մուզլար իլէ պէրապէր , եինէ լէզզէթի վէ գօգուսը լաթիֆ , ժագ թէսմիյէ գըլընան մէյվէլէր , վէ ղայէթ իրի Անանասլար թօբլատըզ . պու մէյվէլէրի թօբլամագ իշին հայըճա վագըթ ղայպ իթտիք իսէ տէ , պունը իշին թէէսիւֆ իթմէյօր իտիք :

Գօնսէյլ կէօզլէրինի , Գօնիւմիւզտէն կիթմէքտէ օլան Գանատալըյա աթֆ իթմիշ իտի , վէ օրմանտա



կէօրտիւյի կիւղէլ մէյվէլէրի գօբարըպ թօրպասընա տօլաուրմագլա, Նէտ-Լանտա .

— Տօսթում Լանտ, արթըգ պիր շէյէ իհթիյա-  
ճընըզ գալմատը եա, տէտի :

— Հը', էօյլէ եա' . . .

— Նէ՞, էլան մէմնուն տէյիլմիսի՞նիզ :

— Նա՞սըլ մէմնուն օլայըմ քի, պու մէյվէլէր վէ սէպզէլէր, միւքէմմէլ պիր թաամ թէշքիլ իտէմէզլէր . պունլար թաամըն սօնունտա եէնէճէք շէյլէր տիր : Պիզէ էն էվէլ չօրպա վէ պըրզօլա լազըմ տըր, տէ-մէսի իլէ .

— Վազատա տօսթումնուզ Նէտ, պիզէ քիւլպաստը եէտիրմէյի վատ իթմիշ իտի քի, պէնճէ բէք մէճհուլ կէօրիւնիւյօր :

— Մուալլիմ էֆէնտի, ավճըլըզըմըզ խիթամ պուլմատըգտան մատէ, հէնուզ պաշլամամըշ տըր պի-լէ . պիր ազ թահամմիւլ իթմէլիյիզ, էլպէթտէ եա պուրատա, վէ եախօտ օրմանըն տիկէր պիր ճիհէթին-տէ, թիւյլի վէ եա տէրիլի պիր հայվանա թէսատիւֆ իտէճէյիզ տիր . . .

Գօնսէյլ. - Շայէտ պու կիւն օլմագսա եարըն ըասթ կէլինէ պիլիր, զիրա սահիլտէն չօգլուգ ուզագ գալմամալըյըզ, հաթտա եավաշ եավաշ սանտալա ավ-տէթ իթսէք ֆէնա օլմազ զանն իտէրիմ :

Նէտ-Լանտ. - Պու գատար աճէլէնին Նէ՞ եէրի վար :

Պէն. - Գօնսէյլին հագգը վար, կիճէնին գարան-լըզը պասմատան ավտէթ իթմէլիյիզ :

Նէտ-Լանտ. - Լաքին սաաթ գա՞շ տըր :

Գօնսէյլ. - Սաաթ իքիյի կէշիյօր :

Նէտ-Լանտ. - (Թէէսիւֆ իլէ .) Էյ վահ, ըույի ղէմինտէ վագըթ Նէ գատար չարըգ կէշիյօր :

Գօնսէյլ. - Հա՛յտէ հա՛յտէ, կիտէլիմ:

Օրմանըն իշինտէն ավտէթէ պաշլատըզ, էսնայի րահտէ լահանա չէքլինտէ պիր նէվի խուրմալար կէօրտիւք. պունլարը աղաճլարըն թէրէլէրինտէն թօրլամագ լազըմ կէլտի: Քէզալիք Մալէզլէրին Ապրու թէսմիյէ իթտիքլէրի փասուլեայէ պէնզէր պիր նէվի նէպաթ իլէ հինտ եէր էլմալարը թօրլայըպ գումանեամըզը իքմալ իթտիք:

Սանտալըն եանընա վասըլ օլտուղումուզտա էրէյիճէ եիւքլէնմիշ իտիք, լաքին նէտ-Լանտ, պու գումանեայը քեաֆի աոտ իթմէյուպ մէմնունիյէթ կէօսթէրմէյօր իտի. լաքին պահտ մէրգումա եարտըմ իթտի, զիրա եիւքիւմիւզիւ սանաալա եէրլէշտիրտիլիմիզ էսնատէ, Գանատալը եիրմի պէշ օթուզ այագ պօյունտա խուրմա աղաճլարը կէօրտիւ: Պու խուրմա՝ պէհագդէն Մալէզիյա ըզլըմընըն էն ֆայիտէլի վէ հասիյէթլի մահսուլաթը սընըֆընա թասնիֆ իտիլմիշ տիր:

Սագու. թապիր օլընան պու աղաճլար, թութ աղաճը կիպի թիմարսըզ վէ քէնտի քէնտիլէրինէ, եանի չէյիրտէքլէրի վասէթասըյըլա նիւշվէնիւմա օլուրլար:

Նէտ-Լանտ, պու աղաճլարըլա պարընմանըն եօլունը պիլիյօր իտի, պալթասըյըլա պիր գաշ տագըզա զարֆընտա իքի իւշ աղաճ տէվիրտի, պու մէյվէլէրին օլկունլուղու, տալլարընտա հասըլ օլան պէյազ վէ ինճէ պիր թօզտան անլաշըլմագտա իտի:

Նէտ-Լանտ, աճ պիր ատամտան զիյատէ՝ թապիուն կիպի իշ կէօրիւյօր իտի. էվվէլա քէօքլէրինին իւզէրինտէն պիր բարմագ գալընլըզընտա գապուղընը չըգարտը, իշինտէն զամգ իլէ գարըչըզ պիր նէվի ուն զահիր օլտու: Պու ուն Սագու, եանի խուրմա նըչաս-



Թասը տրբի, Մալէզլիլէրին էն պաշը նափագասը  
ատտ օլունուր :

Նէտ-Լանտ պու քէզըլէրի օտուն կիպի ուփագ  
ուփագ տողրայըպ եագմագլա իքթիֆա իթտի, վէ իշ-  
լէրինտէ պուլունան նիշասթայը չըգարըպտա կիւնէշտէ  
գուրութմագ մուամէլաթընը սօնրայա պըրագտը :

Նիհայէթ իւլ էմը, ագչամըն սաաթ պէշինտէ  
թօբլատըղըմըզ գումանեայը եիւքլէնմիշ օլտուղումուզ  
հալտէ ատանըն սահիլինտէն մուֆարէգաթ իթմէքլէ,  
եարըմ սաաթ սօնրա Նօթիւլիւսիւն եանընա վասըլ  
օլտուզ, տէմիրտէն մամուլ պաթթալ պիր մայլթըզ սի-  
կարասընա պէնզէր օլան սէֆինէնին տէրունինտէ, աս-  
լա քիմնէ եօգ կիպի սէս սէտա իշիտիլմէյօր իտի. գու-  
մանեամըզը սանտալտան չըգարտըզտան սօնրա գա-  
մարամա էնտիմ, վէ թաամըմ հագըր օլմաղըլա եէյիպ  
ույուտում :

Յսնվարըն ալթըսը օլան էրթէսի կիւն, սէֆինէ-  
նին տէրունինտէ եէնի պիր վուգուաթ օլմայըպ քիմ-  
սէլէր կէօրիւնմէտի : Սանտալ՝ պըրագտըղըմըզ եէրտէ  
տուրույօր իտի, թէքրար Կէթօրօվար ատասընա կիթ-  
մէյէ գարար վէրտիք : Նէտ-Լանտ, պու տէֆա օրմա-  
նըն պաշգա պիր ճիհէթինի քէշֆ իտուպ, լայըզլը  
ավ պուլաճաղընը մէմուլ իտիյօր իտի :

Կիւնէշ տօղար տօղմագ սանտալա ըաքիպ օլա-  
րագ, ագընթը սայէսինտէ ազ միւտտէթ զարֆընտա  
ատայա վասըլ օլտուզ :

Գարայա չըգտըղըմըզտա, Նէտ-Լանտըն տէլալէ-  
թի իլէ եիւրիւմէյէ պաշլատըզ, Գանատալը ուզուն պա-  
ճագլարըյըլա էօնիւմիւզտէ գուլաճլամա կիտէյօր իտի :

Նէտ-Լանտ, սահիլին զարպ թարաֆընա տօղրու  
իլէրլէտի, պաղը չուգուր մահալլէրտէն կէշէրէք, թէ-

հայերէ չայան լաթիֆ օրմանյարըլա մուհիթ պիր օվա-  
յա կիրտիք . բունարլարըն էթրաֆընտա տօլաշմագտա  
օլան վէ եալը չարգընը թէսմիյէ իտիլէն պազը իրիճէ  
գուշլար կէօրտիւք քի , պիզի եանլարընա եանաշտրը-  
մատըլար : Պու գուշլարըն իհթիրաղլարընտան , պիզիմ  
կիպի իքի այագլը մախլիգաթ հագգընտա սուլի զանն-  
տա պուլունտուգլարը , պու ատանըն ինսիզ օլտուղու  
ֆարզ օլունսա պիլէ , եինէ արա սըրա պուրայը ին-  
սանլարըն զիյարէթ իթտիյի անլաշըլըյօր իտի :

Ղայէթ կիւզէլ պիր չայըրըլզ իչինտէն կէշտիքտէն  
սօնրա պիր օրմանըն քէնարընա վասըլ օլտուգ , պուրա-  
տա միւթէատտիտ գուշլար էօթիւչիյօրլար իտի : Գօն-  
սէյլ պու գուշլարա աթֆըլ նազար իտէրէք :

— Պունլար ատի գուշլար տըր , տէտի :

Նէտ-Լանտ . - Ֆագաթ եէնէճէք գուշլար տա վար :

— Ասլա տօսթում , պէն պուրատա ատի բարա-  
ղանլարտան պաչգա գուշ կէօրէմէյօրում :

— (Ճիտտիյէթլէ .) Տօսթում Գօնսէյլ , բարաղան-  
լար՝ եէյէճէյի պուլունմայանլար իչին , սիւլիւն եէրինի  
թուլթարլար :

Պէն . - Հաթտա էկէր լայըլը բիշիրիլէճէք օլսա ,  
բէք կիւզէլ եէնիր :

Ֆիլ հագըգա սըգ. եարրաղլար արասընտա , ինսան  
կիպի սէօզ սէյլէմէյի թագլիտ իթմէք իչին ճիւզվի  
պիր թէրպիյէյէ միւհթաճ օլան ըէնկ ըէնկ , վէ միւթէ-  
ատտիտ բարաղանլար , տիշիլէրի իլէ պէրապէր քէնտի  
թապիյի լիսանլարըլըլա , կիւյա պիր մէսէլէյի հիքմի-  
յէտէն (իմաստասիրական ինդիր) պահա իտիյօրլար կի-  
պի սէյլէլէմէքտէ , վէ տալտան տալա ուշուշմագտա ի-  
տիլէր . քէզալիք գըլմըզը ըէնկլի հինտ սագա գուշլա-  
րը իլէ աչըգ ըէնկլի Բարուալար կիպի լաթիֆ գուշլար ,



գանատլարընը չարբարագ կէչիպ կիտիյօրլար իտի . լա-  
քին էսէֆ օլունուր քի պունլարըն հիչ պիրի եէնմէյէ  
չայան տէյիլ իտի :

Լաքին պու ըգլըմա մախսուս օլուպ տա , Պապուա-  
զի վէ Արրու ատալարը հուտուտընը կէչմիչ օլմայան  
պիր գուչ տահա վար քի , պու հայվանը , թույուրը  
մէզքիւրէ արասընտա կէօրէմէտիյիմէ մահզուն օլմագ-  
տա իքէն , հէլէ քի անը տա կէօրմէյէ նայիլ օլապիլ-  
տիմ :

Սէյրէք պիր գօրուլուգտան կէչտիքտէն սօնրա ,  
սըգ չալլար իլէ մուհիթ պիր օվաճըզա կիրաիք , պու-  
րատա՝ տէրէճէյի նիհայէտէ լաթիֆ վէ նազարրուպա  
գուչլար կէօրտիւմ քի , ըէնկեամուզ գանատլարըլըլա  
ըիւզկեարէ գարշը ուչմաղա զայրէթ իտիյօրլար իտի ,  
պու հայվանլարը տէրհալ թանըեարագ :

— Ճէննէթ գուչլարը , տէյու հայգըրտըմ :

Գօնսէյլ . - Էվվէթ , պունլար սէրչէլէր սընրֆըն-  
տան , վէ տիւզկիւն կակալըլար գըսմընտան տըր :

Նէտ-Լանտ . - Քէքիլք ֆամիլեասընտա՞ն մը տըր-  
լար :

Պէն . - Ջանն իթմէմ ուսթա Լանտ , լաքին գը-  
թաաթը հարէյէ (արևագարձային) մախսուս օլան պու  
գուչլարտան պիրինի էլէ կէչիւրմէք խուսուսընը , մէհա-  
րէթը զաթիյէնիզէ իհալէ իտէրիմ :

— Թիւֆէնկ աթմագտա զըպզըն գատար մէհա-  
րէթիմ եօգ իսէ տէ , եինէ թէճըիւպէ իտէճէյիմ , մու-  
ալլիմ էֆէնտի :

Մալէզիլէր , պու գուչլարտան Ձինլիլէրէ բէք չօգ  
սաթտըզլարընտան , անլէրի թութմագ խուսուսընտա  
նէվ պէ նէվ թէտպիլլէր իսթիմալ իտէրլէր , մէսէլա  
կեահ պու գուչլարըն , էքսէրիյէն գօնտուգլարը եիւք-

սէք աղած թէբէլերինէ տուգագլար գուրտուգլարը կիպի, պագէն տախի պաթթալ էգքսէլեր իլէ թութարլար, հաթտա պու հայվանլարըն, իչմէյի ատէտ իթմիչ օլտուգլարը սու բունարլարընա պիլէ ղէհիր գաթարլար. հալ պու քի պիզիմ՝ պունլարը ուչար իքէն վուրմագտան պաչգա չարէմիզ եօգ իտի, վէ պու տա պանա բէք միւշկիւ կէօրիւնիւյօր իտի: Ֆիլհագըգա պէյհուտէ եէրտէ ճէպհանէմիզին պիր գըամընը սարֆ իթմիչ օլտուգ:

Սապահըն սաաթ օն պիրինէ եագըն, հէնուզ հիչ պիր չէյ վուրմամըչ օլտուղումուզ հալտէ, ատանըն մէրքէզլինի թէչքիլ իտէն տաղլարըն եանընա վասըլ օլմուշ իտիք: ածլըգ՝ պիզի ֆէնա հալտէ սըգըչտըրմայա պաչլատը, վուրաճաղըմըզ ավը եէմէք էմէլի իլէ պէյհուտէ սուղան օլույօր իտիք: Հէլէ քի Գօնսէյլ, իքի թիւֆէնք աթարագ պիր պէյազ կիւվէրճին իլէ, պաչգա իրիճէ պիր գուշ վուրմայա մուվաֆֆագ օլապիլտի: պունլարը տէր հալ թէմիզլէյէրէք շիչէ սաբլատըգ, վէ աթէչէ վազ իլէ չէվիրմէյէ պաչլատըգ: Պու կիւզէլ հայվանլար քէպապ օլմագտա իքէն, նէտ-լանտ տախի, էքմէք աղաճը մահսուլընտան էքմէք հազըրլատը, ավլար բիշտի, վէ քէմալի իշթահա իլէ էքլ իտիլիպ քէմիքլէրի պիլէ գալմատը: Պու հայվանլար տայիմա միսկ ճէվիզի եէտիքլէրինտէն, էթլէրինտէ լաթիֆ պիր գօգու բէյտա օլուր, վէ բէք լէզզէթլէ եէնիր: Թաամտան սօնրա Գօնսէյլ:

— Պունլար, մանթար եէյէն բիլիճլէր կիպի լէզզէթլի օլույօր, տէտի:

Պէն. - Էյ ուսթա նէտ, շիմտի արթըգ պիր էքսիյինիզ գալմատը եա:

— Էքսիյիմ տէօրթ այագլը պիր ավ տըր. պու



կիւմէրճինէր ավ սայրլամազ, պունլար ատէթա աղըզ  
օյունճաղը շէյլէր տիր : Տօղրուսը պէն քիւլպաստըլըզ  
պիր հայվան վուրմատըզճա մէմնուն օլմայաճաղըմ :

— Պէնտէ էկէր պիր ճէննէթ գուշը թուլթամազ-  
սամ րահաթ իտէմէյէճէյիմ :

Գօնսէյլ. - Մատէմ էօյլէ իսէ ավըմըզտա տէվամ  
իտէլիմ, ֆագաթ տէնիզէ տօղրու րիւճաթ իտէրէք .  
զիրա իշթէ տաղլարըն իւք էթէքլէրինէ վասըլ օլտուգ,  
պէնիմ զաննըմճա օրմանլարա ավտէթ իթսէք տահա  
էյի օլուր :

Գօնսէյլին պու իհթիյաթքեարանէ թէքլիֆի գա-  
պուլ օլունուպ, պիր սաաթ գատար եիւրիւսիւքտէն  
սօնրա Սագու աղաճընտան միւթէշէքքիլ սըզ պիր օր-  
մանա տախիլ օլմուշ իտիք . պիր գաշ թանէ զարար-  
սըզ երլանլար կէօրտիւք, ճէննէթ գուշլարը, պիզիմ  
թէգարուպ իթտիյիմիզ եէրլէրտէն ֆիրար իթմէքտէ  
իտիլէր . պունլարտան պիրինի էլտէ իտէմէյէճէյիմէ  
գանաաթ կէթիրտիմ : Պու արալըզ էօնիւմիւզտէն եիւ-  
րիւմէքտէ օլան Գօնսէյլ, պիրտէն պիրէ էյիլտի, վէ  
մուզաֆէրանէ (յաղթական) պիր սէտա իլէ հայգը-  
րարագ եանըմա կէլտի : Իյիտ տէլիգանլը, էլի իլէ եա-  
գալամըշ օլտուղու պիր ճէննէթ գուշունը պանա թագ-  
տիմ իթտիյինտէ :

— Եաշա՛ Գօնսէյլ, պին եաշա, տէյու հայգըր-  
տըմ :

— Էֆէնտի չօգ իսայրիսահ տըր, միւպալաղալը  
սուրէթտէ իլթիֆաթ իտիյօրլար :

— Ասլա՛ օղլում ասլա՛, միւպալաղա իթմէյօրում,  
պու գուշը սաղ օլարագ, վէ հէմտէ էլ իլէ թուլթ-  
մագ չօգ պէօյիւք պիր մէհարէթ տիր :

— Էկէր էֆէնտի լութֆէն եագընտան տըզգաթ

պույուրուրլարսա , պէջիւք պիր շէյ եարմամըջ օլտու-  
ղումը անլայաճագլար :

— Նի՛շին , Գօնսէյլ :

— Անըն իշին քի , պու գուշ պըլտըրճըն կիպի  
սարխօշ տըր :

— Սարխօշ մը տըր :

— Էվվէթ էֆէնտիմ , եհտիյի միսկ ճէվիզինին թէ-  
էսիրի իլէ սարխօշ օլուպ , միսկ աղաճընըն ալթընտա  
եղըլլա գալմըջ իտի քի , պէնտէ գօլայճա թուլթուում :

Գօնսէյլ պունը տէտիքտէն սօնրա թէպէսսիւմ ի-  
տէրէք Նէտ-Լանտա խիթապէն .

— Տօսթում Նէտ , իշրէթին նէթիճէյի վէխիմէսինի  
կէօրիւյօրսունըղ ա' , տէյինճէ , Գանատալը հիտտէթ ի-  
լէ .

— Հա'յ շէյթան հա'յ , իքի այտան պէրի տամլա-  
սընը պիլէ աղըլմա գօյմատըղըմ շէյի , շիմտի եիւզիւ-  
մէ վուրմանըն մինասիպէթի վա՛ր մը , տէտի :

Ֆիլ հագըգա գուշը եագընտան մուայէնէ իթտի-  
յիմտէ , Գօնսէյլին եանըլմամըջ օլտուղունը անլատըմ :  
Պու ճալիպը մէրագ օլան կիւզէլ հայվան , սարխօշ օ-  
լուպ ուշմայա մէճալի գալմամըջ իտի :

Պու գուշ , Պապուագի իլէ էթրաֆընտաքի ատա-  
լարտա պուլունան սէքիզ նէվ ճէննէթ գուշլարընտան  
էն մագպուլը վէ էն կիւզէլի օլուպ , « Զիւմրիւտ Ան-  
գա » թէսմիյէ օլունուր քի , բէք նատիր տիր : Պոյը  
իւշ տէսիմէթրօ ( տասնորդամէթր ) , պաշը վիճուտինէ  
նիսպէթէն ուֆագ , կէօզլէրի ուֆագ վէ կակասընա եա-  
գըն իտի : Թիւյլէրինտէ կէօրիւնէն բէնկլէրին լէթաֆէ-  
թինէ պագտըգճա հայրան օլույօր իտիմ . կակասը սա-  
րը , այագլարը իլէ թըրնագլարը գօյը մալի , գանատ-  
լարը ֆընտըգը ֆագաթ ուճլարը բէմպէ , պաշը վէ էն-



սէսի սարքմթըրագ, պօղազը զիւմիւտի, գարնը վէ կէօյսիւ տախի քէսթանէ րէնկինտէ իտի. դույրուղունըն իւզէրինտէ պույնուզ շէքլինտէ իքի թութամ ի-բէք կիպի զայէթ եումուշագ թիւյլէր, պու հայվանըն շայանը հայրէթ օլան լէթաֆէթը ֆէվգէլատէսինի իք-մալ իթմէքտէ իտի. եէրլիլէր, շաիրանէ պիր թապիր իլէ պու էմսալըզ կիւզէլ գուշը, « Կիւնէշ թափուղը » թէսմիյէ իտէրլէր :

Պու լաթիֆ հայվանը, ճէննէթ գուշունտան մահ-րում պուլունան Բարիզ նէպատաթ պահճէսինէ հէ-տիյէ իթմէք արղուսըլըլա սուզան օլույօր իտիմ. նէտ-լանտ հայրէթիմի կէօրիւպ :

— Պու գուշ օ գատար նատիր մի տիր, տէյու սօրտու :

— Էվվէթ իյիտ տօսթում, բէք էնտէր պուլու-նուր, ալէլ խուսուս սաղ թութմասը բէք միւշկիւլ տիր, հաթթա վուրուլմուշընտան պիլէ հայլըճա թի-ճարէթ օլունուր. պու սէպէպլէ եէրլիլէր պունըն թագ-լիտինի եաբմանըն ուսուլինի էօյրէնմիշլէր տիր :

Գօնսէյլ. — Նէ՞ սէօյլէյօրսունըզ, սախթէ ճէննէթ գուշարը եաբըլապիլիր մի :

— Էվվէթ Գօնսէյլ, եաբըլըր ա :

— Էֆէնտի եէրլիլէրին գուլլանտըղը թէտպիրլէրի պիլիյօր մը :

— Բէք ալա պիլիրիմ, ճէննէթ գուշարը Մուսիմ տէնիլէն շարգի ըիւզկարըն էստիյի զէմանտէ, գույ-րուզլարընը թէգեին իտէն կիւզէլ թիւյլէրի տէօքէր-լէր. եէրլիլէր պու թիւյլէրի թօբլայըպ, քէմալի մէհա-րէթլէ ատի պիր բաբաղանըն վիճուտինէ եաբըշտըրըր-լար. պատէհու ճէննէթ գուշունա պէնզէյէճէք սու-րէթտէ պօեայուպ, Էվրօբայա կէօնտէրիլէր, վէ ա-

սըլ ճէննէթ գուշը մէգամընտա միւղէխանէլէրէ , վէ սէնաթընէֆիսէ (գեղարուեստ) էրպապընա սաթարլար :

Նէտ-Լանտ . - Ֆէնա թէտպիր տէյիլ , պէնճէ բէք էյի եարըյօրլար , զիրա մատէմ քի էվրօբալըլար պու գուշլարը եէմէք իչին տէյիլ , իլլա թիւյիւնէ բաղպէթէն սաթըն ալըյօրլար , իմտի պէն պու հիյլէքեարլըղըն իչինտէ ասլա մինասիպէթսիզլիք կէօրմէմ , տէտի :

Պէն , ճէննէթ գուշունը էլտէ իթմէքլէ արզումա նայիլ օլմուշ իտի իսէմ տէ , ֆագաթ Նէտ-Լանտ հէնուզ միւրատընա վասըլ օլամամըշ իտի . հէլէ քի էօյլէտէն իքի սաաթ սօնրա ուֆագ պիր օրման տօմուզը վուրմայա մուվաֆֆագ օլապիլտի : Եէրլիլէր թարաֆընտան « Պարիւութանկ » թէսմիյէ իտիլէն պու հայվան , բէք մինասիպէթլի պիր վագըթտա էլիմիզէ տիւշմիւշ իտի : Հայվան էլէքթրիք տանէսի իլէ վուրուլմուշ օլմաղըլա Նէտ-Լանտ պու նէվ թիւֆէնկլէրին գըլմէթինի թագտիր իթմէքտէ իտի :

Վուրմուշ օլտուղը ավըն շէրէֆի իլէ միւշէրէֆ վէ մէֆնուն օլան Գանատալը , տէրհալ հայվանըն գարնընը եարըպ թէմիզլէտի , տէրիսինի սօյտու , վէ ագշամ թաամը իչին պէշ ալթը բարշա քիւլպաստըլգ հազըրլայըպ պիր եանա գօյտուգտան սօնրա , թիւֆէնկի էլինէ ալարագ թէքրար ավա տէվամ օլունտու : Նէտ իլէ Գօնսէյլ էօնտէն , պէն տէ արգալարընտան կիտէյօր իտիմ . իքի տօսթլար , ատէթա զաղարլար կիպի չալըլըգլարը թէհարրի իտէրէք , Գանկուր թէսմիյէ գըլընան թավչանա պէնզէր պիր նէվի ավլար պուլտուլար . պու հայվանլար , հէր նէ գատար սիւրաթլա գաշըյօրլար իտի իսէ տէ , եինէ էլէքթրիք թիւֆէնկլէրինին տարպէյի միւտհիշէսինտէն գուրթուլամայըպ պէշ ալթը թանէսի եէրէ սէրիլտի : Նէտ-Լանտ , պուն-



լարը կէօրմիւշ, վէ ավ նէշէսի իլէ գաֆասը գըզմըշ  
օլտուղու հալտէ :

— Պագընըզ մուալլիմ էֆէնտի, իշթէ պու կիւ-  
զէլ ավլարտան պէշ ալթը թանէսինի էլիմիզէ կէշի-  
րէպիլտիք, պունլարըն պուղուլամասը բէք կիւզէլ օ-  
լուր, Նօթիւլիւս իշին պունտան ալա գումանեա օլմազ,  
պունլարը եալընըզ պիզ եէյէճէյիզ, կէմիտէ պուլու-  
նան ահմագլար պու ավլարտան պիր լօգմա պիլէ եէ-  
մէյէճէքլէր, իշթէ պու ճիհէթի տիւշիւնտիւքճէ բէք  
մէմնուն օլույօրուլմ, տէտի :

Նէտ-Լանտ, մահզուզիյէթը ֆէվզէլատէսինտէն  
պօշպօղազլըզա տալմըշ օլմայա իտի, Գանկուրլարըն  
ճիւմէսինի տէ վուրապիլէճէք իտի, էզ ճիւմէ օն իքի  
թանէ գատար վուրտու, Գօնսէյլտէ միւթատը իւզրէ  
անլէրի թանսիֆէ պաշլատը :

Էքսէրիյէն աղաճ գօվուգլարը իշինտէ պարընան  
պու հայվանլար, վիճուտճա՝ թավչանտան ուֆագ իսէ  
տէ, էթլէրի թավչան էթինտէն լէզզէթլի տիր :

Ավճըլըզմըզըն սէմէրէսինտէն բէք մէմնուն օլ-  
տուզ, հէլէ Նէտ-Լանտըն մէսէրրէթի տէրէճէյի նի-  
հայէյէ վարմըշ իտի. էրթէսի կիւն տախի եինէ պու-  
րայա կէլիպ, ատանըն թէքմիլ հայվանաթընը էլտէ  
իթմէք նիյէթինտէ պուլունույօր իտի :

Ագչամ սաաթ ալթըտա սահիլէ ավտէթ իթտիք,  
սանտալըմըզ օլտուղու եէրտէ տուրույօր իտի, Նօթիւ-  
լիւս իքի միլ գատար աչըգտա, տէնիզտէն տըշարը  
տիքիլմիշ ուզուն պիր գայա կիպի կէօրիւնիւյօր իտի :

Նէտ-Լանտ, ալէլ աճէլէ սօգչամ թաամը հազըր-  
լամագ խըտմէթը մուհիմմէսի իլէ մէշղուլ օլտու : Գա-  
նատալը, ավ թաամը բիշիրմէք խուսուսընտա բէք մա-  
հիր իտի, տօմուզ էթլէրի աթէշէ տիզիլէրէք, հէվայա

լաթիֆ պիր գօգուլ նէշը իթմէյէ պաշլատը . . .

Տօղրուսը փէնա հալտէ աղզըմ սուլանըյօր իտի , հէման պէնտէ ուսթա Լանտըն թարիքինէ սալիք օլուպ , պէնիմ տախի անըն գատար շիշ պօղազ օլտուղումա գանաաթ կէթիրտիմ :

Նիհայէթ թաամըմըզ բէք միւքէմմէլ օլտու . իքի ատէտ եապան կիւվէրճինլէրի քէպապը , զիյաֆէթիմիզի իքմալ իթտի : Սագու մէյվէլէրինին էօղիւ , Արտօգարպօս էքմէյի , պիր գաշ թանէ մուզ , եարըմ տուզինա գատար անանաս , հինտիսթան ճէվիզի խամուրընտան պիր նէվի իշրէթ վէ սօֆրամըզը թէզեին իտուպ պիզի տէ շէվզէ կէթիրմիշ իտի : Գօնսէյլ նէշէսինտէն նաշի :

— Պու կիճէ Նօթիւլիւսէ կիթմէսէք օլմա՞ղ մը , տէտի :

Նէտ-Լանտ . - Հիշ կիթմէսէք տահա էյի օլմա՞ղ մը , զիրա . . .

Պու արալըզ օլտուղումուզ եէրէ , վէ թա այագ-լարըմըզըն էօնիւնէ պիր թաշ տիւշմէքլէ Նէտ-Լանտըն սէօզիւնի գաթ իթտի :



## 22

Գաբան Նըմօնըն երլսըրըմը .

Պու վագաայի նակէհզուհուրէ թէաճիւպ իտէրէք , եէրիմիզտէն գալգմագսըզըն օրմանա տօղրուպագտըզ . աղզըմա լօգմայը կէօթիւրիւր իքէն էլիմ



ղայրի միւթէհարիք գալմը իտի . Նէտ-Լանտըն էլի  
իսէ քիւլպաստը բարչասընը աղղընա կէօթիւրմէքլէ  
խըտմէթինի պիթիւրմի իտի . Գօնսէյլ թէաճիւպ իլէ .

— Կէօյտէն թաշ տիւշմէզ ա' , տիւշսէ պիլէ հէ-  
վայի թաշ օլապիլիւր քի , օ տա պու շէքիլտէ . . .

Թամ պու էսնատէ , էլ իլէ եուվարլանմըշ , վէ քէ-  
մալի մէհարէթլէ աթըլմըշ օլան պիւր իքինճի թաշ ,  
Գօնսէյլին էլինէ իսապէթլէ , թութմուշ օլտուղու կիւ-  
վէրճին պուտընը իքի մէթրօ գատար ուզաղա ֆըր-  
լաթտը .

Իւչիւմիւզտէ օթուրտուղումուզ եէրտէն սըչրա-  
տըզ , վէ թիւֆէնկլէրիմիզ ումուղըմըզտա օլտուղու  
հալտէ , վուգու պուլաճագ հէր տիւրլիւ մուհաճէմա-  
թէ (յարճակում) միւտաֆաայէ հազըրլանտըզ :

Նէտ-Լանտ . - Աճէպա մայմոն մը տըրլար :

Գօնսէյլ . - Մայմոնտան աշաղա գալմայան վահ-  
չիլէր տիւր , տէմէսի իլէ .

— Հայտէ չաբըզ սանտալա կիրէլիմ , տէյերէք  
սահիլէ տօղրու գօշմաղա պաշլատըմ :

Ֆիլ հազըզա ֆիրար իթմէք լաղըմ իտի , ղիրա  
աղաճլըղըն արգասընտա , վէ պիզտէն եիւզ ատըմ գա-  
տար ուզագտա , օգ վէ սաբան իլէ միւսէլլահ պիւր չօգ  
վահչիլէր կէօրմիւշ իտիմ :

Սանտալըմըզ , պիզտէն օն գուլաճ գատար ուզագ-  
տա , գումըն իչինէ պաթմըշ օլտուղու հալտէ տուրու-  
յօր իտի :

Վահչիլէր , գօշմագսըզըն թէգարրուպ իտիյօրլար  
իտի , լաքին պիւր թագըմ խունրիզանէ (արիւնարբու)  
իշարէթլէր իթմէքտէ , վէ իւզէրիմիզէ եաղմուր կիպի  
օգ վէ թաշ եաղտըրմագտա իտիլէր :

Նէտ-Լանտ , էլտէ իթմիշ օլտուղու ավլարը թէրք

իթմէք իսթէմէյերէք, վէ տիւչար օլտուղումուղ թէհ-  
լիքէնին վէխամէթինի նազարը տըգգաթա ալմայարագ,  
հէման տօմուղ էթի բարչալարընը, վէ գանկուրլարը  
սիւրաթլէ իսթիֆ իտիյօր իտի :

Իքի տագըգա կէչմէքսիզին սահիլէ վասըլ օլուպ,  
սանտալը տէնիզէ սիւրմէք, գումբանեամըզը իչինէ տօլ-  
տուրմագ, վէ տէրունինէ աթլայըպ տա քիւրէքլէրէ  
եաբըչմագ պիր տագըգալըգ իչ օլտու : Անճագ իքի  
եիւզ մէթրօ գատար սահիլտէն ուզագլաչմըչ իքէն,  
եիւզ նէֆէր վահչիլէր, տէհչէթամիլ սէտալար իլէ ու-  
լայարագ եարը պէլլէրինէ գատար տէնիզէ կիրտիլէր .  
իւսթիւմիւզէ օլան պու հիւճիւմ, աճէպա Նօթիւլիւս-  
տէն կէօրիւլմիւլ մի, վէ կիւվէրթէյէ ատէմ չըգմըճ մը,  
տէյու սէֆինէյէ տօղրու պագտըմ : Խայր, Նօթիւլիւս  
պիլա հարաքէթ տուրուպ իւզէրինտէ տախի քիմնէ կէօ-  
րիւնմէյօր իտի :

Եիրմի տագըգատան սէֆինէյէ չըգտըգ, գաբագ-  
լար աչըգ օլմաղըլա, սանտալը եէրինէ պաղլատըգտան  
սօնրա իչէրի կիրտիք :

Տէրհալ սալօնա ինտիմ, բիյանօ սէտասը իչիտիլի-  
յօր իտի . գաբթան Նըմօ օրատա հազըր օլուպ, էրղա-  
նունըն (երգեհոն) իւսթիւնէ տօղրու էյիլէրէք քէմալի  
հայրէթլէ մուսիգիյէ տալմըչ իտի : Մումաիլէյհէ թէ-  
գարրուպ իտէրէք :

— Գաբթան էֆէնտի, տէյու սէսլէտիմ :

Իչիթմէտի, պու տէֆա էլիմ իլէ տօգունարագ վէ  
սէսիմի եիւքսէլթէրէք, թէքըար :

— Գաբթան էֆէնտի, տէտիմ :

Գաբթան Նըմօ, պաչտան պաղա գատար սարսըլ-  
տը, վէ արգասընա տէօնմէքլէ :

— Վալ, սիզմիսինիլ մուալլիմ էֆէնտի, էյ նա՝



սըլ, պարի էյի ալ իտէպիլտինի՞զ մի, կիւզէլ սէպզէ-  
լէր թօբլատընը՞զ մը, տէտի :

— Էվվէթ, ֆագաթ թէէսիւֆ օլունուր քի պիր  
սիւրիւ իքի այագլը մախիւզ կէթիրտիք քի, պունլա-  
րըն վիրուտի էստիչէմի մուճիպ օլույօր :

— Նա՞սըլ իքի այագլը մախիւզ :

— Վահշիլէր, տէմէք իսթէրիմ :

— (Իսթիհլա իլէ .) Վահշիլէ՞ր մի, քիւրրէյի արզ  
իւզէրինտէ վահշիլէր կէօրտիւյիւնիւզէ թէաճիւլպ մի ի-  
տիյօրսունըզ, նէրէտէ վահշի եօգ քի, օրատա օլմասըն :

— Պագաթ գարթան էֆէնտի . . .

— Պէնիմ հիսապըմճա անլէրտէն պիր զարար կէլ-  
մէզ, զիրա պէն հէր եէրտէ վահշիլէրէ թէսատիւֆ իթ-  
միշիմ :

— Նէ հալ իսէ, ֆագաթ պունլարըն սէֆինէնիզէ  
կիլմէլէրինի իսթէմէզսէնիզ, իհթիյաթ իւզրէ տավրան-  
մանըզ քեարը ագիլ օլուր զանն իտէրիմ :

— Միւսթէրիհ օլունուզ մուալլիմ էֆէնտի, գօր-  
գաճագ պիր շէյ եօգ :

— Լաքին բէք չօգ արըլար :

— Նէ՞ գատար սայտընըզ :

— Թահմինէն եիւզ գատար վար :

Գարթան Նըմօ, բարմագլարընը թէքրար չալը-  
նըն իւզէրինէ վազ իթմիշ օլտուղու հալտէ, պիֆիթու-  
րանէ .

— Միւսիւ Արոնաքս, Պապուազիտէ սաքին օլան  
պիւթիւն վահշիլէր, պու սահիլէ թէճէմմիւ իթսէլէր  
պիլէ, Նօթիւլիւս եինէ անլէրին հիւճիւմիւնտէն գօրգ-  
մազ :

Գարթան Նըմօ, պու թէէմինաթը վէրտիքտէն  
սօնրա թէքրար էրզանուըն չալմաղա մէշղուլ օլտու :

Մուսախիյէյին՝ էքսէրիէն Սգօշիյա ուսուլի իւղրէ ա-  
հէնկ իթտիյինի ֆարգ իթտիմ. պիր ազ սօնրա օ գա-  
տար չալկըյա տալտը քի, պէնիմ օրատա հազըր օլ-  
տուղումը տախի պիւթիւն պիւթիւնէ ունութտու .  
քէնտիսինի թաճիզ իթմէք իսթէմէյիպ նէզտինտէն  
մուֆարագաթ իթտիմ:

Թէքրար կիւվէրթէյէ չըգտըմ, պու ըգըմըն իգ-  
թիզասընճա կիւնէչ չարըգ զուրուպ (մարը մտնալ) իթ-  
տիյինտէն, կիճէնին գարանլըղը պասմըչ իտի: Կէքօ-  
րօվար ատասընը սէչէմէտիմ իսէ տէ, սահլիլինտէ  
եանմագտա օլան աթէչլէրտէն, վահչիլէրին սահլտէն  
թէպաիւտ (հեռանալ) իթմէք նիյէթինտէ օլմատըգլա-  
րընը անլատըմ:

Պէօյլէճէ իքի սաաթ գատար կիւվէրթէ իւղէրին-  
տէ եարա եալընըգ, կեան վահչիլէրի տիւչիւնմէքտէ,  
վէ կեան տա գարթան նըմօնըն վէրտիյի թէմինաթէ  
իսթինատէն, վահչիլէրի ունուտուպ միւնթէգայի ճէ-  
նուպիյէյէ մախսուս օլան կիճէնին լէթաֆէթը զարի-  
պէսինի թէմաչա իթմէքտէ իտիմ: Պիր արա սէվկիւլի  
վաթանըմ ֆրանսայը խաթըրլատըմ: Մահիթապըն զի-  
յասը, լաթիֆ սուրէթտէ սուլարա աքսէնտազ օլմադ-  
լա, տէնիզի նուր իլէ միւնէվվէր իտիյօր իտի: Քիւր-  
րէյի արզըն բէյիքի (արբանեակ) օլան գամէր, (լու-  
սին), էրթէ կիւնի պէտըր թամ հալինէ կէլմէքլէ այ-  
նի նօգթատա պուլունաճաղընը, վէ տէնիզի եիւքսէլ-  
տէրէք Նօթիւլիւսի, սըգըչտըղը գայալըգ արասընտան  
եիւզտիւրիւպ գուրթարաճաղընը տիւչիւնմէքտէ իտիմ:  
Եարը կիճէյէ եազըն թէքմիլ ուֆուգտա քեամիլէն  
սիւքիւթ հիւքմ ֆէրմա օլմաղըլա, հէման օտամա չէ-  
քիլիպ քէմալի իսթիրահէթլէ ույուսուում:

Կիճէ, հիչ պիր հատիսէ զուհուր իթմէքսիզին կէչ-



տի : Շիւպհէսիզ վահշիլէր , ատանըն էօնիւնտէ օթուր-  
մուշ օլան նօթիւլիւսին շէքլինտէն գօրգարագ , վէ ճա-  
նավար զանն իտէրէք , աչըզ պուլունան գանատլարըն-  
տան իչինէ կիրմէյէ ճէսարէթ իտէմէմիշլէր իտի :

Յունվարըն սէքիզի օլան էրթէ կիւնի սապահլայըն  
սաաթ ալթըտա կիւվէրթէյէ չըգարմ . վահշիլէր իւք  
ազչամոտան զիյատէ գալապալըզ իսիլէր , թախմինէն  
պէշ ալթը եիւզ գատար օլտուգլարընը անլատըմ : Պա-  
զըլարը ճէզրտէն (տեղատուութիւն) իսթիֆատէ իտէ-  
րէք , նօթիւլիւսէ տէօրթ եիւզ մէթրօ գալընճայա  
գատար թէգարրուպ իթմիշլէր իտի : Ուզուն պօյ-  
լու , էնլի վէ եիւքսէք ալընլը , իրի վէ եասը պու-  
րունլու , պէյազ տիշի , գըրմըզըյա պօյալը գըվըրճըզ  
սաշլը , բարլագ վէ սիմնիյահ տէրիլի օլան Պապուազի  
վահշիլէրինի , կիւվէրթէ իւզէրինտէն բէք կիւզէլ սէյր  
իթմէքտէ իտիմ : Պունլար , ալէլ ումում չըպլագ օլուպ ,  
իքիյէ պիշիլմիշ օլան գուլագլարը ուճունա քէմիքտէն  
խալգալար աալըմըշ իտի . ըէֆագաթլարընտա պազը  
գարըլար տա վար իտի քի , տիզլէրինէ գատար գաբալը  
ֆիսթան կիպի պիր շէյ կիյմիշ , վէ մէրճանտան մամուլ  
գուլագլար պաղլամըշլար իտի : Պօյընլարընտա գըրմըզը  
վէ պէյազ ըէնկլի ճամ բարչալարըյըլա եարըմ այ շէք-  
լինտէ կէրտանլըզ թագմըշ օլանլարըն , ըէյիսի գապի-  
լէ , եախօտ սէրկէրտէ օլտուգլարընը անլատըմ . սայքի  
ճիւմլէսի տէ օգ , եայ վէ գալգանլար իլէ միւսէլլահ ի-  
տիլէր . ումուգլարընտա տախի իչի եուվարլագ թաշլար  
իլէ տօլու պիր նէվ թօրպա պուլունուպ , պու թաշլըրը  
սաբան վասէթասըյըլա քէմալի մէհարէթլէ նըլան ա-  
լըպ աթմագտա իտիլէր . նասըլ քի իյք կիւնիւ պունըն  
թէճրիւպէսինի պիզգաթ կէօրմիւշ իտիք :

Սէրկէրտէլէրտէն պիրի , նօթիւլիւսէ էրէյիճէ եագ-

լաշըպ տըգգաթլա թէճէսսիւս իտիյօր իտի : Պու վահ-  
չի , բէք միւթէպէրլէրտէն օլմալը իտի , զիրա սըրթըն-  
տա , պիր նէվ ինճիր աղաճը եաբրադլարընտան էօրիւլի  
հարմանիմսի պիր չէյ կէօրիւնիւյօր իտի :

Բէք եադընըմտա պուլոււնան պու վահչիյի սուհու-  
լէթլէ վուրուպ էօլտիւրէպիլիւր իտիմ , լաքին օնլար թա-  
րաֆընտան հագըգի պիր հիւճիւմ վուգու պուլմագսը-  
ղըն , պէօյլէ պիր ճինայէթի իրթիքեապ իթմէք , վահ-  
չիլէրտէն զիյատէ վահչիլիք օլաճաղընը տէրիսաթըր ի-  
տուպ , իչին սօնոււնա ինթիզար իթմէյի մինասիպ կէօր-  
տիւմ :

Սուլար չէքիլտիյի էսնատէ վահչիլէր , ապա շամա-  
թա իթմէյէրէք Նօթիւլիւսին էթրաֆընը միւթէմատի-  
լէն տօլաշտըլար . տայիմա « ասէ » քէլիմէլէրինի թէ-  
քէրրիւր իտիյօրլար իտի : Կէրէք պու քէլիմէնին մանա-  
սընտան , վէ կէրէք իթտիքլէրի իշարէթլէրտէն , պէնի  
գարայա տավէթ իյլէտիքլէրինի անլատըմ իսէ տէ , պու  
տավէթէ իճապէթ իթմէյի մինասիպ կէօրմէտիմ :

Օ կիւն սէֆինէտէն չըգամատըգ . Նէտ-Լանտ ,  
գարաճա օլան գումանեայը իքմալ իտէմէտիյի իչին  
սօն տէրէճէ հիտտէթլէնմիշ իտի : Օ կիւն Գանատալը ,  
Կէբօթօվար ատասընտան կէթիրտիյի էթլէրի վէ սէպզէ-  
լէրի հագըրլամագլա իշթիզալ իթմէյէ մէճպուր օլտու .  
վահչիլէր իսէ , տէնիզ եիւքսէլմէյէ պաշլայընճա , եա-  
նի սապահըն սաաթ օն պիրի սուլարընտա գարայա չէ-  
քիլտիլէր . ֆագաթ սահիլտէ կիտ կիտէ չօղալըպ ազիմ  
պիր գալապալըգ թէշքիլ իթտիլէր : Պուլար , Պապուա-  
զիտէն , վէ եախօտ հէվալէսինտէ պուլոււնան ատալար-  
տան կէլմիշ օլտուգլարը միւհթէմէլ իտի , լաքին վահ-  
չիլէրին իմալաթընա մախսուս հիշ պիր սանտալ կէօրէ-  
մէտիմ :



Եւ վաճառեալ մէջքիւրտէ ետեւեմազ պիտի իշխմ օլմատը-  
ղընտան, Նօթիւլիւսիւ իհաթա իտէն բարլազ սուլըն  
տէրունինտէ կէօրտիւլիւմ գապուգլը հայվանաթտան,  
պաղըլարընը չըգարմազ իսթէյիպ պիտի ըսթըրիտեա  
Ալկարեասը կէթիլթտիւմ, վէ անընլա տէնիզին սըղ եէր-  
լէրինի թարամայա պաշլատըմ: Պու Ֆըրսաթը գաշըր-  
մազ իսթէմէյօր իտիւմ, զիրա գարթան Նըմօնըն դավ-  
լինճէ, էրթէ կիւնիւ Նօթիւլիւս եիւզէրէք մահալի մէզ-  
քիւրտէն մուֆարէգաթ իտէճէք իտի:

Դօնսէյլին կէթիլմիշ օլտուղու Ալկարեայը տէնիզէ  
սալտըրըպ թարամազտա իքէն, իսայրիսահ տէլիգանլը:

— Էֆէնսինին միւսաատէսի իլէ տէրիւմ քի, պու  
վահշիլէր պանա բէք ետարամազ կէօրիւնմէյօրըլար, տէ-  
տի:

— Լաքին օղլոււմ, պունլար ինսան եէյիճի թագը-  
մընտան տըրըլար:

— Պիր ատէմ ինսան եէյիճի օլմասըյըլա պէրա-  
պէր եինէ էյի օլապիլիւր, նասըլ քի շիշ պօղազ պիր  
ատէմ, շիքէմբէրվէր (սրավաշնամուլ) օլտուղու հալտէ  
տախի, նամուսըլ վէ ալիճէնապ օլմասը ֆարզ օլունա-  
պիլիւր:

— Բէք ալա, ֆարզ իտէլիւմ քի պու եամեամլար  
տէտիյին կիպի նամուսըլ տըր, վէ էլլէրինէ կէչէնի սու-  
րէթը նամուսքեարանէտէ եէրլէր. ֆագաթ պէն, նա-  
մուսքեարանէ թարիք իլէ տախի եէնիլմէք իսթէմէտի-  
յիմտէն, պունլարըն էլինէ կէչմէտէն իհթիրազ իտէ-  
ճէյիւմ, զիրա գարթան Նըմօ պու խուսուստա իհթի-  
յաթ իւզրէ տավրանմազ իսթէմէյօր: Նէ հալ իսէ պիլ  
շիմտի իշիմիզէ պագալըմ:

Իքի սաաթ գատար ալա տէվամ իթտիւմ իսէ տէ,  
էհէմմիլէթլի պիր շէյ էլէ կէշիրէմէտիւմ. Ալկարեա,

պիր գաչ տէֆա նէվ պէ նէվ Միրեա, Հարպ, Միլանի, վէ հէնուզ Էմնալինի կէօրմէմիշ օլտուղում չէքիճ պալըզլարըյըլա տօլու օլտուղու հալտէ չըգարտում. քէզալիք Պըրիապ տէնիլէն գապուգըլը թագըմտան պիր նէվի հայվան, Էնճու. ըստըրիտեալարը, վէ օն Էրի թանէ գատար ուֆագ գապուլնպաղլարը, Էանի գապուգըլարը պաղա ճընսընտան պէօճէքլէր թուլթտում:

Նակէհան Էլիմէ մուճիղէ նէվինտէն օլարագ պիր չէյ կէչտի, Էանի թապիաթէ մէնաֆի ուսուլտէ, վէ բէք Նատիր պուլունմագտա օլան զարիպ պիր մախլիգ, Գօնսէյլ՝ թարագըլը Ալկարեայը ատի գապուգըլը հայվանլար իլէ տօլու օլարագ չէքմիշ իտի. պիրտէն պիրէ Էլիմի տալտըրըպ պիր գապուգըլը պէօճէք չըգարտում, վէ հէման քէսկին պիր սէտայըլա հայգըրընճա, Գօնսէյլ, Էնտիշէ իլէ:

— Էֆէնտիյէ նէ՞ օլտու, պէօճէք Էլինի՞մի ըսըրտը, տէտի:

— Խայր օղլում, ֆագաթ պու չէյի Էլէ կէչիւմէք իչին բարմագլարըմտան պիր թանէսինի, մէմնունէն ֆէտա իթմէյէ հազըր իտիմ:

— Աճայիպ, նէ՞ պուլտունուզ:

— Իշթէ շու սէտէֆլի պէօճէք իչին տէյօրում:

— Լաքին պու, տէնիզ զէյթինի ճընսընտան, այագլարը գարնընտան օլան սընըֆտան, վէ եումուշագ տէրիլի սիւքինէ մէնսուպ, ատի պիր պէօճէք տիր...

— Էօյլէ ամմա Գօնսէյլ, շիմոյիյէ գատար կէօրիւլէնլէր կիպի գապուգը սաղտան սօլա պիւքիւլմիւշ օլաճագ եէրտէ, սօլտան սաղա պիւքիւլմիւշ օլմաղըլա, պու պիր անթիգա սայըլա կէրէք տիր:

— Սահի՞հ մի, միւմքիւն մի տիր:

— Էվլէթ օղլում, պու սօլագ պիր սէտէֆ տիր





Գաբթան Նրմո , Արոնոմս վէ Գօնուէլ  
պաւլարներ պագոր գրլօպլարն իչինէ սօգսուլար .

(Սահիֆէ 218)



քի, հէնուզ էմնալի կէօրիւմէմիշ տիր :

— (Տիւշարը հայրէթ օլարագ .) Սօլա պիւքիւմիւշ սէտէֆ , աման եա Բապպիմ , նէ զարիպ մախիւզ . . .

— Էվվէթ , էվվէթ , ալ տա գապուղընա պագ :

Գօնսէյլ , թիթըէք էլլէրի իլէ գապուղը պէօճէյի էլիմսէն ալըպ թէտգըգ իթաիքսէն սօնրա :

— Էֆէնսի իթիմատ իթմէլի քի , շիմտիյէ գասաուր սալա պու տէրէճէ հէյէճանէ տիւշար օլմամըշ իաիմ :

Յիւհագըգա Գօնսէյլին , տիւշարը հէյէճան օլմաղա հագգը վար իտի . զիրա թապիուներն իրայէ իթաիքէրի մուսպիթ տէլիլլէր իլէ իսպաթ օլունմուշ տըր քի , հէր շէյին սաղ թարաֆա մէյլ իթմէսի գանունը թապիաթ տըր . մէսէլա սէյարէլէր իլէ բէյիքլէրի (արբանեակ) կէրէք հարաքէթը տէվրիյէ , վէ կէրէք հարաքէթը միհվէրիյէ (փոխադրական և թաւալական շարժում) լէրինի , սայիմա սալտան սօլա իճրա իթաիքլէրի կիպի , ինսան սախի միւթթասըլ սաղ էլինի գուլլանըր օլտուղունտան , եաբըլան հէր նէվ ալաթ ու էտէվլաթ , եանի նէրտիպանլար , անահտարլար , սաաթ եայլարը , վէ խիւլասա հէր պիր էշեա , հէր սալտան սօլա իսթիմալ իթմէք ուսուլի իւզրէ եաբըլմըշ տըր . իմտի թապիաթ գանունը մուճիպինճէ , գապուղը պէօճէքլէրին պիւքրիւմլէրի տախի ալէլ ումում սաղտան սօլա եաբըլմըշ տըր : Շայէտ միւսթէսնա , վէ թէսատիւֆաթը նատիրէտէն օլարագ սօլտան սաղա պիւքրիւմի սէտէֆ պուլունուրսա , սէնաթը նէֆիսէ էրպապը թարաֆընտան , քիւլլիյէթլի ալթուն վէրիլիպ իշթիրա օլունուր :

Գօնսէյլ իլէ պերապէր էլէ կէշիտիլիմիզ պու խազինէյի թէտգըգ իթմէքսէ , վէ պէն իսէ անը միւղէխանէյէ հէտիյէ իթմէք նիյէթինտէ իքէն , թամ պու



էանատէ վահշիլէր թարափընտան աթըլան պիր թաշ, Գօնսէյլին էլինտէքի գըյմէթտար սէտէֆէ իսապէթ իտէրէք բարա բարչա օլտու :

Մէյուսանէ պիր վափէյլա սալը վէրտիմ. Գօնսէյլ տէրհալ թիւֆէնկիմի գաբարագ, պիզաէն օն մէթրօ ուզագտա սարանընը սալլամագտա օլան վահշիյէ նըշան ալտը : Մէրգումըն պու հարաքէթինի մէն իթմէք իսթէտիմ, լաքին մէյտան գալմայըպ թիւֆէնկ պօշանտը, վէ վահշինին պիլէյինտէ պուլունան պիլէզիյէ միւսատըֆ օլարագ բարչալատը : Պէն իսէ հէման :

— Գօնսէյլ, Գօնսէյլ, նէ՞ եաբտըն, տէյու հայգըրտըմ :

— Փագաթ էֆէնտի կէօրմէյօր քի, պու եամեամլար թէարուզէ պաշլատըլար :

— Էօյլէ ամմա, պիր սէտէֆ նէ գատար գըյմէթտար օլա տախի, եինէ պիր ինսանըն հայաթընը տէյմէզ :

— Ահ խայըն վահշի, քեաշքի պունը գըրաճաղընա ումուզումը բարչալամըշ օլայտը, օ հալտէ ասլա էսէֆ իթմէյէճէք իտիմ :

Գօնսէյլ, պու սէօզիւ քէմալի սըտդ ու խիւլուս իլէ սէօյլէմիշ իտի, լաքին պէն մէրգումա հէմէֆքեար տէյիլ իտիմ :

Լաքին պիր գաշ տագըգատան պէրի իշլէր թէպէտտիւլ իթմիշ, վէ պիզ իսէ ֆարգընա վարամամըշ իտիք. չէօյլէ քի եիրմի գատար գայըգլար Նօթիւլիւսին էթրափընը իհաթա իթմիշլէր իտի : Պու գայըգլար ազ չօգ մէհարէթլէ վահշիլէրին իմալաթը օլուպ, իշի օյուլմուշ, տար, վէ ուզուն աղաճ քիւթիւքլէրինտէն իպարէթ իտի. սու իւզէրինտէ գայըգլար, մուվազէնէլէրինի զայպ իթմէմէք իշին, Հինտ գամըշընտան

քէսիւմիչ ուզուն սըրըզլար իւէ գուլանըլըպ, քէմալի մուվաֆֆադըյէթլէ իլէրլէյօրլար իտի : Եարը պէլլէրինէ գատար չըպլագ օլան վահշիլէր, բէք կիւզէլ քիւրէք չէքմէքտէ իտիլէր, տօղրուսը պու հալտէն կէրէյի կիպի գօրգմայա պաշլատըմ :

Հիչ շիւպհէ եօգ քի պու վահշիլէր, էվվէլճէ էվ-րօբալըլար իւէ մինասիպէթտէ պուլունմուշլար, վէ կէմիլէրինի կէօրմիւշլէր իսէ տէ, ֆագաթ գօյըն իչինտէ եաթմըշ օլան, տիրէքսիզ, պաճասըզ, վէ ուբ ուզուն սիյահ պիր տէմիր կէօրտիւքլէրինտէ, աճէպա նէ տիւշիւնմիւշլէր իտի, շիւպհէսիզ Նօթիւլիւստէն գօրգուպ եանընա սօգուլմաղա ճէսարէթ իտէմէմիլլէր իտի : Լաքին Նօթիւլիւսին ապլա հարաքէթ իթմէտիյինի կէօրէրէք, եավաշ եավաշ գօրգուլարը զայիլ օլուպ անընլա մինասիպէթ բէյտա իթմէք իսթէմիլլէր իտիքի, մահզա պու հարաքէթլէրի մէն իտիլմէլի իտի : Սիւահլարըմըզ բաթլամաղ սօյունտան օլմաղըլա, թապիյի վահշիլէրի իւրքիւտէմէյէճէք իտի, զիրա պունլար անճագ կիւրիւլթիւլի սիւահտան գօրգարլար : Ղաթէն ինսանլարտա պէյլէ տէյիլ մի : Մէսէլա եըլտըրըմ կէօք կիւրլէմէսի բէյտա իթմէտէն եէրէ ինէճէք օլսա իտի, հէր քէս օ գատար գօրգմայաճագ իտի, նէ թէքիմ թէհլէքէ կիւրիւլթիւ տէ օլմայըպ իլլա եըլտըրըմտա օլտուղու աշիքեար տըր :

Վահշիլէրին գայըզլարը Նօթիւլիւսէ թէգարրուպ իտէրէք, իւզէրինէ եաղմուր կիպի օգ եաղտըրմայա պաշլատըլար : Գօնսէյլ, պու մուհաճէմէտէն հիտտէթլէնէրէք :

— Օ, տօլու եաղըյօր, պունլար հատլէրինի թէճալուզ իթմէյէ պաշլատըլար, պէլքի տէ պու օգլար զէհլուլի տիր, տէտի :



— Հէր նէ իսէ , գաբթանա խապէր վերմէք լազըմ տըր , տէյէրէք , կիւվէրթէտէն աշաղը ինտիմ :

Սալօնա էնիպ քիմնէյի պուլամատըղըմտան , գաբթանըն օտապընա թէգարրուպ իտէրէք գաբուլը եա-վաշճա վուրտում :

— Կիրինիզ , տէյու ճէվապ վէրիտի :

Օտայա կիրտիյիմտէ , գաբթան Նըմօյու տէրին պիր ալճէպրա հիսապընա տալմըշ պուլտում . հէմանն նէզաքէթ իլէ :

— Աճէպա սիզի թաճի՞զ մի իթտիմ , տէտիմ :

— Պէլքի , լաքին միւսիւ Արոնաքա , զանն իտէր-սէմ պէնի կէօրմէք խուսուսընտա մուհիմմ պիր սէպէ-պինիզ օլմալը տըր :

— Էվվէթ էֆէնտիմ , բէք մուհիմմ : Վահշիլէրին գայըգւարը էթրաֆըմըղը ալըյօրլար , պիր գաշ տա-գըգայա գատար եիւզլէրճէ վահշիլէրին իւզէրիմիզէ հիւճիւմ իտէճէքլէրի տէրքեար տըր :

— (Սիւքիւնէթլէ) Ա , գայըգւարըյըլա մը կէլտի-լէր :

— Էվվէթ էֆէնտիմ :

— Պէյիս եօգ , անճագ կիւվէրթէնին գաբագլա-րընը գաբամալը :

— Պէնտէնիզ տէ պունը սէօյլէմէյէ կէլտիմ , չիւն-քի . . .

— Բէք գօլայ տըր , չիմտի գաբատորըղ :

Գաբթան Նըմօ , պիր էլէքթրիքլի տիւյմէյէ պաս-մագլա թայիֆէլէրէ էմր վէրտիքտէն իքի տագըգա սօն-րա :

— Մուալլիմ էֆէնտի , իշթէ գաբագլար գաբան-տը , վէ սանտալ տա եէրինէ վաղ իտիլտի . զանն ի-տէրսէմ արթըգ պու միւսիւլէրին , Նօթիւլիւսին տէմի-

րինի տէլէճէքլէրինտէն գօրգմազսընըղ, տէյիլ մի :

— Խայր, պունտան գօրգմամ, ֆագաթ պաշգա պիր թէհլիքէ վար :

— Նասըլ թէհլիքէ :

— Եարըն պու վագըթ Նօթիւլիսին հէվասընը թէճադիտ իթմէք իչին, գանատլարը աչմաղա մէճպուր օլունաճագ . . .

— Օնա նէ շիւպհէ, զիրա պիզիմ կէմի՝ պալէնա պալըղը կիպի թէնէֆֆիւս իտէր :

— Բէք ալա, էկէր օ էսնատէ վահշիլէր կիւվէր-թէյի զապթ իտէճէք օլուրլարսա, իչէրի կիրմէլէրինի նաւսըլ մէն իտէճէքսինիզ :

— Տէմէք, վահշիլէրին սէֆինէյէ կիրէճէքլէրինէ իհթիմալ վերիյօրսունըղ, էօյլէ՞ մի :

— Շիւպհէսիզ :

— Վարսընլար կիրսինլէր, մուալլիմ էֆննտի, պէն աւալ անլէրի մէն իթմէյէ պիր սէպէպ կէօրմէմ. ֆիլ հագըգա պու Պապուազիլէր բէք զէվալը տըրլար : Պու առայը զիյարէթիմիզ սէպէպի իլէ անլէրտէն հիշ պիրինին թէլէֆինի մուճիպ օլմագ իսթմէմ :

Գաբթան Նըմօնըն պու սէօզիւ իւզէրինէ մուֆարէգաթ իթմէք իսթէտիմ, ֆագաթ մումաիլէյհ պէնի ալըգօյուպ նէզտինտէ օթուրմայը թէքլիֆ իթտի : Ատանըն տէրունինտէ իթտիյիմիզ քէշթ ու կիւզար, վէ սայտ ու շիքեար (որսորդութիւն) հագգընտա քէմալի մէրագլա պիր թագըմ շէյլէր սօրտու : Նէտ-Լանտըն էթ եէմէք խուսուսընտա կէօսթէրտիյի շիտէթը արզուսընը անլամայօր կիպի կէօրիւնտիւ : Պատէհու շունտան պունտան հայլըճա գօնուշտուգ, օլ կիւն գաբթան Նըմօ, թէքլիֆի էլտէն պըրագմայարագ պէնի իլէ բէք խօշ մուամէլէտէ պուլունտու :



Միւրեայէմէմիզ, պաշլըճա Նօթիւլիւսին պուլուն-տուղու մէվգը հագգընտա ճէրէյան իթտի . զիրա թամ պու մէվգըտա իտի քի, Տիւմօն-Տիւրվիլյին կէմիլէրի մահվ օլաճագ իտի : Պու մինասիպէթլէ գաթթան Նըմօ , մէրգուլմ սէյեհաճտան պահա իտէրէք .

— Տիւմօն-Տիւրվիլյ սիզին էն մէշհուր վէ էն ա-գըլլը կէմիճիլէրինիզտէն պիրի օլտու : Պու ատէմ, ա-տէթա Ֆրանսըզլարըն գաթթան Գուգը սայըլապիլիւր . պէտպահտ ալիմ, գուլթալը շըմալինին պուզ գայա-լարընա , պահըր Մուհիթի քէպիրին Գօրայլարընա , վէ վահշիլէրին բէնչէի միւտհիչէսինէ մուգաւէմէթ իթ-տիքտէն սօնրա , սէֆիլանէ սուրէթտէ պիր տէմիր եօլ գաթթարընտա հէլագ օլմագ . . . էսէֆէ շայան հալ, է-կէր պու իլիտ ասէմ, սօն սաաթլարընտա պիր շէյ տիւ-շիւնմէյէ միւգթէտիր օլապիլաէ իտի , նէ կիպի միւլա-հազաթտա պուլունաճաղընը թասավվուր իտէպիլիւրմի-սինիզ :

Գաթթան Նըմօ , պու սէօզլէրի սէօյլէտիլինտէ բէք միւթէէսսիր կէօրիւնիւյօր իտի :

Պատէհու խարիթայը էլիմիզէ ալարագ , Տիւմօն-Տիւրվիլյին զիյարէթ վէ քէշֆ իլլէտիլի Նօգթալարը , վէ սէյեհաճը մէրգուլմըն հիմմէթի իլէ մէյտանէ չըգան Աթիլ վէ Լուի Ֆիլիպ արագիլէրի կէօզտէն կէշիրմէքտէ իքէն , Գաթթան Նըմօ քէլամէ աղազ իտէրէք .

— Սիզին Տիւմօն-Տիւրվիլյինիզին սաթհը տէրեատէ եաբուրգլարընը , պէն պիզզաթ գաարը տէրեատէ եաբ-տըմ, վէ հաթտա օնտան գօլայ վէ տահա միւքէմմէլ սուրէթտէ իճրա իթմէքտէյիմ : Ասթրօլապ վէ Ջէլէ նամ կէմիլէր , միւթէմատիլէն շիտտէթլի ըիւզկեարլարտան սարսըլըպ բօճալատըգլարընտան , թապիլի Նօթիւլիւսէ միւսավի օլամայաճագլար իտի . զիրա նասըլ քի մալիւ-

միւնիդ տիր, Նօթիւլիւս, ատէթա րահաթ պիր եազը օտասը կիպի հէր նէվի թէհլիքէտէն արի պուլունմագ-տա տըր :

— Լաքին գաթթան էֆէնտի, Տիւմն-Տիւրվիլին գօրվէթլէրի, եալընը պիր նօգթա իլէ Նօթիւլիւսէ միւշապիհ տիրլէր :

— Հա՞նկը նօգթա իլէ :

— Շու նօգթա իլէ քի, Նօթիւլիւստէ անլէր կի-պի գարայա օթուրտու :

— (Պարիտ պիր թավր իլէ .) Խայր, մուալլիմ է-ֆէնտի, խայր, Նօթիւլիւս օթուրմատը . զաթէն պու սէֆինէ գաարը տէրեատէ օթուրուպ րահաթ իթմէք իչին եաբըլմըշ տըր : Սաբլանտըղը եէրտէն գուրթու-մագ իչին, սիզին Տիւմն-Տիւրվիլինիլին իթիյար իթիյի պին տիւրլիւ զահմէթ վէ մէշագգաթէ ասլա իհթիյաճըմ օլմայարագ, եարըն էվվէլճէ թային իթ-տիյիմ սաաթտա, Մէտ (տեղատուլիւն) Նօթիւլիւսի քէմալի սուհուլէթլէ եիւզտիւրէճէք, վէ թէքրար տէ-նիզլէր ալթընտա կէզմէյէ մուվաֆագ օլաճաղըղ : Աթ-րօլապ վէ Զէլէ թէհլիքէյէ տիւշար օլտուլար . լաքին պէնիմ Նօթիւլիւսիմ գաթթան տիւշարը թէհլիքէ օլմաղ վէ տէ օլմայաճագ տըր :

— Վագաա գաթթան էֆէնտի չիւպհէ իտէմէզսէմ տէ . . .

— (Եէրինտէն գալգարագ .) Եարըն, սաաթ ագ-շամըն իքիյի գըրգ տագըգա կէչէրէք Նօթիւլիւս սու-յըն իւղէրինէ չըգաճագ, վէ պիլա թէհլիքէ Թօրէղ պօղաղընտան մուֆարէգաթ իտէճէք տիր :

Կաթթան Նըմօ, պու սէօզլէրի գաթթի պիր սէտա իլէ թէլաֆիուղ իթտիքտէն սօնրա, խաֆիֆ սուրէթ-տէ պաշընը էյէրէք, արթըղ օտամա չէքիլմէքիլիմի



կյան իթտի քի, պէնտէ սէլամլայարագ օտամա չէքիլտիմ:

Գօնսէյլ, գարթան իլէ օլան միւքերալէմէմին նէթիճէսինի պիլմէք մէրագըրըլա օտամա կէլմիշ իտի մէրգուլմըն սիւալինէ ճէվապէն:

— Օղլում. Պապուազիլէրին Նօթիւլիւսի թէհտիտ իթմէքտէ օլտուգլարընը գարթանա խապէր վէրտիյիմտէ, մումաիլէյհ ատէթա պէնի իսթիհզայէ գալգըշարագ, «Նօթիւլիւս հագգընտա էմնիյէթ իւզրէ պուլունուպտա լահաթճա ույույունը» տէտի, իմտի տէմէք օլուր քի գօլգաճագ պիր սէպէպ եօգ տըր:

— Էֆէնտինին պանա լուզումը վա՛ր մը:

— Խայր օղլում, Նէտ-Լանտ նէ՞ եաբըյօր:

— Գանատալը տօսթումուզ, Գանկուր ունունտան պիր բօղաչա եաբըյօր քի, քէնտի գավինճէ, մուճիզէ նէվինտէն պիր թաամ օլաճագ տըր:

Գօնսէյլ քէնտի օտասընա չէքիլտի, պէնտէ եաթաղըմա կիրտիմ. լաքին կիւվէրթէ իւզէրինտէ կէզիպ սըչրումագտա օլան վահշիլէրին տէհշէթամիզ շամաթալարընտան պիր միւմքիւն ույույամատըմ: Օ կիճէ, Նօթիւլիւստէ պուլունանլարըն զէրրէ գատար էնտիչէլէրինի մուճիպ օլմագսըզըն պէյլէճէ կէչտի, պու ա-տէմիլէր՝ կիւյա Նօթիւլիւսին իւզէրինտէ պուլունանլար գարընճա իմիշլէր կիպի ասլա ֆութուր կէօսթէրմէյօրլար իտի:

Սապահըն սաաթ ալթը պուչուղու սուլարընտա եաթաղըմտան գալգտըմ, հէնուզ գանատլար աչըլմամըշ իտի. հէվա թէճտիտ օլունմամըշ իտի իսէ տէ, իհթիյաթ խազինէլէրինտէն թէմիզ հէվա սալը վէրիլտի, վէ լահաթճա թէնէֆֆիւս իթմէյէ պաշլատըր:

Գարթան Նըմօյը ասլա կէօրմէքսիզին էյլէնէ գա-

տար օտամտա չալըչտըմ, սէֆինէ տէ ասլա հարաքէթ հազըրըղը կէօրիւնմէյօր իտի :

Պիր մըգտար տահա էյլէնտիքտէն սօնրա պէօյիւք սալօնա վարտըմ, սաաթ թամ իքի պուչուգ օլուպ, ծն տաղըգատան տէնիզ սօն տէրէճէսինէ գատար եիւքսէլէճէք, եանի Մէտ քէմալինի պուլաճագ իտի : վէ էկէր գաթթան Նըմօ քիւսթախանէ պիր վատ իթմէմիշ իսէ, Նօթիւլիս հէման սուլըն իւզէրինէ չըգաճագ իտի, եօգսա հաթթալար վէ այլար իլէ շու գայալըգլար արասընտա սըգըչըպ գալմայա մէճպուր օլաճագ իտիք :

— Փագաթ չօգ կէչմէտէն սէֆինէտէ ճիւզվի պիր հարաքէթ հըսս օլունմայա պաշլատը, թէքնէ սալլանարագ գաարը տէրեատէքի գայալարա սիւրինիւյօր իտի քի, պունտան հասըլ օլան սէտալէրի տախի իշիտիյօր իտիմ :

Սաաթ իքիյի օթուզ պէշ տաղըգա կէչմիշ օլտուղու հալտէ գաթթան Նըմօ սալօնտան իչէրի կիրէրէք :

— Կիտէյօրուզ, մուալլիմ էֆէնտի, տէտի :

— Նէ՞ տէյօրսունուզ :

— Էվվէթ, հաթտա գաբագլարըն աչըլմալարը իչին էմը վէրտիմ :

— Եա վահշիլէ՛ր :

— (Ումուզլարընը սիւքէրէք) վահշիլէ՛ր մի, ա՛տամ սէնտէ :

— Նօթիւլիւսէ կիրմէզլէ՛ր մի :

— Նա՛սըլ կիրէճէքլէ՛ր :

— Աճայիպ, աչտըրտըղընըզ գանատլարտան :

— (Սաքին պիր հալ իլէ) Մուալլիմ էֆէնտի, գա՛նատլար աչըգ օլտուղու հալտէ տախի Նօթիւլիւսէ կիրմէք գօլայ շէյ տէյիլ տիր :



Պու սէօզիւն իւզէրինէ ալըգ ալըգ գաբթանըն եիւզիւնէ պագտըմ, մումաիլէյհ իսէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք :

— Տէտիյիմտէն պիր շէյ անլայամատընըգ տէյիլ մի :

— Հաթտա հիչ պիր շէյ անլայամատըմ :

— Էօյլէ իսէ կէլին քի կէօրէսինիզ :

Տէրհալ կիւ վէրթէյէ չըգարըր օլան օրթա նէր-տիւպանըն եանընա տօղրու սէյիրթտիմ, օրատա Գօն-սէյլ իլէ նէտ-Լանտը կէօրտիւմ քի, քէմալի հայրէթ-լէ նօթիւլիւսին գաբագլարընը աչմագլա մէշղուլ օլան թայիֆէլէրէ պագըյօրլար իտի : Խարիճտէն իսէ վահ-չիլէրին տէհչէթամիզ շամաթալէրի իշիտիլիյօր իտի :

Գաբագլար աչըլըր աչըլմագ, եիրմի գատար նէֆ-րէթամիզ շէհրէլէր կէօրիւնտիւ, ֆագաթ պունլար-տան էն էվէլ էլինի նէրտիւպանըն բարմագլըղընա տօ-գունտուրան, հիքմէթ ու իլլէթինի անլայամատըղըմ պիր գուվլէթի զարիպէ իլէ կէրիյէ աթըլտը, վէ տէհ-չէթամիզ հայղարալէր գօբարարագ գաչմայա պաչլա-տը :

Վահչիլէրին պաղըլարը տա նէրտիպէնտէն ինմէք իսթէտիլէր իսէ տէ, այնի հալէ տիւչար օլարագ խէվֆ ու տէհչէթլէ ֆիրարէ եիւզ թութտուլար :

Գօնսէյլ, կիրտապը հայրէթէ զարգ օլմուշ իտի, լաքին նէտ-Լանտ, թապիաթը շէտիտէսի մուճիպինճէ նէրտիպանէ տօղրու սէյիրթտի, ֆագաթ իքի էլլէրի իլէ բարմագլըղը թութար թութմագ, պաշ աշաղը եէ-րէ տէվրիտի, վէ ավագ ավագ :

— Վա՛յ մէլուն շէյթան վա՛յ, երլտըրըմտան վու-րուլմուշ կիպի նէ օլտուղումը պիլմէտիմ, տէյու հայ-գըրտը :

Նէտ-Լանտըն պու սէօզիւնտէն հէր շէյի անլա-  
տըմ. սէֆինէնին տէմիր բարմագլըղը իլէ նէրտիպանը-  
նա, մաշէնտէն մամուլ էլէքթրիքլի պիր թէլ ըապլթ  
իտիլմիշ իտի քի, օրայա տօգուճան, ատէթա գուվ-  
վէթլի պիր էլէքթրիք մաքինասը թուլթմուշ կիպի տէհ-  
շէթլի պիր սատմէ հըսս իթմէքտէ իտի. էկէր գար-  
թան Նըմօ՝ թէքմիլ էլէքթրիք ճէրիեանընը պու թէլ-  
տէն կէշիրմիշ օլսա, նէրտիպանէ տօգուճանլար՝ անի  
վահիտտէ թէլէֆ օլուրլար: Հաթտա հիւճիւմ իտէնլէր  
իլէ սէֆինէնին արասընտա էօյլէ պիր թէլ կէրիլմիշ իտի  
քի, մէզքիւր թէլի կէշմէյէ ճիւրաթ իտէնլէրին ճէ-  
զասըզ գալմայաճագլարը տէրքեար իտի:

Վահշիլէր, տիւշար օլտուգլարը էլէքթրիք տար-  
պէլէրինտէն կիրիֆթարը տէհշէթ օլարադ ալէլ աճէլէ  
ֆիրարէ եիւզ թուլթմուշլար իտի. պիլ իսէ եարը կիւլէ-  
րէք, վէ եարը աճըյարագ, հիտտէթինտէն հատսըզ  
հիսապսըզ քիւֆիւրլէր իթմէքտէ օլան Նէտ-Լանտըն  
վիճուտինի օվալայարագ թէսէլլիյէ սայ իտիյօր իտիք:

Պու էսնատէ Նօթիւլիւս եիւքսէլմիշ, վէ գաթթան  
Նըմօնըն թային իթմիշ օլտուղու վագըթտա, եանի սա-  
աթ իքիյի թամ գըրդ տագըգա կէշէրէք եիւզմէյէ  
պաշլամըշ իտի, բէրվանէ ահէսթէ ահէսթէ տէճմէյէ  
տէվամ իթտի, վէ սէֆինէնին սիւրաթը հարաքէթի  
եաւաշ եաւաշ արթարագ, վէ սաթհը տէրեատէն գա-  
թի մէսաֆէ իտէրէք, սաղ սէլիւմ թօրէզ պօղաղընըն  
թէհիլիքլի գայալըղը արասընտան չըգտը:



## 23

էֆրի սօմնիա, եանի խասթանըն ռիւյալէրի .

Յունվարըն օնը օլան էրթէ կիւնի Նօթիւլիւս ,  
Թահտէլ պահր սաաթտա օթուզ պէշ միլի միւթէճա-  
վուզ պիր սիւրաթլա իլէրլէյօր իտի . բէրվանէնին տէվ-  
րի օ գատար սիւրաթլը իտի քի , կէօզլէրիմ հարաքէ-  
թինէ սալիք օլմայա միւզթէտիր օլմատըզը կիպի : սայ-  
մագ տախի գապիլ օլմայօր իտի :

Էլէքթրիք գուվլէթինին , Նօթիւլիւսէ հարաքէթ ,  
հէրարէթ վէ զիյա վէրտիքտէն մատէ , անը խարիճի  
հիւճիւմլէրտէն տախի միւտաֆաա վէ մուհաֆազա իթ-  
տիյինի տիւչիւնտիւքճէ , պու մուճիզէլի սէֆինէնին  
միյմարը օլան զաթը մէհարէթ սիմաթըն ( գարթան  
Նըմօնըն ) մալիք օլտուղու գուվլէյի ազլիյէսինէ , պիր  
գաթ տահա հայրէթ իտիյօր իտիմ :

Տօս տօղրու զարպ ճիհէթինէ կիտիյօր իտիք . Յուն-  
վարըն օն պիրինտէ 130 տէրէճէ թուլ , վէ 10 տէրէճէ  
արզը շըմալիտէ քեային , Կարպէնտար քէօրֆէզինին  
ինթիհայի շարգըյէսինի (արևելեան ծայր) թէշքիլ ի-  
տէն Ուէսսէլ պուրնունը տէօնտիւք : Պուրալարտա տա-  
խի գայալար չօգ , ֆագաթ սէյրէք օլուպ , խարթա-  
տա իշար իտիլմիշ իտի . Նօթիւլիւս սուհուլէթլէ Մօնէյ  
գայալարընը սօլ թարաֆընա , վէ Վիքթօրիա թաշլը-  
ղընը սաղ թարաֆընա պըրագարագ , եիւզ օթուզ տէ-  
րէճէ թուլ ալթընտա տօս տօղրու իլէրլէյօր իտի :

Գարթան Նըմօ , Յունվարըն օն իւչիւնտէ Խիմօր  
տէնիզինէ վասըլ օլուպ , 122 տէրէճէ թուլ տայիրէ-  
սինտէ վագը , այնի իսմ իլէ միւսէմմա ատանըն էօնիւն-

տէն կէշտի : Պին ալթը եիւզ եիւրմի պէշ ֆարսախը միւ-  
րէպպա վիւսաթը օլան պու ատա , Բաճա թապիր օլու-  
նան բըրէնսլէրին էլի իլէ իտարէ օլունուր : Պու բըէնս-  
լէր , մահզա թէմէտտիւհ իշին , քէնտիլէրինի թիմնահ  
(կոկորդիլոս) զիւրիւյէթինտէն ատտ իտէրլէր , պու  
սէպէպլէ ատանըն տէրունինտէ պուլունան տէրէլէր ,  
մէզքիւր ճանավարլար իլէ տօլու օլուպ , առէթա  
հիւքիւմտար այիլէսինտէն կիպի թէլազգը օլունարազ ,  
խալգ թարաֆընտան հիւրմէթը ֆէվգէլատէյէ մազ-  
հար օլուրլար : Թիմնահլար , ալէլ ումում մուհաֆազա  
վէ հագլարընտա նիւվազիշ օլունուպ հիմայէ վէ իանէ  
իտիլիւր . հաթտա վազըթ վազըթ հէտիյէ օլարազ պա-  
գիրէ գըզլար վէրիլէրէք իտի . Թիմնահլարա զիյաֆէթ  
չէքիլիւր իտի . հէլէ մուգաստէս ատտ օլունան պու  
ֆէլէրլէրէ զարար վէրէն էճնէպինին վայ հալինէ :

Հէլէքի նօթիւլիւսին , պու նէֆրէթամիզ հայվան-  
լար իլէ պիր կէօնա մինասիպէթի օլմատը . Թիմօր ա-  
տասը եալընըզ էօյլէն սուլարընտա , իքինճի սիւվարի  
մէվգըրինի թային իթտիյինտէ կէօրիւնմիւշ իտի : Բէզա-  
լէք Թիմօր ատասընա թապի օլան վէ Բօթի թէսմիյէ  
իտիլէն քիւշիւք պիր առայը խէյալ մէյալ սէչէպիլտիմ :  
Պու առանըն գարըլարը կիւյա զայէթ կիւզէլ օլմալա-  
րըյըլա , Մալէզիլիլէրին էսիր բազարլարընտա բէք գըյ-  
մէթտար իմիշլէր :

Պու նօգթատան պէտ իլէ նօթիւլիւսին ճիհէթը  
ազիմէթի ճէնուպը զարպիյէ տէօնտիւ . սէֆինէնին  
պուլընը , պահրը Մուհիթի ինտիյէ չէվրիլմիշ իտի : Ա-  
ճէպա գարթան նըմօ պիղի նէրէյէ կէօթիւրէճէք ի-  
տի , աճէպա Ասիա սէվահիլինէ մի սօգուլաճազ , Եօգ-  
սա Էվրօրա ճիհէթինէ մի թէգարրուպ իտէճէք , ֆա-  
գաթ գըթաաթը մէսքիւնէտէն (բնակաւոր ցամաքներ)



նէփրէթ իտէն գաբթան նըմօ իշին, պէօյլէ պիր ֆար-  
զիյաթտէ պուլունմագ ապէս իտի : Աճէպա ճէնուպէ  
տօղրո՞ւ մը էնէճէք , աճէպա իւմիւտ վէ Հօրն պուրուն-  
լարընը տօլաշարագ գութպը ճէնուպիյէ՞ մի թէվէճճիւհ  
իտէճէք , եօգսա Նօթիւլիւսին սէրպէսթճէ հարաքէ-  
թինէ էլվէրիշլի օլան պահրը Մուհիթի քէպիրէմի ալ-  
տէթ իտէճէք : Պուրալարընը միւսթագպէլ պիզէ պէ-  
յան իտէճէք իտի :

Քարթիյէ , Հիրէրնիյա , Սէրինգապատամ , վէ Ըս-  
գօտ գայալարընը կէշտիքտէն սօնրա , Յունվարըն օն  
տէօրտիւնճի կիւնի գարայը պիւթիւն պիւթիւնէ զայպ  
իթտիք : Նօթիւլիւսին սիւրաթը հարաքէթի , թաա-  
ճիւպ օլունաճագ տէրէճէտէ խաֆիֆլէնտի , կեահ  
սաթհը տէրեստէ , վէ կեահ սուլարըն ալթընտան եիւ-  
րիւյօր իտի :

Պու էսնատէ գաբթան նըմօ , տէնիզին թապա-  
գաթը միւսթէլիֆէսինտէ (այլ և այլ խաւեր) պէրու-  
տէթ տէրէճէլէրի հագգընտա , մուհիմ թէճրիւպէլէր ի-  
լէ իշթիզալ իտիյօր իտի : Էքսէրիէն պու կիպի թէտ-  
գըգաթը մուհիմմէ , ատի , նէթիճէսի մէճհուլ , վէ իս-  
թիմալի տախի միւշկիւլ օլան ալաթլար , Ետանի միզան  
իւլ հէրարէ (Չերմաշափ) իլէ իճրա օլունուր քի , չօգ  
տէֆա թազեիգաթէ տայանամայըպ պիլլուրլարը գըրը-  
լըր , վէ պու սուրէթլէ ճիտտի պիր սէմէրէ էլտէ իտի-  
լէմէզ : Լաքին գաբթան նըմօ , պիւլաքիս պու կիպի ալա-  
թը մէճհուլէյէ միւրաճատաթ իտէճէք եէրտէ , պիզզաթ  
քէնտիսի տէնիզին ալթընա էնէրէք , իսթէտիյի մալիւ-  
մաթը ճիտտի վէ հագգըի սուրէթտէ ալըյօր իտի :

Իշթէ պէօյլէճէ գաբթան նըմօ սու խազինէլէրինի  
տօլտուրարագ , վէ մաքինալարը սայէսինտէ գըլըճլա-  
մա աշաղը էնէրէք , օն տօգուզ պին մէթըօ գատար

տէրինիյէ վասըլ օլտու : Պու թէճրիւպէլէրին սէմէրէսի օլարագ , ալէլ ումում պին մէթրօ տէրինիքոտէ , տէօրթ պուչուգ տէրէճէ հէրարէթ գայըմ օլտուզու անլաշըտը :

Պու ատէմին քէմալի խահիչլէ իճրա իթտիյի պու թէճրիւպէլէրի թէտգըգ իտէրէք , քէնտի քէնտիմէ չէօյլէ տիւշիւնիւյօր իտիմ : Աճէպա գաբթան նըմօ պու թէճրիւպէլէրի նէ մագսատա մէպնի եաբըյօր , հէմ ճընսընըն մէնֆաաթը իչի՞ն մի պու զահմէթլէրի իթթիյար իտիյօր իտի . լաքին պունա նա՞սըլ իհթիմալ վէրիլէպիլիւր քի , պիր կիւն տէյիլսէ պիր կիւն , թահսիլ իթտիյի մալիւմաթըն սէմէրէսի , քէնտիսի իլէ պէրապէր տէնիզլէր ալթընտա մահվ ու նապուտ օլաճագ իտի : Աճէպա թէճրիւպէլէրինին սէմէրէսինի պանա՞ մը էօյրէթէճէք տիր , լաքին օ վագըթ պու սէյահաթըմըն պիր նիհայէթի օլաճաղընը ֆարզ իթմէք լազըմ կէլիր իտի քի , հէնուզ պու խուսուստա պիր իմարէ կէօրինմէյօր , տէմէքտէ իտիմ :

Հէր նէ հալ իսէ , գաբթան նըմօ , քիւրրէյի արզտա պուլունան տէնիզլէրին տէրունինտէքի հէրարէթի իրայէ իտէր օլան պիր թագըմ հիսապլար կէօսթէրտի . պունտան , ֆունուն ճիհէթինէ այըտ օլմայան խուսուսի պազը մալիւմաթ մէյտանէ չըգարըպ միւթէնէպպիհ օլտում :

Յունվարըն օն պէշինճի կիւնի սապահլալըն , Գաբթան նըմօ իլէ պէրապէր կիւվէրթէ իւզէրինտէ կէզինմէքտէ իքէն , տէնիզ սուլարընըն իրայէ իթտիյի միւթթէլիֆ գաթըլըգլարըն հագգընտա մալիւմաթըմ օլուպ օլմատըզընը սիւալ իթտի : Թապիյի մալիւմաթըմ օլմատըզընը իյթիրաֆ , վէ իւպէյի մէգալ իտէրէք :

— Ուլում , հէնուզ պու խուսուստա ճիտտի սու-



րէթտէ թէտգըգաթ իտէմէմիշ տիր , տէտիմ :

— Պէն պու թէտգըգաթը պիղզաթ իճրա իթտիմ , վէ հագըգաթընը թաստիգ իտէպիլիրիմ , տէյու ճէ-վապ վէրտի :

— Էյի ամմա , Նօթիւլիւս այլը պիր տիւնեա օլ-մաղըլա , քէնտի ալիմլէրինին էսրարը ֆէննիյէսի , քիւր-րէյի արղա վասըլ օլամաղ վէ թապիյի տէ իսթիֆատէ իտիլէմէշ :

— (Պիր գաշ սանիյէ սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա) Հագգընըզ վար միւսիւ Արսնաքս , Նօթիւլիւս այլը պիր տիւնեա տըր , կիւնէշին էթրաֆընը տէվը իտէն սէյ-հարէլէր կիպի , Նօթիւլիւսին տախի քիւրրէյի արղ ի-լէ ասլա մինասիպէթի եօգ տըր : Մէսէլա Զօհալ (ե-րեւակ) նամ սէյեարէնին տէրունինտէքի ալիմլէրին է-սէրինտէն , քիւրրէյի արղըն իսթիֆատէ իտէմէյէճէյի միսիլլու , Նօթիւլիւսին տախի սիզին տիւնեանըզա աս-լա ֆայիտէսի օլամայաճաղը թապիյի պիր հալ տըր . ֆագաթ մատէմ քի թէսատիւֆ , իքիմիզին հայաթընը Եէքտիկէրէ ըապթ իթտի , իմտի թէտգըգաթըմըն նէ-թիճէսինի սիզէ անլաթապիլիրիմ :

— Պույուրըն գարթան էֆէնտի , սիզի տինլէմէք-տէյիմ :

— Մուալլիմ էֆէնտի , մալիւմինիզ օլմագ կէրէք տիր քի , տէնիզ սույը , թաթըլ սուտան տահա գաթը տըր . ֆագաթ պու գաթըլըզ հէր եէրտէ պիր տէյիլ տիր . մէսէլա թաթըլ սուտան պիր տէրէճէ գաթըլըզ ֆարղ օլունսա , պահրը Մուհիթի Աթլասի տէ (Ատ-լանտեան Ովկիանոս) պինտէ եիրմի սէքիզ , պահրը Մուհիթի քէպիլտէ պինտէ եիրմի ալթը , վէ պահրը Սէֆիտտէ (միլերկրական ճէրմակ ծով)պինտէ օթուլ . . . գաթըլըզ մէվճուտ օլմասը լազըմ կէլիր :

Գարթան Նըմօնըն պու սէօզլէրինի տույտուղում-տա, քէնտի քէնտիմէ, «Ա՛, տէմէ.ք.քի պու ատէմ պահրը Սէֆիտիտէ տօլաշըյօր» տէմէ.ք տէ իտիմ: Մու-մաիլէյհ սէօզլունէ տէվամ իտէրէ.ք:

— Քէզալիք եունան տէնիզինտէ պինտէ օն սէքիզ օլտուղու կիպի, վէնէտիք տէնիզինտէ տախի, պինտէ եիրմի տօգուզ գաթըլըզ պուլունուր, տէտի:

Պու սէօզլէրտէն գարթան Նըմօնըն, էվրօբա տէ-նիզլէրինտէն գաշմատըղընը անլայըպ, պիզի ազ վա-գըթտան միւթէմէտին մահալլէրին սէվահիլինէ կէօ-թիւրէճէյինի իսթիտլալ (յառաջ բերել) իթտիմ, վէ Նէտ-Լանտըն պու մատտէյի իշիտէլէ.ք նէ տէրէճէ մէմուռն օլաճաղընը տիւշիւնտիմ:

Պիր գաշ կիւնլէր պէօյլէճէ վագթըմըզը տէնիզ սուլարընըն թուզը տէրէճէսինի, անլէրին եագամօզ, վէ եախօտ խասսէյի էլէ.քթրիքիյէսինի (եւքտրական յատկութիւն), էլվան վէ շէֆաֆիյէթինի (գոյն և թա-փանցկութիւն) թէտգըզաթլէ կէշիտիք: Գարթան Նը-մօ, տայիմա պէնիմ իլէ նիւվաղիշ վէ նէզաքէթլէ տավ-րանըյօր իտի. հէլէ իշպու թէճրիւպէլէրտէ կէօսթէր-տիյի զէ.քեաւլէթ ու մէհարէթին տէրէճէսինի թային վէ թարիֆ իտէմէմ: Մուախսարէն պիր գաշ կիւն մու-մաիլէյհին եիւզիւնի կէօրէմէյիպ եալընըզ գալտըմ:

Յունվարըն օն ալթըսընտա Նօթիւլիւս սաթհը տէրեատէն պիր գաշ մէթրօ աշաղըտա ույումուշ կիպի պիլա հարաքէթ տուրույօր իտի: էլէ.քթրիք մաքինա-լարը իշլէմէտիյինտէն, սուլարըն ագընթըսըլըլա էօթէ պէրի սիւրիւլիւյօր իտի. թայիֆէլէրին մաքինայը թա-միր իթտիքլէրինի ֆարզ իթտիմ:

Պու էսնատէ րէֆիզլէրիմլէ պէրապէր, զայէթ լա-թիֆ վէ ճալիպը մէրազ պիր մէնզարէտէ հաղըր պու-



լունտուգ , սալօնըն բէնչէրէլէրի աչըգ իտի , ֆագաթ Նօթիւլիւսին ֆէնէրի եանմամըչ օլտուղունաան , տէնիզ սուլարընա նիմ պիր գարանլըգ հիւքմ իթմէքտէ իտի : Պուլուլթու վէ բիւզկեարլը օլան կէօյ , պահրը Մուհիթին թապագալարընա զայրը քեաֆի (անբաւական) պիր զիյա վէրիյօր իտի :

Շու հալտէ էն պէօյիւք պալըգլար պիլէ , շէքիլլէրի պէլլիսիզ կէօլկէ կիպի կէչիպ կիտիյօրլար իտի : Նակէհան Նօթիւլիւս , զայէթ բարլագ պիր զիյա իչինտէ զարգ օլտու . էվվէլ էմիրտէ սէֆինէնին էլէքթրիք ֆէնէրի եագըլտը զանն իթտիմ , ֆագաթ սէրի պիր թէտ֊գըգաթտան սօնրա եանըլմըչ օլտուղումը անլատըմ :

Նօթիւլիւս , գարանլըգ արասընտա թէզեիտի շուա իտէն (լոյսը աւելնալ) կէօղլէր գամաշտըրըճը պիր թապագայի ֆօսֆօրիյէ (փոսփորաբայլ խաւ) պէյնիտէ չալգանըպ տուրույօր իտի . պու հայրէթպախշ զիյա , պիր արայա կէլմիշ օլան միլեօնլարըլա զայէթ ուֆագ , վէ սօն տէրէճէ բարլագ պէօճէքլէրտէն հասըլ օլույօր իտի քի , սէֆինէնին թէքնէսինէ սիւրիւնտիւքճէ , զիյալէրի պիր գաթ տահա արթըպ , տիլ իլէ թարիֆ օլունմազ պիր մէնզարէյի միւնէվվէրէ իպրազ իտիյօր իտի : Նուր իլէ միւլէմմա օլան սուլարըն իչինտէ շիմշէքլէր չագըլօր կիպի հալլէր զահիր օլտու . պու շիմշէքլէր , շիտաէթլէ եանմագտա օլան պիր ֆուրընըն տէլունինտէ էրիյէն գուրշուն վէ մէատինի սայիրէ (մետաղներ) կիպի շուլլէր սաչըլմագտա , վէ եէր պէ եէր պաշգապաշգա նուրանի մէնզարէլէր աչըլմագտա իտի : Պունլար , պիլ սուրէթը զարիպէտէ էթրաֆընտաքիլէրին գուվվէյի թէնվիրիյէսինի (լուսեղէն զօրութիւն) իղալէ իյլէյօր իտի : իչինտէ պուլունտուղումուզ թապագայի պահրիյէյի ֆօսֆօրիյէ (ծովային փոսփորաբայլ խաւեր)

պիղիմ հէր զէմանքի թէնէվիւրիւմիզէ ասլա պէնզէ-  
մէյօր իտի . պու զիյալէրին իչինտէ հարիք իւլ ատէ պիր  
չիտտէթ, վէ պիր հարաքէթ կէօրիւնմէքտէ իտի , եանի  
պու շուլէյի ֆօսֆօրիյէ արասընտա , ատէթա ասարը  
հայաթ նիւմայան (յայտնուիլ) օլմագտա իտի :

Ֆիլ հագըգա միւլարլարըլա պիրիքմիշ տարը ճիւր-  
մինտէ, վէ ուֆագ պուզ բարչալարը կիպի չէֆֆաֆ (թա-  
բանցիկ) սու պէօճէքլէրի երզընթըսը արասընտա պու-  
լունույօր իտիք : Պու հայվանճըզլարըն զիյայի թապի-  
յէլէրի (բնական լոյս) տէնիզ անալարը , տէնիզ երլ-  
տըզլարը , տէնիզ կէլինճիք չիչէքլէրի , վէ տահա պուն-  
լարա միւմասըլ ֆօսֆօրլու նէպատաթը հայվանիյէնին  
սաչտըզլարը զիյալէրէ իլավէ օլունարագ , թարիֆի  
ղայրի գապիլ պիր տէրեայի նուրանի թէշքիլ իթմէք-  
տէ իտիլէր :

Նօթիւլիւս , պիր գաչ սաաթ պու չէֆֆաֆ վէ նուր  
իլէ միւնէվիլէր տալկալար արասընտա չալգանտը . ղա-  
յէթ իրի տէնիզ հայվանաթը , կէօզիւմիւզ էօնիւն-  
տէն կէշմէքլէ հայրէթիմիզի գաթ պէ գաթ արթըլը-  
յօրլար իտի . պու եանմայան աթէշին արասընտա Սէ-  
մէնտէրլէր (1) կիպի կիթմէքտէ օլան սէրի իւլ հարա-  
քէ իօրօզպինալէրին , եօրուլմադ պիլմէյէն տէնիզ  
Տօմուզլարընըն , վէ իւչ տէօրթ մէթրօ պօյունտա գը-  
լըճ պալըզլարընըն , ֆուրթուռալարըն զուհուրինի իխ-  
պար իտէն պու ղարիպ հարաքէթլէրինի թէմաչա իթ-  
մէքտէն տօյամայօր իտիմ , գըլըճ պալըզլարընըն տէհ-  
շէթիւ գըլըճլարընը , Նօթիւլիւսին ճամլարընա չարը-

(1) Ֆարսիտէ Սէմէնտէր , վէ էրմէնիճէտէ Սաղամանդր  
տէնիլէն պու ղարիպ հայվան , աթէշտէ եաչար , վէ աթէշ  
սէօնիւնճէ քէնաի տէ հէլագ օլուր :



տըգլարը, հէմ զէվգիմէ կիթմէքտէ, վէ հէմաէ տէհ-  
չէթիմի մուճիպ օլմագտա իտի: Պատէհու հատուսըզ  
հիսապսըզ ուֆագ պալըգլար կէչտիլէր. պունլարն ի-  
չինտէ, նէվ պէ նէվ Մանճընըգ պալըգլարը, սըչրայա-  
րագ եիւզմէքտէ օլան ճընս ճընս ուսկումրուլար, տիւր-  
կէր պալըգլարը, ըսգօրբիթլէր, վէ տահա պունլար  
կիպի ըէնկեամուզ հայվանաթը պահրիյէնին ճիւնալիւչ  
ու ըէֆթարընը սէյր իթտիմ:

Պու մէնզարէյի հարիք իւլ ատէ, ատէթա սիհիր  
ալամէթի իլէ մէյտանէ կէլմիշ կիպի պիր հալ իպրազ  
իտիյօր իտի. պէլքի ուֆուգի հալլէր (մթնոլորդական  
գէպքեր), իշպու մէնզարէնին գուվվէթինի արթըրը-  
յօր իտի. պէլքի շիտտէթլի պիր ֆուրթունա, սաթհը  
տէրեայը ալթիւսթ իտիյօր իտի. լաքին Նօթիւլիւս պիր  
գաշ մէթրօ տէրինլիքտէ քէմալի սիւքիւնէթլէ կիտէ-  
րէք հիշ պիր շէյ հըսս իթմէյօր իտի:

Իշթէ պէյլէճէ տայիմա հարիք իւլ ատէ, վէ եէք-  
տիկէրինտէն միւճիզէլի մէնզարէլէրին թէմաշասըլըա  
եօլումուզա տէվամ իտէյօր իտիք: Գօնսէյլ, միւթա-  
տը միւճիպինճէ հայվանաթը պահրիյէ իլէ, հայվանաթը  
նէպաթիյէյի, պալըգլարը, ըխթաբօթլարը, վէ պէօ-  
ճէքլէրի թասնիֆ էտիպ տուրույօր իտի: Իիւնէր չա-  
բըգ չաբըգ կէչմէքտէ, վէ Նէտ տախի ատէթի կիպի,  
Նօթիւլիւսին մաթպախընտա բիշէն թաամլարըն նէվինի  
արթըրմայա սայ իթմէքտէ իտի: ատէթա սայլանկէօզ-  
լէր կիպի, գապուղըմըզըն տէրունինտէ գաբանըպ գալ-  
մայա ալըշտըգ: Տօղրուսը հագիգի պիր սայլանկէօզ  
օլմանըն միւշկիւլ պիր շէյ օլմատըղընը շու հալտէ  
թաստիգ իտէպիլիլիմ:

Կէչիրտիյիմիզ պու էօմիւր, պիզի սուհուլէթլի վէ  
թապիլի կէօրիւնիւպ, բույի զէմինտէ պաշգա կէօնա



պիր հայաթ օլաճաղընը թասավվուր իթմէյօր իտիք .  
ֆազաթ պու արալըգ վուգու պուլան պիր հատիսէյի  
ֆէվգէլատէ , պուլունտուղումուզ հալին զարապէթինի  
պիզէ իխթար իթտի :

Նօթիւլիս , Յունվարըն օն սէքիզինտէ 103 տէրէ-  
ճէ թուլ , վէ 15 տէրէճէ արզտա պուլունույօր իտի .  
Հէվա , շիտտէթլի պիր ֆուրթունա զուհուրինի իյմա  
էթտիյի կիպի , տէնիզտէ բէք սէրթ իտի . շարգ ճի-  
հէթինտէն շիտտէթլի պիր ըիւզկեար էսէյօր իտի :

0 էսնատէ կիւվէրթէ իւզէրինտէ պուլունույօր ի-  
տիմ , իքինճի սիւվարի , թայինի մէվգը իթմէքլէ մէշղուլ  
իտի . հէր կիւնքի միւթատ օլան սէօզլէրին սէօյլէմէ-  
սինի պէքլէյօր իտիմ , ֆազաթ օ կիւն անլայամատը-  
ղըմ պաշգա պիր սէօզ թէլաֆֆուզ իթտի : Տէրհալ  
գարթան Նըմօ տախի կիւվէրթէտէ գահիր օլտու . մու-  
մախլէյհ տիւրպիւն իլէ ուֆուգը թէտգըգա պաշլատը :

Գարթան Նըմօ պիր գաչ տագըգա պիւլա հարա-  
քէթ մուայէնէտէն սօնրա տիւրպիւնի աշաղը ալըպ , ի-  
քինճիսի իլէ օն գատար սէօզ թէաթի իթտի . իքինճի  
սիւվաշի բէք միւթէէսիր պիր հալտէ պուլունուպ , թէէ-  
սիւրինի զապթ իթմէյէ զայրէթ իտիյօր իտի . Գար-  
թան Նըմօ իսէ միւթաար վէճհլէ պիֆիթուր պիր  
թավրտա պուլունույօր իտի , մամաֆիհ մումախլէյհ  
պաղը իթիրազլար տէրմիւտան իթտի , վէ իքինճիտէ  
տէլայիլի միւսպիթէ իլէ ըէտտ եօլլու ճէվապլար վէր-  
մէքտէ իտի քի , պունըն պէօյլէ օլմասը , միւքեալէմէ-  
նին սուրէթը ճէրիւտանընտան անլայապիլտիմ :

Պէնտէ քէմալի տըղգաթլա գարտան Նըմօ իլէ ի-  
քինճիսին պագտըղը ճիհէթէ աթֆը նապարը մէրադ  
իթտիմ իսէ տէ , հիչ պիր շէյ կէօրէմէյօր իտիմ :

Ուֆուգտա , հէման պիր խաթ իւզրէ կէօյ իլէ տէ-



նիզ պիտիպիտինէ գարըշմըշ կիպի, սու իլէ հէվատէն պաշգա պիր նօգթա կէօրինմէ, յօր իտի :

Գարթան նըմօ, ասլա պանա պագմագսըզըն, վէ եախօտ պէնի կէօրմէ, յէրէք կիւվէրթէ իւզէրինտէ պիր աշաղը պիր եօգարը կէզիպ տուրույօր իտի : Մումաիլէյհին ատըմլարը սէպաթլը իսէ տէ, միւթատը կիպի բէք տէ միւնթազամ տէ, յիլ իտի : պաղը պաղը գօլլա-րը խաչվարի կէօյսիւ իւզէրինտէ օլտուղու հալտէ տէ-նիզէ պագըյօր իտի : Աճէպա պու ատէմ, հատտ ու բայանը օլմայան ուֆուգտա նէ՞ արայօր իտի : Նօթիւլիւս, էն եագընըմըզտա պուլունան գարատան, պիր գաշ միլ ուզագ պուլունմագլա, նէ՞ կէօրմէք իսթէյօր իտի :

Իքինճի սիւվարի թէքրար տիւրպիւնի էլինէ այըպ ուֆուգը թէտգըգ իթմէքտէ, սէրի ատըմլար իլէ եիւրիւմէքտէ, վէ պագէն տախի հիտտէթլէ այագլարընը եէրէ վուրմագտա իտի : Գարթան նըմօ իսէ ասլա վագարընը պօզմատը :

Էլպէթթէ չօգ կէչմէտէն պու սըրրա վագըֆ օլա-ճագ իտիմ, զիրա գարթան նըմօնըն էմրի իլէ բէրվանէ, պիր սիւրաթը ֆէվգէլատէ իլէ տէօնմէյէ, վէ սէֆինէ տախի օ նիսպէթտէ հարաքէթ իթմէյէ պաշլատը :

Պու էսնատէ իքինճի սիւվարի, պիր տահա գարթանըն նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմիշ օլմաղըլա, նըմօ տիւրպիւնիւնի ուֆուգա աթֆ իթտի, վէ իքինճիսի թարաֆընտան իրայէ իտիլէն նօգթայը ուզուն միւտտէթ թէտգըգա գօյուլտու : Պէն իսէ, պու հալլէրէ սօն տէրէճէ մէրագ իթմիշ օլտուղումտան, տէր հալ սալօնա էնտիմ, վէ տայիմա իսթիմալ իթտիլիմ կիւզէլ տիւրպիւնի ալըպ եօգարը չըգտըմ, վէ տիւրպիւնին ուճունը կիւվէրթէ իւզէրինտէքի ֆէնէրին գա-

Ֆէսի իւզէրինէ վազ պիւլէ , ուփուգը մուայէնէ իթմէյէ հազըրլանտըմ :

Հէնուզ կէօզլէրիմի տիւրպիւնին ճամընա վազ իթմէմիշ իքէն , տիւրպիւն էլիմտէն գարըլտը :

Արգամա տէօնտիւմ , գարթան Նըմօ գարշըմտա տուրույօր իտի . մումաիլէյհին սիյամսը օ գատար թէպէտտիւլ իթմիշ իտի քի , կիւճ հալ իլէ քէնտի օլտուղունը թանըյապիլտիւմ . չաթըլմըշ գաշարը ալթընտա աթէշնաք կէօզլէրի՝ հիտտէթ գըղըլճըմլարը սաշմագիտի . տիշլէրի նըսֆէն մէյտանէ չըգմըշ , եումրուզլարընը սըգմըշ , վիճուտի սընըր թահրիքի իլէ սօղրուլմուշ , վէ պաշը ումուզլարը արասընա չէքիլմիշ իտի , վէլ հասըլ պու ատէմին շու հալինտէ հիտտէթ , շիտտէթ վէ ատավէթտէն պաշգա պիւր շէյ կէօրիւնմէյօր իտի , պիւլա հարաքէթ հէյքէլ կիպի տուրույօր իտի . էլիմտէն գարմըշ օլտուղու տիւրպիւնիւմ , այագլարը ալթընա տիւշմիւշ իտի :

Աճապա զայրի իիթիյարի օլարագ գարթանըն հիտտէթինի պէ՞ն մի տավէթ իթտիւմ , աճէպա պու ատէմ , պէնի , Նօթիւլիւսիւն միւսաֆիրլէրինէ , անլամալարը մէն իտիլմիշ օլան պիւր սըլրա վագը՞ֆ մը զանն իտիյօր իտի :

Խա՛յր , գարթանըն հիթտէթ ու շիտտէթի պանա գարշը տէյիլ իտի . մումաիլէյհ սալա պանա պագմայըպ , կէօզլէրինի՝ տայիմա ուփուգտաքի զայրի շէֆֆաֆ ( անթափանցելի ) պիւր Նօգթայէ աթֆ իթմիշ իտի :

Նիհայէթ իւլ էմը գարթան Նըմօ՝ հիտտէթ ու շիտտէթինի զապթ իլէ , թէպէտտիւլ իթմիշ օլան սիյմասը , էվվէլքի հալի սիւքիւնէթի քէսպ իթտի , վէ անլաշըլմաղ լիսանըյլա իքինճիսինէ պիւր գաշ սէօզ



սէօյլէտիքտէն սօնրա , պանա խիթապ իտէրէք , ամիրանէ պիր սէտա իլէ .

— Միւսիւ Արոնաքս , պէնի սիզի իլէ բապթ իտէն , եանի սէֆինէմտէ իգամէթինիզէ միւսաատէ օլունտուղու վազըթ , գապուլ իթտիյինիզ շարթլարտան պիրինին իճրասընը թալէպ իտէրիմ , տէտի :

— Պույուրուն էֆէնտիմ , նէ՞ էմրինիզ վար , նէ՞ թալէպ իտիյօրսունուզ :

— Սիզ վէ արգատաշլարընըզ , պիր օտայա գաբանաճագ , վէ սէրպէսթիյինիզի իատէ իթմէյի մինասիպ կէօրտիւլիւմ վազթէ գատար օրատա գալաճագսընըզ :

— Էմր սիզին տիր գաբթան էֆէնտի , լաքին զաթը ալինիզէ պիր սիւալ իյրատ իտէպիլիւրմիյիմ :

— Խալլը , ասլա միւսաատէ իտէմէմ :

Պու ճէվապը բէտտ իւզէրինէ սիւքիւթ իթտիմ , զիրա մուգավէմէթ միւմքին օլամայաճաղընտան , չարնաչար իթաաթէ մէճպուր օլտում :

Նէտ-Լանտ իլէ Գօնսէյլին սաքին օլտուգլարը գամարայա էնիպ , գաբթանըն էմրինի քէնտիլէրինէ թէպլիլ իթտիմ : Փանատալընըն՝ պու խապէրի նասըլ թէլազգը իթտիյինի , գարիյինի քիրամըն թասապլուրընա իհալէ իտէրիզ : Չաթէն Նէտ-Լանտ , հիտտէթ ու չիտտէթ իպրաղընա վէ քիւֆիւր իթմէյէ մէյտան պուլամատը . զիրա գաբընըն էօնիւնտէ պէքլէյէն տէօրթ նէֆէր թայիֆէլէր , պիզի , իլք կէճէյի կէչիտիյիմիզ մահուտ օտայա կէօթիւրիւպ , գաբուլը սըգը սըգըյա իւզէրիմիզէ գաբատըլար :

Նէտ-Լանտըն բրօթէսթօսընա , եալընըզ գաբընըն գաբանմասըյլա ճէվապ վէրիւտի : Փօնսէյլ իսէ .

— Պունըն մանասը նէ օլտուղունը էֆէնտի լալթ-

Ֆէն պէյան իտէ՛ր մի , տէյու սիւալ իթտի :

Վուգույի հալի ըէֆիգլէրիմէ պէյան իթտիմ , ան-  
լէր տէ պէնիմ կիպի հիշ պիր շէյ անլամայրալ թէա-  
ճիւպ իթտիլէր :

Փագաթ պէն տէրեայի միւլահազաթէ տալըպ  
վուգույի հալէ հիշ պիր մանա վէրէմէյօր իտիմ : Գաբ-  
թան նըմօնըն հէյէճանլը սիյմասը խաթըրմտան չըգ-  
մայօր իտի . մանթըգա միւթապըգ հիշ պիր ֆիքիւր  
թէշքիլ իտէմէյուպ , անճագ մաէլսիզ վէ մանասըզ  
ֆարզիյաթա տալմըշ իքէն , նէտ-Լանտըն սէտասը պէ-  
նի այըլթտը : Գանատալը :

— Օ' , թաամըմըզ հազըր իմիշ , տէտի :

Ֆիլ հագըգա սօֆրամըզ միւքէմմէլ սուրէթտէ  
հազըր տուրույօր իտի :

Հիշ շիւպհէ եօգ քի , գաբթան նըմօ , նօթիւլիւ-  
սին սիւրաթընը արթըրմալարընը էմր իթտիյի վագըթ ,  
պու խուսուսը տախի ունութմայրալ , լազըմ կէլէն էմ-  
րի իթա իթմիշ իտի :

Գօնսէյլ . - Էֆէնտիյէ պիր թաւսիյէ իտէճէյիմ ,  
աճապ միւսաատէ իտէրլէ՛ր մի :

— Սէօյլէ օղլում :

— Էֆէնտի լայըգըյլա թաամ իտէրսէ , միւտէպ-  
պիրանէ տալրանմըշ օլսը , զիրա նէ վուգու պուլաճա-  
ղընը պիլէմէյիզ :

— Հագգըն վար , Գօնսէյլ :

Նէտ-Լանտ . - Թէէսիւֆ օլունուր քի , եալընըզ  
միւթատ օլան թաամը կէթիրմիշլէր , պունլարըն հէրսի  
տէ տէնիզ մահսուլը տըր , պէն իսէ պունլարտան պըգ-  
ալմ :

Գօնսէյլ . - Թէշէքքիւր իթսէնէ տօսթում , եա  
հիշ թաամ կէթիրմէսէլէր իտի նէ՛ եաբաճագ իտիք :



Գօնսէյլին պու իթիրազը, նէտ-Լանտըն իշթի-  
քեալէրինէ խիթամ վէրտի :

Սօֆրայա օթուրուպ սիւքիւթլէ թաամ իթտիք,  
պէն բէք ալ եէտիմ, Գօնսէյլ տէ սայքի զօր իլէ, վէ  
իհթիյաթէ րայէթէն պիր ազ չէյ եէտի. նէտ-Լանտ  
իսէ, միւթատը վէճհլէ հիչ պիր լօգմա զայպ իթմէք-  
սիզին տօյա սօգա գարնընը տօյուրտու : Թաամ պիթ-  
տիքտէն սօնրա հէր պիրիմիզ ույուշուգ պիր հալ իլէ  
օթուրտուղումուպ եէրտէ գալա գալտըգ :

Պու էսնատէ օտայը թէնվիր իտէն միւնէվվէր գը-  
լօպ սէճնէրէք, գօյու պիր գարանլըգ իշինտէ գալտըգ .  
չօգ կէչմէտէն. նէտ-Լանտ ույգույա տալտը, լաքին  
նէ զարիպ հալ, Գօնսէյլ տէ Գանատալըյա իմթիսալ  
իտուպ ույուտը. աճէպա րէֆիքլէրիմի պէօյլէ պիրտէն  
պիրէ ույգույա սէվգ իտէն նէ՞ տիր տէյու, քէնտի  
քէնտիմէ տիւշիւնիւպ տուրուրքէն, պէն տէ շիտտէթ-  
լէ ույգում պաստըղընը հըսս իթմէյէ պաչլատըմ : Պու  
զայրի թապի (անընական) ույգույա մուգավէմէթ իթ-  
մէք նիյէթի իլէ կէօղլէրիմի գաբամագ իսթէմէյօր ի-  
տիմ, լաքին մուվտֆիպագ օլամայօր իտիմ, կէօղլէրիմ  
պիլա իսթիյար գաբանըյօր իտի, պաչըմ տէճնմէքտէ  
օլուպ քէտէրէնկիզ պիր սայըգլամաղա տիւշար օլտում :

Հիչ շիւպհէ եօգ քի գաբթան նըմօ եաբաճագ ի-  
շինի կիզլէմէք էֆքեալըյըլա, պիզի հապս իթմէքլէ  
իքթիֆաի թմէյուպ, ույութմագ տա իսթէմիշ, վէ եէ-  
տիյիմիզ թաամլարա ույգու տավէթ իտիճի էճզալար  
գարըշտըրմըշ իտի :

Պու էսնատէ Նօթիւլիւսին գաբագլարը գաբան-  
տը, տէնիզ տալկալարը թահրիքի իլէ սէֆինէնին խա-  
ֆիֆ սուրէթտէ սալլանմասը միւնգաթի օլտու. Նօթիւ-  
լիւս, ասլա հարաքէթ իթմէյօր կիպի զանն օլունմագ-

տա իտի : Աճէպա սաթհը տէրեատէն աշաղա՝ մը էնմիշ իտի , աճէպա պահրը Մուհիթին գաարընտաքի ղայրի միւթէհարրիք սուլարըն իշինէ՞ մի կիրմիշ իտի :

Ույգույա մուգալէմէթ իթմէք իսթէտիմ իսէ տէ միւմքիւն օլամատը , թէնէֆֆիւսիւմ զաաֆէթ քէսպ իթտի , վիճուտիմին հէր թարաֆընը պիր էճէլ պւրու-տէթի իսթիւլա իթմէքտէ օլտուղունը հըսս իթտիմ , կէօգիւմիւն գաւաբլարը պիրէր գուրչուն կիւլէ կիպի աղրըլաշըպ գաւաանտըլար , սայըգլամա իլէ գարըլըգ ի-զաճ իտիճի պիր ույգունըն թահտը հիւքմիւնտէ գալ-տըմ . նիհայէթ խայալաթը միւտհիշէ վէ մէվհումէ զա-յիլ օլուպ , քէնտիմտէն պի խապէր պիր հալ իլէ ույ-գույա տալտըմ :

## 24

### Գայա երղընքըսը .

Էրթէ կիւնի սապահլայըն ույանտըղըմտա , պա-շըմտա ասլա պիր աղըրըգ հըսս իթմէտիմ , քէնտիմի գամարամտաքի եաթաղըմտա կէօրէրէք սօն տէրէճէ թէաճիւպտէ գալտըմ . շիւպհէսիզ րէֆիգլէրիմ տախի հիշ պիր շէյ տույմագսըղըն քէնտի օտալարընա նագլ իտիլիշլէր իտի . օ կիճէ քի վուգու պուլան հալէր-տէն անլէրին տախի խապէրտար օլմատըլարը աշիքետը իտի . Պու էսրարը քէշֆ իթմէք զըմընտա , իւմիւտիմ՝ միւսթագպէլտէ վուգու պուլաճագ թէսատիւֆաթէ հասը իթտիմ :

Օտամտան տըշարը չըգմագ իսթէտիմ , աճէպա



էվվէլքի կիպի սէրպէսթ մի, եօգսա մահպուս մը իտիմ, խայր, սէրպէսթ իտիմ, տէրհալ գաբըյը աչըպ տար եօլտան կէչէրէք օրթա նէրտիպանտէն եօգարը չըգտըմ, իւք ագչամտան գաբալը օլան գանատլար աչըգ օլմաղլա, հէման կիւվէրթէյէ չըգտըմ:

Նէտ-Լանտ իլէ Գօնսէյլ օրատա պէնի պէքլէմէքտէ իտիլէր. մէրգումանը իսթիճվապ իսուպ, պէնիմ կիպի հիչ պիր շէյտէն խապէրտար օլմատըգլարընը անլատըմ, անլէր տախի աղըր պիր ույգույա տալմըչլար, վէ սապահլէյին քէնտիլէրինի օտալարընտա պուլմագլա տիւչարը հայրէթ օլմուչլար իտի:

Նօթիւլիւս իսէ, հէր վագըթքի կիպի սաքին, վէ էսրարէնկիղ (ծածկախորհուրդ) պիր հալտէ պուլունուպ, միւթատիլ պիր սիւրաթլէ, սաթհը տէրեատէ չալգալանարագ իլէրլէյօր իտի: Սէֆինէնին տէրունինտէ հիչ պիր թէպէտտիւլաթ վագը օլմամըչ կիպի կէօրիւնիւյօր իտի:

Նէտ-Լանտ, քէսկին կէօղլէրի իլէ ուֆուգը մուայէնէ իթտի իսէ տէ, հիչ պիր շէյ կէօրէմէտի: Շարգ ճիհէթինտէն քէմալի շիտտէթլէ էսէն ըիւզկեարտան տէնիղ տալկալանմագտա, վէ Նօթիւլիւս տախի խաֆիֆէ սալլանմագտա իտի:

Նօթիւլիւս, հէվայը թէճտիտ իթտիքտէն սօնրա օն պէչ մէթրօ տէրինլիքտէ կիտիյօր իտի քի, լաղըմ կէլտիլի հալտէ գօլայճա սաթհը տէրեայէ չըգապիլէճէք իտի: Սէֆինէնին միւթատը խիւլաֆընտա օլան պուհալ, Յունվարըն օն տօգուզունճու կիւնի պիր գաչ տէֆա թէքէրրիւր իթտի, եանի Նօթիւլիւս սըգ սըգ ըույի տէրեայէ չըգտը: Իքինճի սիւվարի կիւվէրթէյէ չըգըպ, միւթատ օլան մահուտ սէօղիւ թէլաֆֆուզ իթտի:

Գարթան Նըմօ իսէ հիշ կէօրիւնմէյօր իտի , ան-  
ճազ հէյքէլ կիպի սաքիթ ու սամիթ օլան խըտմէթ-  
քեարտէն պաշգա քիմնէյի կէօրէմէտիմ :

Սաաթ իքի սուլարընտա , սալօնտա օթուրուպ մու-  
հարրէրաթըմը թանդիմ իթմէքլէ մէշղուլ իքէն , նակէ-  
հան գարթան Նըմօ գարըյը աշարազ կիրտի , քէնտի-  
սինի սէլամլատըմ : Մուամաիլէյհ տախի հիշ պիր սէօզ  
սէօյլէմէքսիզին խաֆիֆ սուրէթտէ իատէյի սէլամ իթ-  
տի . իլք կիճէքի վուգուաթ հազգընտա պիր իյզահաթ  
վէրէճէք իւմիւտի իլէ թէքրար իշիմէ միւպաշըրէթ իթ-  
տիմ , ֆազաթ հիշ պիր շէյ սէօյլէմէտի : Մուամաիլէյ-  
հին եիւզիւնէ պազտըղըմտա , սիյմասընտա եօրկուն-  
լուգ , վէ գըզարմըշ օլան կէօզլէրինտէ ույգուսուզըզ  
էսէրի կէօրտիւմ , վէլհասըլ գարթան Նըմօնըն հալին-  
տէ , աշիքեար սուրէթտէ պիր հիւզն ու քէտէր կէօրիւլ-  
մէքտէ իտի . կիտէր կէլիր , օթուրուր գալգալ , ըասթ  
կէլէ էլինէ պիր քիթապ ալըպ օգուամատան եէրինէ գօր ,  
տիվարտէն ասըլը ալաթլարը թէտըզ իտէր . խիւլասայի  
քէլամ պու վազարըլը ատէմ պի գարար պիր հալ իլէ  
հիշ պիր եէրտէ օթուրամայօր իտի :

Նիհայէթ իւլ էմը եանըմա թէգարրուպ իտէրէք :

— Միւսիւ Սրոնաքս , թէպապէթէ աշինալըղընըզ  
վա՞ր մը տըր , տէյու սիւալ իթտի :

Ասլա պէօյլէ պիր սիւալէ միւնթաղըր օլմատըղըմ  
իշին , պիր մըգտար ճէվապ վէրմէքսիզին եիւզիւնէ պազ-  
տըմ : Մուամաիլէյհ թէքրարէն քէլամէ ազազ իտուպ :

— Հէքիմէլիյինիզ վա՞ր մը տըր տէյօրում , զիրա  
մէսլէքինիզտէ պուլունանլարտան չօզլարը իլմի թէպա-  
պէթէ աշինա իտիլէր . մէսէլա կըրաթիօլէ , Մօքէն-թան-  
տան վէ սայըրլարը հէքիմ իտիլէր , տէտի :

— Էվվէթ էֆէնտիմ , մինզայրի հատտին ազ չօգ



հէքիմիյիմ վար , հաթտա պիր արալըգ խասթախանէ-  
լէրտէ իըտմէթ տախի իթմիչիմ , միւղէխանէյէ կիրտի-  
յիմտէն պիր գաչ սէնէ էվվէլ իճրայի թէպապէթ իթ-  
մէքտէ իտիմ :

— Բէք ալա էֆէնտի :

Գաբթան Նըմօնըն , վէրտիյիմ ճէվապտան խօշնուտ  
գալտըղընը անլատըմ , ֆազաթ էֆէքիարընը քէշֆ ի-  
տէմէտիյիմտէն , եէնի սիւալլէր իթմէսինէ միւնթաղըր  
օլտում , մումաիլէյհ պիր սանիյէ գատար տիւշիւնտիւք-  
տէն սօնրա .

— Միւսիւ Արոնաքս , լութֆէն թայիֆէլէրիմտէն  
պիրինի թէտավի իթմէյէ հիմմէթ իտէ՞րմիսինիզ , տէ-  
տի :

— Խասթանը՞զ մը վար :

— Էվվէթ էֆէնտիմ :

— Բէք ալա , էլիմտէն կէլէնի եարմազա հաղը-  
րըմ :

— Էօյլէ իսէ պույուրուն :

Իյթիրաֆ իտէրիմ քի եիւրէյիմ աթըյօր իտի ,  
պուռն սէպէպինի պիլմէզ իսէմտէ , ֆազաթ կիճէ քի  
վազաա իլէ , սէֆինէնին ատէմլէրինտէն պիրինին խաս-  
թալըղը արասընտա , էսէֆամիզ պիր մինասիպէթ օ-  
լաճաղընը թախմին իտիյօր իտիմ , վէ պու էսրարը միւտ-  
հիչէ իսէ , խասթատան զիյատէ էնտիչէմի մուճիպ օ-  
լույօր իտի :

Գաբթան Նըմօ , պէնի սէֆինէնին արգա թարա-  
ֆընա կէօթիւրիւպ , թայիֆէլէրին գամարասընա եա-  
գըն պիր օտաճըզա իտխալ իթտի :

Պու օտատա թագրիպէն գըրգ եաշընտա զանն օ-  
լունան պիր ատէմ եաթագտա եաթըյօր իտի , շախսը  
մէրգում գավի իւլ պիւննէ օլուպ , սիյմասընտան՝ ին-

կիլիզ, եախօտ Սաքսօն ճընսընա մէնսուպ օլտուղունը անլատըմ:

Խասթանըն իւզէրինէ էյիլէրէք, մէրգումըն եալընըզ խասթա օլմայըպ, իլլա մէճրուհ (վիրաւորեալ) տախի օլտուղունը կէօրտիւմ, գանլը պէզլէրէ սարըլմըջ օլան պաշը՝ իքի գաթ շիթէլէր իւզէրինէ վազ իտիլմիշ իտի. սարկըլարընը չէօզիւպ չըգարտըղըմտա, մէճրուհ, իրի կէօզլէրինի եիւզիւմէ նասպ իթտի, վէ մէգամը շիքեայէթտէ պիր սէօզ թէլաֆֆուզ իթմէքսիզին մուամէլաթըմա միւսասատէ իթտի:

Պիշարէնին եարէսի բէք միւտահիշ իտի. գաֆասը՝ ալաթը ճէրիհէ իլէ բարչալանմըջ օլուպ, պէյնի՝ տէրինճէ ճէրհ իտիլմիշ օլտուղու հալտէ կէօրիւնիւյօր իշտի. Սիյահ շարապ բէնկինտէ գան բըխթիլէրի, շիտտէթլէ ճէրիհէտար օլան պէյնինի սէթը իթմիշ օլուպ, պէյնինէ թէհիլիքէլի պիր իւֆիւնէթ կէթիլմիշ իտի: Քէզալիք մէճրուհըն թէնէֆֆիւսի աղըրլաշմըջ օլտուղու կիպի, սիյմասընտա տախի տէհէթլիւ ըզբազմօ նէօվպէթի էսէլլէրի կէօրիւնիւյօր իտի:

Մէճրուհըն նասպընը մուայէնէ իթտիմ, զայէթ աղըր սուրէթտէ աթըյօր իտի. այագլարըլըլա վիճուտինին պազը գըսըմլարը սօումազա պաշլամըջ իտի: Խիւլասայի քէլամ պիշարէ ասըմճըղազ, էճէլ բէնչէսինէ տիւշմիւշ օլուպ, ազ վագըթտան թէսլիմի բուհ իտէճէյի աշիքեար իտի. միւմքին մէրթէպէ եարէսինի պաղլատըգտան սօնրա, գաթթան նըմօյա թէգարրուպ իտէրէք:

— Պու ճէրիհէ նասըլ վէ նէտէն իսապէթ իթտի, տէյու սօրտուղումտա, մումաիլէյհ իյզահաթ վէրմէք իսթէմէյիպ:

— Նա՛սըլ օլտուղունը պիլմէնին նէ՛ լուղումը վար,



Նօթիւլիւսին պիր միւսատէմէսինտէն , մաքրինանըն մանէլարընտան պիրի գըրըլըպ պու զէվալլընըն պաշընա չարրտը : Ճէրիհէսի հագգընտա նէ էֆքեարտասընըլ . իֆագաթը միւմքիւն օլապիլէճէք մի :

Տօղրուսը ճէվապ վէրմէքտէ թէրէտտիւտ իտիյօր իտիմ . գաթման Նըմօ , թաւրըմտան իշին վէխամէթիւնի քէշֆ իտէրէք :

— Սէյլէյէ պիլիրսինիզ մուալլիմ էֆէնտի , իհթիրազ իթմէյինիզ , զիրա մէճրուհ ֆրանսըզճա պիլմէզ , տէտի :

— Իքի սաաթտան վէֆաթ իտէճէք տիր :

— Գուրթարըլմանըն չարէսի եօգ մը տըր ,

— Եօգ տըր :

Գաթման Նըմօնըն էլլէրի պիւքիւլտիւ , վէ գաթման աղլամայա մէյալ զանն իթմէտիյիմ սիյմասընտան իրի իրի կէօզ եաշը տանէլէրի տէօքիւլմէյէ պաշլատըղընը կէօրիւպ թէաճիւպ իթտիմ :

Եավաշ եավաշ էճէլին գուճաղընա տիւշմէքտէ օլան մէճրուհը պիր տահա մուայէնէ իթտիմ . էճէլ եաթաղընը թէնվիր իթմէքտէ օլան էլէքթրիքին զիյասը իլէ , պէնզինին սար սարը քէսիլմիշ օլտուղունը կէօրտիւմ : Զէքեալէթ վէ մէթանէթ ասարը իպրազ իտէն անը , վագթինտէն էվվէլ պուրուշմուշ օլմաղըլա , միւտէթը մէտիտէ չէքտիյի սէֆալէթի ըզհար իտիյօր իտի : Հալէթը նէզիյէտէ (հոգէւարգ) պուլունան պիշարէ մէճրուհըն սարֆ իտէճէյի սօն սէօզլէրինտէն , հայաթընըն էսրարընա ալեահ օլմագ իսթէտիմ իսէ տէ , ֆագաթ գաթման Նըմօ պունը մէն իթմէք նիյէթի իլէ :

— Մուալլիմ էֆէնտի , արթըգ կիտէպիլիրսինիզ , տէտի :

Գաբթանը մէճրուհին նէզտինտէ պըրագարագ օտամա չէքիլտիմ, օ կիւն ագչամա գատար քէտէրամիզ միւլահագալար իլէ ֆէնա հալտէ մուզթարըպ օլտում. խասթանըն հալի, վէ գաբթան նըմօնըն կէօզ եաչլէրի պէնի բէք միւթէէսիր իթմիշ իտի, քէզալիք կիճէ տախի ասլա ույուեամատըմ, սապահա գատար հիւզ-նէնկիզ ըիւյալար կէօրմէքտէ, վէ անլամատըզըմ պիր լիսան իլէ էօլիւ տուալարը օգունույօր կիպի, էլէմուք ֆէրեատլէր իշիթմէքտէ իտիմ:

Իրթէսի սապահ կիւվէրթէյէ չըգըպ, պէնտէն էվէլ կէլմիշ օլան գաբթան նըմօյը կէօրտիւմ. մումաիլէյհ պէնի կէօրիւնճէ եանըմա կէլէրէք.

— Մուալլիմ էֆէնտի, պու կիւն թահտէլ պահր պիր տէվը իթմէյի արզու իտէ՞րմիսինիզ, տէտի:

— Արգատաշլարըմլա պէրապէ՞ր մի, տէյի սօրտում:

— Էկէր արզու իտէրլէրսէ:

— Էմրինիզէ միւնթագըրըզ, Գաբթան էֆէնտի:

— Օ հալտէ տալկըճ էլպիսէնիզի կիյմէյէ հիմմէթ իտինիզ:

Գաբթան նըմօ մէճրուհի թայիֆէտէն, վէ եախօտ էօլիւտէն ասլա պահա իթմէտի: Նէտ-Լանտ իլէ Գօնսէյլի պուլուպ գաբթանըն թէքլիֆինի արզ իթտիմ. Գօնսէյլ հէման գապուլ իթտի, Գանատալը տտիխի, պու տէֆա ասլա նազ իթմէյուպ պիզիմլէ կէլմէյէ հազըրլանտը:

Սապահըն սաաթ սէքիզի իտի, սէքիզ պուչուգտա տէնիզ էլպիսէլէրիմիզի կիյմիշ, ալէթը թէնվիր վէ թէնէֆֆիւսիւմիւզի թագընմըշ իտիք, չիֆտէ գաբուլար աչըլտը, վէ գաբթան նըմօ՝ մայէթինտէ օն իքի նէֆէր թայիֆէ պուլունտուզու հալտէ կէօրիւնիւպ,



ճիւմլէմիզ պիրլիքտէ օն մէթրօ տէրինլիքտէ , վէ Նօ-  
թիւլիւսին օթուրմագտա օլտուղու գաարը տէրեայէ  
այագ պաստրդ :

Ճիւղվի պիր եօգուշ էնմէյէ պաշլատրդ , օն պէշ  
գուլաճ գատար պիր տէրինլիյէ վասըլ օլտուգ . պու-  
րատա գումտան , եօսունտան վէ նէպատաթը սայի-  
րէտէն էսէր պուլունմայրպ , պահրը Մուհիթի քէպի-  
րին գատարընտան ֆարգլը իտի : Տէրհալ պուլունտու-  
ղումուզ մահալին գօրայ երղընթըլարընտան միւթէ-  
շէքքիւլ օլտուղունը թանըտըմ :

Հայվանաթը նէպաթիյէ չիւպէսինէ մէնսուպ օլան  
գօրայլար , իւշ գըսմա միւնգասըմ օլուպ , մէրճան՝ իւ-  
չիւնճի գըսմը տըրքի , պիր չօգ վագըլթլար նէպաթ ,  
հայվան վէ մատէն սընըֆլարընտա թասնիֆ իտիլտի :  
Մէրճան տէնիլէն պու զարիպ նէսնէ , էսկի զէմանլար-  
տա իլաճ , վէ սօն զէմանլարտա թէգեինաթ մէգամըն-  
տա իսթիմալ օլունմայա պաշլատը . նիհայէթ 1694 թա-  
րիխինտէ թապիյունտան Մարսիլեալը Բէյսօնէլ նամ  
զաթ թարաֆընտան , սուրէթը գաթիյէտէ հայվան օլ-  
տուղունա գարար վէրիլտի :

Մէրճանլար թաշ ճընսընտան օլուպ պիր ըսթարօթ  
իւզերինտէ թէճէմմիւ իտէն զայէթ ուֆագ հայվանաթը  
խիւրտէպինիյէտէն թէշէքքիւլ իտէր . պու պօլիպլէրին  
եալընըզ պիր միւվէլլիտի (ծնիշ) վարքի , սնլէրի էմէ-  
րէք հասըլ իտէր , պունլար՝ հայաթը ումումիյէյէ իշ-  
թիրագ իտէրէք , քէնտիլէրինէ մախսուս պիր էօմր իլէ  
եաշարլար , վէ պիր նէվի ճէմիյէթը միւշթէրէքէ (ըն-  
կերվարուլիւն) թէշքիլ իտէրլէր : Հարիք իւլ աոտէ օ-  
լան պու հայվանաթը նէպաթիյէնին թէտգըգաթընա  
զաթէն աշինալըղըմ վար իտի , պունլար՝ նիւշվէնիւմա  
պուլտուգճա աղաճ կիպի պէօյիւրլէր , վէ պիր թարաֆ-

տան տախի ատէթա մատէն հալինի քէսպ իտէրլէր .  
թապիաթըն , գաարը տէրեայէ վազ իթմիշ օլտու-  
ղու պու թաշ քէսիլմիշ օրմանլարը եագընտան կէօ-  
րէպիլտիյիմ իչին , տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն օլ-  
տում :

Ալէթը թէնվիրիյէմիզ եագըլտըգտան սօնրա , հէ-  
նուզ թէշէքքիւլ իթմէքտէ օլան պիր մէրճան թարլա-  
սընը զիյարէթ իթտիք , հիշ շիւպհէ եօգ քի մուրուրը  
զէման իլէ պիր կիւն պու գօրայլար , պահրը Մուհիթի  
քէպիր իչինտէ , եիւքսէլէ եիւքսէլէ , պահրը Մուհիթի  
հինտինին պու թարիգինի սէտտ իտէճէք տիր : Եօլուն  
իքի ճիհէթինտէ մէրճանլար վէ գայալարլա գարըշըգ  
շալըլըգլար պուլունուպ , իւզէլլէրինտէ տախի ուֆագ  
վէ պէյազ չիչէքլէր կէօրիւնիւյօր իտի . եալընըզ պու  
նէպաթը պահրիյէ , լույի զէմինտէքի նէպատաթըն  
աքսի օլարագ , եօգարտան աշաղը տօղրուլուպ , գայա-  
լարա մէրպութ իտիլէր :

Ֆէնէրլէրիմիզին զիյասը , շուլէյի ճէվվալէ (լուսոյ  
բեկբեկում) կիպի պու ընկեամուզ մէրճան տալլարը-  
նա աքսէնտազ օլարագ , պին տիւրլիւ մէնզարէյի հայ-  
րէթֆէզա իպրազ իաիյօր իտի . կէյիք պույնուզունա  
միւշապիհ պու զարիպ աղաճլարըն տալլարը , զանն ի-  
տէրսին քի սուլարըն թահրիքի իլէ սալլանըյօրլար իտի .  
պու լաթիֆ աղաճլարը թէգեին իտէն հէնուզ թագէ  
վէ նագիք օլան մէրճան շախլարընը (եղջիյր) գօթարմագ  
արզուսըյըլա սուզան օլմագտա իտիմ . ֆագաթ պու  
զիյհայաթ (կենդանի) չիչէքլէրէ էլիմի եագլաշտըրըր  
եագլաշտըրմազ , տէրհալ իչէրինտէ պիր վէլվէլէ , վէ  
պիր հէյէճան բէյտա օլուպ , գար կիպի պէյազ վէ  
եըլտըզ չէքլինտէ չիչէքլէր , գըրմըզը գապուգլարը ի-  
չինէ չէքիլիյօրլար իտի , չիչէքլէր պէնիմ նագարըմտան



պիւղիւտիւքէրի կիպի , աղաճլարտա թօմրուգլու պիր  
թաշա միւպէտտէլ օլույօր իտի :

Թէսատիւֆ պէնի , պու հայվանաթը նէպաթիյէ-  
նին էն շայանը տըգգաթ նիւմունէլէրի էօնիւնտէ պու-  
լունտուրույօր իտի : Պու մէրճանլար , պահրը Սէֆիտ-  
տէն , իթալեա վէ Ֆրանսա իլէ , Թարապուլուսը Ղարպ  
սէվահիլինտէն չըգարըլան մէրճան տալլարընտան չօգ  
ղիյատէ նէֆիս իտիլէր . պունլարըն , էրպապը թիճարէթ  
պէյնինտէ « Գան չիչէյի » վէ « Գան քէօրիւյիլ » թէս-  
միյէ իտիլմիշ օլմասընը բէք մուվաֆըգ պուլտում :

Մէրճանլարըն պիր քիւօղրամը պէշ եիւզ ֆրանգա  
գատար սաթըլմագտա տըր քի , օ հալտէ շու պուլուն-  
տուլումուզ մէվգըտա , միլեօնլարլա սէրվէթ մէվճուտ  
տըր տէմէք օլուր : Պու պէհատար նէսնէլէր , տիկէր  
պիր թագըմ պօլիպլէրէ գարըշարագ , սըգ վէ կէչիլ-  
մէզ եըղընթըլար թէշքիլ իթմիշլէր իտի : Մապիսթա  
թէսմիյէ իտիլէն պու գօրայլարըն իւզէրինտէ , կիւլ  
րէնկինտէ մէրճանլարըն հայրէթէֆզա նումունէլէրի  
կէօրիւնմէքտէ իտի :

Չօգ կէշմէտէն չալըլըգլար սըգլաշտը , աղաճլար  
պէօյիւտիւ , թաշ քէսիլմիշ աղաճլարլա միւզէյեէն օր-  
մանլարա , վէ միյմարը թապիաթըն եէտը մէհարէթի  
իլէ տիքիլմիշ սէրաբա թաշ տիրէքլէրէ թէսատիւֆ իթ-  
տիք : Գարթան նըմօ , գարանլըգ , վէ իւսթ թարաֆը  
աղաճլարըն եէքտիկէրէ պիթիշմէսի իլէ գաբանմըշ տար  
պիր եօլա կիրտիքտէն սօնրա , պէլլի պէլլիսիզ պիր  
եօգուշտան աչաղա էնմէյէ պաշլատը . շու հալտէ եիւզ  
մէթրօ գատար տէրինէ էնմիշ իտիք , ֆագաթ ալէթը  
թէնվիրիյէմիզին զիեասը , կեահ պէ կեահ ալամէթը  
սիհր իլէ շուլէտար օլան խէյայի ֆէնէրլէր կիպի , քէ-  
մէրքեարի աղաճլարտան ասըլը , ալիզէ միսիլու մէրճան

տալլարընա աքսէնտազը հայրէթ օլարագ, թարիֆի ղայրի գապիլ պիրէր մէնզարէյի նազարրուպա թէշքիլ իտիյօր իտի: Մէրճան աղաճլարը արասընտա, տահա զիյատէ չայանը տըգգաթ օլան Մէլիտ տալլարը, վէ սայըր գըրմըզը, եէշիլ բօլիպլէր տաիի պուլունույօր իտի քի, պունլար՝ թապիյուն պէյնինտէ մէվզույիպ ահս օլունուպ, հայլըճա միւճատէլէտէն սօնրա, նէպատաթ սըրասընա իտիալ օլունտուլար:

Նիհայէթ իւլ էմր, իքի սաաթ միւթէմատի եիւրիւտիւքտէն սօնրա իւշ եիւզ մէթրօ տէրինլիյէ գատար էնտիք, եանի մէրճանլարըն մէպտայի թէշքիլի օլան սօն հուտուտընա վասըլ օլտուգ. ֆաղաթ պուրասըր սէյրէք աղաճլըգ եախօտ գօրուլուգ օլմայըպ, իլլա թաշ քէսիլմիշ իրի աղաճլարտան միւթէշէքքիւլ, ղայէթ վասի վէ նիհայէթսիզ կէօրինէն պիր օրման իտի քի, հէր պիրինին տալլարը ըէնկեարէնկ տէնիզ սազլարըյլա եէքսիկէրինէ մէրպութ օլուպ, պաշգա պիր լէթաֆէթ իպրազ օլունմագտա իտի: Պուրատա հատսըզ հիսապսըզ մատէնլէր իլէ նէպատաթը կէճոնակէճոն տօլու իտի. մէզքիւր թաշ քէսիլմիշ աղաճլարըն եիւքսէք տալլարը ալթընտան կէշիպ կիտիյօր իտիք. այագլարըմըզըն ալթընտա իսէ, Հէլզօնլար, Պօրուլար, Նիւճիւմը պահրիլէր, մանթարլար, եօսունլար վէ տէնիզ գարանֆիլլէրի, չիշէքտէն մամուլ պիր գալիճէ թէշքիլ իթմիշլէր իտի. կէօզլէր գամաշտըրըճը պիրէր միւճէվհէր կիպի բարլայան պու չիշէքլէրին լէթաֆէթինի թարիֆ իտէմէմ:

Աման եա՝ Բապպիմ, նէ՞ թարիֆ օլունմազ վէ նագշ իտիլմէզ մէնզարէ, աճապա պու մէնզարէնին թասվիրի գապիլ մի, նէ միւմքիւն . . . ահ, նիշին հըսսիյաթըմըզը պիրի պիրիմիզէ թէպլիզ իտէմէյօ-



րուզ, նի՛չին պաշտմըդ տէմիրլի ճամ մահֆազալար ի-  
չինտէ մահբուս օլմուշ իտի, նի՛չին պիրի պիրիմիզլէ  
լազըրտը իտէմէյօր իտիք, ա՛հ, քեաշքի պիզտէ շու  
մէրճան աղաճլարը տալլարը իւզէրինտէ, գուշ կիպի  
սիւրիւ սիւրիւ ուշուշմագտա օլան պալըզլար կիպի  
սէրպէսթ օլա իտիք, քեաշքի պիզտէ սուտա վէ գա-  
րատա եաշայան մախլիւգաթ կիպի օլուպտա, քէմալի  
սէրպէսթի իլէ շու հայլանաթըն արասընտա կէզէրէք  
սէյլէշմէյէ, վէ միւպահասա իթմէյէ մուվաֆըզ օլա  
իտիք: Հէյհա՛թ, միւմքիւնսիւղ արզու . . .

Գաթթան նըմօ թէվազուֆ իթտի, պիզ տէ մու-  
մաիլէյհէ իմթիսալ իտէրէք տուրտուզ, արգամա  
պագտըղըմտա, թայիֆէլէրին, ամիրէրի էթրաֆընտա  
պիր նըսֆ տայիրէ թէշքիլ իթտիքլէրինի կէօրտիւմ.  
լաքին պիր ազ տահա տըզգաթլա պագարագ, իշլէ-  
րինտէն տէօրթ նէֆէրինին՝ ումուզլարը իւզէրինտէ ու-  
զուն պիր սանտըզ պուլունտուզունը կէօրտիւմ.

Տուրտուզումուզ մահալ, իրի աղաճլարըլա մուհիթ  
վասի պիր մէյտանըն մէլքէզի իտի, ալէթը թէնվիրի-  
յէմիզ, զուրուպը չէմն (արեամուտ) էսնասընտա կէօ-  
րիւնէն ըշըզ կիպի, ուզուն կէօլկէլի պիր զիյա սալը  
վէրմէքտէ, վէ կէօլկէլէրիմիզի զարիպ սուրէթտէ եէ-  
րէ թէրսիւմ իթմէքտէ իտի, մէյտանըլը իհաթա իաէն  
աղաճըլըն իլէրիսի գարանըզ օլուպ, եալընըզ նիւմ  
սուրէթտէ մէրճան տալլարը արասընա աքսէնտազ  
օլույօր իտի:

Գօնսէյլ իլէ նէտ-Լանտ եանըմտա իտիլէր, պա-  
գըյօր իտիք, զարիպ պիր մէնզարէտէ հազըր պուլու-  
նաճաղըմըզը հըսս իտիյօր իտիք: Եէրէ աթֆը նազար  
իթտիլիմտէ, եէր եէր ինսան էլի իլէ եաբըլմըշ, վէ  
պիր նէվի քիրէճ իլէ սըվալանմըշ կիպի տիւմնէքլէր

կէօրտիւմ, պունլար, պիր սուրէթը միւնթազամատէ թանգիմ իտիլտիյինտէն, միւթլազա ինսան իմալաթը օլաճաղընա գանաաթ կէթիրտիմ:

Մէզքիւր մէյտանըն թա օրթասընտա, վէ կէլիչի կիւզէլ տիզիլմիշ գայալըլըն իւզէրինտէ, մէրճանտան մամուլ պիր խաշ տիքիլմիշ իտի քի, գօլլարը թէհա-ճիւր (քարացեալ) իթմիշ գան իլէ եաբըլմըշ կիպի զանն օլունմագտա իտի:

Գաբթան նըմօնըն պիր իշարէթի իւզրէ, թայի-ֆէլէրտէն պիրի իլէրլէյիպ, պէլինտէն պիր գազմա չը-գարտը, վէ մէզքիւր խաշըն ալթընտա պիր գաշ ա-տըմ ուզագտա պիր տէլէք գազըմայա պաշլատը:

Օ վագըթ իչի անլատըմ, մէզքիւր մէյտանճըգ պիր մէզարիսթան իտի, վէ թայիֆէնին գազըտլըլ չուգուր մէզար օլտուղու կիպի, ուզուն շէքիլտէ օլան նէսնէ տախի, օ կիճէ նօթիւլիւստէ վէֆաթ իտէն թա-յիֆէնին ճէսէտինի համիլ պուլունան թապուլթ իտի: Գաբթան նըմօ արգատաշլարըյըլա, բէֆիգինին ճէսէ-տինի, պահըր Մուհիթին գաարընտա վագը, պու նէ-վիմա մէզարլըգտա տէֆն իթմէյէ կէլմիշ իտի: տէմէք օլուր քի, գաբթան նըմօ, վէֆաթ իտէն արգատաշ-լարընը պուրայա տէֆն իտիյօր իտի:

Փիքըրիմ, ասլա պու տէրէճէ տիւշարը հէյէճան օլմամըշ իտի, միւտտէթը էօմրիւմտէ պու մէրթէպէ թէէսիւր հըսս իթմէմիշ իտիմ, ատէթա կէօղլէրիմին կէօրտիւյինի կէօրմէք իսթէմէյօր իտիմ:

Մէզար, եավաշ եավաշ գազըլըյօր իտի, գազմա-նըն սէտասընտան տիւշարը ինէվֆ ու տէհէթ օլան պալըգլար, շաշըրարագ էթրաֆըմըգտան էօթէ պէրի գաշըլըյօրլար իտի: գազըլմագտա օլան չուգուր կիթ-տիքճէ պէօյիւմէքտէ, վէ քէսպը վիւսաթ իթմէքտէ օ-





Իւրեւրդի պիղիւմ ռահեթեցիկ մեղարմըրդ .

(Սահիֆէ 351)



լուս, չօգ կէշմէտէն թապուլը իսթիապ իտէճէք գատար պէօյիւտիւ վէ կէնիշլէնտի :

Թապուլը համիւ օլան թալիֆէլէր մէզարա թէգարրիւպ իթտիլէր : պէյաղ պիւր գումաշտան քէֆինէ սարըմիշ օլան ճէսէտ , մէզարըն իշինէ վաղ իտիլտի : Գարթան նըմօ , էլլէրի կէօյսիւնտէ վէ միւթէվէֆանըն տօսթլարըտա տիղ չէօքմիւշ օլտուգլարը հալտէ տուայա պաշլատըլար : Պէն իլէ իքի ըէֆիգլէրիմ տախի, պիւր թէէսիլի լուհանի իլէ միւթէէսիլ օլարապ , պաշըմլըր էյէրէք մէրգու մանէ իմթիսալ իթտիք :

Պատէհու եէրտէն չըգարըլան գում վէ թաշ բարչալարըլըլա մէզար էօրթիւլիւպ , նիմ սուրէթտէ պիւր տիւմնէք թէշքիլ իթտի :

Պու այըն (արարողութիւն) տախի իսթամ պուլտուգտան սօնրա , գարթան նըմօ իլէ մայէթը մէվճուտէսի այաղա գալգըպ մէզարըն եանընա վարտըլար , վէ թէքրար տիղ չէօքէրէք , հէյ պիւրի այրը այրը էլինի ուղատըպ , միւթէվէֆա ըէֆիքլէրինէ էլվէտա իթտիլէր...

Պատէհու պու ղարիպ ճէնագէ ալայընտա պուլուլնանլար ավտէթէ պաշլայըպ , վէ մէրճան աղաճլարը քէմէրլէրի ալթընտան , վէ չայըլըգլար արասընտան կէչէրէք պիւր եօգուշ չըգմայա գօյուլտուգ :

Նիհայէթ նօթիւլիւսիւն ֆէնէրի կէօրիւնտիւ , վէ էլէքթրիք զիյասը սայէսինտէ իլէրլէյէրէք , սաաթ պիւր սուլարընտա սէֆինէյէ ավտէթ իթտիք :

Տէրհալ սօյունարապ կիւվէրթէյէ չըգտըմ , քէտէրէնկիղ պիւր հըսսիյաթըն թահտը թէէսիրինտէ գալմըշ օլան ֆիքրիմին էնտիշէսինի թէսքին իթմէք էմէլի իլէ , ֆէնէրին եանընտա օթուրուպ սաթհը տէրեայը թէմաշայա պաշլատըմ :

Չօգ կէշմէտէն գարթան նըմօ տախի կիւվէրթէ-



յէ չըգտըղընտա , հէման պաղա գալգըպ .

— Տէմէք թախմին իթմիշ օլտուղում կիպի , պիչա-  
րէ ատէմճըղազ կիճէ վէֆաթ իթտի , տէտիմ :

— Էվվէթ միւսիւ Արոնաքս :

— Շիմտի , էսկի արգատաշլարը եանընտա , վէ  
մէրճանտան մամուլ մէզարըն իչինտէ ըահաթճա եա-  
թըյօր :

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի , պիզտէն պաշգա հէր  
քէս թարաֆընտան ունութուլմուշ օլարազ օրատա եա-  
թըյօր . պիզ մէզարընը գազըրըզ , վէ բօլիպլէր տախի ,  
էպէտիյէն աշըլմայաճազ սուրէթտէ անը սէտտ ու  
թէմհիր (կնքեւ) իտէրլէր :

Գաթթան Նըմօ , պու սէօզլէրի տէտիյի սըրատա ,  
սէրի պիր հարաքէթ իճրա իտուպ , էլլէրի իլէ եիւզիւնի  
վէ ազզընը գաթատը իսէ տէ , թա ճիկէրկեահընտան  
գօբուպ կէլմէքտէ օլան պիր ֆէրեատը տիլսուզի (սր-  
տատոչոր հաուաջանք) զապթ իթմէյէ գատըր օլմայա-  
րազ :

— Իշթէ պիզիմ ըահէթէնկիզ մէզարըմըզ , սաթհը  
տէրեատէն պիր գաչ եիւզ գատէմ աշաղըտա պուլու-  
նան , կէօրտիլիւնիւզ օ գապրիսթան տըր . տէմէսի իլէ :

— Հիշ օլմազսա թէրգը հայաթ իտէն արգատաշ-  
լարընըզ , օրատա ինսանլարըն վէ քէօթէք պալըզլարը-  
նըն թէարուզընտան սալիմ օլարազ , քէմալի իսթիրա-  
հէթլէ եաթարլար , տէտիյիմտէ , գաթթան Նըմօ աղըր  
պիր վադար քէսպ իտէրէք :

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի , քէօթէք պալըզլա-  
րընըն , վէ ալէլիսուսու ինսանլարըն թէարուզընտան  
մէսուն օլարազ ըահաթ իտէրլէր , տէտի :

Պիպէրեան մաթպասարնսա քապ վէ Ճիրուխք  
օլունան քիթապլար .

| Բօմանլար                             | Միւէլիֆ        | Միւթէրճիմ    | Ճիւտ | Դրշ |
|--------------------------------------|----------------|--------------|------|-----|
| Սէրսէրի Եահուտի<br>(Մուսավէր)        | Էօթէն—Սիւ      | Դ. Սիմքէշեան | 6    | 80  |
| Բարիսին Հ. Էսրարը                    | Վիտօգ          | »            | 2    | 35  |
| Պէօյիւք Էիւրէք                       | Բօլ տ'էկուրմօն | »            | 4    | 50  |
| Թիւրլիւթօն                           | ՐէնէՄէգրուա    | »            | 2    | 25  |
| Ղարիպ պիր սըրր<br>(Տիվանէնին սըրրը)  | Բիէր Նինուս    | Ա. Ալիք      | 2    | 40  |
| Ճինայէթ մահսուլը                     | Ատօլֆ Պըլօ     | »            | 2    | 20  |
| Բէտի կէօզիւ                          | Ֆ. Պուակօպէ    | »            | 1    | 20  |
| Նէթիճէի մէրամ                        | Ժօրժ Օնէ       | »            | 1    | 12  |
| Էքմէքճի խաթուն                       | Բ. Մօնթէրէն    | Յ. Թօլայեան  | 6    | 60  |
| Բարիս Փաճիալարը                      | »              | »            | 4    | 70  |
| Բարիս Ղարապի                         | »              | »            | 3    | 60  |
| Իւշ միլեօն Փրանգ<br>թրախումա         | »              | »            | 2    | 40  |
| Պին պիր կէճէ                         | Ս. Տը Մազի     | Արապաճեան    | 4    | 40  |
| Եիրմի պին Փարսախ<br>տէնիզլէր ալթընտա |                |              |      |     |
| սէյահաթ                              | Ժիւլ Վէրն      | »            | 2    | 25  |
| Պիքէս (Յամիլեատան<br>մահրումլէթ)     | Էքթօր Մալօ     | »            | 2    | 25  |







Պիշարէ քայիւնէ , ըիսթաթոք նէվինսէն օլան  
 քանաւարն ալազլարնա սարըլարազ և սվասս  
 սալլանըյօրսու .



Ժ Ի Խ Լ Վ Է Բ Ն

ԵՒՐՄԻ ՊԻՆ ՖԱՐՍԱԽ  
ՏԵՆԻԶԼԵՐ ԱԼԹԸՆՏԱՍԷՅԱՀԱԹ

Միւթասթիս վէ դայէք կիւզէլ ռէսիմէր իլէ  
միւզէյեէն

ՖԵՆՆԻ ՐՕՄԱՆ

( Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն )

ՃԻԼՏԻ ՍԱՆԻ

Միւթէրճիմի

Մ. Պ. Արապանեան

Նաշիրի

Վարապէս Պիպէրեան

معارف نظارت جليله سنك ۳۱۹ نومرولى رخصتيله طبع اولمشدر

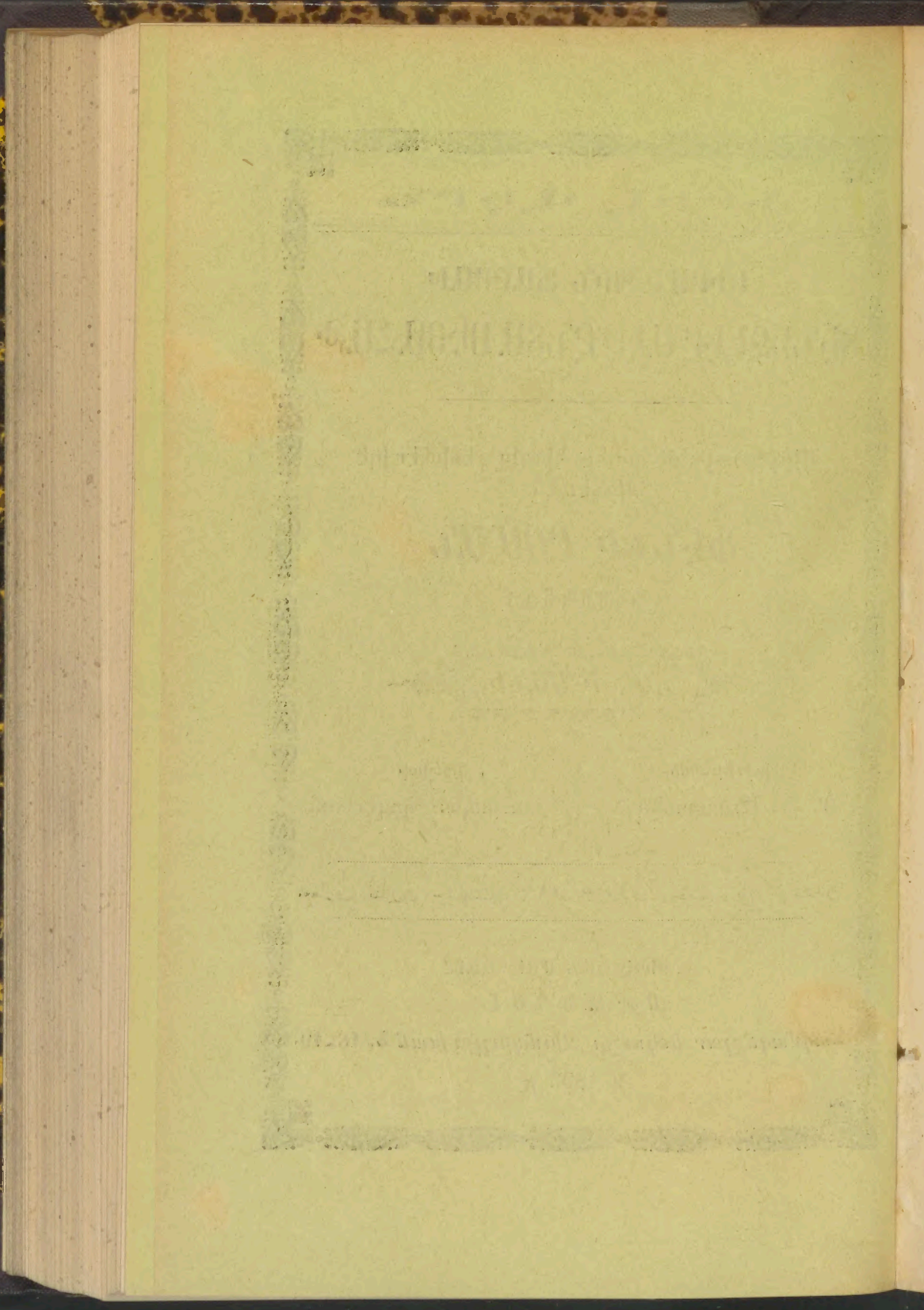
Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱՍԱԸ

Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

Հագնագործար եօզուշու Ձիւմպիլլիլի խան Ն. 18-19

( 1893 )







ՎԻՃԻԿԱԿԱՆ

ԵՒՐՄԻ ՊԻՆ ՖԱՐՍԱԽ  
ՏԵՆԻԶԼԵՐ ԱԼԹՐՆՏԱ ՍԵՅԱՀԱԹ

Միսթէասսիս վէ զայեթ կիւզէլ բէսիմէր իյէ  
միւզէյեէն

ՖԷՆՆԻ ՐՕՄԱՆ  
(ԳԻՏԱԿԱՆ)

ՃԻԼՏԻ ՍԱՆԻ

ՄԻԼԹԵՐԵԻԺԻ      ՆԱԶԻԻԻ  
Մ. Պ. ԱՐԱՅԱՆԵԱՆ      ԿԱՐԱՅԻՏ ՊԻՅԼԵՐԵԱՆ

• مارف نظارت جليله سنك ۳۱۹ نومروى رخصتيله طبع اولمشدر

Կ. ՊԻՊԵՐԵԱՆ. ՄԱԹՊԱԱՐԻ:

Ս Թ Ս Ն Պ Օ Լ

Հագմագմըյար եօզուշու Զիւնյիւշիւ իւան Ն. 18-19  
( 1892 )

THE  
JOURNAL OF THE  
SOCIETY OF THE  
FRIENDS OF THE  
AFRICAN

OF THE  
SOCIETY OF THE  
FRIENDS OF THE  
AFRICAN

OF THE  
SOCIETY OF THE  
FRIENDS OF THE  
AFRICAN

OF THE  
SOCIETY OF THE  
FRIENDS OF THE  
AFRICAN

OF THE  
SOCIETY OF THE  
FRIENDS OF THE  
AFRICAN

OF THE  
SOCIETY OF THE  
FRIENDS OF THE  
AFRICAN



ԵՐԻՄԻ ՊԻՆ ՖԱՐՍԱՆ

ՏԵՆԻՉԼԵՐ ԱԼԹԸՆՏԱ ՍԵՅԱՀԱԹ

**ԵԱԽՕՏ**

ԹԱՀՏԷԼ ՊԱՀՐ ՏԵՎՐԸ ԱԼԷՄ

1

Պահիր Մուհիթի հիմնի .

Իշթէ թահտէլ պահր իճրա էյլէտիյիմիզ պու սէ-  
յահաթը զարիպէնին իքինճի գըսմը պուրատա պաչլար :

Ֆիքրիմտէ շէտիա պիր թէէսիր պըրագան գաարը  
տերեատէքի մէրճան մէզարլըզը , վէ մէզքիւր մէզար-  
լըզտա կէօրիւլէն էլէմնագ մէնզարէ իլէ գըսմը էվվէլ  
խիթամ պուլտու :

Տէմէք օլուր քի գաթթան նըմօնըն էօմրիւ , տայի-  
մի սուրէթտէ հատտ ու բայանը օլմայան տէնիզտէ կէշ-  
մէքտէ իտի . հաթտա մումաիլէյհ քէնտի մէզարընը  
տախի , պահրը Մուհիթին պիր կիրտապը քէօշէսինտէ  
հազըրլամըշ իտի քի , Օգիանսուրն տէհշէթամիզ ճանա-  
վարլարը պիլէ , օրատա եաթթան վէ հայաթ ու մէմաթ  
(մահու և կենայ) իլէ եէքտիկէրէ պաղլանան պու ար-  
գատաչլարըն րահաթ , վէ միւէպպէտ օլան ույգուլա-  
ընը իսլալ իտէմէզլէր իտի :

Գաթթան նըմօ , մալիւմիւմիւզ օլան ճէնաղէնին  
տէֆիննտէն սօնրա , « Պու մէզար՝ եայընըզ ճանապար-  
լարըն տէյիլ , իլլա ինսանլարըն թէարուզընտան տախի  
էմին տիր » տէմիշ իտի :

Պու զարիպ ատէմ, տայիմա վահչի, վէ տայիմա ճէմիյէթը պէշէրիյէնին ալէյհինտէ ազիմ պիր պուզզ ու ատաւլէթ հըսս իտիյօր իտի :

Գարթան նըմօ հագգընտա, Գօնսէյլին մէմնունիյէթինի մուճիպ օլան ֆարզիյաթը, չօգլուգ գապուլէ շայան կէօրմէյօր իտիմ. Գօնսէյլ տայիմա, գարթան նըմօյը բույի արզտա՝ գատր ու գըյմէթի վէ էհիլէթ ու լիյագաթը թանըլմայան, վէ պէ հագգէն լայըգ օլտուղու լաղպէթի կէօրէմէյէն ալիմ ատէմլէրտէն պիրի օլուպ տա, շու հալտէն ինֆաալ իտէրէք շիրքէթը պէշէրիյէտէն նէֆրէթ իթմիշ, վէ պու սէպէպլէ քէնտի մէհարէթի սայէսինտէ իմալ իտիլմիշ օլան սէֆինէյէ գաբանմըշ, վէ բույի զէմինին հէր նէվի քիւֆէթինտէն միւպէրրա օլարագ, սէրպէսթճէ եաշամաղա գարար վէրմիշ պիր ատէմ զանն իտիյօր իտի. լաքին պէնճէ, պու ֆարզիյաթ, գարթան նըմօնըն եալընըզ պիր ճիհէթինի իյզահ իթմէքտէ իտի :

Յիլ հագըզա էսրար իշմիշ, վէ եախօտ աֆիյօն եուլթուշ ատէմլէր կիպի ույուշուգլուզա կիրիֆթար օլուպ տա, տէրին պիր ույգույա տալտըղըմըզ օ մահուտ կիճէտէ վուգուա կէլէն հալ, զիհնիմի սօն տէրէճէ իշղալ իթմիշ իտի : Ուֆուգը մուպէնէտէն մէն իթմէք իշին գարթան նըմօնըն, հիտտէթլէ տիւրպիւնի էլիմտէն գարմասը, նօթիւլիւսիւն անլաշըլմազ պիր միւսատէմէսի նէթիճէսինտէն մէճրուհ վէ հէլաք օլան թայիֆէնին հալի հիւզն իշթիմալի, պէնի պաշգա զիւյիւմէրէ զահիպ իտիյօր իտի. էօյլէ եա՝ ուֆուգտա նէ՞ կիպի էսրարէնկիզ պիր շէյ վար իտի քի, գարթան նըմօ պանա կէօսթէրմէք իսթէմէտի, նիշին պիզի օտամըզա գարաթտը, պիզի զայրի իսթիյարի պիր ույգու իլէ նիշին ույուլթուտ : Էլպէթտէ պունլար թէքին



չէյլէր տէյիլ տիր : Խա՛յր , Գօնսէյլին ֆարդիյաթընը  
գապուլ իտէմէմ , գաթթան Նըմօ , եալընըլ ինսանլար-  
տան գաշմագլա իթթիֆա իթմէյուպ , միւտհիշ սէֆի-  
նէսի , քէնտինի քէյֆինճէ իսթէտիյի մահալէ սէվգ  
իթտիքտէն մատէ , քիմ պիլիւր նէ տէհչէթամիլ ինթի-  
գամլէրէտէ ալէթ օլույօր :

Մամաֆիհ , շիմտիքի հալ հիշ պիւր շէյ ալեհահ  
տէյիլիմ , հէնուլ գարանլըգտա նիմ ըշըգլար կէօրիւպ  
գարարը գաթը վէրէմէտիյիմտէն , անճագ վուգու պու-  
լան հատիսէլէրտէն քէշֆ իթտիքլէրիմի եազմագլա իք-  
թիֆա իթմէլիյիմ :

Շուրասըտա վար քի , պիզի հիշ պիւր շէյ գաթթան  
Նըմօյա ըապթ իտէմէլ . քէնտինի , Նօթիւլիւստէն ֆի-  
րար իթմէմէք իշին նամուսումուլ իւզրէ սէօզ վէրմիշ  
օլմատըղըմըլը բէք ալա պիլիւր . պիլ նէզաքէթ բէր-  
տէսի իլէ մէսթուր միւստիֆիւր նամը ալթընտա սըրֆ է-  
սիլլէր , վէ եախօտ մահրուսլարըլ : Նէտ-Լանտ , տայիմա  
ֆիրար իթմէք իւմիւտիւտէ տիր . շիւպհէ եօգ քի Գա-  
նատալը , իլք տիւշտիւյի ֆըրսաթտէն իսթիֆատէ ի-  
տէճէք տիր , վէ էլպէթ պէնտէ մէրգումա իմթիսալ  
իտէճէյիմ : Մամաֆիհ , շայէտ Նօթիւլիւսին էսրարընա  
վագըֆ օլմատան մուֆարէգաթ իտէրսէմ , թէէսիւֆ  
իտէճէք իտիմ :

Խիւլասայի քէլամ , պու ատէմին ալէյհինտէ պու-  
լունուպ ատապլէթ մի իթմէլի , եօխսա լէյհինտէ օլա-  
րագ թագաիր մի իթմէլի իտի . եանի գաթթան Նըմօ  
զալիմ մի տիր , մագլոմ մը տըր , իշթէ պու խուսուս-  
տա թէրէտտիւտէ գալմըշ իտիմ : Պունըյըլա պէրա-  
պէր քէնտինտէն էպէտի սուրէթտէ այրըմագտան էվ-  
վէլ , շայանը հայրէթ օլաճագ տէրէճէտէ պաշլանըլմըշ  
օլան իշպու թահտէլ պահր սէյահաթը իքմալ իլէ ,

տէրեալէր ալթընտա քիւլլիւյէթ իւզըէ միւխթէֆի (ծածկեալ) պուլունան էշեայի հայրէթպախանըն թէք-միլ թաննիֆաթընը (գասակարդեր), թէտգըզ իթմէք արզուսըյըլա սուզան օլույօր իտիմ:

Էվլէթ, պու անէ գատար պէնիյի պէշէրտէն հիշ պիրինին կէօրմէտիյի մուճիպէլէրի կէօրէպիլմէք վէ ֆէն-նէն իսթիֆատէ իտէպիլմէք իշին, էօմրիւմին պիր գըս-մընը ֆէտա իթմէյէ հազըր օլտուզումը իյթիրաֆ ի-տէրիմ, վագաա շիմտիյէ գատար բէք չօգ շէյ կէօր-տիւմ, ֆագաթ պունլար հիշ մէսապէսինտէ գալըր. զի-րա պահըր Մուհիթի քէպիր ալթընտա անճագ ալթը պին ֆարսախ տօլաշմըշ իտիք:

Նօթիւլիւսին, կիթտիքճէ գըթաթը մէսքինէյէ (ընակաւ էտ ցամաք) թէգարուպ իթտիյինի պիլիյօր ի-տիմ, պու էսնատէ էկէր հիւրրիւյէթիմիզի իատէ իտէր պիր ֆըրսաթ տիւշէճէք օլուրսա, արգատաշլարըմը, պիլմէք վէ կէօրմէք արզուսընա ֆէտա իթմէքիյիմ, մէրհամէթսիզլիք օլաճաղընտան, չարնաշար անլէրէ ըէֆագաթ. վէ հաթտա ֆիրարը թէսհիլ իթմէք իշին պէլքիտէ տէլալէթ իթմէմ լազըմ կէլիը իտի. լաքին պէօյլէ պիր ֆըրսաթ տիւշէճէք մի իտի, ճէպրի օլա-րագ հուրրիյէթինի դայպ իտէն պիր ատէմ, էզճան ու տիլ պէօյլէ պիր ֆըրսաթը կէօզլէր, ֆագաթ ալիմ վէ մէրագլը օլան զաթ, պիլաքիս ֆըրսաթըն զուհուրին-տէն խէվֆ իտէր:

1868 սէնէսի Յունվարընըն եիրմի պիրինճի կիւ-նիւ, էօյլէն իւսթիւ իքինճի գաթթան կիւվէրթէյէ կէ-լիպ կիւնէշին եիւքսէքիյինի էօլլիւյօր իտի, պէնտէ կիւվէրթէյէ չըգըպ պիր սիզարա եագտըմ, վէ մէրգու-մըն մուամէլաթընը թէտգըզա պաշլատըմ: Պու ատէ-մին ֆրանսըզճա պիլմէտիյինի էյիտէն անլատըմ. զիրա



պիր գաչ տէֆա երւքսէք սէտա իլէ էօյլէ սէօղլէր սէօյլէտիւմ քի , էկէր անլամըչ օլա իտի , հիչ օլմագսա արգասընա տէօնիւպ պագածագ իտի , լաքին մէրգում սաքիթ պիր հալտէ գալտը :

Իքինճի սիւվարի իշի իլէ մէշղուլ օլմագտա իքէն , Գըրէսըօ ատասընտաքի թահտէլ պահր քէշթ ու կիւզարըմըզ էսնասընտա , ըէֆագաթըմըզտա պուլունան իրի վիճուտը թայիֆէ , կէլիպ ֆէնէրին ճամլարընը թէմիղլէմէյէ պաշլատը : Տէնիզ ֆէնէրլէրինտէ օլտուղու կիպի , ատսի իւլ շէքլ (ոսպնածև) հալգալար իլէ իմալ օլունմասը սայէսինտէ , զիյանըն շիտտէթինի երիզ տէֆա արթըրան պու միւսէննա ֆէնէրի թէտգըզ իթտիւմ . էլէթըրիք լամպասը , թէքմիլ գուվվէյի թէնվիրիյէսինի վէրէճէք տէրէճէտէ թէրթիպ , վէ հէր նէվի թէհլիքէտէն արի օլածագ սուրէթտէ իմալ իտիլմիշ իտի :

Նօթիւլիւս , թահտէլ պահր եօլունա պէտ իյլէմէք իչին գատարը տէրեայէ տալածագը վագըթ , կիւվէրթէյի թէրք իլէ սալօնա էնտիւմ : Գաբագլար գաբանըր գարանմազ , սէֆինէ զարպ ճիհէթինէ տօղրու կիթմէյէ պաշլատը :

Ուճը պուճագը կէօրիւնմէզ տէրէճէտէ վասի պիր սու օվասընտա , եանի պէշ երիզ էլլի միլեօն հէքթար սու իսթիապ իտէն , պահրը Մուհիթի հինտինին սուլարը տէրունինտէ պուլունույօր իտիք :

Պու տէնիզին սուլարը օ գատար պէրրագ վէ բարլագ տըրքի , սաթհընտան էյիլիպ տէրունինէ պագանլարըն պաշը տէօնմէյէ պաշլար : Նօթիւլիւս , երիզտէն իքի երիզ մէթըօ տէրինլիքաէ կիտէյօր իտի . պէօյլէճէ պիր գաչ կիւնլէր եօլունա տէվամ իթտի : Պէնտէն պաշգա հէր քիւմ օլսա , վէ նէ գատար տէնիզի սէվսէ ,

երինէ պու թահտէլ պահր եօլնուլուգտան պէզէճէք վէ սըգըլաճագ իտի . ֆագաթ պէն հէր կիւն կիւվէրթէյէ չըգըպ էթրաֆը թէճէսսիւս պիրլէ , Օգիանօսըն հայաթպախչ հէվասընը թէնէֆֆիւս իթմէք , եախօտ սալօնըն բէնչիրէսինտէն մահսուլտար սուլարըն մէնզարէյի պինագիրէնին թէմաշասըյըլա էյլէնմէք , վէ պազէն տէ քիւթիւպխանէտէքի քիթապլարը օգումագ վէ սէյահաթըմըզը եազմագլա վագըթ կէչիրիպ զէրրէ գատար սըգըլմայօր իտիմ :

Սըհհէթը պէտէնիյէմիզ մէֆնուն օլաճագ տէրէճէտէ իտի . Սէֆինէնին թաամը վիճուտիմիզէ եարայօր իտի . հաթտա պանա գալսա , Նէտ-Լանտըն բիչիրտիյի թաամլարա հաճէթ կէօրմէզ իտիմ . զիրա Գանատալը տայիմա Նօթիւլիւսին պիր սիյագ իւզրէ օլան թաամլարտան շիքեայէթ իթմէքտէ իտի :

Պունտան գաթինազար , սէֆինէնին թէպէստիւլտէն արի վէ միւթատիլ հէվասը սայէսինտէ , Նէզլէտէն տէ մասուն պուլունույօր իտիք , հաթտա Տէնտրոֆիլէ թէսմիյէ գըլընան , վէ գօրայլարըն իւզէրինտէ պիթէն տէնիզ գաթայըֆը կիպի պիր Նէպաթը , գօլայճա էրիմէքտէ օլան Պօլիւլէրին էթի իլէ գարըշտըրըլտըզը հալտէ , հէմ լէզզէթլի վէ հէմ տէ Նէզլէ իլէ էօքսիւրիյէ գարշը բէք կիւզէլ պիր իլաճ օլույօր իտի :

Պիր գաչ կիւնլէր միւթէմատի վէ քէսրէթլէ տէնիզ գուշլարը կէօրտիւք . պունլար , մարթի վէ չայլագ ճընսընտան օլուպ պիր գաչ թանէսինի մէհարէթլէ վուրտուգ քի , խուսուսի պիր սուրէթտէ բիչիրիլիպ լէզզէթլի պիր ալ թաամը օլտու :

Գըյըլարտան բէք չօգ ուզագլաշլապ տա , տէնիզ տալկալարը իւզէրինտէ եօրկունլուգ ալան զայէթ պաթ-



Թալ գուշարըն իշինտէ , ուզուն գանատըլար ճըն-  
սընա մէնսուպ օլան կիւզէլ պալըգչինլէր կէօրտիւմ .  
պունլարըն սէտասը , էշէք զըրլամասընա միւշապիհ օ-  
լուպ , բէք սագիլ տիր : Մէշալիք քէմալի մէհարէթլէ  
սաթհը տէրեատէն պալըգ ավայան վէ սիւրաթլէ ու-  
շան մարթիլէր իլէ , կիւվէրճին ճէսամէթինտէ , գոյու  
գանասուր , բէնկեամուզ թիւլիւ , վէ պէյազ գույ-  
րուգլու Փայէտան տէնիլէն պիր թագըմ տէնիզ գուշ-  
լարը տախի միւշահատէ օլունտու :

Նօթիւլիւսին աղլարը , իւզէրլէրինտէ զայէթ գըյ-  
մէթտար պաղալարը պուլունան պիրնէվի տէնիզ գաբ-  
լունպաղըլարը չըգարտը : Հինտ գաբլունպաղըլարընէ-  
վինտէն օլան պու հայվանլար , ալէթը թէնէֆֆիւսիյէ  
(չնջաուական գործիք) լէրի ուճունտաքի էթտէն ման-  
տալը գաբամագլա , ուզուն միւտտէթ տէրին տէնիզ-  
լէրտէ պարընապիլիրլէր : Պու գապլունպաղըլարտան  
պաղըլարը թութուլտուգլարը հէնկեամտէ , հայվա-  
նաթը պահրիյէնին հիւճիւմինտէն քէնտիլէրինի հըֆզ  
իտէն գապուգլարը տէրունինէ չէքիլմիշ օլտուգլարը  
հալտէ , քէմալի էմնիյէթ իւզրէ ույումուշլար իտի .  
պունլարըն էթի ալէլումում տաթսըզ իսէ տէ , ֆագաթ  
եումուրթալարը բէք լէզզէթլի տիր :

Պալըգլարա կէլինճէ , սալօնըն բէնչէրէսինտէն ան-  
լէրին սու իշինտէ օլան էսրարը հայաթիյէսինի նազարը  
թէտգըգա ալարագ , ճէնապը Վաճիպէլ վուճուտ հազ-  
րէթլէրինին ազամէթ վէ գուվլէթը իլահիյէսինէ հայ-  
րան օլույօր իտիք : մէզքիւր պալըգլարըն արասընտա  
պաղը նէվլէր կէօրտիւմ քի , հէնուզ օ անէ գատար  
էմնալլէրինի կէօրմէմիշ իտիւմ :

Պահըր Ահմէր (կարմիր ծով) իլէ պահըր Մուհիթը  
հինտի , վէ Ամէրիգանըն խաթը իւսթիւվայէ միւսա-

տըֆ օլան սէվահիլինի իհաթա իտէն Ողիանօսըն տէ-  
րունինտէ պուլունան ըսթըրիտեա պալըգլարը , խուսու-  
սի օլարագ զիքրէ շայան սըր :

Պու պալըգլար , գապունպաղըլարը , տէնիզ թօս-  
պաղըլարը , վէ պիւքրիւմ գապուգլը սէտէֆլէր կիպի ,  
եալընըզ քէմիքտէն օլմագ շարթըլըլա պիր նէվի զըրիս  
իչլինտէ պուլունուրլար , պունլար կեահ գավիճէ վէ իւչ  
քէօչէ , վէ կեահ տա զիյատէսի իլէ սախթ օլարագ  
տէօրթ քէօչէ չէ.քլինի քէսպ իտէրլէր . պունլարտան  
հայըճա իրի իւչ քէօչէլիլէրէ թէսատիւֆ իթտիւմ , գույ-  
րուգլարը մավի , գանտուլարը սարըմթըրագ , էթլէրի  
լէզլէթլի , վէ պէսլէյիճի օլան պու մախլիւգաթ , պա-  
ղը պալըգլար կիպի թաթլը սույա սախի ալըշապիլիլը-  
լէր քի , պունըն իճրասընը խասսէթէն թավսիյէ իտէ-  
րիւմ :

Քէզալիք սըրթլարընտա կիւլլէ չէ.քլինտէ իրիճէ  
տէօրթ ատէտ տիւմնէքլէրի պուլունան տէօրթ քէօչէ  
գապուգլուլար իլէ , վիճուտլէրինին ալթ թարաֆը  
պէյաղ պէնէքլէր իլէ միւզէյեէն , վէ ատէթա գուշ-  
լար կիպի ալըշմայա միւսթաիտ օլան , վէ աճիպ սէտա-  
լարըլըլա «տէնիզ տօմուզը» թէսմիյէ գըլընան իւչ  
քէօչէ , գապուգլարը պիւքրիւմլի , վէ ուճլարը քէսկին  
օլանլարը տախի զիքրէ շայան ատտ իտէրիւմ :

Սըրթլարը Գօնիգ չէ.քլինտէ տիւմնէքլէր իլէ տէ-  
նիզ տէվէլէրի , քի պունլարըն էթի գայըշ կիպի սէրթ  
տիր , գույրուգաղը վէ սըրթլարը տիքէնլի տէնիզ Գիք-  
րիլէրի , ուզուն կակալը տէնիզ պէգասալարը , պուն-  
լար՝ կէօյիւսլէրինտէ պուլունան էնլի վէ գանատ չէք-  
լինտէ ալաթ սայէսինտէ , գուշ կիպի տէյիլ իսէ տէ ,  
ֆագաթ տէնիզտէն հէվայա տօղրու աթըլապիլիլէր :  
Թաաճիւպէ շայան տէրէճէ սիւրաթլա հարաքէթ իտէն ,



վէ գանատլարը ինճէ թէլլէրտէն միւթէշէքքիլ Տըրի-  
կօպտլար , կէօղլէրինին իւզէրինտէ պիրէր միւթէհալ-  
րիք կէօղ մահֆազալարը պուլունան վէ Բօտխան տէնի-  
լէն զարիպ իւլ շէքլ պիր նէվի պալըզլար :

Նիհայէթ էն շայանը տըզգաթ օլան ուզուն պու-  
րունլը , վէ պօրու շէքլինտէ քէօրիւք պալըզլարը քի ,  
հազըզաթէն պահրը Մուհիթին սինէք ավճըլարը տըր-  
լար , պու հայվանլար , Շասքօ վէ Բէմինկիթօն թիւֆէնկ-  
լէրինտէն տահա միւքէմմէլ պիր սիլահըլա միւսէլլահ  
օլուպ , պիր տամլա սու տարպէսի իլէ եիւզլէրճէ հայ-  
վանաթը խիւրտէպինէյէյի (ճճի) տէրհալ թէլլէֆ ի-  
տէրլէր :

Էհլի թապիունտան մէշհուր Լասէբէտին թաննիֆ  
իթտիյի սօգսան նէվ պալըզլար իչինտէ , վէ քէմիքլի  
ճընսընըն իքինճի շիւպէսինէ մէնսուպ օլան , ըսգօր-  
բիթ իլէ թըրազօնեալարըն էն իրի վէ տէհէթիլլէրի ,  
պու հայվանլարըն պաշը իլէ սըրթլարը իյնէլէր իլէ միւ-  
սէլլահ օլուպ , տարպէլլէրի բէք միւտհիշ վէ թէհիլքէ-  
լի տիր :

Պունլարտան սօնրա զայէթ իրի պաշը , վիճուտի  
զազըրտազլը , վէ սօն տէրէճէ նէֆրէթամիզ վէ միւտ-  
հիշ շէհրէլի պիր հայվանը պահրի կէօրտիւմ . պու զա-  
րիպ իւլ շէքլ պալըզլըն տարպէյի էլէքթրիքիյէսի տա-  
խի , տէրէճէյի նիհայէտէ միւհիլք տիր :

Յունվար եիրմի պիրտէն եիրմի իւշէ գատար Նօ-  
թիւլիւս կիւնտէ եիւզ էլլի ֆարսախ , եանի եիրմի  
տէօրթ սաաթտա պէշ եիւզ գըրգ միլ մէսաֆէ գաթ  
իթտի . էսնայի բահտէ հատսըզ հիսապսըզ , վէ նէվ  
պէ նէվ պալըզլարա թէսատիւֆ իթտիք քի , պունլար  
Նօթիւլիւսին զիյասընտան ճէլպ օլունարազ պիզէ տօղ-  
րու կէլմէքտէ , վէ պազըլարը տախի սէֆինէ իլէ եա-

րը թուրմագտա, ֆագաթ բէք ազը ըզգապէթ իթմէքտէ, վէ պիր միւտտէթ սօնրա թագաթլարը գալմայըպ կէրի գալմագտա իտիլէր:

Յունվարըն եիրմի տէօրտիւնճիւ կիւնիւ սապահ-լայըն 12 տէրէճէ 5 տագըգա արզը ճէնուպի, վէ 94 տէրէճէ 33 տագըգա թուլինտէ քեային Գէլինկ ատա-սը էօնիւնէ վասըլ օլտուգ: Գօրայլարտան միւթէշէք-քիւլ, վէ Հինտիսթան ճէվիզի աղաճլարըյըլա տօլու օ-լան պու ատայը պիրինճի տէֆա օլարագ, միւսիւ Տա-րուին, վէ Ֆից-Ռուա նամ գաթթանլար զիյարէթ իթմիլէր տիր:

Նօթիւլիւս, պու ատանըն թա եագընընտան կէ-չիպ, ալկարեալարը մարիֆէթի իլէ պիր չօգ պօլիպլէր, տիքէնլի վէ եումուշագ տէրիլի ճընսա մէնսուպ սէ-տէֆլէր չըգարտը: Պունլարըն իչինտէ տըգգաթէ շա-յան վէ նատիր պուլունան, գարընլարընտան այագըլ պազը հայվանաթը նայիմէ (փակամորթ), գաթթան նըմօնըն միւզէխանէսինի թէզեին իթտիլէր: հաթտա պէն տէ պունլարա պիր նէվի Բինէզ իլավէ իթտիմ:

Չօգ կէշմէտէն Գիլինկ ատասը ուֆուգտա զայպ օլտու: Շըմալը զարպիյէ, եանի Հինտիսթան շէպիհ ճէզիրէսինէ (թերակղզի) տօղրու կիտիյօր իտիք: Օ կիւն Նէտ-Լանտ նէշէմէնտ պիր հալ իլէ:

— Միւթէմէտտին մէմլէքէթլէրէ թէգարրուպ ի-տիյօրուգ քի, Պապուաղիյէ նիսպէթէն բէք ալա տըր-լար, զիրա օրալարտա ինսան քէչիտէն զիյատէ վահչի-լէրէ թէսատիւֆ իտիյօր: Մուալլիմ էֆէնտի, Հինտիս-թան արազիսինտէ, շօսէլէր, վէ տէմիր եօլլարը պու-լունմագլա, ատէթա ինկիլիզ վէ Ֆրանսըլ թօրագլա-րը կիպի շէն տիր: պուրալարտա վէթանտաշլարա տա-խի թէսատիւֆ իտիլէճէյի տէրքեար տըր: Շու հալտէ



աճէպա Նօթիւիւսի թէրք իթմէք զէմանը կէլմէտի մի տէրսինիզ, տէտի :

— Խայր Նէտ, Խայր, հէնուզ վազթը կէլմէտի, սապըրլը օլալըմ, Նօթիւիւս գըթաթը մէսքիւնէյէ թէ-գարրուպ իտէյօր. տահա տօղրուսը էվրօբայա ավտէթ իթմէքտէ տիր: Պիր քէրրէ պիզիմ տէնիզլէրէ վասըլ օլալըմտա, օ վագըթ իհթիյաթըն իրայէ իտէճէյի թա-րիգի պուլուրուզ. շիմաիքի հալ հիշ պիր շէյ եաբա-մայըզ, զիրա գաբթան նըմճըն, Մալապար, Կախօտ Քօրսմանտէլ սահիլլէրինէ կիրուպ տա, ավլանմամըզա միւսաատէ իտէճէյինի ասլա մէմուլ իտէմէմ:

— Օնըն միւսաատէսինէ պէքլէմէտէն կիթսէք օլ-մա՞զ մը :

Գանատալընըն սէօզիւնէ ճէվապ վէրմէտիմ, ղիրա միւճատէլէյէ կիրիշմէք իսթէմէյօր իտիմ: Պիրիճիք արզում, պէնի Նօթիւիւսէ ավթմըշ օլան պահտըն թէ-սատիւֆաթընտան, սօնունա գատար իսթիֆատէ իթ-մէքտէն իպարէթ իտի :

Վէլինկ ատասընը կէշտիքտէն սօնրա, սիւրաթը հարաքէթիմիզ կէրիյէ կիպի էքսիլտի, պիր գաշ տէ-ֆալէր զայէթ տէրինլէրէ էնտիք, թէքնէյէ մէրպուլթ օլան էյրի չարիսլար իսթիմալ օլունարագ, իքի իւշ քի-լօմէթրօ գատար աշաղը էնտիք իսէ տէ, օն իւշ պին մէթրօ գատար ուզունլուզու օլան միւքէմմէլ ըսգան-տիլլէր իլէ պիլէ, տէրինիլի էօլչիւլէմէյէն գաարը տէր-եայը պուլամատըգ: Տէրին թապագալարըն հէրարէթ վէ պէրուտէթ տէրէճէլէրինէ կէլինճէ, միզան իւլ հարա-րէ (Չերմաչափ), տայիմա զէրօտան տէօրթ տէրէճէ եօ-գարը կէօսթէրիյօր իտի քի, սըզլըգ տէնիզին սաթհը սուլարը, տէրին մահալլէրին սուլարընտան ղիյատէ սօ-ռ-գ օլտուղունը անլատըմ:

Յունվարըն օն պէշինտէ պահըը Մուհիթ քեամի-  
լէն թէնհա օլուպ, սաթհը տէրեատէ հիշ պիր շէյ կէօ-  
րիւնմէտիյինտէն, Նօթիւլիւս օ կիւնիւ րույի տէրեա-  
տէ կէշիրտի. եօլ ալտըգճա գուվմէթի բէրվանէսի ի-  
լէ տալկալարը քէօրիւրտիւպ եիւքսէթմէքտէ օլան Նօ-  
թիւլիւսի քիմ կէօրսէ, հէր հալտէ ղայէթ ճէսիմ պիր  
ճանավար զանն իտէճէք իտի: Օ կիւնիւն պէօյիւք գըս-  
մընը կիւվէրթէտէ կէշիրիպ տէնիզէ պագմագտա, լա-  
քին ուֆուգտա հիշ պիր շէյ կէօրէմէմէքտէ իտիմ,  
Եալընըզ ագչամըն սաաթ տէօրտիւ սուլարընտա ու-  
զուն պիր վաբօր սէշտիմ քի, ղարպ թարաֆընա տօղ-  
րու կիտէյօր իտի. հէր նէ գատար պիզ օնըն տիրէք-  
լէրինի բէք ուզագտան կէօրտիւք իսէ տէ, անըն պիզի  
կէօրմէսի գապիլ տէյիլ իտի, չիւնքի Նօթիւլիւս, սու-  
յըն եիւզիւնտէն ազ եիւքսէք օլարագ կիտէյօր իտի,  
Պու վաբօրըն, Օրիանթալ չիւքէթի սէֆայինինտէն օ-  
լուպ, ճօրճ վէ Մէլպուրն պուրունլարընա օղրայարագ,  
Սէյլան առասընտան Սիտնէյէ կիթմէքտէ օլտուլունա  
գարար վէրտիմ:

Ագչամըն սաաթ պէշինտէ, եանի պու ըզլըմտա  
կիւնտիւզիւ կիճէյէ րապթ իտէն, վէ սէրիէն մահվ օ-  
լան այտընլըգտան էվվէլ, Գօնսէյլ իլէ պիրլիքտէ ղա-  
յէթ ղարիպ պիր շէյ կէօրիւպ միւթէհայըր օլտուգ:

Պիր հայվան վար տըր քի, էսկի զէման խալգընըն  
ֆիքրինճէ, պունա թէսատիւֆ իթմէք պահտընարըզա  
տէլալէթ իտէր իտի. հաթտա իւլէմայի գատիմիյնտէն  
Արիսառտէլ, Պլինիոս, վէ Սպպիանօս նամ ֆէյլէսօֆ-  
լար, պու հայվանը չօգ թէտգըգ իտուպ, Նօթիւլիւս  
վէ Պամբիւլիւս նամընը վէրմիշէր իսէ տէ, զէմանըմըզ-  
տա պուլունան ալիմէր պու իսմի գապուլ իթմէյուպ,  
Եոււմչագ տէրիլի ճընսընտան օլան պու հայվանը, Արզօ-



նօթ (արգոնաւորդ) եախօտ, սատէֆտէն կէմի թէսմիյէ իթմիշէր տիր :

Գօնսէյլէ սօրուլաճագ օլսա էօյրէնիլիր քի, հայ-վանաթը նայիմէ (փափկամորթք) պէշ գըսմա թագսիմ օլունուպ, պիրինճիսի մէրճուլ էլ րաս (գլխոտանի) օլանլար տրր : Պու գըսմա մէնսուպ օլանլար, պաղը գապուգլը վէ պաղը չըպլագ օլուրլար : պու գըսմ իքի շիւպէյէ այրլըր, պիրինճի շիւպէյէ Արղօնօթլար իէ ըլթարթլար տախիլ տիր : իքինճի շիւպէյէ եալընըղ տէնիզ պէօճէքլէրի կիրէր : Պունը էօյրէնտիքտէն սօնրա, պույնուզլու օլան տէնիզ պէօճէքլէրի, եալընըղ լէվաճըգը լամսէլէրի (կակուղ ճանկէր) պուլունան Արղօնօթլարա գարըշտըրլըրսա, ափվ օլունմազ պիր խաթա իտիլմիշ օլուր :

Իշթէ Գօնսէյլ իլէ կէօրտիլիւմիւզ զարիպ մէնզարէ, պիր սիւրիւ Արղօնօթլարըն սաթհը տէրեատէ կէզմէլէրի իտի : Հինտիսթան տէնիզլէրինէ մախսուս օլան պու հայվանլար թախմինէն պիր գաշ եիւզ գատար վար իտիլէր :

Պու լաթիֆ եումշագ տէրիլիլէր, մուհարրէք (շարժուն) պօրուլարը վասէթասըյըլա էմտիքլէրի սույը, բիւսկիւրէրէք կէրիսին կէրիյէ հարաքէթ իտէրլէր : Սէքիզ ատէտ լէվաճըգ լամսէ (ճանկ) լէրինին, ուզուն վէ ինճէ օլան ալթը ատէտի իլէ սույըն իւզէրինտէ եիւզմէքտէ, տիկէր եուվարլագ վէ էլ շէքլինտէ օլան իւսթ այագլարընը տախի, ըիւզկեարէ գարշը եէլքէն կիպի իսթիմալ իթմէքտէ իտիլէր : Թապիունտան Բիւվիյէ, հագգըյըլա պու հայվանը զարիֆ պիր սանտալա թէշպիհ իթմիշ տիր : Ֆիլհագըգա Արղօնօթլարըն գապուղը, հայվանըն տէրիսինէ եարըշմագսըզըն իշինտէ թաշտըգլարը բէք զարիպ տիր : Պու սանտալ շէքլինտէ

մախիւղագածը, պիր միւտտէթ հայրան հայրան սէյր իթ-տիքտէն սօնրա, Գօնսէյլէ .

— Արղօնօթլար, գապուգլարընը իսթէտիքլէրի վա-գըթ թէրք իտէպիլիլիլէր իսէ տէ, ֆագաթ ապլա իչին-տէն չըգտըգլարը կէօրիւմէմիշ տիր, տէտիլիմսէ, Գօն-սէյլ նիմ թէպէսսիւմ իլէ .

— Էվլէթ, գաթթան Նըմօ կիպի, Նօթիւլիւստէն չըգմագ էլինտէ օլտուղու հալտէ, ատըմընը պիլէ տը-չարը աթմագ իսթէմէյօր : Պու սէպէպլէ կէմիսինի Արղօնօթ թէսմիլէ իթմիշ օլսա իտի, տահա մինասիպ տիւշէր իտի, տէտի :

Նօթիւլիւս, պիր սաաթ գատար Արղօնօթլարըն սիւրիւսի իչինտէ չալգանտը, ֆագաթ սէպէպինի պիլ-մէտիլիմ հալտէ, հայվանլար պիրտէն պիրէ եէլքէնլիք իտէն լէվահըգը լամսէլէրինի թօբլայըպ պիւղիւլտիւլէր, վէ գաբուգլարը իչինէ չէքիլտիլէր . վէ տէրհալ արգա իւսթի տէօնէրէք մէրքէզի սըգլէթլէրինի թէպտիլ իթ-մէքլէ, հէման սույա տալուպ նիհան օլտուլար : Հիշ պիր սիւֆէնը հարպիլէ (նաւատորմիլ), պու զարիպ հայվանլար կիպի սիւրաթ վէ իթթիֆագ իլէ մանօվրա իծրա իտէմէզ տինսէ տէ, ապլա միւպալաղա իտիլմիշ օլմագ :

Պու էսնատէ, էգալէմի հարէյէ (այրեցեալ գո-տի) մախսուս խասսէլէրտէն օլմագ իւզրէ, պիրտէն պի-րէ կիճէնին գարանլըղը պաստը, վէ տէնիզ քէսպը սիւքիւնէթ իթտի :

Յունվարըն եիրմի ալթըսլ օլան էրթէ կիւնիւ, խա-թը իւսթիւվայը (հասարակած) սէքսէն իքինճի նըսֆ էլ նիհար (միջօրէական) տայիրէսինտէ գաթ իտէրէք, նըսֆ քիւրրէյի չըմալիլէյէ (հիւսիւսային կիսագունտ) տախիլ օլմագտա իտիք :



Եւ վաղ մէջ քիւրտէ տէհչէթիւ պիր քէօրէք պա-  
լըղը սիւրիւսի, սէֆինէմիզի թէագըպէ պաշլայըպ Եա-  
նընտան այրըմատըլար: Պահրը Մուհիթի հինտիտէ  
բէք չօգ պուլունան պու տէհչէթամիզ ճանավարլարըն  
էքսէրիսի, փիլիպ թէսմիյէ օլանլար տըր քի, պունլար  
էսմէր սըրթըլը, պէյազ գարընլը, վէ օն պիր սըրա տիշ  
իլէ քէսպը տէհչէթ իտէն իրի աղըզլըլար, վէ պօյուն-  
լարընտա պէյազ պիր տայիրէ իլէ մուհիթ կէօզ կիպի  
սիյահ պէնէքլէր պուլունան թագըմընտան իտի:

Տէնիզ ճանավարլարընըն էն աղկընը օլան պու հայ-  
վանլար, արա սըրա, գօրգուսուզտան գանըմըզը տա-  
մարըմըզտա տօնտուրաճագ տէրէճէ գուվվէթ վէ չիտ-  
տէթլէ Նօթիւլիւսին իւզէրինէ հիւճիւմ, վէ բէնչէրէ-  
սինէ չարբըլըյօրլար իտի: Նէտ-Լանտ, քէնտինի զապ-  
թէ միւզթէտիր օլամայըպ, տըշարը չըգմագ վէ պու  
ճանավարլարը զըպգընլամագ իսթէյօր իտի: ալէլ խու-  
սուս էմիսօլ թէսմիյէ գըլընան պէշ ալթը մէթրօ պօ-  
յունտա, վէ տէրիլէրի գաբլան բօսթը կիպի պէնէքլի  
օլան քէօրէք պալըզլարը, խուսուսի օլարագ Նէտ-  
Լանտըն հըրս ու հիտտէթիւնի թահրիք իթմէքտէ իտի-  
լէր: լաքին չօգ կէշմէտէն Նօթիւլիւս սիւրաթընը ար-  
թըրարագ, էն խըզլը եիւրիւմէքտէ օլան քէօրէք պա-  
լըզլարընը պիլէ արգատա պըրագտը:

Յունվարըն եիրմի եէտինճի կիւնի Պէնկալանըն վա-  
սի քէօրֆէզի աղզընա վասըլ օլուպ, պազը հիւզնէն-  
կիզ մէնզարէլէր կէօրտիւք, պիր չօգ ինսան նաշէլէրի,  
տէնիզ տալկալարը իչինտէ էօթէ պէրի չալգանըպ տու-  
րույօր իտի: Պունլար Հինտլի ճէսէտլէրի իտի քի, Գան-  
թէս Նէհրի աչըգ տէնիզլէրէ գատար սիւրիւլիւպ կէօ-  
թիւրիւր: նասըլսա ագպապալարըն բէնչէսինտէն գուր-  
թուլմուշ օլան պու ճէսէտլէր, հէր հալտէ քէօրէք պա-

լըգլարընա եէմ օլաճագլարը տէրքեար տըր :

Ագչամ սաաթ եէտի սուլարընտա Նօթիւլիւս , եարը սույա պաթմըչ օլտուղու հալտէ սիւտ տէնիզի տէրունինտէ գաթը մէսաֆէ իտիյօր իտի : Պահըը Մուհիթին հէր թարաֆը, եանի կէօզիւն ալապիտիյի գատար տէնիզ սիւտ կիպի պէմ պէյազ կէօրիւնիյօր իտի . աճէպա պու ղարիպ մէնզարէ մահիթապըն տէնիզէ աքսէնիազ օլան զիյասընտա՞ն մը նէչաթ իտիյօր իտի : Խայր , զիրա անճագ իքի կիւնլիւք հիւլալ հալինտէ օլան մահիթապ , կիւնէչին զիյասը թահթընտա ղայպ օլուպ ուֆուգտա կէօրիւնմէյօր իտի . քիւրըյի սէմա նիւճուճու սէյարաթ (աստեղք) իլէ թէնէվիւր (լուսաւորեալ) իթմիչ օլտուղու հալտէ տաթի , սաթհը տէրեանըն պէյազլըզընա , միւթէնաքիս պիր գարարթը իպրազ իտիյօր իտի :

Գօնսէյլ, կէօզլէրինէ ինանմայարագ , պու եէնի վէ ղարիպ մէնզարէնին էսպապը մուճիպէսինի պէնտէն սօրմագ իսթէտի . հէլէ քի մէզքիւր սէպէպի պիւտիյիմտէն , սատըգ խըտմէթքեարըմը շու իյզահաթը վէրմէքլէ իգնա իտէպիլտիմ :

— Սիւտ տէնիզի , էքսէրիյէն Ամպուան սէվահիլինտէ վէ եագընլարընտա կէօրիւնէն վասի տալկալար տըր :

— Լաքին պէնտէնիզ , էֆէնտիտէն պուռն սէպէպինի սօրույօր իտիմ , զիրա տէնիզին սույը , սիւտէ միւնգալիպ օլմամըչ տըր զանն իտէրիմ :

— Խայր օղլում , հայրէթինի մուճիպ օլան պու պէյազլըգ , միլեօնլարըլա սու պէօճէքլէրինին սէմէրէսի տիր : Պու զիյատար գուրտլար , ըէնկսիզ , սաչ գալընլըզընտա , վէ պիր միլիմէթրօնըն պէչտէ պիրի ուզունլուղունտա պիր նէվ բարլագ հայվանլար տըր քի , պուն-



լար եւքտիկերէ եարըշարագ , պաղէն պիր դաշ ֆար-  
սախըդ մէսաֆէյի պէօյլէ սիւտ կիպի պէյազ կէօսթէ-  
րիրլէր :

— Պիր դաշ ֆարսախ մը :

— Էվվէթ օղլում , պու պէօճէքլէրին ատէթինի հի-  
սապ իթմէյէ չալըշմա , զիրա մուվաֆֆագ օլամազսըն .  
էկէր եանըլմայօրսամ , պաղը դարթանլար , գըրդ միլ  
գատար սիւտ տէնիզինտէ սէյրի սէֆային իթմիշ օլ-  
տուգլարընը պիլիրիմ :

Գօնսէյլին , նասիհաթըմը տինլէտիյինի պիլմէմ , լա-  
քին տէրին պիր միւլահազաթա տալտըղընտան , գըրդ  
միլի միւրէպպատէ (քառակուսի) նէ գատար խամիս մի-  
լիմէթրօ (հինգերորդ հազարորդամէթր) պուլունապիլիր  
տէյի հիսապա գալգըշտըղընը ֆարգ իթտիմ : Գօնսէյլ  
հիսապըյըլա մէշղուլ իքէն , պէնտէ հալընըզ մէնզա-  
րէյի մէզքիւրէնին թէմաշասըյըլա իքթիֆա իթտիմ .  
պէօյլէճէ նօթիւլիւս պիր դաշ սաաթ մէզքիւր պէյազ  
տալկալարըն իչինտէն գաթի մէսաֆէ իթտի : Սէֆինէ-  
միզ ատէթա սապուն քէօբիւյի իչինտէ գայըյօր կիպի  
սէսսիզ սէտասըզ իլէրլէյօր իտի :

Եարը կիճէյէ տօղրու տէնիզ նակէհան ընկը աս-  
լիսինի քէսպ իթտի , ֆագաթ արգամըզտա թա ու-  
ֆուգըն հուտուտընա գատար , ըույի սէմա , սաթհը  
տէրեանըն պէյազ ընկինի ալարագ , Ֆէճըր չիմալի  
(հիւսիւսայգ) զիյասը կիպի , նիմ պիր այտընըզ կէօս-  
թէրիյօր իտի :

## 2

Գաբթան Նըմօ քարաժընցան եէնի պիր  
թէֆլիժ .

Յունվարըն եիրմի սէքիզինճի կիւնիւ Նօթիւլիւս  
էօյլէն իւսթիւ սաթհը տէրեայէ չըգտը . 9 տէրէճէ 4  
տազըգա արզը շիմալիյէ , վէ զարպ ճիհէթինէ տօղրու  
սէքիզ միլ ուզագտա պիր գարա կէօրիւնիւյօր իտի :  
Էն էվվէլ իքի պին պյագ եիւքսէքլիյինտէ պիր չօգ  
տաղլար կէօրտիւմ , թէտգըգաթըմը իքմալ իթտիքտէն  
սօնրա սալօնա ավտէթ իթտիմ , վէ խարթայա նազար  
իտէրէք Սէյլան ատասը էօնիւնտէ պուլունտուղումու-  
զը անլատըմ :

Քիւրրէյի արզըն էն մահսուլտար ճէզիրէլէրինտէն  
պիրի օլան պու մէշհուր ատա հագգընտա պահա իտէր  
պիր քիթապ արամագ իչին , քիւթիւպխանէյէ միւրա-  
ճաաթ իթտիմ , վէ Սըր Հ. Ք. նամ միւէլլիֆին « Սէյ-  
լըն էնտ Տհի Սինկէյլէս » իւնվանլը պիր ճիլտտէն ի-  
պարէթ պուլունան քիթապը արպ սալօնա ավտէթլէ ,  
էվվէլա էսկի զէմանլարտա միւթթէլիֆ իսիմլէր իլէ  
թէսմիյէ գըլընան պու ատանըն մէվգըընը պուլտում  
քի , 5 տէրէճէ 55 տազըգա իլէ 9 տէրէճէ 49 տա-  
զըգա արզը շիմալի , վէ 79 տէրէճէ 42 տազըգա իլէ  
84 տէրէճէ 4 տազըգա , Կըրընուիչ նըսֆէլ նիհարը  
հիսապըյըլա թուլը շարգիտէ պուլունույօր իտի : Ճէ-  
զիրէնին թուլը ( երկայնութիւն ) իքի եիւզ եէթմիշ  
պէշ միլ , արզընըն հատտը ազամիսի ( մեծագոյն լայ-  
նութիւն ) եիւզ էլլի միլ , չէվրէսի ( չըջապատ ) տօ-



գաւզ եիւզ միւ, թէքմիւ սաթհընըն վիւսաթը իսէ , եիրմի տէօրթ պին տէօրթ եիւզ գըրգ սէքիզ միւ իտի քի , շու հալտէ իրլանտա ատասընտան պիրազ ուֆագ տէմէք օլուր :

Պու էսնատէ գարթան նըմօ իլէ իքինճի սիւվարի սալօնա կիրտիլէր :

Գարթան նըմօ , մուայէնէ իթմէքտէ օլտուղում խարթայա պիր նազար ֆըրլաթտըգտան օօնրա , պանա խիթապէն .

— Սէյլան ատասը ինճու մահսուլըյլա բէք մէշհուր տըր , միւսիւ Արոնաքս , պու ատանըն ինճու թաշլալընը զիյարէթ իթմէք զէվգինի՞զ մի տիր , կէօրմէյէ արզու իտէ՛րմիսինիզ , տէտի :

— Հայ , հայ , հաթտա մէմնուն օլուրում :

— Բէք ալա գօլայ շէյ տիր , եալընըզ ավ մահայլերինի կէօրէպիլէճէքսինիզ , չիւնքի ինճու չիքեարընըն հէնուզ վագթի տէյիլ տիր , ֆագաթ պէյիս եօգ , չիմտի Մանաար քէօրֆէզինէ կիթմէք իչին գօմանտա վէրէճէյիմ քի հէման կէճէլէյին վասըլ օլապիլիրիզ :

Գարթան նըմօ , իքինճի սիւվարի իլէ պիր գաշ սէօզ թէաթի իթտիքտէն սօնրա իքինճի տըշարը չըգտը . չօգ կէշմէտէն Նօթիլիւս տէնիզէ տալտը , մանիմէթրօ օթուզ գատէմ տէրինիլքտէ օլտուղումուզը կէօսթէրիյօր իտի :

Խարթայը էօնիւմէ ալըպ Մանաար քէօրֆէզինի , տօգուզունճը արզ տայիրէսի ( զուգահեռական ) ալթընտա , վէ Սէյլան ատասընըն չըմալի դարպի սահիլինտէ պուլտում : Պու քէօրֆէզ , Մանաար նամընտա քիւչիւք պիր ատաճըղըն ուղամասընտան հասըլ օլմուշ տըր . մահալի մէզքիւրէ վասըլ օլմագ իչին , Սէյ-

լան ատասընըն թէքմիլ սահիլի զարպիսի էօնիւնտէն կէշմէմիզ լազըմ կէլիյօր իտի :

Պու արալըգ գարթան նըմօ , քէլամէ աղազ իտէ-րէք .

— Մուալլիմ էֆէնտի , էլպէթթէ պիլմէլիսինիզ քի , Պէնկալա քէօրֆէզլինտէ , Հինտ տէնիզլինտէ , Չին վէ ճարօն տէնիզլէրինտէ , վէ հաթտա Ամէրիգայի ճէ-նուպինին պազը քէօրֆէզլէրինտէ ինճու սայտ օլու-նուր . ֆագաթ պունլարտան հիչ պիրի , Սէյլան ատա-սընտան չըգան ինճուլէր գատար նէֆիա վէ գըյմէթ-տար օլամազ , Վագաա պիրազ էրքէն կէլիյօրուզ , չիւն-քի ավճըլար՝ անճագ Մարտ այը իչինտէ Մանաար քէօրֆէզլինտէ թօբլանըրլար , օթուզ կիւն գատար իւչ եիւզ ատէտ գայըգլար իլէ , պու տէնիզ խազինէլէրինի չըգարմագլա մէշլուլ օլուրլար . պէհէր գայըգտա օն քիւրէքճի իլէ օն ավճը վար տըր . ավճըլար իքիյէ թագսիմ օլուպ նէօվպէթ իլէ տէնիզէ տալարլար , վէ աղըր պիր թաշ վասէթասըյլա օն իքի մէթրօ գատար տէրինէ ինէրլէր : Պու թաշ , պիր իր իլէ գայըղա պաղըր օլտուղու հալտէ , ավճըլարըն պաճագլարը արասընտա պուլունուր :

— Տէմէք օլուր քի ինճու ավը իչին էլան պու էս-կի ուսուլ իթթիխազ օլունուր :

— Էվվէթ , բէք էսկի պիր ուսուլ . վէ զարիպ եէ-րիտէ շուրասը տըր քի , պու ինճու թարլալարը , քիւր-րէյի արզըն էն մահիր սէնաաթքիար գավմը օլան ին-կիլիզլէրին թահթը թասարրուֆլարընտա օլտուղու հալ-տէ այնի ուսուլ իսթիմալ օլունուր . 1802 սէնէսի Ա-միան մուհասէտէսի իլէ , Սէյլան ատասը ինճու թարլա-լարընա սահիպ օլտուլար :

— Զաննը աճիզանէմճէ , սիզին գուլլանտըղընըղ



տակը՝ ալաթլարը պու խուսուստա բէք պէօյլէք խըտ-  
մէթլէր կէօրէպիլիր :

— Օնա նէ՞ շիւպհէ , զիրա պու զէվալլը ավճըլար ,  
սույըն ալթընտա ուզուն միւտտէթ տուրամազլար .  
վագաա , Բէրսվալ նամ ինկիլիզ սէյեաւ , Սէյլան ա-  
տասընա իթտիյի սէյաւաթտա պիր Հինտլիտէն պահա  
իտէրէք , պէշ տագըզա պիր տիւզիւյէ տէնիզ ալթըն-  
տա գալտըզընը սէօյլէր իսէ տէ , պէնճէ միւմքիւնսիզ  
կէօրիւնտիւյիւնտէն ինանամամ : Ֆիլ հագըզա պազը  
սէյեատլարըն էլլի եէտի սանիյէ , վէ էն գավի իւլ  
պիւննէ օլանլարընտա , սէքսէն եէտի սանիյէ գատար  
տէնիզին ալթընտա գալտըզլարընը պիլիրիմ . ֆագաթ  
պունլար բէք նատիր օլտուգտան մատէ , սուտան չըզ-  
տըզլարընտա , գուլագլարընտան վէ պուրունլարընտան  
գանլը սու կէլմէքլէ , հայաթլարը թէհլիքէտէ պու-  
լունուր : Պէնիմ զաննըմճա , ավճըլար օրթա հիսապլա  
օթուզ սանիյէ գատար գատըր տէրեատէ տայանապի-  
լիրլէր քի , իշթէ պու միւտտէթ զարֆընտա , էօնլէ-  
րինտէ ասըլը օլան աղ թօրպալարընա , թօբլայապիլ-  
տիքլէրի ինճու ըսթըրիտեալարընը տօլտուրուրլար .  
լաքին ալէլ ումում պու պիչարէ ավճըլարըն հիշ պիրի  
իհթիյարլըզտա էօլմէզ : Պունլար կէնճ եաշլարընտա  
գուվվէյի պասիրէտէն ( աչաց տեսութիւն ) մահրում  
օլուրլար . կէօզլէրի իշինտէ չիպանլար , վէ վիճուտլէ-  
րինտէ մուհլիք եարալար բէյտա օլուր , վէ էքսէրիսի  
տախի , տէնիզին ալթընտա իքէն ֆիւճճէթէն ( յան-  
կարծամահ ) վէֆաթ իտէր , թապիյի պու հալլէր էսկի  
ուսուլըն իսթիմալինտէն նէշաթ իթմէքտէ տիր :

— Էվվէթ , բէք քէտէրնաք պիր սէնաաթ քի , պա-  
զը էրպապը սէֆահաթը մէմուրն իթմէքտէն պաշգա  
պիր շէյէ եարամազ , ֆագաթ բէճա իտէրիմ գաբթան

Ֆէնտի , անէպա պիր գայըգ , կիւնտէ գաչ թանէ ըս-  
թըրիտեա իխրաճ իտէպիլիր :

— Գըրգ էլլի պին թանէ գատար . ըիվայէթէ կէօ-  
րէ 1814 սէնէսինտէ , իիկիլթէրա հիւքիւմէթի , քէն-  
տի հիսապընա օլարագ ինճու չըգարթմըչ , վէ իչլէյէն  
տալկըճլար եիրմի կիւն զարֆընտա , եէթմիշ ալթը միլ-  
եօն ինճու ըսթըրիտեասը կէթիրմիչլէր տիր :

— Պարի տալկըճլարա մըգտարը քեաֆի իւճըէթ  
վէրիլիր մի :

— Բէք ազ , մուալլիմ էֆէնտի , Բանամատա հաֆ-  
թատա անճագ պիր տօլար գազանապիլիրլէր : Պէհէր  
տալկըճ չըգարտըղը ըսթըրիտեալարըն ինճույը հալի օ-  
լանընտան պիր սօշ (տասը բարա) ալըր , լաքին մալիւմ  
ա' , ըսթըրիտեալարըն հէքսինտէտէ ինճու պուլունամազ ,

— Շայանը նէֆրէթ հալ , հայաթլարընը թէհլիքէ-  
յէ իլգա իտուպ տա , էֆէնտիլէրինի ճէսիմ սէրվէթլէրէ  
նայիլ իտէն պու զէվալլը ատէմլէրին հալինէ նէ գա-  
տար թէէսիւֆ օլունսա ազ տըր :

— Էօյլէ տիր . նէ հալ իսէ շիմտի մուալլիմ էֆէն-  
տի , սիզ վէ արգատաշլարընը ինճու ըսթըրիտեասը  
թարլալարընը զիյարէթ իտէճէքսինիզ , պէլքի թէսա-  
տիւֆի օլարագ վագթինտէն էվվէլ պիր գաչ ավճը կէլ-  
միչլէր իսէ , նա'սըլ չալըշտըգլարընը տա կէօրմիւշ օ-  
լուրսունուզ :

— Զօգ ալա , գարթան էֆէնտի :

— Լաքին էյի խաթըրմա կէլտի միւսիւ Արոնաքս ,  
քէօթէք պալըգլարընտան գօրգմա'յօրմուսունըզ :

Պու սիւալ պանա մինասիպէթսիզ կէօրիւնտիւլին-  
տէն ճէվապ վէրմէտիմ : Գարթան իսէ սէօզիւնի թէք-  
րար իտէրէք :

— Է' , ճէվապ վէրմէյօրսունըզ :



— Տօղրուսը գաբթան էֆէնտի , պէնտէնիզ հէնուզ պու ճընս ճանավարլար իլէ լաիւպալի օլամատըմ , թէք-լիֆսիզլիք բէյտա իտէմէտիմ :

— Պիզ չօգտան բէյտա իթմիշիզ , մուրուրի դէման իլէ սիզտէ ալըշըրսընըզ , գալտը քի ճիւմէմիզտէ միւսէլլահ (զինեալ) օլաճաղըզ , վէ միւսավաթէն չալըշարագ պէլքի պիւր քէօբէք պալըզը տախի ավլայապիլիւրիզ : Քէօբէք պալըզընըն սայտը բէք զարիպ վէ բէք ճալիպը մէրագ տըր . նէ հալ իսէ եարըն սապահ էրքէնճէ հազըր օլունուզ :

Գաբթան նըմօ պունը տէտիքտէն սօնրա ֆութուրսըզ պիւր հալ իլէ սալօնտան տըշարը չըգտը :

Էկէր պիւրի , սիզի Զվիցէրիա տաղլարընտա այը ավընա տավէթ իտէճէք օլուրսա , «Բէք ալա եարըն կիտէրիզ» տէրսինիզ : Քէզալիք Հինտիսթան գամըշլըզ-լարընտա , վէ եախօտ Աթլաս օվալարընտա , արսլան վէ գաբլան ավընա տավէթ օլունուրսանըզ , «Օ' , օ' , զալիպա գաբլան ավընա կիտէճէյիզ , թէհլիքէլի տիւր ամմա նէ իսէ» տէյէրէք , պէլքի գապուլ իտէպիլիւրսինիզ . ֆագաթ տէնիզին ալթընտա քէօբէք պալըզը ավընա տավէթ օլունտուղունուզտա , շիւպհէսիզ գապուլ իթմէզտէն էվվէլ , տիւշիւնմէյէ միւհլէթ իսթէյէճէք իտինիզ , զիրա պէօյլէ մէմուլին զայրի պիւր թէքլիֆ , էն ճէսուր ատէմլէրի պիլէ տի շիւնտիւրիւր :

— Էլիմի , գօրգումտան սօուգ սօուգ թէրլէր իլէ ըսլանան անլըմա կէօթիւրիւպ , քէնտի քէնտիմէ :

— Պու մատտէ հագգընտա ինճէտէն ինճէ տիւշիւնէլիմտէ էօյլէ գարար վէրէլիմ : Թահտէլ պահր պուլունան օրմանլարտա , Գըրէսըօ ատասը օրմանլարընտա ավլատըլըմըզ կիպի , սու թիւքիսի ավլամագ , օ գատար վէխիմ պիւր շէյ ատտ օլունամագ , լաքին տէնիզ-

լէրին ալթընտա տէհչէթամիզ քէօրէք պալըզլարըյը-  
լա օղրաշմագ, ասլա պունա պէնզէմէզ: Վագաա պա-  
զը մէմալիքտէ, վէ ալէլ խուսուս Անտամէն ատալա-  
րընտա սաքին օլան Զէնծիլէր (սեւամորթ), պիր էլտէ  
գամա, վէ տիկէր էլտէ տուզագ պուլունտուղու հալ-  
տէ քէօրէք պալըզլարընա հիւծիւմ իթտիքլէրինի, ֆա-  
գաթ պազըլարընտա, պու տէհչէթլիւ ճանավարլարա  
եէմ օլտուգլարընը պիլիր իտիւմ. լաքին պէն Զէնծի տէ-  
յիլիւմ, վէ հաթտա Զէնծի օլսամ տախի, եինէ հայա-  
թըմը կէօզ կէօրէ թէհլիքէյէ իլգա իտէմէյէճէք իտիւմ:

Պու միւլահազաթտէն սօնրա, իքի սըրա քէսկին  
սիվրի տիշլի, վէ ինսանը պիր համլատա իքի բարչա ի-  
տէճէք տէրէճէտէ միւտհիշ աղըզլը քէօրէք պալըզլա-  
րընը թէխայիւլ իթմէյէ պաշլատըմ, զանն իտէրսինքի  
պու ճանավարլար, կէօզիւմիւն էօնիւնտէ տուրուպ  
հէման իւզէրիմէ հիւծիւմ իտէճէքլէր իտի: Պու խու-  
սուստա գարթան Նըմօնըն ճէսարէթը լագայտանէսի-  
նի, պիր միւմքիւն հազմ իտէմէյօր իտիւմ: Գարթան,  
կիւյա պիզի պիր օրմանտա պիր գաշ թիլքի ալլամայա  
կէօթիւրէճէք կիպի, ֆութուրսուզ պիր հալ իպրազ ի-  
տիյօր իտի. պէն իսէ, քէօրէք պալըզլարընըն տիշլէ-  
րի ալթընտա պուլունտույօրմուշ կիպի, վիճուտիմտէ պիր  
աղըը հըսսս իթմէքտէ իտիւմ: Շու հալտէ քէնտի քէն-  
տիմէ:

— Շիւպհէ եօգ քի Գօնսէյլ պէրապէր կէլմէք իս-  
թէմէյէճէք, պէնիւմ տէ օ վագըթ գարթան Նըմօնըն  
տալէթինէ իճապէթ իթմէմէյէ սէպէպիւմ օլուր, վէ  
պէօյլէճէ նէֆսիմի թէհլիքէյէ իլգա իթմիշ օլմամ,  
տէյօր իտիւմ:

Նէտ-Լանտա կէլինճէ, մէրգուլըն պու տալէթէ  
իճապ իտէճէյինէ շիւպհէ իտէմէզ իտիւմ. զիրա գա-



նատալընըն , չիտտէթլի թապիաթը իգթիզասընտան ,  
թէհլիքէ նէ գատար պէօյիւք օլսա , օ գատար օղրաշ-  
մագտան քէյֆ տույաճաղընը բէք ալա պիլմէքտէ ի-  
տիմ :

Սըր Հ. Բ. նին քիթապընը թէքրար էլիմէ ալտըմ ,  
ֆագաթ հալընըզ մաքինավարի պիր հալ իլէ սահիֆէ-  
լէրինի չէվիրիպ տուրմագտա , վէ սաթըրլար արտսընտա  
միւտհիշ սուրէթտէ աշըլմըշ ճանավար աղըզլարը կէօր-  
մէքտէ իտիմ :

Պու էսնատէ Գօնսէյլ իլէ Նէտ-Լանտ սալօնա կիր-  
տիլէր : Մէրգուլման , պիր շէյտէն խապէրլէրի օլմա-  
տըղընտան , սիյմալէրինտէ սիւքիւնէթը թամմէ վէ հաթ-  
տա մէսուրիլէթ ալամէթի կէօրիւնմէքտէ իտի :

Նէտ-Լանտ , միւսթէրիհ պիր թավը իլէ պանա  
խիթապէն .

— Նէ տէրսինիզ մուալլիմ էֆէնտի , սիզին գար-  
թան Նըմնըզ , (Շէյթանլար ալսըն) պիզէ մէմուլն օ-  
լաճագ կիւզէլ պիր թէքլիֆտէ պուլունտը :

— Ա՛ , պիլիյօրմուսընըզ քի . . .

Գօնսէյլ . - Էֆէնտինին միւսաատէսի իլէ տէրիմ  
քի , գաթթան Նըմ , էֆէնտի իլէ պէրապէր , հարըն  
ճալիպը մէրագ օլան Սէյլան ատասը ինճու ըսթըրիտ-  
հալարը թարլասընը զիյարէթ իթմէյէ պիզի տավէթ  
իթտի : Տօղրուսը մումաիլէյհ , ասըլզատէ պիր զաթ  
կիպի պու տավէթ էսնասընտա , բէք նազիքեանէ սու-  
րէթտէ իրատէյի քէլամ իթտի :

— Սիզէ պաշգա պիր շէյ սէօյլէմէտի մի :

Նէտ-Լանտ . - Խայր , հալընըզ պու խուսուստա  
սիզի իլէ կէօրիւշմիւշ օլտուղունը պէյան իթտի :

— Տօղրու տըր , ֆագաթ սիզէ հիշ պիր կէօնա  
մալիւմաթ վէրմէտի մի , թաֆսիլաթա կիրիշմէտի մի :

— Ասլա , թապիուն էֆէնտի , լաքին սիզ տէ պի-  
զիմէ պէրապէր պուլունաճագսընըզ տէյի՞լ մի :

— Պէ՞ն մի . . . շիւպհէսիզ ուսթա նէտ , սիզին  
պու զիյարէթտէն խօշնուտ օլտուղունուզը անլայօրում :

— Էվվէթ , զիյատէսի իլէ խօշնուտ օլտում , զիրա  
պու զիյարէթ բէք շայանը մէրագ օլմալը տըր զանն ի-  
տէրիմ :

— Պէլքի տէ թէհլիքէլի տիր :

— Թէհլիքէլի՞ մի տէտինիզ , աճայի՛պ , ըսթըրիտ-  
եա քիւմէլէրի իւզէրինտէ կէզմէնին նէ թէհլիքէսի օ-  
լապիլիր :

Հիչ շիւպհէ եօգ քի , գաբթան նըմօ , բէֆիգլէ-  
րիմին տէհլէթինի մուճիպ օլմամագ իչին քէօբէք պա-  
լըզլարընտան պահա իթմէմիշ իտի . պանա կէլինճէ ,  
շաշգըն շաշգըն մէրգումանըն երւզիւնէ պագըյօր ի-  
տիմ : Կիւյա պունլարըն վիճուտի ազալարընտան պիրի  
էքսիլմիշ կիպի միւթէէսիր պիր հալտէ պուլունտու-  
ղումտան , վուգուլի մէհհուզ օլան թէհլիքէլի , արդա-  
տաշլարմա պէյան իտուպ իթմէմէք մէսէլէսինտէ թէ-  
րէտտիւտ իթմէքտէ իքէն , Գօնսէյլ :

— Էֆէնտի ճէնապլէրի , ինճու ալը հագգընտա  
պիզէ մալիւմաթ վէրմէք իսթէ՞ր մի , տէտի :

— Ասըլ ալ հագգընտա , եօգսա վուգուլի մէլ-  
հուզ օլան հատիսաթ քի . . .

Նէտ-Լանտ . - (Սէօզիւմի գաթ իտէրէք) Էվվէթ ,  
ալ հագգընտա , զիրա իշպու մահալէ կիթմէզտէն էվ-  
վէլ , պազը մալիւմաթ ալմագ ֆայիտէտէն խալի օլա-  
մազ :

— Բէք ալա , մատէմ քի արզու իտիյօրսունըզ ,  
օթուրունուզ տա , Սիր նամ Ինկիլիզին պու պապտէ  
վէրմիշ օլտուղու մալիւմաթը սիզէ պէյան իտէյիմ :



Նէտ-Լանտ իլէ Գօնսէյլ, պիր գանաբէ իւզէրին-տէ օթուրտուլար : Լվէլա Գանատալը քէլամէ ազազ իտէրէք :

— Մուալլիմ էֆէնտի, ինճու նէ՞ տիր, տէյու սօրտու :

— Էյիտ Նէտիմ, ինճու՝ շաիրէրին զիւյիւմինճէ, տէնիզին էչքի չէշմի (աչաց արտասուք) տիր. շարգլըլար, թաշ քէսիլմիշ Շէպնէմ (ցող) տիր տէրլէր. կիւզէլ գատընլար իչին իսէ կէրտանլըզ, քիւբէ, եիւզիւք վէ զայրիհիւմէ իսթիմալ օլունանազ գիյզըյմէթ պիր ճէվահիր թաշը տըր. քիմեակիրլէր (տարրաբան) ինճու ֆօսֆօրիթ (կրափոսփատ) վէ գարպօնիթ (կրածխատ) իլէ գարըշըզ պիւ մատտէ տիր, տէտիքլէրի կիպի, թապիուն (բնապատում) տախի, սատէֆ հասըլ իտէն պիր նէվի գաթմէր գապուգլը հայվանաթըն, խասթա հալտէ իքէն իֆրազ իթտիքլէրի պիր մատտէ տէյու գապուլ իթմիշլէր տիր :

Գօնսէյլ. — Պու հայվանաթ, եումշազ տէրիլիլէր չիւպէսինտէն, պաշսըզ թագըմընտան, վէ գապուգլըլար սընըֆընտան տըր :

— Իէք տօզրու տըր ալիմ Գօնսէյլ, հէր նէվի սէրտ գապուգլը օլան հայվանաթ, ինճու հասըլ իթմէյէ միւսթաիտ տիրլէր :

Նէտ-Լանա. — Միտեալարտա ինճու հասըլ իտէպիլիլէր մի :

— Էվվէթ, ալէխուսուս Ըսգօչիյա, Իրլանտա, Սագսօնեա, Պօհէմիա վէ Պրանսա ըրմագլարընտա պուլունան միտեալէրտէ պիլէ ինճու պուլունապիլիր :

— Էյլէ իսէ պունտան պէյլէ էլիմէ Միտեա կէշտիլինտէ տըզգաթ իտէյիմ :

— Փագաթ ասըլ, եանի խաս ինճու հասըլ իտէն

եռմէ ազ տէրիւիւնէն , եալընը ինձու ըսթըրիտեալարը տըր քի , էվայիլտէ պու սատէֆ գարուգլը հայվանաթա « Մէլէակըինա Մարկարիթիֆէրա » նամընը վէրիլմիլ տիր : Ինձու , սատէֆին իչինտէ հասըլ օլանն եռվարլագ պիր ճիսմ տիր քի , եա սէտէֆին գապուղունա եաբըչմըլ օլուր , վէ եախօտ հայվանըն ճիսմի տէրունինտէ պուլունուր . գապուգ իւզէրինտէ պուլունան եաբըչըգ իսէ տէ , ճիսմին իչինտէ օլանլար , եաբըչմայըլ սէրպէսթ տիրլէր . ինձունըն ճիսմի , տարըչէքլինտէ զայէթ սէրթ պիր նէսնէ տիր , պունլար զայէթ ուֆագ , վէ առէթա գում թանէսի ճէսամէթինտէ շէյլէր օլուպ , սէտէֆին տէրունինտէ ինձէ թապագալար իլէ պիր գաչ սէնէ զարֆընտա հուսուլէ կիլիր :

Գօնսէյլ . - Պիր ըսթըրիտեատէ պիր գաչ ինձու պուլունապիլիր մի :

— Էվվէթ օղլում , էօյլէ ըսթըրիտեալար վար քի , առէթա պիրէր ճէվահիր գուլթուսունա միւշապիհ տիր . հաթտա վագթըյըլա չըգարըլան պիր ըսթըրիտեանըն տէրունինտէ , եիւզ էլլիտէն զիյատէ քէօբէք պալըղը պուլունտուղը ըիվայէթ օլունուր քի , պունա ապլա ինանմամ :

Նէտ-Լանտ . - Քէօբէք պալըղը մը , տէտինիլ :

— Ավֆ իտէրսինիլ , զիհնիմ օ գատար պու ճանավարըլըն իսէյալի իլէ մէշղուլ տըր քի , ինձու տէյէճէք եէրտէ , քէօբէք տալըղը տէտիմ քի , պուրատա հիչ մինասիպէթի վէ մանաաը եօգ տըր :

Գօնսէյլ . - Վագաա եօգ տըր . հէր նէ հալ իսէ էֆէնտի , ինձույը նէ վասէթայըլա չըգարտըգլարընը լութֆէն պէյան իտէրլէր մի :

— Պիր գաչ վասէթայըլա , չօգ վագըթ էկէր ինձու ըսթըրիտեանըն գապուղընա եաբըչըգ պուլու-



նուրսա , ավճըլար քերքէթին իլէ չըգարըրլար , ֆագաթ ալէլ ումում չըգարըլան ըսթըրիտեալարը , սէվահիլի սէթր իտէն պիր նէվի հասըր իւզէրինէ հայարլար , հայ-վանլար հավանըն թէէսիրի իլէ էօլիւպ օն կիւն զար-ֆընտա քեամիլէն չիւրիւրլէր . օ վագըթ տէնիզ սույը իլէ տօլու իրի լէյէնլէրին իչինէ տօլտուրուրլար . վէ պիրէր պիրէր չըգարըպ իչինի աչարագ եըգարլար , էվ-վէլա կիւմիւշ կիպի բարլագ օլան սէտէֆլէրի այըրըպ , եիւզ եիրմի պէշտէն եիւզ էլլի քիլօկրամլըգ սանտըգ-լարա վազ իլէ սաթարլար , պատէհու ըսթըրիտեանըն էթինի չըգարըպ պիր էյիճէ գայնաթտըգտան , վէ թօզ կիպի էլէտիքտէն սօնրա , իչինտէ գալմըշ օլան էն ու-ֆագ ինճուլէրի տախի , պու սուրէթլէ էլտէ իտէրլէր :

Գօնսէյլ . - Ինճուլէրին գըյմէթի , ճէսամէթլէ-րինէ կէօրէ եէքտիկէրինտէն ֆարգլը օլուր տէյիլ մի :

— Տէյիլ եալընըզ ճէսամէթլէրինէ , իլլա շէքիլ-լէրինէ , ըէնկլէրինէ վէ պէյազլըգլարընա կէօրէ ֆիյաթ-լարը տէյիչիը . հէբսինտէն կիւզէլ ինճուլէր , « Պիքիր ինճու » թէսմիյէ իտիլէնլէր տիր քի , հայվանըն ճիամի տէրունինտէ հասըլ օլուրլար , պունլարըն շէքիլ էքսէ-րիյէն եուվարլագ վէ եախօտ արմուտի օլուր : Քիւրէ-լէրէ վէ եախօտ պիլէզիքլէրէ իսթիմալ օլունան պու շէֆֆաֆ (թափանցիք) , վէ պազէն տէ այնի շէմն ըէն-կինտէ օլան ինճուլէր բէք նատիր օլտուգլարընտան , թանէ իլէ վէ եիւքսէք ֆիյաթըլա սաթըլըրլար : Ըս-թըրիտեանըն գապուղընա եաբըչըզ պուլունան ինճու-լէր իսէ , միւնթազամ վէ բարլագ օլմատըգլարը հա-սէպի իլէ օգգա իլէ ֆիրուխթ օլունուր : Պունլար « թօ-լոււմ » թէսմիյէ գըլընըպ , էքսէրի քիլիսալէրէ միւ-թէալիք էչեանըն թէգեինաթընա իսթիմալ իտիլիը :

Նէտ-Լանտ . - Լաքին ինճուլէրի շէքիլլէրինէ վէ

ճէսամէթլէրինէ կէօրէ պիրէր պիրէր այլըմագ ուզուն  
օլմագ մը :

— Խայր տօսթում, պու իշ գալպուրլար իլէ իճրա  
օլունուր . էվէլա ուֆագ տէլիքլի վէ սօնրա պէօյիք  
տէլիքլի էլէքլէրտէն կէչիրիլի : Էլէքլէրին իչինտէ գա-  
լան ինճուլէր պիրինճի սընըֆտան ատտ օլանլար տըր .  
եիւզ տէլիքտէն սէքիզ եիւզ տէլիքլի օլան էլէքլէրտէ  
գալան ինճուլէր իսէ , իքինճի սընըֆ ատտ օլունտուգ-  
լարը կիպի , պին տէլիքլի գալպուրլարտան կէչէն , վէ  
«թօխում» թէսմիյէ օլանլար տախի , իւչլունճիւ նէվ  
ատտ իտիլի :

Գօնսէյլ . - Էբէյիճէ մէհարէթլի պիր իշ տիր ,  
ինճուլէրին սընըֆլարա թագսիմի խուսուսը , մաքինա-  
վարի սուրէթտէ իճրա գըլընտըղը անլաշըլըյօր : Աճէ-  
պա էֆէնտի , ինճու ավընտա նէ գատար վարիտաթ  
ալընտըղընը պէյան իտէրլէ՞ր մի :

— Սիրին քիթապընա նազարէն , Սէյլան ատասը  
ինճու ըսթըրիտեալարը թարլալար , սէնէվի իւշ միլեօն  
քէօբէք պալըղընա իլթիզամ օլունուր իմիշ :

Գօնսէյլ . - Շիւպհէ եօգ քի էֆէնտի , իւշ միլեօն  
ֆըրանգ տէմէք իսթէյօր :

— Ա՛հ , կինէ՞ մի քէօբէք պալըղը տէտիմ , էվ-  
վէթ , սէնէվի իւշ միլեօն ֆըրանգա իսթիճար իտիլի  
իմիշ . ֆագաթ զանն իտէրսէմ , պու թարլալար՝ էվվէլ-  
քի կիպի հասըլաթ կէթիրմէյօրլար : Ամէրիգատա ըս-  
թըրիտեա թարլալարը տախի այնի հալի թէտէննիտէ  
տիրլէր . պու թարլալար , պէչինճի Շարլըն էսնայի հիւ-  
քիւմէթինտէ , տէօրթ միլեօն ֆըրանգ հասըլաթ կէթի-  
րի իքէն , շիմտի պիր սիւլիւսի պիլէ ալընամայօր : Մա-  
մաֆիհ ումում ինճու հասըլաթը տօգուզ միլեօն ֆը-  
րանգ գատար զանն օլունուր :



Գօնսէյլ. - Ֆազաթ , զայէթ մէշհուր վէ պահատար պիր գաչ թանէ ինճու պուլունտուղունը իշիթմիշիմ :

— Էվվէթ օղլում վար տըր , հաթտա , Յուլիոս նամ գայսէրին , Սէրվիլիյա թէսմիյէ իտիլէն կիւզէլ պիր գատընա , մէսքիւքեաթը հաղըրէ հիսապըյըլա , եիւզ եիրմի պին ֆըրանգ գըյմէթինտէ պիր ինճու հէտիյէ իթմիշ օլտուղու , մալիւմաթը թարիսիյէտէն տիր :

Նէտ-Լանտ . - Պէնտէ իշիթմիշիմ քի , էզմինէյի գատիմէտէ (հին ժամանակներ) գատընըն պիրի , ինճույը սիրքէ իշինտէ երիտէրէք իշէր իմիշ :

Գօնսէյլ. - Էվվէթ , պու տէտիյինիզ գատըն Գըլէօբաթրա տըր :

Նէտ-Լանտ . - Նէ գատար բիս շէյ , պու տա իշիլիր շէյ մի :

Գօնսէյլ. - Էվվէթ տօսթում Լանտ , վագաա իշիլիր շէյ տէյիլ , ֆագաթ պիր պուչուգ միլեօն գըյմէթինտէ օլան պիր գատէհին տէրունինտէ քի սիրքէ , իշիլիր զանն իտէրիմ :

Նէտ-Լանտ . - (Թէհտիտանէ սուրէթտէ գօլունը սալլայարագ .) Տօղրուսը շու գատըն իլէ իզտիվաճ իտէմէտիյիմէ թէէսիւֆ իտէրիմ :

Գօնսէյլ. - Նէ՞ տէյօրսունուզ , ազիզիմ Նէտ , Գըլէօբաթրանըն զէվճի օլմագ մը իսթէյօրսունըզ :

Նէտ-Լանտ . - Նիշին իսթէմէյիմ , էկէր չիմտիյէ գատար էվլէնէմէմիշ իսէմ , գապահաթ պէնտէ տէյիլ տիր , հաթտա Գաթ թէնտըր թէսմիյէ գըլընան նըչանլըմ իշին պիր ինճու կէրտանլըզ սաթըն ալմըշ իտիմ : Պու կէրտանլըզըն մալի պանա պիր պուչուգ տօլար օլտու , լաքին մուալլիմ էֆէնտի , պիլմիշ օլուն քի իւզէրինտէ քի ինճուլէր , եիրմի տէլիքլի պիր գալպուրտան կէշմէզ տէրէճէտէ իտի :

— (Կիւլէրէք.) Լաքին ազիզիմ նէտ, օ ինճուլէր թագլիտ տիր, եանի «Շարգ եաղը» տէնիլէն պիր նէվի պոյա իլէ պոյալանմը շուվարլագ ճամ բարչալարը տըր :

— Օ հալտէ պու «Շարգ եաղը» տէտիլինիզ պոյա բէք պահալը օլմալը տըր :

— Խայր, պիլաքիս բէք ուճուզ տըր, զիրա պու եաղ, Սազան պալըզըր նէվինտէն Ապլէթ նամ պալըզըն կիւմիւշ կիպի բարլագ բուլլարընտան եաբըլըր : Պալըզըն բուլլարը նըշատըր բուհը իչինտէ հալլ իտէրէք եաբըլըր քի ասլա գըյմէթի եօգ տըր :

— Իհիթիմալ քի, Գաթ թէնտըրըն պէնիմ իլէ իզ-տիվաճ իթմէյուպ տա պիր պաշգասընա վարտըղընըն սէպէպի պու տըր :

— Նէ հալ իսէ, գըյմէթտար ինճուլէրէ կէլինճէ, գաբթան նըմօտա պուլունան ինճուլէր գատար նէֆիս վէ գըյմէթտար ինճուլէրէ, տիւնեատէ հիչ պիր քիմ-սէ մալիք օլմամը տըր :

— Գօնսէյլ. - (Ճամ գութու իչինտէ մահֆուզ պուլունան իրի պիր ինճույը բարմաղըյըլա կէօսթէրէ-րէք.) Պոլ մը տըր, տէյի սօրտու :

— Շիւպհէսիզ, պունըն թախմինէն իքի միլեօն . . .

Գօնսէյլ. - (Սիւրաթլա) Ֆըրանգ գըյմէթի վար, քէօբէք պալըզը տէյիլ, էօյլէ տէյիլ մի :

— Էվլէթ, իքի միլեօն ֆըրանգ թախմին իտէյօ-րում, չիւպհէ եօգ քի գաբթան նըմ պու ինճույը, հիչ պիր շէյ էօտէմէյէրէք տէնիզտէն չըգարմը տըր :

Նէտ-Լանտ. - Է՛հ . . . եարըն ըսթըրիտեա թար-լալարընը կէզաիլիմիզտէ, անտէն իրիսինի պուլմայա-ճաղըմըզը քիմ իտտաա իտէպիլիր :

Գօնսէյլ. - Ատամ սէնտէ, միւմքիւն մի :

Նէտ-Լանտ. - Նի՛չին միւմքիւն օլմասըն :



Գօնսէյլ. - Ֆարզ իտէլիմ քի միւմքիւն օլապիլսին ,  
լաքին Նօթիւլիւստէ պուլունտուգճա միլեօնլարըն պի-  
ղէ նէ՞ ֆայիտէսի օլապիլիր :

Նէտ-Լանտ. - Էվվէթ , Նօթիւլիւստէ ֆայիտէ  
իթմէզ . . . լաքին պաշգա եէրտէ :

Գօնսէյլ. - (Պաշընը սալլայարագ .) Օ' , պաշգա  
եէրտէ մի , իշթէ օրասընա ազլըմ էրմէյօր :

Գանատալը տօսթոււմ իլէ խըտմէթքեարըմըն միւ-  
քեալէմէսինէ միւտախէլէ իտէրէք , Գօնսէյլէ խիթա-  
պէն .

— Ուսթա Լանտըն հազգը վար , էկէր Էվրօբայա  
եախօտ Ամէրիգայա պիր գաչ միլեօն տէյէրի օլան ին-  
ճուլէր կէօթիւրիւրսէք , պու ինճուլէր , հարիք իւլ ա-  
տէ սէյհահաթըմըզը իսպաթ իթմէյէ մէտար օլաճագ ,  
վէ պաշըմըզա կէլէն վազաալէրին հէքեայէսինէ պէօ-  
յիւք էհէմմիյէթ վէրէճէք տիր :

Նէտ-Լանտ. - Պէն տէ օ իթիգաթ տայըմ :

Գօնսէյլ. - Էվվէլա սէյահաթըմըզըն հէքեայէսի-  
նի տինլէյիճի պուլալըմ տա , իսպաթընը սօնրա արա-  
րըզ . շիմօի շուրասընը անլամագ իսթէրիմ քի , եարը-  
նա թէշէպպիւս իտէճէյիմիզ ինճու ալճըլըզընտա թէհ-  
լիքէ վա՛ր մը տըր , տէմէսի իլէ , տէրհալ .

— Խա՛յր , էկէր իհթիյաթլը տավրանըլըր իսէ ,  
թէհլիքէ եօգ տըր :

Նէտ-Լանտ. - Ինճու ալճըլարը , պիր գաչ եու-  
տոււմ տէնիզ սույը եութմագտան պաշգա նէ՞ թէհլի-  
քէյէ տիւչար օլուրլար :

— Էվվէթ տօսթոււմ Լանտ , տէտիյինիզ կիպի  
տիր . հա՛ , էյի խաթըրմա կէլտի , քէօրէք պալըզլա-  
րընտան գօրգա՛րմըսընըզ :

Գարթան Նըմօ կիպի ֆութուրսուզ պիր հալ իլէ

իթտիյիմ պու սիւալէ ճէվապէն , Գանատայը ումուզ-  
լարընը սիւքէրէք .

— Պէ՞ն մի գօրգայըմ , պէնիմ կիպի պիր պալըզ-  
զըպզընճըսը , գօրգու բէրվա նէ օլտուղունը պիլի՞ր մի ,  
ալէլ խուսուս մուալլիմ էֆէնտի պու պէնիմ սէնաա-  
թըմ օլմաղըլա , քէօրէք պալըզլարընը զըպզընլամագ-  
վաղիֆէսի իլէ միւքէլլէֆ օլտուղումը պիլմէյօ՞րմուսու-  
նուզ :

— Փագաթ իյիտ Լանտ , մէսէլէ պուրատա , քէօ-  
րէք պալըզընը ուզագտան զըպզընլամագ , չէնկէլքեա-  
րի օլթա իլէ թութուպ սէֆինէյէ չէքմէք , գույրու-  
ղունը պալթա իլէ քէսմէք , վէ գարնընը եարըպ տա  
եիւրէյինի գօրարտըգտան սօնրա տէնիզէ աթմագտան  
իպարէթ տէյիլ տիր :

— Նէ տի՞ր եա :

— Նէ օլաճագ , տէնիզ իչինտէ ճանալարլարըլա  
կիւլէշմէք տիր :

— Սույըն իչինտէ՞ մի :

— Էվլէթ , սույըն իչինտէ :

— Է՛հ , նէ պէյիա վար , եթէր քի էլիմտէ կիւ-  
զէլ պիր զըպզընըմ օլսուն , զիրա քէօրէք պալըզլարը ,  
սիզի եուտապիլմէք իչին միւթլագա արգա իւզրէ  
տէօնմէյէ մէճպուր տըրլար քի , իլթէ պէն տէ հէման  
օ էսնատէ իչիմի կէօրիւրիւմ . . .

Նէտ-Լանտ , պու «եուտմագ» քէլիմէսինի էօյլէ  
պիր թավը իլէ թէլաֆիուզ իթտի քի , գանըմ տա-  
մարըմտա տօնույօր զանն իթտիմ , վէ Գօնսէյլէ խիթա-  
պէն :

— Է՛յ աղիղիմ Գօնսէյլ , պու տէհէթլիւ քէօրէք  
պալըզլարը հագզընտա սէնին էֆքեարըն նէ՞ տիր ,  
տէտիմ :



— Պէ՛ն մի , պէն էֆրեարըմը սերպէսթճէ պէյան  
իթմէք խթէրիմ :

— Բէք ալա , սէջլէ պագալըմ :

— Էֆէնտի քէօրէք պալըգլարըյըլա օղրաշմայը  
կէօղինէ ալմըշ օլտուղու հալտէ , արթըգ քէնտի սա-  
աըգ պէնտէսի գազատան պէլատան ըիւճաթ իթմէյի  
խաթընտան կէշիրէպիլի՛րմի , տէտի :

## 3

ՕՆ միլեօն Քըրաճգ գըյմէթինսէ պիր իննու .

Կիճէ օլուպ վագըթ կէշմիշ օլմաղըլա եաթտըմ ,  
լաքին րահաթ ուլուեամատըմ , սապահա գատար ըիւ-  
յամտա քէօրէք պալըգլարը կէօրտիւմ :

Իրթէ կինի սապահըն սաաթ տէօրտիւնտէ , գաբ-  
թան Նըմօ թարաֆընտան մայէթիմէ վէրիլէն խըտմէթ-  
քեար պէնի ույանտըրտը , տէրհալ եաթաղըմտան գալ-  
գըպ կիլինտիմ : Սալօնա վարտըղըմտա գաբթան Նըմօյը  
օրատա հազըր պուլտում քի , պանա խիթապէն .

— Միւսիւ Արոնաքս , կիթմէյէ հազը՛րմըսընըգ ,  
տէտի :

— Էվվէթ էֆէնտիմ , հազըրըմ :

— Պուլուրընըղ կիտէլիմ :

— Արգատաշլարըմ տա հազը՛ր մը :

— Օնլարատա խապէր վէրիլմիշ տիր , պիզի պէք-  
լէյօրլար ,

— Տալկըճ էլպիսէմիզի կիյմէյէճէ՛քմիյիզ :

— Խա՛յր, հէնուզ վագըթ վար, Նօթիւլիւսի գը-  
յըյա եանաշտըրմայը մինասիպ կէօրմէտիմ. պիւ չիմտի  
Մանաար քէօրֆէզինտէն հայլըճա ուզագ պուլունմագ-  
տայըզ, ուզուն ուզատըյա տօլաշմամագ իչին սանտալը  
հաղըրլաթտըմ քի, տալկըճ էլպիսէլէրիմիզ իչինտէ տու-  
րույօր. մահալի մաթլուպա վասըլ օլտուզսմուզտա,  
հէման կիյինիպ գատարը տէրեայէ ինէճէյիլ:

Գարթան Նըմօ, պէնի կիւվէրթէյէ չըգարըր օլան  
նէրտիվէնին եանընա կէօթիւրտիւ: Նէտ իլէ Գօնսէյլ  
կիւվէրթէտէ պէնի պէքլէյօրլար իտի. արգատաշա-  
րըմ, պու էյլէնճէլի սէյահաթըն թասավլուրույըլա  
բէք մահզուզ կէօրիւնիւյօրլար իտի: Սանտալ, Նօթիւ-  
լիւսէ եանաշտըրըմըզ օլուպ, պէշ նէֆէր թայիֆէլէր  
քիւրէքլէրէ եաբըշմըզ օլտուզլարը հալտէ պիզէ ինթի-  
զար իթմէքտէ իտիլէր:

Օրթալըզ հէնուզ թէմամըյըլա բըմամըզ օլուպ,  
րույի ասիւման պուլութլարըլա գապլը օլարագ նիւ-  
ճիւմու սէյարաթը խէյալ մէյալ կէօրիւյօր իտիք. գա-  
րայա աթֆը նիկեահ իթմէքլէ, ճէնուպը շարգիտէն  
չըմալը զարպիյէ գատար ուֆուզըն տէօրթտէ իւշ գըս-  
մընը իհաթա իտէր ուզուն վէ ինճէ պիր խաթտան, եա-  
նի գարատան պաշգա հիշ պիր շէյ կէօրէմէտիմ: Նօ-  
թիւլիւս կիճէլէլին Սէյլան ատասընըն սահիլի զարպի-  
սինտէն կէչիպ, Մանաար ատասը իլէ Սէյլանըն գա-  
րասընտան միւթէշէքքիւլ քէօրֆէզին ճիհէթը զարպի-  
յէսինտէ պուլունույօր իտի. մահալի մէքքիւրտէ գա-  
րանըզ սուլարըն ալթընտա, եիրմի միլտէն զիյատէ վա-  
սի ինճու ըսթըրիտեալարը թարլասը, եանի ճէսիմ պիր  
խազինէ պուլունույօր իտի:

Գարթան Նըմօ, պէն, Նէտ վէ Գօնսէյլ սանտալա  
րաքիպ օլտուզ, տիւմէնճի եէքէյի էլինէ ալտը, քիւ-



րէքճիէր քիւրէքլէրէ տայանտըլար , սանտալ՝ սէֆինէ-տէն աչըտը , վէ գաթի մէսաֆէ իթմէյէ պաշլատըգ :

Սանտալ ճէնուպէ տօղրու թէվէճճիւհ իթտի , աղըր աղըր քիւրէք չէքիլիյօր իտի . սէֆայինի հարպիյէ ֆիլիգալարընտա օլտուղու կիպի , շիտտէթլէ սույա տալտըրըլան քիւրէքլէր օն սանիյէտէ պիր , վէ սուրէթը միւնթազամատէ ալընըյօր իտի . հէքիմիզատէ սաքիթ օթուրմուշ իտիք , աճէպա գարթան նըմօ նէ՞ տիւչիւնիւյօր իտի , իհթիմալ քի բէք եագըն կէօրտիւյիւ գարայա թէգարրիւպ իթմէքտէ օլտուղունու տիւչիւնիւյօր իտի : Գանատալը տօսթում իսէ , գարայը տահա բէք ուզագտա պուլույօր իտի . Գօնսէյլէ կէլինճէ , մէրգում սատէճէ պիր սէյիրճի կիպի տավրանըյօր իտի :

Սաթմ պէշ պուշուգ սուլարընտա ուֆուգըն իլք րէնկեամուղ շուալարը սէչիլէրէք , սահիլին իւթ խաթը կէօրիւնմէյէ պաշլատը . շարգ ճիհէթի եասը , վէ ճէնուպա տօղրու ազըճըգ եիւքսէքճէ իտի , հէնուզ պէշ միլ գատար ուզագտա պուլունույօր իտիք : Ատանըն սահիլի , գարանըգ սուլար իլէ գարըշըգ օլմաղլա , անճագ սէչիլէպիլիյօր իտի . պիզիմ իլէ սահիլ արասընտա պուլունան տէնիլ՝ եապանի պիր հալտէ օլուպ , նէ գայըգ , նէ տալկըճ , նէ ալճը , վէլհասըլ հիչ պիր շէյ կէօրիւնմէյօր իտի , գարթան նըմօնըն տէտիլի կիպի , ալ վագթընտան պիր այ էվվէլ կէլիշ իտիք :

Մէմալիքը հարէյէ (արևադարձական գոտի) մախսուս օլան պիր սիւրաթը նակէհանի իլէ , ասլա շաֆագ վէ սապահ ալամէթի կէօրիւնմէքսիզին պիրտէն պիրէ կիւնէշ թուլու իտուպ օրթալըգ այ այտըն օլտու . կիւնէշէն զիյալարը , ուֆուգըն ճիհէթը շարգիյէսինտէ թէճէմմիւ իտէն պուլուլթ բէրտէսինի չաք իթտի (պա-

տառեւ) . աֆիթապը ալեմթապ սիւրաթլէ եիւքսէլմէ-  
յէ պաշլատը :

Օ վագըթ , էօթէ պէրի պազը սէյրէք աղաճլարը  
պուլունան գարայը էյիճէ սէչէպիլտիմ :

Սանտալըմը , ճէնուպէ սօղրու միւտէվլէրիք  
բէյտա իտէն Մանաար ատասընա եագլաշտը : Գարթան  
Նըմօ օթուրտուղու եէրտէն գալգարագ տէնիզի մուա-  
յէնէ իտիյօր իտի :

Գարթանըն պիր իշարէթի իւզրէ տէրհալ սանտա-  
լըն տէմիրի տէնիզէ աթըլտը . զէնճիր բէք ալ կիթտի ,  
զիրա պուրասը անճագ պիր մէթրօ գատար տէրին իտի .  
շու հալտէ , ինճու ըսթըրիտեասը թարլալարընըն էն  
եիւքսէք նօգթասընտա պուլունույօր իտիք : Սանտա-  
լըմը , մէտ (տէղատութիւն) սուլարը սայէսինտէ տէր-  
հալ տէնիզէ սօղրու աշըլտը :

Պու արալըգ գարթան Նըմօ , քէլամա աղազ ի-  
տէրէք , պանա խիթապէն .

— Իշթէ միւսիւ Արոնաքս , մահալի մագսէտէ վա-  
սըլ օլտուգ , շու կէօրտիւյիւնիւզ տարաճըգ քէօրֆէզ ,  
պունտան պիր այ սօնրա ալճըլարըն միւթէատտիտ  
գայըգլարը իլէ տօլաճագ , վէ տալկըճլար քէմալի քիւս-  
թախըգլա պու սուլարըն տիպինէ էնիպ ինճու չըգա-  
րաճագլար տըր : Հէլէ քի պու քէօրֆէզ , շիտտէթլի  
րիւզկեարլարտան հըֆզ օլունմագլա տէնիզ տալկալը  
օլմագ , վէ օ հալտէ ալճըլարտա սուհուլէթ իլէ իշլէ-  
րինի կէօրիւրլէր : Նէ հալ իսէ , պիզ շիմտի տալկըճ  
էլպիսէլէրիմիզի կիյինիպ կէզմէյէ պաշլայաճաղըզ , տէ-  
տի :

Գարթանա ճէվապ վէրմէտիմ , վէ թայիֆէլէրին  
մուավէնէթի իլէ տալկըճ էլպիսէմի կիյինմէյէ պաշլա-  
տըմ , լաքին քէնտիմի պու շիւպհէլի սուլարա պագ-



մագան մէն խտմէյօր իտիւմ: Գաբթան նըմօ իլէ արգատաշլարըմ տախի կիյինտիլէր. մայէթիմիզտէ պուլունան թայիֆէլէրին հիշ պիրի պիզէ ըէֆագաթ իթմէյէճէք իտի:

Չօգ կէշմէտէն պօղազըմըզա գատար տալկըճ էլպիսէսինին իչինտէ հաբս օլտուգ, ալէթը թէնէֆֆիւս արգամըզտա եէրլէշտիրիտի, պաշըմը մահֆազանըն իչինէ սօգմազտան էվվէլ, Գաբթան նըմօյա իթիրազ եօլլու.

— Ալէթը թէնվիր գուլլանմայաճագըմըյըզ, տէյու սօրտուղումտա, գաբթան նըմօ.

— Ալէթը թէնվիրին լուղումը եօգ տըր, պիզ, բէք տէրինլէրէ էնմէյէճէյիմիզտէն, կիւնէշին զիյալէրի եօլումըզը թէնվիր իթմէյէ քեաֆի տիր. ալէլ խուսուս պու սուլարտա էլէթըրիք ֆէնէրի իլէ կէզմէք իհթիյաթսըզլըզ տըր, զիրա էլէթըրիքին բարլագ զիյասը, պու սուլարըն թէհլիքէլի սաքինլէրինտէն պիրինին նազարը տըզգաթընը իւզէրիմիզէ ճէլպ իտէպիլիր:

Գաբթան, պու սէօզլէրի սէօյլէմէքտէ իքէն, Գօնսէյլ իլէ Նէտ-Լանտա պագտըմ, լաքին ծնլար՝ պաշլարընը մահֆազայէ սօգմուշ օլտուգլարընտան, պիր շէյ կէօրիւպ իշիթմէյէ միւզթէտիր օլամայաճագլարը թապիյի իտի:

Գաբթան նըմօյա պիր սօն սիւալիմ տահա գալմըշ օլմաղըլա, հէման.

— Սիւահլարըմըզ նէրէտէ տիր, պէրապէրիմիզէ թիւֆէնկ պլմայաճագըմըյըզ, տէյու սօրտում:

— Թիւֆէնկի նէ հաբաճագսընըզ, մէկէր սիզին տաղըլար՝ այըլարըն իւզէրինէ գամա իլէ հիւճիւմ իթմէզլէր մի, չէլիք՝ գուրշունտան տահա էմնիյէթլի տիր, իշթէ սիզէ կիւզէլ պիր գամա, հէման պէլինիզէ թագը վէրինիլ տէ կիտէլիմ, տէտի:

Արգատաշլարըմ տախի այնի պիզիմ կիպի միւսէլ-  
լահ պուլունույօրլար իտի, եալընըղ նէտ-Լանտ, էվվէլ-  
ճէ նօթիւլիւստէն ալըպ տա սանտալտա հըֆզ իթմիշ  
օլտուղու իրի պիր զըպզընը էլինտէ թուլթուպ սալլա-  
յօր իտի:

Գաբթան նըմօյա իմթիսալ իտէրէք պագըր մահ-  
ֆազայը պաշըմա թագը վէրտիմ. տէրհալ ալաթը թէ-  
նէֆֆիւսիւմիւզ իշլէմէյէ պաշլատը:

Պիր տագըգա սօնրա թայիֆէլէր պիզի պիրէր պի-  
րէր տէնիզէ էնտիրտիլէր. այագլարըմըղ պիր պուշուգ  
մէթրօ տէրինլիյինտէ պիր գումլուղա վազ իթտիք, վէ  
գաբթան նըմօնըն էլի իլէ իթմիշ օլտուղու պիր իշարէթ  
միւսիւպիւնճէ, արգասը սըրա կիթմէյէ պաշլատըգ,  
վէ ճիւզվի պիր եօգուշտան էնէրէք սույըն ալթընտա  
ղայպ օլտուգ:

Տէնիզին տիպինէ էնտիյիմտէ, զիհնիմի իշլալ ի-  
տէն տէհշէթամիզ միւլահազաթ մահվ օլուպ, անըն  
եէրինէ կէօղիւմիւն էօնիւնտէ օլան մէնզարէյի հարիք  
իւլ ատէնին թէէսիրի թահտընտա գալտըմ: Անճագ  
սէրպէսթճէ հարաքէթ իտիշիմ էմնիյէթիմի արթըրտը,  
վէ պիր տէրէճէյէ գատար միւսթէրիհ օլտում:

Կիւնէշին զիյասը, սուլարըն ալթընը լայըգըյըլա  
թէնվիր իթմէքտէ օլտուղունտան, էն ուֆագ շէյլէր  
պիլէ կէօրիւնիւյօր իտի. Օն տագըգա գատար եիւրիւ-  
տիւքտէն սօնրա պէշ մէթրօ տէրինլիյէ էնմիշ իտիք,  
զէմին՝ կիթտիքճէ տիւզլէնիյօր իտի:

Իլէրլէտիքճէ, պիր չօգ գանատսըղ գույրուղլա-  
րըյըլա եիւզէր օլան զարիպ իւլ շէքլ պալըգլար, պէ-  
գասա քիւմէլէրի կիպի եէրտէն եիւքսէլիյօրլար իտի:  
Պունլարըն իշինտէ կէօրտիւյիւմ ժըվանա թէսմիյէ գը-  
լընան սէքիզ տէսթիմէթրօ (տասնորդամեթր) պօյուն-



տա գարնը սարը երլանլար՝ նազարը արգգաթըմը ճէլպ իթտի . պու հայվանլար , թըպգը Մըղըի , եանի երլան պալըղընա միւշապիհ իսէլէրտէ , ֆագաթ պիւսպիւթիւն ճընսլարը այրը օլուպ , հագըգի երլան տըրլար . քէզալիք վիճուտլէրի զայէթ եասը վէ բարլագ ըհնկլի Պարոս թէսմիյէ իտիլէն պիր նէվի պալըգլար կէօրտիւմ քի , արգա իւսթիւ եիւզէյօրլար իտի : Պու պալըգլար գուրուտուլտուգտան սօնրա սիրքէ իլէ բիշիրիլիպ , Գարավատէ նամըյըլա կիւզէլ պիր թաամ օլուր . պիր տէ Ապսիփօրիտ թապիր օլունուր ճընստան , վիճուտլէրի իրի վէ սէրթ բուլլար իլէ զըրհլանմըշ , սէքիզէր գանատը պալըգլարը տախի հայրէթլէ թէմաշա իթտիւմ :

Կիւնէշ , բէյտէրբէյ եիւքսէլիպ տէնիզլին ալթընը տահա զիյատէ թէնվիր իտիյօր իտի , գէմինին հալի եավաշ եավաշ թէպէտտիւլ իթմէքտէ իտի , ինճէ գուժլուգ եէրինէ , իւզէրի եուժնագ տէրիլի մախլիւգաթ , վէ հայվանաթը նէպաթիյէ իլէ մէսթուր միւտէվիլէր գայալարտան միւթէշէքքիլ պիր մահալէ վասըլ օլտուգ : Հայվանաթը մէզքիւրէ արասընտա պահըր Ահմէր (Կարմիր ծով) իլէ պահըր Մուհիթի հինտիյէ մախսուս , ինճէ վէ զայրը միւնթաղամ գապուգլը , պիր նէվէ ըսթըրիտեալար , գապուգլարը եուվարլագ վէ բօրթուգալ ըհնկինտէ պէօճէքլէր , վիճուտինտէն՝ Նօթիւլիւստէ գուլլանըլմագ իչին պօյա չըգարըլան իրզավանլար , պույնուզլու վէ պօրու շէքլինտէ հայվանաթը նէպաթիյէ , կիւյա պիզի թուլթմագ իսթէյէն աչըգ էլլէր կիպի տիքիլիպ տուրույօրլար իտի : Իւզէրի սաֆի տիքէնլի պինլէրճէ զարիպ իւլ շէքլ պալըգլար , տէնիլ չարխլարը , վէ Հինտիսթան չարչըլարընտա սաթըլան սէտէֆ գապուգլը վէ եհնիր ճընստան պիր նէվ ըթթէնեալար , վէ պու տէնիզլէրէ մախսուս օլան հայվանաթը նէպա-

Թիւնին էն լաթիփի վէ էն միւքէմնէլի սայըլան նիմ բարլազ տէնիզ եէլբազէլէրի, հայրէթիմի միւճիպ օլու-  
յօր իտի :

Պու թէնէֆֆիւս իտէր զիյ հայաթ (կենդանի) նէ-  
պաթ իլէ տիկէր տէնիզ մահսուլաթը արասընտա կէ-  
զէն ուֆազ, ֆազաթ չիւքին տէնիզ պէօճէքէրի իլէ,  
տիչլի, իւչ քէօչէ սէտէֆ գապուգլը տէնիզ գուրպա-  
ղըլարը, այրըճա շայանը տըգգաթ իտի, քէզալիք պու  
տէնիզլէրէ մախսուս, վէ հէյէթլէրի ինսանա նէֆրէթ  
վէ տէհչէթ վէրիճի օն այագլը վէ պիւքրիւմ գապուգ-  
լը Պարթէնօպ տէնիլէն պէօճէքէր տախի զիքրէ շա-  
յան տըր : Հէլէ մէշհուր միւսիւ ճարուինին եազտըղը  
քիթապտա զիքր իտիլէն, վէ պէնիմ տէ պիր գաչ տէ-  
ֆա թէսասիւֆ իթտիյիմ հատտէն զիյատէ պաթթալ  
վէ տէհչէթամիզ հէյպէթլի բավուրեալարը, վէ պիր-  
տէն իքի մէթրօ ուզունլուղու օլան մագասլը վէ մըզ-  
րագլը ըստագօղլարը կէօրտիւքճէ, գօրգուստան թիթ-  
րէյօր իտիմ, պու իրի բավուրեալար, խըլգաթէն մա-  
լիք օլտուգլարը հըսս ու գուվվէթ սայէսինտէ, գարա-  
տա պիթէն Հինտիսթան ճէվիզի իլէ թէայիւշ իտէր-  
լէր : Պու ճէրպէզէլի պէօճէքէր, պիր մէհարէթը ֆէվ-  
գէլատէ իլէ սահիլտէ պուլունան Հինտիսթան ճէվիզի  
աղաճլարընա սարըլըպ թէրէսինէ գատար չըգար, մա-  
գասըլըա ճէվիզի քէսէրէք եէրէ տիւչիւրիւր, վէ  
գուվվէթլի այագլարըլըա գապուղը գըրըպ իչինտէ-  
քինի եէր : Ըսթագօղլար վէ բավուրեալար պիր սիւրա-  
թը ֆէվգէլատէ իլէ կէզտիքլէրի հալտէ, պիւլաքիս Մա-  
լապար սէվահիլինտէ պուլունան քապլուն պաղըլարը,  
աղըր աղըր գայալարըն արասընտա տօլաշըյօրլար իտի :

Նիհայէթ իւլ էմր սաաթ եէտի սուլարընտա, միւ-  
եօնլարըլա թիւրէյէն ինճու ըսթըրիտեալարը թարլա-



սընա կիրտիք . ինճու ըսթըրիտեալարը գալի սուրէթ-  
տէ գայալըգլարա եարըշըպ եէրլէրինտէն գըմըլտայա-  
մազլար , նէթէքիմ տիկէր սէտէֆ գապուգլը հայ-  
վանաթտան պազըլարը , թէպտիլի մէքեան իթմէք  
խասսէսինէ մալիք տիրլէր :

Մէլէակրինա թէսմիյէ գըլընան ասըլ ինճու ըս-  
թըրիտեալարը , խարիճէն եուվարլազ , գալըն վէ ղայ-  
րի միւնթազամ գապուգլը օլուպ , պունլարտան պա-  
ղըլարը իւզէրինտէ եէշիլիմսի չըզկըլար վար իտի : Պու  
չըզկըլըլար հէնուզ ուֆազ իտիլէր , գապուգլարը թաշ  
կիպի սէրթ վէ սիյահ օլան օն պէշ սանթիմէթրօ ար-  
ղընտա ըսթըրիտեալար իսէ , օն օն պէշ սէնէլիք օլան-  
լար տըր :

Գաթթան Նըմօ , էլի իլէ պանա հատսըզ հիսապ-  
սըզ ըսթըրիտեալար կէօսթէրտի . պունըն պիթմէզ վէ  
թիւքէնմէզ պիր մէնպայի սէրվէթ օլտուղունա շիւպ-  
հէմ գալմատը , զիրա խալիքին գուվվէթ ու գուտրէ-  
թի , ինսանըն եէտը իսթիհլազընա ղալէպէ իթմէքտէ  
տիր . Նէտ-Լանտ , պու հըսսըյաթը ինսանիյէյէ իթի-  
պաէն էօնիւնտէ ասըլմըշ օլան ալը , էն կիւզէլ ըսթը-  
րիտեալար իլէ տօլտուրմայա սայ իտիյօր իտի :

Փագաթ օրալարտա թէվէգուֆ իտէմէզ իտիք ,  
կէչէճէյիմիզ մահալին եօլլարընը բէք էյի պիլմէքտէ  
օլան գաթթան Նըմօնըն արգասը սըրա կիթմէյէ մէճ-  
պուր իտիք . զէմին կիթտիքճէ եիւքսէլիյօր իտի , հաթ-  
տա պազէն էլիմի գալտըրտըղըմտա , սույըն եիւզիւն-  
տէն տըշարը չըգըյօր իտի : Պատէհու ըսթըրիտեա  
թարլալարընըն սաթհը ալչալըպ , էքսէրիէն իհրամ  
(բրգուհք) շէքլինտէ եիւքսէք գայալարըն էթրաֆըն-  
տան կէչէյօր իտիք . պու գայալըգլարըն իւզէրինտէ  
պուղունան ղայէթ իրի գապուգլը հայվանաթ , միւսէլ-

լահ սիւվարիէր կիպի եիւքսէք այագլարը իւզէրինէ տուրտուգլարը հալտէ , տիք տիք եիւզիւմիւզէ պագը-  
յօրլար իտի : Հէլէ այագլարըմըզըն ալթընտա պինէր-  
ճէ եումուշագ տէրիլի հայվանաթ ուզուն այագլարըյ-  
լա տօլաչըպ տուրտույօրլար իտի :

Պու արալըգ զայէթ վասի պիր մաղարանըն էօնիւ-  
նէ վասըլ օլտուգ . զէմինի ըէնկ ըէնկ պահրի չիչէքէր  
իլէ մէսթուր օլան պու մաղարա , սըգ պիր գայալըզըն  
իչինէ աչըմըչ իտի : Էվէլ էմիրտէ մաղարանըն տէրու-  
նի բէք գարանլըգ կէօրիւնիւյօր իտի . կիւնէչին զիյա-  
սը պուրայա աքս իտէմէյուպ , եալընըգ շէֆֆաֆ (թա-  
բանցիք) ֆագաթ նիմ պիր ըչըգ հասըլ իթմէքտէ իտի :

Գարթան նըմօ էօնտէն , վէ պիղտէ արգասընտան  
մէգքիւր մաղարանըն իչինէ կիրտիք . եավաշ եավաշ  
կէօզլէրիմ գարանլըգա ալըչմագլա , էթրաֆըմտա պու-  
լունան , վէ կիւյա ուսթա միյմարլարըն եէտը մէհա-  
րէթլէրի իլէ եարըմըչ օլան քէմէլլէրի , վէ տիքիլի  
թաշլարը թէմամըյըլա կէօրիւյօր իտիմ . աճէպա գար-  
թան նըմօ նէ՞ էֆքեարէ մէպնի պիլի պուրայա կէթիւր-  
միչ իտի . պունը սօնրատան անլատըմ :

Էբէյիճէ տիք պիր եօգուչտան էնտիքտէն սօնրա ,  
քէնտիմիլի գույու կիպի տէրին պիր մահալտէ պուլ-  
տուգ : Գարթան նըմօ էլի իլէ , օ անէ գատար ֆարգ  
իտէմէտիյիմ պիր շէյ կէօսթէրտի :

Գարթանըն կէօսթէրտիյի հատտէն զիյատէ պաթ-  
թալ պիր ըսթըրիտեա իտի քի , իքի մէթրօտան զի-  
յատէ էնի օլուպ , գարթան նըմօնըն սալօնընը թէգեին  
վէ ատէթա հավուզլըգ իտէն ըսթըրիտեատան պէօյիւք  
օլաճագ իտի :

Հէնուզ էմնալի կէօրիւնմէյէն շու իրի ըսթըրիտ-  
եայէ թէգարրուպ իթտիմ . սէրթ վէ պաթթալ պիր



կըրանիթ թաշընա եաբըչըգ օլան պու հայվան, մա-  
ղարանըն միւսթէրիհ սուլարը իչինտէ եաբա եալընըգ,  
վէ տիւշմէնլէրտէն էմին օլարագ պէօյիւտիւքճէ պէօ-  
յիւմիւշ իտի քի, պուընըն իւշ եիւզ քիլօկրամ աղըրլը-  
ղը օլաճաղը կիպի, էթիտէ օն պէշ քիլօկրամ սըգլէ-  
թինտէ օլաճաղընը թախմին իթտիմ:

Շիւպհէ եօգ քի գաբթան Նըմօ, պուրալարընը  
պիր գաշ տէֆա զիյարէթ իթմիշ օլտուղունտան, պու  
հարիգ իւլ ատէ հայվանըն վիճուտինի պիլիյօր իտի:  
Գաբթանըն պիզի պուրայա կէթիւրմէսի, թապիաթըն  
պիր մուճիզէսինի կէօսթէրմէք իչին օլտուղունը զանն  
իթմէքտէ իտիմ, ֆազաթ եանըլմըչըմ, գաբթան Նը-  
մօ, ըսթըրիտեանըն հալի հաղըրընը թէտգըգ իթմէք  
իչին պուրայա կէլմիշ իտի:

Ըսթըրիտեանըն իքի գապուղը աչըգ օլտուղուն-  
տան, գաբթան Նըմօ ուսուլ իլէ եագլաշըպ, ճիսմինի  
ճէրիհէտար իթմէքսիզին գամասընը իչինէ սօգը վէր-  
տի. հայվան՝ գապուգլարընը գաբայամազ օլտու, Պա-  
տէհու էլի իլէ գապուղըն տէրունինտէ պուլունան էթ-  
լէրի չէքիպ չըգարտը:

Հայվանըն եաբրագ չէքլինտէ օլան գաթմէրլի է-  
թի իչինտէ, Հինտիսթան ճէվիզի ճէսամէթինտէ պիր  
ինճու կէօրտիւմ. պու ինճուըն կիւլէ կիպի միւնթա-  
զամ եուվարլագլըղը, վէ սույունըն թէմիլլիյի իլէ,  
պահա պիչիլմէզ պիր ճէվհէրի եէքթա ատտ օլունմա-  
ղա շայան իտի: Մէրագըմտան ինճույը թուլթմագ,  
էօլմէք, վէ թէտգըգ իթմէք իչին էլիմի ուզաթտըմ  
իսէ տէ, գաբթան, միւսաատէ իթմէյուպ հարաքէթի-  
մի մէն իտէրէք, տէրհալ գամայը կէրի չէքտի, գա-  
պուգլար անինտէ գաբանտը, վէ պահասըղ ինճու՝ ըս-  
թըրիտեանըն տէրունինտէ գալտը:

Օ վագրթ գաբթան նըմօնըն ֆիքրինի անլատում, մումաիլէյհ պու ինճույը ըսթըրիտեանըն իչինտէ պը-  
րագարագ, թէտրիճէն, վէ միւմքիւն օլապիլտիյի գա-  
տար զիյատէ պէօյիլթմէք արզուսընտա իտի. հէր սէ-  
նէ հայվանըն իֆրագ իտէճէյի մայէ, ինճուըն իւզէ-  
րինէ հաբըշարագ ճէսամէթինի արթըրաճագ իտի.  
Պիթթէտրիճ պէօյիլիւպ քէմալէ էրմէքտէ օլան թա-  
պիաթըն պու մէյվէյի մուճիզէսինին, նիւշվէնիւմա  
պուլտուղու մաղարա, եալընըզ գաբթան նըմօյա մա-  
լիւմ օլուպ, կիւնիւն պիրինտէ անը քէնտի միւզէխա-  
նէսինէ նագլ իթմէք նիյէթինտէ օլտուղունա շիւպհէմ  
գալմատը. պէլքիտէ Ձինլիլէրին վէ Հինտլիլէրին հաբ-  
տըզլարը կիպի, ըսթըրիտեանըն էթի արասընա ճամ  
բարչասը սօգմուշ, վէ հավաշ հավաշ հայվանըն խըլ-  
գաթը իգթիզասընճա մէզքիւր ճամ բարչասը իւզէրի-  
նէ սէտէֆ գաբլանարագ, շու ճէսիւմ ինճուըն մէյ-  
տանէ կէլմէսինէ սէպէպ օլմուշ տըր. լաքին հէր նէ  
տախի օլսա, հայրէթիմի մուճիպ օլան պու միւճէվհէ-  
րի, շիմտիյէ գատար կէօրտիւքլէրիմէ վէ հաթտա գաբ-  
թան նըմօնըն ճամէքեանընտա պուլունան իրի ինճու-  
յէ գըյասէն, պունըն, էն ագալլ օն միլեօն ֆըրանգ  
գըյմէթի օլաճաղըն գանաաթ հասըլ իթտիմ:

Պու էմնալի նամէսպուգ օլան ինճույէ միւճէվհէր  
տէնմէյիպ, թապիաթըն պիր մուճիզէյի միւշէրրէֆէսի  
տէնսէ ճայիզ տիր, զիրա պունը, քիւբէ մագամընտա  
հաճիկը գատընըն գուլաղը թաշըյապիլէճէք իտի:

Գըյմէթտար ինճուըն զիյարէթինտէն սօնրա մա-  
ղարատան տըշարը չըգըպ, թէքրար ըսթըրիտեա թար-  
լալարընը էօրթէն շէֆֆաֆ սուլարըն իչինէ կիրտիք,  
ինճու ալճըլարը, հէնուզ պու բարլագ սուլարը պու-  
լանտըրմամըշար իտի:



Սէրսէրիանէ տօլաշմագտա օլան իշսիզ ատէմլէր կիպի պիրպիրիմիզտէն այրը օլարագ աղըր աղըր եիւրիւեօր իտիք, հէր քէս իսթէտիյի եէրտէ տուրմագտա, եախօտ կէզինմէքտէ իտի. պէն իսէ, տէրէճէյէ նիհա-յէտէ զէհնիմի իշղալ իտէն տէհշէթ ու թէհլիքէյի քեամիլէն ունուլթմուշ իտիմ: Վարա վարա սըղ պիր մահալէ կիրտիք, չօգ կէշմէտէն պաշըմ սույըն խարի-ճինէ չըգտը քի, պու արալըգ Գօնսէյլ եանըմա կէլմէքլէ պաշընը պէնիմ պաշըմտաքի օլան մահֆազայա տայատը, վէ կէօզլէրի իլէ սէլամ վէրիյօր կիպի հալլէրտէ պուլունտու: Պիր դաշ գուլամ գատար վիւսաթը օլան պու սըղըրը կէշտիքտէն սօնրա, թէքրար սույա կիրիպ տէրինլէրէ էնտիք:

Օն տագըգա գատար կիթտիքտէն սօնրա գաթթան նըմօ, նակէհան տուրտու, կէրիյէ ավտէթ իթմէք իշին թէվագուֆ իտիյօր զանն իթտիմ, էլի իլէ պիր իշարէթ իտուպ, եանը պաշընտա պուլունան գա-յալարտան միւթէշէքիլ պիր չուգուրըն իշինէ կիրմէմի-զի էմր իթտի, վէ էլի իլէ պանա պիր նօգթա իրայէ իթտի քի, հէման քէմալի տըգգաթլա օ մահալէ պագ-մայա պաշլատըմ:

Պէնտէն պէշ մէթրօ գատար ուզագտա պիր կէօլ-կէ կէօրտիւմ քի, գաարը տէրեայէ էնի վէրտի. տէր-հալ քէօրէք պալըզլարընըն տէհշէթամիզ խէյալի զիհ-նիմի իսթիլա իտուպ, պաշտան այաղա գատար պիր սատմէ հըս իթտիմ: Փագաթ ալտանմըշըմ, պու տէ-ֆա տախի մէզքիւր ճանաւարլար իլէ իշիմիզ օլմատը:

Տէնիզին տիպինտէ էնտիյինի կէօրտիւյիւմ կէօլկէ, ճանաւար օլմայըպ, պիր ինսան իտի, սաղ ինսան, պիր զէվալը Զէնճի Հինտի (սեւամորթ Հնդիկ) իտի քի, ավ զէմանընտան էվիլէլ ըսթըրիտեա թօրլամագ իշին կէլ-



միշտ իտի. Պու առէմին պաշտնտան պիր գաչ գատեմ եօգարրտա պուլունան չըննդըն ալթընտա կեահ տէնիզէ տալտըղընը, վէ կեահտա սույըն իւզէրինէ չըգտըղընը կէօրիւյօր իտիմ, իբ իւէ չըլնըղա ձաղլը օլան քէլէ չէքէրի չէքլինտէ պիր թաշը, այագլարըյըլա թուլթույօր իտի. պիշարէնին, պու թաշտան պաշգա ալաթը պուլունմամագտա իտի. Պէշ մէթըօ գատար գատըն տէրտայէ էնիպ տիղ իւսթիւնէ կէլմէքտէ, վէ ալապիլտիյինէ պիր գաչ ըսթըրիտեա գօթարըպ թօրպասընա գօյտուգտան սօնրա եօգարը չըգըպ չըլնըլա տօլտուրմագ, վէ թաշը եօգարը չէքմէքլէ իշինէ տէվամ իթմէքտէ իտի. լաքին պու մուամէլաթ օթուզ սանիյէտէն զիյատէ իմթիտա իթմէյօր իտի, զիրանասըլքի մալիւմ տիր, ինսան՝ ալաթսըղ սույըն ալթընտա պու միւտտէթտէն զիյատէ տուրմագա թահամմիւլ իտէմէզ:

Սագլանտըղըմըզ գայանըն կէօլկէսի պիզի կիւզէլճէ սէթը իթտիյինտէն, տալկըճ պիզի կէօրմէյօր իտի, ալէլխուսուս, պիշարէ առէմճըղազ, տէնիզին ալթընտա քէնտի կիպի ինսանլար պուլունաճաղընը, վէ հէր պիր հարաքէթինին ինճէտէն ինճէյէ թէտգըզ իտիլէճէյինի ֆարզ իտէպիլիւր մի իտի:

Հէրիֆ պիր գաչ տէֆա պաթտը չըգտը, հէր տալտըղընտա՝ անճագ օն թանէ գատար ըսթըրիտեա թօրլայա պիլիյօր իտի. զիրա սըգը սըգայա գայալարա եաբըշմըշ օլան ըսթըրիտեալարը գօթարմագ միւշկիւլ իտի. Պիշարէ առէմճըղազ, աճէպա ուղուրունա հայաթընը թէհլիքէյէ իլգա իթտիյի շու ըսթըրիտեալարըն հանկըլարընտա ինճու պուլունմագտա իտի:

Քէմալի տըզգաթլա տալկըճըն հարաքէթինի թէմաշա իտիյօր իտիմ. մէրգոււմ հիշ պիր թէհլիքէյէ տիւ-



չար օլմագսըղըն , եարըմ սաաթ գառար միւնթաղամ սուրէթտէ իշինէ տէվամ իտէպիլտի :

Պու ճալիպը մէրագ ավճըլըղըն թէմաշասընա տալմըշ իքէն , գաարը տէրեատէ տիղ չէօքմիւշ օլան պիւշարէ Հինտլի, նակէհան քէմալի տէհչէթլէ պիր հարաքէթ իտէրէք սուլըն իւղէրինէ ֆըրլամաղա տավրանտը :

Տէհչէթամիղ վէ դայէթ պաթթալ պիր քէօքէք պալըղը աղղը աչըգ օլարագ , վէ կէօղլէրինտէն աթէշլէր բիւսկիւրէրէք , եան ճիհչէթտէն պիշարէ Հինտլինին իւղէրինէ սալտըրըյօր իտի :

Խէվֆ ու տէհչէթիմտէն նաշի նէ օլտուղումը պիւմէյէրէք օլտուղում եէրտէ թաշ կիպի տօնա գալտըմ :

Տէհչէթլիւ ճանավար , հէման պիր համլէտէ Հինտլինին իւղէրինէ աթըլը վէրտի : Պիշարէ ատէմճըղաղ ճան հագգըյըլա մուհաֆաղայի նէֆսէ սայ իտէրէք , պալըղըն տիշլէրինտէն գուրթուլտու իսէ տէ , ֆագաթ գույրուղունըն տարպէսինտէն գուրթուլամայըպ արդա իւղրէ եէրէ սէրիլտի :

Պու մէնզարէյի միւտհիշէ պիր գաշ սանիյէ տէվամ իտուպ , ճանավար պիր մըգտար կէրի չէքիլտիքտէն սօնրա , ատէթի իւղրէ արգա իւսթիւ տէօնէրէք , հէման զէվալլըյը իքի բարչա իտէճէք իքէն , եանըմտա պիւղիւլիւպ օթուրմուշ օլան գարթան նըմօ , պիրտէն պիրէ այաղա գալգտը , վէ էլինտէ գամասըյըլա ճանավարըն իւղէրինէ աթըլտը : Ճանավար , Հինտլիյի ան պէ ան բարչալամագ իւղրէ իքէն , պու եէնի տիւշմէնի կէօրիւպ տէրհալ անըն իւղէրինէ հիւճիւմ իթտի :

Գարթան նըմօնըն վաղիյէթը գահրիմանանէսի հէնուղ կէօղիւմիւն էօնիւնտէ տիր : Մումալիէյհ , շայանը հայրէթ օլաճագ մէրթէպէ պիր սօուգ գանլըլըգլա ճանավարըն հիւճիւմիւնէ պէքլէտի : ճանավար իսէ ,



գարթանքն իւզէրինէ աթըլտը քի, օ անտէ գուճագ գուճաղա տէհչէթամիզ պիր միւտարէպէ պաշլատը: Գարթան նըմօ սէրի պիր հարաքէթլէ պալըղըն տարպէսինտէն գուրթուլուպ, գամասընը ճանաւարըն գարնընա սաբլայը վէրտի:

Ֆագաթ իշ պունըյըլա պիթմէտի, քէօրէք պալըղը ալմըշ օլտուղու եարէտէն ֆէնա հալտէ գուտուրմուշ իտի, հայվանըն եարէսինտէն չէշմէլէր կիպի գան ագարագ տէնիզի գըրմըղըյա պօյատը, վէ հիշ պիր չէյ կէօրէմէզ օլտում:

Պիր գաշ սանիյէ սօնրա կիւնէչին զիյասը սույըն տէրունինտէ աքս իտէրէք, գարթան նըմօնըն, ճանավար իլէ գուճագ գուճաղա տալաշտըղընը, վէ հայվանըն գարնընա խանչէրինի պիր վաշ տէֆա սօգուպ չըգարտըղընը կէօրտիւմ, լաքին պու տարպէլէր ճանավարըն գալպինէ թէէսիր իթմէմիշ օլտուղունտան, հայվան գան իլէ միւլէմմա օլտուղու հալտէ թէքմիլ գուվէթի իլէ օղրաշըյօր իտի:

Ճանավար, օղրաշըպ չապալատըգճա տէնիզին սուլարընը օ մէրթէպէ գարըշտըյօր իտի քի, հուսուլէ կէլէն աալկալարտան ազ գալտը եէրէ տիւշէճէք իտիւմ:

Գարթան նըմօյա եարտըմտ գօշմագ իսթէտիւմ. լաքին տէհչէթիմտէն նաշի զէմինէ մըխլանմըշ կիպի ասլա պիր հարաքէթ իտէմէյօր իտիւմ:

Պու արալըգ քէմալի տէհչէթլէ միւտարէպէնին հալի թէպէտտիւլ իթտիյինի կէօրտիւմ, զիրա գարթան նըմօ, իւզէրինէ եիւքլէնմիշ օլան ճանավարըն աղըրըղընա թահամիւլ իտէմէյէրէք եէրէ տէվրիլտի, ճանավարըն աղզը աթէշտէ գըզարըլմըշ իրի պիր մագաս կիպի տէհչէթիւ սուրէթտէ աշըլտը. արթըգ գարթան նըմօնըն իշի պիթմիշ իտի:



Թամ պու էսնատէ Նէտ-Լանտ , սէրի պիր հարա-  
քէթլէ ճանավարըն իւզէրինէ աթըլմասըյըլա , էլինտէ  
քի զըպգընը շիտտէթլէ սաբլամասը պիր օլտու :

Սուլար , թէքրար գան րէնկի քէսպ իտուպ գա-  
ըըչմայա , վէ իրի տալկալար հասըլ օլմայա պաշլատը :  
Նէտ-Լանտըն զըպգընը ճանավարըն թա ճիկէրկեահը-  
նա իսապէթ իթմէքլէ , էօլիւմ հատտինէ տիւշիւպ ,  
վար գուվէթի իլէ չապալայըպ տուրույօր իտի : Գօն-  
սէյլ , սուլարըն թէմէվճիւնտէն եէրէ տէվրիտի :

Նէտ-Լանտ , գաթթան Նըմօյը ճանավարըն ալթըն-  
տան չէքիպ պիր եանէ ալտը . մուվաիլէյհ ասլա եա-  
րալանմամըշ օլմաղըլա պյաղա գալգար գալգմաղ Հինտ-  
լինին եանընա գօշտու , զէվալլըյը թաշա րապթ իտէն  
իբի քէստի , վէ գուճաղընա ալարագ եէրէ պիր թէբ-  
մէ վուրմասըյըլա սույըն իւզէրինէ չըգտը :

Պիզ տէ գաթթան Նըմօյա իմթիսալ իտէրէք պիր  
գաչ սանիյէ սօնրա , ատէթա միւճիզէ իլէ գուրթուլ-  
մուշ օլան սէֆիլ տալկըճըն չըրնըղը եանընա վասըլ  
օլտուգ :

Գաթթան Նըմօ էվէլ պէ էվէլ պիշարէ հինտլիյի  
ճանլանտըրմայա սայ իթտի . մուվաֆֆազ օլաճաղընա  
շիւպհէ իտիյօր իտիմ . զիրա ճանավարըն գույրուղույըլա  
վուրմուշ օլտուղու տարպէյի միւտհիշէ , պիշարէնին  
կէօյսիւնի բարալամըշ օլապիլիր իտի :

Հէլէ քի Հինտլի , սույըն իչինտէ չօգ գալմամըշ  
օլտուղունտան , վէ ալէլ խուսուս , գաթթան Նըմօ իլէ  
Գօնսէյլ թարաֆընտան շիտտէթլի սուրէթտէ օվալան-  
մասընտան , եավաշ եավաշ քէնտինի պուլարագ կէօզ-  
լէրինի աշտը , վէ իւզէրինէ էյիլմիշ օլան տէօրթ ատէտ  
իրի մատէն գաֆալը մախիւգլէրի կէօրիւնճէ , աճապա  
նէ՞ տէրէճէ տիւշարը խէվֆ ու տէհշէթ օլտու :

Գարթան Նըմօ , ճէպինտէն պիր քիսէ տօլու ինճու չըգարըպ Հինտլիյէ վէրտի : Սէյլանլը պիչարէ Հինտլի , տէնիզ ատամընըն պու բըրէնսքեսարի իհսանընը թիթ-րէք էլի իլէ գապուլ իթտի . զէվալընըն միւթէրէտ-տիւտանէ պագըչլարընտան , հայաթ ու սէրվէթինի քի-մէ պօրճլու օլտուղունը պիլէմէտիյի անլաչըլըյօր իտի :

Գարթանըն պիր իչարէթի իւզրէ թէքրար ըսթը-րիտեա թարլալարընա ավտէթ իթտիք , վէ եարըմ սա-աթ գատար կէլտիյիմիզ եօլտան կիտէրէք , սանտա-լըմըզըն տէմիր ավտըչ օլտուղու մահալէ վասըլ օլտուգ :

Տէօրտիւմիւզ տէ սանտալա չըգըպ , թայիֆէլէ-րին մուավէնէթի իլէ պագըրտան մամուլ գապուգլա-րըմըզըն իչինտէն չըգտըգ : Գարթան Նըմօ էվէլ էմիր-տէ Նէտ-Լանտա խիթապէն .

— Թէչէքքիւր իտէրիմ ուսթա Նէտ , տէմէսի ի-լէ , Նէտ-Լանտ պիր թավըր մախսուս իլէ ճէվապ վի-րուպ .

— Թէչէքքիւրէ հաճէթ եօգ գարթան էֆէնտի , պէնտէնիզ սատէ պիր մուգապէլէտէ պուլունտում . զիրա պէն տէ հայաթըմը սիղէ պօրճլու տէյիլմիյիմ , տէտի :

Գարթան Նըմօնըն տուտագլարը իւզէրինտէ խա-ֆիֆ պիր թէպէսսիւմ կէօրիւնիւպ .

— Պուլուրըն Նօթիւլիսէ , տէտի :

Սանտալ , սիւրաթլա հարաքէթէ պաչլատը . պիր գաչ տագըգա սօնրա , տալկալար արասընտա չալգան-մագտա օլան քէօրէք պալըզընըն ճանսըզ ճէսէտինէ թէսատիւֆ իթտիք :

Ճանավարըն գանատլարը ուճունտա պուլունան լէքէլէրտէն , պուընըն Հինտ տէնիզլէրինին էն տէհչէթ-լիւ քէօրէք պալըգլարընտան օլտուղունը անլատըմ .



պոյու եիրմի պէշ այագտան զիյատէ օլուպ, տէհշէ-  
թամիզ աղզը՝ վիճուտինին սիւլտսէսինի իշղալ իտիյօր  
իտի. իւսթ չէնէսինտէ պուլունան իւշ քէօշէ չէքլինտէ  
ալթը սըրա ուսթուրա կիպի քէսկին տիշլէրինտէն,  
ճանավարըն սիննի քէմալէ էրմիշ օլտուղու թէհագ-  
գուգ իտիյօր իտի:

Գօնսէյլ, էրպապը ֆէննէ մախսուս պիր մէրագըլա  
ճանավարը թէտգըգ իտիյօր իտի. հիշ շիւպհէ եօգ  
քի մէրգում, հայվանը՝ մէնսուպ օլտուղու նէվ ու սը-  
նըֆա իտիսալ իթմէքլէ մէշղուլ իտի:

Պէն իսէ, եալընըգ պալըզըն պաթթալ ճէսէտի-  
նի թէտգըգ իթմէքտէ իքէն, օն իքի թանէ գատար  
այնի ճընստան քէօթէք պալըզլարը սանտալըմըզըն էթ-  
րաֆընտա զահիր օլտուլար. լաքին պիզէ տըգգաթ  
իթմէքսիզին, կէպէրմիշ օլան ճանավարըն իւզէրինէ  
հիւճիւմ իթտիլէր, վէ տէրհալ բարալայարագ, բար-  
չալարընը պիրի պիրլէրի աղզընտան գարըշմայա պաշ-  
լատըլար:

Սաաթ սէքիզ պուշուգտա նօթիւլիսին սալօնընա  
ավտէթ իթմիշ իաիք:

Օրատա իճրա իթտիյիմիզ պու սօն սէյահաթտա  
վուգու պուլան հատիսէլէրի տիւշիւնմէյէ պաշլատըմ,  
իքի մէսէլէ զիհնիմի իշղալ իտիյօր իտի: Պունլարտան  
պիրի, գարթան նըմօնըն, էմնալի կէօրիւմէմիշ վէ  
հայրէթիմի մուճիպ օլմուշ օլան չէճաաթ ու ճէսարէ-  
թի իտի. տիկէրի տէ, մումաիլէյհին, պիւս պիւթիւն  
մուֆարէգաթլա իֆթիխար իթտիյի, ճէմիյէթը պէշէ-  
լիյէ աղասընտան, ֆագըր վէ սէֆիլ պիր Հինտլինին  
հայաթընը գուրթարմագ իշին իսթիյար իթտիյի ֆէ-  
տաքեարըգ իտի. տէմէք օլուր քի պու հարիք իւլ ա-  
տէ ատէմ, հէնուզ գալպինտէ հիւքմֆէրմա օլան

հրսսը յաթը ինսանիյէ յի վէ մէրհամէթի , թէմամը յըլա մահվ ու իզալէ իթմէյէ միւգթէտիր օլամամը իտի :

Պու միւլահազաթըմը գաբթան Նըմոյա արզ իթտիյիմտէ , մումաիլէյհ ճիւզվի միւթէէսիր պիր սէտա իլէ :

— Մուալլիմ էֆէնտի , օ պիշարէ Հինտլի , զուլմ ու թէատտի կէօրմիւշ մազլումլարտան տըր . պէն տէ զուլմ կէօրմիւշիւմ , եանի օ զավալլընըն հէմէհրիսիյիմ , վէ սօն նէֆէսիմէ գատար անըն մէմէքէթինտէն օլաճաղըմ , տէտի :

#### 4

Պահրը Անմէր ( Կարմիր ծով ) .

Յունվարըն եիրմինճի կիւնիւ Սէյլան ատասը ուֆուգտա կէօրիւնմէզ օլտու : Նօթիւլիւս , սաաթտա եիրմի միլ սիւրաթլա , Մալտիվ ատալարընը՝ Լաքտիվ ատալարընտան թէֆրիգ իտէն մուխաթարալը կէչիտլէրի տօլաշտը , վէ 1499 սէնէսինտէ Վասգօ տը Կամայ նամ գաբթան թարաֆընտան քէշֆ իտիլէն , վէ գօրայլարտան թէշքիլ օլուպ տա , Լաքտիվ ճէզայիրինն օն տօգուզ ատալարընըն էն պաշլըսը օլան ֆիթան ատասը էօնիւնտէն կէչի վէրտի : Պու ճէզիրէ 10 վէ 14 տէրէճէ 30 տազըգա արզը չըմալի իլէ , 69 վէ 50 տէրէճէ 72 տազըգա թուլի շարգիտա պուլունմագտա տըր :

Ճաբօն տէնիզինտէ վագը նօգթէյի հարաքէթիմիզտէն պէտ իլէ , շիմտիյէ գատար օն ալթը պին իքի



եիւզ եիրմի միւ, եանի եէտի պին պէշ եիւզ Ֆարսախ  
եէր տօլաշմըշ իտիք :

Յունվարըն օթուզը օլան էրթէ կիւնիւ Նօթիւլիւս  
սաթհը տէրեայէ չըգտըղընտա , ապա գարա կէօրիւն-  
մէյօր իտի : Սէֆինէնին պաշը՝ չըմալի ղարպիյէ , եանի  
պահրի Իւմմանէ (Օմանի ծով) տօղրու թէվէճճիւհ էյ-  
լէմիշ իտի քի , պու եօլ՝ Արապիսթան իլէ Հինտիսթան  
արասընտա վագը օլուպ , իրան քէօրֆէղինին աղզը  
ատա օլունուր :

Պու եօլ չըգմաղ օլմաղըլա թապիյի տըշարը չըգ-  
մագ գապիւ տէյիլ իտի : Շու հալտէ աճէպա գաբթան  
Նըմօ պիղի նէրէյէ կէօթիւրիւյօր իտի , պուրասընը պիր  
միւմքիւն քէշֆ իտէմէյօր իտիմ : Նէտ-Լանտ պու հալ-  
տէն մէմնուն օլմատըղընը էյմա իթմէք թարզըյըլա ,  
պանա .

— Նէրէյէ կիտիյօրուզ մուալլիմ էֆէնտի , տէյի  
սօրտու :

— Գաբթանըն քէյֆի նէրէյի իսթէրսէ օրայա կի-  
տիյօրուզ :

— Լաքին օնըն քէյֆի պիղի ուզագլարա կէօթիւ-  
րէմէզ , զիրա իրան տէնիզի , եանի Պասրա քէօրֆէզի  
չըգմաղ օլմաղըլա , օրայա վասըլ օլտուղումուզտա ,  
եինէ պիզզարուր կէրի տէօնէճէյիզ :

— Էվվէթ կէրի տէօնէրիզ , էկէր Նօթիւլիւս , Պաս-  
րա քէօրֆէզինտէն սօնրա պահրը Ահմէրի (Կարմիր ծով)  
զէյարէթ իթմէք իսթէյէճէք օլուրսա , Պապէլ Ման-  
տէպ պօղազընտան կէչէպիլի :

— Մուալլիմ էֆէնտիմ , պահրը Ահմէրին տէ , Պաս-  
րա քէօրֆէզի կիպի գաբալը օլտուղունը , սիզ պէնտէն  
չօգ էյի պիլիրսինիզ . զիրա Սիւվէյիշ գանալը հէնուզ  
աչըլմամըշ տըր , հաթտա աչըլմըշ օլսա պիլէ , Նօթիւ-

լիւս կիպի տայիմա հէրքէսին կէօղիւնտէն կիզլէմէք իսթէտիյի պիր սէֆինէ , Սիւվէյիշ պօղազընըն սըզ սու-  
լարընա կերէմէյէճէյի տէրքեար տըր : Խիւլասայի քէ-  
լամ պահրը Ահմէր , պիզի էվրօբայա կէօթիւրէճէք եօլ  
տէյիլ տիր :

— Լաքին պէն սիզէ էվրօբայա կիտէյօրուզ տէ-  
մէտիմ , զանն իտէրիմ :

— Օ հալտէ սիզ նէ՞ ֆարզ իտիյօրսունուզ :

— Պէնիմ զաննըմճա Նօթիւլիւս , Դահիրէ վէ Ա-  
րապիսթանըն ճալիպը մէրադ տէնիզլէրինի զիյարէթ  
իթտիքտէն սօնրա , Իւմիւտ Պուրնունա վասըլ օլմադ  
իչին թէքրար պահրը Մուհիթի հինտիյէ կիրմէքլէ , եա  
Մօզամպիք զանալը տէրունինտէն , վէ եախօտ Մաս-  
քարէն ատալարը աչըզընտան կէչէրէք եօլունը տէվամ  
իտէճէք տիր :

— Բէք ալա , Իւմիւտ Պուրնունա վասըլ օլտուգ-  
տան սօնրա նէրէյէ կիտէճէք :

— Իսթիմալ քի հէնուզ կէօրմէմիշ օլտուղումուզ  
պահրը Մուհիթի Աթլասիյի զիյարէթ իտէճէյիզ , Լաքին  
ազիլիմ նէտ , թահտ էլ պահր օլան պու զարիպ սէ-  
յահաթըմըզտան սըզըլըյօրմըսընըլ . տէնիզլէր ալթըն-  
տա կէօրտիւյիւմիւզ հայրէթէֆզա մէնզարէլէրին թա-  
մաշասընտան պըզտընը՞լ մը : Տօղրուսը պէնիմ հիսա-  
պըմճա , բէք ազ քիմնէլէրին կէօրմէյէ մուվաֆֆազ  
օլապիլէճէյի պու սէյահաթը զարիպէնին նիհայէթ  
պուլմասընը կէօրտիւյիւմտէ , ֆէնա հալտէ թէէսիւֆ  
իտէճէյիմ :

— Լաքին միւսիւ Արոնաքս , աճապ պիլիյօրմու-  
սունըլ քի թամ իւշ այ օլույօր պու Նօթիւլիւսին տէ-  
րունինտէ մահրուս պուլունույօրուզ :

— Պիլմէյօրում տօսթում նէտ , հաթտա պիլմէք



տէ իսթէմէմ, պէն նէ կիւնլէրի, վէ նէտէ հաֆթալարը սայըյօրում:

— Պագաթ պունըն նիհայէթի նէ՞ օլաճագ:

— Նէթիճէյի վագըթ թային իտէճէք տիր, եանի վագթընտա կէլէճէք օլմաղըլա պիզ պիր շէյ եաբամայըզ, նաֆիլէ եէրէ միւճատէլէ իտիյօրուզ. ահ իյիտ նէտիմ, էկէր կէլիպ տէ պանա « Պիրար իտէճէք ֆըրսաթ պուլտում » տէյէճէք օլսա իտինիզ, օլ խուսուստա սիզին իլէ միւպահասայէ կիրիշիր իտիմ, լաքին շիմտիքի հալ էօյլէ պիր ֆըրսաթ եօգ տըր: Տօղրույը սէօյլէմիշ օլմագ իշին, գաթթան նըմօնըն էվրօբա տէնիզլէրինէ կիրէճէյինի ասլա մէմուլ իթմէմէքտէյիմ:

Նէտ-Լանտ իլէ վագը օլան պու մուխթասար միւքեալէմէմիզին մաալինտէն, պէնիմ Նօթիւլիւսէ աշըզ օլտուղում, վէ ատէթա գաթթան նըմօնըն տէրիսի իշինտէ թէճէսսիւմ իթտիյիմ, բէք գօլայ անլաշըլմալը տըր:

Նէտ-Լանտա կէլինճէ, մէրգում, սէօղիւնիւ քէնտի քէնտինէ սէօյլէր պիր թարղ իլէ, վէ շու վէճհլէ խիթամ իթտի:

— Պունլարըն հէքսիտէ ալա վէ կիւզէլ ամմա, պէնիմ զաննըմճա էյլէնճէտէն զիյատէ սըգընթը վար վէսսէլամ:

Տէօրթ կիւն միւթէմատի, եանի Փետրվարըն իւշիւնէ գատար Նօթիւլիւս, պահըր Իւմմանը միւխթէլիֆ սիւրաթլա, վէ միւխթէլիֆ տէրինլիքլէրտէ տօլաշտը, կիտէճէյի եէրի պիլմէյօրմուշ կիպի ալապիլտիյինէ կիտէյօր իտի. մա մաֆիհ մէտարը սէրէթան (արեւադարձ խէցգէտնի) տէն ասլա էօթէյէ կէշմէտի:

Պահըր իւմմանտէն չըգտըղըմըզ էսնատէ, պիր ալալըզ Իւմման մէմալիքինին էն էհէմմիյէթլի շէհրի օ-

լան Մասգաթ պէլտէսինի թէմաշա իթտիք, էթրաֆը-նը իհաթա իտէն սիյահ գայալար արասընտան շէհրին պէյազ էվէրի, գալէլէրի, ճէվամիյի շէրիֆէլէրին գուպպէ վէ մինարէլէրի, վէ եէշիլ նէպատաթ իլէ տո-նանմըշ քէօշքլէրի կէօրիւպ հայրէթտէ գալտըմ. լա-քին պու մէնզարէյի պինագիրէ բէք չաբըզ նապէտիտ օլտու, զիրա նօթիւլիւս, չօգ կէչմէտէն գարանլըգ սուլարըն իչինէ պաթը վէրտի:

Պատէհու Մահրահ վէ Հարրամանթ սէվահիլի ա-րագիյէյի, վէ տէնիզ տալկալարը շէքլինտէ օլան տաղ-լարը ալթը միլ գատար ուզագտան կէչտիք. նիհայէթ իւլ էմը, Փետրվարըն պէշինճի կիւնի Ատէն քէօրֆէզի-նէ կիրտիք: Պուրասը Պապէլ Մանտէպ պօղազը իչինէ կիրմիշ մուհագգագ պիր խունի շէքլինտէ օլուպ, պահ-րը Մուհիթին սուլարընը, պահրը Ահմէր տէօքէր:

Փետրվարըն ալթընճը կիւնիւ նօթիւլիւս Ատէն էօնիւնտէ պուլունույօր իտի: Պու պէլտէ պիր պուրուն իւզէրինտէ քեային օլուպ, տարածըգ պիր պօղազ իլէ գարայա մէրպութ պուլունմագտա տըր քի, օ հալտէ պիր նէվի ճիպրալթար պօղազը տէմէք օլուր, 1839 սէնէսինտէ պու շէհիր, ինկիլիզլէրին զիյրի իտարէսինէ կէչմիշ օլուպ տահա միւսթահ.քէմ պիր հալէ վազ ի-տիլմիշ տիր: Իտրիս նամ միւվէրրիսին (պատմագիր) գալլինճէ, պահրը Ահմէր սէվահիլինտէ քեային պիւա-տըն էն մէշուրը, վէ էն զէնկինի օլան պու թիճա-րէթկեահ շէհրին սէքիզ քէօշէլի մինարէլէրին ուզագ-տան թէմաշա իթտիմ:

Գարթան նըմնըն, պու նօգթայա վասըլ օլտուգ-տան սօնրա արթըգ կէրույէ ըիւճաթ իտէճէյինի զանն իթմէքտէ իտիմ, լաքին քէմալի հայրէթլէ պէօյլէ եար-մատըղընը կէօրտիւմ:



Փետրվարըն ետիսինտէ , եանի էրթէ կիւնիւ , լի-  
սանը Արէպիտէ « Կէօզ եաշը գարուսը » տէմէք օլան  
Պապէլ Մանտէպ պօղազընա կիրտիք . եիրմի միլ ար-  
զընտա , վէ էլլի իքի քիլօմէթրօ թուլինտէ օլան պու.  
պօղազը , Նօթիւլիւս՝ քէմալի սիւրաթլէ պիր սաաթ  
զարֆընտա կէշտի . Փազաթ պէն հիշ պիր շէյ կէօրէ-  
մէտիմ . հաթտա Ատէնին մէվգըսընը թէէմին իթմէք  
իշին Ինկիլիզ տէվլէթինին թահքիմ իթմիշ օլտուղու  
Բըրիմ ատասընը տախի Ֆարգ իտէմէտիմ : Սիւվէյիշ-  
տէն կէլուպ Պօմպայա , Կալկաթայա , Մէլպուրնա վէ  
Պիւրպօն իլէ Մօրիսէ իշլէյէն Ինկիլիզ վէ Ֆրանսըզ վա-  
բօրլարընտան կէօրիւմէմէք իշին , Նօթիւլիս իքի սու-  
լար արասընտա գալտը : Նիհայէթ էօյլէն իւսթիւ պահ-  
ըր Ահմէր սուլարընտա պուլունույօր իտիք :

Քիւթիւպը մուգատտէսէ (սուրբ գրեանք) նին  
գապլինճէ , պահըր Ահմէր մէշհուր պիր կէօլ օլուպ ,  
հիշ պիր Նէհր իլէ իսթիւլաթ իթմէզ , վէ տայիմա սու-  
լարը թէպախիւր (շոգիանալ) իտէրէք , հէր սէնէ սաթ-  
հինտէն պիր պուշուգ մէթրօ իրթիֆարընտա սու զայպ  
իտէր : Պու թաաճիւպէ շայան քէօրֆէզ էկէր մահտուտ  
պիր հալտէ գալսա , եանի պահըր Մուհիթ իլէ իսթի-  
լաթ իթմէմիշ օլտա , շիմտիյէ գատար չօգտան գուրու-  
մուշ պիթմիշ օլաճագ իտի :

Պահըր Ահմէրին , իքի պին ալթը եիւզ քիլօմէթ-  
րօ թուլինտէ վիւսաթը , վէ իքի եիւզ քիլօմէթրօ ար-  
զը միւսապիսի օլուպ , Պաթէլմի (պտգումեանց) վէ Բօ-  
մա իմբէրաթօրլուգլարը տէվրինտէ , տիւնեանըն էն  
մուհիմ վէ թիճարէթէ էն էլվէրիշլի պիր տէնիզի ատա  
օլունմագտա իտի : Սիւվէյիշ գանալընըն քիւշատընտան  
սօնրա տախի , թէքրարէն այնի էհէմմիյէթի քէսպ ի-  
տէճէյինէ շիւպհէ իտիլէմէզ :

Գաբթան նըմօնըն , պիզի պահրը Ահմէրէ կէօ-  
թիւրմէսինին սէպէպի նէ օլտուղունը անլամագ իսթէ-  
մէտիւմ իսէ տէ , ֆագաթ Նօթիւլիւսին մէզքիւր տէնի-  
զէ կիրտիյինտէն բէք մէմնուն օլտում . Նօթիւլիւս ,  
միւսավի պիր թարիք իթթիսագ իտէրէք , կեահ սաթ-  
հը տէրեատէ կիթմէքտէ , վէ կեահտա , սէյրի սէֆա-  
յին իտէն կէմիլէրտէն կէօրիւնմէմէք իչին , գաարը  
տէրեայէ պաթըպ գաթի մէսաֆէ իթմէքտէ իտի քի ,  
պու սայէտէ իչպու ճալիպը մէրագ տէնիզին սաթհու  
գաարընը թէտգըգ իթմէյէ մուվաֆիագ օլապիտիւմ :

Փետրվարըն սէքիզինճի կիւնիւ սապահլայըն , շիմ-  
տի խարապէզար , ֆագաթ վագթըյըլա ալթը ատէտ  
չարչըսը , վէ եիրմի ալթը ատէտ ճէվամիյի շէրիֆէսի  
պուլունան Մօգա նամ շէհր կէօրիւնտիւ . պիր գաչ  
թանէ եէշիլ խուրմա աղաճլարըյլա մուհաթ օլան պու  
խարապ պէլտէ , իւչ քիլօմէթրօ թուլինտէ գալէլէր , վէ  
օն տէօրթ ատէտ միւհքէմ գուլէլէր իլէ թահքիւմ ի-  
տիլմիշ իտի :

Պատէհու Նօթիւլիւս , զայէթ տէրին օլան Աֆրի-  
գա սէվահիլինէ թէգարրուպ իթտի . օրատա պահրը  
Ահմէրին սօն տէրէճէ բարլագ վէ պէրրագ սուլարը  
իչինտէ սալօնըն գանատլսրը աչըլըպ , ըէնկեարէնկ վէ  
լաթիֆ մէրճանլար , նազարրուպա գամըլլար , վէ եօ-  
սունլարըլա մէսթուր վէ միւզէյնէն պաթթալ գայա-  
լըգլարը հայրէթլէ թէմաշայա գօյուլտում : Աման եա'  
րապպիւմ , նէ հայրէթէֆզա վէ գալու գալէմէ նագչ  
օլունմագ մէնզարէ . նէ լաթիֆ մէվգըլար , նէ թէա-  
ճիւպէ շայան շապ աղաճլարը , ինսան պու մէնզարէ-  
լէրին թէմաշաընտան գաբըլըպ քէնտիւնտէն կէչմիշ  
պիր հալէ տիւշար օլույօր . ֆագաթ նէպատաթը պահ-  
րիյէնին էն լաթիֆլէրի , սէվահիլի շարգըյէտէ մէվ-



ճուտ իտի քի , Նօթիւլիւս հէման օլ ճանիպէ շիթապ իթտի : Պաշլըճա Թէհամա սէվահիլինտէ , պու կիւզէլ նէպատաթը պահրիյէ վէ հայվանաթը նէպաթիյէ , սաթհը տէրեայէ եագըն նիւշվէնիւմա պուլտուգտան մատէ , պազըլարը տախի եէքտիկէրինէ սարըլարագ , վէ քէսպը ճէսամէթ իտէրէք , սէքիզ ըն գուլաճ պօյունտա տէնիզտէն տըշարը տալ պուտագ սալտըգլարընը կէօրտիւմ :

Պէօյլէճէ սալօնըն բէնչէրէսինտէ օթուլմուշ օլտուղուլմ հալտէ նէ խօշ սաաթլար կէչիրտիւմ : Նօթիւլիւսին էլէքթրիք ֆէնէրի սայէսինտէ , հայվանաթը պահրիյէ վէ նէպաթիյէնին եէնիտէն եէնիյէ հայրէթէնկիզ նումունէլէրինի թէմաշա իթտիւմ , ալէլ խուսուս մանթար շէքլինտէ պօլիպլէր , սիյահ բէնկլի տէնիզը սըրկանլարը , գըլարնէթէ պէնզէյէն պօրուլար , վէ գապուգլը հայվանաթ սընրֆընա մէնսուպ նէվ պէ նէվ սիւրիւնէլէր պաշլըճա նազարը տըգգաթըմը ճէլպ իթտի : Պուլարտան մատէ , պահրը Ահմէրէ մախսուս գօրայլարըն արալարընտա սաքին , վէ ալթլարը պիւքիւլմիւշ օլան պիր նէվի ինճու սէտէֆլէրի , նիհայէթ շիմտիյէ գատար կէօրմէտիյիւմ էնվայի պօլիպլէրին նիւմունէլէրի , վէ սիւնկէրլէրի թէմաշա իթմէքտէն տօյամայօր իտիւմ :

Պօլիպլէր թագըմընըն էն էվվէլի օլան , վէ նէ գատար ֆայիտէսի օլտուղու ինքեար օլունամայան սիւնկէրլէրի տըգգաթլա սէյը իթտիւմ : Թապիունտան պազըսընըն գալլինճէ , սիւնկէր՝ նէպաթ օլմայըպ , իլլա սօն սընրֆտան պիր հայվան , եանի մէրճանտան աշաղը պիր ճինս պօլիպ տիր : պուլըն ճանլը օլտուղու շիւպհէսիզ տիր , հաթտա պազը էսկի թապիունըն , սիւնկէրի , հայվան իլէ նէպաթ արասընտա պիր մախլիւգ

զանն իթտիքլէրի տախի գապուլ օլունամազ: Շուրասընը իյթիրաֆէ մէճպուրըմ քի, թապիյուն, սիւնկէրին թէշէքքիւլիւ խուսուսընտա հէմէֆքեար տէյիլ տիր. պազըլար իչին սիւնկէր պօլիպ նէվինտէն օլտուղու կիպի, միւսիւ Միշն էտվարս իչին տախի, հիչ պիր սընըֆա տախիլ օլմայան խուսուսի պիր հայվան տըր:

Սիւնկէր հասըլ իտէն պօլիպլէրին իւշ եիւզ նէվի վար տըր քի, պուսլարըն պէօյիւք գըսմը միւթէատտիտ տէնիզլէրտէ, վէ հաթտա « Կէօլ սիւնկէրի » նամըյըլա նէհիրլէրտէ պիլէ կէօրիւլիւր. ֆազաթ էքսէրիսի ձէզայիրի Պահըր սէֆիտ (Միջերկրական արշիպեղազոս) սուլարընտա, Սիւրիյա սէվահիլինտէ, վէ պահըր Ահմէր տէ նիւշվէնիւմա օլուրլար: Պու տէնիզլէրտէ զայէթ կիւզէլ, եուճազ վէ զարիֆ սիւնկէրլէր վիճուտէ կէլիր քի, պազըլարը եիւզ էլլի ֆըրանգա գատար սաթըլըր, քէզալիք Սուրիյա սէվահիլինտէ հասըլ օլան սարը սիւնկէր տախի էրէյիճէ գըյմէթտար տըր. մատէմ քի Սիւվէյիշ պօղազըյըլա մէսթուր օլան շարգ տէնիզլէրինտէ, իշպու նէպատաթը պահրիյէյի տըգգաթլա թէմեիզ իթմէյի իւմիտ իտէմէզ իտիւմ. իմտի պահըր Ահմէրտէ մէվճուտ օլանլարըն թէմաշա վէ թէտգըգաթըյըլա իթիֆա իտէրէք, Գօնսէյլի նէգտիմէ ճէլպ իթտիւմ: Պու էսնատէ Նօթիւլիւս սէքիզ մէթրօ գատար տէրինլիքտէ, պալատէ մէզքիւր իւզէրլէրի սիւնկէր իլէ մէսթուր. կիւզէլ գայալըգլարըն եանընտան աղըր աղըր գաթը մէսաֆէ իտիյօր իտի:

Մէզքիւր գայալարըն իւզէրինտէ հէր շէքիւտէ, հէր նէվտէ, վէ հէր ճէսամէթտէ, եանի շէնկէլքեարի, եուվարլազ, եարբազ շէքլինտէ, վէ բարմազ կիպի սիւնկէրլէր տօլու իտի: Ալիմլէրտէն զիյատէ էֆքեարը շաիրանէ իլէ մէէլուֆ օլան սիւնկէր ավճըլարը,



Պու հայվանաթը նէպաթիյէյի, սէբէթ, թէբսի, էօրէքէ, պօյնուզ, արսլան պայը, թավուս գույրուղու, վէ Պօսիդան էլտիվէնի թէսմիյէ իթտիքլէրինէ չօգ հագլարը վար: Պու սիւնկէրլէր եարըչգան պիր մատտէ իլէ մէսթուր օլուպ, էօրկիւլէրի արասընտան հէր հիւճրէյէ (բջիջ կամ ծակ) տայիմի սուրէթտէ հայաթպախշ իտէն թէլ կիպի ինճէ պիր սու վէրտիքտէն սօնրա, պիր հարաքէթը թագլիսիյէ (կծկական շարժում) գուզվէթի իլէ տըշարը տէօքիւլմէքտէ իտի: Սիւնկէր, տէնիզտէն չըգարըլըպտա թէրքը հայաթ իթտիյինտէ, ժէլթիլինի, եանի պալատէ մէղքիւր եարըչգան մատտէ տախի զայիլ օլուպ, վէ Ամօնեագ նէվինտէն պիր կազ իֆորազ իտէրէք գաթըլաշըր, վէ հէր կիւն էվիմիլտէ իսթիմալ իտէկէլտիյիմիզ ատի սիւնկէր հասըլ օլուր:

Պու պօլիպլէր (սիւնկէրլէր) գայալարա, եուսուչագ տէրիլի հայվանաթըն գապուգլարընա, նէպատաթը պահրիյէ քէօքլէրինէ, վէ հաթտա տէնիզ երլանլարընա պիլէ եարըչըրլար: Խիւլասայի քէլամ, էն ուֆագ տէլիքլէր վէ երլանգավի տար եօլլար՝ սիւնկէր իլէ մալամա իտի. պուսլարտան պազըլարը եայըլմըշ, վէ պազըլարը տախի հայվանաթը նէպաթիյէտէն մատուտ մէրճան վէ սայիրէ կիպի ասըլմըշլար իտի: Սիւնկէրլէրին, եա ալկարեա, վէ եախօտ էլ իլէ ավլանտըղլարընը Գօնսէյէ անլաթտըմ. ավճըլար՝ սիւնկէրլէրին էօրկիւլէրինին եըրթըլմամասը իչին չօգլուգ ալկարեա իսթիմալ իթմէյիպ, էլ իլէ գօրարըրլար քի, պէօյլէճէ գըլմէթլէրի զիյատէ օլուր:

Սիւնկէրլէրին եագընընտա հասըլ օյան տիկէր հայվանաթը նէպաթիյէ արասընտա, նազարրուպա կիւզէլ տէնիզ անալարը, վէ հայվանաթը նայիմէ (կակղամորթ) տէն օլուպ, միւսիւ Օրպիննինին գավլինճէ

պահրը Ահմէրէ մախսուս օլան պիր նէվի ընթաբօթլար իլէ , Վիկաթա տէնիլէն գապլունպաղլարը վէ նէվ պէ նէվ պէօճէքլէր , սօփրամըզը թէզլէն իթտիլէր :

Հէլէ պալըզլարա կէլինճէ , նէվլէրի բէք չօգ վէ շայանը տըզգաթ իտի , Նօթիւլիւսին աղլարընտան չըգան պալըզլարըն իչինտէ էքսէրիյէթլէ բիտի պալըզլարըյըլա , եռմուրթա շէքլինտէ , թուղլա ըէնկինտէ , իւզէրինտէ մալի պէնէքլի վէ գաթմէր իյնէլի Լիմմա թէսմիյէ դըլընան պալըզլար , կիւմիւշ կիպի բարլագ Արնօկլար , սիվրի գույրուգլը Թըրագօնեալար , իքի մէթրօ թուլինտէ վէ եասը Բօկարլար , տիշտիղ Ավօտօնլար , վէ սըրթլարընտա պիր պուշուգ այագ ուզունլուշ զունտա գամպուրլարը , վէ եուվարլագ իյնէլէրի պուլունան , քէօրէք պալըզլընա պէնզէր պիր նէվի տէնիլ մախլիւգաթը , պէյաղ գույրուգլը , մալի սըրթլը , էսմէր վէ չըզկըլը կէօյիւսլիւ եըլան պալըզլարը , այագսըզ ճընստան մալիլի , պէյաղլը վէ գըրմըզըլը , Գարամիտէր , սարը վէ պէյաղ բուլլը , մալի վէ սարը գանատը , վէ եէտի առէտ սիյաճ չըզկըլը Գարօնգասլար , սարը պաշը վէ ալթուն կիպի բարլագ Բսկարսօլար իլէ , Լապրոս , Մանճընըգ , Դօլի , վէ տահա պին տիւրլիւ պալըզլար կէօրտիւմ քի , զաթէն կէզտիլիմիզ տէնիլէրտէ , պունլարըն էքսէրիսինի կէօրմիւշ իտիմ :

Փետրվարըն տօգուզընճը կիւնիւ Նօթիւլիւս , Պահրը Ահմէրին էն վասի Նօգթասը օլան , վէ զարպ ճիհէթի սէվահիլինտէ պուլունան Սուաքին իլէ , ճիհէթը շարգըյէ սահիլինտէ վագը , վէ եիւզ տօգսան միլրատտէսինտէ վիւսաթը օլան Գօնֆօտահ ատասընտա պուլունույօր իտի :

Եէվմը մէզքիւրտէ , նըսֆէլ նիհար (միջօրէ) թէտգըզաթընտան սօնրա էօյլէն իւսթիւ գաթթան Նըմօ ,



պէնիմ կիպի կիւվէրթէյէ չըգտը : Մուամաիլէյհին , միւսթագպէլտէ օլան նիյէթինի անլամատըգճա եագա-սընը սալը վէրմէմէյի գուրմուշ իտիմ . պէնի կէօրիւր կէօրմէզ եանըմա կէլաի , վէ քէմալի նէզաքէթլէ պիր սիկալա թագտիմ իթտիքտէն սօնրա , քէլամէ ազազ իտէրէք .

— Է՛հ մուալլիմ էֆէնտի , նա՞սըլ , պահրը Ահմէ-րին թէմաշասընտան իօշնուտ գալտընը՞ մը , պու տէ-նիզին սէթը իթտիյի միւճիզէլէրի թէտգըգ իտէպիլտի-նի՞զ մի , եանի պալըզլարընը , հայվանաթը նէպաթի-յէսինի , սիւնկէր թարլալարընը , չապ վէ մէրճան ա-ղաճը օրմանլարընը , վէ սէվահիլինտէ պուլունան շէ-հիրլէրի լայըգըյըլա նազարը տըգգաթէ ալապիլաի-նի՞զ մի , տէտի :

— Էվվէթ գարթան էֆէնտի , պու թէտգըգաթ ու թէմաշալարըմ հէր նօթիւլիւսիւն սայէսինտէ իճրա օլունտու , ֆիլհադըգա պու սէֆինէնիզ , գըյմէթի թագտիր օլունմազ տէրէճէտէ ագըլը տըր :

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի , պույուրտուղունուզ կէպի հէմ ագըլը , հէմ սապըլը վէ հէմ տէ ճէսուր տըր : պահրը Ահմէրին տէհչէթլիւ ֆուրթունալարըն-տան , ագընթըլարընտան , վէ թէհլիքէլի գայալըզլա-րընտան ասլա գօրգմազ :

— Ֆիլհադըգա պահրը Ահմէրին էն մուհլիք տէ-նիզլէրտէն պիրի ատտ օլունտուղունը պիլիրիմ , վէ է-կէր եանըլմայօր իսէմ , էսկի զէման էհալիսի ինտինտէ , պու տէնիզ բէք միւտհիշ ատտ օլունմագտա իտի :

— Էվվէթ էօյլէ տիր , հաթտա Եունան վէ Լաթին միւվէրրիլէրի տէ պէօյլէ եագար : Հէլէ Ըստըրարօն , սէնէնին խուսուսի վագըթլարընտա , եանի ըիւզկեար վէ եաղմուր հէնկեամընտա սէյրի սէֆայինին բէք թէհ-

լիքէլի օլաճաղընը իշար իտէր . ալէլիսուսու Արապ միւվէրրիկլէրինտէն մէշհուր իտրիսի , Գուլզում քէօրֆէզի թէսմիյէ իթաիյի պու տէնիզին բէք մուհիք օլտուզունը իշար իտէրէք , պինլէրճէ սէֆինէլէրին գալալարա չարքըպ բարչաւանաղգլարընը , վէ հէլէ կիճէլէրի պու տէնիզտէ սէյրի սէֆային իթմէնին ասլա մինասիպ վէ քետըր ագիլ օլմատըզընը զիքը իթմիշ տիր . վազաա միւվէրրիկի մուճաիլէյհէ հէմասըր օլան Արիանօս , Ագաթարկիտէս , վէ Արտէմիգօր նամ ալիմէր տախի պու էֆքեսարտա տըր :

— Պու միւվէրրիկլէրին , Նօթիւլիւս իլէ սէյահաթ իթմէտիքլէրի աշիքեարէն անլաշըլլօր :

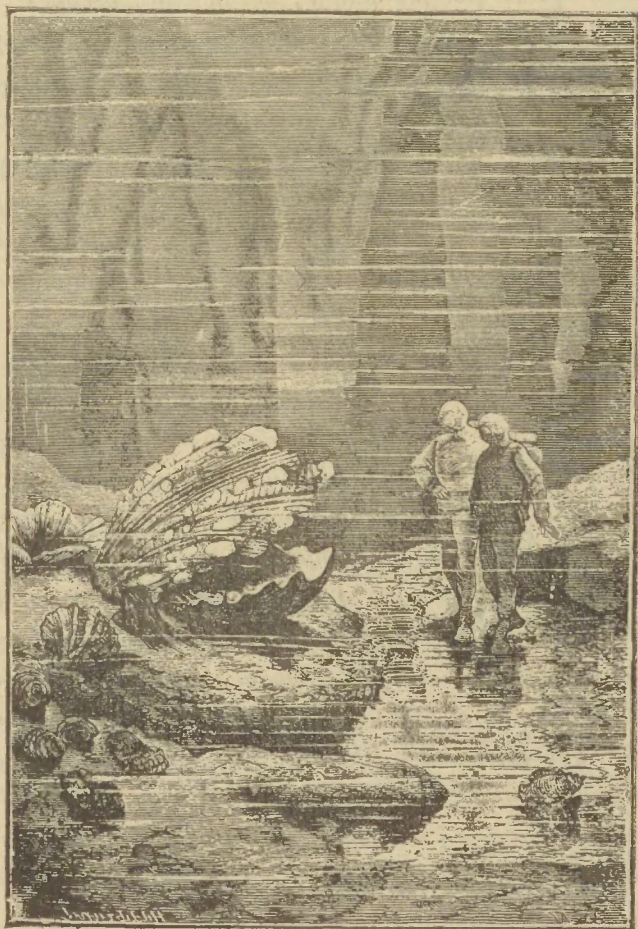
— (Կիւլէրէք .) Օնա նէ շիւպհէ , հաթտա պու պապտէ եէնիլէրինտէ , էսկի միւվէրրիկլէրտէն զիյատէ թէգատիւմ իթմէտիքլէրի տէրքետար տըր . մագինանըն վէ պուխարըն գուվլէյի մուհրիքէսինի պուճագ իչին բէք չօգ ասըրլարըն մուրուր իթմէսի լազըմ կէլտի , վէ քըմ պիլիր պուլնտան , եիւզ սէնէ սօնրա պիր եէնի Նօթիւլիւս տահա մէյտանէ չըգաճաճ մը տըր , միւսիւ Արոնաքս , թէգատտիւմ վէ թէրագգը բէք աղըր սուրէթտէ իճրա օլուր :

— Բէք տօղրու տըր , սէֆինէնիզ պիր ասըր , վէ պէլքիտէ պիր գաշ ասըր իլէրտէ վիճուտ պուլաճաղը մէլհուզ օլան պիր էսէրը ճէլիլ տիր . լաքին թէէսիւֆ օլունուր քի պէօյլէ պիր էսըրըր զարիպէ , կիւնիւն պիրինտէ մուճիզլէրի իլէ պէրապէր նապուտ օլուպ քիւլէյի նիսեանտէ (մուցուիլ) գալաճագ տըր :

Գարթան Նըմօ , պու սէօղիւմէ տօղրուտան տօղրույա ճէվապ վէրմէյուպ , պիր մըգտար սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա .

Պահրը Ահմէրտէ սէյր ու սէֆէր իթմէնին թէհլի-





Հենուգ Էմսալի կտորիմսէյէն ռու իրի  
ըսքրիսեայէ թեգարուայ իթիմ.

(Սահիֆէ 46)



քէլի օլտուղունա տայրը էսկի միւլէրրիսլէրին էֆքեա-  
րընտան պահա իտիյօր իտիք , տէյիլ մի , տէտի :

— Էվլէթ էֆէնտիմ , միւթէգատտիմէյնին դօր-  
գուլարը բէք միւպալաղայը տէյիլ տիր զանն իտէրիմ :

— Պու սէօղիւնիւղի հէմ թասսիք , վէ հէմ տէ  
րէտտ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունմագտայրմ ,  
ղիրա միւսիւ Արոնաքս , էսկիլէրէ թէհլէքէլի կէօրիւ-  
նէն պահրը Ահմէր , պու կիւնքի կիւն պուխար գուվ-  
վէթի , իլէ հարաքէթինէ սահիպ վէ մուխթար օլան սաղ-  
լամ վէ միւքէմմէլ սուրէթտէ թէճհիլ իտիլէն պիր  
վարօրա ասլա զարար իյրաս իտէմէզ . էսկի զէման տէ-  
նիլ Եօլճուլարընըն , խուրմա տալլարըլլա Եէքտիկէրէ  
րապթ իտիլէն թահտալարտան միւթէչէքքիլ , զիֆթ  
իլէ գալաֆաթլը , վէ քէօբէք պալըղը Եաղըյըլա պօ-  
յալը , կէմիլէրինին հալի սէֆալէթ իչթիմալի պիր քէր-  
րէ թասսավիլըր իտիլմէլի տիր . պունլար Եօլլարընը թա-  
յին իտէճէք ալաթտան մահրում օլարագ , թահմինէն  
սէյր ու սէֆէր իթտիլէրինտէն , թապիյի Եա ագըն-  
թըլլարա գարըլլարագ , վէ Եախօտ գայալարա չարըլլա-  
րագ բարալանըպ մահվ օլուրլար իտի : Հալ պու քի  
պիլիմ կիւնիւմիզտէ , Սիւվէյիչին զարպի տէնիլլէրին-  
տէ սէյր ու սէֆէր իտէն վարօրլար , պու կիպի թէհ-  
լիքէլէրտէն օլտուգճա արի վէ պէրիտիլլէր , պատէ-  
մա պու վարօրլարա րաքիպ օլան Եօլճուլար իլէ թայի-  
ֆէլէր վէ գարթանլար , էսկի զէմանտա օլտուղու կի-  
պի էօյլէ մուհարէպէյէ կիտէրճէսինէ Ելէմաք պիր  
հալտէ պուլունմայօրլար , տէնիլ իլահլարընա բէչկէչ-  
լէր վատ իթմէյօրլար , վէ գարայա սաղ սէլիմ այագ  
պաստըզլարընտա , պէրայի թէչէքքիլը բութխանէլէ-  
րէ գօշուպ տա գուրպանլար քէսմէյօրլար :

— Բէք տօղրու տըր , պուխար՝ բէք չօգ արըզէ-



լէրի վէ թէհլիքէլէրի պիր թարաֆ իթմիշ օլտուղու կիպի, թայիֆէլէրին գօրգուլարընը տա զայիլ իթմիշ տիր. լաքին գաբթան էֆէնտի, կէօրիւյօրում քի, սիզ պու տէնիզի խուսուսի օլարագ նազարը թէտգըգաթտան կէշիրմիշ օլմալըսընըզ. իմտի պունըն՝ պահրը Ահմէր թէսմայէ գըլընտըղունըն սէպէպինի լութֆէն պէյան պույուրուրմուսընըզ:

— Միւսիւ Արոնաքս, պու խուսուստաքի ըէյլէր հէր եէքտիկէրէ մուխալիֆ տիր. իմտի օն աէօրտիւնճի ասըրտա եաշայան պիր միւվէրրիսին էֆքեարընը անլամագ իսթէրմիսինիզ:

— Բէք մէմնուն օլուրում:

— Շաիրլիքլէ մէէլուֆ օլան պու միւվէրրիսին գավլինճէ, պէնի իսրայիլ գավմընըն պու տէնիզի կէշտիքտէն, վէ հազրէթի Մուսանըն պիր սէօղիւ իլէ տալկալար պիթիշիպ տէ, Ֆարաօնը քէնտի ավէնէսի իլէ զարգ ու նապուտ իթտիքտէն սօնրա, պու «Պահրը Ահմէր» նամընը ալմըշ տըր:

— Տէմէք քի, պու մուճիզէյէ նըշան օլմագ իշին տէնիզին սուլարը գըրմըզը ըէնկ քէսպ իթտի էօյլէ՞ մի:

— Վէ օ կիւնտէն պէրի, «Պահրը Ահմէր» նամընը ալտը:

— Պու պիր ազ շաիրանէ իյզահաթ օլմաղըլա, պէնտէնիզ պունըյըլա իքթիֆա իտէմէմ. իմտի պու պապտէ սիզին ֆիքրինիզ նէ՞ տիր:

— Պէնիմ էֆքեարըմճա, «Պահրը Ահմէր» իպրանի լիսանընտա գըրմըզը մանաուրնա օլան «էդրում» քէլիմէսինին թէրճիմէսի տիր, վէ էկէր էսկի զէման ահալիսի պու տէնիզէ գըրմըզը նամընը վէրմիշլէր իսէ, օ տա սուլարընտա կէօրիւլէն խուսուսի պիր ըէնկտէն նէշաթ իթմիշ տիր:

— Էյի ամմա , պէն շիմտիյէ գատար տէնիզին սու-  
լարընը պէրրագ , վէ ումումի պիր րէնկտէ կէօրտիւմ ,  
պունըն գըրմըզըլըղը նէրէսինտէ տիր :

— Էլպէթտէ պէօյլէ կէօրէճէքսինիզ , ֆտգաթ  
քէօրֆէզին տախիլինէ տօղրու իլէրէտիքճէ , օ թէպէ-  
տիւլաթը զարիպէյի րայէլ այն կէօրիւպ գանաաթ կէ-  
թիրէճէքսինիզ . պէն՝ պիր տէֆա թուր քէօրֆէզինի  
ատէթա գան կէօյիւ իմիշ կիպի գըպ գըրմըզը կէօր-  
տիւլիւմի խաթըլամագտայըմ .

— Պու գըրմըզը րէնկի զայէթ ուֆագ եօսունլա-  
րա՞ մը համլ իտէյօրսունըզ :

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի , թըրիքտէսմի նա-  
մըյըլա մալիւմ օլան , վէ պիր միլիմէթրօ միւրէպպա  
(քառակուսի հազարօրդամէթր) մահալի իշղալ իթմէք  
իչին գըրգ պին թանէսինէ լուզըմ կէօրիւնէն , պու  
զայէթ ուֆագ նէպաթըն հավի օլտուզու գըրմըզը  
րէնկ , տէնիզին րէնկի ասլիսինի պէօյլէճէ թէպտիլ ի-  
տիյօր : Թուր քէօրֆէզինէ կիթտիլիմիզ վագըթ , պէլ-  
քի սիզ տախի պունը կէօրէճէքսինիզ .

— Տէմէք քի , նօթիւլիւս իլէ պահըը Ահմէրի կէզ-  
տիյինիզ իւք տէֆա աէյիլ տիր :

— Խա՛յր , միւսիւ Արոնաքս , պաշգա վագըթ տա  
զիյարէթ իթմիշիմ :

— Էօյլէ իտէ , մատէմ քի պիր ազ էվվէլ պէնի  
իսրայիլ գավմընըն պու տէնիզտէն կէչտիյի , վէ Ֆը-  
րաօնիլէրին զարգ ու նապուտ օլտուզունտան պահս  
իտիյօր իտինիզ , իմտի գաարը տէրետտէ պունլարըն  
միւրուրինի կէօսթէրիր իմարէլէր պուլտունո՞ւզ մը :

— Խա՛յր մուալլիմ էֆէնտի , լաքին պուլամատը-  
ղըմըն բէք մուհիւմ վէ բէք աշիքետար սէպէպլէրի վար :

— Նէ՞ կիպի :



— Հազրէթի Մուսաննըն, գալմը իլէ պէրապէր կէշմիշ օլտուղու մահալ, պու կիւնքի կիւն օ գատար գումլա տօլմուշ տըր քի, տէրունինտէն կէշէն տէվլէ-րին, անճագ պաճագլարը ըսլանըր: Շու հալտէ Նօթիւլիւսին, մահալի մէզքիւրտէն կէշէմէյէճէյինի բէք գօլայ քէշֆի իտէպիլիւրսինիլ:

— Պու մահալ նէրէյէ տիւշէյօր:

— Սիւվէյիշին պիր աղ եօգարըսընտա վագը, վագթըյըլա Գըրմըզը տէնիզին, աճը կէօլլէրէ գատար թաւսի էյլէտիյի էանալէրտէ, զայէթ տէրին պիր քէօրֆէզ թէշքիլ իթմէքտէ օլան մահալտէ տիր. պէնի Իսրայիլ գալմընըն մահալի մէզքիւրտէն կէշտիյի մուհագգագ օլուպ, շայէտ պու գումլուգ եէրլէր գագըլսա վէ ա-րաշտըրըլսա, բէք չօգ ասարը աթիգա, եանի սիլահա վէ տիկէր ալաթ ու էտէվաթա տայիր պիր չօգ էշեա զուհուր իտէճէյի շիւպհէտէն վարէսթէ տիր:

— Իհթիմալ տըր. Սիւվէյիշ գանալընըն քիւշատընտան սօնրա, թապիյի պուրալարտա շէհրլէր իպնա իտիլէճէյինտէն, էր եա կէճ պու հաֆրիյաթ իլէ թէհարրիյաթըն իճրա իտիլէճէյի տէրքեար տըր. օ գանալըն քիւշատընտան պահա իտիյօրում քի, Նօթիւլիւս կիպի պիր կէմի իչին պիւսպիւթիւն լուզումնըղ տըր:

— Վագաա Սիւվէյիշ գանալընըն քիւշատը Նօթիւլիւսէ ասլա ֆայիտէսի եօգ իսէ տէ, ֆագաթ պիւթիւն տիւնեա իչին բէք ֆայիտէլի տիր. էսկի վագըթ-լարտա պիլէ, թիճարէթին թաւսի իթմէսի իչին պահ-րը Ահմէրի, պահրը սէֆիտէ իլհագ իթմէք լուզումընը հըսս, վէ պէօլլէ պիր գանալըն ֆայիտէսինի թագտիր իթմիշէր իտի. ֆագաթ տօղրուտան տօղրույա պիր գանալ աշմայը տիւշիւնմէյիպ, Նիլ միւպարէքի վա-սէթա իթտիլէր. ըիվայէթէ կէօրէ, Նիլ միւպարէքի  
Բ—54



պահրը Ահմէրէ բապթիստէն գանալ, Սէսօստր նամ Մըսըր հիւքիւմտարը զէմանընտա հափր օլունմայա պաշլանմը տըր . ֆադաթ էկէր թարիսին ըրվայէթինէ իթիգատ իթմէք լազըմ կէլիրսէ , էն տօղրուսը պու տըր շէօյլէ քի , հազրէթի իսատէն 615 սէնէ էվվէլ, նէգոս նամ զաթ պիր գանալ հափրընա թէշէպպիւս իթտի . պու գանալ՝ նիլ միւպարէքին սուլարընը գապուլ իտէրէք , Արապիսթանա նազըր օլան սահրալարտան կէշէճէք իտի . գանալը մէզքիւր տէօրթ կիւնիւք եօլ գատար իմթիտատ իտուպ , իւշ սըրա քիւրէքլի իքի շէքտիրի կէմիլէրին , Եանպէեան կէշէպիլէճէքլէրի մէրթէպէ էնլի իմիշ , մուախարէն Իրան հիւքիւմտարը մէշհուր ճարա (Դարեհ), ամէլիյաթա տէվամ իթմիշ օլտուղու կիպի , իքինճի Պէթօլէմէ (Պտղոմէս) տախի իքմալինէ մուվաֆֆադ օլմուշ տըր . Ըսթըրաբօն , գանալտան կէմիլէրին մուրուրու ուպուրուներ (անցու դարձ) կէօրտիւ , ֆադաթ հափրիյաթը նօգսան օլուպ ֆէննէ միւթապըդ օլմատըղընտան , սէնէտէ անճադ պիր գաշ այ իսթիմալ օլունապիլմէքտէ իտի , պու գանալ՝ Անտոնինէր ասըրնա գատար էմրի թիճարէթէ խըտմէթ իտէպիլտի . պատէհու քէնտի հալինէ թէրք իտիլիպ գում իլէ տօլտու , տահա սօնրա Խալիֆէյի Րէսուլ հազրէթի էօմէր թարաֆընտան աշտըրըլարադ պիր միւտտէթ տահա իշլէտիլտի . նիհայէթ միլատըն 761 սէնէսինտէ , էլմանսուր խալիֆէ , քէնտինէ գարշը իսեանէ գալզըշան Մուհամմէտ պէնի Ապտուլլահա զախիրէ , վէ մուհիմմաթ նազլինի մէն իթմէք իւզրէ քեամիլէն գաթաթտըրտը . սիզին ժէնէրալ Պօնաբարթէ տախի , Մըսըր սէֆէրինտէ Սիւվէյիշ սահրալարընտա , մէզքիւր գանալըն պազը ասարընը պուլմուշ իտի . վէ ասարը մէզքիւրէնին թէտգիգաթըլըլա մէշղուլ իքէն , պիրտէն



պիրէ մէտ (մակընթացութիւն) հիւճիւմիւնէ թուրու-  
լարագ, Հաճարաթա վասըլ օլմաղտան պիր գաչ սաաթ  
էվվէլ, թագըմ թայֆա պօղուլուպ մահվ օլմասընա րէ-  
մագ գալմըչ իտի. թամ օ նօգթատաքի, իւչ պին իւչ  
եիւզ սէնէ էվվէլ հազրէթի Մուսա օրտու գուրմուշ  
իտի}.

— Պագաթ գարթան էֆէնտի, էսկիէրին եաբա-  
մատըգլարը շէյի, եանի Գատիստէն Հինտիսթանէ կի-  
տէճէք օլան եօլու, տօգուզ պին քիլօմէթրօ գատար  
քէսման իթմէք իչին միւսիւ Լէսէքս պահըր Սէֆիտի,  
պահըր Ահմէրէ բապթ իթմէյէ թէշէպպիւս իթմիշ տիր  
քի, միւտտէթը գալիլէ զարֆընտա, ճէսիմ Աֆրիգա  
գըթասընը, հատտ ու բայանը օլմայան պիր ատա հա-  
լինէ վազ իտէճէք տիր:

— Էվվէթ միւսիւ Արոնաքս, վաթանտաշընըզ պու-  
լունան միւսիւ տը Լէսէքսին մագհար օլաճաղը շու մու-  
վաֆագըյէթինտէն տօլայը նէ գատար թէֆաիւր  
իթսէնիզ սէզա տըր. պու զաթ, քէնտի մէնսուպ օլ-  
տուղու միլլէթինին մուճիպի շէրէֆի օլուր: Պու լատէմ՝  
պաղը կէօյմիւշ իւտէպա կիպի բէք չօգ սիթէմ ու  
հագարաթէ թէսատիւֆ իթտի, լաքին սահիպ սէպաթ  
պիր զաթը տիրայէթսիմաթ օլմաղըլա ճիւմէյէ զալէ-  
պէ չալտը: Պու խուսուստա էկէր թէէսիւֆ իտիլէճէք  
պիր նօգթա վար իսէ, օտա՝ իթթիհատը Տուվէլ իլէ  
մէյտանէ կէլմէսի լազըմ կէլէն պէօյլէ պէօյիւք պիր  
թէշէպպիւսաթ, եալընըզ պիր ատէմին զայրէթ ու  
հիմմէթի իլէ մէյտանէ չըգմասընտա տըր, վէ իշթէ պու  
հալ, միւսիւ Տը Լէսէքսին գատր ու հայսիյէթինի վէ  
շէրէֆ ու ազամէթինի պիր գաթ տահա թէզեիտ իթ-  
մէքտէ տիր:

Գարթան նըմօնըն, վաթանտաշըմ պուլունան միւ-

սիւ Տը Լէսէբսին հազգընտա ըզհար իթտիյի ան սամիմ  
իւլ պալ թէվէճճիւհտէն միւթէէսիր օլարազ .

— Էվվէթ , հազգընըզ վար գաթթան էֆէնտի ,  
միւսիւ Տը Լէսէբս պէօյիւք պիր զաթ տըր , տէտիմ :

— Թէէսիւֆ օլունուր քի , սիդի Սիւվէյիշ գանա-  
լը տէրունինտէն կէչիրէմէյէճէյիմ , ֆազաթ եարըն  
եա օ պիր կիւն պահրը Սէֆիտէ կիրտիյիմիզտէ , Բօրթ-  
սայիտին լիմանընը թէշքիլ իտէն սէտտ (թումբ) լէրի  
կէօրէճէքսինիզ , տէմէսի իլէ թէաճիւպիմտէն նաչի հայ-  
գըրարազ .

— Պահրը սէֆիտէ մի՞ կիտէճէյիզ :

— Էվվէթ , մուալլիմ էֆէնտի թաճիւպ մի իտի-  
յօրսունըզ :

— Նասըլ թէաճիւպ իթմէմ , զիրա եարըն տէյիլ  
օ պիր կիւն պահրը սէֆիտէ կիտէճէյիզ տէյօրսու-  
նըզ :

— Սահիհ , պունա պու գատար թէաճիւպ մի ի-  
տիյօրսունըզ :

— Վազաա սէֆինէնիզին տէրունինտէ պուլունա-  
լըտան պերի , էն հարիզ իւլ ատէ շէյլէրէ թէաճիւպ  
իթմէմէյէ ալըշտըմ իսէ տէ , լաքին պու իշէ տիւչարը  
հայրէթ օլմատան քէնտիմի ալամայօրում :

— Լաքին նէտէն տօլայը պու գատար միւթէհա-  
յըր օլույօրսունըզ :

— Հայրէթիմ , իքի կիւն զարֆընտա Աֆրիգա սա-  
հիլինի տօլաչըպ , վէ իւմիւտ Պուրնունը կէչէրէք պահ-  
րը Սէֆիտէ վասըլ օլմամըզ իչին , նօթիւլիւսէ վէրէճէք  
օլտուղունուզ , ազլ ու ֆիքրին խարիճինտէ վէ ատէթա  
միւմքիւնսիզ օլան սիւրաթտէն նէշաթ իթմէքտէ տիր :

— Լաքին մուալլիմ էֆէնտի , Աֆրիգա սէվահի-  
լինի տօլաչաճաղըմըզ , վէ իւմիւտ պուրնունը կէչէճէ-



յիմիդի սիզէ քի՞մ սէօյլէտի . նէ՞տէն հըսս իտիյօրսու-  
նուզ :

— Պաշգա չարէսի վար մը եա . զիրա նօթիւլիւս  
էօյլէ եաբմատըղը հալտէ , եա թօբրաղըն իւզէրինտէն  
եիւրիւյէճէք , վէ եախօտ Սիւվէյիշ գանալընըն իւզէ-  
րինտէն կիտէճէք տիր :

— Եախօտ ալթընտան տէյինիզ , միւսիւ Արոնաքս :

— Ալթընտա՞ն մը .

— (Ֆիթուրսըզ պիր հալ իլէ .) Զիրա թապիաթ ,  
միւստէթը մէտիտէտէն պէրի , ինսանլարըն պու կիւն-  
քի կիւն եաբմաղա թէշէպպիւս իթտիքլէրի շէյի , եա-  
նի Սիւվէյիշ գանալընըն ալթընտա տիկէր պիր գանալ  
քիւշատ իթմիշ տիր :

— Աման էֆէնտէմ նէ տէյօրսունըզ , սահիհ Սիւ-  
վէյիշ գանալընըն ալթընտա պիր կէչի՞տ մի վար :

— Հա՛յ հա՛յ , գանալըն ալթընտան պիր կէչիտ վար  
քի , պէն անը Արապ թիւնէլի թէսմիյէ իթմիշիմ տիր .  
պու կէչիտ՝ Սիւվէյիշ գանալընըն ալթընտան պէտ ի-  
լէ , Բէլուզ քէօրֆէզլինէ գատար իմթիտատ իտէր ,  
եանի պահըը Սէֆիտէ չըգար :

— Լաքին Սիւվէյիշ գանալը միւթէհարրիք գում-  
տան իպարէթ տէյի՞լ մի տիր :

— Պիր տէրէճէյէ գատար տէրինլիյի գում-  
լուգ իսէ տէ , լաքին էլլի մէթրօ աշաղասը սըրֆ գայա-  
լըգ տըր :

— ( Թէսաճիւպ իլէ . ) Պու կէչիտի թէսատիւֆ սա-  
յէսինտէ՞ մի պուլտունըզ :

— Թէսատիւֆ , վէ ալէլ խուսուս միւլահազա իլէ  
պուլտում , վէ տահա սօղլուսը սըրֆ միւլահազաթ  
սայէսինտէ քէշֆ իթտիմ :

— Տօղրուսը գարթան էֆէնտի , սիզի տինլէյօ-

րում ամմա , գուլագլարում ատէթա ինանմագ իսթէ-  
մէյօր :

— Ա՛ մուալլիմ էֆէնտի , սիզ՝ « Գուլագլարը վար  
ամմա իշիթմէզլէր » սէօզիւնիւ թաստիգ իտիյօրսունըզ ,  
լաքին պունա ինանմալսընըզ . զիրա պու կէչիտ մէվ-  
ճուտ օլտուղու կիպի , իշինտէն տէ պիր գաչ տէֆալար  
կէչի վէրտիմ . էկէր պու թիւնէլ մէվճուտ օլմասայրտը .  
պէն պու կիւն պահրը Ահմէրին պու չըգմազ Եօլունա  
կիրէմէզ իտիմ :

— Պու կէչիտի նասըլ պուլտուղունուզը սիւալ ի-  
տէպիլիւրմիյիմ :

— Մուալլիմ էֆէնտի , պիր տահա պիր պիրլէրին-  
տէն այրըլմայաճագ օլան ատէմլէրին պէյնինտէ էսրար  
օլամազ , վէ լիւզումըտա Եօզ տըր :

Գարթան նրմօնըն պու քինայէսինէ ( ալնարկու-  
թիւն ) ճէվապ վիրմէյուպ , Եալընըզ հիքեայէսինէ գու-  
լագ վէրտիմ քի , շու վէճհլէ տէվամ իթտի :

— Մուալլիմ էֆէնտի , Եալընըզ պանա մալիւմ  
օլան պու կէչիտի , պիր թապիյունըն սատէճէ միւլա-  
հազաթը ֆէննիյէսի իլէ քէչֆ իթտիմ . զիրա տիգգաթ  
իթտիմ քի , պահրը Սէֆիտ իլէ պահրը Ահմէրտէ , թըպ-  
գը թըպգըյա Եէքտիկէրէ միւշապիհ պալըգլար , մէ-  
սէլա Եըլան պալըգլարը , ըսթըրօնկիլօս , կիւմիւշ վէ  
գուշ կիպի ուշան սարան պալըգլարը կէօրիւպ , քէնտի  
քէնտիմէ աճապա պու իքի տէնիզլէրի Եէքտիկէրինէ  
իլհագ իտէն պիր կէչիտ վա՛ր մը տըր տէյու սօրտում .  
էկէր ըսպըթա վար իսէ , տէնիզին ալթընտաքի ա-  
գընթըլար , հէր իքի տէնիզլէրին միւպայէնէթ վէ թա-  
պիյի օլան վազիյէթլէրի իգթիզասընճա , միւթլագա  
պահրը Ահմէրտէն պահրը Սէֆիտէ կիթմէլէրի լազըմ  
կէլէճէք իտի : Պու միւլահազատէն իրշատ օլարագ տէր



հալ թէճրիւպէյէ գալգըշտըմ, շէօյլէ քի, Սիւվէյիշին հէվալիսինտէն աղլարըմլա պիր չօգ պալըգլար թու-  
թուպ, գույրուգլարընա պիրէր պագըր հալգալար  
թագտըգտան սօնրա, սաղ օլտուգլարը հալտէ թէք-  
րար տէնիգէ աթը վէրտիմ: Պիր գաշ այ սօնրա Սիւ-  
րիյա սէվահիլի եագընլարընտա, գույրուգլարընա հալ-  
գա թագտըղըմ պալըգլարտան պիր գաշընը թութա-  
րագ, պէօյլէճէ իքի տէնիգլէրին եէքտիկէրէ միւհա-  
գաթընը թաստիգ իթտիմ, վէ մուհիպինճէ թահարրի-  
յէ պաշլատըմ. նիհայէթ իւլ էմր Նօթիւլիւսին վասէ-  
թասըլըլա իշպու կէչիտի պուլուպ պիր գաշ տէֆա  
կէչտիմ. նասըլ քի աղ միւտտէթ սօնրա, սիղ տախի  
պու Արապ թիւնէլինտէն կէչէճէքսինիղ, տէտի:

### 5

#### Արապ թուցէլի.

Գարթան Նըմօ իլէ վուգու պուլան միւքեալէմէ-  
միղին պու գըսմընը, հէման օ կիւն մուխթասարէն  
Գօնսէյլ իլէ Նէտ-Լանտա պէյան իթտիմ. իքի կիւն  
սօնրա պահըր Սէֆիտ սուլարընտա պուլունաճաղըմըր  
Գօնսէյլ տույունճա, սէվինճինտէն էլլէրինի պիրի պի-  
րինէ չարբտը, լաքին Նէտ-Լանտ ումուգլարընը տիքէ-  
րէք.

— Թահտէլ պահր պիր թիւնէլ, իքի տէնիգլէրի  
եէքտիկէրէ րապթ իտէն պիր կէչիտ, էօյլէճ մի, ասլա  
իչիտիլմիշ շէյ տէյիլ տիր:

Գօնսէյլ. - Տօսթում Նէտ, շիմտիյէ գատար Նօ-

Թիւիւսին իսմինի իշխման մի խորհիւ . խայր , լաքին իշխման մէջնուտ տըր . իմտի էջլէ խափիֆլիք իտուպ ի-  
թիգատսըզլըգ թավըլլա ումուզլարընըզը սիւքմէյին ,  
վէ իշխմանիշ օլմատըղընըզա իսթինատէն հէր շէյի լէտ-  
տէ գալգըշմայըն :

— (Պաշընը սալլայարագ .) Պագալըմ , մամաֆիհ  
գարթանըն պու տէտիյինին սահիհ օլմաընը արզու ի-  
տէրիմ . Ալլահ վէրէտէ պիզի հագըգաթէն պահրը Սէ-  
ֆիտէ կէօթիւրսէ :

Եւ վար մէղքիւրիւն ագշամը , Նօթիւլիւս 21 տէրէ-  
ճէ 30 տագըգա արզը չըմալիտէ պուլունուպ , սաթհը  
տէրեատէ չալգանարագ Արապիսթան սէվահիլինէ թէ-  
գարրուպ իթտի . Մըսըր , Սուրիյա , վէ Հինտիսթան  
մէմալիքինին մուհիմմ պիր մէրքէզի թիճարէթի օլան  
ձիտտէ իսկէլէսինի ուզագտան սէյէյօր իտիմ . պիր ալ  
սօնրա շէհրին խանէլէրինի , սահիլտէ պաղլը օլան գա-  
յըզլարը վէ լիմանընտա լէնկէրէնտալ պուլունան պէօ-  
յիւք կէմիլէրի լայըզըյըլա կէօրէպիլտիմ , կիւնէշ՝ ու-  
ֆուգ իւզէրինտէ ալլալմըշ օլուպ խանէլէրէ աքսը զի-  
յա իթմէքլէ , պէյալ լէնկտէ օլան տամլարընը կիւ-  
միւշ կիպի բարլաթըյօր իտի . քէզալիք շէհրին խարի-  
ճինտէ վագը ակշապ , վէ տահա նօղրուսը գամըշտան  
մամուլ գուլիպէլէր . Պէտէվիլէրին սաքին օլտուգլարը  
մահալլէյի թային իթմէքտէ իտի :

Չօգ կէշմէտէն ձիտտէ շէհրի նագարըմըղտան նա-  
պէտիտ օլտու . Նօթիւլիւս խափիֆ պիր եագամօզ հա-  
սըլ իտէն սուլարըն իշինէ կիրտի :

Փետրվարըն ծնը օլան էրթէ սապահը Նօթիւլիւս ,  
ուզագտան կէօրիւնէն պաղը կէմիլէրտէն կէօրիւնմէ-  
մէք իշին , թէքրար թահտէլ պահը եօլունա տէվամ  
իթտի , վէ անճագ էջլէն իւսթիւ մէվգըւնը թային



իթմէք ատէթի միւճիւպինճէ սաթհը տէրեայէ չըգտըգ , տէնիզտէ հիչ պիր շէյ կէօրիւնմէյօր իտի :

Օ Էսնատէ Նէտ վէ Գօնսէյլ իլէ պէրապէր կիւվէրթէյէ չըգտըգ . շարգ ճիհէթինտէքի գըյըլար տիւման իչինտէ օլմազըլա , խէյալ մէյալ սէչիլիյօր իտի :

Սանտալըն գարնընա տայանմըչ օլտուղումուզ հալտէ շունտան պունտան գօնուշմադտա իքէն , Նէտ-Լանտ , պիրտէն պիրէ էլինի տէնիզին պիր նօգթասընա ուզատարազ պանա խիթապէն .

— Մուալիմ էֆէնտի , շուրատա պիր շէյ կէօրիւյօրմուսունըզ , տէյու սօրտու :

— Խայր Նէտ , հիչ պիր շէյ կէօրէմէյօրում , վէ կէօրէմէտիյիմէտէ մազուրըմ . զիրա մալիւմ ա' , պէնիմ կէօզլէրիմ սիզինքի կիպի տիւրպիւն խասսէսինի հայըզ տէյիլ տիր :

— Փագաթ րէճա իտէրիմ տըգգաթլը պագընըզ , սէֆինէնին պաշ թարաֆընըն սազընտա , վէ ֆէնէրին տօղրուլուղընտա , հարաքէթ իտէր կիպի պիր շէյ կէօրիւնմէյօրմու :

Վագաա սույըն իւզէրինտէ ուզունճա պիր գարարթը կէօրիւյօրում կիպի :

Գօնսէյլ . - Աճէպա տիկէր պիր նօթիւլիւս մի տիր :

Նէտ-Լանտ . - Խայր , էկէր եանըլմայօրսամ , պու պիր տէնիզ մախիւզի օլաճագ տըր :

Գօնսէյլ . - Պահըր Ահմէրտէ պալէնալար պուլու-նո'ւր մը :

Պէն . - Էվվէթ օղլում , պագէն կէօրիւնիւր :

Նէտ-Լանտ . - Խայր պալէնա տէյիլ , պալէնալար պէնիմ էսկի գաֆատարըմ օլտուգլարընտան , անլէրին հարաքէթլէրինտէն թանըրըմ :

Գօնսէյլ . - Պիր ազ սապր իտէլիմ , զաթէն Նօթիւլիւս օ ճիհէթէ սօղրու կիտիյօր , պիր ազտան նէ օլտուղունը անլայաճաղըզ :

Ֆիլհադըգա չօգ կէչմէտէն մէզքիւր սիյահ ճիսմէ պիր միլ գատար եադլաշտըգ , տէնիզէ սաբլանմըշ իրի պիր գայայա պէնզէյօր իտի . աճէպա նէ՞ իտի , հէնուզ պիր գարար վերէմէյօր իտիմ , լաքին նէտ-Լանտ .

— Ա՛ , եիւրիւյօր , պաթըյօր , վայ քէօր շէյթան վայ , պու մախլիւգ նէ՞ օլապիլիր , պալէնա վէ անպէր պալըգլարը կիպի գույրուղը իքիյէ թագսիմ օլունմուշ տէյիլ տիր , գանատլարը տա քէսիլմիշ էլլէրէ պէնզէյօր , տէյու հայգըրտը :

Պէն . - Է՛յ , օ հալտէ նէ՞ օլապիլիր :

Նէտ-Լանտ . - Իշթէ արգասը իւզրէ տէօնտիւ , մէմէլէրի կէօրիւնիւյօր :

Գօնսէյլ . - Էկէր էֆէնտիյէ խօշ կէօրիւնիւրսէ , տէնիզ բէրիսի (յուշկապարիկ) տիր տէրիմ , էվվէթ , մուհագգագ տէնիզ բէրիսի :

Տէնիզ բէրիսի սէօղիւ ֆիքրիմի ույանտըրըպ , պու հայվանըն՝ տէնիզ մախլիւգաթընտան պիր նէվ պալըգ օլտուղունը անլատըմ քի , էսկի զէման մասալճըլարը , հայվանը մէզքիւրը՝ նըսֆը պալըգ , նըսֆը գատըն օլարագ տէնիզ բէրիսի հալինէ վազ իթմիշլէր , վէ կիւրուհը ճուհալատան պաղըլարընը տախի ինանտըրմըշլար տըր : Շու միւլահազա իլէ Գօնսէյլէ .

— Խա՛յր օզլում , պու մախլիւգ էօյլէ տէնիզ բէրիսի ֆիլան տէյիլ , պու ճալիպը մէրագ պիր հայվան տըր քի , նատիրէն պուլունուր , վէ պահըր Ահմէրտէ անճագ պիր գաշ թանէ մէվճուտ օլաճաղընը իտտաա իտէպիլիրիմ . պու մախլիւգա Տօնղուգ տէրլէր քի , պիր նէվի տէնիզ պըսը տըր :



Գօնսէյլ . - Տօնդո՞ւզ մը տէտինիզ, էօյլէ իսէ Սիյ-  
րէնիյէն (յուշկապարիկ) նէվինտէն , պալըզ շէքլինտէ  
օլան թագըմընտան , մէմէլիլէր սընըֆընտան , վէ զիւ-  
էլֆըզրէ (ողնայարաւոր) շիւպէսինտէն օլմալը տըր ,  
տէտի :

Գօնսէյլ , պէօյլէճէ հիւքմիւնի վէրմիշ օլտուղուն-  
տան , արթըզ հիշ պիր իթիրազ օլունամազ իտի :

Լաքին նէտ-Լանտ , միւթէմատի հայվանըն պու-  
լունտուղու նօգթայա պագըյօր իտի . Գանատալընըն  
կէօզլէրի բարլայարազ , հէման տէնիզէ աթըլըպ տա  
հայվանը զըպզընլամազ արզուսըյըլա սուզան օլույօր  
իտի . տէրհալ միւթէէսիր պիր սէտա իլէ , պանա .

— Ահ մուալլիմ էֆէնտի , պու ճընս հայվանտան  
հիշ էօրտիւրտիլիւմ եօզ , պիրինճի տէֆա տըր քի պու  
պահտընարլըզա նայիլ օլաճաղըմ , տէտի :

Նէտ-Լանտ , քէմալի խահիշլէ պու սէօզլէրի սէօյ-  
լէմէք իւզրէ իքէն , գաբթան նըմօ կիւվէրթէյէ չըզ-  
տը , տէնիզ այըսընը կէօրտիւ , վէ Գանատալընըն նի-  
յէթինի անլայարազ մէրգումա միւթէվէճճիւհէն .

— Ուսթա Լանտ , էկէր պիր զըպզըն թուլթմուշ օ-  
լայըտընըզ էլինիզի եագմա՞զ մը իտի :

— Էվվէթ , պալըզըն ճանընը եագաճաղը կիպի :

— Պիր կիւն իչին էսկի սէնաթընըզը մէվգըյը իճ-  
րայէ գօյմագտան , վէ կէօրտիւլիւմիւզ շու մախլուզը ,  
շիմտիյէ գատար վուրտուղունուզ պալէնալարըն սըրա-  
սընա իտիալ իթմէքտէն խօշնուտ օլո՞ւրմուսընըզ :

— Բէք զիյատէ խօշնուտ օլուր իտիմ :

— Օ հալտէ թէճըիւպէ իտէպիլիւրսինիզ :

— (Սէվինճինտէն կէօզլէրի բարլայարազ .) Թէ-  
շէքքիւր իտէրիմ գաբթան էֆէնտի :

— Եալընըզ էյի նըչան ալմալը , վէ տարպէնիզին

պէյհուտէյէ կիթմէմէսինէ տըգդաթ իթմէլիսինիզ , պու նասիհաթըմ մահզա սիզին մէնֆաաթընըզ իչին տիր :

Գարթանըն պու սէօզիւնէ նէտ-Լանտ ֆիթուր-սուզլուգլա ումուզլարըն տիքտի իսէ տէ , պէն վէս-վէսէ իտէրէք :

— Պու հայվանըն սայտը չօգ թէհլիքէլի՞ մի տիր , տէյու սօրտում :

— Էվվէթ , չիւնքի պազէն պու հայվան , իւզէրի-նէ հիւճիւմ իտէնլէրին իւզէրինէ սալտըրըր , վէ տիշ-լէրի իլէ սանտալը թութուպ ալթ իւսթ իտէր , լաքին ուսթա Լանտ իչին պու թէհլիքէտէն չօգլուգ գօրգուլ-մազ , զիրա կէօզիւ քէսկին , վէ բազուլարը տա գուվ-վէթլի տիր , Տօնդութը գաչըրմամասընը թավսիյէ իթ-տիյիմին սէպէպի շու տըր քի , պու հայվանըն էթի բէք լէզզէթլի տիր , վէ պիզիւմ տօսթումուզ ուսթա Լանտ իսէ , լէզիզ էթ թաամը իչին ճանընը վէրիր :

Նէտ-Լանտ . - Նէ տէյօրսունըզ , պու ճանավար եէնի՞ր մի :

— Էվվէթ ուսթա Լանտ , հէմ եէնիր , վէ հէմ տէ պունըն էթի բէք մագպուլ տըր . հաթտա Մալէզիյա բրէնսլէրինին սօֆրասը պունըյըլա թէզեին իտիլիր , վէ իշթէ պու սէպէպտէն անը ավլամագ իչիւն արգա-սընա տիւշէնլէր բէք չօգ տըր , վէ եավաշ եավաշ հէմ ճընսը պուլունան Մանատ կիպի նատիրէն էլտէ իտի-լէճէք տիր :

Գօնսէյլ . - Էօյլէ իսէ գաբտան էֆէնտի , չայէտ պու հայվան՝ քէնտի ճընսընըն սօնը իսէ , ուլում ու ֆունունըն մէնֆաաթը իչին անը մուհաֆազա իթմէք լազըմ տէյիլ մի տիր :

Նէտ-Լանտ . - Պէլքի , ֆագաթ մաթպախըն մէն-



Ֆաաթը իչին անըն սայտ օլունմասը էլզէմ տիր :

Գաբտան Նըմօ . - Էօյլէ իսէ ավլայընըզ , ուսթա  
Լանտ :

Պու էանատէ եէտի նէֆէր թայիֆէլէր միւթատ-  
լարը մուճիպինճէ սուս բուս կիւվէրթէյէ չըգտըլար .  
պունլարտան պիրի , Նէտ-Լանտ իչին իրի պիր զըպզըն  
կէթիրիյօր իտի . սանտալ եէրինտէն չըգարըլըպ տէնի-  
ղէ էնտիրիլտի , ալթը նէֆէր թայիֆէլէր քիւրէքէրէ  
ասըլտըլար , տիւմէնճի եէքէյի էլինէ ալտը , Նէտ-Լանտ ,  
Գօնսէյլ վէ պէն սանտալա ըաքիպ օլարագ , գաբթան  
Նըմօյա .

— Սիզ պէրապէր կէլմէյէճէքմիսինիզ , տէյու  
սօրտոււմ :

— Խայր մուալլիմ էֆէնտի , ավընըզ պէրէքէթլի  
օլտուն :

Սանտալ Խօլա չըգըպ , համլաճըլարըն սիւրաթլէ  
քիւրէք չէքմէլէրի սայէսինտէ , Նօթիւլիւստէն իբի միլ  
գատար ուզագտա չալգանմագտա օլան ճանաւարա  
տօղրու իլէրլէմէյէ պաշլատըզ :

Սանտալ , պիր գաչ եիւզ մէթրօ գալընճայա գա-  
տար հայվանա թէգարրուպ իթտիյինտէ , հարաքէթինի  
աղըրլաթտը , քիւրէքլէր սէսսիզ սէտասըզ սույա պա-  
թըրըլըյօր իտի : Նէտ-Լանտ , զըպզըն էլինտէ օլտու-  
ղու հալտէ պաշ թարաֆընա կէչիպ տուրտու : Պալէնա  
պալըղը վուրմայա մախսուս օլան զըպզըն , դայէթ  
ուզուն պիր հալաթա պաղլը տըր քի , հայվան վուրու-  
լուպ աճըսընտան գաարը տէրեայէ տալտըղը վագըթ ,  
սիւրաթլէ հալաթ գօյնվէրիլիր , ֆագաթ պիզտէքի օ-  
լան իրին ուզունլուզու անճագ օն գուլաճ օլուպ , ու-  
ճը տախի շամանտուրա կիպի պօշ պիր ֆըչըյա ըապթ  
իտիլմիշ իտի քի , պու ֆըչը սաթհը տէրեատէ գալըպ

մէծրուհի ճանաւարըն պուլունտուղու մահալի թային իտէճէք իտի :

Պէն տէ մէրագըմտան նաչի այաղա գալգըպ ճանաւարըն հարաքէթինի թէտգըգ իտիյօր իտիմ : Տօնղութ , եախօտ Հալիկոր թէսմիյէ գըլընան պու հայվան , գալըն վիճուտի , վէ ուզուն գանատլարը իլէ միւնթէհի օլան գույրուղու , վէ գանատլարընըն ուճունտա պուլունան թըպգը բարմագ կիպի ազալարըյլա , այնի տէնիզ այըսընա պէնզէյօր իտի . շու ֆարգըլա քի , պունըն իւսթ չէնէսինտէ , ուզուն վէ զայէթ քէսկին իքի ատէտ տիշ վար իտի , վէ մահզա պու ալաթ իլէ տէնիզ այըսընտան թէֆրէք օլունմագտա տըր :

Սայտընա թէչէպպիւս իթտիյիմիզ Տօնղութըն պաթթալ վիճուտինին պօյը , եէտի մէթրօտան զիյատէ իտի . հայվան՝ լույի տէրեատէ ույույօր կիպի ասըլա պիր հարաքէթ իթմէյօր իտի քի , պու հալ՝ նէտլանտըն բէք իչինէ կէլմէքտէ իտի :

Սանտալ , ուսուլ իլէ հայվանա իւշ գուլաճ գալընճայա գատար եագլաշտը , քիւրէքլէր ըզգարմօզլարտան ասըլա գալտը , նիմ սուրէթտէ գալգտըմ , նէտլանտ արգայա տօղրու մէյիլէնմիշ օլտուղու հալտէ , էլինտէքի տէհչէթամիզ զըպգընը հալաստա սալլայըպ տուրույօր իտի :

Պիրտէն պիրէ խաֆիֆ պիր շամաթա իչիտիլտի . զըպգըն քէմալի գուվէթլէ ֆըրլատըլտը , վէ Տօնղութ նազարըմըզտան զայպ օլտու : նէտլանտ , զըպգընըն՝ եալընըզ սույա իսապէթ իթտիյի զիլիւմիւնէ զահիպ օլարագ :

— Հա՛յ քէօր շէյթան , վուրամատըմ , տէյու հայգըրտը :

— Խա՛յր տօսթում , վուրտունուզ , հայվան եարա-



լանտը , իշթէ գան ալամէթի կէօրիւնիւյօր , լաքին զըպզըն Տօնդութըն վիճուտինէ սաբլը գալմատը , տէտիյիմտէ , Գանատալը .

— Լաքին զըպզընըմ նէրտէ , զըպզընըմ . . . տէյու պաղըրտը :

Թայիֆէլէր քիւրէքլէրէ եաբըշարագ , սանտալը՝ լույի տէրեատէ չալգանմագտա օլան ֆրչըյա տօղրու սիւրտիւլէր . զըպզըն՝ տէնիզտէն չըգարըլտը , վէ սանտալ՝ քէմալի սիւրաթլէ ճանավարը թէագըպէ պաշլատը :

Հայվան , թէնէֆֆիւս իթմէք իչին արա սըրա սաթհը տէրեայէ չըգըյօր իտի . ալմըշ օլտուղու եարէ , հայվանը թապ ու թուվանտան տիւշիւրմէմիշ իտի , զիրա ազիմ պիր սիւրաթլէ գաշըյօր իտի . սանտալ իսէ , այնի սիւրաթլա արգասընտան կիթմէքտէ տէվամ իտիյօր իտի : Պիր գաշ տէֆա իքի իւշ գուլաճ գատար եագլաշտը , վէ Նէտ-Լանտ հէման վուրմագ իւզըրէ իքէն , հայվան պիրտէն պիրէ տէնիզէ տալըպ նապէտիտ օլույօր իտի :

Սապըրսըզ Գանատալընըն կէօսթէրտիյի հիտտէթ ու զազապըն թարիֆի մուհալ օլուպ , անճագ թաասավլուր օլունմալը տըր . մէրգում , ինկիլիզ լիսանընտանէ գատար քիւֆիւր վար իսէ ճիւմլէսինի տէ սարֆ իթտի : Տօղրուսը զայրէթիմիզին պօշա չըգտըղընը կէօրմէքլէ պէնիմ տէ ճանըմ սըգըլըյօր իտի :

Տուրմագսըզըն պիր սաաթ գատար թէագիպտէ տէվամ իթտիք . հայվանըն , տէրտէսթի բէք միւշկիւլ օլաճաղընա գանաաթ հասըլ իթմէքտէ իքէն , ճանավար , հէման ախըը ինթիգամ իթմէք խաթասընա տիւշէրէք , հիւճիւմ նիյէթի իլէ սանտալըն իւզէրինէ գօյուլմաղա պաշլատը . պիչարէ հայվան , պու ախըը սար-

տէն աճէպ նէ գատար բիւշման օլաճագ իտի :

Նէտ-Լանտ , ճանավարըն նիյէթինի անլայրպ .

— Տըգգաթ իտէլիմ , տէյու հայգըրտը :

Տիւմէնճի , քէնտիլէրէ մախսուս օլան զարիպ լի-  
սանլարըյըլա թայիֆէլէրէ պիր գաչ սէօզ սէօյլէր իտի .  
մաալի քէնտիլէրինի կէօզէթմէք վէ իհիթիյաթ իւզրէ  
տավրանմագ լազըմ օլտուղունտան իպարէթ իտիյի ան-  
լաշըլտը :

Տօղնութ , եիրմի ատըմ գատար սանտալա եագ-  
լաշըպ տուրտու , վէ պուրնունըն իւսթ թարաֆընտա  
օլան իրի տէլիքլէրի աչարագ շիտտէթլէ նէֆէս ալտըգ-  
տան սօնրա , թէքմիլ գուվլէթի իլէ իւզէրիմիզէ սալ-  
տըրտը :

Սանտալ , ճանավարըն միւսատէմէսինտէն գաչա-  
մայըպ պիր եան իւզրէ բօճալատը , վէ ֆագաթ տիւ-  
մէնճինին մէհարէթի իլէ չէվրիմէտի . սանտալըն տէ-  
րունինտէ իքի ֆըչը իսթիապ իտէճէք գատար սու տօլ-  
մուշ իտի քի , տէրհալ պօշատըլտը : Նէտ-Լանտ իսէ  
սանտալըն պաշընա եաբըշմըշ օլտուղու հալտէ զըպզը-  
նըյըլա միւթէմատի պաթթալ ճանավարը զըպզընլա-  
յըպ տուրոյօր իտի . ճանավար սօն տէրէճէ գուտուր-  
մագլա տէհչէթամիզ տիչլէրի իլէ սանտալըն քէնարըն-  
տան ըսըրըպ , արսլանըն , ճէյլանը՝ տիչլէրի իլէ եօ-  
գարը գալտըրմասը կիպի , սուտան պիր գարըշ գատար  
եօգարը գալտըրըյօր իտի : Պիզ , հէք եէքտիկէրիմիզ  
իւզէրինէ տիւչիւպ եըյըլա գալմըշ իտիք , էկէր Նէտ-  
Լանտ պու արալըգ ճանավարը թա գալպինտէն վուր-  
մայա մուվաֆֆագ օլմուշ օլմայա իտի , հէրիմիզին տէ  
իչի պիթմիշ օլաճագ իտի :

Սանտալըն , տէմիր գարը քէնարընտա ճանավա-  
րըն տիչլէրինտէն հասըլ օլան սէտայը իշիտիյօր իտիմ .



Տօնղուծ , պէտէնինէ սաբլը պուլունան զըպգընլա պէ-  
րապէր գաարը տէրեայէ տալարագ նապէտիտ օլտու ,  
Փագաթ չօգ կէչմէտէն ֆըչը սաթհը տէրեատէ զահիր  
օլտուղու կիպի , պիր աղ սօնրա տախի , արգասը իւզրէ  
տէօնմիւշ օլտուղու հալտէ ճանաւարըն ճէսէտի կէօ-  
րինտիւ . տէրհալ հայվան սանտալա պաղլանարագ  
նօթիւլիւսէ տօղրու եօլա չըգըլտը :

Պէշ պին քիւօկրամ աղըրըղընտա օլան Տօնղու-  
ծըն ճէսէտինի կիւվէրթէյէ ալմագ իչին , մաքինա  
գուվվէթի իլէ պօճուրկաթլար իսթիմալ իթմէք լաղըմ  
կէտի : Նէտ-Լանտըն արզուսը միւճիպինճէ , ճանա-  
վար , քէնտի կէօղլէրի էօնինտէ բարչալանտը , օ կիւն  
նօթիւլիւսին աչճըսը մարիֆէթի իլէ բիչիրիլմիշ օլան  
Տօնղուծըն էթինտէն թաամ իթտիք . տօղրուսու բէք  
լէզիզ պուլտոււմ , ատէթա սըղըր էթինտէն տահա լէզ-  
զէթլի իտի տիսէմ տէ , ասլա միւպալաղա իթմիշ օլ-  
մամ :

Փետրվարըն 11ի օլան էրթէ կիւնիւ , նօթիւլիւսին  
մաթպախը տիկէր լէզզէթլի ավլար իլէ զէնկինլէնտի ,  
Մըսըր ըգըմընա մախսուս , կապալարը սիյահ , պաշ-  
լարը էսմէր վէ սիվրի , կէօղլէրինին էթրաֆը պէյազ  
պէնէկլի , սըրթը , գանատլարը վէ գույրուզը քիւլ ըէն-  
կինտէ , գարնը պօյնու պէյազ , վէ այագլարը գըրմըզը  
օլան պիր սիւրիւ տէնիզ գըրլանկըճլարը , նօթիւլիւսին  
իւզէրինէ տիւշէրէք սայտ օլտուղլարը կիպի , եիրմի օ-  
թուզ թանէսի պաշլարը վէ պօյունլարը պէյազ օլուպ  
տա սիյահ պէնլէր իլէ միւզէյեէն օլան , վէ էթլէրի զա-  
յէթ լէզիզ Նիլ միւպարէք էօրտէքլէրի վուրուլտու .  
պու հայվանլար նէհըր մէզքիւրէ մախսուս տուր :

Պու էսնատէ նօթիւլիւսին սիւրաթը իթիտալ իւզ-  
րէ օլուպ , տէնիզին ալթընտան ահէսթէ ահէսթէ կի-

տիյօր իտի . պահրը Ահմէրին սուլարը , Սիւվէյիշ Եազ-  
լաշտըգճա թաթըլլաշըյօր իտի :

Ագշամըն սաաթ պէշի սուլարընտա , Ագապահ  
պուրնունուն ճիհէթի շըմալիյէսինէ վասըլ օլմուշ իտիք .  
պուրասը խաթէյի Հիճազըն սօն նօգթասընը թէշքիւ  
իտէր :

Նօթիւլիւս , Սիւվէյիշ քէօրֆէզինէ կէօթիւրիւր օ-  
լան ժիւպալ պօղազընա կիրտի . իքի քէօրֆէզ արա-  
սընտա ղայէթ Եիւքսէք օլուպ տա , հազրէթի Մուսա-  
նըն իլհամաթը իլահիյէյէ մազհար օլտուղու թուրը Սի-  
նա տէնիլէն մուգատտէս տաղը միւշահէտէ իթտիք :

Ագշամըն սաաթ ալթըսընտա Նօթիւլիւս , կեահ  
սաթհը տէրեատէ վէ կեահ տէնիլին ալթընտան կի-  
տէրէք թօր քէօրֆէզի աշըգլարընտան կէշտի . ֆիլհա-  
զըգա գաթթան նըմօնըն տէտիյի կիպի , պու քէօրֆէ-  
զին սուլարը դըրմըղը ըհնկտէ կէօրիւնիւյօր իտի :

Պիր ազ սօնրա սուլար գարարըպ կիճէ օլտու , տէ-  
րին պիր սիւքիւթ հիւքմֆէրմա օլուպ , ճընս ճընս տէ-  
նիլ գուշլարըլա , գըյըլարտաքի գայալարա չարբըլան  
տալկալարըն , վէ թա ուղագլարտա գաթի մէսաֆէ ի-  
տէն վաթօրլարըն բէրվանէ սէտալարընտան մատէ հիշ  
պիր շէյ իշիտիլմէյօր իտի :

Սաաթ սէքիլտէն տօգուզա գատար Նօթիւլիւս  
րույի տէրեատէն պիր գաշ մէթրօ տէրինիքտէ տուր-  
տու . պէնիմ հիսապըմճա Սիւվէյիշ իլէ բէք Եազըն  
պուրունմամըղ լազըմ կէլէճէք իտի . սալօնըն բէնչէրէ-  
լէրինտէն , էլէքթրիք ֆէնէրիմիզին զիյասըլա միւնէվ-  
վէր օլան գաարը տէրեատէքի իրի գայալարը կէօրիւ-  
յօր իտիմ . պօղազըն , կիթտիքճէ տարալտըղընը հըսս  
իթտիմ :

Սաաթ տօգուզը չարեէք կէշէրէք , Նօթիւլիւս



Թէքրար սաթհը տէրեայէ չըգմըշ օլմաղըլա կիւվէր-  
թէյէ չըգտըմ. կէրէք կիճէնին սէրին հէվասընը թէ-  
նէֆֆիւս իթմէք, վէ կէրէք գաբթան նըմօնըն՝ թիւ-  
նէլտէն նասըլ կէչէճէյինի կէօրմէք իչին աշաղըտա  
տուրամաղ օլտում:

Ձօգ կէչմէտէն գարանլըղըն իչինտէն, վէ պիր միլ  
գատար ուզագտան նիւմ վէ տօնուգ պիր ըչըք կէօր-  
մէյէ պաշլատըմ: Թա եագընըմտան.

— Միւթէհարրիք պիր ֆէնէր, տէնիլտիյինի ի-  
չիթտիւմ:

Հէման արգամա տէօնտիւյիւմտէ գաբթան նըմօյը  
կէօրտիւմ քի տուրույօր իտի, մումաիլէյհ սէօգիւնիւ  
տէվամ իտէրէք:

— Սիւվէյիչին միւթէհարրիք ֆէնէրի տիր. իշթէ  
չօգ կէչմէտէն թուհէլին աղղընա վասըլ օլաճաղըղ,  
տէտի:

— Պուրատան կէչմէք բէք գօլայ օլմայաճագ զանն  
իտէրիւմ:

— Վագաա միւշկիւլ տիր, վէ իշթէ պու սէպէպ-  
լէ թիւնէլի հէր կէչտիյիւմտէ, տիւմէնճինին օտասընտա  
պուլունուպ սէֆինէյի պիզզաթ քէնտիւմ գուլլանըրըմ,  
էկէր իսթէրսէնիզ արթըգ աշաղը ինէլիւմ, զիրա նօ-  
թիւլիւս պիրաղտան պաթաճագ, վէ թիւնէլի կէչիպ  
տէ պահըը Սէֆիտէ վասըլ օլանա գատար, սաթհը  
տէրեայէ չըգմայաճագ տըր, տէտի:

Գարթան իլէ պէրապէր աշաղա էնտիւմ, գաբագ-  
լար գարանտը, սու խաղինէրի տօլտու, վէ նօթիւլիւս  
օն մէթրօ գատար սույըն ալթընա էնտի:

Օտամա կիթմէյէ հաղըրլանմագտա իքէն, գաբ-  
թան նըմօ գօլըմտան թութարագ:

— Մուալլիւմ էֆէնտի, պէնիւմլէ պէրապէր տիւ-

մէն գափէսինտէ պուլունմայա արզու իտէ՞րմիսինիզ , տէտի :

— Բէք մէմնունն օլուրում, տօղրուսը պունը թալէպ իթմէյէ ճէսարէթ իտէմէյօր իտիմ:

— Էօյլէ իսէ պուլուրնն , արգամ սըրա կէլինիզ քի , թահտէլ պահր , վէ հաթտա թահտէլ արզ (գետնին տակը) տիմէք օլան շու կէչիտի օլապիլտիյի գատար կէօրմիւշ օլասընըզ:

Գաթթան Նըմօ , պէնի օրթա նէրտիւպանընէ կէօթիւրտի , վէ եարըսընա գատար չըգարագ պիր գարը աչը վէրտի , վէ տարածըգ արալըզլարտան կէչէրէք , զաթէն գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլտուղու կիպի , կիւվէրթէնին ուճունտա եիւքսէլմիշ օլան տիւմէնճինին գափէսինէ տախիլ օլտուգ :

Պուրասը , Միսիսիբի վէ Հիւտսըն վաթօրլարը տիւմէնճիլէրինին տուրտուգլարը մէվզը կիպի , ալթը այագ պօյունտա չամչարչը վէ տէօրթ քէօչէ պիր օտաճըգ իտի . օրթա եէրտէ սամուտէն ( ուղղորդածն ) գօնուլմուշ պիր տիւմէն չարխը պուլունույօր իտի քի , պաղլանմըշ օլան զէնճիր , Նօթիւլիսին արգասընա գատար ուզանմըշ իտի . օտանըն տէօրթ տիւլարը իչինտէ եէրլէշտիլիլմիշ օլան ատէսի իւշ շէքլ (ոսպնածն ) տէօրթ ատէտ եուվարլագ ճամլը բէնչէրէլէր սայէսինտէ , տիւմէնճի՝ տէօրթ թարաֆընը քէմալը սուհուլէթլէ կէօրէպիլիլ իտի :

Պու օտա , եախօտ գափէս գարանլըգ իտի իսէ տէ , ֆագաթ չօգ կէչմէտէն կէօզլէրիմ գարանլըգա ալըշարագ , զայէթ կիւճիւ գուվլէթլի , վէ իրի եարը պիր ատէմ օլան տիւմէնճիլի կէօրտիւմ . մէրգում, էլլէրինի տիւմէն տօլապը իւզէրինէ վազ իթմիշ տուրույօր իտի . տէնիզ , տիւմէն գափէսինին արգա ճիհէթինտէ



եանմագտա օլան էլէքթրիք ֆէնէրի սայէսինտէ միւ-  
նէվվէր օլուպ հէր էչեա միւքէմմէլէն կէօրիւնիւյօր ի-  
տի : Գաբթան նըմօ , պուրայա վասըլ օլտուղումուզտա .

— Շիմտի կէչիսիմիզի արայալըմ , տէտի :

Տիւմէն գաֆէսի իլէ մաքինա օտասը թէլէկրաֆ  
իլէ պիրի պիրինէ պաղլը օլտուղունտան , գաբթան ,  
պուրատան իսթէտիյի գօմանտայը վէրէպիլմէքաւ ի-  
տի . բարմաղընը պիր մատէն տիւյմէ իւզէրինէ վաղ  
իտէր իթմէզ , տէր հալ բէրվանէնին սիւրաթը հարա-  
քէթի եավաշլանտը :

Բէմալի սիւքիւնէթ վէ հայրէթ իլէ էօնիւնտէն  
կէչմէքտէ օլտուղումուզ եիւքսէք գայալարը թէմաշա  
իտիյօր իտիմ . պու իրի գայալար , ատէթա իւզէրինտէ  
պուլունան գումլուղըն թէմէլլէրի իտի . պիր սաաթ  
գատար պէօյլէճէ գայալարտան պիր գաշ մէթրօ ու-  
զագտան եօլումուզա աէվամ իթտիք , գաբթան նը-  
մօնըն կէօղլէրի՝ տայիմա օտանըն օրթասընտան ասըլը  
օլան բուսուլայա աթֆ օլունմուշ իտի . տիւմէնճի՝  
գաբթանըն սատէճէ իթտիյի էլ իշարէթլէրինէ կէօրէ ,  
նօթիւլիսին եօլունը թէպտիլ վէ թաղեիր իտիյօր իտի :

Սօլ ճիհէթտէ պուլունան բէնչէրէնին էօնիւնտէ  
տուրմուշ օլտուղում հալտէ , կիւզէլ մէրճան աղաճ-  
լարընը , հայվանաթը նէպաթիյէնին էնվայի , ճընս ճընս  
եօսունլարը , վէ գայալարըն արասընտան ուզուն էլլէ-  
րինի տըշարը չըգարմագտա օլան գապուգլը հայվան-  
լարըն հարաքէթը զարիպէսինի թէմաշա իտիյօր իտիմ :

Սաաթ օնը չարեէք կէչէրէք , գաբթան նըմօ տիւ-  
մէնին եէքէսինի էլինէ ալըպ քէնտի գուլլանմաղա  
պաշլատը : Էօնիւմիւզտէ , եէր ալթընտա վասի , տէ-  
րին վէ գարանլըգ մաղարա կիպի պիր պօղազ աշըլը  
վէրտի . նօթիւլիւս քէմալի ճէսարէթլէ մէզքիւր պօղա-

զըն տէրունինէ կիրտի , թէքնէսի իւզէրինտէ հարիք իւլ ատէ սու չաղըլթըսը իշիտիլտի , պու չաղըլթը սէ-տասը , պահրը Ահմէր սուլարընըն եօգարտան աչաղը շիաէթլէ պահրը Սէֆիտէ տէօքիւլէն սու ագընթըսըն-տան նէշաթ իթտիյինի անլատըմ . պու էսնատէ Նօթիւ-լիւս , մէզքիւր ագընթը իշինտէ պուլունույօր իտի , վէ բէրվանէսինին աքսինէ տէօնմէսինէ րաղմէն , ագընթը-տան սիւրիւքլէնէրէք օգ կիպի պիր սիւրաթլէ կիտէ-յօր իտի :

Տար կէշիտին իքի ճիհէթինտէ պուլունան տիվար կիպի իրի գայալարըն իւզէրինտէ , սէֆինէնին սիւրաթը հարաքէթի իլէ , էլէքթրիք զիյասընտան հասըլ օլան շուլէտար եարըզլար , վէ աճալ աճայիպ կէօլկէլէրտէն պաշգա պիր շէյ կէօրէմէյօր իտիմ , հէյէճանըմտան նաշի , եիւրէյիմ եէրինտէն գօբարճասընա աթըբօր ի-տի , էլիմլէ կէօյսիւմի սըզըպ տուրույօր իտիմ :

Սաաթ օնը օթուզ պէշ տագըգա կէշէրէք , գար-թան Նըմօ , տիւմէն տօլապընը էլինտէն պըրագտը , վէ պանա տէօնիւպ խարիճտէքի տէնիզի կէօսթէրէրէք :

— Իշթէ պահրը Սէֆիտ , տէտի :

Պէօյլէճէ Նօթիւլիւս ազ միւտտէթ իշինտէ , եանի եիրմի տագըգա զարֆընտա , ագընթըտան սիւրիւքլէնէ-րէք Սիւվէյիշ պօղազընը իմրար իթմիշ իտի : }



## 6

## Ճեզայիրը Սէֆիս .

Փետրվարըն օն իքիսի օլան էրթէ կիւնիւ սապահ-  
լայըն կիւնէշ տօղտուղունտա Նօթիւ լիւս թէքրար սաթ-  
հը տերեայէ չըգտը , տէրհալ գօշարագ- կիւվէրթէյէ  
աթըլտըմ , ճէնուպ թարաֆընտան իւշ միլ գատար ու-  
ղագտա Բէլուզ , խէյալ մէյալ սէչիլէպիլիյօր իտի . պիր  
ագընթը , պիզի պիր տէնիգտէն տիկէր պիր տէնիզէ  
կէթիրմիշ իտի . ֆագաթ եէր ալթընտա պուլունան  
պու թիւնէլէ , եանի կէչիտէ էնմէք՝ պիր տէրէճէյէ  
գատար գօլայ իսէ տէ , եօգարը չըգմագ , եանի օ  
չիտտէթլի ագընթըյա գարչը եիւրիւյիւպտէ սէօքմէք  
բէք կիւճ օլմագ իյճապ իտէր իտի :

Սաաթ եէտի սուլարընտա Նէտ իլէ Գօնսէյլ Նէզ-  
տիմէ կէլտիլէր . պու եէքտիկէրինտէն այրըլմաղ օլան  
արգատաշլարըմ , Նօթիւլիւսին իճրա իթմիշ օլտուղու  
թէչէպպիւսաթը ճէսուրանէսինտէն խապէրլէրի օլմագ-  
սըզըն րահաթճա ույուամուշլար իտի . Նէտ-Լանտ , իս-  
թիհզաքեարանէ պիր թավը իլէ , պանա .

— Էյ մուալլիմ էֆէնտի , պահըը Սէֆիտ Նէ՛րէտէ  
գալտը պագալըմ , տէյու սօրտու :

— Ազիզիմ Նէտ , թամ պահըը Սէֆիտին սաթ-  
հընտա պուլունույօրըզ :

Գօնսէյլ . - Հէ՛ , պու կիճէ՛ մի . . .

— Էվվէթ , պու կիճէ պիր գաշ տագըգա զար-  
ֆընտա , մուրուրի զայրի միւմքիւն օլան պու պօղազը  
կէչէպիլտիք :

Նէտ-Լանտ . - Խայր ինանմամ, օլամազ շէյ տիր :

— Ինանմատըղընըզ հալտէ խաթա իթմիշ օլուր-տունըզ ուսթա Նէտ , ճէնուպ թարաֆընա տօղրու մի-տէվէր պիր հալ քէսպ իտէն կէօրիւյիւնիւզ շու պա-սըզ սահիլէր , Մըսըր սէվահիլի տիր :

— Պունլսըրը պաշգասընա անլաթընըզ էֆէնտի , նաֆիլէ պէնի ինանտըրամազսընըզ :

Գօնսէյլ . - (Նէտ-Լանտա խիթապէն.) Ազիզիմ Նէտ , մատէմ քի էֆէնտի թարիֆ իտիյօր , ինանմազ վահիպ տիր :

— Պունտան գաթինազար տօսթում Նէտ , գաթ-թան Նըմօնըն տավէթի իւզրէ , պու կիճէ թիւնէլտէն կէշտիյիմիզի բայէլ այն կէօրէպիլտիմ . տիւմէն օտա-սընտա պուլունույօր իտիմ , գաթթան պիզզաթ տիւ-մէնի քէնտի գուլլանտը :

Գօնսէյլ . - Իշիտիյօ՛րմուսընըզ Նէտ , արթըզ պու-նա տէյէճէյինիզ եօգ ա' , տէմէսի իլէ , Գանատալլոյա .

— Ազիզիմ Նէտ-Լանտ , համտ օլտուն սիզին կէօզ-լէրինիզ բէք քէսկին տիր , Բօրթսայիտտէն տէնիզէ տօղրու ուզանմըշ օլան շու գայալարը բէք գօլայ կէօրէպիլիսինիզ :

Գանատալլը , պիր մըգտար տըզգաթլա եիւզիւմէ պագտըգտան սօնրա .

— Վագաա հագգընըզ վար մուալլիմ էֆէնտի , կէօրիւյօրում , գաթտանընըզըն մէհարէթինէ տէյէճէք եօգ , էվէթ պահըր Սէֆիտտէ պուլունույօրուզ , օ հալ-տէ էկէր արզու իտէրսէնիզ պիզիմ իշիմիզ հագգըն-տա կէօրիւշէլիմ , լաքին տըզգաթ իտէլիմ քի միւքեա-լէմէմիզի քիմսէ իշիթմէսին , տէտի :

Նէտ-Լանտըն նէ տէմէք իաթէտիյինի պիլիյօր ի-տիմ . մէրգումըն արզուսընա մուվաֆագաթ իթմէյի



մինասիպ կէօրէրէք , իւշիւմիւզտէ ֆէնէրին եանընտա  
օթուրտուզ , օրատա տակալարըն չըրբընթըսընտան  
մէսուն պուլունույօր իտիք :

— Պուլուրըն միւսիւ Լանտ , սէօյլէյին պագալըմ  
սիզի տիյնէյօրուզ , տէտիմ :

— Սէօյլէյէճէյիմ սէօզ բէք սատէ տիր , իշթէ չիմ  
տի էվրօքա սուլարընտա պուլունույօրուզ տէմէք տիր ,  
շու հալտէ գարթան նըմօ պիզի գութուպ (բեռնային)  
տէնիզլէրինին գաարընա , եախօտ Ովկիանիյա ճիհէթինէ  
կէօթիւրմէյէ գալգըշմազտան էվլէլ , պու մէլուն Նօ-  
թիլիւստէն գաչալըմ , իշթէ տէյէճէյիմ պու տըր :

Գանատալը իլէ պէօյլէ պիր միւճատէլէյէ կիրիշ-  
մէքտէն սըգընթը հըսս իթտիյիմի իյթիրաֆէ պօրճու-  
լըմ . վագաա արգատաչլարըմըն սէրպէսթ վէ արզու-  
լէրինէ մանի օլմագ իսթէմէտիյիմ հալտէ , գարթան  
նըմօտան տախի այրըմագ իսթէմէյօր իտիմ , զիրա  
մուամիլէյհին սայէսինտէ , հէր կիւն թահտէլ պահր օ-  
լան թէտգըգաթըմը իքմալ իթմէքտէ իտիմ . հաթտա  
թահտէլ պահր պուլունան էշեայէ տայըր գալէմէ  
ալտըղըմ քիթապը , պիզզաթ գաարը տէրեատէ եազ-  
մագ կիպի պիր պահտընարըղա նայիլ օլմուշ իտիմ :

Օգիանօսըն գաարընտա պուլունան էշեայի մու-  
ճիզէյի թէտգըգ իթմէք իշին պունտան ալա ֆըրսաթ  
օլապիլի՛ր մի իտի . նէ՞ միւմքիւն . . . իշթէ պու սէ-  
պէպլէ հէնուզ կէօրմէտիյիմ վէ թէտգըգ իտէմէտիյիմ  
շէյլէրի կէօրմէտէն , Նօթիլիւսի թէրք իթմէք իսթէ-  
մէյօր իտիմ : Հալ պէօյլէ իքէն , Նէտ-Լանտա ճէվապ  
վիրուպ .

— Տօսթում Նէտ , Նէրպէսթճէ ճէվապ վէրինիլ ,  
պու սէֆինէտէ սըգըլըյօ՞րմուսընըզ , թալիյինիլ սիզի  
գարթան նըմօնըն սէֆինէսինէ աթմըշ օլտուղունա է-

սէֆ մի խոյոյստունը, տէտիմ:

Գանատալը պիր իքի տագըգա սիւքիւթ իթտիք-տէն սօնրա, էլէրինի կէօյսինէ վաղ իտէրէք:

— Տօղրույը սէօյլէմէք իչին, թահտ էլ պահր օլան պու սէյահաթտան սըգըլմատըգտան մատէ, հաթտա մէմնուն տախի օլմագտայըմ: Մամաֆիհ պունըն պիր նիհայէթի օլմասը լազըմ կէլիր, իչթէ ճանըմը սըգան նօգթա պուրասը տըր, եանի խիթամընը պիւմէք իսթէյօրում:

— Էլպէթտէ խիթամ պուլաճագ տըր, ազիզիմ նէտ:

— Նէ՝ վագըթ վէ նէրէտէ:

— Օրասընը պիլէմէմ, նէ վագըթ վէ նէրէտէ խիթամ պուլաճաղընը սէօյլէյէմէմ. անճագ, տէնիզլէրտէ կէօրիւլէճէք պիր շէյ գալմատըղը վագըթ, սէյահաթըմըզընտա նիհայէթ պուլաճաղընը ֆարզ իտէպիլիրիմ, զիրա ազիզիմ նէտ, պու ալէմտէ հէր պիտայէթին պիր նիհայէթի օլաճաղը միւգթէզայի թապիյէտէն տիր:

Գօնսէյլ. - Պէնտէ էֆէնտիյէ հէմէֆիքեար պուլունմագտայըմ, զիրա բէք իհիթիմալ տըր քի, գաբթան նըմօ քիւրրէյի արզըն թէքմիլ տէնիզլէրինտէ պիզի կէզտիրտիքտէն սօնրա, իւչիւմիւզիւտէ եօլա գօյաճագ տըր:

Նէտ-Լանտ. - Եօլա՞ մը գօյաճագ . . . շաշարըմ ագըլընըզա:

Պէն. - Միւպալաղա իթմէյէլիմ ութա նէտ, պիզիմ գաբթան նըմօտան գօրգաճագ պիր շէյիմիզ եօգ, մամաֆիհ, Գօնսէյլին էֆքեարընա տա թէմամէն իշթիրաք իտէմէմ. պիզ՝ նօթիւլիւսին էսրարընա վագըթ օլմամըզ հասէպի իլէ, գաբթան նըմօ էսրարընըն



Ֆաշ օլունմամասը իշին, եագամըզը գօլայճա պըրագ-մայաճաղը տէրքեար տըր :

Նէտ-Լանտ . - Էօյլէ օլտուղու հալտէ նէ՞ եաբմամըզ, վէ նէ՞ չէյէ իւմիւտ իթմէմիզ էյճապ իտէր :

— Պէն իւմիւտ իտէրիւմ քի, էր եա կէճ, մէսէլա ալթը այ սօնրա, պիր ֆըրսաթ տիւշէր, վէ օ ֆըրսաթտան տա իսթիֆատէ իտիլիր :

— Էյ վա՛հ, ալթը այ սօնրա նէրէտէ պուլունաճաղըմըզը պիլիօրմուսընըզ :

— Իհթիմալ քի պուրատա, վէ եախօտ Չինտէ պուլունուրուզ. զիրա մալիւմ ա՛, Նօթիւլիւս հէվատա գըրլանկըճ գուշը կիպի, վէ գարատա չըմէնտըֆէր սիւրաթ գաթարը կիպի հարաքէթը սէրիյէ իլէ տէնիզլէրի տօլաշմագտա տըր . իշլէք տէնիզլէրէ կիրմէքտէն իհթիրազ իթմէյօր : Փրանսա, ինկիլթէրրա վէ եախօտ Սմէրիգա սէվահիլինի զիյարէթ իթմէյէճէյինի նէտէ՛ն հիւքմ իտէյօրսունըզ . էվվէ՛թ, օրալարտա՝ պուրատան զիյատէ ֆիրարըմըզ թահտը թէէմինէ ալընմըշ օլուր :

— Միւսիւ Արոնաքս, սէօզլէրինիզ քեամիլէն պիէսաս տըր, սիզ տայիմա միւսթագպէլտէն պահս իտէրէք «Ծուրատա պուրատա պուլունապիլիրիզ, վէ չէօյլէ պէօյլէ եաբարըզ» տէյօրսունըզ, լաքին պէն իսէ հալը հազըրտան պահս իլէ, «Մատէմ քի շիմտի պուրատա պուլունույօրուզ, հէման իսթիֆատէ իտէլիւմ» տէյօրում :

Նէտ-Լանտըն մանթըգա միւթապըզ օլան պուսէօզլէրի պէնի ֆէնա հալտէ սըգըշտըրըպ, նէ ճէվապ վէրէճէյիմի պիլմէյօր իտիւմ . շու հալտէ իքէն, Նէտ-Լանտ իլավէյի մէգալ պիրլէ :

— Մուալլիւմ էֆէնտի, պէնճէ մուհալ գապիլինտէն տիր ամմա, ֆարզ իտէլիւմ քի գաբթան Նըմօ պու

կիւն սերպէսթինիզի իստէ իտէրսէ գապուլ իտէճէք-միսինիզ :

— Պիլմէմ :

— Շայէտ սերպէսթիյի պու կիւն գապուլ իթմէզ-սէնիզ , պիր տահա վէրմէյէճէյիմ տէյէճէք օլուրսա , գապուլ իտէճէքմիսինիզ :

Ճէվապ վէրմէք իսթէմէտիմ , չիւնքի ճէվապտէն աճիզ գալմըչ իտիմ :

Նէտ-Լանտ իսէ , Գօնսէյլտէն քինայէ օլարապ :

— Պագալըմ , պու պապտէ տօսթումուզ Գօնսէյ-լին էֆքեարը նէ՞ տիր , տէմէսի իլէ , խայրիսահ տէլի-գանըլ քէմալի սիւքիւնէթլէ ճէվապ վիրուպ :

— Տօսթումուզ Գօնսէյլին հիչ պիր տէյէճէք սէօ-զիւ եօգ տըր , քէնտիսի պու մէսէլէտէ թէմամըյըլա պիթարաֆ պուլունմապ իսթէր . էֆէնտիսի միւսիւ Ա-րոնաքս , վէ արգատաչը միւսիւ Նէտ-Լանտ կիպի պէ-քեար օլուպ , տիւնեատէ հիչ քիմնէսի եօգ տըր . մէմ-լէքէթինտէ քէնտի վիրուտինէ ինթիզար իտէն , զէվ-ճէսի , չօճուգլարը , անասը վէ պապասը պուլունմա-մապտա տըր : Գօնսէյլ , էֆէնտիսինին խըտմէթինտէ գայըմ օլուպ , անըն կիպի տիւչիւնիւր , վէ անըն կիպի սէօյլէր , վէ քէմալի թէէսիւֆլէ պէյան իտէր քի , թա-րաֆէյն էքսէրիյէթ գազանմապ իչին քէնտինտէն հիչ պիր կէօնա իւմիւտ իտիլմէմէլի տիր . պուրատա եէք-տիկէրէ գարչը իքի շախիյէթ (անճնաւորութիւն) վար , եանի պիր թարաֆտան էֆէնտի , վէ տիկէր թարաֆ-տան միւսիւ Նէտ-Լանտ պուլունմապտա տըր : Տօս-թումուզ Գօնսէյլ պունը պէյան իթտիքտէն սօնրա , եալընըզ վէրիլէն գարարըն իճրաաթընա հազըր օլմագ-լա սիւքիւթ իտէր , տէտի :

Գօնսէյլին , պու սուրէթլէ քէնտի շախիյէթինի



մահվ իթմէք իսթէտիյինէ, վէ տէտիյի սէօզլէրինէ կիւլմէմի զապթ իտէմէտիմ. Նէտ-Լանտ իսէ Գօնսէյ-լին, մուարըզ օլմագտան իսէ, պիթարաֆ պուլունմա-սընտան էլպէթտէ մէմնուն օլմասը լազըմ կէլմէքտէ իտի: Գանատալը պու սուրէթլէ էմին օլտուգտան սօն-րա:

— Պու հալտէ մուալլիմ էֆէնտի, մատէմ քի Գօնսէյլին վիճուտը եօգ տըր, եալընըզ իքիմիզ միւ-ճատէլէ վէ ֆասը մէսէլէ իտէճէյիզ, պէն սէօյլէտիմ, սիզտէ սէօզլէրիմի տինլէտինիզ. իմտի ճէվապ վէրինիզ, տէտի:

Արթըզ պու միւճատէլէյէ պիր նէթիճէ վէրմէք լազըմ իտի, զիրա գաչաճագ քէօչէ գալմամըչ օլտու-ղունտան:

— Տօսթում Նէտ, իշթէ պէնիմ ճէվապըմ շուն-տան իպարէթ տիր. պու մէսէլէտէ սիզին հագգընըզ օլտուղու կիպի, իյրատ իթտիյիմ մահզուրաթ, սիզին-քիլէրէ. նիսպէթէն բէք զաիֆ գալըր: Գարտան Նըմօ-տան լութֆ պէքլէմէք պօշ շէյ տիր, զիրա իհթիյա-թըն էն ատի տէրէճէսի պիլէ, մումաիլէյհի պիզիմ եա-գամըզը սալը վէրմէքտէն մէն իտէր. պիլաքիս եինէ իհթիյաթ պիզի տախի, իլք տիւշէն ֆըրսաթտէն իս-թիֆատէյէ սէվզ իտէպիլիր, տէտիմ:

— Բէք ալա մուալլիմ էֆէնտի, իշթէ ագիւանէ պիր միւլահազաթ. պու սէօզէ տէյէճէք եօգ:

— Եալընըզ պիր նօգթայա իթիրազըմ վար, շէօյ-լէ քի տիւշէճէք օլան ֆըրսաթ ճիտտի, վէ էմնիյէթէ շայան օլմալը տըր. թէշէպպիւս իթտիյիմիզ իլք ֆի-րար, մուվաֆագըյէթլէ պաչա չըղմալը տըր, զիրա է-կէր մուվաֆֆագ օլամազսագ, պիր տահա ֆըրսաթ պուլամայաճազըմըզ շէօյլէ տուրսուն, գարթան Նըմօ-

ներն տախտի առաջ ափսոսանքով մազհար օլամայաճաղը մը  
տէրքեար տըր :

— Բէք ալա , պունկարն հէքսի տէ տողրու տըր ,  
լաքին իթիրաղընը , պիղիմ հէր զէման զուհուր իտէ-  
ճէք օլան ֆիրար ֆըրսաթլարընա թաթպիգ օլունապի-  
լի : Պու ֆըրսաթ կէրէք իբի սէնէտէն վէ կէրէք իբի  
կիւնտէն զուհուր իտէճէք օլսա , երնէ այնի միւլահա-  
զա վազը օլապիլէճէյի տէրքեար տըր , օ հալտէ մէ-  
սէլէ շուրատա գալըր քի , ճիտտի վէ կիւզէլ պիր ֆըր-  
սաթըն զուհուրինտէն իսթիֆատէ իթմէլիլ :

— Գապուլ իթտիմ , լաքին ազիլիմ նէտ , շու  
նօգթայը պիլմէք իսթէյօրում քի , սիլ՝ ճիտտի ֆըր-  
սաթ տիմէքլէ նէ՝ անլայօրսունը :

— Ճիտտի ֆըրսաթ տէտիլիմ , գարանլըգ պիր  
կիճէտէ նօթիլիւսին , էվրօբա սէվահիլինէ եագըն  
պուլունմասը տըր :

— Օ հալտէ եիւզէրէք գաշմագ մը թէսավվուր  
իտիյօրսունը :

— Էվլէթ , էկէր նօթիլիւս սահիլէ եագըն վէ  
սաթհը տէրեատէ կէչէճէք օլուրսա , աքսի հալտէ ,  
եանի հէմ սահիլտէն ուզագ վէ հէմտէ սույըն ալ-  
թընտան կիթտիլի վազըթ թապիլի եիւզմէքլէ ֆիրար  
իտիլմէ :

— Իչպու մէրքէզտէ օլտուղու վազըթ նէ՝ եաբա-  
ճագսընը :

— Օ վազըթ սանտալը էլէ կէչիրմէյէ չալըչաճա-  
ղըմ , պէն սանտալը տէնիլէ էնտիրմէնին եօլունը պի-  
լիլիմ , իչինէ կիւրիլ , վէ չիլիլէրի չըգարտըղմը կի-  
պի սույըն իւզէրինէ չըգարըղ . տիւմէնճի պիլէ , պաշ  
թարաֆընտա պուլունմասը հասէպի իլէ ֆիրարըմըղ  
կէօրէմէ :



— Բէք ալա նէտ , պու ֆըրսաթը կէօզլէյինիզ , ֆազաթ մուվաֆազըյէթսիզլիքտէն նէշաթ իտէճէք օլան թէհլիքէյի տէ ունութմայընըզ :

— Խայր ունութմամ :

— Շիմտի ազիզիմ նէտ , պու խուսուստա էֆքեա-  
րըմը պէյան իթմէմի իսթէրմիսինիզ :

— Բէք մէմնուն օլտում , մուալլիմ էֆէնտի :

— Պէն , պէօյլէ պիր ճիտտի ֆըրսաթըն զուհուր  
իթմէյէճէյինի տիւշիւնիւյօրում :

— Նի՞շին պէօյլէ տիւշիւնիյօրսունըզ :

— Օնըն իշին քի , գաթթան Նըմօ պիզիմ տայի-  
մա ֆիրար իթմէք նիյէթինտէ օլտուզումուզը պիլտի-  
յինտէն , հէր գէման իհթիրազ իւզրէ տավրանաճագ ,  
ալէլ խուսուս էվրօթա սէվահիլինէ թէգարրուպ իթ-  
տիքէ իհթիյաթը արթըրաճագ տըր :

Գօնսէյլ . - Պէն տէ էֆէնտիյէ հէմէֆքեարըմ :

Նէտ-Լանտ . - ( Ճէսուրանէ պիր թավը իլէ պաշը-  
նը սալլայարագ . ) Պագալըմ նէ՞ օլուր :

— Իմտի ազիզէմ նէտ , արթըգ պու գատարը  
քեաֆի տիր , զայրի պու մէսէլէտէն պահս իթմէյէլիմ ,  
ֆըրսաթ տիւշտիւյինտէ պիզէ խապէր վէրիրսինիզ ,  
պիզ տէ իյճապընա պագարըզ , եանի սիզին իլէ պէրա-  
պէր ֆիրարէ հազըրլանըրըզ :

Վէիիմ պիր նէթիճէյի մուճիպ օլապիլիր օլան  
իշպու մուհիմ միւքեալէմէ պէօյլէճէ խիթամ պուլտու :  
Շու նօգթայը իյթիրաֆ իթմէյէ մէճպուրըմ քի , գաթ-  
թան Նըմօնըն պիզտէն վէսվէսէ իթտիյի եավաշ եա-  
վաշ սուպութ պուլույօր իտի քի , պու իսէ Նէտ-Լան-  
տըն մէյուսիյէթը ազիմէսինի մուճիպ օլմագտա իտի :  
Մամաֆիհ շունը տա պէյան իթմէմիզ լազըմ տըր քի ,  
գաթթան Նըմօնըն սահիլլէրտէն ուզագ տօլաշմասը , վէ

էքսերիյէն տէնիզին ալթընտա իբի սու մէյանընտա հարաքէթ իթմէսի, պիզտէն վէսվէսէ իթտիյինտէն օլմայըպ, իլլա պահրը Սէֆիտտէ քէսրէթլէ տօլաշան վաբօրլարտան կէօրիւնմէք իսթէմէտիյինտէն նէշաթ իտէպիլիր իտի: Խիւլասայի քէլամ Նօթիւլիւս, ճէզայիրի պահրը Սէֆիտ իլէ Անատօլու պէյնինտէ իբի պին մէթրօ գատար տէրինլիք պուլունան տէնիզին օրթասընտան կիտէյօր իտի:

Պու սէպէպլէ Ըսպօրատ ատալարընտան պիրի օլան Կարպաթօս ատասընը քէշֆ իտէմէտիմ. անճագ գաթթան Նըմօ, Վիրգիլիօս նամ շաիրին պիր պէիթինի եատ իլէ բարմաղընը խարթանըն իւզէրինէ գօյարագ, ճէզիրէյի մէգքիւրէնին մէվգըընը կէօսթէրմէքլէ իքթիֆա իթտի:

Բատօս իլէ Կիրիտ ատասընտա վագը, թարիհճէ էհէմմիյէթի օլան, էվայիլտէ Կարպաթօս, վէ շիմտի Ըսգարբանթօ թէսմիյէ իտիլէն պու ատանըն. թէմէլինի թէշքիլ իտէն իրի գայալըգլարը կէօրէպիլտիմ:

Փետրվարըն օն տէօրտիւ օլան էրթէ կիւնիւ, պահրը Սէֆիտտէ պուլունան պալըգլարը թէտգըգ իթմէյէ գարար վէրտիմ իսէտէ, պիլմէմ նէ սէպէպէ մէպնի սալօնըն բէնչէրէլէրի աչըլմատը, բուսուլայա աթֆը նազար իթտիյիմտէ, Նիթիւլիւսին Գանտիայէ տօղրու կիթմէքտէ օլտուղունը անլատըմ:

Ագշամ իւսթիւ գաթթան Նըմօ իլէ սալօնտա եալընըգ պուլունույօր իտիք, մումաիլէյ տալկըն վէ սաքիթ պիր հալտէ կէօրիւնիւյօր իտի: Պատէհու միւթատընըն խարիճինտէ օլարագ սալօնըն գանատլարընը աչտըրտը, վէ պիր բէնչիւրէտէն տիկէրինէ կիտէրէք տէնիզին սուլարընը քէմալի տըգգաթլա թէտգըգ իթմէյէ պաշլատը, պունըն սէպէպլինի պիր միւմքիւն ան-



լայամատրմ. պէն տէ պիր քիւշէյէ չէքիլիպ կէօղիւ-  
միւն էօնիւնտէն կէչմէքտէ օլան պալըզլարըն թէմաշա-  
սընա գօյուլտում:

Քէսրէթլէ կէչէն պալըզլարըն արասընտա, Արիս-  
թօտէլին զիքր իթտիյի, վէ Նիլ միւպարէքէ եագըն  
պուլունան թուզլու սուլարտա կէզէն գայա պալըզը  
նէվինտէն օլուպ տա «Տէնիզ լօզը» թէամիյէ գըլընան  
պալըզլարըն եանընտա, պիր ազ ֆօսֆօրլը վէ ըսբարի  
պալըզընա պէնզէյէն Պագրօսլար կէօրաիւմ քի, զէ-  
մանը մագիտէ պու պալըզ, Մըսըրլըլար թարաֆընտան  
մուգատտէս ատտ օլունմագտա, վէ պունլարըն Նիլ  
մուպարէքտէ կէօրիւնմէսի իլէ Նէհրին սուլարը պէրէ-  
քէթլի սուրէթտէ ճօշաճաղընա իման կէթիրիլէրէք,  
րուհանի զիյնէթլէր իլէ իճրայի ային իսիլմէքտէ իտի:

Քէզալիք իւշ տէսթիմէթրօ (երեք տասնորդամէ-  
թըր) պօյունտա բուլլարը շէֆֆաֆ, քէմիքլի, էսմէր  
րէնկլի վէ գըրմըզը պէնէքլի Շէին տէնիլէն պալըզ-  
լար, Նազարը տըզգաթըմը ճէլպ իթտի: Պու պալըզ-  
լար, Նէպատաթը պահրիյէ իլէ թէայիւշ իթտիքլէրին-  
տէն էթլէրի բէք լէզիզ օլուր, վէ իշթէ պու սէպէպ-  
լէ էսկի Ռօմալըլար, պու պալըզա զիյատէ ըաղպէթ  
իթմէքտէ իտիլէր:

Պահրը սէֆիտ սաքինլէրինտէն պիր մախլիւք տա-  
հա կէօրիւպ, էֆքեարըմը թա էսկի զէմանլարա գա-  
տար սէվք իթտի, Նէքինէս, եախօտ կէմի էնկէլի թէս-  
միյէ գըլընան, վէ քէօբէք պալըզլարընըն գարնընա  
եաբըշարագ անընլա պէրապէր կէզէն պիր պալըզ քի,  
էզմինէյի գատիմէ գալլինճէ, կիւյա պու ուֆագ պա-  
լըզ պիր սէֆինէնին պաշ թարաֆընա եաբըշմասըլը-  
լա, հարաքէթինէ էնկէլ օլուպ ալը գօր իմիշ, հաթտա  
պունլարտան պիրի վագթըլըլա Ակտիօն մուհարէպէ-

սինտէ , Անտօնինօսըն կէմիսինի եօլունտան ալը գօյա-  
րազ , Օկիւսթ Գայսէրին մուզաֆֆէրիյէթինէ ոէպէպ  
օլմուշ իմիշ :

Քէզալիք , կիւյա տէնիզ ճանավարընը թարտ ու թէ-  
պէիտ գուվվէթինէ մալիք պուլունան , վէ պու սէ-  
պէպլէ էսկի Եունանիլէր ինտինտէ մուգատտէս օլան ,  
Անթիաս տիմէքլէ մարուֆ պալըզլարը սէյր իթտիմ :

Իսիմլէրի չիչէք մանասընտա օլան պու կիւզէլ հայ-  
վանլար , զայէթ բարլազ , վէ բէնկեամուզ տէրիլէրի ի-  
լէ , հագըզաթէն չիչէք տինմէյէ շայան իտիլէր : Պու  
լաթիֆ պալըզլարըն հայրէթէֆզա թէմաշասընա գա-  
բըլարազ տալկըն տալկըն պագմագտա իքէն , նակէհան  
կէօզլէրիմէ պաշգա պիր մէնզարէ չարբմասըլըլա նէ օլ-  
տուզումու պիլմէտիմ :

Սուլարըն իչինտէ սաղ պիր ատէմ կէօրմիւշ իտիմ .  
պու ատէմին պէլինտէ մէշին պիր թօրպա պաղը օ-  
լուպ , տալկըն կիպի եիւզմէքտէ , վէ թէնէֆիւս իթ-  
մէք իչին սաթհը տէրեպէ չըգտըգտան սօնրա թէք-  
րար աշաղը ինմէքլէ արզը վիճուտ իթմէքտէ իտի :

Պու հալտէն սօն տէրէճէ միւթէհսիր օլարազ ,  
գաբթան նըմօյա թէվէճճիւհ իտէրէք :

— Կէօրտիւնիւզ մի գաբթան էֆէնտի , տէնիզէ  
տիւշմիւշ պիր ատէմ , աման պիշարէյի գուլթարընըզ ,  
տէտիմ :

Գաբթան նըմօ ճէվապ վէրմէքսիզին բէնչէրէյէ  
տօղրու կիտիպ տայանտը , հէրիֆ իսէ եիւզիւնիւ ճամա  
գօյարազ պիզէ պագըյօր իտի :

Սօն տէրէճէ հայրէթլէ գաբթան նըմօնըն հէրիֆէ  
պիր իշարէթ իթտիլինի կէօրտիւլիւմ կիպի , տալկընըն  
տախի էլի իլէ ճէվապ վէրտիլինի ֆարզ իթտիմ . պա-  
տէհու հէրիֆ տէնիզին սաթհընա չըգարազ նապէտիտ



օլտուղունտա , գարթան նրմօ քէլամէ աղազ իտէրէք .

— Գօրգմայընըզ , զայէթ մահիր օլան պու տալ-  
կըճ , նօթիւլիւսին եապանճըսը սայըլմազ , տէտի :

— Քէնտիսինի թանըյօ՞րմուսընըզ :

— Էվվէթ միւսիւ Արոնաքս , թանըրըմ :

Գարթան նրմօ պունը տէտիքտէն սօնրա , սալօնըն սօլ ճիհէթինտէ պուլունան պիր տօլապը աչարազ տէ-  
րունինտէն պիր տէմիր սանտըզ չըգարտը . մէզքիւր սանտըզըն իւզէրինտէ , Ն. հարֆըյըլա , « Հարաքէթ ի-  
չինտէ հարաքէթ » իպարէսի հէքք իտիլմիշ իտի :

Գարթան նրմօ , սանտըզըն իւզէրինտէ պիր ատ-  
րէս եազտըգտան սօնրա բարմաղընը պիր տիւյմէնին իւզէրինէ պաստը . տէր հալ տէօրթ նէֆէր թայիֆէլէր  
կէլիպ սանտըզը սալօնտան տըչարը չըգարտըլար :

Պու էսնատէ գարթան նրմօ , պանա միւթէվէճ-  
ճիհէն :

— Նէ՞ տէյօրսունըզ մուալլիմ էֆէնտի :

— Հիչ պիր շէյ տէմէյօր իտիմ :

— Էօյլէ իսէ միւսաատէ իտինիզտէ կիճէլէր հայր  
օլսուն տէյիմ , տէյէրէք , սալօնտան տըչարը չըգտը :

Պէնտէ ազիմ պիր մէրազ իչինտէ օլտուղում հալ-  
տէ օտամա չէքիլիպ եաթտըմ իսէ տէ , պիր միւմքին ույուեամատըմ . վուգու պուլան հալին իւզէրինէ սա-  
պահա գատար տիւչիւնտիւմ , լաքին հիչ պիր նէթիճէ  
չըգարամատըմ :

Գարթան նրմօ իլէ , կէօրտիւյիւմ օ տալկըճըն մի-  
յանընտա նէ՞ կիպի միւնասէպաթ պուլունույօր իտի .  
նրմօ՝ ճէմիլէթը պէշէրիլէտէն նէֆրէթ իթտիլի հալ-  
տէ , պու ատէմ իլէ նա՞սըլ վէ նէ՞ իլին իսթիլաթ բէյ-  
տա իթմիշ իտի . իլթէ պուրալարընը ասլա քէշֆ իտէ-  
մէյօր իտիմ :

Սապահիւն , իշխու վագաայի զարիպէյի Գօն-  
սէյլ իլէ Նէտ-Լանտէ հիքեպէ իթտիմ . արգատաշլա-  
րըմ տախի պէնիմ կիպի թէաճիւպտէն պաշգա հիչ  
պիր շէյ պէյան իթմէտիլէր , վէլ հասըլ շու մուամ-  
մայը պիր տիւրլիւ հալլ իտէմէղ օլտուգ :

Գահվաթըմը իթտիքտէն սօնրա սալօնա ալտէթ  
իտէրէք , ագչամըն սաաթ պէշինէ գատար սէյահաթ-  
նամէմի եազմագլա մէշղուլ օլտուլմ : Պու էմնատէ՝ թա-  
պլիյի պիր քէյֆիպիլիքտէն մի , նէտէն պիլմէյօրում ,  
վիճուտիմտէ շիտտէթլի պիր հէրարէթ հըսս իթմէյէ  
պաշլատըմ . սըճագլըգ կիթտիքճէ արթմաղա պաշլա-  
տըղընտան , սըրթըմտաքի բալթօյը չըգարմայա մէճ-  
պուր օլտուլմ : Նէ՞ անլաշըմաղ հալ , սըճագ ըգլըմլար-  
տա պուլունմայօր իտիք , շայէտ պուլունսագ պիլէ ,  
նօթիլիլու գաարը տէրեպէ ինմիշ օլմաղըլա հէրարէթ  
հըսս իթմէյէճէք իտի . մանիմէթլօ ալթմըշ մէթրօ  
տէրինլիք կէօսթէրիյօր իտիքի , օ հալտէ կիւնէշին հէ-  
րարէթի թէէսիրի միւմքին օլամաղ իտի :

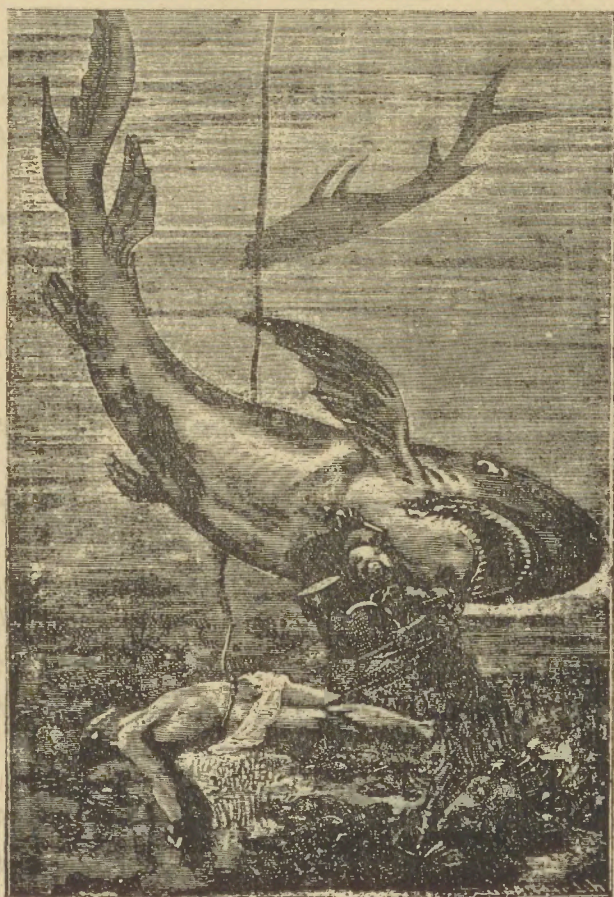
Եազըմա տէվլամ իթտիմ , լաքին սըճագ օ տէրէճէ  
քէսպը շիտտէթ իթտի , վէ թէհամմիլ օլունմայաճագ  
տէրէճէյէ վարտը քի , արթըգ չալըշամաղ օլտուլմ , վէ  
քէնտի քէնտիմէ .

— Աման եա Բապպիմ , աճապա նօթիլիլուսին տէ-  
րունինտէ հարիք մի զուհուր իթտի , տէյու հայգըր-  
տըմ :

Հէման քէնտիմի սալօնտան տըշարը աթմագ իւզրէ  
իքէն գաթթան Նըմօ իչէրի կիրտի , վէ միզան իւլ հէ-  
րարէյէ (Չերմաշափ) թէգարրուպ իտուպ պագտըգտան  
սօնրա , պանա տէօնէրէք .

— Թէմամ գըրգ իքի տէրէճէ հէրարէթ վար ,  
տէտի :





Տէհեթլի հանավար, հեման պիր համլէտ  
Հինսլինին իզերինէ աթըլը վերսի.

(Սահիֆէ 51)



— Էվվէթ գաբթան էֆէնտի , պէնտէ կէօրիւյօ-  
րում , էկէր պու հէրարէթ պիր իքի տէրէճէ տահա ար-  
թաճագ օլուրսա , թահամիւլ իտէմէյէճէյիզ :

— Օ' , մուալլիմ էֆէնտի , հէրարէթին արթմասը  
եախօտ էքսիլմէսի , պիզիմ ըէյիմիզէ մէրպութ տըր :

— Տէմէք իսթէտիյինիզ վագըթ թատիլ իտէպի-  
լիրսինիզ էօյլէ մի :

Խայր թատիլ իտէմէմ . լաքին իսթէտիյիմ վագըթ  
հէրարէթին մէրքէզինտէն թէպախտ իտէպիլիրիմ :

— Հէրարէթ խարիճտէն մի տիր :

— Օնա նէ շիւպհէ , գայնար սուտան միւթէշէք-  
քիլ պիր ագընթը իչինտէն կիտէյօրուզ :

— Նէ տէյօրսունըզ էֆէնտի , միւմքիւն մի տիր :

— Պագընըզ :

Տէրհալ սալօնըն բէնշէրէլէրի աչըտը , Նօթիւլիւ-  
սին էթրաֆընը իհաթա իտէն տէնիզ պէմ պէյազ կէօ-  
րիւնիւյօր իտի . աթէշ իւզէրինտէ գայնայան սու կիպի ,  
տէնիզտէն քիւքիւրտլի պուխար չըգըյօր իտի . էլիմի  
ճամըն իւզէրինէ վազ իթտիմ , ճամ օ տէրէճէ գըզ-  
մըշ իտի քի , հէման էլիմի կէրիյէ չէքմէյէ մէճպուր օլ-  
տում :

— Նէրէտէյիզ , տէյու հայգըրտում :

— Սանթուրին ատասը եագընընտայըզ , հաթթա  
Նէա-Գամէննիյի , Բալէա-Գամէննիտէն թէֆրիք իտէն  
գանալըն տէրունինտէ պուլունույօրուզ . մուալլիմ է-  
ֆէնտի , սիզէ թահտէլ պահր վուգու պուլան ճախպը  
մէրագ հարաքէթի արզտէն նէշաթ իտէն շու գայնար  
սու մէնպաընը կէօսթէրմէք իչին մախսուս պուրատան  
կէլմէք իսթէտիմ :

— Պէն պու եէնի ատալարըն թէշքիլաթը իքմալ  
օլմուշ պիթմիշ զանն իտիյօր իտիմ :



— Խայր, վաղանի (հրաբխային) տէնիզլէրին սէ-  
վահիլինտէ հիշ պիր շէյ պիթմէզ, թէշքիլաթ ասլա  
իքմալ օլմազ. քիւրրէյի արզ, պահրու գէմին ալթըն-  
տա պուլունան պու հէրարէթը տայիմէտէն, տայիմա  
մուզտարըպ օլմագտա տըր: Չաթէն Կասիագօր վէ Պը-  
լինուս նամ ալիմէրին ըիվայէթինճէ, Միլատըն օն տօ-  
գուզունճը սէնէսի, ախիրէն թէշէքքիլ իտէն պու ա-  
տալարըն պուլունտուզու մահալտէ, Թէյիա (Աստուա-  
ծային) թէսմիյէ իտիլէն պիր ատա զահիր օլուպ, մու-  
ախխարէն տէնիզին ալթընտա նապէտիտ օլտուզու կի-  
պի, ալթմըշ տօգուզ սէնէսինտէ թէքրար մէյտանէ  
չըգըպ, միւտտէթը գալիլէ զարֆընտա թէքրար զայպ  
օլմուշ տըր: օ զէմանտան թա պիզիմ կիւնիւմիւզէ  
գատար, մէրքէզի արզ թէէսիրաթը հասէպի իլէ, թա-  
պիաթ՝ թաթիլի մուամէլաթ իթմիշ, եանի եէնիտէն  
ատալար մէյտանէ չըգարմամըշ իտի, անճագ 1866 սէ-  
նէսի Փետրվարըն իւշիւնտէ, Նէա-Գամէննի ատասը  
եազընընտա, նակէհան քիւքիւրթլիւ պուխար իշինտէ  
եէնի պիր ատա մէյտանէ չըգտը: Ժօրթ թէսմիյէ ի-  
տիլէն պու ուֆագ ատա, Փետրվարըն ալթընճը կիւնիւ  
Նէա-Գամէննիյէ եաբըշտը. եէտի կիւն սօնրա, եանի  
Փետրվարըն օն իւշիւնտէ, Ափրայէսա տէնիլէն ատա-  
ճըգ զահիր օլուպ, քէնտի իլէ, Նէա-Գամէննի ատասը  
միյանընտա, օն մէթրօ էնինտէ պիր գանալ պըրագմըշ  
տըր, պու ալայիմի թապիյէ (բնական երեւոյթ) նին վու-  
գուա կէլտիյի էսնատէ, պէն պու սուլարտա պուլուն-  
տուզում հասէպի իլէ ճէզայիրի մէզքիւրէնին սուրէթը  
թէճէսսիւմէրինի կէօզիւմ իլէ կէօրէպիլտիմ: Ափրայէ-  
սա ատասընըն շէքլի միւտէվվէր օլուպ, իւշ եիւզ գա-  
տէմ ճէսամէթի, վէ օթուզ այագ եիւքսէքլիյի վար ի-  
տի: Պու ատա, սիյահ վէ ճամ կիպի մէվատը միւզապէյի

մատենից, (մետաղեա հրահոսանք) վէ պիր նէվի մատեն  
թաշարը յլա միւթեղիթ իտի . նիհայեթ իւլ էմր Մար-  
տըն օնունտա , եինէ նէա-Գամէննի գուրպինտէն զա-  
յեթ ուֆագ պիր ճէզիրէ տահա զահիր օլուպ , Բէգա  
թէսմիյէ իտիլտի . օ զէմանտէն պերի պու իւշ ատա-  
ճըգլար , եէքտիկէրի իլէ պիրլէշէրէք եալընըզ պիր  
ատա թէշքիլ իթտիլէր :

— Եա շու տագըգատա իշինտէ պուլունտուղու-  
մուզ գանալ :

Գարթան Նըմօ հէման պանա պիր ատալար տէնի-  
զի խարթասը իրայէ իտէրէք :

— Իշթէ պագընըզ , եէնի զուհուրա կէլէն ատա-  
լարը պու նօգթայա իլավէ իթմիշիմ տիր , տէտի :

Փագաթ կիւնիւն պիրինտէ պու գանալ տօլմա-  
յաճագ մը տըր :

— Իհթիմալ տըր միւսիւ Արոնաքս , զիրա 1866  
սէնէսինտէն պերի , Բալէա-Գամէննի ատասընըն Սէն  
-Նիգօլա նամ լիմանը գարշըսընտա , մէվատուր միւ-  
զապէյի մատենիյէտէն միւթէվէլիւտ , սէքիզ ատէա  
քիւշիւք ատալար տահա մէյտանէ չըգմըշ տըր , շու  
հալտէ միւտտէթը գալիլէ զարֆընտա նէա վէ Բալէա  
ատալարը , եէքտիկէրի իլէ պիրլէշէճէքլէրինէ շիւպհէ  
իտիլէմէզ , իշթէ կէօրիւյօրսունուզ ա' , մուալլիմ էֆէն-  
տի , պահըր Մուհիթի քէպիրտէ արագիյի , հայվանա-  
թը մայիյէյի խիւրտէպինիյէ (ամենափոքը ջրաճճիներ)  
թէշքիլ իթտիլէրի կիպի , պուրատա տախի հարարէ-  
թը մէրքէզիյէտէն (կեդրոնական ջերմութիւն) նէշաթ  
իտէն վօլգանլար (հրաբուխ) սայէսինտէ հասըլ օլույօր-  
լար , պագընըզ միւսիւ Արոնաքս , տէնիզին ալթընտա  
նէլէր վուգու պուլույօր , նէ կիպի իշլէր իշլէնիյօր :

Թէքրարէն բէնչէրէնին էօնիւնէ ալտէթ իթտիմ ,



Նօթիւլիւս եիւրիմէյօր իտի . հերարէթ իսէ , թա-  
համիւլ օլունմայաճագ տէրէճէլէրէ վարմը իտի : Տէ-  
նիզ պէյազ ըէնկտէն գըրմըզը ըէնկէ թէհավիւլ իթ-  
միշ իտի քի , պունըն՝ տէմիր մատէնի իլէ մախլիւթ պիր  
թուզտան նէշաթ իթմէքտէ օլտուղունը անլատըմ . սա-  
լօնըն բէնչէրէլէրի հէր նէ գատար իմթիզաճը սուրէթ-  
տէ գարանմը վէ մազպուլ իտի իսէ տէ , եինէ տա-  
յանըմազ տէրէճէ քէսկին պիր քիւքիւրտ գօգուսը հըսս  
օլունույօր իտի , Վէ արա սըրա Նօթիւլիւսին էլէքթը-  
րիք զիյասընա Փայիզ , զայէթ բարլագ գըղըճըրիւար  
կէօրիւյօր իտիմ :

Թէր իշինտէ եիւզմէքտլէ պօղուլմագտա իտիմ ,  
հաչլանըյօր իտիմ , պէնի աթէշին իւզէրինէ գօյուպտա  
բիշիրիյօրլար զանն իթմէքտէ իտիմ , Հէման գարթան  
Նըմօյա .

— Ա՛հ գարթան էֆէնտի , արթըզ պու գայնար  
սույըն իշինտէ տուրմագ գապիլ տէյիլ տիր , տէտի-  
յիմտէ , գարթան , ֆիթուրսըզ պիր թավը իլէ .

— Էվիլէթ , տուրմագ քեարը ագիլ տէյիլ տիր ,  
տէտի :

Գարթանըն պիր էմրի իւզէրինէ Նօթիւլիւս պա-  
շընը չէվիրիպ պու ֆուրունտան թէպաիւտ իթտի , պիր  
չարեէք սօնրա սաթհը տէրեայէ չըգուպ թէնէֆֆիւս  
իթմէյէ պաշլատըզ :

Նէտ-Լանտ , Էկէր ֆիրար իթմէք իշին պու սահի-  
լի ինթիսապ իթմիշ օլայըտը , թէմամըյալա հաչլանս-  
ճաղըմըզը տէր խաթըր իտէրէք ազիմ պիր տէհչէթ հըսս  
իթտիմ :

Փէտըրվարըն օն ալթըսը օլան իրթէսի կիւնիւ ,  
Բատօս ճէզիրէսի իլէ Խսկէնտէրիյէ պէյնինտէ , իւշ պին  
մէթրօ տէրինլիյի պուլունան տէնիզի իմրար իտէրէք

պահրը Սէֆիտէն մուֆարէգաթ , վէ պահրը մէղքիւր-  
տէ վազը ատալարը արգամըզտա պըրադարագ , Մա-  
թապան պուրնընը տօլաշը վէրտիք :

## 7

Պահրը Սէֆիսի գըրգ սէֆիգ սաաթ  
զարճընսա միռուր .

Պահրը Սէֆիտ , Թիւրքէրտէն Ագ տէնիզ , Իպրա-  
նիլէրտէն պէօյիւք տէնիզ , Եունանիլէրտէն սառէճէ տէ-  
նիզ , վէ Բօմալըլարտան «Մարէ Նօսթրում» թէսմիյէ  
իտիլիր . սէվահիլի՝ բօրթուգալ , լէմօն , զէյթին վէ ին-  
ճիր աղաճլարը , կիւզէլ գօգուլու մէյվէլէրի , քէսիր  
իւլ ազա էշճարը , եիւքսէք տաղլարը , թահտ էլ արզ  
վօլգանլարը , վէ սըհհէթը վիճուտէ նաֆի օլան կիւզէլ  
հէվասըյըլա շէօհրէթշըար օլուպ , տայիմա պիր մէյ-  
տանը միւտարէպէ տիր քի , կիւյա պու վասի սահրա-  
տէ , հալա Պօսիթօն իլէ Պիւթօն (1) տիւնեայէ հիւքմ  
իթմէք իյին եէքտիկէրի իլէ օղրաշմագտա տըրլար ,  
Միշէնին սէյլէտիյի կիպի , պահրը Սէֆիտ սուլարը ,  
քիւրրէյի արզըն էն զիյատէ հայաթպախշ պիր ըգլըմը  
օլմաղըլա , ինսան՝ պու տէնիզին հէվասըյըլա քէսպը  
սըհհէթ ու գուլվէթ իյլէր :

Պալատէ վասֆ իտիլէն պահրը Սէֆիտին սէվահի-

(1) Պունլար գատիմ Եունանիլէրին էֆքեսարը պաթըլէ-  
սինճէ , տէնիզ իւհլարը օլուպ , էզմինէյի գատիմէտէ բէ-  
րէսթիշ իտիլիր իտի :



լինտէ պուլունան պու մէնզարէյի լաթիֆէյէ , անճագ իւսթիւն քէօյիւ պիր նազար իտէպիլտիմ . զիրա սաթ-հը խարիճիսի , իքի միլեօն միւրէպպա (քառակուսի) քիլօմէթրօ օլան պու տէնիզի , պիր սիւրաթը ֆէվզէ-լատէ իլէ կէչիպ կիթտիք . հաթտա գաբթան նըմօնըն , պու տէնիզ հագգընտա օլան մալիւմաթը զաթիյէոին-տէն տախի իսթիֆատէ իտէմէզ օլտոււմ . չիւնքի պու ղարիպ ատէմ , իքի կիւն զարֆընտա իթմիշ օլտուղու-մուզ , վէ ալթը եիւզ ֆարսախ հիսապ իթտիյիմ իշպու սէյահաթը սերիյէ էսնասընտա , եիւզիւնի պիզէ կէօս-թէրմէտի : Շէօյլէ քի , ֆետրվարըն օն ալթըսը օլան կիւնիւն , սապահըսը պահըր Սէֆիտտէն մուֆարէգաթ իթմիշ , վէ օն սէքիզինճի կիւնիւ սապահլայըն ճիպրալ-թար պօղազընը կէշմիշ իտիք :

Պահըր Սէֆիտ , գաբթան նըմօնըն գաշմագ իս-թէտիյի գըթաթը մէսքիւնէ իլէ սըգըլմըշ օլտուղուն-տան , պուրալարտա էյլէնմէք իսթէմէտիյինէ չիւպհէմ գալմատը . էվվէթ , Ագ տէնիզին տալկալարը , ըիւզ-կեարլարը , վէլհասըլ հէր պիր հալի , պատիյի թէէ-սիւֆի տէյիլ իսէ տէ , գալպինտէ պազը խաթարաթը ույանտրտըղը աչիքեար օլույօր իտի : Օգիանօս տէ-նիզլէրինտէքի մալիք օլտուղու սէրպէսթիտէն մահրոււմ գալմըշ կիպի , Աֆրիգա վէ էվրօբայա եագըն տէնիզ-լէր քէնտիսինէ տար կէլիպ սըգըլըյօր իտի :

Իշթէ պու սէպէպլէ ստաթտա եիրմի միլ , եանի օն իքի ֆարսախ վէ տէօրթ քիլօմէթրօ գաթի մէսա-ֆէ իթմիշ իտիք քի , պու հալ՝ նէտ-լանտըն ֆիրար նիյէթինէ ապլա՝ ույամայաճաղընտան , ֆէնա հալտէ մէյուս վէ միւքէտտէր օլտուղու ֆէհմ օլունապիլիր . պիր սանիյէտէ օն իքի մէթրօ մէսաֆէ գաթ իտիլտի-լինտէն , սանտալտան իսթիֆատէ իթմէք գապիլ տէ-

յիւ իտի , վէ շու հալտէ Նօթիւիւստէն չըգմագ , այնի սիւրաթլէ հարաքէթ իտէն պիր չըմէնտըֆէր սիւրաթ գաթարընտան տըշարը աթլամագ տէմէք օլաճաղընտան , միւթլագա թէհլիքէյէ տիւշար օլունաճաղը տէրքեար իտի . ալէլիսուսու Նօթիւիւս թէճտիտի հէվա իթմէք իչին եալընըզ կիճէլէրի րույի տէրեայէ չըգմագտա , վէ եալընըզ բուսուլանըն իշարաթը միւճիւպինճէ կիթմէքտէ իտի :

Շու հալտէ , պահրը Սէֆիտ տէրունինտէ , տէմիր եօլը սիւրաթ գաթարըյըլա կիտէն պիր եօլճունըն , կէօղլէրի էօնիւնտէ կէօրիւնմէսի իլէ ղայպ օլմասը պիր օլան արաղիյի կէօրմէսի կիպի , պէնտէ տէրունի տէրեատէ բէք ազ շէյ կէօրէպիլտիմ . Մամաֆիհ Գօնսէյլ իլէ պահրը Սէֆիտէ մախսուս պաղը սէրի իւլ հարաքէ պալըգըսարը թէմաշա իտէպիլտիմ , պունլար պիր գաշ սանիյէ Նօթիւիւսլէ պերապէր կիթմէք գուվլէթինէ մալիք պուլունույօրլար իտի :

Պահրը Սէֆիտ տէրունինտէ գապիլ օլապիլտիյի գատար կէօրտիւյիւմ մախիւգաթը պահրիյէյի մուխթասարճա թասնիֆ իտէպիլէճէյիմէ մաղուր ատտ իտիլմէլիյիմ , զիրա Նօթիւիւսին սիւրաթը հարաքէթի թէտգըգաթըմա մանի օլուպ , լայըգըյըլա էթրաֆը կէօրմէյէ միւսաատէ իթմէյօր իտի :

Նօթիւիւսին զիյայի էլէքթրիքիյէսի իլէ միւքէմմէլէն միւնէվլէր օլան սուլարտա , հէր ըզլըմա մախսուս պիր մէթրօ պօյունտա Մէրն (քարալէզ) թէսմիյէ իտիլէն եըլան պալըգըլարը կէօրտիւյիւմ կիպի , պէշ պյագ էնինտէ պէյազ գարընլը , քիւլ ըէնկինտէ վէ սըրթլարը պէնէքլի պիր նէվ բիսի պալըգըլարը կէօրտիւմ քի , էնլի եիւզ հավլուլարը կիպի ագընթըտան սիւրիւքլէնիյօրլար իտի . պունլարա մէմասիլ տիկէր նէվ



բիսի պալըգլարը տա օ տէրէճէ սիւրաթլէ կէչմէքտէ  
իտիլէր քի, լայըգըյա կէօրէմէտիմ:

Պու հայվանլար, էսկի Եունանլըլարն տէնիզ գա-  
րա գուշը տէնիլտիքլէրինէ, վէ շիմտիքի պալըգըլար  
թարաֆընտան, ֆարէ, գուրպաղը վէ կիճէ գուշը  
թէսմիյէ իտիլտիքլէրինէ շայան իտիլէր: Տալկըճլարըն  
տէհչէթինի մուճիպ օլան օն իքի այագ պօյունտա քէօ-  
բէք պալըգլարը, պիրի պիրլէրի իլէ եարըշ թութ-  
մուշ կիպի գօշմագտա իտիլէր. սէքիզ այագ պօյուն-  
տա օլուպ, գուվվէյի շամիլէրի (հոտառու.թիւն), ղա-  
յէթ քէսկին օլան տէնիզ թիւքիլէրի, կէօլկէլէր կիպի  
կէօղիւմիւն էօնիւնտէն կէչիպ նապէտիտ օլույօրլար  
իտի: Բզբարի պալըղը ճընսընտան օլուպ, օն իւշ տէ-  
սիմէթրօ պօյունտա սըրթլարը կիւմիւշ կիպի բարլագ  
վէ գանատլարը էսմէրճէ իրսօղլար կէօրտիւմ քի,  
պունլար՝ էզմինէյի գատիմէտէ Վէնուս (աստղիկ) իլա-  
հընա նէզը օլունմուշլար իտի: Պու հայվանլար, հէր  
տէնիզլէրտէ, եանի թուղը վէ թաթը սուլարտա, վէ  
հաթտա կէօլլէրտէ պիլէ պարընըրլար, հէր ըզլըմլար-  
տա եաշայան, վէ հէր պիր հէվայէ թէհամմիւլ իտէն  
պու մախիւգ, քիւրրէյի արղըն պիտայէթինտէն պէ-  
րի մէվճուտ օլմաղըլա, քէնտի լէթաֆէթը զաթիյէսի-  
նի, պու կիւնէ գատար ղայպ իթմէմիշ տիր: Տօգուզ  
օն մէթրօ պօյունտա վէ ղայէթ սէրի իւլ հարաքէ մէր-  
սին պալըգլարը, էսմէր սըրթլարընը կէօսթէրէրէք,  
գուվվէթլի գույրուգլարըյըլա նօթիւլիւսին ճամլարը-  
նը տէօյմէքտէ իտիլէր:

Մէրսին պալըգլարը, շէքիճէ քէօրէք պալըղընա  
միւշապիհ իսէլէր տէ, անլէր կիպի գուվվէթլի տէյիլ-  
լէր. պունլար՝ հէր տէնիզտէ պուլունուր, վէ իւք պա-  
հարտա պէօյիւք նէհիրլէրտէ իլէրլէյիպ, Վօլկա, Թու-

նա, Բոյ, Էռէնոս, Լուար վէ Օտէր նէհիրլէրինին ա-  
գընթըլարընա գարչը օղրաշա օղրաշա, ինհարը մէզ-  
քիւրէյէ կիտէրլէր: Պու հայվանլար, էքսէրիէն, ուս-  
գումու, հարինք վէ սարտէլա պալըգլարըլըլա թէա-  
յիւշ իտէրլէր: Պունլար՝ հէր նէ գատար զագրուֆիյէ  
(աճառուտ) պալըգլարը ճընսընա մէնսուպ իսէլէր տէ,  
էթլէրի բէք նազիք վէ բէք լէզզէթլի տիր: Թուզլան-  
մըշ եախօտ գուրուտուլմուշլարը բէք մագպուլ օլուպ,  
վագթըյըլա Բոմա սէրապէրլէրինտէն մէհուր Լուկուլ-  
լօսըն սօֆրասընը թէգեին իտէն չէրէզլէրտէն պիրի ի-  
տի: Պահը Սէֆիտէ մախսուս մախլուգաթտէն էն զի-  
յատէ իսթիֆատէ իթտիյիմ, բալամուտ ուսկուլմուսը  
տէնիլէն պալըգլար իտի քի, Նօթիւլիւս սաթհը տէր-  
եայէ չըգտըղընտա, պու պալըգլարը թէտգըգ իտէպիլ-  
տիմ: Քէմիքլի պալըգլարըն ալթմըշ իւչինճիւ ճընսը-  
նա տախիլ օլան հայվանաթը մէզքիւրէ, սըրթլարը սի-  
յահը մալիլի վէ գարընլարը պէյազ ըէնկլի օլուպ,  
եիւրիւտիւքլէրի վագըթ ալթուն կիպի բարլամագտա  
իտիլէր: Բալամուտ ուսկուլմուլարը, կիւնէյին հէրարէ-  
թինտէն միւթէէզի օլտուգլարընտան, կէօկէլէրինտէ  
սէրինիք հըսս իթմէք իչին, կէմիլէրին արգասընտան  
կիտէր, տէտիքլէրի սէօզիւ, հագըգաթէ մագրուն  
պուլտում: զիրա պունլար՝ վագթըյըլա Լաբէրուզըն  
կէմիլէրինի թէագըպ իթմիշ օլտուգլարը կիպի, ուզուն  
միւտտէթ Նօթիւլիւսին սիւրաթը հարաքէթի իլէ ըէ-  
գապէթ իտէրէք բէշիմիգտէն այրըլմատըլար: Տօղրուսը  
մահզա սէրի կիթմէք իչին խալգ իտիլմիշ օլան քիւչիւք  
պաշը, ինճէ վէ միւթէտիլ վիճուտը, չաթալ գույ-  
րուգը, գուլվէթլի սընըրը, վէ պագըլարընըն իւշ  
մէթրօտան զիյատէ պօյլարը օլան շու հայվանլարըն,  
թէմաշայի հայրէթֆէզասընտան տօյամայօր իտիմ:



Պու պալըգլար , միսէլլէս շէքիտէ վէ պիր նէվի գուշ-  
լար կիպի սերիանէ եիւզէրէք , էսկիլէրին , բալամուտ  
ուսկումրուլարը , ֆէննի հէնտէսէյէ ակեան տըրլար ,  
տէտիքլէրինի թաստիք իտիյորլար իտի : Մամաֆիհ պու  
խասսէլէրէ մալիք պուլունտուգլարը հալտէ , Ռըթովանս  
պալըգճըլարընն էլինտէն գուրթուլմատըգլարը կիպի ,  
ահմագճասընա վէ քէօր քէօրունա կիտիպ պինլէրճէ  
Մարսիլեալը ավճըլարըն աղլարը իշինէ տիւշէրլէր :

Գօնսէյլ իլէ պէրապէր , պահրը Սէֆիտին էնվայի  
պալըգլարը արասընտա , իւշ տէօրթ մէթրօ պօյունտա  
էլէքթրիքի երլան պալըգլարը իլէ , եէշիլ , սարը , մա-  
վի ըէնկլի , վէ ճիլէրլէրի ղայէթ լէզիզ օլան իւշ այագ  
պօյունտա , Գարմիրօլլարըն ինճէ եօսունլար կիպի չալ-  
գանտըգլարընը , խէյալ մէյալ սէչէյօր իտիք :

Իէզալիք շաիրլէրին քէման պալըղը , վէ կէմիճի-  
լէրին չընղըրագ պալըղը թէսմիյէ իթտիքլէրի Տըրիւկ-  
լէսլէր , տէնիզ գըրլանկըճըլարը , գըրմըզը պաշը Հօլօ-  
պանթէրլէր , սիյահ , էսմէր , մավի , սարը , եէշիլ պէ-  
նէկլի վէ չընղըրագ սէտասընտան միւթէէսիր օլան գա-  
րալէօզ պալըգլարը , տէնիզ պէգաջասը ատտ օլունան  
կիւզէլ գալգան պալըգլարը , վէ նիհայէթ գարատաքի  
ճէննէթ գուշլարընա միւշապիհ ըէնկեամուզ ճէննէթ  
պալըգլարը քի , պունլարըն պիր թանէսինէ էսկի Րօմա  
քիպարլարը , ծն պին սէստէրտ , եանի տօգուզ պին  
ղուրուշ գատար պիր մէպլաղ թէտիյէսի իլէ սաթըն ա-  
լըրլար , վէ թաամ սօֆրաքսընտա թէլէֆ իտէրլէր իտի .  
զիրա պու հայվանլար , գօյու գըրմըզը հայաթ ըէնկին-  
տէն , սօլուգ վէ սարը օլան մէվթ ըէնկինէ կէլինճէյէ  
գատար թէպտիլի ըէնկ իթմէլէրի իլէ , երպապը սէ-  
ֆահաթըն մահղուղիյէթինի մուճիպ օլուր իտի :

Նօթիւլիւսին , ագլ ու ֆիքիւրտէն խարիճ օլան

սիւրաթը հարաքէթի սէպէպի իլէ , կերէք պահրը Մուհիթի Աթլասիյէ , վէ կերէք պահրը Սէֆիտէ մախսուս տահա նէչէ նէչէ մախլիւգաթըն թէմաշասընտան մահրում օլտում :

Մէմէլի պալըգլարա կէլինճէ , Վէնէտիք տէնիզինէ կիրտիյիմիզտէ , պահրը Սէֆիտէ մախսուս պիր գաշ թանէ անպէր պալըղը իլէ պաղը եօնուսլար կէօրտիյիւմ կիպի , զանն իտէրսէմ օն իքի թանէ գատար տա պէյաղ գարընըլը Փակ պալըգլարը կէօրտիւմ : Իւշ մէթրօ պօյունտա օլան պու հայվանլար , մալիք օլտուգլարը շէքիլէր իլէ , Տօմինիքէն թարիքի (Տօմինիկեան) րահիպլէրինէ միւշապիհ օլտուգլարընտան , Եունանըլար , պու մախլիւգը Բաբաղ պալըղը թէսմիյէ իթմիշլէր տիր :

Գօնսէյլ տախի , ալթը այագ էնինտէ , վէ արգասը իւշ առէտ ուզուն գըլըգլա միւսէլլահ պիր գաբլունպաղը կէօրմիւշ իտի : Պէն շու հայվանը կէօրմէտիյիմէ բէք թէէսսիւֆ իթտիւմ , զիրա Գօնսէյլին թարիֆինտէն անլատըմ քի , կէօրտիյիւ հայվան նատիրէն պուլունուպ տա , Վին թէսմիյէ իտիլէն գաբլունպաղը ճընսընա մէնսուպ օլաճագ իտի . պէն եալընըզ պիր գաշ թանէ ուզուն գապուգլը տէնիզ թօսպաղըլարը կէօրէպիլտիւմ :

Հայվանաթը նէպաթիյէ իչինտէ , պիր գաշ տագըգա սալօնըն սօլ բէնչէրէսինէ եաբըշան թուրունճի բէնկտէ զայէթ լաթիֆ վէ զարիֆ պիր չօգ Գալէվօլար կէօրտիւմ . ուզուն վէ զայէթ ինճէ հատասըզ հիսապսըզ ապլլար իլէ միւզէյեէն օլան պու զիյրուհ նէպաթըն ուճունտա , տիլ իլէ թարիֆ օլունմազ տէրէճէտէ կիւզէլ պիր տանթէյա գույրուգ պուլունույօր իտի : Թէէսիւֆ իտէրիւմ քի պու նէպաթը էլտէ իտէմէտիւմ , զիրա



հիշ շիւպհէ եօգ քի պահրը Սէֆիտէ մախսուս օլան հայվանաթը նէպաթիյէյի ասլա կէօրէմէյէճէք իտիմ, էկէրչի Նօթիւլիւս, մէմուլին ղայրի օլաշազ, Փետրվարըն օն ալթընճը կիճէսինտէ, սիւրաթը հարաքէթինի խաֆիֆլէթմիշ օլմայա իտի:

Շէօյլէ քի, պու էսնատէ Սիշիլեա իլէ թունուզ սէվահիլի էօնիւնտէն կէչիյօր իտիք: Պօն պուրնու իլէ Միսինանըն տար պօղաղը արասընտա պուրունան գաա-րը տէրեա, նակէհան եիւքսէլիպ ատէթա պիր տաղ վիճուտէ կէլիր քի, պու տաղըն թէբէսի, սաթհը տէրեատէն անճագ օն եէտի մէթրօ աշաղըտա գալըր, իշթէ պու սէպէպլէ Նօթիւլիւս մէգքիւր տաղա չարբմամագ իշին, իհթիյաթ իւզրէ տավրանմաղա, եանի եավաշ եիւրիւմէյէ մէճպուր օլմուշ իտի:

Պահրը Սէֆիտ խարթասընը էլիմէ ալըպ, մէգքիւր ուզուն տաղըն իշղալ իթտիյի նօգթայը Գօնսէյլէ իրայէ իթտիյիմտէ, մէրգում, քէլամէ աղազ իտէրէք:

— Էկէր էֆէնտինին խօշնուտուզլուզունու մուճիպ օլմաղսա տէրիմ քի, պուրասը ատէթա էվրօբայը Ասիայա բապթ իտէն պիր Պէրզախ (պարանոց) տըր:

— Էվվէթ օղլում, Լիբիյա պօղաղընը քեամիլէն սէտտ իթմէ քտէ տիր. Ըսմիթ նամ մէշհուր ալիմին թէտգըգաթը ֆէննիյէյի պահրիյէսինտէն, Պօգօ վէ Ֆիւրիւնա պուրունլարը պէյնինտէ վազը պու իքի գըթա արազինին, վազթըյըլա եէքտիկէրէ պիթիշիք օլտուղու անլաշըլմըշ տըր:

— Էվվէթ, էօյլէ օլտուղունու թէպլիմ իտէրիմ:

— Հաթտա ճիպրայթար իլէ Սէվթա արասընտա տախի պունըն կիպի պիր սէտտ վար քի, քիւրրէյի արղըն պիտայէթը թէէսսինտէ (երկրաբանական դար) պահրը Սէֆիտի քեամիլէն գարար իմիշ:



— Է՛հ, շայտ կիւնիւն պիտիստէ մէքքէզի արզ հէրարէթի, եանի վօլգան (հրաբուխ) սէպէպի իլէ, պուիքի սէտլէր եիւքսէլէրէք, բուլի տէրեատէն խարիճէ չըգարլաւսա . . .

— Պունուն բէք օ դատար իհթիմալի օլամազ, օղլում:

— Էֆէնտի, միւսաատէ պուլուրմալը քի սէօզիւմիւ իքմալ իտէյիմ. էկէր պու ալէամէթը թապիյէ թէքրար վուգու պուլուրսա, օ վագըթ Սիւվէյիշ դանալընը ալմազ խուսուսունտա պունճա սարֆը զայրէթ իտէն միւսիւ Լէսէբս իչին, բէք զիյատէ մուճիպի թէէսիւֆ պիր հալ օլաճագ տըր:

— Էվլէթ, տէտիյին կիպի օլուր. լաքին պու ալամէթին թէքրար վուգու պուլմայաճաղընա տայիր իտտաա իտէպիլիլիմ, չիւնքի հէրարէթը մէքքէզիյէնին գուվլէթի կիւնտէն կիւնէ ազալմագտա տըր, տիւնեանըն խալգ օլունտուլու էսնալէրտէ ատէթլէրի բէք չօգ օլան եանար տաղլար, կիթտիքճէ սէճնիւյօր, հէրարէթը տախիլիյէ եավաշ եավաշ զաաֆէթէ եիւզ թուլթույօր, քիւրրէյի արզըն էն ամիգ թապագալարընտա (երկրագունդին ամենաստորին խաւերը) պուլունան հէրարէթ կիթտիքճէ թէտէննի պուլույօր քի, պու իսէ սաքին օլտուղումուզ տիւնեա իչին խայրըլը պիր շէյ տէյիլ տիր, զիրա հէրարէթ, քիւրրէյի արզըն հայաթը տըր:

— Փագաթ կիւնէչին սըճագլըղը . . .

— Կիւնէչին հէրարէթի քեաֆի տէյիլ տիր օղլում, չէմսին հէրարէթի պիր մէյթէ (դիակ) սըճագլըզ, եանի հայաթ վէրէպիլիյօր մու:

— Նէ կէզէր, թապիյի վէրէմէզ:

— Օ հալտէ օղլում, իշթէ քիւրրէյի արզ, կիւնիւն



պիրինտէ սօղումուշ մէյթ հալինէ կիրէճէք, վէ միւտ-տէթը մէտիտէտէն պէրու հայաթընը թէեմին իտէն հէ-րարէթտէն մահրում գալան գամէր (յուսին) կիպի, պիզիմ քիւրրէմիզ տախի, գապիլի սիւքէնա (անբնա-կելի) օլամայաճագ տէրէճէ սօլուեաճագ, եանի հա-յաթընը մուճիպ օլան հէրարէթի զայպ իտէճէք տիր:

— Աճապա պու տէտիյինիզ գաշ ասըրլար սօնրա օլապիլիր:

— Պիր գաշ եիւզ պին սէնէ սօնրա:

— Էհ, էօյլէ իսէ զարար եօգ. օ հալտէ էկէր նէտ-Լանտ մանի օլմագ իսթէմէզսէ, սէյահաթըմըզը իքմալ իտէճէք հէնուզ վագթըմըզ վար տէմէք օլուր:

Գօնսէյլ, սէօզիւմէ էմնիյէթ վէ քէսպի ճէսարէթ իտէրէք, օ էսնատէ թա եագընընտան կէչմէքտէ օլ-տուզումուզ եիւքսէք տաղըն թէրէլէրինի թէտգըգա պաշլատը:

Վօլգանի վէ գայալըգ օլան գաարը տէրեատէ նիւշ-վէնիւմա պուլան, նէվ պէ նէվ վէ պինլէրճէ հայվա-նաթը նէպաթիյէ, եանի սիւնկէրլէր, ճիւզվի եագա-մօզ հասըլ իտէն գըրմըզը թէզեինաթըլ տէնիզ խըյա-րը թէսմիյէ օլունան օթլար, պիր մէթըօ պօյունտա օ-լուպ, տէնիզին սուլարընը գըզարթան սէյեար (չըջիկ) Գօմաթօլլար, պիր չօգ տէնիզ քէսթանէլէրի, եէշիլ ըէնկլի վէ էսմէր քէօքլիւ տէնիզ ինճիրր, վէ տահա պինլէրճէ նէպատաթը սայիրէյի պահրիյէյի սէյր ի-տէպիլաիք:

Գօնսէյլ, հայվանաթը նէպաթիյէյէ չօգլուգ է-հէմնիյէթ վէրմէյիպ, պաշլըճա հայվանաթը նայիմէ (կակղամորթ) նին թասնիֆաթըյըլա իշթիղալ իտիյօր իտի:

Հայվանաթը նաիմէտէն պիր չօգ տէնիզ թարագ-

լարը , եէքտիկէրի իւղէրինէ եւղըը էշէք թըրնագլարը , իւշ քէօշէ շէքլինտէ ծօնակլար , ճամ կիպի բարլագ գապուգլը վէ սարը գանատը , բօրթուգալէ պէնղէ-յէն պիր նէվի պէօճէքլէր , եէշիլ պէնէկլի եումուր-թալար , տէնիղ թավշանլարը , աշըգ պաշը , էթլի ծօլապէլլէր , պահըը Սէֆիտէ մախսուս տէնիղ շէմսիյէ-լէրի , գապուղընտան զայէթ կիւղէլ սէտէֆ հասըլ օ-լան ինճու կիպի բարլագ տէնիղ գուլագլարը , եախօս միտեալար , Լանկըտագլըլարըն՝ ըսթըրիտեայէ թէր-ճիհ իթտիքլէրի Անօմիլէր , Մարսիլեալըլարըն բէք զի-յատէ սէվտիքլէրի Գըլօվիլէր , պէյաղ վէ սէմիղ Պը-րայլար , Ամէրիգայի շըմալի սէվահիլինտէ բէք չօգ պուլունան , վէ Նիւ-Եօրգլըլարա էբէյիճէ վարիտաթ պախշ իտէն պիր գաշ թանէ Կըլամլար , բէնկ բէնկ ըխ-թէնեալար , պիպէր լէզզէթինտէ էթլի օլուպ , քէնտի գապուգլարը տէրունինէ սօգուլմուշ Լիթուտօնլար , արգա իւսթիւ եիւզմէքտէ օլան Գալօլինալար , տէնիղ սայլանկէօղլէրինին միւթէատտիտ նէվլէրի , սիւրիւնէզ-լէր , եումուրթա շէքլի գապուգլը Ավրիկուլար , վէ տահա պունլարա մէմասիլ հատսըզ հիսապսըզ վէ նէվ պէ նէվ շէքիլտէ հայվանաթը նայիմէյի , Գօնսէյլ՝ պիրէր պիրէր թամնիֆ իթմէյէ չալըշըյօր իտի :

Գօնսէյլ , հայվանաթը միւֆսէլիյէյի ( յօգաւոր ) հագգըլըլա ալթը գըտմա թագսիմ իյլէտի քի , պուն-լարտան իւշիւ տէնիղլէրէ մախսուս տըր , վէ պու սօն իւշ գըսմ իտէ , գապուգլը հայվանաթ իլէ պաշսըզ ա-յագսըզ հայվանլար , վէ հայվանաթը խարաթիւնիյէ ( անողնայար ) տիր :

Գապուգլը հայվանլար տախի տօգուզ գըսմա միւնգասըմ օլուպ , պիրինճիսի օն այագլը , Լանի պաշ-լարը իլէ կէօյիւսլէրի ումումէն եէքտիկէրէ եարըլըգ



օլուպ, աղըզլարը պիր դաչ չիֆթ ազատէն իպարէթ, վէ կէօյիւլէրինստէ պէշ ալթը չիֆթ էլլէրի օլանլար տըրի Գօնսէյլ, ուսթատըմը՝ միւսիւ Միլն էտվարտսըն ուսուլինէ թաթպիքէն, պու նէվի տախի իւշ չիւպէյէ թագսիմ իթմիշ տիր, եանի գըսա գույրուգլը, ուզուն գույրուգլու վէ գույրուգսըղ տէյու թէֆրիգ իտէր:

Գօնսէյլ, պուշլարըն իչինտէն, ալընլարը իքի տէտ մըղըրագլա միւսէյլա՜ կէօզսիւղլէր, էսկի Նունա-նիլէրին Խնագօս տէտիքլէրի տէնիզ ագրէպինի, սէյ-րէք տիշլի կօրիստուլարը, զըրհը քարիթօսլարը, մագասսըղ ըստագօզլարը վէ եէնկէճլէրի, եանի չաանօզլարը, տէնիզ ճըրճըր պէօճէքլէրինի, աշիվատէզլէրի վէ տահա սայըր եէնիօ օլան տէնիզ պէօճէքլէրինի այ-ըը պըրը զիքը իթմէքտէ իտի:

Գօնսէյլ, թասնիֆաթընը իքմալ իթմէյէ վագըթ պուլամատը, զիրա պու էսնատէ Նօթիւլիւս Լիպիու պօղազընտան կէշմիշ օլմաղըլա, թէքըրար սիւրաթը ֆէվզէլատէ իլէ գաարը տէրեայէ էնի վէրտի. պուրատա արթըղ հայվանաթը նայիմէ վէ նէպաթիյէտէն էսէր կէօրիւնմէյիպ, անճագ պաղը իրի ֆալեանօզլար վէ սիկէր պաթթալ պալըզլար, կէօկէ կիպի կէշիպ կիտիյօրլար իտի:

Փետըվարըն օն ալթը վէ օն եէտինճի կիճէլէրի, պահըր Սէֆիտին, իւշ պին մէթրօ գատար տէրինլիյի օլան իքինճի հավզասընա կիրմիշ իտիք: Նօթիւլիւս քէնտի գուվլէթլի բէրվանէսի սայէլինտէ էն տէրինլէրէ գատար էնտի:

Գաարը տէրեատէ, միւճիզէյի պահրիյէյի թապիյէ եէրինէ, կէօզլէրիմիզէ ֆէվզէլատէ մուճիպի թէէսիւր մէնզարէլէր չարըտը. պիզ օ էսնատէ պահըր Սէֆիտին էն թէհլիքէլի վէ էն չօգ գազալէր մէյտանէ

կէթիրտիցի Մէվգըսընտան կէշիյօր իտիք . ձէշայիր սա-  
հիլինտէն Բըրօվանս սէվահիլինէ գատար , աճէպա նիչէ  
նիչէ կէմիլէր բարալանմը վէ զարգ ու նապուտ օլ-  
մուշ իտի : Ֆիլ հագըգա պահըր Սէֆիտ , պահըր Մու-  
հիթի քէպիրին վիւսաթընա գըյասէն անճագ պիր  
կէօլ սայըլապիլիր իսէ տէ , պու կիւն սաքիթ վէ սա-  
քին օլտուղու հալտէ , եարըն օլ տէրէճէ քէսպը հիտ-  
տէթ ու շիտտէթ իտէր , օլ մէրթէպէ ալթիւսթ օլուր  
քի , գըսսա , ֆագաթ միւթէմատիյէն վուրտուղու տար-  
պէլէրինէ , էն սաղլամ կէմիլէր պիլէ մուգավէմէթ ի-  
տէմէյուպ բարալանըրլար : Խիւլասայի քէլամ , պու  
տէնիզ՝ պիսէպաթլըղը հասէպի իլէ , պէօյիւք տէնիզ-  
լէրտէն զիյատէ պունըն էմվաճը տէհչէթֆէշասընտան  
գօրգուլուր :

Իշթէ պահըր Սէֆիտին էն տէրին թապագալարըն-  
տա իճրա իթաիյիմիզ պու սէրի սէյահաթ էսնասըն-  
տա , եէրտէ եաթմը մէրճանլար իլէ էօրթիւլմիւշ ,  
եախօտ եէնի բաս թուլթմայա պաշլամը պիր չօգ կէմի  
մէքսուրաթը արասընտա , վաբօր տէմիրլէրի , թօբլար ,  
կիւլլէլէր , տէմիր ալաթլար , բէրվանէ գանատլարը ,  
մաքինա բարչալարը , գըրըգ բիսթօնլար վէ բաթլամը  
գազանլար կիպի պիր չօգ կէմի լէվազիմաթը կէօրտիւմ .  
թէքնէլէրին պազըլարը եէրտէ օլուպ , պազըլարը տա  
տիրէքլէրի իլէ պէրապէր իքի սու արասընտա մուալ-  
լագտա չալգանըպ տուրույօր իտի :

Պու գազաղէտէ կէմիլէրին պազըլարը միւսատէմէ ,  
վէ պազըլարը տախի գայալարա չարբմագլա զարգ օլ-  
մուշ տըր : Գէշալիք ֆուրթունանըն շիտտէթինէ թէ-  
համիւլ իտէմէյուպ , արմալարը վէ տիրէքլէրի բարա  
բարչա օլարագ պաթմըլլար իտի . ճիւմլէսի տէ պէօ-  
յիւք պիր լիման տէրունինտէ տէմիրլէմիշ , վէ տն պէ



ան հարաքէթ իթմէք իւզրէ գօմանտայա պէքլէյօր-  
լար իմիշ կիպի պիր վազիյէթ քէսպ իթմիշլէր իտի :

Նօթիւլիւս պուճլարըն իշինտէն կէշտիյինտէ , է-  
լէթթրիք զիյասը իլէ իշպու մէնզարէյի միւէլլէմէյի  
թէնվիր իտիյօր իտի քի , հէման պանտէրալարըյըլա  
պիզի սէլամլայաճագլար սանըյօր իտիմ . լաքին խայր ,  
պու վասի մէյտանը էլէմ պէյանտէ միւտհիշ պիր սիւ-  
քիւնէթ իլէ էօլիւմ հիւքմֆէրմա օլույօր իտի :

Նօթիւլիւս , ճիպրալթար պօղազընա եագլաշտըգ-  
ճա , պահը Սէֆիտին տէրինլէրինտէ տահա քէսրէթլէ  
գազա ասարը կէօրիւնիւյօր իտի . Աֆրիգա վէ էվրօբա  
սէվահիլի կիթտիքճէ տարլաշտըգլարընտան , թապիյի  
պու տարաճըգ հավզալէրտէ միւսատէմէլէր չօղ վու-  
գու պուլաճագ իտի . գասարը տէրեատէ պիր չօգ տէ-  
միրտէն մամուլ կէմի էշեասը կէօրտիւյիւմ կիպի , զա-  
յէթ իրի վաբօրլար՝ պազըսը եան իւսթիւ եաթմըշ ,  
վէ պազըլարը տիմտիք տուրալագ , տէհշէթամիզ պի-  
րէր ճանավար չէքլ ու վազիյէթինի ալմըշլար իտի :

Սէֆայինի մէքսուրէ արասընտա , եանլարը աշըլ-  
մըշ , պաճասը էյիլմիշ , բէրվանէսի բարչալանմըշ , տիւ-  
մէն կէրինտէն այրըլըպ էլան զէնճիրի իւսթիւնտէ  
գալմըշ , վէ գըշ թարաֆը տէնիղ թուզլարընտան իպ-  
րանմըշ պէօյիւք պիր վաբօր կէօրտիւմ . պուճըն իպրագ  
իթտիյի մէնզարէյի միւէլլիմէնին թարիֆի մուհալ գա-  
պիլինտէն տիր . էյ վահ , պու վաբօրըն զարգ օլմասը-  
յըլա աճէպ նէ գատար պիշարէլէր՝ գասարը տէրեատէ  
պօղուլուպ ճանավարլարա եէմ օլմուշլար իտի . աճէ-  
պա պու վագաայի տէհշէթֆէրմայը հէքեայէ իթմէք  
իշին պիր գաշ թայիֆէ գուրթուլմիւշ մու իտի . եօգ-  
սա պու մազրուքիյէթին էսրարը միւտհիշէսի , միւէպ-  
պէտէն տալկալար արասընտա մէտֆոն մը գալմըշ

տըր : Պիլմէմ նէ սէպէպէ մէպնի , մէնզարէյի միւտ-  
հիշէսի իլէ պէնի մահզուն վէ տիլսուն իտէն պու գա-  
զաղէտէ սէֆինէյի , պունտան եիրմի սէնէ գատար  
ագտէմ թէքմիլ մալ ու ճանըյըլա մահվ ու նապուտ  
օլուպ տա , պիր տահա խապէր ալընամայան , վէ հիշ  
պիր էսէրի կէօրիւլէմէյէն Աման վարօրը օլաճաղընը  
միւլահազա իտիյօր իտիմ :

Աման եա Բապպիմ , աճապա պահըը Սէֆիտին  
պու վասի վէ մէրտումխար ( մարդակէր ) պօղաղընըն  
ճանխրաշ թարիխի , նէ՞ տէհշէթամիզ պիր հիքեայէ  
թէշքիլ իտէր : Պուրատա զարգ ու նապէտիտ օլան  
ինսանլարըն ատէտինի , վէ սէրվէթին ճէսամէթինի  
քիմ թաատատ վէ թասավվուր իտէպիլի :

Մա մաֆիհ Նօթիւլիւս , բիշկեհանը նազարըմտա  
պուլունան պու մէնզարէյի միւլէլլէմէ արասընտա , քէ-  
մալի լազայաի իլէ ալէլ աճէլէ կէշիպ կիտիյօր իտի :  
Փետրուարըն օն սէքիզինճի կիւնիւ , սապահըն սաաթ  
իւշիւ սուլարընտա ձիպրալթար պօղաղընըն էօնիւնէ  
վասըլ օլտու :

Ձիպրալթար պօղաղընտա իքի ագընթը մէվճուտ  
տըր . պիրինճիսի , պահըը Մուհիթին սուլարընը , պահ-  
ըը Սէֆիտին հավզասընա տէօքէն ֆէվզանի ( վերին ) ա-  
գընթը տըր քի , միւտտէթը մէտիտէտէն պէրու մա-  
լիմ տիր . տիկէրի թահտանի ( ստորին ) եանի պիրին-  
ճինին աքսինէ օլարագ կիտէն ագընթը տըր քի , պիր  
չօգ միւլահազաթ վէ թէճրիւպաթտէն սօնրա , նիհա-  
յէթ պու կիւնքի կիւն վիճուտի թաստիք օլունմուշ  
տըր . պու ագընթը , պահըը Սէֆիտին սուլարընը , պահ-  
ըը Մուհիթի Աթլասիյէ կէօթիւրմէքտէ տիր :

Ճիլ հագըգա կէրէք իւսթ ագընթը վասէթասը-  
յըլա պահըը Մուհիթի Աթլասինին սուլարը , պահըը



Սէֆիտէ տէօքիւմէսինտէն , վէ կէրէք պահրը մէզքիւ-  
րէ ագան նէհիրլէրտէն , պահրը Սէֆիտին սուլարը տա-  
յիմի սուրէթտէ թէզայիւտ պուլմասը , վէ հաթտա պիր  
կիւնտէ թաշմասը լազըմ կէլիր իքէն , աւլա պէշլէ  
պիր սու թուղեանը վուգու պուլմամասընտան , պիլ  
միւպատէլէ պահրը Սէֆիտին ֆազլա սուլարընը , պահ-  
րը Մուհիթի Աթլասիյէ կէօթիւրէն թահտանի (ստորին)  
պիր ագընթընըն վիճուտինի հէր հալտէ գապուլ իթ-  
մէք լազըմ կէլմիշ տիր . զիրա պահրը Սէֆիտին սու-  
լարընը , մուվազէնէտէ պըրագմագ իչին , հասըլ օլան  
թէպախուրըն (չոգիացում) քեաֆի օլմայաճաղը մու-  
հագագագ տըր :

Պու ֆարզիյաթը ֆէննիյէնին սըրֆ հագըգաթ օլ-  
տուլունու ըայէլայն կէօրիւպ թաստիգ իթտիմ . զիրա  
նօթիւլիւս , թահտանի , եանի աքսի օլան ագընթըտան  
իսթիֆատէ իտէրէք , քէմալի սիւրաթլա մէզքիւր տար  
կէչիտէ տօղրու իլէրլէտի . անճագ պիր տագըգա գա-  
տար , Ավէնսու իլէ Պըլինիօսըն , տէնիզէ պաթտըղընը  
իտտաա իթտիքլէրի , Հէրքիւլ մապէտինին հայրէթէֆ-  
զա խարապէզտընը , իւզէրինտէ պինա իտիլմիշ քիւ-  
չիւք պիր ատաճըգլա պէրապէր տէնիզլին ալթընտա  
թէմաշա իտէպիլտիմ :

Պիր գաշ տագըգա սօնրա նօթիւլիւս , պահրը Մու-  
հիթի Աթլասի սուլարընտա գաթի մէսաֆէ իտիյօր ի-  
տի :

## 8

## Վիկո Գոյու .

Պահրը Մուհիթի Աթլասի (Ատլանտեան Ովկիանոս),  
 եանի զայէթ վասի պիր տէրեա , պու տէնիզին սաթհը  
 եիրմի պէշ միլեօն միւրէպպա (քառակուսի) միլ օլտու-  
 ղու կիպի , պօյը տօգուզ պին միլ , վէ էնի օրթա հի-  
 սապ իլէ իքի պին եէտի եիւզ միլ տիր : Պու էհէմմի-  
 յէթլի տէնիզ , էզմինէյի գատիմէնին Հօլանտայըլարը  
 ատա օլունան Կարկէթօնայըլարտան մաատէ չօգլուզ  
 քիմնէյէ մալիւմ տէյիլ իտի : Կարկէթօնայըլար , պէ-  
 րայի թիճարէթ , էվրօքա վէ Աֆրիգա սէվահիլի զար-  
 պիլէսինի քեամիլէն տօլաշտըլարընտան , պահրը Մու-  
 հիթի Աթլասի հագգընտա մալիւմաթլարը պուլուն-  
 մագտա իտի :

Պիրի պիրինէ միւվազի տօլամպահը , եանի կիրին-  
 թիլի վէ չըգընթըլը սէվահիլի օլան պու ճէսիմ տէրեա ,  
 քիւրբէյի արգըն էն պէօյիւք նէհիրլէրի պուլունան ,  
 Սէն Լօրան , Միսիսիբի , Ամազօն , Բլաթա , Օրէնժ , Նի-  
 կէր , Սէնէկալ , Էլպա , Լուար վէ Ռէն նամ ինհարըն  
 սուլարընը գապուլ իտէր , եանի էն միւթէմէտալին մէ-  
 մալիք իլէ , էն վահշի գըթալարըն սուլարըլըլա իսգա  
 (ռոռգանիլ) օլունուր : Տիւնեանըն հէր միլլէթինէ մախ-  
 սուս պայրագլարը թէմէվիլիճ իտէրէք կիտէն վարօր-  
 ւար , պու շէօհրէթշըար տէրեանըն սուլարընը տէօյ-  
 մէքատ տիրէր : Տէնիզ իլէ իշթիղալ իտէն էրպապը  
 սէֆայինին (նաւորդ) նաղարը տէհշէթլէ պագտըղլա-  
 րը , Հօրն , վէ Պուրթունա պուլունլարը թէսմիյէ գըլը-



նան թէհլիքէլի մէվգըլար , պու տէնիզտէ մէվճուտ տուր :

Նօթիւլիւս , քիւրրէյի արզըն օն պին ֆարսախ վիւսաթը օլան պէօյիւք գըսմընը իւշ պուշուգ այ զարֆընտա տօլաշտըգտան սօնրա , շիմտիտէ սիվլրի պուրնույուլա պահրը Մուհիթի Աթլասինին սուլարընը եարըպ տուրույօր իտի . լաքին նէրէյէ կիտիյօր իտիք , վէ միւսթապէլ պիզէ տահա նէլէր կէօսթէրէճէք իտի . . .

Նօթիւլիւս , ձիպրալթար պօղազընտան տըշարը չըգտըգտան սօնրա , տէնիզին աչըղընտա եօլունա տէվամ իթմէքտէ իտի : Եէնիտէն սաթհը տերեայէ չըգմայա պաշլատը , վէ պիզտէ եինէ հէր կիւն սէֆինէնին կիւվէրթէսի իւզէրինէ չըգըպ կէզմէք ատէթինի էլէ ալտըգ :

Նէտ-Լանտ վէ Գօնսէյլ իլէ պերապեր տերհալ կիւվէրթէյէ չըգտըմ : Սպանեանըն նիմ ճէզիրէսինին սէվահիլի զարպիյէսի նիհայէթինի թէշքիլ իտէն , սէն վէնսան պուրնու օն իքի միլ գաւար ուզագտան կէօրինիւյօր իտի : Տէնիզ գարընթըլը օլուպ , տալկալար Նօթիւլիւսի շիտտէթլի սուրէթտէ սարսարգլարընտան , կիւվէրթէ իւզէրինտէ տուրմագ միւմքիւն օլամայօր իտի . օ հալտէ պիր ազ թէմիզ հէվա թէնէֆֆիւս իթտիքտէն սօնրա աշաղը էնտիք :

Գօնսէյլ , քէնտի գամարասընա կիթտի , պէնտէ օտամա չէքիլտիմ , լաքին Նէտ-Լանտ , զիհնի մէշղուլ կիպի կէօրինմէքլէ օտամա կէլտի : Գանատալը , պահրը Սէֆիտի պիր սիւրաթը ֆէվգէլատէ իլէ կէշտիյիմիզտէն , ֆիրար նիյէթինի մէվգըլը իճրայէ վաղ իտէմէմիշ օլտուղու իչին , հըսս իթտիյի մահզուհիյէթի սէթը իթմէյէ գատըր օլմայօր իտի :

Օտամըն գարուսընը գաբար գաբամազ Նէտ-Լանտ



գարշըմա կէշիպ օթուրտու, վէ հիշ պիր շէյ սէօյլէ-մէքսիզին եիւզիւմէ պագմայա պաշլատը: Գանատա-լընըն ֆիքրինի անլայարագ քէլամէ աղագ պիրլէ.

— Տօսթում նէտ, էֆքեարընըլը անլայօրում, սիզ՝ քէնտինիզի թայիպ իտէճէք պիր սէպէպ պուլա-մագսընըլ, զիրա նօթիւլիւսին ագըլտան պիրուն սիւ-րաթը հարաքէթի էսնասընտա, ֆիրար իթմէք ատէ-թա տիվանէլիք օլաճագ իտի, տէյիլ մի:

Նէտ-Լանտ սէօզիւմէ ճէվապ վէրմէտի, մէրգու-մըն գաշլարը չաթըլտըղընտան, վէ տուտագլարընըն սըգըշմասընտան, զիհնինի իշլալ իտէն պիր էֆքեար ի-լէ մուզթարըպ օլտուղունը անլատըմ, վէ սէօզիւմէ տէվամ իտէրէք:

— Ազիզիմ նէտ, հէնուզ մէյուս օլաճագ պիր սէ-պէպիմիզ եօգ տըր, Բօրթէկիզ սէվահիլի էօնիւնտէ պուլունտուղումուզտան, Ֆրանսա վէ ինկիլթէրայա եագընըլ: Տէմէք տիր քի, օրալարտա պիր իլթիճա-կեհա պուլաճագըմըլ տէրքեար տըր, լաքին էկէր նօ-թիւլիւս, ձիպրայթար պօղագընտան տըշարը չըգտըգ-տան սօնրա զարպ ճիհէթինէ տէօնիւպտէ պիզի գա-րալարտան արի օլան տէնիզլէրէ կէօթիւրմիւշ օլայը-տը, պէնտէ սիզին էնտիշէնիզէ իշթիրաք իտէր իտիմ. ֆագաթ չիմտիլիք իշ պէօյլէ տէյիլ, զիրա նասըլ քի պիլիյօրուզ, գաթթան նըմօ, միւթէմէտտին սահիլլէր-տէն գաշմայօր: Շու հալտէ պիր գաշ կիւնտէն նիյէ-թինիզի քէմալի սուհուլէթլէ մէվգըլը իճրայէ վազ ի-տէճէյինիզի մէմուլ իտէրիմ, տէտիմ:

Նէտ-Լանտ, պիր տահա տիք տիք եիւզիւմէ պագ-տըգտան սօնրա, սիւքիւթի գաթ իտէրէք:

— Պու կիճէտէն մատէ կիւզէլ ֆըրսաթ օլամաղ, տէտի:



Գանատալըտան պէօյլէ պիր սէօզ պէքլէմէտէյիմ իչին պիրտէն պիրէ նէյէ օղրատըղըմը պիլմէյուպ օթուրտուղում եէրտէն ֆըրլատըմ, ճէվապ վէրմէք իսթէսիմ իսէ տէ, սէօզ պուլամատըղըմտան սիւքիլթ իտիյօր իտիմ: Նէտ-Լանտ իսէ, թէքրար քէլամէ ազազ վէ սէօզիւնէ տէվամ իլէ:

— Վուգու պուլաճագ օլան ֆըրսաթտան իսթիֆատէ իթմէյէ գարար վէրմիշ իտիք, իշթէ պու ֆըրսաթ էլիմտէ տիր. պու ագչամ, անճագ պիր գաչ միլ ուզագտան Սպանեա սէվաճիլինտէն կէչէճէյիլ, կիճէ գարանյըգ օլտուղու կիպի, ըիւզկեար տախի պիզէ միսախտ օլաճագ սուրէթտէ, աչըգտան սաճիլէ տօղրու էսմէքտէ տիր... միւսիւ Արոնաքս, սիզ պանա սէօզ վէրմիշ իտինիլ քի սէօզիւնիւզտէ սէպաթ իտէճէյինիլէ գաթան չիւպէն իտէմէմ:

Նէտ-Լանտըն պու սէօզլէրինէ ճէվապ վէրմէյօր իտիմ, Գանատալը իսէ, օթուրտուղու եէրտէն գալգըպ եանըմս կէլէրէք:

— Պու կիճէ սաաթ տօգուզտա, պէն զաթէն պու մատտէյի Գօնսէյլէ խապէր վէրմիշիմ, օ սաաթտա գաթթան Նըմօ քէնտի օտասընտա գաբանըր, եանի ույգուտա պուլունուր, նէ մաքինաճըլար վէ նէ տէ թալիֆէլէր պիզի կէօրէմէզլէր. Գօնսէյլ իլէ պէն՝ օրթա նէրուիւպանտան եօգարը չըգաճաղըզ, սիզտէ միւսիւ Արոնաքս, պիզտէն իքի ատըմ ուզագտա օլան քիլթիւպիանէտէ գալաճագ վէ պիզիմ իշարէթիմիզէ ինթիզար իտէճէքսինիլ: Քիւլէքլէր, տիրէք վէ եէլքէն սանտալտա տըր, հաթտա սանտալըն տէրունինէ պիր մըգտար մէքիւլաթ գօյմայա տախի մուվաֆֆագ օլապիլտիքտէն մատէ, պիր տէ ինկիլիլ անահտարը էլտէ իթտիմ քի, պու ալաթ իլէ, սանտալը Նօթիւլիւսէ

րապթ իտէն վիտալարը բէք գօլայ սէօքէճէք տիր, վէլ հասըլ հէման պու կիճէ ֆիրարըմըլ իչին հէյ շէյ հա-  
զըր տըր :

— Լաքին տօսթում նէտ , կէօրիւյօրսունուլ ա' ,  
տէնիյ բէք ֆուրթունալը տըր :

— Էվվէթ էօյլէ տիր , ֆագաթ նէ՞ չարէ , պու  
գատարճըգ պիր թէհլիքէյի կէօզէ ալարըմամըլ լա-  
զըմ տըր : Ալէլիսուսուս սանտալ սաղլամ օլտուղու կի-  
պի , ըիւզկեարտա արգամըլտան էսմէքտէ տիր քի , օ  
հալտէ պիր գաչ միլ կիթմէք հիչ պիր շէյ տէմէք տիր .  
զիրա եարըն , սահլտէն եիւզ ֆարսախ ուզամայաճա-  
զըմըզը քիմ քէֆալէթ իտէպիլիր . էկէր պիրազ պահ-  
տըմըլ եավէր օլուրսա , սաաթ օն վէ օն պիր սուլա-  
րընտա եա գարատա պուլունուր , վէ եախօտ էօլիւ-  
րիւզ : Իմտի ճէնապը Հագգըն ալն ու ինայէթի իլէ պու  
կիճէ հէյ շէյ պիթէր :

Նէտ-Լանտ , պու սէօզլէր իլէ պէնի պիր հալի  
տէհշէթ իշթիմալտէ պըրագարագ կիթտի . ֆիրար զէ-  
մանը կէլտիյինտէ տիւշիւնմէյէ , վէ լիւզիւմի թագտի-  
րինտէ միւճատէլէյէ կիրիշմէյէ մէյտան պուլաճաղըմը  
զանն իթմէքտէ իտիմ , լաքին մուաննիտ (յամաու) ար-  
գատաշըմ , պու կիպի միւլահագաթա վագըթ պըրագ-  
մամըլ իտի : Մամաֆիհ Նէտ-Լանտըն պին քէրրէ հագ-  
գը վար իտի : Մէրգում , պու ֆըրսաթտան իսթիֆա-  
տէ իտէպիլիր իտի , վէ պէն եալընըլ մէնաֆիլի շախ-  
սիյէմ , վէ տահա տօղրուսը քէյֆիմ իչին սէօզիւմտէն  
րուճու իտէրէք , արգատաշլարըմըն միւսթագպէլինի  
թէհլիքէյէ իլգա իթմէք կիպի , աղըր պիր մէսուլիյէ-  
թի տէրիւհտէ իտէպիլիւմի իտիմ , վիճտանըմ պունա  
ճէվազ վէրէճէքմի իտի : Էվվէթ , Նէտ-Լանտըն տէ-  
տիլի կիպի , եարըն գարթան Նըմօ պիզի , գըթաթը



մէսքիւնէտէն արի օլան եապանի տէնիզլէրէ կէօթիւ-  
րէմէզ մի իտի :

Պու միւլահազաթ իլէ մէշղուլ իքէն , շէտիտ պիր  
ըսլըգ սէտասը իշիթմէքլէ , խազինէլէրին սու իլէ տօլ-  
տուրուլտուղունը անլատըմ . ֆիլ հագըգա Նօթիւլիւս ,  
չօգ կէշմէտէն , պահրը Մուհիթի Աթլասինին գաարը-  
նա էնի վէրտի :

Երկրամօտէ մէնգուշ (նկարեալ) օլան հէյէճանը  
գալպիյէմի գաթթանա պէյան իթմէմէք իշին օտամ-  
տան չըգմագ իսթէմէտիմ . օ կիւնիւ նայիլի հուրրի-  
յէթ օլմագ արզուսը իլէ , Նօթիւլիւսին վասէթասըյլա  
թահաէլ պահր պու հարիգ իւլ ատէ սէյահաթըմը նա  
թէմամ պըրրագմագ միւլահազաթը արասընտա միւթէ-  
րէտտիւտ գալարագ , բէք միւքէտտէրանէ կէշիրտիմ .  
պահրը Մուհիթի քէպիր . վէ պահրը Մուհիթի հինտի-  
նին էսրարը զարիպէսինէ ալեհաճ օլտուղում կիպի ,  
պահրը Մուհիթի Աթլասինին գաարը խէֆայասընա  
(գաղտնիք) վագըֆ օլմագ արզուսըյլա սուզան օլուպ ,  
պունտան մահրում օլաճաղըմա օ գատար մահզուն օլ-  
տում քի , գալէմէ ալմըշ օլտուղում , վէ հէնուզ պի-  
րինճի գըսմընը իքմալ իտէմէտիյիմ իշպու հէքեայէնին  
քիթապը էլիմտէն եէրէ տիւշմէքուէ , վէ սօն տէրէճէ  
խօշ պիր հալ իլէ տէվամ իթմէքուէ օլան իսթըրնիւ-  
վագ բիւյամ , պէօյլէճէ իխլալ օլունմագտա իտի . վէլ  
հասըլ կեհաճ արգատաշլարըմ իլէ պէրապէր գարայա  
այագ պատմագ մահզուղիյէթինի թէխայիւլ իտէրէք ,  
վէ կեհաճ տա զայրի իսթիյարի օլարագ մէմուլին զայ-  
րի պիր վագաանըն զուհուրի իլէ , Նէտ-Լանտըն թէ-  
շէպպիւսաթընա մանի օլմասընըն արզուսըյլա սուզան  
օլարագ , ֆէնա պիր հալտէ կիւնիւմիւ ազչամ իթտիմ .

Բուսուլայա պագմագ , վէ Նօթիւլիւսին՝ գարա-

տան թէպախտ իտուպ իթմէտիյնի անլայապիւմէք ի-  
չին, իբի տէֆա սալօնա կիթտիմ: Նօթիւլիւս, տայիմա  
Բօրթէկիզ սուլարը իչինտէ օլտուղու հալտէ, պահրը  
Մուհիթի Աթլասի սէվահիլի էօնիւնտէն կէչէրէք շը-  
մալէ տօլրու կէչէյօր իտի:

Արթըզ սօն գարարըմը վէրմէք, եանի ֆիրարէ  
հազըրլանմագ լազըմ իտի, եիւքիմ աղըր տէյիլ իտի,  
սէյահաթնամէմտէն պաշգա պիր էշեամ պուլունմա-  
մագտա իտի:

Քէնտի քէնտիմէ, տճապա գարթան Նըմօ ֆիրա-  
րըմըզա նէ՞ տէյէճէք իտի, նէ՞ տէրէճէ էնտիչէնաք  
օլաճագ, եախօտ պու ֆիրար քէնտինին զարարընը մու-  
ճիպ օլաճագ մը, շայէտ մուվաֆֆագ օլամագսագ,  
պիզիմլէ նէ՞ եօլտա մուամէլէ իտէճէք, տէյու տիւչիւ-  
նիւյօր իտիմ: Հիչ շիւպհէ եօգ քի, պէնիմ գարթան  
Նըմօտան շիքեայէթ իտէճէք պիր սէպէպիմ եօգ իտի.  
պիլաքիս, մումաիլէյհին իպրազ իթտիյի միւսաֆիրնիւ-  
վազըլըզա թէչէքքիւր իթմէյէ պօրճըլ իտիմ: Մամա-  
ֆիհ, անըն նէզտինտէն ֆիրար իթմէքլէ տէ, նամ-  
քէօր աղտ օլունամագ իտիմ, զիրա եանընտա գալմագ  
իչին ասլա պիր սէօզ վէրմէմիշ, վէ եախօտ պու խու-  
սուստա եէմին իթմէմիշ իտիմ: Գարթան Նըմօ, պիզի  
միւէպպէտէն եանընտա ալըգօյմագ իչին, սէօզիւմիւզ-  
տէն զիյատէ, քէնտի մալիք օլտուղու գուլվէթինէ էմ-  
նիյէթ իթմէքտէ իտի քի, օ հալտէ ֆիրար իթմէքլէ  
ալչագըլըզ իթմիշ օլմատըգտան մատէ, հաթտա քէն-  
տինին պու պապտէ, եանի թէվզըֆաթըմըզ խուսու-  
սընտա պէյան իթտիյի գարարը գաթիսինտէն, ֆիրար  
թէճըիւպէսինէ գալըշմաղա էգհէր ճիհէթ հազըլ իտիք:

Սանթուրին ատասընը զիյարէթիմիզտէն պէրի  
գարթանըն եիւզիւնիւ կէօրմէմիշ իտիմ, աճէպա ֆի-



րարըմբղտան էվէլ թէսատիւֆ պէնի գաբթան իլէ պիր տահա կէօրիւշտիւրէճէ՞ք մի իտի : Տօղրուսը պունու հէմ արգու իթմէքտէ , վէ հէմ տէ գօրգմաղտա իտիմ : Գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլտուղու կիպի , գաբթան նըմօնըն օտասը , պէնիմ օտամըն իթիսալինտէ օլմաղըլա , մումաիլէյհին այագ սէտասընը իշիթմէք իշին գուլագ վէրտիմ իսէ տէ , հիշ պիր սէս սէտա իշիթմէտիմ . օտասը պօշ օլմալը իտի :

Քէնտի քէնտիմէ , աճէպա պու զարիպ իւլ ահվալ ատէմ կէմիտէ տէյիլ մի , աճէպա տիւնեա իլէ ճիւղիճէ պիր միւնասէպաթը վէ րապըթասը վա՞ր մը տէյօր իտիմ , զիրա պիր կիճէ սանտալըն Նօթիւլիւստէն այրըլըպ խաֆիէն պիր թարաֆա կիթտիյնի հըսս իտէպիլմիշ իտիմ . տէմէք օլուր քի գաբթան նըմօ , աւրա սըրա Նօթիւլիւստէն չըգըպ կիտիյօր իտի , չօգ վագըթ հաֆթալար իլէ մումաիլէյհին եիւղիւնիւ կէօրմէզ իտիմ : Պու միւտտէթ զարֆընտա նէ՞ եաբըյօր իտի , նէ՞ իլէ վէ քիմին իլէ վագըթ կէշիրիյօր իտի : Քէնտինէ պէնգէրլէրտէն նէֆրէթ իտիյօր զանն օլունան պու աաէմին , ինսանլարըլա միւնասէպաթտէ պուլունմատըղընը քիմ թէէմին իտէպիլիր :

Պու , վէ պունըն կիպի պինլէրճէ միւլահագաթ , զիհնիմի իհաթա իթմէքտէ իտի . պուլունտուղումուզ մէվգը իգթիզասընճա պիզիմ իշին , ֆարզիյաթ յէ թաւաւվուրաթ սահրասընըն բէք կէնիշ օլաճաղը թապիյի պիր հալ տըր . թարիֆի զայրի գապիլ պիր էնտիշէ իշինտէ օլուպ , եէվմը ինթիզար պանա սօնսուզ կէլիյօր իտի , սաաթլար ասլա իլէրլէմէյօր զանն իթմէքտէ իտիմ :

Ատէթ իւզրէ թաամըմ օտամա կէթիրիլտի , լաքին էնտիշէմտէն նաշի իշթահըմ քէսիլմիշ օլմաղըլա

բէք ազ շէյ եէյէպիլտիմ: Սաաթ եէտիտէ սօփրա-  
տան գալգըպ, Նէտ-Լանտըն իշարէթինէ հէնուզ եիւզ  
եիրմի տագըգա գատար վագըթ գալտըղընը հիսապ  
իթտիմ: հէյէճանըմ արթտըգճա արթտը, վէ նապըզ-  
լարըմ շիտտէթլէ աթմայա պաշլատը: Պիլա հարաքէթ  
գալամայըպ օտամըն տէրունինի տօլաշըպ տուրույօր  
իտիմ: Հարաքէթին՝ զիհնիմին շուշիշինի թէսկին իտէ-  
ճէյինի մէմուլ իթմէքտէ իտիմ, թէշէպպիւսաթը քիւս-  
թախանէմիգտէ մուվաֆֆազ օլամայաճաղըմըգտան, վէ  
պէլքի տէ պու եիւզտէն թէրքը հայաթ իտէճէյիմիղ-  
տէն չօղլուզ վագիֆէ իթմէյուպ, իլլա գաշաճաղըմըզ  
էսնատէ թութուլուպ տա գաբթան նըմենըն հուզու-  
րունա կէօթիւրիւլաիլիւմիւզտէ, հըսս իտէճէք օլ-  
տուղում մահճուպիյէթի տիւշիւնիւյօր իտիմ: Մուճա-  
իլէյհին ապուսը չէհրէսի կէօղիւմիւն էօնիւնէ կէլիյօր  
իտի, վէ պա իուսուս, գաբթանըն եիւզիւնտէն տիւ-  
չէճէյիմի տիւշիւնտիւքճէ, ֆէնա հալտէ մուզթարըպ  
օլմագտա, վէ գալպիմ բարալանմագ տէրէճէտէ աթ-  
մագտա իտի:

Սալօնը սօն տէֆա օլարագ պիր տահա կէօրմէք  
իսթէյուպ, տարաճըգ եօլլարտան կէչիպ, տէրունին-  
տէ բէք չօգ ֆայիտէլի վէ հալավէթլի վագըթլար կէ-  
չիրմիշ օլտուղում օ մէշհուր միւզէխանէյէ վասըլ օլ-  
տում: օրատա պուլունան ազիմ սէրվէթէ, խազինէլէ-  
րէ, վէ էշիւայի նատիտէյէ պագտըգճա, մալ ու սէր-  
վէթինէ միւէպպէտէն վէտա իտուպ տա սիւրկիւնէ կի-  
տէն ատէմ կիպի միւքէտտէր օլտում: Կէօղիւմիւն էօ-  
նիւնտէ պուլունան թապիաթըն միւճէզէլէրինի, վէ է-  
բէյիճէ պիր միւտտէթտէն պէրի իշինտէ եաշատըղըմ,  
վէ ատէթա մայէյի հայաթըմ կիպի թէլագգը իթտի-  
յիմ, սէնայիյի նէֆիսէ ասարը հայլէթպախշասընտան



պիր միւմբիւն այրըմազ իսթէմէյօր իտիմ :

Պահրը Մուհիթի Աթլասինին սուլարընը կէօրմէք իչին , կէօզլէրիմի բէնչէրէլէրէ աթֆ իթտիմ , լաքին բէնչէրէլէր՝ սըգը սըգըյա գաբանմը իտի . պէնի տէմիր պիր լէվհա՝ տէրեատէն թէֆրիք իթմէքտէ իտի . օ տէրեայի հայրէթֆէզատէն քի . հէնուզ կէօրմէմիշ վէ թանըմամը իտիմ :

Սալնըն տէրունինի պէօյլէճէ կէզտիքտէն սօնրա , գաբթանըն օտասընա աչըլըր օլան գաբընըն եանընա վարտըմ . ազիմ պիր թէաճճիւպ իլէ գաբընըն նիմ սուրէթտէ աչըգ օլտուղունը կէօրիւպ կէրի չէքիլտիմ . զիրա էկէր գաբթան նըմօ օտասընտա իսէ պէնի կէօրէճէք իտի , լաքին հիշ պիր սէս իշիթմէտիյիմտէն թէգարրուպ իթտիմ . Օտանըն տէրունի խալի ջըմաղըլա գաբըյը իթէրէք իչէրի կիրտիմ . պու օտա , տայիմա թէրքի տիւնեա օլան բահիպլէրին իգամէթկեահը կիպի սատէ պիր հալտէ պուլունույօր իտի :

Պու էսնատէ իւք տէֆա օլարագ զիյարէթ իթտիյիմ վագըթ կէօրէմէմիշ օլտուղում , տիվարտէն ապըլը պիր գաշ թասվիրլէր կէօզիւմէ չարտը . պունլար՝ ճէմիյէթը պէչէրիյէնին խայրը իչին ազիմ ֆէտաքեարլըգլարտա պուլունան , Դօցիուսգօ , Պօցարիս , Օգօնէլ , Ուաշինկիթըն , Մանէն , Լինգօլն , վէ Ճօն-Պրատուն կիպի զէվաթը քիրամըն թասվիրլէրի իտի :

Դաբթան նըմօ իլէ իշպու զէվաթը թարիխիյէ (պատմական մարդիկ) պէյնինտէ նէ՝ մինասիպէթ վար իտի . աճապա ճէմիյէթը պէչէրիյէտէն նէֆրէթ իտիյօր կիպի կէօրիւնէն գաբթան նըմօ տախի , զէվաթը մէգքիւրէ կիպի քէնտի հէմճընսընա նաֆի օլմա՞գ մը իսթէյօր իտի :

Պու էսնատէ նակէհան սաաթ սէքիզի վուրտու ,

չանքն իւք վուրուչը պէնի տալկընլըղըմտան այլըթար . կիւյա կիզլի պիր կէօզ , միւլահազաթը խաֆիյէմէ ա- կեահ օլմուշ կիպի վիճուտիմտէ պիր սատմէյի շէտիտէ հըսս իտէրէք , տէր հալ օտատան տըշարը չըգտըմ :

Թէքրար սալօնա կիրինճէ կէօզէրիմ բուսուլայա միւնաթըֆ օլտու , տայիմա շըմալ ճիհէթինէ աօղրու կիտիյօր իտիք , բէրաքէթէ (լըք) , միւթատիլ պիր սիւ- րաթ կէօսթէրմէքտէ , վէ մանիմէթրօ տախի ալթմըշ այազ տէրինլիք իշար իթմէքտէ իտի , շու հալտէ թա- լի՝ Նէտ-Լանտէ միւսախտ իտի :

Օտամա ավտէթ իտուպ կիյինտիմ , չիզմէլէր ա- յաղըմտա , տէնիզ թիւքիսի տէրիսինտէն մամուլ շապ- գա պաշըմտա , վէ Ծօկ բօսթէքիսինտէն եաբըլմա իքի գաթ բալթօմ սըրթըմտա օլտուղու հալտէ հազըրլա- նըպ ինթիզարէ պաշատըմ . էթրաֆը իհաթա իտէն սիւքիւթի , եալընըզ բէրվանէնին տայիմի շամաթասը իխլալ իտիյօր իտի . աճէպա Նէտ-Լանտըն թութուլ- մասընը էյմա իտէն պիր վալէյլա՞ մը իշիտէճէյիմ տէ- յու , գուլագ վէրիպ էթրաֆը տըզգաթլա տիյնէյօր իտիմ , հասըլը թարիֆի զայրի գապիլ միւտհիշ պիր էնտիշէ իշինտէ պուլունույօր իտիմ :

Սաաթ տօգուզա պիր գաշ տագըզա գալարագ գուլաղըմը՝ գարթանըն օտասընա վաղ իթտիմ , ասլա սէս սէտա իշիտիլմէյօր իտի . օտամտան տըշարը չը- գըպ նիմ գարանլըզ վէ խալի օլան սալօնա կիրտիմ :

Քիւթիւպխանէյէ իլհագ օլան գաբույը աշտըմ , պուրասը տա խալի վէ գարանլըզ իտի . տօս տօղրու մէրքէզ նէրտիւպանընա աշըլմագտա օլան պէօլմէնին գաբուսը եանընա կիտուպ , Նէտ-Լանտըն իշարէթինէ պէքլէտիմ :

Պու էսնատէ բէրվանէնին հարաքէթի սէտասը խա-



ֆիֆլէնտի, մուսխարէն պիւս պիւթիւն տուրտու. ա-  
ճէպա պունըն սէպէպի նէ՛ իտի, պու թէվագուֆ՝  
Նէտ-Լանտըն թէչէպպիւսաթընա ֆայիտէ՞լի մի, եօգ-  
սա պիլաքիս մանի՞ մի օլաճագ իտի: Իշթէ պու նօգ-  
թայը քէչֆ իտէմէյօր իտիմ:

Էթրաֆըմտա հիւքմ ֆէրմա օլան սիւքիւթ, եա-  
լընըզ գալպիմին աթմասը սէտասընտան իխլալ օլույօր  
իտի:

Նակէհան խաֆիֆ պիր միւսատէմէ հըսս օլունտու:  
Նօթիւլիւսին՝ պահըր Մուհիթի Աթլասինին գաարընտա  
օթուրտուղունը անլատըմ, էնտիչէմ արթտըզճա արթ-  
տը, Գանատալընըն իշարէթինի իշիթմէյօր իտիմ. հէ-  
ման կիտիպ Նէտ-Լանտը պուլմագ՝, վէ ֆիրար ֆիքըրինի՝  
պաշգա պիր վագըթա թէէխիր իթմէսինի նասիհաթ  
իթմէք արզուսըյըլա սուղան օլույօր իտիմ. զիրա Նօ-  
թիւլիւս շու հալտէ իքէն, թապիյի ֆիրար իթմէք խա-  
թըրտան կէչէր շէյ տէյիւ իտի:

Պու արալըզ սալօնըն գարուսը աշըլմագլա, գաբ-  
թան Նըմօ կէօրիւնտիւ. մումաիլէյհ պէնի կէօրիւնճէ,  
նազիքեանէ սուրէթտէ, ֆագաթ մուգատտէմէսիզ (ա-  
ռանց նախաբանի) օլարագ:

— Օ՛, մուալլիմ էֆէնտի, պուրատամըսընըզ, պէն  
իսէ սիզի արայօր իտիմ: Սպանեա թարիխինի պիլի՞րմի-  
սինիզ:

Նէ աճայիպ սիւալ, ինսան հաթտա քէնտի մէմէ-  
քէթինին թարիխինի, սուրէթը միւքէմմէլէտէ պիլսէ  
տախի, շու պուլունտուղում մէվգըտա, պիր քէլիմէ-  
սինի պիլէ խաթըրլայամայաճաղը տէրքեար իտի:

Թապիյի պու սիւալի նակէհանիյէ սէրիան ճէվապ  
վէրէմէտիյիմտէն, գաբթան սէօղիւնիւ թէքրար իտէ-  
րէք:

— Սիզէ սէօյլէ յօրում միւսիւ Արոնաքս , սիւալիմի իշխութիւնի՞լ մի , Սպանեա թարիսինի պիլիյօ՞ւմնսունըլ , աէտիմ իտի :

— Խա՛յր , բէք էյի պիլմէմ :

— Սիզին կիպի պիր մուալլիմ իշին պիլմէմէք ապէս տիր . նէ հալ իսէ , օթուրուն տա սիզէ Սպանեա թարիսինին ճալիպը մէրապ պիր ֆըգրասընը հիքեայէ իտէյիմ :

Գարթան Նըմօ , պիր գանարէ իւզէրինէ եասլանը վէրտի , պէնտէ մաքինավարի պիր հալ իլէ , վէ նիմ գարանլըգ իշինտէ օլարապ մումաիլէյհին եանը պաշընտա օթուրտում :

Գարթան Նըմօ , պիր սանիյէ գատար սիւքիւթտէն սօնրա , չու վէճհլէ իրատէյի քէլամ իթտի :

— Մուալլիմ էֆէնտի , իտէճէյիմ հիքեայէնին օիղի իշին ֆայիտէլի պիր ճիհէթի օլտուղունտան , վէ հէնուզ հալլ իտէմէտիյինիզ պիր մէսէլէյէ այլտ պուլունտուղունտան , անը տըգգաթըլա տիյնէմէլիսինիզ :

Գարթան Նըմօ , պու սէօյլէրտէն նէ կիպի նէթի՝ճէ չըգարմապ իսթէտիյինի պիլմէպիյիմտէն , քէնտի քէնտիմէ , աճապա հէքեայէ իտէճէք օլտուղու ֆըգրա , պիզիմ ֆիրարըմըլա միւշապէհէթի՞ մի վար , տէյօր իտիմ . հէր նէ հալ իսէ ճէվապ վիրուպ :

— Պույուրուն , գարթան էֆէնտի , սիզի տինլէմէքտէյիմ , տէտիմ :

— Մուալլիմ էֆէնտի , էկէր իսթէրսէնիզ 1702 թարիսինտէն պաշլայալըմ , էլպէթտէ մալիւմիւնիզ օլմալը տըր քի , պու տէվիրտէ իճրայի հիւքիւմէթ իտէն գըրալընըզ օն տէօրտիւնճի Լույի , պիր էմրի հիւքիւմտարիսի իլէ Բիյրէնէ տաղլարընը մահվ ու նապուտ ի-



տէճէյինէ գանաաթ հասըլ իտէրէք, թօրնը պուլունան Տիւղ Տանժույը, Սբանեօլլարա գըրալ թանըթմըլ իտի: Պու բըրէնա, պէշինճի ֆիլիպ նամըյըլա զարարսըզճա հիւքիւմէթի իտարէ իթմէքտէ իքէն, պիր թագըմ խարիճի վէ գուվվէթլի թէարրուզլարա թէսատիւֆ իթմիշ իտի:

Թիլ հագըգա պիր սէնէտէն, Հօլանտա, Աւսթրիյա վէ ինկիլթէլլա հիւքիւմէթլէրի միւթթէֆիդէն, Սպանեա թաճընը պէշինճի ֆիլիպտէն իսթիրտատ իլէ, էվվէլճէ իւչիւնճիւ Շարլ թէսմիյէ իթտիքլէրի պիր Արչիաուգա վիրմէք ազմինէ տիւշտիւլէր:

Սպանեա հիւքիւմէթի պու իթթիֆագա մուգավէմէթ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունտու իսէ տէ, ֆագաթ գուվվէյի պահրիյէ վէ պէրրիյէաէն մահրում օլուպ, մահզա բարասը չօգ օլտուղունտան, ագճէ իլէ իշ կէօրմէք իսթէտի. լաքին մատտէ Ամէրիգատէն կէլմէքտէ օլան ալթուն վէ կիւմիւշ եիւքիւ գալեօնլարըն, սալիմէն Սպանեա լիմանընա տուխուլ իտէպիլմէսինէ միւթէվագըֆ իտի:

Իմտի 1702 սէնէսի սօնլարընտա, Ֆրանսա հիւքիւմէթի մէքքիւր գալեօնլարը, ամիրալ Շաթօ-Ռընօ գօմանտասընտա պուլունան եիրմի իւշ գըթա սէֆինէտէն իպարէթ պիր տօնանմանըն թահտը հիմայէսինէ վիրմէյէ մէճպուր իտի, զիրա մուահիտ հիւքիւմէթլէրին տօնանմալարը, տայիմա պահրը Մուհիթի Աթլասինին սուլարընտա տօլաշմագտա իտիլէր:

Ալթուն եիւքիւ կէմիլէր, Ֆրանսա տօնանմաւընըն զիյրի հիմայէսինտէ օլտուգլարը հալտէ, Սպանեանըն Դատիչէ լիմանընա կիտէճէք իտի, լաքին Ֆրանսըզ ամիրալը՝ ինկիլիզ տօնանմասընըն օ ճիհէթլէրտէ պուլունտուղունտան խապէրտար օլուպ, կէմիլէրի պիր

Ֆրանսիացի լիմանընա իտիալ իթմէք իսթէտի :

Սպանեօլ կէմիլէրինտէ պուլունան գաթթանլար վէ զապիթլէր , ամիրալ Շաթօ-Ռընօնըն պու գարարընա գարըն շէտիտէն բըրօթէսթօ իտէրէք , շայէտ տօնանմանըն Գատիչէ լիմանընա կիթմէսի միւմքիւն օլամազսա , Սպանիանըն չըմալի զարպի ճիհէթինտէ վագը , վէ մուհիտ հիւքիւմէթլէրի կէմիլէրի թէարրուզընտան սալիմ օլան , Վիկօ գօյունա կիթմէյի թալէպ իթտիլէր :

Ամիրալ Շաթօ-Ռընօ , պու գարարըն գապուլ իթմէք զաաֆէթինտէ պուլունտու , վէ միւհիւպինճէ գալեօնլար Վիկօ գօյունա կիրտիլէր :

Լաքին Վիկօ գօյու , տէօրթ եանը աչըգ պիր լիման օլուպ , գապիլի միւտաֆաա օլմատըղընտան , մուհիտիյն (գաշնակիցք) տօնանմասընըն վիրուտինտէն էվվէլ , պէհէմէհալ ալթունլարըն պօշալթմագ իյճապ իթտի , վէ պօշալթմայա մէյտան տալի վար իտի . ֆագաթ արայա շայանը իսթիհզա պիր ըհգապէթ մէսէլէսի կիրէրէք մուվաֆագ օլունամատը :

Պու արալըգ գաթթան նըմօ հիքեայէսինի գաթ իլէ խուսուսի օլարագ պանա աթֆը քէլամ իտուպ :

— Մուալլիմ էֆէնտի , վագաանըն եէքտիկէրի իլէ սիւլիւլէ (չղթայաշար) պէնտ օլտուղունա էյիճէ տըգգաթ իտիյօրմուսունուզ տէյինճէ , պէն , իթա օլունան պու թարիիս տէրսինին սէպէպինի հէնուզ պիլմէյէրէք :

— Էվվէթ էֆէնտիմ , տըգգաթլա տինլէյօրում , տէտիմ :

— Էյլէ իսէ տէվամ իտէյիմ տէ՝ պագընըլ իշնասըլ օլտու : Գատիչէ լիմանը թիւճճարլարը , հայիղ պուլունտուգլարը պիր իմթիեազ միւհիւպինճէ , Հին-



տիսթանը զարպիտէն կէլէն հէր նէվի էմթաայը , քէն-  
տիլէրինին գապուլ իթմէսի լազըմ կէլմէքտէ իտի . իմ-  
տի Գալեօնլարըն կէթիրտիքլէրի էչեանըն , ետնի ալ-  
թուլարըն , Վիկօ գօյունա չըգարըլմասը հուգուգլարը-  
նա թէարուզ տիմէք օլաճաղընտան պահս իլէ , Մատ-  
րիտ հիւքիւմէթինէ պա արզուհալ շիքեայէթ իթտիլէր ,  
վէ տիւշմէն կէմիլէրինին մահալի մէգքիւրտէն թէ-  
պաիւտ իտինճէյէ գատար , Գալեօնլարըն , ալթուն  
եիւքլիւ օլարագ Վիկօ գօյունտա գալմալարընա տա-  
յըր , պէշինճի Ֆիլիպ թարաֆընտան պիր էմիրնամէ  
ալմայա մուվաֆֆագ օլտուլար :

Իմտի , պու գարար վէրիլմէք իւզրէ իքէն , 1702  
սէնէսի Հոկտեմբերինին եիրմի իքինճի կիւնիւ , ինկիլիզ  
տօնանմասը Վիկօ գօյունա վասըլ օլտու . ամիրալ Շա-  
թօ-Ռընօ , մայէթինտէ պտւլունան գուվվէյի մէվճու-  
տէսինին , տիւշմէնին գուվվէթինտէն բէք աշաղը օլ-  
տուղունը պիտիլի հալտէ , ասլա զաաֆէթ կէօսթէր-  
մէյուպ , քէմալի շէճաաթլա մուգավէմէթ իյլէտի . ֆա-  
գաթ մաղլուպիլէթէ տիւշար օլուպ , ալթուն եիւքլիւ  
սէֆինէլէրին հէր հալտէ տիւշմէն էլինէ կէչէճէյինի  
կէօրինճէ , պիրտէն մէգքիւր Գալեօնլարը թօբա թուլթ-  
տու , աթէչլէտի , թուլթուշտուրտու , վէ իշթէ պու  
սուրէթլէ մէգքիւր ճէսիւմ սէրվէթ՝ կէմիլէր իլէ պերա-  
պէր զարգ օլտու :

Գաբթան Նըմօ սիւքիւթ իթտի , պէն իսէ պու ֆըզ-  
րանըն պէնճէ օլան ճիհէթը մէնաֆիլինի , հանկը նօգ-  
թատա օլտուղունը հալա անլամատըղըմտան .

— Էյ սօնրա նէ՞ օլտու , տէյու սօրտում :

— Սօնրա շու օլտու քի , մուալլիմ էֆէնտի , օ  
հատարզ հիսապարզ ճէսիւմ սէրվէթ , Վիկօ գօյունըն  
գաարընտա գալտը , շիմտի պիզ , մէգքիւր գօյըն տէ-



րունինտէ պուլունուօրուզ, վէ պու էսրարէ տկեահ օլ-մագ իսէ . մահզա ըէյինիզէ մէրպութ տըր , տէտի :

Գաբթան Նըմօ պու սէօզլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա այաղա գալգտը , վէ արգասընտան կիթմէքլիյիմի ըէ-ճա իթտի . պէն իսէ հէյէճանըմը թէսկին իթմէյէ վա-գըթ պուլմուշ օլտուղումտան, մումաիլէյհին արգասըն-տան կիտուպ սալօնա կէչտիք , սալօն՝ գարանլըգճա ի-տի իսէ տէ , ֆագաթ աչըլմըլ օլան բէնչէրէլէրին ար-գասընտան , տէնիզին շուլէտար սուլարընը թէմաշա իթտիմ :

Նօթիւլիւսին էլէթթիք զիյասըլըլա եարըմ միլ մէսաֆէեէ գատար տէնիզին սուլարը բարըլ բարըլ բար-լամագտա , վէ գումլըգ օլան գատարը տէրեա լայըգը-յըլա կէօրիւնմէքտէ իտի . պիր գաշ թայիֆէլէր տալկըճ էսվապը կիյինմիշ օլտուգլարը հալտէ , եարը չիւրիւմիւշ ֆըչըլարը , գըրըլմըշ վէ չաթլամիշ սանտըղ-լարը , մուրուրի գէման իլէ բասլանմըշ վէ սիյահլանմըշ սէֆինէ բարչալարը արասընտան չըգարմագլա իշթիղալ իտիյօրլար իտի : Մէղքիւր սանտըղլարտան վէ վարիլ-լէրտէն հէր ալթուն վէ կիւմիւշ քիւլիւչէլէրի , վէ մէս-քիւքեաթը ճէսիմէ տէօքիւլիւյօր իտի . թայիֆէլէր գաա-րը տէրեայէ տէօքիւլէն պու սէրվէթը ճէսիմէյի եիւք-լէնիպ Նօթիւլիւսէ թաշըյօրլար իտի , վէ հումուլէլէրի-նի պըրագըպ թէքրար կէլիյօրլար իտի :

1702 սէնէսի Հոկտեմբերինին եիրմի իքիսինտէ , վուգու պուլան տէնիզ մուհարէպէսինին մէվգըրընտա պուլունուղումուղու անլատըմ : Պուրատա Սպանեա հիւքիւմէթի հիսապընա տօլտուրուլմուշ օլան ալթուն եիւքլիւ Գալեօնլար զարգ օլմուշլար իտի , վէ իշթէ գաբթան Նըմօ , մահալի մէղքիւրէ կէլիպ , պու ճէսիմ խազինէլէրի սաֆրա մէգամընտա Նօթիւլիւսէ տօլտու-



րույօր խոր: Տէմէք վազթըյըլա Ամէրիգա պու ալթուն-  
լարը եալընըզ գարթան նըմօ իչին կէօնտէրմիշ: Էվ-  
վէթ: Փէրնանտ-Գօրթէզին զալէպէ չալըպտա, Բէրու  
մէմալիքինտէն զասպ իթմիշ օլտուղու պու հատարզ  
հիսապսըզ սէրվէթին եէկեանէ վարիսի գարթան նըմօ  
խոր:

Թայիֆէլէրին մէշղու իյէթինի թէմաշա իթտիյիմիզ  
էսնատէ, գարթան նըմօ թէպէսսիւմ իտէրէք:

— Մուալլիմ էֆէնտի, տէնիզլէրին պու տէրէճէ  
ճէսիմ սէրվէթլէրի հավի օլտուղունը պիլիյօրմու իտի-  
նիզ, տէյու սօրտու:

— Էվվէթ էֆէնտիմ, գաարը տէրեատէ պուլու-  
նան կիւմիւշիւ մըգտարընը, իքի պին թօնէլաթօ գա-  
տար թախմին իտիլտիյինի պիլի իտիմ:

— Պու թախմին բէք տօղրու տըր, լաքին օ ալ-  
թունըլա կիւմիւշիւ տէնիզտէն չըգարմագ իչին վու-  
գու պուլան մէսարիֆ՝ ալընաճագ հասըլաթտան զիյա-  
տէ օլմաղըլա, ասթարը եիւզիւնտէն բահալը տէմէք  
օլուր. հալ պու քի պէն, տէյիլ եալընըզ պուրատա,  
իլլա խարթամտա թէմամը թէմամընա իշար իթմիշ օլ-  
տուղում սայըր պինլէրճէ տէնիզ գազալարընըն, վէ  
մուհարէպէլէրին մէվգըլարընա վարուպ, քէմալի սու-  
հուլէթլէ ինսանլարըն զայպ իթմիշ օլտուգլարը վա-  
րիտաթը թօրլարըմ. իմսի միւսիւ Արոնաքս, չու հալ-  
տէ պէնիմ միլեարլարա մալիք պիր զէնկին օլտուղումը  
անլատընըզ ա:

— Էվվէթ էֆէնտիմ, անլատըմ, լաքին աֆվընըզա  
մաղրուրէն տէրիմ քի, սիլ՝ վիկօ գօյունը թէհարրի  
խուուպ տա ալթունլարը թօրլամագլա, ախիրէն թէշքիլ  
օլունան պիր չիրքէթին թէշէպպիւսաթընտան էվվէլ  
տավրանմըշ օլտունուզ. տահա տօղրուսը, մէգքիւլ



շիրքէթէ ըէգապէթ իթմիշ, վէ զարարընը մուճիպ օլ-մուշ օլտունուզ :

— Հա՛նկը շիրքէթին :

— Օ շիրքէթին քի, Սպանեա հիւքիւմէթի, պաթ-մըշ օլան Գալեօնլարըն թէհարրիսի իչին խուսուսի պիր իմթիյազ վէրմիշ տիր : Շիրքէթը մէղքիւրէնին հիսսէ-տարլարը, ճէսիմ պիր սէրվէթ էլտէ իթմէք իւմիւտին-տէ տիրլէր : զիրա զարգ օլմուշ օլան պու սէրվէթին մէպալիղինի, պէշ եիւզ միլեօն գատար թախմին իտի-յօրլար :

— Պէշ եիւզ միլեօն մը, վագաա պիր վագըթ վար իտի ամմա, շիմտի եօգ տըր :

— Օ հալտէ շիրքէթին միւէսսիսլէրինէ խապէր վէրմէք, եանի թախմինլէրինտէ եանըլմըշ օլտուզլա-րընը պիլտիրմէք, վագիֆէյի ինսանիյէթ տիր զանն ի-տէրիմ : Մամաֆիհ խապէր վէրիլսէտէ, հիւսնի սու-րէթտէ թէլագգը իտուպ իթմէյէճէքլէրի մէճհուլ տըր : օլա քի էմիլիյէթ իթմէզլէր, քէնտի մէնֆաաթը իչին պիզի գանտըրմագ իսթէյօր տէրլէր, զիրա գումար օ-յունլարընտա զայպ իտէնլէր, բարալարընտան զիյատէ, տիվանէճէ օլան իւմիւտլէրին զայպ օլտուզունա թէէ-սիւֆ իտէրլէր : Հէր նէ հալ իսէ, պու պապտէ պէնիմ իչին թէէսիւֆ իտէճէք պիր նօգթա վար իսէ, օ տա՛ պինլէրճէ ֆագըր ֆուգարանըն ըէֆահը հալլէրինի մու-ճիպ օլապիլէն պու սէրվէթը ճէսիմինին, ֆայիտէսիզ պիր հալտէ գալաճաղը մատտէսի տիր :

Պու սօն սէօզլէրիմտէն գարթան նըմօնըն տիլկիր օլուպ կիւճէնտիլինի անլատըմ, զիրա մումաիլէյհ հիտ-տէթ իլէ :

— Փայիտէսիզ մի գալաճագ, տէմէք քի պէնիմ կիպի պիր ատէմին էլինէ կէլմիշ օլան պու սէրվէթին,



Փայտէսիզ գալաճաղընը զանն իտիյօրսունըզ , էօյլէ՝ մի . պու սէրվէթի քէնտի շախարմ իչի՞ն մի թօբլայօ-  
րում զաննընտասընըզ . նէրէտէն անլատընըզ քի , պէն  
անլէրի հիւննի սուրէթտէ իսթիմալ իթմէյօրում . մու-  
ավէնէթ օլունաճագ սէֆիլէր , տէսթը հիմայէ ուզա-  
տըլմաղա շայան պիշարէլէր , վէ ինթիգամը ալընաճագ  
մաղլումլարըն , բույի զէմինտէ մէվճուտ օլտուղունը  
պիլմէյօրումլում զանն իտիյօրսունըզ . խիւլասայի քէ-  
լամ , հալա անլամատընըզ քի . . .

Գարթան նըմօ պու սօն սէօզլէրի իբմալ իթմէյուպ  
սիւքիւթ իթտի . հալինտէն , լուզումընտան զիյատէ  
լագըրտը իթտիյինէ նատիմ օլմուշ կիպի անլաշըլըյօր  
իտի : Մումաիլէյի , բէք միւթէէսսիր պիր հալ իպրազ  
իթմէքտէ իտի , ֆագաթ պէն բէք էյի անլամըշ իտիմ  
քի , գարթան նըմօ , հէր նէ սէպէպէ մէպնի օլուրսա  
օլսուն , հուրրիյէթ արամագ նիյէթի իլէ տէնիզլէրին  
ալթընա կիրմիշ օլտուղու հալտէ տախի , հալա ինսան  
գալմըշ , վէ ինսանիյէթին ֆէլաքէթինէ գարշը , հէնուզ  
գալպի միւքէտտէր օլուպ չարբըյօր իտի . պու հարիգ  
իւլ ատէ զաթըն գալպինտէ սօնսուզ պիր շէֆգաթ  
վէ մէրհամէթ մէվճուտ իտի : Խիւլասայի քէլամ գար-  
թան նըմօ , ինսանիյէթ նամը նամիսինէ շայան օլաճագ  
սուրէթտէ եաշայօր իտի :

Իշթէ օզէման , պիր կիճէ սանտալըն՝ նօթիւլիւս-  
տէն այրըլտըղընը խաթըրլայըպ , գարթան նըմօնըն ,  
տէնիզլէր ալթընտան թօբլատըղը ալթունլարը սանտա-  
լա տօլտուրուպ տա , պիշարէկեանըն իմտատընա կէօն-  
տէրմիշ օլտուղունա տսլա շիւպհէմ գալմատը :

Արթըգ , պու զարիպ ատէմին հագգընտա հըսս  
իթտիյիմ էսկի զաննիյաթ , քեամիլէն զիհնիմտէն չըգ-  
մըշ իտի . մումաիլէյի պաշգա սուրէթտէ թէլագգը  
իտիյօր իտիմ :

## 9

Ղայալ օլմուս պիր գըթա .

Փետրվարըն օն տօգուզը օլան էրթէ կիւնին սա-  
պահը Նէտ-Լանտ օտամա կիրտի . զաթէն մէրգումըն  
վիրուտինէ ինթիզար իտիյօր իտիմ : Գանատալընըն սիյ-  
մասը խօշնուտսուզլուգ իյմա իթմէքտէ օլտուզու հալտէ .

— Էյ մուալլիմ էֆէնտի , նա՞սըլ օլտու , տէտի :

— Նասըլ օլտուն , տօսթում Նէտ , տիւնքի կիւն  
պահտըմըլ , եախօտ թէսատիւֆ պիզէ եավէր օլմատը :

— Էվլէթ , պու մէլուն գարթան , թամ ֆիրար  
իտէճէյիմիզ տաղըգատա սէֆինէյի տուրտուրթտը :

— Էվլէթ տօսթում Նէտ , չիւնքի քէնտի սարրա-  
ֆըյըլա իշի վար իտի :

— Սարրաֆը՝ մը :

— Եախօտ տահա տօղրուսը քէնտի պանգասընը  
զիյարէթ իթտի . պահըլ Մուհիթին գաարընը տէմէք  
իսթէրիմ ազիզիմ Նէտ , զիրա գարթան նըմօնըն պու-  
լատաքի սէրվէթի , պանքէրլէրին գասալարընտան չօգ  
զիյատէ էմնիյէթլի պիր մահալտէ պուլունմագտա տըր :

(1) վագըթ Գանատալըյը ֆիրար նիյէթինտէն ֆա-  
րիզ կէթիրիպ տէ , Նօթիւլիւստէն մուֆարէգաթ իթմէք  
էֆքեարընտան վազ կէչիրթմէք էմէլի իլէ , իլք ագչամ-  
քի կիւզար իտէն վագաալարը հէքեայէ իթտիմ . ֆա-  
գաթ պու հէքեայէտէն պիր հիւանի նէթիճէ հասըլ  
իթմէյէ մուվաֆագ օլամատըմ . զիրա Նէտ-Լանտ , եա-  
լընըլ քէնտի հիսապընա օլարագ Վիկօ գօյունըն մու-  
հարէպէ մէյտանընը զիյարէթ իտէմէմիշ օլտուզու ի-



չին ֆէնա հալտէ միւրքտտէր օլուպ պէյանը թէէսիւֆ իթտիքտէն սօնրա .

— Նիհայէթ պէնճէ հէնուզ հէր ֆըրսաթ զայպ օլմուշ տէյիլ տիր , պաշգա վագըթ մուվաֆֆագ օլապիլիլիզ , իհթիմալ քի լազըմ կէլտիյի հալտէ հէման պու ազչամ . .

— Նօթիւլիւսին խաթթը հարաքէթի նօգթաւընը պիլիյօրմուսունը :

— Խայր :

— Օ հալտէ , պուլունատուղումուզ նօգթայի անլամազ իչին էօյլէնէ ինթիզար իթմէլիլիզ :

Նէտ-Լանտ , Գօննէյլին նէղտինէ վարտը , պէն տէ սօնրա սալօնա կէչիպ բուսուլայա պագտըմ . Նօթիւլիւս ճէնուպը զարպի ճիհէթինէ կիտէյօր իտի , տէմէք էվրօբայը արգամըզտա պըրագարագ լիւճաթ իտիյօր իտիք :

Սապըրսըզըզլա թայինի մէվգը իտիլմէսինէ ինթիզար իտիյօր իտիմ . սաաթ օն պիր պուչուգտա սու խաղինէլէրի պօշանըպ , Նօթիւլիւս , պահըր Մուհիթին սաթհընա չըգտը . Տէրհալ կիւվէրթէյէ գօշտում , Նէտ-Լանտը կիւվէրթէտէ պուլտում . Գանատալը պէնտէն էվվէլ տավրանմը իտի :

Արթըզ գարատան էսէր կէօրիւնմէյիպ , էթրաֆըմըզը հատտ ու բայանը օլմայան Օգիանոս իհաթա իթմիլ իտի : Ուֆուգտա պիր գաչ թանէ եէլքէնլէր միւշահէտէ օլունույօր իտի , չիւպհէսիլ պու կէմիլէր միւսաիտ լիւզկեար իլէ Իւմիւտ պուրնունը կէշմէք իչին , Սանրօգ պուրնունա տօղրու կիտէյօրլար իտի : Հէվա զայէթ պուլուլթլու օլմաղըլա , ֆուրթունա զուհուր իտէճէյի մէլհուզ իտի :

Նէտ-Լանտ՝ զայէթ հիտտէթլի օլտուղու հալտէ ,

կէօղլէրինի , սիս իլէ գաբլը օլան ուփուգա հասը իտիպ , միւշթագ օլտուղու գարայը կէօրէճէյինի իւմիւտ իտի-  
յօր իտի :

էօյլէն սուլարընտա , աֆիթապը ալէմթապ պիր տագըգա գատար արզը տիտարը բիւր էնվար իթտի : Իքինճի սիւվարի պունտան իսթիֆատէ իտէրէք , կիւ-  
նէշին իրթիֆարնը ալապիլտի . պատէհու տէնիզ տաղ-  
լար կիպի տաշկալար իլէ միւթէմէվիլիւն օլտուղունտան աշաղը էնտիք , վէ գանատլար գարանտը :

Պիր սաաթ սօնրա խարթայա նազար իտէրէք , նօ-  
թիւիւսին մէվգըրնը , 16 տէրէճէ 17 տագըգա թուլ , վէ 33 տէրէճէ 22 տագըգա արզ տայիրէլէրինտէ օլ-  
տուղունու կէօրտիւմ քի , օ հալտէ էն եագըն գարա-  
տան 150 ֆարսախ ուզագ պուլունտուղումուզտան , ֆիրար իթմէք գապիլ օլամայաճաղը հասէպի իլէ , ար-  
թըգ Գանատալը տօսթումուն հիտատէթ ու շիտտէթին տէրէճէսինի թարիֆտէն իսէ , գարիյնի քիրամըն թէէ-  
միւլիւնէ իհալէ իտէրիպ :

Պէնիմ իսէ , օ գատար մահզուն օլաճագ սէպէ-  
պիմ եօգ իտի , պիլաքիս գալպիմին իւզէրինտէն աղըր պիր եիւք գալտըրըլմըշ կիպի , միւսթէրիհէն միւթա-  
տըմ օլան իշ իլէ մէշղուլ օլմայա պաշլատըմ :

Ագշամ սաաթ օն պիր պուչուգ սուլարընտա , մէ-  
մուլին զայրի օլարագ գարթան նըմօնըն վիզիթասընը գապուլ իթտիմ . մումաիլէյհ , սօն տէրէճէ պիր նէզա-  
քէթ իլէ , իլք կիճէսի կէճ վագթա գատար օթուրտու-  
ղումտան տօլայը , լահաթսըզ օլուպ օլմատըրըմը սի-  
վալ իթմէսի իլէ , խայր , տէյու ճէվապ վէրտիյիմտէն ,

— Մատէմ էօյլէ իսէ , սիզէ շայանը մէրագ պիր թէնէզզիւհ թէքլիֆ իտէճէյիմ , տէտի :

— Պույուրուն , գարթան էֆէնտի :



— Սիւղ շիմտիյէ գատար գաարը տէրեայը կիւն-տիւղ կէօզիւ՝ եանի կիւնէշին զիյասը իլէ թէմաշա իթ-տինիզ, պիր տէֆատա կիճէնին գարանլըղընտա կէզմէք իսթէրմիսինիզ:

— Բէք մէմնուն օլուրում:

— Լաքին պու կէզմէնին ազաճըզ միւշկիւլ օլա-ճաղընը սիզէ շիմտիտէն խապէր վէրմէք իսթէրիմ, զի-րա ուզուն միւտտէթ պօզուզ եօլլարտան եիւրիւյէճէ-յիմիզտէն մատէ, էրէյիճէ եիւքսէրէք պիր տաղա տա չըգաճաղըզ:

— Տօղրուսու գարթան էֆէնտի, պու սէօզիւնիւզ պիւսպիւթիւն մէրագըմը արթըրտըղընտան, հէր նէտէ օլսա ըէֆագաթընըզտա պուլունմագ շէրէֆինէ նայիլ օլմագ իսթէրիմ:

— Թէշէքքիւր իտէրիմ մուալլիմ էֆէնտի, օ հալ-տէ պուլուրուն, կիտիպ տալկըճ էլպիսէլէրիմիզի կիյի-նէլիմ:

Էլպիսէ օտասընա կիթտիյիմիզտէ, կէրէք արգա-տաշարըմըն, վէ կէրէք թայիֆէլէրտէն հիշ պիրինին պիզէ ըէֆագաթ իթմէյէճէյինի անլատըմ, գարթան, նէտի եախօտ Գօնսէյլի պէրապէր ալմագլըղըմը թէք-լիֆ իթմէմիշ իտի:

Պիր գաշ տագըզա զարֆընտա տալկըճ էլպիսէլէ-րինի կիյինտիք. զիյատէճէ հէվա տօլտուրուլմուշ օլան ալաթը թէնէֆֆիւսիյէլէր ումուզումուզտա եէրլէշտի-րիլտի, լաքին ալաթը թէնվիրի կէօրէմէտիյիմտէն, գարթանա:

— Ֆէնէր իսթիմալ իթմէյէճէքմիյիզ, տէյի սօր-տուղումտա, գարթան նըմօ:

— Խայր, զիրա ալաթը թէնվիրէ իհթիյաճըմըզ օլմայաճագ տէյու ճէվապ վէրտի:

Սէօղիւմիւ եանլըշ անլատը զանն իթտիմ. ֆագաթ իթիրազէ մէյտան պուլամատըմ, չիւնքի գարթանըն պաշը մահֆազայէ կիրմիշ իտի. էլպիսէմի կիյինաիքտէն, վէ պաշըմը մահֆազայէ կէչիրտիքտէն սօնրա, էլիմէ ուճը սիվրի տէմիրլի պիր պասթօն վէրտիքլէրինի հըսս իթտիմ, պիր գաշ տագըգա սօնրա մուգատտէմա թարիֆ իյլէտիյիմ միւթատ օլան մուամէլաթ իճրա իտիլիպ, պահըը Մուհիթի Աթլասինին գաարընա էնտիք. պու մահալին, իւշ եիւզ մէթըր գատար տէրինլիյի վար իտի:

Վագըթ եարը կիճէյի պուլմուշ իտի, սուլարըն տէրունի զայէթ գարանլըգ իտի իսէ տէ, գարթան նըմօ, Նօթիւլիւստէն իքի միլ ուզագտա բարլամագտա օլան գըրմըզը վէ կէնիշճէ պիր նօգթա կէօսթէրտի, պու աթէշ նէ՞ իտի, նէտէն հասըլ օլույօր իտի, նի՛չին վէ նասըլ սու իչինտէ սէօնմէտէն եանապիլիյօր իտի. քէնտի քէնտիմէ իթտիյիմ պու սիւալլէրէ հիշ պիր ճէվապ պուլամամագտա իտիմ. մա մաֆիհ նիմ սուրէթտէ օլմագլա պէրապէր, մըգտարը քեաֆի էթրաֆըմըզը թէնվիր իտիյօր իտի, չօգ կէչմէտէն կէօպլէրիմ պու զարիպ շուլէյէ ալըշարղընտան, Րիւմքէօրֆ ֆէնէրինէ իհթիյաճըմըզ օլմատըղընը թէսլիմ իթտիմ:

Գարթան նըմօ իլէ եան պէ եան օլարագ մէզքիւր շուլէյէ տօղրու իլէրլէյօր իտիք. էվվէլա տիւզ օլան զէմին, եավաշ եավաշ եիւքսէլիյօր իտի. պասթօնլարմըզա տայանմըշ օլտուղումուզ հալտէ, իրի՝ ֆագաթ աղըր աղըր ատըմլար ալըյօր իտիք, չիւնքի պագլարըմըզ, էքսէրի եօսունլար իլէ գարըըզ պիր նէվի քիլտէն չամուրա պաթըյօր իտի:

Պէօյլէճէ իլէրլէմէքտէ իքէն, պաշըմըն իւսթիւնտէն պիր նէվի շագըրթը իշիթտիմ. պու սէտա, պազը



պազը արթարագ շամաթայա թահվիլ՝ օլունույօր իտի . Զօգ կէշմէտէն պունըն սէպէպինի անլատըմ, սաթհը տէրեայէ՝ տօլու իլէ գարըշըգ շիտտէթլի պիր եաղմուր եաղըյօր իտի . Ղայրի իխթիյարի օլարագ ըսլանհաճաղըմ՝ զանն իթտիմ . Նէ՞ զարիպ ֆիքիր . . . սույըն իշինտէ ըսլանմագ . տօղրուսը շու մինասիպէթսիգ ֆիքրէ կիւլմէքտէն քէնտիմի մէն իտէմէտիմ, ֆագաթ շուրասը մալիւմ օլմալը քի , ինսան՝ գալըն տալկըճ էլպիսէսի իշինտէ քէնտինի սուտա զանն իթմէղ , վէ ըույի արգտաքի հէվայի նէսիմիտէն , տահա սագիլ պիր հէվա տէրունինտէ զանն իտէր :

Եարըմ սաաթ գասար եիւրիւտիւքտէն սօնրա , զէմին սարբլըղա թահվիլ օլտու . գօրայլար , ուֆագ վէ տիւզ գապուգլը հայվանաթ իլէ պօլիպլէր , եագամօղլարըյլա եօլումուզը խաֆիֆ սուրէթտէ թէնվիր իտիյօրլար իտի : Թաշ երղընթըլարը կէօրտիւմ քի , միւպալաղասըղ օլարագ պիր գաշ միլեօն հայվանաթը նէպաթիյէ , վէ գուրպաղը եունը թապիր օլունան պիր նէվի եօսուն քէօքլէրի իլէ էօրթիւլմիւշ իտի . զէմինտէ պուլունան մարուլուգ , վէ սազլըղըն իւզէրինէ պաստըգճա , այագլարըմ սըգ սըգ գայըյօր իտի . հիշ շիւպհէ եօգ քի , էկէր էլիմտէ պասթօն օլմասա իտի , պիր գաշ տէֆա տիւշէճէք իտիմ . Արգամա պագտըգճա տայիմա Նօթիւլիսին՝ մահիթապ ըէնկինտէ օլան ֆէնէրինի կէօրիւյօր իտիմ քի , եավաշ եավաշ տիւշարը զաաֆ օլույօր իտի :

Զիքր իթտիյիմ թաշ երղընթըլարը , գասարը տէրեայէ թաճիւպէ չայան պիր ինթիղամ իլէ տիղիլմիշլէր իտի . արա սըրա կէնիշ իզլէր կէօրիւյօր իտիմ քի , ինթիհալարը գարանլըգտա զայպ օլտուղունտան , թուլունը թախմին վէ քէշֆ իթմէք միւմքիւնսիղ օլույօր

իտի . վէ տահա զարիպ օլարագ , պյաղըմտաքի չիզմէ-  
նին գուրչունելու էօքճէլէրի իլէ , քէմիք երզընթըլարը  
իւզէրինէ պասմագլա , չաթըրտայարագ գըրըլտըգլա-  
րընը հըսս իտիյօր իտիմ . աճապա տէրունինտէ կէզտի-  
յիմիզ շու վասի սահրա նէ՞ իտի : Պունը գարթան նը-  
մօյա սօրմագ արզուսըյըլա սուզան օլույօր իտիմ , ֆա-  
գաթ մումաիլէյհին տէրունը տէրեատէ պուլունտուղու  
վագըթ , արգատաշլարըյլա թէաթիյի էֆքեար իթմէսի-  
նէ էլվէրիչի օլան իշարէթլի լիսանէ հէնուզ ալեահ  
օլմատըղըմսան , արզումա մուվաֆֆագ օլմատըմ :

Մամաֆիհ եօլումուղու իրայէ իտէն մէզքիւր գըր-  
մըզը շուլէ , կիթտիքճէ քէսպը ճէսամէթ իտէրէք , ու-  
ֆուգը քեամիլէն թէնվիր իտիյօր իտի : Թահտէլ պահր  
պուլունան պու աթէշ օճաղը , պէնի տէրէճէյի նիհա-  
յէտէ պիր մէրագա տիւշար իտիյօր իտի . աճէպա է-  
լէքթրիք թէէսիրի՞ մի իտի , աճէպա հէնուզ տիւնեա-  
նըն ալիմլէրինէ մէճհուլ օլան պիր մէնզարէյի թապի-  
յէ՞ մի իտի , եախօտ պու աթէշին հուսուլի զըմընտա  
ինսանլարըն մէտխալի՞ մի վար իտի , (տօղրուսը պուտա  
խաթըրմտան կէշտի) , աճէպա գաարը տէրեատէ գար-  
թան նըմօնըն , քէնտի կիպի սուրէթը զարիպէտէ եա-  
շայան լէֆիգլէրինէ վէ տօսթլարընա՞ մը թէսատիւֆ  
իտէճէյիտիմ , վէ պունլարը զիյարէթ իթմէք մի իս-  
թէյօր իտի . աճէպա քիւրրէյի արզըն սէֆալէթինտէն  
օսանարագ , իսթիրահաթ իթմէք նիյէթի իլէ , գաարը  
տէրեայէ իլթիճա իթմիշ օլան ատէմլէր մի կէօրէճէ-  
յիմ . . . կէօղիւմիւն էօնիւնտէ պուլունան , վէ հէր հալ-  
տէ մուճիզէ գապիլինտէն օլան պու մէնզարէյի ֆէվ-  
գէլատէնին թէէսիրի իլէ , զիհնիմ՞ պու կիպի մէճնու-  
նանէ , վէ իթիմատէ զայրի շայան ֆիքիւրլէր իլէ մուզ-  
թարըպ օլմագտա իտի . մամաֆիհ ագլ ու ֆիքըրիմ շու



հալտէ պուլունտուգճա, չայէտ գաբթան նըմօնըն գաարը տէրեատէ թէխայիւլ իթտիյի թահտէլ պահը չէհիւլէրին պիրինէ թէսատիւֆ իթսէմ իտի, օ գատար տիւչարը հայրէթ օլմայաճագ իտիմ:

Եօլումուզ կիթտիքճէ այտընլանը,յօր իտի, իպթիտա կէօրտիւլիւմ մէղքիւր խաֆիֆ սուրէթտէ բարլայան, վէ թէտրիճէն պէյազլանարագ քէսպը ճէսամէթ իտէն ըչըգ, սէքիզ եիւզ այագ եիւքսէքլիյի օլան պիր փողըն թէբէսինտէն զուհուր իթտիյինի կէօրտիւմ. ֆագաթ պէնիւմ կէօրտիւլիւմ չէյին, սու թապագալարընըն չէֆֆաֆիյէթինտէն հասըլ օլան պիր շուլէյի խէյայի օլտուղունու անլատըմ. իյզահը գապիլ օլմայան պու զիյանըն մէնպար, եախօտ ասըլ օճաղը, մէղքիւր տաղըն արգա ճիհէթինտէքի սաթհը մայիլի (զառիվայր) իշղալ իտիյօր իտի:

Գաբթան նըմօ, պիլա թէրէտտիւտ պահըր Մուհիթի Աթլասինին գաարընըն պու գըսմընը թէչքիլ իտէն չէրբէչիք եօլլարտան իլէրլէյօր իտի. մումաիլէյհ պու գարանլըգ եօլլարը չօգ կէզմիշ օլմաղըլա, շիւպհէսիզ զայպ օլմայաճաղըմըզտան, քէմալի իթիմատ վէ էմնիյէթ իյէ քէնտիսինէ սալիք օլույօր իտիմ. էօնիւմ սըրա կիթմէքտէ օլան գաբթանըն, գարանլըգ սուլար իչինտէ թէճէսսիւմ իտէն իրի վիճուտինի կէօրիւպ հայրէթ իտէր, վէ պու զարիպ տտէմի, մասալլարտա սէօյլէնէն տէնիզ բէրիլէրինտէն պիրի կիպի թէլագգը իտիյօր իտիմ:

Տաղըն էթէյինէ վասըլ օլտուղումուզտա, եարը կիճէյի պիր սաաթ կէզմիշ օլմալը իտի. տաղտան եօգարը չըգմագ իչին, վասի պիր գօրուլըղըն զայէթ չէրբէչիք օլան եօլլարտան եիւրիւմէք իյճապ իտիյօր իտի:

Էվվէթ , գուրումուշ վէ , եաբրագսըզ աղաճլարի իլէ տօլու պիր գօրուլուգ , պու իրի ուֆագ աղաճլարըն ճիւմէսիտէ , միւտտէթը մէտիտէ սույըն թահտը թէէ-սիրինտէ . գալարագ մատէնլէնմիլէր իտի . քէօքլէրի եէրտէ , վէ տալլարընա սիյահ քեաղըտ բարչալարը եաբըշտըրըմըշ կիպի կէօրիւնէն , վէ սիվրի սիվրի տի-քիլիպ տուրան պու աղաճլարըն հէր պիրի պաթթալ պիրէր քէօմիւր բարչալարը , վէ գօրուլուգ , եախօտ օրման տախի , պիւթիւն պիւթիւնէ պիր քէօմիւր մատէնի օճաղընա պէնզէյօր իտի :

Գօրուլուլուն տէրունինտէքի եօլլար եօսուն վէ սաղլըգլա տօլմուշ օլուգ , պունլարըն արասընտա հատսըզ հիսապսըզ ուֆագ հայվանաթը գաչըիյէ ( ողորկապատեանք ) էօթէ պէրի հարաքէթ իտէյօրլար իտի . եէրէ տէվրիլմիշ աղաճ քիւթիւքլէրինի աթլայարագ , գայալարը թըրմալայարագ , պիր աղաճտան տիկէր աղաճա ուզանմըշ տէնիզ սարմաչըգլարընը էլիմ իլէ գօբարարագ , վէ տալտան տալա գուշ կիպի ուշուշան պինլէրճէ պալըգլարը իւրքիւտէրէք կիթմէքտէ , վէ քէմալի հայրէթիմօէն նաչի , էօնիւմ սըրա կիտէն վէ գաթան եօրղունլուգ պիլմէյէն ըհհպէրիմ կիպի , պէնտէ աւլա եօրղունլուգ հըսս իթմէմէքտէ իտիմ :

Ա՛հ , նէ հայրէթէնկիզ մէնզարէ , սուլարըն տէրունինտէ օրմանլարըն վէ գայալարըն լէվհայի հայրէթպախշասընըն , պունլարըն գարանլըգ վէ միւտհիշ օլան իշ թարաֆլարընը , սուլարըն գուվվէյի իհթիղազիյէսի (ցոլացիկ զօրութիւն) իլէ , շուլէսի թէզայիւտ պուլան օ զարիպ զիյանըն աքսէնտազ օլմասըյըլա , գըրմըզը պիր ըհնկ քէսպ իտէն թէքէլէրինի նա՞սըլ անլաթմալը , նա՞սըլ թարիֆ իթմէլի . . . իւզէրինտէ աթլատըղըմըզ գար բարչալարը կիպի գայալար , տէրին կիւրիւլթիւ-



լէր վէ միւտհիշ սէտաւար չըգարարագ թէքերլէնմէք-տէ , վէ սաղտա սօլտա , էօյէ գարանլըգ վէ տէրին-լիյի կէօրիւնմէյէն էօյլէ հէնտէքլէր աչըլմագտա իտի քի , ինսան պագտըգճա պաշտան այաղա գատար թիթ-րէմէտէն քէնտիսինի ալամաղ , Եէր Եէր ինսանլարըն Եէտը միւտախէլէսի իլէ աչըլմըշ կիպի վասի մէյտան-լար կէօրիւնիւյօր իտի , պէն իսէ քէնտի քէնտիմէ պու-րալարտա իգամէթ իտէն ինսանլարտան պիրիսի , աճէ-պա պիրտէն պիրէ գարչըմա չըգմայաճա՞գ մը տէյօր իտիմ :

Լաքին գարթան Նըմօ , տուրմայըպ տաղտան Եօ-գարը իլէրլէյօր իտի . պէնտէ կէրի գալմագ իսթէմէ-յիպ , քէմալի ճէսարէթլէ միւմաիլէյհէ սալիք օլույօր իտիմ : Պասթօնըմ բէք իշիմէ Եարատը , պիր Եանլըշ ա-տըմ ալմագ , մաղալլահ պէնի՝ էթրաֆըմըգտա պու-լունան , վէ ուճը պուճաղը կէօրիւնմէյէն տէրին ու-չուրումլարըն պիրինէ տիւշիւրէպիլիւր իտի . հալ պու քի պէն գալի ատըմլար իլէ վէ պաշ տէճնմէսի հըսս իթ-մէքսիզին ճէսուրանէ Եիւրիւյօր իտիմ : Պազէն էօյլէ խէնտէքլէր աթլայօր իտիմ քի , տէրինլիյի , պէնի քիւր-րէյի արզըն սօն թապագասընտաքի պուզլուղա գա-տար կէօթիւրէպիլիւր , տէսէմ , պէլքի միւպալաղա իթ-միշ օլմամ : Պազէն պիր կիրտապտան տիկէր պիր կիր-տապըն իւզէրինէ Եաթըրըլմըշ աղաճ քիւթիւքլէրի իւ-զէրինտէն , այաղըմըն ալթընա պտգմագսըզըն կէչիյօր իտիմ : չիւնքի կէօղլէրիմ , էճնիւմտէ աչըլան հարիգ իւլ ատէ մէնղարէյէ մաթուֆ օլարագ , թէհիքէյի կէօր-մէյէ մէյտան պուլամայօր իտի : Կիթտիյիմիզ Եօլուն իւզէրինտէ , պիր սուրէթի զպրի մունթազամատէ քէ-մէրքնարի էյիլմիշ գայալար կէօրտիւմ : պունլար զանն իտէրսին քի , գանուըն մուվազէնէթէ (հաւասարակըշ-

ռուսիական օրէնք) իթաաթ իթմէմէք գուվվէթինի հայիլ իտիլէր: Պու էյիլմիշ գայալարըն արասընտա, գուվվէյի շէտիտէ իլէ բիւսկիւրիւլէն ֆիւքէյէլէր շէքլինտէ աղաճլար պիթմիշ օլուպ, եէքտիկէրինին տէվրիլմէմէսինէ մէտար օլույօր իտի: Քէզալիք էօյլէ թապիլի գուլէլէր, վասի սէտլէր, վէ գալէ տիվարլարը, օ տէրէճէ էյիլմիշլէր իտիքի, սույըն խարիճինտէ օլսա, մէրքէզը սըգլէթ գանուըն (կեզրոնական ծանրութիւն) միւճիւպինճէ, հէյէթը հազըրէլէրինի մուհաֆազա իթմէք ասլա միւմքիւն օլամազ:

Սուլարըն գուվվէյի սըգլէթի էսէրի օլան պու զարիպ ֆարդը, մէկէր պիզգաթ քէնտի վիճուտիմտէ հըսս իթմէյօրմու իտիմ: Ղիրա կիյաիյիմ աղըր էլպիսէլէր իլէ, եէր իւզէրինտէ կէզմէք զայէթ միւշկիւլ օլաճագ իքէն, պիլաքիս սույըն իշինտէ ատէթա տաղ քէշիսի կիպի քէմալի խըֆֆէթ (թեթևութիւն) իլէ տիք հօգուչարտան հօգարը չըգայօր իտիմ:

Թահաէլ պահր իշպու սէյահաթըն հէքեայէսինի հազտըղըմ վագըթ, բէք չօղունըն ինանմայաճագլարընը բէք ալա պիլմէքտէյիմ, լաքին նէ պէյիս վար, պէն վիճուտի նագապիլ վէ զայրի միւմքին կէօրիւնէն, ֆագաթ հագըգի վէ բէտտի զայրը գապիլ օլան շէյլէրին նագիլիյիմ (պատմել), պէն բիւյա կէօրմէտիմ, պունլարը թէմաշա իթտիմ, հըսս իթտիմ:

Նօթիւլիւստէն չըգտըղըմըզտան իքիսաաթ սօնրա, աղաճլըգ խաթթընը կէշմիշ օլուպ, պաշըմըզտան հօգարըն եիւզ պյագ գատար եիւքսէլմիշ օլան տաղըն թէքէսինի կէօրիւյօր իտիքքի, արգասընտա պուլունան բարլագ զիյանըն իւզէրինէ գարսնլըգճա պիր կէօլկէ սալըվէրմէքտէ իտի: Թաշ քէսիլմիշ օլան պազը աղաճ քիւթիւքլէրի, էօթէյէ պէրիյէ սըչրայարագ եու-



վարլանըյօր իտի, եիւքսէք օթլար արասընտան պալըգ-  
լար սիւրիւ սիւրիւ, պիրտէն պիրէ ավճընըն թէգար-  
րուպընը հըսս իտէն գուչլար կիպի եէրլէրինտէն ֆըր-  
լանըպ գաշըշըյօրլար իտի, քիւմէ քիւմէ ղայէթ ճէ-  
սիմ գայալարըն իշինտէ, տէրինլիյի թախմին օլուն-  
մայան, ույուգլար (խոռոշ), հէնտէքլէր, իշլէրի կէօ-  
րիւնմէյէն տէլիքլէր վէ մաղարալար վար իտի քի, պու-  
հավինաք տէլիքլէրին տէրունինտէ սաքին օլան հայ-  
վանաթըն, տէհշէթամիզ գըմըլտայըչլարը հըսս օլու-  
նույօր իտի: Արա սըրա եօլումը սէտտ իտէն ղայէթ ի-  
րի ըստագօզլար իլէ եէնկէճլէրի կէօրտիւքճէ, թիւյ-  
լէրիմ իւրքէրմէքտէ, վէ տէհշէթամիզ մագասլարընը  
գարամալարընտան հասըլ օլան շագըրթըյը իշիտինճէ,  
տամարլարըմտա գանըմ տօնմագտա իտի, գաթը գա-  
րանըղըն իշինտէ պինլէրճէ բարլագ նօգթալար կէօ-  
րիւնիւյօր իտի քի, պունլար, մաղարալարա չէքիլմիշ ղա-  
յէթ պաթթալ հայվանաթը գաշըիյէյէ, վէ էլի մըզըագ-  
լը ասկէրլէր կիպի տիքիլիպ տուրմագտա, վէ այագ-  
լարընը սալլատըգճա, եէքտիկէրէ չարքըչան զէնճիր  
կիպի սէտալէր չըգարան պաթթալ ըստագօզլարըն  
կէօզլէրի իտի: Հէլէ գունտագլարը իւզէրինէ գուրուլ-  
մուշ թօրլար կիպի պիր վազիյէթի միւտհիշէ քէսպ ի-  
տէն չաղանօզլար իլէ տէհշէթլիւ բավուրեալարը, եա-  
խօտ ուզուն բէնշէլէրի, եէքտիկէրինէ սարըլան իրի  
եըլանլար կիպի սալլամագտա օլան ճէսիմ ըխթաքօթ-  
լարը կէօրտիւքճէ, պաշտան այաղա գատար թիր թիր  
թիթրէյօր իտիմ:

Հէնուզ թանըմատըղըմ վէ պիլմէտիյիմ, գաարը  
տէրեայէ կէօմիւլմիշ օլան պու գըթա նէրէսի իտի.  
թահտէլ պահր, վիճուտէրինէ պիր իքինճի գապուգ  
թէշքիլ իտէն թաչլարըն արասընտաքի, մէզքիւր գա-

պուգլը հայվանաթ, հա՞նկը ճընսա մէնսուպ իտիլէր : Թապիաթըն, թա պու տէրէճէ քէսպը ճէսամէթ իթ-տիրտիյի պու հայվանաթը միւտհիչէ, պահրը Մուհի-թին սօն թապագ-սլարընտա, գա՞ն ասըրլարտան պէրի եաշըյօրլար իտի :

Արթըգ ուզուն միւտտէթ տուրուպտա, թաշլար արասընտա կիզլէնմիշ օլան ճանաւարլարըն էնվայինի թէտգըգ իտէմէզ իտիմ, լաքին գաբթան նըմօ, պու մախիւգաթը միւտհիչէ իլէ թէքլիֆսիզլիք բէյտա իթ-միշ օլմաղըլա, ասլա չէքինմէյօր իտի : Տաղըն իւք թա-պագասընա վասըլ օլմուշ իտիք, պուրատա տախի պիր չօգ մէմուլին զայրի մէնզարէլէր պէնի պէքլէյօր իտի, էօյլէ հայրէթէֆզա խարապէզարլար կէօրիւնիւյօր իտի քի, պունլար Խալլագը ճիհանըն (Արարիչ) տէս-թը իլահիսի իլէ տէյիլ, իլլա ինսանլարըն էլի իլէ եա-բըշմըլ օլաճաղընա շիւպհէ իտիլէմէզ իտի . վասի թաշ երզընթըլարը իչինտէ, պիր թագըմ քէօշքլէր իլէ բութխանէլէրին էպնիյէյի պագըյէսի, խէյալ մէյալ սէչիլիյօր իտի : Պու վիրանէլէրին իւզէրլէրի, թագէ չի-չէքլէր, նիւշվէնիւմա օլան հայվանաթը նէպաթիյէ, վէ սարմաշըգ եէրինէ՝ եօսունլարտան վէ սաղլարտան միւ-թէչէքլիլ, պիր նէպատաթ բէրտէսի իլէ էօրթիւլմիւշ իտի :

Ֆագաթ գաարը տէրեայէ զարգ օլմուշ օլան պու արազի, քիւրբէյի արզըն հա՞նկը գըսմընա մէնսուպ ի-տի, գուրունը էվվէլիյէ (նախապատմական) մախսուս թաշ սօֆրալարը կիպի օլան պու ճէսիմ թաշլարը վէ գայալարը քիմ տիզմիշ իտի, խիւրտուխաշր օլան պու պինալարը հա՞նկը գալմ իմալ իթմիշ իտի : Եա՛ Բապ-պիմ, նէրէտէ պուլունիւյօր իտիմ, գաբթան նըմօնըն քէյֆի պէնի նէրէլէրէ կէթիրմիշ իտի :



Գարթանը իսթիճվապ իթմէք արզուսըյըլա սուզան օլույօր իտիմ, լաքին միւմքիւն օլմատըղընտան, հէման գօլունտան թուլթուպ ալը գօյմագ իսթէտիմ. լաքին մումաիլէհ պաշընը սարսարագ, վէ տաղըն սօն զէրվէսինի (վերջին կատար) կէօսթէրէրէք :

— Արգամ սըրա կէլինիզ, պիր աղ տահա եիւրիւյիւնիւզ, մանասընը իրայէ իտէր իշարէթլէր իթտի :

Սօն պիր ղայրէթ տահա իտէրէք մումաիլէյհի թէադըպ իթտիմ, վէ պիր գաշ տագըգա սօնրա, օն մէթրօ գատար եիւքսէքլիյի պուլունան գայալըյը թըրմանա թըրմանա, տաղըն թէրէսինէ վասըլ օլապիլտիմ :

Տաղըն թէրէսինտէն, կէշտիյիմիզ մահալէ նասպը նազար իտուպ, զէմինտէն սէքիզ եիւզ այագ գատար եիւքսէք, Ֆագաթ արգա ճիհէթինտէքի սաթհը մայիլին (զառիվայր), պահըր Մուհիթի Աթլասինին իքի գաթ տէրինլիյինէ գատար նազըր օլունտուղունու անլատըմ : Նազարըմ, շիտտէթլի պիր շիմէք բարըլթըսըյըլա բարլայան, վէ ուճու պուճաղը կէօրիւնմէյէն պիր վիւսաթէ աթֆ օլունտու : Տաղըն թէրէսինտէն էլլի այագ գատար աշաղըտա, միւթէատտիտ թաշլարըն վէ գայալարըն իշինտէ, կէնիշ պիր մէճրայի աթէշֆէշան (հրաբերան, կամ հրային ակոս) կէօրտիւմքի. աթէշտէն սէլ կիպի՝ սուլարըն տէրունինէ, մէվատը միւզապէյի մատէնիյէ(լավա) սաշըլըյօր իտի, իշթէ պու ճէսիւմ վօլգան (հրաբուխ) քէնտի վազիյէթի իլէ, ղայէթ պաթթալ պիր մէշալէ կիպի, զէմինին էն տէրին ճիհէթինտէն, թա ուֆսուգըն սօն հուտուտունը թէնվիր իտիյօր իտի :

Թահա էլ պահր օլան պու վօլգան, ալէվսիզ օլադագ եալընըղ մէվատտը միւզապէյի մատէնիյէ սաշըյօր իտի, ալէվ կէօրիւնմէյօր իտի, զիրա ալէվին հու-

սուրի , մէվլէտէյիսու.մուսէյի (թթուածին) հավի պու-  
լունան հավայէ միւթէվագըֆ տըր . ֆագաթ մէզքիւր  
մէվատտը միւզապէ (լավա) հատտը զաթինտէ աթէշ  
ալէվի հասըլ իտէն մէվատտը միւհթէվի օլտուղունտան,  
պէյազըմսը պիր գըրմըզըլըզա գատար վասըլ օլմայա ,  
վէ սուրէթը մուզաֆֆէրանէտէ (յաղթաբար) սույա  
ըէզապէթ իթմէյէ (մաքաուիլ) միւզթէտիր օլուր , վէ  
սույա տօգուհնտուղունտա , էվվէլ էմիրտէ գըրմըզը պիր  
ըէնկ ալըր , վէ պատէհու թէպախուր (չոգիանալ) ի-  
տէր : Սիւրաթըլը ագընթըլար , ատէթա Վէսուվ տաղը  
վօլգանընտան հասըլ օլան մէվատտը միւզապէ կիպի ,  
պու մէվատտը միւզապէյի մատէնիյէ սէլինի տախի ,  
սիւրիւյիւպ տաղըն էթէքլէրինէ գատար տէօքէյօր իտի :

Ֆիլվագը կէօզիւմիւն էօնիւնտէ պիւս պիւթիւն  
եէր իլէ եէքսան օլմուշ ուլու պիր շէհրին էպնիյէսի  
եըղընթըլարը տուրույօր իտի : Եարըլմըշ տամլար , եը-  
գըլմըշ բութիւնէլէր , շէօքմիւշ քէմէրլէր , աէվրիլմիշ  
մէրմէր տիրէքլէր , էվմինէյի գատիմէ թօսգանա միյ-  
մարիյէթինէ (թոսգանեան ճարտարապետութիւն) մախ-  
սուս մէթին պինալէրի անտըրըյօր իտի , պիրազ էօ-  
թէտէ զայէթ ճէսիմ սու քէմէրլէրինին թաշտան մա-  
մուլ շաթօլարըն (դղեակ) , վէ կիւյա վագթըյըլա սիւ-  
ֆէնը հարպիյէյի (պատերազմական տորմիդ) իսթիապ  
իտէր իմիշ կիպի , միւքէմմէլ պիր լիման բըլթըմլարընըն  
պագըյէ վէ մէքսուրաթը կէօրիւնտիւյի կիպի , ազ ու-  
զագտա եըգըգ զայէթ ուզուն տիվար խաթլարը , վէ  
խալի գալմըշ սօգագլար , վէլհասըլ գաարը տէրեայէ  
պաթմըշ եէնի պիր Պօմպէա շէհրի խարապէզարը իտի  
քի , գաթթան Նըմօ , ատէթա Բանօրամա կիպի բիշ-  
կեահը նազարըմա վագ իտիյօր իտի :

Նէրէտէյիմ , Նէրէտէ պուլունուլօրում , պունը



միւթլագա պիլմէք, հէր հալտէ անլամագ իսթէյօր իտիմ, լագըրտը իթմէք արզու իտէյօր իտիմ, հէման պաշըմը հըֆղ իտէն պագըր մահֆագայը չըգարմագ կիպի պիր թէտպիրսիզլիքտէ պուլունաճագ իտիմ:

Փագաթ գաբթան նըմօ տէրհալ եանըմա կէլիպ, պիր իշարէթ իլէ մէն իթտիքտէն սօնրա, եէրտէն թէպէշիր կիպի պէյագ վէ եումշագ պիր թաշ ալըպ, եան թարաֆըմըզտա պուլունան եիւքսէք վէ սիյահ պիր Պագալէթ (բասանագար) գայասընա եագլաշարագ, մէզքիւր սիյահ թաշըն իւզէրինտէ եալընըզ շու քէլիմէյի չըզը վէրտի:

### Ա Տ Լ Ա Ն Տ Ի Ս

Ֆիքրիմտէն եըլտըրըմ կիպի պիր վագաա կիւզար իթտի, Ատլանտիս, Թէօպօմպէնին էսկի Մէրովպիտէսի, Ֆէլաթունըն (Պղատօն) Ատլանտիս թէսմիյէ իթտիյի շէհիր քի, եինէ էզմինէյի գատիմէ (հին ժամանակ) իւտէպասը, Որոգինէս իլէ Պօրբիւր թարաֆընտան վիճուտի ինքեար իտիլտիյի կիպի, եէնի միւվէրրիլէրտէն, ժամպլիք, Տաքիլ, Մարթ-Պըրիւն, վէ Հիւմպօլտ նամ զաթլար, իշպու արագինին տիւնեա եիւզիւնտէ մէվճուտ օլուպ տա, մուախիսարէն զայպ օլտուղունա իհթիմալ վէրմէյէրէք, ատէթա մասալ հիւքմիւնտէ թուլթմուշլար իսէ տէ, ֆագաթ եինէ էսկի միւվէրրիլէրտէն Պօսիդոնիոս, Պըլինիուս, Ամիանօս, Մարկէլինօս իլէ Տէրտուլիանօստան, վէ եէնիլէրտէն Անթէլ, Շիրէր, Թուրնֆօր, Պիւֆօն, Ավէզագ նամ Պալիմ միւվէրրիլէր թարաֆընտան, էզմինէյի գատիմէտէ պէօյլէ պիր արագինին մէվճուտիյէթի գապուլ յէ թաստիգ օլունմուշ իտի. պէն անըն շուրատա, տիւշար օլտուղու ֆէլաքէթին ասարը միւտհիշէսինի կէօզիւմ իլէ կէօ-

րիւյօր իտիմ, տէմէք քի, վազթըյըլա եունանիսթա-  
նը գատիմ էհալիսի իլէ ճէնկ ու ճիտալտէ պուլունան,  
վէ էվրօբանըն, Ասիյանըն, Աֆրիգանըն, Լիբիյանըն, վէ  
հաթտա Հէրքիւլ սանէմէրինին (հէրակլեան արձանք)  
խարիճինտէ պուլունան օ մէշհուր Ատլանտիս գըթասը,  
պու իտի քի, պէօյլէ պիր սուրէթը միւտհիշէտէ զարգ  
ու նապուտ (անյայտ) օլմուշ իտի :

Գահրիմանլըգ ասըլ (դիւցազնական դար) թապիր  
օլունան թարիխին բէք էսկի զէմանընտա, Ատլանտիս  
գըթասընտան պահս իտէն Ֆէլաթուն տըր քի, գըթա-  
յի մէգքիւրէնին միւվէրրիսի օլուպ, վաղիյի գանուն  
(օրէնսդիր) վէ շաիրի մէշհուր օլան Սօլօնըն (Սօղօն)  
իխթարըյըլա, Տիմէ վէ Կըրրիտիաս իւնվանլը գալէմէ  
ալմըշ օլտուղու միւքեալէմէյի նաթըգա բէրտազանէ-  
սինտէ (տրամախօսութիւն) պու մաղրուգ գըթատան  
պահս իթմիշ տիր :

Պիր կիւն Սալօն, Սայիս (1) չէհրի սաքինլէրինտէն  
պազը ալիմ իհթիյարլար իլէ գօնուշտուղունտա, իհ-  
թիյարլարտան պիրի, Սայիս պէլտէսինտէն, պին սէնէ  
գատար էսկի պիր չէհրտէն պահս իլէ, եունանիս-  
տանը գատիմին իլք չէհրի օլան պու պէլտէսին, Ատ-  
լանտիսլէր թարաֆընտան իսթիլա վէ թախրիպ իտիլ-  
տիյինի հէքեայէ իթմիշ իտի : Իհթիյարը մէրգումըն  
գավլինճէ, պու Ատլանտլար, Ասիյա իլէ Աֆրիգանըն  
պիր եէրէ կէլմէսի իլէ հասըլ օլաճազ գըթատէն պէօ-  
յիւք, վէ օն իքի տէրէճէ թուլը չըմալիտէն, թա գըրգ

(1) Սայիս չէհրի սէքիզ եիւզ եըլըգ էսկի պիր պէլտէ  
տիր, բուլթսանէլէրի տիվարընտա հէքք օլունմուշ պուլու-  
նան եազըլարտան, չէհրը մէգքիւրիւն թարիխի՝ անլաշըլմըշ  
տըր :



տէրէճէյէ գատար թավսի իտէն , ղայէթ ճէսիմ պիր  
գըթայէ սահիպ իմիշէր , վէ հիւքիւմէրի Մըրըր գա-  
տիմէ գատար ճարի իմիշ : Ատլանտլար , Եունանիսթա-  
նէ գատար տէսթը թէարրուզ ուզաթմագ իսթէմիշէր  
իսէ տէ , Եունանլըլարըն միւտաֆայի շէտիտէսինէ տա-  
յանամայըպ կէրի շէքիւմէյէ մէճպուր օլմուշլար . ա-  
սըրլար կէշմիշ , տէհշէթլիւ պիր հարաքէթի արզ իլէ  
պիր սու թուֆանը , պիր կիւն վէ պիր կիճէ զարֆըն-  
տա , Ատլանտիս գըթասընը մահվ իթմիշ վէ գաարը  
տէրեատէ պըրագմըշ իտի : Եալընըզ էն եիւքսէք թէ-  
բէլէրի օլան Մատէրա , Ակօր վէ Գանարեա ատալարը ,  
քէզալիք Եէշիլ պուրուն ճէզայիրի գալմըշ քի , հէնուզ  
արզը վիճուտ իթմէքտէ տիրէր :

Գաթթան Նըմօնըն եազմըշ օլտուղու պու «Ատլան-  
տիս» քէլիմէսի , խաթըրաթը թարիխիյէնին (պատմա-  
կան յիշատակներ) ֆիքրիմէ հիւճիւմ իթմէսինէ սէպէպ  
օլտու , գալպիմտէ պիր սատմէյի ղարիպէ (զարմանալի  
տրոփում) հըսս իթմէյէ պաշլատըմ , տէմէք ղայէթ  
հարիգ իւլ ատէ պիր թէսատիւֆին , վէ եախօտ պահ-  
տըն սայէսինտէ , գաարը տէրեատէ նապուտ օլան պու  
գըթայի աթիգէնին տաղլարընտան պիրինին իւզէրինտէ  
պուլունույօր իտիմ : Այագլարըմ , էն էսկի զէման ա-  
տէմլէրինին պասմըշ օլտուղու զէմինէ պասըյօր . էլլէ-  
րիմ , պինլէրճէ սէնէ էվէլքի խարապէլէրի եօզայօր .  
աղըր չիզմէմին էօքշէլէրի իլէ , պիր զէման Եէշիլ աղաճ ,  
վէ չիմտի մատէն քէսիւմիշ օլան էշճարը (Ժառէր) ճէ-  
սիմէնին կէօլկէլէրի ալթընտան կէշէն , վէ քիւլլէյի  
արզըն իւք ասընտա եաշայան հայվանաթըն քէմիքլէ-  
րինի չըղնայըպ կէշիյօր իտիմ :

Էյ վահ , նի՛շին զէման միւսաիտ տէյիլ , պէն՝  
տաղըն սաթհը մախիլինտէն աշաղը ինուպ տա , շիւպ-

հետիւյ Աֆրիգայը՝ Ամերիգա գըթասընա ըապթ իտէն պու արազիյի ճէսիմէյի կէզմէք, վէ սու թուֆանընտան էվվէլ մէվճուտ օլան մուհիմ ետրէրինի կէօրմէք արզուսըյըլա եանըպ թութուշույօր իտիմ: Պինէրճէ սէնէլէր իլէ սուլարըն թէէսիրաթը մուխրիպէսինէ (աւերիչ ներգործում) մուգավէմէթ իտէն շու իրի թաշլարը, վէ գայա բարշալարընը, իւսթ իւսթէ գօյան աթիգ գահրիմանլարտան եւսէբէս իլէ Մաքսիմօսըն ճէսէտլէրինի կէօրէճէյիմ կիպի կէլիյօր իտի. իհթիմալ քի կիւնիւն պիրինտէ պու մաղրուգ խարապէլէր, պիր վօլգանըն թէէսիրի գուվվէթի իլէ սաթհը տէրեայէ չըգաճագ տըր, զիրա պահըր Մուհիթի Աթլասին պու գըսմընտա, եանի պուլունտուղումուղ մէվգըտա, թահտէլ պահըր բէք չօգ վօլգանլար պուլունտուղու գապուլ օլունմուշ տըր. հաթտա բէք չօգ կէմիլէր պուրատան կէշտիքլէրինտէ, տէնիզին ալթընտան տէհչէթամիղ կիւրիւլթիւլէր իշիթմիշլէր, վէ պազէն տէ զայէթ շէտիտ իհթիգազլար (ցնցում) հըսս իթմիշլէր տիր:

Պագըլարը տախի պիր գուվվէյի ֆէվգէլատէ իլէ, սաթհը տէրեատէն խարիճէ աթըլան վօլգանի քիւլէր կէօրտիւքլէրինի, վէ թօբլատըգլարընը սէօյլէմիշլէր տիր. խաթը իւսթիւվայէ (հասարակած) գատար միւմթէտ օլան պու արազի, էլեէվմ հէրարէթը մէրքէզիյէյի արզիլէնին (կեդրոնական ջերմութիւն կամ պղուտոնեան զօրութիւններ) թէէսիրի թահտընտա պուլունմագլա, սատմէյի արզիլէտէն գուրթուլամամըշ տըր. քիմ պիլիր, եախօտ քիմ իտտաա իտէպիլիր քի, միւրուրի գէման իլէ վօլգանլարըն թազեդիլնտէն սաշըլան միւզապէյի մատէնիլէրին, եէքտիկէրի իւզէրինէ եըղըլմասըյըլա, կիւնիւն պիրինտէ պահըր Մու-



հիթի Աթլաւինին սաթհընտա աթէշ բիւսկիւրիւր տաղ-  
լար զահիր օլմայաճագ տըր :

Պէն պու խէյալաթ իլէ մէշղուլ օլտուղումլա պէ-  
րապէր , կէօրտիւլիւմ պու մէնզարէյի հայրէթֆէզանըն  
մէզայասընը խաթրըմտա հէ.ք.ք իթմէ.ք զայրէթինտէ ի-  
քէն , գաթթան նըմօ իսէ , եօսունլար իլէ մէսթուր  
պիր մէրմէր տիրէյէ տայանմըշ օլտուղու հալտէ , պի-  
լա հարաքէթ տուրուպ միւլահազայէ տալմըշ իտի . ա-  
ճապա , պու շէհիրլէր իլէ պէրապէր մահվ ու նապուտ  
օլմուշ օլան հատտսըզ հիսապսըզ էհալիյի տիւշիւնիւպ  
տէ , պէնիյի պէշէրին սէրնիւվիշթի (ճակատագիր) էս-  
րարընը անլամագ մը իսթէյօր իտի : Մէտէնիյէթը հա-  
զրէ ալէմինտէ եաշամագտան իմթինա իտէն պու դա-  
րիպ ատէմ , աճապա պուրայա կէլիպ տէ , խաթըրաթը  
թարիխիյէտէն գուվլէթ ալմագ , վէ էզմինէյի գատի-  
մէ էօմրիւ իլէ մի եաշամագ իսթէյօր իտի . մումաիլէյ-  
հին էֆքեարընը պիլմէ.ք , վէ միւլահազաթընա վագըֆ  
օլապիլմէ.ք իչին , նէլէր ֆէտա իթմէզ իտիմ :

Մահալի մէզքիւրտէ պիր սաաթ գատար տուրուպ,  
կեահ պէ կեահ պիր շիտտէթը միւտհիշէ քէսպ իտէն  
մէվատտը միւզապէյի մատէնիյէնին զիյասըյըլա , պու  
վասի սահրայը թէմաշա իթմէ.քտէ իքէն թահտէլ արզ  
պուլունան ֆուտան (բորբոք) , իւզէրինտէ տուրտուղու-  
մուզ տաղըն սաթհընը , սէրի վէ տէհշէթամիզ սատմէ-  
լէր իլէ սարսըյօր իտի . տէրինտէն կէլէն կիւրիւթիւլէր,  
վէ հավլինաք սէտալէր , սույըն տէրունինէ աքս իտէ-  
րէ.ք , քեամիլէն իչիտիլիյօր իտի :

Թամ պու արալըզ մահիթապը ալէմթապ արզը տի-  
տար իտէրէ.ք , պիր տագըզա գատար սու թապագալարը  
տէրունինտէն կէօրիւնտիւ , վէ խարապէզարէ տէօնմիւշ  
օլան մաղրուգ պէլտէնին իւզէրինէ խաֆիֆ , ֆագաթ

սօն տէրէճէ հիւզնէնկիզ պիր զիյա սալը վէրտի , պու պտընլըգ բէք աղ սիւրտիւ . լաքին թարիֆի զայրի գապիւ մէրթէպէտէ միւէսսիր վէ հայրէթէֆզա պիր մէնզարէ իպրազ իթտի :

Գաբթան Նըմօ պաղա գալգտը , վէ օ վասի սահ-  
րայի հայրէթպախչայէ սօն տէֆա օլարագ պիր նազար  
պահա ֆըրլթտըգտան սօնրա , էլի իլէ արգասը սըրա  
կիթմէքլիյիմէ իչարէթ իթտի :

Սէրի ատըմլար իլէ տէրհալ տաղտան աշաղը էն-  
տիք , մատէնլէնմիշ օլան օրմանը կէչտիքտէն սօնրա ,  
թա ուզագտան պիր նիւճումը աթէշֆէշան (հրացայտ  
պատղ) կիպի բարլամագտա օլան Նօթիւլիւսին ֆէնէրի  
կէօրիւնմէյէ պաշլասը , գաբթան Նըմօ տօս տօղրու  
ֆէնէրին ճիհէթինէ միւթէվէճճիհ օլտու , ազ պիր միւտ-  
տէթ սօնրա , հանի շաֆաղըն իւք շուաաթը , պահրը  
Մուհիթին սաթհընը թէնվիր իտիպ պէյաղլաթմաղա  
պաշլամագ իւզբէ իքէն , Նօթիւլիւսէ տախիլ օլտուգ :

## 10

Տէնիգ ալթընսա քօսիւր մաւտնի .

Նոյեմբերին 20 սի օլան էրթէ կիւնի բէք կէճ ու-  
յանապիւտիմ . կիճէքի եօրկուսըւգտան ույգում սաա-  
թըն օն պիքինէ գատար իմթիտատ իթմիշ իտի : Տէր-  
հալ կիյինիպ սալօնա վարտըմ , Նօթիւլիւսին ճիհէթը  
պղիմէթինի պիւմէք արգուսըյըլա ալաթլէրէ միւրաճա-  
աթ իտէրէք , եիւզ մէթրօ գատար տէրինտէն , վէ սա-



աթտա երբմի միլ սիւրաթլէ ճէնուպա տողրու կիթ-  
մէքտէ օլտուղումուղու անլատրմ :

Գօնսէյլ սալօնա կիրտի , կէճէքի եօլճուլուղումու ,  
վէ կէօրտիւյիւմ շէյլէրի մէրգումա նագլ իթտիմ : զա-  
թէն սալօնըն բէնչէրէլէրի աչըդ օլմաղըլա , Գօնսէյլ  
տէնիդ ալթընտա գալմըշ օլան գըլթանըն պիր գըմընը  
թէմաշա իտէպիլտի :

Վագաա Նօթիւլիւս , օն մէթրօ գատար երւքսէք-  
տէն Ատլանտիս գըլթասը իւզէրինտէն կէչիյօր իտի .  
րույի արզտա չայըրլար իլէ միւզէյէն պիր արագի իւ-  
զէրինտէն , թիւզկեարա գաբըլմըշ պիր պալօն միսիլու ,  
եախօտ տահա տողրուսը պիր շըմէնտըֆէր սիւրաթ գա-  
թարընտա իմիշ կիպի սիւրաթլէ կիտէյօր իտիք : Կէօ-  
ղիւմիւզիւն էօնիւնտէն կէչիպ կիթմէքտէ օլան արա-  
ղիտէ , կէօլկէ շէքլինտէ գայալըգլար նէպաթլըգտան  
չըգըպ , հայաթ սիւքինէ կէչմիշ զարիպ իւշ շէքիլ օր-  
մանլար , նէվ պէ նէվ նէպատաթը պահրիյէ իլէ մէս-  
թուր թաշ երղընթըլարը , վէ պունլարըն արասընտա  
պաշ եօգարը տիքիլմիշ սու երլանլարը , պատէհու հէ-  
յէթ ու շէքիլլէրի թէպտիլ վէ թաղեիր օլմուշ , իրի ի-  
րի մէվատտը միւզապէ բարչալարընը , Գօնսէյլ իլէ պէ-  
րապէր սէյր իտիյօր իտիք :

Կէօրտիւյիւմիւզ պու եէնի մէնզարէլէր , սէֆինէ-  
միզին զիյայի էլէքթրիքի իլէ բարլամագտա իքէն , պէն՝  
Գօնսէյլէ Աթլանտլարըն հիքեայէսինի անլաթտրմ , վէ  
ահալիյի մէզքիւրէնին մուհարէպաթը շէճիանէսինտէն  
պահա իթտիմ : արթըգ Ատլանտիս գըլթասընըն վիճու-  
տինէ գաթիյէն չիւպհէսի գալմայան ատէմլէր կիպի ,  
մէսէլէյի ինճէտէն ինճէյէ թէտգըգ իտիյօր իտիմ ,  
լաքին Գօնսէյլին զիհնի մէշղուլ օլմաղըլա , սէօղլէրի-  
նի տըգգաթլա տինլէմէյօր իտի քի , չօգ կէչմէտէն

մերգումըն իպրազ իթտիյի պու ֆիթուրսուզլուղըն սէ-  
պէպինի անլատում:

Յիւ հագըգա պու արալըգ էօնիւմիւզտէն կէչէն  
սիւրիւ սիւրիւ պալըգլար, Գօնսէյլին նազարը տըգգա-  
թընը ճէլպ, վէ մերգումը թասնիֆաթ (գասակարգու-  
թիւն) տէրեասընա դարգ իթմիշ օլմաղըլա, պէնտէ  
արթըգ մէսէլէյի թարիսիյէտէն սարֆը նազար իլէ,  
մերգումըն նազարը տըգգաթընը ճէլպ իտէն պալըգ-  
լարըլա մէշղուլ օլմայա մէճպուր օլտում:

Ֆագաթ պահը Մուհիթի Աթլասի պալըգլարը,  
շիմտիյէ գատար կէօրտիւքլէրիմիւզտէն ֆարգլը տէյիւ  
իտի. մէսէլա տէնիզտէն խարիճէ ֆըրլայաճագ տէրէ-  
ճէտէ գուվլէթլի, պէշ մէթրօ ուզունլուղունտա քէտի  
պալըգլարը, միւխթէլիֆ նէվտէն քէօրէք պալըգլարը,  
վէ պունլարըն միյանընտա, պօյու օն պէշ այագ, տիշ-  
լէրի իւշ քէօշէ վէ քէսկին, վէ ճիսմինին չէֆֆաֆիյէթի  
սէպէպի իլէ, սու իչինտէ միւշկիւլճէ միւշահէտէ օլու-  
նան Կըլավկա իսմի իլէ միւսէմմա պիր նէվ քէօրէք պա-  
լըղընը թէմաշա իթտիյիմիզ կիպի, տէրիլէրի գապար-  
ճըգլը Հօմանտիլէր, պաթթալ մէրսին պալըգլարը, պիր  
պուշուգ այագ ուզունլուղունտա էսմէր իլէ սարը ըէնկ-  
տէ, գանատլարը քիւլ ըէնկինտէ, տիշսիզ, տիլսիզ, վէ  
ինճէ Էըլանլարա միւշապիհ Սինգնաթ թէսմիյէ գըլը-  
նան պալըգլար, հէքսինտէն զիյատէ նազարը տըգգա-  
թըլըզը ճէլպ իթմէքտէ իտիլէր:

Գօնսէյլ, քէմիլըլի պալըգ արասընտա, իւշ մէթրօ  
պօյունտա սիյահ Մակայիրա տէնիլէն պալըգլար իլէ,  
իւսթ չէնէլէրի զայէթ քէսկին պիր գըլըճլա միւսէլլահ,  
վէ ըէնկեամուզ զարկանալարընը այըրճա թասնիֆ իթ-  
տի. պու զարկանալար, թա Արիսթօտէլ ֆէյլէսօֆըն  
ղէմանընտա թըրագօնեա նամըյըլա մալիւմ օլուպ:



սըրթլարընտաքի տիքէնլէրին հասէպի իլէ տարպէլէրի բէք մուհլիք օլտուղունտան , օ էսնալէրտէ տէնիզ էթ-տէրի չէօհրէթինի ալմըշլար իտի . քէզալիք մալի չըզ-կըլը , էսմէր սըրթլը , վէ ալթուն ըէնկինտէ գուլրուգ-լու ալթուն պալըգլարը , կիւնէշին զիյասը թէէսիւրի ի-լէ վիճուտէրի կիւմիւշ կիպի բարլամագտա տիւրկէր վէ այ պալըգլարը իլէ , սիւրիւ սիւրիւ կէզէն սէքիզ մէթրօ պօյունտա , վէ ալթը այագ թուլինտէ գըլըճ-լար իլէ միւսէլլահ զայէթ պաթթալ , վէ ասլա գօր-գու բէրվա պիլմէյէն գըլըճ պալըգլարընը զիւր իթտի :

Պու հայվանլար , պալըգտան զիյատէ օթ եէրլէր , վէ զէվճէլէրինէ հէր վէճհլէ մութի օլան գօճալար կի-պի , տիշիլէրինին էն ուֆագ պիր իշարաթընա իթաաթ իտէրլէր :

Հայվանաթը պահրիյէնին պու միւթթէլիֆ նէվլէ-րինի թէտգըզլա պէրապէր , Ատլանտիսին վասի սահրա-լարը տախի , նազարը տըգգաթըմըզտան գուլրթուլմա-օր իտի . պազէն արազինին կիրինթի վէ չըզընթըլարը , Նօթիւլիւսին սիւրաթը հարաքէթինէ մանի օլույօր իտի քի , հէման պալէնա պալըղը կիպի չէվիքլիք իճրա իտէ-րէք տարաճըգ կէչիտլէրտէն սըյըրլըպ կիտէյօր իտի . շայէտ պու կէչիտլէր չըգմազ օլուրսա , տէրագապ պա-լօն կիպի եիւքսէլիւր , վէ զէմինտէն պիր դաշ մէթրօ եիւքսէքլիքտէ , թէքրար սիւրաթը հարաքէթինէ տէ-վամ իտէր իտի . Նէ՞ թէաճիւպէ շայան սէյահաթ , պալօն իլէ եօլճուլուգ իթմէյէ պէնզէյօր իտի . շու-ֆարգըլա քի , Նօթիւլիւս տիւմէնճիսինին էմրինէ ի-թաաթ իթմէքտէն կէրի տուրմազ իտի :

Ագշամըն սաաթ տէօրտիւնտէ , ալէլ ումում գա-թը պիր պսլըզդ իլէ գարլը օլան գաարը տէրեա , եա-վաշ եավաշ թէպտիլի հալ իլէ , մատէնլէնմիշ աղաճ-

լարելա էօրթիւլտիւ , վէ կիթտիքճէ գարըշըգ պիր սօւրէթ քէսպ իթտի . թալլար , վէ մէվատտը միւզապէյի մատէնիյէ իլէ , քիւքիւրտլի պազալթլար (բասանաքար) կէօրիւնմէյէ պաշլատըղընտան , պէօյիւք տաղլարպ թէսպտիւֆ իտէճէյիմիզի տիւշիւնտիւմ :

Նօթիւլիւսին , սըգ սըգ թէպտիլի հարաքէթ իթտիլի էսնատէ , ուֆուգըն զարպ ճիհէթինի , պահրը Մուհիթին սաթհընը աշմըշ տէրէճէ սէտտ իլէ մէստուտ օլտուղունու կէօրտիւմ : շիւպհէսիզ պուրասը պիր գըթպի արզիյէ , եախօտ Գանարեա ատալարընտան , վէ եա եէշիլ պուրնու ճէղիրէլէրինտէն պիրի օլմալը իտի : Նօթիւլիւսին հարաքէթ նօգթասը թային օլունմատըղընտան (պէլքի տէ գաստի օլարագ) , նէրէտէ պուլունտուղումուղու պիլմէյօր իտիւմ : մա մաֆիհ ուֆագ պիր գըսմընը կէզմիշ օլտուղումուղ , Ատլանտիա գըլթասընըն սօն հուտուտու օլաճաղընը թախմին իտիյօր իտիւմ :

Կիճէ , թէտգըզաթըմա մանի օլմատը :

Դօնսէյլ , գամարասընա չէքիլմիշ , վէ պէնտէ եալընըզ գալմըշ իտիւմ : Նօթիւլիւս սիւրաթընը թախֆիֆ իթմիշ օլմաղըլա , կեահ գասարը տէրեատէ պուլունան գարմագարըշ թաշ վէ մատէն եըղընթըլարը իւզէրինէ գօնաճագ կիպի սիւրիւնմէքտէ , վէ կեահտա գուշ կիպի եօգարը ֆըրլայարագ ըույի տէրեատէ գաթի մէսաֆէ իթմէքտէ իտի . պու արալըգ կիւմիւշ կիպի բարլագ վէ շէֆֆաֆ սուլարըն իշինտէ , շուէտար սէյեալէրին խօշ զիյալէրինի թէմաշա իթտիւմ :

Տէրեա իլէ սէմանըն լէթաֆէթի թէմաշասընտան տօյամայըպ , տահա բէք չօգ վագըլթ սալօնըն բէնչէրէլէրինտէն այրըլմամագ արզուսինտէ իտի իսէմտէ , պիրտէն պիրէ գարագլար գարանտը : Պու էսնատէ Նօթիւ-



լիւս , մէղքիւր սէտտին էօնիւնէ վասըլ օլմուշ իտի . պու-  
րայը նա՞սըլ կէչէճէք իտի , քէչֆի իտէմէ . օր իտիմ , գա-  
մարամա ավտէթ իթտիմ , Նօթիւլիւս պիլա հարաքէթ  
տուրույօր իտի . պիր գաչ սաաթ ույուտուգտան սօն-  
րա ույանմաղա գարար վէրէրէք եաթաղըմա կիրիվէր-  
տիմ :

Իրթէ կիւնի սապահլէյին սաաթ սէքիզտէ սալօնա  
կիտուպ մանիմէթօյա պագտըմ , Նօթիւլիւս սաթհը  
տէրեատէ չալգանըպ տուրմագտա իտի , կիւվէրթէ իւ-  
զէրինտէ այագ սէսլէրի իշիթտիմ , լաքին տէնիզ տալ-  
կալարընըն վիճուտինի իյմա իտէր , պիր կէօնա սալըն-  
թը հըսս օլունմայօր իտի :

Աչըգ օլան գանատըն եանընա վարտըմ , լաքին ը-  
չըգ կէօրէճէյիմ եէրտէ , գօյու պիր գարանլըգ իչին-  
տէ գալտըմ . նէրէտէ պուլունույօր իտիք , աճապ ալ-  
տանմը՜ մը իտիմ , աճապ հէնուզ սապահ օլմամը՜ մը  
իտի , հալա կի՛ճէ մի տիր , խալր , բույի սէմատէ նու-  
ճում էսէրի եօգ , կիճէ օլամազ իտի :

Պու վագաայի զարիպէյէ հիչ պիր մանա վէրէմէ-  
յիպ շաշըրմըշ գալմըշ իքէն , նակէհան շու սէօղլէրի ի-  
շիթտիմ :

— Սի՛ղմիսինիզ , մուալլիմ էֆէնտի :

— Ա՛հ գաթթան էֆէնտի , նէրէտէ պուլունու-  
յօրուզ :

— Եէր ալթընտա պուլունմագտայըզ , մուալլիմ  
էֆէնտի :

— Եէր ալթընտա՞ մը , ֆագաթ Նօթիւլիւս էլան  
չալգանըյօր , հարաքէթ իտիյօր :

— Էվվէթ , տայիմա :

— Տօղրուսու պիր շէյ անլայամայօրում :

— Աչըճըգ սապր իտինիզ , ֆէնէրիմիզ շիմտի եա-

նաճագ, վէ հէր շէյի կէօրիւպ անլամագլա մէֆնուն  
օլաճագսընըզ:

Կիւվէրթէյէ չըգըպ պէքլէտիմ, գարանլըգ օգա-  
տար գաթը իտի քի, գաթթան նըմօյը պիլէ կէօրէմէ-  
յօր իտիմ, լաքին եօգարը պագտըղըմտա, թամ պա-  
շըմըն իւզէրինտէ նիմ պիր ըշըգ կէօրտիւյիւմ կիպի,  
պու ըշըգ միւտէվիլէր իւշ շէքլ (շըջանակաձև) պիր տէ-  
լիյին իշինտէ բարլայօր իտի քի, պու արալըգ ֆէնէրի-  
միզ եագըլմագլտ, մէզքիւր խաֆիֆ զիյա տախի նա-  
պէտիտ օլտու:

Էլէքթրիք ըշըղընըն շիտտէթինտէն կէօղլէրիմ գա-  
մաշտըղընտան գաբատըմ. պիր սանիյէ սօնրա աշտը-  
ղըմտա, նօթիւլիւսի կէօրտիւմ քի, ըրիւթըմ շէքլինտէ  
պիր սահիլին էօնիւնտէ տուրուպ չալգանըյօր իտի.  
պուլընտուղումնը մահալ, տէօրթ թարաֆտան եիւք-  
սէք տիվարլարըլա մուհաթ, վէ թախմինէն ալթը միլ  
չէվրէսի օլան պէօյիւճէք պիր կէօլ իտի. մանիմէթրօ-  
նըն կէօսթէրտիյի կիպի, պու կէօլին սաթհը, սաթհը  
տէրեայէ միւվազի (հաւասար) օլուպ, խարիճտէքի  
տէնիզ իլէ ըապըթասը օլաճաղընա շիւպհէ օլունամազ:

Կէօլիւ իհաթա իտէն տիվարլէր, թէմէլլէրի իւզէ-  
րինտէ նիմ էյիլմիշ օլմաղըլա գուպպէմնի պիր վազի-  
յէթ ալմըշ, վէ պէշ ալթը եիւզ մէթրօ եիւքսէքլիյին-  
տէ, ուճը պուճաղը օլմայան պիր խունի շէքլինի քէսպ  
իթմիշ իտի քի, կիթտիքճէ տարլաշարագ, թա թէքէ-  
սինտէ ուֆագ պիր տէլիյէ միւնթէհի օլույօր իտի, վէ  
իշթէ պիր ազ էվիլէ կէօրտիւյիւմ այտընլըգ, շիւպ-  
հէսիզ զիյայի շէմնին աքսի իտի քի, պու տէլիքտէն  
կէլիյօր իտի.

Պու վասի մաղարանըն, իմալաթը տախիլիյէսինի  
(նեքքին յօրինուած) տըգգաթլա մուպյէնէ իտուպ տա,



աճէպա ինսանլարըն մը , հօգսա թապիաթըն էլինտէն մի չըգմըշ օլտուղունը անլամաղտան էվվէլ , գարթան Նըմօնըն հանընա վարըպ .

— Նէրէտէյի՞զ , տէյու սիւալ իթտիմ :

— Սէօնմիւշ պիր վօլգանըն մէրքէզի իչինտէ պուլունույօրուզ , շիտտէթլի պիր հարաքէթի արզտան սօնրա , պու հանար տաղըն մէրքէզինի տէնիզ պամըշ տըր , իշթէ մուալլիմ էֆէնսի , սիզ ույգուտա իքէն , Նօթիւլիւս սաթհը տէրեատէ օն մէթրօ աշաղըտա վագը , թապիաթտէն աշըմըշ պիր գանալտան իշպու կէօլին տէրունինէ կիրաի : Պուրասը , պիղիմ Նօթիւլիսին իսթիրահաթ լիմանը տըր : Պու լիման , էմիլյէթպախշ , ֆուրթունալարտան էմին , ըիւզկեարլարտան հըֆզ իտիլիշ , ըահաթ վէ կիզլի տիր . սիզին սաքին օլտուղունուզ ըույի արզտա , ճէզիրէլէրտէ , վէ սահիլլէրտէ , պուրասը կիպի հէր նէվի տէնիզ ֆէլաքէթլէրինտէն էմին պիր լիման պուլապիլի՞րմիսինիզ :

— Ֆէլ հագըգա սիզ պուրատա բէօ էմին պիր հալտէսինիզ . պու վօլգանըն մէրքիզլինտէ իքէն , քի՞մ սիզին նէզտինիզէ վասըլ օլապիլիր , լաքին թէբէսինտէ պիր տէլիք միւշահատէ իթտիմ :

— Էվվէ՛թ , վօլգանըն աղզը տըր քի , վագթըյըլա աթէշ , ալէվ , վէ մէվատտը միւզապէյի մատէնիյէ բիւսկիւրմէքտէ իքէն , շիմտի թէնէֆֆիւս իթտիլիմիզ հէվանըն տուխուլինէ մէտար օլույօր :

— Ֆագաթ պու աթէշ բիւսկիւրէն տաղ հա՞նկըսը տըր :

— Պու վօլգան , իշպու տէնիզտէ պուլունան միւթհատտիտ առալարըն պիրինէ այըտ տըր . կէմիլէր իչին թէհլիքէլի օլան պու տաղ , պիղիմ իչին վասի պիր մաղարա , եախօտ պիր լիման տըր քի , թէսատիւֆի օ-



լարագ պուլտում, վէ չօգ զիյատէ մէմնուն օլտում:

— Աճէպա վօլգաննն թէքէսինտէն էնմէք գապիլ օլամա՞լ մը :

— Խայր, պէնիմ եօգարը չըգմամ նասըլ միւմքիւն տէյիլ իսէ, էօյլէտէ աշաղը էնմէք գապիլ օլամալ . վագաա եիւզ պագ գատար տաղըն մէճրասը քէնար-լարնա չըգըլապիլիլ, լաքին օնտան էօթէյէ իչէրիյէ տօղրու մէյլան բէյտա իթտիյինտէն, չըգմագ միւմքիւն տէյիլ տիր :

— Տօղրուսը գարթան էֆէնտի, թապիաթըն սի-գէ հէր խսւսուստա, հէր ճիհէթլէ, վէ հէր եէրտէ իըտմէթ իթտիյինի կէօրիւյօրում, սիլ շու կէօլ տէ-րունինտէ տայիրէյի էմիյէթտէ պուլունույօրսունուզ, վէ սիզաէն մատէ հիչ պիր ատէմ պուրայա կէլէմէլ . լաքին պու լիման նէյէ՞ հարար, մատէմ քի նօթիւլիւ-սին պունա ապա իհթիյաճը օլմատըղը մալիւմ տիր :

— Բէք տօղրու, վագաա նօթիւլիւսին իսթիրա-հաթէ իհթիւհաճը եօգ իսէ տէ, լաքին հարաքէթ իչին էլէքթրիքէ, էլէքթրիք բէյտա իթմէք իչին Սօտիյումէ, վէ քէօմիւրիւնի չըգարմագ իչին, քէօմիւր մատէնինէ լուզումը վար տըր . իմտի պու տէնիղլէր ալթընտա էօյլէ վասի օրմանլար վար քի, պիր գաշ եիւզ պին սէնէլէր-տէն պէրի գում ալթընտա գալա գալա մատէն քէօմիւ-րի հալինի քէսպ իթմիչլէր, վէ իշթէ պու օրմանլար, պէնիմ իչին պիթմէք թիւքէնմէք պիլմէլ պիր մատէն քէօմիւրի օճաղը տըր :

— Տէմէք քի թայիֆէլէրինիլ պուրատա մատէն-ճիլիք իտիյօրլար :

— Օնա նէ՞ շիւպհէ, պու մատէն՝ նիւքեասլ քէօ-միւր մատէնի կիպի տէնիղին ալթընա իսթիտատ իտէր . թայիֆէլէրիմ տալիլըճ էլպիսէլէրի կիյէրլէր, վէ էլլէ-



րինտէ դազմա քիւրէք օլարագ կիտիպ պուրատան մատէն քէօմիւրիւ չըգարըրլար քի , օ հալտէ մատէն քէօմիւրիւ իչին քիւրրէյի արզա միւրաճաաթ իթմէք քիւլֆէթինտէն ազատէ օլուրում : Սօտիյում եարմագ իչին պու քէօմիւրիւ եագտըղըմոա , տաղըն թէբէսինտէն չըգան տիւման , հէնուզ թութուշմուշ օլան պիր վօլգան սուրէթինի քէսպ իտէր :

— Արգատաշլարընըզըն պու մէշղսլիյէթինի կէօրէպիլէճէքմիլիլ :

— Խա'յր , պու տէֆա կէօրէմէյէճէքսինիլ , չիւնքի թահտէլ պահր տէվըր ալէմիմիլէ տէվամ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունույօրում . եալընըզ պուրատա տէրանպար իթմիշ օլտուղում Սօտիյումտան պիր մըգտար շէյ ալմագլա իքթիֆա իտէճէյիմ : Պու Սօտիյումը , Նօթիւլիւսէ նագլ իթմէք իչին պիր կիւն լազըմ տըր քի , պատէհու եինէ եօլա չըգաճալըզ . ֆագաթ էկէր մաղարանըն տէրունինի կէզմէյէ , յէ կէօլիւն քէնարընը տօլաշմայա արզու իտէրսէնիլ , օլապիլիր . նիհայէթ միւսիւ Արոնաքս , պու պիր կիւնտէն իսթիֆատէ իթմէք ըէյինիլէ մէնութ տըր :

Գաթթանա պէյանը թէշէքքիւր իթտիքտէն սօնրա , հէնուզ գաւարալարընտան չըգմամըշ օլան արգատաշլարըմըն նէզտինէ վարպ , նէրէտէ պուլունտուղումուզու պէյան իթմէքսիլին , արգամ սըրա կէլմէլէրինի թէքլիֆ իթտիմ :

Կիւվէրթէյէ չըգտըլար , հիշ պիր շէյտէն միւթէհայըր օլմայան Գօնսէյլ , տէնիլ ալթընտա ույուտուգտան սօնրա , պիր տաղ էթէյինտէ ույանտըղըմըզը , թապիյի պիր հալ կիպի թէլագգը իթտի . Նէտ-Լանտ իսէ , գաշապիլմէք իչին աճէպա մաղարատան տըշարը չըգաճագ պիր եէր վար մը տէյու տիւչիւնիւյօր իտի :



Սապահ գահավաթըսընը իթտիքտէն սօնրա , սա-  
աթ օն սուլարընտա կէօլին քէնարընա էնտիյիմիդտէ ,  
Գօնսէյլ .

— Իշթէ պիր տէֆա տահա բույի ղէմինէ այագ  
պասմըլ օլտուգ , տէմէսի իլէ , Նէտ-Լանտ :

— Պէն պուրասընա գարա տէյէմէմ , ալէլխուսուս  
իւզէրինտէ տէյիլ , ալթընտա պուլունույօրուզ :

Տաղըն մէճրասըյըլա կէօլին սուլարը իշինտէ ,  
պէշ եիւզ այագ կէնիշիյինտէ պիր գումնալ վար իտի .  
պու գումնալըն իւզէրինտէն , կէօլին էթրաֆընը սու-  
հուլէթլէ տօլաշապիլէճէք իտիք . տաղըն եիւքսէք Նօգ-  
թալարընըն տիպի , վօլգանտան հուսուլէ կէլէն ղարիպ  
շէքիլտէ թաշլար , վէ գայա բարչալարըյըլա տօլու ի-  
տի : Վազթըյըլա հիւքմֆէրմա օլան հէրարէթը մէր-  
քէզի արզ թէէսսիրի իլէ ճիւլանմըշ , վէ սըրչալանմըշ  
պու թաշ երղընթըլարը , Նօթիւլիւստէն սուտուր իտէն  
էլէքթրիք ղիյասընտան միւշթէյիլ օլարագ , պաթթալ  
էլմաս բարչալարը միսիլու , բէք թաթլը վէ Նազար-  
բուպա սուրէթտէ բարլայօրլար իտի . կէօլին քէնա-  
րընտաքի բարլագ գում տախի , այաղըմըզը պաստըգ-  
ճա , գըղըլճըմ գապիլինտէն թօզլար , պուլութ կիպի  
էթրաֆըմըզտա ուշուշմագտա իտի :

Ջէմին , տալկալարտան ուզագլաշտըգճա հըսս օ-  
լունուր մէրթէպէտէ եիւքսէլիյօր իտի . չօգ կէշմէտէն  
ուզուն վէ տօլամպաճլը եօգուշլարա վասըլ օլուպ , եա-  
վաշ եավաշ եօգարը չըգմայա պաշլատըգ , լաքին սօն  
տէրէճէ իհթիյաթ իլէ եիւրիւմէք լազըմ կէլիյօր իտի ,  
զիրա տօլամպաճլը եօլլարը վիճուտէ կէթիրէն գայա-  
լար , եէքտիկէրէ մէյպուլթ օլմատըղընտան , ատէթա  
ճամ իւզէրինէ պասըյօր իմիշիզ կիպի , հէր ատըմըմըզ-  
տա այագլարըմըզ գայմագտա իտի :



Պու վասի մաղարանն հէր ճիհէթինտէ , վօլգան-  
լարա մախսուս ալամէթը թապիյէ միւշահատէ օլու-  
նույօր իտի . պու մատտէյի բէֆիգլէրիմին նազարը  
տըգգաթընա արդ իտէրէք .

— Աճէպա թէսավվուր իտիյօ՞րմուսունըղ քի , պու-  
լունտուղումուզ պու խունի շէքլինտէ մաղարանն իչի ,  
թա թէրէսինտէքի տէլիյէ գատար , գայնար մատէն  
իլէ տօլու օլտուղու վագըթ , ատէթա ֆուրունտա է-  
րիմիշ տէմիր կիպի տիվարլարտան եօգարը բիւսկիւր-  
տիւյիւնի , հիշ խաթըրընըզա կէթիրիյօ՞րմուսունըղ , տէ-  
յինճէ , Գօնսէյլ .

— Բէք կիւզէլ թասավվուր իթմէքտէյիմ , ֆա-  
գաթ էֆէնտի , լութֆէն , օ պէօյիւք տէգքմէճի , օ  
խսթատը եզէլ , նի՛չին թաթիլի մուամէլաթ իթտիյինի ,  
վէ նա՞սըլ օլուպ տա պու ֆուրունն տէրունինի , պիր  
կէօլիւն բաքիտ (խաղաղ) սուլարը իշղալ իթմիշ օլտու-  
ղունը սէօյլէյէպիլիլըլէ՞ր մի , տէտի .

— Հիշ շիւպհէ եօգ քի , զայէթ շիտտէթլի պիր  
հարաքէթի արդ , սաթհը տէրեատէ Նօթիւլիւսին կիրէ-  
պիլմիշ օլտուղու իշպու տէլիյի աշմըշ տըր , վէ պահըր  
Մուհիթի Աթլասինին սուլարը իչէրի հիւճիւմ իյլէմիշ  
տիր . էվվէթ , հիշ շիւպհէ եօգ քի իքի անասըրլար ,  
եանի աթէշ իլէ սու պէյնինտէ զայէթ տէհշէթամիզ  
պիր ճէնկ ու ճիտալ վուգու պուլտուգտան սօնրա , նի-  
հայէթ իւլ էմր սույըն զալէպէ չալմասը իլէ իշպու  
մուհարէպէյէ խիթամ վէրիլմիշ , վէ պու սուրէթլէ  
վօլգանն տէրունի , բաքիտ պիր կէօլէ միւնգալիպ  
(փոխարկիլ) օլմուշ տըր :

Նէտ-Լանտ . - Բէք ալա , վէրտիյինիզ մանայը  
գապուլ իտէրիմ , լաքին պահս իթտիյինիզ տէլիյին ,  
մէնաֆիյիմիզէ խըտմէթ իթմէք իւզլի , սաթհը տէր-

եատէ աչըլմամըշ օլտուլունա թէէսիւֆ իթմէմէք է-  
լիմտէն կէլմէզ :

Դօնսէյլ . - Տօսթումուզ նէտ , էկէր պու տէլիք  
թահտէլ պահր աչըլմամըշ օլա իտի , նօթիւլիւս իչինէ  
կիրէմէզ իտի :

Պէն . - Հաթտա իլավէ իտէրիմ քի , տէլիք սաթ-  
հը տէրեատէ օլսա , սուլար իչէրի կիրէմէզ , վէ պինսէն  
ալէյհ վօլգանտա , տայիմա վօլգան գալմըշ օլուր իտի ,  
իմտի թէէսիւֆ իթմէնիզ լուզումնըզ տըր :

Տաղը չըգմագտա տէվամ էյլէտիք . եօլ՝ կիթ-  
տիքճէ տիքէշիպ տարլաշըյօր իտի , եէր եէր աչըլմըշ  
օլան տէրին արալըզլարըն իւզէրինտէն յաթլասըղըմըզ  
կիպի , պաղէնտէ թէսատիւֆ օլունան չըգընթըլարըն  
էթրաֆընտան տօլաշմայա մէճպուր օլույօր իտիք , պա-  
զըտա տիզ իւսթիւ եիւրիւմէք , եախօտ եիւզիւն գօ-  
յու գայարագ իլէրլէմէք իգթիզա իտիյօր իտի . ֆա-  
գաթ Դօնսէյլին չէվիքիլի , վէ նէտ-Լանտըն գուվլէ-  
թի սայէսինտէ , հէր միւշկիւլաթ ու մէվանիյէ զալէպէ  
իտիլտի :

Սթուզ մէթրօ գատար եիւքսէլտիյիմիզտէ , արա-  
զինին թապիյաթը թէպէտտիւլ իտուպ աահա միւշ-  
կիւլլէշտի . վօլգանի թաշլարա սիյահ Պազալթլար (բա-  
սանաքար) հալը սէրիմիշ կիպի թէխալիւֆ (յաջորդէլ)  
իթտի , պունլարըն իւսթիւնտէ պաղէն զայէթ իրի նօ-  
հուտ չէքլինտէ չըգընթըլար մէվնուտ օլտուլու կիպի ,  
պաղէն թապիյի ֆէննը միյմարինին (բնական ճարտա-  
րապետութիւն) էն կիւզէլ նիւմունէսինի թէշրիլ իթ-  
մէք իւզրէ , պիր չօգ Կալըն վէ միւնթազամ թարզըն-  
տա տիրէքլէր կէօրիւնիւյօր իտի քի , պունլար , կիթ-  
տիքճէ տարլաշան մաղարանըն տիվարընա վէ քէմէրլէ-  
րինէ , թէմէլ մագամընտա գայիմ օլմուշ իտի , քէզա-



լիք Պազալթլարըն արասընտա, գարա սագըզ (կրախա-  
ռըն) խաթլարը.յըլա միւզէյեէն, վէ տօլամպանը սու-  
րէթտէ ագըզ տա տօնմուշ մէվատտը միւզապէյի մա-  
տէնիյէ կէօրիւնիւպ, պազը եէրլէր տախի վասի.քիւ-  
քիւրտ խալիչէլէրի իլէ (գորգ) մէսթուր պուլունույօր իտի,  
Տաղըն թէբէսինտէ.քի տէլիքտէն տուխուլ իտէն չիտ-  
տէթլի պիր զիյա տախի, միւէպպէտէն թահտէլ արզ  
մահբուս գալմըշ օլան պու մէվուտաթը, պիր սուրէ-  
թը զարիպէտէ թէնվիր իտիյօր իտի :

Իքի եիւզ էլլի այագ գատար եիւքսէքլիյէ վասըլ  
օլունտուգտան սօնրա, արթըզ եօլումուզ պիր չօգ մէ-  
վանի վէ սէտլէր իլէ կէչիլմէզ պիր հալէ կիրտի. տա-  
ղըն մագուրիյէթը տախիլիյէսի (նեքքին կորութիւն) թէք-  
րար տըշարըյա ուզանմըշ օլտուզու հասէպի իլէ, էթ-  
րաֆընտա տայիրէ չէվիրէրէ.ք իլէրլէմէյէ մէճպուր օլ-  
տուգ. պուրատան իթիպարէն մատէն հիւքմիւ իլէ նէ-  
պատաթ հիւքմիւ, եէքտիկէրինէ լէգապէթէ (մրցիլ)  
պաշլայօր իտի. տիվարըն բախնէլէրինին (խինժ կամ  
փոքր խոռոչ) ուֆագ չալըլար, հաթտա աղանլար պի-  
լէ չըգմըշ իտի, վէ պու աղանլարըն արասընտան, եա-  
գընը պիր սու ագըթմագտա օլան, վէ Արֆարֆի թէս-  
միյէ գըլընան նէպաթը կէօրտիւմ. Կիւնէչին զիյասը  
մըգտարը քեաֆի նուֆուզ իտէմէմէսինէ մէպնի պայ-  
ղընըգտան գուրթուլամայան, վէ հայիզ պուլունտուգ-  
լարը իսմէ չայան օլմայան Կիւնէչ չիչէքլէրի, եախօտ  
չարխի ֆէլէկլէր, եէր եէր լէնկ ու բայիհատէն մահ-  
րում պուլունան խասթէ միզան ալթուն չիչէքլէրի,  
քէզալիք ուզուն վէ սօլուգ եաբրազը բարաթեա նէ-  
վինտէն չիչէքլէրտէ կէօրիւլիյօր իտի. լաքին տօն-  
մուշ լավալար արասընտա պիր գաշ թանէ ուֆագ մէ-  
նէքչէլէր պուլտում.քի, պունլար ազ չօգ գօգուլու

իտի : Պու չիչեքլէրի , քէմալի արզու իլէ գօգլատըմ , գօգու՝ չիչեքլէրին լուհը տըր , տէնիզէ մախսուս օլան էն լաթիֆ չիչեքլէր իսէ , լուհտան մահրում պուլուն-մագտա տըրլար :

Իրի աղաճլարըլա մուհաթ պիր գօրուլուղըն ալ-թընա վասըլ օլմուշ իտիք : պուրատա Նէտ-Լանտ , ա-զիմ պիր մէսէրրէթ իլէ :

— Աման միւսիւ Նրոնաքս , պիր արը գօվանը պուլ-տում , տէյու հայգըրտը . պէն տէ ինանմամագ իյմա իտէր պիր հարաքէթ իլէ :

— Նէ , արը գօվանը մը , տէյու պաղըրտըմ :

— Էվվէթ , արը գօվանը , հաթտա արըլար տա էթրաֆընտա ուշուշարագ վըղլայօրլար , տէտի :

Հէման եաղլաշարագ իչին սըհհէթինի թաստիգ իթտիմ , էթտէր աղաճը տէնիլէն պաթթալ պիր աղա-ճըն գօվուղընտա , պինլէրճէ արըլար պիլիքմիշ իտի : Պու ագըլը հայվանլարտան Գանարեա ատալարընտա բէք չօգ վար տըր , վէ պուենլարըն իմալ իթտիքլէրի պալ տա , բէք լէզզէթլի օլուր :

Թապիյի օլարագ Նէտ-Լանտ պալ թօբլամագ աղ-մինէ տիւշտիւ , պէն տէ միւմանաաթ իթմէտիյիմտէն եէրտէն գուրու եաբրագլար թօբլատը , վէ քիւքիւրտ թօղույըլա գարըշտըրըպ թուլուշտուրտու , վէ արը-լարը թիւթսիւլէմէյէ պաշլատը քի , հայվանլար սէր-խօշ կիպի օլարագ , գօվանը թէրք իթմէյէ մէճպուր օլտուլար :

Գանատալը մէշին թօրպասընը պիր գաշ լիտրա պալ իլէ տօլտուրտուգտան սօնրա .

— Պու պալը , կէպէրօվար ատասընտան ալտըղը-մըղ էքմէք մէյվէսի համուրըլըլա գարըշտըրըսամ , սիզէ ալա պիր պալը պէօրէք եէտիլէպիլիլիմ , տէտի :



Գօնսէյլ. - Շիւպհէսիդ, կիւզէլ պիր խամուր իշի  
օլաճագ :

Պէն . - Բէք ալա թէշէքքիւր իտէրիմ, լաքին եօ-  
լումուղա տա տէվամ իթսէք ֆէնա օլմազ :

Իթթիխազ իթտիյիմիդ թարիքտէն, կէօլիւն վիւ-  
սաթընը քեամիլէն կէօրիւյօր իտիք : Պիլա հարաքէթ  
տուրմագտա օլան Նօթիւլիսին էլէքթրիք զեյասը,  
կէօլիւն ըաքիտ սուլարընը լայրգըյըլա թէնվիր իթտի-  
յինտէն, թայիֆէլէրին կիւվէրթէ վէ սահիլ իւզէրինտէ  
կիտիպ կէլտիքլէլի կէօրիւնիւյօր իտի :

Պու էսնատէ մէճրանըն բոյանտասընը թէշէրիլ ի-  
տէն գայալարըն էն եիւքսէյի իւզէրինտէ պուլունույօր  
իտիք . օրատա, վօլգանըն տէրունինտէ պուլունան հայ-  
վանլար, եալընըզ արըլարտան իպարէթ օլմայըպ, զա-  
յէթ կիւզէլ ալ գուշլարը տախի պուլունտուղունու  
անլատըմ, մէզքիւր գուշլար, կէօլկէնին իչինտէ էօթէ  
պէրի ուշուշուպ գաշըշըյօրլար իտի, պունլարըն իչին-  
տէ, պէյազ գարընը ճըրճըր գուշլարըյըլա, եէնիր  
ճընստան կիւզէլ աթմաճալար, վէ սէմիզ թօյլար տա-  
խի վար իտի : Արթըզ Նէտ-Լանտըն մէզքիւր ալ գուշ-  
լարընը կէօրիւպ տէ, ճիւմլէսինի տէ վուրմագ իչին է-  
լինտէ պիր թիւֆէնկի պուլունմատըղընտան, հըսս իթ-  
տիյի աճընըն վէ հիտտէթին տէրէճէսինի, գարիյնի  
քիրամըն թասսավվուրունա իհալէ իտէրիդ :

Մա մաֆիհ Գանատալը, գուրշուն եէրինէ ուֆագ  
թաշլար իսթիմալ իթտի . պէյհուտէյէ բէք չօգ եօ-  
րուլտուգտան սօնրա, նիհայէթ սէմիզճէ պիր թօյ վու-  
րուպ չանթուսընա եէրլէշտիրտի . լաքին պու ալը էլ-  
տէ իտէպիլմէք իչին, պէլքի եիրմի տէֆա հայաթընը  
թէհլիքէյէ իլգա իթտի տէսէմ տէ, ասլա միւպալաղա  
իթմիշ օլմամ :

Տահա իլերիյէ կիթմէք միւմքին օլամատը . չիւնքի գույուլարըն թէրէլէրի , իւղէրինէ այագ գօնուլմայա-  
ճագ տէրէճէտէ սիվրի օլմաղըլա , աշաղը էնմէյէ մէճ-  
պուր օլտուգ . պաշըմըղըն իւղէրինտէ պուլունան Վօլ-  
գանըն տէլիյի , պէօյիւք պիր գույունուն աղղը կիպի  
կէօրիւնիւյօր իտի . պուրատան քիւրըէյի սէմայի թէ-  
մաշա իթմէք գապիլ օլտուղունտան , պուլութլարըն  
ղարպ ըիւզկեարընտան թէագըպ օլունարագ , տաղըն  
զէրլէսինէ թէգարրուպ իթտիքլէրինի կէօրիւյօր իտիք .  
մէզքիւր պուլութլարըն չօգ եիւքսէք օլմայաճաղը բէք  
աշիքեար իտի . զիրա Վօլգանըն թէրէսի , սաթհը տէր-  
եատէն անճագ սէքիզ եիւզ այագ եիւքսէք օլտուղու  
թախմին օլունմագտա իտի :

Գանատալընըն պին տիւրլիւ թէհիքէ իլէ գուշ  
վուրմասընտան եարըմ սաաթ սօնրա սահիլէ վասըլ  
օլմուշ իտիք , պուրատա պուլունան նէպատաթըն պա-  
ղըլարը , ուֆագ շէմիյէ շէքլինտէ պիր մահսուլ տուր  
քի , պունտան զայէթ կիւզէլ թուրշու իմալ օլունուր .  
Գօնսէյլ պիր գաշ տէմէթ պու նէպաթտէն թօրլատը ,  
պուրատա պուլունան հայվանաթ իսէ , Գօնսէյլտէն  
թաանիֆ օլունտու քի , հէր նէվտէն պինլէրճէ ըսթա-  
գօղլարտան , եէնկէճլէրտէն , գարլունպաղլարընտան ,  
տէնիզ էօրիւմճէքլէրինտէն (ծովասարդ) , պիր չօգ գա-  
պուգլու հայվանլարտան , վէ միւթէատտիտ սէտէֆլէր-  
տէն իպարէթ իտի :

Պուրատա զայէթ լաթիֆ պիր Ղար (փապար) վար  
իտի քի , զէմինինի սէթր իտէն ինճէ գումուն իւզէրի-  
նէ եայըլը վէրտիք , վագթըյըլա պուրատա հիւքմֆէր-  
մա օլան աթէշ , Ղարըն տիվարլարընը ճիլալանտըրմըշ  
օլմաղըլա , կիւմիւշ այինէլէր կիպի բարլայօր իտի .  
նէտ-Վանտ , մէզքիւր տիվարլարը թէտգըգ իտէրէք



գալընլըգլարընը անլամագ իսթէյօր իտի . Գանատա-  
լընըն պու հալինէ կիւլմէմի զապթ խտէմէտիմ . հէման  
միւքեալէմէմիզ, պիթմէք թիւքէնմէք պիլմէյէն ֆիրար  
մէսէլէսի հագգընտա ճէրէյան իթտի , գաբթան նը-  
մօնըն , անճագ Սօտիյում ալմագ , վէ գումանեասընը  
թագէլէմէք իչին , պահըը Սուհիթի Աթլասինին ճէնուպ  
ճիհէթինէ կէլմիշ օլտուղու , վէ թէքրար Էվրօբա եա-  
խօտ Ամէրիգա սէվահիլինէ ավտէթ իտէճէլի մէլնուզ  
պուլունտուղունու տէրմիյան իաէրէք , ֆիրար խուսու-  
սունտա նէտ-Լանտա պիր իւմիւտ վէրմէք իսթէտիմ .

Պիր սաաթտան պէրի պու կիւզէլ մէվգըտա եա-  
յըլըպ օթուրմուշ իտիք , ֆըրսաթը ֆիրարը էլտէ իթ-  
մէք խուսուսունտա ճէրիյան իտէն միւքեալէմէմիզ,  
քէմալի կէրմիյէթ իլէ պաշլամըլ իքէն , եավաշ եավաշ  
քէսպը սիւքիւնէթ իտիյօր իտի . իւզէրիմիզէ պիր նէվի  
ույգու հիւքմֆէրմա օլույօր իտի , ույգույու տէֆ իթ-  
մէքտէ պիր մահզուր կէօրմէյիպ կէօզլէրիմի գաբայա-  
րագ ույգույա տալտըմ , ըիւյա կէօրիւյօր իտիմ . « ին-  
սան կէօրէճէյի ըիւյայը ինթիխապ իտէմէզ եա » պէն  
ըիւյամտա , կէօյա հայաթըմըն՝ հայվանաթը նայիմէտէն  
պիրինէ միւնգալիպ օլաճաղընը կէօրտիւմ , վէ պու մա-  
զարա իսէ , կիւյա իքինճի գապուղում օլաճագ զիւյիւ-  
միւնէ զահիպ օլտում . . .

Նակէհան Գօնսէյլին հայգըրմասըյըլա ույանտըմ ,  
խայրխահ վէ սատըգ տէլիգանլը .

— Աման , գալգընըզ , գալգընըզ , տէյի պաղը-  
րըյօր իտի :

Պաշըմը ճիւզվի եօգարը գալտըրարագ .

— Նէ՞ վար , տէյի սօրտում :

— Սու պասըյօր , պօղուլաճաղըզ :

Տէրհալ այաղա գալգտըմ , ֆիլ հագըգա տէնիզ ,

չիտտէթլի պիր սէլ կիպի մաղարանըն տէրունինէ հիւ-  
ծիւմ իտիյօր իտի . մատէմ քի ըիւյամտա կէօրտիւյիւմ  
կիպի , հագըգի պիր գապուգլու հայվան տէյիլ իտիմ ,  
իմտի սէրիան ֆիրար իթմէք լազըմ կէլտի :

Պիր գաչ տագըգա զարֆընտա , մաղարանըն իւ-  
զէրինէ չըգարագ ճանըմըզը գուրթարապիլտիք , Գօն-  
սէյլ :

— Նէ՞ իտի պու , եէնի պիր խարիգէյի թապիյէ՞  
մի (բնական երեւոյթ) վուգու պուլույօր , տէմէսի իլէ .

— Խայր տօսթլարըմ , մաղարայա հիւծիւմ իտէն  
Մէտ սուլարը (մակնթացութիւն) տըր քի , ազ գալտը  
պիզի զարգ իտէճէք իտի . խարիճտէ պահրը Մուհիթ  
եիւքսէլիյօր , վէ մուվազէնէթը թապիյէ գանօնունճա  
(հաւասարակշռութեան բնական օրինօք) , կէօլիւն սու-  
լարը տա իրթիֆա բէյտա իտիյօր . համտ օլտուն , հէլէ  
քի պիր մըգտարը ըսլանմագլա եագամըզը գուրթարա-  
պիլտիք , հայտէյին չարուգ Նօթիւլիւսէ կիտիպ էլպի-  
սէմիզի տէյիշէլիմ , տէտիմ :

Իւչ չարեէք սօնրա կէօլիւն էթրաֆընտա տօլա-  
չարագ Նօթիւլիւսէ ավտէթ իտէպիլտիք . պու էսնատէ  
թայիֆէլէր մարիֆէթի իլէ , Սօտիյում հումուլէսի թէ-  
մամէն սէֆինէյէ Նագլ իտիմիլ օլտուղունտան , Նօ-  
թիւլիւս հէման հարաքէթ իթմէք իւզրէ պուլունույօր  
իտի :

Լաքին գաթթան Նըմօ հարաքէթ գօմանտասը վէր-  
մէտի . աճապա թահտ էլ պահր սէյահաթընը կիզլէ-  
մէք իչին կիճէյի՞ մի պէքլէյօր իտի , իհթիմալ տըր :

Հէր Նէ հալ իսէ , էրթէ կիւնիւ սապահլէյին Նօ-  
թիւլիւս գըյըլարտան ուզագ պուլունտուղու հալտէ ,  
պահրը Մուհիթի Աթլասի սուլարընտա , վէ պիր գաչ  
մէթրօ տէրինլիքտէ գաթի մէսաֆէ իտիյօր իտի :



## 11

## Սարգսս սենիզի .

Նօթիւլիւսին իթթիխազ իթտիյի խաթթը հարա-  
քէթ թէպտիլ օլմատըղընտան , շիմտիլիք էվրօբա տէ-  
նիզլէրինէ ավտէթ իտէճէյի իւմիւտի թէրք իթմէք  
լաղըմ կէլտի , գաթթան Նըմօ , սէֆինէնին պուրնունը ,  
տայիմա ճէնուպա տօղրու սէվք իտիյօր իտի , աճապա  
պէզի նէրէյէ կէօթիւլմէք իսթէյօր , պունը թասավ-  
վուր իտէմէյօր իտիմ :

Նօթիւլիւս , եէվմը մէզքիւրտէ պահրը Մուհիթի  
Աթլասինին շայանը տըգգաթ պիր գըսմընտան կէչտի .  
պահրը Մուհիթի Աթլասինին պու գըսմընտա մէվճուտ  
օլուպ տա , Կիւլֆ Ըսթրիմ թէսմիյէ իտիլէն սըճագ  
սուլը պիր պէօյիւք ագընթըյը հէր քէս պիւմէքտէ տիր  
տէյու զանն իտէլիզ . պու ագընթը՝ Ֆըլօրիտա գա-  
նալլարընը կէչտիքտէն սօնրա , Ըսթիցպէրկէ տօղրու  
միւթէվէճճիհ օլուր . ֆագաթ Մէքսիկա քէօրֆէզինէ  
կիրմէզտէն էվվէլ , գըրգ իքի տէրէճէ արզը Շըմալի  
եագընլարընտա իքիյէ թագսիմ օլարագ , պիր գըսմը  
Նօրվէճիյա վէ իրլանտա սահիլինէ տօղրու ագար . տի-  
կէր գըսմը իսէ , ճէնուպա տէօնիւպ , Ակօր ատալարը  
էօնիւնտէն իլէրլէտիքտէն սօնրա Աֆրիգա սէվահիլինի  
տէօյէրէք , վէ եումուրթա շէքլինտէ ուզուն պիր խաթ  
թէշքիլ իտէրէք , Անթիլ ատալարընա տօղրու ավտէթ  
իտէր :

Իմտի պու սըճագ ագընթընըն իքինճի գօլը , Սար-  
գսս տէնիզի թէսմիյէ գըլընան պահրը Մուհիթի Աթ-

լասինին , պու սօուգ , ըաքիտ , վէ պիւա հարաքէթ օ-  
լան պու գըսմընը իսթիւա իտէր քի , պահըը Մուհիթի  
Աթլասի իչինտէ , ատէթա պիր կէօլ ատտ օլունուր :  
Պու պէօյիւք ագընթընըն սուլարը , անըն ճէվանիպինի  
անճագ իւչ սէնէ զարֆընտա տէվը իտէպիլիր :

Ասըլ Սարգաս տէնիզի , Ատլանտիսին սուլար ալ-  
թընտա գալմըչ օլան արաղիսինի քեամիլէն սէթը ի-  
տէր : Պազը միւէլլիֆիլէր , Սարգաս տէնիզի սաթհընտա  
կէօրիւլէն պիր չօգ օթլարըն , ագընթը վասէթասըյլա ,  
պու արաղիյի աթիգէնին մէրալարընտան գօբարըլմըչ  
օլտուղունը իտտաա իտէրլէր . լաքին պու օթլարըն ,  
եօսունլարըն վէ սազըլըլըն , եինէ Կիւլֆի Ըսթրիմ վա-  
սէթասըյլա էվրօբա վէ Ամէրիգա սէվահիլինտէն սիւ-  
րիւլիւպ պու ճիհէթլէրէ գատար կէթրիլտիյի , տահա  
զիյատէ իհթիմալէ եագըն կէօրիւնիւր :

Իչթէ Քրիսթօֆ Գօյօմպըն , պիր պաչգա տիւնեա  
տահա մէվճուտ օլտուղունը ֆարզ իթտիյի վագըթ ,  
քէնտինի պու խուսուստա իգնա իտէն պաչըճա սէ-  
պէպլէրին պիրի տէ պու օթլար օլմուչ տըր : Պու իյիտ  
վէ ճէսուր սէյեահըն կէմիլէրի , Սարգաս տէնիզինէ  
վասըլ օլտուղլարընտա , պու օթլարըն արասընտա գալ-  
մըչլար , վէ բէք զիյատէ տիւչարը խէվֆ ու տէհէթ  
օլմուչլար իտի . շէօյլէ քի կէմիլէրին եօլունը սէտտ ի-  
տէն պու մէվանիյի միւչկիւլէտէն գուրթուլմագ իչին ,  
թամ իւչ հաֆթա գատար օղրաչըպ սարֆը էվգաթ  
իթմիչլէր իտի :

Իչթէ Նօթիւլիւս՝ պու անտէ մէզքիւր Նօգթատան  
միւրուր իտիյօր իտի : Ճիլ հագըգա Սարգաս տէնիզի ,  
եօսունլարտան , սազլարտան վէ օթլարտան միւթէչէ-  
քիլ պիր խալիճէյէ (գորգ) եախօտ վասի պիր չայըր-  
լըլա պէնպէյօր իտի , էն պէօյիւք սէֆինէլէրին պիլէ ,



պուռ մէվանիյի նէպաթիյէյի (բուսական արգելք) կիւճ-  
պէլա կիւճ եարըպ կէչէպիլմէլէրի աշիքեար օլմաղըլա,  
գաթման Նըմօ, Նօթիւլիւսին բէրվանէսինի, պուռ նէ-  
պաթ երղընթըսը արասընտա ըախնէտար իթմէմէք ի-  
չին, սաթհը տէրեատէն պիր գաչ մէթըօ տէրինլիյէ  
էնմէյի մինասիպ կէօրմիւշ իտի :

Սարգաս լուղէթի Սպանեօլճա օլուպ, « Սարկած-  
ծոյ » քէլիմէսինտէն չըգմըշ տըր քի, սաղըրգ տէմէք  
տիր : Մօրի նամ ալիմ զաթ՝ թէէլիֆ իթտիյի թապիյի  
ժօղրաֆիյատա (Բնական Աշխարհագրութիւն), պահըրը  
Մուհիթի Աթլասինին պուռ Նօգթասընտա թէճէմմիւ ի-  
տէն եօսուն վէ սաղըրղա, աթիտէքի սէպէպի իրայէ  
իթմէքտէ տիր :

« Զաննըմճա, պահըրը Մուհիթի Աթլասինին օ Նօգ-  
թասընտա թօբլանմըշ օլան եօսունլար վէ սաղըրգ,  
ճիւմլէյէ մալիւմ օլան պիր մատտէտէն թէվէլլիւտ ի-  
տէր, շէօյլէ քի, պիր գապ տէրունինէ մանթար թա-  
լաշը, վէ եախօտ օ միսիլլու պաթմաղ մատտէլէր վաղ  
օլունսա, վէ մէգքիւր գապըն իչինէ տօլտուրուլան  
սույա, միհվէրի պիր հարաքէթ վէրիլսէ, թալաշ՝ սու-  
յըն էն աղ միւթէհարրիք Նօգթասը պուլունան մէր-  
քէզտէ թօբլանըր . իմտի պահրի Մուհիթի Աթլասինին  
պուռ Նօգթասը, տէրունի սու իլէ տօլու պիր քեասէ,  
վէ Կիւլֆ Ռսթըրիմ ագընթըսը տէվըր միհվէրի Փարղ ի-  
տիլսէ, եօսունլարըն վէ սաղլարըն ճէսիմ քեասէնին,  
էն աղ միւթէհարրիք Նօգթասը պուլունան մէրքէզտէ,  
եանի Սարգաս տէնիղինտէ թէճէմմիւ իթմէսի թապիյի  
օլուր : »

Մօրինին պուռ էֆքեարը պէնճէ գապուլէ շայան  
կէօրիւնիւր . կէմիլէրին տուխուլէ ճէսարէթ իտէմէտիյի  
պուռ մահալտէ, պէն պիղզաթ մէնզարէյի մէգքիւրէյի

մուայենէ վէ թէտգըգ իտէպիլտիմ, տիւնեանն հէր նօգթասընտան, եանի տաղլարտան, գայալարտան, Ամազօն վէ Միսիսիբի նամ ճէսիմ նէհիրլէրտէն սիւրիւիւպ պահրը Մուհիթէ տէօքիւլէն, վէ Կիւլֆ Ըսթրիմ ագընթըսը ճէրիեանը սայէսինտէ, պու նօգթայա պիրիքմիշ օլան եօսուընլարա գարըշմըշ պիր չօգ աղաճ քիւթիւքլէրի, կէմի օմուրկալարը, վէ մէքսուրաթը սայիրէ, միլեօնլար իլէ հայվանաթը նայիմէ, վէ միտեալար իլէ աղըրլաշմըշ օլտուգլարընտան եիւզէմէյիպ, գաարը տէրեայէ պաթմըշ իտիլէր քի, պիզ անլէրին իւզէրինտէ, վէ խաֆիֆ օթլար տախի պաշըմըզըն իւսթիւնտէ պուլունույօր իտի. մուրուըր զէման, Մօրինին շու էֆքեարընը տախի թաստիգ իտէճէք տիր. Ալիմի մումաիլէյին գաւլինճէ, Սարգաս տէնիզի գաարընտա թէճէմմիւ իտէն աղաճ քիւթիւքլէրի վէ սայիրէ, սու տէրունինտէ գալա գալա, վէ ասըրլար կէշտիքտէն սօնրա մատէն հալինէ թէպէտտիւլ իտէճէք, վէ իշթէ կիւնիւն պիրինտէ վարօր քէօմիւրիւ թիւքէնտիյինտէ, տէնիզ օրթասընտա, հաստ ու բայանը պուլունմազ պիր քէօմիւր մատէնի մէյտանէ չըգաճագ տըր. Ահ, թապիաթ հէր չէյի բէք կիւզէլ տիւշիւնմիւշ տիր.

Մէզքիւր եօսուընլար արասընտա պիր չօգ տա կիւլրէնկի տէնիզ եէլգօվանլարը, ուզուն սաչլարընը սիւրիւքլէյէն տէնիզ ինճիրլէրի, եէշիւ, գըրմըզը, մաւի ընէկտէ տէնիզ անալարը, վէ ալէլ խուսուս էթրաֆը մէնէքչէ ընէկինտէ ինճէ չըզկըլար իլէ միւզէյեէն չէմսիյէքեարի նէպաթը պահրիյէյի, հայրէթլէ թէմաշա իտիյօր իտիք:

Փետրվարըն եիրմի իքինճի կիւնիւ ագշամա գատար Սարգաս տէնիզինտէ վազըթ կէշիրտիք. պու օթլարը եէմէյէ արզուքէշ պուլունան պիր չօգ պալըզլար



իլէ գապուգլը հայլանաթ , նէպատաթը մէգքիւրէ ա-  
րասընտա գայնայօր իտի . էրթէսի կիւն պահրը Մու-  
հիթ եինէ էսկի հայլնի քէսպ իթմիշ իտի :

Օ կիւնտէն պէտ իլէ օն տօգուզ կիւնէ գատար ,  
եանի փետրվար 23տէն , Մարտ 12 յէ տէկին , պահրը  
Մուհիթի Աթլասիտէ , եիրմի տէօրթ սաաթտա եիւզ  
Փարսախ սիւրաթլէ գաթի մէսաֆէ իթտիք . հիշ շիւպ-  
հէ եօգ քի , գաթթան Նըմօ , գարար վէրտիյի թահտէլ  
պահր տէվրը ալէմի իճրա իյլէմէք նիյէթի իլէ , Հօրն  
պուրնուրն տօլաշտրգտան սօնրա , պահրը Մուհիթի  
քէպիւրէ ալտէթ իտէճէք իտի :

Շու հալտէ նէտ-Լանտըն գօրգմայա հագգը վար  
իտի : Ատալարտան պիլէ խալի օլան պու ուճը պուճա-  
ղը եօգ տէնիզտէ ֆիրար ֆիքրինէ տիւշմէք տիվանէլիք  
օլտուղու կիպի , գաթթան Նըմօնըն ըէյինէ մուգավէ-  
մէթ իթմէք տէ միւմքիւնսիլ իտի . իմտի սապր ու  
թահամիւլտէն , վէ գաթթանըն ըէյինէ մուվաֆա-  
գաթ իթմէքտէն պաշգա չարէմիլ գալմամըշ իտի :  
Մամաֆիհ ճէպր եախօա խիւտէ իլէ էլտէ իտիլէմէյէն  
սէրպէսիյէթիմիլի , ըէճա վէ իգնա իլէ էլտէ իթմէք  
իւմիւտինտէ իտիմ : Գաթթան Նըմօ , պու սէյահաթը  
խիթամ իթտիքտէն սօնրա , վագըֆ օլտուղումուզ սըր-  
րը մէյտանէ չըգարմայաճաղըմըզա տայիր , պիլէ եէ-  
մին վէրտիրէրէք , թախիյէյի սէպիլէմիլգէ (ազատու-  
թիւն) ըաղը օլմայաճագ մը իտի : Պիլ նամուսըմըզըն  
իւզէրինէ եէմին իտուպ սէօղ վէրէճէք , վէ թապիյի  
սէօղիւմիւզէ ըայէթ իտէճէք իտիք , լաքին պու նազիք  
մէսէլէ հագգընտա գաթթան իլէ գօնուշմագ , վէ մու-  
մաիլէյհի իսթիմզաճ իթմէք լաղըմ իտի . էզճիւմլէ  
պու թէքլիֆի գաթթանա նաճըլ արղ իթմէլի . մէկէր  
քէնտիսի , աչըգտան աչըղա , «Էմնիյէթ իւզրէ եաշա-

մագլըղըմ, սիզին մէվգուֆիյէթինիզէ մէրպութ տըր . »  
տէ՞մէմիշ մի իտի . մէկէր տէօրթ այտան պէրի սիւքիւթ  
իտիշիմիզ, մոմաիլէյհին գարարընը նէվիմա գապուլ  
իթմիշ օլտուղումուզը թէլագգը իթմէմիշ մի իտի . իմ-  
տի եէնիտէն պու մէսէլէյի աշմագ, գաթթանըն շիւպ-  
հէսինի մուճիպ օլմա՞ղ մը, վէ իլէրուտէքի ֆիրար թա-  
տավլուրաթըմըղա մանի օլմասընա սէպէպ վէրմէ՞զ մի,  
իշթէ քէնտի քէնտիմէ իթտիյիմ պու սիւալլէրէ, գա-  
նաաթպախշ պիր ճէվապ պուլամայօր իտիմ . պու միւ-  
լահազաթըր Գօնսէյլէ արզ իթտիմ, ֆազաթ մէրգում  
տախի պէնիմ կիպի, ըզհարը թէրէտտիւտտէն մատէ  
պիր ճէվապ վէրէմէյօր իտի . Խիւլասայի քէլամ, նիւվ-  
միտիյէ (յուսահատութիւն) տիւշմէք միւթատըմ օլ-  
մատըղը հալտէ տախի, պիր կիւն հէմ ճընսլարըմը  
կէօրմէք իւմիւտի, կիւնտէն կիւնէ մահվ օլույօր իտի .  
ալէլիսուսու գաթթան նըմօնըն, պահրը Մուհիթի Աթ-  
լասինին, ճէնուպինէ տօղրու իլէրլէտիյինի կէօրտիւք-  
ճէ, պիւթիւն պիւթիւնէ մէյուս օլույօր իտիմ .

Պալատէ մէզքիւր օն տօգուզ կիւն զարֆընտա  
շայանը էհէմմիյէթ հիշ պիր հատիսէ զուհուր իթմէտի .  
գաթթան նըմօյը բէք ազ կէօրիւյօր իտիմ, մոմաիլէյհ  
շալըշըյօր իտի, քիւթիւպխանէսինտէն չըգալմըշ վէ  
աշըգ պըրագմըշ օլտուղու քիթապլարըն էքսէրիսի  
ուլըմը թապիյէյէ (բնապատմական) այլտ իտի . Տէ-  
նիզլէրին տէրինլիյի հագգընտա թէլէլիֆ իթմիշ օլտու-  
ղում քիթապըն հաշիյէլէրինտէ (լուսանցք), պիր չօգ  
շէյլէր եաղըլը իտի քի, պունլարըն պաղըսը, պէյան  
իլէտիյիմ մալիւմաթ վէ ֆարզիյաթը ճէրհ իթմէքտէ  
իտի . գաթթան նըմօ, պու խուսուստա պէնիմ իլէ բէք  
նատիր միւպահասայէ կիրիշիր, վէ անճագ էսէրիմի  
թասահիհ իթմէքլէ իքթիֆա իտէր իտի . Նօթիւլիւս ,



պահրը Մուհիթին էն սաքին նօգթասընտա պուլունուր իքէն , գաթթանըն , կիճէլէրի քէմալի մէհարէթլէ չալ-տըղլէ էրղանունըն (երգէհոն) հազին վէ միւէսսիր սէ-տասընը իշիթմէքտէ իտիմ :

Սէյահաթըմըղըն պու գըսմընտա , պիր չօգ կիւն-լէր ագչամլարա գատար , սաթհը տէրեատէն կիտէյօր իտիք , տէնիզ՝ քէնտի հալինէ թէրք իտիլմիշ կիպի պիւթիւն պիւթիւնէ խալի պուլունույօր իտի , բէք նա-տիր օլարագ պաղը Հինտիսթանէ կիթմէք իւզըրէ Իւմիտ պուրնունա թէվէճճիւհ իթմիշ եէլքէն կէմիլէրի կէօ-րիւյօր իտիք : Կիւնիւն պիրինտէ պալէնա ավըլարը , Նօթիւլիւսի իրի պիր պալէնա պալըղը զանն իտէրէք , սանտալլարըյըլա արգամըղա տիւշտիւլէր . Փագաթ գաթթան Նըմօ , պու զավալլը ատէմլէրի պէյհուտէյէ եօրմագ իսթէմէյուպ , գաարը տէրեայէ էնի վէրտի :

Պու հատիսէ Նէտ-Լանտըն սօն տէրէճէ նազարը տըգգաթընը մուճիպ օլտու . հիշ շիւպհէմ եօգ քի , Գանատալը՝ ավճըլարըն , զըպղընլարըյըլա սէֆինէմի-զի վուրուպ թէլէֆ իտէմէտիքլէրինէ թէէսիւֆ իտիյօր իտի :

Պու սէյահաթ էսնասընտա , Գօնսէյլ իլէ կէօր-տիւյիւմիւզ պալըղլար , սայըր մահալլէրտէ կէօրիւպ թէտգըգ իթտիյիմիզտէն բէք ազ Փարգլը իտի : Պաշ-լըճալարը , տէհչէթամիզ օլան զաղրուֆի (աճառուտ) ճընսընա մէնսուպ օլուպ , իւշ միւտհիշ ճընսա թագ-սիմ օլունան քէօբէք պալըղլարը տըր քի , պունլարըն տա օթուզ իքի նէվի վար տըր : Պիրինճիլէրի օլան պէշ մէթրօ պօյունտա , վիճուտլէրինտէն զիյատէ պաշլարը կէնիշ , վէ պասըգ գույրուգ շէքլինտէ միւտէվիլէր գա-նատլը օլուպ , սըրթլարընտա եէքտիկէրէ միւվազի եէ-տի ատէա սիյահ չըղկը պուլունանլար իլէ , Պէրլօն տէ-

նիլէն քիւլ ըէնկլի , վէ վիճուտիւնն իշինէ կիրմիչ եւտի  
ատէտ գըլչըղը հավի պուլունան պիր գանատլը քէօրէք  
պալըգլարը խտի :

Ղայէթ իրի վէ տէհչէթէնկիղ տէնիզ քէօրէքլէ-  
րի տէ կէչիյօր խտի : Պու խուներիզ վէ տօյմագ պիլմէ-  
յէն ճանավարլար հագգընտա ավճըլարըն սէօյլէտիք-  
լէրի մասալլարա ինանմագ ապէս տիր . պուլնլարըն  
գավլինճէ , կիւյա տէնիզ քէօրէքլէրինտէն պիրինին  
գարնընտա , պիր մանտա պաշըյըլա պիր պիւթիւն ի-  
նէք , պիր տիկէրինտէ՝ իքի իրի թօնի իլէ էլպիսէյի պիր  
թայիֆէ , քէզալիք պիրինին գարնընտա տախի էլի գը-  
լըճը պիր ասկէր , վէ նիհայէթ պիր պաշգասընըն տա  
աթըլա պէրապէր պիր սիւվարի պուլմուշլար : Նասըլքի  
տէտիք , պու մասալլարա ասլա ինանըլմագ խտէ տէ ,  
մամաֆիհ մէզքիւր ճանավարըն խուներիզլիյինի իյմա ի-  
տէր , լաքին պու ճանավարլարտան ասլա աղըմըզա  
թուլթուլան օլմատը . պէնտէ պուլնլարըն խուներիզլիքլէ-  
րինի ըայէլ այն կէօրիւպ տէ պիր ֆիքը հասըլ խտէմէ-  
տիմ :

Էսնայի ըահտէ սիւրիւ սիւրիւ Եօնուս պալըգլարը,  
կիւնլէր իլէ եանըմըզտան այրըլմատըլար , Եօնուսլար ,  
ավզաղարլարը , եախօտ գուրտ սիւրիւլէրի կիպի պէշէյ  
ալթըշար օլարագ կիտիյօրլար խտի : Պու հայվանլար  
տախի , խուներիզլիքտէ տէնիզ քէօրէքլէրինտէն բէք տէ  
աշաղը գալմաղլար : Գօրէնհակը պիր մուալլիմին գավ-  
լինճէ , պիր Եօնուսըն գարնընտան , կիւյա օն պէշ Պօգ  
իլէ օն իւշ ատէտ տէնիզ տօմուղը , եանի խօրօզպինա  
աղմանը չըգարըլտըղընը կէօրմիւշ իմիչ :

Մուալլիմին սէօյլէտիյի պալըգ , պօյը եիրմի տէօրթ  
այաղը կէշէն պաթթալ սօյունտան օլտուղու ճիհէթլէ ,  
բէք օ գատար ղարիպ ատտ օլունմամալը տըր : Եօնուս



պալըղը ֆամիլեասը օն ճընսը հավի օլուպ, պէնիմ կէօրտիւքլէրիմ, պաշընտան տէօրթ գաթ զիյատէ ուզուն վէ ինճէ պուրունը, վէ պիրտէ սըրթլարը իւշ մէթրօ ուզունըղունտա սիյահ, վէ գըրմըզըմսը գարնը ուֆագ, ֆագաթ սէյրէք պէնլէր իլէ միւզէյեէն թագըմընտան իտի:

Քէզալիք Սիկէն ֆամիլեասընա մէնսուպ զայէթ ճալիպի մէրագ պիր նէվի պալըզլարը տախի զիքը իթմէք իսթէրիմ: Թապիունտան զիյատէ, էֆքեարը շաիրանէ իլէ մէշուֆ պաղը միւլէլիֆլէրին գավլինճէ, պու պալըզլար կիւյա պիր արայա թէճէմմիւ իտէրէք, կիւզէլ սէտալարըյըլա խանէնտէլիք իտէրլէր իմիշ: պունլարըն չըգարտըզլարը ահէնկլի սէտա, էն ուսթա մուսիքիշինասլէրին թէրէննիւմլէրինէ ֆայըզ օլուր իմիշ: Պու սէօզլէրի ըհտտ իթմէզ իսէմ տէ, ֆագաթ թէէսիւֆ իտէրիմ քի, կէօրտիւյիւմիւզ պու պալըզլար պիւզէ պիր գօնսէր վէրմէք իսթէմէտիլէր:

Նիհայէթ Գօնսէյլ, պիր թագըմ տա ուշար պալըզլար թասնիֆ իթտի. եօնուսլարըն՝ պու հայվանլարըն արգալարընա տիւշիւպ տէ քէմալի մէհարէթլէ թութտուզլարը, հագըզաթէն շայանը թէմաշա պիր հալ տըր: Պու ուֆագ պալըզլար, նէ գատար եիւքսէք տէն ուշսալար, վէ հէր նէ թարաֆա գաշսալար, եինէ տիւշմէնլէրինին էլինտէն եագայը գուրթարամայօրլար իտի. մէզքիւր պալըզլարըն աղղը ֆօսֆօրլու օլուպ, կիճէնին գարանըղընտա խօշ պիր շուլէ իլէ բարլայարագ, տէնիզէ տալըպ նապէտիտ օլուրլար:

Մարտըն օն իւշիւնէ գատար սէյահաթըմըզ պէյլէճէ տէվամ իթտի: Եէվմը մէզքիւրտէ Նօթիւլիւս գալարը տէրեայը էօլլմէք իշին ըսգանտիլլիյէ գուլլանըլտը քի, սօն տէրէճէ մէրագըմը մուճիպ օլտու:

Պիզ պու էսնատէ պահրի Մուհիթի քէպիրտէն հարաքէթ իտէլի պէրի, օն իւշ պին ֆարասխէ եագըն գաթի մէսաֆէ իթմիշ իտիք. մէվգըմըզ թային օլուն-տուղուտա, 45 տէրէճէ 37 տագըզա արզը ճէնուպի. վէ 37 տէրէճէ 35 տագըզա թուլը զարպիտէ պուլուն-տուղումուղը անլատըզ: Տէնիզին պու նօգթասընտա իտիք, Հէրալտ նամ սէֆինէնին սիւվարիսի գարթան Տէնհամ, օն տէօրթ պին մէթրօ գատար ըսգանտիլ սալը վէրտիյի հալտէ տիպ պուլունմամըշ իտի. քէզա-լիք պուրատա, Ամէրիգանըն Գօնկրէս նամ ֆըրգաթիյ-նի միլազիմի գարթան Բարքէր տախի, օն պէշ պին եիւզ գըրզ մէթրօյա գատար ըսգանտիլ էնտիրմիշ ի-քէն, գուրչուն կիւլլէ տէնիզին տիպինէ վասըլ օլմա-մըշ իտի:

Գարթան Նըմօ, պու թէճըիւպաթը թահգըզ իթ-մէք, վէ պուրալարըն սալը տէրինյիյինի անլամագ իւզ-րէ, Նօթիւլիւսի էն տէրին նօգթալարա գատար էնտիր-մէք իսթէտի. պէնտէ պու թէճըիւպէտէն հասըլ օլա-ճագ նէթայիճի գայտ իթմէյէ հազըրլանտըմ:

Բէք գօլայ անլաշըլըր քի, Նօթիւլիւս խաղինէլէ-րինի սու իլէ տօլտուրուպ տա տէնիզին ալթընա տալ-մագ թէշէպիւսաթընտա պուլունմայաճագ իտի. զիրա արզու օլունան տէրինյիյէ ինէճէք գատար, սէֆինէ՝ թէշէիտի սըգլէթէ մուվաֆագ օլամայաճագ իտի, շա-յէտ օլսա պիլէ, եօգարը չըգմագ իչին խաղինէլէրին սույընը պօշալթան թուլումպալար, օ գատար տէրին-լիքտէ, սույըն խարիճի թազեիգէնէ (արտաքին ճըն-շում) զալէպէ իտէմէյէճէքլէրի տէրքեար իտի:

Իմտի գարթան Նըմօ, Նօթիւլիւսին քէնարընա մէրպութ լէվհալարըն վասէթասըլըլա իթթիֆա իտէճէք տէրէճէտէ ուզանմըշ քէօշէլի պիր խաթ իլէ, գաարը



տէրեայէ ինմէյէ գարար վերտի . լեվհալերէ մէյլան վերիլտի , մաքինանըն սօն գուվվէթի իթա օլունտու , վէ բերվանէնին տէօրթ ատէթ գանատլարը , պիր շիտտէթը ֆէվգէլատէ իլէ , տէնիզին սուլարընը տէօյմէյէ պաշլատը :

Բերվանէնին պու շիտտէթլի սէվգի ալթընտա , Նօթիլիլս շամաթա թէլի կիպի թիթրէյերէք գաարը տէրեայէ ինմէյէ պաշլատը : Գաթթան Նըմօ իլէ պէն սալօնտա տուրուպ , մանիմէթրօնըն միլինի թէտգըգ իտիյօր իտիք քի , սօն տէրէճէ պիր սիւրաթլէ տէօնէյօր իտի . չօգ կէշմէտէն պալըգլարըն էքստիլէթլէ սաքին օլտուգլարը միւնթագայը (գօտի) կէշտիք :

Ալէլ ումում պալըգլարըն պիր գըսմը տէնիզլէրին վէ նէհիլլէրին սաթհընտա սաքին օլուրլար իսէ տէ , պիր գըսմը տա ղայէթ տէրինլէրտէ կէզէրլէր , պունլարըն իշինտէ , Հէսանկ տէնիլէն պիր նէվ տէնիզ քէօբէյի (\*), մէրագըմը թահրիք իթտի : Պու ճանավար , սէքիզ ատէտ թէնէֆֆիլս գըլլըղը հայիզ իտի . պունտան պաշգա իրի կէօզլիլ , գըրիսը , թէլէսգօթ (հեռագէտ) պալըղը , քէզալիք կէօյսիլ սիյահ վէ գըրիսը , գումպարա պալըղը քի , պին իքի եիւզ մէթրօ գատար տէրինլիքտէ եաշար . վէ եիւզ եիրմի հէվա թագեիգի-նէ մուգավէմէթ իլլէր , քէմալի թէհայիլը վէ տէհշէթ իլէ պու ճանավարլարը թէմաշա իտիյօր իտիմ :

Պու հայվանլարը կէօրտիլիւնտէ գաթթան Նըմօյա տահա տէրին սուլարտա պալըգլար կէօրիւպ կէօրմէտիլինի սիւալ իթտիլիմտէ , մումաիլէյհ ճէվապէն .

— Բէք նատիր , լաքին ֆիւնուհը հազըրէտէ պու

(\*) Պու հայվան տտի քէօթէք պալըղը օլմայըպ , ղայէթ տէհշէթլիլ պաշգա պիր ճընս ճանավար տըր :

խուսուստա նէ՞ ֆիքիր վար, վէ նէ՞ զանն օլունմագտա տըր, տէտի :

— Ֆիւնունը հազըրէնին զիւլիւմինճէ, պահրը Մուհիթին տէրին թապագալարընտա, հայաթը նէպատաթ (բուսական կեանք) հայվանաթտէն էվվէլ նապուտ օլուր. հայվանաթ պուլունան թապագալարտա, նէպատաթըն նիւլվէնիւմա օլմատըղը թաստիգ իտիլմիշ տիր. քէզալիք, պաշսըղ եումշագ տէրիլիէր իլէ ըստըրիտեալարըն, իբի պին մէթրօ տէրինլիքտէ եաշայապիլտիքլէրի անլաշըլմըշ տըր. նասըլ քի, էպհարը միւնճէմիտէնին (բուեռային ծովեր, կամ սառուցեալ Ովկիանոս) գահրաման սէյեահը Մագ Քլինթօք, իբի պին պէշ եիւղ մէթրօ տէրինլիքտէն, սաղ օլարագ պիր նիւճիւմը պահրի (ծովաստղ) չըգարմըշ տըր. նիհայէթ Պուլ-Տօկ նամ հարպ սէֆինէսի թայիֆէլէրի, իբի պին ալթը եիւղ գուլաճ, եանի պիր ֆարսախտան զիյատէ տէրինլիքտէն, եինէ պիր նիւճումը պահրի չըգարմըշ տըրլար, լաքին գարթան էֆէնտի, իհթիմալ քի, սիզ պէնիմ պիլտիքլէրիմի, էհէմիլիէթսիզ հիւքմիւնտէ թէլագգը իտէրսինիզ, զաթը ալինիզին պու խուսուստա պէնտէն զիյատէ մալիւմաթընըղ օլաճաղընա չիւպհէ իտէմէմ :

— Խայր մուալլիմ էֆէնտի, էօյլէ պիր նէզաքէթսիզլիքտէ պուլունմագ իսթէմէմ, եալընըղ սիզէ շուրասընը սիւալ իտէճէյիմ քի, օ գատար տէրինլիքտէ պու հայվանլարըն եաշայապիլմէսինէ նասըլ մանա վէրիյօրսուըղ :

— Պունը իբի սէպէպ իրայէ իթմէքլէ իյզահ իտէպիլիրիմ. պիրինճիսի, սուլարըն թուղլուլուղընտան վէ քէսաֆէթտէն (խտուլթիւն) նէշաթ իտէն ագընթըլարտան պիր հարաքէթ բէյտա օլուր քի, պու հարա-



քէթ՝ նուճումը պահրիյէ կիպի հայվանաթըն հայաթը  
իպթիտայիյէ (տարրական կեանք) լէրինի թահտը թէ-  
հմինէ ալմաղա քեաֆի օլուր :

— Բէք ալա :

— Իքինճիսի տախի շու տըր . շէօյլէ քի , էկէր  
միւվէլլէտիւլ խումուսէ (թթուածին) հայաթըն էսա-  
սընը թէշքիլ իտէրսէ , բէք աշիքեար տըր քի , տէնիզ-  
լէրին տէրինինտէ միւվէլլէտիւլ խումուսէնին մըգտարը  
էքսիլէճէք եէրտէ . պիլաքիս տէրինլէրէ էնիլտիքճէ  
տահա զիյատէ արթար , վէ էն ալթ թապագալարըն  
(ստորին խաւեր) թազեիգի տախի . պու հայաթպալսշ  
կազըն թազեիգինէ եարտըմ իտէր :

— Ա՛ , պունը պիլիյօրմուսունըզ , բէք ալա , տօզ-  
րուսու մուալլիմ էֆէնտի , պիլմէյէտէ հագգընըզ վար ,  
զիրա սըրֆ հագըգաթ տըր . հէմ իլավէ իտէյիմ քի ,  
սաթհը տէրեատէն թուլթուլան պալըզլարըն , քիյսը  
մէսճիլէրինտէ (լուղական բամբուշտ) , միւվէլլէտիւլ  
խումուսէտէն զիյատէ ազօթ պուլունուր : Պիլաքիս բէք  
տէրինլէրտէն չըգարըլան պալըզլարըն պու ալաթըն-  
տա , ազօթտան զիյատէ միւվէլլէտիւլ խումուսէ պու-  
լունմասը թէհագգուգ իթմիշ տիք քի , պու հալ իտ-  
տանըզը իսպաթէ քեաֆի տիք . հէր նէ հալ իսէ ,  
թէտգըգաթըմըզա տէվամ իտէլիմ :

Թէքրար մանիմէթրօյա աթֆը նաղար իթտիյիմ-  
տէ , ալաթըն ալթը պին մէթրօ տէրինիլք իրայէ իթ-  
տիյինի կէօրտիւմ . նօթիլիւս պիր սաաթտան պէրի  
մէյլանի լէվհալարը սայէսինտէ , գաարը տէրեայէ ին-  
մէյէ տէվամ իտիյօր իտի . տէրինլէրին խալի սուլա-  
րը , օ մէրթէպէ վէ թաճիւպէ շայան սուրէթտէ պէր-  
րագ վէ շէֆֆաֆ իտի քի , թարիֆ իտէմէմ . պիր սա-  
աթ տահա էնմէյէ տէվամ իտիլտիքտէն սօնրա , օն իւշ

պին մէթրօ, եանի իւչ ֆարսախտէն զիյատէ տէրինլի-  
յէ նուզուլ իթտիյիմիզի անլատըգ. հալ պու քի հէ-  
նուզ պահլը Մուհիթին գաարընտան պիւ էսէր կէօ-  
րինմէյօր իտի :

Ֆաղաթ օն տէօրթ պին մէթրօյա գատար էնտի-  
յիմիզաէ, տէրինլէրտէն՝ գատլը տէրեատէ տիմ տիք  
սիյահ գայալար կէօրինմէյէ պաշլատը, լաքին պու  
գայալար, լույի գէմինտէքի Հիմալայա (\*) վէ Մօն Պլան  
կիպի, վէ եախօտ տահա եիւքսէք տաղլարըն թէրէլէրի  
օլապիլիր իտի.քի, օ հալտէ գատլը տէրեանըն տէրին-  
լիյի թէքրար մէճհուլ գալըյօր իտի :

Նօթիւլիւս, մարուզ օլտուզու թաղերիգաթը չէ-  
տիտէյէ էհէմիլիթ վէրմէյէրէք, տահա զիյատէ տէ-  
րինլէրէ էնտի. թէքնէնին տէմիր լէվհալարը զանդըր  
զանդըր թիթրէյէրէք աճիպ սէտալար չըգարտըղընը  
իշիթտիմ. գալըն տէմիր տիրէքլէր՝ եայ կիպի էյիլէ-  
րէք, ինլէյօրլար զանն օլունույօր իտի, թաղերիգ չօ-  
ղալտըգճա սալօնըն ճամլարը շիշէրէք էսնէյօր սան-  
տըմ. Նիւպհէսիզ պու գուվվէթլի տէօքմէլէր, թաղ-  
երիգաթը ֆէվգէլատէյէ թահամիւլ իտէմէյուպ էզի-  
լէճէք իտի, էկէր գաթթանըն տէտիյի կիպի եէքրարէ  
տէօքմէ կիպի գալի օլմասա իտի :

Գաարը տէրեատէ զայպ օլմուշ մէղքիւր գայա-  
լարըն եանընտան սըյրըլըպ աշաղր էնտիքճէ, թաշ-  
լար իւզէրինտէ պաղը հայվանաթը նայիմէնին, սաղ  
օլուպ տա եաբըշմըշ օլտուգլարընը կէօրտիւմ :

(\*) Հիմալայա տաղլարը Հինտիսթանտա վագը օլուպ,  
քիւրրէյի արզըն էն եիւքսէք տաղլարը տըր. թահա էլ պահր  
պու տաղլար կիպի, վէ եախօտ տահա եիւքսէք ճիպալի (լեռ-  
ներ) միւթէատտիտէ պուլունաուղու, թապիյուն թարաֆըն-  
տան սուրէթը մէվսուգէտէ թաստիգ իտիլմիշ տիր :



Լաքին չօգ կէշմէտէն պունլար տա պիթտի , արթը թէնէֆֆիւս իտէն հայվանլարտան տա էսէր գալմատը : Նօթիւիւս , իւշ պուշուգ ֆարսախ տէրինլիքտէ թէնէֆֆիւսէ սալիհ օլան հավատան եիւքսէլէն պալօն կիպի , զիյ հայաթ հայվանլարըն սաքին օլտուղու թապագալարը կէշտի : օն ալթը պին մէթրօ , եանի տէօրթ ֆարսախ տէրինլիյէ վասըլ օլմուշ իտիք : Պուրատա Նօթիւիւսին սաթհը խարիճի (դուրսի կողերը) պին ալթը եիւզ հէվա թապեիգինէ (մթնոլորդական ճնշում) մարուզ պուլունույօր իտի , եանի պէհէր միւրէպպա սանթիմէթրօ (քառակուսի հարիւրամէթր) սաթհէ (մակէրևոյթ) , պին ալթը եիւզ քիօկրամ թապեիգ , եախօս սըգլէթ իսապէթ իտիյօր իտի :

Արթըգ քէնտիմտէն չըգարագ քէմալի հայրէթլէ .

— Ահ եա Բապպի , պու նէ հայրէթէնկիլ հալ , ինսանլարըն ըէսմինի պիլէ կէօրէմէտիքլէրի , շու տէրին թապագալարտա պիզլաթ կէզմէք , վէ պու հայրէթամիզ մէնզարէլէրի կէօրմէք ագլէ սըղար շէյ մի տիր , ֆիքիրտէն կէշիւմէք գապիլ մի տիր . ահ գարթան էֆէնտի , պիր քէրրէ շու հայրէթպախշ գայսպարըն հէյպէթինէ պագընը , քիւրրէյի արզըն սօն թապագալարըն թէշքիլ իտէն , շու հալի , վէ հայաթտան էսէր պուլունմայան տէրին մաղարալարը , վէ շու գայալարըն տիպինտէքի կիրտապլարը թէմաշա իտինիլ . ահ , նէ մէհհուլ վէ նէ էմսալի նամէսպուգ նօգթալար , նէ կէօրիւլմէմիշ մէնզարէլէր : էյ վա'հ , նի՛չին պունլարըն , եալընըլ խաթըրէյի դարիպէսինի մուհաֆազա իթմէքլէ իթիֆայէ մէհպուր պուլունույօրուլ , տէյու հայգըրտըղմտա , գարթան նըմօ .

— Պու խաթըրէտէն պաչգա պիր էսէրէ մալիք օլմայա արզու իտէրմիսինիլ , տէյու սօրտու :

— Նէ տէմէք իսթէյօրսունըդ , գաւթան էֆէնտի :

— Տէմէք իսթէրիմ քի , կէօղիւմիւզին էօնիւնտէ պուլունան շու թահտէլ պահր մէնզարէլէրին ֆօթօկրաֆընը ալմագ կիւճ պիր շէյ տէյիլ տիր :

Գաւթան նըմօնըն պու եէնի թէքլիֆինտէն հըսս իթտիյիմ հայրէթի պէյան իթմէյէ վագըթ պուլամատըմ . մումաիլէյհին պիր իշարէթի իւզէրինէ , տէրհալ սալօնա պիր ֆօթօկրաֆ թագըմը կէթիրիլտի :

Սալօնուն պէօյիւք վէ կէնիշ բէնչէրէլէրինաէն , էլէքթրիք զիյասըյըլա միւթէնէվիլի (եւթտորալոյս) վէ շուլէտար սուլարըն հէյ նօգթասը , միւքէմմէլէն կէօրիւնիւյօր իտի . սիւննի զիյամըզըն տէրէճէսինէ (արուեստական լոյս) կէօլկէյէ միւշապիհ հիշ պիր շէյ խալէլ կէթիրմէյօր իտի . աֆիթապը ալէմթապ (արեգակ) պիլէ , գաարը տէրեայը պու մէրթէպէ սուրէթը միւնթազամատէ թէնվիլի իտէմէզ իտի :

Նօթիւլիւս , բէրվանէնին միւթատիլ սէվգի թահալնտա (չափաւոր մղման տակ) , վէ մայիլ լէվհալէրին սայէսինտէ մազպութ օլսրագ պիլա հարաքէթ տուրույօր իտի . ֆօթօղրաֆ մաքինասընըն պէզի աշըլըպ , պահրը Մուհիթին պու տէրին թապագալարընա նասպ իտիլտի : Պիր գաշ սանիյէ զարֆընտա , թէմաշասընա տօյամատըզըմըզ , մէնզարէյի պինազիրէլէրտէն պիր գաշընըն բէսիմլէրինի էլտէ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլմուշ իտիք :

Պուրատա ճիտաի պիր թէճրիւպէնին ասարընը , գարիյնի քիրամըն էնզարընա վագ իտիյօրում . քիւրրէյի արզըն գուվվէթլի թէմէլլէրի ատա օլունան , վէ կիւնէչին զիյասընը գաթան կէօրմէմիշ օլան ճէսիմ թաշլար , վէ պու թաշ երդընթըլարը արասընտա կէօրիւնէն տէրինիյի նիհայէթսիզ մազարալար , Հօլանտա-





Շէմսիյէնարի նէպարը պահրիյէյի , հայրէրլէ  
թէմաւա իսիյօր իսիփ .

(Սահիֆէ 192)

լը ըէսսամլարըն ֆըրչալարընտան չըգմըչ կիպի , ինթի-  
հալարը սիյահ պիր չըզկըյըլա , եէքտիկէրինտէն թէֆ-  
րիգ իտիլմիչ նիմ թասվիրլէր , վէ պու բէյլաճըն (դաշ-  
տանկար) սօն նօգթասընը թէչքիլ իտէն պիր ուֆուզը  
ճիպալիյէ (լերանց հարիզոն) , վէ տահա պունլարա մէ-  
մասիլ հայրէթէֆզա մէնզարէլէրին թարիֆի մուհալ  
գապիլինտէն տիր . էվվէթ էլէքթրիք ղիյասըյլա կիւ-  
միւշ կիպի բարլայսան պիր գումման խալը իւզէրինտէ ,  
հէր նէվի եօսունլար , սազտան , վէ օթտան զիյատէ  
պուլունան , սիյահ , բարլագ , միւճէլլա , վէ նէվ պէ  
նէվ էչքեալը աճիպէ իլէ արզը վիճուտ իտէն գայա-  
լարը , թարիֆ իթմէյէ միւզթէտիր տէյիլիմ :

Պարթան Նըմօ , ֆէվզէլատէ վէ խարիգէ նիւմա  
(աշտագոյ կարգի և հիւսքանչ) մէնզարէլէրին ֆօթօլ-  
րաֆընը ալտըգտան սօնրա , քէլամէ աղազ պիրլէ .

— Սըթըգ եօգարը չըգալըմ մուալլիմ էֆէնտի ,  
նօթիւլիւսի ուզուն միւստէթ պու վազիյէթտէ պու-  
լունտուրմագ , վէ պու տէրէճէ թազեիգաթը չէտի-  
տէ թահթընտա պըրագմագ ճայիլ տէյիլ տիր , տէ-  
յինճէ .

— Բէք ալա չըգալըմ , տէտիմ :

— Քէնտինիլի գավի թութունուզ :

Պարթան Նըմօնըն , նէ սէպէպէ մէպնի պանա  
պէյլէ պիր թավսիյէ իթտիյինի սօրմայա , վէ եախօտ  
տիւշիւնմէյէ վագըթ պուլամատան , պիրտէն պիրէ  
տիւշիւպ խալընըն իւզէրինէ եուվարլանը վէրտիմ :

Պարթանըն էմրի իւզէրինէ , նօթիւլիւսին բէրվա-  
նէսի տէօնմէյէ պաշլատը , վէ մոյիլ լէվհալէր տօս  
տօղրու տիքիլէրէք , նօթիւլիւս , ատէթա հէվայէ սալը  
վէրիլմիչ պալօն կիպի պիր սիւրաթը միւսահիչէ իլէ եօ-  
գարըյա չըգմայա պաշլատը . իչթէ պու եըտըրըմքեա-



րի սիւրաթը նակեահանինին թէէսիրի իլէ եէրէ տէվ-  
րիլմիշ իտիմ :

Նօթիւլիւս , թիթրէյէ թիթրէյէ տէնիզին սուլա-  
րանը էօյլէ պիր շիտտէթ վէ սիւրաթլա եարըյօր իտի  
քի , կէօզլէրիմ տէրունը տէրեատէքի էշեանըն հիշ  
պիրինի կէօրէմէյօր իտի : Պէօյլէճէ պահըը Մուհիթին  
սաթհընա գատար օլան տէօրթ պին ֆարսախ մէսա-  
ֆէյի , տէօրթ տագըգա զարֆընտա գաթ իտէրէք ,  
հէման ուշար պալըգ կիպի տէնիզտէն տըշարը ֆըր-  
լանտըգտան սօնրա , Նօթիւլիւս թէքրար ըույի տէր-  
եայէ տիւշէրէք , սուլարը բէք եիւքսէքլէրէ գատար  
սըշրաթտը :

Կէրէք կէօրտիւյիւմ հայրէթֆէզա մէնզարէլէրին  
թէէսիրինտէն , վէ կէրէք պու սիւրաթը ֆէվգէլատէ-  
նին հասըլ իթտիյի սատմէսինտէն , ագլըմ տօլանա-  
րազ քէնտիմտէն կէշմիշ պիր հալէ կէլմիշ , վէ թէհա-  
յիւրիւմտէն նաշի , լագըրտը իտէճէք մէճալիմ գալ-  
մամըշ իտի :

## 12

Պալէնալար , իլէ անպէր պալըզլար :

Մարտըն օն իւշիւնճիւ վէ օն տէօրտիւնճիւ կի-  
ճէլէրի , Նօթիւլիւս թէքրար ճէնուպ ճիհէթի եօլունը  
էլէ ալտը , Հօրն պուրնու էօնիւնէ վասըլ օլտուղուն-  
տա , զարպ ճիհէթինէ տէօնիւպ տէ , իթմամը սէյա-  
հաթ իթմէք իշին թէքրար պահըը Մուհիթը քէպիրէ  
կիտէճէյինի զանն իտիյօր իտիմ , լաքին էօյլէ օլմատը ,

ճէնուկա տողրու եօլունու տէվամ իթտի, նէրէյէ կիտիյօր իտի, պու հարաքեաթը մէճնունանէյէ հիչ պիր մանա վէրէմէյօր իտիմ: Գաթթան նըմօնըն ճիւրաթը հագգընտա, նէտ-լանտըն շիւպհէլէրինէ հագգ վէրմէյէ մէճպուր օլտում:

Նէտ-լանտ, պիր վագըթտան պէրի պանա ֆիրար թասավվուրընտան պահս իթմէյօր իտի, Գանատալը, չօգլուգ լագըրաը իթմէյիպ, պիր հալի սիւքիւնէթ իչինտէ պուլունույօր իտի: Պու ուզուն մահբասիյէթ, ղէվալլըյա բէք աղըր կէլմէքտէ իտի, հիտտէթինին տէրէճէյի շիտտէթինի քէշֆ իտիյօր իտիմ. պազէն գաթթան Նամօյա թէսատիւֆ իթտիյինտէ, կէօզլէրի խուսումէթ շուլէսի իլէ բարլայօր իտի. տօղրուսը մէրգումըն հատիտ մէղաճըղը հասէպի իլէ, պիր քիւսթախըղա ճիւրաթ իթմէսինտէն բէք գօրգույօր իտիմ:

Մարտըն օն տէօրտիւ օլան օ կիւն, Գօնսէյլ իլէ Նէտ-լանտ օտամա կէլտիքլէրինտէ, ղիյարէթլէրինին սէպէպինի սօրտում, Գանատալը ճէվապէ աղաղ իլէ:

— Սիղէ, հատտը ղաթինտէ սատէ պիր թէքլիֆ արղ իտէճէյիղ տէտի:

— Սէյլէյինիղ, տօսթում Նէտ:

— Նօթիւլիւստէ գաճ քիշի վար տըր ղանն իտիյօրսունըղ:

— Պիլէմէմ տօսթում:

— Պէնիմ ղանընմա, սէֆինէնին մանօվրասը բէք չօգ ատէմէ իհթիյաճը օլմամալը տըր:

— Վազաա էօյլէ, օն քիշի օլսա իտարէյէ քեաֆի օլապիլիր:

— Էօյլէ իսէ, նիճին սէֆինէտէ ֆաղլա ատէմ պուլունսուն:

— Նիճին մի:



Տըգգաթըլա Նէտ-Լանտըն եիւզիւնէ պագտըմ : Գանատալընըն Նիյէթի գօլայ անլաշըլըյօր իտի : Հէման իլավէյի մէգալ իտէրէք :

— Զիւնքի էկէր հըսսիյաթըմա ինանաճագսամ, վէ էկէր գաբթանըն սուրէթը մայիշէթինի քէշֆ իտէպիլ-միշ իսէմ, տէրիմ քի, Նօթիւլիւս ատի պիր սէֆինէ օլ-մայըպ, սահիպի կիպի, գըթաթը մէսքիւնէտէն գաթի ալագա իթմիշ օլանլարա պիր իլթիճակեահ տըր :

Գօնսէյլ. — Իհթիմալ տըր, լաքին Նիհայէթ Նօթիւլիւս, մահտուտ պիր տէրէճէտէն զիյատէ ատէմ պարընտըրամազ. աճէպա էֆէնտի, իսթիապ իտէճէյի ատէմլէրին, հատտը ազիմիսինի թային իտէմէղ մի :

— Նաճըլ թային իտէպիլէյիմ, Գօնսէյլ :

— Պիր հիսապ իլէ, սէֆինէնին ճէսամէթի էֆէնտիյէ մալիւմ օլտուղու կիպի, իսթիապ իտէճէյի հէվանըն մըգտարընը տա պիլիր, պինահէն ալէյհ պիր ինսանըն, եիրմի տէօրթ սաաթտա նէ գատար հէվայէ իհթիյաճը օլտուղու տա մալիւմ տիւր : Իմտի սէֆինէնին եիրմի տէօրթ սաաթտա պիր քէրրէ թէճտիտի հէվայէ մէճպուրիյէթինի հիսապ իտէրէք, տէրունինտէ գաշ քիշի պարընապիլիր օլտուղու անլաշըլմազ մը :

Գօնսէյլ, հէնուզ սէօզիւնիւ իթմամ իթմէմիշ իքէն, պէն նէ տէմէք իսթէտիյինի քէշֆ իտէրէք :

— Նէ տէմէք իսթէտիյինի անլայօրում, վագաա հիսապ օլունապիլիր, լաքին նէթիճէսի բէք մէճհուլ գալըր :

Նէտ-Լանտ. — Պէյիս եօգ, սիզ պիր քէրրէ հիսապ իտինիզ :

— Բէք ալա, իշթէ հիսապը պու տուր. պիր ինսան պիր սաաթ զարֆընտա, եիւզ լիթրա հավատա պուլունան միւվէլլէտ իւլ խումուսէյի սարֆ իտէր. պի-

Նաէն ալէյհ , երբմի տէօրթ սաաթըն իչինտէ , իբի պին տէօրթ եիւզ լիթրա հավանըն իսթիապ իթտիյի միւվէլէտ իւլ խումուսէյի իսթիհլազ (սպառուել) իտէր տէմէք օլուր . իմտի Նօթիւլիւստէ , գաչ տէֆա իբի պին տէօրթ եիւզ լիթրա հէվա մէվճուտ օլտուղունու աբամադ լազըմ կէլիր :

Գօնսէյլ . - Բէք տօղլու :

— Իմտի , Նօթիւլիւս պին պէշ եիւզ թօնէլաթօլուգ սըգլէթի իսթիապ իտէպիլիր , պէհէր թօնէլաթօյա եիւզ լիթրա հէվա լազըմ օլտուղունտան , Նօթիւլիւստէ պիր միլեօն պէշ եիւզ պին լիթրա հէվա իսթիապ իտէր . տէմէք օլուր քի , իբի պին տէօրթ եիւզէ թագսիմ իտիլտիյի հալտէ . . .

Հէման գուրչուն գալէմ իլէ հիսապը եաբարազ .

— Իշթէ հիսապը , ալթը եիւզ եերմի պէշ չըգայօր , տէմէք օլուր քի պու հիսապլա , Նօթիւլիւսին տէրունինտէ պուլունան հէվա , երբմի տէօրթ սաաթ զարֆընտա , ալթը եիւզ եերմի պէշ քիշիյէ քեաֆի օլաճաղը պէտիհի տիր , տէտիմ :

Նէտ-Լանտ . - Ալթը եիւզ եերմի պէշ մի :

— Փագաթ էմին օլապիլիրսինիզ քի , պու սէֆինէնին տէրունինտէ թայիֆէլէր , եօճուլար , վէ զապիթլէր տախի , եինէ պու եէօքիւնին ծնտա պիրինի պիլէ թէշքիլ իթմէզ :

Գօնսէյլ . - Տէտիլինիզ կիպի օլսա տախի , եինէ իւշ քիշիյէ գարշը բէք չօգ տուր :

— Օ հալտէ զալալը Նէտճիյիմ , սիզէ սապըրտան պաշգա պիր չէյ թալսիյէ իտէմէմ :

Գօնսէյլ . - Հաթտա պէնճէ , թէսլիմիյէթ եանի մէմաշաթ (համակերպութիւն) իթմէք սապըրտան տաէյի տիր :



Գօնսէյլ, էն տօլրու վէ էն միւնասիպ քէլիմէյի սարֆ իթմիշ իտի, ագըլը աէլիգանլը սէօզիւնէ տէվամ իլէ :

— Պունույըլա պէրապէր, գաբթան նըմօ տայիմա ճիհէթը ճէնուպիյէ կիտէմէզ, հիշ օլմազսա գութպըն (բեւեռային) պուզ եըզընթըլարը էօնիւնտէ թէվգըֆէ մէճպուր օլաճագ, վէ պիզզարուր միւթէմէտաին տէ-նիլլէրէ կիտէճէք քի, օ հալտէ նէտ-Լանտըն թէքլի-ֆի իւզէրինէ տիւշիւնէպիլիբիզ, տէտի :

Գօնսէյլին պու սէօզլէրի իւզէրինէ, Գանատալը պաշընը սալլատը, էլինի անլընա վազ իթտի, վէ հիտ-տէթի պիր թավը իլէ ճէվապ վէրմէքսիզին ալըպ եիւ-րիւյիւ վէրտի :

Գօնսէյլ իլէ եալընըզ գալտըզ, մէրգում պիր սա-նիյէ գատար սիւքիւթտէն սօնրա թէքըար քէլամէ ա-ղազ իլէ :

— Էֆէնտինին միւսատէսի իլէ պիր միւլահազա արզ իտէճէյիմ, պիզիմ զէվալը նէտ-Լանտ տօսթու-մուզ, մալիք օլամայաճալը շէյլէրէ սահիպ օլմագ ար-զուսույլա սուզան օլույօր. պու պիշարէ ատէմ՝ տայի-մա կէշիրտիյի էսկի մայիշէթի տիւշիւնմէքտէ, վէ պի-զիմ իշին գաթիէն մէմնու օլան շէյլէր, քէնտիսինէ բէք խօշ կէօրիւնմէքտէ տիր. կէշմիշ զէմանընըն խա-թըրէսի, ֆիքրինի վէ գալպինի թագեիզ իտիյօր. պու զէվալընըն պուլունտուզու հալ, նազարը տըզգաթէ ալընմալը, վէ օնա կէօրէ քէնտիսինէ հազգ վէրիլմէլի. նէտ-Լանտըն պուրատա եաբաճագ նէ՞ իշի վար, հիշ... Էֆէնտի կիպի ալիմ աէյիլ, վէ պէնիմ կիպի տէ մէրազ-լը տէյիլ քի, տէնիզին շայանը հայրէթ հալի թէմա-շասընտան զէվգըյապ օլսուն : նէտ-Լանտ մէմլէքէթի-նին մէյխանէլէրինտէն պիրինէ կիրմէք, վէ պատէ նուշ

օլմագ իչին , հէր թէհլիքէյի կէօղէ ալտըրըր պիր ա-  
տէմ տիր , տէտի :

Ֆիլհագըգա սէրպէսթճէ չալըշմաղա ալըշմըշ օ-  
լան նէտ-լանտա , նօթիւլիւստէքի պիր սիյագ իւղրէ  
կէչէն զէմանըն բէք աղըր կէլէճէյի թապիյի իտի :  
Գանատալը տօսթուսուղըն մէրագընը թահրիք , վէ  
զիհնինի իչլալ իտէն հատիսէլէր , բէք նատիր զուհուր  
իտիյօր իտի . ֆագաթ նասըլսա օ կիւն զուհուր իտէն  
պիր հատիսէ , նէտ-լանտըն գալպինտէ , զըպգընճըլըգ  
ալէմինտէքի կիւղէլ խաթըրէլէրինի ուլյանտըրտը :

Շէօյլէ քի սապահըն սանթ օն պիրի սուլարընտա ,  
նօթիւլիւս սաթհը տէրեատէ եիւրիւր իքէն , պիր սիւ-  
րիւ պալէնա պալըգլարընըն իչինէ տիւշիւ վէրտի . պու  
թէնատիւֆ , թէաճիւպիմի մուճիպ օլմատը , զիրա պու  
հայվանլարըն տայիմա , վէ քէմալի շիտտէթլէ թէա-  
գըպ օլտուգլարընտան , արզը միւրթէֆի (բարձր լայ-  
նութիւն) թահտընտա պուլունան ուղագ տէնիզլէրէ  
իլթիճա իթտիքլէրինի պիլիր իտիմ :

Պալէնա պալըգլարընըն , տէնիզ ալէմինտէ , վէ  
ֆէննիյաթը արգիյէ իլմինտէ բէք չօգ թէհսիրլէրի օլմուշ  
տըր . էվիլէլ էմիրտէ Բասգալըլարը , պատէհու Ոստու-  
րուլըլարը , վէ տահա սօնրա Խնկիլիզլէր իլէ Հօլանտա-  
լըլարը արգալարընա տիւշիւրիւպ տէ , տէնիզ թէհլի-  
քէլէրինէ ալըշտըրան , վէ տիւնեանըն պիր ուճընտան  
տիկէր ուճունա կէօթիւրէն , պալէնա պալըգլարը օլ-  
մուշ տըր : Պու հայվանլար , գութալը շիմալի վէ ճէ-  
նուպիյէ ( հարաւային և հիւսիսային բեւեռ ) եագըն  
տէնիզլէրտէ կէզմէյի բէք սէվէլլէր : Էսկի զէման ա-  
տէմլէրինին գալվինճէ , պալէնա պալըգլարը , ավճըլա-  
րը՝ գութալը շիմալիյէ եէտի ֆարսախ գալընճայա տէ-  
յին , արգալարընտան սիւրիւլիւպ կէօթիւրմիւշլէր իմիշ :



չայետ պու սէօղէ մասալ նազարըյլա պագըլսա պիլէ , պիր կիւն քէսպը հագըգաթ իտէճէյի տէրքեար տըր . զիրա ինսանլարըն , հէնուզ քէնտիլէրինէ մէճհուլ օլան գութուպլարա գատար վասըլ օլմալարը , իհթիմալ քի պու հայվանլարը գօվալամագ եիւզիւնտէն օլաճագ տըր :

Տէնիզ սաքին օլմաղըլա կիւվէրթէտէ օթուրմուշ իտիք . պու ըգըմըն իգթիզասընճա հոկտեմբեր այը , պիղէ կիւզէլ սօն պահար կիւնլէրի կէօսթէրմէյէ հիմմէթ իտիյօր իտի . Դանատալը տօսթումուզ , իքիմիզտէն էվվէլ ուֆուգը շարգիտէ պիր պալէնա կէօրտիւ , - մէրգումըն նազարընտա խաթա իթմէյէճէյի աշիքեար իտի - տըգգաթըլա պագտըղըմըզտա , նօթիւլիւստէն պէշ միլ գատար ուզագ օլան տէնիզ իւզէրինտէ , պիր պալէնանըն սիյահ սըրթը՝ տալկալար աւասընտա կէօրիւնիւյօր իտի : Նէտ-Լանտ , հայվանը էլի իլէ կէօսթէրէրէք .

— Ահ , էկէր պիր պալէնա ավճըսը կէմիսինտէ պուլունա իտիմ , պու թէսատիւֆտէն սօն տէրէճէ մահզուզ օլաճագ իտիմ : Պագընըզ մուալլիմ էֆէնտի , պու պալէնա բէք պէօյիւք ճընստան տըր , պագընըզ նափսըլ գուվվէյի շէտիտէ իլէ սու տիրէքլէրի բիւսկիւրիւյօր . էյ վահ , շու տէմիր բարչասը իչինտէ մահբուս պուլունմալը՞ մը իտիմ , տէյի հայգըլտը :

— Նէ՞ տէյօրսուռուզ ազիզիմ Նէտ , հալա զըպգընճըլըգ արզուսը իլէ սուզա՞ն մը օլույօրսուռուզ , էլան ունոթմատընըզ մը , տէտիմ :

— Ունութմա՞գ մը , ահ մուալլիմ էֆէնտի , մէկէր պիր պալէնա ավճըսը , էսկի սէնաթընը ունուտապիլի՞ր մի , պէօյէ պիր ավճըլըղըն լէզգէթինտէն օսաւըլը՞ր մը :

— Տօսթում նէտ , հիշ պու տէնիղէրտէ ավճըլդդ իթմի՞շմիսինիդ :

— Խայր մուալլիմ էֆէնտի , պէն անճագ շըմալ տէնիղէրինտէ Պէհրինկ վէ Տէյվիս պողաղլարը տէրունինտէ ավճըլդդ իթմիշիմ տիր :

— Օ հալտէ , ճէնուպ տէնիղէրինտէքի պալէնալար իլէ աշինալղընըդ հօգ տէմէք տիր . սիղ շիմտիյէ գատար սէրպէսթ պալէնալար ավլամըշսընըդ քի , պունլար՝ խաթը իւսթիւվանըն (հասարակած) սըճագ սուլարընտան կէշմէյէ ճէսարէթ իտէմէղլէր :

— Ա , նէ՞ տէյօրսունըդ մուալլիմ էֆէնտի :

— Հագըգաթը հալի սէյլէյօրում :

— Ատամ սէնտէ , մուխաթիպինիդ օլան պէն՝ քէնտիմ , 1863 սէնէսինտէ , եանի պունտան իքի պուշուգ սէնէ ագտէմ , Կըրօյէնլանտ եագընընտա պիր պալէնա վուրատում քի , վիճուտինտէ Պէհրինկ պողաղը ավճըլլարընտան պիրինին մարգասը մահքիւք պիր զըպղըն սաբլանմըշ տուրույօր իտի . իմտի սիղէ սօրարըմ քի , Ամէրիգանըն զարպ ճիհէթինտէ վուրուլան պիր հայվան , Հօրն եախօտ իւմիւտ պուրնունը տօլաշըպ խաթը իւսթիւվայը կէշմէզսէ , նասըլ օլուրտա Ամէրիգանըն ճիհէթը շարգիյէսինտէ թէլէֆ օլունապիլիր :

Գօնսէյլ . - Պէն տէ տօսթումուղ նէտ-Լանտա հէմէֆքեար օլտուղումտան , էֆէնտինին նէ ճէվապ վէրէճէյինի պէքլէյօրում :

— Տօսթլարըմ , էֆէնտի սիղէ ճէվապ վէրէճէք տիր քի , պալէնալար՝ քէնտի ճընսլարընա կէօրէ , շու եա պու տէնիղտէ սաքին օլուպ աալա չըգմաղլար , էկէր պու հայվանլարտան պիրի , Պէհրինկ պողաղընտան Տէյվիս պողաղընա կէլմիշ իսէ , պունըն սէպէպի պաշգա պիր շէյ օլմայըպ , իլլա Ամէրիգա , եախօտ Ասիա



սէվահիլի գուրպինտէ , պիր տէնիզտէն պիկէր պիր տէ-  
նիզ պէյնինտէ պիր կէչիտ պուլունմասը տըր :

Նէտ-Լանտ . - (Պիր կէօզիւնիւ գաբայարագ .) Ա-  
ճէպա տէտիյինիզէ ինանմագ լազը՝մ մը :

Գօնսէյլ . - Էլպէթտէ , էֆէնտինին տէտիյինէ ի-  
նանմագ լազը՝մ տըր :

Նէտ-Լանտ . - Օ հալտէ մատէ՝մ քի պու տէնիզ-  
լէրտէ ալճըլըզ իթմէմիչիմ , պինաէն ալէյհ պուրատա-  
քի պալէնալարը թանըմագմըյը՝մ , տէյի հիւքմ իտի-  
յօրսունըզ :

Պէն . - Պուներ զաթէն սիզէ սէօյլէմիչիմ , տօս-  
թում :

Գօնսէյլ . - Իշթէ տօսթում Նէտ , պուրտաքի պա-  
լէնալար իլէ տէ աշինալըզ բէյտա իթմէյէ կիւզէլ պիր  
սէպէպ :

Նէտ-Լանտ . - ( Հէյէճան իլէ . ) Պա՛գընըզ , պա՛-  
գընըզ , եագլաշըյօր , իւզէրիմիզէ կէլիյօր . ա՛հ , էլիմ-  
տէն պիր շէյ կէլմէտիյինի պիլիյօր տա , պէնիմ իլէ էյ-  
լէնիյօր :

Նէտ-Լանտ , այազընը եէրէ վուրարագ , վէ կիւյա  
էլինտէ զըպգըն վար իմիշ կիպի գօլունը սալլայարագ .

— Պու պալէնալարտա շըմալտէքիլէր գատար պէօ-  
յի՛ւք մի տիր , տէյու սօրտու :

— Հէմէն տէ :

— Պէն եիւզ այագ պօյունտա պալէնալար կէօր-  
միւչիւմ , Ալէսթին ատասընտա , եիւզ էլլի այագտան  
ուզունլարը տա սայտ իտիլտիյինի իշիթմիչիմ :

— Պու , պանա պիրազ միւպալազալը կէօրիւնիւր ,  
օ հայվանլար անպէր պալըգլարը տըր քի , պունլար ա-  
լէլ ումում պալէնալարըն պու ճընսընտան ուֆագ տըր-  
լար :

Կէօզլէրինի պիր սանիյէ պիլէ սաթհը տէրեատէն ալըրմայան Գանատալը , քէմալի հէյէճան իլէ .

— Ա՛հ կէլիյօր , եագլաշըյօր , Նօթիւլիւսէ սօգուլույօր , տէյու հայգըրտըգտան սօնրա , եինէ սէօզիւնտէ տէվամ իտէրէք .

— Սիդ , անպէր պալըգլարը իչին ուֆագ տրը տէյօրսունըդ , լաքին անլէրինտէ զայէթ պաթթալլարը պուլունտուղունը իչիթմիչիմ . պու հայվանլար չօգգունադ օլուրլար , եօսունլար վէ սագլար իլէ վիճուլէրինի սէթր իտէրլէր . էօյլէքի , թայիֆէլէր պունլարը առա զանն իտէրէք իւզէրինէ չըգըպ օթուրուրլար , վէ աթէշ եագարլար քի . . .

Գօնսէյլ . - (Իսթիհզա իլէ Նէտ-Լանտըն սէօզիւնիւ գաթ իտէրէք .) Էվլէրտէ ինշա իտէրլէր , տէյիլմի :

— Էվվէթ միւսթահզի էֆէնտի , էվլէրտէ եաբարլար , պատէհու հայվան կիւնիւն պիրինտէ սույա տալարագ , սէքէնէսինի (բնակիշ) գաարը տէրեայէ էնտիրիր , տէմէսի իլէ , ալթըգ կիւլմէմի զապթ իտէմէյէրէք .

— Պին պիր կիճէ մասալընտաքի Սինտպատ գաթթանըն պաշընա կէլտիյի կիպի , տէյիլմի ա՛հ , ուսթա Լանտ մասա՛լ մը սէօյլէյօրսունըդ , կէօրիւնիւր քի սիդ պէօյլէ հարիգ իւլ առէ ույտուրմալարը բէք սէվիյօրսունըդ , պու արա զանն օլունաճագ գատար ճէսամէթլէրի պուլունան հայվանլար վիճուտինէ սիզտէ ինանմազընըդ զանն իտէրիմ :

Նէտ-Լանտ . - (Ճիտտի պիր թավը իլէ .) Թապիյուն (բնապատում) էֆէնտի , պալէնալար հագգընտա սէօյլէնէն հէր սէօզէ ինանըլմալը տրը , ֆագաթ շունա պագընըդ նա՛սըլ սիւրաթլա իլէրլէյօր .



պալէնալարն՝ օն կիւն զարփընտա տէվըը ալէմ իճրա իթտիքլէրի իտտաա օլունմագտա տըր :

— Պունը րէտտ իթմէմ :

— Ֆագաթ միւսիւ Արոնաքս , պիր նօգթա վար քի , անը պիլմէտիյինիզի էյի պիլիրիմ : Պալէնալար , տիւնեանըն եէնի եարատըլտըղը զէման , չիմտիտէն տահա զիյատէ սիւրաթլա գաթը մէսաֆէ իտէրլէր իտի :

— Ա՛ , սահի՞հ մի սէօյլէյօրսունուզ Նէտ , ֆագաթ նէ՞ սէպէպ իլէ :

— Չիւնքի օ վագըթ գույրուգլարը , ատի պալըգլարըն գույրուգլու կիպի իտի , եանի եօգարտան աչաղա եասը օլմաղըլա սաղտան սօլա , վէ սօլտան սաղա տէնիզի եարարագ կիտէր իմիշ . ֆագաթ խալլագը ճիհան հագրէթլէրի , բէք սէրի կիթտիքլէրինի միւչահատէ պույուրարագ , գույրուգլարընը գըվըրտը , վէ իշթէ օնտան պէրի տէնիզի եօգարտան աչաղա տէօյտիւքլէրինտէն , օ գատար սիւրաթլա եօլ ալամաղլար :

— Բէք ալա ուսթա Նէտ , պունա ինանալըմ մը :

— Պիր տէրէճէյէ գատար ինանմագ լաղըմ տըր , նասըլ քի իւչ եիւզ այագ պօյունտա , վէ եիւզ պին լիթրա սըգլէթիւնտէ պալէնալար վար տէմիշ օլայըտըմ , օ վագըթ ինանմամագտա մաաղուր իտինիզ :

— Ֆիլհագըգա պունլար հէր միւպալաղա տըր , պունըյըլա պէրապէր , զայէթ պաթթալ պալէնալար պուլունաճաղընտա իյթիւրաֆի իթմէք լաղըմ տըր , զիրա եիւզ եիրմի թօնէլաթօ գատար եաղ վէրտիքլէրի ըիվայէթ օլունուր :

— Բէք տօղըրու տըր , զիրա պիզգաթ պէնտէ կէօրմիւչիւմ :

— Էվվէթ պունա ինանտըղըմ կիպի , եիւզ ֆիլ գատար ճէսամէթլէրի օլան պալէնալար պուլունտու-

ղունա տախի ինանըրմ, իմտի պէօյլէ պիր ճէսամէթին ֆէվզէլատէ պիր սիւրաթլա հարաքէթ խոխինտէն , հասըլ օլան ասարը տէհչէթնիսարըն տէրէճէսինի թա-սավվուր իտէպիլիրսինիզ :

Գօնսէյլ . - Աճէպա պալէնալարըն պէօյիւք կէ-միլէրի պաթըրապիլմէլէրի սահիֆէ մի տիր :

Պէն . - Պէօյիւք կէմիլէրի պաթըրապիլտիքլէրինի ինանմամ, ֆազաթ ըիվայէթէ նէզարէն , 1820 թա-րիխինտէ , եինէ պու տէնիզլէրտէ , շայէթ պաթթալ պիր պալէնա , էսէքս նամ հարպ սէֆինէսի իւզէրինէ հիւճիւմ իտէլէք , սանիյէտէ տէօրթ մէթրօ սիւրաթ-լա կէմիյի կէրի չէվիրմիշ , էօյլէ քի տալկալար՝ սէֆի-նէնին արգա ճէհէթինտէն իչէրի տօլաշմագլա տէրհալ զարգ իթմիշ :

Նէտ-Լանտ , մուզհիք (ծաղրածու) պիր սիմա իլէ եիւզիւմէ պագտըգտան սօնրա .

— Մըր պիլմէմ, ֆազաթ պիր տէֆա պէնիմ պա-շըմա տա կէլտի , արգատաշլարլմա իչինտէ պուլուն-տուղումուզ սանտալ, պիր պալէնա պալըզը գույրուզը տարպէսի եէյէրէք, ալթը մէթրօ գատար եիւքսէյէ աթըլտըգ . լաքին սանտալըմըզա չարբան պալէնա , մու-ալլիմ էֆէնտինին տէմիշ օլտուղու հայվանըն ճէսամէթ վէ գուվվէթինէ նիսպէթէն , ատէթա պիր պալէնա եավըուսը ատտ օլունմալը տըր :

Գօնսէյլ . - Պալէնալար չօգ եաշաօր մը :

Նէտ-Լանտ . - (Պիլա թէրէտտիւտ .) Պին սէնէ գատար :

Պէն . - Պունը նաօսըլ թաստիգ իթտինիզ , Նէտ :

— Զիրա պէօյլէ սէօյլէյօրլար :

— Նի՛չին սէօյլէյօրլար :

— Զիւնքի պէօյլէ օլտուղունու պիլիյօրլար :



— Խայր Նէտ , պիւլմէզլէր , անճադ ֆարզ իտի-  
յօրլար , վէ պու ֆարզիյաթըն էսասընը սիզէ իյզահ ի-  
տէյիմ տէ պիլինիզ : Պունտան տէօրթ եիւզ սէնէ ադ-  
տէմ , իլք տէֆա օլարադ ավճըլարըն սայտ (որս) իթ-  
տիքլէրի պալէնա շիմտիքիլէրտէն պէօյիւք իտի . պու  
հայվանլար՝ կիթտիքճէ ուֆալլօյօր , վէ պունըն սէպէ-  
պի իսէ , ճէսամէթլէրի քէմալէ էրմէտէն թէլէֆ իտիլ-  
տիքլէրի տիր քի , պու տա պէնճէ մանթըզա միւթա-  
պըզ (տրամաբանօրէն) պիր ֆարզիյաթ տըր , վէ իշթէ  
Պիւֆօն պու ֆարզիյաթէ իսթինատէն , էկէր պալէնա-  
լար վազթինտէն էվվէլ թէլէֆ իտիլմէզլէր իսէ , պին  
սէնէ գատար մուամմէր օլուրլար , տէյօր : Շիմտի ան-  
լատընը՞ մը , տօսթում Նէտ :

Նէտ-Լանտ հիշ պիր շէյ անլամայօր իտի : Գա-  
նատալընըն ազլ ու ֆիքրի , Նօթիւլիւսէ թէգարրուպ  
իթմէքտէ օլան պալէնայա հասր իտիլմիշ օլմաղըլա ,  
սէօզլէրիմի տիյնէմէմիշ իտի քի , հէման պիրտէն պիրէ .

— Ա՛հ , պիր թանէ տէյիլ , օն , եիրմի , ատէթա  
պիր պալէնա սիւրիւսիւ , աման եա Բապպիմ , պունլա-  
րը պէօյլէ կէօրիւպ տէ հիշ պիր շէյ եաբամամադ , էլ-  
լէրի պաղըլ տուրմադ . ա՛հ , պու բէք միւշկիլ հալ  
տըր , տէյու պաղըրտը :

Գօնսէյլ . - Լաքին տօսթում Նէտ , մատէմ պու  
գատար արզու իտէյօրտունըզ , սայտ իթմէք իշին գաբ-  
թան Նըմտան նի՛շին միւսաատէ թալէպ իթմէյօրսու-  
նըզ , մէմուլ իտէրիմ քի . . .

Գօնսէյլ . հէնուզ սէօզիւնի պիթիրմէմիշ իքէն ,  
Նէտ-Լանտ ալէթ թաճիլ գաբթանըն Նէղտինէ գօշ-  
տու , վէ պիր իքի տազըզա սօնրա իքիսի պիրլիքտէ  
կիւվէրթէյէ կէլտիլէր .

Գաբթան Նըմօ , Նօթիւլիւստէն պիր միլ գատար

ուզագտա , տալիալար իւզէրինտէ օյնայան պալէնա սիւրիւսիւնի թէտգըգ իթտիքտէն սօնրա .

— Պունլար , պահրը Մուհիթի ճէնուպի պալէնալարը տըր , պիր ալճը տօնանմասընը զէնկին իտէպիլէճէք գատար տա չօգ տըրլար :

Նէտ-Լանտ . - Օ հալտէ գարթան էֆէնտի , հիչ օլմազսա զըպգընճըլըգ սէնաթըմը ունութմամագ իչին պունլարտան պիր գաչընը սայտ իտէմէ զմիյիմ , տէտի :

— Նէյէ եարար , պալէնանըն եաղընա իհիթիյաճըմըգ եօգ տըր , լուզումըգ եէրէ հայվան թէլէֆ իթմէք կիւնահ տըր :

— Փագաթ պահրը Ահմէրտէ (Վարմիր ծով) պիր տօղնուգ (ծովային արջ) վուրմայա միւսաատէ իթմիչ իտինիլ :

— Էվվէթ , անճագ թայիֆէլէրիմէ էթ թէտալիք իթմէք իչին , լաքին պուրատա եայընըգ էօլտիւրմէք իչին էօլտիւրմիւչ օլաճագսընըգ : Վազսա հայվան թէլէֆինին , ինսանլարա մախսուս պիր իմթիյաղ օլտուզունը պիլիր իսէմ տէ , պէօյլէ խունրիզանէ ( արիւն-ուռչտ ) էյլէնճէլէրտէն տէ իճթինապ իտէրիմ . զարարը օլմայան վէ լիւզիւմ կէօրիւլմէյէն հայվանաթը թէլէֆ իթմէք վահչիլիք տիր . հէմճընալարընըգ՝ պու զարարսըգ հայվանլարը թէլէֆ իթմէլէրի իլէ , մէզմոււմ պիր գըյագլըղը իրթիքեապ իթմիչ օլտուլար , Բաֆին քէօրֆէզինտէքի պալէնալարըն քէօքիւնի գուրութտուլար , վէ պէօյլէճէ պէնիյի պէչէրէ նաֆի ( օգտակար ) օլան պու հայվանլարըն վիճուաինի , քիւրրէյի արզտան պիւթիւն պիւթիւնէ գալտըրաճագլար : Իմտի տօստում Նէտ , պըրագընըգ տա պէտպահտ հայվանլար , սէրպէսթճէ կէզսինլէր , քէնտիլէրինին թապիյի տիւլմէնլէրի օլան , պաթթալ գըլըճ պալըգլարը , անպէր պալըգ-



լարը , վէ տէսթէրէ պալըգլարը քեաֆի տիր . իմտի  
րէճա իտէրիմ , սիզ տէ մէգըիւր ճանավարլարա իշթի-  
րաք իթմէ յինիդ :

Գարտան Նըմօնըն պէյան իթտիյի պու հիւսնի ախ-  
լագ տէրսինի տինլէմէքտէ օլան Նէտ-Լանտըն , քէսպ  
իթտիյի թավր ու հարաքէթինի , գարիյնի քիրաւըն  
թասավլուրունա իհալէ իտէրիդ : Ավճը կիրուհընա , ա-  
լէլ խուսուս Նէտ-Լանտ կիպի պիր զըպգընճըյա պու  
կիպի մէսայիլի հիւքմիւյէտէն ( բարոյական ինդիրներ )  
պահա իթմէք , ըիւզկեարէ բամպուգ աթմագ , պէյհու  
տէ եէրէ Նէֆէս թիւքէթմէք օլաճաղը տէրքեար տըր :  
Նէտ-Լանտ , պու հիւսնի ախլագ տէրսինտէն հիշ պիր  
շէյ անլամայարագ ալըգ ալըգ գարթանըն եիւզիւնէ  
պագըպ տուրույօր իտի . լաքին գարթան Նըմօնըն հագ-  
գը վար իտի , զիրա ավճըլարըն սայտ իշին օլան ար-  
զույի վահշիյէլէրի , հէր հալտէ կիւնիւն պիրինտէ պու  
հայվանլարըն Նէսլինի պիթիւրէճէք տիր :

Նէտ-Լանտ , հիշ պիր շէյ անլամագսըզըն գարթա-  
նըն սէօզլէրինի տիյնէտիքտէն սօնրա , տիշլէրի արասըն-  
տան պիր ըսլըգ չալտը , վէ էլլէրինի ճէպինէ գօյարագ  
արդասընա տէօնտիւ :

Գարթան Նըմօ , պալէնա սիւրիւլէրինի պիր մըգ-  
թար թէտգըգ իթտիքտէն սօնրա , պանա իիթապէն .

— Մուալլիմ էֆէնտի , պու զէվալլը պալէնալարըն ,  
ինսանլարտան պաշգա , մուհլիք վէ խունրիզ տիւշմէն-  
լէրի վար տըր տէտիյիմտէ , չօգ հագգըմ վար , չիւն-  
քի պիր ազտան պու պալըգլար , գուվլէթլի տիւշմէն  
հիւճիմի թահտընտա գալաճագլար : Միւսիւ Արոնաքս  
սէքիդ միլ գատար աչըգտա , վէ ըիւզկեար էօնիւնտէ  
հարաքէթ իտէն շու սիյահ Նօգթալարը կէօրիւյօրմու-  
սունըզ , տէտի :

— Էվվէթ գարթան էֆէնտի , կէօրիւյօրում :

— Իշթէ օնլար մախլիւգաթը միտհիշէտէն օլան անպէր պալըգլարը տըր քի , պազէն իքի իւշ թանէսինէ պիրտէն թէսատիւֆ իթտիւմ . իշթէ մուզիբը վէ խուն-րիզ օլան պու ճանավարլարը թէլէֆ իթմէ.ք ըէվա վէ միւսթահագ տըր :

Գանատալը , գարթան նըմօնըն պու սօն սէօզլէ-րինինի իշիտիւր իշիթմէզ , հէման տէօնէրէ.ք .

— Օ հալտէ միւսաատէ պույուրունուզտա , շու ճա-նավարլարտան պիր գաչընը սայտ իտէլիւմ , վէ պուտա պալէնալարըն մէնֆաաթընը մուհաֆազա . . .

Գարթան . - (Նէտ-Լանտըն սէօզիւնի գաթ իտէ-րէ.ք .) Տիւչարը թէհլիքէ օլմանըն նէ լուզումը վար , նօթիւլիւս անպէր պալըգլարընը բէ.ք գօլայ տաղըտա-պիլիւր , սէֆինէմիզին չէլիքտէն մամուլ մահմիզի , պիզիւմ ուսթա Լանտըն զըպզընըտան չօգ գուվլէթլի տիր զանն իտէրիւմ , տէտի :

Նէտ-Լանտ ումուզլարընը տիքի վէրտի . ատի պիր մահմիզ իլէ անպէր պալըգլարընը թէլէֆ իթմէ.ք գա-պիւ մի , պու իշիտիւմիշ չէյ մի տիր :

Գանատալը , պու միւլահագաթտա իքէն , գարթան նըմօ սէօզիւնէ տէվամ իլէ , պանա խըթապէն .

— Միւսիւ Արոնաքս , ազըճըգ սապը իտինիզ , սի-զէ էօյլէ պիր սայտ ու չիքեար մէնզարէսի կէօսթէրէ-յիւմ քի , միւտտէթը էօմրիւնիւզտէ ապա կէօրմիւշ տէյիլսինիզ . զիրա պիւսպիւթիւն տէհչէթլիւ ազըզտան , վէ ուսթուրա կիպի քէսկին տիշտէն իպարէթ օլան պու ճանավարլարը , պիւլա մէրհամէթ թէլէֆ իթմէ.ք պէճա տըր .

Ֆիւ հագըգա տիշ իլէ աղըզտան իպարէթ օլան պու ուզուն գաֆալը ճանավարլար , պազէն եիրմիտէն



եիրմի պէշ մէթրոյա գատար պոյլարըյըլա , բէք տէհ-  
չէթամիզ տիրլէր . պու ճանավարըն պաթթալ գափասը,  
վիճուախնին իւշ գըսմընը իշղալ իտէր : Պալէնալարըն՝  
եալընըզ իւսթ չէնէլէրի «Պալէնա» տէնիլէն պիր նէվի  
պոյնուզլար իլէ միւսէլլահ օլտուղու հալտէ , պունլարըն  
իսէ , չէնէլէրինտէ եէրմի պէշ ատէտ զայէթ . քէսկին  
վէ իրի տիշլէր վար տըր : Պու տիշլէրին պոյու եիրմի  
սանթիմէթրօ օլտուղու կիպի , ուճլարըտա ուղուն վէ  
գոնիգ չէքլինտէ տիր քի , պէհէրի իքի լիթրա սըգլէ-  
թինտէ օլուր . պու պիչիմսիզ վէ տէհչէթամիզ գափա-  
նըն իւսթ ճիհէթի իշինտէ , եէքտիկէրինտէն այրը չու-  
գուրլար վար քի , հէր պիրինտէ «Պալէնա պէյազը»  
տէնիլէն մագպուլ վէ կիւզէլ եաղտան , իւշ տէօթ  
եիւզ քիլօկրամ եաղ պուլունուր , անպէր պալըղընըն  
չէքլի տէ բէք նէֆրէթամիզ վէ պիչիմսիզ տիր , վիճու-  
տինին սօլ թարաֆը քեամիլէն սօլագ տըր , էօյլէ քի  
եալընըզ սաղ կէօղիւ իլէ կէօրէպիլիր :

Իշթշ էշքեալը հավլ իշթիմալինի (երկիւղալի դէմ-  
քեր) թարիֆ իթտիյիմիզ պու միւտհիշ մախլիւգաթ-  
տէն միւրէքքէպ օլան սիւրիւ , կիթտիքճէ Նօթիւլիւսէ  
թէգարրիւպ իտիյօր իտի քի , պալէնալարը կէօրտիւք-  
լէրինտէ , հէման հիւճիւմէ հազըրլանտըլար : Պալէնա-  
լարըն մաղուպ օլաճագլարը աշիքեար իտի , զիրա ան-  
պէր պալըզլարը , զէվալը պալէնալարա նիսպէթէն  
հէմ գուվվէթլի տիրլէր , վէ հէմ տէ ուզուն միւտտէթ  
թէնէֆֆիւս իտէպիլմէք իշին սույըն եիւզիւնէ չըգմագ-  
սըզըն , ալթտա պարընապիլմէք խասսէսինէ մալիք տիր-  
լէր :

Պալէնալարըն եարտըմընա շիթապ իթմէնին վագ-  
թը կէլմիշ իտի : Նօթիւլիւս , իքի սուլարըն արասընա  
կիրտի պէն , Գօնսէյլ վէ Նէտ-Լանտ , իւշիւմիւզ տէ սա-

լօնըն բէնչերէսի էօնիւնտէ տուրմուշ իտիք . գաբթան Նըմօ , սէֆինէսինի բարչալայըճը սիլահ կիպի գուլլանմագ իւզրէ տիւմէնին պաշընտա կէշտի , պիր ազ սօնրա բէրվանէ շիտտէթլէ տէվրէ պաշլայարագ , Նօթիւլիւսին սիւրաթը արթտը :

Նօթիւլիւս եարտըմա շիթապ իթտիյի վագըթ , ամպէր պալըգլարըյըլա պալէնալարըն մուհարէպէսի պաշլամըշ իտի : Նօթիւլիւս , տէրհալ ամպէր պալըգլարընըն սիւրիւսինի իքիյէ պէօլտիւ . պունլար էվէլա չօգլուգ թէլաշ կէօսթէրմէտիլէր , լաքին չօգ կէշմէտէն , սէֆինէնին թէհլիքէլի տարպէլէրինտէն սագընմայա մէճպուր օլտուլար :

Լաքին նէ՞ տէհչէթլիւ միւտարէպէ , Նէտ-Լանտ պիլէ քէմալի նէշէսինտէն ճօշարագ , էլլէրինի եէքտիկէրէ վուրտու . Նօթիւլիւս , գաբթան Նըմօնըն էլինտէ տէհչէթամիզ պիր զըպգըն օլմուշ իտի . էթտէն երզընթըլարա հիւճիւմ իտէրէք բարչա բարչա իթմէքտէ , վէ արգասընա բարչալանմըշ անպէր պալըգլարը ճէսէտի պըրագմագտա իտի : Թէքնէսինէ վուրուլան շէտիտ գույրուգ վէ մէմէ տարպէլէրինի հըսս իթմէքսիզին , հաթտա գաշալօ , եանի անպէր պալըգլարընըն չարբըշտըգճա հուսուլէ կէլմէսի թապլիյի օլան սատմէլէրի տույմագսըզըն , պիրինի բարչալատըզը կիպի , տիկէրի իւզէրինէ աթըլըր , տարպէսի էօնիւնտէն գաշըրմամագ իչին սաղա սօլա տէօնէր , վէ պալըզըն արգասը սըրա կեահ տէնիզէ տալար , վէ կեահ տա սաթհը տէրեայէ չըգարագ , միւթէմատի վուրուպ բարչալայօր իտի . ճանավարլարը եա իւզէրինտէն վուրուպ իքիյէ պէօլմէքտէ , եախօտ արգասընտան չարբարագ բարչալամագտա իտի . խիւլասայի քէլամ հէր հանկը թարաֆա տէօնսէ , հանկը վազիյէթէ կէլսէ , միւթթասըլ



միւտհիշ մահմուղույըլա թէսատիւֆ իթտիյինի թէլէֆ իտիյօր իտի :

Եա՛ Բապպիմ, նէ՞ շամաթա, նէ մուգաթէլէ, վէ նէ տէհչէթամիզ մէնզարէ, բույի տէրեատէ վաւդու պուլան պու միւտարէպէնին թասսովվուրը զայրի դապիլ տիր. տայիմա սաքին հալտէ պուլունան տէնիզ, պալըզլարըն գույրուգ վէ մէմէ տարպէլէրինատէն ճէսիմ տալկալար բէյտա իտիյօր իտի :

Շուարայի միւթէգատիմիյնտէն ( հին բանաստեղծներէն ) մէշուր Իւմէրին ( Հոմէրոս ), նազ իթալիյի խէյալի միւտարէպէլէրէ միւշապիհ օլան պու մուգաթէլէյի միւտհիշէ, պիր սաաթ գատար իմթիտատ իտուպ, Գաշալօլարըն պիր խայըսը թէլէֆ իտիլմիշ իտի. անճազ պիր գաշ քէրրէ օն օն իքի թանէսի պիրլէշէրէք, սօն պիր զայրէթ իպրազըյըլա Նօթիւլիւսի քէնտի վիւճուտլէրի սըզլէթի ալթընտա էզմէք իսթէյիպ իւզէրինէ աթըլտըլար իսէ տէ, Նօթիւլիւս, եա օնլարը տա սիւրիւլիւպ կէօթիւրմէքաէ, վէ եախօտ բէրվանէսինին գուվվէյի շէտիտէսի իլէ սիւքինէրէք իւղէրինտէն աթմագտա, վէ տէրհալ թէրէլէմէքաէ իտի : Ճանավարլարըն Նօթիւլիւսի տիշլէրի իլէ բըրըրպ ասըլտըզլարընը հըսս իթտիյիմիզ կիպի, սալօնըն բէնչէրէսինտէն տախի տէհչէթամիզ գաֆալարընը, վէ իրի կէօզլէրինի կէօրիւյօր իտիք :

Նիհայէթ Գաշալօլարըն սիւրիւլէրի սէյրէքլէշտի, վէ տէնիզ թէքբար քէսպը սիւքիւնէթ իթաի : Սաթհը տէրեայէ չըգտըզըմըզը հըսս իթտիմ. գանատլար աչըլտը, վէ պիզ տէ հէման կիւվլէրթէյէ գօշտուգ :

Բույի տէրեա, բարչալանմըշ ամպէր պալըզլարըն ճէսէտլէրի իլէ տօլու իտի. էն միւտհիշ պիր թօք պիլէ՛ պու տէրէճէ խասար կէօսթէրէմէզ տէսէմ տէ, միւ-

պալադա իթմիշ օլմամ: Իրի վիճուտը մալիմանի սըրթ-  
լը, վէ պէյաղ դարընը պիր չօդ ճանալար լաշէլէրի ա-  
րասընտա պուլունույօր իտիք, մուդաթէլէտէն աղատէ-  
յի կիրիպան (օձիքը աղատել) իթմիշ օլան, պաղը Գա-  
չալօլար. քէմալի խէվֆի սւ տէհչէթլէ ուֆուգա տօղ-  
րու ֆիրար իտիյօրլար իտի, տէնիզին սուլարը պիր գաչ  
միլ մէսաֆէյէ գասար գըրմըզըյա պօյանմըշ օլուպ,  
Նօթիւլիւս, տտէթա գան տէրեասը իչինտէ եիւզիւպ  
սուրույօր իտի:

Պու արալըդ գարթան Նըմօ եանըմըզա կէլէրէք,  
Նէտ-Լանտա խիթապէն:

— Էյ, Նափըլ ուսթա Լանտ, պէյէնտի՞նիզ մի,  
տէտի:

— Վադատ բէք տէհչէթամիլ մէնզարէ, լաքին  
պու առէթա գասապլըդ տըր, պէն գասապ տէյիլիմ  
սովճըյըմ:

— Նօթիւլիւս գասապ բըչաղը օլմայուպ մահզա  
մուզիւր հայլանըտը մահվ իթմէք վազիֆէսինի իճրա  
իթմիշ տիր:

— Նէ հաշ իսէ, պէն՝ զըպզընըմը տահա զիյատէ  
սէվէրիմ, տէմէսի իլէ, գարթան Նըմօ, տիք տիք Գա-  
նատալընըն եիւզիւնէ պադարուդ:

— Հէրքէս քէնտի սիլահընը սէվէր, տէտի:

Նէտ-Լանտըն հիտտէթլէնիպ տէ մինասիպէթսիզ  
պիր հալաքէթտէ պուլունաճաղընտան գօրդըյօր ի-  
տիմ, հէլէ քի պու էսնատէ պիր պալէնա ճէսէտի կէօ-  
րիւպ հիտտէթի թէսքին օլտու: Նօթիւլիւս մէզքիւր  
հայվունա թէղալուպ իտիյօր իտի քի, պիչարէ Նա-  
սըլտա անպէր պալըզլարընըն տիչինտէն գուրթուլամա-  
մըշ իտի:

Պահըլ Մուհիթի ճէնուպիյէ մախտուս օլան պու



պալէնա , պասըգ , վէ քեամիլէն սկսած պաշլը օլուպ , պէյաղ պալէնաւտան, վէ նօռ Գարէր թէամիյէ գըլընան ճընստան թէֆրիգ օլունուր . ղէվալլը հայլան դարնըն-տան եարալանարագ , պիր եան իւղրէ եաթմիշ էօլ-միւշ իտի :

Ուճլարը քէսիլմիշ օլան դանատընըն ալթընտա պիր պալէնա եալրուսը վար քի , անը տա տիւշմէնտէն գուրթարամամըշ իտի . եարը աչըգ գալմըշ աղղընըն իչինտէն սուլար աղըյօր իտի :

Գարթան նըմօ , Նօթիւլիւսի պալէնանըն լաշէսի եանընա կէօթիւրտի , տէրհալ իքի թայիֆէ հայլանըն իւղէրինէ չըգտըլար . քէմալի հայրէթլէ , հայլանըն մէ-մէսինտէն իքի իւշ ֆըչը տօլտուրաճագ դատար սիւտ սըղատըղլարընը կէօրտիւմ :

Գարթան նըմօ , հէնուզ սըճագ օլան սիւտտէն պիր գատէհ տօլտուրուպ պանսա թագտիւմ իթտի . տօղլուսը իչմէք խթէմէտիւմ , լաքին դարթան ինէք սիւտիւնտէն ասլա ֆարղը եօգ տըր տէյէրէք պէնի թէէմին իթտի :

Սիւտիւն լէղղէթինէ պագտըմ , վաղասա տէտիյի կիպի թըպղը ինէք սիւտիւնէ պէնղէյօր իտի : Պու սիւտտէն թէրէ եաղը վէ բէյնիր իմալ օլունտուղուն-տա , մէնֆաաթըմըղը մուճիպ օլաճաղը տէրքեար իտի :

Օ կիւնտէն պէտ իլէ Նէտ-Լանտըն , դարթան նը-մօ հագղընտաքի էֆքեարը , պիւթիւն պիւթիւնէ պօ-ղուլտուղունտան , Գանատալըյա եաղընտան տըղ-գաթ իթմէյէ գարար վէրտիւմ :



## 13

## Պուզ երդընթըլարը .

Նօթիւլիւս , քէմալի սէպաթլէ թէքրար ճէնուպ եօլունու էլտէ իթմիշ իտի . ազիմ պիր սիւրաթլէ էլլինճի նըսֆէլ նիհար (միջօրէական) տայիրէսինտէ դաթը մէսաֆէ իտիյօր իտի : Աճէպա գուլթպէ (բէւեռ) գատար կիտէճէք մի իտի . մէմուլ իթմէյօր իտիմ , զիրա շիմոկյէ գատար քիւրրէյի արզըն օ նօգթասընա կիտիլմէք իշին իտիլէն հէր թէճրիւպէ սէմէրէսիլ գալմըշ աշըր : Ալէլխուսուս մէվսիմ տախի մուվաֆըդ տէյիլ իտի , շիւնքի գուլթուպլարտա մարտըն օն իւշիւ , չըմալ ըգըմընտա սեպտեմբերին օն իւշիւ տիւր , տէմէքքի , միւսալթ իւլ լէյլ (գիշերահաւասար) տայիրէսի պաշլամըշ օլուր :

Մարտըն օն տէօրտիւնճիւ կիւնիւ , էյլի պէշ տէրէճէ արզ տայիրէսինտէ , եիրմի եիրմի պէշ այագ ճէսամէթինտէ պուզ բարչալարը կէօրտիւմ քի , տէնիլ տալկալարը արասընտա եիւզէյօրլար իտի : Նօթիւլիւս , լույի տէրեատէ կիտէյօր իտի : Նէա-Լանտ , զաթէն պահըր Միւնճէմիտի չըմալիտէ (սառույեալ հիւսիւսային Ուկիանոս) ավճըլըդ իթմիշ օլմաղըլա , միւթէհարիք պուզ բարչալարը մէնզարէսինէ ալըշմըշ իտի . լաքին պէն իլէ Գօնսէյլ , իլք տէֆա օլարագ կէօրիւպ հայրէթ իտիյօր իտիք :

Ուֆուգըն ճիհէթը ճէնուպիյէսինտէ , կէօղէր գամաշտըրաճագ սուրէթտէ պէյալ վէ բարլագ պիր խաթ կէօրիւնիւյօր իտի . ֆիւհագըգա չօգ կէչմէտէն



տահա իրի պուղ բարչալարը կէօրինտիւ քի , բարլաղ-լըղլարը , սիսին թէէսսիրի իլէ թէպէտտիւլ իտէրէք , պաղըլարը եէչիլիմսի չըղկըլար , պաղըլարը կիւնէչին զիյասը ագսի իլէ քէօչէլէրինտէ կէօղ գամաշտըրըճը շսւլէլէր , պիր թաղըմը պէյաղ մէրմէր ըննկի իրայէ իթտիքլէրի կիպի , պաղըլարը տա քեւամիլէն չէֆֆաֆ (թափանցիկ) իտի :

Ճէնուպա տօղրու թէգարրուպ իթտիքճէ , պուղ բարչալարը հէմ չօղալմագտա , վէ հէմ տէ ատէթա պիրէր միւթէհարրիք ատալար կիպի քէսպը ճէսամէթ իթմէքտէ իտի : գուլթուպարա մախսուս պինլէրճէ գուչլար , մէղքիւր ճէսիմ պուղ բարչալարը իւղէրինտէ եուլա եաքմըչլար իտի : Ֆուրթուռա Մարթիլէրի , Գամիյալար , վէ Պուրիլէր , գուլաղլարըմըղը սաղըր իտէճէք տէրէճէտէ շամաթալը սէսլէրի իլէ , կէլիպ պալէնա լաչէսի զանն իթտիքլէրի Նօթիւլիւսի իւղէրինտէ գօնարագ , կալալարըլըլա չէլիք թէքնէսինէ վուրույօրլար իտի :

Պուղլար արասընտաքի պու սէյահաթըմըլէ էսնասընտա , գաթթան Նըմօ սըգ սըգ կիւվէրթէտէ պուլունույօր իտի : Մումաիլէյհ , պու թէնհա տէնիզլէրի քէմալի տըգգաթլա կէօղտէն կէչիրէրէք , պաղը պաղը նաղարընտա պիր գուվիլթ վէ պիր նէվի խահիշ կէօրինմէքտէ իտի : տճէպա պու զարիպ ատէմ , քէնտի քէնտինէ ինսանլարըն հէնուղ կիրէմէտիքլէրի պու գուլթպի տէնիզլէրին իչինտէ , քէնտի էվինտէ տիր կիպի՞ մի թէլագգը , վէ պու տէնիզլէրէ քէնտինի սահիպի միւթլագ մը զանն իտիյօր իտի : Իհթիմալ տըր , ֆագաթ մումաիլէյհ տալա սէօղ սէօլէմէմէքտէ , վէ անճագ սէֆինէսինի գօմանպա իտէճէյի վագըթ հարաքէթ իթմէքտէ իտի : գաթթան Նըմօ , Նօթիւլիւսի , տէրէճէյի

նիհայէ մէհարէթ վէ իհթիյաթ իլէ գօմանտա խտէրէք, պազըլարընըն պիր գաչ միլ գառար վիւսաթը, վէ սաթհը տէրեատէն ալթմըշտան սէքսէն այագ եիւքսէքլիյի պուլունան պուղ ատալարընա չարմագսըլըն կէչիպ կիտիյօր իտի: Ուֆուգ՝ էքսէրի քեամիլէն մէսթուր կէօրիւնիյօր իտի: ալթմըշ տէրէճէ արղ տայիրէսինէ վասըլ օլտուղումուղտա, արթըգ կէչիտ գալմամըշ իտի, ֆագաթ դարթան նըմօ, աղըլարա հայրէթ վէրիճի պիր մէհարէթ վէ ճէսարէթ իլէ արայաբագ, տարածըգ պիր եօլ պուլմագտա, վէ արգասընտան գարանաճաղընը բէք ալա պիլտիյի հալտէ, մէղքիւր եօլըն իչինէ կիրմէյէ ճիւրաթ իթմէքտէ իտի:

Իչթէ նօթիւլիւս պէօյլէճէ, դարթան նըմօնըն մէհարէթի իլէ գօմանտա օլունարագ, կէչիլմէսի միւմքիւնսիղ օլան պուղ օվալարընը, միւթէհարրիք պուղ տաղլարընը, վէ ատալար ճէսամէթինտէ պուղ երղընթըլարընը, արգասընա պըրագարագ կէչիվէրտի, արթըգ Գօնսէյլ իլէ պէնիմ հայրէթիմիղ, տէրէճէյի քէմալէ վասըլ օլմուշ իտի:

Հէվա կէրէյի կիպի սօուգ օլուպ, միղան իւլ հէրարէ (Չերմաչաւի) աչըգտա զէրօտան իքի իւշ տէրէճէ աչաղը կէօսթէրիյօր իտի, ֆագաթ պիղ տէնիղ այըսը, վէ փոկ տէնիլէն հայվանլարըն բօսթունտան մամուլ քիւրքլէր կիյինմիշ օլտուղումուղտան, ասլա սօուգ հըսս իթմէյօր իտիք, զաթէն նօթիւլիւսին տէրունի էլէքթրիք հէրարէթի իլէ սըճագ օլտուգտան մատէ, ալէլիսուսուս պիր գաչ մէթրօ սույըն իչինէ տալսա, միւթատիլ պիր հէվա պուլաճաղը տէրքեար տըր:

Էկէր պու մէվգըյա իքի այ էվվէլ կէլմիշ օլայըտըգ, տայիմի սուրէթտէ կիւնտիւղ կէօրէճէյիմիղ կիպի, պիր գաչ այ սօնրա տախի, գութպա եագըն պու-



լունան պու մէվզըլարտա , թամ ալթը այ կիւնտիւզ  
օլմագսըղըն կիճէ օլսճագ իտի . զաթէն պիղիմ պու-  
լունտուղումուզ վագըթ անճագ իւշ տէօրթ սաաթ կի-  
ճէ օլույօր իտի :

Մարտըն օն պէշինտէ , Նիւ-Սէթլանտ , վէ Օրքնի  
նամ ճէզայիրի ճէնուպիյէնին արղ տէրէճէսինի կէշ-  
տիք . պու ատալարտա վագթըյըլա բէք չօգ Փոկ պու-  
լունտուղունու , ֆագաթ Ամէրիգա իլէ ինկիլիզ պալէ-  
նա ավճըլարը , քէմալի գըյալըզլա պու հայվանլարը ,  
տիշիլէրի իլէ պէրապէր քեամիլէն մահվ ու թէլէֆ իթ-  
տիքլէրինի , վէ քէօրէրինի քէստիքլէրինի , գարթան  
Նըմօտան անլատըզ :

Մարտըն օն ալթընճը կիւնիւ , սապահլայըն սաաթ  
սէքիզէ տօղրու Նօթիւլիւս , էլլի պէշինճի Նըսֆէլ Նի-  
հարը թէագըպ իտէրէք , միւնթէզայի պարիտէյի ճէ-  
նուպիյէ տայիրէսինէ (արջային բուեռական շրջանակ)  
կիրտի . պուզլար հէր թարաֆըմըզը սարմըշ , վէ ուֆու-  
գը սէտտ իթմիշ իտի . լաքին գարթան Նըմօ , պու սէտ-  
տը միւմանաաթէ էհէմմիյէթ վէրմէյիպ տայիմա կէ-  
շիտտէն կէշիտէ կիտէրէք , գութպա տօղրու իլէրլէյօր  
իտի . եանըմտա տուրմագտա օլան Գօնսէյլէ :

— Լաքին պու ատէմ նէրէյէ կիտիյօր , տէտիմ :

— Իլէրի կիտիյօր , ֆագաթ տահա զիյատէ իլէր-  
լէյէմէյիպ թէվագգուֆ իտէճէյի չիւպհէսիզ տիր :

— Պուրասը պէնիմ իշին մէճհուլ տըր :

Եկէր տօղրուսունու սէօյլէմէք լազըմ կէլսէ , իյ-  
թիրաֆ իտէրիմ քի , պէն պու սէյահաթտան մահղուն  
տէյիլ , հաթթա մահղուզ օլույօր իտիմ , պու ըգլըմըն  
լէթաֆէթինտէն հըսս իթուիյիմ մահղուզիյէթի թարիֆ  
իտէմէմ , պուզլար՝ գալու գալէմլէ վասֆ օլունմագ լա-  
թիֆ շէքիլէր իպըաղ իտիյօրլար իտի . մէսէլա շուրասը

ճեվամկյի չերիֆէ վէ մինարէլէր իլէ միւզէյեհէն շարգ չէհիրլէրինի անտըրմագտա , օրասը հարաքէթի արդ իլէ երգըլմըշ պիր պէտէնին իարապէլէրի չէքլինի ալմագտա , տիկէր պիր ճիհէթտէ կիւնէշին զիյասըյըլա նէվ պէ նէվ րէնկիլէր քէսպ իտէն , եախօտ դար թիրիլէրի իլէ մէսթուր ածիպ մէնզարէլէր կէօրիւնմէքտէ իտի . պունլարտան մատէ , սըդ սըդ պուզլար , կէօք կիւրլէր կիպի սէտալար իլէ երգըլպ եուվարլանարագ , թէաթրօ սահնէսի միսիլու մէնզարէլէր թէպէտտիւլ իտիյօր իտի :

Նօթիւլիւսին տէրունինէ կիրմէսի իլէ պուզլարըն մուվազէնէսի պօզուլարագ , թարիֆի զայրի գապիլ կիւրիւլթիւլէր զուհուր իտիպ , երգըլան պուզ բարչալարընտան , պահրը Մուհիթին գաարընա գատար թէէսիր իտէն ճէսիմ , վէ տէհչէթամիլ յագընթըլար բէյտա օլույօր իտի քի , օ էսնատէ Նօթիւլիւս՝ սօն տէրէճէ շիտտէթլի տալկալար արասընտա սալլանըպ տուրույօր իտի :

Չօգ տէֆալար հիշ պիր կէչիտ կէօրմէյէրէք , արթըգ պուզլար տէրունինտէ միւէպպէտէն մահբուս գալտըդ զանն իթմէքտէ իքէն , գարթան Նըմօ հըսսը թապիսինին սէվգի իլէ էն ուֆագ իմարէլէրտէն պիլէ իսթիֆատէ իտէրէք , միւթթասըլ կէչիտլէր պուլույօր իտի քի , գարթանըն մուգատտէմա պու տէնիլլէրտէ կէզմիշ օլտուղունա շիւպհէմ գալմատը :

Պագաթ Մարտըն օն ալթընճը կիւնիւ , պուզ օվալալը գաթիէն եօլումուզու գաբատը . մամաֆիհ պունլար սահիլտէքի պուզ երգընթըլարը օլմայըպ , իլլա սօուղըն շիտտէթինտէն ինճիմատ (սառիլ) իթմիշ պուզ բարչալարը իտի , պու մանի գարթան Նըմօյը թէվըրֆ իթմէտի , մումաիլէյհ դուվիլէյի չէտիտէ իլէ պուզլա-



րա սօղորու հիւճիւմէ պաշլատը . եօթիւլիւս պալթա  
կիալի պուղլարըն արասընա՝ կիրմէքէ եարպ պըրթը  
յօր իտի . դըրըմը ուփապ պուզ բարչալնար հալալա-  
նարազ , տօլու եղարճաւորնա էթրափըմըդա ախ յիւյօր  
իտի . պաղէն յիտտէթր . հարաքէթիւնէն դարըլարապ  
պուզ զփաւը իւղէրինէ տթըլմնգտա . վէ անը սըզէ  
թիւ աթթընտա . էղիւ պաթըրմապ տա իտի . պաղէնպէ  
պուզուհի իչինէ սարլանաւորաք , վէ գուվէյի հարաքէ-  
թի սայէսինտէ տէլիըլըր աչաքազ կէյիյօր իտի :

Պու պիր դաշ կիւն դարփընտա . դայէթ յիտտէթի  
փուրթոնալարա , վէ էօյլէ գաթը բուսլարա . լէտա-  
տիւփ իթտիք քի , կիւվէրթէնին պիր ուճունտան . տի-  
կէր ուճու կէօրիւնմէզ օլտու : Պիրտէն պիրէ տէօրթ  
եանտան ըիւզկեար էսէր , վէ եաղան դար օ գաւաթ  
սէրթ թապազալար բէյտա իտէր իտի քի . դաղմա իլէ  
դըրմայա մէճպուր օլույօր իտիք , վադաա սօղուզ զէ-  
րօտան պէշ տէրէճէ աշաղը իտի իտէ տէ , լաքին Նօ-  
թիւլիւսին հէր թարափը պուզ իլէ դաըմնտը , էկէր  
սէֆինէմիզ եէլքէն կէմիտի օլա իտի , եէլքէն եախօտ  
հալալթ գուլլանմազ միւմքիւն օլմայաճադ իտի . քիւր-  
րէյի արզըն պու եիւքսէք ըզըմլարընա մուգավէմէթ  
իթմէք , անճադ եէլքէնսիզ քէսմիւրտիւզ , վէ եալընըզ  
գուվէյի էլէքթրիգիյէսի սայէսինտէ հարաքէթ իտէն  
նօթիւլիւսէ մախսուս իտի :

Պուլունտուղումուզ շու հալտէ , միղան իւլ սըդլէթ  
(ծանրաշափ) տայիմա ալջադ պուլունուպ , հաթտա 73  
տէրէճէ պէշ քիւծիւրէ գաւաթ տիւշալի . բունուլանըն  
իշարաթը իտէ , արթըզ էմնիյէթ օլունամազ պիր հալէ  
կէլիշ իտի . քիւրրէյի արզըն ճիհէթը ճէնուպիյէտի ի-  
լէ ասլա շաշմայան , գուլլա ճէնուպիյէյի մըղնաւոր-  
սիյէյէ (հարաւային մաղնիսական բեւեռ) թէղարրուպ



ի թափածէ, բուսուլանքն միւլէրի, միւլթէլիֆ վէ միւլ-  
թէնադըս (հակասական) ճիհէթէր կէօթէրիյօր իտի .  
վադաս հանշթէյնին դավլինճէ, պու գուլթուպ, 70  
տէրէճէ ալզ, վէ 130 տէրէճէ թուլ ալթընտա, վէ  
Տիւբրէնին թէտգըգաթը մուճիպլինճէ 135 տէրէճէ թուլ,  
վէ 70 տէրէճէ 30 տադըգա ալզտա քիւային տիր, պի-  
նաէն ալէյհ սէֆինէնին միւլթէլիֆ մահալլէրլինէ կէօ-  
թիւրիւլէրէք, վէ օրթա պիր հիսապ թուլթուլարադ,  
րէկկիւարըն (կարկին) իւզէրլինտէ միւլթէտտտիտ թէտ-  
գըգաթտա պուլունմալը իտի, փադաթ չօգ տէֆա գաթ  
ի թափլիմիզ եօլու պուլմադ վէ տօղրուլթ մադ իչին, էն  
եադըն հիսապլարա միւրաճաաթ իտիյօր իտիք քի, պու  
իսէ պէօլէ տօլամպաճըլ եօլար իչին, էմնիյէթպալսշ  
դպիտէ տէյիլ տիր, զիրա իշարէթ իտիլէն նօգթալար,  
տայիմա թէպէտտիւլ ի թափլինտէն, թալմլինին խա-  
թատէն սալիմ օլմայաճադը չիւպհէսիզ իտի:

Նիհայէթ իւլ էմի Մարտըն օն սէքիզինճի կիւնիւ,  
պէլքի երլմի աէֆա պէյհուտէյէ հիւճիւմէր ի թափը-  
տէն սօնրա, պիւսպիւթիւն մահսուր (պաշարեալ) դալ-  
տըք, տրթըգ էթրաֆըմըդտա պուլ լարշալարը, եա-  
խօտ պուլ օլալարը օլմայըպ, իլլա եէքտիկէրի իւզէ-  
րլինէ երդըլմիշ վէ պիթիշմիշ պուլտան տաղլար, եանի  
նիհայէթսիլ վէ պիւլ հարաքէթ պիր սէտտը միւմա-  
նաաթ դարշըսընտա պուլունույօր իտիք, Նէտ-Լանա՝  
մէյուսանէ պիր թալը իլէ պանա:

— Պուլ տաղլարը, տէտի:

Նէտ-Լանտըն պու սէօղիւնտէն անլատըմ քի, կէ-  
րէք պիղէ վէ կէրէք պիղտէն էվիլէլ էրպապը սէյր ու  
սէֆայինէ (նաւորդ) օլտուլու կիպի, կէչիլմէսի միւմ-  
քիւնտիւզ պիր մանի թէշքիլ իտիյօր, էօլէն իւսթիւ  
կիւնէշ պիւլադ կէօրիւնէրէք, դաթման Նըմօ ք մըգ-



տարը քեաֆի տողրուլուգլա թայինի մէվգը իտէպիլ-տի, 51 տէրէճէ 30 տագըգա թուլ, վէ 67 տէրէճէ 39 տագըգա, արդտա պուլունտուղումուղ անլաշըլտը քի, պու տա էրէյիճէ իլէրլէմէք տէմէք իտի:

Կէօգիւմիւզին էօնիւնտէ տէնիղտէն վէ սաթհը մայիտէն (ջուրի մակերևոյթ) էսէր Եօգ իտի. Նօթիւլիւս՝ պիր պուզ սահրատը իւղէրինտէ պուլունույօր իտի. պու միւնճէմիտ սահրատա (սառուցեալ դաշտ) զայէթ իրի պուզ դայալարընտան, վէ Եէրպէ Եէր իքի Եիւզ այագ Եիւքսէքլիքտէ թէրէլէրի սիվրի քիւլ ըէնկինտէ, օգ ուճը կիպի տիքիլմիշ պուզլարտան պաշգա պիր շէյ կէօրիւնմէյօր իտի. պազը Եէրլէրտէ տախի, կիւնէշին զայիֆ ղիյալարը իլէ Նիմ սուրէթտէ բարլայան պուզ լէվհալարը, ատէթա Էնտամ այնալարը շէքլինի ալմըշլար իտի, պու խալի սահրալարտա հիւքմֆէրմա օլան տէհէթամիղ պիր սիւքիւթ, կեահ պէ կեահ մարթիլէրին մաթէմաք սէտալարը իլէ իսլալ օլունույօր իտի, հէր էշեա, վէ հաթտա զուհուր օլան սէտալէր պիլէ քեամիլէն տօնմուշ իտի:

Նօթիւլիւս, պիթթապի պու միւնճէմիտ սահրատա իլէրլէյէմէյիպ, թէվագ ուֆէ մէճպուր օլտու. Նէտ-լանտ, պանա:

— Մուալլիմ էֆէնտի, էկէր գաթթանընըղ տահա իլէրլյէ կիտէրտէ...

— Էյ, Նէ՞ տէմէք իսթէյօլտունըղ:

— Օ հալտէ բէք պէօյիք ատէմ տիր, տէյէճէյիմ:

— Նիշին էօյլէ տէյէճէքսինիղ:

— Անըն իչին քի, տիւնեատէ քիմնէ պու պուզ Եըղընթըլարընը կէշէմէղ, վագաա գաթթանընըղ բէք գուվլէթի վէ բէք զարիպ իսէ տէ, թապիաթտէն զի-

յատէ միւզթէտիր օլտմազ . թապիաթըն հուտուտ  
թային իլէտիյի նօգթատա , իսթէր իսթէմէզ թէվէ-  
գուֆ օլունուր :

— Վադաա էօյլէ տիր Նէտ , լաքին պէն պու պուզ  
եղղընթըլայլընըն արգասընտա նէ օլտուղունու կէօրիւպ  
պիլմէք իսթէյօրում , պու սէտուր միւմանտաթ , տա-  
հա ղիյատէ մէրադըմը մուճիպ օլույօր :

Գօնսէյլ . - Էֆէնտինին հազգը վար , պու կիպի  
սէտուլէր մահզա ալիմէրին մէրազընը թահրիք իթմէք  
իչին իյճատ օլունմուշ տըր , հիչ պիր եէրտէ տիվար  
վէ սէտսը միւմանտաթ պուլունմամալը իտի :

Նէտ-Լանտ . - Բէք ալա , լաքին պու տիվարըն  
արգասընտա նէ օլտուղու մալիւմ տիր :

Պէն . - Նէ՞ վար քի :

— Նէ օլաճադ , պուզ , տայիմա պուզ :

— Ազիզիւմ Նէտ , սիզ պու խուսուպտա էմինսի-  
նիզ , լաքին պէն տէյիլիւմ , վէ իշթէ պու սէպէպլէ աիր  
քի , կիտիպ պիզլաթ կէօրմէք իսթէյօրում :

— Մուալլիւմ էֆէնտի , պու նիյէթտէն վազ կէչ-  
մէնիզի նաթիհաթ իտէրիւմ , պուզ եղղընթըլարը էօնիւ-  
նէ գատար կէչտինիզ , պունըյըլա իթթիֆա իթմէլիսի-  
նիզ , պունտան իլէրի նէ սիզին գարթան նըմնըզ , վէ  
նէ տէ Նօթիւլիւս կիտէպիլիւ , իսթէր իսթէմէզ չըմալէ  
տօղրու կիտէճէյիզ , եանի նամուսլու աթէմէրին պու-  
լունտուղու մահալէ ավաէթ իտէճէյիզ :

Վադաա Նէտ-Լանտըն հազգը օլտուղունը իյթի-  
րաֆէ մէճպուրըմ , սէֆինէլէր պուզ իւզէրինէ եիւրիւ-  
մէք խասսէսինէ մալիք օլմատրդճա , պուզ տաղլարը  
էօնիւնտէ թէվէգուֆ իտէճէքլէրի տէրքեար տըր :

Մամաֆիհ Նօթիւլիւս , պուզլարը տէլիպ կէչմէք  
իչին բէք չօգ չալըշար , վէ սօն տէրէճէ սարֆը ղայրէթ



իւթտի իսէ տէ , եինէ մուվաֆֆադ օլամայուպ , պու-  
լունտուղու եէրտէ գասգաթը գալտը . ալէլ ումուս  
ինսան իլէրի կիթմէյէ գատըր օլմագսա , տայիմա կէլ-  
աիյի եօլտան կէրի տէօնէր . ֆագաթ պուրատա կէրի  
տէօնմէք , իլէրի կիթմէք գատուր միւմքիւնսիդ իտի ,  
չիւնքի արդամըղտաքի եօլար քեամիլէն գարանմըչ  
իտի . վէ էկէր Նօթիւլիւս պիր ազ տահա զայըր միւ-  
թէհաքթիզ գալըրսա , պիւթիւն պիւթիւնէ մահսուր  
գալաճագ իտի , վէ նասըլրի տէ էօյլէ օլտու . զիրա  
ադչամըն սաաթ իքիսինէ տօղրու այաղըն շիտտէթը  
թէէսսիրի իլէ , հէնուզ ինծիմատէ պաչլայան պուղլար ,  
պիր սիւրաթը ֆէվգէլատէ իլէ գաթըլաշտըգճա գա-  
թըլաշըպ , Նօթիւլիւս սըգըշա գալտը , Կրթըդ գար-  
թան Նըմօնըն պէօյիք պիր իհթիյաթսըղըղտա պու-  
լունտուղունա չիւպհէմ գալմատը :

Պու արալըդ կիւվէրթէ իւզէրինտէ պուլունույօր  
իտիմ , պիր գաչ տագըղատան պէրի , պու հալի թէտ-  
գըդ իթմէքտէ օլան գարթան Նըմ պանա խիթա-  
պէն .

— Էյ մուալլիմ էֆէնտի , պու վագատ հագդըն-  
տա նէ՞ տիւչիւնիյօրսունըղ , աէտի :

— Տիւչիւնտիյիմ շու արը քի , պուրատա թու-  
թուլտուզ , մահսուր գալտըղ :

— Թագթուլտուզ մը , պու սէօզ իլէ նէ՞ տէմէք  
իսթէյօրսունըղ :

— Տէմէք իսթէրիմ քի , իլէրի կէրի , հիչ պիր  
հիհէթէ կիտէմէյէճէյիդ , վէ իչթէ «Թութուլտուզ»  
քէլիմէսինին մանասը տա պու արը զանն իտէրիմ :

— Նա՛ միւսիւ Արոնաքս , տէմէք սիզին զաննընըզ-  
ճա Նօթիւլիւս գուրթուլամայաճագ էօյլէ՞ մի :

— Դուրթուլսա պիլէ բէք կիւճ , զիրա գըշ մէվ-

սիրտի խայլըճա իլէրլէմիշ օլմաղըլա, պուզլարըն չէօ-  
զիւլմէսի մուհալ տըր :

— (Իսթիհզաքեարի պիր սէտա իլէ .) Ահ մուալ-  
լիմ էֆէնտի, սիզ տայիմա էսկի հալտէ գալաճաղ սը-  
նըզ, տայիմա մանիլէր վէ հայիլլէր (խոջնդոտ) կէօրիւ-  
յօրսուհըզ, լաքին պէն սիզէ հէմէֆքեար տէյիլիմ.  
պէն Նօթիւլիւսին, դուրթուլտուդ տան մատէ, հաթ-  
տա տահա իլէրիյէ կիտէճէյինի թասաիգ իտէպիլիլիմ :

— Ճէնուպ ճիհէթինէ տօյրու՞ մը :

— Էվվէթ, դութպէ գատար :

— (Շաշըրարադ .) Գուլպէ գատար՞ մը :

— Էվվէթ գուլպը ճէնուպիյէ գատար, թուլ  
տայիլիլէրինին Նօղթէյի իճթիմաը (հակարժային բէւեռ)  
օլան օ մէճհուլ մահալէ գատար կիտէճէյիլ . պէն Նօ-  
թիւլիւսի նէ իսթէրսէմ եարապիլիը օլտուղումու պի-  
լիրսինիզ զանն իտէրիմ :

Վադաա պու առէմին թէչէպպիւսաթը քիւսթա-  
խանէսինի պիլիը իտիմ . ֆազաթ գուլպը ճէնուպիյի  
իհաթա իտէն մէվանիյի միւթէմատտիտէյի նասըլ տէֆ  
իտէճէք իտի . շիմտիյէ գատար էն ճէսուը վէ էն չէճի  
գարթանլարըն պիլէ, կիթմէյէ ճէսարլէթ իտէմէտիք-  
լէրի, եախօտ կիթմէք միւմքին օլմատըղը մահալէ նա-  
սըլ կիտէճէք, վուգույի մէլհուզ օլան միւշկիւլաթէ  
նա՞սըլ զալէպէ իտէճէք, հիշ շիւպհէ եօդ քի, պու  
թէչէպպիւսաթ սըլֆ պիր ճիննէթ էսէրի իտի :

Պուրալարընը տիւշիւնիւպ, շիմտիյէ գատար պէ-  
նիյի պէչէրտէն հիշ պիրինին այագ պասմամըլ օլտու-  
ղու . գուլպը ճէնուպիյի քէշֆ իտուպ իթմիշ օլտու-  
ղունը սիւալ իթտիյիմտէ, մումալիլէյհ ճէվապէն .

— Խայր մուալլիմ էֆէնտի, պու քէշֆիլյաթը իւք  
տէֆա օլարագ պերապէր իտէճէյիլ . պաշգալարընըն



մուվաֆազ օլմուտըզը հալտէ , պէն մուվաֆֆազ օլա-  
ճաղըմ , Նօթիւլիւսի շիմտիյէ գատար ասլա պէօյլէ  
ուզադ տէնիզլէրէ կէօթիւրմէմիշ իտիմ իսէ տէ , թէք-  
րար իտէրիմ քի պու տէֆա տահա զիյատէ ուզագլա-  
րա կիտէճէք տիր :

— (Նիմ պիր իսթիհզա իլէ .) Սէօզիւնիւզէ ինան-  
մագ իսթէրիմ գարթան էֆէնտի , էվլէթ սիզէ իթի-  
մատ իտէրիմ , պույուրըն իլէրի կիտէլիմ , պիզիմ իչին  
հիշ պիր մանի եօգ տըր , շու պուզ տաղլարընը գը-  
րըպ բարչալայալըմ , հավայա չըդարալըմ , վէ էկէր  
մուգալլէմէթ իտէրսէ , Նօթիւլիւսէ գանատլար վէրէ-  
րէք իւզէրինտէն կէչէլիմ . . .

— (Սաքին պիր հալ իլէ .) Իւզէրինտէն մի , խայր  
մուալլիմ էֆէնտի , իւզէրինտէն տէյիլ , ալթընտան կէ-  
չէճէյիլ :

— Ալթընտան մը :

Փիքրիմ ույանտը , գարթանըն թասալվուրունը  
անլատըմ , Նօթիւլիւսին մալիք օլտուզու Ֆէվզէլատէ  
խասսէլէր , պու զիյարէթը հարիգ իլլ ատէտէ տախի  
իսթիմալ օլունաճագ իտի . պու ճիհէթի տիւշիւնմէք տէ  
իքէն , գարթան Նըմօ նիմ պիր թէպէսսիւմ իլէ սէօ-  
զիւնէ տէվամ իտէրէք :

— Մուալլիմ էֆէնտի , զանն իտէրսէմ եավաշ  
եավաշ պիրի պիրիմիզի անլամայա պաշայօրուզ . սիզ  
պու թէճրիւպէյէ իմքեան կէօրիւյօրսունըզ , պէն իսէ  
իմքեան տէյիլ , գաթի մուվաֆֆագաթ միւշահատէ ի-  
տիյօրում . ատի պիր սէֆինէ իչին միւմքիւնսիզ օ-  
լան պիր զիյարէթ , Նօթիւլիւս իչին գապիլ տիր . էկէր  
դութպէ եագըն տէնիզլին խարիճինտէ պիր գըթա վար  
իսէ , Նօթիւլիւս օ գըթանըն էօնիւնտէ թէվէգուֆ ի-  
տէճէք , շայէա եօգսա սէրպէսթ տէնիզէ միւսատըֆ օ-

լուրսա, օ վագրթ դուծպա գատար կիտեճէք տիր, տէտի :

Գաբթանն միւլահաղաթընը քէմալի թէհայիւրէ թէլադգը խտէրէք :

— Վագաա սաթհը տէրեա ինճիմատ իթմիշ իսէ տէ, գաարընտարի թապագալարըն պուղտաճ աղատէ օլմա-սը թապիլի պիր հալ տըր, վէ էկէր եանըմայօրտամ, սաթհը տէրեատէն խարիճ օլան պուզըն եիւքսէքլիլի նէ գատար իսէ, աշաղըտա դալան գըսմը, անըն իւչ միսլինէ միւսավի տիր, տէտիմ :

— Էօյլէ օլմասը միւհթէմէլ տիր մուալլոմ էֆէն-տի, սաթհը տէրեատէն պիր այագ եօգարը եիւքսէլ-միշ օլան պուզըն, տէրունը տէրեատէ գալան գըսմը, իւչ այագ րատտէսինտէ տիր, վէ մատէմ.քի շու պուզ տաղլարը եիւզ մէթրօ եիւքսէքլիլի կէչմէյօր, իմսի աշաղըսը տա իւչ եիւզ մէթրօտան զիյատէ օլմամասը լաղըմ կէլիր.քի, Նօթիւլիւս իչին սուլա էհէմմիլէթի օ-լամաղ :

— Բէք տօղրու տըր, գաբթան էֆէնտի :

— Պունտան մատէ տահա տէրինլէրէ էնէրէք, տէ-նիզ սուլարընըն հէր թարաֆընտա միւսավի վէ միւ-թատիլ օլան սըճագլըղըտա պուլապիլիր, վէ իշթէ սաթհը տէրեատէ օթուզ գըրգ տէրէճէ սօուզ օլտու-զու հալտէ, պիզ աշաղըտա պուլ պէրուտէթէ բէք գօ-լայ մուգավէմէթ իտէպիլիրիզ :

— Բէք տօղրու գաբթան էֆէնտի, բէք տօղրու :

— Միւչկիւլաթ օլարագ, եալընըզ պիր գաչ կիւն-լէր հէվայը թէճտիտ իթմէտէն տէրունը տէրեայէ գալ-մամըզ տըր :

— Էկէր միւչկիւլաթ պուլ իսէ, օ գատար էհէմ-միլէթլի տէյլլ զանն իտէրիմ, զիրա Նօթիւլիւսին խա-



զինէլէրի զկյատէսի իլէ տօլտուրուլտուզու հալտէ, հէ-  
վատան մահրում գալընամալ :

— (Թէպէսսիւմ իտէրէք .) Վագաա պու միւլա-  
հազաթընըղ տօղրու տըր մուալլիմ էֆէնտի , ֆագաթ  
իլէրուտէ պէնի քիւսթախ տէյու իթհամ իթմէմէնիզ  
իչին , շիմտիտէն հէր պիր իթիրազաթըմը տէրմիյան  
իթմէք իսթէրիմ :

— Տահա պաշգա իթիրազընըղ վա՞ր մը եա :

— Պիր իթիրազըմ տահա վար , իհթիմալ քի  
գութալի ճէնուպի եազընտա տէնիզ պուլունսուն ,  
վէ պու տէնիզ տէ քեամիլէն ինճիմատ իթմիշ օլտուն ,  
վէ պիզտէ սաթհը տէրեայէ չըգամալ օլալըմ :

— Բէք ալա , լաքին Նօթիւլիւսին տէհչէթլիւ մահ-  
միզի պուլունտուզունը ունուտույօրմուսընըղ , անը  
պաշ եօգարը սալտըրտըղըմըղ հալտէ , պուզլարը տէ-  
լէրէք գըրարագ սաթհը տէրեայէ չըգապիլէճէյինէ իհ-  
թիմալ վէրմէյօրմուսընըղ :

— Էհ մուալլիմ էֆէնտի , թէչէքքիւր իտէրիմ ,  
պու կիւն չօգ կիւղէլ ֆիքիւրլէր պէյան իտիյօրսունըղ :

— Պունտան պաթի նազար , գութալը շըմալիտէ  
օլտուզու կիպի , գութալը ճէնուպիտէ սէրպէսթ տէնի-  
ղէ թէսատիւֆ իտիլէճէյինէ նի՛չին իհթիմալ վէրիլմէ-  
մէլի . Պէրուտէթը գութալ , արզըն գութուպլարըյըլանէ  
շիմալտէ վէ նէտէ ճէնուպտէ եէքտիկէրի իլէ իսթիլաթ  
իթմէղ . պունուն աքսիսի իսպաթ օլունճայա գատար ,  
գոշթուպ նօգթալարընտա եա պուզտան արի տէնիզ  
վար , վէ եախօտ արաղի մէվճուս օլաճազընը ֆարզ  
իթմէք իյճապ իտէր :

— Պէնտէ պու էֆքեարտայըմ միւսիւ Արոնաքս ,  
եալընըղ սիղէ պիր շէյ արղ իթմէք իսթէրիմ , շէօյլէ  
քի , պիտայէթը միւքեալէմէմիզտէ պէյան իթտիյիմ

էֆրէօսըէ դարչու սիր թափւմ իթիրաղլար տէրմիյան իթմիշ իքէն, պիւլաքիս շիմտի պէնիմ իթիրաղլմը իլ-թիղամ իթտիյինիղէ թէաճիւպ իտիյօրում:

Գարթան Նըմօնըն պու սէօղիւ բէք տօղրու իտի, զիրա ճէսարէթը քիւսթախանէ խուսուսընտա, քէնտի-սինէ թէգատտիւմ իթմէյէ պաշլամըշ իտիւմ. ար-թըգ գարթանը, գութուպա տօղրու պէն չէքիպ կէօթիւրիւյօր իտիւմ. էվվէթ գարթան Նըմօ կէրի գա-լլօյօր, պէն տահա իլէրի կէշիյօր իտիւմ, ֆադաթ խայր խայր, պիշարէ մէճնուն, գարթան Նըմօ, մէսէլէ-նին սուհուլէթ իլէ միւշկիւլաթընը սէնսէն էյի պիւ-մէք տէ, վէ սէնի ալէմը խէյալաթէ տալլպտա, ճօշ-տուդճա ճօճաուղունը կէօրէրէք էյլէնմէքտէ իտի:

Մամաֆիհ գարթան Նըմօ, պիր տաղըգա պիլէ զայպ իթմէյէրէք, հէման պիր իշարէթ իլէ իքինճիսի-նի ճէլպ իթտի քի, անլաշըլմաղ լիսանլարըյըլա, չա-բըգ չաբըգ պիր գաշ քէլիմէ թէաթի իթտիլէր: Իիքին-ճի, եա վադաայը էվվէլտէն պիլմիշ օլտուղունտան, վէ եախօտ գարթանըն թէշէպպիւսաթընը աղլէ եաղըն պուլտուղունտան, ասլա ասարը հայրէթ կէօսթէրմէ-տի:

Փաղաթ պու առէմ նէ գատար ֆութուրսուղ օլսա, եինէ Գօնսէյլ գատար օլամաղ իտի, զիրա գար-թանըն գարարընը Գօնսէյլէ պէյան իթտիյիմտէ, խայր-խահ տէլիգանլը, քիմալի գայատսրղըղլա թէլաղգը ի-տէրէք, « Էֆէնտի նասըլ արղու իտէրսէ էօյլէ եաբա-րըղ » տէմէլլէ իքթիֆա իթտիյի կիպի, պէնտէ պու իլէ իքթիֆա իթմէյէ մէճպուր օլտում: Նէտ-Լանտա կէլինճէ, մէրգում, գարթանըն գարարընըն տույունճա, ումուղլարընը պիրէր գարըշ եիւքսէլթտի, վէ ճէվա-պէն:



— Պիլմիշ օլուն մուալլիմ էֆենտի քի, կերէք սի-  
ղէ վէ կերէք դարթան նըմօնըլա բէք աճըյօրում ,  
տէտի :

— Փագաթ ուսթա Լանտ , պիզ հեր հալտէ գուլթ-  
պա կիտէճէյիզ :

— Իհթիմալ տըր , կիտէպիլիւսինիզ , լաքին պիր  
տահա կերի տէօնմէմէք շարթըյըլա :

Նէտ-Լանտ պու սէօզիւն իւղէրինէ «էլիմտէն պիր  
գազա չըգմասըն տէյու , օտամա չէքիլիյօրում» տէ-  
յերէք , ալըպ եիւրիւյի վերտի :

Մամաֆիհ սէյահաթը քիւսթախանէմիղին հա-  
զըրըզը կէօրիւլիւյօր իտի . Նօթիւլիւսին գուլվէթլի  
թուլումսլարը թաղեիգաթը շէտիտէ իլէ խաղինէլէրէ  
հէվա տօլաուրույօր իտի : Սաաթ տէօրտէ տօղրու դար-  
թան նըմօ , կիւլէրթէնին դարազլարը դարանաճաղը-  
նը խապէր վերտի . կէչէճէյիմիզ պուզ եըղընթըլարը  
սաթհընտ պիր սօն նաղար տահա տթֆ իթտիմ , հէվա  
ալըգ օլուպ ըիւզկեարտա տուրմուշ իտի , լաքին սօ-  
ուգ բէք շիտտէթլի , եանի ղէրօտան աշաղը 12 տէ-  
րէճէտէ իտի . էզճիւմէ ըիւզկեարըն քէսիլմիշ օլմասը  
հասէպի իլէ , բէք օ դատար սօուգ հըսս իթմէյօր ի-  
տիմ :

Գաղմալար իլէ միւսէլլահ օն դատար թայիֆէ կիւ-  
վերթէյէ չըգըպ , Նօթիւլիւսին էթրաֆընը դարլայան  
պուզլարը , քէմալի սիւրաթլէ դըրտըլար : Հէրիմիզտէ  
սէֆինէնին տէրուհինէ կիրտիք . պէր մուհիպի միւթատ  
դըրըլան պուզլարըն ալթընտաքի սու իլէ խաղինէլէր  
տօլտուրուլտու , վէ արասը չօգ կէչմէտէն Նօթիւլիւս  
աշաղը էնմէյէ պաշլատը :

Գօնսէյլ իլէ պէրապէր սալօնտա օթուրուպ բէն-  
չէրէտէն , ճէնուպի Օգիանսուըն թապագաթը սիւֆիւ-

յէսինի (ստորին խաւեր) թէմաշայէ գոյուլտուգ : Մի-  
զան իւլ հերարէ , եավաշ եավաշ եիւքսէլմէքտէ , վէ  
մանիմէթրօնըն միլի տախի , թէտրիճէն էյիլմէքտէ ի-  
տի :

Գարթան նըմօնըն տէտիյի կիպի , իւշ եիւզ մէթ-  
րօ տէրինլիքտէ պուզ տաղլարընըն տէհչէթլիւ սալըն-  
թըլարը ալթընտա չալգալանըյօր իտիք , ֆագաթ Նօ-  
թիւլիւս տահա աշաղը էնէրէք սէքիզ եիւզ մէթրօ  
տէրինլիյէ վասըլ օլտու . սաթհը տէրեատէ օն իքի տէ-  
րէճէ կէօսթէրէն սուլըն պէրուտէթի , օն տէրէճէյէ  
էնմիշ իտի : Մամաֆիհ Նօթիւլիւսին հերարէթը տա-  
խիլիյէսի , էլէքթրիք հերարէթի իլէ տայիմա միւթա-  
տիլ պիր հալտէ պուլունույօրիտի . հէր մանօլլա միւն-  
թազամէն վէ թամամը թամամընա իճրա իտիլտի :

Պու արալըգ Գօնսէյլ , քէլամէ աղաղ իտէրէք .

— Էֆէնտինին միւսաաաէսի իլէ տէրիմ քի , պի-  
լա թէհլիքէ կէչէպիլէճէյիլ , տէմէսի իլէ , պէն տախի  
քէմալի էմնիյէթ իլէ .

— Էվվէթ , կէչէճէյիլ , տէյու ճէվապ վէրտիմ :

Նօթիւլիւս , թահաէլ պահը պուզլարտան արի օ-  
լան սուլարտա , վէ էլլի իքինճի նըսֆէլ նիհար տայի-  
րէսինտէն չաշմայարագ , տօս տօղրու գուլթուպ եօլու-  
նը թուլթմուշ իտի , 67 տէրէճէ 30 տագըգատան , 90  
տէրէճէ արզա գատար , եանի պէշ եիւզ ֆարսալս պիր  
մէսաֆէյի գաթ իթտիյիմիլտէ գուլթպա վասըլ օլա-  
ճագ իտիք : Նօթիւլիւս սիւրաթը վիւսաթի (միջին ա-  
րագուլթիւն) օլարագ սաաթտա եիրմի ալթը միլ , եա-  
նի պիր շըմէնտըֆէրին էն սէրի սիւրաթ գաթարընտան  
չաբըգ օլտուղու հալտէ գաթի մէսաֆէ իտիյօր իտի քի ,  
պու սիւրաթլէ գաթի մէսաֆէյէ տէվամ օլունուա ,  
գըրգ սաաթտան գուլթպա վասըլ օլունապիլէճէք իտի :



Գօնսէյլ իլէ պէրապէր կիճէնին պիր գըմընը բէն-  
չէրէնին էօնիւնտէ կէչիրտիք . էլէքթրիք զկյասը իլէ  
թէնվիր օլունմուշ տէնիլ խալի խտի : Թապիյի պալըգ-  
լար պու սուլարտա պարընամայըպ , պուրատան գութ-  
պըն սէրպէսթ տէնիլինէ կէչմէքտէ խտիլէր . սէֆինէ-  
նին իհթիզաղընտան (սարսուռ) բէք սիւրաթլա եօլ ալ-  
տըղըմըզը անլայօր խտիմ :

Սապահըն սաաթ իքիսինէ տօղրու , պիր գաչ սա-  
աթ ույումագ իչին օտամա չէքիլտիմ : Գօնսէյլ տէ  
պանա իմթիսալ իթտի , գարթան նըմօյը ասլա կէօր-  
մէտիմ , չիւպհէսիլ մումաիլէյհ տիւմէն գաֆէսինտէ  
պուլունույօր խտի :

Մարտըն օն տօգուղը օլան էրթէ սապահը սա-  
աթ տօգուղա տօղրու սալօնա ալտէթիմտէ , բէրաքէ-  
թէ (լօգ) Նօթիւլիւսին սիւրաթը խաֆիֆլէնմիշ օլտու-  
ղունը իրայէ խտիյօր խտի : Սէֆինէմիլ , իհթիյաթէ ըա-  
յէթէն խաղինէլէրի եալաշ եալաշ պօշալտարագ ,  
սաթհը տէրեայէ չըգայօր խտի :

Եիւրէյիմ սօն տէրէճէ աթըյօր խտի . աճէպա  
սաթհը տէրեսյը պուզտան արի պուլաճագ մը խտիք :  
Խայր , պիր միւսատէմէնին վուգույի իլէ , Նօթիւ-  
լիւսին պուզ տալլարը տիպինէ չարբաղընը անլատըմ :  
Պու միւսատէմէնին տօնու գ սէտասընտան , պուզըն՝  
տահա չօգ գալըն օլտուղունը տէրք իթտիմ , ֆիլ  
հաղըգա , ատի սէֆինէլէր կիտի ալթըմըզտան տէյիլ ,  
իլլա իւսթիւմիւզտէն օլաբագ , իւչ պին այագ սույըն  
տիպինտէ , վէ պին այագ բույի տէրեստէ . եիւքսէք-  
լիյի պուլունան պիր պուզ գայասընա չարբմըշ խտիք  
քի , պու խտէ հաղըմըզտա խայրը օլմայաճաղը պէ-  
տիհի խտի :

Եէվը մէզքիւրտէ Նօթիւլիւս պիր գաչ տէֆա

սաթհը տէրեայէ չըգմայը թէճրիւպէ իթտի իսէ տէ ,  
ասլա մուվաֆֆադ օլամայըպ հէր տէֆասընտա տա  
քէնաիսինի , տտէթա թավան հալի քէսպ իթմիշ օլան  
պուզըն ալթընտա պուլտու : Հաթտա պագէն տօգուզ  
եիւզ մէթրօ տէրինլիքտէ պիլէ մէզքիւր պուզ տաղը-  
նա թէսատիւֆ իթտիք քի , սաթհը տէրեատէն իւշ  
եիւզ մէթրօ եիւքսէք , վէ սույըն եիւզիւնտէ տօգուզ  
եիւզ մէթրօ դալընլըղը օլաճաղը մէլհուզ իտի : Պու  
իսէ իւք թէսատիւֆ իթտիյիմիզ , եանի դասարը տէր-  
եատէ էնտիյիմիզ էսնատէքի պուզ տաղընտան , իքի  
դաթ եիւքսէք աէմէք օլուր :

Պու տէրինլիքէրի քէմալի տըզգաթլա գայա ի-  
տէրէք , թահտէլ պահը թէշէքքիւլ իսէն մէզքիւր  
թապագաթը միւնճէմիտէնին (սառոյցի խաւէր) սուրէ-  
թը նըսֆիյէսինի (կիսագէմ) էլտէ իտէպիլտիմ :

Հալիմիզտէ հիշ պիր թէպէտիւլաթ վուդու պուլ-  
մագսըղըն օ կիւնիւ ազչամ իթտիք . տայիմա տէօրթ  
պէշ եիւզ մէթրօ տէրինլիքտէ պուզ թապագալարընա  
թէսատիւֆ իտիյօր իտիք : Վագաա պու պիր ինդըրազ  
աէմէք իսէ տէ , լաքին Օգիանիսըն սաթհը իլէ պիլիմ  
արամըզտա , հէնուզ տէֆի նագապիլ պիր սէտտը միւ-  
մանաաթ պուլունույօր իտի :

Սաաթ սէքիզէ վարմըշ իտի , Նօթիւլիւսին հէր  
կիւնքի միւլթատը միւճիպինճէ , տէօրթ սաաթտան պէ-  
րի հէվամըղ թէճտիտ օլունմուշ օլաճագ իտի . մամա-  
ֆիհ գաթթան նըմօ հէնուզ սաֆ հավա ալմամըշ օլ-  
տուղու հալտէ տախի , օ դատար րահաթսըղըղ հըսս  
իթմէյօր իտիմ :

Պունըլըլա պէրապէր օ կիճէ րահաթ ույույամա-  
տըմ , կեահ իւմիւտ , վէ կեահ դօրգու միւլթէվալիյէն  
(փոփոխալի) պէնի իհաթա իթմէքտէ իտի . պիր դաշ



տէֆալար եաթաղըմտա դալդըպ օթուրտում, նօթիւ-  
լիւս քէօր քէօրունա էնիպ չըգմասընա տէվամ իտիյօր  
իտի : Սապահըն սաաթ իւչիւնէ տօղրու , պուզ թա-  
պագասընըն էլլի մէթրօ տէրինլիյի օլաուզունը քէչֆ  
իթտիմ , պինսպէրին սաթհը տէրեատէն եիւզ էլլի  
մէթրօ դատար աչաղըտա պուլունույօր իտիք : Պուզ  
եըղընթըսը եավաչ եավաչ եասըլանարագ , տիւզ պիր  
պուզտան էօրթիւ հալինի քէսպ իտիյօր իտի . տաղլար  
թէքրար օվայա թահվիլ օլունույօր իտի :

Արթըգ կէօզլէրիմի մանիմէթրօնըն իւզէրինտէն  
այըրամազ օլաում . սէֆինէմիզ էլէքթրիք զիյասը սա-  
յէսինտէ բարլամագտա օլան սաթհէ տօղրու մայիլէն  
սուուտ (չէզակի կէրպիւ բարձրանալ) իտիյօր իտի ,  
պուզ թապագալարը կիթտիքճէ ինճէլիյօր իտի :

Նիհայէթ սապահըն սաաթ ալթըսընտա , եանի  
Մարտըն օն տօղուզը օլան օ զիքրէ շայան կիւնտէ ,  
սալօնըն գաբըսը աչըլարագ գաթթան նըմ արղը վի-  
ճուտ իթտի . մումալէյհ :

— Մուալլիմ էֆէնտի , սէրպէսթ տէնիզտէ պու-  
լունույօրուզ , տէյէրէք , պէնի թէպչիր իթտի :

## 14

Գուրպըն ճէնուպի (Հարաւայիճ բեւեռ .)

Տէրհալ դօշուպ կիւվէրթէյէ չըգտըմ . էվլէթ ,  
սէրպէսթ տէնիզտէ պուլունույօր իտիք , լույի տէրեա-  
նըն պաղընօղ թալարընտա թէք թիւք պուզ բարչալարը  
կէօրինիւյօր իտի , ուզագտա վասի պիր տէնիզ , հա-

վատա սիւրիւ սիւրիւ գուշար , վէ տէնիղին սկյահ , մալի վէ պալէնտէ զէյթունի րէնկտէ կէօրիւնէն սուլարը ալթընտա հասսըզ հիսապսըզ պալըգլար , արղը վիճուտ իթմէքաէ իտիլէր : Միզան իւլ հէրարէ , սրֆըրտան իւշ տէրէճէտէ իտի . կէշտիյիմիղ պուզ տաղլարը արգանընտա . վէ զայէթ ուզագ օլան ուֆուզը շըմալիտէ ( հիւսիւսային հորիզոն ) , մէվզընըն ըգլըմընա կէօրէ պիր մէվսիմի նէվլահարըն սուրէթը նըսֆիյէսինի միւշահատէ իտէրէք , հէման հէյէճանը գալպ իլէ գարթան նըմօյա ,

— Գութպա վասըլ օլտո՞ւգ մը , տէյու սօրտում :

— Պիլմէյօրում , նըսֆէլ նիհարտա թայինի մէվգը իթտիյիմիղտէ անլայաճաղըզ :

— Ֆագաթ պու սիս վէ գալըն պուլութլար արասընտան կիւնէշ կէօրիւնէճէք մի :

— Նէ գատար ազ կէօրիւնսէ , պանա քեաֆի տիր :

Նօթիւլիւստէն օն միլ գատար ուզագտա ճէնուպա տօղրու իքի եիւղ մէթրօ եիւքսէքլիյի օլան խալի պիր ատա կէօրիւնիւյօր իտի : Պահըր մէզքիւր տէրունինտէ գայալար պուլունմասը մէլհուզ օլմաղըլա , քէմալի իհթիյաթ իլէ ատայա տօղրու կիաիյօր իտիք :

Պիր սաաթ սօնրա ատանըն սահիլինէ վասըլ օլտուգ , տէօրթ պէշ միլ գատար վիւսաթը պուլունան ատանըն էթրաֆընը իքի սաաթ զարֆընտա տօլաշտըզ : Տարաճըզ պիր գանալ պու ատայը վասի պիր արղտան , վէ պէլքիտէ պէօյիւք պիր գըլթատան թէֆրիք իտիյօր իտի , պունըն հուտուտընը կէօրմէք գապիլ օլմայօր իտի : Պու գըլթանըն գութուպտա մէվճուտիյէթի , Մալլըինին ֆարգիյաթընա ճիտտիյէթ վէրմէք տէ իտի : Պու ալիմ Ամէրիգալը , հագըզաթէն գուլթպը ճէնուպի իլէ ալթմըշ տէրէճէ արղ տայիլէսինտէ , տէնիղ , պահըր



Մուհիթի Աթլասինին շրմալ ճիհէթինտէն կէօրիւնմէ-  
յէն , միւթէատտաիտ վէ միւթէհարրիք իրի պուզ բար-  
չալարըյըլա մէսթուր օլտուղունը քէշֆի իթմիշ իտի .  
ալիմի մուճաիլէյհ , պու քէշֆիյաթտէն պիլ իսթինթաճ  
( եզրակայնել ) , ճէսիմ պուզ գայալարը , վասի վէ ա-  
չըդ տէնիղլէր օրթասընտա թէշէ.ք.քիւլ իտէմէյուպ ,  
իլլա սահիլլէրտէ հուսուլէ կէլաիյինտէն տօլայը , գուլթ-  
պը ճէնուպի տայիրէսինտէ պէօյիւք գըլթալար պուլու-  
նաճաղընը պէյան իթմիշ տիր : Պու հիսապ իլէ գուլթ-  
պը ճէնուպիյի իհաթա իտէն պուզ գայալարընըն , տէօրթ  
պին քիլօմէթրօ գատար վիւսաթը օլաճաղընա իհթիմալ  
վէրիլէպիլիր :

Էզճիւմլէ Նօթիւլիւս , գարայա օթուրմադտան  
գօրգարագ , պիր գումնալտան ալթը եիւզ մէթրօ գա-  
տար ուղադտա տուրմայը մինասիպ կէօրմիւշ իտի : Պու  
գումնալըն արգասընտա եիւքսէք գայա երղընթըլարը  
կէօրիւնիւյօր իտի , սանտալ տէնիղէ էնտիրիլտի , վէ  
գաթթան Նըմօ պաղը ալաթ ու էտէվաթը համիլ պու-  
լունան իրի թայիֆէ իլէ պէրապէր սանտալա րաքիպ  
օլտուղու կիպի , պէն իլէ Գօնսէյլ տախի պինտիք :  
Սապահըն սաաթ օնը իտի , հէնուզ Նէտ-Լանսը կէօր-  
մէմիշ իտիմ . հիշ շիւպհէ եօգ քի , Գանատալը՝ գուլթ-  
պէ միւվասըլէթ օլունտուղունտան նաշի հըսս իթտիյի  
մահճուպիյէթի կիղլէմէք իչին կէօրիւնմէյօր իտի :

Թայիֆէլէր քիւրէքլէրէ եաբըշտըլար , պիր աղ սօն-  
րա սանտալ սահիլլէ վասըլ օլըպ գումնալըն իւղէրին-  
տէ օթուրտու , Գօնսէյլ՝ հէման գարայա սըչրամագ  
իւղրէ իքէն , էթէյինտէն թուլթուպ թէվդըֆ իտէրէք  
գաթթան Նըմօյա :

— Գաթթան էֆէնտի , պու գարայա իլք տէֆա օ-  
լարագ վաղը գատէմ ( ոտք կոխել ) իթմէք շէրէֆի ան-  
բ—76



ճաղ սիղե բաճի տիր, տեղեկման, մուսակլէյ՝ թե-  
պէսսիւմ խեղեք:

Ի վե՛ր, մուսակլէ՛ եփէնտի, դու թարն պու-  
թօրապր խղերինէ ալադ պատմողա թէրէտուլադ ի թ-  
մեղիլիմին պէպէպի ու արր քի, շիմակլէ գաղար ճե-  
միլէթը պէշէրիլէտէն հիշ պիւրիլին, պոթրալա ալադ  
պատմամը, օլտուղունու, բէր ալա պիւրիլիմ: - Գարթան  
նըմօ պու սէօղիւ տէրտէմէ գարալա որչաաւոր. մու-  
մաիլէյ՝ շէտիտ պիր հէյէճանէ տիւզար օլտուղու հալ-  
տէ, ուփադ պիր պուրուն իյէ միւնթէհի օլան պիր գա-  
յանըն խղերինէ չըգտը, օրատա գօլլարը խաշլարի  
կէօյսիւնտէ գարի միւթէհարրիք, վէ սարին օլարադ  
չուլէտար կէօղէրի իւէ կիւյա դու թարն ճէնուպիտէ  
քեային պու մեմաիլի իսթիմլադ (տէր բլլալ) իաիյօր-  
մուշ կիպի աթփր նաղար ի թաի: Պէշ տաղըդա գպ-  
տար պու շախար հայրէթ վաղիլէթտէ գալաղգապն  
սօնրա, պիղէ թէվէճճիւն իտէրէք:

Պոթյուրուն միւսիւ Սրոնաքս, արդու խեղեք-  
նիղ սիղտէ թէշրիփ իտին տէտի:

Իքի թայի Բէյէրի սանտալըն տէրունինտէ պըքսը  
դարադ Իօնտէյլ իյէ դարալա չըգտըգ:

Ձէմին երէյլճէ ու գաղլաշա գառալ խօշասանէ-  
քիլմիշ կիպի դրոմըդ պիր չէնկտէ գանն շյուսույօր ի-  
տի քի, իւղէրի մեմատոր միւգապէշի մատէնիլէ (չրա-  
բըխային կրկղանը) պաղըյէտի, բէնկիլ թալար, վէ  
մատէն բաղալարըյըլա մեմթուր իտի. եէր եէր թիւթ-  
մէքտէ օլան քիւրիւրա գօգուլու տիւմանլարաւն հէ-  
րարէթլէ մէրքէղիլէ աթէշինին, հէնուղ իշմիալ ի թ-  
մէքտէ օլտուղունու իսպաթ իտիյօր իտի - չու տէվիւ-  
լէրտէն, իշպը ատանըն միւթլադա վօղանտան թէ-  
վէլլիւա ի թմիւ օրտուղու աք աշիքետար տըր, մա մափիւհ



եիւքսէք պիւր թերէյէ չըգտըմ իսէ տէ, պիւր դաշ միւ  
աւգաղջարա դատար հիշ պիւր վօղ ան էսէրի կէօրմէ-  
տիմ, չարին չօղարըն մալիւմի նաիր քի, ճէյսի Բօղ  
նամ մէշհուր սէյեւահ, 77 տէրէճէ 32 նաղըդա արդ  
տայիրէսինատէ, վէ ալթմըշ Բէախնճի նրաթէլ նիճարաա  
էրէպմա վէ Թէրօրի վօղ անլարընըն մէճր արընը անէշ-  
փէչան հալատէ կէօրմիւշ իտի:

Պու գըթ անըն նէպատաթընը բէք մահտուտ հալ-  
տէ կէօրտիւմ, սիցահ գայալարըն փուլէրինտէ սրաղը գը-  
սա եօօուն հէշիլլիքլէրի, վէ շուրամա պոսրամաա ալաղը  
քափաղ նէպատաթ իլէ, տէնիզ տաղկալարընըն սահիլէ  
ալթտըղլարըն սաղլարտան պաշղա պիւր չէյ կէօրիւնմէ-  
յօր իտի:

Սահիլտէ պիւր չօղ վէ տարմատաղըն պիւր հալատէ  
հայվանաթը նայիմէ պուլունույօր իտի, պաւնլարըն մի-  
յանընաա սափաղ Բէախնճի, Լէպատալ, Եիւրէք չէք-  
լինտէ դապուղլարընտիւղ Բուգարսալար, վէ ալթիսու-  
մուա պալէնա պալըղլարընըն պիւր եռտումաա, միլեօն-  
լարընա եռթապուղլար, Երթօր նամ պիւր նէվի տէնիզ  
քէրէնէյի տատ օլուննէ ուփաղ հայվանլարտան բէք  
չօղ կէօրտիւմ:

Հայվանաթը նէպաթ իյէ տրանընտա, տէնիզին եա-  
գըն ախպէրինտէ աղտճ չէքլինտէ մէրճանլար կէօրիւ-  
նիւյօր իտի, ճէյսի Բօղըն դալլիննէ, պու նէվ մեր-  
ճանլարըն դուլթ պիւր տէնիզլէրտէ պին մէթըօ տէրինլիքտէ  
տէ նիւշվէնլուա օլտալար-իմիւշ վէշհաթըլ պու ըղըլ-  
մա մախսու տէնիզ քէաթանէլէրի իլէ բէք չօղ նիւ-  
նիւմի պաշրիլէր միւշահատէ իթտիմ:

Լաքին տարը հայաթ վէ չէնլիք տէրունի հէվատէ  
պուլունույօր իտի, Էնվայի դուշար, պլիւլէքճէ փաթի-  
լէր, դուլաղլարընըն սաղըր իտէճէք տէրէճէտէ էօթէ



պէրի էօթիւչիւպ ուշուշուօրլար իտի, պունլարտան պազըլարը գայալարըն իւզէրինէ գօնարագ, պիւա բէր-վա պիզէ պազմագտա, վէ պաղըլարը տա ալըչըզ հայ-վանաթ կիպի այագլարըմըզըն ալթընտա տօլաշմագտա իտիէր. գութպ տէնիզլէրինէ մախսուս օլուպ, սույըն իչինտէ չէվիք, ֆագաթ գարատա տօրլագ օլան, վէ Պինգօվին թէսմիյէ իտիլէն գըսա գանատը տալկըճ գուշլար, հէր պիր աղըզտան պիչիմսիզ սէտալարըլա պաղըրարագ, սիւրիւ սիւրիւ ուշուշուօրլար իտի:

Պու գուշլարըն իչինտէն, Կիւֆսիւ թէսմիյէ գըլը-նան, կիւվէրճին ճէսամէթինտէ, պէյազ բէնիլի, վէ ուզուն գույրուգլուլար թագըմընտան, գըսա վէ թօ-բագ կակալը, վէ կէօղլէրինին էթրաֆը գըրմըզը պիր չըզկը իլէ իհաթա օլունմուշ գուշլարտան, Գօնսէյլ հայըճա թուլթուու. պունլար լայըգըյըլա բիչիրիւտիք-տէ, բէք լէզիզ պիր թաամ օլուր, քէզալիք հէվատա եիւքսէքլէրտէ, տէօրթ մէթրօ ճէսամէթինտէ գանատ-լարը պուլունան սիյահ թիւյլի պալըզչինլէր, ղայէթ ի-րի ֆուրթուհա մարթիլէրի, վէԳամիյէր տէնիլէն գուլթպա մախսուս տէնիզ էօրտէքլէրի կէօրտիւմ, պունլար օ տէ-րէճէ եաղլը օլուր քի, Գօնսէյլէ.

— Գուլթուպլարա մախսուս շու հայվանլար օ գա-տար եաղլը օլուր քի, Ֆէրօյէ ոտալարընըն սէքէնէսի, հայվանըն աղզընա պիր ֆիթիլ սօգուպ, թէնվիրէ խըտ-մէթ իթմէք իւզըն եաղարլար տէտիլիմտէ, Գօնսէյլ կիւլէրէք.

— Ազ տահա ղայրէթ իթսէլէր թամ գանտիլ օ-լաճագլար իմիշ, լաքին նասըլա թապիտթ պու գուշ-լարըն ֆիթիլէրինի տէ թագմայա իհմալ իթմիշ, տէտի:

Բույի ղէմին եարըմ միլ գատար էօթէտէ գուշ եուվալարըլա տօլու իտի. պու եուվալարտան միլթէ-



ատտիտ գուշլար տըշարը չըդըպ գաշմայա պաշլատը-  
լար : Գարթան նըմօ պու հայվանլարտան եիւզ թանէ  
գատար թութտուրտու քի , էթլէրի սիյահ իսէտէ ,  
բէք լէզզէթի Օլուր իմիշ , վիճուտլէրի գազ ճէսամէ-  
թինտէ , սըրթլարը սիյահլը , գանատլարը պէյազ , վէ  
պոյունլարընտա սարը պիր չըզկը պուլունան , վէ սէս-  
լէրի էշէք զըրլամաը սէտաւընը անտըրան պու հայ-  
վանլար , ասլու գաշմատըղլարընտան թաշ իլէ վուրու-  
յօր իտիք :

Փաղաթ հէվայը սէթը իտէն սիս տաղըլմամըշ ,  
վէ սաաթ օն պիրէ կէլմիշ Օլտուղու հալտէ , հէնուղ  
կիւնէշ թուլու իթմէմիշ իտի . պու հալ էնտիշէմի մու-  
ճիպ Օլույօր իտի , զիրա կիւնէշ կէօրիւնմէյինճէ , գութ-  
պա վասըլ Օլուպ Օլմատըղըմըլը անլամադ գապիլ Օ-  
լտմայաճադ իտի :

Գարթան նըմօ , տիրսէյինի պիր գայայէ տայա-  
մըշ Օլտուղու հալտէ , սէմայէ աթֆըր նազար իտիյօր ի-  
տի . հէման եանընա վարտըմ , մումաիլէյհ՝ սապըր-  
սըզլըդ վէ ճան սըդընթըսը իպրազ իթմէքտէ իտի .  
լաքին նէ եաբսըն , տէնիզլէրէ հիւքմ իտէն պու զա-  
րիպ աաէմին , կիւնէշէտէ հիւքմ իտէմէյէճէյի տէրքետը  
իտի :

Կիւնէշ պիր տաղըգա պիլէ կէօրիւնմէքսիզին էօյ-  
լէն Օլտու . սիս բէրտէսի արգասաընտա կիւնէշին պու-  
լունատուղու նօզթէյի պիլէ պուլմադ գապիլ Օլտմատը ,  
չօդ կէշմէտէն սիս՝ դարա միւպէտտէլ Օլուպ , սըգ պիր  
թիքի եաղմայա պաշլատը : Պու էսնատէ գարթան նը-  
մօ պանա :

— Իշ եարընա գալտը կիտէլիմ , տէտի :

Վաղտա գարատա պիր իշիմիզ գալմամըշ Օլտու-  
ղունտան նօթիւլիւսէ ալտէթ իթտիք :











դընլամադ տան Գանատալը տօսթուսուզը մէն խտէմէյէ-  
ճէք խտիք քի, դարթան նըմօնըն ճանը պըզըլաճագ ի-  
տի. զիրա մալիւմ ա՛, մուամալէյհ պէյհուտէ եէրտէ,  
զարարսըզ հայլանլարըն դանընը տէօքմէքտէն իճթի-  
նապ իթմէքտէ տիր:

— Տօղրուսը հագդը տա վար:

— Էլպէթ հագդը վար, ֆադաթ Գօնտէյլ, սէն  
դարատա վէ սուտա եաշայան պու զարիպ հայլանլա-  
րը թասնիֆ իթմէմիշմիսին:

— Էֆէնտի, պէնտէն ալա պիլիրիմքի, պէն մու-  
ամէլաթա սըվարըլմըշ օլմատըլըմտան, պու հայլան-  
լարըն իսմինի պիլմէտիքճէ թասնիֆ խտէմէմ. ֆադաթ  
էկէր էֆէնտի լութֆէն պուլնլարըն խիմէրքինի պէ-  
յանէ հիմմէթ պույուրուսա . . .

— Պուլար փոկ իլէ տէնիզ ֆիլլէրի տիր:

— Ետնի իքի ճընս փոկլար, էլլէրի դարնընտան  
օլան սընըֆընա, եէյէն թադըմընա, թըրնագըլը վէ  
թէք դարընըլը դըսմընա, մէմէլի հայլանլար ճընսընա,  
վէ հայլանաթը ֆըզըէյէ (ողնայարաւոր) շիւպէսինէ  
տախիլ տիր:

— Բէք ալա, պուլար, ետնի փոկլար իլէ տէնիզ  
ֆիլլէրի, եախօտ տէնիզ Այկըրը տէնիլէնլէր, պազը  
նէվլէրէ թադսիմ օլունուրլար, վէ էկէր եանըլմայօր-  
սամ, պուրատա պու հայլանլարը թէտզըլ իթմէյէ  
ֆըրսաթ պուլապիլէճէյիլ, իլէրլէյէլիմ Գօնտէյլ, իլէր-  
լէյէլիմտէ թէտզըլաթըմըլը եադընտան իճրա իտէ-  
լիմ:

Սապահըն սաաթ սէքիլի օլուպ, կիւնէշին հօդ-  
թէյի զէվալէ կէլիպ տէ, թէտզըլ օլունաճաղընա հէ-  
նուլ տէօրթ սաաթ վադըլթ վար իտի: Պու միւտտէթ-  
տէն իսթիֆատէ իթմէք նիյէթի իլէ, կըրանիթ թաշ-



լարնտան միւթէշէքքիւ , տէնիզ դըյըսընըն գըվըըմ-  
մասընտան նիմ տայիրէ հալինի քէսպ իթմիշ օլան կէ-  
նիշէն պիր դօյա սօղրու իլէրլէտիք :

Պուրատա , կէօզիւմիւզին ալապիլտիյի դատար  
մէսաֆէտէ լույի զէմին , վէ պուզ բարչալարը , Փոկլար  
վէ տէնիզ Այկըրլարը իլէ սօլու իտի : Գօյուն սիւրիւ-  
սի կիպի քէսըէթլի օլան պու հայվանլար էրքէքլի աի-  
շիլի օլուպ , տիշիլէր եավրուլարընը պէսլէմէքտէ , էր  
քէքլէր տախի ֆամիլեալարընըն մուհաֆազասընա սայ  
իթմէքտէ իտիլէր : Պու հայվանլար , վիճուլէրինին ,  
թէգափիլմի (կծկում) սէպէպի իլէ քէքլիք կիպի սըշ-  
րայա սըշրայա եիւրիւրլէր : Գանատլարը , քէնտիլէրինէ  
էլ վազիֆէսիտէ իտէպիլիր քի , պունլար իլէ չօլբաճա-  
սընա եէքտիկէրէ մուալէնէթ իտիյօրլար իտի : միւթէ-  
հարրիք շուքիլէրի (շարժուն ողնաշար) տար հափսալա-  
րը (կոճղակոնք) , սըդ վէ դըսա թիւլլէրի , վէ էօրտէք  
այաղը կիպի էլլէրի օլան պու հայվանլար , ասըլ եէր-  
լէրի պուլունան սուլըն իշինտէ , շայանը հայրէթ տէ-  
նէճէք սուրէթտէ եիւզմէքտէ , վէ պէրայի իսթիրա-  
հէթ գարայա չըդտըղլարընտա , բէք լաթիֆ պիր վա-  
զիյէթ քէսպ իթմէքտէ իտիլէր : Պու սէպէպլէ էզմի-  
նէյի գատիմէ ալիմէլի , ֆօգլարըն կիւզէլ սըֆաթլա-  
րընը , վէ թաթլը պագըշլարընը նազարը տըգգաթա  
ալարագ , պու հայվանլարը զայէթ կիւզէլ պիր , գա-  
տընըն հալափէթլի պագըշընա մուատիլ օլան պագըշ-  
լարընը , սաֆ վէ բարլագ կէօզլէրինի , վէ հալլէրինտէ  
պուլունան լէթաֆէթի , պիր սուրէթը շաիրանէտէ թէ-  
լագգը իտէրէք , էրքէքլէրինէ տէնիզ մէլէյի , վէ տի-  
շիլէրինէտէ , տէնիզ բերիսի իսմինի վէրտիլէր :

Պու ագըլը հայվանլարըն ֆուսուսը տիմաղիյէ  
(ուղղային բլթակ) լէրինի , Գօնսէյլին նազարը տըգ-



գաթընա արդ իթտիմ. ֆիլհագըդա ինսանլարտան մատէ, մէմէլի հայվանաթտան հիշ պիրի ֆոգլար գատար վասի, վէ միւքէմմէլ տիմաղէ (ուղղային ընդարձակ նիւթ) մալիք տէյիլ տիր: Պու սէպէպլէ ֆոգլար, պիր տէրէճէյէ գատար թէրպիյէ գապուլ խոււպ, ինսանլարտա ալըչըլար, պաղը թապիյիւնյէ պէրապէր պէն տաիի, պու հայվանլարա լայըգըլըլա թէրպիյէ վէրիլտիյի հալտէ, ալ զաղարլարը գատար խըտմէթ իտէպիլէճէքլէրինի իտտաա իտէպիլիրիմ:

Փոգլարըն պէօյիւք գըսմը գայալարըն վէ գումըն իւղէրինտէ եաթըպ ույույօրլար իտի. խարիճտէ գուլաղլարը պուլունմայան, վէ գուլաղլըլար ճընսընտան թէֆրիդ օլունան ասըլ ֆոգլարըն արաալնտա, իւշ մէթըօ պօյունտա, պէյաղ թիւյիլ, պաչը մալթըլ քէօբէյի կիպի եուվալադ, վէ հէր իքի չէնէսինտէ օնար թանէ տիչլէրի պուլունան, պիր նէվի տէնիղ հայվանլարը իլէ, միւթէհարրիք գըսա խօրթումու, օն մէթըօ պօյունտա, վէ եիրմի պադ գալընլըդտա, ֆոգ ճընսընա մէնսուպ ատտ օլունան տէնիղ պիլըրլարը կէօրտիւմ: Պու հայվանլար, պիլիմ քէնտիլէրինէ թէգարուպ իթտիյիմիդտէ, սալա պիր հալաքէթտէ պուլունմատըլար: Գօնսէյլ պունլարը կէօրիւպ:

— Պու հայվանլար թէհլիքէլի տէյիլ մի, տէյու սօրտու:

— Խայր, քէնտիլէրինէ տօղունուլմատըդճա քիմսէյէ զաղար վէրմէլլէր, ֆաղաթ եավուլարընը միւտաֆաա իթտիքլէրինտէ բէք տէհէթլի վէ խուներիղ (արինաարբու) օլուլար: չօդ տէֆա ավճըլարըն սանտալընը բարչալամըշ տըրլար:

— Հաղլարըտա վար:

— Էլպէթտէ:



Իբի միլ գատար էօթէտէ , քէօրֆէզի ճէնուպ  
րիւզկեարլարընա գարչու մուհաֆաղա խտէն պիր պու-  
րունա թէսասիւֆ իտուպ եօլումուզ դաբանար , տէ-  
նիզ տալկալարը , դայալարտան միւթէչէքքիլ մէզքիւր  
պուրունա չարբարագ պէյազ քէօրիւքլէր հասըլ խտի-  
յօր իտի : Պուրունըն արգա ճիհէթինտէն , պիր սիւրիւ  
հայվանաթը միւճթէրէնին (որոճող կենդանի) սէսլէրի  
կիպի , տէհչէթամիլ սէտալար իշիտիլիյօր իտի : Գօն-  
սէյլ :

— Ղալիպա պուղալար գօնսէր վէրիյօրլար , տէտի :

— Խայր , պուղալար տէյիլ , տէնիլ պիլըրլարը :

— Տէօյիւչիւյօրլար մը :

— Նա տէօյիւչիւյօրլար , եախօտ օյնայօրլար :

— Էֆէնտի արզու պույուրուրսա կիտիպ կէօրէլիմ :

— Բէք ալա , հայտէ կիտէլիմ Գօնսէյլ :

Տէրհալ պուրունըն սիյահ դայալարընը թըլմանըպ  
եօգարը չըլմայա պաշլատըդ . պուզ պաղլամըզ գայա-  
լարըն իւզէրինտէ պիր գաչ տէֆա դայըպ տիւչէրէք  
պէլիմի աճըթտըմ . Գօնսէյլ իսէ , քէմալի իհթիյաթ ի  
լէ եիւրիւտիւյիւնտէն ասլա գայմայըպ , վէ հէր տէ-  
ֆասընտա պէնի թութուպ եէրտէն դալտըրարագ :

— Էֆէնտի , պաճագլարընը աչարագ եիւրիւրսէ ,  
տահա զիյատէ մուվազէնէթի մուհաֆաղա իթմիշ օլուր  
տէմէքտէ իտի :

Գայալըլըն թէրէսինէ չըդտըզըմըդտա , տէնիլ պյ-  
կըրլարըյըլա տօլու վասի պիր օվա կէօրտիւմ . պու  
հայվանլար եէքտիկէրի իլէ օյնաչըյօրլար խտի քի ,  
չըգարտըգլարը շամաթալարըն էսէրը հիտտէթ օլմա-  
յըպ , մէսէրէթտէն նէշաթ իթտիյինի անլատըմ :

Տէնիլ ֆիլլէրի , եանի պիլըլար , վիճուպէրինին  
չէքլի վէ ազալէրի իլէ Ֆօգլարա պէնզէր , ֆագաթ



այլ չէնէլերինտէ աղը վէ քեօբէք տիշլերի օլմայըպ ,  
անճաղ իւսթ չէնէլերինտէ քեօբէք տիշի եերինէ , իբի  
ատէնի եիրմի տէօրթ սանթիմէթրօ պօյունտա , ուճլարը  
քէսկին ալթթը միւտափաա (վրիժակ) պուլունուր : Պու  
ալթթլար , իսպիս ֆիլ տիշի կիպի տաւադարը , սերթ ,  
վէ ասլա սաղարմաղ ճընստան օլտուղու ճիհէթլէ չօդ  
մագպուլ վէ չօդ բարա իտէր : Պու սէպէպլէ պիշարէ  
պկըրլար , զալիմ ալճըլարըն բէնչէսինտէն գուրթու-  
լամայըպ , կէրէք էրքէքլէր վէ կէրէք կէպէ օլան տի-  
շիլէր , միւթէմատի թէլէֆ իտիլիւր . պէօյլէճէ սէնէտէ  
տէօրթ պին թանէտէն զիյատէ մաճվ իտիլէրէք , եա-  
վաշ եավաշ պու հայվանլարըն ճընսը թիւքէնէճէյի  
տէրէեար տըր :

Ասլա դաշամագ կէօսթէրմէյէն պու հայվանլարըն  
եանընտան կէչէրէք լայըղըլըլա թէտգըղ իտէպիլտիմ :

Տէնիզ պկըրլարընտան պազըլարը տէօրթ մէթրօ  
պօյունտա օլուպ , ալէլ ումում տէրիլէրի սերթ , գա-  
լըն , շայրի միւնթագամ , թիւլլէրի գըպա , սէյրէք վէ  
րէնկլէրի գըրմըղըմըր իտի : Պունլար չըմալ պկըրլա-  
րընտան զիյատէ սաքին , ֆադաթ գօրգաղ օլմայըպ ,  
քէնտի հէմ ճընսլարը կիպի պիւ եերտէ օթուրտուգ-  
լարընտա , էթրաֆլարընա մուհաֆըղ նէօվպէթճիլէր  
վաղ իթմէքտէն սարֆը նաղար իթմիշլէր իտի :

Այկըրլարըն սիւրիւսիւնի թէմաշա վէ թէտգըղ  
իթտիքտէն սօնրա , ալտէթ իթմէք իսթէտիմ , սաաթ  
օն պիւրէ եաղըն իտի , էկէր պու կիւն շէմա ալըը վի-  
ճուա իթմէյէ լութֆ իտէրսէ , էսնայի ամէլիյաթտա  
գարթան Նըմօնըն նէզտինտէ պուլունմագ իսթէյօր  
իտիմ , լաքին կիւնէշին քէնաինի կէօսթէրէճէլինի մէ-  
մուլ իթմէյօր իտիմ : Ուֆուգաա թէճէմմիւ իթմիշ  
գալըն պուլութլար , աֆիլթապը սէթը իտիյօրլար իտի :



զանն խտէրսին քի պու գըսդանճ սէյեարէ , քիւրըէյի  
արղըն հէնուզ մէճհուլ օլան պու նօգթասընը պէնի-  
յի պէշէրէ պէյան իթմէք իսթէմէյօր իտի :

Մամաֆիհ Նօթիւլիսէ ավտէթ իթմէյի տիւշիւ-  
նէրէք , տար վէ թէհլիքէլի պիր եօլտան եիւրիւյիւպ ,  
սաաթ օն պիր պուշուգ սուլարընտա սահլիէ վասըլ  
օլտուգ : Սանսալ , դաբթան Նըմօյը գարայա չըգարմըշ  
իտի . մումալիլէյհ , թայինի մէվզըյէ իսթիմալ օլունան  
ալաթլէ պէրապէր , եիւքսէք պիր դայանըն իւղէրինէ  
չըգմըշ օլտուղու հալտէ , թուլանի գավսընը (երկար  
կոր գիծ) թէրսիմ իտէճէք օլան կիւնէշէ , եանի ու-  
ֆուգըն չըմալ ճիհէթինէ նասպը նազար իթմիշ իտի :

Եանընա վարըպ օթուրտում , վէ քէմալի սիւքիւթ  
իլէ պէքլէտիմ . էօյլէն օլտու , լաքին իլք կիւնքի կիպի  
կիւնէշ եինէ կէօրիւնմէտի :

Պու պիր պէտպահայըգ իտի , եինէ թայինի մէվ-  
զը օլունամասը . էկէր իրթէ կիւնի տէ մուվաֆֆադ  
օլունամաղսա , արթըգ պուլունտուղունուզ նօգթայը  
պուլմադ . իւմիւտինաէն սուրէթը գաթիյէտէ վազ կէշ-  
մէք իյճապ իտէճէք իտի :

Ֆիլ հագըգա Մարտըն եիրմիսի իտի . եարըն , եա-  
նի Մարտըն եիրմի պիրի օլան էրթէ կիւնի , թէսավիյի  
լէյլ ու նիհար (հասարակած , տիւ և գիշէր հաւասար)  
շուայի ինքիսարը (ճառագայթից բէկրէկում) տախիլի  
հիսապ իտիլմէտիյի հալտէ , կիւնէշ նապէտիտ օլա-  
րագ , թամ ալթը այ կէօրիւնմէյէճէք , վէ օ հալտէ  
գութպըն լէյլէյի միւթէմատիյէսի (Բէւեռային մըշ-  
տատու գիշեր) պաշայաճագ իտի : Կիւնէշ , Սեպտեմբե-  
րին եէվմը թէսավիլսինտէն (զուգօրէու թիւն) . պէրի ,  
ուֆուգը չըմալիտէն թուլու իթմիշ , վէ Դեկտեմբերին  
եիրմի պիրինէ գատար , ուզուն , վէ տօլանպաճը պիր

խաթ իլէ եււքսէլմիշ իտի . իմտի պու էսնատէ գութ-  
պի միւնթէղալարն (բէւեռային գօտինէր) եազ հէն-  
կեամը աստ օլունտուղունտան , թէքրար նուզուլ իթ-  
մէյէ պաշլամըշ իտի քի , եարն , եանի Մարտըն եիր-  
մի պիրինաէ , սօն շուլէլէրինի գութուպարա սալը վէ-  
րէճէք , վէ պաաէհու ալթը այ միւթէմատի կէօրիւն-  
մէյէճէք իտի :

Պու խէվֆ ու իթիրաղլարմը գաթման նըմոյա  
արղ իթաիլմտէ , մումսիլէյհ :

— Հադգընըզ վար միւսիւ Արսնաքս . էկէր եարն  
չէմսին իրթիֆաընը թային իտէմէզսէմ , ալթը այա  
գատար պիր տահա եաբմագ միւմքիւն օլամազ . մա-  
մաֆիհ , մատէմքի սէյահաթըմըն հատիսէլէրի , պէնի  
Մարտըն եիրմի պիրինճի կիւնի պու աէնիզլէրէ կէթիր-  
տի , իմտի էկէր եարն էօյլէնաէ կիւնէշ ալզը վիճուա  
իտէրսէ , թայինի մէվզը մէսէլէսի բէք գօլայլաշըր ,  
տէտի :

— Նի՛չին գաթման էֆէնտի :

— Անըն իչին քի , կիւնէշ պուլունտուղումուզ  
մէվզըտա , պու գատար թուլի խուլղունտա (սլորտ գիծ)  
թէրսիմ իթաիքճէ , ուֆուգաան եօգարը իրթիֆաընը  
թամամը թամամընա էօլլմէք բէք միւշկիւլ տիր , ա-  
լաթլար տայիմա խաթատէ պուլունտուր :

— Օ հալտէ նա՞սըլ եաբաճագընըզ :

— Եալընըզ դըրօնէմէթրօ (ժամանակաշափ) սաա-  
թըմը իսթիմալ իտէճէյիմ , էկէր Մարտըն եիրմի պիրի  
օլան եարընքի կիւն , վադթը զէհէրէ (միջօրէ) , գար-  
սը չէմս (արևուն սկաւառակը) ինքիսամըզ զիյա (բեկ-  
բեկում) տախիլի հիսապ իտիլաիլի հալտէ , ուֆուգլա  
տօս տօղրու մագթու (կարուիլ) օլուրսա , թամ գութ-  
պը ճէնուպէ վասըլ օլտուղումուզու անլայապիլիլիմ :



— Հագդընըզ վար, լաքին թէսավիյի լէյլու նի-  
հար (զուգօրէութիւն) թամամը թամամընա վադթը  
զէհէրէ միւսատըֆ օլմատըզը իշին, հիսապընըզ՝ իլմի  
հէնտէսէ (չափադիտական) նօգթայի նազարընճա պա-  
դըլտըզը հալտէ, մանթըզա մուվաֆֆըզ ատտ օլունա-  
մազ զանն իտէրիմ:

— Օնա նէ՞ շիւպհէ, լաքին միւսիւ Արոնաքս, ի-  
տիլէն խաթա եիւզ մէթրօյը կէչմէզ ա՛, պուտա հիչ  
գապիլինտէն տիր. նէ հալ իսէ, եարըն պազալըմ՝ նէ՞  
օլուր:

Գարթան նըմօ պիր իքի տադըզա սօնրա սէֆի-  
նէյէ ավտէթ իթաի. պէն իլէ Գօնսէյլ գարատա գա-  
լարագ, սաաթ պէչէ գատար թէտգըզաթըլա մէշղուլ  
օլտուզ. դըսա գանատըլ պիր Պինդօլին եումուրթասըն-  
տան մատէ, շայանը տըզգաթ պիր շէյ պուլամատըմ:  
Պու եումուրթանըն իրիլիյի, աչըզ սարը օլան ըէնկի,  
վէ իւզէրինտէքի ճախլի մէրագ նագըշլարը սէպէպի  
իլէ բէք նատիր ատտ օլունուպ, էրպպալը մէրագ ին-  
տինտէ պին ֆրանգտան զիյատէ գըյմէթի օլաճաղը  
տէլքերար իտի, եումուրթայը Գօնսէյլէ վէրտիմքի,  
նիհայէթերար տէլիգանլը, գըյմէթտար պիր ֆազֆուր  
թապագ թութմուշ կիպի տըզգաթ իտէրէք, գըրմա-  
տան նօթիւլիւսէ գատար կէօթիւրաի:

Եումուրթայը սալօնըն ճամէքերանլարը պիրինէ  
գօյտում: Տօմուզ էթի լէզզէթիկի անարըմագտա օ-  
լան, ֆօգ ճլէրինտէն եաքմա քիւլպաստըյը քէմալի  
իշթահա իլէ եէտիմ. պատէհու շէմսբէրէսթ (արեւա-  
պաշտ) հինտուլէր կիպի, իրթէ կիւնի աֆիթապը ա-  
լէմթապըն լութֆուըն թէմէննի իտէրէք եաթըպ ու-  
յուտում:

Մարտըն եիրմի պիրի օլան ֆէրտասը կիւնի սա-

պահըն սաաթ պէշինտէ կիւվէրթէյէ չըգտըմ. դար-  
թան նըմօ օրատա իտի, մուամիլէյհ ուֆուգա պագ-  
տըգտան սօնրա, պանա.

— Հաւա պիր աղ աչըլըյօր, մուվաֆֆադ օլաճա-  
ղըմըղը իւմիւտ իթմէքտէյիմ, դահվալթըտան սօնրա  
գարայա չըգըպ մինասիպ պիր մէվդը ինթիսապ իտէրիզ,  
տէտի.

Պու գարարտան սօնրա նէտ-Լանտը պուլուպ իշի  
անլաթտըմ, մուաննիտ (կամակոր) Գանատալը, պի-  
ղիմէ պէրապէր կէլմէք իսթէմէտի, մէրգուլն սիւ-  
քիւթ ու խուչունէթի կիւնտէն կիւնէ արթըյօր իտի.  
Մամաֆիհ կէլմէտիյինէ օգատար մահլուն օլմատըմ,  
ղիրա գարատաքի Ֆօղլար, պու իհթիյաթսըլ ավճընըն  
պաչընը պէլայա սօգապիլիր իտի.

Թաամտան սօնրա սանտալա ըագիպ օլտուգ, Նօ-  
թիւլիւս կիճէ պիր գաչ միւ տահա իլէրլէյուպ, աշ-  
գասընտա պէշ եիւզ մէթրօ եիւքսէքիլքտէ պիր տաղ  
պուլունան պիր սահիլին, պիր ֆարսախ գատար աշա-  
ղընտա թէվէգուֆ իթմիշ իտի. սանտալտա պէն, գար-  
թան նըմօ, վէ իքի թսյիֆէ իլէ պիր գրօնէմէթրօ սա-  
աթը, պիր տիւրպիւն, վէ պիրտէ միզան իւլ հէվա  
(ծանրաչափ) վար իտի.

Էանայի ըահտէ ճէնուպ աէնիզլէրինէ մախսուս պիր  
գաչ կէօնա պալէնա կէօրտիւմ. պուլնլար իւշ նէվ օ-  
լուպ, պիրինճիսի ինկիլիզլէրին (ըպթ-հուօլ) եանի  
ասըլ պանէլա տէնիլէն տիր քի, սըլթընտա եիւզէճէք  
ալաթը եօդ տըր, Իքինճիսի, (հըմբպադ) եանի գամ-  
պուր պալէնա, պուլնլար պիւքիւնթիւլի գարընլը, իրի վէ  
պէյաղ գանատըլ տըրլար. Իւշիւնճիւ նէվ տախի, կիւնէ  
ինկիլիզլէրին (ֆինպադ) եանի գանատըլ թէսմիյէ իթ-  
տիքլէրի, Ղայէթ պաթթալ վէ սարըվթըրադ ըէնկիլ



պալէնալար տըր : Պու գուվվէթլի հայվան բէք ուղագ-  
տան կէօրիւնիւպ , սագըրկա կիպի ղայէթ եիւքսէքլէ-  
րէ սու տիրէքլէրի բիւսկիւրիւր . մէմէլի թագըմընտան  
օլան պու հայվանաթըն էնվայի , ավճըլարըն չիտտէթը  
թէագըպընտան գաչըպ տա իլթիճա իթտիքլէրի պու  
սաքին տէնիդլէր տէ , քէմալի լահէթ վէ էմնիյէթ իլէ  
օյնաչըպ տուրույօրլար իտի :

Գէղալիք պալէնալար արասընտա , Սալպ տէնիլէն  
պիր նէվի հայվանաթըն նայիմէ իլէ , ղայէթ պաթթալ  
տէնիդ անալարը կէօրտիւմ քի , տալկալարըն թահրիքի  
իլէ էօթէ պէրի չալգանըյօրլար իտի :

Սաաթ տօգուղա տօղրու գարայա եանաչտըգ .  
հէվա աչըլմագ տա , վէ սիս՝ տէնիլին սօուգ սուլարը իւ-  
ղէրինտէն տալըլմագ տա իտի : Գաթթան նըմ իճրայի  
ամէլիյաթ իթմէք իսթէտիյի եիւքսէք տաղա տօղրու  
իլէրլէտի , քիւքիւրթ պուխարըյըլա գարըչըգ օլան պիր  
հէվա իչինտէ , ճիլատար լավալար , ուճլարը սիվրի գա-  
յալար , վէ եօսուռլու թաչլար իւղէրինտէն տաղըն ղէվ-  
րէսինէ չըգմագ բէք միւշկիւլ օլտու . չօգտան պէրի  
րույի ղէմինէ պյագ պաամայը ունութմուշ օլան գաթ-  
թան նըմ , քէմալի մէհարէթլէ , ճէյլան ավճըլարընըն  
պիլէ չըգամայաճաղը սիվրի գայալարը թըրմանարագ  
չըգըյօր իտի , մուսալիլէյհին պու չէվիքլիյինէ , վէ իպ-  
րաղ իթտիյի ճէսարէթէ հայրէթ իտիյօր իտիմ :

Մէղքիւր տաղըն՝ եախօտ տահա տօղրուսը գա-  
յալըղըն թէրէսինէ , անճագ իքի սաաթտա չըգապիլ-  
տիք , օրատա ուֆուգը չըմալէ գատար իմթիտատ ի-  
տէն ղայէթ վասի պիր տէնիդ կէօրտիյիւմիդ կիպի ,  
տաղըն ալթընտա տախի կէօղլէր գամաչտըրըր սու-  
րէթտէ պէյաղ օլալար կէօրիւնտիւ : Պաչըմըղըն իւ-  
ղէրինտէ իսէ պուլուլթտան արի վէ սարըմթըրագ պիր

սէմա օլտուղու հալտէ, շըմալ ճիհէթինտէ տախի, աթէշտէն պիր կիւլլէ միսիլլու կիւնէշին դարսը (սկա-  
ւառակ) ուփուղտան մազթու օլարագ կէօրինիւյօր  
իտի: Օվալար տէրդունինտէ հասըլ օլմուշ ուփագ սու  
հավզէլէրի տէրունինտէ, զայէթ լաթիֆ սուրէթտէ  
փիսքէլէլէր կիպի բարլագ Կուլար փըրլայօր իտի. ու-  
ղագտա պուլունան Նօթիւլիւս, տէնիզ օրթասընտա  
ուլղույա տալմըշ իրի պիր պալէնա պալըղընա պէնզէ-  
յօր իտի. արդա ճիհէթիմիղտէ իսէ, շարդա վէ ճէ-  
նուպա տօղրու դայալըզ վէ պուղլուղտան միւթէշէք-  
քիլ արագի, ուճը պուճաղը կէօրինմէղ տէրէճէտէ  
պիր վիւսաթ իպրագ իախօր իտի:

Գարթան Նըմօ գայալըղըն թէրէսինէ վասըլ օլուր  
օլմաղ, էվէլ էմիրտէ պարօմէթրօ վասէթասըլլա, պու-  
լունտուղլումուզ Նօթթանըն բույի տէրեստտէն օլան իր-  
թիֆաընը տըզգաթըլա էօլլիւ վէրտի:

Նըսֆէլ Նիհարէ (կէս օր) պիր չարէք գալարագ,  
օ անէ տէյին եալընըլ ինքիսարը զիյասըլլա կէօրիւ-  
նէն ափիթապը ալէմթապ, զայէթ պաթթալ պիր ալ-  
թուն թէրսի կիպի արղը տիտարը բիւր էնվար իթմէք-  
լէ, հէնուղ ինսանլարըն սյագ պասմատըղը, վէ սէյ-  
րի սէֆային իթմէտիյի պու խալի տէնիզ իլէ արագի  
իւղէրինէ, սօն զիյալարընը սալը վէրտի:

Գարթան Նըմօ, զիյանըն ինքիսարընը տօղրուլթ-  
մայա մախսուս չէպէքէլի պիր տիւրպիւն իլէ, եավաշ  
եավաշ ուփուղա տօղրու եիւզ չէվիրիպ տէ զայպ օլ-  
մագտա պուլունան կիւնէշի թէտգըզ իթտի. պէն իսէ  
դըրօնօմէթրօ սաաթընը թուլմուշ օլտուղում հալտէ  
գալպիմ շիտտէթլէ արթըյօր իտի. էկէր կիւնէշին Նը-  
սըֆ քիւրըէսինին Նապէտիտ օլմասը, գըրօնօմէթրօնըն  
կէօսթէրտիյի Նըսֆէլ Նիհարէ (միջօրէ) միւվաղի վէ



միւսավի տիւշսէ խտի, ասըլ գութուպ նօղթասընտա պուլունմուշ օլաճագ խտիք: Հէման սաաթա պագարագ:

— Վագթը ղէվալ (կէս օր) տէյու պաղըրտըղըմտա, գարթան նըմօ, աղըր պիր սէտա իլէ:

— Գութպը ճէնուպի, տէյու ճէվապ վէրտիքտէն սօնրա, տիւրպինի պանա վէրտի:

Հէման կիւնէշէ տօղրուլտարագ պագտըմ, քիւրէյի շէմսին թա իքի միւսավի գըսմա թագսիմ իտիլմիշ օլտուլունը կէօրտիւմ:

Պուլունտուղումուղ թէրէյէ, կիւնէշին սօն ղիյասընըն աքսի իլէ, եավաշ եավաշ կէօլկէսինին իսթիլա իթմէսինէ պիր տաշա պագտըմ:

Պու արալըգ գարթան նըմա էլինի ումուղումա վազ իտէրէք, շու վէճհէ իտարէյի քէլամ իթտի:

— Միւսիւ Արոնաքս, 1600 սէնէսինտէ Հօլանտալը Աէկիրթ նամ գարթան, ֆուրթունա վէ ագընթըլարըն սէվգի իլէ, 64 տէրէճէ արղը ճէնուպէ վասըլ օլարագ, Նիւ-Սէթլանտ ատալարընը պուլտու. 1773 սէնէսի Յունվարընըն 17 սինտէ, մէշհուր վէ ղիքրէ շալան Գուգ, 38 ինճի նըսֆէլ նիհարընա սալիք օլարագ 67 տէրէճէ 30 տագըգա արղ տայիրէսինէ վասըլ օլտու. վէ 1774 Յունվարըն 30 ընճը կիւնի տախի, 71 տէրէճէ 15 տագըգա արղ տայիրէսինտէ պուլունտու. 1819 տա, Պէլլինկհաւզն նամ Բուսիալը գարթան, 111 տէրէճէ թուլը ղարպիյի թէագըպ իտէրէք, 69 տէրէճէտէ, վէ 1821 սէնէսինտէ տախի, 66 տէրէճէ արղ տայիրէսինի պուլտու. 1820 տէ Պրիւնսֆիլտ նամ Ինկիրըլ, 65 ինճի տէրէճէյի կէշէմէլ օլտու. Եինէ օսէնէ, հէքսայէսի շիւպհէլի կէօրիւնէն Մօրէլ նամ Ամէրիգալը, 42 ինճի նըսֆէլ նիհարտան Խօգարը չըգու-

րագ, 70 տէրէճէ 14 տագըգա արզ տայիրէսինտէ սէրպէսթ, եանի պուզտան արի օլան տէնիզի պուլտու, Բօվէլ թէսմիյէ գըլընան ինկիլիզ, 62 ինճի տէրէճէ-տէն էօթէյէ կէչէմէտի, եինէ օ սէնէ ատի պիր Փօգ ավճըսը օլան Ուէտէլ նամ ինկիլիզ, 35 տէրէճէ թուլ տայիրէսի իլէ 72 տէրէճէ 14 տագըգա, վէ 36 տէ-րէճէ թուլ տայիրէսի իլէ տախի, 74 տէրէճէ 15 տա-գըգայա գատար եիւքսէլէպիլտի, 1829 սէնէսինտէ, Չէնկիլէր սէֆինէսինին սիւվարիսի պուլունան ինկիլիզ Փօրսթէր, 63 տէրէճէ 24 տագըգա արզ, վէ 66 տէրէճէ 26 տագըգա թուլ տայիրէլէրինտէ, արաղիյի գութպի-յէյի պուլտու, 1834 սէնէսի փետրվտորն իւք կիւնիւ, Պիսգօյ նամ ինկիլիզ գարթան, 68 տէրէճէ 50 տագը-գա արզ տայիրէսինտէ էնտէրպի արաղիսինի քէչֆ իթ-տիյի կիպի, 1832 փետրվար 5 ինտէ, 67 տէրէճէ արզ տայիրէսինտէ Ատէլայիտ արաղիսինի, վէ փետրվարըն 21 ինտէ տախի, 64 տէրէճէ 45 տագըգա արզ տայիրէսի թահթընտա քեային, Կըրահամ արաղիսինի իչլալ իթ-տի, 1838 սէնէսինտէ Ֆրանսալը գարթան Տիւմն-Տիւրվիւլ, 62 տէրէճէ 57 տագըգա արզ տայիրէսինտէ, պուզ եըղընթըլարընտան մէն օլունարագ, Լույի Ֆի-լիպ արաղիսինի պուլտու, գարթանը մումաիլէյհ իքի սէնէ սօնրա ճէնուպա տօղրու պիր սէյահաթ տահա ի-տէրէք, Յունվար 21 տէ, 66 տէրէճէ 30 տագըգա տայիրէյի արղիյէտէ Ատէլի, վէ սէքիլ կիւն սօնրա տախի, 64 տէրէճէ 70 տագըգատա, Դըլարի արաղի-լէրինի քէչֆ իթտի, եինէ 1838 սէնէսինտէ, Ուլլէս նամ ինկիլիզին պիրի, 100 տէրէճէ թուլը թէագըպ ի-տէրէք, 69 ընճը տէրէճէյէ գատար իլէրլէտի, 1839 սէնէսինտէն ինկիլիզ գարթանլարընտան Պալէնի, գու-թուպ տայիրէսի ինթիհասընտա Սապըինա արաղիսինի



պուլտու . նիհայեթ իւլ էմր 1842 տէ , ճէյմս Բօզ նամ  
 ինկիլիզ , էրէպըս վէ Թէրօր նամ հարպ սէֆինէլէրի ի-  
 լէ եօլա չըգարագ , 76 տէրէճէ 56 տագըգա արզ , վէ  
 171 տէրէճէ 7 տագըգա թուլը շարգի տայիրէսինտէ ,  
 Վիգթօրիյա թէսմիյէ իթտիյի արաղիյի իշղալ իթտի .  
 թամ օ այըն 23 իւնտէ , գաբտանը մումաիլէյհ , 77  
 տէրէճէտէ պուլունտու . եանի օ վագթա գատար չը-  
 գըլան էն եիւքսէք նօգթայա վասըլ օլմուշ օլտու . զի-  
 րա պու ատէմ , մահը մէզպուրըն 27 սինտէ 76 տէրէճէ  
 8 տագըգա , վէ 77 տէրէճէ 32 տագըգա , քէզալիք  
 Փրտըվարըն 2 սինտէ 78 տէրէճէ , 4 տագըգայա գա-  
 տար իլէրլէմիշ , վէ արթըգ օնտան էօթէյէ կէչէմէյէ-  
 րէք , 1842 սէնէսինտէ թէքրար կէչէմէմիշ օլտուղու  
 71 տէրէճէյէ ավտէթ իթմէյէ մէճպուր օլտու . հալ  
 պու քի պէն , գաբտան նըմօ , պու կիւն՝ եանի 1868  
 սէնէսի Մարտընըն 21 տէ , 90 տէրէճէտէ գութպը ճէ-  
 նուպիյէ վասըլ օլտաւմ . իմտի գըթաթը մէվճուտէյի  
 մալիւմէնին (ծանուցեալ երկիրներ) ալթըտա պիրինէ  
 միւսավի պուլունտան պու գըթայը իսթիմլագ (գրաւել)  
 իտէրիմ , տէմէսի իլէ .

— Քիմին նամընա , տէյի սօրտում .

— Պէնիմ նամըմա , մուալլիմ էֆէնտի .

Գաբտան նըմօ պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սօնրա ,  
 սիյահ ըէնկլի , վէ օրթասընտա ալթուն իշլէմէլի իամի-  
 նին իլք հարֆը պուլունտան ն . իշլէնմիշ օլան պայրա-  
 ղը աչարագ , գայանըն թէրէսինէ տիքի վէրտի . վէ ու-  
 ֆուգ իւզէրինտէ սօն զիյասը կէօրիւնէն կիւնէչէ տէօ-  
 նիւպ .

— Ուղուրլար օլտուն կիւնէշ , նապէտիտ օլէյ սէյ-  
 յարէյի միւնէվիլէրէ (լուսաճաճանչ աստղ) պու սէր-  
 պէսթ տէնիզին ալթընտա եաթը վէր , վէ եէնի իշղալ

իթտիյիմ շու արաղելի , ալթը այ զուլմէթ իչինտէ պը-  
րադմագ իւզրէ , լույի սէմատէն նապէտիտ օլ , տէյու  
հայգըրտը :



## 15

Արիգէ , եախօս հաշիսէ (Արկած կամ միջադէպ .)

Մարտըն եիրմի իքիսի օլան էրթէ կիւնի սապա-  
հըն սաաթ ալթըսընտա ազիմէթ հազըրլըզը կէօրիւն-  
տիւ , սօուգ բէք շիտտէթլի իտի , լույի ասիւման բար-  
լագ նիւճիւմ իլէ թէղեին իտիլմիշ իտի . Սէմթէլրաս  
նօգթասընտա (գագաթնակետ) սալիպի ճէնուպի (հա-  
րաւային խաչ) տէնիլէն քէվքէպը գութպի (հարաւա-  
յին աստղ) իսէ , պիր սուրէթը մախսուսէյի , ղիյատէ  
հայրէթֆէզասըյըլա բարըլ բարըլ բարըլայօր իտի :

Միզան իւլ հէրարէ , զէրօտան աշաղը օն իքի տէ-  
րէճէ իրայէ իտիյօր իտի . էսմէքտէ օլան սօուգ ըիւզ-  
կեարտէն աճը աճը աղըրլար հըսս օլունույօր իտի . ա-  
չըգ տէնիզտէ պուզ բարչալարը չօղալմայա պաշլատը ,  
հէր թարաֆըն ինճիմատ (սառիլ) իտէճէյի անլաշըլը-  
յօր իտի . Գուլմպը ճէնուպիտէքի պու տէնիզ , ալթը  
այ գըշըն ինճիմատ իտուպ , պուրալարա կէլմէք ասլա  
գաւիլ օլամաղ . աճէպա պու էսնատէ պալէնալար նէ  
օլույօր . Շիւպհէ եօգ , պուզլարըն ալթընտան կիրէրէք  
միւթատիլ տէնիզլէր արայօր . եալընըզ սօն տէրէճէ  
սօուգ իտէն ըգլըմլարա ալըշըգ օլան ֆօգլար , վէ տէ-  
նիզ ֆիլլէրի , եանի այկըրլար , քեամիլէն ինճիմատ  
իթմիշ օլան տէնիզտէն այրըլմայա լիւզիւմ կէօրմէզ-



լէր : Պու հայվանլար , պուզլար իշինտէ պիր թագըմ տէլիքլէր աչըպ , տայիմա աչըդ պըրագըրլար , վէ պու տէլիքլէրտէն թէնէֆիիւս իտէրլէր , դուչլար՝ սուղըն շիտտէթլինտէն չըմալէ տողրու դաշարդլարընտա , Պօգ-լըք վէ պլըրլարտա , պու արաղլիյի դութպիյէյէ սահլպի միւթլագ օլուրլար :

Նօթիւլիւսին սու խաղինէլէրի տօլտօլուլմուշ օլ-տուղունտան տուլմայա պաշլատը . պին պագ դատար տէրլինլիյէ էնտիքտէն սօնրա տուրտու : Բէրլանէ տալ-կալարը աէօյէրէք , սաաթտա օն պէշ միլ սիւրաթլա չըմալէ տողրու իլէրլէտի , ադշամ իւսթիւ , ուճու պու-ճաղը պուլունմայան պուզ երղընթըլարըն ալթընտա չարդանըպ տուրույօր իտի :

Իհթիյաթա ըպէթէն սալօնըն դաբաղլարը դա-բանմըշ իտի , զիրա Նօթիւլիւս , թահտէլ պահր իրի պիր պուզ բարչասընա չարբըլա պիլիր իտի . պու սէ-պէսլէ պէնտէ օ կիւնիւ սէյահաթնամէմին թէմիզինի եաղմագլա մէշղուլ օլտոււմ : Գութպըն խաթըրէլէրի , աղ-ու ֆիքրիմի քեամիլէն իշղալ իթմիշ իտի . հէր նէվի թէհլիքէտէն արի օլարագ , քիւրրէյի արղըն , դապիլի զիյարէթ օլամայան իշպու Նօթթասընա վասըլ օլմուշ իտիք , դանն իտէրսին քի սէֆինէմիղ չըմէնտը-ֆէր կիպի տէմիր չըպըղլար իւղէրինտէն դայարագ պուրայա կէմիշ , վէ շիմտիտէ ալտէթ իթմէյէ պաշ-լամըշ իտի : Աճէպա եինէ հարիք իւլ աոտէ շէյլէր կէօ-րէճէք մի իտիւմ , էլպէթտէ , զիրա թահտ էլ պահր պու-լունան նէվ պէ նէվ վէ հայրէթէֆիղա մէնզարէլէրին նի-հայէթի եօգ տըր :

Սա մաֆիհ թէսատիւֆ պէշ պուչուգ այտան պէ-րի պէնի պու սէֆինէյէ աթմըշ իտի . թամ օն տէօրթ պին ֆարսախ եէր տօլաշմըշ իտիք : Խաթը իւսթիւլա-

տէն (հասարակած) զիյատէ օլան պու մէսափէյի գաթ իթտիյիմիլ էսնատէ, նէ դատար զարիպ, նէ տէրէճէ միւհլիք, վէ նէ մէրթէպէ միւտհիլ հատիսէլէրէ օղրամըլ իտիք: Մէսէլա Գըրէսքօ օրմանլարընտաքի ալճըլըլըմըլ, Թօրէլ պօղաղընտա սըլա օթուրտուղումուղ, Մէրճանտան մէղարլըգ, Սէյլան ատասը ինճու թարլալարը, Արապ թունէլինտէն կէչմէք, Սանթուրինին գայնար սուլարը, Վիկօ քէօրֆէղինտէքի միլեօնլար, Ատլանտիսին խարապէլէրի, վէ նիհայէթ գութպը ճէնուպի, իչթէ պու խաթըրէլէր իլէ կիճէ սապահա գատարը ըիյատէն ըիյայէ կէչէրէք, զիհնիմ գարըշտը վէ պիր տագըգա պիլէ ույգույա վարըպ տա ըահէթ իտէմէղ օլտում:

Սապահլէյին սաաթ իւշ սուլարընտա պիրտէն պիրէ պիր սատմէյի շէտիտէ զուհուրի իլէ ույանըպ, Եաթաղըմըն իչինտէ գալգտըմ օթուրտում, վէ գարանլըգտա էթրաֆըմա գուլագ վէրաիմ, նակէհան եէրէ եուվարլանտըմ: Նօթիւլիսին, միւսատէմէտէն սօնրա պիր եան իւղրէ էյիմիշ օլտուղունա շիւպհէմ գալմատը, տիվարլարը թուլթարագ, վէ եէրտէ սիւրիւնէ սիւրիւնէ էլէքթիք զիյասըլըլա սուրէթը տայիմէտէ թէնվիր օլունան սալօնա գատարը կիթտիմ: Թէքմիլ էշեա եէրէ տէվրիմիշ իտի: հէլէ քի ճամէքեանլարըն այագլարը եէրէ մըխըլը օլտուղունտան: սատմէյէ մուգալէմէթ իտիպ տէվրիմէմիշ իտի: Տիվարըն սաղ ճիհէթի իւղէրինտէ աղըլը թասվիրլէր եիւզիւն գօյու հալընըն իւսթիւնէ տիւշմիւշլէր իտի: սօլ ճիհէթտէ պուլունանլար իսէ, սէֆինէնին մէյլանը հասէպի իլէ ալթ թարափտան պիր այագ գատար այրըլմըլ իտի: Տէմէք օլուրքի Նօթիւլիւս, սաղ եանը իւղէրինէ եաթմըլ պիւա հարաքէթ տուրույօր իտի:



Իչէրտէն այագ բաթըրտըլարը վէ գարըչդ սէս-  
լէր իշիթտիմ, լաքին գարթան նըմօ կէօրիւնմէյօր ի-  
տի : Սալօնտան տըչարը չըգմագ իւզրէ իքէն , Գօնսէյլ  
իլէ Նէտ-Լանտ իչէրի կիրինճէ :

— Նէ՞ վար , նէ՞ օլտուգ , տէյու սիւալ իթտիմ :

Գօնսէյլ . - Պէնտէ էֆէնտիյէ պուներ սօրմագ իչին  
կէլէյօր իտիմ :

Նէտ-Լանտ . - Ա՛հ , լանէթ օլտուն , պանա սօրու-  
նըզ , պէն նէ օլտուղումուզը պիլիրիմ : Նօթիւլիւս պիր  
եէրէ սաբլանսը , ալմըչ օլտուղու վաղիյէթէ նաղարէն ,  
պու տէֆա էօյլէ թօրէզ պօղազընտա օլտուղու կիպի ,  
եինէ դուրթուլաճաղընա հիչ աղլըմ քէսմէյօր :

— Փագաթ հիչ օլմազսա սաթհը տէրեայէ չըգ-  
մըչ մը :

Գօնսէյլ . - Պիլմէմ :

— Շիմտի անլարըզ , տէյէրէք , մանիմէթրօյա  
պագտըմ , վէ քէմալի հայրէթլէ իւչ եիւզ ալթմըչ  
մէթրօ տէրինլիքտէ օլտուղումուզու թաստիք իտէրէք :

— Պու նէ՞ տէմէք օլույօր , տէյի հայգըրտըմ :

Գօնսէյլ . - Նէ՞ օլտուղունը գարթան նըմօյա սօր-  
մալը :

Նէտ-Լանտ . - Էյի ամմա , գարթանը նէրէտէ  
պուլմալը :

— Պէրապէր կէլինիզ տէ քէնտիսինի պուլալըմ ,  
տէյիպ , իւչիւմիւզ պիրտէն սալօնտան տըչարը չըգըպ  
քիւթուպիսանէյէ վարտըզ :

Օրատա տախի քիմնէ եօղուտը . օրթա նէրտի-  
պանըն իւզէրինտէ , վէ թայիֆէլէրին օտասընտա տա  
քիմնէյի կէօրէմէտիք . գարթան միւթլագա տիւմէն  
օտասընտա օլմալը տէտիմ : Հէրսինտէն էյիսի իչին  
սօնունա պէքլէմէք իտի քի , իւչիւմիւզտէ թէքըրար  
սալօնա ալտէթ իթտիք :

Նէտ-Լանտ արթըդ ֆըրսաթ պուժուշ օլմաղըլա իթմէտիյի քիւֆիւր գալմատը , ասլա մուգապէլէ իթմէյուպ ճէվապ վէրմէքսիզին , հիտտէթինին ճօշկուն-լուղունը պէյանընա միւմանաաթ իթմէտիմ :

Պէօյլէճէ եիրմի տազըդա գատար տուրուպ , սէֆինէնին տէրունինտէ իշիտիլէն էն խաֆիֆ շամաթայա դուլադ վէրմէքտէ իքէն , գարթան Նըմօ պիրտէն պիրէ իշէրի կիրտի : Մումաիլէյհ պիղի կէօրմէյօր կիպի պիր հալտէ պուլունտու . ապյիմա պիֆիթուր կէօրիւնէն սիյմասը , պիր նէվի էնտիշէ իպրաղ իտէյօր իտի . գաբթան Նըմօ , քէմալի սիւքիւթ իլէ բուսուլայը վէմանիմէթըյը կէօզտէն կէշիրտիքտէն սօնրա , քիւրրէյի միւսթահայէ ( հարթադ ունու ) եադլաշըպ , բարմաղընը՝ ճէնուպ տէնիզլէրինի իրայէ իտէն նօգթայա վաղ իթտի :

Մումաիլէյհին մուամէլաթընա միւտախէլէ իթմէք իսթէմէտիմ . անճադ պիր դաշ տազըդա սօնրա եիւզիւնիւ պանա չէվիրտիյինտէ , թօրէզ պօղազընտաքի իսթիմալ իթտիյի սէօղիւ քէնտինէ իտտէ իտէրէք :

— Գաբթան էֆէնտի , պիր հաաիսէ՞ մի ( միջադէպ ) վուգու պուլտու , տէյու սիւսլ իթտիմ :

— Խայր մուալլիմ էֆէնտի , պու տէֆաքի պիր արիզէ (արկած) տիր :

— Թէհլիքէլի՞ մի :

— Պէլքի :

— Թէհլիքէ եազը՞ն մը :

— Խայր :

— Նօթիւլիւս սըղա՞ մը օթուրտու :

— Էվվէթ :

— Փադաթ նէ՞ սէպէպլէ , նա՞սըլ օլտու :

— Թապիաթըն քէյֆի մասէշա ( քմահաճոյք ) օ -



լան պիր ետրամազըղընտան տօլայը , եօգսա պիղիմ  
թաբաֆրմըզտան տսլա պիր իհթիյաթսըղըղդ եախօտ  
պիր խաթա իչէնմէտի : Մամաֆիհ մուվաղէնէնին (հա-  
ւասարակչու թիւն) հուսուլէ կէթիրտիյի սէմէրէյի մէն  
խտէմէզ իտիք . դավանիյնի պէշէրիյէյէ (մարդկային օ-  
րինաց) մուգավէմէթ իտիլէպիլիր ամմա , դավանիյնի  
թապիյէյէ (բնական օրէնք) քիմնէ գարչը կէլէմէզ :

Գարթան Նըմօ , պու միւլահազաթը հէքիմնէյի  
( իմաստասիրական խորհրդածուլթիւն ) պէյան իթմէք  
իչին , բէք զարիպ պիր վազըթ ինթիսապ իթմէքտէ ի-  
տի . պիղ թէհիլքէտէ պուլունույօր խալք , վէ պէն ի-  
սէ մումաիլէյհին պու ճէվապընտան հիչ պիր շէյ ան-  
լայամայարադ .

— Պու արիզէնին էսպապը միւճիպէսինի անլայա-  
պիլիրմիլիմ , տէյու սօրտոււմ :

— Ղայէթ պաթթալ պիր պուզ բարչասը , եանի  
պուզտան եէքբարէ պիր տաղ եըզըլը վէրտի , զիրա  
պուզ տաղլարընըն ալթը սըճագ սուլար , եախօտ միւ-  
սառտէմէլէր իլէ պօշանաճագ օլուրսա , մէրքէզը սըզ-  
լէթլէրի եօգարը չըգար , վէ իչթէ օ վազըթ թէրէ ա-  
չալը տէօնէրլէր , շիմտի պիղէտէ էօյլէ օլտու : Պուզ  
տաղլարընտան պիրի եըզըլլապ , սուլարըն իչինտէ թէ-  
մէվիլիւճ իտէն Նօթիլիլիւսէ չարբտը , պառէհու ալթը-  
նա կիրէրէք , մուգավէմէթի նագապիլ պիր գուվիլէյի  
չէտիտէ իլէ եօգարը դաւտըրըպ , սըզլէթի տահա աղ  
օլան պուզ թապագալարընա չըգարտը քի , շիմտի պիր  
եան իւզրէ եաթըյօր :

— Լաքին Նօթիլիլիւսին խազինէլէրի պօշալթըլա-  
րագ , վէ մուվաղէնէյէ վաղ իտիլէրէք , գուրթարմագ  
գապիլ օլամա՞ղ մը :

— Պիղ տէ պու տագըղգատա էօյլէ եաբըյօրուզ ,

պէլքի թուումպալարն իշլէմէսինաէն հուսուլէ կէլէն շամաթայը տուլույօրսունըլ: Պագսանըլ ա', մանիմէթ-րօ, Նօթիւլիսին եօգարը չըգտըղընը կէօթէրիյօր, ֆագաթ թէէսիւֆ օլունուր քի պուզտա պէրապէր չըգայօր, պուզըն երղընթըսը պիր հայիլէ (արգելք) թէսասիւֆ իտէրէք, սուուտը (բարձրանալ) մէն օլմա-տըգճա, հալիմիղտէ թէպէտտիւլ վագը օլմազ, եանի թէհլիքէտէն արի ատտ օլունամայըլ:

Ֆիլհագըղա Նօթիւլիս տայիմա սաղ ճիհէթի իւ-ղէրինէ եաթմըշ օլուպ, պուզ բարչասը թէվէգուֆ ի-տինճէ, թապիյի սէֆինէ տէ սօղըուլաճագ իտի, ֆագաթ օ արալըգ պուզըն իւսթ գըլամնա չարբըլըպ տա, իրի միւնճէմիս թապագալար արասընտա, տէհչէթա-միլ սուրէթտէ սըգըշըպ գալմայաճաղըմըլը քիմ քէ-ֆալէթ իտէպիլէճէք իտի:

Իշթէ պու հալի տէհչէթիշթիմալի տիւշիւնիւպ տուրույօր իտիմ: Պաթման Նըմնըն կէօղլէրի միւթ-թասըլ մանիմէթրօյա նասպ օլունմուշ իտի. պուզ եր-ղընթըսընա չարբտըղընտան պէրի, Նօթիւլիս տայիմա պիր եան իւղրէ եաթմըշ օլտուղու հալտէ, եիւզ էլլի այագ եիւքոէլմիշ իտի:

Նակէհան սէֆինէնին թէքնէսինտէ խաֆիֆ պիր իհթիղաղ հըսս օլունտու, Նօթիւլիս պիրաղ սօղ-րուլտու, սալօնտա տաըլը էշեալէր, եավաշ եավաշ էսկի հալլէրինի քէսպ իտիյօր իտի, տիվարլար սօղ-րուլույօր իտի, իշիմիղտէն հիշ քիմնէ սէօղ սէօյլէմէ-յիպ, քէմալի հէյէճան իլէ սէֆինէնին սօղըուլտուղու-նը հըսս իտիյօր իտիք: Այաղըմըլըն ալթընտաքի տէօ-չէմէ, ուֆուգի պիր վաղիյէթ (հօրիզոնական գիւրք) քէսպ իթմէյէ պաշլատը, պէօյլէճէ օն տագըղա կէչ-տի, Հէման,



— Է՛հ , նիհայէթ տօղլուլտուգ , տէյու պաղըր-տըղըմտա , գարթան նըմօ սալօնըն դարուսընա տօղ-րու իլէրլէյէրէք :

— Էվլէթ , տօղլուլտուգ , տէտի :

— Լաքին եիւղէպիլէճէ՞քմիյիլ :

— Շիւպհէսիլ , չիւնքի խազլինէլէր հէնուզ պօ-չալմատը , պօչալընճա Նօթիւլիւս սաթհը տէրեայէ չըգաճադ տըր :

Գարթան նըմօնըն նէզտիմիզտէն մուֆարէզա-թընտան պիր ազ ոօնրա , մումալլէյհին էմլի իլէ Նօ-թիւլիւսին սուուտի (բարձրանալ) մէն օլունտու . ղիրա էկէր սուուտէ տէվամ օլունսա , չօգ կէչմէտէն պուզ երզընթըսընըն ալթ սաթհընա չարըլլաճադ իտի . օ հալտէ իքի սու պէյնինտէ պուլունմասը խայըրլը իտի . Պու արալըգ Գօնսէյլ :

— Ղայէթ ալըր պիր թէհլիքէ սավուշտուրտուգ , տէտիյինտէ :

— Էվլէթ , իքի պուզ արասընտա էղիլիր , եախօտ մահրուս գալապիլիր իտիք քի , հէվամըլը թէճտիտ ի-տէմէյիպ մահվ օլաճադ իտիք . ֆիլ հագըգա Գօնսէյլ բէք աղըր պիր թէհլիքէ սավուշտուրտուգ :

Նէտ-Լանտ . - Էկէր սավուշտուրապիլաիք իսէ :

Գանատալը տօթթում իլէ ֆայիտէսիլ պիր միւ-պահասայա կիրիչմէք իսթէմէտիյիմտէն ճէվապ վէրմէ-տիմ . ալէլ խուսուս պու արալըգ սալօնըն գանատլարը աչըլտը , վէ տըչարքի ղիյա ճամլարտան իչէրի հիւճիւմ իթտի :

Նասըլ քի տէտիմ սույըն իչինտէ պուլունույօր ի-տիք . ֆագաթ Նօթիւլիւսին հէր իքի թարաֆընտա օ-նար մէթրօ ուզադտա , ղայէթ լաթիֆ վէ շուլէտար ի-քի պուզտան տիվարլէր կէօրիւնիւյօր իտի , քէզալիք

ալթըմըզ վէ իւսթիւմիւզ տախի պուզտան զէմին վէ  
թաւան իլէ մուհաթ իտի . զիրա իւսթիւմիւզ պուզ եը-  
ղընթըսընըն սաթհը թահտանիսի (ստորին մակերեւոյթ)  
օլտուղու կիպի , ալթըմըզտաքի պաթթալ պուզ բար-  
չասը իսէ , եաւաշ եաւաշ դայարադ վէ եայըլարադ ,  
իքի թարաֆըմըզտա պուլունան պուզտան տիվարլարա  
տայանըպ պիթիշմիշ , վէ նօթիւլիւսի պու վաղիյէթէ  
գոյմուշ իտի , եանի սէֆինէմիլը եիրմի մէթրօ կէնիշ-  
լիքտէ բաքիտ (հանդարտ) սու իլէ տօլու , վէ պուզտան  
մամուլ պիր թիւնէլ իշինտէ մահրուս գալմըշ իտի . իմ-  
տի իլէրի կէրի կիտէրէք , վէ եախօտ ալթ թապագա-  
տան պիր դաշ եիւզ մէթրօ տէրինլիյէ ինէրէք , պու  
զարիպ թիւնէլին իշինտէն չըգապիլէճէք իտի :

Սալօնը թէնվիր իտէն էլէքթրիք զիյասը սէօնմիւշ  
իտի իսէ տէ , ֆագաթ պիզ եինէ միւքէմմէլ պիր այ-  
տընըդտա պուլունույօր իտիք : Պու այտընըդ , տէօրթ  
եանըմըզ իհաթա իտէն պուզլարըն շէտիտ զիյալարըն-  
տան նէշաթ իտիյօր իտի . պէհէր պուզ բարչալարըն-  
տաքի տամարլարըն , թապիաթընա կէօրէ հէր պիր քէօ-  
շէյէ վէ տիւմսէքլէրէ աքս իտէրէք , սէֆինէյէ լիւ-  
ճաթ իտէն զիյատան հասըլ օլան լէթաֆէթը ֆէվգէ-  
լատէյի , գալ ու գալէմլէ թարիֆ իտէմէմ . կիւյա կէօզ-  
լէր գամաշտըրըճը էլմաս բարչալարընտան միւթէշէք-  
քիլ պիր մատէն տիր տէ , զիյալէրինի Ագիզլէրէ վէ  
Զիւմիւլսլէրէ աքս իտիյօր կիպի , եէր եէր սարը , եէ-  
շիլ վէ տահա էլվանը միւթէատտիտէ բէյտա օլույօր  
իտի : Հէլէ պազը նօգթալարտա միւնէվվէր զիյալէր ա-  
րասընտա , այնի շէմս կիպի զայէթ լաթիֆ վէ բարլագ  
նօգթալար , կէօզլէրիմիլի քէօր իտէճէք տէրէճէտէ  
գամաշտըրըյօր իտի . ֆէնէրիմիլին զիյասը , լիման ֆէ-  
նէրլէրինտէ ատսիւշէքլ (սոպնաձև) ճամլարտան իշ-



թիալ օլունան շուլէ կիպի, եիւզ գաթ զիյատէ արթմը իտի :

Գօնսէյլ, պու մէնզարէյի հայրէթֆէզանըն թէմաշապընտան մէնզուպէն (յափշտակեալ) :

— Աման ետ' Բապպիմ, պու նէ կիւզէլ, պու նէ հայրէթպաիւշ մէնզարէ տիր, տէյու հայդըրտը :

— Էվվէթ, բէք հայրէթպաիւշ մէնզարէ, նա՞սըլ տօսթում նէա, էօյլէ տէյիլմի, տէյինճէ, նէտ-Լանտ :

— Է՛հ, լանէթ օլտուն նէ՞ տէյիմ, էվվէթ, բէք լաթիֆ մէնզարէ, տօղրուսը իյթիրաֆէ մէնպուրում, պունըն միսլինի քիմսէ կէօրմէմիշ տիր. ֆադաթ հայրէթիմիզի մուճիպ օլան պու մէնզարէնին թէմաշապը, պիղէ բէք պահալը օթուրապիլիր, վէ էկէր հէր շէյին տօղրուսունու սէօյլէմէք լազըմ իսէ, տէրիմ քի, պիղ պուրտտա էօյլէ հարիդ իւլ ատէ շէյլէր կէօրիւյօրուզ քի, ճէնասլը Խալադը ճիհան հազրէթլէրի, ճէմիյէթը պէշէրիյէնին կէօզիւնտէն սէթը իթմէք իսթէմիշ տիր, վէ իշթէ պունը իշին դօրդույօրում :

Տօղրուսը նէտ-Լանտըն հադգը վար իտի, պու մէնզարէ, հատտէն էֆղուն հայրէթֆէզա իտի : Պու աւրալըդ Գօնսէյլին պիր վապէյլասը (աղաղակ) նաղարը տըդգաթըմը ճէլպ իտէրէք :

— Նէ՞ վար, նէ՞ օլտուն, տէյու սօրտում :

— Էֆէնտի կէօզլէրինի գաբասըն պադմասըն, տէտի :

Գօնսէյլ, պու սէօզի սէօյլէյէրէք էլլէրի իլէ կէօզլէրինի սէթը իթմիշ իտի :

— Ֆադաթ նէ՞ օլտուն օղլում, տէյու թէքըրար իթտիյիմսէ :

— Կէօզլէրիմ գամաշտը, քէօր օլտում, տէտի :

Պիլա իիսթիյար կէօզլէրիմի բէնշէրէյէ աթֆ իթտիմ, ֆադաթ երլարըրմա միւշապիհ օլան շիտտէթը

զիյայէ թահամիւլ իտէմէյէրէք, դարամայա մէճպուր օլտում:

Պու հալին սէպէսլինի անլաորմ. Նօթիւլիւս սիւրաթլէ եօլ ալմայա պաշլամըշ, պուզտան տիվարլէրին զայրի միւթէհարրիք շուլէլէրի, դըլըլըմլար սաչան խաթլարա չէվիրմիշ իտի. պինլէրճէ էլմասրալէլէրին զիյասը պիրի պիրինէ դարըշմըշ օլտուզունտան, Նօթիւլիւս առէթա շիմէք աթէշլէրի իչինտէն դաթը մէսաֆէ իտիյօր իտի:

Սալօնըն դանաուլարը գաբանաը, հալա էլիմիզի կէօզլէրիմիզին իւզէրինտէն դալտըրմայօր իտիք. էնլարըմըլտաքի իխթիլաը թէսկին իթմէք իչին, կիւնէչին զիյալարընա սիբէր օլմուշ կիպի, կէօզլէրիմիզի աչմայա էբէյիճէ միւստէթ լազըմ կէլտի. նիհայէթ աչպիլտիք: Գօնսէյլ:

— Տօդրուսը պու հալի էկէր պիրի հէքեայէ իթմիշ օլայըտը ասլա ինանմայաճագ իտիմ:

Նէտ-Լանտ. - Պէն հալա կէօրաիւլիւմէ ինանամայօրում:

Գօնսէյլ. - Թապիյաթըն պու տէրէճէ հարիգ իւլ առէ շէյլէրի կէօրմէյէ ալըշտըգտան սօնրա, բուլի զէմինէ ալտէթ իթտիյիմիզտէ, աճապա ինսանլարըն իմալ իթտիքլէրի ասարէ նէ՝ կէօզ իլէ պագաճաղըզ, խայր խայր, պիզ պունտան պէօյլէ տըթըզ դըթաթը մէսքիւնէտէ եաշայամայըզ:

Գօնսէյլ կիպի սօուգ գանլը պիր Ֆլամանըն աղըլընտան չըգան պու սէօզլէրտէն, միւշահատէ իյլէտիյիմիզ միւճիզլէլի մէնզարէլէրտէն նէ մէրթէպէ միւթէէսիր օլտու զումուզ անլաշըլապիլիր. ֆադաթ Գանատալը տօսթումուզ բիշմիշ աշա սօղուգ սու գաթարճասընա, պաշընը սալլայարագ:



— Գրթաթը մէսքիւնէ մի՞ տէտինիզ. ա՛հ Գօնսէյլ տօսթում, նափիչէ մէրազ իթմէ, պիզիմ գըթաթը մէսքիւնէյէ ավտէթ իտէճէյիմիզ եօգ տըր, տէյիպ, ավէչլի խէյալաթըմըզը սէօնտիւրիւ վէրտի:

Պու էսնատէ եանի սապահըն պէշ պուչուղունտա, Նօթիւլիւսին պաշ թարաֆընտան պիր միւսատէմէ հըսս օլունտու, սէֆինէնին մահմիզի պիր պուզ բարչասընա չարըմըշ օլտուղունը անլատըմ. թահտէլ պահը օլան պու պուզտան, թունէլին իչինտէ տօղրու մանօվրա իթմէք գօլայ տէյիլ իտի. օ հալտէ դարթան Նըմնըն՝ եօլու չէվիրէրէք մէնասիպ պիր թարաֆտան իւրլէյէճէյինի մէմուլ իտէյօր իտիմ. մամաֆիհ հէր նէ տախի օլսա, մումաիլէյհ իւրլէմէյէ տէվամ իտէճէք իտի. ֆադաթ մէմուլիմին աքսի օլարադ Նօթիւլիւս ըիւճաթ իտիյօր իտի: Գօնսէյլ տախի պու ըիւճաթը հըսս իթմէքլէ:

— Կէրիյէ՞ մի ավտէթ իտիյօրուզ, տէտի:

— Էվվէթ, Ղալիպա պու թարաֆտան տըչարը չըգաճադ եօլ եօգ տըր:

— Օ հալտէ նէ՞ եարաճաղըզ:

— Նէ եարաճաղըզ, Կէրի տէօնէճէք վէ ճէնուպ ճիհէթինտէն տըչարը չըգաճաղըզ:

Գալպիմ գօրգու վէ էնտիչէ իչինտէ օլտուղու հալտէ, պու սէօզլէր իւլ քէնտիմի միւսթէրիհ վէ իւմիւտվար կէօսթէրմէք իսթիյօր իտիմ. Նօթիւլիւսին ըիւճաթը իսէ քէսպը սիւրաթ իտիյօր իտի:

Նէտ-Լանտ. - Կէճ գալաճաղըզ:

— Պիր գաչ սաաթ կէճիքմէմիզտէն պիր չէյ օլմազ, եէթէր քի տըչարը չըգալըմ:

Նէտ-Լանտ. - Էվվէթ Էվվէթ, եէթէր քի չըգապիւլէլիմ:

Պիր գաչ տաղըդա սալօնտան քիւթիւպխանէյէ ,  
վէ քիւթիւպխանէտէն սալօնա կիտիպ կէլտիմ , արգա-  
տաշլարըմ սուսբուս օթուրմուշլար իտի . պիր աղ սօն-  
րա ուէնտէ կիտուպ պիր սանտալեա իւզէրինէ օթու-  
րարագ էլիմէ պիր քիթապ ալտըմ , վէ մաքլինավարի  
պիր հալ իլէ եաբրագլարընը չէվիրմէյէ պաշլատըմ :

Պիր չարեէք սօնրա Գօնսէյլ եանըմա կէլէրէք .

— Էֆէնտինին օգուտուղու քիթապ նաֆի մի տիր  
(օգտակար) , տէյու սօրտու :

— Էվլէթ , չօգ նաֆի տիր :

— Պէնտէ էօյլէ զանն իտէրիմ , զիրա էֆէնտի ,  
էֆէնտինին թէէլիֆ իթտիյի քիթապը միւթալաա ի-  
տէյօր :

— Պէնիմ քիթապըմ մը :

Ֆիլ հագըդա էլիմէ ալտըղըմ քիթապ , թէէլիֆ  
իթմիշ օլտուղըմ « Թահտէլ պահր իմագը ճէսիմ »  
( ընդծովեայ մեծամեծ խորք ) , նամ քիթապ իտի քի ,  
խապէրիմ օլմագըղըն էլիմէ ալմըշ իտիմ : Քիթապը  
դարայըպ թէքրար կէղինմէյէ պաշլատըմ . նէտ իլէ  
Գօնսէյլ օտալարընա չէքիլմէք իւզրէ այաղա դալգ-  
տըլար , ֆագաթ պէն անլէրի թէվգըֆ իտէրէք .

— Կիթմէյինիզ տօսթլարըմ , շու չըգմագտան տը-  
շարը չըգանա գատար հէքիմիզ պիր եհրտէ պուլունա-  
լըմ :

Գօնսէյլ . - Էֆէնտի նասըլ արղու իտէրսէ էօյլէ  
եաբարըղ :

Պէօյլէճէ պիր գաչ սաաթ կէշտի , սալօնըն տիվա-  
րընա ասըլը օլան ալաթլարը սըգ սըգ կէօղտէն կէչի-  
րիյօր իտիմ : Մանիմէթրօ՝ նօթիլլիսին իւզ եիւզ մէթ-  
րօ տէրինլիքաէ տուրտուղունը , բուսուլա՝ ճիհէթը ճէ-  
նուպիյէյէ տօղրու կիթտիյիմիզի , վէ բէրաքէթէ (լոգ)



սաաթտա եիրմի միլ պիր սիւրաթլա գաթի մէսաֆէ իթտիյիմիզի իրայէ իտիյօր իտի քի , պէօյլէ տարաճըգ պիր կէչիտ իչինտէ , հատաէն զիյատէ սիւրաթ տէմէք տիր . ֆազաթ գաբթան նըմօ , թունէլ տէրունինտէքի սուլարըն , անգարիպ ինճիմատ իթմէսի միւհթէմէլ օլ-տուղունը նազարը տըգգաթա ալարագ , պիր ան էվ-վէլ տըչարը չըգապիլմէք իչին իսթիճալ իտէյօր իտի :

Սաաթ սէքիզի եիմի պէշ տագըգա կէչէրէք պիր իքինճի միւսատէմէ տահա հըսս օլունտու . պու տէֆա-քի արգա թարաֆտան իտի , պէնզիմ սօլտու , արգա-տաչլարըմ եանըմա կէլտիլէր : Տէրհալ Գօնսէյլին էլի-նի թուլթտում , եալընըզ նազարլարըմըզլա պիրի պիրի-միզի իսթիճվապ իտիյօր իտիք , վէ սէօզ սէօյլէմէտէն զիյատէ , եէքտիկէրիմիզին ֆիքրինի անլայօր իտիք :

Թամ պու էսնատէ գաբթան նըմօ սալօնա կիր-տիյինտէ , հէման մումաիլէյհէ թէգգարրուպ իտէրէք .

— Եօլումուզ ճէնուպ ճիհէթինտէն գաբանմըշ մը , տէյի սօրտում :

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի . պուզ տագը տէօն-մէքլէ թէքմիլ եօլումուզու գաբատը :

— Տիմէք մահսուր ( պաչարուիլ ) գալտըգ :

— Էվվէթ , քեամիլէն մահսուրըզ :

## 16

Հէվասէն մահրումիյէք .

Իշթէ պէօյլէճէ նօթիւլիւսին էթրաֆը , ալթը իւսթիւ կէչիլմէսի զայրի գապիլ պուզտան տիվարլար

իլէ սէտտ օլունմուշ իտի, պուզ երզընթըլարը տէրունինտէ մահբուս գաւըրշ իտիւր: Նէտ-Լանտ գուզվէթ-լի եումրուզլարընը էօնիւնտէքի մասայա վուրուպ տուրույօր իտի. պիլաքիս Գօնսէյլ սաքիթ (լուռ) վէ սաքին օլտուղու հալտէ, սիյմասը հէյէթը ասլիյէսինի ալմըշ, եանի հիշ ֆիլթուր կէօսթէրմէյէրէք էլլէրինի կէօյսիւ իւզէրինէ վաղ իթմիշ տիւշիւնիւյօր իտի: Նօթիւլիւս իտէ, ասլա դըմըլտանմամագտա իտի:

Պու էսնատէ գարթան Նըմօ, զայէթ սաքին պիր սէտտ իլէ քէլամէ աղաղ իտէրէք:

— Էֆէնտիլէր, պուլունտուղունմուզ շու հալտէ իքի տիւրլիւ էօլմէք վար, տէտի:

Պու անլաշըրմազ զարիպ ատէմ, կիւյա ուլումըր լիյազիյէ (չափագիտական) միւտէրրիսի իմիշ տէ, թաւէպէլէրինէ տէրս վէրիյօր իմիշ կիպի պիր հալ իպրազ իտուպ, սէօլիւնէ տէվամ իտէրէք:

— Պիրինճիսի պուզլար արասընտա էզիպիպ խիւր-տիւխաշը օլարագ էօլմէք տիր, իքինճիսի տէ հէփասըզ-գըդտան պօղուլարագ էօլմէք տիր: Աճըզտան էօլմէք իհթիմալաթընտան պահս իթմէմ, զիրա Նօթիւլիւսին տէրունինտէքի մէքիւլաթ, շու հալտէ էօլիւնճէյէ գատար քիֆայէթ իթտիքտէն մատէ արթար պիլէ. իմտի եալընըզ էզիլմէք, եախօտ հէվասըզըզտան մախնուգէն (խղդուիլ) էօլմէք հազգընտա տիւշիւնէլիմ, տէյինճէ, պաշտան այաղա գատար թիթրէյէրէք:

— Լաքին գարթան էֆէնտի, մախնիւգէն էօլմէքտէն օ գատար գօրգուլմազ զանն իտէրիմ, զիրա հէվա խազինէլէրիմիզ տօլու տըր, տէտիմ:

— Էվվէթ սօլու տըր, լաքին եալընըզ իքի կիւն քիֆայէթ իտէր. պիզ իտէ թամ օթուզ ալթը սաաթ տըր քի տէնիզ ալթընտա կէօմիւլիւյիւզ, Զաթէն չիմ:



տիյէ դատար Նօթիւիւսին հէվասը թէճտիտ օլունմուշ օլմալը իտի . իմտի գըրգ սէքիզ սաաթտան հէվա գունանեամըզ պիթէճէք, վէ քեամիլէն հէվսարզ գաւաճաղըզ :

— Օ հալտէ գըրգ սէքիզ սաաթտան էվվէլ գուր-թուլմամըզ կյճապ իտէր :

— Թէճիւպէ իտէճէյիզ, եանի էթրաֆըմըզտաքի տիլարլարտան պիլինի տէլէրէք գուրթուլմայա չալը-չաճաղըզ :

— Հաճիլը թարաֆտան :

— Պունը պիզէ ըսգանտիլ պէյան իտէճէք տիր . Նօթիւիւսի չիմտի ալթըմըզտա պուզըն իւզէրինէ օթըրտաճաղըմ, թայիֆէլէր՝ տպկըճ էլպիսէլէրինի կի-յինմիշ օլտուդլարը հալտէ, էն ինճէ պուլտուզումուզ տիվարը տէլմէյէ սայ իտէճէքլէր :

— Սալօնըն գանապլարընը աչապիլի՞րմիյիզ :

— Էվվէթ աչապիլիքոինիզ, զիրա պիլա հապաքէթ տուրույօրուզ, եիւրիւմէյօրուզ :

Գարթման Նըմօ սալօնտան տըշարը չըգտը, պիր ալ սօնրա իչիթտիյիմ սէսլէրտէն խազինէլէրէ սու տօլ-տուրուլտուղունը անլատըմ . Նօթիւիւս, եավաշ եա-վաշ պթթարազ, իւշ եիւզ էլլի մէթրօ տէրինլիքտէքի պուզ բարչասընըն իւզէրինէ օթուրու վէրտի :

Պու էանատէ միւթէէսսիր պիր սէտա իլէ, արգա-տաշլարըմա :

— Սէվկիւլի տօթլարըմ, հէր նէ գատաք րէք միւհիք պիր հալտէ պուլունույօր իչէք տէ, պէն, եինէ սիզին ճէսարէթ ու զալրէթինիզին իւմիւտի իլէ քէր-վէրաէ օլմազտայըմ, տէյինճէ, Նէտ-լանտ :

— Մուալլիմ էֆէնտի, շու վէխիմ հալ իչինտէ պիր թաղըմ սիթէմամիզ սէօզլէր իլէ սիջի սըզմազ վէ

ինճիթմէք ապէս տիր . իմտի ումուսնն սէլամէթի իչին հէր շէյի եարմաղա հազըրըմ, տէտի :

— (Էլիմի ուզատարագ .) Թէշէքքիւր իտէրիմ, ի-յիս նէտիմ :

— Հաթտա գազմայըտա զըպգըն կիպի գօլայըգըլա գուլլանապիլիր օլտուղումտան , գարթանա միւֆիւտ (օգտակար) օլապիլիրիմ զանն իտէրիմ, էմրինէ ամա-տէյիմ :

— Մուսվէնէթինիզի մէմնունէն գապուլ իտէճէք տիր , կէլինիզ նէտ :

Գանատալըյը , թայիֆէլէրին տալկըճ էլպիսէլէրի կիյտիքլէրի օտայա կէօթիւրտիւմ, նէտ-Լանտըն թէք-լիֆինի գարթանա արզ իթտիմ քի , մէմնունէն գա-պուլ իթտի : Գանատալը , տալկըճ էլպիսէսինի կիյմէք-լէ թայիֆէլէրէ գաթըլտը , հէբսինին սըրթընտա ալէ-թի թէնէֆֆիւս վար իտի քի , Նօթիւլիւսին խաղինէլէ-րինտէն ալընմըշ թէմիզ հէվա իլէ տօլու իտի . պէօ-յիւք , ֆագաթ զարուրի պիր իսթիգրաղ , ալէթը թէն-վիրէ հաճէթ հօյ իտի , չիւնքի էլէքթրիք ֆէնէրինին զիյասը իլէ սուլար միւքէմմէլէն միւնէվվէր օլմուշ ի-տի :

Նէտ-Լանտը կիյինտիրտիքտէն սօնրա Գօնսէյլ իլէ պէրապէր սալօնա ավտէթ իտէրէք , բէնչէրէնին էօ-նիւնտէ օթուրտուգ :

Պիր գաչ տագըղգատան օն իքի գատար թայիֆէլէ-րին պուզ թապագասը իւզէրինէ էնտիքլէրինի կէօրտիւք քի , պունլարըն իչին տէ ուղուն պօյը իլէ նէտ-Լանտը թանընդգ : Գարթան Նըմօ տախի մէրգումանըն ըէֆա-գաթընտա իտի :

Գարթան Նըմօ , հաֆրիյաթա պաշլանմազտան էվ-վէլ , տէլիքլէր աչտըրարագ պաղը թէտգըղգաթ իճրա



իթտի, քէմալի զահմէթլէ եան տիվարլարա ուզուն տէ-  
միրլէր սօգուլտու. պունլար օն պէշ մէթրօ գատար  
սօգուլտուգլարը հալտէ, եինէ տիվարլն գալընլըղըն-  
տան իլէրի կիտէմէտիլէր: Իւսթիւմիւղտէքի պու չտան  
թաւանը տէլմէք իսէ հիչ գապիլ տէյիլ իտի. դիրա  
ասըլ պուզըն թէմէլի օլմաղըլա, տէօրթ եիւզ մէթրօ-  
տան զիյատէ եիւքսէքիլիյի օլտուղու անլաշըլմըշ իտի:  
Իմտի գաբթան Նըմօ զէմինի ըսգանտիլ իտէրէք օն  
մէթրօ գատար գալընլըղ պուլտու, տէմէք օլուր քի  
Նօթիւլիւսին ճէսպմէթինէ կէօրէ պիր տէլիք աշմագ-  
լաղըմ կէլիյօր իտի քի, պու տէլիքտէն չըդարըլաճագ  
պուզ, թագրիպէն ալթը պին պէշ եիւզ մուգիպ մէթ-  
րօյա (խորանարդ մէթր) միւսավի օլաճագ, վէ օ հալ-  
տէ Նօթիւլիւս պուզ օվասընըն ալթընա կիրիպ գուր-  
թուլապիլէճէք իտի:

Տէրհալ ամէլիյաթէ պաշանըլըպ քէմալի կէրմի ի-  
լէ տէվամ իտիլտի. սէֆինէնին էթրաֆընտան գաղը-  
լաճագ եէրտէ, գաբթան Նըմօ, Նօթիւլիւսին թէքնէ-  
սի սօլ ճիհէթինտէն սէքիզ մէթրօ գատար ուզագտա,  
սէֆինէնին էնինէ վէ պօյունա կէօրէ կէնիշճէ պիր խաթ  
թէրսիմ իթտի: Թայիֆէլէր չէքլը մէրսումըն պիր գաշ  
եէրլնտէն տէլէրէք, վէ գաղմալարը գուվլէյի չէտիտէ  
իլէ իսթիմալ իտէրէք, իրի պուզ բարչալարը չըգծը-  
մայա պաշլատըլար, գօբարըլան պուզ բարչալարը, սու-  
տան խաֆիֆ օլտուգլարը ճիհէթլէ, սըգլէթը գանու-  
նիլէնին հասըլ իթտիյի ասարը զարիպէսի իլէ, տէրհալ  
եօդարը չըգըպ թունէլին քէմէրինէ եաբըշըյօրլար, եա-  
նի թաւանա ֆըրըլայօրլար իտի քի, պու հալտէ զէմի-  
նին ինճէլտիլինէ նիսպէթէն, թաւան տա գաթըլաշը-  
յօր իտի:

Գաբթան Նըմօ իքի սաաթ գատար չալըշտըղտան

սօնրա , սօն տէրէճէ եօրկուն օլտուղու հալտէ սէֆինէյէ ավաէթ իթտի , քէնտի իլէ պէրապէր չալըչանլար տէյիչիպ , պաշգալար ինթիխապ իտիլտի քի , պէն իլէ Գօնսէյլ տախի պու թագըրմա տախիլ օլտուգ : Իքինճի սիւվարինին թահալը գօմանտասընտա պուլունույօր իտիք :

Իվվէլ էմիրտէ սու պանա բէք սօուգ կէլտի , լաքին գաղմայը սալլայըպ չալըչտըգճա ըսընտըմ :

Ոթուգ տէրէճէ թաղեիդի հէվա (օգային ճնչում) թահտընտա պուլունտուղում հալտէ , քէմալի սէրպէսթի իլէ հարաքէթ իտէպիլիյօր իտիմ :

Իքի սաաթ գատար չալըչտըգտան սօնրա պիր աղ թաամ իթմէք , վէ րահաթլանմագ իչին սէֆինէյէ ավտէթ իթտիլիմտէ , ալէթը թէնէֆֆիւստէն ալտըղըմ թէմիլ հէվա իլէ , Նօթիւլիւսին տէրունինտէքի խամիպի գարպօն իլէ (ածխաթթու) միւլթէլիթ հէվա պէյնինտէ պէօյիւք պիր ֆարգ հըսս իթտիմ : Հէվա , դըրգ սէքիլ սաաթտան պէրի թէճտիտ իտիլմէմիլ օլմաղըլա , գուվվէյի հայաթիյէսի (կենդանաւարար ղօրուլթիւն) կէրէյի կիպի աղալմըլ իտի . ֆագաթ օն իքի սաաթ չալըչտըղըմ հալտէ , չէքըլ մէրսուլըն սաթհընտան (գծեալ մակերեւոյթ) անճագ պիր մէթրօ գալընըղընտա , եանի ալթը եիւլ մուգիպ մէթրօ ճէսամէթինտէ պիր պուգ բարչասը չըգարտալիլմիլ իտիք : Օն իքի սաաթ ղարֆընտա պու գատար չալըչմագ ֆարգ իտիլտիյի հալտէ , պու իչի պաշա չըգարապիլմէք իչին , պէշ կիճէ իլէ տէօրթ կիւնտիւլ չալըչմամըլ իյճապ իտիյօր իտի . քէմալի տէհչէթ իլէ պուլնը հիսապ իտէրէք , արգատաշլարըմա :

— Իչի պաշա չըգարմագ իչին պէշ կէճէ իլէ տէօրթ կիւն լաղըմ տըր , պիզիմ խաղինէլէրիմիլտէ իսէ , ան-



ճագ իբի կիւն քիֆայէթ խտէճէք հէվա վար , տէյին-  
ճէ , նէտ-Լանտ :

— Ֆազլա օլարագ պու մէլուն հաբսխանէաէն  
տըշարը չըգապիլէճէյիմիզ ֆարզ օլունսա պիլէ , եինէ  
պուզ ալթընտա գալմայաճաղըմըզը քիմ պիլիւր , տէ-  
տի :

Բէք տօղրու վէ բէք ճիտտի միւլահազա , գուր-  
թուլմամըզ իչին էլզէմ օլան վագթըն էն գըսասընը  
քիմ թախմին իտէպիլիւր իտի . Նօթիւլիւս սաթհը տէր-  
եայէ չըգընճայա տէյին հէվասըզըգտան պօղուլմայա-  
ճա՞գ մը իտիք , աճէպա Նօթիւլիւս , իչինտէքի ատամ-  
լարըլըլա պէրապէր պու պուզտան մէզար տէրունինտէ  
մահվ օլմայա՞ մը մահքիւմ իտիլմիչ իտի . Վէլհասըլ  
վասֆ օլունսաղ տէրէճէ պիւր հալի բիւր մէլալ իչինտէ  
պուլունտուղումուզ ճիւմէմիզին մալիւմի օլմագլա պէ-  
րապէր , եինէ հէրքէս սօն տէրէճէյէ գատար վազի-  
ֆէսինի իքմալ իթմէյէ գարար վէրմիչ իտի :

Թախմին իթտիյիմ կիպի , օ կիճէ պիւր մէթրօ  
գալընըլընտա պիւր պուզ բարչասը տահա չըգարըլտը ,  
ֆագաթ սապահլէյին տալկըճ էլպիսէմի կիյիպտէ զէ-  
րօտան եէտի տէրէճէ աչաղը պուլունան սօուգ սույըն  
իչինտէ կէզէր իքէն , եան տիվարլարընըն եավաչ եա-  
վաչ եէքտիկէրէ թէգարրուպ իթմէքտէ օլտուղունը ,  
քէմալի տէհչէթլէ կէօրտիւմ . Աչտըլըմըզ չուգուրտան  
ուզագ պուլունան սու թապագալարը , ամէլէլէրին հա-  
րաքէթի իլէ ըսընմատըգլարընտան ինճիմատէ եիւզ  
թուլթմուչլար իտի . պու եէնի թէհլիքէնին գարչըսըն-  
տա , արթըգ խէլասըմըզա իւմիւտ իտէպիլիւր մի իտիմ .  
սուլարըն ինճիմատ իթմէսինի նա՞սըլ մէն իտէպիլէճէք  
իտիք . Նօթիւլիւս , պուզ իչինտէ ատէթա ճամ բար-  
չասը կիպի բարչա բարչա օլաճագ իտի :

Պոլսեցիները իրենց արգաստաշարը մաքուր մատուցում, մերդուրսն տեսնելով իրենց մուսուլմանական շարժման իմաստը իրենց համարում են և՛ փայլուն օլուպ տալու, իսկ, լաքին սեփական լուսավորման, պոլսեցիները միևնույն ժամանակ նրանց պիտի տեսնեն, որ մուսուլմանական սարքին պիտի տեսնեն պիտի լուսավորեն :

— Եվ ինչպե՞ս պիտի լուսավորեն, փառաշար օլուպ տալու պիտի լուսավորեն տեսնելով, փառաշար էստեղծելու արմատը պիտի չարս կեղծելով լուսավորեն, գուրբուրդ իմաստի, երկունք ինքնատուրան էվել տալու արմատը տեսնելով, երկունք սուրբ քրիստոսն ինքնատուր լուսավորեն էվելուն մաքուր սուրբը տեսնելով լուսավորեն :

Տալու արմատ, ինքնատուր էվել մեղքի մաքուր սուրբ վարդ օլուպ . . . փառաշար նախը, և՛ լուսավորել, փառաշար նիշին լուսավորել, մեկեր պոլսեցի սեղանը ինքնատուր տեսնելով միևնույն :

Օ կին պիտի գալ սառ լուսավոր սեղանը գալու արմատ, շարժման պոլսեցի գուրբուրդ վերջին լուսավոր, զերտ շարժման նախը լուսավոր տեսնելով տալ, լուսավորելուն տեսնելով լուսավոր սուրբը տեսնելով սառ լուսավոր լուսավոր լուսավոր տեսնելով :

Ազգամ իսկ լուսավոր պիտի մեղք տալու գալու վերջին լուսավոր, սեփական լուսավոր, հալածող հիւր լուսին լուսավոր գալու տեսնելով լուսավոր լուսավոր, և՛ լուսավոր կալ տեսնելով լուսավոր լուսին, նիշին լուսավոր քրիստոսն մաքուր տեսնելով լուսավոր, սուրբն տեսնելուն միևնույն լուսավոր (լուսավոր) լուսավոր, լուսավոր լուսավոր (լուսավոր) լուսավոր, օ հալածող կալ մաքուր օլուպ տալու լուսին. պոլսեցի տեսնելուն լուսին, լաքին նեփե սիմիոնն հալածող լուսին լուսավոր, հեր լուսավոր



Փը իսթիլա իթմիշ օլտուղունտան , պունուն նէյէ ֆա-  
յիտէսի օլաճագ իտի . խամիսը դարպօնը մահվ իթմէք  
իչին , քիւլլիյէթլի եագըճը բօթաս կէթիրիպ տայիմա  
հարաքէթ իթտիրմէք լաղըմ կէլիր . սէֆինէնին տէ-  
րունինտէ իսէ ասլա բօթաս եօգ իտի :

Նէվմը մէգքիւրիւն ագչամըսը դարթան Նըմօ խա-  
ղինէլէրինի աչըպ , Նօթիւլիւսին տէրունինէ պիր մըգտար  
թէմիզ հէվա սալը վէրմէյէ մէճպուր օլտու , էկէր  
դաքթան պու խուսուսը տիւշիւնմէմիշ օլա իտի , էրթէ  
կիւնիւ ույանմայաճաղըմը պէտիհի իտի :

Մարտըն օն ալթըսը օլան էրթէ սապահը թէքրար  
չալըչմայա պաչլատըմ , պիր մէթըօ տահա , եանի պէ-  
շինճի մէթըօը դաղըմըշ օլտուգ , եան տիվարլարը իէ  
իւղէրիմիլտէքի պուլ եըղընթըսընըն ալթը ֆէրք օլու-  
նուր տէրէճէաէ դաթըլաչըյօր իտի . հիշ շիւպհէ եօգ  
քի Նօթիւլիւսին խէլասընտան էվվէլ եէքտիկէրէ պի-  
թիշիպ իշիմիզի պիթիրէճէք իտի , օ տէրէճէ մէյուս  
օլտում քի աղ դալտը դաղմա էլիմոէն ֆըրլայաճագ  
իտի . մատէմ քի անպէան թաշ քէսիլմէք իւղրէ օլան  
սուլարըն իշինտէ էզիլիպ մահֆ օլաճագ իտիմ , արթըգ  
չալըչմանըն նէ ֆայիտէսի օլաճագ , հէման քէնտիմի  
իւղէրիմէ կէլմէքտէ օլան տէհշէթամիզ պիր ճանապա-  
րըն իքի չէնէսի արասընտա զանն իտիյօր իտիմ , վէլ-  
հասըլ թասալվուր օլունմաղ մէրթէպէ պիր էզիյէթլին  
հըսըյըլա մուղթարըպ օլմագտա իտիմ :

Պու էսնատէ հէմ ամէլիյաթա դօմանտա իտէն ,  
վէ հէմ տէ քէմալի կէրմի իլէ չալըչմագտա օլան դար-  
թան Նըմօ , եանըմուան կէչմէք իւղրէ իքէն իշարէթ ի-  
լէ , տէօրթ մէթըօտան զիյատէ իլէրլէմիշ պուլունան  
սաղ թարաֆտաքի տիվարը կէօսթէրտիմ :

Գարթան՝ նէ տէմէք իսթէտիլիմի անլայըպ , ար-

գապը սրբա կիթմէքլիւմ իշին պիր իշարէթ իթտի . ի-  
քիմիզ պիրտէն սէֆինէյէ կիտիպ տալկըճ էլպիսէլէրի-  
միզի չըգարտըդ , վէ սալօնա կիրտիք , մուսաիլէյճ քէ-  
լամէ ալազ պիրլէ .

— Միւսիւ Արոնաքս , ճիտտի վէ ճէսուրանէ պիր  
վասէթայա միւրաճաաթ իթմէք լազըմ տըր , եօգսա  
կիթտիքճէ ինճիմատ իտէն սուլարըն արասընտա , չի-  
մէնթօյըլա էօրիւմիւշ կիպի սըգըլըպ գալաճաղըզ , տէ-  
մէսի իլէ .

— Էվվէթ , լաքին նէ՞ եարմալը , նա՞սըլ չարէ պու-  
մալը , տէտիմ :

— Ա՛հ , էկէր Նօթիւլիւս պու թազեիդաթը չէտի-  
տէյէ թահամիւլ իտիպ տէ էլիլմէյէճէք օլսա իտի . . .

— Նէ՞ տէմէք իսթէտիլինիզի անլայամայօրում :

— Ա՛, անլամայօրմուսուհուզ , սույըն ինճիմատ իթ-  
մէսի հագգըմըդտա իսայըրըլ օլաճագ տէմէք իսթէյօ-  
րում , եթէրքի սէֆինէմիզ թազեիգէ թահամիւլ ի-  
տէպիլիսին . զիրա սուլար գաթըլաչընճա , էն գաթը վէ  
սէրթ թաչլարը չաթլաթտըզ կիպի , էթրաֆըմըզ ի-  
հաթա իտէն պուղլարը տա բարչալայապիլիր քի , օ  
հալտէ պու ինճիմատ մահվըմըզ մուճիպ օլաճագ եէր-  
տէ , պէլքի խէլասըմըդա պիր վասէթա օլուր :

— Վագաա տէտիլինիզ տօղրու տըր , անլայօրում  
ամմա , Նօթիւլիւս նէ գատար սաղլամ օլսա , եինէ օ  
տէհէթտմիզ թազեիգաթա թահամիւլ իտէմէյիպ ,  
թէնէքէ թապագաուը կիպի եամեասը օլաճագ տըր :

— Թահամիւլ իտէմէյէճէյինի պիլիլիմ էֆէն-  
տի , վէ իշթէ պու սէպէպլէ թապիաթըն մուսվէնէ-  
թինէ իւմիւտ իթմէյիպ , պիզլաթ քէնտի քէնտիմիզ  
եարտըմ իթմէլիլիզ , ինճիմատէ տայանմալը վէ էլիմիզ-  
տէն կէլտիլի գատար մէն իթմէյէ չալըշմալըյըզ , զի-



րա եան տիվարլաբ տարլաշտըղը կիպի , Նօթիւլիւսին էօնիւնտէ վէ արգասընտա օն գատէմ գատար սու պիւլէ գալմամը տըր , խիւլասայի քէլամ պուզ հէր թաւափտան պիղէ եագլաշըյօր :

— Խաղինէլէրտէքի թէմիզ հավա պիղի տահա նէ գատար վագըթ իտարէ իտէր :

Պու սիւալիմին իւզէրինէ գաբթան Նըմօ եիւզիւմէ պագարագ :

— Խաղինէլէրիմիղտէ , եարընտան սօնրա ասլա հէվա գալմայաճագ տըր , տէյու ճէվապ վէրտի :

Վիճուտիմ սօուգ պիր թէր իլէ միւլէմմա օլտու , մասմֆիհ գաբթանըն պու ճէվապընա թէաճիւպ իթմէմէլի իաիմ , զիրա Նօթիւլիւս , Մարտըն եիրմի իքինճի կիւնիւ , դութպըն սէրպէսթ տէնիզինէ տալմըշ . պու կիւն իսէ Մարտըն եիրմի ալթըսը օլմաղըլա , թամամ պէշ կիւնտէն պէրի խաղինէլէրտէքի հէվայը թէնէֆֆիւս իտիյօրուզ տէմէք օլուր . պագըլէ գալան գապիլի թէնէֆֆիւս հավայը տա , չալըշան ամէլէյէ սագլամագ լաղըմ իտի . օ տէրէճէ միւթէէսիր օլմուշ իտիմ քի , շու սաթըրլարը եաղտըղըմ տագըղատա պիւլէ ազիմ պիր տէհշէթ հըսս իտիյօրում , կիւյա ճիյէրլէրիմաէ թէնէֆֆիւս իտէճէք հէվա գալմայօր զանն իթմէքտէյիմ :

Կարթան Նըմօ , սուս բուս վէ պիլա հարտքէթ տիւշիւնիւպ տուրույօր իտի , միւթլագա ֆիքրինտէն պիր շէյ կէշէյօր , ֆագաթ գապուլ իտէմէյօր իաի . Նիհայէթ քէնաի քէնտինէ :

— Գայնար սու , տէյի մըրըլտանտը :

— Գայնար սո՛ւ մը , տէյի մուգապէլէ իթտիմ :

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի , պիզ հիսապճա տար պիր տայիրէ իչինտէ գաբանմըշըղ . աճապա Նօ-

Թիւիւնս թուումալարը վասէթասըյըլա , միւթէ-  
մատիյէն խարիճէ գայնար սու սալը վէրմէք , շուրանըն  
տէրէճէյի հէրարէթինի արթըրըպ տա , ինճիմատը մէն,  
վէ եախօն հիչ օլմազսա կէճիքտիրէ՞մէզմիյիզ :

— Պիր քէրրէ թէճրիւպէ իթմէյի :

— Էվվէթ մուալլիմ էֆէնտի , թէճրիւպէ իտէ-  
լիմ :

Պու էսնատէ միզան իւլ հէրարէ խարիճտէ զէրօ-  
տան աշաղը եէտի տէրէճէտէն զիյատէ սօուգ կէօս-  
թէրիյօր իտի : Գաթթան նըմօ պէնի մաթպախտա պու-  
լունան , վէ տէնիզ սույընը թէպախիւր ( չոգիաջնել )  
խոուպ տա իյիլէճէք սու հասըլ իտէն ալաթըն եանը-  
նա կէօթիւրտիւ . ալաթէ սու գօյվէրիլմէքլէ , բիլլէրին  
օլանճա գուվվէյի էլէքթրիգիյէսի սույըն տէրունինտէն  
կէչէն թէլլէրէ վէրիւտի . պիր գաչ տագըզս զարֆըն-  
տա սու՝ եիւզ տէրէճէ հէրարէթ քէսպ իտուպ գայ-  
նամայա պաշլատը , վէ թուումալարա սէվգ իտիլտի ,  
պիր թարաֆտան տա տըշարտան սօուգ սու ալընըյօր  
իտի : Բիլլէրին հասըլ իթտիյի հէրարէթը էլէքթրիգիյէ  
օ գաւաար շէտիտ իտի քի , տէնիզտէն ալընան սօուգ  
սու , տէր հալ գայնայըպ թուումալարա կիրէյօր , վէ  
գայնար հալտէ տըշարը ֆըրլանըյօր իտի :

Պէօյլէճէ տէվամ օլունուպ իւչ սաաթ սօնրա , մի-  
զան իւլ հարարէ , տըշարըտա զէրօտան աշաղը ալթը  
տէրէճէ պէրուտէթ իշար իթմէյէ պաշլատը , տէմէք  
քի պիր տէրէճէ գազանմըշ իտիք . քէզալիք իքի սաաթ  
սօնրա տէօրթ տէրէճէ կէօսթէրմէքտէ իտի : Պու մու-  
վաֆագըլէթտէն պիր տէրէճէյէ գաւաար իւմիւտվար  
օլարադ Գարթանա :

— Մուվաֆֆագ օլապիլէճէյիզ , տէյիլ մի , տէ-  
տիմ :



— Էօյլէ զանն իտէրիմ, Էղիլմէք թէհլիքէսինսէն  
գուրթուլաճաղղղ, լաքին հավասըղլղղը նէ՞ եարմալը,  
տէյու ճէվապ վէրաի:

Կիճէ օլտուղունտա սույըն տէրէճէյի հէրարէթի  
զէրօտան պիր տէրէճէ եօգարը չըգըպ օրտտա գալտը,  
գայնար սույըն իփրազը (ցայտում) տահա երիքսէքլէ-  
րէ հէրարէթ վէրէմէյօր իտի. ֆագաթ թէնիղ սուլա-  
րը՝ անճագ զէրօտան իրի տէրէճէ աշաղը օլան պէրու-  
տէթ իլէ ինճիմատ իտէր օլտուղու հասէպի իլէ, ար-  
թըգ ինճիմատ թէհլիքէսինսէն գուրթուլմուշ իտիք:

Մարտըն եիրմի եէտիսի օլան իրթէ կիւնի, ալթը-  
մըղտաքի պուզ թապագաւընտան ալթը մէթըօ պուզ  
չըգարըլմըշ իտի. տէմէք քի տէօրթ մէթըօ տահա  
գաղըմագ լաղըմ իտի քի, պու տա գըրգ սէքիզ պա-  
աթ տահա չալըշմայա միւթէվագըֆ տըր, հալ պու  
քի նօթիւլիսին տէրունինտէքի հէվա արթըգ թէճ-  
տիտ իտիլէմէղ օլտուղունտան, եէվմի մէղքիւրտէ հա-  
լմիլլ բէք զիյատէ քէսպը վէխամէթ իթտի:

Թահամմիւլի զայրը գապիլ պիր սըգլէթ ալթըն-  
տա Էղիլիյօր իտիմ, ագչամ սաաթ իւչէ տօղրու թէ-  
նէֆիիւս իտէմէղ պիր հալէ կէլտիմ. Էսնէմէքտէն չէ-  
նէլէրիմ բարչալանագ տէրէճէպինէ վարտը. Կիթտիք-  
ճէ աղալմագտա զլան հայաթպիսիշ կաղը արայան ըի-  
յէլէրիմ (թոգէր) սօլումագտա, վէ նիհայէթ վիճու-  
տիմէ մանէվի պիր ույուշուգլուգ արըղ օլարագ, հէ-  
ման քէնտիմտէն կէշմիշ պիր հալ իլէ ուզանտըմ գալ-  
տըմ. լիլիտ վէ ալիճէնապ Գօնսէյլ, պէնիմ լիպի մուզ-  
թարըպ օլտուղու հալտէ ասլա եանըմտան այրըմա-  
յըպ, էլիմտէն թու թմագլա պէնի թէսէլլիյէ սայ իտի-  
յօր իտի. սատըգ տէլիգանլընըն:

— Ա՛հ, Էֆէնտիյէ տահա զիյատէ հէվա գալմագ

իշին , քեաշքի գապիլ օլսա տա , հիշ նէֆէս ալմասամ , տէաիյինի իշիտիյօր իտիմ :

Խայրխահ Գօնսէյլին պու սէօզլէրինտէն սօն տէրէճէ միւթէէսիր օլարադ , կէօզլէրիմ եաշ իլէ տօլտու :

Սէֆինէնին տախիլինտէ թահամմիլի զայրի գապիլ պիր հալտէ օլուպ , սաֆը հէվա թէնէֆֆիւս իթմէք արզուսը իլէ տալկըճ էլպիսէմիզի կիյիպ տէ չալըշմայա կիթտիյիմիլ զէման , հըսա իթտիյիմիլ մէսէրրէթին տէրէճէսի թասավվուր իտիլէմէզ , Պուզըն իւզէրինէ վուրուլան գազմալարըն սէտասը իշիտիլմէքտէ , գօլլարըմըլ եօրուլմագտա , էլլէրիմիզին իւսթիւ սըյրըլըպ բարմագլարըմըլ մէճրուհ օլմագտա իսէ տէ , պուռնլարտան ասլա շիքեայէթ իթմէյօր իտիք , զիրա րիյէլէրիմիզէ հայաթպախշ հէվա կիրիյօր , վէ թէնէֆֆիւս իտէպիլիյօր իտիք . արթըգ եօրզուռնուգ վէ եալանմագ քիմի՞ն կէօզիւնէ կէօրիւնիւր :

Մամաֆիհ մուայէն օլան վագըլթտան զիյատէ քիմսէ իշ պաշընտա գալմայըպ , հէր քէս նէօլպէթի կէլտիյինտէն , թէմիլ հավայը միւհթէվի պուլունան ալաթը հայաթպախշայը , հէվայէ միւհթաճ տիկէր արգատաշընա թէսլիմ իթմէյէ մէճպուր իտի . Գարթան Նըմօ , հէբսինտէն զիյատէ պու Նըզամա իթաաթ իտէրէք , վագթը կէլտիյինտէ ալաթը թէնէֆֆիւսինի արգատաշընա վէրիպ , պիլա թէրէտտիւտ վէ պիլա իշթիքեա , զէհիրնագ հէվա իլէ մէմու օլան Նօթիւլիւսէ կիրմէքլէ , ճիւմէյէ հիւսնի իպրէթ վէրիյօր իտի :

Եէվմը մէզքիւրտէ տախի տահա զիյատէ պիր կէրմիյէթլէ չալըշըլտը , գազըլաճագ իքի մէթրօ պուզ գալմըշ իտի , սէրպէսթ տէնիլ իլէ արամըզտա եալընըլ իքի մէթրօլուգ պուզ գալմըշ իտի . հալ պու քի խազի-



նէլէրտէ ապա հէվա գալմամը իտի , պագըյէ գալան  
ծիւզվի հէվա , իշլէյէնէրէ հասը իտիլմիշ իտի :

Օտամա ավտէթ իթտիյիմտէ սայ քի եարը պո-  
ղուլմուշ պիր հալէ տիւշտիւմ: Աման եա Բապպիւմ, նէ'  
միւտհիշ հալ, նէ' միւշկիււ իշքէնճէ , օ կիճէյի պէն  
բէք ֆէնա հալտէ կէշիրտիւմ: Էրթէսի կիւն սապահէ-  
յին նէֆէսիւմ գըըլմը իտի , պաշմ հէմ ֆէնա հալ-  
տէ աղրըմագտա, վէ հէմ տէ տէօնմէքտէ օլմաղըլա տ-  
տէթա սարսօշ կիպի օլմուշ իտիւմ: արդատաշլարմ  
տախի այնի հալտէ իտի , թայիֆէլէրտէն պագըսը իսէ  
հալէթը նէզիյէ կէլմիշ իտի :

Մահբուսիյէթիմիղին եէտինճի կիւնի օլան եէվմը  
մէզքիւրտէ գարթան նըմօ , պուզըն գաղմայըլա տէլի-  
նէճէյինէ տէկին , հէբիմիղին տէ մահվ օլաճաղըմըղը  
նաղարը տըգգաթա ալարագ , հէր նէ օլուրսա օլսուն  
պիր ան էվվէլ տըշարը չըգմայա , եանի գալան պուզ  
թապագամընը գըըրպ կէշմէյէ գարար վէրտի: Պու  
ղարիպ ատէմ, պիր տագըգա պիլէ իթիտալը տէմ (պաղ-  
արիւնութիւն) վէ ճէսարէթինի զայպ իթմէյուպ , գուվ-  
վէյի մանէվիյէսի իլէ հըսս իթտիյի աճըլարա զալէպէ  
չալըյօր իտի: հէր շէյի տիւշիւնիւր , գարար վէրիւր ,  
վէ հէման իճրասընա միւպաշըրէթ իտէր իտի :

Մումաիլէյհին պու էմրի իւզէրինէ , նօթիւլիւս  
խաղինէլէրինտէն պիր մըգտար սու իֆրաղ իտէրէք  
եիւքսէլտի , վէ եիւզմէյէ պաշլայընճա , թէքրար խա-  
ղինէլէր սու իլէ տօլտուրուլարագ գագըլմը օլան կէ-  
նիշ չուգուրըն իւզէրինէ կէթիւրիլիպ օթուրթտուրուլ-  
տու :

Պու արալըգ թայիֆէլէրին հէբսիտէ սէֆինէյէ  
կիրտիլէր , գանատլար գաբանտը , չու հալտէ նօթիւ-  
լիւս անճագ պիր մէթլօ գալընլըղը պուլունան , վէ



ըսդանտիլ իլէ պին եէրինտէն տէլինմիշ օլան պուզ թապադասը իւզէրինտէ օթսւրույօր իտի :

Թամ պու էսնատէ խաղինէլէրին մուսուգլարը քեամիլէն աշըլտը , սէֆինէյէ եիւզ մուգիպ մէթրօ (խորանարդ մէթր) սու ալընարագ Նօթիւլիւսին սըզլէթինէ , եիւզ պին քիւօկրամ տահա պիր աղըլըզ իւլմէ իտիլտի :

Հըսս իթտիյիմիւ աղըլարը սըզըլարը ունուտաւրագ գուլագ վէրիյօր իտիք , խէլասըմըզն սօն օյունունը օյնայօր իտիք :

Պաշըմտաքի սէրսէմիլքլէ պէրապէր , Նօթիւլիւսին թէքնէսի ալթընտան պիր իհթիզազ հըսս իթտիմ , ալթըմըզտաքի պուզ թապադասը , քեաղըտ եըրթըլըյօրումուշ կիպի պիր սէտա չըգարարագ չաթըրտամայա պաշլատը , Նօթիւլիւս աշաղը էնտի : Գօնսէյլ իսէ գուլաղըմա տօղրու էյիլէրէք :

— Կէչէյօրուզ , տէյու մըրըլտանտը :

Սատըզ տէլիգանլըյա ճէվապ վէրէմէյէրէք , եալընըզ օլանճա գուլվէթիմ իլէ էլինի թութուպ սըզը վէրաիմ :

Նօթիւլիւս , նակէհան համիլ պուլունտուղու սըզլէթի սայէսինտէ , կիւլլէ կիպի սէվգ օլունարագ սույըն ալթընա պաթտը , հանի հէվա իլէ մուհաթ խալի պիր մահալէ տիւշմիւշ կիպի պաթմայա պաշլատը :

Պու էսնատէ էլէքթրիքին թէքիլ գուլվէթի թուլումպալարա վէրիլտի , խաղինէլէրտէքի սու պօշատըլտը , պիր գաշ տագըզա սօնրա սուգուլթ (վիթում) տըլտու , վէչօգ կէչմէտէն մանիմէթրօ եօգարը չըգմագտա օլտուղումուղը պէյան իթտի , բէրվանէ թէքմիլ սիւրաթըյըլա տէօնէրէք պիզի չըմալէ տօղրու սէվգ իթմէյէ պաշլատը : Պու չիտտէթը ֆէվգէլատէ-



տէն նօթիւլիւս թիր թիր թիթրէյօր իտի :

Լաքին պուզ թապագասը այթընտաքի պու սէյա-  
հաթըմըզ նէ՞ գատար վագըթ սիւրէճէք իտի , պիր  
կիւն մի . . . միւթլագա պօղուլաճագ իտիմ :

Քիւթիւպխանէտէ պիր գանարէ իւզէրինէ եայըլ-  
մըշ հէման պօղուլմագ իւզրէ իտիմ , եիւզիւմ մէնէքշէ  
կիպի մօսմօր քէսիլմիշ , տուտագլարըմ մալիմնի պիր  
րէնկ ալմըշ , խիւլասայի քէլամ , վիճուտիմ հարաքէթ-  
տէն քէսիլմիշ իտի :

Արթըզ հիշ պիր շէյ կէօրմէյօր , հիշ պիր շէյ ի-  
շիթմէյօր իտիմ , թէքմիլ սընըրլարըմ կէվշէմիշ իտի :

Պու հալտէ իքէն կէշէն ստաթլարը պիլէմէմ , լա-  
քին ճան չէքիշմէք իւզրէ օլտուղումու վէ անդարիպ  
էօլէճէյիմի պիլիյօր իտիմ :

Նակէհան քէնտիմէ կէլաիմ , լիյէլէրիմէ ճիւզվի  
սաֆի հավա կիրէյօր իտի . աճապա պուզ երղընթը-  
լարընաան չըգմըշ մը իտիք , աճէպա սույըն սաթհըն-  
տա՞ մը պուլունույօր իտիք . . .

Խայր , հէնուզ պուզ թապագասը այթընտա իտիք ,  
լաքին իքի ալիճէնապ արգատաշլարըմ , եանի նէտ-  
Լանտ իլէ Գօնսէյլ , քէնտի հայաթլարընը ֆէտա իաուպ,  
պէնի մուհագագ պիր էօլիւմնէն գուրթարմայա սայ  
իթմիշլէր իտի . ալէթը թէնէֆֆիւսիյէլէրին պիրինտէ  
գալմըշ օլան ճիւզվի սաֆի հէվայը , քէնտիլէրի թէ-  
նէֆֆիւս իտէճէք եէրտէ , կէօզ կէօրէ պօղուլմայը  
կէօզէ ալարըրպ պանա կէթիւրմիշլէր իտի , տամլա տամ-  
լա հայաթ վէրիյօրլար իտի : Պու ֆէտաքեաըլըզը գա-  
պուլ իթմէյուպ ալէթը թէնէֆֆիւսիւ րէտա իթմէք  
իսթէտիմ , լաքին էլէրիմի թութաուլար վէ ճէսլլի օ-  
լարագ թէնէֆֆիւս իթսիւրտիլէր . պիր գաշ տագըզա  
քէմալի հըրս ու խահիշ իլէ թէնէֆֆիւս իթտիմ :



Կէօղլէրիմ սաաթա միւսատըֆ օլուպ , սաաթ սապահըն պիրի իտի , եէվմը մէղքիւր Մարտըն սէքի-  
զինճի կիւնի օլմալը իտի :

Նօթիւլիւս սաաթտա գըրգ միւլ գաթ իթմէք իւզ-  
րէ պիր սիւրաթը միւտհիշէ իլէ կիտիյօր իտի , հէման  
գուշ կիպի ուշույօր իտի :

Լաքին գարթան Նըմօ Նէրէտէ իտի , էօլմի՞ւշմի ի-  
տի , աճէպա արդատաշլարըտա քէնտիսի իլէ պէրապէր  
թէրքը տաղտաղայի հայաթ մը իթմիշէր իտի :

Պու էսնատէ մանիմէթրօ , սաթհը տէրեատէն եա-  
լընըզ եիրմի այագ աշաղա օլտուղումսղու իրայէ ի-  
տիյօր իտի . ինճէրէք պիր պուզ թապագասը , պիզի  
տըշարտաքի սաֆի հէվատէն թէֆրիք իտիյօր իտի . ա-  
ճէպա պու թապագայը բարշալայըպտա սաթհը տէր-  
եայէ չըգամա՞ղմը իտիք :

Հիշ շիւպէհ եօգ քի Նօթիւլիւս պունը թէճրիւ-  
պէ իտէճէք իտի , ֆիլ հագըգա սէֆինէմիլ մայիլի  
(չիղ) պիր վազիյէթ քէսպ իտուպ , եանի արգա ճի-  
հէթինտէքի խազինէլէրէ զիյատէ մըգտուրտա սու տօլ-  
տուրմագլա մուվաղէնէթինի տօլտու , պաշ թարտֆը  
եիւքսէլտի , վէ բէրվանէսինին գուվիլէյի ֆէվզէլատէսի  
իլէ աշաղըտան եօգարը պուզ թապագասընա հիւճիւմ  
իթտի : Նօթիւլիւս ատէթա տէհշէթլիւ պիր գօշ կի-  
պի , միւթէմատի կէրիլէյիպ էօնլէյէրէք պուզ թա-  
պագասընա շիտտէթլի գաֆալար վուրարագ պիր  
գաշ եէրինտէն տէլմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլտի . Նի-  
հայէթ պիր գաշ շէտիտ համլատան սօնրա պուզը բար-  
շալատը , վէ սօն պիր զայրէթը շէտիտէ իլէ եայտան  
օգ ֆըրլանըրճասընա ֆըրլանըպ , պուզըն իւզէրինէ  
տիւշտիւ , վէ թէքմիլ սըգլէթի իլէ պուզ թապագա-  
սընը ալթընա ալըպ քեամիլէն էզի վէրտի :



Տէրապապ դարագլար աչըլար , սափ հէվա սէլ կի-  
պի Նօթիւիւսին հէր պիր ճիհէթինտէ ճէրիյան իթմէ-  
յէ պաշլար :

## 17

Դօրն Կուրնունսան Ամագօնա .

Կիւվէրթէյէ նասըլ չըգաըղըմը պիլմէյօրում ,  
իհթիմալ քի Գանատալը պէնի օրայա նագլ իթմիչ ի-  
տի , ֆագաթ թէնէֆֆիւս իտիյօր իտիմ , տէնիղին սափ  
վէ թէմիզ հէվասընը տօյա թօգա էմէյօր իտիմ , իքի  
արգատաշըմ տա եանըմտա թագէ հէվայը թէնէֆ-  
ֆիւս իտիյօրլար իտի . իսայլի վագըթ աճ գալըպ տա  
պիրտէն պիրէ պուլտուգլարը թաամը չօգճա եէմէք  
թէհլիքէլի պիր շէյ իսէ տէ , պիղիմ իչին պու իհթի-  
յաթա լուղըմ եօգ իտի , զիրա սափի հէվայըլա կէօյ-  
սիւմիւզի տօլտուրուպ եէնիտէն քէսպը հայաթ իտիյօր  
իտիք . իւչիւմիւզ տէ ատէթա սէրիսօշ կիպի նէվիմա  
պիր նէշէ հըսս իթմէքտէ իտիք : Գօնսէյլ պու քէյֆ  
իլէ քէլամէ աղաղ իտէրէք .

— Ահ , թագէ հէվանէ՞ գատար կիւզէլ շէյ տիր ,  
էֆէնտի թիւքէնիր տէյի գօրգմասըն , հէրիմիզէ տէ  
եէթէր , տէյօր իտի :

Գանատալըյա կէլինճէ , հիչ լագըրտը իթմէյիպ  
ֆագաթ պիր քէօրէք պալըղընըն միւճիպի տէհշէթի  
օլաճագ սուրէթտէ չէնէլէրինի աչըպ դարամադտա ,  
վէ ատէթա եանար պիր սօպանըն ուղուն պօրուսը կի-  
պի հէվայը իչինէ չէքէրէք թէնէֆֆիւս իթմէքտէ իտի :

Տէրհալ քէսպը գուլվէթ իթտիք, էթըաֆըմա պագընտըմ, կիւվէրթէ իւզէրինտէ պիզտէն պաշգա քիմնէ եօգ իտի, թայիֆէլէրտէն հիչ պիրինի կէօրմէ-տիյիմ կիպի, գարթան նըմօ տախի կէօզիւմէ իլիշմէ-տի: Նօթիւլիսին զարիպ ատէմլէրի, սէֆինէնին իչինէ կիրէն հէվայըլա իթիֆա իտուպ, մէյաւանէ չըգմայօր-լար իտի:

Իլք սէյլէտիյիմ սէօզլէր հայաթըմը գուրթար-մըշ օլան ըէֆիւզլէրիմէ թէշէքքիւր իթմէք օլտու: Գօն-սէյլ իլէ նէտ-Լանտ մուազզապ օլտուգըլարը հալտէ, հայաթըմը պիր գաշ սաաթ թէմուտ իթմէք իչին, քէնտի հայաթըլարընը թէհիւքէյէ իլգա իթմիշլէր իտի, պէյլէ ալի պիր ֆէտաքեարլըղա, էօմիւմ օլտուգճա արզը շիւքըան իթսէմ, եինէ մէտեուն գալաճադ իտիմ: Նէտ-Լանտ ճէվապա աղաղ իլէ:

— Բէք ալա մուալլիմ էֆէնտի, լաքին պու մատ-տէ հագգընտա ուզուն ուզաուիյէ սէյլէմէյէ տէյմէզ, պիղ նէ եարմըշ օլտուգ քի, հիչ պիր շէյ, պիղիմ եարտըղըմը հիսապ թահտընտա պիր իշ իտի, սիղին հայաթընըզ՝ պիղիմքինտէն զիյատէ գըյմէթտար օլ-տուզունը հիսապ իտէրէք մուհաֆազա իթմէք լուզու-մունը հըսս իթտիք, վէ էյլէ տէ եարտըզ, իշթէ հէր-սի պունտան իպարէթ տիր, տէյինճէ:

— Խայր աղիզիմ նէտ, պէնիմ հայաթըմ հիչ պիր վագըթ սիզին կիպի ալիճէնապ զաթըլարըն հայա-թընտան զիյատէ գըյմէթտար օլամաղ, տէտիմ: Գանա-տալը իսէ շաշըրարագ:

— Նէ հալ իսէ մուալլիմ էֆէնտի, արթըգ պու իսսուստան պահա իթմէյէլիմ, տէյու ճէվապ վէրտի:

— Աղիզիմ Գօնսէյլ, սէն տէ չօդ մուազզապ օլ-տուն տէյիլ մի:



— Խայր բէք չօգ տէյիլ, էկէր սողրույը սէօյլէ-մէք լազըմ իսէ տէրիմ քի, վագաա պիր գաչ եռտում հէվայա իհթիյաճըմ վար իտի, լաքին զանն իտէրսէմ հէվասըզըղա ալըշապիլէճէք իտիմ, ալէլ խուսուս է-ֆէնտինին պիհուշ օլտուղսնը կէօրաիւքճէ, հէվա ալ-մագ արզուսընը ապա հըսս իթմէյօր իտիմ, տէյինճէ, քէմալի թէէսիր իլէ սատըզ արգատաշարմա :

— Ազիզ տօսթլարմ, պիզ ըապըթայի մուհա-պէթլէ միւէպպէտէն եէքաիկէրիմիղէ պաղըըյըզ, սի-զին պէնտէ բէք չօգ հագգընըզ վար տըր, տէտիմ :

Նէտ-Լանտ . - Իշթէ օ հագգը սույի իսթիմալ ի-տէճէյիմ :

Գօնսէյլ . - Նէ՞, սույի իսթիմալ մը իտէճէքսինիզ :

— Էվլէթ, էվլէթ, պու մէլուն Նօթիւլիւսի թէրք իթտիյիմիզ վագըթ, սիզի պէնիմլէ պէրապէր կէօթիւր-մէք հագգըմը մէվզըյի իճրայէ վազ իտէճէյիմ :

Գօնսէյլ . - Փագաթ պագալըմ պիղէ ֆայիտէլլի օ-լաճագ ճիհէթէ կիտէյօրմույուզ :

Պէն . - Էվլէթ ազիզիմ Գօնսէյլ, զիրա կիւնէշէ միւթէվէճճիհէն իլէրլէյօրուզ, վէ կիւնէշ իսէ պուրա-տա չըմալ տէմէք տիր :

Նէտ-Լանտ . - Շիւպհէսիզ, լաքին խալի պուլունան պահըը Մուհիթը քէպիրէ՞ մի, եօգսա իշլէք օլան պահ-ըը Մուհիթի Աթլասիյէ՞ մի կիտիյօրուզ, իշթէ պուրայը պիլմէք լազըմ տըր :

Գանատալընըն պու սիւալինէ ճիտտի պիր ճէվապ վէրէմէտիմ, զիրա գաթթան Նըմօնըն՝ պիզի թէքըար պահըը Մուհիթի քէպիրին վասի սուլարընա կէօթիւր-մէսինտէն գօրգույօր իտիմ քի, պու տէնիզ Ասիյա վէ Ամէրիզա գըթալարը արասընտա պուլունտուղունտան, իճրասընա գարար վէրտիյի պու թահտէլ պահը տէվրի



ալէմի իրմալ իթաիքտէն սօնրա , Նօթիւլիւս միւհթաճ  
օլտուղու սէրպէսթիյի պուլմագ իչին , գըթաթը մէս-  
քիւնէտէն պաիտ պուլունան պահրը Մուհիթի քէպիրէ  
ալտէթ իտէրսէ , օ վագըթ Նէտ-Լանտըն թասալվու-  
րաթը նէ՞ օլաճագ իտի :

Ազ կիւնտէն պու մուհիմմ նօգթայը անլայաճագ  
իտիք , Նօթիւլիւս քէմալի սիւրաթլա գաթը մէսաֆէ  
իթաիյինտէն , ալ միւտտէթ զարֆընտա դութուպ տա-  
յիրէսինի կէչէրէք , Հօրն պուրնունա տօղրու միւթէ-  
վէճճիհ օլտու . Մարտըն օթուղունճու կիւնիւ ազչամըն  
սաաթ եէտիսինտէ , Ամէրիգանըն պուրնու օլան Հօրնըն  
էօնիւնտէ իտիք :

Արթըգ չէքտիյիմիզ մէշագգաթլար քեամիլէն ու-  
նուտուլտու , պուղլար ադասընտաքի մահրուսիյէթիմի-  
ղին խաթըրէյի միւտհիչէսի զայիլ օլուպ , եալընըզ  
միւսթագպէլ հագգընտա տիւչիւնիւյօր իտիք . գաբ-  
թան Նըմօ նէ կիւվէրթէտէ , նէ սալօնտա , հասըլը հիչ  
պիր եէրտէ կէօրիւնմէյօր իտի . իքինճի սիւվարինին  
քիւրըյի միւսթահա (հանրագունա) իւղէրինտէ հէր  
կիւնքի իճրա իթաիյի թէտգըգաթտան , Նօթիւլիսին  
խաթթը հարաքէթինի էօյրէնիյօր իտիմ , իմոի օ ազ-  
չամը քէմալի մէմնունիյէթլէ՝ պահրը Մուհիթի Աթլա-  
սի եօլունտան շըմալէ կիթմէքտէ օլտուղումուղու ան-  
լատըմ :

Պու թէտգըգաթըմըն նէթիճէսինի , Գօնսէյլ իլէ  
Նէտ-Լանտա պէյան իթաիյիմտէ , Գանատալը :

— Պու խայըրը հավատիս , լաքին Նօթիւլիւս նէ՞-  
րէյէ կիտիյօր :

— Պիլէմէյօրում , տօսթում Նէտ :

— Աճապա գաբթան , դութպը ճէնուպիտէն սօնրա  
գութպը շըմալէ կիթմէք իչին զարպը շըմալինին օ մէշ-



հուր կէշիտինտէն , պահը Մուհիթի քէպիրէ՞ մի ավ-  
տէթ իթմէք իսթէյօր :

Գօնսէյլ . - Գարթանը հիտտէթլէնտիրմէյէ կէլ-  
մէզ :

Նէտ-Լանտ . - Գութուպլարա կիթմէտէն եանըն-  
տան ալլապ եիւրիւյիւ վէրիրիզ :

Գօնսէյլ . - Հէր նէ տէ օլսա՝ դարթան նըմջ բէք  
մահիր պիր ատէմ տիր . տօղրուսու պու զաթը ֆէթա-  
նէթսիմաթը թանըտըղըմըզա ասլա նատիմ օլմայաճա-  
ղը :

Նէտ-Լանտ . - Ալէլլուսուս քէնտինտէն մուֆարէ-  
գաթ իտէրսէք :

Ապրիլին պիրի օլան էրթէ կիւնիւ Նօթիւլիւս՝  
էյօլէնտէն պիր իքի տաղըզա էվլէլ սաթհը տէր-  
եայէ չըգաղընտա , զարպ ճիհէթինտէ պիր դարա  
միւշահէտէ իյէտիք . պուրատարի եէրլի էհալի գուլի-  
պէլէրինտէն չըգան տիւմանը կէօրէն էսկի սէյեհալար ,  
աթէշ ատասը թէսմիյէ իթմիշէր տիր . Աթէշ ճէզայի-  
րի՝ պիր չօգ ատալարըն իճթիմաինտէն իպարէթ օլուպ ,  
53 տէրէճէ արդի ճէնուպիտէն , 55 տէրէճէյէ , վէ 67  
տէրէճէ 50 տաղըզա թուլը զարպիտէն 77 տէրէճէ ,  
15 տաղըզայա գատար միւմթէտ , վէ 30 ֆարսախ  
թուլ իլէ 80 միլ արղընտա պուլունուր . սահիլի պանա  
բէք ալչադ կէօրիւնտիւ իսէ տէ , արգա թարաֆլարըն-  
տա բէք եիւքսէք տաղլար վար իտի քի , պունլարտան  
պիրի սաթհը տէրեատէն իքի պին մէթրօ եիւքսէքլիյի  
օլան , վէ թէբէսինտէ իհրամ չէքլինտէ սիվրի պիր գու-  
լէսի պուլունան , վէ Սէրմիէնթօ թէսմիյէ գըլընան զա-  
րիպ տաղը կէօրաիւմ . պու տաղըն զէվրէսի տիւման-  
տան վէ սիստէն ազատէ օլմաղըլա , Նէտ-Լանտ , պանա .

— Հավանըն էյի եախօտ ֆէնա օլտուղունը կէօս-



Թէրէճէք պիր վասէթայի թապիյէ , տէտի :

— Էվվէթ տօսթում , զայէթ կիւզէլ պիր միզան իւլ հէվա :

— Բէք տօգրու մուալլիմ էֆէնտի , թապիյի պիր միզան իւլ հէվա քի , Մտճէլլան պօղաղը կէչիտէրին-տէ կէզտիյիմ զէմանլար , պէնի տսլա ալտաթմամըչ տըր :

Թում Գու արալըք քեամիլէն պէրրագ օլան տա-ղըն զէրճէսի կէօրիւնտիւ . հէվանըն լաթիֆ օլաճաղընը իրաթէ իսփյօր իտի , վէ նաալլքի տէ էօյլէ օլտու :

Նօթիւլիւս տէնիղէ տալըպ սահիլէ Թէգարիուպ իթտի , վէ պիր գաչ միլ աչըգտան կէչտի . ռալօնըն բէնչէրէլէրինտէն ուզուն տէնիղ սաղլարըյըլա տէնիղ սարմաչըվարը կէօրտիւմ քի , զաթէն պունլարըն պա-ղը նիւմունէլէրինի , գուլթալըն պուզտան արի օլան տէ-նիղլէրինտէ կէօրմիւլ իտիմ . պունլարըն էքսէրիէն իւլ բիւզ մէթրօ գատար ուզուն , տիւզ վէ եումչագ թէլ-լէրի վար քի , զայէթ սաղլամ վէ պիր բարմագ գա-լընլըղընտա օլմաղլա , ատէթա կէմիլէրտէ հալաթ մէ-գամընտա իսթիմալ օլունուր . քէզալիք տէօրթ այագ պօյունտա եաբրագլարըյըլա Վէլպ տինմէքլէ մաարուֆ տիկէր օթլարտա կէօրտիւմ . Պու օթլար , մէրճանտան նէչաթ իտէն պիր նէվի քիլ իլէ պուլաչըգ օլուպ , տէ-նիղին ալթընը գաբլամըչ , վէ պինլէրճէ եէնկէճլէր իլէ սայըր հայվանաթը նայիմէյէ եուվա օլմուլ իտի . պու-րատա Ֆօզլար իլէ տէնիղ թիւթիլէրի , նէպատաթը պահրիյէ իլէ պալըգլարը եէքտիկէրէ գաթարագ , ին-կիլիղ ուսուլի իւզրէ միւքէմմէլ թաամլար իթմէքտէ իտիլէր :

Նօթիւլիւս , գաարը տէրեանըն պու մահսուլտար թապագալարը իչինտէն , աղիմ պիր սիւլաթլա կէչիպ



կիտիցօր իտի . ագշամ իւսթիւ Մալույին ճեղայիրենէ (Սրշիպեղադոս) եադլաշտը քի , սապահլէյին ճեղայիրի մեղքեւրէնին եիւքսէք թէրէլէրինի թէմաշա խտէպիլտիմ . տէնիզ օ դասար աէրին օլմատըղընտան , պիր չօդ ատալարըն իճթիմայի իլէ իքի պէօյիւք ատատան միւրէքքէպ օլան Մալույին ատալարընըն , վազթըյլա Մաճէլլան արաղիսինին պիր գըսմը օլաճաղընը տիւչիւնէրէք , պու պապտէ գանաաթ հասըլ իթաիմ . զանն օլունտուղունա կէօրէ Մալույին ատալարը , մէշհուր ձօն Տէյվիստէն քէշֆ օլունարագ , Տէյվիս-Սուլթէրն-Սյլէնտ թէսմիյէ իտիլտիքլէրի կիպի , մուախխարէն Ռիչըրտ Հալքինս թարաֆընտան տախի , Մայտէն-Սյլէնտ իսմինի ալաըլար : Օն աէքիլինճի աորըն պիտայէթինաէ , Սէն-Մալօ պալըգճըլարը , ճեղայիրի մեղքեւրէյի Մալույին թէսմիյէ իթաիլէր . նիհայէթին կիլիքլէրէ կէշէրէք , Յալիլէնա տէնթլաիլէր :

Ալլարըմըղ պու տէնիլլէրաէն շայանը տըգգաթ եօռունլար իլէ պիր չօդ նէպատաթը պահլիյէ չըգարաըլար . ալէլխուսուս պունլարըն արաւընտա , քէօրլէրինէ տիւնեանըն հիշ պիր ճիհէթինտէ պուլունմայան զայէթ կիւզէլ միտեալար եաբըշմըշ պիր նէվի տէնիզ սաղլարը վար իտի , կիւվէրթէյէ ծնար եիրմիշէր եապան գաղլարըյըլա էօրտէքլէր գօնատուլար , չօդ կէշմէտէն պու հայվանլար վուրուլուպ մաթալախա վէրիլտի , պալըգ թագըմընտան պիլխասսա Ազմի ճընսընտան (սոկրուա) գուբէլէ միւշապիհ պալըգլար իլէ , իքի տէսիմէթրօ (տասնորդամեթր) պօյունտա սարը վէ բարլագլէնկիլ պէնէկէր իլէ միւզէյեէն պիր նէվի պալըգլար , նաղարը տըգգաթըմը ճէլպ իթաի :

Քէղալիք տէնիզ անալարընըն էն կիւզէլ ճընսլարընտան պաղըլարընը հայրէթլէ թէմաշա իթաիմ , Մա-



լույսին տէնիզինէ մախսուս օլան պու հայվանաթը նէ-  
պաթիյէ, կեան գըրմըզը վէ էսմէր չըզկըլարըլա միւ-  
ղէ յեէն նիմ տայիրէ (կիսաբողոր) չէքլինտէ վէ առէ-  
թա ճանֆէս շէմնիյէ կիպի, վէ կեանտա սէրնիկիւն (գըլ-  
սիվայր) չիչէք սէրէթլէրի միսիլու էնլի վէ գըրմըզը  
եաբրազար սալը վէրմիշ օլտուգլարը հալտէ կէօրիւ-  
նիւպ; էթրաֆըմըզտա լաթիֆ սուրէթտէ եիւզիւյօրլար  
իտի. պունլարտան պաղըլարը եաբրադ չէքլինտէ օլան  
այադլարընը սալլայարադ, վէ աբգալարընտան պիր  
թուլթում սաշա միւշապիհ լէվանըզը լամնէ (ճանկ)լէ-  
րինի սիւրիւքլէյէրէք, էօթէ պէրի չալգանըպ տուրու-  
յօր իտի. հայվանաթը նայիմէ շիւպէսինտէն պուլու-  
նան պու տէնիզ անալարընտան պիր գաշ թանէսինի  
էլտէ իտիպ սաղլամադ իսթէտիմ, լաքին մալիւմ օլ-  
տուղու կիպի պունլար տէնիզտէն չըգար չըդմազ հալ  
ու չէքլէրինի զայպ իտէրէք, կէօլկէ կիպի պիր չէյ  
օլարադ էրկիպ մաշվ օլտուլար:

Մաղուշին արապալարընըն եիւքսէք թէրէլէրի ու-  
ֆուգտա զայպ օլունճա, Նօթիւլիւս տէնիզէ պաթա-  
րադ, եիրմիտէն եիրմի պէշ մէթրօ տէրինլիրտէ, Ա-  
մէրիգա սէվանիլի էօնիւնտէն կիթմէյէ պաշատը,  
դարթան Նըմօ էլան մէյտանէ չըգմամլշ իտի:

Ապրիլին իւշիւնէ գատար պահը Մուհիթին կեան  
սաթհընտա վէ կեան գաարընտա կիտէրէք, Բաթա-  
դօնիյա սէվանիլինտէն սօլաշըպ Բըլաթա նէհրինին կէ-  
նիշ աղզը բիշկեհընտան կէշտիք, վէ մահը մէզպուրըն  
տէօրտիւնտէ, էլլի միլ աչըգտան Սարուկուէ էօնիւնէ  
վասըլ օլտուգ. Նօթիւլիւս տայիմա չըմալէ միւթէվէճ-  
հիհէն Ամէրիգայի ճէնուպինին տօլամպաճըլը քէօրֆէզ-  
լէրինի, վէ ճէսիմ գօլարընը թէադըպ իտիյօր իտի,  
Ճաբօնիյա տէնիզինտէ Նօթիւլիւսէ կիրաիյիմիզ կիւն-



տէն եւ վմը մէղքիւրէ գատար , թէմամ օն ալթը պին փարսախ մէսաֆէ գաթ իթմիշ իտիք :

Սապահըն սաաթ օն պիրինէ եադըն մէտարը ճէտիյի (այծեղջուրի արեւադարձ) օթուզ եէտի տէրէճէ նըսֆէլ նիհար իւղէրինտէ գաթ իտիպ , փրիյօ պուրնու-նուն աչըղընտան կէշտիք , դաբթան նըմօ , Նէտ-Լանտըն սօն տէրէճէ խօշնուտսուղլուղունու մուճիպ օլա-րադ , Պըրաղիլիանըն մէսքիւն օլան պու սէվահիլինտէն խօշլանմայըպ , պիր սիւրաթը ֆէվդէլատէ իլէ կէշիպ կիտիյօր իտի , էն սէրի իւլ հարաքէ օլան պիր դուշ վէ եախօս պիր պալըդ պիզի թէադըպ իտէմէյէճէյլնտէն , պու տէնիլլէրտէ պուլունան պէտայիյի թապիյէյի (բը-նական հրաշալիք) թէմաշա վէ թէտգըդ իթմէյէ մու-վաֆֆադ օլամատըմ :

Պու սիւրաթը ֆէվդէլատէ պիր գաշ կիւն տէվամ իտուպ , նիհայէթ ապրիլին տօգուղընճը կիւնիւ ադ-շամ իւսթիւ Ամէրիգանըն էն ղիյատէ շարգի դըմը օլան , վէ Սան-Րօգ պուրնունը թէշքիլ իտէն թէքէլէ-րին էօնիւնէ վասըլ օլմուշ իտիք , լաքին Նօթիւլիւս թէքըրար տէնիզէ աչըլարադ , Սան-Րօգ պուրնը իլէ Սիէրա Լէօնէ արասընտա , եանի Աֆրիգա սէվահիլի էօնիւնտէ վադը ղայէթ աէրին տէնիլլէրտէ պաթը վէրտի , պու տէրին արալըղը թէշքիլ իտէն ղայէթ կէ-նիշ եօլ , Անթիլ ատալարը էօնիւնտէ իքիյէ թադսիմ օլունարադ , չըմալէ տօղրու տօգուղ պին մէթըօլըդ պիր թէգաաար (գոգացում) իլէ խիթամ պուլուր . պուրատան՝ քիւչիւք Անթիլ ատալարընա գատար , պահըր Մուհիթին ֆէննը թապադաթիւլ արզճա (եր-կրաբանական) օլան մսգթաը (հատուած) ալթը քիւօ-մէթըօ ուղունլուղունտա գայալարտան միւթէշէքքիլ պիր տէնիզ գալասը թէշքիլ իթտիյի կիպի , եէշիլ



պուրնը ատալարը էօնիւնտէ տախի , էվվէլքինին ճէ-  
սամէթինտէ պիր տիվար թէշքիւ խտէրէք , Աթլան-  
տիսին գաարը տէրեայէ պաթմըշ արագիսինի քեամի-  
լէն գաբար :

Պու ուլու վատինին գաարընտա պիր գաշ տաղ  
վար քի , պունլար գաարը սէրեայէ լաթիֆ պիր մէն-  
զարէ պախշ խտէր . պու մալիւմաթը , Նօթիւլիւսին  
քիւթիւպիւնէսինտէ էլ եազըսը իլէ չըղըմըշ խար-  
թալարտան ալարագ վէրիյօրում . հիշ շիւպհէ եօգ քի  
պունլար , գաթման Նըմօնըն թէտգըգաթը էստէրի օլա-  
րագ քէնտի էլի իլէ չըղըմըշ խտի :

Իքի կիւն գատար զայէթ տէրին վէ խալի օլան  
պու սուլարը , Նօթիւլիւսին մայիլ լէվհալարը սայէսին-  
տէ զիյարէթ իթտիք . լաքին Ապրիլին օն պիրիննի կիւ-  
նիւ նակէհան եիւքսէլէրէք , Ամազօն նէհրի աղզընտա  
վագը գարայը թէքրար կէօրտիք . Ամազօն նէհրինին  
ագընթըսը օ տէրէճէ ճէսիմ աիր քի , տէնիգ ուլարը  
պիր գաշ ֆարսախ կէնիշլիյէ գատար թաթլըլաշըր :

Խաթը իւթիւվա գաթ իտիլմիշ խտի , զարպ ճի-  
հէթինտէն եիրմի միլ գատար ուզագտա Ֆրանսա  
թօբրաղը օլան Կիւլանլար վար խտի քի , օրատա գօլայ-  
ճա պիր մէլճա պուլապիլի խտիք , լաքին ըուզկեար  
քէմալի շիտտէթլէ էստիյինտէն , ուֆագ վէ նարին պիր  
սանտալ իլէ , տաղլար գատար տալկալարա մուգավէ-  
մէթ իտիլմէյէճէյի աշիքեար խտի , շիւպհէսիլ Նէտ-  
լանտ պուրայը տիւշիւնմիւշ օլմալը քի , ֆիրար հագ-  
դընտա պանա պիր շէյ աշմատը . պէն տէ իշին պա-  
շա չըգամայաճաղընը բէք ալա պիլտիյիմտէն , պու  
պապտէ Գանասալըյա պիր շէյ սէօյլէմէտիմ :

Պու մուվաֆագըյէթսիլլիյի , մէվճուտաթը պահ-  
րիյէ հագգընտա ֆէննի վէ ֆայիտէլի թէտգըգաթ իլէ



Թաղմին իթտիմ . Ապրիլին օն պիր վէ օն իքիսի օլան իքի կիւնտէ , Նօթիւլիւս սաթհը տէրեատէն այրըմա-  
յըպ , աղլարը՝ նէպատաթը պահրիյէ պալըգ վէ պէօ-  
ճէքլէրտէն բէք չօդ զարիպ նուսունէլէր չըգարտը :

Աղլարըն զէնճիւլէրի գաարը տէրեատէն պիր գաչ  
Թանէ նէպաթը պահրի գօրարմըչլար իտի , պունլար-  
տան էն պաչըճասը՝ պահրը Մուհիթին պու գըսմընա  
մախսուս օլան , վէ « Ֆիքթալիս Բրօթէքսթա » Թէս-  
միյէ գըլընան զայէթ զարիպ իւշ շէքլ պիր նէվի նէ-  
պաթը պահրի իտի . եուճադ տէրիլի հայվանաթա կէ-  
լինճէ , զաթէն պունլարը Թէտգըգ իտէպիլմիշ իտիմ .  
մէսէլա գապուգլարը գուլէ շէքլինտէ օլանլար , գըր-  
մըղը պէնկլիէր , Թէհաճիւր իթմիշ (քարացեալ ) ագ-  
րէպլէր կիպի հվան պէօճէքլէր , նէվ պէ նէվ միտեա-  
լար , « Կալմար » տէնիլէն , վէ էսկի Թապիյունտան  
Թայըր (Թուշուն ) պալըգլար շիւպէսինէ տախիլ օլու-  
նան պիր նէվ հայվանաթը նայիմէ քի , մօրինա պալը-  
ղը սայտը իչին եէմ կիպի իսթիմալ օլունուր .

Հէնուղ Թէտգըգ իտէմէմիշ օլտուղում Ամէրիգա  
պալըգլարընտան պաղը նէվլէր կէօրտիւմ , զուգրուֆի  
(աճառուտ) պալըգլարտան օն պէշ բարմագ պօյունտա ,  
եէչիլ պաչը , գանատլարը մէնէքշէ բէնկինտէ , սըրթը  
էսմէր , գարնը կիւմիւշ կիպի բարլագ , վէ կէօղլէրինին  
էթրաֆը սարը չըգկըլը , զայէթ ճալիպի մէրագ պիր  
նէվ եըլան պալըգլարը . պու հայվանլար Թաթըլը սու-  
տա պարընըր իքէն , Ամաղօն նէհրի աղընթըլարը , տէ-  
նիգէ գատար կէթիլմիշ իտի . սիվրի պուրընը՝ ուզուն  
վէ ինճէ գույրուգլու բիսի պալըգլաթը , պիր մէթրօ  
պօյունտա ուզուն վէ գըվըրգ գույրուգլու , վէ քէսկին  
տիչլէր իլէ միւսէլա հ ուզուն պիր իյնէյի համիլ պու-  
լունան ուֆագ քէօրէք պալըգլարը , եարըմ մէթրօ



պայունտա , կէօյիւսէրինտէքի գանատլարտան տօլայը « եհրասի » յէ ( հալամուկ ) պէնգէյէն , վէ պուրունլարնտան ասըլը պույնուզ շէքլինտէ ալաթլարը պուլունտուղու հասէպի իլէ , տէնիլ քէքէրտանը թէսմիյէ գըլընան պիր նէվ ճանավարլար , գըրմըզը ըէնկտէ վէ չէնէլէրի ալթընտա սագալ կիպի գըլըզլարը հավի Լօֆիլէր , նիհայէթ մանճընգ պալըզլարընըն պազը նէվլէրինի պուրատա զիքը իթմէյի մինասիպ կէօրտիւմ :

Ազմի ( ոսկրուտ ) պալըզլարա կէլինճէ անլէրտէն տախի շունլարը թէսգըզ վէ թասնիֆ իթտիմ . պուրնը գար կիպի պէյազ վիճուտի բարլագ վէ սիյահ . շայէթ ուզուն վէ էյրի պիր ազը տիշի հավի Բասանլար , իւշ տէսիմէթրօ պօյունտա բարլագ սարտէլեալար , գըլըլարը չիֆտէ գանատլը ուսկուսիլուլար , էթլէրի թագէ օլտուղու հալտէ ելլան պալըզը լէզզէթինտէ , վէ գուրուտուլմուշ օլուրսա թիւթիւնլիւ մէրսին պալըզը տատընտա , իքի մէթրօ պօյունտա , սիյահ ըէնկլի , վէ մէշալէ իլէ սայտ օլունուր թիրօզլար , եանի ալթէշ պալըզը , նըսֆէն գըրմըզը ըէնկլի , վէ եալընըզ գանատընըն ուճու բուլլու վէ եագուլթ կիպի լաթիֆ ըէնկլի Լարրոսլար , էթլէրի շայէթ լէզիլ օլուպ խասսէյի ֆօսֆօրիյէլէրի իլէ սուլըն իչինտէ բէք գօլայ թանըլան ալթուն ըէնկինտէ գույրուզլու , պիր նէվի քէօբէք պալըզլարը , ինճէ տիլլի վէ թուրունճի ըէնկտէ ըսրարիլէր , ալթուն գույրուզ , վիճուսլէրի սիյահա չալար ալունթորլար , վէ սայիրէ :

Պու « սայիրէ » քէլիմէսի արասընտա պիր պալըզտահա վար քի անը զիքը իթմէքտէն քէնտիմի մէն իտէմէմ . Գօնսէյլ տախի ուզուն միւտտէթ պու պալըզը ունուլթմայաճագ տըր , վէ իշթէ սէպէպի տէ պուտըր :



Աղլարըմըղըն պիրինտէն , եիրմի լիւօկըամ աղըր-  
լըղընտա ղայէթ եասը պիր նէվ բիսի պալըղը չըգա-  
րըմը խտի . Ալթը պէյազ , իւսթիւ գըրմըղըմը , վի-  
ճուտի էթըրաֆը սկյահ , գոյու , վէ մաւի բէնկէր իլէ  
միւզէյեէն պու հայվանըն գույրուղու քէսիւտէ ,  
թըպգը պիր թէբսի չէքլինի ալաճազ խտի . աղտան  
չըդարըլըպ կիւվէրթէյէ վազ օլունտուղունտա , գար-  
նընըն իւզէրինէ տէճնմէք իչին միւթթասը սըչըայըպ  
տուրույօր խտի . հայվան՝ ճան հազգըյըլա օ տէրէճէ  
չապալայօր խտի քի , պիր սոյ տահա ղայրէթ իթսէ հէ-  
ման տէնիլէ ֆըրլանաճազ խտի , լաքին Գօնսէյլ պա-  
լըղը գաչըրմազ իսթէմէյիպ , իւզէրինէ սալտըրտը .  
մէրգումը մէն իթմէյէ մէյտան պուլամատըմ . Գօն-  
սէյլ իքի էլի իլէ պալըղը թութուու :

Տէրհալ արգա իւզէրի եէրէ եուվարլանըպ պա-  
ճագլարը հաւայէ տիքիտի , վէ քէօթըրիւմ կիպի հա-  
րաքէթտէն մէն օլունարազ , ղայէթ աճըգը պիր սէ-  
տա իլէ .

— Աման էֆէնտիմ աման , իմտատըմա կէլինիլ ,  
տէյու պաղըրտը :

Պիչարէ տէլիդանիլ , օ կիւն իլք տէֆա օլարազ  
պանա ճէմի ղայըպ սըղտսըյըլա խիթապ իթմէմիլ ի-  
տի ( երրորդ գէմք ) :

Տէրհալ Նէտ-Լանտ իլէ Գօնսէյլին իմտատընա չի-  
թապ խուուպ եէրտէն գալտըրտըղ , վիճուտինի օլուշ-  
տուրարազ , աղըրսընըն թէսկինինէ սայ իթտիք . ազ-  
լը պաչընա կէլիլ կէլմէղ քէսիք պիր սէտա իլէ մըրըլ-  
տայարազ .

— Պու պալըղ ղուղըրուֆի ( աճառուու ) նէվին-  
տէն , գալըն գանատը սընըֆընտան , ղուէթիւլ էֆ-  
վահիւլ ճիպէն ( սեղակեանց ստորակարգէն ) թազը-

մընտան , քէտի պալըգլարը գըամընտան , վէ թօրբիլ պալըղը ճընսընտան տըր , տէյէրէք պալըղը թասնիֆէ պաշլատը : Պէնտէ .

— Էվվէթ տօսթում , պիր թօրբիլ պալըղը տըր քի , սէնի պու էսէֆամիղ հալէ գօյտու , տէտիմ :

— Ա՛հ , էֆէնտի պանա էմին օլմալը քի , պու մէլուն պալըգտան ախղը ինթիգամ իտէճէյիմ :

— Նա՞սըլ :

— Կիւզէլճէ թավա իտուպ եէյէրէք :

Ֆիլ հագըդա Գօնսէյլ , օ ազշամ պիր հալի ինթիգամճույանէտէ ( վրէժխնդրական ) էթի գայըշ կիպի սէրտ օլան պալըղըն պիր մըգտարընը եէտի :

Պիչարէ Գօնսէյլ , զայէթ թէհլիքէլի պիր թօրբիլ պալըղընա թէսատիւֆ իթմիշ իտի . Կիւմանա թէսմիյէ գըլընան պու թէհլիքէլի պալըղըն սաթհը բիրմի եէտի այագ գատար օլուպ , օ տէրէճէ շէտիտ պիր էլէքթրիք խասսէսինէ մալիք տիր քի , սույըն իչինտէ պիր գաշ մէթրօ ուզագտա պուլունան պալըղլարը վուրուպ թէլէֆ իտէպիլիր :

Ապրիլին իքիսի օլան էրթէ կիւնիւ Նօթիւլիւս էօյլէն սուլարընտա , Մարօնի նէհրի մանսէպի ( գետնաբերան ) ճիհէթինտէն Հօլանտա սահիլինէ թէգարուպ իթտի . պուրատա բէք չօդ տէնիղ այըլարը վար , Լամանտինէր , եանի տէնիղ այըլարը տա՝ Տօնղուգլար կիպի սէպղէ եէյէն ֆամիլեասընտան ատտ օլունուր . պու կիւզէլ վէ զարարսըղ հայվանլար , սաքին վէ նաղիք թապիաթտա օլուպ , պէշ ալթը մէթրօ պօյունտա , վէ էն ագալլ տէօրթ պլին քիօկրամ սըղլէթինտէ տիր : Նէտ-Լանտ իլէ Գօնսէյլէ պու հայվանլարտան պահս իտէրէք , ֆօգլարտա օլտուղու կիպի հէր շէյի էվվէլտէն քէշֆ վէ թէրթիպ իտէն թապի-



աթ , տէնիզ այլլարընը տա պիր վաղիֆէյի մուհիմէ  
իլէ միւքէլէֆի իթմիշ օլտուղունը , վէ եալընըզ թահտ  
էլ պահը եէթիշէն օթլարըլա թէայիւշ իտէն պու հայ-  
վանլար , պէօյլէճէ մանթագայի հարէտէ պուլունան  
նէհիրլէրին աղըղլարընը գարամագտա օլան տէնիզ օթ-  
լարընը մահվ իտէրէք , մանսէպլէրինի էմին պիր հալէ  
գօյտուղլարընը , արգատաշլարըմա անլաթտըմ , վէ ի-  
լալէթէն տախի .

— Ինսանլարըն , պու ֆայիտէլի հայվանլարը թէ-  
լէֆ իթտիքլէրինտէն տօլայը , նէ կիպի պիր արըզէյի  
մուհիքէ զուհուրէ կէլտիյինի պիլիյօրմուսընըզ , իհթի-  
մալ քի պիլէմէզսինիզ . նէհիրլէրին եաթագլարընտա  
հուսուլէ կէլէն օթլարը եէյէճէք օլան պու նաֆի հայ-  
վանլարըն ֆըգտանընտան չիւրիւյիւպ գօգարագ , պու  
կիւզէլ մէմալիքին հէվասընը թէսմիմ ( թունաւորել )  
իթտիլէր , վէ իշթէ պու սէպէպտէն սարը հիւմմա  
թէսմիյէ գըլընան ղայէթ միւհիք պիր իլլէթ զուհու-  
րա կէլտի քի , Րիյօ վէ Բըլարա նէհիրլէրին աղըղնտան ,  
Փըլօրիտայա գատար սիրայէթ խուուպ , պու արազլինին  
ատէթա եումուրճաղը օլտու :

Էկէր թունէլ նամ ալիմին ֆարղիյաթընա ինան-  
մագ լազըմ կէլսէ , սարը հիւմմա խասթալըղընըն Ա-  
մէրիգատա զուհուրինէ տէնիզ այլլարընըն թէլէֆի սէ-  
պէպ օլմուշ տուր քի , ալիմի մումաիլէյհին գալլինճէ ,  
էկէր պալէնալար իլէ ֆօգլարտա թէլէֆ իտիլիրսէ ,  
քիւրրէյի արղը՝ սարը հիւմմատէն չօգ ղիյատէ տէհ-  
շէթլի իլլէթլէր իսթիլա իտիպ , միւսթաղպէլտէ պէնիյի  
պէշէր ղիւրիւյէթի պաշընա աղիմ պէլալար օլաճագ  
տըր , ղիրա օ վաղըթ տէնիզլէր , Ըխթաբօթ . Մէտուզ ,  
( ծովամայր ) վէ Կալմար կիպի պիր թագըմ մուղիրը հայ-  
վանլար իլէ տօլարագ , պիրէր վասի թէաֆիւն օճագ-

լարը օյաճագլար տըր , չիւնքի մահղա տէնիզէրին սաթ-  
հընը թէմիզլէմէք իչին , ճէնապը Խալլագը ճիհանըն  
խալդ պոյուրտուզու պու իրի վէ կէնիշ միյտէլի հայ-  
վանլար պուլունմայաճագ քի , մէզքիւր հայվանաթը  
միւզիւրէյի մահվ իտէրէք , սըհհէթի ումուսլէյէյի մու-  
հաֆաղա իթսինլէր :

Մամաֆիհ Նօթիւլիւսիւն թայիֆէլէրի պու դայի-  
տէյի թըպսիյէյէ էհէմմիյէթ վիւմէյիպ , եարըմ տու-  
զինա դատար տէնիզ այըսը սայտ իթտիլէր . զիրա պու  
հայվանլարըն էթի , սըղըր վէ ինէք էթինտէն տահա  
նաղիք վէ տահա լէզզէթի տիւր , տէնիզ այըլարը աս-  
լա միւտաֆաա իթմէքսիզին վաւուլուպ , բաստըլմա  
կիպի դուրուտուլարագ , Նօթիւլիւսիւն անպարլարընա  
տօլտուրուտու :

Նէվմը մէզքիւրտէ , զայէթ զարիպ սուրէթտէ իճ-  
րա օլունան պիր ալ տախի , Նօթիւլիւսիւն մէքիւլաթ  
անպարլարընը ղէնկինլէթտի , աղլարըմըզ նէվպէնէվ  
մախլիւգաթ իլէ տօլու օլան պու տէնիզտէն , պաչլա-  
րընտա եումուրթա շէքինտէ էթլի լէվհալար պուլու-  
նան պալըզլար չըգարտը , եումչագ գանատըլարըն իւ-  
չիւնճիւ ֆամիլեասընա մէնսուպ օլան , վէ էքինէս թէս-  
միյէ գըլընան պու պալըզլարըն ետտը վիճուտի , պիր  
թագըմ զուզրուֆի վէ միւթէհարրիք խաթլարտան միւ-  
րէքքէպ օլմաղըլա , հայվան պու սայէտէ գան էմիճի  
պույնուզ կիսլի , հէր մատտէյէ ետրըչըպ էօյլէճէ գա-  
լըր :

Պահըր սէֆիտտէ կէօրտիւյիւմ , կէմի թէքնէլէրի-  
նէ եարըչան էքինէսլէր տախի , պու ճընսա մէնսուպ  
իսէ տէ , ֆագաթ պուրատա կէօրտիւքլէրիւմ , « քէմիք  
պաչը » թէսմիյէ իտիլէնլէր իտի քի , յօունլար մահղա  
Ամէրիգա տէնիզլէրինէ մախսուս տուր . թայիֆէլէր պու



պալըգլարը բէյտէրբէյ թու թուպ , սու իլէ տօլու թէք-  
նէլէրէ վաղ իտիյօրլար իտի :

Պայըգ ավը խիթամ պուլտուգտան սօնրա , Նօ-  
թիւլիւս սահիլէ ետգլաշտը , սաթհը տէրեատէ պիր  
չօգ գարլունպաղըլլարը ույույօրլար իտի . էն ուֆադ  
պիր շամաթատէն ույանան , վէ դապուգլարը սայէսին-  
տէ զըպգըն տարպէսինտէն գօրգմայան պու կիւղէլ վէ  
լէղիւլ զահաֆէ (զէուուն) լէրի թուլթմադ բէք միւշկիւլ  
իտի , ֆագաթ պունշար պիր աղ էվիլէլ թուլթմուշ օլ-  
տուղումուղ Նէքինէսլէրին վասէթասըյըլա , բէք դօ-  
լայ տէրտէսթ իտիլէճէք իտի . ֆիլ հագըգա պու պա-  
լըգլար պէրհայաթ օլթա կիպի , գարլունպաղըլլարընը  
սայտ իթմէյէ բէք էլիլէրիշի օլմաղըլա , եալընըղ իյնէ  
իլէ պալըգ ավլայան պիր սատէտիլ օլթաճըյը , ֆէվ-  
դէլատէ մէսուտ իտէճէյի աշիքեար տըր :

Նօթիւլիւսին թայիֆէլէրի , էքինէսլէրին դույ-  
րուգլարընա , հարաքէթլէրինէ մանի օլմայտճագ տէրէ-  
ճէտէ կէնիշճէ պիրէր հալգա թագըպ , վէ պու հալ-  
գալարա տա պիրէր ուղունճա իբ պաղլատըլլար քի , ու-  
ճու սէֆինէյէ բապթ իտիլմիշ իտի :

Պէօյլէճէ էքինէսլէր տէնիղէ սալը վէրիտի քի ,  
տէրհալ իշէ պաշլատըլլար . եանի եիւղէրէք կիտիպ  
գապլունպաղըլլարըն դապուգլարընա եարըշտըլար . է-  
քինէսլէր , զաթէն գարլունպաղըլլարընա զայէթ հարիս  
օլտուգլարընտան , օ տէրէճէ սըգը սըգըյա եարըշմըշ  
իտիլէր քի , բարչալանսալար պիլէ եինէ պըրագմայա-  
ճագլարը պէլլի իտի . պու հալտէ թայիֆէլէր իրէրի  
չէքէրէք , էքինէսլէր իլէ պէրապէր գարլունպաղըլլարը  
տա սէֆինէյէ ալընտը :

Պէօյլէճէ պիր մէթրօ էնինտէ , վէ հէր պիրի իքի  
եիւզ քիլօկրամ աղըրըղընտա պիր գաչ թանէ գար-

լունպաղըլարը տէրտէսթ խոխլտի . պունլարըն ինճէ , չէֆֆաֆ , էսմէր ընկլի , սարը վէ պէյազ չըզկըլը օլան դապուգլարը , զայէթ գըյմէթտալ օլտուգտան մատէ , էթլէրի տէ գարատա պուլունան թօսպաղըլարըն էթի կիպի բէք լէզզէթլի տիր :

Պու ալտա խիթամ պուլտուգտան սօնրու , արթըգ Նօթիւլիւս Ամազօն Նէհրի աղղընտա տուրմայըլ , կիճէ օլտուղունտա , տէնիզին աչըզընա չէքիլտի :

## 48

## Ըխսաբօքլար .

Նօթիւլիւս պիր գաչ կիւն միւթէմատիյէն Ամէրիդա սէվահիլինտէն ուղադլաշտը , Մէքսիգա քէօրֆէղինտէ , վէ Սնթիլ ատալարը սուլարընտա տօլաշմագ խսթէմէտիյի աչիքետար կէօրիւլիյօր խոխ . Նօթիւլիւսին պու իհթիւրաղը օրատաքի սըղըդտան Նէշաթ իթմէտիյի տէրքետար տըր . զիրա պու տէնիզլէր պին սէքիզ եիւզ մէթրօտան զիյատէ տէրին տիր , պունտան անլաշըլըր քի , պուրատա բէք չօգ ատալար պուլունտուղունտան , վէ միւթէատտիտ վաբօրլար ամէտշիւտ ( երթալ գալ ) իթտիյինտէն , պունլարտան կէօրիւնմէք գարթան Նըմօնըն իշինէ կէլմէյօր խոխ :

Ապրիլին օն ալթըսընտա Մարթինիկ վէ Կուատալուպ ատալարընը , օթուղ միլ դատար ուղադ օլարագ կէշտիք . պիր տաղըդա գատար մէղքիւր ատալարըն եիւքսէք թէրէլէրինի թէմաշա խտպիլտիմ :

Նէտ-Լանտ , Մէքսիգա քէօրֆէղինտէ տէնիզէ



աթըլըպ տա պիր դարայա չըգմագ, վէ եախօտ եիւ-  
զէրէք պիր աուատան տիկէր պիր աուայա կիտիպ կէ-  
լէն վարօրլարըն պիրինէ ճան աթմագ նիյէթինտէ իքէն,  
չիմտի ֆէնա հալտէ մէյուս օլմուշ իտի, զիրա Գանա-  
տալը, մէղքիւր իչլէք տէնիզլէրտէ գարթան նըմօտան  
կիզլի օլարագ Նօթիւլիւսին սանտալընը էլտէ իտուպ  
տա, ֆիրարա մուվաֆիագ օլապիլէճէյի բէք տէ իհ-  
թիմալտէն պախտ տէյիլ իտի. հալ պու քի պահըը  
Մուհիթին օրթաաընտա, քիւչիւք վէ նարին պիր սան-  
տալա կիւվէնիպ տէ, ֆիրարէ թէշէպպիւս իթմէք  
միւմքինսիզ օլաճաղը աչիքետը իտի:

Պէն իլէ Գօնսէյլ վէ Նէտ-Լանտ, իւչիւմիւզ պու  
պապտէ ուզուն պիր միւզաքէրաթտէ պուլունտուզ.  
Թամ ալթը պյտան պէրի Նօթիւլիւստէ մահբուս օ-  
լուպ, օն եէտի պին ֆարսախ գաթը մէսաֆէ իթմիշ  
խտիք քի, Նէտ-Լանտըն տէտիյի կիպի, պու սէյահա-  
թըն խիթամ պուլաճաղընա իւմիւտ եօգ իտի: Պինա-  
էն ալէյհ Գանատալը, ասլա մէմուլ իթմէտիյիւմ պիր  
թէքլիֆ արզ իթաի. շէօյլէ քի, գարթան նըմօյա,  
պիզլի իլա նիհայէ Նօթիւլիւստէ ալը գօյուպ գօյմայա-  
ճաղընը աչըգտան աչըղա սօլմագ իսթէյօր իտի:

Պէօյլէ պիր թէշէպպիւս պանա էյի կէօրիւնմէտի,  
պէնիւմ զաննըմճա՝ գարթան նըմօտան հիւ պիր շէյ  
պէքլէմէյուպ, անճագ քէնտի քէնտիմիզտէն իւմիւտ  
իթմէլիյիզ, ալէլ խուսուս գարթան՝ պիր վագըթտան  
պէրի մահբուն վէ թիթիլ պիր հալտէ պուլունտուպ,  
ատէթա պիզտէն թէվէշչիւհ խիյօր կիպի, ասլա մէյ-  
տանէ չըգմայօր իտի. մումաիլէյհէ՝ բէք սէյրէք օլա-  
րագ թէսատիւֆ խիյօր իտիւմ. էվէլլէրի՝ թահտէլ  
պահը օլան պէտալիյի զարիպէ հագդընտա, պէնիւմէ  
միւզաքէրէ իթմէքտէն խօշլանըր իքէն, չիմտի իսէ աս-

լա սալօնա այադ պասմայրպ, պէնի եարա եալընըդ  
թէտգըգաթըմլա մէշղուլ պըրագմըշ իտի :

Աճէպա պու թէպէտտիւլաթըն սէպէպլի նէ<sup>օ</sup> իտի ,  
պէն քէնտիսինի կիւճէնտիրէճէ.ք պիր հալտէ պաւլուն-  
մամըշ իտիմ, տճէպա սէֆինէտէ պուլունմամըղը իո-  
թէմէյօր մու իտի . լաքին մումաիլէյհին պիղի սէր-  
պէսթ պըրագաճաղընը տա աւլա մէմուլ իթմէյօր ի-  
տիմ :

Պու սէպէպլէ իշէ թէշէպպիւս իթմէզտէն էվլէլ  
պու մատտէ հադգընտա տիւշիւնմէյէ միւսատտէ իթ-  
մէսինի նէտ-լանտա րէճա իթտիմ. զիրա էկէր թէ-  
շէպպիւսաթընտա մուվաֆֆադ օլամաղա , եանի գար-  
թան նըմօ վադը օլան թէքլիֆի գապուլ իթմէզտէ ,  
թապլի շիւպհէլէնէճէ.ք, հարաքէթիմիզի նաղարը տըգ-  
գաթէ ալաճապ , վէ օ հալտէ Գանատայընըն ֆիրար  
թասաւվուրը միւմքիւնսիղ պիր հալտէ գալաճադ ի-  
տի . սըհհէթիմիզին սէքթէտար օլտուղունը սէպէպ  
թուլթամաղ իտիմ, զիրա գուլթալը ճէնուպիտէ պուզ  
գայալարը ալթընտա , վէ մուախխարէն հավասըղըգ-  
տան չէքտիյիմիզ րինճ ու մէշադգաթ միւսթէսնա պու-  
լունտուղու հալտէ , շիմտիյէ գատար նէ Գանատայը ,  
նէ Գօնսէյլ, վէ նէ տէ պէն , պու տէրէճէ սըհհէթը  
պէտէնիյէյէ մալիք օլմամըշ իտիք , ետտիյիմիզ պէս-  
լէյիճի թաամլար , թէնէֆֆիւս իթտիյիմիզ սաղ հէվա ,  
ուսուլը մայիշէթիմիզին ինթիզամը , գաթան խաթա-  
լըղըմըղը մուճիւլ օլամաղ իտի :

Մամաֆիհ պիղ գարթան նըմօ կիպի ճէմիյէթը  
պէշէրիյէ իլէ գաթի ալագա իթմէմիշ իտիք , ալէլխու-  
սուս պէն , մէյտանէ կէթիրտիյիմ սէյահաթնամէմին  
պէնիմլէ պէրապէր մահվ օլմասընը իսթէմէյօր իտիմ.  
պէն մահղա հէմճընալարըմըն՝ իլիմ նօգթէյի նաղա-



ըլլայա գալեմէ այլնմըջ օլան պու հատիոէլէրտէն իս-  
թիֆատէ իթմէլէրի աղուսըյըլա սուղան օլոյջօր իտիմ:  
Պէն շիմաի տէնիղին ճիտտի վէ հաղըզ հէքեայաթը-  
նը գալեմէ ալմայա հաղգըմ վար իտի, վէ օ թիթա-  
պը էր եա կէճ մէյտանը ինթիշարէ վաղ իտուպ, պիր  
չօգ էրպապը մէրագըն միւթալաասընա աղ իթմէլի-  
յիմ:

Հաթտա պուրատա պիլէ սաթհը տէրեալուն ճն  
մէթրօ աչաղուտա; վէ Անթիլ սուլարըիչինտէ, սալոնըն  
աչըզ բէնչէրէլէրինտէն կէօրտիւքէքիմի, վէ իթտիյիմ  
թէտգըզաթը միւֆիւտէյի, հէր կիւն գալեմէ ալմաղ-  
տա օլտուղում իշպու քիթապտա տէրճ իթտիմ: Պուն-  
լարտան եալընըղ էն մուհիմէրինի զիքը իտէյիմ քի,  
հայվանաթը նէպաթիյէտէն շիշքին պիր մէսամնէ (յըռ-  
կանաւ) շէքլինտէ, սէտէֆ կիպի բարլաղ, վէ լէվահը-  
զը լամսէլէրինի (թաղանթ) միւթէմէվվիւճ (ծփիւր) իբէք  
թէլլէրի միսիլլու կէլիշի կիւղէլ սալլանըպ եիւղմէքտէ  
օլան պիր նէվի նէպաթը հայվանի, էլ իլէ սօգուռուլտու-  
ղունտա, թըպըզը ըսըրղան կիպի եաղըճը պիշ սու իֆ-  
բաղ իտէն զայէթ լաթիֆ տէնիղ անալարը, հայվանա-  
թը միւֆսէլիյէտէն (յօղաւոր) պիր պուշուղ մէթրօ պօ-  
յունտա, կիւլ բէնկինտէ պիր խօթթում իլէ միւսէլլահ  
(զինեալ) վէ պին եէտի եիւղ ատէտ ուղուվը հարաքէ-  
թի (տեղաշարժ գործարանք) պուլունան, կիւնէշին զի-  
յասը կիպի բարլաղ, վէ սուլարըն իչինտէ եըլան կիպի  
դըվըրլարաղ եիւղմէքտէ օլան Անէլիյալար, պալըղլուր  
չիւպէսինէ մէսսուպ օն այաղ պօյունտա, վէ աթը  
եիւղ լիպրա սըղլէթինտէ զուղրուֆի (աճառուտ) սըրթ-  
լարընտաքի գանաթլար իւշ քէօշէ, կէօղլէրի պաշընըն  
արդա ճիհէթինտէքի ինթիհասընտա աչըլմըշ, վէ ատէ-  
թա պիր սէֆինէ մէքսուրաթը (նաւու բէկոր) կիպի եիւ-



գէն , վէ պաղէնտէ կելիպ զայրի շէֆֆաֆ պիր գանատ միսիլու , սալոնըն բէնչէրէսինէ եարըչան , Մուլուբար տէնիլէն բիսի պալըդլարը իլէ , ալթուն բէնկլի վէ հագըգաթէն էլմաս բարչալարը կիպի բարլագ վէ լաթիֆ գանատլը , վագթըլըլա Սնահիտ նամ իլահա նէզը օլունան , վէ էսկի բոմալըլարըն բէք սէվկիլիսի օլան , Բըրէնս պալըդլար իչին «թութան եէմէսին» տէրլէր իմիչ : Նիհայէթ իբէք գումաշընտան վէ գոտիֆէտէն էլպիսէ կիյմիշ գատար զարիֆ , գիւմրիւտ բէնկինտէ չըզկըլար իլէ միւզէյիէն Պոմականթլար , մահմըլլի վէ սէրի իւլ հարէքէ գանատլը ըզբարիլէր , օն պէշ բարմագ ճէսամէթինտէ ֆօսֆօր չուալար իպլաղ իտէր Կըլուպանդլար , գըրմըզը Կորէզանլար , քի իրի վէ սիվրի գուլբուղլարըլըլա տալկալարը եարըպ կիթմէքտէ իտիլէր . կիւմիւշ կիպի բարլագ Գամէր պալըդլարը (լուսնաձուկ) վէ պոլնլարա միւմասըլ հայվանթը պահըլէնին զիքրինի մինասիպ կէօրտիւմ :

Էկէր Նօթիւլիւս , եավաշ եավաշ տէրինլէրէ ինմէմիշ օլայըտը , աճապա տահա նէ գատար զարիպ նիւմունէլէր թէմաշա իտէճէք իտիւմ . իւշ պին պէշ եիւզ մէթրօ գատար տէրինլիյէ էնտի քի պուրատա հայվանաթ օլարագ նիւճիւմը պահրի , բարլագ պօլիբլէր , կիւզէլ տէնիզ անալարը , վէ իրի վիճուտլը հայվանաթը նոյիմէտէն իպարէթ իտի :

Ապրիլին եիրմիսինտէ վիւսաթի օլարագ պին պէշ եիւզ մէթրօ եիւքսէլաիք , էն եագընըմըզտա սլուլունան արագի Լուգա ճէզայիրի իտի քի , գալտըրըմ թաշլարը կիպի սուլըն իւզէրինտէ էօթէ պէրի տաղընըգ պիր հալտէ արղը վիճուտ իտիյօր իտի . պուրատա թահտէլ պահր եիւքսէք գայալըդլար օլուպ , արալարընտա էօյլէ տէրին վէ գարանլըգ չուգուրլար վար իտի քի , սէֆի-



նէմիզին էլէքթրիք զիյասը , գաարընա գատար թէն-  
վիրէ մուվաֆֆադ օլամայօր իտի :

Մէզքիւր գայալըգ զայէթ ճէսիմ նէպաթաթը  
պահբիյէ իլէ մէսթուր իտի , զայէթ պաթթալ սազ-  
լըգլար , պուրասընը վասի պիր եէշիլ թարլա հալինէ  
վազ իթմիշ իտի :

Ճէվգէլատէ քէսպը ճէսամէթ իթմիշ օլան պու նէ-  
պատաթը թէմաշա իտէր իքէն , թապիյի՝ թահտէլ  
պահր պուլունան , վէ թապիթ գանունը միւճիւպին-  
ճէ , քէնտիլէրինտէն գուվլէթլի վէ պաթթալ օլան ճա-  
նալարլարըն նաֆագասընա հասը իտիլէն , իրի մախ-  
լիւգաթ հագգընտա միւպահասայէ պաշանըլտը : լա-  
քին պու էսնատէ Նօթիւլիւս պիլա հարաքէթ տուրմուշ  
օլմաղըլա , սալօնըն բէնչէրէսինտէն եալընըգ դըսա  
գույրուգլու թագըմընտան , ուզուն բէնչէլի եէնկէճլէր ,  
բավուրեալար , վէ Անթիլ տէնիզլէրինէ մախսուս մէ-  
նէկչէ բէնկինտէ Նըլիվօլարտան պաշգա պիր շէյ կէօր-  
մէտիմ :

Սաաթ օն պիր սուլարընտա նէտ-Լանտ , սաղլար  
արասընտա հուսուլէ կէլէն տէհչէթամիզ պիր թէմէվ-  
վիւճի , նազարը տըգգաթըմա արզ իթմէքլէ :

— Պու սաղըգլար , զայէթ պաթթալ մէրճիւլ էլ-  
րաս ( գլխոտնեայ ) հայվանաթը նայիմէ ինլէրի տիր .  
պու ճանալարլարտան պազըլարընըն պուրատա կէօր-  
րիւլմէսի տսլա թաաճիւպէ չայան տէյիլ տիր , տէտիմ :

Գօնսէյլ . - Կալմարլար տիմէք իսթէյօրուունուզ ,  
եանի մէրճիւլ էլրաս թագըմընտան տտի Կալմարլար  
տէյիլ մի :

— Խայը տօսթում , զայէթ պաթթալ վէ տէհչէ-  
թամիզ թագըմընտան խունրիզ ըխթաթթլար տէմէք  
իսթէյօրում , լաքին չիւպհէ եօգ քի տօսթումուզ նէտ :



եանըմբռն օրմայր տըր , զիրա հէնուզ պու ճանաւար-  
լարտան էսէր կէօրիւնմէյօր :

Գօնսէյլ - Թէէսիւֆ իտէրիմ , տօղրուսը պու ըս-  
թաթօթլարտան պիրինի լայէլայն կէօրմէք իսթէր իտիմ ,  
զիրա պու ճանաւարլար հադդընտա զաքիպ հէքեայե-  
լէր տինլէմիլիմ . մէսէլա պուճար պէօյիւք պիր կէմիլի  
թուլթուպ տէնիզին ալթընա չէքէրլէր իմիլ , պու ճա-  
նաւարլար Կըրաք . . .

Նէտ-Լանտ . - ( Իսթիհզա իլէ Գօնսէյլին քէլամընը  
դաթ իտէրէք . ) Կըրաք մը տէտինիլ , էհ օ դատարը  
քեաֆի տիր , տէտի իսէ տէ , Գօնսէյլ , Գանաուլանըն  
իսթիհզալէրինէ գուլագ ասմայրպ .

— Պու ճանաւարլար Կըրաքէն թէսմիլէ գըլընըք ,  
տէյիպ իքմայր քէլամ իլլէտի :

Նէտ-Լանտ . - Պէօյլէ պիր ճանաւարըն մէլճուտի-  
լէթինէ պէնի ասլա ինանտըրամպսընըլ :

Գօնսէյլ . - Նիլին ինանմամայր , մէկէր էֆէնտինին  
սէօյլէտիլի տէնիլ քէքէրտանընա ինանմամըդ մը :

— Ինանտըք , լաքին խաթա իթմիլ օլտուղումուզ  
մէյտանտա տէյիլ մի :

— Էլպէթտէ խաթա իթմիլ օլտուգ , լաքին պիղ-  
տէն պաշգալարը հէնուզ քէքէրտանըն վիճուտինէ ի-  
նանմագտա տըրլար ,

— Իհթիմալ տըր Գօնսէյլ , լաքին պէն էլիմ իլէ  
բարչալամայընճա , պէզլէ պիր ճանաւարըն վիճուտինէ  
դանի օլմայաճաղըմ վէսսէլամ , տէյինճէ , Գօնսէյլ պա-  
նա խիթապէն .

— Տիմէք էֆէնտիտէմի զայէթ պաթթալ ըլթա-  
թօթլարըն վիճուտինէ ինանմայօր :

Նէտ-Լանտ . - ( Պանա մէյտան վէրմէյերէք ) Էհ  
զաթէն քիմ ինանմըլ քի . . .



Պէն . - Բէք չօղ ատէմէր ինանմըչ ալըր , տօս-  
թում :

— Պէլքի ալիմէր գանի օլուր , լաքին պալըդճը-  
լաի ինանամաղլար :

— Աֆվ իտէրսինիզ Նէտ , պալըդճըլարտա , ալիմ-  
լէրտէ ինանմըչ ալըր :

Գօնսէյլ . - ( Ճիտտի պիր թավը իլէ . ) Պէն , եանի  
հուղուրունուզտա սէօղ սէօյլէյէն գուլունուզ , պիր ըխ-  
թարօթըն պէօյիւճէք պիր չէքտիրմէյի եադալայըպ  
դաարը տէրեայէ չէքտիլինի բէք ալա խալթըլամագ-  
տայըմ :

Նէտ-Լանտ . - Սիզ կէօրտիւնիւզ միւ :

— Էվլէթ , Նէտ :

— Պու կէօղլէրինիլէ կէօրտիւնիւզ միւ :

— Էվլէթ , պու կէօղլէրիմ իլէ կէօրտիւմ :

— Նէքէտէ կէօրտիւյիւնիւզի լաթֆէն սէօյլէրմի-  
սինիզ :

— ( Ճիտտի պիր թավը իլէ . ) Սէն-Մալթաա ,

— ( Իսթիհա իլէ . ) Լիմանըն տէրունինտէ՞ մի :

— Խալը , պիր քիլիսատէ :

— Քիլիսատէ՞ մի :

— Էվլէթ տօսթում Նէտ , քիլիսատէ պիր թաս-  
վիր կէօրտիւմ քի , ըլսթարօթ կէմիյի դաարը տէրեայէ  
չէքէյօր իտի :

— ( Գահգահա իլէ կիւլէրէք . ) Հա' , հա' , հա' ,  
անլաչըլաը , պէսպէլի պիզիմ միւսիւ Գօնսէյլ , պէնիմ  
իլէ լաթիֆէ իթմէք իսթէյօր , տէմէսի իլէ , պէն սէօ-  
ղէ միւտախէլէ իտէրէք :

— Գօնսէյլին տէտիյի եալաք տէյիլ տիր , աղիզիմ  
Նէտ , պու թասվիրին վիճուտինի պէնտէ իչիթմիչիմ ,  
պու լէվհանըն իրայէ իթտիյի ըէսմ , ճահիլ խալդըն

պիր հիքեայէսինտէն ալընմըշ տըր քի , պու եօլտա ճա-  
նալար հիքեայէլէրինին , ուլումը թապիյէ մէսայիլինտէ  
պիւսպիւթիւն էհէմմիյէթտէն ալի դալըր . ըխթարօթ-  
լարն , կէմիլէրի տէնիղէ չէքտիլէրի հիքեայէսինտէն  
մատէ , Ուլավօս Մադնօս նամ հէրիֆին պիրի , պիր միլ  
պօյունտա , եանի առէթա առա ճէսամէթինտէ պիր ըխ-  
թարօթ կէօրմիւշ օլտուղունու իտտաա իթմէքտէ իմիշ ,  
Բէզլալիք Նիտրօս բիսգօբօսընըն , ղայէթ ճէսիմ պիր  
դայա իւղէրինտէ պիր միհրապ եաբըպ , իճրայի ային  
իթմիշ , վէ այինտէն սօնրա մէղքիւր իրի դայա եէրին-  
տէն հարաքէթ իաէրէք տէնիղէ աալմըշ , մէկէր իսէ պու  
դայա զանն օլունան իրի պիր ըխթարօթ իմիշ , տէյու  
հիքեայէ օլունմագտա տըր : Պէն պու մասալը պիղզաթ  
տիյնէմիշիմ :

Նէտ-Լանտ . - Հէքսի պու գատա՞ր մը :

— Խայր տահա վար , Պէրկամալը Պօնտօպիտան  
նամ բարաղըն պիրի տէ , էօյլէ պիր ըխթարօթըն վի-  
ճուտինտէն պահս իտէր քի , սըրթընտա պիր ալայ  
սիւվարի թալիմ իտէպիլի իմիշ :

— Ֆէնա տէյիլ , անլաշըլորընա կէօրէ , էսկի  
զէման բարաղլարը , եալանճըլըգտա էբէյիճէ մահիր  
իմիշէր :

— Եալընըղ օնլար տէյիլ , էզմինէյի գատիմէ  
թապիյունընը տա եապանէ աթմամալը : Պունլար , ա-  
ղըզլարը տէնիղ քէօրֆէղի գատար վասի , վէ ճիսլ-  
րալթար պօղաղընտան սըղմաղ տէրէճէտէ ճէսիմ ըխ-  
թարօթլարտան պահս իթմիշէր տիր :

— ( Լաթիֆէ թարղըյըլա . ) Տօղրուսը պօղաղ-  
տան կէչէմէտիլէրի բէք իսապէթ օլմուշ :

Գօնսէյլ . - Լաքին շու մասալլարտա հիչ հագը-  
գաթ եօգ մը ,



— Հիշ եօգ տօսթլարըմ հիշ, պու մասալճըլար՝ ճիւղվի պիր սէպէպ իլէ հադըդաթ հուսուտունը կէ-  
չէրէք, միւսպալաղայը կէօյէ դատար չըգարմըլլար : Մա  
մաֆիհ զայէթ պաթթալ ըխթարօթ, եախօտ միւրէք-  
քէպ պալըդլարընըն վիճուտի ինքեար օլունմաղ իսէ տէ,  
եինէ պունլար ճէսամէթճէ պալէնալար իլէ քաչալօլա-  
րը կէչէմէլ : Արիսթօտէլ, պէշ գուլաճ պէօյիւքիւյիւն-  
տէ, եանի իւշ մէթրօտան զիյատէ պիր միւրէքքէպ  
պալըղը դիր իտէր . պիզիմ ալճըլար իսէ, պու անէ  
դատար սայտ իթտիքլէրի պալըդլարտա, պիր պուչուգ  
մէթրօյը կէչմիշ Կալմարա թէսատիւֆ իթմէմիշլէր տիր  
Թըրեհստէ վէ Մօնրէլի միւղէխանէսինտէ, իքի մէթրօ  
պօյունտա ըխթարօթ ըսգըլէթլէրի (կմալք) մահֆուզ  
տըր, թապիունըն հիսապընճա, ալթը այադ պօյու օ-  
լան պու ճանալարըն, եիրմի եէտի այադ պօյունտա  
լէվահըդը լամսէյէ մալիք օլմասը շաղըմ կէլիր քի,  
պունտան նէ տէհչէթլիւ պիր ճանվէր օլտուղու անլա-  
շըլըր :

Նէտ-Լանտ, - Աճէպա պիզիմ կիւնիւմիւղտէ տէ  
պէօյլէ իրի ըխթարօթլար սայտ օլունո՞ւր մը :

— Սայտ օլունմասա պիլէ հիշ օլմաղսա կէօրիւլ-  
միւշի վար տըր :

« Տօսթլարըմտան Հալըլը դարթան Բօլ Պօս նամ  
ղաթ, պահըր Մուհիթի հինտիտէ, պու ճանալարար-  
տան պիրինտէ թէսատիւֆ իթտիյինի պանա պիր գաչ  
տէֆա սէօյլէմիշ տիր . ֆագաթ էն զարիպ վէ էն տըդ-  
գաթէ շայան պիր հատիսէ պիր գաչ սէնէ ագտէմ, եա-  
նի 1861 տէ ճէրիյան իթմիշ տիր քի, արթըգ պու տէհ-  
չէթամիզ հայվանլարըն վիճուտինի թաստիգէ քեաֆի  
ատտ օլունմալը տըր :

— Պու հատիսէյի պէյանէ հիմմէթ իտէ՞րմիսինիզ :



— Բէք ալա, 1861 թէնէսինտէ Թէնէրէֆին՝ շը-  
մալի շարդի ճիհէթինտէ, եանի պուլունտուղունաւզ  
շու արդ տայիրէսի իւղէրինտէ, Ալէքթօն վաքօրունըն  
Թայլիֆէլէրի, հատտէն էֆղուն սլաթթալ պիր միւրէք-  
քէպ պրիլլը կէօրտիւէր: Վաքօրըն սիւվարիսի դաք-  
թան Պիւկէր ճանաւարնա Թէգարրուպ իտէրէք, զըպ-  
դըն վէ Թիւֆէնկ տարպէլէրի իլէ վուրմայա պալա-  
մըշ, լաքին հիշ պիր մուվաֆագըյէթ հանըլ օլմամըշ.  
զիրա ճանաւարըն Թումշագ օլան վիճուտինտէն զըպ-  
դընրար վէ գուրշունլար, եուն չոլվարնա իսապէթ  
իթմիշ կիպի, հայվանա Թէէսիր իթմէմիշ: Պիր չօգ  
պէյհուտէ Թէճրիւպէլէրտէն սօնրա, նիհայէթ Թայլի-  
ֆէլէր, ճանաւարըն պէլինէ գուվլէթի պիր իլմէք կէ-  
չիրմէյէ մուվաֆագ օլմուշլար իսէ տէ, լաքին իլմէք  
գայարագ հայվանըն գուրուղինա տօլաշմըշ, վէ օ  
հալտէ իրլէր իլէ չէքիլիւպ մէֆինէյէ ալընմագ իս-  
թէնիլմիշ. ֆադաթ ճանաւարըն սըդլէթի բէք զիյատէ  
օլտուղունտան գուրուղը գօրմուշ, վէ հայվան տախի  
վիճուտինին Թէգեինաթընտան պիրինի զայպ իթմիշ  
օլտուղու հալտէ գաարը տէրեատէ նապէտիտ օլմուշ:

— Պու պիր հադըղի վադաա տըր քի, աղ չօգ  
ադըլ երէր:

— Էվլէթ, բէտա օլունմաղ պիր վադաա, հաթ-  
տա սլու սէպէպէ մէսինի հայվանա, Պուկէր Կալմարը  
նամը վէրիլմիշ տիր:

— Աճէպա պօյը նէ գստար իմիշ:

Պու էսնատէ բէնչէրէնին էօնիւնտէ օթուրուպ քէ-  
մալի տըդգաթլա սաղլըղա պադմագտա օլան Գօնսէյլ:

— Հիշ օլմաղսա ալթը մէթըո գատար եօդ մը ի-  
տի տէյու սօրմասըյըլա. Թէաճիւպ իլէ:

— Էվլէթ, տէտիմ:



— Թէրէսինտէ ալթը ատէտ լէվահըդը լամսէ եօգ մու իտի , վէ պունլար սույըն իշինտէ եըլան կիպի սալլանըյօրլար իտի , տէյիլ մի :

— Էվվէթ , օղլում :

— Աղղը , տէհչէթամիզ սուրէթտէ պէօյիւք օլտորագ , բարաղան գուշը կակասընա պէնղէյօր իտի , տէյիլ մի :

— Էվվէթ Գօնսէյլ , թըպղը :

— Մոտէմ էօյլէ իսէ , էֆէնտինին միւսաատէսի իլէ տէրիւմ քի , շու կէօտիւյիւմ էկէր Պիւկէրին Կալմարը տէյիլ իսէ պիլէ , հիշ օլմագսա գարտաշլարընտան պիրի օլմալը :

Պու սէօղլէրի ղայէթ սաքին պիր հալ իլէ սէօյլէմիշ օլան Գօնսէյլին եիւղիւնէ պագտըմ : Նէտ-Լանտ տալսի բէնչէրէնին էօնիւնէ գօշարագ :

— Միւտհիշ պիր ճանավար , տէյու պագըրտը :

Տէրհալ պէնտէ պագտըմ , վէ տէհչէթլէ պիր հարաքէթ իթմէտէն քէնտիմի ալամատըմ : Աման եա Բապպիւմ , կէօղլէրիմին էօնիւնտէ , մասալլարա իտիւայի շայան օլան նէֆրէթամիզ պիր ճանավար սալլանըպ տուրույօր իտի :

Ղայէթ պաթթալ , Խանի սէքիզ մէթրօ ուզունլուղունտա պիր միւրէքքէպ պալըղը իտի , Նօթիւլիւսէ տօղրու կէրիսին կէրիյէ շէտիտ պիր սիւրաթլա եիւրիւմէքտէ , վէ եէշիլ բէնկի տէհչէթամիզ կէօղլէրի իլէ տայիմա պիղէ պագմագտա իտի : Պու ճանավարլարա մէրճուլէլ րաս ( գլխոտնեայ ) տէնիլմէսինէ սէպէպ օլան , պաշը իւղէրինտէ մէրպուլթ վիճուտինտէն իքի գաթ ուղուն սէքիզ տյագլարը տըր : սու այագլար շիտտէթլէ պիւղիւլիւպ աշըլըյօր իտի քի , պէհէր այաղընն իշ թարաֆընտա նըսըֆ քիւրրէ շէքլինտէ ,



Իբրի երեւոյց էլլի գատար դան էմիճի սիւլիւքէր, եանի խունխար (արիւնարբու) ալաթլար, աբ աշիքեար կէօրիւնիւյօր իտի. Պաղը պաղը պու դան էմիճի ալաթլար, եախօտ պոյնուզլար, սալօնուն ճամլարընա եաբըշըյօր իտի, բարաղան կակասընա պէնզէյէն տէհէթամիլ պղը, եօդարլտան աշաղը աշըլըպ գաբանըյօր իտի. սիւլի վէ քէսկին տիշլէրլէ միւսէլլահ պոյնուզ ճընսընտան օլան տիլի, զայէթ միւտհիշ պիր մագասա միւշապիհ կակասընըն արասընտան տըշարը ուզանըյօր իտի. Սման եա Բապպի, նէ՞ զարիպ ճանավար, թապիաթըն շու աճիպ քէյֆինէ նէ՞ մանա վէրիլմէլի. հայլանաթը նայիմէտէն օլան պու ճանավարա, գուշ կակասը վէրիլմիշ, վիւսաթընտա կէնիշ, ֆագաթ միւսթաթէլ (իլաձի) շէքլինտէ, վէ եուսուշագ մատտէտէն միւրէքքէպ օլան վիճուտի, էն աղալլ եիրմի պէշ պլին քիլօկրամ սըգլէթի օլմասը լաղլմ կէլէճէք իտի. Պու դալէմուն (ձիագետի) կիպի թէպէտտիւլէ մէյալ օլան ըհնկի, հիտտէթ ու հըսսիյաթընա կէօրէ թէպէտտիւլ իտէրէք, սիւրաթլէ քիւլ ըհնկինտէն դըրմըղլա, վէ էսմէրլիյէ կէշէյօր իտի.

Ճանավար քէք հիտտէթի կէօրիւնիւյօր իտի. աճէպա հիտտէթինին էսպապը միւճիպէսի նէ՞ իպի, չիւպհէսիլ քէնտինտէն զիյատէ տէհէթի կէօրիւնէն, վէ սիւլիւքլէրի թէէսիր իթտիրէմէտիլի նօթիւլիւսին մէնզարէսինտէն հիտտէթլէնիյօր իտի. լաքին պու միւրէքքէպ պալըդլարը, եախօտ ըսթարթթլար, նէ՞ տէհէթիլ գուլվէթէ մալիք տիրլէր. պունլար՝ պի հիքմէթուլլահը թաալա, իւշ դալպէ մալիք օլուուզլարընտան, ֆէվդէլատէ պիր սիւրաթ վէ քաղիմ պիր շիտտէթի հայիլ տիրլէր.

Իշթէ թէսատիւֆ պիղի, պու շայանը իբրահ վէ



տէհչէթամիդ ճանաւարըն էօնիւնէ կէթիրմիչ իտի ,  
լաքին պունըյըլա պէրապէր , ընթաթթըն էքթալը  
միւտհիչէսինտէն հըսս իթաիյիմ վահչէթ ու ղէֆրէթի  
զապթէ միւգթէտիր օլուպ տա , անը թէտգըգ իթմէք  
ֆըրսաթընը գաչըրմագ իսթէմէտիմ . հաթտա պիր  
գուրչուն գալէմ ալըպ ըէսմինի պիլէ չըղմայա պաչլա-  
տըմ . Գօնսէյլ իսէ , քէլամէ աղաղ իտէրէք .

— Իհթիմալ քի Սչէթթօն վարօրչնտան կէօրիւլէն  
ճանաւար պու տըր :

Նէտ-Լանտ . - Խայր տէյիլ տիր , զիրա անըն  
գույրուղու գօրմուչ , պունըն իսէ հէր աղասը թէքմիլ  
տիր :

Պէն . - Տօսթում Լանտ , տէրմիյան իթաիյինիզ  
աէլիլ , Գօնսէյլին ֆարղիյաթընը ճէրհ իտէմէզ , զիրա  
պու հայվանլարըն էլլէրի վէ գույրուղու թէքրար հու-  
սուլէ կէլիր , եէտի սէնէտէն պէրի գաթթան Պիւրկէ-  
րին , գօրարմըլ օլտուղու գույրուղըն . եէրինէ կէլմէսի  
իհթիմալտէն պաիտ տէյիլ տիր :

— Էկէր պու օ տէյիլ իսէ , շունլարտան պիրիսի  
միւթլադա Պիւրկէրին ըսթաթթըր օլմալը :

Ֆիլ հագըգա սալօնըն բէնչէրէսինտէն աիկէր ըն-  
թաթթլարտա կէօրիւնտիւ , եէտի թմանէ գաաար սայ-  
տըմ , պունլար , կակալարընը Նօթիւլիւսին թէքնէսինէ  
վուրարագ թէագիպ իտիյօլլար իտի :

Բէսիմլէրինի չըղմայա տէվամ իթտիմ , ճանաւար-  
լար ատէթա սէֆինէմիզէ միւսամի օլաճագ սիւրաթմէ  
կիտէրէք , հարաքէթ իթմէյօլլար կիպի կէօրիւնիյօլլար  
իտի քի , պէնտէ սալօնըն բէնչէրէսի ճամը իւզէթիմաէ ,  
գօլայճա ըէսիմլէրինի ալըյօր իտիմ :

Նօթիւլիւս իթիտալ իւզըն Եիւրիւմէքտէ իքէն ,  
պիրտէն պիրէ թէվագուֆ իթտի , էքէյիմէ չիտտէթիլի



պիր միւսատէմէ, սէֆինէնին հէր ճիհէթինի սարսը վէրտի, Հէման արգառաշլարմա.

— Աճապ գարայա՞ մը օթուրտուդ, տէյու սորտում.

Գօնսէյլ. — Էկէր օթուրմուշ օլսագտա, թէքրար գուրթուրմուշ օլմալըյըլ, զիրա սէֆինէ եիւղէյօր.

Ֆիլհագըդա Նօթիւլիւս եիւղէյօր, ֆագաթ եիւրիւմէյօր իտի. բէրվանէ՝ տէնիլի տէյօմէյօր իտի. պիր տաղըդա սօնրա, չօդտան պէրի եիւղիւնիւ կէօրմէմիշ օլտուղում գաթթան Նըմօ, իքինճիսի իլէ պէրապէր սալօնա կիրտի.

Մումաիլէյհ բէնչէրէյէ թէգարլիւ իտէլէք քէմալի տըղդաթլա ըխթարօթլարա պաղտըդտան սօնրա, իքինճիլէ պիր գաշ սէօղ սէյլէտի. րի, մէրդում հէման տըշարը չըգտը.

Չօդ կէչմէտէն սալօնն գանաուլարը գաբանտը, վէ թաւանտաքի ֆէնէր հանըպ սալօնը թէնվլի իթտի. հէման գաթթանն հանընա հաղաշլըպ.

— Դայէթ ճալիլը մէրադ պիշ ըխթարօթ գօլիքսիյօնը, զալիպ մէնպարէ, տէյիլ մի, գաթթան էֆէնտի, տէաիմ.

— Վագտա էօյլէ աիր մուալլիմ էֆէնտի, լոգին պիշ աղտան ոլու ճանաւալալ իլէ գուճադ գուճաղա տէյիլ չէճէյիլ.

Դաթթանն եիւղիւնէ պագտըմ, տէտիլինի էյիլճէ անլամաթըմ զանն իտէլէք.

— Դուճադ գուճաղա՞ մը, տէյու թէքրար իթտիմ.

— Էվլէթ մուալլիմ էֆէնտի, պագսանըլ ա՛, բէրվանէ տէօնմէյօր, ըխթարօթլարըն պօյնուղըլ չէնէլէրինտէն պիրիսի, բէրվանէնին գանաուլարը արա-





Կեօզերիսին էօնիւնէ դայէր պաքքաւ վէ նէճէ-  
քամիզ պիր ճանալար սալլանըպ տուրույօր իսի . Է

(Սահիֆէ 329)



սընա սըգըշտը զանն իտէրիմ, վէ իշթէ պու սէպէպլէ  
հարաքէթ իտէմէ, յօր :

— Շիմոի նէ՞ եարաճադ սընը :

— Սաթհը տէրեայէ չըգըպ պու մուղիթը հայ-  
վանշարն քեաֆֆէսինի տէ բարչալսյաճադըմ :

— Բէք կիւճ մասլահաթ :

— Վազաա կիւճ տիր, զիրա էլէրթըրք դուրչուն-  
լարը, պու եռմուշադ վիճուտը հայվանշարտ ասլա  
թէէսիք իթմէդ, չիւնքի բաթլայաճադ դատար մուգա-  
վէմէթէ միւսատըֆ օլմադ. ֆազաթ նէ՞ պէյիս վար,  
պիղ պալթալար իլէ հիւճիւմ իտէճէյիլ :

Նէտ-Լանտ. — Էկէր մուավէնէթիմ դապուլ օլու-  
նուրցա, զըպընն տաիթի իսթիմալ օլունապիթ :

— Բէք ալա, դապուլ իտէրիմ ուսթա Լանտ :

— Մառէմ իշ պու մէքքէզուէ լիճէ, պիղ տէ սիղէ  
րէֆադաթ լիտէրիլ :

Պունը սէօյլէյէրէք դարթման նըմնըն սորգասը  
սըրա օրթիանէրտիւպանէ տօղլու միւթէվէճճիճ օլտուդ :

Օրտուտ օն դատալ թայիթէ պալթալաթ իլէ միւ-  
սէլահ, օլտուդլարը հալտէ հիւճիւմէ հաղլըրլանմըլլար  
խաթ. պէն իլէ Գօնսէյլ, էյիմիզէ պիթէր պալթա ալ-  
տըղլէրը վիպի, Նէտ-Լանտ տալսի պիր զըպընն ալալ :

Պու սըտլըդ Նօթիլլիւս սաթհը տէրեայէ չըգմըլ  
օլուպ, թայիթէլէրտէն պիթի նէրտիւպանըն իւնթ դա-  
տէմէսինէ չըգմադլա դանատըն վիտալարընը սէօքէ-  
յօր իտի : Եայլար սէօքիւլիւր սէօքիւլմէդ, դանատ  
ըկթարթըն էմիլէ ալէթի լիարաֆընտան լիմթուլուպ  
գալտըրըլտը :

Տէրհալ ճանավարն ուղուն գօլլարընտան պիրի,  
եըլան կիպի գըվըրլա գըվըրլա գանատըն տէլիյի իչի-  
նէ կիրաիյի կիպի, արգասընտան եիրմի գատար գօլ-



լար տա կէօրինիւպ սալլանմայա պաշլատը : Գաբթան Նըմօ պիր պալթա սալլումասըյըլա , պու միւտհիշ գօլու քէսի վէրաի . գօլ պիւզիւլէրէք ուղանարագ նէրտիւպանըն դատէմէլէրինտէն աշաղը եուվարլանտը :

Հէրիմիզ պիրտէն կիւվէրթէյէ գօշտուղումուղտա , տէլլքտէն իքի այագ տահա կիրաի , վէ գաբթան Նըմօնըն էօնիւնտէ տուրմագտա օլան թայիֆէնին իւզէրինէ տիւշէրէք , պիր գուվլէյի ֆէվդէլատէ իլէ պիւշարէյի հէվայա դալտըրտը :

Գաբթան Նըմօ օլանճա սէտասըյըլա հայդըրտագ տըշարը ֆըրլատը , արգասընտան պիւզ տէ չըդտըդ :

Աման եա Բապպիմ , նէ՝ տէհշէթամիլ մէնզարէ , պիւշարէ թայիֆէ , ճանաւարըն գօլունտան թուլթուլմուշ , վէ էմիճի ալաթլարընա եաբըշմիշ օլտուղու հալտէ հէվատա սալլանըյօր իտի . զէվալլը տատմըղազ պօղուգ վէ տիլլըրաշանէ սէտալէր իլէ , « Իմտա՛տ , իմտա՛տ » սէյու պաղըրըյօր իտի :

Ֆրանսըզճա օլարագ թէլաֆիուղ իտիլէն պու իսթիմատը իշիթտիլիմտէ , հըսս իթտիլիմ հայրէթ ու թէէսիրին տէրէճէսինի թարիֆ իտէմէմ . էյ վա՛հ , տէմէք քի պիր վաթանտաշըմ , պէլքի տէ սէֆինէնին տէրուինտէ պիւր գաշ թանէ վաթանտաշըմ վար իտի . ա՛հ , օ ճանխըրաշանէ ֆէրեատը , էօմրիւմ օլտուգճա ունուլթմայաճաղըմ :

Զէվալլընըն իշի պէթմիշ իտի , սնը՝ գուտուրմուշ օլան պու տէհշէթլիւ ճանաւարըն գօլը արասընտան քիմ խէլաս իտէպիլէճէք իտի . լաքին գաբթան Նըմօ պիւր սուրէթը գահրիմանէտէ ճանաւարըն իւզէրինէ հիւճիւմ իտէրէք , պալթայըլա իքինճի գօլունուտա քէստի : Պու էսնատէ իքինճի սիւվարի , եանի թայիֆէ-



լէր իլէ պէրապէր , Նօթիւլիւսէ հիւճիւմ իտէն տիկէր  
ըլթարօթլար իլէ օլրաչլա պալթա սավուրմագտա օլ-  
տուգլարը կիպի , Նէտ-Լանա , պէն վէ Գօնսէյլ տէ ,  
պալթալարըմըզը , վէ Գանատալը տախի զըպդընընը ,  
ճանավարըն եռմշադ վիճուտինէ սաբլայըպ տուրու-  
յօր իտիք : Թամ պու ալալըգ օրթալըզը շէտիտ պիր  
միս գօգուսը իսթիլա իթտի :

Պիր սանիյէ գոտտը , ճանավարըն այաղընա տօ-  
լաշմըշ օլան պէսպահտ վաթանտաշըմըն գուրթուլա-  
ճաղընը իւմիւտ իթտիւմ , զիրա սէքիլ այաղընտան եէ-  
տիտի քէսիլմիշ իտի , եալընըզ պիր այաղըլըլա պիշա-  
րէյի թիւյ կիպի հէվատա սալլայօր իտի : Գարթան  
Նըմօ իլէ իքինճիսի , ճանավարըն սօն այաղընտա  
քէամէք իչին թէքրար հիւճիւմէ հաղըրլանմագտա ի-  
քէն , հայվան գալնընտաքի քիսէյի մախսուսէսինտէ  
պուլունան սիյահ պիր մայի (հեղուկ) քէմալի չիտտէթ-  
լէ իւզէրիմիզէ ֆըրլաթաը , էթրաֆը կէօրէմէլ օլտուգ ,  
կէօղլէրիմիլ քէօր օլտու զանն իթտիք . պու զարիպ վէ  
սիյահ սու պուլուլթը զայիլ օլտուգտան սօնրա , ճանա-  
վարըն՝ պէսպահտ վաթանտաշըմ իլէ պէրապէր զսյպ  
օլմուշ օլտուզուենը , աղիւմ պիր քէտէր իլէ կէօլտիւք :

Պու հալի հավլ իշթիմալին իւզէրինէ արթըզ պիզ-  
տէ գուտուրմուշ աշալանլար կիպի , քէմալի հիտտէթ-  
ու չիտտէթ իլէ , կիւվէրթէյէ չըգմըշ օլան օն օն իքի  
ատէթա ըլթարօթլարըն իւզէրինէ հիւճիւմ իտէրէք ,  
ալապիլտիյինէ տօղրամայա պաշլատըզ : Գարմագաըշ  
պիր հալ իլէ եէրտէ գան իլէ սիյահ միւրէքքէպ կիպի  
սուլըն իչինտէ եուվարլանան , վէ եըլան շէքլինտէ  
չապալայան , քէսիլմիշ այադլտը արասընտա թէքէրլէ-  
նիպ տուրույօր իտիք : Պու մագթու աղալար թէքրար  
եէքտիկէրի իլէ պիրլէչիպ տէ , ճանավարըն վիճուտի



կէնքիլ խեճէքէր կիպի պիր հալ իպրագ իտկօրլար իտի :

Նէտ-Լանտըն զըպզընը , հէր տէփասընտա միւթ-թասըլ ճանավարլարտան պիրինին եէշիլ կէօղիւնէ տալլայ բաթլատըյօր իտի , լաքին պիր արալըգ քիւսթախ տօսթոււմ , նասըլա քէնտինի թօրլայամայարագ , հայվանլարտան պիրինին այաղը չէլմէսի իլէ եէրէ տէվրիլի վէրտի :

Արթըգ խէվֆի վէ հէյէճան ու տէհշէթտէն գալլ պիւմ բարչալանաճագ զանն իթտիւմ . տօղրուսու օ անտէ թէսլիմի բուհ իթմէտիյիմէ թաաճիւկ իտկօրլում , զիրա ճանավարըն տէհշէթամիզ կակասը Նէտ-Լանտըն իւզէրինտէ աչըլմըշ իտի : Դանատալը տօսթումըն , թարֆէթ իւլ այնիտէ (իքթթէլ ական) իքի բարչա օլաճաղընա գաթան շիւպհէ իտիլէմէզ իտի . տէրհալ իմտատընա գօշտոււմ , ֆագաթ գաթթան Նըմօ պէնտէն էվվէլ տավրանարագ , պալթասընը ճանավարըն իքի պաթթալ չէնէլէրի արասընա եէրլէշտիրմիշ իտի , պալթա՝ հայվանըն աղզընտա կէօրիւնմէզ օլտու :

Նէտ-Լանտ , մուհագգագ պիր էօլիւմտէն առէթա միւճիզէ նէվինտէն օլարագ դուրթուլուկ , այաղա գալլգմասըյըլ , զըպզընընը ճանավարըն թա իչ գալլ պինէ գատար սօգմասը պիր օլտու :

Դարթան Նըմօ պիր սուրէթը նաղիքեանէտէ Դանատալըյա խիթապէն :

— Սիզէ մուգապէլէ իթմէք պօրճոււմ իտի , զիրա սիզտէ պէնի մուհագգագ պիր էօլիւմտէն խէլաս իթմիշ իալինիլ , տէտի :

Նէտ-Լանտ ճէվապ վէրմէքսիզին եալընըզ սէրֆիրու ( խօնարհիլ ) իթմէքլէ իքթիֆա իթտի :

Պու միւտարէպէյի միւտհիշէ պիր չարեէք գատար

տէվամ իթմիշ օլուպ, ճանաւարլար մադթուլէն վէ մաղլուպէն մէյտանը միւտարէպէյի թէրք իլէ, դաա-  
րը տէրեայէ տալըպ նապէտիտ օլմուշլար իտի :

Գաթթան նըմ, գան իլէ միւլէմմա վէ հիտտէթին-  
տէն աթէշ քէսիլմիշ օլտուլու հալտէ, ֆէնէրին եանըն-  
աա տուրուպ պիշա հաւաքէթ տէնիղէ պաղըյօր իտի .  
տէնիկ՝ ալդասաշլարընտան պիլինի եութմուշ իտի :  
Մումաիլէհին կէօղլէրինաէն նօհուտ տանէսի կիպի  
կէօղ եաշը եուվարլանըյօր իտի :

Հէր շէյէ նաղարը լադայտի (անտարբեր) իլէ պաղ-  
մադտա օլան պու աաէմ, աղլայօր իտի :



## 19

## Կիւժ-Ըսրէմ.

Ապրիլին եիրմինճի կիւնիւ վուդու պուլան վա-  
դաայի միւտհիշէյի, հիշ պիրիմիզին ունութմասը դա-  
պիլ տէյիլ իտի . զայէթ շէտիտ պիւր հէյէճանըն թահ-  
տը թէէսիրինտէ օլարադ, վաղաայի մէղքիւրէյի դա-  
լէմէ ալտըգտան վէ պիւր տահա կէօղտէն կէչիրտիք-  
տէն սօնրա նէտ-Լանա իլէ Գօնսէյլէ օգուտում, աը-  
դատաշլարմ պուսու քեամիլէն սըհհէթէ միւթապըդ,  
ֆադաթ իճրայի թէէսիր ճիհէթինճէ զայրի քեաֆի  
պուլտուլար, ֆիլհազըդա պու կիպի մէնղարէլէրի նազշ  
իթմէք, « Տէնիկ ամէլէլէրի » նամ ասարըն միւլլիֆի  
պուլունան օ շաիրի մէշհուրուն գալէմինէ մախսուս  
տուր :

Գաթթան նըմօնըն տէնիղէ պաղարադ աղլատըղը-



նը գարիյնի քիրամէ արզ իթմիշ իտիմ. հագըգաթէն մուսաիլէյհին քէտէրի բէք զիյատէ օլտու : Նօթիւլիւսէ կիրտիյիմիզտէն պէրի պուճուճա իքինճի տէֆա օլտայօր իտի քի արգատաշ զայպ իտիյօր իտիք , հէմ նասըշ տէհշէթլի պիր էօլիւմ իլէ , պիր ըխթաբօթըն միւտհիշ այագլարը իչինտէ էզիլէրէք , վէ կակասը տէրուներնտէ բարչալանարագ պիր էօլիւմ , հէյհաթ . . . պուզէվալլը ատէմ , արգատաշլարը կիպի գաարը տէրեանըն ըաքիտ սուլարընտա , վէ մէրճան աղաճլարըյըլա միւզէյեհէն մէզարըզտա պիր հալի ասուտէկի (խաղաղաւէտ) իչինտէ եաթմայա նայիլ օլմայտճագ իտի :

Պանա կէլինճէ , էն զիյատէ գալպիմի բարչալայան վէ պէնի սօն տէրէճէ տիլխուն իտէն չէյ , էսնայի միւտարէպէտէ վաթանտաշըմ օլան զէվալլը ֆրանսըզըն , պիր մէվգըյը միւհլիքէտէ պուլունարագ , պա մուգավէլէ սէֆինէնին տէրունինտէ իսթիմալ իտիլէկէլէն լիսանը ունուտուպ տա , լիսանը մատէրզատըյըլա , եանի ֆրանսըզճա օլարագ իսթիմատ իտիչի իտի . տէմէք Նօթիւլիւսին տէրունինտէ գաթման նըմօյա ճան ու կէօնիւտէն պաղլը վէ անըն կիպի ճէմիյէթը պէշէրիյէտէն գաթը ալագա իթմիշ պիր վաթանտաշըմ պուլունմագտա իմիշ . աճէպա պու էսրարէնկիզ ճէմիյէթին աղասը միյանընտա , ֆրանսըզ միլլէթինէ մէնսուպ եալընըղ օմը վար իտի . աճէպա միլլէլը միւխթէլիֆէ իլէ միւթէշէքքիլ չիրքէթին իչինտէ պաշգա ֆրանսըզ եօգ մու իտի . - իշթէ տայիմա զիհնիմի իսթիլա իտէն հալլի միւշկիւլ մէսէլլէրտէն պիրի տէ պու օլտու :

Գաթման նըմօ օտասընա չէքիլտի . ուզուն միւտտէթ քէնտիսինի կէօրէմէտիմ , ըուհը մէգամընտա օլան վէ միւթթասըլ թէէսիրի իլէ արզը հայաթ իտէն սէֆինէնին ըէվիշի հալլինէ նազարէն , գաթման նըմօ-



նրն ֆէնա հալտէ մէյուս վէ միւքէտտէր օլմասը լա-  
զըմ կէլէճէք իտի . Նօթիւլիւս՝ արթըգ պիր թարիգ  
իթթիխազ իթմէյօր իտի . կիտէր , կէլիր , տօլաշըր ,  
տուրուր վէ ատէթա պիր էօլիւ ճէսէտի կիպի տալկա-  
լարա թէպաիյէթ իտէրէք չալգանըյօր իտի . բէրվանէ-  
նին լէվհասը արասընտա սըգըչան ըթթաթօթըն չէնէսի  
չըգարըլմըշ իսէ տէ , եինէ Նօթիւլիւս թայիֆէլէրին-  
տէն պիրիսինի եութմուշ օլան տէնիղին պու Նօգթա-  
սընտան , եանի մէվգըյը միւտարէպէտէն այրըլմագ  
իսթէմէյօր իտի :

Պու հալ իլէ թամամ օն կիւն մուրուր իթտի . ֆա-  
գաթ նիհայէթ իւլ էմր Մայիսին պիրինճի կիւնիւ Նօ-  
թիւլիւս ճիտաի պիր հարաքէթ իթթիխազ իտէրէք ,  
Լուգա ասալարընը վէ Պանամա գանալը մանսէպինի  
կէշտիքտէն սօնրա չըմալ եօլունը էլէ ալտը , պիզ պու  
էսնատէ տէնիղին զայէթ ճէսիմ պիր նէհր ագընթըսը-  
նը թէագըպ իտիյօր իտիք , էօյլէ պիր նէհր քի , քէն-  
տինէ մասսուս սէվահիլինտէ պալըգլարը օլտուղու կի-  
պի , տէրէճէյի միւթաաիլէսի տէ վար տըր . եանի  
Կիւլֆ-Ըսթրէմ լծէսմիյէ իթմիշ օլտուղում նէհրտէն  
պահս իտիյօրում :

Կիւլֆ-Ըսթրէմ ագընթըսը , պահը Մուհիթի Աթ-  
լասի՝ տէրունինտէն ճէրէեան իտէր հագըգի պիր նէհր  
տիր քի , սուլարը , պահը Մուհիթին սուլարըյըլա  
ասլա իթթիլթ իթմէզ , զիրա պու նէհրին սուլարը ,  
էթրաֆընը իհաթա իտէն տէնիզ սուլարընտան չօգ  
զիյատէ թուղու տուր : Վիւսաթը ամիգի (միջին խո-  
րութիւն) իւշ պին այագ օլուպ , վիւսաթը արզը (մի-  
ջին լայնութիւն) ալթմըշ միլ տիր , ագընթըսը եէր եէր  
ստաթա տէօրթ քիլօմէթրօ պիր սիւրաթլա կիտէր ,  
նէհրը մէզքիւրուն զայրը թէպէստիւլ սուլարընըն մէճ-



մույի հիւճմի, (ծաւալ) քիւրբէյի արզըն էն պէոյիւք նէհիրլէրի սուլարընտան հէմ չօդ, վէ հէմ տէ հիւճմի ղիյատէ տիր:

Կիւլֆ-Ըսթրէմին մէնպայի հագըղիյէի, եախօտ պաշլանկըճ նօղթասը, Մաւրի նամ գարթան թարաֆընտան պուլունմուշ տուր քի, մումաիլէյհին գավլինճէ, Կասգօնիյա քէօրֆէզի իչինտէ տիր. կէրէք ըէնկի վէ կէրէք տէրէճէյի միւթատիլէսի հէնուզ խաֆիֆ օլան սուլարը՝ մէզքիւր քէօրֆէզտէ թէչէքքիւլ իտէր, օրատան չըգըպ ճէնուպէ տօղրու միւթէվէճճիճ օլուր, խաթը իւսթիւվայի Աֆրիգա (հասարակածեան Ափրիկէ) սէվահիլի էօնիւնտէն կէչէրէք, վէ սուլարը միւնթէգայի հարրէ (այրեցական գօտի) թէէսիրի իլէ ըսընարագ, պահըր Մուհիթի Աթլասի տէրունինտէն միրուր իտիպ, Պըրագիլիա սէվահիլի իւզէրինտէ վազը, Սան-Բօգ պուրնուճա վասըլ օլուր, վէ օրատա իքիյէ թագսիմ օլունարագ, պիր գօլու Անթիլ տէնիզինին սըճագ գըսըմճըզ (մասնիկ) լարընը ախզ իթմէք իչին պուճիհէթէ կէլիր, իշթէ օ վաղըթ Կիւլֆ-Ըսթրէմ, տէրէճաթը միւթատիլէ (բարեխառնութեան աստիճանք) պէյնինտէ մուվաղէնէթի թէյիտ (հաստատուել) իթմէք, վէ մէտարը ճէտի (արեւագարձական) սուլարընը, չըմալ սուլարըյըլա գարըչտըրմագ վաղիֆէսինի իճրայէ պաշլար, եանի մուվաղէնէթ բէյաա իթտիրիր. Մէքսիքա քէօրֆէզինտէ ատէթա գայնար տէրէճէտէ քէսպը հէրարէթ իտէրէք, Ամէրիգայի չըմալի սէվահիլինէ տօղրու իլէրլէր, վէ օնտան տա թէր-նէօվէ վասըլ օլուր, օրատա Տէյվիս պօղազընտան ճէրէյան իտէն ագընթընըն սօղուգ սուլարըն թէպէիաի իլէ, թէքրար պահըր Մուհիթին էօլունը ելէ ալըր, վէ քիւրբէյի արզըն պէոյիւք տայիրէլէրինտէն պիրինին, իտաթը մայի-

լինէ (չեղնթացական գիծ) սալիք օլարագ իքի չաթալ օլուր քի, պիրի չըմալի շարգի ըւզկեարընըն մուավէ- նէթի իլէ, թէքրար Կասգօնիյա քէօրֆէզինէ, վէ Ակօր ճէզայիրինէ ավտէթ խտէր: Տիկէրի իսէ, Իրլանտա վէ Նօրվէճիյա սէվահիլինի ըլըգլաշտըրտըգտան սօնլա, Ըսթիցտէրնտէն էօթէյէ դատար չըգար, վէ տէրէճէյի հէրարէթի տէօրթ տէրէճէյէ տէյին էնմիշ օլտուղու հալտէ, գութսլըն պուզտան արի օլան տէնիզլինէ ա- գար:

Իշթէ Նօթիւլիւս պու էսնատէ պահըր Մուհիթին մէզքիւր նէհրի իւզէրինտէ գաթը մէսաֆէ իտիյօր ի- տի. Կիւլֆ-Ըսթրէմ, Պահամա գանալընտան տըշարը չըգտըղը վագըթ, օն տէօրթ Փարսախ արղ, վէ իւշ եիւզ էլլի մէթրօ տէրինլիք իւզէրինտէ, սաաթտա սէ- քիզ քիլօմէթրօ սիւրաթլէ ագար, լաքին պու սիւրաթ՝ չըմալէ տօղրու իլէրլէտիքճէ, եավաշ եավաշ վէ պիր սուրէթը միւնթաղամատէ ազալըր. պու ինթիզամըն պագըր գալմասընա վէ էօյլէճէ տէվամ իթմէսինէ տուա իթմէք լազըմ տըր, զիրա նասըլ քի զանն օլունմագ- տա տըր, էկէր սիւրաթ ու ինթիզամընը թէպաիլ ի- տէրսէ, էվրօբանըն ըզլըմընտա նէթիճէսի քէշֆի օլուն- մայան գարըչըգլըգլար մէյտանա կէլէճէյի անլաշըլ- մըշ տըր:

Էօյլէն իւսթիւ Գօնսէյլ իլէ պէրապէր կիւվէրթէ- տէ օթուրուպ, Կիւլֆ-Ըսթրէմին մալիք օլտուղու պու խասսէլէրի թարիֆ իտիյօր իտիւմ. իյզահաթըմա խիթամ վէրտիքտէն սօնըա, Գօնսէյլէ, էլինի ազընթընըն սու- յունա պաթըրմասընը թէքիլիֆ իթտիւմ:

Գօնսէյլ էլինի սույա սօգտու, վէ սըճագ իլէ սօ- ղուղա տայիր պիր շէյ հըսս իթմէտիլինէ ըզհարը թէ- աճճիւպ իթմէքտէ իքէն, պու հալի իյզահ իտէրէք:



— Պունուն սէպէպի շու տուր քի, Մէքսիկա քէօրֆէզինտէն չըդտըզը էսնատէ, Կիւլֆ-Ըսթրէմին տէրէճէյի հէրարէթի, ինսանըն գանընտաքի տէրէճէյի հէրարէթտէն աղ ֆարդլը օլմասը տըր. Կիւլֆ-Ըսթրէմ, էվրօքա սէվահիլինի տայիմի սուրէթտէ եէչիլ էշճար իլէ թէզելին իտէն, զայէթ վասի վէ հէրարէթպախշ պիլ սօպա, եախօտ պիլ լիմօնլուգ տուր. էկէր Մավրինին հիսապընը դապուլ իտէրսէք, պու ագընթընըն հէրարէթի քեամիլէն հըֆզ օլունսա վէ թէմամէն իօթիմալ իտիլսէ, Ամազօն եախօտ Միսուրի նէհրի ճէսամէթինտէ տէմիրտէն պիլ նէհրի էրիթմէյէ քեաֆի հէրարէթի օլտուղունու, մումաիլէյհ Մավրի իտաաա իթմիշ տիր :

Պու էսնատէ Կիւլֆ-Ըսթրէմին սիւրաթը, սանիյէտէ իքի մէթրօ վէ եիլմի պէշ սանթիմէթրօ իտի : Ագընթընէթրաֆընը իհաթա իտէն սուլարտան օ դատար պյըր վէ ֆարդլը իտի քի, թազեիտ իտիլմիշ սուլարը, պահըր Մուհիթին սաթհընտա ատէթա պիլ շիշկինլիք բէյտա իտիպ, տէնիզ սուլարընա գարըշմատըզը աբ աշիքեար կէօրիւնիւյօր իտի :

Ալէլիսուսուս թուղլու մէվատտը քէսիւրէյի հավի օլտուղու ճիհէթլէ, գօյու մավի պիլ լէնկտէ օլան սուլարը, էթրաֆընտաքի պահըր Մուհիթին եէչիլիմնի սուլարընտան բէք գօլայ թէֆրիգ օլունապիլիլ. հաթտա պու թէֆրիգ օ դատար աշիքեար իտի քի, Գարօլին ատալարը էօնիւնտէ Նօթիլիւս, պաշըյըլա Կիւլֆ-Ըսթրէմ սուլարընը քէսմէքտէ օլտուղու հալտէ, բէրվանէսի հէնուզ պահըր Մուհիթին սուլարընը տէյիլյօր իտի :

Պու զարիպ ագընթըն, քէնտի իլէ պէրապէր քիւլլիլիլի մախլիլգաթը պահըրիյէ սիւրիւյիւպ կէօթիւ-

ընկյօր իտի . պահրը Սէֆիտին արղօնօթլարը , միւթէ-  
առտիտ սիւրիւլէր իլէ աղընթընըն իչինտէ կէղկյօր ի-  
տի :

Ղուլըրուֆիյէ թագըմընըն էն շայանը տըղգաթ օ-  
լանլարը , եիրմի պէշ այաղ պօյունտա օլտուղլարը  
հալտէ , գուլըրուղլարը՝ վիճուտլէրին պիր սիւլիւսինի  
թէշըլիւ իտէն բիսի պալըղլարը իլէ , պիր մէթրօ պօ-  
յունտա իրի գաֆալը , գըսա վէ եուվարլագ պուրուն-  
լու , քէսկին վէ պիր գաշ սըրա տիշի , վէ վիճուտլէրի  
բուլ իլէ մէսթուր պիր նէվ քէօբէք պալըղլարը իտի :

Քէմիքլի պալըղլար արասընտա , պու տէնիղլէրէ  
մախսուս էամէր ընկիլի Լամբրօսլար , Սինագըրի ճընսըն-  
տան բարլագ Բզբարիլէր , պիր մէթրօ պօյունտա կէ-  
նիշ աղըղը , ուֆագ տիշի Սիկէնլէր , սլյահ տէրիլի  
Սանթրօնօթլար , մափի ընկիլի վէ ալթուն իլէ կիւմիւշ  
ընկ չըղկըլար իլէ միւղէյեէն տէնիղ Բաբաղանլարը ,  
պու հայվանլար՝ ընկիլի իլէ հագըղաթէն պահրը  
Մուհիթին գափսը գուղահը (ծովային ծիածան) տէ-  
նիմէյէ շայան տըրլար . պու հայվանլար՝ մալիք օլ-  
տուղլարը լէթաֆէթը թապիյէլէրի իլէ , մէտարի ճէտի  
էլվան գուշլարըյըլա ըէգապէթ իտէճէք տէրէճէտէ  
չիրին տիրլէր . իւշ քէօշէ պաշլը Բըլէմինլէր , մափի  
ընկիլի ֆագաթ բուլսուղ Գալգան պալըղլարը , սարը  
վէ էյրի չըղկըլը Գուրպաղը պալըղլարը , մափի պէնէկ-  
լէրլէ միւղէյեէն սիւրիւ սիւրիւ ուֆագ Կօպիլէր , սա-  
րը գուլըրուղլու պէյաղ պաշլը վէ չիֆթէ գանատը ,  
ճընս ճընս Լօստիլէր , վէ նիհայէթ Ամէրիգա չըվալիյէ-  
սի (ամերիկեան ասպէտ) թէսիյէ գըլընան , սըրթընտա  
կիւյա հէր նէվի նըշան վէ գօրտէլտլար վար ըմըշ կիպի  
կէօրիւնէն ղայէթ կիւղէլ պիր պալըղ տախի , այրըճա  
ղիքրէ շայան օլան հայվանաթտան մաաաուտ տուր :



Կիւլֆ-Ըսթրէմին ֆօսֆօրլու սուլարը , կիճէ վագ-  
թը պիզիմ էլէքթրիք ֆէնէրիմիզին զիյասը իլէ ըէգա-  
պէթ իտիյօր իտի . ալէլսուսուս օ կիւնլէրտէ պիզի  
թէհտիտ իտէն ֆուրթուշալը հէվալարտա , տահա զի-  
յատէ բարլադ կէօրիւնիւյօր իտի :

Մայըսըն սէքիզինտէ Հաթէրաս պուրնը էօնիւնտէ  
պուլունույօր իտիք , եանի Գարօլին ատալարը տէնի-  
զինտէ իտիք . Պուրատա Կիւլֆ - Ըսթրէմին կէնիշլիյի  
եէթմիշ պէշ միլ վէ տէրինիյի իքի եիւզ օն մէթրօ ի-  
տի . Նօթիւլիւս կէլիշի կիւղէլ եօլունա տէվամ իտիյօր  
իտի , սայքի սէֆինէտէն հէր տիւրլիւ տըգդաթ վէ  
իհթիմամ գալտըրըմըշ իտի . էյթիրաֆ իտէրիմ քի ,  
պու հալտէ ֆիրար իթմէք օ գատար միւշկիւլ տէյիլ  
տիր . Ֆիլ հագըգա սէվահիլի մէսքիւնէտէ ( բնակա-  
ւէտ ծովափունք ) գօլայճա պիր մէլճա պուլապիլիր ի-  
տիք . տէնիզտէ տախի միւթէատտիտ վաքօրլար , Նիւ-  
եօրգ իլէ Պօսթըն վէ Մէքսիգա քէօրֆէզի արասընտա ,  
կիճէ կիւնտիւղ բօսթա իթմէքտէ տիրլէր . քէզալիք  
իքի տիրէքլի եէլքէն կէմիլէրինէ միւսատըֆ օլմագ ,  
վէ անլէրտէն պիրինէ ճան աթմագ միւմքիւն իտի . վա-  
գաա Նօթիւլիւս Սմէրիգա սէվահիլինտէն օթուղ միլ  
գատար ուղագտա պուլունույօր իսէ տէ , էզճիւմլէ եի-  
նէ ֆիրարէ մէտար օլաճագ պիր ֆըրսաթ իտի :

Ֆագաթ թէէսիւֆ օլունաճագ պիր վագաա , եա-  
նի հէվանըն սօն տէրէճէ սէրտ օլմասը , թէքրար Նէտ-  
Լանտըն թասավվուրաթընա մանի օլույօր իտի , հաթ-  
տա կիթտիքճէ ֆուրթուշալարը , վէ գասըրղալարը  
չօգ օլան տէնիզլէրէ եագլաչըյօր իտիք . պու գասըր-  
ղալար՝ Կիւլֆ-Ըսթրէմին ագընթըսընտան Նէչաթ իտէր ,  
ուֆագ վէ նարին պիր սանտալ իլէ , թէլաթիւմը էմ-  
վաճը տէհչէթֆէզայէ ( ամնհի կոհակներ ) մուգավէ .

մէթ իթմէյէ գալգըշմագ , քէնտինի կիրտապը հէլաքէ աթմագ տիմէք օլաճագ իտի , պունը Դանատալը տախի իյթիրաֆ իտիյօր իտի : Պինաէն ալէյհ վաթանընա տէօնմէք արղույի շէտիտէսինի կիւճ հալ իլէ զապթ իտէրէք , եւլմը մէղքիւրտէ պանա .

— Մուալլիմ էֆէնտի , արթըգ պու մէճհուլ հալէ նիհայէթ վէրիլմէլի տիր . պէն աչըգտան աչըղա նէրէյէ կիթտիյիմիղի վէ նէ եաբաճաղըմըղ պիլմէք իսթէրիմ , սիզին գաթան նըմօնըղ , տայիմա սահիլէրտէն թէպաիւտ իտէրէք շըմալէ տօղրու կիտիյօր , սիզէ պէյան իտէրիմ քի , գութպը ճէնուպա կիթմէմ պանա քեաֆի տիր . արթըգ քէնտի իլէ պէրապէր գութպը շըմալէ տէ կիթմէք իսթէմէմ վէսսէլամ , տէտի :

— Նէ՞ եաբալըմ նէտ , մատէմ քի շու էսնատէ ֆիրարըն գապիլ օլմատըղընը սիղ տէ պիլիյօրտունըղ :

— Օ հալտէ իւք ֆիքրիմի թէքրար իթմէլիյիմ . իշի գաթմանա աշմալը , սիղ՝ մէմլէքէթինիղ տէնիղլէրինտէ իքէն հիշ պիր շէյ սէյլէմէտինիղ , ֆադաթ մատէմ քի շիմտի պէնիմ մէմլէքէթիմին տէնիղլէրինտէ պսւլունույօրուղ , արթըգ սիւքիլթ իտէմէմ . ա՛հ , պիր գաշ կիւնտէն Նօթիւլիսին Սգօշիայը ճէտիտ տէնիղլէրինտէ պուլունաճաղընը , օրատա թէր նէօվէ տօղրու կէնիշ պիր քէօրֆէղ աչըլտըղընը , վէ օ քէօրֆէղէ , վաթանըմ օլան Գէպէք շէհրինտէն ագան Սէն Լօրան նէհրինի տիւշիւնտիւքճէ , ագլըմ պաշըմօտան կիտէյօր , շըլտըրաճաղըմ կէլիյօր , հիտտէթիմտէն թիւլէրիմ իւրբէրիյօր . վէհասըլ պէն պուրատա պօղուլույօրում , հէր հալտէ քէնտիմի տէնիղլէ աթաճաղըմ , դիւա պու տէվիր գաբանըն իշինտէ պօղուլմագտան իսէ , տէրեատէ պօղուլմալը տահա էվլա ատտ իտէրիմ , տէտի :



Արթըդ Դանատայընըն թահամիւլի թիւքէնմիշ, սապըը եանմըշ օլտուղու աշիքեար կէօրիւնմէքտէ իտի . շէտիտ թապիաթը՝ պու տայիմի մահրուսիյէթէ ասլա ալըշմայօր իտի . կիթաիքճէ սիյմասը պօղուլմագտա , վէ թապիաթը կիւնտէն կիւնէ աքսիլէնմէքտէ իտի : Պիչարէ առէմճըղաղըն հուպպը վաթան (հայրենասիրական) իլլէթի իլէ մուղթարըպ օլտուղունը հըսս իտիյօր իտիմ, չիւնքի պէն տէ այնի իլլէթէ կիրիֆիթար օլմուշ իտիմ . թամ եէտի այտան պէրի , գըթաթը մէսքիւնէտէն հիշ պիր խապէր ալմամըշ իտիք : Պունտան գաթինաղար , գաթթան նըմօնըն մէյտանէ չըգմայըշը , վէ քիւշէյի ինզիվայէ չէքիլիշի , ալէլ խոսուսը ըթաթթաթլարըն միւտարէպէսինտէն պէրի , մուամիլէյհին թէպաիլի թապիաթ իտիշի վէ սիւքիւթի , պէնի պաշգա գիւյիւմլէրէ գահիպ իտիյօր իտի . հալիմիղի բէք վէխիմ կէօրիւյօր իտիմ, արթըդ իւք կիւնլէրքի խահիշիմ գալնատը , մասիլիւգաթը պահիլէյէ այըտ օլան պու մայիշէթի , քէմալի սիւքիւնէթլէ գապուլ իթմէք իլին , ինսան՝ հէր հալտէ Փօնսէյլ կիպի . զիր փըլաման օլմալը իտի , եանի Գօնսէյլին ալըպըղնա մալիք օլմասը լաղլմ կէլիր : Հաղըդաթէն պու իյիտ տէլիգանլը , էկէր ճիլէր եէրինէ ղուլսէմէ (ձուկի խըռիկ) մալիք պուլունսա իտի , միւքէմլէլ պիր պալըդ օլուր իտի :

Նէտ-Լանտ , ճէվապ վէրմէտիյիմի կէօրէրէք թէքըար քէլամէ աղաղ իլէ :

— Էյ մուալլիմ էֆէնտի , նէ տէյէճէքսլինիլ պագալլմ :

— Նէ տէյիմ աօսթում , էկէր իսթէրսէնիլ հաղգըմըլտաքի նիլէթինին նէ օլտուղունու սօրմագլա , գաթթան նըմօյը իսթիմըաճ իտէյիմ :

— Էվվէթ, բէք մինասիպ օլուր :

— Լաքին գարթան, Էվվէթ նիյէթինի պէյան իթմիշ տիր, տէյիլ մի :

— Էվվէթ, լաքին նէ՞ պէյիս վար, սօն տէֆա օլարագ պիր տահա անլամագ իսթէյօրում, Էկէր իսթէրսէնիզ, պէնիմ նամըմ իլէ սէօյլէյինիզ :

— Լաքին գարթանը բէք ազ կէօրիւյօրում, հաթտա պէնիմլէ գօնուշմագտան իծթինապ իտիյօր, տէյէպիլիրիմ :

— Իծթինապ իթմէսի, սիզին անընլա կէօրիւշմէյէ տահա մուհիմմ պիր սէպէպ ատտ օլունմա՞ղ մը :

— Բէք ալա, պուլուր սօրարըմ :

— ( Ըսրար իտէրէք . ) Նէ՞ վագըթ :

— Նէ վագըթ քէնտիսինի կէօրիւրսէմ :

— Միւսիւ Արոնաքս, Էկէր իսթէրսէնիզ պէն կիտիպ պուլայըմ :

— Խա՛յր, սիզ իշի պանա պրագընըզ, ինչալլահ ետըն . . .

— Խա՛յր, պու կիւն կէօրիւնիլ :

— Բէք ալա, պու կիւն կէօրիւրիւմ :

Գանատալըյա պունտան պաշգա ճէվապ վէրէմէզ իտիմ, զիրա իշի ծնա պըրագսամ, թիզ մէշրէպիլի սէպէպի իլէ հէր շէյի թէհլիքէյէ իլգա իտէճէյինի, վէ պէլքիտէ պաշըմըզը պէլայա սօգաճաղընը պիլիյօր իտիմ :

Օտամա ավտէթ իթտիլիմտէ, գարթան նըմօնըն գամարասընտա այագ սէսի իշիթտիմ. մումտիլէյհ իլէ կէօրիւշմէք իշին պու ֆըրսաթը վէֆթ իթմէք իսթէմէյուպ, գաբըյը վուրտում, ճէվապ վէրիլմէտի, թէքրար վուրտում, վէ նիհայէթ գաբըյը աչարագ իշէրի կիրտիմ :



Գարթան նըմօ մասանըն իւզէրինէ էյիւմիշ, վէ տէրին միւլահազաթա տալմըշ օլտուղունտան, պէնի ի- շիթմէմիշ իտի. հէր նէ օլուրսա օլսուն իսթիծվապ իթ- մէքսիղին տըշարը չըգմամայա գարար վիրուպ, մուժա- իլէյհէ թէգարրուպ իթտիմ. պիրտէն պիրէ պաշընը գալտըրտը, վէ գաշլարընը չաթարագ սէրթ պիր սէտա իլէ.

— Ա', սի՛զմիսինիզ, նէ՞ իսթէյօրսունըզ, տէտի :

— Սիզինլէ գօնուշմագ իսթէրիմ:

— Լաքին իշիմ վար էֆէնտիմ, մէշղուլըմ, սիզէ վէրմիշ օլտուղըմ եալընըզըզ հիւրրիյէթինտէն, պէ- նիմ տէ իսթիֆատէ իթմէյէ հագգըմ օլամա՞զ մը.

Պու գապուլիյէթ էյի տէյիլ իտի իսէ տէ, ֆա- գաթ հէր շէյի սէյլէմէյէ, վէ լազըմ կէլէն ճէվապը տա վէրմէյէ գարար վէրմիշ օլտուղունտան, պարիտ պիր թավը իլէ.

— Սիզինլէ էյլէ պիր իշ հագգընտա կէօրիւշէճէ- յիմ քի, թէէսիւրի գապիլ տէյիլ տիր.

— (Իսթիհզա իլէ.) Նէ՞ սէյլէյէճէքսինիզ, աճէ- պա պէնիմ մուվաֆֆագ օլամաւորըզմ եէնի պիր շէյ մի քէշֆ իթտինիզ, աճէպա տէնիզ սիզէ եէնի պիր սըլը մը իֆշա (յայտնել) իթտի.

Գարթան նըմօ իլէ պէնիմ ֆիքրիմ արասընտա բէք պէյիւք միւպայէնէթ վար իտի. ֆագաթ պէն հէնուղ ճէվապ վէրմէտէն, մուժաիլէյհէ՝ մասանըն իւզէրինտէ աշըգ տուրան պիր էլ եազըսը կէօսթէրէրէք, ճիտտի պիր հալ իլէ.

— Իշթէ մուալլիմ էֆէնտի, շու վարագա պիր գաշ լիսան իւզէրինէ եազըլմըշ պիր սէրկիւզէշթ տիր. տէնիզ հագգընտաքի թէտգըգաթըմըն իճմալի օլան պու սէրկիւզէշթ, էկէր Ալլահ իսթէրսէ, պէնիմլէ պէ-

րապէր զայս օլմայաճագ տըր . պու էլ եազըսը պէնիմ իմըամ իլէ մուդի օլտուղու հալտէ , թէքմիլ խաթը-րէյի հայաթըմլա իքմալ իտիլմիշ տիր քի , պու խաթըրէնամէ , պաթմաղ մադէնտէն մամուլ պիր գու թու տէրունինէ վաղ իտիլէճէք , վէ նօթիւլիւսին տէրու-նինտէ էն սօն սաղ գալանս ասէմին վասէթասըյըլա տէնիզէ աթըլաճագ , վէ էօյլէճէ տալկալարըն սէվդ իթադի մահալէ կիտէճէք տիր , տէսի :

Պու զարիպ ասէմին իամի , վէ քէնտի էլի իլէ եազըլմըշ սէրկիւզէթի . . . տէմէք քի կիւնիւն պիրինտէ պու հարար աշիքեար օլաճագ իտի . ֆագաթ օ անտէ մուսաիլէյհին պու պէյանաթընը պիր մագաստտէմէ կիպի թէլագգը իտէքէք :

— Գաթթան էֆէնտի , պու նիյէթինիլի անսամիմ իւլ պալ թագտիր իտէրիմ , հագըգաթէն թէտգըղաթընըղըն սէմէրէյի միւֆիտէսի (աղդիւնաւոր պաուղ) մահվ ու նապուտ օլմամպը տըր , ֆագաթ իտթիմալ իթմէք իսթէտիյինիլ վատէթա սքանա րէք միւպթէտիյանէ (նաինաիան) կէօրիւնիյօր . քիմ պիւիլ քի տէնիլ օ գութույը նէրէյէ սիւրիւպ կէօթիւրէճէք , վէ նէ կիպի ատէմլէրին էլինէ կէչէճէք . աճէպա պաշգա պիր վասէթա պուլմագ գապիլ օլամաղմը . մէսէլա , եա սիլ , վէ եախօտ սիլիւնքիլէրտէն պիրի . . .

— ( Սէօղիւմիւ գաթ իտէրէք ) Ասլա մուալլիմ էֆէնտի , ասլա :

— Լաքին պէն վէ արգատաշլարըմ , պու էլ եազըսընը մուհաֆաղայէ հազըրըլ , սէրպէսթիմիլի իատէ իտէր իթմէլ պիլ անը . . .

— ( Օթուրտուղը ետրտէն ֆըրլանսարադ . ) Աէրպէնթինիլի մի . . .

— Էվվէթ էֆէնտիմ , հաթտա պու խուսուստա



սիզինլէ գօնուշմադ իչին պուրայա կէտիմ. եէտի այ-  
տան պէրի տիր քի սէֆինէնիզտէ պուլունույօրուզ, վէ  
իշթէ պու կիւն սիզէ սօրարըմ քի, նիյէթինիզ պիզի  
էպէտիյէն պուրատա ալըգօյմագ մը տըր:

— Միւսիւ Արոնաքս, սիզէ եէտի այ էվվէլ սէօյ-  
լէտիյիմ սէօղիւ թէքրար իլէ իրթիֆա խտէրիմ, նօ-  
թիւլիւսէ կիրէն պիր տահա տըշարը չըդամազ:

— Ֆադաթ պու հալ առէթա էսարէթ տիր:

— Պուլունտուղունուզ հալէ իսթէտիյինիզ իսմի  
վէրէպիլիրսինիզ:

— Լարին դարթան էֆէնտի, պիր էսիր՝ ճէմիյի  
վադըթտա սէրպէսթ օլմադ հազդընը մուհաֆաղա իյ-  
լէր. հաթտա օ հուդուզ նէ՞ գատար մէվանիյի միւշ-  
կիւլէ իլէ մուհաթ օլտա, եինէ քէնտինէ գօլայ կէօ-  
րիւնիւր:

— Սիզին պու հազդընըդը քիմ իպթալ իտիյօր,  
ֆիրար իթմէմէնիզէ տայըր սիզտէն ահտ, վէ եախօտ  
եէմին թալէպ իթմէյէ դաշդըշարմ մը:

Դարթան նըմօ էլլէրինի գալունշտուրմուշ օլտու-  
ղու հալտէ եիւզիւմէ պագըյօր իտի: Պէն իսէ շու  
վէճկէ սէօղիւմէ տէվամ իթտիմ:

— Դարթան էֆէնտի, սիզին կիպի պէնտէ մուծի-  
պի մահզուլիյէթ օլմայան պու մէսէլէտէն պահս իթ-  
մէք իսթէմէմ, ֆադաթ մատէմ քի շիմտի սըրասը կէլ-  
տի, արթըգ քեամիլէն իյզահ իտուպ պիթիրէլիմ. սի-  
զէ թէքրար իտէրիմ քի պու մէսէլէ եալընըզ պանա  
այիտ տէյիլ տիր, պէնճէ՝ միւթալաա, պէտայիյի թա-  
պիյէնին թէմաշասը, իլիմ նօղթէյի նազարընճա դա-  
յէթ խօշ պիր էյլէնճէ, վէ առէթա պիր տէրսը միւ-  
ֆիտ տիր քի, պանա հէր շէյի ունու թտուրուր. զա-  
թը ալինիզ կիպի պէնտէ քէօշէյի թէնհատէ եաշա:

յարագ , վէ հէր քէստէն ունուտուլարագ , միւտտէթը  
էօմիլումի թէտգըդաթը թապիյէյէ հասը իթմէյի , վէ  
կիւնիւն պիրինտէ թէտգըգաթըմըն սէմէրէսինի , սի-  
ղին կիպի խէյալի պիր սաճ գութույա վաղ իլէ , անը  
տալկալարըն վէ ըիւղկեարըն քէյֆինէ իհալէ իթմէյի  
սէվէրիւմ . քէնտինիղէ վազիֆէ իթիսաղ իթտիյինիղ  
մատտէնին , անճագ պաղը նօգթալարընը անլայապիւ-  
տիյիւմ հալտէ , եինէ սիղի թագտիր ու թահսին , վէ  
մէսէքինինիղէ սալիք օլմայը իսթէրիւմ . լաքին ուսուլը  
մայիչէթինիղտէ էօյլէ ճիհէթլէր վար քի , հէր էսրար ,  
վէ խաֆայա իլէ մէսթուր տըր . թապիյի օլարագ ան-  
լէրտէն՝ կէրէք պէն , վէ կէրէք արգատաշլարըմ ասլա  
հիսսէմէնտ տէյիլիղ . հաթտա հըսս իթտիյինիղ քէ-  
տէրլէրի , եախօտ կէօսթէրտիյինիղ ասարը մէհարէթ  
վէ ճէսարէթը ֆէվգէլատէյի կէօրտիւյիւմիւղ վագըթ ,  
հագգընըդտա հասըլ էյլէտիյիմիղ մէյլանը , հիւսնի  
թէվէճճիւհի , վէ թէէսիւրի ըղհարէ ճէսարէթ իտէմէ-  
յուպ , խահնախահ զապթէ մէճպուր դալըյօրուղ , զի-  
րա նիյք ու խայրըն մանղուրընտան ( գեղեցկին և բար-  
ւոյն տեսիլէն ) թէվէլլիւտ իտէն պու հըսսըյաթըն ,  
պիր տօսթ թարաֆընտա՞ն մը , եօգսա պիր տիւշմէն  
թարաֆընտա՞ն մը , գալպիմիղէ իլգա օլտուղունը պի-  
լէմէյօրուղ . իմոի պիղիւմ սիղի իչին եապանճը ա-  
տէմլէր , եախօտ էսիրլէր օլտուղումուղ հըսսը , պիղի ,  
թահամմիւլի զայրի գապիւ պիր հալէ գօյմուշ տըր .  
էվլէթ գաթթան էֆէնտի , պէն պիլէ սապը իտէմէղ  
տէրէճէյէ կէլմիլիւմ տիր . նէրտէ՞ գալըր նէնտ-Լանտ  
քի , ասլա թէհամմիւլի գալմամըշ տըր . պու ալէմաէ  
հէր ինսան՝ մահղա ինսան օլտուղու ճիհէթլէ , քէնտի  
հագգընտա տիկէրլէրին տիւշիւնմէսինի արղու իտէր ,  
վէ պու տա քէնտի հագգըր տըր . իմոի Գանատալը-



նրն թապիաթընտա օլան պիր ատէմին գալպինտէ , իսթիհասալը սէրպէսթի արզուսը, յըլա ղէնճիրի էսարէթին , նէլէր թէվլիտ ( ծնանիլ ) իտէպիլէճէյինի , վէ պու թիղմէշրէպ ատէմի նէ՞ կիպի հարաքեաթ ու միւլահազաթը նապէճայէ , վէ թէճրիւպէյի վէխիմէյէ սէվզ իյլէյէճէյինի հիչ տիւշիւնմէտինիղ մի . . .

Պալատէքի պու սէօղլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա սիւքիւթ իթտիմ. դաթթան նըմօ ալաղա գալգաթը , վէ պիր էթվարը պարիտանէ իլէ ճէվապէ աղաղ իտէրէք .

— Նէտ-Լանտ վարսըն միւլահազա իթսին , իսթէտլի թէճրիւպէյէ գալգըշսըն , վէլ հասըլ նէ արզու իտէրսէ անը եարսըն , պուլնլաշըն ինտիմտէ ասլա էհէմմիյէթի եօգ , վէ հիչտէ վաղիֆէ իթմէմ , զիրա պէն քէնտինի պուրայա տավէթնամէ իլէ կէթիրմէտիմ , վէ շիմտիտէ քէյֆիմ , եախօտ էյլէնճէմ իչին թէվզըֆ իթմէյօրում. սիղէ կէլինճէ միւսիւ Արօնաքս , սիղ , հէր շէյի , վէ հաթտա սիւքիւթին պիլէ նէ՞ տէմէք օլտուղունը անլայան ատէմլէրտէն օլմանըղ պիլտիյիմ իչին , սիղէ պուլնտան պաշգա ճէվապըմ եօգ. ալէխուսուս պիրինճի տէֆա օլարադ աշտըղընըղ պու մէսէլէ , սօնընճը օլմալը տըր , զիրա պիր տահա թէքրար իտիլմէսինի իսթէմէմ , վէ իտիլսէ տախի ասլա տիյնէմէյէճէյիմի , սուրէթը գաթիյէտէ սիղէ պէյան իտէրիմ , տէտի :

Պու ճէվապը նասէվապը աշտըղտան սօնրա դաթթանըն նէղտինտէն մուֆարէգաթ իթտիմ , օ կիւնտէն իթիպարէն դաթթան իլէ արամըղ պօղուլուպ , վաղիյէթիմիղ կէրկիլէշտի , միւքեալէմէմիղի ալղատալլալլմա անլաթտըղմա , Նէտ-Լանտ .

— Շիմտի պու ատէմտէն հիչ պիր լութֆ պէքէմէք լաղըմ կէլմէյէճէյինի , աչըդտան աչըղա պիլտի-



յիմիզ հալտէ, Նօթիւիւս՝ Լօնկ-Այլէնտէ թէգալրուս  
խախօր, ալթըզ հէվանըն էյի քէօթիւ օլմասընա պազ-  
մայըս, հէրչի պատապատ փիլար իտէրիզ վէսսէլամ  
տէտի:

Պագաթ հէվա գաթէնտէր դաթ թէհտիտէ պաշ-  
լատը, հէր թարափատ փուրթունա ալտյիմի կէօրիւ-  
նիւյօր իտի, բույի սէմա պէյաղըմսը պիր բէնկ քէսպ  
իթմէքտէ, պուլութլար սիւրաթլէ եէքտիկէրինի գօ-  
վալամագտա, տէնիզ իրի տալկալար իլէ շիշմէքտէ,  
դուշլար նապէտիտ օլմագտա, վէ պարօմէթրօ զիյատէ  
տուդուլթ (իշնալ) իյլէյէրէք, հէվատէ պուլսարըն շէտիտ  
պիր կէրկինիլինի (ձգտոււմ) պէյան իթմէքտէ իտի:

Մայըսըն օն սէքիլինճի կիւնիւ փուրթունա գօր-  
տու, պու էսնատէ Նօթիւիւս, Լօնկ-Այլէնտ էօնլէրին-  
տէ չալքանըս տուրույօր իտի. ըիւզկէտար իլէ տէնիզին  
շիտտէթը մուհարէպէսինի թաշիֆ իտէպիլիրիմ. զիրա  
դարթան Նըմօ մլթմատը միւճիպինճէ, փուրթունա  
էսնասընտա տէնիզէ պաթաճագ եէրտէ, քէյֆի՝ սաթ-  
հը տէրեատէ պուլունմագ, վէ փուրթունայա կէօյիւս  
վէրմէք իտթէտի:

Թիւզկէար ճէնուպի զարպիտէն քէմալի շիտտէթլէ  
տանիլէտէ օն պէշ մէթրօ պիր սիւրաթլէ էսէյօր իտի,  
աղչամըն սաաթ խչիւնտէ պու սիւրաթ եիրմի պէշ  
մէթրօյա վատըլ օլտու, փուրթունալարըն տէրէճէյի  
սիւրաթը պու մըդտարտէ օլուր:

Դարթան Նըմօ, փուրթունանըն շիտտէթինէ ապլա  
էհէմիլիլթ վէրմէյէրէք, Նօթիւիւսին իւզէրինէ գօ-  
յուլան տաղլալ կիպի տալկալալա մուգալէմէթ իտէ-  
մէթրմէք իլին, պէլինտէն պիր իր իլէ տէմիի հալգալարա  
պաղըլ օլտուղու հալտէ, քէմալի շէճաաթլա կիւվէր-  
թէտէ պիր եան իւզէրի եաթմըշ իտի:



Պէն տախի մուսախլէյէն իմթիսալ իտէրէք քէն-  
տիմի պիր հալգայա ըսպթ իթտիմօյ վէ ֆուրթունանըն  
չիտտէթի իլէ անա կէօյիւս վէրէն պու չէճի վէ զաքիպ  
ատէմ միյանընտա, հայրէթիմի թագմիմ էյլէյօր ի-  
տիմ:

Իրի բարչալը ալչալմիշ պուլութլար սաթհը տէր-  
եայը սիւբիւրիւյօր կիպի, էմվաճը տէհչէթֆէզայէ գա-  
րըշըյօր իտի. արթըգ տաղլար միսիլլու տալկալար ա-  
րասընտա ուֆագ մէվճլէր կէօրիւնմէյիպ, եալընըղ  
թէքէլէրի քէօրիւրմէյէն տալկալար՝ բաթլամագսըզըն  
եէքտիկէրէ չարբըյօր իտի. Նօթիւլիւս՝ կեան պիր թա-  
րաֆա, կեան տիկէր թարաֆա եաթմըշ, վէ տիրէք կի-  
պի տիքիլմիշ օլտուղու հալտէ, պիր սաւրէթը միւտհի-  
չէտէ եալբալանըպ տուրույօր իտի:

Սաաթ պէշ սուլարընտա՝ սու թուֆանընա միւշա-  
պիհ պիր եաղմուր պաշլատը իսէ տէ, ըիւզկեար իլէ  
տէնիզ ասլա տինմէտի. ֆուրթունա՝ սանիյէտէ գըրգ  
պէշ մէթրօ սիւրաթ քէսպ իթտի քի, մահզա պու չիտ-  
տէթլէ էվլէրի եըգար, տամլարըն քիրէմիտէրիլնի գա-  
րուլարա սօգար, տէմիր բարմագլըգլարը էյէր, վէ  
եիրմի տէօրթ սանթիմէթրօլուգ թօքլարը եէրինտէն  
գալաըրըր. լաքին Նօթիւլիւս՝ եալընըղ ֆուրթունա ա-  
րասընտա եուվարլանմագ վէ թէքէրլէնմէքլէ իքթիֆա  
իթմէքտէ, վէ ալիմ միւհէնտիսլէրտէն պիրինին տէա  
միշ օլտուղու, «Միւքէմմէլ վէ մէհարէթլէ ինչա իտիլ-  
միշ պիր թէքնէ եօգ տուր քի, տէնիզին չիտտէթիլնէ  
մէյտան օգումասըն» պէօզիւնիւ թաստիգ ֆիթմէքտէ  
իտի. զիրա տէնիզ տալկալարընա թահամմիւլ ֆտէն  
պիր գայա բարչասը տէյիլ իտի քի, ագըպթ բարա-  
լանա իտի. իլլա արմասը, տիրէքլէրի վէ տոհա էտէ-  
վ թը սպիրէսի օլմայան չէլքտէն մնաիւլ պիր եայ



կիպի օլմասըլըլա, հիչ պիր խասար կէօրմէքսիզին թէ-  
համիւլ իտիյօր իտի:

Հիւճիւմ իտէն տալկալարը քէմալի տըզգաթլա,  
թէմաչա իտիյօր իտիւմ, պէհէր տալկա եիւզ էլլի եիւզ  
ալթմըլ մէթրօ վիւսաթ իւզէրինտէ օն պէլ մէթրօ գա-  
տար եիւքսէլիյօր իտի. սիւլաթլարը տախի ըիւզկեա-  
րըն թագրիպէն նըսֆը, եանի սանիյէտէ օն պէլ մէթ-  
րօ իտի. տալկալարըն ճէսամէթ ու գուվլէթի, սուլըն  
տէրինլիյի իլէ պէրապէր պէօլիյօր իտի. տալկալարըն  
տէրօւնլէրինտէ հէվայի նէսիմիյի հաքս իլէ տէնիզին  
տէլինլէրինէ էնտիրտիլէրինի, վէ միւվլէլէտ իւլ խամնէ  
իլէ պէրապէր, գաարը տէրեայէ հայաթ կէթ իրտիքլէ-  
րինի, էյիտէն էյի անլայըպ, ճէնապը Գատըրը Միւթ-  
լագ հազըթլէրինին հիքմէթինէ հայրէթ իթտիւմ. Պու  
տալկալարըն գուվլէյի թագերիգիյէսի, միւտարըպ օլ-  
տուգլարը սաթհըն պէհէր գատէմը միւրէպպաինէ (մէն  
մի քառակուսի ոտնաչափ) իւչ պին քիլօկրամ օլտու-  
ղու անլաչըլմագտա տըր, իլթէ պուճլար օ տալկալար  
տըր քի, վագթըլըլա Հէրրիտ ատալարընտա, սէքսէն  
տէօրթ պին լիպրա սըզլէթինտէ պիր գայա բարչասընը  
եէրինտէն գալտըրմըլ իտի. քէզալիք 1884 սէնէսի  
Դեկտեմբերինին եիրմի իւչիւնճիւ կիւնիւ զուհուր իտէն  
տէհչէթամիզ ֆուրթուճա էսնասընտա, Ճարօնիանըն  
բայիթահար օլան եէտօ չէհրինին նըսֆընը խարապ իթ-  
տիքտէն սօնրա, տալկալար՝ սաաթտա եէտի եիւզ թի-  
լօմէթրօ դաթի մէսաֆէ իտէրէք, եինէ օ կիւն ագ-  
չամ իւսթիւ Սմէրիգա սէվահիլինի տէօյէրէք բաչա-  
լանմըլ տըր:

Կիճէ օլտուղունտա ֆուրթուճանըն չիտտէթի միւտ-  
հիչէսի պիր դաթ տահա արթտը. պարօմէթրօ (ծան-  
րաչափ), 1862 սէնէսինտէ, պիր սագըրկա էսնասընտա



Ռէիւնեօնտա օլտուղու կիպի եէտի եիւզ օն միլիմէթ-  
րօյա դատար տիւշտիւ , զուրուպը չէմն (արեւամուտ)  
վազթինտէ , ուֆուգտա պէօյիւք պիր վարօր կէօրաիւմ  
քի , եարը իսլիմ իւզէրինտէ տաղլար կիպի տալկալար-  
տան տէվրիւմէմէք իչին , տէրէճէյի նիհայէտէ պիր  
միւշկիւլ վաղիյէթ իչինտէ , էմվաճը տէհչէթֆէղա իլէ  
օղրաշըպ տուրույօր իտի . պու սէֆինէ միւթլագա նիւ-  
-եօրդտան Լիվրուլա , վէ եախօտ Հալլա իշլէյէն վա-  
բօյլարտան պիրի օլմալը իտի քի , գարանլըդ պասուր-  
ղընտա նազարըմտան նապէտիտ օլտու :

Եարը կիճէյէ իքի սաաթ գալարագ , բույի սէմա  
աթէշ վէ ալէվ իչինտէ կիպի պիր բէնկ քէսպ իթտի .  
ուֆուգ՝ շիտտէթլի եըլտըրըմլար իլէ չէրհալէնմէյէ (ա-  
կօսիլ) պաշլատը . կէօղլէրիմ չիմէքլէրին բարըլթըսը-  
նա թէհամիւլ իտէմէտիյի հալտէ , գարթան նըմօ ,  
կիւյա ֆուրթուհանըն բուհունը էմմէք իսթէյօր իմիշ  
կիպի , պիւլա թէրէտաիւտ կէօղլէրինի քէսկին զիյալէրէ  
տիքմիշ պաղըյօր իտի . կէօք եիւզիւնտէ տէհչէթլի  
պիր կիւրիւլթիւ վար իտի քի , տալկալարըն եէքտիկէ-  
րէ չարըրըմասընտան , վէ բիւզկեարըն ուլամասընտան  
նէշաթ իտէն հալլինագ սէտալէրէ գարըշարագ , գալ-  
պիմէ թարիֆի զայրի գապիլ պիր տէհչէթ իյրաս իտի-  
յօր իտի , բիւզկեար՝ ուֆուգըն հէր թարաֆընտան էս-  
մէքտէ , վէ սագըրկալաը բէյտա օլմագտա , վէ չիմ-  
չէքլէր չարդտան չըդըպ , չըմալտէն , զարպտէն վէ ճէ-  
նուպտէն կէչէրէք , եինէ չարդ ճիհէթլինէ ալտէթ ի-  
տիյօր իտի :

Ա՛հ , պու կիւլֆ-Բսթրէմ , հայիզ պուլունաուղու  
« ֆուրթուհալար հիւքիւմտարը » սըֆաթընա հագը-  
գաթէն շայան տըր , զիրա ազընթըսը իւզէրինտէ պու-  
լունան հէվա՝ թապագալարընտաքի իսթիւլաֆը հէքա-



րէթ հասէպի իլէ, ըիւզկեարըն թէպէտտիւլիւնէ, վէ պէոյլէ շիտտէթլի փուրթունալարըն զուհուրիսէ սէպէպ օրուր:

Եաղան եաղմուրա, ամթէշ ընէկինտէ պիր սաղա- նադ թէխալիւֆ իթտի, սույըն տամալարը սանքի գը- ղըլճըմլար սաչըճը պիրէր ամթէշարէ չէքլինի ալար. զանն իտէրսին քի գարթան նըմօ, քէնաթի մալիք օլ- տուղու աղամէթ վէ ճէսարէթինէ կէօրէ պիր էօլիւմ ալարայօր իտի, միւթթանըլ եըլտըրըմտան վուրուլուպ հէլազ օլմադ իոթէյօր իտի. Պիր արալըգ նօթիւլիւս, չէտիտ պիր իհթիզազ (չարթում) իլէ, ատէթա պաշ եօգարըլ եըլտըրըմը մէն իտէր մըգնատըս աիրէյի կի- պի չէքիլի վէրինճէ, մահմիդի ալթընտան ամթէշէր սաչտըղընը քէմալի հայրէթլէ կէօրուլում:

Արթըգ թապ ու փուլանըմ քէսիլմիշ օլտուղուն- տան, եիւզիւն դօյու սիւրիւնէրէք նէրտիւպանէ տօղ- ըու կիթտիւմ, վէ կիւճպէլա կիւճ գարաղը աչարադ ի- չէքի կիրտիւմ:

Պու էսնատէ փուրթունա իտէ, արթըգ շիտտէթը նիհայէգինէ վարմըշ իտի. Նօթիւլիւսին իչինտէ պադ- տա տուրմադ միւմբիւն օլամայօր իտի:

Գարթան նըմօ սաթի, եաչը կիճէյէ տօղըու սէ- ֆինէնին տէրունինէ կիրտի, խաղինէլէրին տօլտուղու- նը, վէ Նօթիւլիւսին եավաշ եսվաշ պաթմադտա օլ- տուղունը անլաւըմ:

Սալօնըն աչըգ քէնչէրէլէրինտէն պիր չօգ իրի պա- լըզլար կէօրթիւմ, հայվանլար՝ քէմալի խէվֆ իլէ գա- չըչըյօրլար իտի. հաթտա կէօղիւմիւն էօնիւնտէ պիր գաչընա եըլտըրըմ իսապէթ իթտի:

Նօթիւլիւս, տայիմա աչաղը էնիյօր իտի, օն պէշ մէթքօ տէրինիքտէ ըահաթ պուլաճաղըմըզը զանն ի-



տիօր իտիմ, լաքին տէնիզին իւթ թապագալարը, հատալէն էֆլուն դաշըշմիշ օշտուղունտան, էլլի մէթրօ տէրլնլիյէ էնմէտէն մազհարը սիւքիւն օլամատըդ :

Լաքին նէ՛ սիւքիւնէթ, նէ՛ լահէթ, Խա Բապպիմ, քիմ իտտաա իտէպիլիւ քի, տէրունինտէ պուլունտուղունմուղ տէրեանըն սաթհընաա միւտհիշ պիր ֆուրթունա հիւքմֆէրմա օլուպտա, եէրի կէօյլ վէ տէնիզլի սիքի պիլիւնտէ գաթըյօր :

## 20

27 տէրէնէ 24 սագըգաւ արգ վէ 17 տէրէնէ  
28 սագըգաւ թուլ .

Պու շիտտէթլի ֆուրթունանըն սէպէպի իլէ ճիհէթը շարդկէյէ տօղլու աիւշմիւշ օշտուղունմուղտան, նիւ-Յօրդ, եախօտ Սէն Լօրան սէվտհիլինէ ֆիրար լիթմէք իւմիւտի մահվ օշտու, պիշարէ նէտ-Լանտ, մէյուսէն վէ միւքէտտէրէն գաթթան նըմօ կիպի քիւշէյի ինզըվայէ չէքիտի, լաքին պէն իլէ Գօնսէյլ, պիւրիպիլիմիդաէն ասլա այըքլմիյօր իտիք :

Նօթիւլիւս, շըմալի շարդկէյէ տիւշմիւշ տէյէճէք եէրտէ, շարդ թարաֆընա աթըլմըշ տէմիշ իտիմ սէֆինէմիդ պիր դաշ կիւնլէր էրպապը սէֆային իշին բէք թէհիլիքէլի օլան գաթը բուսլար աշտսընտա, տէնիզին կեահ սաթհընտա, վէ կեահ տա գաարընտա սէրոէրիանէ տօշաշտը : Պու գաթը վէ թէհիլիքէլի բուսլար, պուղլարտան իլէրի կէլմէքլէ ուֆուգտա ժօն տէրէճէ պիր նէմիագլըդ հասըլ իտէր, սիւլէր վէ տիւմանլար սէ-



պէս ինչ քիմ պիլիը նէ՝ թէհիբէի արըզէլէր , նէ՝ միւտհիշ միւսատէմէլէր վուգուա կէլմիշ իտի . դայա-  
լարա չարբըշմագտա օլան տարկալարըն կիւրիւլթիւլիւ  
սէտալարընտան , կէմիլէրին չալարդլարը չանլարըն վէ  
էօթտիւրտիւքլէրի իսլիմ տիւաիւքլէրինն սէտալարը  
իշիտիլմէղ , դաթը տիւմանտան ֆէնէրլէրին ըշըղը ֆէրք  
օլունմաղ , վէ պէօյէճէ սէֆինէլէր տիւչարը ֆէլաքէթ օ-  
լուպ մահվ օլուրլար :

Պու սէպէպլէ շու տէնիզլէրին դաարը , աստէթա  
պիր մուհարէպէ մէյտանը հայինի քէսպ իթմիշ իտի .  
պահըր Մուհիթ ինչ մուհարէպէ իսուպտա մաղլուպ օ-  
լանլարըն ճէսէտլէրի , եանի պիր չօդ կէմի մէքսուրա-  
թը ինչ տօլու իտի :

Սէֆայինի մէղքիւրէտէն պաղըլարը էսկիմիշ վէ  
չիւրիւմիւշ , վէ պաղըլարը իսէ տահա եհնի զարդ օլ-  
մուշ իտի , ֆէնէրիմիղին ըշըղը , պու պէտպահտ կէ-  
միլէրին տէմիլլէրինի , զէնճիլլէրինի , վէ տահա էտէ-  
վաթը սայիրէսինի , պիր սուրէթը միւտհիշէտէ թէնվիր  
իտիյօր իտի : Ըսթաթիստիք ճէտվէլինտէ էն մուհիք  
նօդթալարտան օլմագ իւղրէ իշար իտիլէն շու պուլուն-  
տուղումուղ ճայի տէհշէթֆէզատէ (սոսկալի վայր) ,  
եանի Տէյս սլուրնուտա , Սէն-Բօլ ատասընտա , Պէլ  
իւ պօղաղընտա , վէ Սէն Լօրան նէհրի աչըղլարընտա ,  
չիմտիյէ դատար քիմ պիլիը նէ դատար սէֆինէլէր ,  
մալլարը վէ ճանլարըյըլա թէլէֆ օլմուշլար իտի . մէ-  
սէլա պիր դաշ սէնէտէն պերի , Րօյըլա-Մէյլ , Ինման ,  
վէ Մօնրէ վարօր դումբանեալարընըն , Սօլուէյ , Իսիս ,  
Բարամաթա , Հունգարիան , Կանարիւն , Անկլօ-Սագ-  
սօն , Հումպուտ , վէ Եիւնայթըր-Սթէյթս սէֆինէլէրի ,  
դաշայա օթուրմագլա հէլաք , Արթիք վէ Լէօնէ միւ-  
սատէմէ ինչ պաթմըշ , վէ Բըրէզիտէնթ , Բասիֆիք ,



Սիթի-Օֆ-Կրլասկօ, նամ սէֆինէլէր իսէ, հէնուղ էս-  
պասլը մալիւմ օլմայարադ, պիւթիւն պիւթիւնէ նա-  
պէտիտ օլմուշար իտի. իշթէ Նօթիւլիւս պու մէք-  
սուրաթը միւտհիշէ արասընտա, ատէթա վասի պիր  
մէզարդը տէրունինի կէզէյօր իմիշ կիպի կէշիւ կի-  
տիյօր իտի:

Մայըսըն օն պէշինտէ թէր-նէօլ գումալընըն  
միւնթէհայի ճէնուպիյէսինտէ (հարաւային ծայր) պու-  
լունույօր իտիք. թահտէլ պահր օլան պու մահալ, կէ-  
րէք Կիւլֆ-Ըսթրէմ ադընթըսընըն խաթը իւթիւվա-  
տէն, վէ կէրէք Ամերիգա սէվահիլի էօնիւնտէն կէշէն  
սօուգ սու ադընթըլարընըն, գութպի շըմալիտէն սիւ-  
րիւյիւպ կէթիրտիքլէրի, հատորը հիսապսըղ էճսամը  
նէպաթիյէ վէ հայաթիյէտէն հասըլ օլմուշ տրր. քէ-  
զալիք պուզլարը շէօղիւմիւշ տէնիղլէրտէն կէլէն պուզ  
բարչալարը, իշպու մահալտէ թէրաքիւմ իտէր. ալէլ-  
խուսուս պու գումալտա, միւեօնլաշ իլէ թէլէֆ օլան  
պալըգ, հայվանաթը նայիմէ, վէ հայվանաթը նէպա-  
թիյէ քէմիլէրինտէն միւթէշէքքիւլ զայէթ պաթթալ  
պիր երզընթը պուլունուր:

Թէր-նէօլ գումալը ճիհէթինտէ տէնիղ՝ օ դա-  
տար տէրին օլմայըպ, էն ագալլ եիւղ գուլաճտան զի-  
յատէ տէյիլ իսէ տէ, լաքին ճէնուպ ճիհէթինտէ նա-  
կէհան իւշ պին մէթրօ տէրինիլքտէ պիր գույու մէվ-  
ճուտ տըր. իշթէ Կիւլֆ-Ըսթրէմ պուրատա քէսկը  
վիւսաթ իտէր վէ հէրարէթի զայպ օլմագլա ատէթա  
աչըգ տէնիղ օլուր:

Նօթիւլիւսին կէշտիյի վնգըթ իւրքիւթմիւշ օլտու-  
ղու պալըգլար արասընտա, պիր մէթրօ պօյունտա  
եուվորըսդ գանատըլը, սիյահ սըրթըլը, թուրունճի դա-  
րընըլը, վէ քէնտի հէմճընսլարընա՝ սատագաթըլը զէվ-

ճիշդէն պիտի ներմանէյի նաախտէ պախշ իտէն սիրելութէր իլէ, իրի վիճաւորը, զիւմրիւտի բէնկիլի, վէ էթի զայէթ լէզիլ պիտի նէվ մօրինա պալըղը, քէզալիք իրի կէօղլի, պալը քէօրէք զաֆուսընա միւշապիհ, վէ երլան կիպի եսմուրթառոն հասըլ օլան Բըլէնիլէր, իքի տէսիմէթիօ պօյունտա սիյահ գոյա պալըղլարը, ուզուն վէ կիւմիւշ կիպի բարդագ գոյյուղու սերի իւլ հարաքէ, վէ գութպի տէնիլլէրտէն կէլմէ մագրու թէամիյէ իտիլէն զարիւպիւշէքլ պալըղլարը զիքր իթմէյի մինասիպ առա իտէրիմ:

Աղլարըմըղ, զայէթ քիւթաթախ, գուվիլէթլի, պալը վէ քէնարըլարը կյնէլէր իլէ միւսէլլահ, իքի իւշ մէթիօ պօյունտա, վէ առէթա ագրէպ կիպի թէհիլքէլի պիտի պալըղ չէքմիլլէր իտի. Բըլէնիմէրսին, վէ մօրինա պալըղլարընա հաառէն էֆիղուն աիւշմէն օլան պու հայվանը, թայիֆէլէր՝ կիւճպէլա զապթ իտէպիլտիլէր. պու մալիւք, մալիք օլտուղու ալէթը թէնէֆֆիւսիյէսի սայէսինտէ, էքէյիճէ միւտտէթ սուլըն խարիճինտէ եաշայապիլիլի:

Թէր-Նէօվ գումաւընտա էն զիյառէ զիքրէ շալան օլան Մօրիւ պալըղլարը տըր, պու հայվանլարա տաղ պալըղը տէմէք տահա մինասիպ օլուր, զիրա թէր Նէօվլթահա էլ պահը առէթա պիտի տաղ առա օլունուր. քէզալիք ուզուն միւտտէթ կէմիլլէրի թէագըպ իտէն վէ էքսէրի շըմալ տէնիլլէրինտէ պուլունան պալըղլար իլէ, պիտի նէվի մօրինալար տալսի կէօրաիւմ. Նօթիլիւս՝ մէղքիւր պալըղլարըն սիւրիւսի արասընտան պիտի եօլ աչըպ կիթմէքտէ իքէն, Գօնսէյլ շու միւլահաղատէն քէնաինի մէն իտէմէյէրէք:

— Պունլար մօրինա պալըղլարը տըր, հալ պու քի պէն մօրինալարը թէօղըլիւ պալըղլարը, վէ տիլ պալը-



ղը կիպի եասը զանն իթմէքտէ իտիմ, տէմէսի իլէ կիւ-  
լէրէք .

— Ա՛հ , սատէտիլ տօսթում , մօրիւլէր եալընըզ  
պագգալ տիքքեանլարընտա ետսը օլուր , զիրա օր-  
թալարընտան պիշիլմիշ վէ եասըլանմըշ օլտուլը հալ-  
տէ սաթարլար . հալ պու քի տէնիզտէ կէօրտիւյիւն  
կիպի , քէֆալ պալըղը շէքլինտէ տիր , տէտիմ :

— Էֆէնտիյէ իթիմատ իտէրիմ , լաքին նէ՞ գա-  
տար չօգլուգ տըրլար , ատէթա գարընճա քիւմէլէրի  
կիպի :

— Է՛հ , սէվկիլի Գօնսէյլիմ , էկէր տիւշմէնլէրի  
օլմայայըաը , եանի ինսանլարտան սայտ ( որսալ ) ի-  
տիլմէվլէրսէ , վէ Րասկասլարտան թէլէֆ օլմազլարսա  
իտի , տահա չօգ օլաճագ իտիլէր . տիշի մօրիւլէրին  
գարընտա նէ գատար եուսուլթա պուլունտուղունը  
պիլի՞րմիտին :

— Իշի կէնիշ թութարագ , պէշ եիւզ պին թանէ  
պուլունաճաղընը զանն իտէրիմ :

— Զօգ եանլըշ , օն պիր միլեօն գատար սայըլ-  
մըշ տըր :

— Օն պիր միլեօն մը , տօգրուսը պիղզաթ քէն-  
տիմ սայմատըգճա պունա ինսանտում :

— Սայապիլիրսին Գօնսէյլ , լաքին պտնա ինսանա-  
ճագ օլուրսան պու զահմէթտէն գուրթուլմուշ օլուր-  
սուն : Ֆրանսըղլար , Ինկիլիպլէր , Ամէրիգալըլար , Տա-  
նիմարդալըլար վէ Իսլէճլէր . պու հայվանլարը միլ-  
եօնլար իլէ սայտ իտուպ եէրլէր . շու հալտէ էկէր  
նիւշվէնիւմալէրի պու տէրէճէ պերէքթի օլմասա-  
յըտը , չիմտիյէ գատար չօգտան թիւքէնմիշ օլաճագ-  
լար իտի . եալընըզ Ամէրիգա իլէ Ինկիլթէրրատա , պէշ  
պին ատէտ կէմի եէթմիշ պէշ պին թայիֆէյի համիլ

օլտուղու հալտէ, Մօրինա սայտը յըլա իշթիղալ իտէր-  
լէր: Պու սէֆինէլէրին պէհէրի, սէնէտէ օրթա հիսա-  
պըլա գըրգ պին մօրինա սայտ իտէր քի, եիրմի պէշ  
միլեօն իտէր, իսվէճ տէնիղլէրինտէտէ պէջլէ տիր:

— Բէք ալա, էֆէնտիյէ ինանըր վէ սոյթմադ  
քիւլֆէթինաէն ֆարիղ օլուրում:

— Նէյի՞ սայմագտան:

— Օն պիր միլեօն եռումուրթալարը, լաքին էֆէն-  
տինին միւսաատէսի իլէ պիր իթիրազտա պուլունա-  
ճաղում:

— Սէջլէ պագալում:

— Եանի պու հիսապ իլէ էկէր մօրինալաքըն եա-  
լլնըզ տէօրթ աատէտինին եռումուրթասընտան պալըգ  
հասըլ օլսա, տիւնեայը տօյուլմայա քեաֆի օլաճագ  
տէմէք ալուր:

Թէր-Նէօլ գումնայը իւղէրինտէ եօլումուղը տէ-  
վամ իթմէքտէ իքէն, պէհէր սէյեար կէմիլէրինին օն  
իքիշէր ատէտ իքի եիւղ իյնէյի բարագաթալարը քեա-  
միլէն կէօրէպիլում: Նօթիւլիւս, պիր աճը գտարը  
տէրեայէ էնտիրիլմիշ օլան բարագաթալարըն իշինտէն  
քէմալի մէհարէթլէ, հիշ պիլինէ կըլասը խասար իթ-  
մէքսիզին կէշի վէքաի:

Դաթթան Նըմօ, ուղլուն միւտտէթ պու իշլէք տէ-  
նիղլէրտէ էյլէնմէյէրէք, գըրգ իքի տէրէճէարղ տու-  
յիքէսինտէ, եանի Թէր-Նէօլ, Սէն-ժան, վէ Հէրթա-  
Քընթէնթ էօնլէրինէ գատար եիւքսէլտի քի, պուրա-  
սը Ամէրիգայը՝ Էվրօբայա լապթ իտէն թահտէլ պահը  
թէլէկրաֆ խաթընըն նօթթայի նիհայէսինէ տայանըր:

Նօթիւլիւս, չըմալէ տօզլու եօլունը տէվամ ի-  
տէճէք եէրաէ, թէլէկրաֆ խաթթընը թէտգըլ իթմէք  
իսթէյօրմուշ կիպի, խաթթըն մէվզու պուլունտուղու



եօլուն իւզերինտէն շարգ ճիհէթինէ տօղրուլու վերտի :

Մայըսըն օն եէտինճի կիւնի , Հէրթս Գընթէնթ-տէն պէշ եիւզ միւ գատար պաիտ , իքի պին սէքիզ եիւզ մէթրօ տէրինլիքտէ եաթըրըմիշ օլան թէլէկրափ խաթընը կէօրտիւմ , շիմտիյէ գատար հէնուղ Դօնսէյ-լէ , մէզքիւր թէլէկրափ խաթթընտան պահս իթմէմիշ օլտուղումտան , տէրիգանլը՝ տիպտէ տուրան խաթթը զայէթ պաթթալ պիր եըլան զանն իտէրէք , միւթա-տը միւճիպինճէ թամնիֆէ հազըրլանտը . լաքին «ա-տըգ Դօնսէյլին պու խաթասընը թասվիպ իթմէյէ շի-թապ իթտիմ , վէ պու խաթատան տօլայը , քէնտի-սինի թէսէլլի իթմէք իպթէյուպ , խաթթը մէզքիւր հադգընտա պաղը մալիւմաթ վէրմէք էմէլի իլէ , շու եօլտա իֆատէյի մէրամ իթտիմ :

Իւք թէլէկրափ խաթթը 1857 վէ 1858 սէնէլէ-րինտէ վաղ իտիլուպ , տէօրթ եիւզ գատար թէլէկ-րափնամէ նազլ իթտիքտէն սօնրա թաթիլ իթմէյէ մէճապուր օլտու . 1863 սէնէպինտէ միւհէնտիսլէր , 3400 քիլօմէթրօ պոյունտա , վէ 4500 թօնէլաթօ սըգլէթինտէ պիր եէնի թէլ տահա ինչտ իտէրէք , կըրիյթ-իսթէրն նամ վարօր իլէ եօլա չըգարըլտը իտէ տէ , եինէ մուվաֆադըյէթ հատըլ օլմատը :

Իմտի Մայըսըն եիլմի պէշինճի Վիւնի Նօթիւլիւս 3836 մէթրօ տէրինլիյէ էնիպ . թամ թէլէկրափ թէ-լիճին գօրտուղը նօգթմտէ պուլուննայօր իտի : Պու-րասը իրլանտա սէվահիլինտէն , 638 միշ ուզադ տըր . խաթթըն վաղ իտիլտիյէ կիւն էօյլէնտէն իքի առաթ սօնրա էվրօրա իլէ մուխապէրաթ գաթ իտիլմիշ իտի , սէֆինէտէ պուլուննան էլէքթրիք մէմուրլարը , խաթ-թը քէստիքտէն սօնրա տէնիլտէն չըգարմայա գարար վէրտիլէր : Ագչամրն սաաթ օն պիլիննէ մէվու խաթ-

Թը չըդարըպ էքլէտիքտէն սօնրա եինէ սալը վէրտի-  
լէր. ֆագաթ պիր գաչ կիւն սօնրա Թէքրաւ միւնդա-  
թի օլմուշ, վէ պու տէֆա պահրը Մուհիթին գաարըն-  
տան չըդարըլամամըշ իտի :

Էղծիւմէ Ամէրիգայըլար տիւչարը եէյիս օլմու-  
տըլար, Թէլէկրաֆ շիրքէթինին միւէսսիսի, վէ պու  
ուղուրաա Թէքմիլ վարիտաթընը Թէհլիքէյէ իլգա  
իտէն Սիրիւս ֆիլտ նամ ճէսուր զաթ, եհնի պիր իս-  
թիգրաղ տահա քիւշատ իթտի քի, տէրհալ իմզա-  
լանտը, վէ հէման միւքէմմէլ սուրէթտէ պիր Թէլ  
տահա իմալ օլունուպ, վէ նագիլի էլէքթրիք օլան  
Թէլլէր, լասթիգտէն մամուլ գապլար իլէ մուհաֆա-  
զա օլունտուղտան պաչգա, իւզէրինէ մէնսուճ գալըն  
պէղլէր սարըլտը, վէ տահա իւսթիւ տէ, մատէնի  
պիր սարղը իլէ սէթը իտիլտի, պէօյլէճէ Կըրէյթ  
-Իսթէրն 1866 սէնէսի Յուլիսինին իւչիւնճիւ կիւնիւ  
խաթթը համիլէն եօլա չըդար :

Մուամէլաթ՝ քէմալի մուվաֆաղըյէթլէ իլէրլէտի,  
ֆագաթ պիր հատիսէ վուգու պուլտու. շէօյլէքի,  
պիր գաչ տէֆալէր Թէլի տէնիղէ սալը վէրիւր իքէն,  
էլէքթրիք մէմուրլարը, գուվվէյի էլէքթրիքլէյէյի  
իսլալ իթմէք իչին, Թէլին իւզէրինտէ չիվիլէր մըլս-  
լանմըշ օլտուղունը ֆարգ իթտիլէր, տէրհալ սէֆի-  
նէնին գօմանտանը դարթան Անտէյսըն, միւհէնտիս-  
լէրի վէ զապըթսնը իճթիմա իտէրէք, պատէլ միւղա-  
քէրէ, միւճրիւմ էլէ կէչիրիլէճէք օլուրսա, պիլա  
մուհաքէմէ տէնիղէ աթըլաճաղընը մուհարըէր, կէմի-  
նին իչինէ պիր իլան եաքըշտըրտը, վէ պու իլանտան  
սօնրա պիր տահա իրթիքնապը ճիւրմ իտիլմէտի :

Յուլիսին եիրմի իւչիւնճիւ կիւնիւ, Թէր-Նէօվտէն  
անճագ սէքիղ եիւղ քիլոմէթրօ ուզագտա պուլունան



Կըրէյթ-Իսթէրն , Էվրօբատա Բրուսիա իլէ Ավրսթրիա  
պէյնինտէ , Սատօվա մուհարէպէսինտէն սօնրա միւ-  
թարէքէ իտիլոյիյինի , պա թէլէկրաֆ խապէր ալտը .  
Յուլիան եիրմի եէալինճի կիւնիւ հալա դայէթ սիւլի  
օլտուղու հալտէ , Հէրթըս-Փընթէնթ լիմանընա վա-  
սըլ օրսու . թէլէպպիւսաթ քէլալի մուվաֆֆադըլթ-  
լէ խիթամ պուլմուշ իտի , վէ իշթէ կէնճ Սմէրիդա ,  
Իհթիյար Էվրօբոյա իլք տէֆա օլտարադ աթիլըզդիքը  
թէլէկրաֆը քէշիտէ իթաի :

« Ազլ ու Ֆիքիրտէն միւնէյզէ՛ն օլան , ճէնապը  
Հադդա շան ու շէրէֆ , բույի զէմին սաքինի օլան ին-  
սանլարա տաիլի սուլհ մախսուս տըր » ( Փառք ի բար-  
ձունս Աստուծոյ և այլն ) :

Թէլէկրաֆ թէլինի էսկի հալինտէ , Եանի Փապրի-  
դաշաան չըդըպտա սինիգէ էնաիրիլաիյի շէքիլտէ պու-  
լաճաղըմը , զաթէն իւմիւտ իտէմէյօր իտիմ , Ֆիլհա-  
դըֆա ուղուն պիր եըլան շէ քլինի ալմըշ օլան թէլին  
իւսթիւ , հայվանաթը պահրիյէ դապուդլարը , տէնիդ  
թաչլարընտան մուհասըլ պիր նէվի պալլըդ , վէ Եօ-  
սունլար իլէ դաբըլ պուլունույօր իտի քի , շու հալտէ  
հարաքեսաթը պահրիյէտէն , վէ հայվանաթը նայիմէնին  
խասսալընտան էմին օլտարադ , քէմալի իսթիրահաթլէ  
դաարը տէրետտէ ուր ուղուն նաթըլօր իտի . թահ-  
տընտա պուլունտուղու թաղեիգաթ , օթուզ իքի սա-  
նիյէտէ ճէրեանը էլէրթրիքինին , Էվրօբատէն Սմէրի-  
դայա մուրուրինէ խըտմէթ իթմէքտէ իտի , Գուլթա-  
բէրդա մաճունը տէնիդ ալթընտա գալտըգճա էյիլէշ-  
տիյինտէն իսթիտլալ օլունուր քի , պու թէլ՝ զայրը  
մահաուտ պիր զէմանէ դատար իշլէմէյէ տէվամ իտէ-  
ճէք աիր :

Պունտան դաթինաղար շու էյիլքտէ վար քի ,

Թահտէլ պահը ինթիսապ խտիլէն մէլգըտա , թէլի գօ-  
բարաճադ գատար տէրինլիք եօգ տըր . Նօթիւլիւս՝  
խաթըն պուլունտուղու էն տէրին նօդթայա գատար ի-  
լէրլէ. լէրէք , թէլին աուլա դօբաճադ տէրէճէտէ կէր-  
կիլէնմէտիլինի կէօրէպիլալիք . պատէհու 1863 սէնէսի  
վազաասընըն մահալի փուգունա թէդարուպ իթտիք :

Պուրասա պահըր Մուհիթին գապըր , եիւզ եիրմի  
քիլքմէթըօ կէնիչիլինտէ վասի պիր օվա շէքլինի իրա-  
յէ իտիյօր իտիքի , Մօն-Պլաօհ տաղը կէթիրիւպ պու-  
րայա եերէշտիրիլէ , զէվրէսի ( դագաթ ) սուտան խա-  
րիճէ չըգմազ . Մէդքիւր օվա շարդ ճիհէթինտէն , իքի  
պին մէթըօ եիւքէքլիլինտէ դայալըգ պիր տիվար իլէ  
մէստուտ ( բակեալ ) տըր , իշթէ Մայըսըն եիրմի սէ-  
քիլինճի կիւնի պուրայա վասըլ օլտուդ քի , չու հալտէ  
Նօթիւլիւք՝ իրլանտա սէվահիլինտէն եալընըղ եիւզ էլ-  
լի քիլքմէթըօ ուզադտա պուլունույօր իտի :

Աճէպա գաթթան Նըմօ , Բըրիտանիյա ատալարը-  
նա՝ մը թէդարուպ իթմէք նիյէթինտէ իտի . խայր ,  
զիրա հայրէթլէ , թէքրար ճէնուպա տօղրու էնիպ , Էվ-  
րօբա տէնիզլէրինէ ավտէթ իթտիլինի կէօրտիւմ . Զիւմ-  
րիւտ ատասընըն եանընտան տէօնտիլլի էսնատէ , պիր  
տագըդա գատար Բլէր պուրնույըլա , Կըլասգուվ , եպ-  
թօտ Լիվրքուլ լիմանլարընտան չըգան պինլէրճէ կէմիւ  
լէրին եօլունը թէնվիր իտէն ժասթէնէթ ֆէնէրինի թէ-  
մաշա իտէպիլտիմ :

Պու էսնատէ խաթըրմա մահիմմ պիր մէսէլէ կէլ-  
տի . աճէպա Նօթիւլիւս Մանչ պօղաղընա կիրմէյէ ճէ-  
սարէթ իտէպիլէճէք մի իտի , գարայա թէդարուպ իտէ-  
լիաէն պէրի նէտ-Լանտ մէյտանէ չըգմըշ օլմաղըլա , պու  
խուսուստա եինէ պանա պիր տիւզիլլէ սիւալլէր իտէ-  
յօր իտի . Դանասալըյա ճէվապ վէրմէտէն աճիզ գա-



լըյօր իտիմ. նէ՞ ճէվապ վերմէլի իտի, գաբթան նըմօ-  
ասլա կէօրիւնտիւյի եօղ, աճէպա նէտ-Լանա Ամէրի-  
գա սէվահիլինի կէօսթէրտիյի կիպի, պանասա Ֆրան-  
սա սէվահիլինի կէօսթէրէճէ՞ք մի իտի:

Լաքին Նօթիւլիւս տայիմա ճէնուպա աօղբու իլէր-  
լէյօր իտի: Մայըսըն օթուղունա, Լէնուս-Էնու աչըդ-  
լարընտան, Ինկիլթէրրա իլէ Սօրլինկա նօղթէյի միւն-  
թահասընտան կէչտի, վէ Սօրլինկսի սաղ թարաֆընա  
պլըրադտը:

Էկէր Մանշ պօղաղընա կիրէճէք իտի իսէ, չարդա  
աօղբու կիթմէսի լաղըմ՝ կէլիւր իտի. Լաքին Նօթիւլիւս  
պէօյլէ եաբմատը:

Մայըսըն օթուղ պիրինճի կիւնիւ Նօթիւլիւս՝ ագ-  
չամա գատար սաթհը տէրեատէ տօլաչարագ պիր չօգ  
տայիրէլէր թէրսիմ իթտի. պու հալ՝ բէք զիյատէ մէ-  
լաղըմը մուճիպ օլտու, զանն իաէրսին քի պիր եէր ա-  
րայօրտա պուլամայօր իտի. էօյլէն իւսթիւ կիւնէչին իր-  
թիֆաընը էօյչմէք իչին գաբթան նըմօ կիւվէրթէյէ չըդ-  
տը. պէնիմէ հիշ լաղըրտը իթմէտի, մումաիլէյհ՝ չօգ  
մահղուն վէ միւքէտաէր կէօրիւնիւյօր իտի. աճէպա  
պու մահղունիլէթինին սէպէպի նէ՞ իտի, աճէպա Էվ-  
րօրա սէվահիլինէ եաղըն պուլունտուղումուղտա՞ն մը  
նէչաթ իտիյօր իտի, աճէպա թէրք իթտիյի մէմալիքին  
պիր խաթրէսինի՞ մի հըսս իտիյօր իտի, պու հալ ա-  
ղապը վիճտա՞ն մը, եօդսա թէէսիւֆ մի իտի. Պու  
միւլահաղա ուղուն միւտտէթ զիհնիմի իշղալ իթտի.  
պիր նէվի հըսսը թապիի, միւտտէթը դալիլէ զարֆըն-  
տա, էսէրը թէսատիւֆ օլարագ, մումաիլէյհին էս-  
րարընա ալեւահ օլաճաղըմա տայըր գանաաթ հասըլ  
իտիյօր իտիմ:

Յունիսին պիրի օլան էրթէ կիւնիւ Նօթիւլիւս եի-

նէ այնի թարեքտէ պուլունառ . պահրը Միւհիթտէ պիր նօղթա արամադտա օլտուղու աշիքեարէն անըա-  
շըլըյօր իտի : Գարթան նըմօ , եինէ իւք կիւնքի կիսի  
պիղլաթ քէնաի կէլէրէք կիւնէշին իրթիֆարնը ալ-  
տը . օ կիւն հէվա զայէթ պէրրադ վէ տէնիլտէ բէք  
կիւղէլ իտի : Սէքիղ միլ գատար աչըգտա ուֆուգ  
խաթը իւղէրինտէ պէօյիւք սիր վաբօր կէօրիւնիյօր  
իտի : Վաբօրը մէղքիւլին սանճաղը օլմատըլընտան ,  
հանկը միլլէթէ մէնսուպ օլտուղունու անըայամա-  
տըմ :

Գարթան նըմօ , շէմն նըսֆէյ նիհար տայիրէսինէ  
կէշտիյի էսնատէ , սէքսթանը ( անկիւնաչափ ) ալըպ  
քէմալի տըղդաթլէ մուայէնէ իթտի . տէնիլին հալի  
սիւքիւնէթի , ամէլիյաթըն թէսհիլինէ մէտար օլըյօր  
իտի . Նօթիւլիւս , ասլա իհթիլաղ վէ եալբա՝ վուր-  
մագսըղըն պիլա հարաքէթ տուրույօր իտի :

Պու էսնատէ պէնտէ կիւվէրթէ իւղէրինտէ պու-  
լունույօր իտիմ , թէաղըդաթըն խիթամընտան սօն-  
րա գարթան նըմօ , եալընըլ չու քէրիմէյի թէլաֆ-  
ֆուլ իթտի :

— Էվլէթ , թամ պուրասը տըր :

Պունը տէտիքտէն սօնրա նէրախպանտէն էնտի ,  
աճէպա եօլունը թէպտիլ իտուպ տա , պիղէ տօղրու  
կէլիյօր կիպի կէօրիւնէն սէֆինէյի մէղքիւրէյի կէօր-  
միւշ մի իտի . . . պիլէմէմ :

Սալոնա ալտէթ իթտիմ , դանատլար դարանտը ,  
հաղնէլէր սու իլէ տօլմայա պաշլատը , բէրլանէ հա-  
րաքէթ իթմէտիյինտէն Նօթիւլիւս պիր խաթը ումու-  
տի ( գաղաթնահայայց գիծ ) իւղրէ պաթմայա պաշ-  
լատը :

Պիր գաշ տաղըդա սօնրա սէքիլ եիւղ օթուլ իւշ



մէթրօ տէրինիյինտէ օլան գաարը տէրեայէ օթուրը վէրտի .

Սալօնըն թավանընտաքի զիյա գըլօպը սէօնտիւ , գանատլար աչըլտը , վէ բէնչէրէլէրին արգասընտան , Նօթիւլիւսին էլէքթրիք զիյասըյըլա եարըմ միլ մէսաֆէյէ գատար շէտիտէն միւնէվիլէր օլան սուլարը կէօրտիւմ . սօլ թարաֆըմա պագտըղըմտա ուլու տէնիզտէն պաշգաւ հիչ պիր շէյ կէօրէմէտիւմ :

Լաքին սաղ թարաֆըմա կէօրիւնէն տիւմնէք կիպի պիր շէյ նաղարը արգգաթըմը ճէլպ իթմիշ օլմաղըլա թէմաշայէ գօյուլտոււմ , զանն խտէրսին քի տէնիզ մաիլիւգաթը գապուգլարը իչինտէ գարտան բէրտէ իլէ մէսթուր պիր խարապէղար իտի . Պու երղընթըյըլ քէմալի տըղգաթլա կէօլտէն կէչիրէրէք , տիրէքտէն մահրոււմ վէ պաշ աշաղը օյարագ գաարը տէրեայէ էնմիշ պիր սէֆինէյէ պէնղէթտիւմ . Հիչ շիւպհէ հօգ քի պու վագոնայի միւէյլէմէ չօգ ղէման էվիլէլ վուգու պուլմուշ օլմայը իտի . զիրա սէֆինէնին թէքնէսինի սէթր իտէն մէվատտը պահրիյէյէ նէղարէն , պէտ պահաւ կէմինին՝ պահրը Մուհիթ գաարընտա պիր չօգ սէնէլէր կէչիրմիշ օրտուղունա շիւպհէ իտիլէմէղ իտի :

Պու սէֆինէ նէ՞ տիր , հանկը սանճաղը համիլ իտի , աճէպա Նօթիւլիւս պու պէտպահաւ կէմինին մէղարընը զիյարէթէ՞ մի կէլմիշ իտի :

Պու խուսուստաւ նէ տիւշիւնէճէյիմի պիլմէյօղ իտիւմ . նաիէհան թա եանը պաշըմտան գարթան Նըմսնըն , ալչագ սէտայըլա սէօյլէտիյի սէօղլէրի իչիթտիւմ :

— Պու սէֆինէ վագթըյըլա Մարսէյէ թէսմիյէ գըլընըր իտի . հէթմիշ տէօրտ առէթ թօրը համիլ օլան պու սէֆինէ , 1762 սէնէօինտէ տէնիղէ էնտիլիլմիշ օլուպ , 1778 սէնէսի Օգոստոսընըն օն իւշիւնաէ ,

Բոյիպ-Վերթրիէօ նամ գաբթանըն թահտը գօմանտա-  
սընտա օլարագ, Բըրօսթէնէ գարչը քէմալի չէճաաթլէ  
մուհարէպէ իթմիշ աիր, Պատէհու 1779 սէնէսի Յու-  
լիսինին տէօրտիւնտէ, ամիրալ Տէսթէնին զիրի գօման-  
տասընտա պուլունան տօնանմայըլա պէրապէր, Կըրը-  
նատանըն զապթընտա հազըր պուլունմուշ օլտուղու  
կիպի, 1781 սէնէսի Սեպտեմբերինին պէշինտէ, գօնթ  
Կըրասըն՝ Չէսրիքի քէօրֆէզլինտէքի մուհարէպէսինէ  
տախի իլհագ օլմուշ տուր:

Գաբթան Նըմօ Վիր սանիյէ գատար սիւքիւթտէն  
սօնրա թէքրար քէլամէ աղազ խոիպ, շու վէճհլէ հի-  
քիայէսինի իթմամ իթտի:

— 1797 սէնէսինտէ Ֆըրանսա ճիւմհուրիյէթի սէ-  
ֆինէնին իսմինի տէյիշտիրտի. մէղքիւր սէնէ Ապրիլի-  
նին օն ալթընճը կիւնիւ, Վիլարէ-ժուայէօղ նամ ա-  
միրալըն զիրի գօմանտասընտաքի սէֆայինի հարպիյէ  
իլէ Պըրէսթ լիմանընտա պիրլէչէրէք, Ամէրիգատան ա-  
միրալ Վան-Ըսթապէլին թահտը խտարէսինտէ օլարագ  
կէլէն զախիրէ եիւքլիւ տօնանմայա թէրֆիգ խտիրտի.  
ճիւմհուրիյէթին թէէսիս իյլէտիյի սալը ճէտիտին (նոր  
տարի) իքինճի սէնէսի Բըրէրիւ (գալարիք) այընըն օն  
պիրինճի վէ օն իքինճի կիւնիւ, զախիրէ եիւքլիւ օլան  
տօնանմայա պիրլէչէն պու սէֆինէ, Ինկիլիզ տօնան-  
մասընա միւսատըֆ օլուպ, նասըլսա եէք պաչընա մու-  
հարէպէյէ թութուլտու:

Պուրատա գաբթան Նըմօ խուսուսի օլարագ պա-  
նա խիթապ իթմէքլէ:

— Մուալլիմ էֆէնտի, պու կիւն Բըրէրիւլ այընըն  
օն իւչիւ, Եանի 1868 սէնէսի Յունիսինին պիրինճի  
կիւնիւ տիւր. իշթէ թամ եէթմիշ տէօրթ սէնէ մու-  
գատտէմ, շու պուլունտուղումուզ մէվգըտա, 47 տէ-



ընճէ 24 տաղըդա արդ, վէ 17 տէրէճէ 28 տաղըդա թուլ տայիրէսի իւղէրինտէ պու սէֆինէ, քէմալի շէ-  
ճաաթլա վէ պիր սուրէթը գահրամանանէտէ ինկիլիզ  
տօնանմասըյըլա տէօյիւշտիւքտէն սօնրա, իւշ տիրէյի  
գըրըլմըշ, անպարլարընա սու տօլմուշ, վէ թայիֆէլէ-  
րինին սիւլիւսի, եա վէֆաթ իթմիշ, վէ եախօտ մէճ-  
րուհ օլմուշ օլտուղու հալտէ, աիւշմէն էլինէ էսիր  
տիւշմէքտէն իտէ, իւշ եիւզ էլլի ալթը նէֆէր թայի-  
ֆէսի իլէ պէրապէր, գաարը տէրեատէ զարգ ու նա-  
պուտ օլմայը տահա միւրաճճահ ատտ իտէրէք, մու-  
ճիպինճէ հարաքէթ իթմիշ, եանի պանտէրասընը ար-  
դա ճիհէթինէ մըխլամըշ, վէ « եաշասըն փըրանսա »  
տէյէրէք, էմլաճը տէհշէթֆէզա ալթընտա պաթմըշ  
կիթմիշ տիր, տէմէսի իլէ .

— Վանքէօրի մի (վրէժխնդրութիւն) տէմէք իս-  
թէյօլսուհուզ, տէյու պաղըրտըղըմնա, գարթան նը-  
մօ, էլլէրինի կէօյսինէ գավուշաուրմուշ օլտուղու  
հալտէ .

— Էվլէթ, մուալլիմ էֆէնաի, Վանքէօր, կիւզէլ  
իսիմ տէյիլ մի, տէյու մըրըլտանտը .

## 21

Ախգը ինթիգամ եախօս խունրիզլիֆ .

Գարթան նըմօնըն էնայի միւքեալէմէտէ քէսպ  
իթտիյի թավըր, մաղրուգ սէֆինէնին մէնզարէսի, վէ  
սէֆինէնին էվլէա կէվշէք պիր հալ իլէ պաշանըլըպ  
տա, կիթտիքճէ կէրլիյէթ վէրտիյի հիքեայէսի, վէ

նիհայեթ պու զարիպ ասեմին սօն տերէճէ միւթէտիւր վէ հիտաեթլի պիր հալ իլէ « Վանքէօր » եանի ինթի-գամ քէլիմէսինի թէլաֆիուզ իթմէսի, պէնի ազիմ պիր հէյէճանէ տիւշար իտիպ, կէօղլէրիմի մումաիլէյ-հին իւզէրինտէն այըրամաղ օլմուշ իտիմ. գաթթան նըմս՝ էլլէրինի տէնիզէ տօղլու ուզաթմըշ օլտուղու հալտէ, գըղըճըմլար սաչմագտա օլան կէօղլէրի իլէ, Վանքէօր սէֆինէյի հարպիյէսինին պագըլէսինէ պագըլօր իտի. իհթիմալ քի պու զարիպ իւլ հալ ասեմին քիմ օլտուղունու, վէ նէրէտէն կէլիպ նէրէյէ կիթ-տիյինի միւէպպէտէն էօյրէնէմէյէճէք իտիմ, լաքին եալաշ եալաշ պէնիյի պէշէրին, ալիմ, քիսվէսինտէն պյըրլաըղընը կէօրիւյօր իտիմ:

Գաթթան նըմօյը, արգասաշարը իլէ պէրսպէր Նօթիւլիւսին տէրունինէ աթան չէյ, ինսանլարտան սըրֆ վէ արի պիր նէֆրէթտէն նէշաթ իթմէյիպ, իլլա մուրուրը զէմանըն մահվ ու զայիլ իտէմէտիյի պիր ինթիգամ, վէ պէլքի տէ ճէլի պիր ալսզը սար (վսնմ վըրէթսնդըութիւն) տէն թէվէլլիւս իտէն պիր հըսս իտի:

Աճապա հըսս իթտիյի պու նէֆրէթ ու առապէթ հալա ինթիգամ մը արայօր իտի, պունու անճագ միւսթաղպէլ պէյան իտէճէք իտի:

Լաքին Նօթիւլիւս, եալաշ եալաշ սաթհը տէրեայէ տօղլու եիւքսէլտիյինտէն, Վանքէօրին էշքեալը զարիպէսի թէտրիճէն բիշկեահը նազարըմտան նապէտիտ օլտու. պիրաղ սօնրա հըսս օլունան խաֆիֆ պիր իհթիգաղտէն, բույի տէրեայէ չըգտըղըմըզը անլատըմ:

Թամ պու էսնատէ ուզագտան թօր բաթլամասը կիպի պիր սէտա իշիտիլաի. գաթթանըն եիւզիւնէ պագտըմ, լաքին մումաիլէյհ եէրինտէն գըմըլտանմատը:





Պիչարէ բալիճէ , ըխարօք նէվինսէն օլան  
 Բանավարն այաղարնն սարըլարագ հավասա  
 տալլանըյօր իսի .

(Սա Դիֆ 335)



— Գարթան էֆէնտի , տէյի սէսլէտիւմ :

Ասլա ճէվապ վէրմէտի :

Հէման նէզտինտէն մուֆարէզաթ իտուպ կիւվէր-  
թէյէ չըգտըմ , պէնտէն էվվէլ կիւվէրթէյէ ֆըրլան-  
մըշ օլան Գօնսէյլ իլէ նէտ-Լանտա :

— Օ սէտա նէ՞ իտի , նէ՞րէտէն կէլիյօր իտի , տէ-  
յու սօրտուղումտա , Գանատալը :

— Թօր սէտասը սըր , տէտի :

Պիր ալ էվվէլ ուղագտան կէօրիւնէն սէֆինէնին  
ճիհէթինէ աթֆը նաղար իթտիյլմտէ , սէֆինէնին տօ-  
լու իսլիմ սիւրաթլա Նօթիւլիւսէ տօղրու կէլմէքտէ  
օլտուղունը կէօրտիւմ . վարօրը մէվքիւր պիղտէն ալ-  
թը միլ դատար ուղագտա պուլունույօր իտի քի ,  
թէքրար Գանատալըյա :

— Նէտ-Լանտ , պու նէ՞ սէֆինէսի տիր , տէյու  
սօրտում :

— Արմալարը իլէ տիրէկլէրինին եիւքսէքլիյինտէն ,  
հարպ սէֆինէսի օլտուղու կէօրիւնիւյօր . ա՛հ , քեաշքի  
իւզէրիմիլէ կէլսէ տէ , չու մէլուն Նօթիւլիւսի զարգ  
իտուպ պիթիրսէ :

Գօնսէյլ . - Տօսթում նէտ , պու հարպ սէֆինէսի  
Նօթիւլիւսէ նէ՞ եաբապիլիր . դատարը տէրեայէ էնիպ-  
տէ անը տէնիլին իչինտէ թօբա թութապիլիր մի :

Նէտ-Լանտ դաշլարընը չաթտը , կէօլ դաբագլա-  
րընը էնտիրտի , վէ պիր դաշ տէֆա տա կէօզլէրինի  
դըրբարդտան սօնրա , թէքմիլ դուվվէյի նէզարիյէսի  
իլէ պիր դաշ տագըգա սէֆինէյի կէօզտէն կէչիրիպ ,  
պանա խիթապէն :

— Խայր մուալլիմ էֆէնտի , պէն պու սէֆինէնին  
միլլիյէթինի պիր միւմքիւն անլայամսյօրում , զիրա  
պանտէրասը Եօգ տըր , լաքին պունըյլլա պէրապէր



պաշ տիրէյինին ուճընտա թէմէվվիւճ իտէն ինճէ Գօր-  
տէլամսը պայրաղընտան, սէֆալինի հարպիյէտէն օլ-  
տուղու աշիքեար տըր :

Պիղէ տօղլու կէլմէքտէ օլան սէֆինէյի պիր չար-  
հէք գատար թէտգըգ իլէ մէշղուլ օլտուգ . պու գա-  
տար ուզադ պիր մէսաֆէտէն Նօթիլիւսիւ թանըմըշ  
օլտուղունա, վէ եախօտ տահա տօղրուսը, պու թահ-  
աէլ պահր մաքինանըն նէ իալիյինի անլատըղընա իհ-  
թիմալ վէրէմէյօր իաիմ :

Չօգ կէշմէտէն Գանատալը, սէֆինէնին իրի կիւ-  
վէրթէի, ղըրհըլ, վէ պաշ թարաֆը սիվրի պիր ալա-  
թը թախրիպիյէյի հավի ղայէթ ճէսիմ պիր հարպ սէ-  
ֆինէսի օլտուղունը պէյան իյլէսի . իքի պաճասընտան  
գաթը պիր տիւման չըգըյօր իտի : գըշ թարաֆընտա  
պանտէրա եօգ իտի . պաշ տիրէյինաէ ինճէ պիր շէ-  
րիա կիպի թէմէվվիւճ իտէն, վէ Ֆըլաման թէսմիյէ  
գըլընան պայրաղըն բէնկի, մէսաֆէնին ուզադըղըն-  
տան նաշը, հէնուղ ֆէրք օլունմայօր իտի :

Սէֆինէ՝ քէմալի սուրաթլա իւղէրիմիղէ կէլիյօր  
իտի . էկէր գաթթան Նըմօ, ղըրհըլընըն թէգարրիւպինէ  
միւսաատէ իթսէ իտի . պիղէ ֆըրսաթը սէլամէթ վար  
տէմէք օլուր իտի : Նէտ-Լանտ աղիմ պիր խահիշ իլէ  
պանա խըթապէն .

— Մուալլիմ էֆէնսի, էկէր շու սէֆինէ պիր միլ  
գալընճահա գատար պիղէ եագլաշաճագ օլուրսա,  
միւթլագա քէնսիմի տէնիլէ աթաճաղըմ, սիղինտէ  
պանա իմթիսալ իթմէնիղի խասսէթէն թաւսիյէ իաէ-  
րիմ, տէսի :

Գանատալընըն թէքլիֆինէ ճէվապ վէրմէյուպ,  
եագլաշտըգճա քէսպը ճէսամէթ իտէն սէֆինէյի թէտ-  
գըգա տէվամ իթտիմ . պու սէֆինէ կէրէք Ամէրի-

դան , կերէք ինկիլիզ , վէ կերէք փրյանսրդ օլսուն , հիշ շիւպհէ եօգ ալը քի պիղի դապուլտէ թէրէտտիւտ իթմէյէճէք իտի . եէթէր քի սէֆինէնին եանընա դատար կիթմէյէ մուվաֆֆադ օլապիլէ իտիք :

Օ սնէ տէյին ասլա պէյանը էֆքեար իթմէմիշ օլան Գօնսէյլ , քէլամէ աղաղ իտէրէք :

— Էֆէնտի լութֆէն թէլաթիւր ( յիշել ) իթմէլի քի , պիղ տէնիզտէ եիւզմէք իտսուսընտա էրէյիճէ մահիր վէ միւճէրրէպիղ . իմտի էկէր տօսթ սւմուլ նէտ-լանտըն թէքլիֆինի դապուլէ շայան կէօրիւրսէ , քէն-տիլէրինի սէֆինէյէ սիւրիւյիւպ կէօթիւրմէք իտսուսընը պանա իհալէ իտէպիլի , տէտի :

Գօնսէյլէ ճէվապ վէրմէք իւզրէ իբէն , նահէհան ղըհընըն պաշ թարաֆընտան պէյաղ պիւ պուխար ղահիր օլուպ , միւթէաղըպէն սաղիլ պիւ ճիսմին տէնիղէ տիւշմէսի իլէ , Նօթիւլիսիւն արգա ճիհէթինտէքի տէնիղ քէօրիւրտի , վէ իւզէրինէ սուլար սըշրատը , պիրաղ սօնրա տախի գուլաղըմա պիւ թօք բաթլայըշը սէտասը կէլինճէ , իւշիւմիւզ պիւ աղըղ :

— Ա , պու նէ , պիղի թօքա թութույօրլար , տէտիքտէն սօնրա , նէտ-լանտ :

— Ճէսուր ատէմլէր , տէյու մըրըլտանտը :

Պէն . - Տէմէք քի պիղի պիւ կէմի բարչասընա սարըլմըշ դազաղէտէլէր ղանն իթմէյօրլար , տէտիյիմտէ , Գօնսէյլ սէֆինէտէն աթըլըպտա տէնիղէ տիւշմիւշ օլան իքինճի պիւ կիւլէնին հասըլ իթտիյի սուլարը իւզէրինտէն սիւքէրէք :

— Էկէր էֆէնտիյէ խօշ կէօրիւնիւրսէ տէրիմ քի , Նօթիւլիսի , մահուտ նարլար ղանն իտէրէք թօքա թութույօրլար :

— Լաքին էլպէթտէ պիղի կէօրտիւլէր , վէ ինսան-



լար իլէ իշերի օլտուղունը անլատըլար :

Նէտ-Լանտ . - Պէլքիտէ պու սէպէսքիլէ , եւնի  
ատէմ կէօրտիլքէրի իշին աթէշ խոյօրլար :

Նէսէ-Լանտ , պու սէօղիւ սէօյլէտիլի վաղըթ խոռ-  
սուսի օլարագ ելուղիւմէ պաղըյօր խոի :

Տէրհալ ֆիքրիւթ թէնէվիւր իթտի , միւթլագա  
շիմտիքի հալտէ մահուտ ճանաւարըն նէ օլտուղու ար-  
թըղ անլաշըմըշ խոի . հիշ շիւպհէ եօղ քիւ Սպրահաւ  
Լինգօյն իլէ վաղու պուլան միւսաաթմէտէ , Գանա-  
տալընըն զըպղըն իլէ Նօթիւլիւսի վաւրտուղու վաղըթ-  
տա , դօմոնտան Փարակըթ , ճանաւար զանն օլունան  
ճիսմին , թահտէլ պահր հարաքէթ խտէր պիր սէֆինէ  
օլտուղունը անլամըշ , վէ պու զարիպ սէֆինէնին էն ի-  
րի պիր ճանաւարտան չօղ զիյատէ թէհլիքէլի օլաճա-  
զընա գանաաթ կէթիւմիշ խոի :

Էվլէթ , միւթլագա պունըն պէօյլէ օլմասը իյ-  
ճապ խտէր . պու մէսէլէ հալլ օլունտուգտան սօնրա ,  
հիշ շիւպհէ եօղ քիւ ալէլ ումում սէֆայինի հարպիյէ  
թարաֆընտան , թահտէլ պահր կէզմէքտէ օլան պու  
մախրիպ ( աւերիշ ) վէ տէհշէթլիւ մարինանըն թէա-  
զըպընա գարար վէրիլմիշ խոի . Էվլէթ , հաղըղաթէն  
միւտհիշ օլան պու ալէթը թախրիպիյէտէն , սէֆայինի  
հարպիյէ վէ թիւճճարիյէնին էմըր խէլասընա թէշէպ-  
պիւս իտիլմիշ խոի :

Սէյրի սէֆային իլէ իշթիզալ իտէնլէր թարա-  
ֆընտան ֆարղ օլունտուղու կիպի , գարթան Նըմօ ,  
Նօթիւլիւսի ախըր ինթիգամ մագսատընա ալէթ իթ-  
միշ խոի , վէ պու ֆարզիյաթ մէկէր պիր տէրէճէյէ  
գատար հաղըղաթէ մագրուն տէյիլ մի խոի , մէկէր  
պիղի պիր օտայս գարաթտըլը կիճէ , պիր կէմիճին  
իւզէրինէ հիւճիւմ իթմէմիշ մի խոի . Թահտէլ պահր

մերճան մեղարկողընտա մետֆոնն ( թաղեսալ ) պուլու-  
նան օ պիչարէ թայիֆէ , լէյլէի մեղքիւրէտէքի միւ-  
սապէմէտէն միւթէէ սիրէն մէճրուհ , վէ մուախնարէն  
շլէֆաթ իթմէմիշ մի իտի : Էվվէթ , մութլազա պէօյ-  
լէ տիր . գարթան նըմօնըն էսրարէնկիզ հայաթընըն  
պիր գըսմը քէշֆ օլունոյօր իտի . Էկէր պու ատէմին  
խասիյէթի շախսիյէսի հէնուզ քեամիլէն քէշֆ օլու-  
նամամըշ իսէ տէ , հիշ օլմաղսա շուրասը բէք ճիտաի  
իտի քի , իթթիհատէ մէճպուր օլան միլլէթլէր , ար-  
թըզ էօյլէ խէյալի պիր ճանալար տէյիլ , իլլա քէն-  
տիլէրինէ գարշու աղիմ պիր առապէթը միւտհիշէ իզ  
բէրվէրտէ օլան պիր տիւշմէնի թէազըպ իտիյօրլար  
իտի :

Պու տէհշէթլու մաղի ( անցեսալ ) քեամիլէն բիշ-  
կեսհը նազարըմտա թէճէսսիւմ իթտի . շու հայտէ  
տէմէք օլուր քի իւզէրիմիզէ կէլէն սէֆինէտէ , պիզի  
գուրթարաճազ տօսթլար տէյիլ , իլլա մահվըմըզը ահտ  
իթմիշ օլան տիւշմէնլէր պուլունոյօր իտի :

Կիւլլէլէր կիթաիքճէ սըզլաշըյօր իտի . Փազաթ  
պունըարաան հիշ պիրի Նօթիւլիւսէ իսապէթ իթմէ-  
յուպ , պազըլարը պիզտէն ուզադ օլարադ տէնիզէ  
պաթմազտա , վէ պազըլարը տախի սաթհը տէրեստէ  
սըչրայա սըչրայա կիտիպ նապէտիտ օլմագտա իտի :

Պու էսնատէ դըրհը իւշ միլ մէսաֆէյէ գատար  
պիզէ թէգարրուպ իթմիշ իտի , աթըլան թօրլարըն  
շիտտէթինէ ըազմէն , գաթթան նըմօ կիւվէրթէ իւզէ-  
րինտէ արզը վիճուտ իթմէյօր իտի , մամաֆիհ Էկէր  
մախրութիի ( կոնաճև ) կիւլլէլէրտէն պիրի , սուրէթը  
միւնթազամատէ Նօթիւլիւսին թէքնէսինէ չարաճազ  
օլսա , թէհլիքէյի մուճիպ օլաճաղը տա միւհթէմէլ  
իտի :



Պու. Էանատէ Գանատալը, պանա խիթապէն .

— Մուալլիմ էֆէնտի, պիզ պոչլունտուզումուզ շու միւշկիլ վազիյէթտէն խէլտա օլմամըզ իչին, հէր շէյի թէճրիւպէ վէ հէր տիւրլիւ վասէթալարա միւրա-  
ճաթ իթմէլիյիզ, իշարէթ իտէլիմ, պէլքի նամուսլը  
ատէմլէր օլտուզումուզը անլարլար տա անէ կէօրէ հա-  
րաքէթ իտէրլէր, տէտի .

Նէտ-Լանտ, պունու տէտիքտէն սօնրա մէնտիլի-  
նի չըգարաը, վէ աչըպտա հէման հէվատէ սալլամագ  
իւզրէ իքէն, պիրտէն պիրէ տէմիրտէն պիր էլ, ման-  
տա գատար գուվլէթի օլան Գանատալըյը քէմալի  
շիտտէթլէ թութուպ եէրէ եաթըրարագ .

— Սէֆիլ հէրիֆ, իսթէրմիսին քի պու մէլուն  
սէֆինէսին իւզէրինէ հիւճիւմ իթմէզտէն էվլէլ, սէնի  
Նօթիւլիսին մահմիդինէ մըխալը վէրէյիմ, տէտի .

Գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլտուզու կիպի, Նէտ-  
Լանսը եէրէ տէվիրիպ տէ պու թէհտիտամիզ սէօզիւ  
սէօյլէյէն գարթան նըմօնըն սիյմասը, թարիֆի զայ-  
րի գապիլ պիր տէհշէթ ու վահշէթ իպրազ իտիյօր ի-  
տի, սէտասը թիթրէմէքտէ, վէ սիյմասը գալպլնտէ-  
քի հէյէճանը շէտիտ հասէպի իլէ սար սարը քէսիլ-  
միշ իտի . արթըզ ազզընտան սէօզ չըգմայըպ, իլլա ա-  
տէթա խունրիզ պիր ճանավար կիպի ուլայօր իտի,  
Նէտ-Լանսըն ումուզլարընը գուվլէթլի էլլէրի իլէ սը-  
գըպ տուրույօր իտի .

Պատէհու Գանատալըյը պըրագարագ, էթրաֆը-  
մըզա եազմուր կիպի կիւլլէ եաղտըրմագտա օլան հարպ  
սէֆինէսինէ տէօնտիւ, վէ թարիֆի միւմքիւնսիզ պիր  
սէտայի միւտհիշէ իլէ .

— Ա', քիմ օլտուզումու անլատըն էօյլէ մի, մէ-  
լուն սէֆինէ, լաքին պէն սէնին քիմ օլտուզումը ան-

լամագ իշին պանտերալարներ կեօրմէյէ իհթիյաճ հըսս իթմէմ. իմաի սէն պէնիմ պանտերամը կէօր քի, էյի թանըմըջ օլտսըն, աէյու պաղըրաը:

Գարթան նըմ, պու թէհտիտամիլ սէօլլէրի սէօլլէտիքտէն ոօնրա, պութպը ճէնուպիտէ րէքլ իթմիլ օլտուղու սիյահ պանտերայը, կիւլէրթէնին իւզէրինէ տիքի վէրտի:

Պու էսնատէ մայիլէն (շէղակի) կէլէն պիր կիւլէ նօթիւլիւսին թէքնէսինէ չարրաը, վէ առլա պիր խասարը մուճիպ օլմագսըղըն, գարթան նըմօնըն թա եանընտան կէչէրէք տէնիզէ տիւշի վէրտի:

Գարթան եայընըղ ումուղլարընը սիւքտի, պատէհու սէրթ պիր սէտա իլէ, պանա խիթապէն:

— Սչաղը էնինիլ, չարըղ արգատաշլարընըղը պուլլպ օտանըղա չէքիլինիլ, տէյու էմի իտինճէ, հէման թիթրէք պիր սէտա իլէ:

— Գարթան էֆէնտի, սէֆինէյէ վուրաճա՞գմըսընըղ, աէյու հայըրըրամ:

— Էվվէթ, մուալլիմ էֆէնտի, վուրմագ տէյիլ, հաթտա քեամիլէն պաթըրաճաղըմ:

— Ահ, Եօղ Եօղ, սիզ պէօլլէ պիր խուճրիլիք եարամագսընըղ:

— (Պէրուտէթլէ.) Հէր հալտէ եարաճաղըմ, պէնի մուհաքէմէյէ գալղըշմայընըղ, իշիմէ գարըյմանըղա առլա միւսաատէ իթմէմ: Մէլուն պահա սիզէ էօլլէ պիր շէյ կէօսթէրիյօր քի, գարթան կէօրմէմէլի իտինիլ. մատէմ քի իւզէրիմէ հիւճիւմ օլունույօր, էլ պէթտէ մուգապէլէսի տէտէհէթիլի օլաճադ տըրիմտի, չարըղ իշէրի կիրինիլ:

— Պու սէֆինէ հա՞նկը միլլէթէ մէնսուպ տըր:

— Ա, մէնսուպ օլտուղու միլլէթի պիլմէյօրմու:



սունըդ . բէք ալա , բէք խապէթ , հիչ օլմադսա պու  
խուսուս սիզի իչին մէճհուլ դալմըշ օխսուն , հայտէ ,  
էնինիզ տէյօրում :

Գօնսէյլ , պէն , վէ նէտ-Լանտ աշադը էնմէյէ  
հաղըրլանտըդ , իթաաթտան պաշգու նէ՞ եաքապիլիբ  
իտիք :

Օն պէշ գատաշ թայիֆէ , դարթանին էթրափը-  
նա թօրանմըշ օլաուդլարը հալտէ , իւղէրլէրինէ կէլ-  
մէքտէ օլան սէֆինէյի աղիւմ պիւ պուղզու սողալէթ  
իլէ թէաղըզ իտիյօրլար իտի . ճիւմէսինինտէ , այնի  
դարթան նըմօ կիպիւ ինթիզամ հըսար իլէ բէրվէրտէ  
օլաուդլարը , աշիքեարէն կէօրլանիյօր իտի :

Աշադա էնտիյիմիզ էանատէ նօթիւլիսէ պիւ կիւլ-  
լէ տահա շարբոր , հէման դարթան նըմօնըն պաղը-  
րարագ սէօյլէալիյի շալ սէօյլէրի իչիթտիմ :

— Վաւր , ահմագ սէնտէ , ֆայիտէսիզ կիւլլէլէ-  
րինի սարֆի էթ պազալլում , նօթիւլիս սին մահմիդի տար-  
պէսինտէն գուրթուլամայաճագսըն , ֆաղաթ սէնի  
պուրատա թէլէֆի իթմէյէճէյիւմ , զիրա սէնին մէնֆուր  
մէքսուրաթընըն , վանքէօրըն մուգատտէս պազըյէ-  
սինէ դարըշմասընը իսթէմէմ :

Օտտամա ալտէթ իթտիւմ , դարթան նըմօ իլէ իքին-  
ճի սիւվարի , կիւլլէրլէ իւղէրլինտէ դալմըշլար իտի .  
բէրվանէ հարաքէթէ պաշլատը , նօթիւլիս սիւրաթլա  
եիւրիյէրէք հարպ սէֆինէսինին կիւլլէ մէնզիլինտէն  
ուղադլաշար , ֆաղաթ սէֆինէ թէաղըզպա տէվամ  
իթտի . դարթան նըմօ իտէ , մէսաֆէյի պաիտէսինին  
մուհաֆաղասըյըլա իքթիֆա իթտի :

Ագշամին սաաթ տէօրտիւ սուլարընտա , սապըր-  
օըյլըդ վէ էնաիշէմտէն դամարաաա օթուրամաղ օ-  
լուպշ ուսուլ իլէ օրթա նէրաիւսանըն պաշընա կիթ-

տիմ . դանատ աչըգ իտի , հէման կիւ վերթէյէ չըղըպ , միւթէէսսիր պիր հալ իլէ տօլաշմագտա օլան դարթան նըմօյը կէօրտիւմ . մումաիլէյհ պէշ ալթը միլ դատար ուղագտա գալան սէֆինէյէ պաղըյօր իտի . Նօթիւլիւս վահշի պիր ճանավար կիպի սէֆինէնին էթրաֆընը ուղագտան տօլաշմագտա , վէ անը շարգ ճիհէթինէ տօղրու սէվք իթմէք նիլէթի իլէ քէնտիսինի թէագըպ իթտիրմէքտէ իտի . լաքին քէնտիսի ասլա հիւճիւմ իթմէյօր իտի , իհթիմալ քի թէրէատիւտտէ իտի :

Սօն տէֆա օլարագ պիր տահա թէվասսութ իտուպտա դաբթանը իտենրիլլըտէն մէն իթմէք իսթէտիմ , լաքին աղվըմը աշար աշմաղ , թէհտիտամիղ պիր թավր իլէ սուսմամը էմի իտէրէք :

— Հագ վէ աթալէթ պէնիմ եհաիմտէ տիր , պէն մաղլումըմ , տրենեատէ սէվտիքլէրիմին՝ թագտիս իթտիրլէրիմին քեաֆֆէսի , եանի վաթան , զէվճէ , էվլատ , վալիտէ , բէտէր , հէբ պունլար թարաֆընտան մահվ իտիլտի , նէֆրէթ իթտիլիմ տիւշմէնլէր պու սէֆինէնին տէրունինտէ տիրլէր , տէյուպ խաթմը քէլամ իլլէտի :

Իսլիմինի արթըրմագտա վէ ան պէ ան իւղէրիմիզէ կէլմէքտէ օլան սէֆինէյէ սօն պիր նաղար տահա ֆըրլաթտըգտան սօնրա , նէտ իլէ Գօնսէյլին եանընա ալտէթ իտուպ :

— Գաշալըմ , գաշալըմ , տէյու հայգըրտըմ :

Նէտ-Լանտ , - Բէք ալա՝ սէֆինէնին միլլլէթի նէ՞ իմիլ :

— Պիլմէյօրում , ֆագաթ հէր հանկը միլլէթէ մէնսուպ օլուրսա օլտուն , կիճէ օլմատան զարգ օւ նապուտ օլաճագ տըր . պէն պու իտենրիլլէյէ իշթիրագ



իթմէքտէն իսէ , հէր հալտէ անլէր իլէ պէրապէր Ղարգ-  
ու նապուտ օլմայը էվլա ատտ իտէրիմ :

Նէտ-Լանտ . - Պէնտէ պու էֆքեարտայըմ , կի-  
ճէյի պէքլէյէլիմ :

Կիճէ հուլուլ իթտի , Նօթիւլիւսին տէրունինտէ  
տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իտիյօր իտի , բուսուլա՝  
Նօթիւլիւսին թէպտիլի մէվգը իթմէտիյինի կէօսթէրի-  
յօր իտի . բէրվանէնին պիր սուրէթը միւնթաղամէտէ  
տէօնիւպ սուլարը տէյտիւյիւնի իշիտիյօր իտիմ , սաթ-  
հը տէրեատէ իլէրլէյէրէք խաֆիֆ պիր եալբա իլէ ,  
կեահ սաղա վէ կեահ տա սօլա մէյլ իտիյօր իտիք :

Ջըրհլընն պիզի կէօրէճէք , եախօտ սէսիմիզի ի-  
շիտէճէք տէրէճէտէ թէգարրուպ իթտիյինտէ , հէման  
պէն իլէ արգատաշլարըմ տէնիզէ աթըլմայա գարար  
վէրմիշ իտիք . իւշ կիւն սօնրա մահիթապ թամ պէտը  
հալինէ (լրումն լումնի) կէլէճէյինտէն , օրթալըգ քեա-  
միլէն միւնէվլէր իտի . պիր քէրրէ զըրհլըյա կէշտիք-  
տէն սօնրա , տիւչար օլաճագլարը թէհլիքէնին էօնիւնի  
ալմաղա գատըր օլամաղսագ պիլէ , հիշ օլմաղսա պաշ-  
գա տիւրլիւ խէլաս վասէթալարը թէճրիւպէ իտէճէյի-  
միզի իւմիւտ իտիյօր իտիք . պիր գաշ տէֆալար Նօ-  
թիւլիւս հէման հիւճիւմ իտէճէք զանն իտիյօր իտիմ ,  
ֆագաթ ասլա հիւճիւմէ տավրանմայըպ , զըրհլըյը  
քէնտիսինէ եագլաշտըրմագ նիյէթի իլէ տուրուր , վէ  
պիրաղ սօնրա թէքրար ֆիրարէ եիւզ թութույօր իտի :

Հիշ պիր հատիսէ զուհուրա կէլմէքսիզին կիճէնին  
պիր գըսմը պէյլէճէ մուրուր իթտի :

Գարարըմըզը իճրա իթմէյէ , եանի գաշմայա ֆըր-  
սաթ պէքլէյօր իտիք . բէք զիյատէ միւթէէսիր օլտու-  
ղումուղտան աղ լագըրտը իտիյօր իտիք . Նէտ-Լանտ ,  
հէման տէնիզէ աթըլմագ իսթէմէքտէ իտի , լաքին



պէս ստալոր իթմէյէ մէճայուր իթտիմ. զիրա՝ պէնիմ էֆքեարըմնա Նօթիւլիւա տաթհը տէրեալտէ օլարաք զըրհըյա հիւճիւմ իտէճէք իտիքի, օ հալտէ ֆիրար միւմքիւն օլտուգտան մատէ, հաթտա քօլայ՝ պիլէ օւ լաճայր իտի:

Նաղը կիճէլի ինչ սաաթ կէշիչ իտի, գալպիմ էնտիչէ իլէ մուգթարույ օլարաք կիւվէրթէյէ չըդալմ: Փաթման Նըմօ հալա կիւվէրթէտէ օլուպ, պաչ թա լաֆընտա րէքլ իթտիյի խաֆիֆ պիր ըիւզգիւարըն թահա ըիքի իլէ թէմէվիլիւն իտէն պանտէրասընըն, եանընտա տուրմիւնչ օլտուգու հալտէ կէօղլէրինի զըրհըյա տիք միչ իտի. մումաիլէյհ գոռվիլէյի նաղարիլէմի իլէ սան ըիլ սէֆինէյի թէսիֆր (թուլել) իթմէք իսթէյօր իտի:

Օ էանատէ մահիթապ նըմֆէլ նիհար տայիրէսին տէն կէչէյօր իտի. ժուրիթէր (լուսնթազ) սէյարէսի իտէ, ճիհէթը չարգիլէտէն արղը տիտար իթմէքտէ իտի, հէք ճիհէթլէ լաքիտ վէ լաթիֆ օլան արղ ու սէմա, լէթաֆէթ խուսուսընտա եէքալիլէրէ րէգապէթ իտիյօր իտի. ըույի տէրեա իտէ, նիւճիւմը սէմալիլէ նիւ գիլայի չուլէքաչլ թահաընտա, չէֆֆաֆ պիր միլաթ տաթ (թաւառնիլէ հայելիլինման) բարլայլալ տու ըմբօր իտի:

Թապիաթըն պու հալք սիւքիւնէթինի, Նօթիւլիւա սին տախիլինտէ մէվճուտ պուլունան հիտտէթ ու չիտտէթը միւնթէգիմիլէյէ մուգապէլէ իթտիքճէ, թէք միլ վիճուտիմլէ թիթրէմէքտէն քէնտիմի ալամայօր իտիմ:

Զըրհը՝ պիլտէն իքի միլ ուղապտա պուլունայօր իտի. Նօթիւլիւա սին վիճուտինի իրայէ իտէն էլէքթիք գիլառնա միւթէվէճիւհ օլարաք տայիմա իլէրլէյօր իտի. սէֆինէյին իքի ճիհէթինտէ պուլունան եէլիլ վէ



գրութեամբ ընկնի Ֆենէրլէրի իւն, օրթա տիրէ ինտէքի պէշաղ ընդուր սաւլ իշարէթ Ֆենէրլին կէօրիւյոր իտիւմ. զորհընդն մարինա ճիհէթ լէքինտէն սոցրու հէվայէ արս իտէն խափիթ իհթիգաղը զիյա (տարտամք ուր), գազանլարա զիյապէ պթէլ վէրիլէրէք թէգէիպի պերպթ իտիլմէք իսթէնիլի օլտուգունա տէլալէթ իտիյոր իտի. Պաճալարընտան գըղըլճըմյար վէ ալէվլէնմիլ քեօմիւր բարչալարը չըգարաղ, ընվաքիպի միւնէվլէրէ (լուսաւոր արաւղք) չէքլինքէ ուֆուգը թէնվիր իտէյոր իտի.

Կարթան Նըմօտան կէօրիւնմէքսիղին, պէօյլէճէ թա քապահըն սաւթ ալթըսընա գաթար կիւվէրթէտէ գալտըմ. զորհըլ պիղաէն անճաղ պիւր պուչուգ միլ մէսափէտէ իտի. Շափաղ աթպար աթմաղ թէքրար աթէչէ պաշխտը, ագըպէթի նէ օլտուգունը հիւքմ. իթմէյէ ճէսարէթ իթմէտիյիւմ գաթթան Նըմօտան միւնպպէտէն մուֆարէգաթ իտէրէք, Նօթիւլիւսի թէրք իթմէք զէմանը եագլաշմըլ իտի, զիյա Նօթիւլիւս հիւճիւմէ հաղըրլանըլթոր իտի.

Սըգատաշխարքմա խապէր վէրմէք իչին աշաղա էնմէք իւզրէ իրէն, իթինճի սիւարի մայէլ ինտէ պիւր գաշ թապիփէ օլարաղ կիւվէրթէյէ չըգաղ. գաթթան Նըմօթիւրգումանը կէօրմէտի, եախաղ կէօրմէք իսթէմէտի. Նօթիւլիւսին մուհարէպէյէ հաղըրլանաղընը տէլալէթ իտէր պաղը թէտարիւրեւթ իհզար իտիլտի.

Պունլար քէք սապէ չէյէր իտի, կիւվէրթէնին էթըափընը իհաթա իտէն բարմաղըդ գալտըրըլթ. տիւմէնճի իլէ Ֆենէրլին գափէպլէրի, սէփլիկէնին տէրունինէ էնտիրիլէրէք, եալընըլ թէրէլէրի խարիճաէ պըրադըլտը. Վէհապըլ Նօթիւլիւսին խարիճինտէ թէլէրիլ մանի հիչ պիւր չէյ գալմաղըլ. չէօյլէ զի տէփիւն-



նին հէյեթը ուսումնական, իբր թարափը մախրութ-  
ուղուն պիր իւթիւմանէ (կոնաձև գլան) շէքլինի ալտը :  
Սալօնա ավտէթ իթտիմ. Նօթիւլիւս միւթթասը  
սաթհը տէրեատէ պուլունույօր իտի : Սալօնըն բէնչէ-  
րէլէրինտէն , տէնիզին սաթհընը թէնվիր իտէն հէնուզ  
սօղմուշ ափիթապը ալէմթապըն զիյալէրի , տալկալա-  
րը գըրմըզըմըն պիր բէնկի լաթիֆ իլէ թէնվիր իթ-  
տիյինի կէօրիւյօր իտիմ. Յունիսին իբիսի օլան օ տէհ-  
շէթի կիւն պաշլամըշ իտի :

Սաաթ պէշէ սօղրու բէրաքէթէ , Նօթիւլիւսին  
սիւրաթը քէսպը իթիտալ իթտիյինի կէօսթէրտի , զա-  
թէն աթտըզը թօբլարըն սէտալարը բէք հազընտան  
կէլէն զըրհըլը , պիւթիւն պիւթիւնէ քէնտինէ թէ-  
գարրուպ իթտիրմէք իսթէտիյինի անլատըմ. կիւլլէլէր  
Նօթիւլիւսին էթբաֆընտա քի սուլարը եարարագ գաա-  
րը տէրեայէ պաթըյօրլար իտի : Հէման արգատաշլա-  
րըմա տէօնէրէք , միւէէսիր պիր սէտա իլէ ,

— Սէվկիլի աօսթլարըմ. արթըզ վագըթ կէլտի ,  
եէբտիկէրիմիզին էլինի սըգարագ , քէնտիմիզի ճէնա-  
պը Հագգըն ինայէթինէ թէվտի իտէլիմ , տէտիմ :

Նէտ-Լանտ հէր նէվի ֆէլաքէթէ մուգալէմէթ ի-  
տէճէյինի իյմա իտէր պիր հալ քէսպ իթմիշ իտի .  
Գօնսէյլ զայէթ սաքին կէօրիւնիւյօր իտի . պէն իսէ  
հէյէճանըմտան նաշի եիւրէյիմին չարբընթըսընը զապթ  
իտէմէյօր իտիմ :

Իւշիւմիւզտէ քիւթիւպխանէյէ կիրտիք , գաբըլը  
աշըպտա հէման նէրտիւպանէ կէշմէք իւզրէ իբէն ,  
պիրտէն պիրէ նէրտիւպանըն իւսթ գաբաղընըն շիտ-  
տէթլէ գաբանտըղընը իշիթտիմ :

Գանատալը , նէրտիւպանըն գատէմէլէրինէ աթըլ-  
մագ իսթէտի , ֆագաթ սըրագմատըմ. զիրա մէճհու-



լըմ օլմայան պիր սէտատէն՝ խաղինէլերին սու իլէ տօլտուղունը անլատըմ։ Յիլ հազըղա պիր գաչ տագըգա սօնրա Նօթիւլիւս, սաթհը տէրեատէն պիր գաչ մէթրօ տէրինլիյէ էնտի։

Գարթանըն մանօվրասլնը անլատըմ, արթըգ պիղիմ իչին իչ կէօրէճէք վազըթ կէչմիշ իտի, ֆիրար գապիլ տէյիլ իտի։ Նօթիւլիւս՝ հարպ սէֆինէսինի, զըրհ գաթըլ օլան սու քէսիմինտէն վուրմագ իսթէմէյուս, զըրհտան արի պուլունան թէքնէսինին ալթընտան տէլմէյէ գարար վէրմիշ իտի։

Վուգուը եագլաշմըլ օլան ֆաճիսյի միւէլլէմէյէ ճէպրէն շահիտ օլմագ իչին թէքրար հապս օլունմուշ իտիք։ անճագ տիւշիւնէճէք վազըթ պուլապիլտիք։ Օտամա իլթիճա իտէրէք հիչ պիր սէօղ սէօյլէմէքսիղին եէքտիկէրիմիղին եիւղիւնէ պագըյօր իտիք, ֆիքրիմի տէրին պիր հայրէթ իսթիլա իթմիշ իտի։ Հարաքեաթը ֆիքրիյէմ (խորհրդածական շարժում) մէն օլունմուշ իտի։ գուվվէթլի պիր բաթլայըլ սէտասընա միւնթաղըր օլան մուղթարըպ իւլ հալ առէմէր կիպի, եալընը պէքլէյօր իտիմ, գուլագ վէրիյօր իտիմ, թէքմիլ հայաթըմ՝ գուվվէյի սամիամուան (լսողական գործարան) իպարէթ գալմըլ իտի։

Լաքին Նօթիւլիւսին սիւրաթը թէղայիւտ իթտի, միւթլագա հիւճիւմտէն էվվէլ խըղ՝ ալմագ իսթէյօր իտի։ Սէֆինէնին հէր թարաֆը զանղըր զանղըր թիթրէմէքտէ իտի։

Նակէհան պիր վալէյլա սալը վէրտիմ։ միւսատէմէ վուգու պուլմուշ իտի, լաքին բէք խաֆիֆ սուրէթտէ։ Ձէլիքտէն մամուլ մահմիղին պիր թարաֆա սարլանտըղընը տույտսւմ, պիր թագըմ չաթըրտը վէ կըճըրթը սէտալարը իչիթտիմ, Նօթիւլիւս, գուվվէյի



Ֆեվգելատի իւր գրեւելուն թէքնէսինի, պէգտէն իյնէ կէջէքնէսինէ տէլիպ օ պիր թարափտան կէջմիշ իպի,

Արթըգ սապըք մեճալիմ գալմայարագ, ագլըմ շաշմըշ վէ քէնտիմտէն կէջմիշ սպի հպլ իւր տըշարը ֆըրլանըպ սալքնա կիլտիմ:

Դարապն նըմօ սաքնապ իպի. սարիթ, տալգն, մաճղուն, ֆազարթ խայրնանէ պիր նիկեաճ իւր սօլ թարափտարի բէնչէքնէսին տըշարը պաղըյօր իտի:

Ղայէթ պաթթալ պիր ճիպմ գաարը տերեպայէ քնէյօր իտի. Նօթիւլիւս աէ պնըն հալի նէղլինի (հոգեուարը) միւքէմմէլէն թէմաշա իթմէք իսթէյօրմուշ կիսի, սէֆինէ իւր պէրպպէք սուքուլթ իտիյօր իտի. Օլպուշղուս եէրտէն զն մէթրօ գատար իէրտէ, տէլինմիշ վէ բաբալանմըշ զլան թէքնէյի կէօրտիւմ, սուքուր՝ աէհչէթամիղ շամաթալար իւր տէքունինէ հիւճիւմ իտիյօր իտի. Պատէհու երի սըրա թօլարընը, վէ կիւվէրթէնին էթրաֆընը իհաթա իտէն քէթէն չէսպիրինի քէմալի տէհչէթլէ թէմա ա իթպիմ. է, վաճ, կիւվէրթէ իւզէրինտէ պիր չօգ կէօլկէլէքին էօթէ պէրի թէմէվփիւճ իթտիրլէրի կէօրիւնիյօր իտի:

Սուլար եիւքսէմէրտէ, վէ պէպպահա պտէվէր էօթէ պէրի գօշուշմպգաա, տիրէքէրէ քարթմադտա, վէ սուլարըն թաղեիդի թաճթընտա պիւղիւլիւպ գալմադտա իտիլէր. Սման եա Բապպիմ, նէ՝ տէհչէթլի մէնղարէ... տէնիդին տալկալարըյօր մէթուր ինսանլար իւր տօլու պիր գարընճա եուվասը...

Գալպիմին հէյէճանընտան նաչի թապ ու թուվանըմ քէպլմիշ, տէհչէթիմալէն սաշարըմ իւրքերմիշ, կէօլէլէրիմ ֆեվգելատէ աշըմըշ, թէնէֆֆիւսիմ միւնգաթի օլմուշ, վէ սէսպիղ սօլուգսուղ օլպարագ՝ պու մէնղարէյի վիւլէլէմէյէ պէն տէ պաղըյօր իտիմ,



մուգ ալեմէթի զայրի գապիւ պիտի ճաղկայնէ, պէտի ճաճ մար ետքըշարունչը՝ իտի:

Իրի սէֆինէ եաւաշ եաւաշ դասարը տէրեայէ Էնէյօր իտի: Նօթիւլիւստէ պերապէր նուզուլ իտէրէք, պէտպտոտ սէֆինէնին հէր պիտի հարաքէթինի թէմաշա իյլէյօր իտի: պիտէն պիտէ պիտի կիւրիւթի իշիտիլտի, ատէթա ճէպհանէ աթէշ արմըշ կիպի, թաղեիդ օլունմուշ հէվա կիւվէրթէնին տէօշէմէ թաշտալարընը քեամիլէն գօրալըպ հօգարը ֆրքլաթմըշ իտի: Սուլար օ տէրէճէ գուվէյի շէտիտէ իլէ թէպեիտ օլունտուլար քի, Նօթիւլիւստ պիտէ պիտի եան ինզրէ բօճարաւոր:

Օ անսէ պէտպաշտ սէֆինէ տահա զիյատէ պիտի սիւրաթլա պաթըլ վէրտի: Ինսան իլէ տօլու օջան տիլէքլէր նէրսիւպանլէր, չանագլըզլար, վէ նիհայէթ պէօշ յիւք տիլէյին թէրէսի տէ սուլըն իջինտէ դալտը: պաւ տէհու ճանխըրաշ պիտի մէնլարէ թէշքիլ իտէն սէֆինէ տախի, ատէթա պիտի երդընթը կէօկէսի կիպի կէօզտէն նիհան, վէ քէնտի իլէ պէրապէր եիւղլէրճէ ինսաֆլաւըն ճէսէտի, տէհշէթամիլ կիւրտապըն իջինտէ մահլը նապուտ օլտու:

Պու արալըգ գաթթան նրմայա թէվէճհիւհ իթտիմ, պու տէհշէթլիւ միւնթէգիմ, դաթսիլ վէ անսա վէթին սիւվէրը միւճճէսթէսի օլան պու ատէմ, տալլիմս պիւզըյօր իտի: Հէր շէյ պիթտիլտէն սօնրա, գալթթան նրմա: օտաալընըն գաթըսընը աշըպ իշէրլի կիլտի, պէնտէ արդատընտան տուրուպ քէնտինէ արագըյօր իթտիմ:

Օտաալըն թա դաթըր սիւվարը իւզլիլմաէ, Էփլէճէ ասըրիշ օլտու գլարընը աշյլէտիլիմ թատիլիլէրին իջինտէ, կէնճ պիտի գաալըն իլէ իքի ջօճուգ ըէտի վէօրտիմ: գաթթան նրմա, պիտի գաշ տադըգա մէզլիլէր ըէսմէ

պագտը ; գօլարընը թասվիրէ տօղրու ուղաթտը , վէ պատէհու տիղ չէօքէրէք հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը :

## 22

Դաբբան Նըմօնըն սօն սէօգիւ .

Պու մէնզարէյի միւտհիչէտէն սօնրա գանատլար գարանմը իտի իսէտէ , հէնուզ սալօնըն ֆէնէրի եանմամը օլմաղըլա գաթը պիր գարանյըգ հիւքմ ֆէրմա օլսյօր իտի : Նօթիւլիւս եիւզ այագ գատար տէրինլիքտէ , ատէթտէն խարիճ պիր սիւքիւթլէ կիտիյօր իտի , վագաայի ճանխըաչըն մէվգըսընտան ֆիրար իթմէյէ պաշլամը իտի , լաքին պէօյլէ պիր սիւրաթը ֆէվգէլատէ իլէ նէրէյէ կիտիյօր իտի , չըմալա՞ մը , ճէնուպա՞ մը . . . պէօյլէ սուրէթը խունրիզանէտէ ախզը սարտէն սօնրա , պու ատէմ նէրէյէ գաշայօր իտի :

Օտամա ավտէթ իթտիյիմտէ Նէտ-Լանտ իլէ Գօնսէյլի կէօրտիւմ քի , սուս բուս պիր քէնարէ պիւղիւլիւպ օթուրմուշլար իտի , գաբթան Նըմօ հագգընտա զաբթը միւմքինսիզ պիր տէհչէթ հըսս իտիյօր իտիմ . ինսանլար թարաֆընտան նէ գատար տիւշարը զուլմ ու զարար օլմուշ օլսա պիլէ , եինէ պու տէրէճէ խունրիզլիյի իրթիքեապ իտէրէք , վահչիյանէ ինթիգամա գալգըչմայա հագգը եօգ իտի , պէնի քէնտիսինէ հէմ թէօհմէթ տէյիլ իսէ տէ , հիչ օլմազսա մուամէլաթը զալիմանէսինէ շահիտ իթմիշ իտի քի , պու պիլէ պէնսճէ շայանը թէէսիւֆ պիր հալ իտի :



Սաաթ օն պիրտէ էլէքթրիք զիցասը թէքրար կէօ-  
րիւնտիւ , սալօնա վարտըմ , լաքին քիմնէ հօգ իտի ,  
ալաթլարը թէտգըգ իտուպ Նօթիւլիւսին կեան սաթհը  
տէրեատէ , կեան օթուզ այագ տէրինլիքտէ . սաաթ-  
տա եիրմի պէշ միւ պիր սիւրաթ իլէ չըմալա տօղրու  
գաշըպ կիթտիլինի անլատըմ :

Խարթայը տախի կէօղտէն կէչիրիպ Մանշ պօղա-  
զը աշըղնտան կէչտիլիմիլի , վէ Նօթիւլիւսին պիզի  
պիր շիտտէթը սէրիյէ իլէ չըմալէ տօղրու գութուպ  
տէնիզլէրինէ կէօթիւրմէքտէ օլտուղունը տախի թաս-  
տիգ իտէպիլտիմ :

Էանայի րահտէ կէօլկէ կիպի թա եանըմըզտան  
կէչմէքտէ օլան ուզուն պուրունլու քէօրէք պալըգլա-  
րընը , պու տէնիզլէրէ մախսուս չէքիծլի վէ տէրիլէրի  
գըրմըզը տիկէր Նէվ քէօրէք պալըգլարընը , իրի տէ-  
նիզ գարթալլարընը , պինլէրճէ եըլան պալըգլարընը ,  
մագասլարը հօգարըյա տիքիլմիշ իրի եէնկէճլէրի , վէ  
նիհայէթ Նօթիւլիւսին սիւրաթը հարաքէթի իլէ րէ-  
գապէթ իտէն տէնիզ տօմուղլարը սիւրիւլէրինի , խէ-  
յալ մէյալ կէօրէպիլիյօր իտիմ . ֆագաթ պու հայ-  
վանաթը թէտգըգ վէ թասնիֆ իթմէնին սըրասը տէ-  
յիլ իտի . արթըգ պէօյլէ պիր խահիշ հըսս իթմէյօր  
իտիմ :

Ագչամ իւսթիւ պահըր Մուհիթի Աթլասիտէ իքի  
եիւզ ֆարսախ գաթը մէսաֆէ իթմիշ իտիք . գարանլըգ  
պաստը , վէ մահիթասլըն թուլուլինէ գատար տէնիզ  
զուլմէթ իչինտէ գալտը :

Օտամա չէքիլտիմ իտէ տէ պիր միւմքիւն ույուեա-  
մազ օլտում , թա սապահա գատար րիւյամտա զըրհը-  
նըն տէհչէթամիլ պիր սուրէթտէ պաթմասընը կէօրիւ-  
յօր իտիմ :

Արթըգ մեզքիւր միւտհիշ վադաանըն եէլմը մու-  
սիպէթինտէն պէրի, սայքի քէնտիմէ մալիք տէյիլ ի-  
տիւմ. աճապա Նօթիւլիւս պիղի պահրը Մուհիթին հաճ-  
կը ճիհէթինէ կէօթիւրիւյօր իտի, Հատտէն էֆղուն պիր  
սիւրաթլա տայիմա չըմալ սիպէրի իչինտէն դաթը մէ-  
սաֆէ իտիյօր իտիք. աճէպա Ըթիյպէրկ պուրնունա  
Ձէմալլէյի ճէտիտին (նոր զէմալլէ) տիվար շէքլինտէ օ-  
լան դայալըգլարընա եադլաշտը՞գ մը. աճապա պահրը  
էպեազ (սպիտակ ծով) Գատայի տէնիղի, Օպի քէօր-  
ֆէշի, Լիարով ճէգայիլի կիպի եապան մահալլէրի, վէ  
Ասիյա գըթասընըն զայրը մալիւմ սէվահիլինի տօլաշ-  
տը՞գ մը, պունլարը պիլէմէմ, զիրա կէչէն կիւնլէրի հի-  
սապ իտէճէք հալտէ տէյիլ իտիւմ. պէնիմ իչին արթըգ  
սէֆինէտէքի սաաթլար իչլէմէյօր իտի. սանքի գու-  
թուպլարտայրմ կիպի, կիճէ վէ կիւնտիւզ քէնտի տէվ-  
րը ինթիվամլէրինի թէրք իթմիլլէր իտի. Էտկար Բօյէ-  
նին խէյալաթը կիպի, քէնտիմի հարիք իւլ առէ պիր  
հուտուտ տախիլինտէ պըրադըլմը զանն իտիյօր իտիւմ:

Ձանն իտէրսէմ, վէ էկէր եանըլմայօրսամ, - զիրա  
պուլունտիւլում հալէ նազարէն եանըլմագլըղըմ միւհ-  
թէմէլ տիր, - պու եօլճուլուղումուղ, պէօյլէճէ օն  
պէշ եիրմի կիւն դատար տէվամ իյլէտի, վէ պու սէ-  
յահաթըմըն խաթիմէսի օլան օ վադաայի միւտհիշէ զու-  
հուր իթմէզսէ իտի, քիւմ պիլիւր տահա նէ՞ դատար տէ-  
վամ իտէճէք իտի. Գաթթան Նըմտան աալա էսէր եօգ,  
իքինճի սիւվարի տախի կէօրիւնմէտիլի կիպի, թայիֆէ-  
լէրտէ մէյտանէ չըգմայօրլար իտի. Նօթիւլիւս, միւ-  
թէմատիլէն տէրունի տէրեատէ չալգանմագտա, վէ  
թէճտիտի հէվա իթմէք իւզըէ, սաթհը տէրեայէ չըգ-  
տըղընտա, սայքի գաբազլար՝ քէնտի քէնտիլէրինէ ա-  
ըլլպ գաբանմագտա իտի. արթըգ խարիթա իւզէրին:



տէ մէվգըմըզ թային օլունմատըղընտան, նէրէտէ պու-  
լունտուղումուղու գաթան պիլմէյօր իտիմ:

Շու նօգթայը տա սէօյլէմէյէ ունութմայըմ քի,  
Գանատալընըն սապր ու թահամմիւլի պիւթիւն պիւ-  
թիւնէ պիթմիլ, վէ մէյուսիյէթին տէրէճէյի նիհայէսի-  
նէ վասըլ օլտուղունտան, հիչ կէօրիւնմէյօր իտի, պիւ-  
թիւն կիւն օտասընա գարանըպ եիւղիւն գօյու եաթը-  
յօր իտի: Գօնսէյլ բէք չօգ չալըշմըշ իսէ տէ, եինէ  
մէրգումըն աղղընտան պիր սէօղ ալամամըշ. սատըղ-  
տէլիգանը, նէտ-Լանտըն, հուպպը վաթան հըսըլյա-  
թընըն զալէպէսի իլէ ինթիհար (անճնասպանութիւն)  
իտէր տէյու բէք գօրգտուղունտան, պիր սուրէթը ֆէ-  
տաքնարանէտէ կիճէ կիւնտիւղ՝ թիղ մէշըէպ Գանատա-  
լըյը, կէօղիւնիւն էօնիւնտէն այըրմայօր իտի:

Արթըգ շու հային տէվամը գապիլ օլամայաճաղը  
բէք գօլայ անլաշըլապիլիր:

Պիր սապահ - տօղրուսու այըն գաշը օլտուղունը  
պիլմէյօրում, - վիճուտիմ ըահէթսիղ օլուպ, նամիղաճ-  
լըգտան նէշաթ իտէն պիր նէվի ույուշուգլուգլա տալ-  
կըն պիր հալտէ ույումագտա իտիմ. ույանտըղըմտա  
նէտ-Լանտը կէօրտիւմ քի, իւղէրիմէ տօղրու էյիլմէշ  
օլարազ, եավաշ պիր սէտա իլէ:

— Դաշաճաղըզ, տէտի:

Պու սէօղիւ տույտուղումոտ, զէնպէրէքտէն թահ-  
քիք օլունմուշճապընա հէման եէրիմտէն ֆըրլանա-  
րագ:

— Նէ՞ վագըթ, տէյու սիւալ իթտիմ:

— Պու կիճէ, նօթիւլիւտտէ հէր նէվի իհթիլպաթ  
պէր թարաֆ օլունմուշ տըր, զանն իտէրսին քի սէֆի-  
նէտէ պիլիմ պիր հայրէթ հիւքմֆէրմա օլույօր: Նամըլ,  
հաղըր օլաճագսընըզ ա՛:

— Էլպէթտէ, լաքին շիմտի նէ՞րէտէ պուլունույօ-  
րըզ:

— Նէրէտէ օլաուզումուզը պիլմէմ, փագաթ եիր-  
մի միլ գատար ուզադտա, վէ ճիհէթը շարգըյէտէ  
սիս իլէ մէսթուր գարաշար կէօրիւնիւյօր:

— Աճէպա պու գարա նէ՞րէսի տիր:

— Պիլմէյօրում, փագաթ հէր նէտէ օլսա իլթիճա  
իտէճէյիզ, անլայօ՞րմուսընըզ, միւթլագա պու կիճէ  
գաշաճաղըզ:

— Էվիլէթ, գաշալըմ նէտ գաշալըմ, տէնիզ պի-  
զի եուտաճագ օլսա պիլէ, երնէ թէրէտտիւտ իթմէ-  
յէլիմ:

— Վագաա տէնիզ սէրթ վէ ըիւզկեարտա շիտ-  
տէթլի իսէ տէ, լաքին Նօթիւլիւսին խաֆիֆ սանտալը  
իլէ, եիրմի միլ գատար պիր մէսաֆէյի գաթ իթմէք-  
տէն օ գատար գօրգմայօրում. զաթէն թայիֆէլէրտէն  
կիզլի օլարագ, սանտալըն տէրունինէ պիր աղ եէյէ-  
ճէք, պիր գաշ շիշէ տէ սու վազ իթմէյէ մուվաֆֆագ  
օշապիլտիմ:

— Բէք ալա, հէր նէ վուգու պուլսա, սիզէ ըէ-  
փագաթ իթմէյէ հազըրըմ:

— Շունը տա սէօյլէյիմ քի, շայէտ տույուլուպ  
տա պիզլի թութմագ իսթէյէճէք օլուրլարսա, քէնտի-  
մի միւտաֆաա իտէրէք նէֆսիմի թէլէֆ իտինճէյէ  
գատար օղրաշմայա գաթիյէն գարար վէրմիշիմ տիր:

— Հագգըն վար տօսթում, պէրապէր էօլիւրիւզ:

Փիլ հագըգա պէնտէ, նէտ-Լանա կիպի հէր շէյի  
կէօզէ ալուըրմըշ իտիմ. Գանատալը նէզտիմտէն մու-  
ֆարէգաթ իթտի. կիւվէրթէյէ չըգալըմ, լաքին տալ-  
կաշարըն շիտտէթինէ մուգալմէթ իթմէք միւմքին օ-  
լամայըպ, կիւճ հալ իլէ այագտա տուրապիլիլյօր իտիմ:



Բույի սէմա թէհտիտամիզ պիր հալ իպրազ իտէյօր իտի, մամաֆիհ գաթը պիր սիս իլէ մէսթուր օլան գարա կէօրիւնտիւլիւնտէն գաչմագ լազըմ իտի. պու ֆըրսաթ հէր հալտէ վէֆթ իտիլմէմէլի իտի:

Սալօնա ալտէթ իթտիմ, գարթան նըմոյա թէսատիւֆ իթմէքտէն հէմ գօրգույօր, վէ հէմ տէ մու-մաիլէյհի պիր տահա կէօրմէյէ արզու իտէյօր իտիմ. հագգընտա պիւս իսթիյար հըսս իթտիլիմ նէֆրէթ ու տէհչէթի կիլլէմէյէ միւգթէտիր օլապիլէճէք մի իտիմ. խայր, հիչ պիր վազըթ, օ հալտէ կէօրմէմէք էյի տիր, արթըզ մումաիլէյհի միւէպպէտէն ունութմագ լազըմ իտի, լաքին պունըյըլա պէրապէր . . .

Աման եա Բապպիմ, իօթիւլիւստէ կէչիրէճէք օլտուղըմ պու սօն կիւն նէ գատար ուզատը: Եալընըզ գալմըչ իտիմ. նէտ-լանտ իլէ Գօնսէյլ, իչի չագտըրմամագ իչին իհթիյաթէ ըայէթէն պէնիմ իլէ գօնուչմատան իհթիրազ իտիյօրլար իտի:

Սաաթ ալթըյա տօղրու եէմէք եէտիմ, լաքին ասլա իլթահըմ եօգ իտի, զաաֆէթէ տիւչար օլմամագ իչին սայքի զօր իլէ եէյիպ գառնըմը տօյուրտում:

Սաաթ ալթը պուչուգ սուլարընտա նէտ-լանտ օտամա կէլիպ եավաչ սէտա իլէ:

— Վազթը ֆիրարտէն էվվէլ պիր տահա եէքտի-կէրիմիլի կէօրէմէյէճէյիլ, սաաթ ծնտա հէնուլ մահիթապ չըգմամըչ օլուր. իմտի գարանլըգտան իսթիֆատէ իթմէմիզ լազըմ կէլիր. օ սաաթտա սանտալա կէլինիզ, Գօնսէյլ իլէ պէն, արի օրատա պէքլէյէճէյիլ, տէտի:

Գանատալը պու սօն սէօղլէրի սէօյլէյիպ, վէ պանա ճէվապ վէրմէյէ մէյտան պըրազմայարապ տըչարը չըգտը:

Նօթիւիւսին հաճկը ճիհէթէ ազիւթ իթալիսին  
անլամադ իչին սալօնա վարտըմ, էլլի մէթրօ տէրին-  
լիքտէ պիր սիւրաթը միւտհիշէ իլէ շըմալը շարգէյէ  
տօղրու կիթմէքտէ օլտուղումդը կէօրաթիւմ:

Սալօնըն ճամէքեանլարընտալ պուլունան պէտա-  
յիյի թապիյէյէ (բնութեան հրաշալիք) սէնաաթը նէ-  
ֆիսէնին, միլեօնլար գըյմէթինտէ օլան աքարընա, վէ  
անլէրի թէշքիլ իտէնլէ պէրապէր կիւնին պիրինտէ  
մահվ ու նապուտ օլմաղա մահքիւմ օլան, տիւնեատէ  
էմալի նամէսպուգ օ մէշուր գըլիգսիօնա սօն պիր  
նաղար տահա աթֆ իթտիւմ: Պու ասարը մէշուրէյի  
զիհնիմտէ հէքք իթմէք իսթէյէրէք, պիր սաաթ գա-  
տար օրատա գալըպ տալկըն տալկըն թէմաշայա տալ-  
տըմ: Էլէքթրիք զիյասը իլէ թէնվիր իտիլէն, վէ շուա-  
յի քէվաքիպ (շողշողուն աստեղք) միսիլու բարլայան  
ճամէքեանլարտաքի, էմալսըզ խաղինէլէրի սօն տէ-  
ֆա օլարադ պիրէր պիրէր կէօղտէն կէչիրաիքտէն  
սօնրա օտամա ալտէթ իթտիւմ:

Հէման գալի վէ գալըն օլան էլպիսէյի պահրիյէ-  
մի կիլինտիւմ, սէյահաթնամէմի թօրլայըպ գոյնումդա  
հըֆը իթտիւմ, գալպիւմ չիտտէթլէ աթըյօր իսլի. տար-  
պաթընը զապթէ գատըր օլամայօր իտիւմ: հիչ չիւպհէ  
հօգք քի էկէր շու հալտէ գարթան նըմօյը կէօրէճէք  
օլսա իտիւմ, միւթլագա իչի անլայտճագ իտի:

Լաքին գարթան նըմօ աուլա կէօրլենմէյօր իտի,  
պճէպա շու էսնատէ նէ՞ եաքըյօր: Գուլաղըմը օտա-  
սընըն գարուսընա վաղ իթտիւմ, իչէրտէն տաղ սէտա-  
սը իչիտիլիյօր իտի, գարթան նըմօ օտասընտա իտի,  
հէնուղ եաթմամըշ, հէր տաղըգատա օտասընտան  
չըգըպ տա՝ պանպ ֆիրար իթմէք իսթէտիլիմին սէ-  
պէպինի սօրաճագ զանն իտիյօր իտիւմ: զարիպ պիր



խէյալաթէ տիւչար օլմուշ իտիմ: Պու խէյալ օ դա-  
տար քէսպը գուվվէթ իթտի քի, քէնտի քէնտիմէ  
հէման գաթթանըն օտասընա կիտէյիմ տէ, մումաի-  
լէյհի ըայէլ այն կէօրիւպ, նազար ու հարաքէթիմէ  
քէնտինէ մուգավվէմէթ իտէյիմ, տէյօր իտիմ:

Պունըն տիվանէհէ պիր դիւյիւմ օլտուղունա շիւպ-  
հէ իտիլէմէղ, պէրէքէթ վէրսին քի պէօյլէ պիր հա-  
րաքեաթը մէճնունանէ թէշէպպիւսինտէն քէնտիմի  
մէն իտէպիլէրէք, հէման եաթաղըմըն իւղէրինէ տիւ-  
շիւ վէրտիմ: վիճուաիմի թէշքիլ իտէն սընըրլարըմ  
պիր ան քէսպը սիւքիւն իթտի իտէ տէ, ֆագաթ  
ֆիքրիմտէքի հէյէճան, պիր միւմքին թէսքին օլամա-  
յօր իտի:

Արտահաւմ Լիւնգօյնտան չըգըպ Նօթիլիւսէ կիր-  
տիյիմ տազըգատան պէրի, էյի ֆէնա կէօրուլքլէրիմ  
պիրէր պիրէր կէօղիւմին էօնիւնտէն կէշտի. մէսէլա  
թահտէլ պահր ավճըլըդյարը, թօրէղ պօղաղընը,  
Պապոււպի վահշիլէրինի, Նօթիլիւսին մահալի մէզ-  
քիւրտէ գոււմա սաթլանտըղընը, թահտէլ պահր մէր-  
ճանտան մէղարլըղը, Սիւվէյիշին կէշիտի, Սանթուրին  
ատասընը, Վիկօ գօյոււնը, Ատլանթիտին խարապէլէ-  
րէնի, պուղ եըղընթըլարընը, գութպը ճէնուպը,  
պուղ գաշալարը արասընտա մահբուսիյէթիմիզի, ըիւ-  
թաթօթլար իլէ վուգու պուլան մուհարէպէմիզի, Կիւլ-  
ֆէ Ըսթրէմտէքի ֆուրթոււնայը, Վանթէօրի, վէ նի-  
հայէթ թէքմիլ թայիֆէսի իլէ պէրապէր զարդ իտիլէն  
զըրհլընըն մէնղարէյի միւտհիշէսին: . . վէլհաուը պու  
վադաալարըն ճիւմէսի, պիր թէնթրօ սահնէսի էօ-  
նիւնտէ պօլըւնույօր իտիյիմ տէ, բէյտէրբէյ բէրտէ-  
լէր վէ մէնղարէլէր տէյիշիյօր իմիշ կիպի, պիրէր պի-  
րէր բիշկէհանը նազարըմտան միւրուր իտէյօր իտի:

Իշխէ պունյար արասընտա գաթթան նըմոնըն փէվ-  
գէլատէ քէսպը ճէսամէթ իթտիյինի կէօրիւյօր իտիմ.  
սուրէթ ու սիյրէթինին ղարապէթինի . վէ մալիք օլ-  
տուղու մէհարէթ ու ճէսարէթինի խաթըրլատըգճա ,  
քէնտի քէնտիմէ , « Խայր , պու ղարիպ իւլ հալ ատէմ  
պէնիմ » հէմճընսըմ տէյիլ տիր , չիրքէթը պէշէրիյէ  
մէնսոնպ օլամնպ , պու տէնիլ ատէմի տիր , եվլէթ ,  
պու ատէմ ատէթա տէնիլ բէրիսի տիր » տէմէքտէ ի-  
տիմ :

Պու էսնատէ սաաթ տօգուղ պուչուղա վարմըշ ի-  
տի . կիւյա պաշըմ չաթլայաճագ կիպի իքի էլլէրիմին  
իչինէ ալմըշ սըգըյօր իտիմ : Կէօզլէրիմի գաբատըմ ,  
արթըգ հիչ պիր շէյ տիւշիւնմէք խաթմէյօր իտիմ ,  
տահա եարըմ սաաթ պէքլէմէք լաղըմ իտի , եանի պէ-  
նի պիւսպիւթիւն չըլտըրաճագ պիր միւտտէթ , տահ-  
հալ պիր քեապուս ( սարսապիւլի միճաւանջ ) . . .

Թամ պու արալըգ ղայէթ խաֆիֆ պիր էրղանուն  
սէտասը իշիթտիմ . սօն տէրէճէ հիւղնէնկիլ պիր ա-  
հէնկ իլէ չալընան պու չալիլ , պէնի փէնա հալտէ միւ-  
թէէսիր իթտի . հագըգաթէն պու տիւնեայըլա րապը-  
թասընը գաթ իտէն պիր լուհըն ֆաճիա պախշ պիր  
պէսթէօի իտի . նէֆէս խմայարագ թէքմիլ գուվլէթի  
խաթիմայիյէմ իլէ տինլէմէյէ , վէ հիչ օլմաղսա պու-  
նընլա օլսուն էֆրեարըմը թէսկինէ չալըշտըմ . Գաթթան  
նըմօ կիպի պէնտէ պու տիւսուղ ահէնկին թէէսսիրի  
իլէ , տիւնեա հուտուտընըն խարիճինէ չըգմըշ իտիմ :

Պատէհու պիր միւլահաղաթ պիրտէն պիրէ պէնի  
փէնա հալտէ իւրքիւթտիւ . գաթթան նըմօ օտասըն-  
տան չըգըպ սալօնա կիրմիշ իտի քի , պէն իսէ ֆի-  
րար իթմէք իչին օրատան կէշմէյէ մէճպուր իտիմ .  
տէմէք պիր տահա քէնտիսինէ թէսատիւֆ իտէճէյիմ ,



պէնի կէօրէճէք , վէ պէլքիտէ սէօլ սէօլէյէճէք . մու-  
մաիլէյհին պիր հարաքէթի թասավվուրըմըլ մահվա ,  
վէ պիր սէօղիւ՝ պէնի միւէպպէտէն սէֆինէտէ հարս  
իթմէյէ քեաֆի իտի :

Մամաֆիհ սաաթ օնա եադլաշմըշ , վէ օտամոան  
չըգըպտա արգատաշլարըմըն նէղալինէ կիթմէք վադթը  
կէլմիշ իտի :

Գաթթան նըմօ գարշըմտա տիքիլսէ պիլէ եինէ  
թէրէտտիւտ իտէմէղ իտիմ . ուսուլ իլէ օտամըն գա-  
բուսընը աշտըմ , իթիխաղ իթտիյիմ իհթիյաթէ բաղ-  
մէն , գաբուլ ընգէլէրի իւղէրինէ տէօնէր իքէն , միւտ-  
հիշ պիր կիւրիւլթիւ հասըլ իտիյօր զանն իթտիմ . իհ-  
թիմալ քի պու կիւրիւլթիւ եալընըլ խէյալիմտէ մէվ-  
ճուտ պուլունույօր իտի :

Նօթիւլիւս տարաճըգ կէչիտէրինտէն զայէթ եա-  
վաշ պասարագ , վէ ատէթա եէրտէ սիւրիւնէրէք իլէր-  
լէյօր , վէ գալլիմին չարբմասընը զապթ իտէպիլմէք  
իչին հէր ատըմա թէվադուֆ իտէյօր իտիմ :

Սալօնըն գաբըսընա վասըլ օլուպ ուսուլ իլէ աշ-  
տըմ , իչէրիտէ գօյու պիր գարանլըգ հիւքմֆէրմա ի-  
տի , էրզանունըն հաղին սէտասը տէվամ իյլէյօր իտի .  
Գաթթան նըմօ օրատա իսէ տէ , պէնի ասլա կէօրմէտի .  
հաթտա զանն իտէրսէմ սալօն թէնվիր իտիլմիշ օլսա  
պիլէ , եինէ պէնի կէօրէմէյէճէք պիր հալտէ մէճղուպ  
(յափշտակեալ) պուլունույօր իտի :

Յուլմադ խալընըն իւղէրինտէ սաղա սօլա չարբ-  
մագսըլըն վէ եըլան կիպի եիւղիւն գօյու սիւրիւնէրէք ,  
պէշ տագըգա զարֆընտա քիւթիւպլսանէյէ աչըլըր օ-  
լան սալօնըն ուճունտա վադը գաբընըն եանընա վասըլ  
օլտում :

Հէման գաբըյը աչմագ իւղրէ իքէն , գուլաղըմա  
Բ—ՅԾ

չորրան դարձան նրանք խափիփ պիր « ահ » սէտա-  
սը , պէնի օրատա մըխլայը վէրտի . դարձանքն եէրին-  
տէն գալգաղընը անլատըմ , հաթտա քիւթիւպիւանէ-  
նին տէրունինտէ եանմագտա օլան գանտիլին նիմ զիյասը  
սայէսինտէ , խէյալ մէյալ սիմասընը պիլէ կէօրէպիլ-  
տիմ . մումաիլէյհ , էլլէրի կէօյսիւ իւզէրինտէ օլարագ-  
քէմալի սիւքիւթ իլէ , վէ ատէթա պիր խէյալի կէօկէ  
կիդի պանա տօղրու կէիյօր իտի . սատընըն՝ ազիմ  
պիր թագեիք ալթընտա օլմասըյըլա կիւճ հալ իլէ նէ-  
ֆէս ալըյօր իտի . Ահ ու էնինլէրինի դապթէ չալըչա-  
րագ շու սէօզլէրի մըրըլտանտըղընը իչիթտիմ քի , Գար-  
թան նրանքն գուլաղմտա գալան սօն սէտասը տըր :

— Եա՛ դատըրը միւթլագ օլան ճէնապը Ալլահ ,  
եէթէր , եէթէր արթըգ . . .

Աճէպա պու դարիպ տտէմին գալպինտէն ճօշան  
շու քէիմէլէր , ազապը վիճտանտէն իլէրի կէլմէ պիր  
կիթիլըմֆ մը . . . պիր իսթիզֆա՛ր մը իտի :

Վէնտիմտէն կէչմիշ պիր հալ իլէ քէնտիմի քիւ-  
թիւպիւանէյէ աթտըմ , վէ նէֆէս պիլէ ալմայարագ  
օրթա նէրտիպանտէն չըղըպ եօղարըտա տար կէչիտ-  
տէն իլէրլէմէքլէ , սանտալըն օլտուղու եէրէ կէլտիմ .  
Ձաթէն իքի տրգատաչլարըմըն կիրմիշ օլտուգլարը տէ-  
լիքսէն պէնտէ կիրտիմ :

Սանտալըն իչինտէ պուլունույօր իտիք , հէման ար-  
գատաչլարըմա .

— Գաչա՛լըմ , գաչա՛լըմ , տէյու հայդըրընճա ,  
նէտ-լանտ .

— Շիմտի , տէյու ճէվապ վէրտի :

Նօթիւլիւսին տէմիր վիճուտինէ աչըլան տէլիք ,  
Գանատալընըն էլտէ իթմիշ օլտուղու ինկիլիզ անաթի-  
թարը սայէսինտէ գարանտը , վիտալար սըղըշտը , քէ-



զալիք սանտալըն տէլիյիտէ քէնտի դաբաղըյըլա դա-  
բանտը, վէ նէտ-Լանտ տէրհալ սանտալը սէֆինէյէ  
րապթ իտէն վիտալարը սէօքմէյէ պաշատը :

Թամ պու արալըգ պիրտէն պիրէ իչէրտէն պիր  
թագըմ սէտալէր իշիտիլտի, Եիւքսէք սէսլէր իլէ միւ-  
քեալէմէ իտիլիյօր իտի . աճէպա նէ՞ վար, Փիրարըմըզը  
տույմուշլա՞ր մը իտի . պէն պու միւլահազատէ իքէն,  
նէտ-Լանտըն էլիմէ պիր խանշէր սըգըշտըրտըղընը  
հըսս իթաիմ, պըչաղը էլիման սըգը սըգըյա թութ-  
մուշ օլտուղում հալտէ :

— Էվվէթ, իյիտիլըլէ Էօլէլիմ, տէյու հայգըր-  
տըմ :

Գանատալը մուամէլաթընը թէրք իտուպ թէվա-  
դուֆ իթմիշ իտի . Նօթիւլիւսին տէրուհինքէ պէլքի  
Էքիմի տէֆա թէքրար իտիլէն պիր քէլիմէ, տէհշէթ-  
լիւ պիր քէլիմէ, կիւրիւլթիւնին սէպէպի նէ օլտուղու-  
նը, վէ պիղէ այըտ օլմատըղընը պանա պիլտիրտի :

Թայիֆէլէրին ճիւմլէսիտէ պիր ալըզ :

— Մալիսթրօմ, մալիսթրօմ, տէյու պաղըրըյօր-  
լար իտի :

« Մալիսթրօմ » պուլունտուղումուղ շու հալի հալլ  
իշթիմալ իչինտէն, պունտան տէհշէթլիւ պիր քէլիմէ  
տահա գուլաղա չարքամաղ իտի . տէմէք օլուր քի Նօր-  
վէճիյա սէվահլիլինին էն թէհլիքէլի նօթթալարը օլան  
Մալիսթրօմ մէվգըսընտա պուլունտույօր իտիք . սանտալ  
թէմամ վիճուտինտէն այըլաճաղը տագըգատա, Նօ-  
թիւլիւս օ միւտհիշ կիրտապըն իչինէ սիւրիւլիյօր իտի :

Չօգլարըն մալիւմի աիր քի, ճէգրումէտ ( մալըն-  
թապուլթիւն ) զէմանընտա Նօթվէճիյաապ վադը, Ֆէ-  
րօյէ իլէ Լօֆօտան ապալարը արասընտա սըգըչան սու-  
լար, մուգավէմէթի դայրի միւմքիւն պիր չիտտէթլէ

տըշարը ֆըրըլար, վէ էօյլէ պիր տէհչէթլիւ կիրտապ հասըլ իտէր քի, իչինէ տիւշէն հիչ պիր կէմի պու անէ գատար գուրթուլամամըշ տըր. ուֆուգըն հէր նօգ-թասընտան կէլէն տաղլար գատար տալկալար, լաէն-գաթի պուրայա հիւճիւմ իլէ, « Պահըր Մուհիթին կէօ-պէյի » թէսմիյէ գըլընան պու միւհլիք վէ տէհչէթա-միզ կիրտապը թէշքիլ իտէրլէր քի, գուվվէյի թէպեի-տիյէսի ( ձգողական զօրութիւն ) տէրունը տէրեատէ օն պէշ քիլօմէթրօ գատար իմթիտառ իտէր, պու կիր-տապը տէհչէթմապ, եալընըզ կէմիլէրի տէյիլ, իլլա պալէնա պալըգլարընը, վէ չըմալ տէնիզլէրինէ մախ-սուս պէյազ պըլարը պիլէ, գաարը տէրեայէ չէքիպ մահվ իտէր :

Իշթէ նօթիւլիւս, գաթթան նըմօնըն էլի իլէ եա էնգաստէն, վէ եախօտ ղայրի իխթիյարի օլարագ պու կիրտապըն իչինէ տիւշմիւշ իտի. սէֆինէ՝ տայիմա պիր տայիրէ թէրսիմ իտէրէք, ագընթը իլէ պերապէր տէօնտիւքճէ տէօնէյօր իտի, Պու տայիրէլէրին մուհի-թի կիթտիքճէ ուֆալմագտա իտի, հէնուզ նօթիւլիւ-սէ մէրպուլթ օլան սանտալըմըզընտա, քէնտիսի իլէ պերապէր ֆէվգէլատէ պիր սիւրաթլա տէօնէն ֆըրըլ-տագ կիպի տէօնտիւլիւնի հըսս իտիյօր իտիք. արթըզ պուլունտուղումնուզ հալի հավլ իշթիմալի թարիֆտէն իսէ, օգուլանլարըմըզըն թասավվուրընա իհալէ իտէ-րիմ. Շու գատարընը սէօյլէյիմ քի, տէհչէթիմիզ հատըր ղայէթէ վարմըշ օլտուղու հալտէ, պաշըմըզ տէօնմէքտէ, վէ քէնտիմիզտէն կէչմէքտէ իտիք, գա-նըմըզ ճէվլան իտէմէզ օլտու, նէֆէսիմիզ քէսիլտի, հըսսըյաթըմըզ պիթտի, միւթթասըլ սօուգ սօուգ էճէլ թէրի տէօքէյօր իտիք, հէլէ սանտալըմըզըն էթ-րաֆընաաքի կիւրիւլթի՝ թասավվուրըն խարիճինտէ



ատտ օլունմալը տըր, Եա Բապպիմ, նէ՞ շամաթա, նէ՞ կիւրիւթիւ, էօյլէ տէհչէթամիզ շամաթալար հասըլ օլտու ըի, պիր գաչ միլ մէսաֆէլէրէ գատար աքսէն-տաղը տէհչէթ օլտուղունա շիւպհէ իտէմէմ, կիւրիւթիւ՝ տայիմա իճրայի թէտավիւր իտէն սուլար իլէ, կիրտապըն թա գատընտա պուլունան գայալարա չար-բըյօր իտի: Նօրվէճիյալըլարըն տէտիյի կիպի, պու գայալարա չարբան էն պաթթալ աղաճ քիւթիւքլէրի, վէ էն սէրթ ճիսիմլէրին, անը վահիտտէ եուֆգա կիպի եամեասը օլաճաղը տէրքեար իտի:

Աման Եա Բապպիմ, նէ՞ տէհչէթամիզ պիր հալ-տէ պուլունույօր իտիք, ան պէ ան մահվ օլմագ իւզ-րէ իտիք, Նօթիւլիւս ատէթա պիր ինսան կիպի ճան հազ գըլըլա տէնիզ իլէ բէնչէլէշմէքտէ, վէ տիւշմիւշ օլտուղու պու վարթայի մուհլիքէյէ գարշը քէնտիսի-նի միւտաֆաա իթմէքտէ իտի. վիճուտի չաթըր չա-թըր չաթըրտայօր իտի. պաղէն տիրէք կիպի պաշ եօ-գարը տիքիլէրէք, պիզ տէ՝ անընլա պէրապէր, ու-ֆուգա տօղրու տիքիլմիշ պիր վազիյէթ ալըյօր իտիք:

Պիր արալըդ Նէտ-Լանտ քէլամէ աղազ իտէրէք:

— Բէնտիմիզի սըգը թուլթալըմ, վիտալարը սը-գըշտըրմագ լազըմ տըր, պէլքի պէօյլէ Նօթիւլիւսէ մէրպուլթ գալտըգճա խէլաա օլապիլիրիզ, չիւնքի...

Հէնուզ Գանատալը սէօզիւնի պիթիւմէմիշ իքէն, գուլագլարը սաղըրլատաճագ տէրէճէտէ տէհչէթիւ պիր չաթըրտը հասըլ օլտու, վիտալար գօրմուշ օլ-մաղըլա սանտալ տէլիյին իչինտէն գուրթուլտու, վէ Նօթիւլիւսին վիճուտինտէն այրըլարագ, ատէթա շիտ-տէթլէ աթըրմըշ պիր սաբան թաշը կիպի, կիրտապըն տէրունինէ ֆըրլայը վէրտի:

Պու էսնատէ պաշըմ սանտալըն տէմիր տայիրէլէ-րինէ չարբմագլա, քէնտիմտէն կէշմիշ, վէ սէրսէմլէ-յուպ միւզմիւհուլ պայըլա գալմըշ իտիմ:

## Խ Ա Թ Ի Մ Է

Իշթէ թահտ էլ պահր օլան սէյահաթըմըզըն խաթիմէսի շունտան իպարէթ տիր . ֆիրար կիճէսինտէնէ՞ օլտու , նէլէր կէշտի , սանտալըմը Մալիսթըրոմըն տէհէթիւ կիրտապընտան նա՞սըլ դուրթուլտու , նէտ-  
 Լանտ , Գոնսէյլ վէ պէն , նէ՞ սուրէթլէ կիրտապըն ի-  
 չինտէն չըզըպ սահիլի սէլամէթէ վասըլ օլապիլմիշ ի-  
 տիր : Պունլարտան ապա խապէրիւմ եօդ , ֆադաթ պիր  
 աղ ազլըմ պաշըմա կէլտիյինտէ , քէնտիմի Լօֆօտան  
 ատասը սաքինլէրինտէն , ֆագըր պիր պալըզընըն գու-  
 լիպէսինտէ եաթմըշ պուլտում . իբի սաստըգ արգատաշ-  
 Լարըմ , սաղ սէլիւմ օլտուզլարը հալտէ եանըմտա օ-  
 թուրմուշ էլլէրիմի օվալայօրլարիտի . քէմալի շիտտէթ-  
 լէ հէման եէքտիկէրիմիդէ սարըլըպ էօրիւշտիւք :

Պու էսնատէ Ֆրանսայա ավտէթի տիւշիւնմէք դա-  
 պիլ տէյիլ իտի , գիրա նօրվէճիանըն չըմալ ճիհէթի ի-  
 լէ ճէնուպ ճիհէթի մապէյնինտէ , վասէթայի միւհա-  
 գաթ բէք նաաիր տիր : Իմտի պիզզարուր ծո պէշ կիւն-  
 տէ պիր քէրրէ չըմալ պուրնունա իշլէյէն վաթօրըն կէշ-  
 մէսինէ ինթիզար իթմէլի իտիւմ :

Օ հալտէ պիզի դուլիպէլէրինտէ միւսաֆիր իտէն  
 ֆագըր , ֆագաթ ալիճէնապ պալըզըլարըն մէպէնին-  
 տէ , սէրկիւզէշթիմիդի հավի օլան իշպու սէյահաթ-  
 նամէմի պիր տահա կէօզտէն կէշիրտիւմ , հէր ճիհէթի  
 սըհհէթէ միւթապըգ օլուպ , հիշ պիր վադաա ունու-  
 տուլըմը , վէ թէֆէրլուաթա տալա միւպալաղա իտիլ-  
 մէմիշ տիր . պէնէյի պէշէրին թէգարրուպ իտէմէյէ-  
 ճէյի , վէ պինապէրին ինանաւայաճաղը թահտէլ պահր  
 իշպու սէյահաթնամէմ , հագըգի պիր հիքեայէ տիր ,  
 հիշ շիւպհէմ եօդ յի , կիւնիւն պիրինտէ թէրազգը-  
 յաթը ուլում ու ֆիւնուն սայէսինտէ , կիտիլէճէյի վէ  
 վէ կէզիլէճէյի միւմքիւնսիզ կէօրիւնէն գաարը աէր-  
 եանըն թարիքի քիւշատ օլաճագ տըր , էր եա կէճ պու-  
 նը դավիէն մէմուլ իթմէքտէյիւմ :

Աճէպա եազտըզլարըմա ինանաճագլըմը մը , պիլ-



մէմ, լաքին նէ՞ վաղիֆէմ, իսթէր ինանսընլար իսթէր ինանմասընլար, պէն եարընըլ եինէ թէ.րրար իտէրէ.ք վէ հագդըմ՝ օլարագ տէրիմ՝ քի, օն այտան ազ պիր նօգսան միւտտէթ զարֆընտա եիրմի պին ֆարսախ մէսաֆէ գաթ իթտիմ. նագլ իթտիյիմ մէգ.քիւր պէտայիյի պահրիյէյի (ծովային հրաշալիք) վէ հայրէթէնկիլ մէնզարէլէրի, պահրը Մուհիթի քէպիլի, պահրը Ահմէրի, պահրը Սէֆիտի, պահրը Մուհիթի Աթլասիյի, վէ պահրը միւնճէմիտի ճէնուպի վէ չըմալի գաարընտա կէզէրէ.ք, լայէլայն թէտգրգ վէ թէմաշա իտէպիլտիմ:

Պագաթ Նօթիւլիւս նէ՞ օլտու, աճէպա Մալիսթըրօմ կիրտապընըն մուհիք բէնչէսինտէն գուրթուլապիլտի մի, աճէպա գաթթան նըմօ հէնուզ պէրհայաթ մը տըր, պահրը Մուհիթ գաարընտա հարաքեաթը ինթիգամճուեանէսինէ տէվամ իտիյօր մը, եօգսա իճրա իթտիյի օ սօն խուներիլլէքտէն սօնրա արթըզ աթըլ սարտէն ֆարի՞զ մի օլտու: Աճէպա կիւնիւն պիրինտէ, սերկիւզէշթինի միւհիթէվի օլան օ սաճ գուլթույը, տէնիզ տալկալարը սահիլի սէլամէթէ աթաճագլաթ մը. նիհայէթ կիւնիւն պիրինտէ պու ատէմին հագըգի իսմինի էօյրէնէպիլէճէ՞քմիյիմ, աճէպա պիր կիւն թէսատիւֆ, զարգ ու թէլէֆ օլան հարպ սէֆինէսինին միլլիյէթի իլլէ, գաթթան նըմօնըն մէնսուպ օլտուղու միլլէթի պանա պէյան իտէճէ՞ք մի տիր:

Պունլարը պիլմէյէ մուվաֆֆագ օլաճաղըմը մէմուլ իտէրիմ. Բէգալիք գալիյէն մէմուլ վէ էմնիյէթ իտէրիմ՝ քի, Նօթիւլիւս մալիք օլտուղու գուլվէյի ֆէվդէրտէսի սայէսինտէ, օ տէհչէթլիւ կիրտապէ զալէպէ չաշարագ, պունճա սէֆինէլէրին մահվ ու նապուտ օլտուղլարը մէգ.քիւր վարթայի միւտհիշտէն գուրթուլմուշ տըր: Էլէր պու պէօյլէ իսէ, եանի գաթթան նըմօ, տայիմա իքինճի վաթանը օլան պահրը Մուհիթտէ սաքին օլտույօրսա, ինչալլահ էֆ.քեարը ինթիգամճույանէսինտէն ֆարիլ օլուր, գալպինտէ ալէվկիր օլան աթէլ ինթիգամ սէօնէր, քեաշքի օ պինլէրճէ պէտայիյի թապիյէսին մէնզարէսի, անըն հըսսը ինթիգամընը

թէսկին խորպտէ, օ վագըթ միւնթէգիմ օլան գաւթան նըմօնըն եէրինէ, եալընըզ ալիմ պիր զաթ գայըմ օլայըտը, վէ օ հալտէ թահտէլ պահր թէտգըգաթընա տէվամ իտուպ, պէնիյի պէշէրին իսթիֆատէսինի մուճիպ օլայըտը:

Գաւթան նըմօնըն սէրնիւվիւշթի (ճակատագիր) նէ գատար աղրէպ, վէ նէ գատար հարիգ իւշ ատէ իսէ, օ նիսպէթտէ տէ ալի վէ ճէլի տիր, պէն մէկէր պունը պիզզաթ թէճրիւպէմ իլէ անլամատըմ մը, խարիճ էզ թապիաթ (արտաքոյ բնութիւն) օլան պիր էօմր իլէ օն այ գատար մուամալիլէյհ իլէ պէրապէր եաշամատըմ մը, պինաէն ալէյհ պունտան ալթը պին սէնէ ագտէմ քիւթիւպը մուգատտէստէ իյրատ պունուրուլան «Կիրտապը պահրըն ամիգինի էօլշմէյէ քիմ միւգթէտիր օլապիլմիշ տիր» . (Ո՞ գիտաց չափել զխորութիւն անդնդոց) սիւալինէ, պէ հագգըն ճէվապ վէրէճէք իքի ատէմ վար տըր քի, իշթէ անլէրտէն պիրի գաւթան նըմօ օլտուղու կիպի, տիկէրի տէ մին զայրի հատտին պէնիմ:

Խ Ի Թ Ա Մ

Բէսիտէյի հիւսնի խիթամ օլան իշպուլ րօման, Կիշլի ԱՏԱ վէ ԳԱԲԹԱՆ ԿԸՐԱՆԹԸՆ 20ՃՈԻԳԼԱՐԸ նամ եինէ ֆէննի րօմանլարա իրթիպաթը օլուպ, Նօթիւլիւս իլէ գաւթան նըմօնըն նէթիճէյի ահվալի օրատա կէօրիւլէճէյինտէն, գարիյնի քիրամըն արզուսը մուճիպինճէ տէրտէսթը թապ օլան ԱՄԼԻԻԳԱՆԸՆ ՔէՇՖի տէյու թարիխէ միւսթէնիտ օլուպ, պիր ճիլտտէն իպարէթ պուլունան հիքեպէնին խիթամընտան սօնրա, մէզքիւր ֆէննի րօմանլարըն տախի արգա արգայա մէյտանը ինթիշարէ վազ օլունաճալը պէյան օլունուր:

Կ. Պիպերեան



THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY  
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION  
500 5th Avenue New York City

| No. | Author | Title | Date |
|-----|--------|-------|------|
| 1   | ...    | ...   | ...  |
| 2   | ...    | ...   | ...  |
| 3   | ...    | ...   | ...  |
| 4   | ...    | ...   | ...  |
| 5   | ...    | ...   | ...  |
| 6   | ...    | ...   | ...  |
| 7   | ...    | ...   | ...  |
| 8   | ...    | ...   | ...  |
| 9   | ...    | ...   | ...  |
| 10  | ...    | ...   | ...  |
| 11  | ...    | ...   | ...  |
| 12  | ...    | ...   | ...  |
| 13  | ...    | ...   | ...  |
| 14  | ...    | ...   | ...  |
| 15  | ...    | ...   | ...  |
| 16  | ...    | ...   | ...  |
| 17  | ...    | ...   | ...  |
| 18  | ...    | ...   | ...  |
| 19  | ...    | ...   | ...  |
| 20  | ...    | ...   | ...  |
| 21  | ...    | ...   | ...  |
| 22  | ...    | ...   | ...  |
| 23  | ...    | ...   | ...  |
| 24  | ...    | ...   | ...  |
| 25  | ...    | ...   | ...  |
| 26  | ...    | ...   | ...  |
| 27  | ...    | ...   | ...  |
| 28  | ...    | ...   | ...  |
| 29  | ...    | ...   | ...  |
| 30  | ...    | ...   | ...  |
| 31  | ...    | ...   | ...  |
| 32  | ...    | ...   | ...  |
| 33  | ...    | ...   | ...  |
| 34  | ...    | ...   | ...  |
| 35  | ...    | ...   | ...  |
| 36  | ...    | ...   | ...  |
| 37  | ...    | ...   | ...  |
| 38  | ...    | ...   | ...  |
| 39  | ...    | ...   | ...  |
| 40  | ...    | ...   | ...  |
| 41  | ...    | ...   | ...  |
| 42  | ...    | ...   | ...  |
| 43  | ...    | ...   | ...  |
| 44  | ...    | ...   | ...  |
| 45  | ...    | ...   | ...  |
| 46  | ...    | ...   | ...  |
| 47  | ...    | ...   | ...  |
| 48  | ...    | ...   | ...  |
| 49  | ...    | ...   | ...  |
| 50  | ...    | ...   | ...  |

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY  
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION  
500 5th Avenue New York City

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY  
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION  
500 5th Avenue New York City

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY  
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION  
500 5th Avenue New York City

Պիպէրեան մաքաասարնսա քապ վէ Ճիրուիք  
օլունան քիթապլար .

| Բօմանլար                              | Միւէլիք        | Միւթէրնիմ    | Ճիւտ | Ղրշ |
|---------------------------------------|----------------|--------------|------|-----|
| Սէրսէրի Եահուտի<br>(Մուսավլէր)        | Էօթէն—Սիւ      | Գ. Սիմֆէշեան | 6    | 80  |
| Բարիսին Հ. Էսրարը                     | Վիտօգ          | »            | 2    | 35  |
| Պէօյիւք Եիւրէք                        | Բօլ տ'էկուրմօն | »            | 4    | 50  |
| Թիւրլիւթօն                            | ՐէնէՄէգրուա    | »            | 2    | 25  |
| Ղարիպ պիր սըրր<br>(Տիվանէնին սըրրը)   | Բիէր Նինուս    | Ա. Ալիք      | 2    | 40  |
| Ճինայէթ մահսուլը                      | Ատօլֆ Պըլօ     | »            | 2    | 20  |
| Քէտի կէօղիւ                           | Ֆ. Պուակօպէ    | »            | 1    | 20  |
| Նէթիճէի մէրամ                         | Ժօրժ Օնէ       | »            | 1    | 12  |
| Էքմէքճի խաթուն                        | Բ. Մօնթէքէն    | Յ. Թօլայեան  | 6    | 60  |
| Բարիս Փաճիալարը                       | »              | »            | 4    | 70  |
| Բարիս Ղարաիպի                         | »              | »            | 3    | 60  |
| Իւչ Վիլեօն Փրանգ<br>Բրախումա          | »              | »            | 2    | 40  |
| Պին պիր կէճէ                          | Ս. Տը Սագի     | Արապաճեան    | 4    | 40  |
| Եիրմի պին Փարսաիս<br>տէնիզլէր ալթընտա |                |              |      |     |
| սէյահաթ                               | Ժիւլ Վէրն      | »            | 2    | 25  |
| Պիքէս (Նամիլեատան<br>մահրուսլիյէթ     | Էքթօր Մալօ     | »            | 2    | 25  |

## ԱՄԵՐԻԿԱՆԸՆ ՔԵՇՅԻ

Ե Ա Ն Ի

### ՄԵՇՀՈՒՐ

### ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԳՕԼՕՄՊՈՍԸՆ

### ԱՄԵՐԻԿԱ ԳԸԹԱՍԸՆԸ ՊՈՒԼՏՈՒՂՈՒ

Իշպու ճալիպը մէրադ հիքեայէ պիր ճիւտէն ի-  
պարէթ օլուպ, պէհէր ճիւզիւ եինէ օնար բարայա սա-  
թըլլաճադ տըր. Թաշրա ապօնէլէրիմիզ Թարաֆընտան  
արղու պուլրուլտուղունտա, 16 ղրուշըք բօսթա բու-  
լու կէօնտէրիլիյի հալտէ, հիքեայէնին հէր հաֆթա  
Թօրլանան ճիւզլէրինի կէօնտէրմէյէ հազըր օլտուղու-  
մուղու պէյան իտէրիզ:













